

V I T Æ
PONTIFICUM
ROMANORUM

EX ANTIQUIS MONUMENTIS
DESCRIP T Æ

Opera et Studio

ANTONII SANDINI

*J. U. D. & in Seminario Patavino
Bibliothecæ Custodis*

Editio altera Italica, post duas Germanicas,
retractatior & auctior.

FERRARIÆ. MDCCXLVIII.

Impensis Jo. Manfrè .

SUPERIORUM PERMISSU.

**Bayrische
Statistik
München**

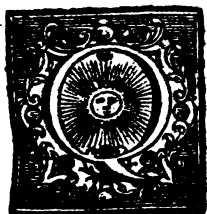

ILLUSTRISS. ac REVERENDISS.

CAROLO REZZONICO

PATRITIO VENETO
PROTONOTARIO APOSTOLICO PARTICIPANTI
ET U. S. REFERENDARIO.

ANTONIUS SANDINI

Uemadmodum Aposto-
lorum Historia retra-
ctatior & auctior typis impressa
haud ita pridem apparuit in no-
mine Tuo, PRÆSUL AMPLISSIME : sic
Historia Pontificum Romanorum

crebris & ipsa locis refecta, & locupletata, novaque adjecta regnantis Pontificis vita ornatior in lucem rursus prodiens venire gestit ad Te, & in Tutelam ac Patrocinium Tuum se conferre. Hanc, ut illam, benigne excipies, ac perlibenter. Quam enim alacri lætoque animo Te Ecclesiasticæ Historiæ dedere consueveris, quantaque in eam diligentia incumbere, testatur tempus illud, quo voluisti, Patavii studiorum causa cum degeres, Tibi a me in hac Litteraria provincia facem præferri. Equidem non ignoro, Te nunc curam intentiorem & industriam in iis ponere, quæ negotiis Ecclesiasticis,

sticis , Civilibusque recte sancteque gerendis necessaria sunt , ut ad omnem temporum varietatem , & ad omnes honorum gradus promptam solertiam afferas: at illud etiam scio , Te quantum temporis habes subsecivi , id totum in Historia Ecclesiastica collocare , & Conciliorum , ac Pontificum decretis , rebusque gestis cognoscendis tribuere . Itaque in hoc Libello quasi indicem habebis fontium illorum , unde purius haurire queas , & perspectas planeque cognitatas habere Controversias , Hæreses , Persecutiones , Concilia , & alia id genus quam plurima , quæ ego more quodam meo & instituto breviter &

summatim descripsi . Perge naviter, ut cæpisti, PRÆSUL OPTIME, perge adornare animum Tuum omni laude doctrinæ, & virtutis. Serva, ut facis ; & auge magis magisque in dies *timorem illum Domini, quem initium Sapiëntiæ vocant Sacræ Litteræ, qui autem eas Litteras subtiliter et pie interpretati sunt, ex illo non inchoari modo, verum etiam perfici sapiëntiam diseruerunt.* (1) Huc Te vocat exemplum Patruï Tui CAROLI CARDINALIS Episcopi nostri, Viri ita sapiëntis ac pii, ut in hujus tam amplæ Ecclesiæ administratione *proprium commodum, vel honorem sæculi, seu aliud*

---

(1) Jacobus Sadoletus S. R. E. Cardinalis lib. 15. epist. 1. ad Herculem Gonzagam S. R. E. Cardinalem.

*liud quidpiam suum non querat , prater
solum beneplacitum Dei & animarum sa-
lutem . (2)* Ejus vestigia persequens
id efficies , quod præcipit Paulus
Timotheo , ut *nemo adolescentiam
Tuam contemnat , (3)* imo vero ne-
mo non laudet & miretur , Te
quod ætati deest , doctrinæ vi , mo-
rum integritate & prudentia ita
compensare , ut esse possis exem-
plum juvenum Præfulum , quem-
admodum Patruus Episcoporum .
Hinc non dubito , quin ille , qui
Te anno præterito inter PROTONO-
TARIOS , uti vocant , PARTICIPAN-
TES adscivit , summus Pontifex

* 5

BE-

---

(2) S. Bernardus serm. 35. de diversis §. 6. pag.
1163. tom. 3.

(3) Epist. 1. ad Tim. cap. 4. 12.

BENEDICTUS XIV. iuste atque
ex veritate æstimare solitus merita
singulorum, idem fit ad majora in
posterum provecturus: cujus vitam
libri hujusce mei coronidem & de-
cus, non tam presso a me stylo ad-
umbratam legere, quam oculis tuis
quotidie propius contueri licebit, ut
jure gratulandum fit, Tibi sub tali
tantoque Pontifice Romæ vivere
contigisse. Omnes, PRÆSUL AMPLISSI-
ME, præclaram indolem Tuam
norunt, omnia Tibi successa cu-
piunt, & augurantur fore, ut ma-
gnis summisque honoribus floreas.
Me in his principem locum tene-
re profiteor, testorque, me ampli-
tudini tuæ ac laudi in primis de-
ditum

ditum esse. Quam etiam ob rem
volui librum hunc venire in ho-
minum manus ornatum commen-
datione Tui nominis, atque esse al-
terum meæ erga Te voluntatis,
studii, & observantiæ ad posteros
monumentum. Vale.

Patavio ex Bibliotheca Seminarii
VI. Id. Novembr. 1748.

AD LECTOREM.

UM paucis abhinc annis ediderim *Historiam Familiae Sacrae & Apostolorum*, constitui *Vitas* quoque *Pontificum Romanorum* describere, ut *seriem continuatam rerum Ecclesiasticarum* studiosis *Adolescentibus* exhiberem. Exhibeo autem quam brevissime, tum quia erit id *tironibus* magis commodum, tum quia commendationem ex ipsa mediocritate libri intelligo petendam mihi. Utor saepe verbis alienis, quia verba ab gravissimis *Scriptoribus* petita non solum magnam habent auctoritatem, sed etiam asferunt *narrationi* majestatem aliquam non sine delectatione. Omnino expositio mea multorum est *Doctorum*, quos antiquior tulit aetas, & firmavit auctoritas veritatis.

tis. (1) Itaque probatissimos Auctores
 secutus potiora summorum Antistitum ge-
 sta delibo, & oblatas criminationes iden-
 tidem ab iis depello. Quaestiones etiam
 attingo, quæ ad eos pertinent, Concilia
 item Oecumenica, & generalia; ritus Ec-
 clesiasticos, Hæreses, Persecutiones, & ju-
 ra Sedis Apostolica. Externa vero non ul-
 tra attingere consilium fuit, nisi qua Pon-
 tificalibus coherent rebus. Pleraque narro
 subjectis annotationibus, ne orationis ordi-
 nem quædam non admodum inter se con-
 nexa perturbent. Nonnulla, quæ ab aliis
 sine acri veritatis inquisitione narrantur,
 ego, quia minus certa vel levioris mo-
 menti visa sunt, prætermittenda putavi:
 quod Lectorem meum diligenter attendere
 pervehim, ne, cum apud alios multa le-
 gerit de Romanis Pontificibus, quæ apud
 me non inveniet, negligentiam meam sta-
 tim

(1) Paschasius Radbertus Præfat. lib. 6. in Matthæi
 Euangelium tom. XIV. Maximæ Bibliothecæ veterum
 Patrum pag. 488.

S. Hieronymus extrema epist. 119. alias 152. ad Mi-
 nervium & Alexandrum Monachos §. II. *Meum propo-
 situm est antiquos legere, probare singula, retinere quæ bona
 sunt, & a Fide Ecclesiæ Catholicæ non recedere.*

tim incuset. Si aliquid vel incautius vel indoctius a me positum est, id non solum ab aliis merito reprehendatur, verum etiam a me ipso. Nam nimis perverse se ipsum amat, qui & alios vult errare, ut error suus lateat. (2) Vale.

(2) S. Augustinus epist. 143. alias 7. ad Marcellinum §. 2. pag. 463. tom. 2.

PRÆCIPUI AUCTORES

Qui Symbolam contulerunt.

A

- Æ**milius Paulus. De rebus gestis Francorum. *Parisis* 1544. in fol.
- Aguirre Josephus Cardinalis de. Defensio Cathedræ S. Petri contra declarationem Cleri Gallicani. *Salmantica* 1683. in fol.
- Alemannus Nicolaus. De Lateranensibus Parietinis. *Exst.* in Grævii Thesauro Antiquitatum & Historiarum Italiæ tom. 8. part. 4.
- Alexander Natalis. Historia Ecclesiastica. *Parisis* 1714. in fol.
- Alphordus Michael. Annales Ecclesiastici & Civiles Britannorum. *Leodii* 1663. in fol.
- Amalarius. De Ecclesiasticis Officiis. *Exst.* tom. 14. *Bibl. Patr.* pag. 934.
- Ambrosius S. Opera studio Monachorum S. Mauri. *Parisis* 1686. in fol.
- Anastasius Bibliothecarius. Vitæ Romanorum Pontificum cum notis variorum. *Romæ* 1718. 1728. in fol.
- Anonymi Carmen Panegyricum de Laudibus Berengarii Augusti. *Exst.* tom. 2. *Scriptor. Rer. Italic.* pag. 371.
- Anonymus Casinensis. Chronicon. *Exst.* tom. 5. *Scriptor. Rer. Italic.* pag. 55.
- Anonymus *Salemstanus*. Chronicon. *Exst.* tom. 2. *Scriptor. Rer. Italic.* part. 2. pag. 172.
- Antoninus S. Chronicon. *Nurembergæ* 1484. in fol.
- Aringhus Paulus. Roma subterranea. *Romæ* 1651. in fol.
- Athanasius S. Opera studio Monachorum. *Parisis* 1698. in fol.
- Augustinus Aurelius S. Opera studio Monachorum S. Mauri. *Parisis* 1679. in fol.
- Avitus Alcimius S. Viennensis E. Opera. *Exst.* in Operibus Sirmondi tom. 2. pag. 1.
- Et in Bibliotheca Patrum Lugdunensi tom. 9. pag. 560.
- Auxilius. De Ordinationibus a Formoso Papa factis. *Exst.* apud Morinum in Commentario De sacris Ecclesiæ Ordinationibus pag. 285. & apud Mabillonium in Veteribus Analectis pag. 32.

B

- B**aluzius Stephanus. Collectio nova Conciliorum *Parisis* 1707. in fol.
- Vitæ Papparum Avenionensium. *Parisis* 1693. in 4.
- Baronius Cesar. Annales Ecclesiastici. *Coloniæ* 1609. in fol.
- Tractatus de Monarchia Siciliæ. *Exst.* in Grævii thesauro antiqui-

- tiquitatum & historiarum Siciliae vol. 3.
- Bafilus Magnus S. Opera GL. Opera & studio Monachorum Ordinis S. Benedicti e Congregatione S. Mauri. *Parisiis* 1730. in fol.
- Balnagius *Samuel*. Annales Politico-Ecclesiastici. *Roterodami* 1706. in fol.
- Battaglini *Marco*. Annali del Sacerdozio e dell' Impero. *Venezia* 1701. in fogl.
- Bellarminus *Robertus*. Opera. *Venetis* 1721. in fol.
- Bembus *Petrus*. Rerum Venetarum Historia. *Exst.* tom. 1. Operum ejus edit. *Venet.* 1729. in fol.
- Bernardus S. Opera tertiis curis Joannis Mabillon *Parisiis* 1719. in fol.
- Bernino *Domenico*. Istoria di tutte l' Eresie. *Roma* 1705. in fogl.
- Berno Augiensis Abbas. De quibusdam rebus ad Missae officium pertinentibus. *Exst.* in Bibl. Patr. tom. 18. pag. 56.
- Bibliotheca Maxima veterum Patrum, & antiquorum Scriptorum Ecclesiasticorum. *Lugduni* 1677. in fol.
- Blondus *Flavius*. Opera. *Basilea* 1531. in fol.
- Bollandus *Joannes*. Acta Sanctorum. *Antuerpia* 1643. in fol.
- Et *Venetis* 1734. in fol.
- Bona *Joan. Cardinalis*. Opera omnia. *Antuerpia* 1694. in fol.
- Bongarsius *Jacobus*. Gesta Dei per Francos, sive Orientalium expeditionum, & Regni Francorum Hierosolymitani historia. *Hannoviae* 1611. in fol.
- Bullarium Magnum Romanum. *Lugduni* 1692. in fol.
- Bullarium item Romanum complectens Constitutiones a Clemente X. editas, & deinceps. *Roma* 1733. in fol.
- Bzovius *Abrahamus*. Continuatio Annalium Baronii. *Colonia* 1616. in fol.

C

- Campi *Piemontina*. Istoria Ecclesiastica di Piacenza. *Piacenza* 1659. in fogl.
- Cassiodorus *Magnus Avelius*. Opera. *Rotomagi* 1679. in fol.
- Cedrenus *Georgius*. Compendium Historiarum. *Venetis* 1729. in fol.
- Chronicon Vulturnense. *Exst.* tom. 1. Scriptor. Rer. Italic. part. 2. pag. 325.
- Ciaconius *Alphonsus*. Vitae Pontificum Romanorum cum additionibus Victorelli & Oldoini. *Roma* 1677. in fol.
- Ciampinus *Joannes*. De perpetuo Azymorum usu in Ecclesia Latina. *Roma* 1688. in 4.
- Cocquelines *Carolus*. Bullarum, privilegiorum, ac diplomatum Romanorum Pontificum amplissima collectio. *Roma* 1739. in fol.
- Cointe *Carolus le*, Annales Ecclesiastici Francorum. *Parisiis* 1666. in fol.

Cote-

- Cotelerius Joann. Baptista**. SS. Patrum, qui temporibus Apostolicis floruerunt, opera illustrata. *Amstelodami* 1724. *in fol.*
- Contractus Hermannus**. Chronicon. *Exst.* in Thesaurio monumentorum Ecclesiasticorum, seu Lectionibus antiquis Henrici Canisii auctis a Jacobo Bafnage tom. 3. part. 1. *pag.* 191.
- Coustant Petrus**. Epistolæ Romanorum Pontificum. Tomus 1. *Parisii* 1721. *in fol.*
- Cromerus Martinus**. De origine & rebus gestis Polonorum. *Basileæ* 1568. *in fol.*
- Cyprianus Cæcilius S.** Opera recognita & illustrata a Baluzio & Monacho S. Mauri. *Venetis* 1728. *in fol.*
- Recognita & illustrata a Joanne Fello. *Amstelodami* 1700. *in fol.*

D

- Dacherius Lucas**. Spicilegium veterum Scriptorum. *Parisii* 1723. *in fol.*
- Damiani Petrus S.** Opera. *Parisii* 1642. *in fol.*
- Dandulus Andreas** Venetorum Dux. Chronicon Venetum. *Exst.* inter Scriptores Rer. Italic. tom. 2. *pag.* 1.
- De vita & rebus gestis Clementis XI.** Pont. Max. *Urbini* 1727. *in fol.*
- Ditmarus**. Chronicon. *Exst.* inter Scriptores Rer. Brunsvicensium Leibnitii *pag.* 323.
- Dodwellus Henricus**. Dissertationes Cyprianicæ præpositæ S. Cypriano Joannis Felli.
- Dominio temporale della Sede Apostolica sopra la Città di Comacchio con la Difesa I.** *Roma* 1709. *in fol.*
- Difesa II. *ivi* 1711. *in fol.*
- Ducangius Carolus**. Glossarium ad Scriptores mediæ & infimæ Latinitatis. Editio nova studio Monachorum S. Mauri. *Parisii* 1733. *in fol.*
- Duchefnius Andreas**. Historiæ Normannorum Scriptores antiqui. *Lutetiæ* 1619. *in fol.*
- Historiæ Francorum Scriptores cœtanei. *Ibid.* 1639. *in fol.*
- Duglossus seu Longinus Joannes**. Historia Polonica. *Francofurti* 1711. *in fol.*
- Du Mefnil Ludovicus**. Doctrina & disciplina Ecclesiæ ipsis verbis veterum monumentorum exposita. *Coloniæ* 1730. *in fol.*
- Dupin Ludovicus Ellies**. Dissertationes Historicæ de antiqua Ecclesiæ disciplina. *Parisii* 1691. *in 4.*
- Nouvelle Bibliothéque des auteurs Ecclesiastiques. *A Paris* 1690. *in 4.*

E

- Eginhardus**. De vita & gestis Caroli Magni. *Trajecti ad Rbenum* 1711. *in 4.*

- Ennodius Magnus *Felix*. Opera. *Exst.* in Operibus Sirmondi tom. 1. pag. 801.
- Et in Bibliotheca Patrum Lugdunensi tom. 9. pag. 312.
- Epiphanius S. Opera illustrata a Petavio. *Parisiis* 1622. in fol.
- Evagrius Scholasticus. Historia Ecclesiastica GL. *Exst.* cum Theodorito Valesii pag. 255.
- Euchologium, sive Rituale Græcorum illustratum a Jacobo Goar. *Venetiis* 1730. in fol.
- Eusebius. Historia Ecclesiastica GL. cum interpretatione ac notis Valesii. *Parisiis* 1678. in fol.
- Chronicon S. Hieronymo interprete. *Exst.* inter Opera D. Hieronymi editionis Veronensis tom. 8.
- Eymericus *Nicolaus*. Directorium Inquisitorum. *Romæ* 1587. in fol.

F

- F**abricius *Joannes Albertus*. Bibliotheca Ecclesiastica. *Hamburgi* 1718. in fol.
- Facundus Hermianensis. Pro defensione trium capitulorum Concilii Chalcedonenfis. *Exst.* in Operibus Sirmondi tom. 2. pag. 297.
- Falco Beneventanus. Chronicon. *Exst.* tom. 5. Scriptor. Rer. Italic. pag. 82. & in Grævii thesauro Antiquit. & Histor. Italiæ tom. 9. part. 1. pag. 512.
- Fazellus *Thomas*. De rebus Siculis. *Panormi* 1558. in fol.
- Flodoardus. Chronicon. *Exst.* inter Scriptores Francicos Duchesnii tom. 2. pag. 590.
- Fragmenta de Romanis Pontificibus cum notis Mabillonii. *Exst.* inter Scriptor. rer. Italic. tom. 3. part. 2. pag. 68.
- Historia Ecclesiæ Remensis. *Exst.* tom. 17. Bibl. Patr. pag. 500.
- Et cum Operibus Sirmondi in Appendice ad tom. 4.
- Fontaninus *Justus*. Vindiciæ antiquorum diplomatum. *Romæ* 1705. in 4.
- De Antiquitatibus Hortæ. *Romæ* 1723. in 4.
- Freherus *Marquardus*. Rerum Germanicarum Scriptorum. *Argentorati* 1717. in fol.
- Frisingensis *Otto*. Chronicon. *Basileæ* 1569. in fol.

G

- G**abutijs *Joan. Antonius*. De vita & rebus gestis Pii V. Pont. Max. *Romæ* 1605. in fol.
- Gaguinus *Robertus*. De Regum Francorum gestis. *Parisiis* 1521. in 8.
- Gallonius *Antonius*. De martyrum cruciatibus. *Antuerpiæ* 1668. in 12.
- Garnerius *Joannes*. Liber diurnus Romanorum Pontificum notis & dissertationibus illustratus. *Parisiis* 1680. in 4.
- Gavantus *Bartholomæus*. Thesaurus sacrorum Rituum cum observationibus. *Vaticani* 1724. in fol.

- vationibus & additionibus Cajetani Mariz Merati *Roma* 1736.
in 4.
- Gianius *Archangelus* . Annales Ordinis Servorum B. M. V. *Luce*
 1719. *in fol.*
- Gobellinus *Joannes* . Pii II. Pont. Max. Commentarii. *Roma* 1584.
in 4.
- Gotti *Lodovico* La Vera Chiesa. *Bologna* 1719. *in 4.*
- Gratius *Orthwinus* . Fasciculus rerum expetendarum & fugiendarum
 opera & studio Eduardi Brouun. *Londini* 1690. *in fol.*
- Gregorius Magnus S. Opera studio Monachorum S. Mauri. *Parisi*
sis 1705. *in fol.*
- Gretserus *Jacobus* . Opera omnia. *Ratisbona* 1734. *in fol.*
- Guntherus Poeta. Ligurinus, sive de gestis Friderici I. Imp. *Exfl.*
 cum Ottone Frisingensi part. 2. *pag. 1.*

H

- H**Arduinus *Joannes* . Conciliorum collectio regia maxima . *Pa-*
rifiis 1715. *in fol.*
- De baptismo questio triplex. De baptismo pro mortuis. De
 baptismo in vino . De baptismo in nomine Christi . *Parifiis*
 1687. *in 4.*
- Hieronymus S. Opera . *Parifiis* 1643. *in fol.*
- Eadem studio Monachorum S. Mauri. *Verona* 1734. *in fol.*
- Hilarius S. Opera studio Monachorum S. Mauri. *Verona* 1738. *in*
fol.
- Historie Auguste Scriptores sex. *Lugduni Batavorum* 1671. *in 8.*
- Huetius *Petrus Daniel* . Origeniana preposita Origenis commenta-
 riis in Sacras Scripturas editis *Rotomagi* 1668. *in fol.*

I

- I**nnoentius III. Opera . *Venetis* 1578. *in 4.*
- Joannes Diaconus . Vita S. Gregorii Magni. *Exfl.* tom. 4. Ope-
 rum S. Gregorii *pag. 7.*
- Jovius *Paulus* . Illustrium virorum vite. *Florentia* 1549. *in fol.*
- Historie sui temporis. *Venetis* 1566. *in fol.*
- Irenaus S. Opera studio Renati Massuet Monachi Benedictini. *Pa-*
rifiis 1710. *in fol.*
- Justinianus *Bernardus* . De Origine Urbis Venetorum eorumque ge-
 stis . *Exfl.* in Grævia thesauro Antiquitatum & Historiarum Ita-
 lize tom. 5. *part. 1.*
- Justinianus *Petrus* . Rerum Venetarum Historia . *Venetis* 1560. *in*
fol.

K

- K**rantzius *Albertus* . Opera . *Francofurti ad Manum* 1576. *in*
fol.

L

- L** Abbe *Philippus*. Sacrosancta Concilia ad regiam editionem exacta. *Parisiis* 1672. *in fol.*
- Nova Bibliotheca Manuscriptorum Librorum continens historias, Chronica &c. *Parisiis* 1657. *in fol.*
- Laſtantius, seu L. Cæcilius. De mortibus persecutorum cum notis Baluzii & variorum cura Pauli Bauldri. *Trajecti ad Rhenum* 1693. *in 8.*
- Laderchio *Jacobus* de. Annales Ecclesiastici ab an. 1566. ubi Raynaldus definit. *Romæ* 1728. *in fol.*
- Lambertinis *Prosper Cardinalis* de. De Servorum Dei beatificatione, & Beatorum canonizatione. *Patavii* 1740. *in fol.*
- De D. N. Jesu Christi Matrisque ejus Festis, & de Sacrificio Missæ. *Ibid.* 1745. *in fol.*
- Bullarii tomus I. *Romæ* 1746. *in fol.*
- Institutiones Ecclesiasticæ. *Ibid.* 1747. *in fol.*
- Trattato sopra gli Atti d'alcuni Santi, de' quali si fa l'Offizio in Bologna. *Padova* 1748. *in 8.*
- Launojus *Joannes*. Opera. *Colonia* 1731. *in fol.*
- Leibnitius *Godefr. Gulielmus*. Scriptores rerum Brunsvicensium. *Hannoveræ* 1707. *in fol.*
- Leo Ostiensis. Chronica Monasterii Casinensis continuata a Petro Diacono. *Exst.* tom. 4. Scriptor. *Rer. Italic.* pag. 151.
- Leo S. Magnus. Opera cum notis & dissertationibus Paschaffii Quesnel. *Lugduni* 1700. *in fol.*
- Lirinensis *Vincensius*. Commonitorium cum notis Stephani Baluzii. *Exst.* cum Salviano ejusdem Baluzii pag. 320. *edit. Paris.* 1684. *in 8.*
- Liberatus Diaconus. Breviarium. *Exst.* in Conciliis Labbei tom. 5. pag. 740.
- Luitprandus seu Liutprandus Diaconus Ticinensis, demum Episcopus Cremonensis. Historia, & Legatio. *Exst.* tom. 2. Scriptor. *Rer. Italic.* pag. 417.
- Lupus *Christianus*. Opera. *Venetis* 1724. *in fol.*

M

- M** Abillonius *Joannes*. De re diplomatica. *Parisiis* 1681. *in fol.*
- De Liturgia Gallicana. *Ibid.* 1685. *in 4.*
- Museum Italicum. *Ibid.* 1687. *in 4.*
- Commentarius prævius in Ordinem Romanum. *Exst.* tom. 2. Musei Italici.
- Vetera Analecta. *Parisiis* 1723. *in fol.*
- Acta Sanctorum Ordinis S. Benedicti in sæculorum classes distributa. *Lusetiæ* 1668. *in fol.*
- Annales Ordinis S. Benedicti. *Lucæ* 1739. *in fol.*
- Magnum Chronicon Belgicum *Exst.* inter Scriptores rer. Germanicarum

- catum Pistorii* tom. 3. pag. 11
Malaterra Gaufridus . Historia Sicula. *Exst.* tom. 5. Scriptor. rer. Italic. pag. 537. & in Grævii thesauro antiquitatum & historiarum Siciliae vol. 35.
Marca Petrus de . De Concordia Sacerdotii & Imperii ex editione Stephani Baluzii . *Francofurti* 1708. in fol.
Marcellinus Ammianus . Rerum gestarum libri XVIII. *Lugdun Bat.* 1693. in 4.
Marcellinus Comes . Chronicon . *Exst.* in Operibus Sirmondi. tom. 2. pag. 270.
Mariana Joannes . De rebus Hispaniæ. *Haga-Comitum* 1733. in fol.
Marie Honoré de Sainte . Reflexions sur les Regles , & sur l'usage de la Critique. *A Paris* 1713. in 4.
Martene Edmundus . De antiquis Ecclesiæ ritibus. *Rotomagi* 1700. in 4.
Martinus Polonus . Chronicon. *Antuerpia* 1574. in 8.
Maurocenus Andreas . Historia Veneta. *Venetis* 1623. in fol.
Menckenius Jo. Burchardus . Scriptores rerum Germanicarum. *Lipsiæ* 1728. in fol.
Meratus Cajetanus Maria . Novæ observationes & Additiones ad Thesaurum sacrorum rituum Bartholomæi Gavanti. *Romæ* 1736. in 4.
Mercator Marinus . Opera studio Joannis Garnerii . *Parisiis* 1673. in fol.
Micrologus . De Ecclesiasticis observationibus . *Exst.* in Bibl. Patrum Lugdunensi tom. 18. pag. 469.
Morinus Joannes . De sacris Ecclesiæ Ordinationibus . *Antuerpia* 1695. in fol.
 ---De Sacramento poenitentiae . *Ibid.* 1682. in fol.
Muratorius Ludovicus Antonius . Rerum Italicarum Scriptores . *Mediolani* 1733. in fol.
 ---Antiquitates Italicæ mediæ Ævi . *Mediolani* 1738. in fol.
 ---Anecdota notis & disquisitionibus aucta . *Mediolani* 1697. tom. 2. in 4.
 ---Tom. III. & IV. *Patavii typis Seminarii* 1713. in 4.

N

- Naucerus Joannes** . Chronica. *Colonia* 1579. in fol.
Nicephorus Callistus . Ecclesiastica Historia GL. *Lusetiæ* 1630. fol.
 ---Excerpta ex Ecclesiastica Historia Theodori Lectoris . *Exst.* cum Theodoretii Historia Ecclesiastica edita a Valesio pag. 551.
Noris Henricus Cardinalis de . Opera omnia . *Veronæ* 1729. in fol.

- O
- O**ptatus S. Milevitanus. De Schismate Donatistarum, studio L. Ellies Dupin. *Lutetia* 1700. *in fol.*
Ordericus Vitalis. Ecclesiastica Historia. *Exst.* inter Historiarum Normannorum Scriptores antiquos Duchesnii *pag.* 320.
Orosius Paulus. Historiarum libri septem ex recensione Sigeber-
 ti Havercampi. *Lugd. Bat.* 1738. *in 4.*
Orsi Josephus Augustinus. De irreformabili Romani Pontificis in
 definiendis Fidei controversiis iudicio. *Roma* 1734. *in 4.*
Otto Frisingensis. Chronicon. *Basilea* 1569. *in fol.*

- P
- P**agi Antonius. Critica Historico-Cronologica in Annales Baro-
 nii. *Antuerpia* 1705. *in fol.*
Pagi Franciscus. Breviarium Historico-Chronologico-Criticum illu-
 striora Pontificum Romanorum gesta complectens. *Antuerpia*
 1717. *in 4.*
Pallavicino Sforza. Istoria del Concilio di Trento. *Roma* 1656.
in fagl.
Panvinius Onuphrius. De præcipuis Urbis Romæ sanctioribusque
 Basilicis, quas septem Ecclesias vocant. *Roma* 1570. *in 8.*
 --- Chronicon Ecclesiasticum. *Lovanii* 1573. *in fol.*
 --- Epitome Pontificum Romanorum usque ad Paulum IV. 1557.
in fol.
 --- Vitæ Pontificum Romanorum a Sixto IV. ad Pium V. *Exst.*
 cum Platina *pag.* 262.
 --- De ritu sepeliendi mortuos apud veteres Christianos & eorum-
 dem cœmeteriis. *Exst.* ad calcem Platinae *pag.* 88.
Papebrochius Daniel. Propyleum ad Acta Sanctorum Maji, seu
 Conatus Chronico-Historicus ad Catalogum Romanorum Ponti-
 ficum. *Antuerpia* (Venetiis) 1742. *in fol.*
Paulus Diaconus Aquilejensis. De gestis Langobardorum. *Exst.*
 tom. 1. Scriptor. *Rer. Italic.* *pag.* 395.
Paulus Diaconus Monachus Casinensis. Vita S. Gregorii Papæ .
Exst. tom. 4. Operum ejusdem Gregorii *pag.* 1.
Pearson Joannes. Opera posthuma de serie & successione primo-
 rum Romæ Episcoporum. *Londini* 1688. *in 4.*
 --- Annales Cypriani. *Exst.* cum S. Cypriano Joannis Felli.
 --- Vindicæ Ignatianæ. *Exst.* cum Patribus Apostolicis Cotellerii
 tom. 2. *pag.* 251.
Petavius Dionysius. Theologica dogmata. *Lutetia* 1644. *in fol.*
Piccolomineus Jacobus. Commentarii. *Mediolani* 1500. *in fol.*
Pistorius Joannes. Rerum Germanicarum Scriptores. *Ratispone*
 1731. *in fol.*
Platina Baptista. Historia De vitis Pontificum Romanorum cum
 annotationibus & supplemento Panvini. *Lovanii* 1572. *in fol.*
Proper Aquitanicus S. Opera omnia. *Parisis* 1711. *in fol.*
Ptolomæus Lucensis. Historia Ecclesiastica. *Exst.* tom. XI. Scri-
 ptor. *Rer. Italic.* *pag.* 741.

Petra *Vincencius* Cardinalis . Commentaria ad Constitutiones Apostolicas . *Venetis* 1729. in fol.

Petrus Diaconus . Continuatio Chronici Casinensis . *Exst.* tom. 4. Scriptor. Rer. Italic. pag. 488.

R

Raynaldus *Odoricus* . Annales Ecclesiastici . *Rome* 1646. in fol.

Rivo *Radulphus* de . De Canonum observantia . *Exst.* in Bibliotheca Patrum Lugdunensi tom. 26. pag. 289.

Rocca *Angelus* . Opera . *Rome* 1719. in fol.

Rocaberti *Joan. Thomas* . Bibliotheca Maxima Pontificia . *Roma* 1695. in fol.

Romualdus Salernitanus . Chronicon . *Exst.* tom. 7. Scriptor. Rer. Italic. pag. 1.

Rubeus *Hieronymus* . Historiæ Ravennates . *Venetis* 1589. in fol.

Rufinus Aquilejensis Presbyter . Opuscula , in quibus Historia Ecclesiastica . *Parisis* 1580. in fol.

Ruinart *Theodoricus* . Acta primorum Martyrum selecta cum notis & præfatione contra Dodwellum de paucitate Martyrum . *Parisis* 1689. in 4.

S

Sabellicus *M. Antonius* . Historiæ Rer. Venetarum . *Basilee* 1669. in 4.

Schellstrate *Emmanuel a* . Antiquitas Ecclesiæ illustrata . *Roma* 1692. in fol.

--- Ecclesia Africana . *Antuerpia* 1680. in 4.

--- De Disciplina Arcani . *Ibid.* 1685. in 4.

Sfondratus *Celestinus* . Gallia vindicata . *Typis Monasterii S. Galli* 1702. in 4.

Sigbertus Monachus Gemblacensis . Chronographia . *Exst.* inter Scriptor. Rer. Germanic. *Pistorii* tom. 1. pag. 689.

Sigonus *Carolus* . De Regno Italiæ . *Venetis* 1581. in fol.

Sirmondus *Jacobus* . Opera varia . *Venetis* 1728. in fol.

Socrates Scholasticus , & Hermias Sozomenus . Historia Ecclesiastica cum interpretatione ac notis Valesii . *Parisis* 1686. in fol.

Spondanus *Henricus* . Annalium Ecclesiasticorum continuatio . *Luætiæ* 1647. in fol.

Sulpitius Severus . Opera . *Lipsiæ* 1709. in 8.

Synodicon , seu Libellus Synodicus omnes Synodos tam orthodoxas , quam hæreticas brevi compendio continens . *Exst.* apud Joan. Albertum Fabricium Vol. XI. *Bibliot. Græcæ* pag. 185. & apud Harduinum tom. 5. *Conc.* pag. 1491.

T

Theodoretus Cyri Episcopus . Historia Ecclesiastica GL. cura Jacobi Sirmondi . *Exst.* tom. 3. Operum ejus pag. 521. edit. Lu-

- Lutetia* 1642. *in fol.*
 --- Et cum latina interpretatione, & annotationibus Henrici Vale-
 sii. *Parisis* 1673. *in fol.*
 Tertullianus Q. Septimius Florens. Opera cum annotationibus
 Nic. Rigaltii. *Lutetia* 1675. *in fol.*
 Theodorus Lector. Excerpta Historiæ Ecclesiasticæ, auctore Nice-
 phoro Callisto. *Exst.* cum Historia Ecclesiastica Theodreti edi-
 ta a Valefio *pag.* 551.
 --- Et tom. 26. *Bibl. Patrum pag.* 83.
 Theodorus Studita S. Epistolæ, & scripta dogmatica GL. *Exst.* in
 Operibus Sirmondi *tom.* 5.
 Theophanes. Chronographia. *Venetis* 1729. *in fol.*
 Thomassinus Ludovicus. Vetus & nova Ecclesiæ disciplina circa
 Beneficia. *Lugduni* 1705. *in fol.*
 --- Commentarius Historicus, & Dogmaticus de dierum Festorum
 celebratione. *Exst.* cum Guyeto de Festis edit. *Venetæ* 1729. *in fol.*
 Thuanus Jac. Augustus. Historiæ sui temporis. *Londini* 1733. *in fol.*
 Tillemont Le Nain Sebastien de. Memoires pour servir a l' Histoi-
 re Ecclesiastique des six premiers siecles. *Paris* 1701. *in 4.*
 --- Histoire des Empereurs. *Paris* 1720. *in 4.*
 Trithemius Joannes. Chronicon Hirsaugiense. *Typis Monasterii S.*
Galli 1690. *in fol.*
 --- Et *Basilæ* 1559. *in fol.*

V

- V**An-Espen Zegerus Bernardus. Opera Canonica. *Lovanii* 1732.
in fol.
 Vergilius Polydorus. De rerum inventoribus. *Argentorati* 1606.
in 8.
 --- Anglica Historia. *Lugduni Bat.* 1649. *in 8.*
 Victor III. Rom. Pontifex, olim Desiderius Abbas Casinenfis. Dia-
 logi. *Exst.* in *Bibl. Patr. Lugdunensi tom.* 18. *pag.* 839.
 Vitæ nonnullorum Pontificum Romanorum, quæ sunt in Tomo
 tertio Scriptorum Rerum Italicarum *part.* 1. & 2.
 Volaterranus Raphael. Commentarii Urbani. *Basilæ* 1544. *in fol.*
 Vossius Gerardus Joannes. Opera. *Amstelodami* 1695. *in fol.*
 Urspergensis Abbas. Chronicon. Sine loco, & Typographo 1540.
in fol.
 Usserius Jacobus. Antiquitates Ecclesiarum Britannicarum. *Londini*
 1687. *in fol.*
 Waddingus Lucas. Annales Minorum. *Romæ* 1733. *in fol.*
 Walafridus Strabo. De rebus Ecclesiasticis. *Exst.* tom. 15. *Bibl.*
Patrum pag. 181.
 Wion Arnoldus. Lignum Vitæ. *Venetis* 1595. *in 4.*

Z

- Z**onaras Joannes. Annales. *Venetis* 1729. *in fol.*
 Zosimus Comes. Historia nova. *Cixæ* 1679. *in 8.*

JE

*IESUS Pontifex factus in æternum, (1) Dei filius, a Patre missus piaculum cælestis iræ, magister ac vindex generis humani, die XXV. Martii pro nobis humanam carnem virtute Spiritus Sancti suscepit in utero Mariæ Virginis, & die XXV. Decembris natus est, anno ab Orbe condito 4000. ante Æram Vulgarem sexto, a Kal. Januarii inchoando. Cum annos vitæ tres supra triginta, ac menses tres expleffet, cruci affixus mortem voluntariam obiit die XXV. Martii anno 29. Æræ Vulgaris, 4034. Orbis Condi-
A ti,*

(1) S. Paulus in Epist. ad Hebræos cap. VI. 20. Vide Historiam nostram Familiæ Sacræ.

²
ti, Pontio Pilato Tiberii jussu Judæam
provinciam administrante, duobus Gemi-
nis Consulibus. Tertio a morte die sua
vi ac virtute resurrexit, & quadragesi-
mo post, tert. Non. Maji in Cælum cor-
pore & anima ascendit, suis sectatoribus
illuc muniens viam, relicto in terris Vi-
cario Apostolo Petro, ejusque successori-
bus.

I.

S. P E T R U S.

ANNO CHRISTI 45.

CLAUDII IMPERATORIS 3.

PETRUS *Apostolus natione Galilaus, Christiano-
rum Pontifex primus, (1) Simon antea dictus,
Jonæ seu Joannis filius, quem primum Dominus elegit,
& super quem edificavit Ecclesiam suam. (2) Datam Act. 11.
sibi a Christo Domino provinciam administrare aggressus, vi tanta de eo Hierosolymis differuit, ut una at-
que altera concione octonis hominum millibus Chri-
stianam religionem probaret. Ex Palæstina profectus Bar. an.
in Syriam, Antiochiæ anno Æræ Vulgaris octavo fu- 39. §. 9.
pra trigessimum firmavit Sedem, in qua septem annis,
quamvis discessurus sedit. (3) Eodem tempore curam
habuit etiam aliarum Ecclesiarum. Afflictam Hieroso-
lymorum Ecclesiam dum inviseret, Herodis Agrippæ
jussu conjectus est in carcerem. (4) Inde ab Angelo Act. XII.
eductus anno Episcopatus Antiocheni septimo, Christi 4. 7.
quarto & quadragesimo Romam venit, & Romanis
primus doctrinam Evangelicam præbuit, (5) potentissi- Bar. an.
misque virtutibus approbavit. (6) Anno insequente E- 44. §. 15.
tudio Antiochenæ Ecclesiæ præfecto, (7) & omni trans- An. 45. §.
lato 14.*

A 2 lato

- (1) Eusebius in Chronico ad an. Christi 44. pag. 660.
- (2) S. Cyprianus epist. 71. pag. 273.
- S. Gregorius lib. 5. epist. 20. *Cunctis Evangelium scientibus li-
quet, quod vocè Dominica sancto & omnium Apostolorum Petra
Principi Apostolo totius Ecclesiæ cura commissa est. Ipsi quippe di-
tior: Petre, amas me? Parce oves meas.*
- (3) S. Gregorius Magnus lib. 7. epist. 40. pag. 888.
- (4) Herodum historiam brevem admodum reperies in nostra Hi-
storia Familiæ Sacræ extremo cap. 4. De vita Christi pag. 59. e-
ditionis postremæ.
- (5) Theodoretus in Epist. ad Rom. cap. 1. pag. 14. tom. 3.
- (6) Paulus Orosius lib. 7. Histor. cap. 6. pag. 267.
- (7) Vide Historiam nostram Apostolicam in D. Petro pag. 89.

lato secum jure Pontificatus, Cathedram fixit Romæ mansuram in futurum tempus omne. (8) Ibi Simonem Magum non ferri, sed lingua mucrone prostravit, (9) ibique Evangelium prædicans viginti quinque annis ejusdem Urbis Episcopus perseveravit. (10) Anno post suum Romam adventum septimo, Christi primo &

quin-

(8) S. Innocentius I. epist. 18. §. 1. apud Lab. tom. 2. Conc. pag. 1269, quæ epistola est 24. apud Petrum Coustant tom. 1. Epistolarum Romanorum Pontificum pag. 851. Antiochia prima primi Apostoli Sedes esse monstratur, quæ Urbis Romæ Sedi non cederet, nisi quod illa in transitu moraretur, ista susceptum apud se consummatumque gauderet. Eadem habet S. Nicolaus I. epist. 8. tom. 8. Conc. pag. 315.

(9) Nicolaus I. epist. 9. ad Michaelem Imperatorem apud Labbeum tom. 8. Conc. pag. 341.

(10) Eusebius in Chronico ad an. Chr. 44. pag. 660.

S. Hieronymus De Viris illustribus cap. 1. Petrus ad expugnandum Simonem Magum Romanam pergit, ibique viginti quinque annis Cathedram Sacrosanctam tenuit.

Rufinus lib. 2. Investivarum in S. Hieronymum tom. 2. Operum S. Hieronymi pag. 661. Petrus Romana Ecclesie per viginti & quatuor annos præfuit.

Papebrochius in Conatu Chronico Historico Dissertat. 2. ad S. Petrum, quæ est De Sede S. Petri Antiochena §. 7. Quod ad confirmationem vulgaris opinionis de annis XXV. dicitur, Romano Pontifici accini in die Coronationis sue, Non visurum annos Petri, non docet quidem Ordo Romanus in ritibus ea occasione servari solitis, qualem habemus impressum Venetiis anno 1562; sed neque hodierna praxis, aut aliquis, quem legerim, auctor: verum tamen esse, hæcenus probavit experientia. Siquidem de supremo Ecclesie universalis Pontificatu est questio. Tantum enim abest, ut annos XXXII vel XXXVI in eo excesserit aliquis, ut in toto numero, quem hæcenus numeramus ducentorum quadraginta quatuor Romanorum Antistitem, non nisi septemdecim inveniantur excessisse annos XV. Romanæ Petri Cathedre assignatos a nobis; ex usque soli quatuor annuum XX. superarunt, scilicet Silvester & Hadrianus sui nominis primi, Alexander III. & Urbanus VIII. Qui autem XXV. superaverit, unicus hæcenus repertus est Benedictus XIII. a verorum Pontificum Catalogo expunctus a plebisque: contra quem hoc etiam nonnulli observant, quod ab assumpto Papali titulo vixit ultra annos XXVIII. præter eorum consuetudinem, in quibus ea dignitas citra controversiam fuit.

Quot annis regnaverint Pontifices priorum sæculorum quis audeat pro certo affirmare in tanta vetustate, tantaque auctorum discrepantia? Chronologicæ capita hæc pertractarunt Henschenius, Pearsonius, Dodwellus, Papebrochius, Pagius uterque, Tillamontius,

quinquagesimo, Claudii Cæsaris edicto expulsus est cum omnibus Judæis. Reversus Hierosolymam Concilium ibidem cum ceteris Apostolis celebravit, ad dirimendam controversiam Antiochiæ exortam, essetne Circumcisio necessaria ad æternam beatitatem consequendam. Post quinquennium, Claudio mortuo, rediit Romam, cum Nero jam imperaret, & editis quibusdam miraculis, quæ virtute ipsius Dei data sibi ab eo potestate faciebat, convertit multos ad justitiam, Deoque templum fidele (11) ac stabile collocavit. Qua re ad Neronem delata, (12) cum animadverteret, non modo

Act. XV.

20.

XVIII. 2.

Bar. an.

57. §. 1.

A 3 Ro-

montius, Constant, & alii dissidentes inter se: prorsus ut mirari magis adeo discrepare inter auctores, quam quid veri sit, discernere queas.

Hi autem Bagnagio ad an. Dom. 65. §. 24. videntur, ut ajunt, in pertusum dolium aquam ingerere, cum nulla monumenta satis certa suppesant, quibus instruamur notitia temporis, quo & supremæ diem decessor obiit, & successor ad Episcopatum promotus est. In veris habemus Pesavii dictum, Pontificum quidem singillatim tempora perscrutari plus molestiæ, quam utilitatis habet, haberes sævum nisi documenta nos deficerent.

(11) Ecclesiam nimirum, inquit Baluzius in hunc locum, quæ est verum templum Dei, quod non in parietibus est, sed in corde ac fide hominum, qui credunt in eum, ac vocantur Fideles, ut ait Lactantius in libro quarto institutionum cap. 14.

(12) Alii aliter narrant, ideo videlicet ab Nerone sævitum in Christianos, ut incensæ Urbis invidia derivaretur in eos. Tacitus lib. 15. Annal. cap. 40. Videbatur Nero condenda Urbis novæ & cognomento suo appellanda gloriam querere, ideoque incendium justitæ. Et cap. 44. Ergo abolendo rumori Nero subdidit reos & questissimis panis affectis, quos per flagitia invisos, vulgus Christianos appellabat. . . . Primo correpti, qui satebantur, donec indicio eorum multitudo ingens, haud perinde in crimine incendii, quam odio humani generis convicti sunt. Et pereuntibus addita ludibria, ac ferarum sergis connecti, laniatu canum interirent, aut crucibus affixi, aut flammam: atque ubi defecisset dies, in usum nocturni luminis urerentur. . . . Unde quamquam adversus fontes & novissima exempla meritis, miseratio oriebatur, tamquam non utilitate publica, sed in sævitiam usus absumerentur.

Sulpicius Severus lib. 2. Hist. Sacræ cap. 29. Abundante jam Christianorum multitudine, accidit, ut Roma incendio constagraret, Nerone apud Anisiam constituto. Sed opinio omnium invidiam incendii in Principem retorquebat, credebaturque Imperator gloriam inveniende Urbis quævisse. Neque ulla re Nero efficiebat, quin ab eo ipsum incendium putaretur. Igitur vertis invidiam in Christianos,

acta-

Romæ, sed ubique (13) quotidie magnam multitudinem deficere a cultu Idolorum, & ad religionem novam damnata vetustate transire, ut erat execrabilis ac nocens tyrannus, profilivit ad excidendum caeleste templum, delendamque justitiam, & primus omnium persecutus est Dei servos, (14) Petrum cruci affixit, & Paulum interfecit, (15)

atque in innoxios crudelissimæ questiones: quin & novæ mortis excogitata, ut ferarum tergis contacti, laniatu canum interirent, Multi crucibus affixi, aut flamma usi. Plerique in id reservati, ut cum defecisset dies, in usum nocturni luminis urerentur. Hoc initio in Christianos sæviri captum.

Suetonius in Nerone cap. 16. nullam Romani incendii mentionem facit: *Afflicti suppliciis Christiani.*

(13) Hec itaque persecutio non localis, sed universalis fuit, ut recte concludit Fagius ad an. 64. §. 4. adversus Henricum Dodwellum, qui dissertatione undecima Cypriana, agnoscit quidem ingentem multitudinem in persecutione Neroniana passam, sed eorum tantum Christianorum, qui Romæ versabantur. Vide dissertationem nostram de martyrum multitudine in primævis Christianorum persecutionibus.

Orosius lib. 7. cap. 5. Nero Romæ Christianos suppliciis ac mortibus affecit, ac per omnes provincias pari persecutione excruciatu imperavit.

Persecutio Ecclæ I.

(14) Tertullianus Apologet. cap. 5. *Consulte commentarios vestros, illic reperietis primum Neronem in hanc sectam, cum maxima Romæ iriretur, Cæsariano gladio ferocisse. Et Scorp. cap. 15. Orientem fidem Romæ primus Nero cruentavit.*

Sulpicius Severus lib. 2. Hist. sacræ cap. 28. ita loquitur de Nerone: *Qui non dicam regum, sed omnium hominum, & vel inmanium bestiarum sordidissimus, dignus existit, qui persecutionem in Christianos primus inciperet.*

S. Leo serm. 80. cap. 6. *Neronis furor per omnium visiorum inflammatus excessum, in hunc eum usque torrentem suæ precipitavit insania, ut primus nomini Christiano atrocitatem generalis persecutionis inferret, quasi per Sanctorum neces gratia Dei posset extinguere. . . . Non minuitur persecutionibus Ecclesia, sed augetur, & semper Dominicus ager segete ditiori vestitur, dum grana, quæ singula cadunt, multiplicata nascuntur.*

S. Augustinus lib. 18. De Civit. Dei cap. 52. *Ecclesia persecutiones passa est decem. Primam computant a Nerone, secundam a Domitiano, a Trajano tertiam, quartam ab Antonino, a Severo quintam, sextam a Maximina, a Decio septimam, octavam a Valeriano, ab Aveliano nonam, decimam a Diocletiano & Maximiano. Ita, qui insigniores persecutiones numerant factas ab Ethnicis Imperatoribus adversus Christianos. Sed Augustinus horum sententiam*

tiam non probat. Quid enim, qui hoc sentiunt, ait, dicturi sunt de persecutione, qua ipse Dominus crucifixus est? In quo eam numero possituri? Si autem hac excepta existimant computandum, tamquam illæ numerandæ sint; quæ ad corpus pertinent, non qua ipsum caput est appetitum & occisum; quid agent de illa, qua posteaquam Christus ascendit in Cælum, Hierosolymis facta, ubi B. Stephanus lapidatus est, ubi Jacobus frater Joannis gladio trucidatus, ubi Apostolus Petrus ut occideretur inclusus, & per Angelum liberatus, ubi fugati atque dispersi de Hierosolymis fratres, ubi Saulus, qui postea Paulus Apostolus factus est, vastabat Ecclesiam; ubi ipse quoque jam fidem, quam persequabatur, euangelizans, qualia faciebat, est passus, sive per Judæam, sive per alias gentes, quacumque Christum ferventissimus predicabat? Cur ergo eis a Nerone videtur ordiendum, cum ad Neronis tempora inter atrocissimas persecutiones, de quibus nimis longum est cuncta dicere, Ecclesia crescendo pervenerit? Quod si a Regibus factas persecutiones in numero existimans esse debere, Rex fuit Herodes, qui etiam post ascensum Domini gravissimam fecit.

(15) Hæc Lactantius, seu Lucius Cæcilius de mortibus Persecutorum cap. 2. De Petro, ceterisque Apostolis plura in nostra Historia Apostolica.

II.

S. LINUS.

ANNO CHRISTI 69.

NERONIS IMPERATORIS 13.

Bar. an. 69. §. 35. Pagius an. 67. §. 28. Epist. II. Cap. IV. 21.

LINUS natione Hetruscus, patria Volaterranus fertur. Post Petri martyrium primus Ecclesie Romanae Episcopatum suscepit. Hujus mentionem facit Paulus in epistola, quam ab Urbe Roma ad Timotheum scripsit, inter salutationes, quæ ad calcem epistola leguntur: Salutatur te, inquit, Eubulus, Pudens, Linus, & Claudia. (1) Hujus Claudie filium fuisse Linam, renuntur aliqui secuti Constitutiones Apostolicas lib. 7. cap. 46. Incertus auctor Carminum adversus Marcionem extremo Libro 3. Linum dicit virum *magnum plebique*

pro-

(1) Eusebius Hist. Eccl. lib. 3. cap. 2. Linus ne, an Clemens proximus post Petrum Pontifex fueris, discrepat inter veteres scriptores. Tertullianus de Præscript. cap. 32. *Clementem a Petro ordinatum* edit. Consentit Hieronymus tum lib. 1. ad ver. Jovin. cap. 7. §. 12. tum comment. in Esaiam cap. 52. quæ fuit sententia Patrum Latinorum usque ad exitum sæculi IV. Quamquam Hieronymus De Viris Illustribus cap. 15. ubi de Clemente narrat ex professo, eum affirmat, *quartum post Petrum Romanum Episcopum fuisse, secundum Linum, & tertium Cletum*. Proximus igitur Petri successor est Linus ex D. Hieronymo, cujus opinio testimoniis confirmatur Irenæi lib. 3. ad ver. hæ. cap. 3. §. 3. Eusebii lib. 3. Hist. Eccl. cap. 2. 13. & lib. 5. cap. 6. Epiphaniæ hæ. 27. §. 6. Optati lib. 2. §. 3. Augustini epist. 53. §. 2. & Theodoretæ in Epist. 2. ad Timoth. cap. 4.

Lino ex eorundem scriptorum auctoritate subjiendus Cletus, quem omnes, si Epiphanium & Hieronymum excipias, Anacletum vocant: Optatus vero, & Augustinus non Lino, sed Clementi fufsciunt.

Baronius, cujus sententiam præ cæteris probant Natalis Alexander, Bollandus, Cotelerius, Tillemontius, ad an. 69. §. 43. fecutus Epiphanium hæ. 27. §. 6. scribit, S. Clementem accepisse quidem ab D. Petro Episcopatum, sed decedentem jure suo collatam sibi dignitatem recusasse, ut Linus & Cletus Petri ipsius in

Epi-

probaturus . (2) In Libro Pontificali (3) dicitur ex præcepto D. Petri cavisse, ut mulier Ecclesiam ingrederetur capite velato . (4) Menandrianos, qui mundum non a Deo, sed ab Angelis factum esse testantur, a consortio conversationis nostræ ejectos aeterna damnatione multavit ; docens rationabiliter secundum sanctas Scripturas veteris Testamenti, Deum, qui cum Moyse locutus est, hunc esse omnium creatorem, & nihil in creaturis omnibus

Episcopali munere adjuutores alius post alium electus per suffragia Cleri Romanam Ecclesiam gubernaret . Qua ex re componitur controversia, quæ intercedit inter scriptores memoratos, quorum alii Linum, alii Clementem proximum post Petrum Pontificem fuisse contendunt . Quemadmodum enim, qui Linum Petro suggerunt, ii Clementem a S. Petro Romanæ Ecclesiæ Episcopum constitutum non negant ; ita qui dicunt, Clementem Petri adhuc superstitis successorem designatum, non inficiantur, illum vivo Lino & Cleto constantè recitasse delatum sibi a D. Petro honorem Pontificatus . Vide Cotelierum in Constitut. Apost. lib. 7. cap. 46. & Petrum Coustant differtat. de proximis B. Petri successoribus tom. 1. Epist. Rom. Pont. pag. 1.

(2) Apud Tertullianum pag. 635.

(3) Joan. Ciampinus in Examine Libri Pontificalis tom. 3. Scrip-
tor. Rer. Italic. pag. 34. & 53. *Historiam Roman. Pontif. quæ sub titulo Libri Pontificalis, sive Damasi, aut Anastasii Bibliothecarii circumfertur, a pluribus exaratum existimamus : nihilominus ut auctographa genuinisque e scripturis excerpta maximam ac summam fidem habendam esse censemus ; præcipue cum propter antiquitatem eorumque venerationis sit, ac tot sæculorum consensu ab Ecclesia recepta, utpote quæ litteris consignata fuerit a Scrip-
toribus, qui vel Pontificibus, quorum gesta scripsere, coevi, vel paulo juniores fuerunt.*

Muratorius Prolegom. in Vitas Rom. Pont. Anastasio Bibliothecario additas ibid. pag. 274. *Veterum Romanorum Pontificum Vitas a variis Scrip-
toribus litteris consignata, quæ sub Anastasii Bibliothecarii nomine circumferuntur, in Hadrianum II. & Stephanum VI. seu ut rectius dicendum est, V. desinunt, quarum postrema Gulielmo Bibliothecario tribuuntur . Subsequentium Pontificum Vitas par est credere olim, suisque temporibus per Bibliothecarios S. R. E. aliosve Historicos fuisse conscriptas . Vide Schelstratum tom. 1. Antiquitatis Illustratæ differtat. 3. cap. 7. 8. & 9. & Lambertinum de Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 1. cap. 3. num. 2.*

(4) Sanctionem hanc, ut *Episcopali cura minus dignam, irrident Magdeburgenses Cent. 1. lib. 2. cap. 10. Quos satis superque resellam, si dixerō, id antea præceptum etiam a D. Paulo I. ad Cor. cap. XI. 5.*

bus esse, quod possit pro sui natura esse vituperabile. (5)
 Idem Martyrium Petri & Pauli uno die passorum Græco sermone scripsisse legitur apud Sigebertum de Script. Eccl. cap. 5. (6) Anno Christi 80. IX. Kal. Octobris, quo die ab Ecclesia colitur, jussu Saturnini, cuius filiam a Dæmonum vexatione liberaverat, morti datus, ex his tenebris in sempiternam lucem excessit, post annos undecim, menses duos, dies tres & viginti, quam Pontificatum ceperat. (7)

Bar. an.
 80. §. 1.
 Pag. an.
 78. §. 3.

III.

S. CLETUS.

ANNO CHRISTI 80.

VESPASIANI IMPERATORIS 10.

Bar. an.
 80. §. 4.
 An. 93. §.
 1.
 Pag. an.
 91. §. 2. 3.

CLETUS Æmiliani filius, Romanus, annos duodecim, menses septem & dies duos Pontificatum gessit, Cælo receptus est anno Christi 93. quo alteram

(5) Prædestinatus §. 2. tom. 1. Operum Jacobi Sirmondi pag. 270. edit. Venetæ.

(6) In Maxima Bibliotheca veterum Patrum tom. 1. pag. 67. duo sunt sub nomine Lini Papæ libelli *De Passione Petri & Pauli*. Sed Bellarminus de Script. Eccl. & lib. 2. de Rom. Pontifice cap. 9. illos rejicit tamquam supposititios: Baronius ad an. 69. §. 6. tradit, Manichæorum erroris fuligine deformatos: prisca alicujus Monachi opus existimat Vossius lib. 2. De historicis Græcis cap. 9.

(7) Pagius ad an. 78. §. 3. *Non existimandum, Linum eo die (IX. Kal. Octobr.) ad superos transisse; cum dies, quibus in Martyrologiis veteres Pontifices coluntur, & in auctiori Chronico veterum Pontificum dicuntur sepulti, ad aliquam eorum translationem ut plurimum pertineant.*

At Muratorius tom. 1. Anecd. dissertat. 19. pag. 100. & 103. pronunciat, *expresso lubentius Ecclesie Romane, aliorumque scriptorum testimonio, quam nude illius opinioni fidem habendam esse, probatque per tria Epochæ nostræ priora secula quam plurimos SS. Pontifices ex Pagii consensu ipsis diebus, quibus coluntur, Martyrii corona donatos, ac propterea omnem Romano potius Martyrologio, quam levissimis aliorum rationibus fidem adjungendam esse.*

ram persecutionem adversus Christianos excitavit Domitianus, *portio Neronis de crudelitate*. (1) Ex præcepto D. Petri quinque & viginti Presbyteros ordinasse in Urbe Roma legitur in libro Pontificali, *id est*, ut explicat Pagijs in ejus vita, *Urbem in totidem Parochias distinxisse*. Martinus Polonus, qui in Chronico tradit, Cletum formulam hanc: *Salutem, & Apostolicam benedictionem*, litteris omnium primum inscripsisse, moveret me, nisi id traderet ex sensu suo, & sine auctore. Nulla enim exstat Cleti epistola, quæ faciat ejus rei fidem. (2) Nullum Pontificem verbis illis usum invenio ante Joannem V. & Sergium I. quorum diplomata verbis illis notata refert Mabillonius *De re diplomat.* lib. 5. pag. 436. & lib. 6. pag. 622. *Ante Leonem IX. vel saltem Gregorium VII. formulam istam non fuisse stabili usu receptam* censet Daniel Papebrochius, & Joannes Garnerius. (3)

S. CLE-

(1) Tertullianus Apologet. cap. 5. Idem de Pallio cap. 4. Domitianum vocat *Subneronem*. De eo Lactantius de mortibus Persecutorum cap. 3. *Ad persequendum justum populum instinctu Demonum incitatus est*.

Eusebius lib. 3. Hist. Eccl. cap. 17. *Neroniana impietatis, bellicæ & adii adversus Deum successorem se ipsum professus est. Quippe hic secundus persecutionem in nos concitavit*. Et cap. 18. *In hac persecutione Joannes Apostolus, idem & Evangelista, qui etiam tum in vivis supererat, ob testimonium, quod divino verbo perhibebat, in insulam Parnum traditur esse relegatus*. Et cap. 19. *Universos, qui a Davide generis sui originem ducentes, interfici jussit*. Et cap. 20. *Quippe Domitianus de adventu Christi, perinde ac Herodes, sibi metuebatur*.

Orosius lib. 7. cap. 10. *Ad hoc paulatim per omnes scelerum gradus crevit, ut confirmatissimam toto orbe Christi Ecclesiam, datis ubique crudelissimæ persecutionis edictis, convellere auderet*. Vide Pagijs ad an. 89. §. 6. & 7.

(2) Ludovicus Jacob a S. Carolo lib. 1. Bibliothecæ Pontificiæ pag. 58. *S. Cletus scripsisse fertur Epistolas, in quibus omnium primus usus est verbis illis: Salutem, & Apostolicam benedictionem. Ita ab omnibus auctoribus affirmatur; sed an exstant, neque in Conciliis Generalibus, neque in Episcopalis Pontificiis hactenus reperire potui*.

(3) Papebrochius in Conatu Chronico Historico ad catalogum Pontificum Romanorum ad S. Cletum num. 4. pag. 89.

Garnerius dissertat. 1. ad Librum Diurnum eorundem Pontificum pag. 152; in qua dissertatione disputat de inscriptione epistolæ, qua Pontifex ad alios scriberet, & ad ipsum scriberetur.

S. CLEMENS I.

ANNO CHRISTI 93.

DOMITIANI IMPERATORIS 10.

Bar. an. 93. §. 1.
2. 3. Cap.
IV. 3.

CLEMENS Faustini filius, Romanus, de quo *Apostolus Paulus ad Philippenses scribens ait*: Cum Clemente & ceteris cooperatoribus meis, (1) quorum nomina scripta sunt in libro vitæ, quartus post Petrum Romanus Episcopus, siquidem secundus Linus fuit, tertius Cletus, tametsi plerique Latinorum secundum post Petrum Apostolum putent fuisse Clementem. (2) Hic & vidit ipsos Apostolos, & contulit cum eis, & cum adhuc insonantem prædicationem Apostolorum & Traditionem ante oculos haberet, Episcopatum sortitus est. (3) Idem, ut est in Libro Pontificali, per septem Urbis regiones constituit Notarios, qui gesta Martyrum scriptis mandarent, & in Acta Ecclesiæ referrent. (4) Idem & quidem nominatim de successione Episcoporum

(1) Ex his verbis S. Chrysostomus Præfat. in epist. 1. ad Tim. colligit, Clementem unum ex comitibus Pauli fuisse, perinde ac Lucam & Timotheum.

(2) S. Hieronymus de Viris illustribus cap. 15.

S. Clemens epist. 1. ad Cor. cap. 4. pag. 11. Propter emulationem Pater noster Jacob aufugit a facie Esau fratris sui. Hac loquendi ratione, ut notat Petrus Coustant, indicare videtur Clemens se ex Jacob stirpe potius oriundum, quam ex prosapia Cesarum; adeoque Judæum, non Romanum esse. Socus samen Eucherius in epistola ad Valerianum sentit. Forte etiam Clemens Jacob eo sensu patrem nostrum vocat, quo Paulus Rom. 9. promissionis filios in semine Abrabæ & Israel computari docet, eosque ex ipso Israel Dei, Gal. 6. 16. nuncupat.

S. Epiphanius hæc. 27. §. 6. credit, S. Clementem Episcopatu initiatum a D. Petro, ut ejus vices obiret, eo Evangelii promulgandi causa absente. Rufinus extrema Præfat. in libros Recognitionum S. Clementis id negotii Lino & Cleto datum vult, Bollandus tom. 1. April. pag. XV. num. 36. simul omnibus.

(3) S. Irenæus lib. 3. contra Hæreses cap. 3. pag. 176.

(4) In regionis quatuordecim, ut ait Tacitus lib. 15. Annal. cap.

40. Ro.

rum traditam ab Apostolis regulam citat epist. 1. ad Corinthios num. 44. Idemque, quantum ex monumentis veterum conijcere possumus, alias id genus sanctiones colligi, aut Ecclesiis diversis servandas tradi curavit. Unde factum arbitramur, ut & Apostolicarum Constitutionum libri, & Apostolorum nomine vulgati Canones ipsi adscriberentur. Solent quippe hujusmodi opera, licet variis subinde incrementis augeantur, ejus nomine deinceps inscribi, quo primum auctore cœpta sunt. (5) Excitata ab Trajano adversus Christianos persecutio, in Chersonesum Tauricam relegatus traditur. (6) Cum omnes fere illius regionis incolae Christianæ doctrinæ prædicatione & præclarissimi miraculi illustratos splendore, ad veri Dei cultum a vitæ pravitate convertisset, Trajani jussu in mare demersus fides, quam (a S. Petro) didicerat, & docuerat, martyrio consecravit (7) anno Chr. 102. IX. Kal. Decembris, anno nono, mense ac die sexto, quam Cleto successerat. Quæ sub ejus nomine feruntur scripta, omnia supposititia sunt præter epistolas duas ad Corinthios. (8)

Bar. an.
102. §. 1.
Pag. an.
100. §. 2.

S. ANA-

40. Roma dividitur. Has Clemens in septem contraxit, & in singulis notarios posuit, qui inde dicti sunt notarii regionarii. Anastasius in Hadriano I. Dominus Paulus Papa eum clericari jussit, quem notarium regionarium in Ecclesia constituens, postmodum eum Subdiaconum fecit. Vide Blanchinum in Prolegomenia ad Anastasium Bibliothecarium tom. 2. pag. 138.

(5) Petrus Coustant in Præfat. ad Epist. Rom. Pont. part. 2. num. 51. pag. LVI.

(6) Acta S. Ignatii martyris ex editione Usserii. apud Ruitio III. Persecutionum pag. 11. Trajanus persecutionem comminans, omnes ipsos Dei cultores existentes vel sacrificare, vel mori cogebat.

Tertullianus Apologet. cap. 2. Plinius secundus cum provinciam regeret, damnatis quibusdam Christianis, quibusdam gradu pulsus, ipse tamen multititudine perturbatus, quid de cetero ageret. consuluit tunc Trajanum Imperatorem per epistolam, quæ est 97. lib. 10. ubi Trajani quoque responsum habetur.

Eusebius lib. 3. cap. 32. scribit: Sub Trajano particularem quandam per singulas civitates populari motu adversus nostros excitatam esse persecutionem. Et cap. 33. ait, plurimos ex fidelibus multiplicis martyrii carceramen subivisse.

(7) Zosimus Pontifex apud Baronium ad an. 417. §. 20. & apud Labbeum tom. 2. Conc. pag. 1558. Martyr dicitur etiam a Concilio Vasensi I. anno 442. celebrato cap. 6.

(8) Has epistolas ex prisca consuetudine in Ecclesia legi solitas

V.

S. ANACLETUS.

ANNO CHRISTI 103.

TRAJANI IMPERATORIS 4.

Bar. an. 103. §. 2. **A**NACLETUS (1) Atheniensis *Memoriam B. Petri construxit & composuit*, teste auctore Libri Pontificalis, id est, ut explicat Altaferra, *Ædem sacram dicavit B. Petro*. (2) Quæ Ædes nullo umquam turbine persecutionis dejecta, sed majore in annos splendore aucta in eam tandem crevit Templi amplitudinem, quæ omnium admirationem in se convertit. (3) Non ore tantum, sed etiam sanguine veritatem

testatur Dionysius Corinthiorum Episcopus apud Eusebium lib. 4. Hist. Eccl. extremo cap. 23. *his verbis*. *Hodie, inquit, sacrum diem Dominicum transgimus. In quo epistolam vestram legimus; quam quidem perpetuo deinceps legentes, perinde ac pridem illam vobis a Clemente scriptam epistolam, optimis præceptis ac documentis abundabimus.*

(1) Unum esse *Clesum* & *Anacletum* contendunt Valefius, Bollandus, Natalis Alexander, Dupinus, Tillemontius, Pearsonius. Contrarium docent Baronius ad an. 69. §. 39. Pagius uterque, Schelstratus tom. 1. Antiquitatis illustratæ dissertat. 2. cap. 2. & alii complures. His potius assentior: cum, ut verbis utar Panvini annotat. ad Platina pag. 12. *ex Ecclesiastica Traditione, quam omnibus scriptoribus hac in re præpono, manifeste liqueat, Clesum ab Anacleto nomine, Patre, patria, rebus gestis, mortis tempore & die diversum esse. Utriusque etiam tamquam diversi festum diem S. Mater Ecclesia adhuc diversum celebrat, Cleti quidem VI. Kal. Maji, Anacleti autem III. Idus Julii. Vide disputationem nostram 4. & annot. 1. ad S. Victorem I. Pont. XV.*

(2) S. Augustinus in Psal. 44. §. 23. *Ostendatur mihi Romæ in honore tanto templum Romuli, in quanto ibi ostendo Memoriam Petri. Et lib. 22. de Civ. Dei. cap. 10. Nos autem martyribus nostris non templa sicut Diis, sed Memoriam sicut hominibus mortuis, quorum apud Deum vivunt spiritus, fabricamus. Vide Baronium ad an. 57. §. 127. & ad an. 275. §. 2.*

(3) Vide Baronium ad an. 106. §. 2. & Vitam Julii II. Pontificis CCXVIII.

tatem caelestem testatam fecit. Martyr enim ad Deum abiit anno 112. III. Idus Julii, cum annos novem, menses tres, ac dies decem Romanam Ecclesiam administrasset. (4)

Bar. an.
112. §. 1.
Pag. an.
101. §. 4.

VI.

S. EUARISTUS.

ANNO CHRISTI 112.

TRAJANI IMPERATORIS 13.

EUARISTUS seu *Evaristus*, *Ἐβάρστος*, ut habet Eusebius lib. 3. Hist. Eccl. cap. 34. Betleemita, in locum Anacleti successus, annos novem, & menses tres Pontifex fuit. Hic Titulos, seu domos divino cultui mancipatas, ut explicat Baronius, (1) in Urbe Roma Presbyteris divisisse, septemque Diaconos iustificasse.

Bar. an.
112. §. 4.

(4) Epistolae tres Decretales, quae Anacleti nomen praeseferunt, subditivae habentur: item aliae, quae Pontificibus ante Siricium adscribuntur, iis tantum exceptis, quae memorantur a Sanctis Patribus, vel antiquis Historiae Ecclesiasticae Scriptoribus. Ita censent eruditissimi Cardinales Bona lib. 1. Res. Liturgiae. cap. 3. §. 1. Bellarminus lib. 2. De Rom. Pont. cap. 14. Baronius ad an. 530. §. 5. & ad an. 865. §. 8. qui affirmat, illis non indigere sanctam Romanam Ecclesiam.

Petrus de Marca lib. 3. De Concordia Sacerdotii & Imperii cap. 5. §. 1. addit, injuria nihilominus a Blondello atrocioribus verbis epistolas illas dilacerari, quas e sententiis & verbis legum, canonum antiquorum, & sanctorum Patrum, qui quarto & quinto saeculis floruerunt, si pauca demas, concinnatas esse constat. Vide Observationem Phil. Labbei tom. 1. Conc. pag. 78. & Pagium ad an. 100. §. 3. 7.

(1) Idem Baronius annotat. in Martyrologium Rom. VII. Kal. Augusti: Idem Titulus, quod Memoria, seu Ecclesia: sic dicitur, quod in loco, ubi erat Ecclesia erigenda, Crux poneretur in titulum.... Roma autem obtinuit vetus loquendi usus, ut non omnis Ecclesia, martyrumve Memoria Titulus diceretur, sed tantum insigniantur, quibus praesacerentur Presbyteri Cardinales.

Joan. Mabillonius Comment. in Ordinem Romanum cap. 3. pag.

se Episcopo ad populum concionanti præsto esse (2) legitur in Libro Pontificali . Eundem fuisse primum, qui consecrationem Ecclesiarum in mores nostros induxerit, opinio est aliquorum . (3) De medio sublatus est anno 121. VII. Kal. Novembr. quo die ab Ecclesia colitur .

An. 121.
§. 1.
Pag. an.
119. §. 2.

VII.

S. ALEXANDER I.

ANNO CHRISTI 121.

HADRIANI IMPERATORIS 2.

Bar. an.
121. §. 2.
An. 132.
§. 1. 3.
Pag. an.
130. §. 2.
3.

ALEXANDER Alexandri filius Romanus Idibus Novembr. anno 121. Pontifex constitutus, anno 132. V. Nonas Majas sacrum in martyrio Sanguinem fudit, eum decem annos administrationis expleset .

13. Tituli nihil aliud sunt, quam Basilica, quibus certi Sacerdotes ac ministri subscripti & addicti habentur. Longe supra XXVIII. Tituli ante Innocentii I. tempora in Urbe erant.

(2) Quasi vera doctrina testes, inquit Ciaconius, ne ab emulis Episcopo prædicandi imponerentur errores, qui ei adscriberentur, quas tamen ipse non commisisset; seu, ut interpretatur Blanchinus in Notis ad Anastasium tom. 2. part. 2. pag. 78. propter filium veritatis addiscendum in ministerio prædicationis.

(3) Bona lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 20. §. 3. Sunt qui Euvristo Papa ejus (consecrationis Templorum) originem adscribunt, sed multo certius est, Apostolicum institutum esse, nisi dicamus ab hoc Pontifice scripto promulgatum, quod sola traditione ab Antecessoribus acceperat. Aus forte addidit ad veteres ceremonias, ut sine Missæ sacrificio Basilicæ non consecrarentur, ut ex illo referunt canonum collectores. Alii ex adverso scribunt ante Imperium Constantini Magni nullas fuisse Ecclesiarum dedicationes propter metum persecutionis: in quorum sententiam facile ipse, si de publicis & solemnibus agant: si vero de privatis & clam peractis sermo sit, nullatenus illis consentire possum. Nam veterum Patrum testimonio jam supra evici, semper Christianos suas Ecclesias habuisse, quas ab Episcopis, Mosæica Legis exemplo & Apostolica institutione edoctis, divino cultui certis ceremoniis consecratas, nemo certe negabit, cui perspecta sit in rebus atque minoris momenti illorum temporum disciplina.

Jet. (1) De hoc auctor Libri Pontificalis narrat, *passionem Domini miscuisset in precatione Sacerdotum, quando Missæ celebrantur. Ex quo factum reor, ut nonnulli existimarent precationem illam: Unde & memores Domine post consecrationem ab Sacerdote recitari solitam Missæ Canoni insertam ab eo. Sed ut ait Bona lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 13. §. 3. si præcise de memoria passionis sermo sit, sive istis, sive aliis verbis fiat, ea certe non fuit ab hoc sancto Pontifice instituta, ut præclare observat Baronius an. 132. num. 3. Habemus enim hæc de re expressum in Evangeliiis præceptum Domini; & Paulus I. ad Cor. c. 11. luculentum ejusdem rei testimonium præbet dicens: Quotiescumque manducabitis &c. In eodem libro Pontificali & apud Uvalafridum Strabonem de rebus Ecclesiasticis cap. 29. scriptum hoc etiam invenitur, Alexandrum auctorem fuisse ritus aquæ benedicendæ cum sale, & in Christianorum domibus aspergendæ. (2) At morem illum ab Apostolica traditione ortum, & Alexandri decreto confirmatum docet Baronius ad an. 57. §. 109. & ad an. 132. §. 3. Parum aquæ esse vino in consecratione Calicis admiscendum ex Alexandri decreto, scribunt aliqui. At id fieri ex Christi instituto, quod a S. Cypriano epist. 63. Dominica Traditio appellatur, ostendit Bona lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 9. §. 3. Invenias*

Pag. 225.

B apud

(1) Eusebius lib. 4. Hist. Eccl. cap. 4. pag. 94. S. Optatus 1. 2. cont. Parmen. §. 3. pag. 28. Alexandrum præmittit, & Euaristum Sixtum suggerit. Id quod vel Optati oblivione, vel amanuensium potius incuria factum puto. Nam apud Irenæum lib. 3. cap. 3. §. 3. Eusebium lib. 4. cap. 4. Epiphanium, hær. 27. §. 6. & apud Augustinum epist. 53. §. 2. ubi sine controversia ex tabulis Ecclesiæ Africanæ Pontifices recenset, Alexander proximus post Euaristum ponitur.

(2) Alfordus in Annalibus Ecclesiæ Britannicæ ad an. 132. §. 1. S. Paulus epist. 1. ad Tim. cap. IV. 4. 5. dixit, sanctificari posse omnem creaturam per verbum Dei & orationem. Nihil ergo fecit Alexander non præscriptum ab Apostolis, non usurpatum prius, non probatum ubique, si iussit aquam benedici. D. Thomas 3. Part. quest. 65. art. 1. ad 6. Aqua benedicta ordinatur contra insidias Demonum, & contra peccata venialia. Baronius ad an. 132. §. 5. Aqua ad domesticum usum sanctificata, ipso ingressu Ecclesiæ ad levium sordium expiationem est exposita.

apud alios, eundem decrevisse, ut Eucharistia ex pane azymo conficeretur. Ast alii animadvertunt, nihil hujusmodi in antiquis ac legitimis Alexandri Actis reperiri, & nullum hujus decreti testem proferri præter Martinum Polonum, qui cum undecim post sæculis floruerit, haud ita facile probandus est. (3) Itaque iis ego magnopere assentior, qui, nulla facta de Alexandri decreto mentione, azymorum usum ad Eucharistiam conficiendam ex Apostolorum traditione in Ecclesia Latina semper viguisse confirmant, in quorum sententiam decima ex nostris Disputationibus plura persecuti sumus.

VIII.

S. SIXTUS I.

ANNO CHRISTI 132

HADRIANI IMPERATORIS 13.

Bar. an. 132. §. 7.
Pag. an. 130. §. 3.
Bar. an. 142. §. 3.
6. 7. 12.

SIXTUS Romanus. Si Libro Pontificali fides sit, decrevit, ut vasa sacra ab sacris tantum ministris tangerentur, utque nullus Episcopus Romam evocatus, ad Episcopatum suum rediens susciperetur, nisi Apostolicæ Sedis litteras *Formatas* populo exhiberet. (1) *Trifagion Sanctus Sanctus Sanctus* Missæ sacrificio

(3) *Martinus Polonus in Chronico, ubi de Alexandro I. Pontifice Romano hæc habet*: Hic etiam statuit, ut vino aqua misceretur ad designandam unionem Christi cum Ecclesia, & ut oblatio fieret in azymo, & in modica quantitate, dicens: Hæc oblatio quanto potior, tanto rarior. *Epistola I, quæ ab Isidoro Mercatore hujus Pontificis nomine supposita est, jubetur, ut aqua vino admisceatur; de azymis vero nihil in ea, nec in duabus aliis legitur. Unde hæc Martinus hauserit, incompertum est. Michael Lequien dissertat. 6. ex Damascenicis §. 36.*

(1) Erant litteræ *Formatæ*, per quas unitas Fidei, ac mutuus inter caput & membra amor foveri & significari consueverat, ideoque etiam *Canonicæ, Communicatoriæ, Ecclesiasticæ, & Pacificæ* vocabantur. Harum scribendarum ratio, ne fraudi locus esset, præscri-

eio ab eo insertum, aliqui tradunt. Sed hoc solum est in Libro Pontificali, Sixtum constituisse, ut Missarum actionem (2) Sacerdote incipiente populus hymnum, (seu Trifagion) decantaret, Sanctus Sanctus Sanctus. Itaque Baronius ad an. 142. §. 12. existimat, eo duntaxat spectasse Sixti decretum, ut hujus hymni usus jam receptus custodiretur sanctius. (3) Decessit anno Chr. 142. cum Episcopatum Urbis Romæ decem annis obtinisset, ut lib. 4. Hist. Eccl. cap. 5. scribit Eusebius.

IX.

S. TELESOPHORUS.

ANNO CHRISTI 142.

ANTONINI PII IMPERATORIS 3.

TELESOPHORUS Græcus Quadragenarii jejunii morem ab Apostolis introductum, usuque scripta fuisse dicitur a Nicæna I. Synodo. Vide Bar. ad an. 142. §. 6. 7. Sirmond. in Sidon. Apoll. l. 6. epist. 8. & Ducangium in Gloss. v. *Favore*. Harum exempla XI. sunt apud Harduin. tom. 5. Conc. pag. 1454. (2) Walafridus Strabo De rebus Ecclesiasticis cap. 22. tom. 15. Bibl. Patr. pag. 193. Actio dicitur ipse Canon, quia in eo Sacramenta conficiuntur Dominica, Canon vero eadem Actio nominatur, quia in ea est legitima & regularis Sacramentorum confectio.

Honorius Augustodunensis lib. 1. De Antiquo ritu Missarum cap. 80. tom. 20. Bibl. Patr. pag. 1057. Missa quoddam iudicium imitatur, unde & Canon Actio vocatur. Actio autem est causa, quæ in publico Conventu coram iudicibus agitur: quia in Missa causa populi cum Deo iudice agitur. Et cap. 103. Canon dicitur regula, quia per eum regulariter fit Sacramentorum confectio.

(3) Hymnus hic adhibitus in sacra liturgia ex Jacobi Apostoli decreto legitur lib. 8. Constitut. Apostolic. cap. 12.

Concilium Vasense anno 529. celebratum can. 3. apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1680. statuit, ut in omnibus Missis, seu in matutinis, seu in Quadragesimalibus, seu in illis, quæ pro defunctorum commemoratione fiunt, semper Sanctus Sanctus Sanctus, eo ordine, quo modo ad Missas publicas dicitur, dici debeat; quia tam sancta, & tam dulcis, & desiderabilis vox etiam si diu noctuque posset dici, fastidium non poterit generare.

An. 136. jam receptum decreto confirmasse dicitur: (1) cavisa
 §. 1. se etiam, ut nocte sancta, quæ proxime præcedit na-
 An. 154. talem diem Christi Domini, Missæ sacrum celebrare-
 §. 1. 2. 3. tur, atque adeo ut semel iterum ac tertio eodem die
 Pag. an. rem
 152. §. 2.

Bona lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 10. §. 3. *Duplex est Trifagion. Istud nimirum, de quo nunc agimus, omnibus Ecclesiis commune, & illud, quod Græci quotidie, Latini semel in anno Græce simul & Latine concinunt in magna Parasceve, nempe: Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis miserere nobis, cujus originem Felix III. Pontifex narrat in epistola ad Petrum Cnaphaum. Vide annotat. 3. ad Felicem III. Pont. L.*

(1) Eusebius in Chron. ad an. 135. pag. 712. *Quadragesimale jejunium a Telésphoro per hoc tempus institutum ac præceptum, quidam scribunt.*

Arnaldus Pontacus in hunc locum pag. 282. *Non reperiuntur ista in MSS. & ipsa verba quidam scribunt, cum sint insolita nostro Eusebio, satis arguunt additionem: maxime cum nihil ejusmodi, nec quod accedat, reperiat in historia Eusebii, nec apud Hieronymum, Orosium, aut alios illius temporis aut supparis. Quinimo constat Quadragesimale jejunium esse ex institutione Apostolorum, ut testantur Can. 69. Apost. Clem. l. 5. Const. Ignatius epist. 8. Hieronymus epist. 54. Leo serm. 46. & 9. de Quadragesima, Theophil. epist. Paschalis 1. Socrates lib. 5. cap. 22. dum agit de vitibus Ecclesiasticis, Romani, inquit, & Occidentales suarum Ecclesiarum consuetudinem ab Apostolis Petro & Paulo datam asserunt. Et paucis interjectis, ubi ad particularia descendit: Romani tres ante Pascha septimanas præter Sabbatum & Dominicam continuas jejunant, & ubi recensuit varias jejunii ritus variarum gentium, omnes tamen, ait, jejunium illud ante Pascha vocare Τετραραχωνίω, id est Quadragesimam.*

Naud integris tamen quadraginta diebus semper jejunatum. Nam etiam Magni Gregorii ætate, ut est in ejus homilia 16. in Evangelia, sex duntaxat & triginta diebus jejunium Quadragesimæ finiebatur.

Nec una servata semper jejunii ratio. Ad sæculum XII. usque Quadragesimæ jejunium vespere solutum est, extra Quadragesimam hora ut plurimum nona. Sæculo XIII. ineunte hora nona solvi coeptum etiam in Quadragesima: quam consuetudinem D. Thomæ ætate viguisse, apparet 2. 2. quæst. 147. art. 7. Exeunte demum sæculo XIV. conis in prandia mutatis, satis ad jejunium esse visum est, si Officio vespertino sub meridiem perfoluto Christiani pranderent. Quæ mos adhuc retinetur.

Concilium Toletanum VIII. can. 9. *Quadragesimæ dies anni totius decimæ deputantur, quæ in oblatione jejunii Domino consecrantur.* Apud Bar. ad an. 653. §. 2. Lab. tom. 6. Conc. pag. 407. Harduinum tom. 3. pag. 964.

rem divinam facere Sacerdotibus liceret. (2) Eumdem, *constituisse, ut ante Sacrificium hymnus diceretur Angelicus, hoc est Gloria in excelsis Deo*, prodit auctor Libri Pontificalis, sed non dicit, quod pro certo affirmarunt aliqui, ea verba adjecisse, quæ verbis Angelorum subjiciuntur. Itaque *cautius locuti sunt Patres Concilii IV. Toletani, qui can. 13. ajunt: Reliqua, quæ sequuntur post verba Angelorum Ecclesiasticos Doctores composuisse, quicumque illi fuerint.* (3) Cum annos un-

B 3   decim,

(2) Walafridus Strabo De rebus Ecclesiast. cap. 21. *Telephorus nonus in ordine Romana Sedis Episcopus in Natali Domini nobis tres Missas celebrari constituit.* Ita Strabo, crediderim, ex epistola ejusdem Pontificis subdittita: ex qua tamen vix aliud statuas, quam licere nocte natali Christi Domini Missas celebrare.

S. Gregorius in Euangel. hom. 8, in die Natali Domini: *Missarum solemnia ter hodie celebraturi sumus.* Ex quo intelligitur, morem hunc esse oppido antiquum.

(3) Bona lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 4. §. 4. ubi etiam monet, hymnum totum antiquissimum esse, & S. Athanasii ætate usu jam receptum. Nam in libro De Virginitate n. 20. pag. 122. tom. 2. recitationem ejus imperat Virgini, quam instituit: *Matutina hora hunc dicto psalmum: Deus Deus meus ad te de luce vigilo: Sitivit in te anima mea. Sub diluculum vero: Benedicite omnia opera Domini Domino. Gloria in excelsis Deo, & in terra pax.*

Monachi Ordinis S. Benedicti e Congregatione S. Mauri in Præfat. Generali ad S. Hilarium cap. 3. num. 21. *Hymnum Gloria in excelsis ab S. Hilario auctum & consummatum esse tradunt* Alcuinus vulgaris lib. de div. Off. c. 40. Remigius Antiff. lib. 1. de celebr. Missæ, Hugo Vict. lib. 2. de Sacram. p. 9. c. 9. & Honorius Augustodun. lib. 1. de gemma animæ cap. 87. *idque a pluribus ita existimari fascesur* Innocentius III. lib. 2. myst. Missæ cap. 20. *quamvis ipse Telephoro hanc gloriam tribuat. Es quidem ut hymnus Angelicus in Missa caneretur, a Telephoro Papa institutum esse scripserunt.* Anastasius Biblioth. in ejus vita, Walafridus Strabo De rebus Eccl. c. 22. Amalarius Fortunatus l. 3. de Off. Eccl. c. 8. & vulgaris Alcuinus de div. Off. c. 39. *Sed cum præcedentibus absque negotio ea ratione conciliari queunt, ut Telephorus quidem verba Angelorum in Missa cani instituerit; quomodo re vera in Liturgia S. Jacobi ter dicuntur; sed reliqua auctorem habuerint Hilarium. Neque contra priorem opinionem quidquam conficitur aut ex Libro Athanasii de Virginitate, in quo hymnus hic integer memoratur, aut ex lib. 7. Constit. Apost. c. 47. ubi exstat ex solido descriptus. Hunc animi constat pluribus postmodum auctum esse, illum autem Athanasii esse minime liquet. Sed neque adest auctoritas facis antiqua, que Hilario cum hymnum adscribamus, quem Concilium*

décim, menses octo, & dies duodeviginti sedisset in Petri cathedra, martyrio decessit. Primus inter successores D. Petri martyr traditur a quibusdam. Nituntur auctoritate S. Irenæi, & Eusebii, quorum alter lib. 3. cap. 3. alter lib. 5. cap. 6. Romanos Pontifices a D. Petro usque ad Telesphorum numerant sine ulla mentione martyrii, & de hoc tantum dicunt: ἕς κ; ἐνδόξως ἐμαρτύρησεν: qui etiam gloriose martyrium fecit. At dum martyrem vocant Telesphorum, non negant, ejus decessores fuisse martyres, quos Ecclesia ut martyrii gloria nobiles colit.

X.

S. H Y G I N U S.

ANNO CHRISTI 154.

ANTONINI PII IMPERATORIS 15.

Bar. an.
154. §. 2.
An. 158.
1. 2.
Pag. an.
156. §. 3.

HYGINUS Atheniensis post quartum Pontificatus annum moritur. (1) Ejus temporibus Valentinum propriæ sectæ conditorem, & Cerdonem erroris Marcionitarum auctorem, Romæ ambos floruisse, ex Irenæo narrat Eusebius lib. 4. cap. 10. (2) Ex Libro Pontificali, Clerum composuit, & distribuit gradus, hoc est certa

Toletanum IV. can. 13. indefinite tradit ab Ecclesiasticis auctoribus esse compositum.

S. Gregorius initio libri Sacramentorum: Item dicitur Gloria in excelsis Deo. Si Episcopus fuerit tantummodo die Dominico, sive diebus festis. A presbyteris autem minime dicitur nisi solo in Pascha. Vide annotat. 7. ad Symmachum Pont. LIII. & 4. ad Stephanum III. Pont. XCVI.

(1) Eusebius lib. 4. Hist. Eccl. cap. 11. pag. 101.

(2) Valentini error præcipuus, Christum in substantia corporis nostri non fuisse, sed spirituale nescio quod corpus de Cælo descendens, quasi aquam per fistulam, sic per Mariam Virginem transmutasse, nihil inde vel accipientem, vel mutuantem. Cerdon introductis initiis duo, id est duos Deos, unum bonum, & alterum sævum. Christum in substantia carnis negat, in phantasmate solo fuisse pronunciat: Tertullianus de Præscript. Hæretic. cap. 49. & 51.

certa Clericis distribuit officia, ut explicat Franciscus Blanchinus in Notis ad Anastasium Bibliothecarium tom. 2. pag. 107. Idem traditur ab Ecclesia expulisse Cerdonem hæreticum, qui se Pontifice *Romam venerat*, (3) itemque iussisse, virum saltem unum, & mulierem unam tamquam Patrinos & susceptores ad baptismum præter Sacramenti ministrum adjungi. (4)

XI.

S. PIUS I.

ANNO CHRISTI 158.

ANTONINI PII IMPERATORIS 19.

PIUS Aquilejensis, Rufini filius dicitur a quibusdam Hygino subrogatus est; idque pluribus scriptoribus tum coævis, tum recentioribus credo. (1) S. Optatus, & S. Augustinus post aliquanto nati Hygino non Pium, sed Anicetum suggerunt. (2) Pio decretum de Pascha celebrando die Dominico perperam adjudicatur. Epistolam enim, ex qua illud fumitur, suppositivam

Bar. an.
158. §. 3.

B 4 tiam

(3) S. Cyprianus epist. 74. pag. 293. & S. Irenæus lib. 1. cap. 27.

(4) Decretum hoc apud antiquissimos scriptores non reperitur. Consuetudo tamen adhibendi susceptores in Baptismo perperata est, & ab ipsis fere Catholicæ Ecclesiæ incunabulis usurpata.

Terullianus De Baptismo cap. 18. *Quid enim necesse est, sponsos etiam periculo ingeri?*

S. Epiphanius Hær. 42. §. 1. narrat, Marcionem a Patre suo Episcopo pulsum ex Ecclesia, *Romam post Hygini obitum se consulisse*, petentemque, ut in Ecclesiam reciperetur, repulsam passum esse. Baronius ad an. 167. §. 5.

(1) Irenæo lib. 3. cap. 3. & Hegesippo apud Eusebium lib. 4. Hist. Eccl. cap. 21. ubi dicit, Aniceto, sub cuius Pontificatu Roma degebat, Soterem successisse. Horum assipulatores sunt Eusebius ipse in Chronico, Epiphanius hær. 27. §. 6. & Mæcephorus Callistus lib. 3. cap. 25. Vide Schelstratum in Antiquitate Ecclesiæ illustrata tom. 1. dissertat. 2. cap. 4.

(2) Ille lib. 2. contra Parmenianum §. 3. hic epist. 53. alias

165.

An. 159.
§. 1. 2.

tiam esse non ambigitur. Nam quod habetur in Eusebii Chronico, *sanctum a Pio, ut Resurrectio Domini ea die Dominica celebretur, quod a pluribus postea Pontificibus confirmatum est*; id procul dubio deleri oportet. Præterquamquod enim verba illa in MSS. Codicibus non reperiuntur, constat tale decretum de celebrando Paschate die Dominica ab Apostolis sanctum fuisse, ut docent Socrates lib. 5. cap. 21. Eusebius lib. 5. Hist. cap. 23. & apud Bedam libi. de ratione temporum seu de natura rerum, Adonem, & Marianum, licet totum fere Chronicon Eusebii transcripserint, nihil tale reperitur. (3) Alterius decreti de poenitentia ab eo subeunda, cujus negligentia aliquid sanguinis Christi Domini effunderetur, auctorem Pium facit Gratianus cap. si per negligentiam 27. dist. 2. de Consecrat. Id ego certum affirmare non aulin, quia nullam apud vetustiores scriptores ejus rei mentionem invenio. (4) Pontifex fuit annos novem & menses sex, tribus minus diebus: e jusque Pontificatus anno septimo, Christi 164. quartam in Ecclesiam persecutionem Marcus Aurelius Antoninus, & Lucius Aurelius Verus Imperatores excitarunt. (5)

An. 167.
§. 1.
Pag. an.
265. §. 3.

S. ANI-

(3) Arnaldus Pontacus in Chronicon Eusebii pag. 284.

(4) Licet hoc loco id commemorare, quod Tertullianus De Corona cap. 3. ponit inter *observationes de traditione manantes in Calicis, aut panis etiam nostri aliquid decuti in terram, anxie patimur.*

(5) Eusebius in Chron. ad an. Domini 169. S. Hieronymus De Viris illustribus cap. 17. S. Augustinus De Civitate Dei lib. 18. cap. 52. & Orosius lib. 7. cap. 27.

Persecutio IV.

Sulpitius autem Severus lib. 2. Historiæ Sacræ cap. 31. *Quarta sub Hadriano persecutio memoratur; quam S. Hieronymus epist. 70. ad Magnum §. 4. vocat persecutionem gravissimam. Plerique tamen scriptores eam prætermittunt; putō, quod nullum in Christianos edictum Hadrianus promulgaverit, ut ex Tertulliano in Apolog. cap. 5. docet Baronius ad an. 120. §. 3. Eusebius in proœmio lib. 5. Hist. Eccl. scribit, ea sæviente ex incarceratione populatum, innumerabiles prope martyres per universum orbem emisisse.*

XII.

S. ANICETUS.

ANNO CHRISTI 167.

M. AURELII ET L. VERI IMPERATOR. 5

ANICETUS Syrus. Hic, teste auctore Libri Pontificalis, constituit ut Clericus comam non nutriret secundum præceptum Apostoli, (1) & referente Eusebio lib. 5. Hist. Eccl. extremo cap. 24. contentionem de celebratione Paschæ habuit cum Polycarpo S. Joannis discipulo, Episcopo Smyrnæorum. Hic enim Romam cum venisset, ut cum Aniceto ageret de die legitimo Paschæ celebrandi, contendebat juxta morem receptum ab Asianis, Pascha celebrandum esse Luna quartadecima Martii in quemcumque hebdomadæ diem incideret: Pontifex vero agendum esse die Dominicæ, qui proxime sequitur Lunam quartadecimam post vernum Equinoctium illucescentem. Suam uterque sententiam tuebatur Traditione Apostolica, alter quidem ab D. Petro accepta, alter vero ab Evangelista Joanne, ut aëbat, derivata. (2) Quamobrem cum inter se convenire non

Bar. an.
167. §. 4. 9.
An. 175.
§. 2. 3.
Pag. an.
173. §. 3.

po-

(1) *Damasus epist. 8. ordinatores culpans Maximi Cynici, qui comatus ab eis ordinatus fuerat, ait, Non legerat Apostolum scribentem, Vir autem, si comam nutriat, ignominia est illi. Ubi generale ad omnes viros præceptum, Specialiter ad Clericos videtur referre Petrus Coustant in S. Aniceto tom. 1. Epist. Rom. Pont. pag. 74. n. 2.*

Amalarius lib. 2. De Eccles. Offic. extremo cap. 5. pag. 970. tom. 14. Bibl. Patr. Interrogatus ab aliquibus, qui primus consensus in nostro more; Legi in epistola cujusdam viri, Petrus: eandemque sententiam lib. 4. cap. 39. Bedæ auctoritate confirmat.

Gregorius Turonensis lib. 1. De gloria Martyrum cap. 28. tom. 11. Bibl. Patr. pag. 838. Petrus Apostolus ad humilitatem docendam capus desuper tendit insuit. Vide Baronium ad an. 58. §. 122. & seq.

(2) *Eusebius lib. 5. Hist. Eccl. cap. 23. Asianorum morem appellat nomine τραπεζιτων ἀρχαίων: Traditionis antiquioris, que deli-*

potuissent, re nondum satis discussa, ab suscepto certamine, dissidentibus quidem sententiis, amicis tamen animis, discessere. Et Anicetus, quemadmodum subdit Eusebius, in Ecclesia consecrandi munus Polycarpo honoris causa concessit, id est in publico omnium Fidelium conventu sui loco Pontificalia munia obeundi. (3) Utrumque sustulit mors præclara, Polycarpum VIII. Kal. April. anno 169. Anicetum XV. Kal. Majas anno 175. Pontificatus desinente octavo. Ceterum, ut est apud eundem Eusebium, neque Anicetus, neque ejus decessores Pius, Hyginus, Telesphorus, Sixtus, Asianorum morem umquam observarunt, aut iis, qui cum ipsis erant, ut observarent, permisissent. Ipsi tamen cum hoc minime observarent, pacem nihilominus colebant cum iis, qui ad se venissent ex Ecclesiis, in quibus id observabatur.

XIII.

S. S O T E R .

ANNO CHRISTI 175.

M. AURELII IMPERATORIS 13.

Bar. an. 175. §. 3. **S**OTER, cujus memoriam X. Kal. Majas Ecclesia celebrat, Fundis in Campania ortus est. In Aniceti locum

designari potest vetus qualibet Ecclesiæ consuetudo, quamvis non accepta ab Apostolis: Romanæ vero aliarumque totius Orbis Ecclesiarum disciplinam nominat vocabulo Ἀποστολικῆς παραδόσεως, Apostolica Traditionis. Hinc apparet, non illam, quæ Polycarpus, sed illam, qua nitebatur Anicetus, veram fuisse Traditionem. Quæ de re nullus jam reliquus est ambigendi locus, cum Nicæna I. Synodus, utraque consuetudine diligenter examinata, decreverit, Pascha celebrandum esse die Dominico proxime sequente Lunam quartadecimam in ipso, vel post ipsum Æquinoctium Vernum affulgentem. Vide annot. 3. ad Victorem I. Pont. XV. pag. 30.

(3) Ruinartus in Actis primorum Martyrum Admonitione in Martyrium S. Polycarpi §. 3. pag. 35.

Est in eadem sententia Valesius annotat. in citatum Eusebii locum,

locum sublektus annos quatuor minus diebus duodecim Pontifex fuit . Constituit, ait auctor Libri Pontificalis , ut nulla Monacha palam sacratam contingeret , nec in censum poneret in Sancta Ecclesia . (1) De Sotere illud relatu dignum prodidit Dionysius Corinthiorum Episcopus apud Eusebium lib. 4. Hist. Eccl. cap. 23. quod , cum Romani jam inde ab ipso religionis exordio beneficia in fratres omnes conferre , & Christianis tum ad metalla damnatis , tum in exilium eiektis necessaria usibus submittere consuevissent , hunc morem beatus Episcopus Soter non servavit solum , verum etiam adauxit , tum munera sanctis destinata copiose subministrans , tum fratres peregre advenientes tamquam liberos suos pater amantissimus beatis sermonibus consolando . (2) Adeo , etsi persecutio in cervicibus esset , nullius Christianæ rei cura Romanos Pontifices ne longinqua quidem effugiebat . (3)

Ad An.
179. §. 50.
51.
Pag. an.
177. §. 11.

S. ELEU-

cum , reiicitque Franciscum Florentem , qui in tractatu ad Titulum 7. Decretalium de translatione Episcopi contendit , Anicetum porrexisse duntaxat Eucharistiam Polycarpo , non autem concessisse illi jus sacra mysteria celebrandi .

(1) Circa rem hujusmodi nihil antiquius novimus hoc Laodiceni Concilii Canone 44. Quod non oporteat mulieres ingredi ad Altare : Petrus Coustant tom. 1. epist. Rom. Pont. in Sotere §. 3. num. 6. pag. 85. Harduinus tom. 1. Conc. pag. 789. & Labbeus pag. 1503. Vide annotat. 7. ad S. Bonifacium I. Pont. XLIV.

(2) Idem Eusebius ibidem tradit , hunc morem , institutumque Romanorum ad persecutionem usque sua ætate factam perpetuo custoditum , & Baronius ad an. 157. §. 10. addit , laudatissimam ejusmodi Romanæ Ecclesiæ , sui ortu congenitam consuetudinem non tantum perseverasse usque ad ultimam (Diocletianeam) Eusebii temporis excitatam persecutionem , sed semper viguisse .

(3) Ob id Collectæ fieri solitæ , de quibus S. Leo Serm. 5. & seqq. & Baronius ad an. 44. §. 68.

XIV.

S. ELEUTHERUS.

ANNO CHRISTI 179.

M. AURELII IMPERATORIS 17.

Bar. an.
179. §. 50.
52.
An. 194.
§. 1.
Pag. an.
192. §. 3.

ELEUTHERUS Abundii filius, Græcus, Nico-
politanus, & *Aniceti quondam Diaconus*. (1) Præ-
fuit Romanæ Ecclesiæ annos quindecim, dies tres supra
viginti. In Martyrologio Romano VII. Kal. Junii, in
Hieronymiano postridie Nonas Septembr. memoratur.
(2) *Hic constituit, ut nulla esca usualis, quæ tamen
rationabilis & humana est, quam Deus creavit, a Chri-
stianis maxime fidelibus repudiaretur*. (3) Misere ad
hunc Lugdunenses martyres S. Irenæum ejusdem Eccle-
siæ tunc Presbyterum, *ob quasdam Ecclesiæ quæstiones*.
(4) Cujusmodi illæ fuerint, non reperio. Lucius quo-
que Rex Britannorum (cis ne murum in Romanorum
ditione,

Beda Hi-
stor. Angl.
l. 1. c. 4.

(1) S. Hieronymus De Viris illustribus cap. 22.

(2) Num Eleutherus decesserit occisus gladio, nobis incomper-
tum est: nisi quod in antiquis omnibus Martyrologiis martyr repe-
ritur adscriptus: cum tamen certum sit (ut in nostris Notationibus
pluribus demonstravimus) Martyris nomen tribui consuevisse non iis
tantum, qui violenta morte Christi causa mori quoquo modo coacti
essent; sed & commune fuisse illis etiam, qui fidei confessionis caus-
sa cruciamentum aliquod subiissent, licet martyrium minime consum-
massent: Baronius ad an. 194. §. 1.

(3) Est hæc constitutio in libro Pontificali. Editam crediderim
adversus Encratitas, & Cataphrygas, quorum hæresis tempore So-
teris accepit exordium, ut scribit Eusebius in Chronico ad an. Dom.
173. pag. 724.

Epiphanius Hær. 47. §. 1. pag. 399. & 400. *Qui Encratita vocan-
tur, Tatiano successerunt . . . Animatis vesci prohibent, non tempe-
rantia studio, sed falso quodam, & affectato metu. Vino penitus
abstinent.*

Hær. 48. §. 8. *Cataphryges usu quorundam ciborum interdiciunt,
non ut sanctioris vite genus instituant, sed quod detestanda, quæ a
Domino condita sunt, existiment.*

(4) Hieronymus de Viris illustribus cap. 35.

ditione, an trans intra barbarorum fines, haud satis constat) per legatos ab eo petiit ut viros mitteret, qui Britannos Christi præceptis erudirent. (5) Missi Fugatus & Damianus, qui omnem insulam Christianæ Religionis institutis primum imbutam, a motis idolorum sordibus, expiatisque falsorum numinum Templis, Christo, Fideique conciliarunt. (6)

Bar. an.
183. §. 3.

XV.

S. VICTOR I.

ANNO CHRISTI 194.

COMMODI IMPERATORIS 13.

VICTORE Afro, Felicis filio, Pontifice (1) controversia de legitimo celebrandi Paschæ die, quæ amice

Bar. an.
194. §. 2.

(5) Spartianus in Hadriano: *Conversis regis more militibus Britanniam petiit, in qua multa correxit, murumque per octoginta milia passuum primus duxit, qui barbaros Romanosque dividens.*

Uterius in Britan-Eccles. Antiquitatibus cap. 3. hanc esse scribit communem sententiam, Lucium fuisse Regem partis Britanniae subiectæ Romanis. Hi siquidem consueverunt etiam Reges Imperio suo obsequentes inter instrumenta servitutis habere. Quod de Britannia testatur Tacitus in Agricola cap. 14. Atque id quidem consentit Bedæ narranti lib. 1. Hist. Angl. cap. 4. Britannos susceptam per Lucium Catholicam fidem usque in tempora Dioclesiani inviolatam integramque quietam pace servasse. Quomodo enim in eos servitium, nisi Romanorum paruisset Imperio?

(6) Alfordus in Annalibus Eccl. & Civil. Britannorum ad an. 183. §. 4.

Bona lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 7. §. 3. *Postea jussu Agathonis missi sunt ex Urbe Cantores, qui populum illum cantum Romanum docerent, de qua missione prolixam historiam refert Bedæ lib. 4. cap. 18.*

Tertullianus, qui Eleutheri, & Victoris ætate florebat, adversus Judæos cap. 7. *Britannorum inaccessa Romanis loca, Christo vero subdita.*

(1) Auctor Anonymus apud Eusebium lib. 5. cap. 28. *Victorem dicit tertium decimum a Petro Romane Urbis Episcopum fuisse.* Tali modo neque S. Petrum numerat, neque Cletum distinguit ab Anacleto.

amicè inter Anicetum & Polycarpum disceptata fuerat, animis haud ita pacatis agitata est. (2) Victor enim Concilio Romæ habito anno circiter 198. decrevit, *Pascha non decima quarta Luna primi mensis, sed die Dominico post decimam quartam Lunam, & vernale æquinoctium occurrente, prout ab Apostolis traditum est, celebrandum esse.* (3) Quod decretum cum alia Conci-

lia
(2) Eusebius lib. 5. Hist. Eccl. cap. 23. & 24. Nicephorus Callistus lib. 4. cap. 36. & 37.

(3) Apud Lab. tom. 1. Conc. pag. 596. & in Libello Synodico num. 9.

Victoris sententiam ratam esse iussit Concilium Nicænum Œcumenicum I. anno 325. & controversiam de die legitimo celebrandi Paschæ sustulit, damnatis Quartaedecimanis Paschæ celebrantibus more Judæorum. Id patet ex epistola Magni Constantini ad Episcopos absentes de decretis in Concilio, apud Theodoretum lib. 1. Hist. Eccl. cap. 10. & apud Eusebium lib. 3. de vita Constantini cap. 16. 17. 18. In ea Imperator æquitatem decreti a Nicænis Patribus sanciti confirmat tribus rationibus. Primum quia dedecet, Christianos communicare cum Judæis Christi interfectoribus: deinde quia decet, solemne Paschæ festum uno eodemque die ubique coli: postremo quia fieri posset, ut Judæorum more Pascha celebraret altero anno duplex, altero nullum peragerent. Nam illi, ut ait Bellarminus lib. 3. de cultu Sanctorum cap. 12. *non observabant æquinoctium, sed solum menses XII. Lunares, & celebrabant Pascha XII. Luna mensis primi, non curantes, si illa decima quarta esset ante Æquinoctium, vel post. Itaque interdum accidebat, ut uno anno celebrarent Pascha post Æquinoctium, & anno sequenti ante Æquinoctium, & proinde bis in uno anno.*

Leo vero Magnus in Epistola 94. alias 64. ad Marcianum Imperatorem dicit, eam curam Patriarchæ Alexandrino, tamquam Primati Ægyptiorum Astronomiæ peritorum, fuisse a Synodo Nicæna demandatam, ut quotannis Plenilunium Martii inquireret, & Dominicum diem agendo Paschæ festo præstitueret, eaque de re summum Pontificem faceret certiorum: Pontifex acceptis litteris Episcopi Alexandrini, Paschales epistolas mitteret ad Catholicos totius Orbis Antifites, ut sacro Epiphaniæ aut Natali Christi Domini die Diaconi constitutum Paschæ celebrando Dominicum diem inter Misarum solemniam indicerent populo.

Patriarchæ Alexandrini tamdiu hoc munere functi sunt, quamdiu stetit in Ægypto Christi Fides. Ut autem illi memoratam computationem inire facilius possent, magna diligentia & studio constitutus est a Patribus Nicænis ille undeviginti annorum numerus, qui *Aureus* dicitur, ut ab eo normam aliquam & mensuram acciperet Calculus Paschalis. Et quidem *Aureo* numero uti est Ecclesia usque ad annum 1582. quo in locum ejus *Epactam* subrogavit

dia, Cæsariense in Palæstina, Lugdunense in Gallia, Ponticum, Osroenum, Corinthiacum recepissent, Polycrates Ephesiorum Episcopus, celebrato ex Præsulibus Asiæ Minoris conventu, rejectum ab Ecclesia Romana, aliisque Judaicum morem celebrandi Pascha Luna XIV. Martii, in quocumque hebdomadæ diem incideret, mordicus tenere perseveravit. (4) Tum Victor Asianos decreto ab se promulgato obtemperare detrectantes, acceptamque ab Joanne Evangelista traditionem pertinaciæ suæ obtendentes, tantum non ab Ecclesiæ communione submovit. Initum enim de illis anathematizandis consilium hortatu & suasionè Irenæi Lugdunensis abjecit, nec processit ultra minas. (5) Idem habitis Romæ Conciliis Theodorum, Ebionem & Artemonem, duces Pauli Samosatani & Nestorii abdicavit, Sabelium quoque & Noetum, qui de divinitate in tribus personis subsistente contractionem & commixtionem personarum divulgabant; Valentinum item, qui præter ceteras,

vit Gregorius XIII. qui Calendarium emendandum curavit. Vide Baronium ad an. 325. §. 110. item ad an. 453. §. 35. & Schelstratum in Antiquitate illustrata circa Concilia dissertat. 1. cap. 3. tom. XI. Bibl. Pont. Rocaherti pag. 42.

(4) Eusebius lib. 5. Hist. Eccl. cap. 22. 23. 24. Beda de Paschæ celebratione, sive de Æquinoctio vernali pag. 232. tom. 2. Hieronymus de Viris illustribus cap. 45. Baluzius in novæ Collectione Conciliorum pag. 5. 9. & 13.

(5) Id plenius explicavi quinta ex Disputationibus meis, secutus Henricum Valesium in annotat. ad Eusebium l. 5. Hist. Eccl. c. 24. Ludovicum Thomassinum de Festis l. 2. cap. 15. Natalem Alexandrum sæc. II. dissertat. 5. art. 5. & Vincentium Ludovicum Gotti, S. R. E. Cardinalem tom. 1. Veræ Ecclesiæ cap. 17. §. 1. & tom. 2. part. 1. art. 2. §. 4.

Quod si quis Asiaticos Episcopos diris a Victore devotos sentire velit cum Baronio ad an. 198. §. 10. ad an. 201. §. 6. Basnagio ad an. 190. §. 10. Petro Goustant tom. 1. Epist. Rom. Pontif. pag. 99. aliisque, non repugno, dummodo cum Petro de Marca lib. 3. de Concordia cap. 9. §. 4. concedat, Victorem ab Irenæo exoratum pacem illis statim restituisse. Eusebius enim lib. 5. cap. 24. quamvis haud ita aperte, ut verba ejus non possint aliter exponi, Socrates lib. 5. cap. 21. Epiphanius hæc. 70. §. 9. & Libellus Synodicus apud Labbeum tom. 1. Conc. pag. 599. de anathemate inflicto, de Irenæi epistola, & Pacificarum intermissione testatur.

Firmilianus vero epist. 75. inter Cyprianicas, Sozomenus lib. 7. cap.

Bar. an. *terras ineptias corpus etiam Christi caeleste afferebat.* (16)
 196. §. 4. Obiit VIII. Kal. Augusti anno Chr. 203. Pontificatus
 S. An. 203. *decimo per mensem unum & dies duodeviginti inchoa-*
 §. 1. *to, ideo vere victor, quia martyr pro Ecclesiastica tra-*
 Pag. an. *ditione.* (7)
 201. §. 5.

XVI.

S. ZEPHYRINUS.

ANNO CHRISTI 203.

SEVERI IMPERATORIS 9.

ZEPHYRINUS Abundii filius Romanus anno
 203. VI. Idus Augusti electus *Victori successit*, (1)
 &

cap. 19. S. Anatolius Alexandrinus in Canone Paschali apud Bucherium De doctrina. Temporum pag. 445. & S. Hieronymus de Viris illustribus cap. 35. pacem inter utramque Ecclesiam semper servatam, susceptumque duntaxat, non perfectum de Asianis anathematizandis consilium tradunt. *Quod aliter contingere non potuit, nisi suspenso a Victore excommunicationis effectu post monita Irenaei, ut concludit Petrus de Marca.*

(6) Libellus Synodicus apud Labbeum tom. 1. Conc. pag. 603; apud Harduinum tom. 5. pag. 1495. & apud Joan. Albertum Fabricium Bibliothecae Graecae vol. XI. pag. 191. Vide annotat. 2. ad S. Hygiam pag. 22.

(7) Nicolaus I. epist. 9. apud Lab. tom. 8. Conc. pag. 347. Victori haereses nota inusta olim est, quasi docuisset Christum esse purum hominem, referente Eusebio lib. 5. Hist. Eccl. cap. 28. At quam id temere factum sit, ostendit Auctor Anonymus apud eundem Eusebium eodem capite subiciens, *Theodotum Certariani erroris illius architectum per Victorom. a communione Ecclesiae ejectum fuisse.*

Idem Eusebius ibidem: *Artemonis sectatores affirmant, priscos quidem omnes, & ipsos Apostolos, ea qua ab ipsis tunc dicuntur, & accepisse & docuisse: ac praedicationis quidem veritatem esse custoditam usque ad Victoris tempora, qui tertius decimus a Petro Urbis Episcopus fuit: a Zephyrini autem temporibus, qui Victori successit, adulteratam fuisse veritatem. Ac fortasse id, quod dicunt, credibile videretur, nisi eis refragarentur primum quidem divina Scriptura: deinde fratrum quorundam scripta Victoris aetate antiquiora, qua illi adversus gentes, & contra sui temporis haereticos pro veritatis defensione scripserunt.*

(1) Eusebius lib. 5. Hist. Eccl. cap. 28. Vide annot. 1. ad S. Fabianum. Pont. XXI.

& anno 221. VII. Kal. Septembris vita defunctus ^{Bar. an.} ^{203. §. 1.} ^{An. 221.} ^{§. 1.} ^{Pag. an.} ^{219. §. 2.}
 O dies duodevicesimo Pontifex fuit. Pontificatus ejus anno altero quintam persecutionem Severus Imperator edixit, tam foeda Christianorum strage, ut creditum fuerit, Antichristi tempora advenisse, & Orbis occasum appropinquare. (2) Ea sedata, egressus e latebris, in quibus se abdiderat, constituit ut Ordinis Sacramentum publice in Ecclesia administraretur, utque Sacrificium facienti Episcopo *Sacerdotes omnes astarent*. (3) Origenem,

C

(2) Eusebius lib. 6. cap. 1. *Cum Severus persecutionem adversus Ecclesias exisset, per omnes ubique locorum Ecclesias ab Aethiis pro pietate certantibus illustrata sunt confecta martyria. Et cap. 7. Eodem tempore alius scriptor Judas decantatum illum Antichristi adventum jam tunc imminere existimabat. Adeo commota tunc adversus nostros persecutio multorum animos vehementer conturbavit.* Persecutio V.

Ruinartus Praefat. in Acta Martyrum §. 3. num. 44. *Sed Tertullianus in exponenda hujus persecutionis acerbitate praeter ceteris excelsit, cujus occasione plura conscripserat opuscula, ex quibus loca aliquot in specimen proferimus, cum alias libri ejus integri exhibendi forent. Sic eam representat in Apologetico cap. 12. Crucibus & stipitibus imponitis Christianos... unguis deraditis latera Christianorum... Cervices ponimus... ad bestias impellimur... ignibus urimur... in insulas relegamur &c. Quod ipsa etiam Christianorum sepulcra violata fuerint, conqueritur cap. 30. Christianos vero appellatos fuisse sarracenos, & sarracenos dicit cap. 50. quod ad stipitem dimidii axis revincti sarracenos ambitu exurerentur. Hinc paullo post librum sic concludit: Sed hoc agite, boni praesides, meliores multo ad populum, si illis Christianos immolaveritis: cruciate, torquete, damnate, atterite nos &c. Christianos quippe pari animo & praesides & populi insectabantur. Unde cap. 37. dixerat: Quoties enim in Christianos deservitis, partim animis propriis, partim legibus obsequentes, partim etiam, praeteritis vobis, suo jure nos inimicum vulgus invadit lapidibus & incendiis. Ex quibus verbis observari velim, vulgi persecutiones ad caedes usque saepe processisse, quod toties in sua dissertatione inficiatur Doduvellus.*

Persecutio haec Augustino lib. 18. de Civit. Dei cap. 52. & Orosio lib. 7. cap. 17. est Quinta: Sulpicio Severo lib. 2. Hist. sacrae cap. 32. Sexta.

(3) Liber Pontificalis in vita hujus Pontificis.

Bona lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 25. §. 1. *Putant nonnulli a Zephyrino Papa statutum fuisse, ut calices vitrei essent. In libro enim Pontificali sic de eo scriptum est. Hic fecit constitutum de Ecclesia, ut patenas vitreas manistri ante Sacerdotes portarent, dum Episcopus*

nem, qui Romam venerat, ut *Romanam Ecclesiam omnium antiquissimam coram videret*, comiter excepit. Non minore humanitate in Ecclesie communionem admisit Natalium Confessorem, Theodoti Coriarii hæresim, in quam lapsus fuerat, abdicantem. Proclum vero pertinacissimum illum inter Cataphrygas Montani sectatorem, a Cajo viro in primis disertio ac pio disceptando convictum damnavit, (4) anathemati simul cum eo ad dictis ceteris omnibus ejusdem erroris propugnatoribus, inter quos fuisse Tertullianum minime dubito. (5) Ita-
taque

Bar. an.
215. §. 4.

Scopus Missam celebraret. *At hic de calicibus ne verbum quidem ostendere autem ad calices statutum de patenis, ne plerique faciunt, ego non audeo. Pontifices nihil de illis decernendo: cum præferimus nec latea, ad quem usum partarentur illa patena a ministris, quas probabiliter crediderim distribuenda potius populo communioni, quam sacrificio deservisse.*

Tertullianus De Pudicitia cap. 1. *Audis edictum esse propositum, & quidem peremptorium; Pontifex scilicet Maximus, Episcopus Episcoporum dicit: Ego & mæchi & fornicationis delicta penitentia functis dimitto.* Edictum hoc Baronius ad an. 216. §. 4. tribuit Zephyrino; quod facit etiam Pasch. Quesnellus differtat. 1. de vita & rebus gestis S. Leonis ad an. Chr. 440. cap. 12. §. 6. pag. 138. Pamelius in hunc locum Tertulliani; *Bonus habet, & adnotatus dignum*, ait, quod etiam jam in hæresi constitutus, & adversus Ecclesiam scribens, Pontificem Romanum Episcopum Episcoporum vanequet, & infra cap. 13. bonum pastorem & benedictum Papam, & cap. 21. Apostolicum. Idem de Præscriptionibus cap. 30. *Sub Episcopatu Eleutheri benedicti.*

Schellstrass in Ecclesia Africana differtat. 1. cap. 8. §. 1. *Primis in Africa Fidelibus decretum Stephani Papæ, quod miseris in causa machorum, tanquam Pontifex maximus, & Episcoporum Episcopus, erat peremptorium.*

In eodem libro de Pudicitia cap. 13. ita scribit idem Tertullianus: *Es tu quidem penitentiam mæchi ad exorandam fraternitatem in Ecclesiam inducens . . . in eum hominis exitum quantis potes misericordia illecebris, bonus pastor & benedictus Papæ (Zephyrinus) concionaris, & in parabola ovis captas tuas quæris.* Falsum igitur est, quod ait Sozomenus lib. 7. Hist. Eccl. cap. 19. *In eadem Urbe (Roma) nec Episcopus, nec alius quisquam populum docet.* Vide Quesnelli differtat. 1. de vita & rebus gestis S. Leonis Magni ad an. 440. §. 12. pag. 138.

(4) Eusebius lib. 5. cap. 28. & lib. 6. cap. 14. & 20.

(5) Tertullianus ipse scriptis suis Montanistam se prodit, præsertim cap. 1. De pudicitia: & gravissimi Ecclesie Patres testantur eum secutum esse errores Montani. Unus instar omnium S.
Hie-

taque manifestum est, perperam omnino recentiores Heterodoxos Montanissimi ignominiam Zephyrino inurere. Secutus enim errores Montanistarum, qui teste D. Hieronymo, *ad oratione pane delictum Ecclesie obserant foreres*, (6) neque Natalium in hæresim lapsum æta poenitentia in Ecclesiam recepisset; neque Montanistas ipsos anathematizasset. Nam quod ajunt, Tertullianum contra Praxeam cap. 1. scribere, Romanum Episcopum (alii Zephyrinum, alii Victorem, alii Eleutherum ab Tertulliano notari putant) approbasse falsas Montani, Priscæ, & Maximillæ Prophetias, atque Ecclesie pacem restituisse Montanistis, id magis ac magis ipsos premit & in angustum redigit. Non enim potuit aliter loqui hæreticus Montanista; & mos est hæreticorum errores suos Pontificibus affingere, ut in eorum auctoritate delitescerent fucum Catholicis faciant. Sic Artemonis sectatores, ne longius abeam, Victorem, qui proximus ante Zephyrinum Pontifex fuit, secum sentire falso gloriabantur, referente Eusebio lib. 5. cap. 28. Ad extremum, si pacificas litteras, ut scribit Tertullianus, Montanistis Pontifex concessit, deceptus sanctioris vitæ spe, quam illi præ se ferebant, concessit, ac proinde non *circa fidem, sed circa personam erravit*, ut docet Bellarminus lib. 4. De Rom. Pont. cap. 8.

C 2

S. CAL-

Hieronymus De Viris illustribus cap. 53. Tertullianus *cum usque ad mediam ætatem Presbyter Ecclesie mansisset, invidia possea & consumeliis Clericorum Romana Ecclesie ad Montani dogma delapsus*. Et in Apolog. adversus Ruf. lib. 3. extremo cap. 7. In Tertulliana laudamus ingenium, sed damnamus hæresim. Vide Baronium ad an. 201. §. 10.

(6) Epist. 41. alias 54. §. 3. ubi addit: *Sabellii dogma sectantes Trinitatem in unius persona angustias cogunt. Putant scelerata, conjugia iterata. Tres in anno faciunt Quadragesimas, quasi tres passi sine Salvatore.*

potuissent, re nondum satis discussa, ab suscepto certamine, dissidentibus quidem sententiis, amicis tamen animis, discessere. Et Anicetus, quemadmodum subdit Eusebius, in Ecclesia consecrandi munus Polycarpo honoris causa concessit, id est in publico omnium Fidelium conventu sui loco Pontificalia munia obeundi. (3) Utrumque sustulit mors præclara, Polycarpum VIII. Kal. April. anno 169. Anicetum XV. Kal. Majas anno 175. Pontificatus desinente octavo. Ceterum, ut est apud eundem Eusebium, neque Anicetus, neque ejus decessores Pius, Hyginus, Telesphorus, Sixtus, Asianorum morem umquam observarunt, aut iis, qui cum ipsis erant, ut observarent, permisissent. Ipsi tamen cum hoc minime observarent, pacem nihilominus colebant cum iis, qui ad se venissent ex Ecclesiis, in quibus id observabatur.

XIII.

S. S O T E R .

ANNO CHRISTI 175.

M. AURELII IMPERATORIS 13.

Bar. an. 175. §. 3. **S**OTER, cujus memoriam X. Kal. Majas Ecclesia celebrat, Fundis in Campania ortus est. In Aniceti locum

designari potest vetus quilibet Ecclesie consuetudo, quamvis non accepta ab Apostolis: Romanæ vero aliarumque totius Orbis Ecclesiarum disciplinam nominat vocabulo Ἀποστολικῆς παραδόσεως, Apostolica Traditionis. Hinc apparet, non illam, quæ Polycarpus, sed illam, qua nitebatur Anicetus, veram fuisse Traditionem. Quæ de re nullus jam reliquus est ambigendi locus, cum Nicæna I. Synodus, utraque consuetudine diligenter examinata, decreverit, Pascha celebrandum esse die Dominico proxime sequente Lunam quartadecimam in ipso, vel post ipsum Æquinoctium Vernum affulgentem. Vide annot. 3. ad Victorem I. Pont. XV. pag. 30.

(3) Ruinartus in Actis primorum Martyrum Admonitione in Martyriis S. Polycarpi §. 3. pag. 25.

Est in eadem sententia Valesius annotat. in citatum Eusebii locum,

locum subleſtus annos quatuor minus diebus duodecim Pontifex fuit . *Conſtituit*, ait auctor Libri Pontificalis , *ut nulla Monacha palam ſacratam contingeret , nec incenſum poneret in Sancta Eccleſia .* (1) De Sotere illud relatu dignum prodidit Dionyſius Corinthiorum Epiſcopus apud Eusebium lib. 4. Hiſt. Eccl. cap. 23. quod , cum Romani *jam inde ab ipſo religionis exordio beneficia in fratres omnes conferre , & Chriſtianiſ tum ad metalla damnatis , tum in exilium eiectis neceſſaria uſibus ſubmittere conſueviſſent , hunc morem beatus Epiſcopus Soter non ſervavit ſolum , verum etiam adauxit , tum munera ſanctis deſtinata copioſe ſubmiſtrando , tum fratres peregre advenientes tamquam liberos ſuos pater amantiſſimus beatis ſermonibus conſolando .* (2) Adeo , etſi perſecutio in cervicibus eſſet , nullius Chriſtiane rei cura Romanos Pontifices ne longinqua quidem effugiebat . (3)

Ad An.
179. §. 50.
51.
Pag. an.
177. §. 11.

S. ELEU-

eum , reiicitque Franciſcum Florentem , qui *in tractatu ad Titulum 7. Decretalium de translatione Epiſcopi contendit , Anicetum porrexiſſe duntaxat Euchariftiam Polycarpo , non autem conceſſiſſe illi juſ ſacra myſteria celebrandi .*

(1) *Circa rem hujusmodi nihil antiquius novimus hoc Laodiceni Concilii Canone 44. Quod non oporteat mulieres ingredi ad Altare : Petrus Couſtant tom. 1. epiſt. Rom. Pont. in Sotere §. 3. num. 6. pag. 85. Harduinus tom. 1. Conc. pag. 789. & Labbeus pag. 1503. Vide annotat. 7. ad S. Bonifacium I. Pont. XLIV.*

(2) *Idem Eusebius ibidem tradit , hunc morem , inſtitutumque Romanorum ad perſecutionem uſque ſua ætate factam perpetuo cuſtoditum , & Baronius ad an. 157. §. 10. addit , laudatiſſimam ejuſmodi Romane Eccleſie , ſui orſu congenitam conſuetudinem non tantum perſeveraſſe uſque ad ultimam (Diocletianeam) Eusebii tempore excitatam perſecutionem , ſed ſemper vigiſſe .*

(3) *Ob id Collectæ fieri ſolitæ , de quibus S. Leo Serm. 5. & ſeqq. & Baronius ad an. 44. §. 68.*

XIV.

S. ELEUTHERUS.

ANNO CHRISTI 179.

M. AURELII IMPERATORIS 17.

Bar. an.
179. §. 50.
52.
An. 194.
§. 1.
Pag. an.
192. §. 3.

ELEUTHERUS Abundii filius, Græcus, Nico-
politanus, & *Aniceti quondam Diaconus*. (1) Præ-
fuit Romanæ Ecclesiæ annos quindecim, dies tres supra
viginti. In Martyrologio Romano VII. Kal. Junii, in
Hieronymiano postridie Nonas Septembr. memoratur.
(2) *Hic constituit, ut nulla esca usualis, quæ tamen
rationabilis & humana est, quam Deus creavit, a Chri-
stianis maxime fidelibus repudiaretur*. (3) Misere ad
hunc Lugdunenses martyres S. Irenæum ejusdem Eccle-
siæ tunc Presbyterum, *ob quasdam Ecclesiæ questiones*.
(4) Cujusmodi illæ fuerint, non reperio. Lucius quo-
que Rex Britannorum (cis ne murum in Romanorum
ditione,

Beda Hi-
stor. Angl.
l. 1. c. 4.

(1) S. Hieronymus De Viris illustribus cap. 22.

(2) Num Eleutherus decesserit occisus gladio, nobis incomper-
sum est: nisi quod in antiquis omnibus Martyrologiis martyr repe-
tur adscriptus: cum tamen certum sit (ut in nostris Notationibus
pluribus demonstravimus) Martyris nomen tribui consuevisse non
tantum, qui violenta morte Christi causa mori quoquo modo coacti
essent; sed & commune fuisse illis etiam, qui fidei confessionis caus-
sa cruciamentum aliquod subiissent, licet martyrium minime consum-
massent: Baronius ad an. 194. §. 1.

(3) Est hæc constitutio in libro Pontificali. Editam crediderim
adversus Encratitas, & Cataphrygas, quorum hæresis tempore So-
teris accepit exordium, ut scribit Eusebius in Chronico ad an. Dom.
173. pag. 724.

Epiphanius Hær. 47. §. 1. pag. 399. & 400. *Qui Encratita vocan-
tur, Tatiano successerunt . . . Animatis vesci prohibent, non tempe-
rantia studio, sed falso quodam, & affectato metu. Vino penitus
abstinent.*

Hær. 48. §. 8. *Cataphryges usu quorundam ciborum interdiciunt,
non ut sanctioris vite genus instituant, sed quod detestanda, quæ a
Domino condita sunt, existiment.*

(4) Hieronymus de Viris illustribus cap. 35.

ditione, an trans intra barbarorum fines, haud satis constat) per legatos ab eo petiit ut viros mitteret, qui Britannos Christi præceptis erudirent. (5) Missi Fugatius & Damianus, qui omnem insulam Christianæ Religionis institutis primum imbutam, a motis idolorum sordibus, expiatisque falsorum numinum Templis, Christo, Fideique conciliarunt. (6)

Bar. an.
183. §. 3.

XV.

S. VICTOR I.

ANNO CHRISTI 194.

COMMODI IMPERATORIS 13.

VICTORE Afro, Felicis filio, Pontifice (1) controversia de legitimo celebrandi Paschæ die, quæ amice

Bar. an.
194. §. 2.

(5) Spartianus in Hadriano: *Conversis regio more militibus Britanniam petiit, in qua multa correxit, murumque per octoginta milia passuum primus duxit, qui barbaros Romanosque dividens.*

Uterius in Britan-Eccles. Antiquitatibus cap. 3. hanc esse scribit communem sententiam, Lucium fuisse Regem partis Britanniae subiectæ Romanis. Hi siquidem consueverunt etiam Reges Imperio suo obsequentes inter instrumenta servitutis habere. Quod de Britannia testatur Tacitus in Agricola cap. 14. Atque id quidem consentit Bedæ narranti lib. 1. Hist. Angl. cap. 4. Britannos susceptam per Lucium Catholicam fidem usque in tempora Diocletiani inviolatam integramque quietam pace servasse. Quomodo enim in eos servitum, nisi Romanorum paruisset Imperio?

(6) Alfordus in Annalibus Eccl. & Civil. Britannorum ad an. 283. §. 4.

Bona lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 7. §. 3. *Postea jussu Agasthonis missi sunt ex Urbe Cantores, qui populum illum cantum Romanum docerent, de qua missione proximam historiam refert Beda lib. 4. cap. 28.*

Tertullianus, qui Eleutheri, & Victoris ætate florebat, adversus Judæos cap. 7. *Britannorum inaccessa Romanis loca, Christo vero subdita.*

(1) Auctor Anonymus apud Eusebium lib. 5. cap. 28. *Victorem dicit sortitus decimum a Petro Romanæ Urbis Episcopum fuisse.* Tali modo neque S. Petrum numerat, neque Cletum distinguit ab Anacleto.

amicè inter Anicetum & Polycarpum disceptata fuerat, animis haud ita pacatis agitata est. (2) Victor enim Concilio Romæ habito anno circiter 198. decrevit, *Pascha non decima quarta Luna primi mensis, sed die Dominico post decimam quartam Lunam, & vernale æquinoctium occurrente, prout ab Apostolis traditum est, celebrandum esse.* (3) Quod decretum cum alia Concilia

(2) Eusebius lib. 5. Hist. Eccl. cap. 23. & 24. Nicephorus Callistus lib. 4. cap. 36. & 37.

(3) Apud Lab. tom. 1. Conc. pag. 596. & in Libello Synodico num. 9.

Victoris sententiam ratam esse iussit Concilium Nicænum Œcumenicum I. anno 325. & controversiam de die legitimo celebrandi Paschæ sustulit, damnatis Quartadecimanis Pascha celebrantibus more Judæorum. Id patet ex epistola Magni Constantini ad Episcopos absentes de decretis in Concilio, apud Theodoretum lib. 1. Hist. Eccl. cap. 10. & apud Eusebium lib. 3. de vita Constantini cap. 16. 17. 18. In ea Imperator æquitatem decreti a Nicænis Patribus sanciti confirmat tribus rationibus. Primum quia dedecet, Christianos communicare cum Judæis Christi intersectoribus: deinde quia decet, solemne Paschæ festum uno eodemque die ubique coli: postremo quia fieri posset, ut Judæorum more Pascha celebrantes altero anno duplex, altero nullum peragerent. *Nam illi, ut ait Bellarminus lib. 3. de cultu Sanctorum cap. 12. non observabant æquinoctium, sed solum menses XII. Lunares, & celebrabant Pascha XII. Luna mensis primi, non curantes, si illa decima quarta esset ante Æquinoctium, vel post. Itaque interdum accidebat, ut uno anno celebrarent Pascha post Æquinoctium, & anno sequenti ante Æquinoctium, & proinde bis in uno anno.*

Leo vero Magnus in Epistola 94. alias 64. ad Marcianum Imperatorem dicit, eam curam Patriarchæ Alexandrino, tamquam Primati Ægyptiorum Astronomiæ peritorum, fuisse a Synodo Nicæna demandatam, ut quotannis Plenilunium Martii inquireret, & Dominicum diem agendo Paschæ festo præstitueret, eaque de re summum Pontificem faceret certiore: Pontifex acceptis litteris Episcopi Alexandrini, Paschales epistolas mitteret ad Catholicos totius Orbis Antifites, ut sacro Epiphaniæ aut Natali Christi Domini die Diaconi constitutum Paschæ celebrando Dominicum diem inter Missarum solemnia indicerent populo.

Patriarchæ Alexandrini tamdiu hoc munere functi sunt, quamdiu stetit in Ægypto Christi Fides. Ut autem illi memoratam computationem inire facilius possent, magna diligentia & studio constitutus est a Patribus Nicænis ille undeviginti annorum numerus, qui *Aurus* dicitur, ut ab eo normam aliquam & mensuram acciperet Calculus Paschalis. Et quidem *Auro* numero uti est Ecclesia usque ad annum 1582. quo in locum ejus *Epactam* subroga-

vic

lia, Cæsariense in Palæstina, Lugdunense in Gallia, Ponticum, Osroenum, Corinthiacum recepissent, Polycrates Ephesiorum Episcopus, celebrato ex Præsulibus Asiæ Minoris conventu, rejectum ab Ecclesia Romana, aliisque Judaicum morem celebrandi Pascha Luna XIV. Martii, in quemcumque hebdomadæ diem incideret, mordicus tenere perseveravit. (4) Tum Victor Asianos decreto ab se promulgato obtemperare detrectantes, acceptamque ab Joanne Evangelista traditionem pertinaciæ suæ obtendentes, tantum non ab Ecclesiæ communione submovit. Initum enim de illis anathematizandis consilium hortatu & suasionē Irenæi Lugdunensis abiecit, nec processit ultra minas. (5) Idem habitis Romæ Conciliis *Theodorum, Ebionensium & Artemonem, duces Pauli Sarnosatoni & Nestorii abdicavit, Sabelium quoque & Noetum, qui de divinitate in tribus personis subsistente contractionem. & commixtionem personarum divulgabant; Valentinum item, qui præter ceteras,*

vit Gregorius XIII. qui Calendarium emendandum curavit. Vide Baronium ad an. 325. §. 110. item ad an. 453. §. 35. & Schelstratum in Antiquitate illustrata circa Concilia dissertat. 1. cap. 3. tom. XI. Bibl. Pont. Rocaberti pag. 42.

(4) Eusebius lib. 5. Hist. Eccl. cap. 22. 23. 24. Beda de Paschæ celebratione, sive de Æquinoctio vernali pag. 232. tom. 2. Hieronymus de Viris illustribus cap. 45. Baluzius in novæ Collectione Conciliorum pag. 5. 9. & 13.

(5) Id plenius explicavi quinta ex Disputationibus meis, secutus Henricum Valesium in annotat. ad Eusebium l. 5. Hist. Eccl. c. 24. Ludovicum Thomassinum de Festis l. 2. cap. 15. Natalem Alexandrum sec. II. dissertat. 5. art. 5. & Vincentium Ludovicum Gotti, S. R. E. Cardinalem tom. 1. Veræ Ecclesiæ cap. 17. §. 1. & tom. 2. part. 1. art. 2. §. 4.

Quod si quis Asiaticos Episcopos diris a Victore devotos sentire velit cum Baronio ad an. 198. §. 10. ad an. 201. §. 6. Balsagio ad an. 190. §. 10. Petro Goustant tom. 1. Epist. Rom. Pontif. pag. 99. aliisque, non repugnare, dummodo cum Petro de Marca lib. 3. de Concordia cap. 9. §. 4. concedat, Victorem ab Irenæo exoratum pacem illis statim restituisse. Eusebius enim lib. 5. cap. 24. quamvis haud ita aperte, ut verba ejus non possint aliter exponi, Socrates lib. 5. cap. 21. Epiphanius hæ. 70. §. 9. & Libellus Synodicus apud Labbeum tom. 1. Conc. pag. 599. de anathemate inflicto, de Irenæi epistola, & Pacificarum intermissione testatur.

Fumilianus vero epist. 75. inter Cyprianicas, Sozomenus lib. 7. cap.

Bar. an. *teras ineptias corpus etiam Christi caeleste afferebat.* (18)
 196. §. 4. Obiit VIII. Kal. Augusti anno Chr. 203. Pontificatus
 An. 203. *decimo per mensem unum & dies duodeviginti inchoa-*
 §. 1. *to, ideo vere victor, quia martyr pro Ecclesiastica tra-*
 Pag. an. *ditione.* (7)
 201. §. 5.

XVI.

S. ZEPHYRINUS.

ANNO CHRISTI 203.

SEVERI IMPERATORIS 9.

ZEPHYRINUS Abundii filius Romanus anno
 203. VI. Idus Augusti electus *Victori successit,* (1)
 &

cap. 19. S. Anatolius Alexandrinus in Canone Paschali apud Bucherium De doctrina Temporum pag. 445. & S. Hieronymus de Viris illustribus cap. 35. pacem inter utramque Ecclesiam semper servatam, susceptumque duntaxat, non perfectum de Asianis anathematizandis consilium tradunt. *Quod aliter contingere non potuit, nisi suspensio a Victore excommunicationis effectu post monita Irenaei, ut concludit Petrus de Marca.*

(6) Libellus Synodicus apud Labbeum tom. 1. Conc. pag. 601 apud Harduinum tom. 5. pag. 1495. & apud Joan. Albertum Fabricium Bibliothecæ Græcæ vol. XI. pag. 191. Vide annotat. 2. ad S. Hygiam pag. 22.

(7) Nicolaus I. epist. 9. apud Lab. tom. 8. Conc. pag. 347. Victori hæreses nota inusta olim est, quasi docuisset Christum esse purum hominem, referente Eusebio lib. 5. Hist. Eccl. cap. 28. At quam id temere factum sit, ostendit Auctor Anonymus apud eundem Eusebium eodem capite subiciens, *Theodotum Certarium erroris illius architectum per Victorem a communione Ecclesie ejectum fuisse.*

Idem Eusebius ibidem: Artemonis sectatores affirmant, *priscos quidem omnes, & ipsos Apostolos, ea qua ab ipsis nunc dicuntur, & accepisse & docuisse: ac predicationis quidem veritatem esse custoditam usque ad Victoris tempora, qui tertius decimus a Petro Urbis Episcopus fuit: a Zephyrini autem temporibus, qui Victori successit, adulteratam fuisse veritatem. Ac fortasse id, quod dicunt, credibile videretur, nisi eis refragarentur primum quidem divina Scriptura: deinde fratrum quorundam scripta Victoris aetate antiquiora, qua illi adversus gentes, & contra sui temporis hæreticos pro veritatis defensione scripserunt.*

(1) Eusebius lib. 5. Hist. Eccl. cap. 28. Vide annot. 1. ad S. Fabianum. Pont. XXI.

& anno 221. VII. Kal. Septembris vita defunctus annis
 & dies duodevicesimos Pontifex fuit. Pontificatus ejus anno altero quintam persecutionem Severus Imperator edixit, tam foeda Christianorum strage, ut creditum fuerit, Antichristi tempora advenisse, & Orbis occasum appropinquare. (2) Ea sedata, egressus e latebris, in quibus se abdiderat, constituit ut Ordinis Sacramentum publice in Ecclesia administraretur, utque Sacrificium facienti Episcopo Sacerdotes omnes astant. (3) Originem,

Bar. an.
 203. §. 1.
 An. 221.
 §. 1.
 Pag. an.
 219. §. 2.

(2) Eusebius lib. 6. cap. 1. *Cum Severus persecutionem adversus Ecclesias exisset, per omnes ubique locorum Ecclesias ab Aethiis pro pietate certantibus illustrata sunt confecta martyria. Et cap. 7. Eodem tempore alius scriptor Judas decantatum illum Antichristi adventum jam tunc imminere existimabat. Adeo commota tunc adversus nostros persecutio multorum animos vehementer conturbaverat.*

Persecutio V.

Ruinartus Praefat. in Acta Martyrum §. 3. num. 44. *Sed Tertullianus in exponenda hujus persecutionis acerbitate praeter ceteris excelsit, cujus occasione plura conscripsit opuscula, ex quibus loca aliquot in specimen proferimus, cum alias libri ejus integri exhibendi forent. Sic eam representat in Apologetico cap. 12. Crucibus & stipitibus impositis Christianos... unguis deraditis latera Christianorum... Cervices ponimus... ad bestias impellimur... ignibus urimur... in insulas relegamur &c Quod ipsa etiam Christianorum sepulcra violata fuerint, conqueritur cap. 30. Christianos vero appellatos fuisse farmentitios, & semarios dicit cap. 30. quod ad stipitem dimidii axis revincti farmentorum ambitu exurerentur. Hinc paullo post librum sic concludit: Sed hoc agite boni praesides, meliores multo ad populum, si illis Christianos immolaveritis: cruciate, torquete, damnate, atterite nos &c. Christianos quippe pari animo & praesides & populi insectabantur. Unde cap. 37. dixerat: Quoties enim in Christianos descevit, partim animis propriis, partim legibus obsequentes, partim etiam, praeteritis vobis, suo jure nos inimicum vulgus invadit lapidibus & incendiis. Ex quibus verbis observari velim, vulgi persecutiones ad cedes usque sapies processisse, quod toties in sua dissertatione insciatur Doduvelus.*

Persecutio haec Augustino lib. 18. de Civit. Dei cap. 52. & Orosio lib. 7. cap. 17. est Quinta: Sulpicio Severo lib. 2. Hist. sacrae cap. 32. Sexta.

(3) Liber Pontificalis in vita hujus Pontificis.

Bona lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 25. §. 1. *Putant nonnulli a Zephyrino Papa statutum fuisse, ut calices vitrei essent. In libro enim Pontificali sic de eo scriptum est. Hic fecit constitutum de Ecclesia, ut patenas vitreas ministri ante Sacerdotes portarent, dum Episcopus*

nem, qui Romam venerat, ut Romanam Ecclesiam omnium antiquissimam coram videret, comiter excepit. Non minore humanitate in Ecclesie communionem admisit Natalium Confessorem, Theodoti Coriarii hæresim, in quam lapsus fuerat, abdicantem. Proclum vero pertinacissimum illum inter Cataphrygas Montani sectatorem, a Cajo viro in primis diserto ac pio disceptando convictum damnavit, (4) anathemati simul cum eo ad dictis ceteris omnibus ejusdem erroris præpugnatoribus, inter quos fuisse Tertullianum minime dubito. (5) Ita-
taque

Bar. an.
215. §. 4.

Episcopus Missam celebraret. *At hic de salicibus ne verbum quidem extendere autem ad calices statutum de patenis, ut plerique faciunt, ego non audeo, Pontifice nihil de illis decorante: cum præsertim nec latea, ad quem usum portarentur illæ patenæ a ministris, quas probabiliter crediderim distribuenda potius populo communioni, quam sacrificio deseruisse.*

Tertullianus De Pudicitia cap. 1. *Audis edictum esse propositum, & quidem peremptorium; Pontifex scilicet Maximus, Episcopus Episcoporum dicit: Ego & machiæ & fornicationis delicta penitentia sanctis dimitto.* Edictum hoc Baromius ad an. 216. §. 4. tribuit Zephyrino; quod facit etiam Pasch. Quænellus dissertat. 1. de vita & rebus gestis S. Leonis ad an. Chr. 440. cap. 12. §. 6. pag. 138. *Famelius in hunc locum Tertulliani; Bone habet, & adnotatè dignum; ait, quod etiam jam in hæresi constitutus, & adversus Ecclesiam scribens, Pontificem Romanum Episcopum Episcoporum nuncupet, & infra cap. 13. bonum pastorem & benedictum Papam, & cap. 21. Apostolicum. Idem de Præscriptionibus cap. 30. Sub Episcopatu Eleutheri benedicti.*

Schelstratus in Ecclesia Africana dissertat. 1. cap. 8. §. 1. *Primitivus in Africa Fidelibus decretum Stephani Papæ, quod miserat in causa machorum, tamquam Pontifex maximus, & Episcoporum Episcopus, erat peremptorium.*

In eodem libro de Pudicitia cap. 13. ita scribit idem Tertullianus: *Et tu quidem penitentiam machi ad exorandam fraternitatem in Ecclesiam inducens . . . in eum hominis exitum quæsis potes misericordie illecebris, bonus pastor & benedictus Papæ (Zephyrinus) concionaris, & in parabola ovis capras tuas quæris. Falsum igitur est, quod ait Sozomenus lib. 7. Hist. Eccl. cap. 19. In eadem Urbe (Roma) nec Episcopus, nec alius quisquam populum docet.* Vide Quæneli dissertat. 1. de vita & rebus gestis S. Leonis Magni ad an. 440. §. 12. pag. 138.

(4) Eusebius lib. 5. cap. 28. & lib. 6. cap. 14. & 20.

(5) Tertullianus ipse scriptis suis Montanistam se prodit, præsertim cap. 1. De pudicitia: & gravissimi Ecclesie Patres testantur eum secutum esse errores Montani. Unus instar omnium S.

Hic-

taque manifestum est, perperam omnino recentiores Heterodoxos Montanismi ignominiam Zephyrino inurere. Secutus enim errores Montanistarum, qui teste D. Hieronymo, *ad omne pane delictum Ecclesie obserant foreres*, (6) neque Natalium in hæresim lapsum acta poenitentia in Ecclesiam recepisset; neque Montanistas ipsos anathematizasset. Nam quod ajunt, Tertullianum contra Praxeam cap. 1. scribere, Romanum Episcopum (alii Zephyrianum, alii Victorem, alii Eleutherum ab Tertulliano notari putant) approbasse falsas Montani, Priscæ, & Maximillæ Prophetias, atque Ecclesie pacem restituisse Montanistis, id magis ac magis ipsos premit & in angustum redigit. Non enim potuit aliter loqui hæreticus Montanista; & mos est hæreticorum errores suos Pontificibus affingere, ut in eorum auctoritate delitescerent fucum Catholicis faciant. Sic Artemonis sectatores, ne longius abeam, Victorem, qui proximus ante Zephyrinum Pontifex fuit, secum sentire falso gloriabantur, referente Eusebio lib. 5. cap. 28. Ad extremum, si pacificas litteras, ut scribit Tertullianus, Montanistis Pontifex concessit, deceptus sanctioris vitæ speciei, quam illi præ se ferebant, concessit, ac proinde non *circa fidem, sed circa personam* erravit, ut docet Bellarminus lib. 4. De Rom. Pont. cap. 8.

Bar. an.
216. §. 4.

C 2

S. CAL.

Hieronymus De Viris illustribus cap. 53. Tertullianus *eam usque ad mediã etatem Presbyter Ecclesie mansisset; invidia postea & concumeliis Clericorum Romane Ecclesie ad Montani dogma delapsus*. Et in Apolog. adversus Ruf. lib. 3. extremo cap. 7. In Tertulliana laudamus ingenium, sed damnamus hæresim. Vide Baronium ad an. 201. §. 10.

(6) Epist. 41. alias 54. §. 3. ubi addit: *Sabellii dogma sectantes Trinitatem in unius personæ angustiis cogunt. Putant scelerata, conjugia iterata. Tres in anno faciunt Quadragesimas, quasi tres passi sint Salvatores.*

S. CALLISTUS I.

ANNO CHRISTI 221.

ELAGABALI IMPERATORIS 2.

CALLISTUS Domitii filius Romanus, anno 221. postridie Kal. Septembr. Pontifex dictus est. Anno 226. pridie Idus Octobr. fame cruciatus, verberibus caesus, tandem e fenestra domus, in qua custodiebatur, præceps ad terram datus, atque in puteum immerfus, martyr obiit, cum annos quinque, mensem, & dies duodecim Romanæ Ecclesiæ præfuisset. Hic, ut habet Liber Pontificalis, constituit jejunium quater in anno fieri frumenti, vini, & olei gratia secundum Prophetiam, confirmans jejunium, quod quater in anno Apostolorum traditione celebratur. (1) Ecclesiam in honorem partus Deiparæ Virginis ædificandam curavit, quæ Ecclesia S. Mariæ trans Tiberim esse legitur. in eodem libro Pontificali: in quo illud etiam de Callisto positum est, eum fecisse Cæmeterium via Appia, ubi multi Sacerdotes & martyres requiescunt, quod appellatur usque in hodiernum diem Cæmeterium Callisti: cuius Cæmeterii mentio sæpe fit in Actis Sanctorum, qui in ipsum illati sunt. (2)

Bar. an.
221. §. 2.
An. 226.
§. 1. 6.
Pag. an.
224. §. 2.

Bar. ad
an. 224. §.
4. & 5.

S. UR-

(1) Baronius ad ann. 226. §. 6. *Prophetia, quam Liber Pontificalis designat, est Zachariæ cap. 8. monentis jejunium quater in anno celebrandum esse.* Ad annum vero 57. §. 206. & 207. idem Baronius probat, jejunium *Quatuor temporum* ex Apostolica traditione manasse: prorsus ut Callistus non auctor istius jejunii habendus sit, sed tantum moris ab Apostolis traditi confirmator. In quam sententiam plura disputat Bellarminus lib. 2. De bon. Oper. cap. 19. Nat. Alexander dissertat. 4. Sæc. II. art. 4. & Prosper Lambertinus nunc Benedictus XIV. Institutione 4. pag. 10.

(2) Paulus Aringhus Romæ Subterraneæ lib. 3. cap. 11. §. 1. *Callistus Pontifex, non quidem, ut nonnulli perperam arbitrantur, Cæmeterium hoc extruxit, sed potius instauravit.* Et §. 20. addit, cen-

XVIII.

S. URBANUS I.

ANNO CHRISTI 226.

ALEXANDRI IMPERATORIS 3.

URBANUS Pontiani filius Romanus XII. Kal. Bar. ad
 Novembris anno 226. cooptatus est. Is fecisse an. 226. §.
ministra omnia argentea traditur in Libro Ponticali. 12. & 232.
 C 3 (1) §. 11. &
 233. §. 1-4.

centum septuaginta quatuor millium Martyrum, & sex & quadraginta Pontificum *exvitiis nobilitatum.*

Cœmeteria tria supra quadraginta recenset Baronius ad ann. 226. §. 9. item Panvinius De ritu sepeliendi mortuos apud veteres Christianos, & eorumdem Cœmeteriis cap. 12. Modo *Ara*, interdum *Tumba*, & *Cataumba*, seu *Catacumba*, referente Baronio in Martyrolog. Rom. ad XIII. Kal. Februarii, ac demum ex natura loci *Crypta Arenaria* dici consueverunt, sed frequentius *Cœmeteria*, quod credimus, Christianos non mori, sed rursus excitandos interea in Domino obdormire. Nam *κοιμητήριον* Græce, Latine *Dormitorium* est.

In subterraneis hisce locis non solum Christianorum Corpora unguentis delibuta & aromatibus condita sepeliebantur; sed etiam conventus & synaxes Dominicis diebus, præsertim sæviente persecutione, celebrabantur. S. Hieronymus in Ezechiel. cap. 40. pag. 468. *Dum essem Romæ puer, & liberalibus studiis erudire, solebam cum cæteris ejusdem ætatis & propostis diebus Dominicis sepulchra Apostolorum & Martyrum circumire, Cryptas ingredi, quæ in terrarum profunda defosse, ex utraque parte ingredientium per parietes habent corpora sepulcorum, & ita obscura sunt omnia, ut propemadum illud Propheticum impleatur: Descendant in infernum viventes: & raro desuper lumen admissum horrorem temperet tenebrarum, ut non tam fenestram, quam foramen demissi luminis putet, rursusque pedetentim acceditur, & cæca nocte circumdatis illud Virgilianum proponitur:*

Horror ubique animos, simul ipsa silentia terrent.
Cessant autem Fidelium studia in Cœmeteriis adeundis, subjicit Baronius ad an. cit. §. 11. postquam ea, quæ ibi sita erant, corpora Sanctorum martyrum intra Urbem sunt delata, & in diversis Ecclesiis honorificentius collocata.

Memoratus Panvinius cap. 11. In Cœmeteriis Romæ existensibus

Ba-

Pag. an. (1) S. Cæciliam una cum sponso Valeriano, fratrem-
 231. §. 2. que Valeriani Tiburtium, & Maximum cubiculo Imperatoris Præfectum, non modo ad religionem Christianam convertit, sed etiam ad Martyrium pro Christo subeundum suis hortationibus perduxit. Ipse quoque capite obruncato ad Christi fidem testandam occubuit anno 233. VIII. Kal. Junias, cum annos sex, menses septem, & dies quatuor Romanam Ecclesiam gubernasset. Hunc instituisse Sacramentum Confirmationis dicunt Heterodoxi recentiores: qua in re mentiuntur impudentissime. Tanto enim antiquior Urbano est Confirmatio, quanto ante eum Christus Dominus & Apostoli vixerunt.

S. PON-

Baptismum & Missas celebrare, vigiliis decantare, ordinationes & stationes, id est omnes sacras caeremonias habere, veteres solitos fuisse, docent antiquissima Ecclesiastica monumenta.

(1) Non tamen hinc inferendum, ut quidam perperam faciunt, tunc primum ex argento cufos calices fuisse. Nam liber Pontificalis refert, quid ille fecerit, quid vero ab aliis ante ipsum factum sit, & quibus vasis usi sint, non dicit: Bona lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 25. §. 2.

Mabillonius Comment. in Ord. Rom. cap. 6. pag. 46. tom. 2. Musei Italici: Unum hic addere lubet de vasis sacris Basilicæ Vaticanae, de quibus fit mentio apud Orosium, qui de Romana Urbis destructione per Alaricum facta agens lib. 7. cap. 39. ait, militem Arianum vasa sacra extorquere voluisse a virgine quadam, cui commissa erant. Tum expositis opibus, attonitum fuisse barbarum magnitudine, pondere, pulcritudine, ignota etiam vasorum qualitate. Cui virgo illa dixit: Hæc Petri Apostoli ministeria sunt. Vide Bar. ad an. 57. §. 81. & ad an. 321. §. 17.

Concilium Triburienſe anno 895. celebratum can. 18. apud Lab. tom. 9. Conc. pag. 450. & Harduinum tom. 6. pag. 445. Vasa, in quibus Sacrosancta conficiuntur Mystera, Calices sunt, & Patena. De quibus Bonifacius martyr, & Episcopus interrogatus, si liceret in vasculis ligneis Sacramenta conficere, respondit: Quondam Sacerdotes aurei ligneis Calicibus utebantur, nunc e contra lignei Sacerdotes aureis utuntur Calicibus. Zephyrinus decimus sextus Romanus Episcopus Patenis vitreis Missas celebrari constituit. Tum deinde Urbanus, decimus octavus Papa omnia ministeria sacrata fecit argentea. In hoc enim, sicut & in reliquis cultibus magis & magis per incrementa temporum decus succerevit Ecclesiarum. De consecrat. distinct. 1. cap. Vasa 44. De vasis sacris, aliisque ad Missæ Sacrificium celebrandum necessariis multa Lambertinus De Sacrificio Missæ sect. 1. num. 23. pag. 14.

XIX.

S. PONTIANUS.

ANNO CHRISTI 233.

ALEXANDRI IMPERATORIS 19.

PONTIANUS Calpurnii filius Romæ anno 233. ante diem VIII. Kal. Julii Pontifex declaratus est. Hunc non tam Christianæ religionis, quam objecti falsi criminis causa, una cum Hippolyto Presbytero in Buccinam insulam Alexander Imperator relegavit. (1) Id ut magis credam, facit ejusdem Principis animus a Christianis minime alienus, ejusque familia Christianis referta. Verum Alexandro e vivis sublato, Maximinus, qui post ipsum tenuit Imperium, gravi odio succensus adversus familiam Alexandri, in qua plerique erant Christiani, persecutione excitata solos Ecclesiarum Antistites, utpote Evangelicæ prædicationis auctores, interficere jussit. (2) Hæc sexta est, & ab

Bar. an.
233. §. 4.
Bar. ad
an. 237. §.
1. 10.
Pag. an.
235. §. 5.

C 4 sum.

(1) Buccina insula adjacet Sardinia ad oram Orientalem, & Persecutio VI. indigenis dicitur *Isola del Tavolato*.

(2) Eusebius lib. 6. Hist. Eccl. cap. 28.

Baronius ad an. 237. §. 5. *Sextam hanc Orosius, & Augustinus persecutionem appellant: at licet brevis, vehemens tamen fuit atque fera: non modo enim Præsules, sed & clericos Ecclesiarum & Maximino vexatos Severus tradit* lib. 2. Hist. sacrae cap. 32. ubi tamen hæc inter Ecclesiarum persecutiones non recenset.

Ruinartus Præfat. in Acta Martyrum §. 3. num. 49. Porro est, teste Eusebio, lib. 6. Hist. Eccl. cap. 28: solos Ecclesiarum Antistites interficere Maximinus jussit, ita tamen in aliquibus provinciis grassabatur ista persecutio, ut ceteri etiam Christiani ad necem raperentur. Id in Cappadocia sub Seteniano præside contigisse, certo diffimus ex S. Firmiliani epistola ad S. Cyprianum, quæ est inter Cyprianicas 75. . . . . Hanc persecutionem triennio integro, quo Maximinus imperavit, perdurasse innuit Eusebius lib. 6. cap. 28. disseque affirmat Rufinus lib. 6. Historia cap. 19. Tribus annis a Maximino persecutione commota, in quibus finem & persecutionis fecit, & vitæ. Hanc tamen vix unico anno servasse contendit Dod-

summo totius Ecclesiæ Antistite initium sumsit. Eodem siquidem anno 237. XIII. Kal. Decembris Pontianus, Maximini jussu virgis usque ad necem cæsus, diem explevit supremum *anno quarto, mense quarto, die quinto, & vicefimo*, quam Pontificatum suscepit. Ejus corpus Romam translatum in Cœmeterio Callisti sepultum est. (3)

XX.

S. A N T E R U S.

ANNO CHRISTI 237.

MAXIMINI IMPERATORIS 1.

Bar. ad
an. 237.
§. 11.

ANTERUS Græcus Romuli filius, mortuo Pontiano, Ecclesiæ Romanæ administrationem suscepit. (1) Neque enim credendum iis, qui ex subdititiis Actis Divæ Ursulæ Cyriacum quemdam Pontiano surrogant, & per annum Ecclesiam administrasse existimant. Is siquidem in ordinem Romanorum Pontificum a Scriptoribus Græcis aut Latinis datum non venit. (2) Anterus itaque in Pontiani locum anno 237. III. Nonas Decembris sublectus est. Acta martyrum, quæ a nota-

Ad an.
238. §. 1. 2.

Doduvellus, sed perperam, ut egregie probat doctissimus Antonius Pagius ad an. 235. & 238. Tam vero crudelis fuit Maximinus, ut, Julio Capitalino teste, illum alii Cyclopem, alii BufriDEM, alii Scironem, nonnulli Phalarim, multi Typhonem vel Gygem viderent.

(3) Bona lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 2. §. 5. *Confessionem, qua nunc vivitur Romana Ecclesia, Pontianum Papam sive Damasum instituisse ajunt plerique recentiores, quorum assertio sine legisimo teste nullius apud me ponderis est. Non dubito quin aliqua formula generalis Confessionis antiquissima sit & Apostolicæ Traditionis, sed hanc specialem, quæ hodie in usu est, Pontiano vel Damaso assignare, vocantibus hac de re priscis scriptoribus, non audeo.*

(1) Eusebius lib. 6. Hist. Eccl. cap. 29. pag. 186.

(2) Vide Launojum lib. 4. epist. 8. num. 26. & seqq. & Papebrochium in Conatu Chronico Historico ad Catalogum Pontif. Rom. dissertat. 7. pag. 105.

notariis excipi & scriptis fideliter mandari Clemens Pag. an. 236. §. 2. iusserat, ab iisdem diligenter exquisivit, ac ne interirent, neve ab Ethnicis corrumpentur, in Ecclesiæ tabulario voluit reponi. Quamobrem a quodam Maximo Præfecto ad mortem datus est III. Nonas Januarii anni insequentis, cum vix *mensē* Pontificatus expleisset.

XXI.

S. FABIANUS.

ANNO CHRISTI 238.

MAXIMINI IMPERATORIS 2.

FABIANO Fabii filio Romano XVII. Kal. Februarii anno 238. Pontificatus honos mandatus Bar. ad an. 238. §. 6. Pag. an. 236. §. 4. est, quod columba, symbolum videlicet Spiritus Sancti, suspensis demissa leniter alis capiti ejus insedisset. (1) Hic septem Notariis, quibus ab S. Clemente fuerat imperatum, ut acta martyrum conficerent, totidem Subdiaconos præfecit, ut quæ illi per notas exceperant, clare distincteque describenda curarent, *vel certe quoquo modo, ut munus suum sedulo exoquerentur Notarii, advigilarent.* (2) Spatium Urbis distribuit septem Diaconis, qui gererent curam pauperum, Bar. ad an. 112. §. 9. singulis regiones singulas binasve assignans. (3) Septem

(1) Eusebius lib. 6. Hist. Eccl. cap. 29. pag. 186.

Rufinus lib. 6. Hist. cap. 21. *Quod alii super bujus, alii super Zephyrini nomine gestum tradunt.*

(2) Bollandus in Præfatione Generali ad Vitas Sanctorum tom. 2. pag. IV.

(3) Præcisus Ordo Romanus apud Mabillonium tom. 2. Musei Italici pag. 3. *Primo omnium observandum est, septem esse regiones Ecclesiastici Ordinis Urbis Romæ: & unaquæque regio singulas habet Diaconos regionarios.* Hi principio septem tantummodo erant pro numero septem regionum Ecclesiasticarum. Postea a tempore Honorii, II. fuerunt duodeviginti, tandem viginti. Ex his alii *Regionarii* dicebantur numero duodecim, alii *Palatini* numero

ptem enim sunt secundum Ecclesiasticam divisionem, quatuordecim secundum divisionem civilem Augusti. Varia etiam ædificia in Cœmeteriis extruxit, & latam in Africano Concilio sententiã adversus *Prævatum veterem hæreticum in Lambesitana colonia confirmavit.* (4) Persecutione septima adversus Christianos indicta a Decio, (5) qui Imperium occupavit post interentum Philippum, una cum filio *primum de Regibus Romanis Christianum,* (6) *Fabianus*

mero sex, præfecti *Regionariis.* Hinc Cencius in Ordine Romano apud eundem Mabillonium pag. 137. decem & octo esse in Urbe Diaconatus seu Diaconias scribit. In Diaconiis erant nosocomia, & pauperum diversoria, ubi viduæ aliique egentes alebantur Ecclesiastica stipe. Cuilibet diversorio adjuncta erat Ecclesia. Temporum progressu in collegia Clericorum mutatae sunt hujusmodi Diaconiæ, & redditus adeo diminuti, ut nihil opis serant pauperibus, in quorum gratiam fuerunt primitus instituta. Nunc appellantur Tituli Diaconorum Cardinalium. Hæc ex Mabillonio cap. 3. Comment. in Ordinem Romanum pag. 17.

(4) S. Cyprianus epist. 55. pag. 180.

(5) Orosius lib. 7. cap. 21. *Idem (Decius) continuo (in quo se etiam ob hoc Philippus interfecisse docuit) ad persequendos incensificiendosque Christianos septimus post Neronem favalia dispersit ædificia, plurimosque Sanctorum ad coronas de suis crucibus misit, Sulpicius Severus l. 2. Hist. Sacræ cap. 32. Decio imperante, jam tum septima persecutione sevitum in Christianos: quam fuisse atrocissimam, omnes consentiunt. Lactantius de mortibus persecutorum cap. 4. Exstitit post annos plurimos execrabile animal Decius, qui vexaret Ecclesiam. Et quasi hujus rei gratia provectus esset ad illud principale fastigium, fureve protinus contra Deum caput, ut proxinus caderet. S. Optatus lib. 3. §. 8. Quod bellum persecutio dicitur, quæ operata est sub duabus bestiis ex illis quatuor, quas Daniel de mari ascendentes aspexit. Prima fuit ut Leo: hæc erat persecutio sub Decio & Valeriano. Secunda ut Ursus; alia persecutio, quæ fuit sub Diocletiano, & Maximiano: quo tempore fuerunt & impii iudices bellum Christiano nomini inferentes. Certe tanta fuit, Decio vivente in Christianos, perturbatio, ut putarent, referente Dionysio Alexandrino apud Eusebium lib. 6. cap. 41. tempus advenisse a Christo Domino prænunciatum, quò ipsi etiam electi, se fieri posset, scandalum paterentur. Verum, ut ait S. Cyprianus epist. 8. pag. 45. inexpugnabilem fidem superare non potuit sæviens diu plaga repetita, quamvis rupta compage viscerum, torquerentur in servis Dei jam non membra, sed vulnera.*

(6) Hieronymus De Viris illustribus cap. 54.

Philippus Imperator a Fabiano baptizatus est, si qua Edes habenda

ans *Romæ* martyrium pertulit (7) anno 253. XIII. Bar. an. 253. §. 5.
Kal. Februarii, eoque pro integritate administrationis e-
jus consummatio quoque honesta processit. (8) Pontifex Pag. an. 251. §. 3.
fuit annos quindecim & dies quatuor. (9)

XXII.

S. CORNELIUS.

ANNO CHRISTI 254.

DECI IMPERATORIS 2.

POST excessum nobilissimæ memoriæ viri Fabiani Bar. ad an. 253. §. 26. 33-34.
non statim est Episcopus propter rerum & tempo-
rum

benda vetustissimis S. Pontii actis apud Bollandum ad diem XIV. 37.
Maii, & Eusebio, qui lib. 6. Hist. Eccl. cap. 34. scriptum reliquit,
Philippum Imperatorem Christianum fuisse. His certe fidem ad-
juxit suam Baronius ad an. 246. §. 5. Huetius lib. 1. Origeniano-
rum cap. 3. §. 12. Bona lib. 1. *Ret. Liturg.* cap. 19. Bollandus 20.
Jan. §. 12. 19. pag. 253. Tillemontius annotat. 1. in Philippum
Imperatorem tom. 3. pag. 494. qui Eusebio, & Actis S. Pontii ad-
dunt Vincentium Lirinensem cap. 17. Commonitorii, Chryosto-
mum in Orat. de S. Babylla, Jornandem De rebus Geticis cap. 16.
Orosium lib. 7. cap. 20. & 28. Martyrologia Romanum, Ussuardi,
& Adonis, quæ pridie Idus Majas S. Pontii Martyris prædicatione
& industria duos Philippos Cæsares Patrem & filium ad Christi
fidem conversos memorant.

Pagius uterque, alter ad an. 244. §. 4. alter in vita Fabiani, &
alii contendunt, primum ex Romanis Imperatoribus nomen Chri-
sto dedisse Constantinum Magnum. At Huetius respondet, hunc
fuisse primum, qui Christi fidem palam profiteretur, Philippum
vero seu a Fabiano, seu a Babylla Episcopo Antiocheno occulte
imbutum præceptis Christianæ Fidei, clam Ethnicos veri Dei cul-
torem fuisse. Vide disputationem nostram VI. De prima Impera-
tori Christiano.

(7) Eusebius lib. 6. Hist. Eccl. cap. 39.

(8) S. Cyprianus epist. 3. pag. 30.

(9) Ad Fabianum de verba Fidei sua ratione epistolam scripsit
Origenes: Eusebius lib. 6. Hist. Eccl. extremo cap. 36. pag. 189.

S. Hieronymus epist. 84. ad Pammachium & Oceanum §. 10.
ipse Origenes in epistola, quam scripsit ad Fabianum Romanæ Ur-
bis Episcopum, penitentiam agit, cur talia (ob quæ in damnationem

rum difficultates constitutus. (1) Sexdecim amplius menses interregnum fuit, initum ab Romano Clero, qui, Decio sæviente in Christianos, Pontifici creando convenire non poterat. Difficillimè hoc tempore cum multi in Idololatriam laberentur, ea inter Lapsos, & Clerum Romanum consentientem Cypriano, & fociis ejus orta controversia est: *An cum Lapsis in Deciana persecutione, nulla pœnitentia expiatis esset communicandum.* (2) Id Lapsi complures pertinaciter contende-

bant,

tionem ejus consenserat Urbs Romana, ut ait idem S. Hieronymus epist. 33. ad Paulam) scripserit, & causas temeritatis in Ambrosium refert, quod secreto edita in publicum protulerit.

(1) Clerus Romanus epist. 31. inter Epistolas S. Cypriani. pag. 99.

In Romano Clero, qui vacante Sede regebat Ecclesiam, fuisse etiam Diaconos, patet ex epistolis tum ab Clero Romano ad S. Cypriano, tum a S. Cypriano ad eundem Clerum post mortem Fabiani, & ante electionem Cornelii scriptis, quæ Diaconorum nomine simul & Presbyterorum missæ, iisdemque inscriptæ leguntur apud eundem S. Cyprianum epist. 4. 14. 22. 29. 31. & alibi.

(2) Lapsi appellabantur, qui tempore persecutionis defecerant ab Catholica Fide. Horum genera varia. Alii dicebantur *Sacrificati*, qui Idolis sacrificassent, aut gustassent Idololayta: alii *Turificati*, qui adolevisent Diis tura: alii *Idololaytra*, qui cultum alicuius iis exhibuissent: alii *Libellatici*, de quibus variant auctores. *Opinati sunt Rigaltius in notis ad epist. XIV. & XXXI. Cypriani, & Natalis Alexander tom. 2. pag. 635. Libellaticos dici eos, qui, numerata judici pecunia, libellum securitatis accipiebant, sicque a se & impostam sacrificandi legem, & inenatas reluctandis pœnas redimebant. Existimat auctor Annalium Cyprianicorum pag. 17. Libellaticos actis publice habitis coram magistratibus Christum negasse. S. Augustinus Libellaticos interpretatur eos, qui tempore persecutionis per libellos, se turificatos, professi erant, lib. 4. de Bapt. num. 6. Negat Baronius ad an. 253. Libellaticos inde dictos, quod libellos dedissent, sed quod accepissent, ac Christum ab illis negatum fuisse contendit. Dubitas Tillemontius tom. 3. not. 3. in persecutionem Decii, utrum libellos dederint, an acceperint: dedisse & accepisse suspicatur, idemque sensisse probat eruditum auctorem libri de frequenti Communione. Multi alii Libellaticos ex datis libellis dictos existimant, velut Bosquetus lib. 3. Eccles. Gallic. pag. 132. nonnulli etiam in actis publicis scripsisse volunt. Cum hæc sententiarum varietas conspiciendi & investigandi libertatem relinquat; quid mihi videatur, exponere non verbor. Existimo itaque Libellaticos nec voces nec scripto impie quidquam aut facturos promississe, aut a se factum declarasse; sed idcirco vituperatos & justè pu-*

bant, & multitudine sua freti impetrare annitebantur. Non omnes tamen eo impudentiæ devenerant, ut reconciliationem flagitarent sine prætextu. Martyrum libellis muniti illam veluti sibi debitam ab Episcopis postulabant: ni obtinerent, Martyres contemtos conquirebantur. (3) At S. Cyprianus & Clerus Romanus præfici juris retinentes, legitimam & consuetam poenitentiam, antequam reconciliarentur, Lapsos subire iusserunt, donec sedata persecutione Concilium celebraretur rei maturius discutiendæ. Lapsis conditionem recusantibus, ad Schisma averruncandum ita provisum est, ut illis, qui haberent libellos Martyrum, contitutis in periculo mortis absolutio concederetur. (4)

Nondum plane tranquillatis Romæ rebus, anno 254. Cornelius Castini filius Romanus vim passus est, ut Episcopatum coactus exciperet. Et factus est Episcopus a plurimis collegis nostris, qui tunc in Urbe Roma aderant. Factus est autem Cornelius Episcopus de Dei, & Christi ejus judicio, de Clericorum poenæ omnium testimonio,

Bar. an.
254. §. 41.
42. 61. 67.
90.
Pag. an.
251. §. 19.

poenitentia addictos fuisse, quod securitatis libellos a magistratibus impetrassent ea lege & conditione, ut in actis publicis scriberetur, eos sacrificasse, & Christum negasse, quamvis neutrum commisissent. Hæc Monachus S. Mauri in vita S. Cypriani præposita operibus ejusdem S. Cypriani §. 6.

Tandem alii post impia Diocletiani edicta vocati sunt *Traditores*, ù nimirum, qui suppliciorum metu vasa sacra, libros sacros, sacramque Ecclesiæ suppellectilem Ethnicis magistratibus tradidissent. S. Augustinus lib. 7. De Baptismo cap. 2. Baronius ad an. 302. §. 22. Prosper Cardinalis de Lambertinis nunc Benedictus XIV. lib. 1. De Servorum Dei beatificatione, & Beatorum Canonizatione cap. 2. pag. 7.

(3) Quemadmodum qui persecutione sæviante Catholicam fidem deseruissent, ita qui forti animo essent professi, variis nominibus appellati sunt. *Martyres*, qui constanter tulissent supplicia, quamvis vitam non amisissent, cum tormentis lacerarentur. *Confessores*, qui detenti in carcere nondum fuissent supplicis affecti. In quorum numero erant etiam *Extorres*, qui ne Christum negarent, neve per ipsos Catholica religio jacturam aliquam pateretur, dimissis bonis omnibus solum mutassent; quæ facti potius, quam verborum confessio videbatur. *Professores* demum, qui sponte sævis insectatoribus obauissent se se. Baronius ad an. 253. §. 54. & 67. item ad an. 286. §. 6. Lambertinus loco citato.

(4) De hac controversia est Natalis Alexandri dissertatio secunda in Hist. Eccl. sæc. III. pag. 620. tom. 3.

monio, de plebis, quæ tunc affuit, suffragio, & de Sacerdotum antiquorum & bonorum virorum collegio, cum nemo ante se factus esset, cum Fabiani locus, ad est vicum locus Petri & gradus cathedræ Sacerdotalis vacaret. (5) Nihilominus Cornelium, tamquam vitio creatum, calumniatus est Novatianus Romanus Presbyter, instigante

(5) Sunt verba S. Cypriani epist. 52. pag. 150. Ex quibus satis, quemadmodum Baronius dicit ad an. 254. §. 44. qualiter fieri soleret olim Romani Pontificis electio (cujus ritus, quorsum sepe schismatibus, sepius mutare contigit, ut omnis temeritati aditus præclusus undique foret) expressum satis habetur: nimirum quod præcedere soleret iudicium atque suffragium, Deo, quem vellet eligi, signa aliquo admonente, Apostolico more. Qui igitur videretur Dei iudicio præelectus, coacto Presbyteria (hoc enim nomine tunc facta illa comitia dicebantur) rogabantur singulorum sententia: eorum iidem vota & testimonium explorabatur, qui plebis totius vicem representarent. Admittentur eque ad eadem comitia, si qui aderant in Urbe Episcopi cum prerogativa suffragii. Quæ omnia acta esse in electione Cornelii, quæ ex Cypriano recitata sunt, aperte declarant.

Aderant tunc in Urbe Episcopi sexdecim, ut ipse scribit ad Antonianum epist. 52. Id quod tradit etiam S. Pacianus epist. 3. contra tractatum Novatianorum tom. 4. Bibl. Patr. pag. 310. Cornelius jam Romæ Episcopus a sexdecim Episcopis factus, locum cathedræ vacantis acceperat.

Baronii sententiam existimantis, Cornelium signo aliquo ac potente divino Episcopum designatum esse, repudiat Petrus Coustant tom. 1. Epist. Rom. Pont. pag. 163. Nihil aliud, inquit, sibi voluisse videtur Cyprianus, nisi ut omnia, quæ in eligendis Episcopis Dei & Christi iudicio atque præscripto servanda sunt, in electionem Cornelii convenisse significaret. Ipsu Cyprianus infra epist. 12. n. 5. mentem suam explicat, dum Fortunatum sibi frustra subrogatum probat his verbis: Nemo post divinum iudicium, post populi suffragium, post Coepiscoporum consensum, iudicem se jam non Episcopi, sed Dei faceret. Et mox, Nisi si ita est aliquis sacrilegæ temeritatis ac perditæ mentis, ut putet sine Dei iudicio fieri sacerdotem. Vide sanotat. 1. ad S. Cajum Pont. XXIX.

Hæc Romani Pontificis creandi ratio tenuit usque ad sæculum XI. Cum enim Clerus numero crevisset, ad tollendas turbas, quæ solent existere ex multitudine, jus suffragii datum est solis primariis Presbyteris, & solis Episcopis Urbi proximis, qui Cardinales vocabantur. Itaque hodierna eligendi Pontificis ratio non discrepat ab antiqua. Siquidem Cardinales Cleri nobilissimi vicem sustinent, & inter ipsos semper numerantur Episcopi, qui ab Urbe propius absunt. Vide Bellarminum lib. 1. de Clericis cap. 10. & 16. Mabillonium comment. in Ordinem Romanum cap. 17 tom. 2. Musei Italici pag. 110. & annotat. 6. ad Nicolaum II. Pont. CLV. & annotat. 9. ad Alexandrum III. Pont. CLXX.

gante Novato Presbytero Carthaginienſi, idque tam
 vaſte ac malitioſe, ut nonnullos ex Confefſoribus tra-
 heret in partes ſuas, ac per tres Epiſcopos qua frau-
 de, qua vi compulſos Epiſcopus Romanus clam ordi-
 natus, primum in Eccleſia Romana ſchiſma excitaret,
 & ſchiſmati hæreſim adjungeret. (6) Ob quam rem
 Cornelius *Synodo Romæ congregata, in qua ſexaginta
 quidem Epiſcopi, Presbyteri vero, ac Diaconi multo plu-
 res conveniunt*, Novatianum ejuſque ſectatores ana-
 themate damnavit, & Confefſores, qui lapſi fuerant,
 ad reconciliationem & pœnitentiam admittendos eſſe
 decrevit, eundemque Novatianum coarguit, quod cum
 graviffimo morbo æger in lecto baptizatus fuiſſet, po-
 ſtea valetudine recuperata, non percepiffet reliqua, quæ
*juxta Eccleſiaſticam regulam percipi debent, neque ab
 Epiſcopo conſignatus eſſet.* (7) Aliam præterea habuit

Bar. an.
 Ro- 255. §. 2.

(6) Affirmans, Eccleſiam non habere poteſtatem dandi veniam
 Lapſis in perſecutione, neque iis, qui poſt baptiſmum amiſiſſent
 peccatum grave. Eſt hic præcipuus error Novatianorum, qui ab
 Novatiano, non ab Novato ita denominati ſunt.

Novatianus Sixto II. Pontifice Romæ interfectus, per annos ſer-
 mē ducentos in Schiſmate & Epiſcopatu ſucceſſores habuit uſque
 ad Cæleſtinum I. qui *Ruſſiculam Novatianorum Epiſcopum clam
 in privatis adibus plebem colligere compulſit*, ut ait Socrates lib. 7.
 cap. 11. Vide Baronium ad an. 254. §. 62. & 104.

S. Iſidorus Hiſpalenſis lib. 8. Originum cap. 3. *Schiſma a
 ſciffura avienſorum nomen accepit. Eadem enim cultus, eodem-
 que ritu credit ut ceteri, ſolo congregationis delectatur diſſidio.* S.
 Auguſtinus contra Gaudentium lib. 2. extremo cap. 9. *Cum Schiſ-
 maticus ſis ſacrilega diſceſſione, & hæreticus ſacrilego dogmate.* I-
 dem De Fide & Symbola cap. 10. §. 21. *Hæretici de Deo falſa ſen-
 tiendo ipſam fidem violant, Schiſmatici autem diſciſſionibus iniquis
 a fraterna caritate diſſiliunt, quamvis ea credant, quæ credimus.*
*Quapropter nec Hæretici pertinent ad Eccleſiam Catholicam, quæ di-
 ligit Deum, nec Schiſmatici, quoniam diligis proximam.* Vide D.
 Thomam 2. 2. quæſt. 39. art. 1.

(7) Eusebius lib. 6. Hiſt. Eccl. cap. 43. pag. 197. & 199. ubi No-
 vatium ponit pro Novatiano. *Græci enim Novatum & Novatianum
 hæc ſe confuderunt, ſimilitudine nominum decepti. Qua in errore
 fuit etiam Eusebius*, ut ſcribit Valeſius in ejuſdem Eusebii lib. 7.
 Hiſt. Eccl. cap. 45. pag. 124.

Baronius ad an. 254. §. 62. putat, id factum errore libratorum.
 Nam cum apud Eusebii hiſtoriam reperitur Novatianus cum Nova-
 to confuſus, in Chronico tamen ab eodem exacte diſtinctos invenias

cuno

3. 49. 58. Romæ Synodum, in qua Lapsorum caussa finita est; ac statutum, ut ii extra mortis periculum, non nisi peracta diuturna poenitentia, reciperentur in communionem. *Felicissimum hostem Christi non novum ob crimina plurima, & gravissima anathemate quater percussum, Romam cum venisset querelas habens in S. Cyprianum, rursus ipse anathematizavit.* (8) Eundem Pontificem e catacumbis transtulisse corpora Sanctorum Petri & Pauli narrat auctor Libri Pontificalis: (9) subditque ad extremum exulasse Centumcellis, & *plumbatis* os ejus contusum Decii jussu. (10) Sed illud præcipue dignum admiratione, quod vere prædicat S. Cyprianus epist. 52. eum *sedisse intrepidum Romæ in Sacerdotali cathedra, eo tempore, cum tyrannus infestus Decius Sacerdotibus Dei sancta atque infanda comminaretur, cum multo patientius & tolerabilius audiret levari adversus se amulam Principem, quam constitui Romæ Dei Sacerdotem.* Itaque constantia, sanctitate, & martyrii gloria clarus occubuit XVIII. Kal. Octobris anno Christi 255. biennio Pontificatus nondum expleto.

S. LU

cum ait: Novatus presbyter Cypriani Romam veniens Novatianum, & ceteros Confessores sibi sociat, eo quod Cornelius poenitentes apostatas recepisset.

(8) S. Cyprianus epist. 55. ad Cornelium pag. 175.

Baronius ad an. 254. §. 87. *Ex quibus intelligas antiquam consuetudinem, non semel tantum perditissimum aliquem excommunicari consuevisse, sed sæpius, vel potius excommunicatum frequentius declarari.*

Et ad an. 258. §. 1. *Felicissimus in Africa erat dux illorum, qui post lapsum, nulla exomologesi facta, in Ecclesiam irruentes, ab ea recipi absque ullo gradu & honoris dispendio consendebant.*

(9) Hæc translatio incerta est Baronio ad an. 221. §. 3. Pagio ad eumd. an. §. 3. & Blanchino in notis ad Anastasium Bibliothecarium tom. 2. pag. 205.

(10) *Erat id genus tormentorum quasi flagellum ex funiculis, in quorum summitatibus glandes plumbeæ erant impactæ.* Baronius ad Martyrolog. Rom. die 6. Junii, & Gallonius de martyrum cruciatibus pag. 204.

XXIII.

S. LUCIUS I.

ANNO CHRISTI 255.

GALLI & VOLUSIANI IMPERAT. 2.

CORNELIO ob Christum martyrio coronato successit Lucius (1) Porphyrii filius Romanus anno 255. XIII. Kal. Novembr. Ei & Pontificiam dignitatem, & reversionem ab exilio, quo affectus est Pontificatu vix inuito, gratulatur D. Cyprianus epist. 58. Idemque epist. 67. scribit, ejus perinde, ac decessoris Cornelii, studium enituisse adversus Hæreticos Novatianos. Ita enim loquitur de utroque: *Illi pleni Spiritu Dei, & in glorioso martyrio constituti, dandam esse Lapsis pacem consueverunt, & pœnitentia acta, fructum communicationis & pacis negandum non esse, literis suis signaverunt.* In Libro Pontificali legitur statutum ab Lucio, ut duo Presbyteri & Diaconi tres Episcopum usque comitarentur, testes vitæ ejus & actionum. (2) Cujus decreti fanciendi causam dedisse putantur calumniæ in Cornelium confictæ a Novatiano. *Cum annum unum, menses quatuor & dies duodecim in Pontificatu vixisset, anno 257. IV. Nonas Martii confectus cruciatibus vitam posuit.*

Bar. ad
an. 255.
§. 64.
Pag. an.
252. §. 14.

Pag. 250.

Bar. an.
257. §. 4.
Pag. an.
253. §. 3.

D S. STE-

(1) S. Hieronymus De Viris illustribus extremo cap. 66.

(2) Quomodo Euaristus cavet, ut septem Diaconi custodiant Episcopum prædicantem, propter stylum veritatis, testimonium scilicet veræ ac sanæ prædicatæ ab eo doctrinæ; ita Lucius duos Presbyteros, & Diaconos tres Episcopo comites adjunxit propter testimonium Ecclésiasticum, ut nimirum de vita ejus ac moribus respondere malevolis ac testari possent. Nam propter malevolos, juxta Apostolum, oportet Episcopum & testimonium habere bonum ab iis, qui foris sunt, ut est in capite Jubeamus 60. de consecr. dist. 1. ubi hoc Lucii decretum recitatur & exponitur.

S. STEPHANUS I.

ANNO CHRISTI 257.

GALLI & VOLUSIANI IMPERATOR. 4.

STEPHANUS Julii seu Jobii filius, Romanus, qui Pontificibus Cornelio & Lucio Romanæ Ecclesiæ Archidiaconus fuerat, vicarius & successor eorum factus est. (1) anno 257. V. Idus Martii. Est in Libro Pontificali, eum decrevisse, ut Sacerdotes & Levitæ vestibus sacris uterentur in Ecclesia tantum. Eundem admonitu Faustini Episcopi Lugdunensis rogavit S. Cyprianus epist. 67. ut dirigeret in provinciam & ad plebem Arelate consistentem litteras, quibus absente Marciano (Episcopo Arelatensi) qui Novatiano sese conjunxerat, & a Catholica Ecclesiæ unitate discesserat, alius inter eos cum ejus substitueretur, & grex Christi in hodiernum ab illo dissipatus & vulneratus colligeretur. (2) Eundemque

(1) S. Cyprianus epist. 67. pag. 250.

Bellarminus De Rom. Pont. lib. 2. cap. 17. Vicarius Petri dicitur summus Pontifex, quoniam S. Petrus adhuc vivit, & gubernacula Ecclesiæ non reliquit, ut ait S. Leo serm. 2. de anniversario assumptionis suæ: atque ipse in Cathedra sua nunc usque in suis successoribus sedet, ut scribit S. Gregorius epist. 4. lib. 7. Et Petrus Chrysologus in epist. ad Eutychem, apud Lab. tom. 4. Conc. pag. 38. B. Petrus, qui in propria sede & vivit, & presidet, præstae querentibus fidei veritatem. Etiam a D. Bernardo epist. 183. & 146. dicitur Vicarius Petri. Baronius ad an. 740. §. 4. in margine: Sic usurpatur improprie vox ista Vicarius, usu loquendi illius temporis, quod loco Petri Christi vicem Papa gerat in terris. Et ad an. 880. §. 16. recitat epistolam Joannis VIII. qui vocat se Vicarium B. Petri. Vide Petri Constant Præfationem tom. 1. Epist. Rom. Pont. part. 1. §. 12. 13. 14. & Indicem rerum memorabilium, quæ in tomis Conciliorum Harduini continentur, tom. XI. pag. 1392.

(2) Nulla industria Novatores hoc testimonium Cypriani evadere possunt. Futilis est enim illa responsio, non deponi a Stephano Marcianum, sed deponendum declarari. Quinimo conceptis verbis Cyprianus

demque Syriarum provinciis & Arabiæ identidem necessaria suppeditasse, testatur Dionysius Alexandrinus apud Eusebium lib. 7. cap. 5. (3) Ad hunc Stephanum idem Dionysius primam eorum, quæ de baptismo conscriptæ sunt, epistolam exaravit, cum per id tempus non mediocris controversia exorta esset, utrum eos, qui ex qualibet hæresi convertuntur, baptismo purgari deberet. (4) S. Cyprianus Carthaginiensium Episcopus cum Africanis, & Firmilianus Cæsareæ in Cappadocia Antistes cum plurimis Episcopis Orientalibus, collectum ab hæreticis baptismum iterandum esse, non modo affirmarunt, sed etiam habitis in Africa, & Asia Conciliis confirmarunt, remque tanti ponderis ac momenti, non consulto prius Romanæ Urbis Episcopo, decernere ausi sunt. (5) Stephanus nihil adversus tradit

Bar. an.
258. § 11.
38. 52.

D 2 tionem,

nus exigit a Stephano, ut suis litteris Marcianum damnet, atque adeo alium substituendum decernat. Petrus de Marca lib. 1. de Concordia Sacerdotii & Imperii cap. 10. §. 8.

Baluzius in S. Cypriani epist. 68. pag. 160. ab exemplo Basilidis Episcopi ab Synodo Bæticæ provinciæ in Hispania dejecti, & a Stephano per obreptionem restituti, ait, recte colligere Baronium ad an. 258. §. 3. antiquissimum in Ecclesia usum esse, ut ex remotissimis Orbis partibus Episcopi, qui se injuste perpeffos esse a collegiis suis crederent, provocarent ad Romanum tamquam primum Ecclesiæ universalis Antistitem. Vide Pamelium in annotationibus ad hanc Cypriani epistolam. Simile exemplum habes annotat. ad

S. Hieronymum pag. 23.

(3) Servato scilicet more institutoque Romanorum, quem idem Eusebius lib. 4. cap. 23. ab ipso Christianæ religionis exordio ad suam usque ætatem perpetuo custoditum scribit, ut Ecclesiis plurimis etiam remotis necessaria vitæ subsidia transmitterentur. Eandem ob causam S. Soter commendatur ab Dionysio Episcopo Constantinorum.

(4) Eusebius lib. 7. Hist. Eccl. cap. 2. pag. 264.

(5) Valesius in Hist. Eccl. Eusebii lib. 7. cap. 5. pag. 126.

Primus hujus sententiæ auctor fuit S. Cyprianus decessor Agrippinus, ut docet idem S. Cyprianus Epist. 71. & 73. S. Augustinus lib. 3. de bapt. contra Donat. cap. 2. & 12. S. Vincentius Litinensis in Commemoratio cap. 6. Excitatum vero ab Agrippino controversam primus Cyprianus cum Pontifice Stephano agitavit: & hoc est, quod dicit Eusebius lib. 7. Hist. Eccl. cap. 3. pag. 265.

Secundus lib. contra Mocianum pag. 596. apud Sirmond. tom. 2. edit. Veretæ: Stephani potius, quam Cypriani sententiam tenet Ecclesia, non solum de non rebaptizandis hæreticis, verum etiam de baptizantibus non ferendis.

S. Au

Bar. an.
259. §. 1.
Pag. an.
256. §. 4.
6. 9. 12.

tionem, quæ jam inde ab ultimis temporibus obtinuerat, immovandum ratus, gravissime id tulit. (6) Ea sola traditione fretus illis oblitit fortiter, nulloque inflictæ anathemate omnes eorum conatus elusit, constanter professus, baptisma etiam ab hæreticis rite administratum ratum esse debere. (7) Si quis ergo, inquit a-

pu
S. Augustinus epist. 93. cap. 10. §. 38. *Cyprianus sensitse aliter de baptismo, quam forma & consuetudo habebat Ecclesiæ, non in canonicis, sed in suis & concilii litteris invenitur: correxisse autem istam sententiam non invenitur; non incongruenter tamen de tali viro existimandum est, quod correxerit, & fortasse suppressura sit illis, qui hoc errore nimis delectati sunt, & tanto velut patrocinio carere noluerunt. Quamquam non desunt, qui hoc Cyprianum prorsus non sensitse contendunt, sed sub ejus nomine a presumptoribus atque mendacibus fuisse confictum. Vide disputationes criticas in duas celeberrimas epistolas Firmiliani & Cypriani adversus decretum S. Stephani Papæ I. De non iterando hæreticorum baptismo; quibus unam & alteram a Donatistis fuisse confictam demonstrat Raymundus Misforius.*

Nat. Alexander in Hist. Eccl. sæc. III. dissertat. 12. art. 4. concludit, minime excusari S. Cyprianum aliosque Episcopos, si questio erat de Fide: *Denique si res fidei visa esset, non fuisset necessarium universæ Ecclesiæ Concilium, ut inexcusabiles essent Africanis & Orientalibus, qui hæreticos rebaptizabant. Siquidem non excusantur, qui errorem contra Fidem a Sede Apostolica damnatum pertinaciter propugnant, etiam ante Concilii Oecumenici celebrationem, ut in causa Pelagianorum videre est, quibus spem Concilii generalis dimittit S. Augustinus.*

(6) Eusebius lib. 7. Hist. Eccl. cap. 3. pag. 205.

(7) S. Augustinus lib. 3. de bapt. cont. Donat. cap. 25. §. 36. *Stephanus abstinendos putaverat, qui de suscipiendis hæreticis præferendo consuetudinem convellere conarentur. . . . Ita quamvis commatus, sed tamen fraternæ indignarentur, vicie tamen pax Christi in cordibus eorum, ut nullum inter eos schismatis malum oriretur. Et lib. 6. cap. 1. §. 1. *Ista questio contra veterem consuetudinem disputationibus salva caritate altercantibus discutiebatur. Et lib. de unico baptismo contra Petilianum cap. 14. §. 23. *Cum ergo Stephanus non solum non rebaptizaret hæreticos, verum etiam hoc facientes, vel ut fieret, decernentes excommunicandos esse censent, sicut aliorum Episcoporum, & ipsius Cypriani litteræ ostendunt; tamen cum eo Cyprianus in unitatis pace permansit. . . . Nec ulla facta est a Cypriano, & eis, qui pariter de baptismo sentiebant, ab illorum communione divisio.***

Firmilianus e contrario in epist. ad Cyprianum, quæ est 75. inter Cyprianicas pag. 310. ait, *Stephanum cum tot Episcopis per totum mundum diffusisse, pacem cum singulis vario discordia ge-*

apud Cyprianum epist. 74. a quacumque heresi venerit ad nos, nihil innovetur, nisi quod traditum est, ut manus illi imponatur in pœnitentiam. Traditum autem erat, ac talis per omnia consuetudo tenebatur, ut baptismus Christi, hoc est forma a Christo instituta collatus, non nisi Christi baptismus haberetur, etiamsi apud hereticos vel schismaticos datus fuisse probaretur. (8) Stephanus igitur, qui baptismum Christi in nullo iterandum esse censebat, (9) recte censebat, & secundum traditionem Apostolorum: quandoquidem consuetudo illa, quæ opponebatur Cypriano, ab eorum traditione exortitam sumsisse credenda est, sicut sunt multa, quæ universa tenet Ecclesia, & ob hoc ab Apostolis præcepta bene creduntur, quamquam scripta non reperiuntur. (10) Itaque Concilium, quod Augustinus Ptenarium sæpius appellat, sive illud sit Arelatense I. celebratum anno 314. sive Nicænum I. Oecumenicum, habitum anno 325. utrumque ante natum Augustinum;

D 3

more rampant, modo cum Orientalibus, modo vobiscum, qui in mundo estis. At verbis Firmiliani detrahunt fidem ea, quæ ibidem falsa & injuriosa loquitur in Stephanum, ut propterea dici possit, eum severitate Stephani anathema minitantis commotum vehementius; quæram par erat, minas ipsas tanquam anathema expostulare. Itaque Augustino rem sine ulla animi perturbatione narranti magis credunt Petrus Coustant in Dissertat. quæ vera Stephani circa receptionem hæreticorum sententiæ explicatur, tom. 1. Epist. Rom. Pontif. pag. 227. Natalis Alexander dissertat. 12. in Hist. Eccl. sæc. III. Schelstratus part. 2. Antiquitatis illustratæ dissertat. 1. cap. 5. not. 2. Bellarminus lib. 1. de Conciliis cap. 10. & Valesius in Catechismo lib. 7. Hist. Eccl. cap. 5. pag. 126. ubi Certe Stephanum ac ultra minas non processisse, ex eo apparet, quod Dionysius Alexandrinus post ejus obitum ad Sixtum Papam iterum scripsit, ut ejus damnationem super ea re flagitaret. Nam Dionysius in Africam & Orientalium sententiam magis propendebat, teste Hieronymo in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis, seu Viris illustribus, cap. 69. Baronius ad an. 258. §. 15. 16. 44. 46. vult, ab Stephano anathematizatos esse omnes præter Cyprianum, quod hic sæpius fuerat contestatus; se in omnibus, ac cum omnibus pacem servaturum, quantumlibet essens suæ ipsius sententiæ adversantes. Et ad an. 258. §. 47. & 51. item ad an. 259. §. 1. & 2. videtur affirmare, Cyprianum, & Firmilianum errorem ante mortem deposuisse.

(8) S. Augustinus lib. 3. De baptismo cap. 2. §. 3.

(9) Idem De unico baptismo cap. 14. §. 23.

(10) Idem lib. 5. de baptismo cap. 23. §. 31.

num; controversiam omnem secundum Stephani sententiam diremit. (11) Audet tamen Joannes Launoyus lib. 8. epist. 15. §. 4. Stephanum criminari ea voce: *Stephanus hæreticorum baptismum admittebat quemcumque*. Falsum. Ipsi enim Stephani adversarii Cyprianus & Firmilianus, præterquamquod nihil tale ei unquam obijciunt, eundem etiam fatentur ad veram baptismi rationem exquiri voluisse, non quis baptismum administrasset, sed cujus nomine, auctoritate, & quibus verbis administrasset. Cyprianus epist. 74. ait,

(11) De Concilio Plenario D. Augustini ambigitur inter peritissimos. Neque injuria. Nam Concilium Arelatense I. can. 8. controversiam omnem tollit quidem apertissime: at non videtur esse Concilium totius Orbis, *universæ Ecclesiæ, & catholicæ Orbis terrarum*; quibus nominibus illud appellat S. Augustinus lib. 1. de bapt. cont. Donat. cap. 7. §. 9. lib. 2. cap. 9. §. 14. lib. 6. cap. 13. §. 21. e diverso tale revera est Concilium Nicænum I. sed in hoc non dirimitur controversia ita clare; colligitur solummodo ex can. 8. & 19. eandem fuisse Nicæni atque Arelatensis Concilii sententiam, omnes scilicet hæreticos suscipiendos esse sine baptismo, iis tantum exceptis, qui non baptizarent forma a Christo Domino præscripta.

Joannes Nicolai in 3. Part. D. Thomæ quæst. 67. art. 5. *Quod non aliud Concilium, quam Nicænum I. intellexerit Augustinus, in qua questio de baptismo terminata sit, & nihil minus, quam Arelatense intelligendum putaverit, apertissime patet. Primo, quia nunquam Arelatense, nisi Episcopale judicium appellat, quippe non pro baptismi questione tractanda, sed pro causa Cæciliani examinanda convocatum; tamen ejus auctoritatem ad convincendam Donatistarum pervicaciam quanto potest conatu exaggeret. Secundo, quia cum plenarium Concilium in questione de baptismo inculcat, nomen Arelateusis non exprimit, quamvis in supradicti Cæciliani causa semper exprimat, quidni autem, si plenarium credidisset? Tertio, quia epist. 162. (nunc 43.) Donatistis reprobat, quod cum pro causa illa Cæciliani revolvenda restaret illis Concilium Universale postulandum, non postulavint illud, sed ad Imperatorem confugerint, qui dedit illis aliud Arelatense judicium. Quarto, quia cum plenarium Concilium nominat, semper illud opponit Conciliis, que per singulas regiones vel provincias sunt, & nunc Œcumenicum, nunc universi Orbis, nunc Ecclesiæ universæ, nunc ex Catholico orbe terrarum convocatum appellat, & aliis id genus nominibus, que Concilia Arelatensi convenire non possunt, nec alteri uno ulli, quam Nicæno, quia nullum aliud ante illa tempora Œcumenicum habitum erat, cui hæc applicaret. Vide Disputationem nostram 8. De Concilio Plenario D. Augustini, & annotat. 5. ad S. Silvestrum Pont. XXXIV.*

ait, Stephanum tribuere effectum baptismi majestati nominis, ut qui in nomine Jesu Christi ubicumque & quomodocumque baptizantur, innovati & sanctificati judicentur. Firmilianus vero in epistola ad Cyprianum: Illud quoque absurdum, inquit, quod non putat, querendum esse, quis sit ille, qui baptizaverit, eo quod qui baptizatus sit, gratiam consequi potuerit irrevocata Trinitate nominum Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. (12.) Ita falsum erit illud etiam, quod dicunt aliqui, Stephanum decrevisse, baptismi Sacramentum solum Christi nomine recte administrari. Apparet ex his Launojus audacior Petiliano hæretico Donatista, qui, cum Romane Ecclesie per ordinem commemoraret Episcopos, inter eos commemoravit & Stephanum, quos Episcopatum illibatum gessisse confessus est. (13.) Gessit autem annos tres, menses totidem, dies duos & viginti. Namque interfectus dicitur anno 260. IV. Nonas Augusti, sæviente octava adversus Christianos persecutione. (14.)

Pag. 294.

Bar. an.
260. §. 2.
5.
Pag. an.
257. §. 2.

D 4

S. SIX.

(12.) Inter epistolas S. Cypriani est 75. pag. 304.

De S. Stephano I. Baptismum hereticorum approbante in Disputatione 7. satis collocavi.

(13.) S. Augustinus De unico Baptismo cap. 14. §. 23.

(14.) Excitata a Valeriano & Gallieno. Octava est Hieronymo de Viris illustribus cap. 67. Sulpicio Severo lib. 2. Hist. sacræ cap. 32. & Orosio lib. 7. cap. 22. Baronius ad an. 259. §. 6. & 7. Durastio VIII. se hanc annos tres & menses sex, auctor est Dionysius Alexandrinus, qui (apud Eusebium lib. 7. cap. 10.) eam tradit quiescisse, cum Valerianus a Persis captus est. Hac autem persecutio usque adeo fœvit, ut Dionysius Alexandrinus, quem diximus, qui tunc multa perpessus est, tempora illa omnium infeliciissima de Antichristo predicta, in Valeriano esse putaret expleta.

S. SIXTUS II.

ANNO CHRISTI 260.

VALERIANI & GALLIENI IMPP. 6.

Bar. an.
260. §. 5.
An. 261.
§. 1. §.
Pag. an.
258. §. 2.
3.

SIXTUS II. Atheniensis anno 260. VIII. Kal. Septembr. in Stephani locum successit. (1) Anno insequente VIII. Idus Augusti, vel crucis supplicio, vel capitis abscissione vitam Deo reddidit. (2) Quare *menses undecim & dies duodecim* sedit in Petri solio. *Bonus & pacificus Sacerdos, ac propterea beatissimus martyr* appellatur a S. Pontio in vita S. Cypriani cap. 17. Quid memorabile egerit, non reperio. Illud ex Indiculo depositionis Martyrum tradit Pearsonius in Animalibus Cyprianicis ad an. 258. §. 2. eum Petri & Pauli Apostolorum corpora ad *Catacumbas transfudisse, magis in dies faciente persecutionis ardore, ut ibi stationes tutius haberi possent.* (3) Eundem per litteras *de Sabellianis hereticis, utpotè qui tunc temporis increfcebant,*

(1) Eusebius lib. 7. Hist. Eccl. cap. 5. pag. 205.

(2) Baronius ad an. 261. §. 5. Unus Prudentius hym. 2. cum cruci affixum tradit; sed id ab aliis minime confirmatur. S. Cyprianus epist. 82. pag. 340. ait, *Sixtum in cœmeterio animadversum; quæ vox sæpe significat decollatum: siquidem abscissionem capitis vocat solitam animadversionem* Pontius S. Cypriani Diaconus, in ejus vita cap. 15. apud Surium die 14. Septembris.

(3) Petavius in Animadversionibus ad S. Epiphanium pag. 356. *Ego Stationem religiosum illud esse fidelium officium arbitror, quæ certis diebus ad Synaxim adeuntes, ibidem ad nonam, usque perseverabant, ad quam insuper jejunia producebant. Unde & pro multitudine ipsa conventus nonnumquam solet accipi.*

Ducangius in Glossario pag. 713. tom. 6. *Statio veteribus dictus Catus sive Conventus Fidelium in Ecclesia, maxime is, qui Dominico fiebat die, apud Tertullianum de Corona militis: ita autem vocantur ejusmodi Conventus, metaphora sumta a militibus, quod dum præsidium certo loco collocant, stationem facere dicuntur.*

seniorem fecit Dionysius Alexandrinus. (4) Durasse autem Sixto Pontifice controversiam de baptismo, sub decessore ejus disceptari coeptam, colligo ex epistolis de quaestione, ea ab memorato S. Dionysio Alexandrino ad eum datis, quarum fragmenta recitat Eusebius lib. 7. Hist. Eccl. cap. 5. & 9. Nam profecto, inquit, opus habeo, frater, consilio tuo, & sententiam tuam ex-
peto, ne forte ipse halluciner.

XXVI.

S. DIONYSIUS.

ANNO CHRISTI 261.

VALERIANI & GALLIENI IMPP. 7.

DIONYSIUS, sub Stephano I. Romana Urbis Presbyter, quem eruditissimum planeque admirandum virum fuisse, testimonio Dionysii Alexandrini liceat cognoscere, (1) Pontifex factus est anno 261. pridie Idus Septembris. Consecratum fuisse a Maximo Episcopo Ostiensi, habent Acta S. Laurentii prope finem, apud Surium die 10. Augusti. Sane quidem antiqui moris fuisse, ut Romanus Episcopus consecraretur ab Episcopo Ostiensi, auctor est S. Augustinus in Breviculo collationum cum Donatistis. (2) Hic & recta Fide, & reliquis virtutibus enituit: Ecclesiam Casariensem per litteras consolatus est; ac misit, qui fratres captivos redimerent. (3) Presbyteris Ecclesias dirigit, & cæmeteria

(4) Eusebius lib. 7. Hist. Eccl. cap. 6. pag. 206.

(1) Eusebius lib. 7. Hist. Eccl. extremo cap. 7. pag. 207.

(2) Baronius ad an. 261. §. 11.

Verba Augustini in memorato Breviculo, Collat. diei 3. cap. 16. §. 29. sunt: Nec Romana Ecclesia (Episcopum) ordinas aliquid Episcopus Metropolitani, sed de proximo Ostiensi Episcopo. Quod, ut docet Mabillonius cap. 18. Comment. in Ordine Romanorum pag. 119. non ita accipiendum, quasi hic solus fuerit, sed præcipuus Romani Pontificis vice Metropolitani consecrator.

(3) S. Basiliius epist. 70. alias 220. pag. 164. tom. 3. Quod con-

Bar. an. 263. §. 1. 33. 34. 51. *teria & parochias Diœceses constituit. (4) Apud hunc Antifites Pentapolitani accusarunt Dionysium Alexandrinum, perinde atque id de Filio Dei sentiret, quod postea Arius sensit. Quibus ille auditis una scripsit & contra Sabelli Sectatores, & contra eos, qui ejus essent sententiæ, quam cum post Arius protulisset, ab Ecclesia est ejectus. (5) Misit quoque ad Dionysium (Alexandrinum) litteras, ut indicaret quæ de re accusatus ab illis fuisset. (6) Concilium inde Romæ celebravit, in quo idem Dionysius Episcopus Alexandrinus, cum per epistolam aperuisset sententiam suam, ac purgasset objectum crimen, omnis exors culpæ magno consensu declaratus est. Idem Pontifex creditur in eadem Urbe habuisse Synodum contra Paulum Samosatenum Episcopum Antiochenum abrogantem Christo divinitatem. (7) Sed qui ita credunt, eos decipi loco S. Athanasii non recte intellecto, docet Pagius ad an. 264. §. 4. Sub eodem Pontifice anno circiter 262. vult Harduinus, celebratum in Africa Concilium, in quo sancitum est, hæreticos non esse rebaptizandos, quemadmodum testatur Hieronymus in Dialogo aduersus Luciferianos cap. 8. §. 23. his verbis: *Denique illi ipsi Episcopi, qui rebaptizandos hæreticos cum eo (Cypriano) statuerant, ad antiquam consuetudinem revoluti novum emisere decretum.* Exiit e vita anno 272. VII. Kal. Januar. cum annos undecim, menses tres & dies quatuordecim Petri sedem tenuisset.*

Bar. an. 272. §. 21. Pag. an. 271. §. 9.

S. Firmatur testimoniis Dionysii Corinthiorum Episcopi apud Eusebium lib. 4. Hist. Eccl. cap. 23. pag. 117. & Dionysii Alexandrini apud eundem Eusebium lib. 7. cap. 5. pag. 205. Vide annotat. 2. ad S. Soterem pag. 27.

(4) Liber Pontificalis: cujus verba Baronius ad an. 270. §. 17. explanat in hunc modum: *Dionysii opus fuit, Parochias ab Decessoribus suis distinctas limitibus certis, Presbyterisque diuisas, quas persecutio Valeriani turbauerat, iterum diuidere, ac pro ratione distribuere, cæmeteriaque singulis consignare.* Vide Blanchinum in notis ad Anastasium Bibliothecarium tom. 2. pag. 230. & 231.

(5) S. Hilarius lib. 4. De Trinitate §. 12. *Sabellius ipsum dicit Filium, quem & Patrem.* Lege vitam S. Siluestri I. Pontif. XXXIV.

(6) S. Athanasius in Epist. de sententia Dionysii §. 13. pag. 232. tom. 1. part. 2.

(7) Vide annotat. 4. ad S. Felicem I. pag. 60.

S. FELIX I.

ANNO CHRISTI 272.

AURELIANI IMPERATORIS 2.

FELIX Constantii filius die postremo anni 272. in
 Dionysii locum substitutus est. (1.) Hic insistentis
 predecessoris vestigiis nihil antiquius habuit, quam ha-
 reses insurgentes in Ecclesiam profligare. Quamobrem
 cum recens esset vulnus a Paulo Samosateno inflictum
 Catholicae veritati, necdum obducta cicatrix de errore
 Sabellii, ipse de Filii Dei divinitate, ac pariter huma-
 nitate, naturisque duabus in una persona distinctis vel
 Maximam Episcopum Alexandrinum, Dionysii successo-
 rem scripsit epistolam, qua veluti ancipiti gladio utram-
 que heresim una ictu confoderet; ut dum in Christo na-
 turam monstraret divinam indivise humanitati conjun-
 ctam, Pauli heresim condemnaret: dum vero humanam
 in eodem predicaret a divina esse natura proprietate di-
 stinctam, & divinae substantiae in tribus personis subsi-
 stentiam demonstraret, Sabellium confutaret. (2.) Ei-
 dem ritum faciendi sacrificia supra sepulcra aut me-
 morias martyrum acceptum refert Liber Pontificalis,
 (3.) Cum menses quinque supra biennium Catholicae

Bar. an. 272. §. 21.

An. 275. §. 1. 2.

Pag. an. 274. §. 2.

Ec.

(1) Eusebius lib. 7. Hist. Eccl. extremo cap. 30. pag. 291.
 (2) Baronius, ad an. 275. §. 11. Exstat memorata epistola frag-
 mentum in Concilio Ephesino, & S. Cyrilli Apologetico pro due-
 decim Capitibus apud Labbeum tom. 3. Conc. pag. 511. & 851. &
 Patrum Constant tom. 1. Epistolae Rom. Pona. in S. Felice l.
 pag. 298.
 (3) Bona lib. 2. Rer. Liturg. cap. 19. §. 5. De Felice primo sum-
 mo Pontifice sic scribit Anastasius: Hic constituit supra sepulcra aut
 memorias martyrum Missas celebrari, quia fortassis de hoc legem
 edidit, ne aliter fieri possit. Hinc existimaverim ortum morem
 consecrandi Altaria cum reliquiis Martyrum.

Baronius ad an. 275. §. 2. Ejusmodi institutionem longe ante Fe-
licis

Ecclesiæ præfuisse, anno 275. III. Kal. Jun. Martyr decessit, sæviente nona adversus Christianos persecutione, quam Aurelianus anno 272. exorsus fuerat. (4)

S. EU-

licis Papa tempora Ecclesia sibi vindicat. . . . Felicit ergo decretum stabilivisse videtur, quod absque scripto canone, traditione tantum simpliciter servaretur. In hac sententia est etiam Tillemontius.

Idem Baronius ad an. 57. §. 105. Cum Alstaria essent sepulcra Martyrum, ubicumque esset martyr conditus, illic Alstare erigi consuevit.

Schelskratus tom. 1. Antiquitatis illustratæ pag. 435. Sepulcra vel ob inscriptiones & signa martyrii, vel ob ossa martyrum ibidem posita vocantur Memoriz Martyrum.

Persecutio IX.

(4) Antequam Aurelianus in Christianos crudelis esse inciperet, auctoritati Romani Pontificis tribuit plurimum. Jussit enim ad ejus præscriptum cognosci & judicari causam Pauli Samosatensis hæretici. Eusebius lib. 7. Hist. Eccl. extremo cap. 30. pag. 231. *Cum Paulus a recta Fide simul & Episcopatu excidisset, Dominus administrationem Antiochenis Ecclesiæ suscepit. Sed cum Paulus e domo Ecclesiæ nullatenus excedere vellet, interpellatus Imperator Aurelianus rectissime hoc negotium dijudicavit, iis domum iradi præcipiens, quibus Italici Christiane religionis Antistites, & Romanus Episcopus scriberent . . . Processu vero temporis aliter de nobis sentiens quorundam consiliis cupit impelli, ut persecutionem adversus ipsos commoveret.*

Hanc nonam dicunt Eusebius & Hieronymus in Chronico, ad an. Dom. 278. item Orofius lib. 7. cap. 23. Quidam, ut est apud Baronium ad an. 273. §. 4. eam esse credunt, quam S. Leo serm. 74. cap. 6. facit octavam, & celebrem propter innumera martyrum millia.

Lactantius de mortibus persecutorum cap. 6. *Aurelianus, qui esset natura vesanus & præceps, quamvis captivitatem Valeriani meminisset, tamen oblitus sceleris ejus & pœna, iram Dei crudelibus factis laceffit.* Non intentata igitur duntaxat persecutio ab Aureliano, ut visum Dodwello, sed executioni mandata, ut loquitur & probat Pagius ad an. 272. §. 9. Ideo autem Eusebius l. 8. Hist. c. 4. scribit, Diabolum veluti fomno sopitum Ecclesiæ pacem non perturbasse ab Decii & Valeriani temporibus usque ad Diocletianum; quia, ut ait idem Pagius §. 11. *persecutio ab Aureliano excitata brevissima fuit, cum e contra tam Decii, quam Valeriani persecutiones diuturna fuerint: ob quam etiam rationem Numeriani & Maximiani Herculli mentionem non facit, qui tamen ante persecutionem Diocletianeam, Ecclesiam vexarant, ut ex Annalibus liquet.*

S. EUTYCHIANUS.

ANNO CHRISTI 275.

AURELIANI IMPERATORIS 5.

EUTYCHIANUS, Marini seu Martini filius, Hetruscus, patria Lunensis, anno 275. pridie Nonas Junii Pontifex dictus est. *Hic constituit, fruges sabbas & uvas super Altario benedici*, teste auctore Libri Pontificalis, non quod id ante non fieret, sed quod nondum id esset sanctione decretum. In eodem Libro Pontificali, & Martyrologio Romano. VI. Idus Decembris legitur tumulasse manibus suis martyres duos & quadraginta supra trecentos; ac præterea cavisse, ne quis martyrem sepeliret sine Dalmatica, aut Colobio purpureo. (1) Obiit VI. Idus Decembris anno Christi 283. Pontificatus octavo, mense quinto, ac die sexta. *Ejus corpus olim in patriam Lunam relatum, nunc invenitur Sarzanæ urbe vicina, quæ Lunæ penitus desolata destructæque in honore Cathedrali successit.* (2)

Bar. ad
an. 275.
§. 3.
Pag. an.
274. §. 5.
Bar. an.
283. §. 14.
15. 16.
Pag. §. 9.

S. CA-

(1) Blanchinus in notis ad Anastasium Bibliothecarium tom. 2. part. 2. pag. 244. *Vindicandorum Martyrum curam promovens cautus Pontifex, providenter præcepit, ut adderentur indicia certa martyri in eorum depositione. Adhiberi mandavit Colobium aut Dalmaticam non qualemcumque, sed purpuratam ad involvendas Martyres, quos etiam purpuratos vocare consuevit Ecclesia in Hymno omnium Sanctorum*

Vos purpurati Martyres.

Ante hoc decretum Eutyechiani consueverunt Christiani sacra Martyrum corpora sepelire cum linteis ipsorum sanguine respersis.

Colobia, & Dalmaticæ erant tunicæ talares. Hoc distabant dalmaticæ a tunicis & colobiis, quod Dalmaticis amplæ erant manicæ, tunicis strictæ, colobiis vel nullæ, vel breviores.

Vox *Dalmatica* oppido antiqua est. Pontius in Vita S. Cypriani sub finem. *Et cum se Dalmatica expaliasset, & Diaconibus tradidisset, in linea stetit:* pag. 15. in Operibus S. Cypriani editionis Felli.

(2) Papebrochius in Conatu ad S. Eutyechianum n. 2. pag. 120.

XXIX.

S. CAJUS.

ANNO CHRISTI 283.

CARINI & NUMERIANI IMPP. P.

CAJUS Dalmata Salonitanus, Caji filius, propinqua cognatione Diocletiano Imperatori junctus, anno 283. XVII. Kal. Januar. Pontifex renunciatur. *Erat vir magnæ prudentiæ magnæque virtutis, ut est in Actis S. Sebastiani cap. 18. apud Bollandum die 20. Januarii. Ab eo confirmatum dicitur institutum Ecclesiæ vetus, ut Clerici per septem Ordinum gradus documentum sui dantes, tenderent ad Episcopatum. (1) Quæ præterea gessit Pontificem agens per annos duodecim, menses quatuor, & dies quinque, latent tenebris obruta vetustatis. Mortuus est anno 296. X. Kal. Majas.*

Bar. an.
283. §. 17.

Pag. 275.

Bar. an.

296. §. 1.

2.

Pag. §. 3.

S. MAR.

1) Septenarius Ordinum numerus est in Epistola Cornelii Pontificis ad Fabium Antiochenis Ecclesiæ Presulem apud Eusebium lib. 6. Hist. Eccl. cap. 43, in qua dicit, fuisse in Romana Ecclesia Presbyteros 44. Diaconos 7. & Subdiaconos totidem, Acolythos 41. Exorcistas & Lectores cum Ostiariis 52. Vide Bonam l. 1. Rep. Liturgic. cap. 25. §. 16. 17. & Mabillonium comment. in Ordinem Romanum cap. 3. pag. 12.

Horum Ordinum muneribus functum esse eundem Cornelium Pontificem, indicat S. Cyprianus ep. 52. pag. 150. *Non iste ad Episcopatum subita pervenit, sed per omnia Ecclesiastica officia promotus, & in divinis administrationibus Dominum sæpe promeritus, ad Sacerdotii sublime fastigium cunctis religionis gradibus ascendit.*

S. MARCELLINUS.

ANNO CHRISTI 296.

DIOCLETIANI & MAXIMIANI IMPP. 13.

MARCELLINUS Projecti filius Romanus V. Nonas Maji anno 296. Cajo Pontifici subrogatur. Eo regnante anno 302. aut insequente Diocletianus homo omni diritate atque immanitate deterrimus persecutionem omnium sævissimam indixit adversus Christianos. (1) Tum Marcellinum metu mortis

Bar. an. 296. §. 4.
Pag. §. 4.
Euseb. l. 7. c. 32.
Bar. an. 302. §. 88.

(1) Decima est Orofio lib. 7. cap. 25. & 27. nona Sulpicio Severo lib. 2. cap. 32. Diocletianus cunctas in orbe Romano Ecclesias destruxit ipso salutavis passionis die, ut scribit Theodoretus lib. 5. Hist. Eccl. extremo cap. 49. diebus Pascha, ut Eusebius in Chronico ad an. Dom. 306. Edictum propositum est per colonias & civitates Principibus & Magistratibus suo cuique loco, ut libros Deifictos extorquerent e manibus Episcoporum & Presbyterorum, ut est in Actis Felicis Episcopi Africani apud Surium die 24. Octobris. S. Optatus lib. 1. §. 3. Hujus per totam Africam persecutionis divagationis tempestas alios fecit Martyres, alios Confessores. Idem lib. 3. §. 8. Omnibus notum est, quid eorum (Diocletiani & Maximiani) operata sit artificiosa crudelitas: *sæviabat bellum Christianis indiditum. . . . Alii cogebantur Tempia Dei vivi subvertere, alii Christum negare, alii Leges Divinas incendere, alii iura ponere.*

Persecutio X.

Lactantius de mortibus persecutorum cap. 15. *Omnis sexus & ætatis homines ad exustionem rapti. Nec singuli, quoniam tanta erat multitudo, & gregatim circumdato igni ambiebantur domestici, alligatis ad collum molaribus mari mergebantur. Nec minus in ceteram populum persecutio violenter incubuit. Quippe certatim, ut ait Sulpicius loc. cit. gloriosa in certamina ruebatur, multoque avidius sum Martyria gloriosis mortibus quærebantur, quam nunc Episcopus pravis ambitionibus appetuntur. Vexabatur universa terra, subiecit Lactantius cap. 16. & præter Gallias ab Oriente usque ad Occasum sras acerbissima bestia (Diocletianus, Maximianus Mercurius, & Galerius Maximianus) sæviabant.*

Non mihi si linguæ centum sint, oraque centum,
Ferreæ vox, omnes scelerum comprehendere formas,
Omnis posnarum percurrere nomina possem,

quæ

tis adactum tura incendisse Idolis, & paucis post diebus acta poenitentia vitam posuisse pro Christo, narrat Liber Pontificalis. Tum etiam habitum fertur Concilium Sinveffanum trecentorum Episcoporum in causa ejusdem Marcellini poenitentis. At simul lapsus ejus, simul concilium eommentitium esse, docent auctores summi. (2) Nec tamen si evincatur contra-

rium,

qua judices per provincias justis atque innocentibus intulerunt.

Eusebius lib. 8. Hist. Eccl. cap. 2. Nonus decimus agebatur annus Imperii Diocletiani, cum mense Dystry, quem Romani Martium vocant, appropinquantis die Festo Dominica passionis, preposita sunt ubique Imperialia edicta, quibus Ecclesia quidam ad solum usque dirni, sacri vero Calices flammis absumi jubebantur. Et extremo cap. 4. Dicit non potest, quot & quantas Christi martyres in omnibus locis atque urbibus passim carne licuerit. Quantum sit numerus martyrum, quam ingens multitudo, si ex aliis persecutionibus existimari non possit, vel ex hac una colligi licet, ut appareat impudenter fecisse Dodwelham, qui dissertatione XI. Cypriana ausus est scribere De martyrum paucitate in primævis Christianorum persecutionibus: præsertim cum D. Cyprianus extremo libro De universitate, scripto ante persecutionem hanc omnium fœdissimam, affirmavit, in Caris esse martyrum innumerabilem populum ab hominibus & passionis videlicet coronatum.

Tantum vero abest, ut persecutiones exitium dederint Ecclesie, ut etiam splendorem attulerint atque incrementum. Tertullianus in Apologetico adversus Gentes extremo cap. 48. Plures efficiuntur, quoties metimur a vobis. Semen est sanguis Christianorum. S. Hieronymus epist. 82. §. 10. Fundendo sanguinem & patiendo magis, quam faciendo consumelias, Christi fundata est Ecclesia. Persecutionibus erexit, martyriis coronata est. Vide Theodoricum Ruinart. Præfat. in Acta Martyrum §. 3. & Disputationem nostram de Martyrum multitudine in primævis Christianorum persecutionibus.

(2) Eminentissimus Auctor Lambertinus lib. 4. De Serv. Dei Beatificatione, & Beatorum canonizatione part. 2. cap. 18. m. 8. in quo agit de Brevario Romano, & ejus auctoritate: Adji passus & Marcellini Papa & Martyris a Rida, qui commemoratur in quinta Lectione Officii de sodem ad diem 26. Aprilis in Brevario Romano: hunc etiam plerique commentarius præbent, primo ex silentio veterum omnium scriptorum, qui Romanorum Pontificum Gesta descripserunt; faciendo ex inani Donatistarum labore, qui factum illud Catholicis objecerunt, nec unquam probare poterunt, qua ratione S. Augustinus lib. de unico Baptismo cap. 16. loquens de Perillano ejus fabula auctore ait: Ipse sceleratum & sacrilegum fuisse dicit; ego innocentem fuisse respondeo. Quid labore probare defensionem meam, cum ille nec tenuiter probare conatus sit

RECUI-

fidem, propterea detrahatur aliquid de infallibilitate, aut vocant, Pontificum Romanorum. Non enim Marcellinus, si adolevit tura Idolis, docuit aliquid contra fidem, ut ait Bellarminus lib. 4. de Rom. Pont. cap. 8. sed tantum lapsus est per errorem, qui Tertulliano de Prescriptionibus cap. 23. *Conversacionis est vitium, non*

E pra-

accusationem suam? Tercio ex ficticio Concilio Sinuessano, quod ea occasione dicitur celebratum; de quibus omnibus legi possunt Continuatores Bollandiani (in Conatu Chronico Historico dissertat. II. pag. 122.) Tittemontius annotat. 31. in Persecutionem Diocletiani, Natalis Alexander dissertat. 20. in Hist. Eccl. Sac. III. & Pagi ad an. 302. §. 18. item ad an. 304. §. 12. & inter Sancta Romana Ecclesia Cardinales, de Aguirre in Defensione Cathedrae S. Petri tract. 2. disput. 20. sect. 1. & num. 1. ad 11. & de Noris in Historia Donatistarum part. 1. cap. 7. Operum recentiorum editorum tom. 4. Quercus Conradus Janningus egragius Continuator Bollandianorum in sua Apologia pro Actis Sanctorum, edita Antwerpiae anno 1695. pag. 12. ubi sermo est de factis historicis, quae aliquando occurrunt in Lectionibus Officii approbatis a Sacrorum Rituum Congregatione, subjuncto: Fateor ex ejusmodi approbatione Historiarum auctoritatem accedere; neque ullus id negaverit Catholicus: ut vero accedere talem, ut falsum subesse non possit Historicis approbatione tibi legi permittis, aut ut Viri eruditi prohibeantur circa illas disputare, ab iisque ratione bona mixta differre, ne ipsa quidem Sacra Congregatio pretendit. Patitur enim de facto, quae quoniam agitari de S. Dionysio Parisiensium Patrono, an scilicet idem sit (quod Breviarium Romanum manifeste asserit ad diem 9. Octobris) cum Arcopagita, an vero diversus; item, ut a S. Clemente saeculo primo missus sit in Galliam, an tempore Decii saeculo tertio. Patitur similiter, de Historia S. Marci ad 29. Julii resata disputari. Patitur etiam, ut plura missa faciant, contra adventum S. Jacobi in Hispaniam ad 25. Julii a se assertum rationibus pugnari.

Baronius ad an. 302. §. 102. ita respondet viris doctissimis, qui de Martyrologio & Breviario Romano querunt, quod ista in Ecclesia recitanda continent. Sciens verum, Romanam Ecclesiam antiquitatis venerabilissimam, quae ante oblongatos annos ita publice lecta reperit, haud alios facile convellenda, quamvis sibi unde molestia potavis. Ceterum eandem ipsam Romanam Ecclesiam, non sicut Evangelium (quod Gelusius manit) legere consuevisse, vel legenda proponere quilibet Sanctorum Acta, sed potius ea cuncta dispositione illa laute hibernanda relinquere: Omnia probate, quod bonum est tenete. Vide Schelstratum in Antiquitate illustrata circa Concilia dissertat. 1. cap. 6. tom. XI. Bibl. Pont. Rocaberti pag. 69. Petrum de Marca lib. 1. de Concordia Sacardotii & Imperii cap. 116. & Petrum Constant in Praefat. ad Epist. Rom. Pont. part. 2. num. 46. pag. LXXXV.

predicationis. Referente Theodoro lib. 1. Hist. Eccl.
cap. 3. Marcellinus *persecutionis temporibus inclarus* :

Bar. an. Exiit e vita anno 304. VI. Kal. Maji post annum Pon-
304. §. 23. tificatus *septimum*, *mensē undecimum*, *diē tertium*
Pag. §. 11. & *viceſimum*.
12.

XXXI.

S. MARCELLUS I.

ANNO CHRISTI 304.

CONSTANTII & GALERII IMPP. I.

MARCELLUS Benedicti filius Romanus anno
304. XI. Kal. Decembr. Pontifex declaratus est.

Bar. ad (1) Hujus constantiam in servanda poenitentiae disci-
an. 304. §. 26. plina celebrat Damasus, ob eamque addit a Maxentio
Pag. an. pulsus in exilium. (2) De eodem legimus in Libro
308. §. 7. Pontificali: quinque & viginti titulos seu Parochias Ro-
mæ instituisse ad Baptismi & Poenitentiae administratio-
nem, & ad sepulturas Martyrum, eorumque omnium
qui ex Ethnicis dedissent nomen Christo: (3) Jussu
Ma-

(1) Eusebius in Chronico ad an. Dom. 308. in Marcellini lo-
cum subdit Eusebium prætermisso Marcello. Mirum: cum Euse-
bius, ut est in ejus Historia Ecclesiastica lib. 7. cap. 32. *Cajus* Pon-
tificis *ætatē vivens*, & Marcellus I. secundus a Cajo Pontifex fue-
rit. Hieronymus, seu alius, in Martyrologio, quod ejus nomine
inscribitur, Marcelli tantum meminit, omisso Marcellino. Itaque
sunt qui putent, Marcellinum non esse a Marcello diversum. Præ-
bet errorem nominis similitudo. Verum, ut observat Baronius ad
an. 296. §. 4. non solum Tabulæ Ecclesiasticæ, sed etiam Optatus
lib. 2. §. 3. & S. Augustinus epist. 53. cap. 1. §. 2. utrumque habent
pro Pontifice, & alterum distinguunt ab altero. Vide Bollandia-
nos die 26. Aprilis pag. 412.

(2) Carmine 26. editionis Martii Mileſii Sarazanii pag. 173.
& apud Petrum Coustant tom. 1. Epist. Rom. Pont. in S. Marcel-
lo I. §. 1. pag. 3. 1.

(3) Mabillonius Comment. in Ordinem Romanum cap. 3. pag.
26. Atque adeo non omnes forte tituli erant parochiales Ecclesiæ. Sed
quidam instituti fuerunt, ut sepulchris Martyrum honor haberetur.

Ej-

Maxentii in vincula conjectum, ut negaret se esse Episcopum, & sacrificaret Idolis: Imperata facere recusantem damnatum in Catabulum: (4) Inde post menses novem a Clericis ereptum silentio noctis, & a Lucina matrona acceptum hospitio, domum ejus convertisse in Ecclesiam titulo S. Marcelli, in eaque obiisse munia Ecclesiastica: re a Maxentio audita, Ecclesiam statim in catabulum redactam, & Marcellum mancipatum servitio ejus: ibi pædore ac situ loci confectum anno 309. XVI. Kal. Febr. edidisse extremum vitæ spiritum, cum annos quatuor, mensem unum, dies quinque & viginti Romanam Ecclesiam administrasset.

Bar. an.
308. §. 23.
An. 309.
§. 4. §.
Pag. §. 3.

XXXII.

S. EUSEBIUS.

ANNO CHRISTI 309.

CONSTANTINI IMPERATORIS 4.

EUSEBIUS Græcus, Medicus, seu Medici filius. Is Stephani I. decretum confirmans, *hereticos in Urbe Roma. irruentis sola manuum impositione reconcitavit.*

Bar. ad
an. 309. §.
7.
Pag. §. 8.

Unde in Concilio Chalcedonensi martyria, id est basilica Martyrum, inter titulos. consensur.

Thomassinus de vet. & nova Ecclesie disciplina Part. 1. lib. 2. cap. 21. §. 12. *Id observandum in compendiosissimis titulis veterum Pontificum Vitis, quæ sunt in memorato Libro Pontificali, Presbyteros ordinati perpaucos, Episcopos vero nonnumquam plures. Cujus rei ratio in promptu est. Sæd enim Urbi Presbyteros Romani Pontifices, Episcopos vero Provinciis compluribus ordinabant.*

(4) Catabulum erat stabulum animalium, non quidem silvæstrum, sed jam extorrens, quæ publica utilitati ad vehenda onera deservirent, unde & Catabulenses hi dicti esse repertiuntur, qui præditi oneraria jumentis dabant: Baronius in Martyrolog. Rom. XVII. Kal. Februarii, & in Annalibus ad an. 308. §. 23. Idem est ergo, quod dicitur damnatum esse Marcellum in Catabulum, quod apud Eusebium de aliis quoque traditur, esse destinatos ad atendas equos Imperatorum.

liavit. (1) Idem Eusebium clarj nominis Episcopum Vercellensem, Christianæ doctrinæ præceptis imbutum sacro baptisinate expiavit, suumque illi nomen imposuit. (2) Narrat id Baronius ad ann. 311. §. 42. ex Actis ejusdem Episcopi Vercellensis: quorum tamen auctoritas parum valet apud Criticos severiores. Sub eodem Pontifice repertam Crucem Domini, tradit auctor Libri Pontificalis. Verum recepta persuasio est, inventam fuisse post Concilium Nicænum Oecumenicum I. ab Helena Constantini matre, per nocturnum visum divinitus admonita. Ex quo apparet, nec illud esse verum, quod legitur apud Gratianum *De Consecrat.* dist. 3. cap. 19. Festum Inventionis S. Crucis V. Nonas Maji ab Ecclesia celebrari ex decreto Eusebii, cum non sub Eusebio, sed sub Silvestro Crux reperta fuerit anno 326 proximo post memoratum Concilium Nicænum. (3) Eusebius eo etiam maxime commendatur, quod *integra servaret sædera pacis*, (4) hoc est Legem a Cornelio, & Lucio decessoribus suis latam, qua poenitentiam subire Lapsi jubebantur, ut Ecclesiæ, sicut & paci restituerentur. (5) Dies supremum obiit anno 311. VI. Kal. Octobr. cum per annos duos, *mensēs septem, & dies sexdecim* Pontificatum obtinisset. (6)

S. MEL-

(1) Liber Pontificalis apud Labbeum tom. 1. Conc. pag. 1389. Lego vitam Stephani I. Pont. XXIV. pag. 51.

(2) Vide annotat. 6. ad Siricium Pont. XL.

(3) Id pluribus ostendit Baronius ad an. 311. §. 41. ad an. 326. §. 42. & Jacobus Gretserus lib. 1. de Cruce cap. 62. & 64. Vide etiam, si placet, nostram Historiam Familiam sacrae, De Christo Domino cap. 15.

(4) Epigramma de hoc Pontifice apud Petrum Constant tom. 1. Epist. Rom. Pont. pag. 319. §. 1. & apud Baronium ad an. 317. §. 87.

(5) S. Cyprianus extrema epist. 67. pag. 250. & apud eundem Constant pag. 215. num. 5.

(6) Eusebium Theodoretus lib. 1. Hist. Eccl. cap. 3. non agnoscit, sicut nec Marcellum: nam Melchiodem successisse Marcellino affirmat. Verum non nostrates modo, sed etiam transmarini utrumque noverunt, ut Optatus Milevisanus lib. 2. §. 3. & S. Augustinus, epist. 53. §. 2. Aliique recentiores omnes: Baronius ad an. 311. §. 42.

XXXIII.

S. MELCHIADES.

ANNO CHRISTI 311.

CONSTANTINI IMPERATORIS 6.

MMELCHIADES, seu Miltiades Afer anno 311. V. Nonas Octobr. Pontificatum inuit. Hujus Pontificis annus alter insignis fuit tum pace Ecclesie redditæ, opera Magni Constantini, tum Lateranis Aedibus ab eodem Imperatore concessis Melchiadi, tum initio Schismatis Donatistarum, qui Ecclesiam concludebant finibus sectæ suæ, blaterantes, eam in aliis Orbis regionibus defecisse *Traditionum* contagione, & communi-
 one improborum. (1) Hæc anno Christi 313. habita Romæ Synodo Melchiades damnavit, & Cæcilianum Carthaginensem Episcopum, ab ipsis falso insimulatum *Traditionis* Codicum sacrorum, absolvit. (2) Christianis

Bar. ad
311. §. 43.
Pag. § 23.
Bar. an.
312. §.
82.

Bar. an.
313. §. 47.
48. 49.
Pag. §. 6.
15. 16.

E 3

(1) Vide antiq̄tat. 1. ad S. Cornelium pag. 45.

(2) S. Augustinus epist. 105. ad Donatistas cap. 2. §. 8. *Sci-
 re, quod primi majores vestri causam Cæciliani ad Imperatorem
 Constantinum detulerunt . . . . Sed quia Constantinus non est ausus
 de causis Episcopis judicare, eam discutiendam atque finiendam E-
 piscopis delegavit. Quod & factum est in Urbe Roma præsidem
 Melchiade Episcopo illius Ecclesie cum multis collegis suis. Qui
 cum Cæcilianum innocentem pronuntiaffens, & Donatum, qui schis-
 ma Carthagine fecerat, sententia percussiffens, iterum vestri ad Im-
 peratorem venerunt, de judicio Episcoporum, in qua victi fuerant,
 murmurarunt.*

Et epist. 43. cap. 5. §. 16. *Qualis ipsius beati Melchiadis ul-
 tima est probata sententia, quam innocens, quam integra, quam pro-
 videri atque pacifica! qua neque collegas, in quibus nihil consisteras,
 de collegio suo ausus est removere, & Donato solo, quem totius ma-
 li principem irruenerat, maxima culpato, sanitatis recuperanda o-
 pinione liberari ceteris fecit, paratus communicatorias litteras mis-
 sisse etiam iis, quos a Majorino ordinatos esse constaret: ita ut qui-
 buscumque locis duo essent Episcopi, quos dissensio geminasset, eum
 confirmari vellet, qui fuisset ordinatus prior, alteri autem eorum*

pietis

stianis interdixit, ne die Dominico, aut feria quinta, (3) jejunarent, referente auctore Libri Pontificalis: qui subjungit, illud etiam statutum a Melchiade, ut oblationes consecratae per Ecclesias ex consecratu Episcopi dirigerentur, quod declaratur fermentum. (4) Eundem

plebs alia rogenda provideretur, O virum optatum, o filium Christiana pacis, & patrem Christiana plebis!

S. Optatus lib. 1. §. 24. Sufficit & Donatum tot sententia esse percussum, & Cæcilianum tanto judicio esse purgatum. Et tamen Donatus appellandum esse ab Episcopis credidit. Ad quam appellationem Constantinus Imperator sic respondet: O rabida furoris audacia! sicut in causis Gentilium fieri solet, appellationem interposuerunt.

(3) S. Augustinus, qui hoc sæculo vivebat, epist. 36. cap. 4, & 5. contra scribit, Fideles, qui studebant pietati, quarta & sexta feria, ac Sabbato per totum annum in Ecclesia Romana jejunare solitos, feria vero quinta non jejunasse nisi paucissimos Clericos aut Monachos, qui quotidie, exceptis diebus Dominicis, jejunabant. Id autem non fecissent, si jejunium feria quinta Melchiadis præcepto vetitum fuisset. Ante Melchiadis ævum scripsit Tertullianus in lib. De Corona cap. 3. Die Dominico jejunium nefas ducimus, vel de geniculis adorare.

(4) Huic similia sunt decreta duo Siricii, atque Innocentii. Siricius, ut est in Libro Pontificali apud Labbeum tom. 2. Conc. pag. 1016. Constituit, ut nullus Presbyter missas celebraret per quædam hebdomadam, nisi consecratum Episcopi loci designati fuisse peret declaratum, quod nominatur fermentum.

Innocentius I. in epist. ad Decentium cap. 5. apud eundem Labbeum pag. 1247. De fermento, inquit, quod die Dominica per viculos mittimus, superflue nos consulere valuisti, cum omnes Ecclesia nostra intra Civitatem sine constituta. Quarum Presbyteri, quia die ipsa propter plebem sibi creditam nobiscum convenire non possunt, idcirco fermentum a nobis confectum per Acolybos accipiunt, ut se a nostra communione, maxime illa die, non judicent separatos. Quod per parochias fieri debere non puto, quia nec longe portanda sunt Sacramenta: nos nos per cæmeteria diversa constitutis Presbyteris destinamus, & Presbyteri eorum conficiendorum jus habent atque licentiam. De sensu atque intelligentia horum trium decretorum Melchiadis, Siricii, atque Innocentii inter Scriptores summa dissensio est.

Sunt, quibus videatur Fermenti voce designari Eucharistiam, ut Claudio Espencæo De adoratione Eucharistiae lib. 2. cap. 4. Sirmondo in Disquisitione De azymo cap. 5. Joanni Card. Bonæ lib. 1. Res. Liturgicæ cap. 23. §. 16. ubi tamen Fermentum sumit pro fermentato, dissentiens a Sirmondo, qui scribit, Eucharistiam Fermentum ex eo dictam, non quod ex pane esset fermentato, sed quod ipsa

dem decrevisse, ut duo saltem candelabra essent in Altari, dum Missæ sacrificium celebratur, quidam auctores sunt: sed unde hoc hauserint, non reperio. Jam inde ab Apostolicis temporibus candelabra fuisse in Ecclesia, eo probat Baronius ad an. 58. §. 70. quia apud Hebræos lucernæ in Templo succensæ erant, & candelabrum pretiosissimum Exodi cap. 25. descriptum. Cum

E 4 an-

ipsa quocumque ex pane fieret, Ecclesiis, ad quas mittebatur, Fermenti vicem præstaret, eisque unione inter se vinculum esset, sicut Fermentum Massæ, cui commiscetur. Sirmondo prorsus accedit Christianus Lupus in disertat. De S. Leonis IX. Actis cap. 9. Thomassinus De vetere & nova Ecclesiæ disciplina Part. 1. lib. 2. cap. 21. §. 6. 9. & seqq. Accedit & Mabillonius in disert. De Azymo cap. 10. sed vult alia de causa Eucharistiam appellatam Fermenti vocabulo, nimirum ut nomine obscuro profanis celaretur tantum mysterium: cujus sententiæ est etiam Schellstratus De disciplina Arcani cap. 7. art. 5. Vide laudatum Mabillonium Commentarii in Ordinem Romanum cap. 6. pag. 38. in Museo Italico tom. 1. part. 1. pag. 134. & in Analectis pag. 71.

Non pauci arbitrantur, Fermentum illud esse Eulogias, seu panem benedictum. In his Anselmus Episcopus Havelbergensis, qui lib. 3. Dialog. cap. 15. ait: *Constitutum hoc Romanorum Pontificum Melchiodis & Siricii non de Fermentata hostia, sed de Eulogiis potius intelligendum videtur, quæ per singulos Dominicos dies per Ecclesias distribuitur.* Consentit Baronius ad an. 313. §. 49. Nicolaus Card. Cusanus, Binus, Theophilus Raynaudus, Franciscus Macedo, Antonius Dadinus Altaferra, & Joannes Cabasutius.

Scriptorum, quos hætenus nominavi, electos locos & verba ipsa recitat Joannes Ciampinus, De perpetuo azymorum usu in Ecclesia Latina cap. 4. Et cap. 5. assert novam expositionem Josephi Mariz Thomassii existimantis, Fermentum nihil aliud fuisse, quam Eucharisticum panem, seu Dominicum corpus, quod mittebatur in calicem, ubi Christi sanguis aderat, sicut etiam hodie in Calicem Sanctum particula seu fragmentum injicitur. Atque hunc opinandi modum collegisse se ait ex pervetusto Ordine Ecclesiastico Monasterii S. Galli.

Petrus Coustant tom. 1. Epist. Rom. Pont. in Melchiae §. 3. num. 28. pag. 340. Hinc Eucharistia sic missa cur Fermenti nomine donata sit, satis intelligitur. Fermenti quippe vicem gerebat, quotiens Ecclesias, ad quas mittebatur, sicut fermentum massam, cui commiscetur, cum Episcopo suo in uno Christi corpore copulabat atque uniebat. Porro istam oblationis ab Episcopis consecrata particula a Presbyteris in calicem tunc missam esse, cum in Missa dicitur: Pax Domini sit semper vobiscum, hoc est eo ipso tempore, quo etiam nunc hostia consecrata minor particula in calicem a Pres-

annos ac menses duos diesque septem Romanæ Ecclesiæ præfuisse, IV. Idus Decembr. anno 313. excessit. (5)

XXXIV.

S. SILVESTER I.

ANNO CHRISTI 314.

CONSTANTINI IMPERATORIS 9.

Bar. ad
an. 314. §.
I.
Pag. §. 2.

SILVESTER Rufini filius Romanus in locum Melchiadis inauguratus est anno 314. pridie Kal. Februar. die Dominico, qui mos post redditam a Constantino Ecclesiæ pacem est servatus, ut Romani Pontifices

vel
Byzevis demittitur, ex antiquis Glossis in Decretales a Mabillonio nostro Analect. to. 4. pag. 60. nunc 11. citatis comperimus. Et pag. 860. explanans locum Innocentii I. *Fermenti* autem vocabulo, ne meram Eulogiam ab Innocentio intelligi censeamus, vetat subjecta ipsius ratio, quæ hunc mittendi Fermenti ritum neque in Eugabinnam Ecclesiam, neque in ceteras, quæ plures intra unam Civitatem titulos non haberent, convenire docet, quia nimirum sacramenta non longe portanda sunt. Nam Eulogiam seu benedictum panem sine ullo discrimine longius ferri posse, si quis negaret, revinceretur epistolis tum Paulini Nolani apud Augustinum 24. n. 6. 25. n. 5. & 32. n. 3. nec non ipsius Augustini epist. olim 34. nunc 31. n. 9. in quibus sanctos illos viros ab Italia in Africam, ac vicissim benedictos panes sibi invicem in unitatis seu communionis mutue symbolum misisse legimus.

Novam quoque interpretationem affert Honoratus a S. Maria tom. 2. Animadversionum in Regulas & usum Critices lib. 4. dissertat. 4. art. 3. Dicit enim, *Fermenti* nomine non Eucharistiam, sed potius Eucharistiæ materiam intelligendam esse, panem scilicet, vinum, & luminaria, quæ necessaria sunt ad Missam celebrandam. Ducit hanc conjecturam ex decreto Joannis III. & Gregorii III.

(5) Apud S. Augustinum in Breviculo Collationis cum Donatistis tertio die cap. 18. §. 34. legitur Melchiaeus misisse Diaconos cum litteris Maxentii Imperatoris, & litteris Praefecti Praetorio ad Praefectum Urbis, ut ea reciperent, quæ tempore persecutionis ablata memoratus Imperator jufferat reddi. . . . Stratonem Diaconum cum aliis Melchiaeus ad recipienda Loca Ecclesiastica miserat. Ex his manifestum est, etiam Ethnicos Imperatores aliquam rationem habuisse Romanorum Pontificum.

vel die Dominico, vel festo die alio inaugurarentur. Acta inscripta nomine Silvestri a plerisque rejiciuntur tamquam subditiua. Baronius ipse tum ad an. 315. §. 14. tum ad an. 324. §. 31. fatetur, ea multis in locis depravata esse. In his & in Libro Pontificali legitur Constantinus ab Silvestro Romæ baptizatus, quem Eusebius lib. 4. De vita Constantini cap. 61. & 62. eumque secuti Socrates & Sozomenus, Gelasius Cyzicænus, Theodoretus, Ambrosius, Hieronymus & alii, in suburbio Nicomediensi sub vitæ finem anno 337. baptismum suscepisse prodiderunt. (1) Varia insuper in Libro

Pag. an.
315. §. 4.
An. 324.
§. 3.

(1) Apud Papebrochium in Commentario Historico de S. Constantino Magno ad diem 21. Maji cap. 2. & 4. pag. 14. Pagium ad an. 324. §. 5. Norisium in Appendice ad Historiam Donatistarum lect. 8. pag. 656. Tillemontium annotat. 65. in Constantinum. Tota controversia in illo est, utrum magis credendum sit Eusebio, qui scribit Constantinum sub vitæ finem ac propediem moriturum baptizatum apud Nicomediam; an vero Actis S. Silvestri, quæ eum Romæ ab eodem S. Silvestro Pontifice sacro lavacro expiatum narrant. Utrunque sunt conjecturæ non leves, & ab utraque parte stant auctores summi.

Qui Eusebium sequuntur, dicunt, Acta S. Silvestri multis scate-
te mendaciis, ac negant, Eusebium usque adeo fuisse vanum ac mendacem, ut rem omnibus notam (cujusmodi erat Baptismus Constantini) aliter exponeret, ac gesta esset, secundo præsertim, aut tertio ab ejus morte anno, cum superessent adhuc oculati testes, a quibus falsitatis convinci magno cum dedecore potuisset.

Contra vero, qui Actis S. Silvestri fidem adiungunt asserentes, Constantinum Romæ anno 324. tredecim ante obitum annis baptismum ab S. Silvestro suscepisse, ii contendunt, Eusebium, quem, ut ait S. Hieronymus epist. 133. ad Ctesiphontem §. 3. fuisse Arianum, nemo est, qui nesciat, in Arianorum gratiam esse mentitum, & sanctos Patres, qui Eusebio accedunt, falso ejus testimonio raptos in errorem. Itaque de Baptismo Constantini dici credibiliter potest in partem utramque. Nullus enim exstat scriptor S. Silvestro aut Constantino æqualis, quo satis certo auctore stetur, nec facile est aut rem rei, aut auctorem auctori præferre.

Nonnulli duce Anselmo Havelbergensi Episcopo, qui claruit circa annum 1149. lib. 3. Dialogorum cap. 21. pag. 207. tom. 1. Spicillegii Dacheriani, controversiam dirimunt, affirmantes, Constantinum Romæ quidem a Silvestro Pontifice baptizatum fuisse, apud Nicomediam vero ab Eusebio Episcopo Nicomediensi rebaptizatum.

Berengosius, qui claruit sæculo XII. ineunte, lib. 3. De Invent. & Laude S. Crucis cap. 7. tom. 12. Bibl. Patr. pag. 363. questio-

bro Pontificali memorantur Silvestri decreta: *Christi* ab solo Episcopo conficiendum: baptizati verticem summum *chrismate* unguendum a Presbytero: (2) Dalmaticas a Diaconis adhibendas in Ecclesia, lavamque eorum tegendam *palla linostima*: (3) & sacrificium non in serico, neque in panno tincto, sed tantum in lineo faciendum. (4) Anno Pontificatus primo per legatos suos præfuit Concilio ducentorum circiter Episcoporum, Arelate celebrato adversus Donatistas, accepitque Epistolam a Patribus rogantibus, ut decreta confirmaret, & toti Ecclesie servanda proponeret. (5) Anno insequente Christi 315. ab inferis erupit Arius negans, Dei Filium esse Patri *quoniam*, *consubstantialem*, qui tot hæresis suæ patronos nactus est, ut ea Orientem universum

Bar. ad
an. 314.
S. 31. 57.
68.

nam solvit alio modo, videlicet Silvestrum Pontificem fuisse duplici nomine, ac Eusebium quidem vocatum a Græcis, Silvestrum autem a Romanis: ita vera narrare, simul quæ ab Eusebio, simul quæ ab Silvestro Constantinum baptizatum edunt.

Franciscus Macedo in Medulla Hist. Eccl. Vindicta 6. cap. 6. de baptismo Constantini, existimat, illum Romæ sacro baptismo illustratum, non tamen a Silvestro Pontifice, sed a Silvestro *Moschianis Vicario*.

Franciscus Blanchius in notis ad Anastasium Bibliothecarium tom. 2. pag. 295. dicit, *Eusebium nobis exhibere Confirmatum, non Baptizatum Nicomedia Constantinum, qui jam salutari lavacro Romæ sanctus fuerat a Silvestro*. Vide Disputationem nostram 12. De baptismo Constantini Imperatoris.

(2) Amalarius De Eccles. Officiis lib. 1. cap. 27. *Silvester Papa instituit, ut a Presbytero ungeretur neophytus in cerebro: ita enim scriptum est: Hic constituit, ut baptizatum liniat Presbyter chrismate levatum de aqua, propter occasionem transitus mortis*.

(3) Vide annotat. 1. ad S. Eutychianum pag. 61. & 6. ad S. Zozimum Pont. XLIII.

(4) Velum hoc lineum in Ordine Romano, & Magui Gregorii Sacramentario *Palla corporalis* appellatur, vulgo autem *Corporale*, sive quod representat memoriam Sindonis, qua corpus Christi involutum est, sive quod ipsum Christi corpus ei superponitur in Missæ sacrificio.

(5) Sirmondus apud Labbeum tom. 1. Conc. pag. 1433. Synodo Arelatensi, *sive spectentur Episcopi, qui ad eam convenere, sive res in ea gesta, nulla usquam post Oecumenicas habita est illustrior*. Canones edidit duos supra viginti. Canon octavus est *De baptismo eorum, qui ab hæreticis convertuntur*, ac statuit, eos non esse rebaptizandos, si forma a Christo Domino præscripta fuerint baptizati. Vide annotat. 11. ad Stephanum I. pag. 54.

sum brevi pervaderet. Fœdissimum monstrum opprimere per Osium Episcopum Cordubensem missum Alexandriam frustra conati Silvester & Constantinus, Concilium in id Nicæam indixerunt. (6) Silvester, Sabbati

Bar. an.
325. §. 13.
Pag. §. 8.

(6) Concilium Nicænum Œcumenicum I. a Constantino Magno Silvestri Pontificis consensu anno 325. Nicæam in Bithynia convocatum est. Convocationis causa triplex: ut Ariana hæresis damnaretur: ut dissensiones Ecclesiarum de tempore celebrandi Paschæ tollerentur, explosis Quartadecimanis: ut extingueretur schisma a Meletio Lycopolis in Ægypto Episcopo constitutum adversus Patriarcham Alexandrinum. Concilio, cui etiam Constantinus præsens adfuit, interfuerunt trecenti & duodeviginti Episcopi, omnibusque præfuerunt legati Silvestri Pontificis, Osus Episcopus Cordubensis, & Vitus ac Vincentius Presbyteri. Quamquam Tillemonius annotat. 4. in Concilium Nicænum negat, Osium ut legatum Pontificis interfuisse. Arius anathemate confixus, & Dei filius Patriarchæ *hæreticus, consubstantialis*, edito Fidei symbolo, pronunciatus: quod *verbum consubstantialis*, ut ait Ambrosius lib. 3. de Fide cap. 15. in *Teachacu Ridal* posuerunt Patres; *quis id viderant adversariis esse formidini, ut tamquam evaginata ab ipsis gladio ipsorum nefanda capta hæreses amputarent*: Quartadecimani damnati: dies XXI. Martii Verno Equinoctio præstitutus, decretumque, ut die Dominico proxime sequente Lunam XIV. in ipso, vel post ipsum vernali æquinoctium illucescentem, Pascha celebraretur. Meletius sup. ultra Episcopali jurisdictione Lycopoli manere iussus, ac statutum, ut ab eo initiati ordinibus sacris essent in potestate Patriarchæ Alexandrini. Ad mores Christianorum regendos, & Ecclesiæ disciplinam stabilendam canones viceni sanciti. Nam Arabici canones octoginta, vel quatuor & octoginta; a Pisano, Turriano, & Echellensi latinitate donati communi eruditorum sententiæ non pertinent ad Concilium Nicænum.

Pertinet vero historia; quam Socrates lib. 1. cap. 11. & Sozomenus lib. 1. cap. 23. narrant, Patres Nicænos S. Paphnutii Episcopi suasionibus permotos abiecidisse consilium; quod inierant, de Episcopis, Presbyteris, Diaconis, & Subdiaconis sanito decreto, sejungendis ab uxoribus ductis ante Ordinationem. Paphnutius enim, quamquam *conjugii expertus*, & *ob singularem castimoniam ab omnibus celebratus*, ita aiebat apud Socratem: *Satis esse, ut qui in Clerum fuissent adscripti, juxta veterem Ecclesiæ traditionem jam non amplius uxorem ducerent: non tamen quemquam sejungendum esse ab ea, quam antehac, tunc cum esset laicus, legitime duxisset. Univerfus Sacerdotum cæterus Paphnutii sermonibus assensus est. Præterea ommissa ejus rei disceptatione, singulorum arbitrio permisit, ut ab uxorum consuetudine abstinere, si vellet. Seu ut scribit Sozomenus: Synodus consilium ejus probavit, nec ullam ea de re legem tulit: sed in cuiusque arbitrio, non autem ex necessitate id esse voluit.*

Hæc.

ti & diei Dominici nomine retento, ceteros hebdomadae dies *Feriarum* vocabulo distinguisse dicitur. Falso. *Non enim*, ut scribit Baronius ad an. 58. §. 87. *recens, vel a Silvestro Papa primum hujusmodi est excogitata nomenclatura, quæ ab antiquioribus Ecclesiasticis scriptoribus reperitur usurpata.* (7) Nec illud certum affirmaverim, quod traditur ab aliis, eum decrevisse, ut Altaria essent lapidea, quia *hujus decreti nulla mentio apud antiquos reperitur.* (8) Primus omnium Romanorum Pontificum pingitur Tiara coronatus, (9) & unus ex omni-

Hæc narratio apud Christianum Lupum scholio in Canonem III Concilii Nicæni, & apud Petrum de Marca lib. 2. De Concordia Sacerdotii & Imperii cap. 8. §. 4. *nulla suspiciosa laborat, licet viris celeberrimis aliud videatur*, Baronio in primis ad an. 58. §. 21. & ad an. 325. §. 148. & Valesio in annotationibus ad memoratum Socratis & Sozomeni locum, quibus accedere videtur etiam Tillemontius annotat. 20. ad Concilium Nicænum. Vide Eminentissimum auctorem Vincentium Ludovicum Gotti tom. 2. Veræ Ecclesiæ part. 1. art. 5. §. 4. ubi de hac historia differt, sæpique conciliat cum Canone III. Concilii Nicæni, quo *Interdixit per omnia magna Synodus non Episcopo, non Presbytero, non Diacono, nec illicui omnino, qui in Clero est, libere subintroductam habere mulierem: nisi forte aut matrem, aut sororem, aut ancillam, vel eas tantum personas, qua suspicionem effugiant.* Vide etiam disputationem nostram 13. quæ est de *Historia Paphnutii*.

In Synodi Nicænæ epistola ad Silvestrum Papam apud Lab. tom. 2. Conc. pag. 58. sunt verba hæc: *Quidquid audeo constitutum in Concilio Nicæno, precamur vestri oris consortis confirmetur.*

Sozomenus lib. 3. cap. 20. indicare videtur, hymnum, *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto* recitari ex instituto Concilii Nicæni: At S. Basilius De Spiritu Sancto cap. 7. & 27. recitari dicit ex antiqua Ecclesiæ traditione: & Theodoretus lib. 4. Hæreticarum Fabularum cap. 1. ait, traditum ab iis, *qui ab initio spectatores & ministri verbi fuerant.* Baronius ad an. 325. §. 273. scribit, *ex Concilio Nicæno ad ejusmodi hymnum Glorificationis illud accessisse additamentum, ut post Gloria Patri &c. diceretur: Sicut erat in principio, & nunc, & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.* Baronio consentit Bona De divina Psalmodia cap. 16. §. 6. Vide annotat. 3. ad S. Victorem I. pag. 30.

(7) Verbi gratia ab Tertulliano, qui in Libro de jejuniis cap. 2. pag. 545. *quarta feria, & sexta* meminit.

(8) Bona lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 20. §. 1.

(9) Hujus rei causam ex eo repetit Jacobus Cardinalis S. Georgii ad velum aureum lib. 2. De Coronatione Bonifacii VIII. cap. 7. tom. 3. Scriptor. Rer. Italic. pag. 648. quod Constantinus ab

S. Sil-

omnibus solemnibus festo pridie Kal: Januar. ab Ecclesia Catholica jussu Gregorii IX. colitur: quo die postremo anni 335. animam in Cælum ab Angelis asportandam reliquit, uno & vicesimo anno, ac mense undecimo, quam Pontificatum occeperat.

Bar. an.
335. §. 58.
Pag. §. 7.

S. MAR-

S. Silvestro baptizatus proprium sibi regnum, seu pbrgium, hoc est Coronam, *Silvestri in vertice pressis*. Id quod hausisse videtur ex edicto donationis Constantini, in quo ita legitur apud Lab. tom. 1. Conc. pag. 1538. *Decrevimus & hoc, ut idem venerabilis pater noster Silvester summus Pontifex, & omnes ejus successores Pontifices diademate (videlicet corona, quam ex capite nostro illi concessimus) ex auro purissimo & gemmis pretiosis usi debeant, & in capite ad laudem Dei & pro honore B. Petri gestare.*

At Baronius (ad an. 324. §. 217. & ad an. 1191. §. 53.) ut ait Schellstratus in Antiquitate illustrata circa Concilia dissertat. 3. cap. 1. num. 338. *existimavit hoc edictum a Grecis confictum*. Pro subditiois pariter habuit ante Baronium Hieronymus Paulus Canoniceus Barchinensis Cancellarius Alexandri VI. in libello, quem vocant *Prædicam Cancellaria Apostolicæ*, ut est apud Gratium in Fa. seculo Herem. expendendarum tom. 1. pag. 159. Hujus edicti creduntur primi memini Ado Viennensis in Chronico Ætate 6. & Rimensis Rimensis epist. 14. cap. 13. Ejus pars recitatur a Leone IX. epist. 1. ad Michaelem Constantinopolitanum Patriarcham cap. 13. & 14. apud Lubbeum tom. 9. Conc. pag. 957. & Harduini tom. 5. pag. 934.

Papebrochius in Conatu ad S. Silvestrum num. 5. pag. 128. *Omissis fabulis divi posse videtur, quod constituta per Constantinum Ecclesiastica pace, Silvester vel propria electione, vel ipsius mandato Pbrgium sumserit, Romano more Symbolum libertatis; eumque auro pbrgii, seu diademate ornatum inferne, qua caput tangit, ad significandum Regale Sacerdotium Sacerdotum omnium Principi colatum à Christo: cui Bonifacius VIII. alteram coronam imposuit, exprimi eo volens utriusque Regni corporalis ac spiritualis prerogativam Pontifici competentem. Triplicis denique coronamenti Tiaram assumisse legitur Urbanus V. numeri mystici forsitan causa. Vide Joan. Albertum Fabricium Bibliothecæ Græcæ vol. 5. pag. 4. citatum Papebrochium in Conatu ad Stephanum III. num. 2. pag. 221. Natalem Alexandrum Dissertat. 15. in Hist. Eccl. Sæc. IV. Thomassinum de vet. & nova Ecclesiæ disciplina lib. 1. part. 1. cap. 5. §. 14. & annotationem nostram 4. ad Urbanum V. Pont. CC.*

Ceterum statuiffe Constantinum, ut Ecclesiis restituerentur bona adjudicata publico, testis est Eusebius de vita ejus lib. 2. cap. 39. *Nepos enim vel fisco concedetur, si quid eorum, qua supra dixi, possidet, id servatæ retinere. . . . Omnia ergo, que ad Ecclesias vel visa fuerint pertinere, sive domus ac possessio sit, sive agri, sive horti, seu quæcumque alia; nulla jure quod ad dominium per-*

tinet

XXXV.

S. M A R C U S.

ANNO CHRISTI 336.

CONSTANTINI IMPERATORIS 31.

Bar. ad
an. 336. §.
1. 62. 65.
Pag. §. 2.
12.

MARCUS Prisci filius Romanus anno 336. XV. Kal. Februar. Pontifex creatus, post *mensēs octo, dies decem & octo* Nonis Octobr. decessit. Theodoretus lib. 2. Hist. Eccl. extremo cap. 15. eum omittit. Memoriane fugerit in Pontificibus recensendis, an consulto id fecerit, divinare non licet. Illud est certum, ab Optato lib. 2. §. 3. Augustino epist. 53. §. 2. Hieronymo in Chronico ad an. Dom. 335. Rufino lib. 10. cap. 22. & Sozomeno lib. 2. cap. 20. Marcum Silvestro subrogari. Ab eo institutum, ut *Episcopus Ostiensis, qui consecrat Episcopum Urbis, pallio uteretur*, tradit Liber Pontificalis. (1) Quare ante Marcum Pontificem Pallii mentionem fieri negant aliqui: sed alios ejus Institutionem Lino tribuisse, accipio: & apud quosdam invenio, Pallii honorem Silvestro a Constantino Magno concessum, postea etiam Patriarchis & Archie-

piscopis tinet inminuto, sed salvis omnibus atque integris manentibus, constitui jubemus. Ex quibus apparet etiam ante Constantinum sub Ethaicis Imperatoribus bona ab Ecclesiis possideri solita fuisse.

(1) Aliqui putant, Romanorum Episcopum consecratum fuisse ab solo Episcopo Ostiensi usque ad Leonem II. & hunc omnium primum ordinatum a tribus Episcopis Ostiensi, Portuensi, & Veliternensi. At Romanos Pontifices semper a tribus Episcopis fuisse consecratos, probabilius videtur: idque noto ad vitam nominati Leonis II. Pont. LXXXII. Vide annotat. 2. ad S. Dionysium pag. 54.

Baronius ad an. 336. §. 63. *Primo hic mentio in rebus gestis Romanorum Pontificum habetur de Pallio, summi honoris & potestatis plenitudinis indicio.*

In annotat. ad S. Gregorii epistolam 11. lib. 9. pag. 936. tom. 2. *Primum Pallii a Romano Pontifice dati monumentum habemus in Symmachi epistola 11. ad Theodorum Laurencensem Patrem Metropolitam.* Apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1311.

piscopis impertitum. Prima igitur Pallii institutio, auctores quoniam non omnes consentiunt, mihi quoque in incerto relicta sit. Pro incerto item habeo, quod quidam scripsere, hujus Pontificis decreto introductam esse in Missa recitationem Symboli Nicæni. (2)

S. JU-

(2) Radulphus de Rivo, Decanus Tungrensis De Canonum observantia proposit. 23. *Symbolum Nicænum, id est Credo in unum Deum, S. Marcus successor Silvestri, qui cepit anno 339. statuit, ut post Evangelium in Ecclesia alia voce dicatur.*

Innocentius III. lib. 2. de Mysteriis Missæ extremo cap. 49. *Demasus Papa constituit, ut Symbolum cantetur ad Missam ex decreto sanctæ universalis Synodi apud Constantinopolim celebratæ.*

Bona lib. 2. Ker. Liturgic. cap. 8. §. 2. *In hoc conveniunt omnes, quod publice cantari ceperit in Ecclesiis Orientalibus adversus pravas hereticorum opiniones, & quibus postea ad Occidentales laudabilis usus transfusus est.*

Equidem a Timotheo Episcopo Constantinopolitano anno 510. jussu recitari contra hæreticos, docet Theodorus Lector in sua Ecclesiastica Historia lib. 2. pag. 563. *Timotheus Symbolum Fidei trecentorum & octodecim Patrum in singulis Collectis recitari præcepit, in odium scilicet Macedonii, quasi ille non susciperes id Symbolum: quod antea semel tantum recitabatur quotannis die magna Parasceves, sive Dominica Passionis, dum Episcopus baptizandos catechizaret: quod tradit etiam Nicephorus lib. 16. Hist. Eccl. cap. 35.*

Alii tamen, ut est apud eundem Nicephorum lib. 15. extremo cap. 28. *dicunt, Petrum Cnaphum, seu Fullonem Pseudoepiscopum Antiochenum instituisse, ut Symbolum . . . in synaxi & conventu Ecclesiæ quoties detantaretur: quod memoratus quoque Theodorus Lector scribit pag. 566. Sed hic fortassis, ut ait citatus Bona, in Antiochia, ille in Constantinopolitana Ecclesia hunc morem induerunt, quem postea Hispani primi inter Latinos receperunt. Exstat de hac re decretum Concilii tertii Toletani anno 589. can. 2. Vide annotat. 3. ad Benedictum VIII. Pont. CXLVI.*

S. JULIUS I.

ANNO CHRISTI 336.

CONSTANTINI IMPERATORIS 31.

Bar. ad
an. 336. §.
65.
Pag. §. 12.

JULIUS Rustici filius Romanus Pontificatum adeptus est anno 336. ante diem septimum Kal. Novembr. Huic tantum fuit constantiæ ad defendendam Nicænam Fidem, quantum pertinaciæ Arianis ad oppugnandam. Catholicos Orientis Episcopos, qui ab Arianis deturbati Ecclesiis suis, ad ipsum Romam confugerant, cum singulorum causas cognovisset, omnesque in Nicæna Fidei doctrinam consentientes reperisset, tamquam idem cum ipso sentientes, in communionem recepit. Et quoniam propter sedis dignitatem omnium cura ad ipsum spectabat, suam cuique Ecclesiam restituit. Idem ad Episcopos, qui Antiochiæ convenerant, litteras scripsit, quibus eos accusabat, quod Nicæni Concilii Fidem clanculo innovarent, & quod præter Ecclesiæ leges ipsum ad Synodum non vocassent. Legem enim esse Pontificiam, ut pro irritis habeantur, quæ præter sententiam Episcopi Romani fuerint gesta. (1) Rogatus ab
Eu-

Bar. an.
340. §. 1.
2. 3.

(1) Hæc Sozomenus lib. 3. cap. 8. & 10. Eadem Socrates habet lib. 2. cap. 8. 15. 17. Utriusque verbis nonnihil mutatis Epiphanius Scholasticus in compendium redactus a Cassiodoro lib. 4. cap. 9. innuit, irritam esse Synodum Antiochenam, quia neque Julius interfuit maxime Roma Presul, neque in locum suum aliquem destinavit; cum utique regula Ecclesiastica jubeat, non oportere præter sententiam Romani Pontificis Concilia celebrari.

Julius I. epist. 1. n. 22. editionis Petri Coustant, exoptulat eum Eusebianis, quod se in scio damnassent Athanasium Alexandrinum: Cur autem de Alexandrina potissimum Ecclesia nihil nobis scriptum est? An ignoratis, hanc esse consuetudinem, ut primum nobis scriberetur, & hinc quod justum est, decernatur? Sane si qua hujusmodi suspicio in illius Urbis Episcopum (Athanasium) cadebat, ad hanc Ecclesiam scribendum fuit.

Scri-

Eusebio Nicomediensi Antistite Arianorum Patrono, *ut causæ Athanasii iudex esse vellet, & cognitionem negotii ad se traheret,* (2) ipsum Athanasium, e jusque accusatores Eusebianos Romam conseruit. Opportune venit Athanasius, & menses duodeviginti frustra expectavit Eusebianorum Romam adventum. (3) Ita- que Julius vanis eorum excusationibus rejectis, in

Pag. §. 2.

Bar. an. 341. §. 46.

F Con-

Scribebatur etiam ad Romanum Pontificem, si qua dissensio orta esset in aliqua Ecclesia, ut eam ipse componeret. Eusebius enim lib. 5. Hist. Eccl. cap. 3. mentionem facit de litteris Lugdunensium Martyrum ad Eleutherum datis *pro pace Ecclesiarum Asiæ, & Phrygiæ.*

(2) Socrates lib. 2. Hist. Eccl. extremo cap. 11. pag. 74. & Cassiodorus lib. 4. Hist. Tripartitæ cap. 12.

(3) S. Athanasium Romæ opperientem Eusebianos composuisse Symbolum, cujus initium est *Quicumque*, scribit Baronius ad an. 340. §. 11. Testimonia veterum scriptorum de hoc Symbolo leguntur in Diatribe, quæ est in tomæ 2. Operum S. Athanasii editionis Benedictinorum, pag. 719. & apud Nat. Alexandrum in Hist. Eccl. sæc. IV. cap. 6. art. 8. num. 9. Scriptor omnium vetustissimus pertinet ad sæculum VII.

Tam Benedictini, quam Nat. Alexander negant, illud esse opus S. Athanasii, in qua sententia sunt etiam Quæsnellus dissertat. 14. in Opera S. Leonis, Tillemontius annotat. 34. in S. Athanasium, & vir omni doctrina eruditus, Ludovicus Antonius Muratorius, in disquisitione De Symbolo *Quicumque*, tom. 2. Anecdotorum. Horum ratio præcipua, S. Athanasium Nicænæ Synodi defenforem æcerrimum, si symbolum confecisset, non fuisse omisurum Nicænæ vocem *ὁμοουσιον, consubstantialem*, adversus Arianos semper magno animi ardore ab se propugnatam, quæ id temporis habebatur unica veluti tessera Catholicorum.

Qui Symbolum Athanasio concorditer abjudicant, iidem dissentunt inter se, dum quærent cui adjudicent. Petrus Pitheus in lib. de Process. Spir. Sancti illud tribuit Gallo cuidam scriptori. In Pitheæanam hanc sententiam maxime inclinât animus Gerardi Joannis Vossii, extrema dissertatione secunda de Tribus Symbolis. Quæsnellus dissertat. cit. nulli potius hoc opusculum tribui posse arbitrat, quam Vigilio Tapsitano, seu Tapsensi in Africa Episcopo, æcerrimo Catholice Fidei defensori. Josephus Antelmus anno 1693. novam de auctore Symboli Athanasiani disquisitionem emisit, in qua rejectis Quæsnellii rationibus, Symbolum illud Vincentio Lirinensi vindicare contendit. Laudatus Muratorius suis & ipse conjecturis innixus *celebris symboli auctorem* fuisse Venantium Fortunatum suspicatur. Alii ejus auctorem faciunt Anastasium Synaitam, alii Athanasium Spirenses; quidam adscriptum voluerunt S. Hilario Pictaviensi, & nonnulli Eusebio Vercellensi: nec de-

fuit,

- Bar. an. 346. §. 5. Athanasio frungere non omittentibus, caussam ejus re-
 Pag. §. 4. tulit ad Constantem Imperatorem rogans, ut ageret
 apud fratrem Constantium pro Athanasii restitutione
 in Sedem Alexandrinam. Utriusque Imperatoris jussu
 Bar. an. 347. §. 18. Concilium Sardicæ anno 347. coactum est, in quo non
 20. solum Athanasius, sed etiam Marcellus Ancyranus,
 Asclepas Gazensis, & alii, quos Eusebiani, impietatis
 Arianzæ patroni inique damnaverant, absoluti sunt.
 (5) Eodem tempore Ariani dilapsi a Concilio Sardi-
 censi conventum fecerunt Philippopoli, & specioso Con-
 cilio

fuit, qui illud Anastasio I. Pontifici tribueret, ut scribit Michael Lequien dissertat. 1. ex Damascenicis §. 17. Vide Disputationem nostram 14. *De Symbolo*, Quicumque.

(4) Vide annotat. 1. ad S. Sixtum I. pag. 18.

Conci-
 jium Sar-
 dicense.

(5.) Concilium Sardicense convocatum est ab Imperatoribus Constantio & Constante, hortatu Julii Pontificis. Convocationis caussam dederunt calumniæ Eusebianorum in S. Athanasium, Marcellum Ancyranum, & Asclepam Gazensem. Interfuerunt Episcopi circiter trecenti. Præfuerunt Osius Episcopus Cordubensis, & Archidamus, ac Philoxenus Presbyteri, Apostolicæ Sedis Legati. Canones secundum Græcos viginti, secundum Latinos viginti & unus editi sunt: Fidei formula nulla condita. Canonibus 3. 4. & 7. jus appellationum Episcopaliū ad Romanum Pontificem confirmatum est, non institutum, ut quidam falso existimarunt. Canone 10. Osius *legem Interstitiorum primus proposuit*, ut ait Lambertinus Institut. 58. pag. 293.

Concilium hoc Œcumenicum & generale est non solum convectione, quod omnes consentiunt, sed etiam celebratione atque exitu, quod negat Petrus de Marca lib. 7. De Concordia cap. 3. Ideo inter Œcumenica separatim non numeratur, ideoque ejus Canones a summis Pontificibus Zosimo, Bonifacio, Cælestino, Leone recitantur nomine Canonum Nicænorum, quia habetur velut appendix & *clavio explanatio* Concilii Nicæni, ut lib. 1. Hist. Pelag. cap. 17. scribit Norisius, secutus Baronium & Bellarminum. Sic vetustissimus Codex Canonum, qui est in Appendice ad Opera S. Leonis Magni, canones Nicænos ac Sardicenses exhibet, delectu omni & discrimine remoto. Et Petrus Coustant tom. 1. Epist. Rom. Pont. annotat. ad Zosimi epistolam 15. pag. 981. testatur, se legisse Sardicenses *Canones etiamnum in veteribus Codicibus Morbacensi, Fossatensi & Coibertino, Nicæni Concilii titulo insignitos, seu Nicæni sub continuata numerorum serie proxime subjectos.*

Hu.

Julii Sardicenfis nomine honestarunt. (6) In quo con-
 ventu *primum*, ut ait Baronius, *furor heretica pravi-* An. 347.
tatis terminos omnes præsumpta ab aliis temeritatis ex- §. 65.
cessit. Ausa enim est Ariana procacia illud nefas, quod
vel attingere qualibet execranda hæresis hætenus sibi in-
concessum putavit, ausa, inquam, est in Julium Pa-
pam eque ac alios Catholica communionis Episcopos sen-
tentiam excommunicationis inferre. Mortuus est Julius Bar. an.
 anno 352. pridie Idus April. cum in folio Pontificio 352. §. 2.
 sedisset annos *quindecim, menses quinque, dies decem* Pag. §. 2.
 & septem.

XXXVII.

LIBERIUS.

ANNO CHRISTI 352.

CONSTANTII IMPERATORIS 16.

LIBERIO Augusti filio Romano Pontificia digni- Bar. ad
 tas, quamvis abnuenti, (1) anno 352. VIII. Idus an. 352. §.
 F 2 Maji 9. 11.

Hujus Synodi Patribus in epistola ad Julium Pontificem hoc o-
 ptimum & valde congruentissimum esse videtur, si ad caput, id est
 ad Petri Apostoli Sedem de singulis quibusque provinciis Domini re-
 ferant Sacerdotes: id quod laudat Nicolaus I. in epist. ad univer-
 sos Episcopos Galliarum. Apud Lab. tom. 2. Conc. pag. 661.

Iidem Sardicenses Patres extrema eadem epistola: *Tua, ajunt,*
excellens prudentia disponere debet, ut per tua scripta qui in Sici-
lia, qui in Sardinia, & in Italia sunt fratres nostri, quæ acta
sunt, & quæ definita, cognoscant. Apud Lab. tom. 2. Conc. pag.
 661. & Coustant tom. 1. epist. Rom. Pont. pag. 395. & 398.

(6) Socrates lib. 2. Hist. Eccl. cap. 20. pag. 85.

(1) Liberius epist. 2. ad Constantium apud Labbeum tom. 2.
 Conc. pag. 746. & apud Petrum Coustant pag. 425. num. 3. *Ad*
istud officium (testis est mihi Deus) invitatus accessi . . . . Et num-
quam mea statuta, sed Apostolica, ut essent semper firmata & cu-
stodita, perfeci. Secutus morem ordinemque majorum, nihil addi E-
piscopatus Urbis Romæ, nihil minui passus sum: & illam Fidem
servans, quæ per successionem tantorum Episcoporum currit, ex
quibus plures martyres exstiterunt, illibatam custodiri semper exo-
 pio.

Pag. §. 3.

Bar. an.
355. §. 38.
48. 53.
54+Bar. an.
357. §. 41.
70. 71.
Pag. §. 12.

Maji demandata est. Varia fuit hujus Pontificis vita. Nam ut initio Arianis obstitit; ita postea favere visus est. Frustra Romæ, ut Athanasii causam desereret, tentatus, Mediolanum venire ab Constantio Imperatore coactus est. Nec ibi ullo modo adduci potuit, ut Athanasii damnationi consentiret, tum quod perspektam haberet sanctissimi Præfulis innocentiam, & odium Arianorum in eum, tum quod Nicænam Fidem, ejus vindice damnato, cuniculis oppugnari videret. Itaque exilium minitanti Constantio audita vox Liberii intrepida & vere Catholica: *Fratribus qui Romæ sunt, jam vale dixi. Potiores enim sunt Ecclesiasticæ leges, quam domicilium Romæ.* (2) Quo responso commotus Imperator, eum in exilium misit Beroeam Thraciæ, inque locum ejus sufficiens curavit Felicem, hominem quidem Catholicum, sed ab Arianorum communione abhorrentem parum. Biennii exilium, ac mortis metus Liberium fregit, Quare & damnationi Athanasii, & Formulæ Fidei Sirmiensis subscripsit. (3) Hinc Felice expulso, restitutus est in se-

F 4 dem

(2) Theodoretus lib. 2. Hist. Eccl. extremo cap. 16. pag. 95. & apud Petrum Constant tom. 1. Epist. Rom. Pont. in Liberio pag. 439. num. 4.

(3) Idem Theodoretus epist. 116. ad Renatum Presbyterum Romanum pag. 989. tom. 3. *Habet Sanctissima illa Sedes Ecclesiarum, quæ in toto Orbe sunt, Principatum multis nominibus, atque hoc ante omnia, quod ab hæretica tæbe immunis mansit, nec ulus Fidei contraria sentiens in illa sedit, sed Apostolicam gratiam integram conservavit.* Noverat enim Theodoretus vir Arianorum rerum peritissimus, dum hoc scriberet, Liberii lapsum; attamen affirmat, hæreticum Romano solio ad suam usque ætatem insedissem neminem.

S. Athanasius in Hist. Arian. ad Monachos num. 41. pag. 368. tom. 1. *Liberius extorris factus, post biennium denique fractus est, minisque mortis perterritus subscripsit.* Verum ea ipsa re comprobatur cum violentia Arianorum, tum Liberii in hæresim illam odium, ejusque pro Athanasio suffragium, quamdiu scilicet libere, arbitrioque sua agere licuit. Nam quæ tormentorum vi præter priorem sententiam eliciuntur, ea non reformidantium, sed vexantium sunt placita. Quibus ex verbis efficitur, esse verum, quod ajunt & pluri mi & maximi auctores, Liberium subscripsisse manu tantum ac littera, ex animo autem non approbasse, quod subscriperat.

Sed ex litteris ipsius Liberii, quæ præstantior ac verior historia nulla

dem suam, qua recepta pristinam quoque constantiam recepit, vitiumque infirmitatis humanæ emendavit. Fidem enim Nicænam professus est, integratamque cum

F 3

Atha-

nulla inveniri potest, ut ait Baronius ad an. 357. §. 41. rem totam enarremus. Tria fecit Liberius, ut est in epistola ejus ad Orientales tom. 2. Operum S. Hilarii pag. 677. quæ visa sunt habere suspicionem hæreseos absconditam: Unum, quod Athanasium Nicænz Fidei defenforem acerrimum damaavit: Alterum, quod communicavit cum Arianis: Tertium, quod Sirmiensem Fidei formulam libenti animo suscepit. Neque in primo, neque in altero, ut ait Bellarminus lib. 4. De Rom. Pont. cap. 9. fidem expresso violavit. Nam etsi hæretici persequerentur Athanasium causa fidei, tamen non causam fidei, sed crimina circa mores præterebant: & Liberius consensus in damnationem Athanasii propter crimina illi obiecta, non propter fidem.

Pari ratione cum hæreticis communicavit, quia Catholicos se fingebant. Nam in epistolis suis Liberius ait, se communicasse cum Episcopis Orientalibus, quia invenit eorum fidem congruere cum Catholica, & alienam esse ab Ariana perfidia.

Ad tertium pertinet annotatio Monachorum Ordinis S. Benedicti e Congregatione S. Mauri in epistolam Liberii memoratam apud citatum S. Hilarium pag. 678. & 699. Triplex est Sirmiensis formula. Prima anno 351. contra Photinum scripta, in qua alieni ab Ecclesia Catholica denunciantur, qui dicunt Filium ex non existentibus, aut ex alia substantia, & non ex Deo esse, aut tempus vel seculum fuisse, cum non existeret: verum reticetur vox ἐκ τοῦ αἰῶνος consubstantialis, ut est apud S. Athanasium De Synodis num. 27. pag. 742. Altera Osi nomine anno 357. vulgata, quæ dicit, ut ait idem Athanasius num. 28. pag. 744. nullam omnino oportere fieri mentionem vocum ὁμοῦσιον, & ὁμοῦσιον consubstantialem, & similem secundum substantiam: quam posteriorem vocem ad usum perfidie suæ, fraudemque neccendam Catholico dogmati traxerunt Ariani, ut observat Petavius tom. 2. Theologic. Dogmat. lib. 4. cap. 6. num. 5. Postrema mense Majo anno 359. edita, quæ Dei filium asserit ὁμοῖον similem Patri, teste eodem Athanasio num. 8. pag. 721. Itaque disputant Eruditi, quam hic Liberius se subscripsisse dicat.

Solus Valesius animadversionibus in Sozomeni lib. 4. cap. 14. existimat, tertiam hic memorari, quam inter omnes fete conveniendum fuisse editam, cum hæc Liberius scriberet.

Blondellus aliique plures volunt, Liberium de secunda Sirmiensis formula loqui.

Gravioribus momentis nititur opinio, quæ Baronius (ad an. 357. §. 47. 53. 54.) aliique Liberium secunda Eccliesi Sirmiensis subscripsisse negans, contententes subscripsisse primæ, quæ licet vocem ὁμοῦσιον, consubstantialem non habeat, Catholice tamen veritati

con-

Athanasio communionem & pacem constanter fervavit, Imo tertiam Sirmiensem Fidei formulam, in Concilio Ariminensi Arianorum prævalente factione restitutam, & ab Episcopis Catholicis qua dolis, qua vi compulsis subscriptam confixit anathemate. (4) Ob id rursus ab

Con-

consentiens est, ut demonstrat S. Hilarius in libro De Synodis pag. 485. Et quidem Liberium subscripsisse primæ Sirmiensis formulæ, probat idem S. Hilarius in fragmentis pag. 679. Ait enim *perfidiam apud Sirmium*, cui Liberius subscripsit, a duobus & viginti Episcopis, quos nominat, fuisse compositam; secundam vero formulam a quinque duntaxat, quos item nominat in lib. De Synodis pag. 464.

At inquires, si Hilarius Liberium primæ Sirmiensis Ecclésiæ consensisse intellexit, cur eam, quam lib. de Synodis probat & excusat, nunc perfidiam vocat? Nimirum quia Liberio Sirmiensis fidei confessione sanctam consubstantialis fidem supprimentem a vera fide deficere fuit, & perfidum atque hæreticum quadam ratione fieri. Hæreticis enim communicans, & credendi legem, quam hæretico sensu tuebantur, quamvis intellectu Catholico ab eis recipiens, hæresis partes communiebat: Catholicus fide & interiori conscientia, communionis ac forte etiam rumore publico hæreticus. Quo de rumore legendus Sozomenus lib. 4. cap. 15. Eo sensu intelligendus est Hieronymus De Script. Eccl. cap. 97. dixisse, Liberium a Fortunatiano ad subscriptionem hæreseos compulsus esse. Quo spectat & illud Auxilii lib. 1. De Ordinationibus cap. 15. Quis nesciat, quod Liberius, heu proh dolor! Arianae hæresi subscripsit?

Bellarminus quoque concludit, *Liberium esse non expresse, tamen interpretative in hæresim consensisse.*

Petrus Coustant in annotat. ad cit. epist. Liberii ad Orientales tom. 1. Epist. Rom. Pont. pag. 442. *Sed ut certo sciamus, primæ Sirmiensis formulæ, an secundæ Liberius subscripserit; qui Orientales dicantur, quamque hi Fidem profiterentur, expendendum: nam Liberius Orientalium Fidem, pacem, atque communionem suscepisse se identidem repetit. Atque Hilarius toto in libro de Synodis Orientales vocat, non qui Sirmiensem blasphemiam anno 357. conscripserunt, sed qui Fidem Antiochiæ anno 341. Sardicæ, seu potius Philippopoli anno 347. & Sirmii anno 351. expositam amplectentes, tandem Ancyra anno 358. prædictæ blasphemie vehementer adversati sunt, atque ejus auctores ad illam supprimentam continuo coegerunt. Ergo Liberius Orientalium Fidem Sirmii expositam suscepisse se dicens, non hanc blasphemiam, sed Fidem adversus Photinum conscriptam indicat.*

(4) Concilium Ariminense anno 359. celebratum est. In eo numerati Episcopi amplius quadringenti, atque in his Ariani octoginta. Bono initio, sædo exitu est consummatum, ut ait Sulpicius Severus lib. 2. Hist. Sacræ extremo cap. 44. Episcopî, qui

prius

Constantio eiectus ex Urbe, latuit in suburbanis Cœmeteriis ad obitum usque. (5) Obiit autem anno 367. Bar. an. 359. §. 46.

F 2

V.

prius Nicænam Fidei professionem confirmaverant rejecta Sirmienti, & Ursacium ac Valentem socioque Arianos anathemate damnaverant; iidem postea tum vi subacti ab Constantio Cæsare, tum fraudibus circumventi ab Episcopis Arianis subscripserunt Sirmienti formulæ, cui inerat occultus dolus: atque ita, ut observant Monachi S. Mauri ad S. Ambrosii lib. 1. De Fide cap. 18. §. 122. in vocum substantiæ & consubstantialis abolitionem consentire.

Rem totam narrat S. Hieronymus in Dialogo adversus Luciferianos §. 19. & Sulpicius Severus lib. 2. Hist. Sacræ. Sed tanto Catholicæ Ecclesiæ tremotus, ut ait Baronius ad an. 359. §. 45. quo & montes ipsi e suis sedibus divulsi sunt, plane inconcussa mansit petra solidissima, verbo Christi in fundamento firmiter collocata: Romani, inquam, Antistitis Petri Apostoli successoris Fides enituit, cum ferme omnibus in hunc modum captivis abductis, ipse Romanus Episcopus (Liberius) se a novæ fidei subscriptione subtraxit, teste Damaso in epist. ad Episcopos Illyrici: imo totius Concilii acta rescidit, teste Siricio in epist. ad Himerium Tarraconensem apud Labbeum tom. 2. Conc. pag. 883. & 1018.

Idem Damafus & ceteri Episcopi Romæ congregati in eadem epistola: Neque præjudicium aliquod fieri potuit per numerum Arimini congregatum, quando constat, neque Romanum Episcopum, cujus ante omnia decebat eos expectare decretum, neque alios talibus præbuisse consensum.

S. Ambrosius epist. 21. §. 15. Concilium Ariminense, quod bene cepit, aliter consummatum est. Nam Episcopi sinceram primò scripserant Fidem: sed dum volunt quidam de fide intra palatium judicare, id egerunt, ut circumscriptionibus illa Episcoporum judicia mutarentur. Qui tamen inflexam statim revocavere sententiam. Es certa major numerus Arimini Nicæni Concilii fidem probavit; Ariano decreta damnavit.

S. Augustinus lib. 2. contra Maximinum cap. 14. §. 3. Pater & Filius unus sunt ejusdemque substantiæ. Hoc est illud Homouision, quod in Concilio Nicæno adversus hæreticos Arianos a Catholicis Patribus veritatis auctoritate, & auctoritatis veritate firmatum est: quod postea in Concilio Ariminensi propter veritatem verbè minus quam oportuit intellectum, quod tamen fides antiqua pepere- rat, multis paucorum fraude deceptis, hæreticâ impietas sub hæretico Imperatore Constantio labefactare tentavit. Vide Baronium ad an. 359. §. 49. Petavium tom. 2. Theologic. Dogmat. lib. 4. cap. 5. §. 4. & Nat. Alexandrum in Hist. Eccl. sæc. IV. dissertat. 33.

(5) Ammianus Marcellinus lib. 15. cap. 12. scribit, Constantium Augustum non satis habuisse damnationem Athanasii in tribus Synodis decretam; sed etiam curasse, ut eam Liberius confirma-

An. 367. V. Idus Septembr. annis quindecim, mensibus quatuor,
 §. 2. 4. & die uno postquam renunciatus Pontifex fuerat. Eum
 Pag. §. 2. præter Ambrosium, Basilium, & Epiphanium collauda-
 runt Siricius in epist. ad Himerium Tarraconensem cap.
 1. & Theodoretus lib. 2. Hist. Eccl. cap. 17. Ille enim
*Veneranda memoria prædecessorem appellavit, hic Glorio-
 sum veritatis athletam, omnique laude dignissimum.* (6)
 Hoc Pontifice in colle Exquilino conditum traditur B.
 Mariæ Templum, æstivæ nivis miraculo insigne. (7)

XXXVIII.

S. FELIX II.

ANNO CHRISTI 355.

CONSTANTII IMPERATORIS 19.

Bar. ad POST magnum Liberium, exilio indigno pulsum,
 an. 355. anno 355. ordinatus est quidam ex ejus Diaconis,
 §. 55. 56. Felix nomine, (1) qui a tribus Arianis Episcopis in or-
 Pag. §. 3. dina-

firmaret, ratamque esse juberet. Ecce ejus verba: *Id ille Athana-
 sio semper infessus, licet sciret impletum, tamen auctoritate quoque,
 qua potiores aeterna Urbis Episcopi, firmari, desiderio nitobatur ar-
 denti.*

(6) S. Ambrosius lib. 3. De Virginibus, cap. 1. recitat ser-
 monem beate memoriae Liberii habitum in Æde S. Petri die nata-
 li Christi Domini ad ipsius Ambrosii sororem Marcellinam, cum
virginitatis professionem vestis quoque mutatione signares. Mona-
 chi Congregationis S. Mauri in hunc Ambrosii locum, ubi Libe-
 rius vir sanctior appellatur, non absimiles, ajunt, honoris ac ve-
 nerationis titulos meruit a Basilio Magno epist. 74. ab Epiphanio
 Hæresi 75. cap. 7. a Siricio demum epist. ad Himer. Tarrac. cap.
 3. Ejus nomen in additionibus ad Usuardum, Bedæ Martyrologio,
 *nec non in eo, quod a Vandelberto versibus scriptam tom. 5. Spicil-
 legii editum est, in Sanctorum albo describitur.*

(7) Utrum hæc, an Transiberina a Callisto I. edificata Ec-
 clesia, prima Romæ B. V. Mariæ dicata fuerit disquirat Floren-
 tinus in Martyrolog. Hieronym. Exercitat. 12. pag. 726. atque
 ad extremum antiquiorem Liberiana Basilica Transiberianam agno-
 scit.

(1) Theodoretus lib. 2. Hist. Eccl. cap. 17. pag. 96.

ordinatione manus impositionem accepit. (2) Fuit ex eorum numero, qui presente populo Romano sub jurejurando firmaverunt, se vivente Liberio Pontificem alterum nullo latenus habituros. Propterea ejus electio universo populo displicuit, & se ab ejus processione (hoc est communionem) suspendit. (3) Eundem ajunt, Fidei Concilii Niceni perpetuo adhaesisse, & quod ad religionem pertinet, omni prorsus reprehensione caruisse. Unum vero illud in eo esse reprehensum, quod etiam ante ordinationem communionem cum hereticis sociatus fuisset. (4) Atque ob hanc causam nemo ex Civibus Romanis in Ecclesiam ingressus est, dum ille intus esset. (5) Tertio anno exilii Romam redit Liberius, cui obvians cum gaudio populus Romanus exivit, Felix notatus a Senatu vel populo de Urbe propellitur, & post parum temporis impulsu clericorum, qui pejeraverant, irrumpit in Urbem, & stationem in Julii Basilica trans Tiberim dare praesumit: quem omnis multitudo fidelium & proceres de Urbe iterum cum magno dedecore projecerunt, (6) & omnes una voce acclamaverunt: Unus Deus, unus Christus, unus Episcopus. (7) Et Imperator licet intus, assensum illis praebuit. (8) Felix vero recedens, ad aliam Urbem se contulit. (9) Post haec cum super-

vi-

Bar. an.
357. §. 59.
Pag. §. 16.
17.

(2) Socrates lib. 2. cap. 37. Nonnulli tamen affirmant, illum opinionem Arianam minime amplexum esse, sed vi ad necessitatem compulsum ordinationem suscepisse.

S. Hieronymus De viris illustribus cap. 98. Acacius Casariensis Ecclesia in Palaestina Episcopus, in tantum sub Constantio Imperatore claruit, ut in Liberii locum Romae Felicem Episcopum constitueret. Post haec ita subjicit e vestigio Christianus Lupus in Schol. ad Nicolai II. Pontificis Concilium Romanum pag. 75. tom. 5. Felicis intrusionem Acacius suasis, Constantius fecit. Exinde nullus audaciam imitatus est usque ad Odoacrum Erulorum in Italia Regem. Vide annotat. 2. ad S. Felicem IV. Pont. LVI.

(3) Praefatio in Marcellini & Faustini Libellum precum ad Imperatores apud Sirmundum tom. 2. edit. Venetæ.

(4) Sozomemus lib. 4. cap. 11. pag. 449. & 450.

(5) Theodoretus lib. 2. Hist. Eccl. cap. 17. pag. 96.

(6) Praefatio memorata.

(7) Theodoretus loc. cit.

(8) Socrates lib. 2. extremo cap. 37. pag. 116.

(9) Theodoretus loc. cit.

vixisset modico tempore, (10) seu annos octo, X. Kalendarum Decembrium die defunctus est (11) anno Christi 365. (12)

S. DA-

(10) Sozomenus lib. 4. extremo cap. 15. pag. 451.

(11) Præfatio memorata.

Magdeburgenses Cent. 4. cap. 10. pag. 747. *Conradus Helberstadenſis in ſuo Chronico narrat, Leonem quendam Felici ſucceſſiſſe in Episcopatu Romano. Verum Antoninus tit. 10. cap. 3. ait, eam rem eſſe incertam, ac ſuſpicatur, vel Antipapam fuiſſe, ſic nominatum, vel Liberium etiam dictum eſſe Leonem, qui Felicem præceſſit: & hinc eſſe, quod in Catalogo Pontificum paſſim hujus Leonis nulla mentio fiat. Baronius ad an. 357. §. 69. & Bellarminus lib. 4. de Rom. Pont. cap. 9. docent, Leonem illum Pontificem eſſe omnino commentitium.*

(12) Utrum in Pontificibus Felici locus ſit, ambigitur. Sunt, qui ajunt, congregaſſe ſe Sacerdotes, & cum conſilio Liberii ordinariſſe in locum ejus Felicem, ut liber Pontificalis in Liberii vita loquitur. Alii contra Felicis electioni nec Clerum, nec populum conſenſiſſe, reſpondent ex S. Athanaſii Historia Ariana ad Monachos num. 75, pag. 389. Inſtant illi, a populo duntaxat poſt Liberii lapſum pro Pontifice habitum. Hi a populo ejectum repunt, eique præpoſtum Liberium reverſum ab exilio damnati Athanaſii reum, & Sirmiſis formulæ ſubſcriptione atque Arianoꝝ communione contaminatum. Urgent illi, Theodoretum lib. 2. Hiſt. Eccl. cap. 17. Felicem Liberii ſucceſſorem facere. At hi Theodoro obſiſtunt Optatum Milevitanum lib. 2. §. 3. & S. Auguſtinum epiſt. 53. §. 2. ubi Romanorum Pontificum ſeriem recentiores nullam faciunt hujus Felicis mentionem. Addunt illi, *Conſtantium Auguſtum*, referente Anſelmo Havelbergentiſi lib. 3. Dialogorum cap. 21. pag. 207. tom. 1. Spicilegii Dacheriani, *decolari præcepiſſe Felicem Papam, ſucceſſorem Liberii, eo quod declaraverat eum hæreticum; proferunt etiam adhibitum humato Felicitulum: Hic jacet corpus S. Felicis Papæ & Martyris; qui Conſtantium hæreticum damnavit, repertum anno 1582. Gregorio XIII. Pontifice. Sed hi Anſelmum Havelbergentiſem Episcopum dicunt Scriptorem eſſe recentioreſ quam ut certam faciat fidem, utpote qui anno 1145. Dialogos ſuos miſit ad Eugenium III.; illam vero tumuli-inſcriptionem dubiam eſſe, nec rem decernere contendunt, quod Marcellinus & Fauſtinus comi & rerum ſpectatores Felicem defunctum ſimpliciter dicant, ſine ulla mentione martyrii, & Conſtantium ab hoc Felice damnatum nullus ſcripſerit antiquorum. Utcumque ſit, ejus memoria tamquam *Papæ & Martyris* in Romano Martyrologio IV. Kal. Auguſti colitur atque celebratur. Vide Baronium ad an. 357. §. 59. 61. 63. 67. & ad an. 367 §. 14. Schelſtratum in Antiquitate Eccleſiæ illuſtrata tom. 1. diſſertat. 2. cap. 9. Nat. Alexandrum in Hiſt. Eccl. ſæc. IV. diſſertat. 1.*

XXXIX.

S. D A M A S U S I.

ANNO CHRISTI 367.

VALENTINIANI & VALENTIS IMPP. 4.

DA M A S U S *vir plurimis virtutibus insignis, Romanae Ecclesiae post Liberium cathedram sortitus* (1) est anno 367. XVII. Kal. Octobris. Is natione Hispanus Patrem habuit Antonium. Tristi admodum initio usus est Pontificatus. Nonnulli siquidem seu odio, seu invidia ducti, alium Pontificem in Basilica Sicini creaverunt, Ursinum seu Ursicinum Diaconum Romanum. Quo ex facto tanta seditio, imo vero tanta bella coorta sunt, alterutrum defendentibus populis, ut replerentur humano sanguine orationum loca. (2) Constatque, in Basilica Sicini uno die centum triginta septem reperta cadavera peremptorum. (3) Qui stabant ab Ursicino contra Damasum, cum alio modo non possent, oblato falso crimine electionem ejus convellere tentarunt. Integerrimum & castissimum Pontificem, qui *Virgo Ecclesiae Virginis Doctor* a D. Hieronymo appellatur, de adultério accusare haud veriti sunt. Calumniam effugit fretus innocentia sua, atque eodem referente Hieronymo, & vicit adversarios, & non nocuit superatis. (4) Tranquillam & pacatam adeptus Romanae Ecclesiae administrationem, obtinuit ab Imperatore Valentiniano, ut

Bar. ad
an. 367.
§. 6. 7.
Pag. §. 2.

fertat. 32. art. 3. Tillemontium annotat. 60. in Historiam Ariano-
rum tom. 6. pag. 778. Lambertinum De Serv. Dei Beatif. & Beat.
Canoniz. lib. 4. part. 2. cap. 27. num. 14. Papebrochium in Co-
nato Chronico Historico Dissertat. 10. & 15. & annotat. 9. ad
Gregorium XIII. Pont. CCXXVIII.

(1) Theodoretus lib. 2. Hist. Eccl. cap. 17. pag. 617. tom. 3.

(2) Rufinus lib. 2. Hist. Eccl. cap. 10.

(3) Ammianus Marcellinus lib. 27. cap. 3.

(4) Epist. 48. alias 50. ad Pammachium §. 18. pag. 228. e-
pist. 1. alias 49. ad Innocentium §. 15. pag. 7.

ut Ecclesiasticorum & Monachorum, qui sub prætextu religionis viduarum, & pupillarum opes venabantur, avaritiam coerceret lege promulgata, ne quid de eorum liberalitate quacumque, vel extremo iudicio possent adipisci. (5) Varia habuit Romæ Concilia; inter quæ illud maxime illustre, in quo ipse primus, cum hæresim (Apollinaristarum) latius serpere intellexisset, eam ab Ecclesia Catholica alienam esse decrevit, (6) ac non Apollinatem modo, verum etiam Timotheum ejus discipulum deposuit, & ab Ecclesiæ communionem alienos pronuntiavit. (7) Idem Damasus fidei adamus protinus obstitit Macedonio, qui Spiritus denegabat Deitatem, & Dominum conservum prædicabat. (8) Mandavit enim Episcopis Orientalibus, qui Romam acciti ad Concilium necessariam suam Constantinopoli moram excusarant, ut Concilium ipsi celebrarent adversus eum, celebratumque auctoritate sua fecit Oecumenicum II. (9) D. Hieronymi opera usus est in conscribendis epistolis

Bar. an.
373. §. 1.

An. 381.
§. 38. 48.

(5) Lib. 16. Cod. Theodof. tit. 2. qui est de Episc. & Cler. leg. 20.

S. Hieronymus epist. 22. ad Nepotianum §. 6. Pudet dicere, Sacerdotes idolorum, mimi, & auriga, & scorta hereditates capiunt: solis Clericis & Monachis hoc lege prohibetur: & prohibetur non a persecutoribus, sed a Principibus Christianis. Nec de lege conqueror, sed doleo, cur meruerimus hanc legem. Lego etiam ejus epistolam 22. ad Eustochium §. 16. & 28.

S. Ambrosius epist. 18. §. 13. Nobis etiam privata successione emolumenta recentibus legibus denegantur, & nemo conqueritur.

Petrus Constant. 1. Epist. Rom. Pont. in S. Damaso I. pag. 473. Verum cum Valentiniani lex horum reprimentæ cupiditati nihil proficeret, nec desissent, ut noceat Hieronymus epist. 2. ad Nepotianum, qui ei per fideicommissa illuderet, cumque eorum Dei ministris esset consumeliosa: postmodum Marciani Imperatoris Novella, quæ habetur tit. 3. abrogata est.

(6) Sozomenus lib. 6. cap. 25.

(7) Theodoretus lib. 5. Hist. Eccl. extremo cap. 9. Apollinaris error primarius, quod Christi corpus anima rationali careret, & pro anima Deitatem haberet: apud Lab. tom. 2. Conc. pag. 896.

(8) Synodus VI. act. 18. apud eundem Lab. tom. 6. Conc. pag. 1049. & Harduinum tom. 3. pag. 1419.

Concili-
um Œ-
cum. II. (9) Convocatum est anno 381. a Theodosio Magno haud inconsultu Damasi. Nam Constantinopolim conveneramus, inquit Patres hujus Concilii in Epist. Synodica ad Damasum apud Lab. tom.

tom. 2. Conc. pag. 961. mandato litterarum vestrarum, superiorem anno a vestra Reverentia post Concilium Aquilejense ad Dei amantissimum Imperatorem Theodosium missarum. Convenere autem 150. & ad summum 180. quibus præfuisse Timotheum Alexandrinum, quam Acholium Thessalonicensem propius vero est. Congregationis causa duplex, ut & Nicæna Fides confirmaretur, & Constantinopoli ordinaretur Episcopus, teste Socrate lib. 5. cap. 8. Confirmanda autem erat Nicæna Fides adversus Macedonium in primis, item adversus Aetium, Eunomium, eosque omnes, qui post Ariminense Concilium ex decreto Constantii Imperatoris dicebant Filium Dei in omnibus similem Patri. Quod spectat ad alteram causam, Maximus Cynicus, qui Constantinopolitanam Sedem usurpaverat, dejectus est; & Episcopale jus vindicatum Gregorio Nazianzeno, qui cum studio pacis se abdicasset Episcopatu, in ejus locum susceptus est Nectarius vir ordinis Senatorii adhuc Catechumenus. Fides Nicæna stabilita Symbolo explicato, additisque verbis: *Credimus in Spiritum Sanctum Dominum ad confutandam impiam Macedonii amentiam. Ecclesiæ disciplina tribus (septem alii numerant) canonibus sancita. Ex his unus simul honoris primatum post Romanum Episcopum, simulque Patriarchæ jurisdictionem in Diæceses Thraciæ, Ponti, & Asiæ tribuit Antistiti Constantinopolitano. Sed neque hunc, neque alios canones, nisi quatenus confirmant Nicænam Fidem, & damnant hæreses, recipit Damasus, neque ejus successores usque ad Innocentium III. qui anno 1215. in Concilio Lateranensi IV. Œcum. XII. can. 5. pacis causa usurpatum ad id temporis primum locum post Romanum Episcopum Constantinopolitano adjudicavit. Contra vero Symbolum semper ab Ecclesia Romana, & quidem veluti tessera Catholicæ Fidei receptum est, & apud Græcos etiam in locum Nicæni, nomine haud mutato, susceptum. Romani enim servant veterem morem recitandi Symbolum Apostolorum, quo indicarent, nullam hæresim Romæ exordium sumsisse. Vide annotat. 11. ad Leonem III. Pont. XCVIII.*

Vox Filioque in Ecclesiis Hispaniarum Symbolo adjecta dicitur sexto labente sæculo; apud Gallos, & Germanos octavo; ab Ecclesia Romana exeunte nono. Josephus Cardinalis de Aguirre tract. 4. de Sacrosancto Trinitatis mysterio, cap. 54. disputat. 92. sect. 3. pag. 689. tom. 2. Dicendum est, particulam Filioque primum additam fuisse Symbolo Constantinopolitano in Concilio Toletano III. anno Christi 589. Ibidem namque pag. 340. tom. 1. Conciliorum Hispaniæ ejusdem De Aguirre, & apud Labbeum tom. 5. pag. 1000. & Harduinum tom. 3. pag. 472. legitur Symbolum ipsum cum particula: Ex Patre, & Filio procedentem. Nullum autem aliud Concilium sive Provinciale, sive Generale est illo antiquius, in quo additio eadem facta Symbolo legatur.

D. Thomas 1. part. quæst. 36. art. 2. ad 2. generatim asserit, vocem *Filioque* insertam Symbolo in quodam Concilio in Occidentalibus partibus congregato, auctoritate Romani Pontificis, cujus auctoritate etiam antiqua Concilia congregabantur, & confirmabantur.

vide.

stolis ad diversas consultationes ex diversis Ecclesiarum Conciliis ad se Romam perlatis. (10) Eundemque iussit Novum Testamentum Græcæ fidei reddere. Elegans in versibus componendis ingenium habuit, multaque & brevia opuscula metro edidit. (11) Itaque vel ex hoc loco

Vide Baronium ad an. 883. §. 35. Petavium Theologic. Dogmat. tom. 2. lib. 7. cap. 2. & 19. Bellarminum lib. 2. de Christo cap. 21. Natalem Alexandrum in Hist. Eccl. Sæc. IV. Dissertat. 37. art. 3. pag. 391. Angelum de Nuce in Exkursu Historico Theologico *De particula Filioque in Symbolo* tom. 4. Scriptor. Rer. Italic. pag. 584. Gasparem Juenin tom. 3. Institut. Theologic. dissertat. 5. cap. 3. art. 2. Michaellem Lequien Dissertat. 1. in Damascenum §. 26. pag. XIII.

Ad hoc Concilium pertinere videntur verba illa Sozomeni lib. 6. Hist. Eccl. cap. 22. *Cum hæc questio, utrum Spiritus Sanctus ejusdem cum Patre, & Filio substantiæ consensus esset, ageretur, & contendendi studio magis magisque in dies cresceret, Episcopus Urbis Romæ, re comperta, scripsit ad Orientis Ecclesias, ut Trinitatem consubstantialem, & honore, gloriaque æqualem, una cum Occidentalibus Episcopis confiterentur. Quo facto, utpote controversia iudicio Romanæ Ecclesiæ terminata, singuli quiescere; eaque questio finem tandem accepisse videbatur.*

(10) Baronius ad an. 382. §. 24.

S. Hieronymus epist. 123. ad Ageruchiam §. 10. *Ante annos plurimos cum in chartis Ecclesiasticis juvarem Damasum Romanæ Urbis Episcopum, & Orientis atque Occidentis synodicis consultationibus responderem.*

Idem Hieronymus in Vita Malchi §. 1. hæc habet: *Scribere disposui ab adventu Salvatoris usque ad nostram ætatem, id est ab Apostolis usque ad nostri temporis sæcem, quemodo & per quos Christi Ecclesia nata sit, & adulta, persecutionibus creverit, & martyriis coronata sit; & postquam ad Christianos Principes venerit, potentia quidem & divitiis major, sed virtutibus minor facta sit. Hoc tamen consilium non perfecit.*

(11) S. Hieronymus De Viris illustribus cap. 103. & 135. & epist. 123. seu Præfat. in quatuor Evangelia ad Damasum pag. 697. tom. 3. *Novum opus me facere cogis ex veteri, ut post exemplaria Scripturarum toto orbe dispersa, quasi quidam arbiter sedeam, & quia inter se variant, quæ sint illa, quæ cum Græcæ consentiant veritate, decernam. . . . Præsens præfatiuncula pollicetur quatuor tantum Evangelia, quorum ordo est iste, Matthæus, Marcus, Lucas, Joannes, codicum Græcorum emendata collatione, sed veterum. Quæ ne multum a lectionis Latine consuetudine discrepant, ita calamo temperavimus, ut his tantum, quæ sensum videbantur mutare, correctis, reliqua manere pateremur, ut fuerant.*

Bona lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 3. §. 4. *S. Hieronymus iussu*

Da-

loco D. Hieronymi colligi licet id, quod convenit inter doctos, Librum Pontificalem, cui nulla inest elegantia sermonis, a Damaso non fuisse compositum.

(12) *Prope octogenarius sub Theodosio Principe mortuus est anno 384. III. Idus Decembr. post annum decimum septimum, mensem secundum, diem sextum & vigesimum, quam Romana Ecclesie Sacerdos iudicio Dei electus fuerat.* (13)

Bar. ad an. 384.
§. 18.
Pag. §. 2.

SIRI-

Damasi Papae Italicae versionis errores quosdam magis conspicuos correxit: cum plebejos aliquot & soli Italiae familiares loquendi modos usitatoribus commutavit, reliquam versionem ob perspicuitatem Latini sermonis reliquit.

Baronius ad an. 378. §. 66. *Cum Hieronymus omnino se liberum fateatur, nec umquam tituli vinculo voluisse astringi testetur: vide quomodo subsistat, ut fuerit ipse creatus a Damaso Presbyter Cardinalis. Sunt enim correlativa, & ad aliquid significantia antiquo more Presbyter Cardinalis, & titulus, ut alterum sine altero esse non valeat. Et ad an. 382. §. 25. Quod intime Damaso inhereret, eam dignitatem existimant consecutum, quasi necesse fuerit, omnem, qui ab epistolis est summus Pontifici, fuisse Cardinalem, cum de S. Prospero, auctore Gennadio de Viris illustribus cap. 84. certum sit, in eodem ministerio usui fuisse S. Leoni Pontifici, nec tamen Cardinalem extitisse.*

In S. Hieronymi vita, quae est in tomo XI. Operum ejus, cap. 14. §. 4. pag. 60. *Pelagius secundus, ut est in tom. 4. Concil. B. P. 314. Romanae Ecclesiae Episcopum eum appellat: & Anastasius apud Mabillonium tom. 1. Musei Italici part. 2. pag. 82. eundem, quem sibi Bibliothecarii titulum atque officium ei donat. Hoc tantum dicit Anastasius Bibliothecarius loc. cit. Si hoc esset, eandem sanctam Scripturam Latinitas ex ipso Hebraico fonte per Beatum Hieronymum Ecclesiae Romanae Presbyterum, & Divinae Bibliothecae cultorem haecenus non hausisset. Similiter Nicolaus I. epist. 51. Audi quid Coelestis Bibliothecae cultor dicat Hieronymus; apud Harduinum tom. 5. Conc. pag. 276. & Labbeum tom. 8. pag. 437.*

(12) Vide annotationem 3. ad S. Linum pag. 9.

(13) Ambrosius epist. 17. §. 10. pag. 826. tom. 2.

Baronius ad an. 384. §. 26. *In libro de Romanis Pontificibus de Damaso dicitur, ejus praecepto institutum, ut die noctuque Psalmi in Ecclesiis canerentur: quod plane falsum est. Sed fortasse aliqua potius forma ab eo praescripta fuit. Siquidem ab ipso exordio nascentis Ecclesiae viguisse in Ecclesia Catholica cum cantu divinam nocturnamque psalmodiam, certum est. Id probat Bona De Divina Psalmodia cap. 1. §. 4.*

Et cap. 16. §. 6. *Multi scriptores, inquit, legem canendae doxologie in fine Psalmorum ad Damasum Papam referunt, a quo hanc editam*

XL.

SIRICIUS.

ANNO CHRISTI 385.

VALENTINIANI II. 10. THEODOSII 6.

Bar. an. 385. §. 5.
6.
Pag. §. 2.

NON sine tumultu fautorum Ursicini anno 385. pridie Idus Januar. *successit Damaso Siricius, hodie qui noster est socius, cum quo nobiscum totus Orbis commercio Formatarum in una communionis societate concordat, ut ait S. Optatus Milevitanus lib. 2. contra Parmen. §. 3. Romanus fuisse dicitur ac Tiburtii filius. Ipso Pontificatus initio celebrem scripsit epistolam*

editans sanctionem ajunt, D. Hieronymo suadente & procurante. Decepti sunt isti ob Epistolam Hieronymi ad Damasum, que ab eruditis Hieronymi res accuratius expendentibus, tanquam adulterina ac plane commentitia exploditur. Et §. 10. Cantum alternum Damasus non introduxit, sed ab Ambrosio institutum Apostolico decreto stabilivit primus.

In lib. 16. Cod. Theod. sub initium tit. 1. est edictum memorati Theodosii Imperatoris, quo *cunctos populos sibi subjectos in tali vult religione versari, quam Pontificem Damasum sequi claret. Hanc legem sequentes, Christianorum Catholicorum nomen jubet amplecti. Reliquos vero dementes vesanosque heretici dogmatis infamiam sustinere.*

Baronius ad an. 367. §. 10. *Adeo Roma his temporibus effulgebat Romanorum Christiane religionis Antistiticum decor atque splendor, ut non Ammiani tantum (lib. 27. extremo cap. 3.) vel ceterorum illi similium commoverit animum; sed & clarissimorum virorum, imo amplissimorum Magistratum invidiam concitavit. Unde Prætextatus ille nobilissimus Romanorum, quem Proconsulatum gessisse in Oriente horum Imperatorum exordia vidimus, & Viventio sequenti anno susceptum fuisse in Urbana Præfectura, aliisque magistratibus auctum, suo loco dicimus; hic ipse Prætextatus, inquit S. Hieronymus, qui designatus Consul est mortuus; homo sacrilegus, & idolorum cultor solebat ludens Beato Papæ Damaso dicere: Facite me Romane Urbis Episcopum, & ero protinus Christianus. Hæc Hieronymus contra Joan. Hierosolymitanum §. 8. ut plana appareat, summo atque regali Christi Sacerdotio regiam quoque magnificentiam fuisse conjunctam.*

Iam ad Himerium Episcopum Tarraconensem, quæ constat quindecim capitibus spectantibus ad Ecclesiasticam disciplinam. (1) Cap. 1. confirmat, quod iam ejus decessor Stephanus Traditionis auctoritate vindicaret, *baptizatos ab hæreticis denuo baptizari non licere.* (2) Cap. 2. vult, Sacramentum Baptismi extra necessitatem administrari tantum diebus Paschæ & Pentecostes. (3) Cap. 7. Sacerdotes & Diaconos cœlibes esse jubet lege roborans ductam usque ab Apostolicis temporibus consuetudinem. (4) Cap. 9. & 10. decernit Ordinum interstitia. (5) Cap. 13. permittit

G Mo-

(1) Petrus Coustant tom. 1. Epist. Rom. Pont. in Siricii epist. 1. pag. 624. *Ex epistolis decretalibus, quibus Romani Præsules ad diversarum Ecclesiarum consultationes respondent, licet hæc prima sit, quæ ad nos pervenerit, non est tamen prima, quæ ea de causa scripta sit. Neque enim Hieronymus in epistola ad Agrippiniam se in responsionibus ad Orientis Occidentisque consultationes Damasum juvare, nisi hoc antea receptum fuisset usu, commemorasset.*

(2) Hujus constitutionis non confirmatorem, sed auctorem facit ipsum Siricium Scriptor Libri Pontificalis: *Hic constituit, hæreticos sub manus impositione recipi & reconciliari.* Ex quibus patet, in eodem Libro dici Romanos Pontifices aliquid interdum constituisse, non quod instituerint primi, sed quod duncaxat confirmarint: Petrus Coustant tom. 1. Epist. Rom. Pont. pag. 340. ubi agit de decretis Melchiadi Papæ attributis.

(3) Tertullianus De baptismo cap. 19. *Diem baptismo solemniorum Pascha præstat . . . Exinde Pentecoste ordinandis lavacris latissimum spatium est.* Nimirum Ecclesiam disciplina receptor, de qua sancti Patres, & Concilia testantur, Paschæ & Pentecostes dies baptismo solemnibus ceremoniis administrando præstituit: quarundam Ecclesiarum usus adjunxit dies Natalis, & Epiphaniæ Domini, itemque diem ortus S. Joannis Baptistæ. Ceterum, ut ait Tertullianus, *omnis Dies Domini est, omnis hora, omne tempus habile baptismo: si de solemnitate interest, de gratia nihil refert.* S. Augustinus serm. 210. §. 2. *Baptismi Sacramentum omni die licet accipere.* Vide Petrum Coustant tom. 1. pag. 625. annotat. in Siricii epist. 1.

(4) Vide Petrum de Marca lib. 1. de concordia Sacerdotii & Imperii cap. 8. §. 4. & Petrum Coustant in hunc Siricii locum tom. 1. Epistolarum Romanorum Pontificum pag. 630.

(5) His verbis apud Lab. tom. 2. Conc. pag. 1021. *Quicumque se Ecclesie vovit obsequiis a sua infansia, ante pubertatis annos baptizari, & lectorum debet ministerio sociari. Qui ab accessu adolescentiæ usque ad tricimum ætatis annum. . . . Acolythus & Sub-*

dia-

Bar. an.
390. §. 38.
An. 389.
§. 63.

Monachis quoque, quas tamen morum gravitas & vitæ ac fidei institutio sancta commendat, Clericorum officii aggregari. (6) Idem nuptiis præsens esse consuevit, (7) & anathemate confixit Jovinianum Monachum, qui Virginitatem sanctæ Mariæ destruebat, & virginitati sacræ nuptias fidelium coequabat. (8) Manichæos quoque, ut legitur in libro Pontificali, diris devotos ejecit ex Urbe, eisdemque ad Ecclesiam redeun-

diaconus esse debbit: post quæ ad Diaconis gradum . . . . . accedas. Ubi, si ultra quinque annos laudabiliter ministravit, congruè Presbyterium consequatur. Exinde post decennium, Episcopalem cathedram poterit adipisci.

Quæ vero jam atate grandævus, melioris propositi conversatione provocatus, ex laico ad sacram militiam pervenire festinat, desiderii sui fructum non aliter obtinebit, nisi eo, quo baptizatur, tempore, statim Lectorum aut Exorcistatum numero societur. . . . Quæ dum initiatus fuerit, expleto biennio, per quinquenium aliud Acolythas & Subdiaconus fiat, & sic ad Diaconatum provehatur. Exinde jam accessu temporum Presbyterium, vel Episcopatum, si cum Cleri ac plebis evocaverit electio, non immerito sortietur.

Zosimus quoque in epist. ad Hesichium Salonitanum cap. 3. apud Lab. pag. 1557. & Petrum Constant pag. 970. exposcit Ordinum interstitia: atque ut docet Gaspar Juenin in Commentario Historico de Sacramentis dissertat. 8. de Sacram. Ordinis quæst. 3. cap. 3. nono Ecclesiæ seculo obtinebat circa interstitiorum tempus lex, quam Siricius & Zosimus promulgarant. Post annum millesimum ex antiquo interstitiorum jure plurimum detractum est. Vide Lambertinum Institut. 58. pag. 293.

(6) Monachi sacro Presbyteratus Ordine initiari coepti quarto labente sæculo. Primus omnium S. Athanasius Clero Alexandrino Sacerdotes ex Monachis dedit. Ejus vestigiis in partibus Occidentis primus institit S. Eusebius Vercellensis Episcopus, teste D. Ambrosio epist. 63. §. 66. Siricius monachis omnibus, quos vitæ gravitas & integritas commendaret, non modo ad sacerdotium, sed etiam ad Episcopatum aditum patefecit.

(7) Baronius ad an. 57. §. 50. & Siricius ipse epist. 2. apud Lab. tom. 2. Conc. pag. 1024. Nos sane nuptias non aspernantes accipimus, quibus velamine intersumus.

S. Ambrosius epist. 19. §. 7. Ipsum conjugium velamine sacerdotali & benedictionis sanctificari oportet.

(8) S. Augustinus lib. 1. contra duas epistolas Pelagianorum cap. 2. Vide Nat. Alexandrum dissertat. 48. in Hist. Eccl. sec. IV. Rescriptum Episcoporum Ambrosii &c. ad Siricum apud Lab. tom. 2. Conc. pag. 1026. & Harduinum tom. 1. pag. 855. Jovinianum, Auxentium &c. quos Sanctitas sua damnavit, scias apud nos quoque secundum judicium suum esse damnatos.

deuntes iussit detrudi in Cœnobia, ac toto vitæ spatio ibi pœnitentiam agere, nec Eucharistiam sumere, nisi in extremo vitæ periculo. (9) Non pugnavit solum contra Manichæos, sed etiam contra Priscillianistas Manichæis in pluribus consentientes, imò contra *omnes hæreses*, ut scribit auctor Libri Pontificalis. Fulgentem Pontificatu egregie gesto detrectant aliqui, perinde quasi Ecclesiæ periclitanti propter Origenistas a Marcella Romæ detectos adfuerit minus promte. (10) Cum annos tredecim, mensent unum, & dies decem Pontifex fuisset, diem suum obiit anno 398. VIII. Kal. Martias. (11)

An. 381.

§. 113.

An. 398.

§. 1.

Pag. §. 2.

G 2

S. ANA-

(9) Unde duo quadam consequuntur, & Monasteria ante Siricium fuisse, & gravioribus delictis pœnitentiam perpetuam impostam fuisse; cum hoc tamen moderamine, quod in ultimo constitutum viaticum concederetur. Schelstratus Antiquit. Illustratæ part. 1. pag. 463.

(10) Quis miretur, Siricium virum, qui de suo ingenio ceteros aestimabat, ut ait Hieronymus epist. 127. alias 16. ad Principiam §. 9. non modo non damnasse Rufinum Origenistam, sed etiam et Aquilejani solum patrium proficicenti post editam infamem interpretationem librorum Origenis *περι ἀρχῶν*, De principiis, litteras formæ, seu communicatorias concessisse? Sibi enim persuadere non potuit; in viro tanti nominis ac famæ, qualis tum habebatur Rufinus, latere venenum hæreseos, quo Urbs tota absumta esset; nisi fuisset a S. Marcella detectum. Non est igitur Siricius hæc de causa negligentis infimulandus. Ut Jovinianum aliosque hæreticos damnavit: ita Rufinum quoque damnasset, si errores ejus cognitos habuisset atque perspectos.

Siricium autem præmatura morte ereptum e vivis, quod paullo segnius defenderit causam Fidei, dicit nemo, qui recte sentiat præsertim cum multos Romanos Episcopos Pontificatus diuturnitate exsuperavit, plures superaverit, ac decesserit natus annos amplius septuaginta, ut probat Florentinius Exercitat. XVI. in Martyrolog. Hieronymianum ad VI. Kal. Decembr. ubi ea purgat, quæ Siricii sanctitatem obscurare Baronio visa sunt. Quod facit etiam Norisius in dissertat. De Sanctitate Siricii, Operum tom. 4. pag. 721. Vide Cardinalem Lambertinum De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 4. part. 2. cap. 5. num. 4. pag. 22.

(11) Papebrochius in Conatu Chronico Historico ad Siricium pag. 147. num. 9. Hæcenus Romani Pontifices Episcopos sese simpliciter scripserant, in genuinis quæ quidem inveniuntur Epistolis; primus (quod quidem sciatur) Papa nomen sibi tribuit Siricius Papa, Orthodoxis per diversas provincias scribens; illiusque exem-

plura

XLI.

S. ANASTASIUS I.

ANNO CHRISTI 398.

ARCADII & HONORII IMPP. 4.

PRIDIE Idus Martias anno 398. succedit in Pontificatum vir insignis Anastasius, (1) quem diu Roma habere non meruit, ne Orbis caput sub tali Episcopo truncaretur. (2) Imo idcirco raptus atque translatus est, ne semel latam sententiam precibus suis flectere conaretur; dicente Domino ad Jeremiam: Ne oraveris

Bar. an.
398. §. 6.
3. 4.
Pag. §. 5.

plum secutus Leo Papa Univerſis per Siciliam conſtitutis ſalutem: epist. 17. Ita obſervavit Petrus Cantelius noſter in ſua Metropolitanaſum Urbium hiſtoria tom. 1. part. 2. Diſſertat. 1. cap. 2.

Idem Cantelius part. 1. Diſſertat. 1. cap. 1. ſcribit, ſæculo ſexto Ennodium Ticinenſem, Caſſiodorum, & Liberatum vocate conſueviſſe Romanum Episcopum Papam, Antifiſites vero aliarum Eccleſiarum Episcopos, poſtea ſenſim obtinuiſſe, ut nono ſæculo ex-eunte, vel ineunte decimo, Papa nomen uni Romano Pontifici tribueretur: tandem, cum Schiſmatici pro odio, quod habebant in Romanum Episcopum, nomen Papa ſibi vindicarent, anno 1073. in Synodo Romæ habita caſiſſe Gregorium VII. (quod tradit etiam Baronius in Martyrolog. Rom. ad diem X. Jan.) ut Papa nomen unicuique eſſet in univerſo Orbe Chriſtiano, nec liceret alicui ſe ipſum vel alium eo nomine appellare. Hac in regiſtro Epistolaram Gregorii VII. quod aſſervatur in Biblioth. Vaticana, ubi actones e-juſ Synodi ſcripti habentur. Baronium ſequitur etiam Sirmondus annotat. ad Ennodii epist. 1. lib. 4. & Mabillonius De re diplom. lib. 2. cap. 2. §. 8. At Pagius tom. 3. Breviarii in Addendis pag. 559. dicit, ſe nescire, a quo acciperis Cantelius, id in Synodo Romana ſub Gregorio VII. ſancitum eſſe: neque enim in decem, quas hic Pontifex Romæ celebravit, Synodis huiuſmodi decreti veſtigium aliquod reperitur.

(1) Ad hunc uſque Pontificem pervenit ſeries Pontificum Romanorum contexta a D. Auguſt. epist. 53. al. 165. §. 2. In Siricium Anaſtaſii ſucceſſorem deſinit S. Optatus Milevitanus lib. 2. §. 3.

(2) Orbis caput truncatum dicitur ob eam cauſam, quod Roma anno poſt Anaſtaſii mortem octavo, Chriſti 410. primam obſi-ſionem & direptionem paſſa eſt ab Alarico Gothorum Rege.

raveris pro populo isto, neque deprecaberis in bonum.

(3) Romanus fuit, ac Maximi filius. *Vir ditissime paupertatis, & Apostolica sollicitudinis statim noxium perculit caput, & sibilantia hydræ ora compescuit.* (4)

Videlicet Origenis impia *πενή ἀρχῶν* volumina (5) proscripsit, nec solum auctorem Origenem, sed etiam interpretem Rufinum acerrimum Origenistarum defensorem ac patronum anathematizavit. (6) Idem, ut est in Libro Pontificali, *constituit, ut quotiescumque Sancta Evangelia recitarentur, Sacerdotes non sederent, sed curvi starent,* (7) *ut videlicet humilitatem, qua*

Bar. an.
400. §. 33.
Lab. tom.
5. Conc.
pag. 658.
Bar. an.
402. §. 42.
43.
Pag. §. 16

G 3 a

(3) Hæc S. Hieronymus epist. 127. alias 16. ad Principiam §. 10.

(4) Idem epist. 130. alias 8. ad Demetriadem §. 16.

Adversus Rufinum lib. 2. §. 12. ponit inter multa Origenis mala hæc maxime heretica: *Dei filium creaturam; Spiritum Sanctum ministrum; mundos innumerabiles, æternis sibi sæculis succedentes; Angelos versos in animas hominum; animam Salvatoris fuisse, antequam nasceretur ex Maria; resurrectionem nostrorum corporum sic futuram, ut eadem membra non habeant.* Hæc & similia an vere tribuantur Origeni, disputat Huetius lib. 2. Origenianorum, Norisius in Dissertat. Historica de Synodo quinta cap. 6. & lib. 1. Historiæ Pelagianæ cap. 1. sectæ Pelagianorum Principem facit.

(5) Idem cit. epist. 127. alias 16. §. 10. pag. 952.

Idem extrema epist. 97. ad Pammachium & Marcellam §. 4. *Predicationem cathedræ Marci Evangelistæ Cathedræ Petri Apostoli sua predicatione confirmet. Quamquam celebri sermone vulgatum sit Beatum quoque Papam Anastasium eodem fervore, quia eodem spiritus est, lasciantes in seveis suis hereticos persecutum, ejusque litteræ doceant, damnatum in Occidente, quod in Oriente damnatum est. Cui multos imprecamur annos, ut hæreseos rediçiva plantaria per illius studium longo tempore aversata moriantur.*

(6) Una cum Origene Rufinum ab Anastasio lata sententia condemnatum, negat Petrus Coustant Monito in epist. 2. ejusdem Anastasii §. 7. pag. 723. quod Anastasius ipse in ea epistola a iudicio de Rufino ferendo sese sustinere constanter affectus: quippe cum nondum satis compertum erat, qua ille mensa libros Origenis Latino transtulisset.

Rufinus Monachus Aquilejensis Origeniana doctrina maximus pro-pugnator ac promotor, Pelagianorum idem magister & amicus fuit.... Primus in Occidente Pelagianam hæresim docuit, ac Pelagium & Celestium eadem imbuit: Norisius Hist. Pelag. l. 1. c. 1. qui cap. seq. 3. secutus auctoritatem antiqui Codicis Vaticanæ Bibliothecæ ait, Rufinum errorem ab se assertos condemnasse.

(7) Bona lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 7. §. 3. Omnes assurgere

a Domino docetur, etiam corpore demonstrarent, (8) Anno 402. V. Kal. Majas ad superos evolavit, cum vita puritate & abundantia doctrinæ populum Dei toto Ecclesiastica auctoritatis rigore rexisset (9) annos quatuor, mensem unum, & dies tredecim.

XLII.

S. INNOCENTIUS I.

ANNO CHRISTI 402.

ARCADII & HONORII IMPP. 8.

INNOCENTIUS Albanensis patre Innocentio natus, vir insigni solertia ac prudentia præditus, (1) in locum Anastasii, consentientibus sanctis Sacerdotibus, omnique Clero ac populo, ordinatus est (2) anno

Bar. an.
402. §. 48.

& statim dum legitur Evangelium ritus antiquissimus est, ut tamquam servi ante Dominum se promissos & paratos ostendant ad exequenda mandata Dei, que in Evangelia promulgantur.

Cur autem hoc decretum Anastasius conderet, causam præbuit contentio Romæ inter Presbyteros & Diaconos oborta. Hi enim, ut ait Baronius ad an. 402. §. 44. administrantes res Ecclesiæ, superciliosa elati spernebant Presbyteros; Presbyteri autem in eisdem insurrexerunt, atque ex consuetudinis Romane Ecclesiæ præscripto, ipsis sedentibus, eos stare debere contendebant. Sed eo usque contentio pertinax progressa est, ut etiam cum stantes Diaconi curam populo lægerent Evangelium, Presbyteri tamen minime a sessione consurgerent, quod ut enorme factum, Anastasius Papa emendandum sancto decreto putavit.

(8) Walafrius Strabo De rebus Ecclesiasticis cap. 22. tom. 15. Biblioth. Patrum pag. 192.

(9) Innocentius I. epist. ad Anysium Theffalonicensem Episcopum apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1701. apud Harduinum tom. 2. pag. 1120. & apud Petrum Constant. tom. 1. Epist. Rom. Pont. pag. 739.

(1) Theodoretus lib. 5. Hist. Eccl. extremo cap. 23. pag. 231.

(2) Innocentius I. in Epist. ad Anysium apud Lab. tom. 4. Conc. pag. 1701. Et apud Petrum Constant. pag. 739.

Hieronimus epist. 130. alias 8. ad Demetriadem §. 16. pag. 986. Sancti Innocentii, qui Apostolica Cathedra, & supradicti viri (Anastasii) successor, & filius est, teneas fidem.

no 402. XV. Kal. Junii. Haud leve ei fuit cum Theophilo Alexandrino & Orientalibus Episcopis negotium de caussa S. Joannis Chryostomi. Hunc bis injusto judicio damnatum, & Episcopatu dejectum, appellatione ejus suscepta absolvit, & Constantinopolitanæ Sedi restituit. (3) Qui vivo præsto fuit, non defuit mortuo. Recusavit enim communicare cum Attico Constantinopolis Episcopo, & Orientalibus, donec injustam Chryostomo ignominiam demerent, ejus nomine in Diptycha, unde expunctum fuerat, restituto, nomenque Arfacii, qui post expulsionem Chryostomi usurpaverat Constantinopolitanum Episcopatum, ex iisdem Ecclesiasticis tabulis expungerent. (4) Idem profectus est cum legatis ad Honorium Imperatorem, & Alaricum Regem Gothorum ad pacem inter ipsos concilian-

Pag. §. 19.
Bar. an. 404 §. 20.
Pag. §. 16.
Bar. an. 407 §. 21.

An. 409 §. 10.

G 4

(3) Palladius in Dialogo de Vita S. Joannis Chryostomi pag. 9. tom. 13. Operum ejusdem Chryostomi: *Innocentius Papa improbavit judicium a Theophilo factum.*

Geladius in epist. ad Episcopos Dardaniæ tom. 4. Conc. pag. 1203. *Sanctæ memoriæ Joannem Constantinopolitanum Synodus etiam Catholicorum Præsulorum certe damnarat, quem simili modo Sedes Apostolica, etiam sola, quia non consensit, absolvit.*

(4) Bona lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 12. §. 1. *Diptychorum nomen a Ptychis, id est plicis derivatur: unde Diptycha tabulae sunt, quæ duas habent plicæ. . . . Invenio autem, tria fuisse genera Diptychorum, sive tabularum, quibus nomina in singulis Ecclesiis inscribebantur. Primum erat peculiare Episcoporum, eorum præsertim, qui illam Ecclesiam revereant, dummodo probitate ac sanctis moribus claruissent. Secundum vivorum, in quibus eorum nomina descripta erant, qui adhuc viventes dignitate aliqua, vel beneficiis illi Ecclesiæ collatis conspicui, vel alio titulo benemeritis erant. In his primo loco Romanus Pontifex, tum alii Patriarchæ, & proprius Antistes, ac reliqui clero adscripti recensebantur; postea Imperator, Principes, Magistratus, & populus fidelis. Tertium erat mortuorum, qui in catholica communione decesserant. Usus vero Diptychorum, eorumque lectionem inter Missarum solemnias vel ab Apostolis, vel ex illorum institutione seu traditione ab immediatis successoribus cepisse, satis constat ex iis, quæ supra cap. 8. de nominum recitatione & præfatis Patribus allata sunt.*

Baronius ad an. 407. §. 22. *Cæterum ad Arcadium Imperatorem idem Innocentius Papa, audita Joannis Chryostomi morte, gravissimæ acrimonia aspersas, anathemateque terrificas, quibus tum ipsum, tum Augustam, tum denique Episcopos sceleris complices, excommunicat, litteras dedit, quas recitat idem Baronius §. insequente 23.*

liandam, & obsidionem avertendam ab Urbe. Quæ legatio licet successu caruerit, ei tamen cessit prospere. Namque accidit ut tamquam justus Loth subtractus a Sodomis, occulta providentia Dei apud Ravennam tunc positus, peccatoris populi non videret excidium. (5) Eum vero, salute Urbis præposita religioni Catholicæ, permisit, ut imminente jam Romæ Alarico, consuetæ Ethnicis sacrificia fierent, Zosimi Comitis mendacium & calumnia est (6). Illud quoque est falsum, quod produnt alii, eum voluisse, irritum esse Ordinis Sacramentum administratum ab hæreticis. Vetuit enim duntaxat, Clericos ab Heterodoxis initiatos frui honore ac privilegiis dignitatis suæ. Exinde caput curarum fuit hæresis Pelagiana. *Nefandi erroris capita* (Pelagium, ejusque discipulum Cælestium, qui circa peccatum Originale, circa vires liberi arbitrii, & Dei gratiam multa peccabant) *Apostolico mucrone percussit*, (7) *primus ex Pontificibus*, (8) eoque Concilii Carthaginienfis II. & Milevitani II. sententiam contra illos latam confirmavit. (9) Adeo nulla in re Pelagio, quod jam Charant Pelagiani, consentiens fuit. (10) Idem *primus*

Bar. an.
416. §. 14.

mus

- (5) Orosius lib. 7. cap. 39. pag. 573.
- (6) Lib. 5. Historiæ Novæ cap. 41. pag. 623.
- (7) S. Prosper contra Collatorem cap. 21.
- (8) Aub. Miræus Schol. ad cap. 43. Gennadii de Viris Illustribus apud Fabricium in Bibliotheca Ecclesiastica pag. 21. S. Innocentius I. Pelagium ejusque socium Cælestium primus ex Pontificibus anno 417. Ecclesiastica communione privavit.
- Facundus Hermianensis Pro defensione trium Capitulorum lib. 7. cap. 3. *Primus Pelagianam hæresim condemnavit Innocentius.*
- (9) Epistolis 181. & 182. inter Augustinianas, & apud Lab. tom. 2. Conc. pag. 1283. & 1287. Concilia vero sunt & ipsa inter Augustini epistolas 175. & 176. De quibus ita loquitur idem extremo sermone 131. alias 2. de Verbis Apostoli: *De hac causa duo Concilia missa sunt ad Sedem Apostolicam: inde etiam Rescripta venerunt. Causa finita est: quæ tamen recruduit sub Zosimo.*

(10) S. Augustinus De dono Perseverantiæ cap. 2. §. 4. *Tria sunt, quæ maxime adversus Pelagianos Catholica defendit Ecclesia: quorum est unum, gratiam Dei non secundum merita nostra dari, quoniam Dei dona sunt, & Dei gratia conferuntur etiam meritis universa iustorum: alterum est, in quantumcumque iustitia sine quantumcumque peccatis in hoc corruptibili corpore neminem vivere:*

nas Novatianos Roma degentes persequi cepit, multasque eis Ecclesias ademit. (11) Varia decreta edidit pertinentia ad Ecclesiasticam disciplinam. Ut alia missa faciam, in epistola ad Victricium mores rexit Clericorum, & Virginum sacrarum, (12) atque ejusdem epistolæ cap. 3. constituit, ut si majores causa in medium fuerint devolutæ, ad sedem Apostolicam, sicut Synodus statuit, & beata consuetudo exigit, post judicium Episcopale referantur. (13) Et cap. 6. bimaritum ac bigamum esse decernit, qui unam ante Baptismum, alteram post, priore mortua, duxit uxorem: quod sola in Baptismo peccata dimittuntur, nec uxorum numerus aboletur. (14) In epistola vero ad Decentium cap. 1. abusum emendavit,

versum est, omnino nasci hominem peccato primæ hominis & vinculo damnationis obstrictum, nisi reatus, qui generatione contrahitur, regeneratione solvatur.

S. Vincentius Lirinensis in Commonitorio cap. 24. pag. 355. Quis unquam ante prophanum illum Pelagium tantam virtutem liberi præsumsit arbitrio, ut ad hoc in bonis rebus per actus singulos adiuvandum necessariam Dei gratiam non putaret? Quis ante prodigiosum discipulum ejus Celestium, vana prævocationis Adamæ humanum genus negavit adstrictum?

(11) Socrates lib. 7. Hist. Eccl. cap. 9. & Cassiodorus Historiæ Tripartitæ lib. 11. cap. 9.

(12) Post recitata decreta Innocentii, quæ pertinent ad Virgines consecratas, ita subjicit Concilium Turonense anno 567. celebratum Can. 20. apud Labbeum tom. 5. Conc. pag. 859. Quis Sacerdotum contra decreta talia, quæ a Sede Apostolica processerunt, agere presumat? Et quorum auctorum valere possit prædicatio, nisi quor. Sedes Apostolica semper aut intromiserit, aut apocryphos fecerit, & patres nostri hoc semper custodierunt, quod eorum præcepit auctoritas? Nos ergo hoc sequentes, quod Papa Innocentius statuit, in canonibus nostris infrenos statuamus observandum.

(13) Apud Labbeum tom. 2. Conc. pag. 1250. & Petrum Constant tom. 1. Epist. Rom. Pont. pag. 749.

(14) Epist. 23. ad Episcopos Synodi Tolosanæ cap. 6. apud Lab. tom. 2. Conc. pag. 1282. & Petrum Constant tom. 1. Epist. Rom. Pont. pag. 771. Aliter senserat & scripserat S. Hieronymus epist. 69. alias 83. ad Oceanum §. 2. & extremo lib. 1. Apolog. adversus Rufinum. Vide cit. Petrum Constant pag. 751.

Et epist. ad Concilium Milevitanum apud eundem Constant pag. 896. num. 2. Diligenter & congrue Apostolici consulis honoris arcana .... saper anxius rebus, quæ sit tenenda sententia: antiquæ scilicet regulæ formam secuti, quam toto semper ab Orbe nostris esse servatam.

vit, qui irrepserat, ut contra usum Romanæ Ecclesiæ pax alicubi ante confecta mysteria traderetur, cum necessario indicenda sit post consecrationem, ut pacis osculo demonstraretur, populum ad omnia, quæ in mysteriis aguntur atque in Ecclesia celebrantur, præbuisse consensum.

Bar. an.
417. §. 4.
6.
Pag. §. 4.

(15) Cap. 4. probavit jejunium Sabbati jampridem Romæ receptum, ratamque fecit traditionem, ex qua Ecclesia die Parasceves, & Sabbato ante Pascha abstinet a sacrosancto Missæ sacrificio. (16) Idem in epistola ad Exuperium cap. 7. decrevit, *Qui libri recipiantur in Canone sanctarum Scripturarum*. Obiit anno 417. V. Kal. Augusti, cum annos quindecim, menses duos, & dies decem ei Pontificatus fuisset.

S. ZO-

(15) Bona lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 16. §. 6. ubi ex dictis eos affirmat errare, qui Innocentio I. osculi pacis institutionem adscribunt.

(16) Hugo Menardus in notis ad Librum Sacramentor. S. Gregorii pag. 333. tom. 3. *In Parasceve Majoris Hebdomadis non consecratur Corpus Christi: sed Sacerdos in Missa utitur Præsantificatis, id est hostiis antea consecratis tum pro se, tum pro omni populo. Quod per totam Quadragesimam observant Græci, exceptis Dominicis, Sabbatis, & Festo Annuntiationis, in quibus peragunt Corporis & Sanguinis Domini Sacrificium ex antiquo more, quem reperire est in can. 52. Synodi Quinisextæ seu Trullanæ apud Labbeum tom. 6. Conc. pag. 1165. & Harduinum tom. 2. pag. 1682.*

Missæ, quæ celebratur feria sexta Majoris Hebdomadæ, dicitur Missa Præsantificatorum, quæ tamen æquivoce dicitur Missa, cum careat consecratione corporis & sanguinis Jesu Christi. Bona lib. 1. Rerum Liturgic. cap. 15. §. 5.

Missæ autem, quæ Sabbato ejusdem hebdomadæ celebratur, ad noctem subsequantem pertinet . . . . Jam vero quam ab reu. solemnè sacrificium in Parasceve, & Sabbato subsequente sit prætermissum, non levis etiam difficultas est. Moralem causam de Parasceve afferre solent Ecclesiasticorum rituum expositores, nempe. quia in hac die Dominus seipsum obtulit, & ipsa oblatio sufficit ad salutem credentium. *Que ratio est Amalarii, & vulgari Alcuini. Probabilior est ea, quæ ab Innocentio I. indicatur, scilicet quod isto biduo Apostoli in mare constituti, jejuni permanserint, adeo ut ob hanc causam traditio Ecclesiæ habeat, isto biduo Sacramenta penitus non celebrari. Hinc factum est, ut primi Christiani Apostolos imitandi studio ab omni cibo isidem hoc biduo abstinerent, atque ab ipsa Sacrificii oblatione, & fortasse etiam a communione ex Præsantificatis, quæ nescio, an primis temporibus fuerit ommissa: Mabillonius Comment. in Ordinem Rom. tom. 2. Musei Italici cap. 11. pag. 74. 75.*

XLIII.

S. ZOSIMUS.

ANNO CHRISTI 417.

HONORII 23. THEODOSII II. 10.

SUCCESSOR *Innocentii sanctus Papa Zosimus*,
 (1) Græcus, Abrahamii filius, electus est anno Bar. an.
 417. XIV. Kal. Septembris, Hujus prudentia, dolis Cæ- 417. §. 17.
 lestii ac Pelagii tentata, laborare visa est. Namque Cæ- 18. 31. 37.
 lestius, qui post mortem Innocentii Romam advolarat, Pag. §. 12.
 ei obtulit libellum ita compositum, ut licet pravis sca- 13. 16.
 teret quæstionibus, Catholicus tamen videri posset: *quia
 superius in eodem libello suo, de hujusmodi quæstionibus
 locuturus, ante prædixerat: Si forte ut hominibus quis-
 piam ignorantæ error obrepsit, vestra sententia corri-
 gatur. Hanc ejus prælocutionem venerabilis Papa Zosi-
 mus tenens, egit cum homine leniter, a vinculis tamen
 excommunicationis nondum credidit esse solvendum.* (2)
 Pelagius vero epistolam ad Zosimum scripsit comple-
 ten-

(1) S. Augustinus lib. 2. De peccato Originali extremo cap.
 9. §. 10.

Theodoretus lib. 5. Hist. Eccl. cap. 38. pag. 214. *Innocentio
 præstantissimo Romana Urbis Episcopo successit Bonifacius.* Verum,
 ut animadvertit Tillemontius, solus est in opinione hac, & o-
 mnes consentiunt, Zosimum, non Bonifacium successisse Innocen-
 tio.

(2) Augustinus lib. 2. De peccato Originali cap. 7. §. 8.

Idem contra Julianum lib. 6. cap. 12. §. 37. *Quale est autem,
 quod beate memorie Zosimum Apostolicæ Sedis Episcopum, ut in
 tua pravitate persistas, prævaricationis accusas? Qui non recessit a
 suo prædecessore Innocentio, quem tu nominare timuisti, sed malui-
 sti Zosimum, quia egit primitus lenius cum Cælestio: quoniam se
 in his sensibus vestris, si quid displiceret, paratum esse dixerat cor-
 rigi, & Innocentii litteris consensurum esse promiserat.* Et lib. 2.
 contra duas epistolas Pelagianorum cap. 3. §. 5. *Tot & tantis in-
 ter Apostolicam Sedem & Afros Episcopos currentibus & recurrenti-
 bus scriptis Ecclesiasticis, etiam gestis de hac causa apud illam Se-
 dem*

Bar. an.
418. §. 16.
17. 19. 20.
Pag. §. 16.
17. 28.

Etentem ea, quæ cuilibet non sollertissimo fucum fecissent. At fraudibus utriusque mox per Africanos Episcopos patefactis, utrumque damnavit. Quo facto *Africanorum Conciliorum decretis sententia sua robur adnexit*, & ad impiorum detruncationem gladio Petri dexteras omnium armavit *Antistitum* (3) ea epistola, quæ *Tractoria* dicitur a Mario Mercatore, (4) & in causa Pelagianorum non secus, atque illa S. Leonis *De Incarnatione* ad Flavianum, videtur fuisse regula Fidei. Eadem *Tractoria* missa etiam ad Honorium Imperatorem commorantem Ravennæ impetravit, ut Cælestius, ceterique Pelagiani pellerentur ex Urbe, & pro hæreticis haberentur. Adeo postquam de Pelagianorum malitia compertum habuit, eos curavit extinguere, eorumque, si fieri posset, memoriam delere.

Idem ob terminandas alias Ecclesiæ necessitates Augustinum legavit in *Cæsariensem Mauritanie Civitatem*. (5) Ejus decreta duo ponuntur in *Libro Pontificali*,

dem Cælestio presente & respondente consecris; quænam tandem Epistola venerande memoriæ Pape Zosimi, quæ interlocutio reperitur, ubi præcepit credi oportere, sine ullo vitio peccati Originalis hominum nasci? Nusquam prorsus hoc dixit, nusquam omnino conscripsit. Sed cum hoc Cælestius in suo libello passuisset, inter illa duntaxat, de quibus se adhuc dubitare & instrui velle confessus est, in homine acerrimi ingenii, qui profecto, si corrigeretur, plurimis profuisset, voluntas emendationis, non falsitas dogmatis approbata est. Es propterea libellus ejus Catholicus dictus est, quia & hoc Catholice mentis est, si qua forte aliter sapit, quam veritas exigit, non ea certissima definire, sed deserta, ac demonstrata respicere. Vide Garnerium in Marii Mercatoris Commonitorium cap. 1. pag. 13. tom. 1.

(3) S. Prosper contra Collatorem cap. 21. pag. 362.

Idem in Chronico pag. 741. *Concilio apud Carthaginem habito 214. Episcoporum ad Papam Zosimum Synodi decreta perlata sunt, quibus probatis, per totum mundum hæresis Pelagiana damnata est.*

(4) In Commonitorio super nomine Cælestii cap. 3. pag. 18. tom. 1.

De tractoriis epistolis copiose Garnerius in hunc Mercatoris locum, Baronius ad an. 142. §. 11. Norisius in Appendice ad Historiam Donatistarum Lect. 4. Operum tom. 4. pag. 623. & Constant tom. 1. Epist. Rom. Pont. Monito in Siricii epistolam 5. num. 12. pag. 650.

(5) Possidius in Vita Augustini cap. 14. Augustinus ipse epist. 190. §. 1. *Litteræ, quas ad Mauritaniam Cæsariensem misisti, me*

cali, alterum, quo constituit, ut *Diaconi lœvas tectas de pallis linoſtimis haberent*, (6) alterum, quo per *Parochias conceſſit licentiam benedicendi Cereum Paſchalem*. (7) Mortuus eſt VII. Kal. Januarii anno Chriſti 418.

apud *Cæſaream præſente venerunt*, quo nos *injuncta nobis a venerabili Papa Zoſimo Apoſtolica Sedis Epifcopo Eccleſiaſtica neceſſitas traxerat*. Quam neceſſitatem exponit epif. 209. ad Cæleſtinum Pontificem §. 8.

(6) Bona lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 24. §. 6. *In Actis S. Silveſtri, quæ Damaso adſcribuntur, ab eo conſtitutum legimus, ut Diaconi Dalmaticis in Eccleſia uterentur, & Pala linoſtima lœva eorum tegetetur: Zoſimus item conſtitutum ſciſſe dicitur, ut Diaconi lœvas tectas haberent de pallis linoſtimis, ubi forte legendum linoſtema, id eſt ex lino & lana contexta, quæ ut ait Iſidorus lib. 19. Orig. cap. 22. dicta eſt linoſtima, quia in flamine lœnum, in trama lanam habet. Nomine autem hujus pallæ nobis commodius intelligi poteſt, quam ſtola Diaconalis, quæ in humero ſiniſtro ab ipſis deſertur ad differentiam Sacerdotalis a collo ante pectus pendentis. Stola item mentio fit ſub nomine Orarii in Concilio Laodiceno tempore ejuſdem Silveſtri habito cap. 22. & 23. quibus Subdiaconis & Lectoribus prohibetur, ne Orarii utantur. Ex quo duplici teſtimonio inferitur, ante annos mille & trecentos uſum ſtola in Eccleſia invaluiſſe.*

(7) Baronius ad an. 418. §. 76. *Quod autem ad Cereum Paſchalem ſpectat, perperam acciperunt nonnulli, ut a Zoſimo putarint primo inventum eſſe ejus uſum: cum illud tantum a Zoſimo inſtitutum eſſe dicatur, ut idem Cereus, qui in majoribus tantum Baſilicis incendi ſoleret, eque ſingulis Parochiis concederetur. Qui ex hymno Prudentii colligunt, uſum benedicendi Cerei Paſchalis eſſe antiquiorem Zoſimo, eos falli probant Mabillonius lib. 2. De Liturgia Gallicana pag. 141. & Martene De Antiqua Eccleſia diſciplina in divinis celebrandis officiis cap. 24. Neque tamen propterea, adjuccit Mabillonius, tam novus eſt Cerei in vigiliis Paſchalibus benedicendi ritus, uti Heiſio viſum eſt, cum Ennodius Ticinenſis ante annum 520. Epifcopus geminam Cerei Paſchalis benedictionem ſcripſerit. In Miſſali item Gothico-Gallicano occurrit Benedictio cereæ beati Auguſtini Epifcopi, quam adhuc Diaconus cum eſſet, edidit & cecinit, ſub hoc exordio: Exultet jam Angelica turba Cælorum &c. ut modo in uſu habetur. In mſs. nonnullis eadem iſtius benedictionis titulus legitur: Auguſtinus ipſe in lib. 15. De Civitate Dei cap. 22. quorſdam verſus refert, quos in laude quadam Cerei ſcripſit. In utraque Cerei benedictione Ennodius teſtatur, ex Cereo benedictio decerptas a Fidelibus fuiſſe patticulas contra procellas. Inde Agnorum Dei cereorum origo.*

Durandus lib. 6. cap. 80. num. 2. Cerei benedictionem tribuit Ambroſio, alii S. Leoni, alii Petro Diacono Caſinenſi monacho, alii

Bar. an.
418. §. 75.
77.
Pag. §. 71.

418. Pontificatus primo, mense quarto, die septimo, cum paullo ante Apiarii Presbyteri ab Urbano Siccensi in Africa Episcopo gradu dejecti appellationem suscepisset: Unde fuit ad quinquennium inter Africanam, & Romanam Ecclesiam contentio de Appellationibus. (8)

S. BO-

alii S. Gregorio Magno, a quo & *muscis tonis ornatam ferunt*, ut ait Garfias Loaisa in notis ad Concilium Toletanum IV. cap. 9. apud Labbeum tom. 5. Conc. pag. 1731. Vide Hieronymum *Gigli* in Epistolas S. Catharinæ Senensis Part. 2. epist. 87. pag. 554. & Lambertinum de Festis Christi part. 1. §. 394. pag. 168. & Inſtitut. 39. pag. 197.

(8) Lupus Dissertat. de octava Synodo generali cap. 16. act. 6. pag. 385. tom. 3. *Apiarius Romam appellans egerat contra vetustissimam Ecclesie Africanæ consuetudinem, causamque dedit multæ inter hanc & Romanam Sedem contentionis. Africanæ Ecclesie Clerus inferior Romam appellare non poterat: primus id attentavit Apiarius. Hinc omnis illa cum Zosimo Pontifice, & ejus successoribus longa & dura de Romana appellatione lis, per sextam Carthaginiensem Synodum memorata, per Bonifacium II. Pontificem, & Justinianum Augustum tandem extincta, ac per Marcum Antonium de Dominis ad Romanum Primum arietandum imperite aut nequiter assumta. Etenim etiamnum hodie ex Hadriani IV. Pontificis per Innocentium III. roborato indulto inferior Sicilia Clerus Romam appellare non potest, & tamen non dubitat de Primatu Romano. Es quidem Zosimi de Apiario gratiosum judicium, quasi per interim citra sue consuetudinis injuriam receptis Africanæ Ecclesie.*

Eadem contentio de Appellationibus latius explicatur a memorato Lupo in Dissertat. De Africanæ Ecclesie ad Sedem Apostolicam prævocationibus pag. 145. tom. 8. Baronio ad an. 419. §. 64. Petro de Marca lib. 6. De Concordia Sacerdotii & Imperii cap. 14. Schelstrato in Ecclesia Africana Dissertat. 1. cap. 7. §. 7. Nat. Alexandro in Hist. Eccl. sæc. IV. Dissertat. 18. Propositione 2. objectione 9. Tillemontio tom. XIII. pag. 775. 1031.

Papebrochius in Conatu Chronico Historico ad S. Zosimum pag. 149. num. 4. *Nomen Urbis ad titulum Episcopi seu Papæ primus addidit Zosimus, Episcopus Urbis Romæ Hefychio Episcopo Salonitano salutem scribens, & post eum Bonifacius, Leo, & alii: hic autem & Catholicæ Ecclesie titulum adjunxit. Cæsari Theodosio religiosissimo & piissimo Augusto Leo Papa Ecclesie Catholicæ Urbis Romæ. Ita prælaudatus Cancellius noster libro ac loco jam allegatis ad S. Siricium.*

XLIV.

S. BONIFACIUS I.

ANNO CHRISTI 418.

HONORII 24. THEODOSII II. II.

POST Zosimum Romanæ Ecclesiæ præfuit Bonifacius (1) Presbyter, Jocundi Presbyteri filius, Romanus. Venerabilem virum hunc, veterem Presbyterum, in lege doctissimum, ac bonis moribus comprobatum, (quod cum magis ornabat) invitum (2) anno 418. V. Kal. Januarii Presbyteri elegerunt. Diaconi vero, & Presbyteri admodum pauci, qui electioni ejus non consenserant, nisi patrocínio Symmachi Præfecti Urbis, summum Sacerdotium dederunt Eulalio Archidiacono.

Bar. an.
418. §. 78.
Pag. §. 72.
Bar. an.
419. §. 7.
& 8.
Pag. §. 2.

(3)

(1) Socrates lib. 7. cap. 11. pag. 283.

(2) Hæc sunt in Libello supplici Presbyterorum Romanorum ad Honorium Imp. apud Baronium ad an. 419. §. 8. Hoc tempore in creando Pontifice triduum a morte decessoris (quod postea lege caudum est) fuisse expectatum, probat Symmachi præfecti ad Honorium Augustum relatio de iis, quæ, Zosimo Papa mortuo, in creatione successoris consigerunt (apud Baronium ad an. 418. §. 80.) ubi Eulalius Bonifacii amulus de exequiis prioris Episcopi a populo & a Clericis ad Ecclesiam Lateranensem adductus dicitur, ubi per biduum remoratus est, ut expectaretur dies consuetus, quo posset solemniter ordinari, id est eligi. Hoc triduum cum in electione Gregorii VII. qui ipsa die mortis Alexandri II. creatus est, servatum non fuisset; id postea Benno Cardinalis, aliique Gregorii adversarii ipsi objecerunt: quod triduum per id tempus nulla lege sancitum fuisse existimat Baronius, qui Bennonis criminationem hoc loco rejicit. Mabillonius comment. in Ordinem Romanum cap. 17. pag. 112. Lege vitam Bonifacii III. Pont. LXVIII.

Idem Mabillonius cap. 18. pag. 119. Eulalius, ut in litteris Clevis Romanæ ad Honorium Augustum legitur, circumventis paucissimis Presbyteris, exhibitio etiam cum aliis Ostiensi Episcopo, in locum sibi non debitum, incustodito religionis ordine, per ambitum proruit. Ubi cum audis, Ostiensem Episcopum cum aliis accersum fuisse ad Eulalium ordinandum, alios Episcopos ejus ordinatio- ni cooperatos fuisse, vero proximum est.

Bar. an.
419. §. 8.
10. 13. 15.
29. 34.

(3) Honorius Imperator mendacibus Symmachi litteris deceptus, Eulalio magis, quam Bonifacio favere primum visus est. Postea cum a Presbyteris Bonifacio consentientibus litteras accepisset, utrumque ad se Ravennam arcessitum Urbe abstinere iussit, donec causa utriusque in Concilio cognosceretur, misso interim Romam Achilleo Episcopo Spoletino, qui Paschæ tempore *sacra mysteria celebraret*. Dum apparatus Concilium, Eulalius contempto Honorii mandato Urbem ingreditur. Quo facto omnem ipse controversiam diremit. Nam offensus Imperator iussit, eum pelli ex Urbe, & revocari Bonifacium *acclamatione totius populi, ac consensu meliorum Civitatis, divinæ institutionis ordine consecratum*.

(4) Statim quæ suarum partium erant, obire coepit sollicita cura, atque in id primum studuit, ut Ecclesiam schismate turbatam conciliata pace stabiliret, eique non in præsens modo, sed etiam in posterum prospiceret. Ideoque egit cum Honorio Imperatore, ut *constitueret, quatenus in Urbe Roma numquam per ambitum ordinaretur Antistes*. Annuens ille edixit, *si duo contra sacra, si duo temeritate certantes fuerint ordinati, nullum ex his futurum penitus Sacerdotem, sed illum solum in Sede Apostolica permansurum, quem ex numero Clericorum nova Ordinatione divinum iudicium, & universitatis consensus elegerit*.

(5) Quoniam vero Bonifacius piissimorum Imperatorum catholica devotione gaudebat, contra inimicos gratiæ Dei non solum Apostolicis, sed etiam Regiis est usus edictis, & idem cum esset doctissimus, adversus libros tamen Pelagianorum beati Augustini Episcopi responsa poposcit. (6) Decreta ejus, referente

Li-

(3) Hoc Bonifacium inter & Eulalium dissidio factum, ut primum Honorius, deinde Italia Reges alii aliis temporibus se se Romani Pontificis, electioni immiscuerint. Pagius ad an. 419. §. 2.

Eulalius constitutus in Civitate Nepesina Episcopus, legitur in Libro Pontificali.

(4) In memorato libello supplicis apud Baronium ad an. 419. §. 8.

(5) Epistola Bonifacii ad Honorium, & Honorii Rescriptum ad Bonifacium existat apud Labbeum tom. 2. Concil. pag. 1582. & 1583. & apud Coustant tom. 1. Epist. Rom. Pont. pag. 1025. & 1028.

(6) S. Prosper contra Collatorem cap. 21. pag. 362.

BONIFACIUS I. 113

Libro Pontificali, fuerunt, ne cui mulieri, neve dic-
tæ Deo virgini *pallia sacrata*, seu, quod alius Codex
habet, *palliam sacratam* contingere, aut lavare liceret,
nec tus in Ecclesia adolere: (7) item ne *servus* aut *ob-*
noxius curiæ, vel *cujuslibet rei Clericus* fieret. Vitam
reliquit anno 423. VIII. Kal. Novembr. postquam *an-*
nos quatuor, menses novem, & dies duodeviginti mu-
nia Pontificatus obivit.

Bar. an.
423. §. 8.
Pag. §. 6.

XLV.

S. CÆLESTINUS I.

ANNO CHRISTI 423.

THEODOSII II. 16.

CÆLESTINUM Diaconum Prisci filium Roma-
num anno 423. III. Nonas Novembr. in Petri *se-*
de Dominus Deus noster sine ulla plebis suæ discissione
constituit, (1) licet qui ab Eulalio steterant, adhuc in
schismate perseverarent, eumque, ut est in Libro Pon-
tificali, *peterent revocari*. Decessorum vestigia secutus
Novatianis Ecclesias, quas Romæ habebant, ademittit, &
Rusticulam eorum Episcopum clam in privatis ædibus
plebem colligere compulit. Etenim ad id usque temporis
Novatiani Romæ plurimum floruerant, cum multas ibi
Ecclesias possiderent, & maximam populi multitudinem

Bar. an.
423. §. 8.
9.
Pag. §. 7.
11.

H in
Augustinus scripsit libros quatuor contra duas epistolas Pelagia-
norum, quos Bonifacio Papæ nuncupavit, ad eumque misit per A-
lypium.

(7) Decretum simile huic editum est a Sotere pag. 25. Utrum-
que supposititium aliquibus videtur. Namque Zacharias Pontifex
interrogatus, num *Monachis, idest ancillis Dei* liceret munia qua-
dam in Ecclesia obire, id epist. 7. cap. 5. negavit, uno fretus *capit-*
ulo 16. ex Gelasii epist. 9. ad Episcopos Lucaniæ, nulla facta men-
tione decreti seu a Sotere, seu a Bonifacio I. editi, quamvis esset
questioni propositæ multo accommodatius, cum de *Monacho* no-
minatim decerneret. Epistola Gelasii est apud Labbeum tom. 4.
Conc. pag. 1194. Zachariæ tom. 6. pag. 1509.

(1) S. Augustinus epist. 209. al. 261. §. 1.

*in eis colligerent, (2) Idem sciens damnatis non exa-
men iudicii, sed solum pœnitentiæ remedium esse præ-
standum; Cælestium, quasi non discusso negotio audien-
tiam postulantem, totius Italia finibus iussit extrudi: a
deo & præcessorum suorum statuta, & decreta Synoda-
lia inviolabiliter servanda censebat, ut quod semel me-
ruerat abscindi, nequaquam admitteret retractari. Nec
vero segniore cura ab hoc eodem morbo Britannias libe-
ravit, quando quosdam inimicos gratiæ solum suæ origi-
nis occupantes, (3) etiam ab illo secreto exclusit O-
ceani, & ordinato Scotis Episcopo, dum Romanam in-
sulam studet servare Catholicam, facit etiam barbaram
Christianam. (4) Per hunc virum etiam Orientales
Ecclesiæ gemina peste purgatæ sunt, quando Cyrillo A-
lexandrinæ urbis Antistiti, gloriosissimo Fidei Catholici
defensori, ad exsecandam Nestorianam impietatem Apo-
stolico auxiliatus est gladio, quo etiam Pelagiani, dum
cognatis consöderantur erroribus, iterum prosternerentur.
(5) Nimirum celebrato Romæ Concilio Nesto-
rium Constantinopolitanum Antistitem inauditæ hære-
seos auctorem (6) & Christianorum communione, &*

Bar. an.
430. §. 12.
23. 25.
57. 60.
Pag. §. 4.
5.

*Epi-
(2) Socrates lib. 7. cap. 11. pag. 283. & Cassiodorus lib. 11. Hist.
Tripartitæ cap. 10.*

*(3) Pelagium gente Britannum dicit Marius Mercator in Com-
monitorio ad Lectorem adversus hæresim Pelagii & Cælestii §. 2.
pag. 30. A S. Prospero in Carmine de ingratis cap. 1. dicitur ca-
luber Britannus: ab Orosio in Apologetico Britannicus noster. Au-
gustinus epist. 186. alias 106. cap. 1. §. 1. Pelagium, quem credimus,
ut ab illo distingueretur, qui Pelagius Tarenti dicitur, Britonem
fuisse cognominatum.*

*(4) Idem S. Prosper in Chronico pag. 744. Ad Scotos in Chri-
stam credentes ordinatur a Papa Cælestino Palladius, & primus E-
piscopus mittitur. Contentio est inter Hibernos & Scotos de Pal-
ladii missione. Illi, quos constat Scotos appellatos a veteribus, di-
eunt, Palladium missum in insulam suam: Scoti vero, sive, ut nunc
vocantur, Sooto-Britanni, ad se missum esse confirmant. Pagius
ad an. 431. §. 51.*

(5) S. Prosper contra Collatorem cap. 21. pag. 363.

*(6) Nestorius contrario Apollinari morbo, dum se se duas in Chri-
sto substantias distinguere simulat, duas introducit repente personas,
& inaudita scelere duos esse vult filios Dei, duos Christos, unum
Deum, alterum hominem, unum, qui ex Patre, alterum, qui sit ge-
neratus ex Matre. Atque ideo asserit, Sanctam Mariam non Theotō-*

con,

Episcopatu privatum fore edixit, ni usus dato in pœnitentiam spatio decem dierum errorem deponeret. Exequendæ sententiæ & suæ fungendæ vicis negotium Cyrillo dedit. (7) Cognita re Nestorius imminentem capiti suo procellam in caput Cyrilli ipsius studuit convertere. Priusquam enim Cælestini epistola ex Romano Concilio data una cum Cyrilli & Concilii Alexandrini epistola Synodica, eique subjectis duodecim anathematismis sibi redderetur, fraudibus insinuavit se Theodosio, persuasitque, *ut sacram ad Cyrillum dirigeret, & a sua eum persecutione compesceret.* (8) Directa sacra Imperator eum arguit tamquam inquietum & scandala sectantem, Conciliumque omnibus Episcopis indixit Ephesum, *ut conferrent de Nestorii libris & Cyrilli iudicium:* (9) At fraudi eventus defuit. Si-

H 2 qui-

con, (Dei genitricem) sed Christodcon (Christi genitricem) esse dicendam, quia scilicet ex ea non ille Christus, qui Deus, sed ille, qui erat homo, natus sit: S. Vincentius Lirinensis in Commonit. cap. 12. pag. 333. & 334.

Nestorium lingua vermibus erosa ad graviora, & sempiterna migrasse supplicia, scribit Euagrius lib. 1. Hist. Eccl. extremo cap. 7. pag. 265.

(7) Marcellinus Comes in Chronico ad an. Chr. 430. apud Sirmondum tom. 2. pag. 276. *Cælestinus Romanæ Arcis Pontifex Nestorio pravitatis Episcopo per epistolam suam, dasis eidem decem dierum induciis, vel pœnitenti veniam, vel dissentienti damnationem denuntiat. Idem Nestorius apud Ephesum ducentorum Sanctorum Patrum sententia in Synodo condemnatus est, Cælestino Cyrillum Alexandrinæ Civitatis Episcopum pro tempore vicarium denuntiantem.*

(8) *Sacra, Epistola, diploma Principis:* Ducangius in Glossario.

(9) Liberatus in Breviario cap. 4. & 5. apud Lab. tom. 5. Conc. pag. 744.

Concilium hoc est Ephesinum Œcumenicum III. anno 431. convocatum a prædicto Theodosio juniore, Orientis Imperatore. Eius convocacionem tamquam consilio suo & auctoritate factam Cælestinus ratam habuit. Interfuerunt Episcopi ducenti fere numero, ut ait S. Vincentius Lirinensis in Commonitorio cap. 29. Suos ad Concilium legatos Pontifex misit Arcadium & Projectum Episcopos, ac Philippum Presbyterum. Ante horum adventum Concilio præfuit Cyrillus Alexandrinus cum suo, tum Cælestini nomine. Suo, quia ex sanctione Canonum Nicænorum primus erat post Romanum Pontificem Episcopus, ideoque absentibus legatis Pontificis

Concilium Œcumenicum III.

quidem Nestorius hæreseos compertus, in eaque obstinatus in dies perseverans, ab universo Episcoporum coetu anathemate damnatus est, & amotus Episcopatu. Concilii acta Cælestinus rata atque perpetua fecit auctoritate sua. (10) Semipelagianos Massilienses doctrinæ

Bar. an.
431. §.
187.

tificis Romani, ipse primum in Concilio locum debebat obtinere: Nomine Cælestini, quia ei mandaverat Cælestinus, ut susciperet executionem sententiæ in Romana Synodo latæ contra Nestorium. Qua de re in Concilio agebatur.

Utrum vero etiam postquam legati Ephesum appulere, Cælestini personam gesserit, non convenit. Quod si quis causam quarat, cur Cælestinus post Cyrillum vicarium datum tres alios legaverit, hanc reddit Petrus de Marca lib. 5. De Concordia Sacerdotii & Imperii cap. 4. §. 7. *Etenim Theodosius Imperator a Nestorii fautoribus circumventus, dissidium in Ecclesiam invehens Cyrillo imputabat, qui contentionibus ex invidia adversus Nestorium accensis pacem Ecclesie turbasset. . . . Quare necessarium omnino fuit, ut Cælestinus alios præter Cyrillum Legatos mitteret, qui posteriores curas ad generalem Synodum deferrent, & Cyrilli anathematismos confirmarent.* Duodecim igitur Cyrilli anathematismis, quos superiore anno 430. habito Alexandriæ Concilio, adversus Nestorii infanias ediderat, confirmatis, statutum est, unam tantum esse in Christo divinam personam, duas vero naturas divinam & humanam sine ulla confusione ac divisione conjunctas inter se, eoque Mariam Virginem vere dici & esse Θεοτόκον : *Deiparam*. Quæ res ipso natali Christi die Romam allata Urbem complevit lætitia tanta, ut *Maria mater Dei* ferretur omnium opte. Unde, ut observat Baronius ad an. 431. §. 179. additamentum illud accepisse creditur Angelica Salutatio clamore subjicientium: *Sancta Maria Mater Dei ora pro nobis* &c. Cum Nestorio damnati etiam Pelagiani, qui Cælestiani nuncupantur a Concilio, quod Cælestius apud Ephesum Presbyter consecratus longe notior esset, quam Pelagius. Concilium septem actionibus absolutum est. In prima apud Lab. tom. 3. Conc. pag. 533. dicunt hujus Concilii Patres, se *coactos per sacros canones & epistolam Cælestini Romane Ecclesie Episcopi ad lugubrem contra Nestorium sententiam necessario venisse*. In postrema sanciti canones sex, quibus aut Nestoriani de gradu Ecclesiasticæ dignitatis dejiciuntur, aut a Nestorianis dejecti restituuntur. Lege Historiam nostram Familix Sacræ, De Maria Virgine cap. 4. annotat. 3. pag. 353.

(10) Vides hinc, mentiri Laurentium Vallam scribentem in Declamatione de falsa donatione Constantini, Cælestinum cum Nestorio hæretico sensisse: nisi dicere velis, eum abreptum declamationis æstu, deceptumque similitudine nominis adscripsisse Cælestino Pontifici crimen Cælestii Pelagiani hæretici, cui errores aliqui fuerunt cum Nestorianis communes. Baronius ad an. 432. §. 36. & Bellarminus lib. 4. De Rom. Pont. cap. 10.

Arinæ Augustini de Prædestinatione & Gratia obtre-
ctantes, scripta ad Episcopos Galliæ epistola compe-
scuit, & Augustinum ornavit laude merita. (11) Con-
stituit teste Libro Pontificali, ut *Psalmi David cen-*
tum quinquaginta ante Sacrificium psallerentur antiphona-
tim ex omnibus, quod antea non fiebat, sed tantum
Epistolæ Pauli recitabantur, & sanctum Evangelium :
& sic, quod additur in alio codice, Missæ fiebant.
(12) Anno 432. VIII. Idus April. naturæ concessit,
cum annos octo, menses quinque, & dies tres fuisset in
procuratore Ecclesiæ Catholicæ egregius.

An. 432.
§. 35.
Pag. §. 5.

H 3

S. SIX-

(11) Epistola 1. cap. 2. apud Lab. tom. 2. Conc. pag. 1612. & a-
pud S. Prosperum pag. 262. & contra Collatorem cap. 21. pag. 363.

Sempelagiani eo errore ducebantur, referente S. Augustino De
prædestinatione Sanctorum cap. 2. §. 3. ut affirmarent, *ex nobis*
quidem nos habere ipsam fidem, sed incrementum ejus ex Deo ;
tamquam fides non ab ipso donetur nobis, sed ab ipso tantum au-
geatur in nobis eo merito, quo capit a nobis.

(12) *Quomodo hæc psalmorum modulatio intelligenda sit, an de*
aliquibus tantum versiculis, & de quibus, an de aliquo integro
psalmo diverso pro diversitate officiorum, an de antiphona ex psal-
mis excerpta, obscurum est. . . . . Quid est autem canere antiphona-
tim, nisi alternis choris? Bona lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 3. §. 1. u-
bi ea colligit, quæ pertinent ad memoratum Cælestini decretum.

Card. Thomafius apud Franciscum Blanchinum in notis ad Ana-
stasium Bibliothecarium, tom. 3. pag. 94. *Primi qui Psalmos bini*
choris concinendos instituere, fuerunt Flavianus, & Diodorus S. A-
thanasio æquales. Isti namque primi (*ut scribit Theodoretus Epi-*
scopus Cyri apud Hist. Tripart. lib. 5. cap. 32.) in duas partes
chorum psallentium dividentes ex successione Davidicam melodiam
cantare docuerunt : & hoc in Antiochia primitus fieri coepit ; &
dispersum ad terminos totius Orbis usque pervenit.

Walafridus Strabo De rebus Ecclesiasticis cap. 22. *Antiphonas ad*
introitum dicere, Cælestinus Papa XLV. instituit, sicut legitur in
gestis Pontificum Romanorum, cum ad ejus usque tempora ante Sa-
crificium lectio una Apostoli tantum, & Evangelium legeretur.

Amalarius de Eccles. Officiis lib. 3. cap. 5. post recitatum hoc
Cælestini decretum subiicit e vestigio : *Quod nos ita intelligimus, ut*
ex omnibus psalmis exciperet antiphonas, quæ psallerentur in officio
Missæ. Nam antea inchoabatur Missa a lectione.

XLVI.

S. SIXTUS III.

ANNO CHRISTI 432.

THEODOSII II. 25. VALENTINIANI III. 8.

SIXTUS III. Sixti filius, Presbyter Romanus, & sacerrimus Pelagianorum adversarius. Zosimo enim regnante, omnium primum *anathema eis in populo frequentissime pronunciaſſe*, ſcribit D. Auguſtinus epiſt. 194. cap. 1. Anno 432. VI. Kal. Majas *Romana Eccleſia præſicitur totius Urbis pace & conſenſione mirabili.* (1) Statim omnia Concilii Ephesine geſta confirmavit, (2) atque ad ipſum Neſtorium, & ad Orientis Epiſcopos adverſum errorem ejus ſuccidendum ſententias direxit; (3) ut manifeſtum ſit, mentitoſe Neſtorianos, qui dixerunt, illum ægre tuliffe Neſtorii damnationem. Pelagianis quoque in eodem Concilio Ephesino damnatis eum fortiter reſtitiffe, credibile eſt. Ita certe futurum ſperavit S. Proſper ſcribens contra Collatorem Joannem Caſſianum cap. 21. Nam *confidimus, inquit, Domini protectione præſtandum, ut quod operatus eſt in Innocentio, Zosimo, Bonifacio, Celeſtino, operetur in Sixto: & in cuſtodia Dominici gregis hæc ſit pars gloria huic reſervata paſtori, ut ſicut illi lupos abegere manifeſtoſ; ita hic depellat occultoſ.* Idem S. Proſper in Chronico ad an. 439. Sixti poſtremum, tradit, eum inclaruiffe vigilantia adverſus Julianum Epiſcopum Eclanenſem, *jaçtatiffimum Pelagiani erroris aſſertorem.* Hic, quem dudum amiſſi Epiſcopatuſ intemperans cupido agutabat, *multimoda arte fallendi correctionis*

(1) S. Proſper in Chronico pag. 744.

(2) Cyrillus extrema epiſtola ad Acacium Melitenæ Epiſcopum apud Labbeum tom. 3. Conciliorum pag. 1129.

(3) Gennadius De Viris illuſtribus ſeu Scriptoriſ Eccleſiaſticis cap. 54. inter Opera D. Hieronymi tom. 2. pag. 973. edit. Veneronenſis.

nis spem præferens, molitus est in communionem Ecclesie irrepere. Sed his insidiis Sixtus Diaconi Leonis hortatu vigilanter occurrens, nullum aditum pestiferis conatibus patere permisit: & ita omnes catholicos de reiectione fallacis bestia gaudere fecit, quasi tunc primum superbissimam heresim Apostolicus gladius detruncasset. Gaudio haud minore Sixtus ipse perfructus est, cum dicit, pacem conciliatam inter Cyrillum Alexandrinum & Joannem Antiochenum, ac tandem hunc consensisse, & Nestorium jure fuisse damnatum, & Maximianum in locum damnati jure suffectum. A qua pace exclusi Helladius Tarsensis, & Eutherus Thyrenensis Metropolitæ, ad Sixtum appellarunt. (4) Qui administrato Pontificatu per annos septem, menses undecim, & dies duos, anno 440. V. Kal. April. decessit, Pelagianæ heresis indefessus & validus oppugnator.

Bar. an.
440. §. 6.
Pag. 5. 2.

(5)

H 4

S. LEO

(4) Hujus appellationis historiam, & historię firmas probationes affert Pagius uterque, alter ad an. 433. §. 10. alter in vita Sixti III. Quibus in locis docent, valde hallucinatos esse, qui existimarunt, Orientis Episcopos olim numquam ad Pontifices Romanos, semper autem ad generale totius Orbis Concilium provocasse.

(5) Baronius ad an. 440. §. 11. Itaque liber de divitiis, epistola de malis Doctoribus, & liber de Castitate, qui sunt in tomo 7. Bibl. Patr. huic Pontifici perperam adscribuntur, cum hæc tria Volumina sint plena erroribus Pelagianorum, ut ait Bellarminus De Scripturis Ecclesiasticis pag. 165. tom. 7.

S. Leo in Serm. 82. cap. 3. ponit hoc Sixti III. elogium: Magnificus quidem structor parietum; sed magnificentior adificator animarum, ultra ævi sui terminum operâ pietatis extendens, ut utilitatibus institutionum ejus etiam in ipso frueretur devota posteritas, & habitando quod candidit, & faciendo quod docuit.

XLVII.

S. LEO I. MAGNUS.

ANNO CHRISTI 440.

THEODOSII II. 33. VALENTINIANI III. 16.

Bar. an. 440. §. 1. 2. Pag. §. 2.

DEFUNCTO Sixto, *quadraginta amplius diebus Romana Ecclesia sine Antistite fuit, mirabili pace atque patientia presentiam Diaconi Leonis expectans, quem tunc inter Actium & Albinum amicitias redim-
tegrantem Gallia detinebant. Quasi ideo longius esset abductus, ut & electi meritum, & eligentium judicium probaretur. Igitur Leo Diaconus legatione publica accitus, & gaudenti patriæ presentatus, Romanæ Ecclesiæ Episcopus ordinatur. (1) Quintiani filius perhibetur, & Magnus cognomine prædicatur. Eodem die, quo Pontifex inauguratus est, orationem ad populum habuit, ratus dignum esse a sacrificiis Dominica laudis*
ob-

(1) Ex hoc loco S. Prosperi in Chronico pag. 748. Quesnelius initio dissertationis primæ De vita & rebus gestis S. Leonis contendit illum fuisse Romanum: at Baronius ad ann. 440. §. 1. Pagijs ad an. eumd. §. 3. Papebrochius die 11. Aprilis pag. 16. num. 12. & in Conatu ad S. Leonem pag. 151. num. 1. scribunt natum in Tuscia; adjiciuntque, S. Prosperum Patria nomine appellare Italiam, sicut Sallustius Hispaniam sibi Antiquam patriam dixit.

Memoratus Papebrochius in citato Conatu ad S. Leonem pag. 152. num. 3. ex Quesnello observat, pluries accidisse, ut Diaconi, qualis Leo fuit, quam ut Presbyteri, ad Ecclesiæ supremum regimen assumantur. Primo quia Diaconi Ecclesiæ res, non temporales tantum, sed etiam spirituales penitus noverant: est enim Diaconus Episcopi oculus & adjutor. Deinde, notiores erant omnibus Civitatis ordinibus. Postea, cum haberent omnia in potestate, devinciebant sibi Clericorum animos. Denique ut plurimum plus dignitatis asserabant, quam alii: siquidem Archidiaconi (qui nomine Diaconorum hic intelligendi) si bene se gessissent, ostenderant, omnibus se animi dotibus ad animorum regimen utilibus excellere.

obsequium consecrati Pontificis inchoare. (2) Manichæos, Priscillianistas, & Pelagianos exterminandos curavit conquisitione intentissima. Sed cura prima orientis hæresis Eutylianæ oppressio. (3) Hanc ab Flaviano Constantinopolis Episcopo damnatam, deinde vero ab Dioscoro Alexandrino successore indigno Cyrilli in Synodo Ephesina II. (4) restitutam ut penitus labefactaret, Concilium Œcumenicum IV. per Marcianum Augustum convocavit. (5) Ipse biennio ante

Bar. an.
443. §. 1.
Pag. §. 2.
Bar. an.
444. §. 1.
8.
Pag. §. 2.
Bar. an.
451. §. 8.

(2) Ex his verbis, quæ sunt in S. Leonis serm. 1. cap. 1. refellitur Sozomenus, qui lib. 7. cap. 19. scribit, in Ecclesia Romana neque Episcopum, neque alium ad populum habere orationem. Præterea quis sibi persuadeat, verbum divinum in Ecclesia Romana per tot annos non fuisse prædicatum? Tot sanctissimos Patres fuisse canes mutos, & præcipuas officii sui partes non egisse? *Præconis quippe officium suscipit, quisquis ad sacerdotium accedit*, ut ait S. Gregorius epist. 25. lib. 1. Vide annotat. 3. ad S. Zephyrinum pag. 34. & 6. ad Liberium pag. 88. & 29. ad Disputationem nostram 13. pag. 159.

(3) Petavius Theologic. dogmatum tom. 4. lib. 1. cap. 14. pag. 66. 67. *Tria sunt flagitia Eutylianæ hæresis. Primum, quod carnem Christi ex Virgine negat esse sumtam. Secundum, quod ante unionem naturas fuisse duas asserbat. Tertium, & quidem præcipuum, quod unam tantum agnoscebat in Christo naturam post unionem.* Hæc deliravit Eutyches presbyter & Archimandrita (Abbas generalis seu Princeps monachorum) præsidens Constantinopoli celeberrimo monasterio, urgente Satana, ut est in Breviario Liberati cap. 11.

(4) Generali huic conventiculo centum & duodetriginta Episcoporum præfuit Dioscorus rigidus Eutychis satelles. Itaque Eutyches Ecclesiæ communioni restitutus, & impia ejus assertio confirmata: Flavianus Catholicæ Fidei adversus Eutychem vindex constantissimus anathemati addictus, Episcopatu amotus, probris laceratus, verberibus cæsus, in exilium pulsus, qui ob id, teste Liberato cap. 12. Breviarii, *Sedem Apostolicam appellavit.* Alii etiam Episcopi, quod impiæ blasphemiæ subscribere recusassent, damnati proscriptique. Legati ipsi S. Leonis hæreticorum conatibus obstrictes, violati, male habiti, in vincula ducti. Verbo omnia ab Dioscoro militibus septo per vim & fraudem acta; quæ Leo celebrato Romæ Concilio statim rescidit. Inde cognomen Synodo inditum, ut *Prædatoria, Latrocinialis, & Latrocinium* appellaretur. Baronius ad an. 449. §. 75.

(5) Anno 451. Nicæam primum indictum, & Chalcedonem postea translatum. Numerus Episcoporum, qui adfuerunt, discrepat. Alibi sere sexcentos, alibi sexcentos & triginta, alibi sexcentos & triginta

Concilium Œcumen. IV.
lex

sex invenio. Ceteropius Episcopus Sebastopolis mille ducentos interfuisset dicit act. IV. apud Labbeum tom. IV. Conc. pag. 515. Sed ei parum fidelis sit, tum quia in augendo numero non alius intemperantior est, tum quia Lucentius Sedis Apostolicæ legatus in eadem actione paullo post non plures, quam sexcentos fuisse subjungit, tum demum quia in Relatione Synodi ad Leonem apud Labbeum pag. 833. scriptum est, *quingentos viginti Sacerdotes* interfuisse. Concilio, excepta actione duodecima, præfuerunt Leonis Legati Paschasinus Lylibetanus, Lucentius Asculanus Episcopi, Bonifacius & Basilius Presbyteri, quibus Pontifex adjunxit Julianum Coensem, suum apud Marcianum Imperatorem Vicarium, sive ut Legationis socium, sive ut Consiliarium.

Actione prima inter causas, cur Dioscorus Alexandrinus excludendus esset a Concilio, assertur etiam hæc, quod *Synodus ausus est facere sine auctoritate Sedis Apostolicæ, quod numquam factum est, neque licet fieri: ὅτι ἐξ ἄποστολῆς γέγονεν, ἢ δὲ ἐξ ἄλλου γενέσθαι*, apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 95. Actione tertia, ut ait Bellarminus lib. 2. de Rom. Pont. cap. 31. *leguntur tres Episcopi* (seu Libelli) *diversorum Græcorum ad Leonem Papam, quæ omnes ita incipiunt.* Sanctissimo, & Universali Archiepiscopo, & Patriarchæ magnæ Romæ Leoni, apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 396. 400. 405. & 412. Ex quibus patet, S. Avitum Viennensem non fuisse primum, qui Papam vocaverit *Universalis Ecclesiæ Præsulem* epist. 27. ad Symmachum anno 498. creatum Pontificem.

Actione quinta contra Eutychem decretum est, *Unum eundemque Christum, Filium, Dominum, Unigenitum ex duabus, seu in duabus naturis inconfuse, immutabiliter, indivise, inseparabiliter agnoscendum, nusquam sublata differentiâ naturarum propter unitiorem, magisque servata proprietate utriusque nature, & in unam personam atque subsistentiam concurrente: non in duas personas partitum aut divisum, sed unum eundemque filium & unigenitum Deum Verbum, Dominum Jesum Christum*, apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 568. Actioni duodecimæ, in qua diremta est controversia Bassiani & Stephani, uter habendus esset pro Episcopo Ephesino, præfuit Anatolius Episcopus Constantinopolitanus, id permittentibus Legatis Pontificis Romani, quod causa hæc pertineret ad disciplinam magis Anatolio, quam sibi cognitam. Neutri Episcopatus Ephesinus adjudicatus, alius Antistes electus, cum eo ut sumtus utrique subministrarentur ex ærario Ecclesiæ Ephesinæ *nutrimenti gratia & consolationis*, quemadmodum est apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 705. unde originem Pensiones Ecclesiasticæ habuere, ut est apud Van espen Part. 2. Juris Eccl. univ. tit. 28. cap. 1. §. 6. Actionem de Domino Antiocheno ad hoc Concilium pertinere, negat Quesnellus dissertat. 9. in Opera S. Leonis, eumque secutus Nat. Alexander dissertat. 17. sæc. V. : ajunt Baluzius in Præfat. hujus Concilii §. 32. pag. 983. Novæ Collectionis, Pagius ad an. 451. §. 54. ac Tillemontius annotat. 54. in S. Leonem.

Canones tres conditi Actione sexta, iidemque postea inclusi iis,

ante Eutychianos redarguerat celebratissima Epistola *De incarnatione Verbi* ad Flavianum, quam Patres Concilii Chalcedonensis approbarunt tamquam oraculum *S. Petri per Leonem ita locuti*. (6.) *Docet ipsa*

Pag. §. 3.
Bar. an.
449. §. 45.

177

qui Actione decima quinta editi sunt. Duodetriginta numerant Codices Latini, Græci triginta; septem & viginti Theodoretus, Dionysius Exiguus, Isidorus Mercator, Theodorus Lector. Omnes, præter vicessimum octavum, qui confirmat Patriarchalia jura a Patribus Concilii Œcum. II. Ecclesiæ Constantinop. concessa, ratos fecisse Leonem, rentur aliqui; alii, Fidei tantum decreta probasse existimant. Canone 6. qui ab Gratiano ponitur in dist. 70. cap. 1. cavetur, ne quis *absolute ordinari debeat Presbyter, aut Diaconus, nisi specialiter in Ecclesia Civitatis, aut pagi, aut in Martyrio, aut Monasterio, quis ordinandus est, pronuntietur, (hoc est addicatur & mancipetur)* ut est apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 774. Anno 393. *in Sacerdotium tantum, non etiam in locum Ecclesiæ dedicatus fuerat S. Paulinus a Lampio apud Barcinonem in Hispania*; eodemque modo *S. Hieronymus a Paulino Antiochie circa annum 378.* ut legitur in ejusdem S. Paulini ep. 1. §. 10. epist. 3. §. 4. & in Vita ipsius cap. 12. quæ est ad calcem Operum edit. Veronenfis.

Ad extremum secutus auctoritatem Pelagii II. epist. 3. & Gregorii Magni epist. 54. lib. 7. admoneo, Actione sexta absoluta, ita tamen, ut etiam canones complectatur, verum & legitimum Chalcedonense Concilium absolutum fuisse: reliquas decem Actiones, in quibus privatæ quædam Episcoporum controversiæ dijudicatz sunt, velut appendicem hujus Synodi esse. Quare omnia, quæ post Actionem sextam acta sunt, dici posse *Recentiora Chalcedonis*, quemadmodum D. Athanasius ea, quæ gesta sunt post absolutum legitimum Ariminense Concilium, *Recentiora Arimini* appellavit in epistola ad Africanos num. 3. Qua de re plenius disserit Baluzius loco memorato §. 40. Christianus Lupus dissertat. de Synodo Chalcedonensi cap. 2. & Norisius De Synodo quinta cap. 11.

In Relatione hujus Synodi ad Papam Leonem apud Lab. tom. 4. Conc. pag. 836. & 837. *Indicamus vero, quia & alia quedam defensionimus, scienses, quia & vestra Sanctitas addiscens & probaturus, & confirmaturus est eadem. . . . Rogamus igitur, honora etiam suis decretis judicium nostrum, Παράκλησεν τοῦτω, τῆμερον ἔ τῶν σὺν ψήφοις τῶν κρείστων.*

(6.) Apud Lab. tom. 4. Conc. pag. 368. Cujus Epistola *sexum quispiam sit usque ad unum iota disputaverit, & non eam in omnibus venerabiliter receperit, anathema ei dicit Gelasius in Concilio Romano* apud eundem Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1263. & Harduinum tom. 2. pag. 939.

S. Gregorius lib. 1. epist. 25. *Sicut sancti Evangelii quatuor li-*

bros,

Bar. an.
452. §. 58.
Pag. §. 5.

in Epistola, quæ est 24. & divinis confirmat testimoniis, Dominum nostrum Jesum Christum, sicut & paterna divinitatis verum filium, ita verum humanæ naturæ esse hominem credendum, id est ex carne Virginis Maria carnem traxisse, & non de Cælo corpus sibi exhibuisse, sicut Eutyches asserbat. (7) Attilam teterimum illum Hunnorum Regem, cognomento *Flagellum Dei*, præsentia sua deterruit, facundia mansuefecit. Cum enim victoria ferox post everfam Aquilejam, (8) captumque Ticinum, ac Mediolanum, ardenti furore raperetur Romam, toti Italiæ vastitatem minitatus, ei ad confluentes Mincii & Padi occurrens ita atrocem animum permulsi, tantumque auctoritate potuit, divinaque valuit eloquentia, ut ex Italia, obedienter imperata faciens, exercitum duceret trans Danubium. (9) Ut esset ad posteros tantæ victoriæ au-

bros, sic quatuor Concilia suscipere & venerari me fateor: Nicanum scilicet, in quo perversum Arii dogma destruitur: Constantinopolitanum quoque, in quo Eunomii & Macedonii error convulsitur. Ephesinum etiam primum, in quo Nestorii impietas judicatur: Chalcedonense vero, in quo Eutycheis, Dioscorique pravitas reprobat, tota devotione complector, integerrima approbatione custodio. Et lib. 6. epist. 2. Si quis autem contra harum quatuor Synodorum fidem, & contra sanctæ memoriæ Leonis Pape somum atque definitionem aliquid umquam loqui præsumit; anathema sit. Intelligit somi nomine memoratam S. Leonis epistolam ad Flavianum. Et S. Ephrem Patriarcha apud Photium in Bibliotheca Cod. 229. pag. 823. refellit Eutychianos ridentes Leonem, quod epistolam illam somum appellaverit.

(7) Gennadius De Viris illustribus seu Scriptoribus Ecclesiasticis cap. 70. pag. 978. & 979.

(8) Hac Attilæ irruptione anno 452. plerisque Venetiæ populos in proximas insulas sinus Adriatici compulsos, ut ibi tuto essent, cupido cepit Urbis condendæ Venetiarum nomine, quæ postea evasit terræ marique potens Respublica. In eo autem fere omnibus convenire video VII. Kal. April. primordia Urbis cøpisse. Sabellicus lib. 1. Historiæ rerum Venetarum Decad. 1. pag. 5. & lib. 1. Ennead. 8. pag. 221. & 228.

(9) Additur res mirabilis, Attilam non tam Leonis gravissima oratione placatum, quam aspectu viri pone Leonem stantis habitu Sacerdotali, forma augusta, canitie venerabili, & gladio districto minitantis mortem sibi, ni dicto audiens esset: quem ferunt fuisse Petrum Principem Apostolorum. Sed de hac re legendus Quæsnellus Dissertat. 1. in Opera S. Leonis §. 12. pag. 165.

auxilio D. Petri relatæ a Leone monumentum, cum traditur numisma *cum imagine & nomine S. Petri a parte altera, altera vero nomine expresso ipsius S. Leonis.* (10) Nec inter hæc discesserat animo impiissimas hæreses jam prostratas delendi cura. Nam Juliano Episcopo Coensi scripsit, ut vicem suam fungens studiose diligenterque curaret, *ne hæresis vel Nestoriana vel Eutychiana in aliqua parte revivisceret.* (11) Quod ut facilius & majore præstaret auctoritate, eadem vices suas commisit etiam apud Marcianum Imperatorem. (12) Gensericum deinde Vandalorum regem, qui ex Africæ latebris excitus ab Eudoxia Augusta Romam occupaverat, lenivit, atque effecit, ut contentus præda Urbis direptæ per dies quatuordecim, incendio & cædibus abstineret. Idem voluit solemnem Baptismum constitutis duntaxat Paschæ & Pentecostes diebus administrari. (13) Vetuit, Christianos peccata sua palam confiteri; (14) decrevitque, quemadmodum

Bar. an.
455. § 13.

(10) Ita Baronius ad an. 461. §. 12. At Nicolaus Alemannus in *Dissertat. de Lateranenibus Parietinis cap. 12.* & Andreas Viçtorellus in *Additionibus ad Ciaconium existimant, numisma illud pertinere ad Leonem III. quod Domini titulus his numi litteris contentus D. N. Leoni Papæ, non Leoni I. conveniat, sed Leoni III. cui Urbis dominium Carolus Magnus Francorum Rex & Imperator restituerat & firmaverat, ut est apud Alemannum: quem sequitur Petrus de Marca lib. 3. de Concordia cap. xi. §. 9. & Quæsnellus extrema dissertatione citata. Vide annotat. 3. ad Leonem III. Pont. XCVIII.*

(11) Epist. 86. alias 56. cap. 2. pag. 304.

(12) Epist. 84. alias 57. cap. 3. *Illud quoque Clementiæ vestræ benevolentiam peto, ut veneratorem vestrum fratrem meum Julianum Episcopum in vestro, sicut facere dignamini, habeatis affectu: cuius obsequiis præsentia meæ vobis imago reddatur. Nam & de fidei ejus sinceritate confidens, vicem ipsi meam contra temporis nostri hæresicos delegavi, atque propter Ecclesiarum pacisque custodiam, ut a comitatu vestro non abesset, exegi.* Quibus ex verbis Petrus de Marca lib. 5. de Concordia cap. 15. & Quæsnellus *Dissertat. 1. in Opera S. Leonis §. 4. pag. 167. & in suis ad hanc epistolam notis pag. 492. originem ducunt Legatorum, quibus apud Reges & Principes summos Apostolicæ Sedis negotia commendari consueverunt.*

(13) Vide annotationem 2. ad Siricium pag. 97.

(14) S. Leo epist. 135. alias 80. cap. 2. *Illam etiam contra A-*
postol-

Bar. an. dum habemus in Libro Pontificali, ut intra actionem
 461. §. 2. Sacrificii diceretur: Sanctum Sacrificium, immacula-
 11. tam hostiam. (15) Illud quoque voluit custodiri, ut
 Pag. §. 3. cum solemnior quæque festivitas conventum populi nume-
 rosiore indixerit, ea Fidelium multitudo convenerit,
 quam recipere Basilica simul una non possit, Sacrificii
 oblatio indubitanter iteretur ab eodem Sacerdote. (16)
 Anno Christi 461. Pontificatus vicesimo & die duode-
 trigesimo, III. Idus April. ex hac vita ad cælestem
 migravit Sanctitate & sapientia magnus.

XLVIII.

S. HILARUS.

ANNO CHRISTI 461.

LEONIS 5. SEVERI 1.

HILARUS Crispini filius, Sardus, Romanæ Ec-
 clesiæ Diaconus, & Leonis Papæ ad Synodum

^{Ephe-}
 postolicam regulam presumptionem, quam nuper agnovi a quibusdam
 illicita usurpatione committi, modis omnibus constituo submoveri,
 ne videlicet de singulorum peccatorum genere, libello scripta profes-
 sio publicetur: cum reatus conscientiarum sufficiat solis Sacerdoti-
 bus indicare confessione secreta. Ex quibus redarguuntur, qui pu-
 tant, quatuor primis Christi sæculis consuevisse confessione publi-
 ca manifestari peccata mortalia etiam occulta: siquidem S. Leo
 consuetudinem hujusmodi non abrogasset, ut presumptionem Apосто-
 licæ regulæ contrariam.

(15) Quæ sunt postrema verba hujus Orationis. An vera hæc
 sola verba huic orationi, an ipsam integram orationem canonis Leo
 addiderit, Pamelius noluit definire Tom. 1. Liturgicorum pag.
 572. At ego censeo, nihil addidisse nisi prænotata verba: ipseus e-
 nim orationis Auctior quæstionum utriusque Testamenti mentionem
 fecit, qui Leone antiquior fuit. Bona lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 13.
 §. 3.

(16) Epist. 11. ad Diofcorum Alexandrinum cap. 2.

Hoc tamen decretum vel ita intelligendum est, ut id passim non
 liceat, & quandocumque Sacerdoti libuerit: sed certis tantum die-
 bus, & ex aliqua causa: vel non usu, aut contraria sanctione a
 summis Pontificibus abrogatum fuit. Bona lib. 1. Rer. Liturgic.
 cap. 18. §. 5.

Ephesinam II. legatus, in ejus locum anno 461. pridie Idus Novembris substitutus est. (1) Memor, se tanti esse Pontificis successorem; sub quo adversus hereticos certans vicem ejus agens primos ordines duxerat, nihil antiquius habuit, quam quæ tanto labore essent contra hereticos constituta, eadem sarta tecta, firmaque ac custodita relinquere. (2) Itaque Concilium Nicænum, Ephesinum, & Chalcedonenſe, ac tomium decessoris sui Leonis confirmavit. (3) Nestorium, Eutychem, eorumque sectatores addixit anathemati. Concilio duodequingenta Episcoporum Romæ celebrato, quinque edidit canones ad constituendam Ecclesiæ disciplinam, atque horum postremo cavit, ne quis Episcopus sibi eligeret successorem. (4) Idem invictus stetit contra Anthemii Imperatoris studium erga hæreticos Macedonianos, quos secum duxerat Romam. (5) Cum annos quinque, menses novem, & dies undetriginta Ecclesiæ præfuisse, anno 467. IV. Idus Septembris diem suum functus est.

Bar. an.
449. §. 99.
108.
An. 461.
§. 14.
Pag. §. 14.

Bar. an.
467. §. 4.
3. 4.
Pag. §. 3.

S. SIM-

(1) Appellatur etiam *Hilarius*, & *Hilarion*. Vide annotat. 1. ad S. Leonem I. pag. 120.

(2) Baronius ad an. 461. §. 14.

(3) Vide annotat. 6. ad S. Leonem pag. 123.

(4) Labbeus tom. 4. Conciliorum pag. 1060.

Fuit olim in more positum, ut Episcopi sibi successorem designarent. Eo jure recte ac sapienter usi sunt complures Antistites, cum, quos sanctissimos scirent, eos ad Episcopale munus deligerent, ut prodit Baronius ad an. 426. §. 13. Id cum fecus fieri cœpisset, interdixit Nicæna I. Synodus. S. Augustinus epist. 213. alias 110. §. 4. *Ahuc in corpore posito beatæ memoriæ Patre & Episcopo meo sene Valerio, Episcopus ordinatus sum, & sedi cum illo, quod Concilio Nicæno prohibitum esse, nesciebam, nec ipse sciebat.*

(5) Gelasius I. epist. 13. apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1208. *Papa Hilarius Anthemium Imperatorem, cum Philotheus Macedonianus ejus familiaritate suffultus diversarum conciliabula nova secularum in Urbem vellet inducere, apud beatum Petrum Apostolum palam, ne id fieret, clara voce constrinxit, in tantum, ut non ea faciendâ cum interpositione sacramenti idem promitteres Imperator: sanctæ memoriæ nihilo minus Papa Simplicius, & post eum sanctæ memoriæ Papa Felix non solum Basiliscum tyrannum, sed etiam Imperatorem Zenonem pro iisdem ipsis excessibus auctoritate libera sæpius increpasse noscuntur.*

XLIX.

S. SIMPLICIUS.

ANNO CHRISTI 467.

LEONIS 12. ANTHEMII 1.

Bar. an. 467. §. 11. 12. Pag. §. 3. SIMPLICIUS Castini filius Tiburtinus anno 467. XII. Kal. Octobr. Hilario sufficitur. Quod ubi Constantinopolim nunciatum est, statim Leo Imperator ab eo impetrare tentavit, ut rata haberet privilegia ab Episcopis Synodi Chalcedonenſis conceſſa Eccleſiæ Constantinopolitanæ. Verum deceſſorum ſuorum Hilari atque Leonis exemplo conſtanter obſiſtenſ, omnem ejus rei ſpem in irritum redegit. Conſtantia eadem ſtetit adverſus Imperatorem Zenonem Leonis ſucceſſorem, quod hortatu ac perſuaſione Acacii Epilcopi Constantinopolitani, impenſe faventis ſectæ Eutychianorum, Petrum Moggum ſeu Mongum reſtituiſſet Epilcopatui Alexandrino, & Petrum Cnapheum ſeu Fullonem Antiocheno. (1) Nec interim alia Eccleſiæ negotia omiſit. Nam oblationes Fidelium quatuor in partes ita dividi voluit, ut pars una eſſet Epilcopi, altera Cleri, duæ in Eccleſiæ fabricam, peregrinos ac pauperes erogarentur. (2) Ordinis Sacramen-

Bar. an. 482. §. 21. 2.

Bar. an. 483. §. 4. 15. Pag. §. 1. 2.

(1) Nicephorus Calliſtus in Excerptis ex Eccleſiaſtica Hiſtoria Theodori Lectoris lib. 2. pag. 566. *Ait Theodorus Lector, Petrum Fullonem inſtituiſſe, ut ſacrum Chriſma in Eccleſia coram omni populo conſecraretur, utque invocatio ſuper aquas die Feſto Theophaniorum fieret ſub veſperam, cum antea fieret nocte media. Item ut in omni precatione nomen Deiparæ præferretur. Denique ut in ſingulis Colleſtis (Miſſæ ſacrificiis) Symbolum recitaretur.*

(2) Epilſtola 3. ad Florentium, Equitium, & Severum Epilſcopos, apud Lab. tom. 4. Conc. pag. 1069. & apud Gratianum 12. quæſt. 2. cap. *De redditiſibus Eccleſiæ* 28.

Id ipſum decrevit Gelafius I. epilſt. 9. cap. 27. Gregorius Magnus lib. 5. epilſt. 44. aliique Pontifices ſummi, & Conſilia, ut legere licet apud Joannem Launojum in libro De cura Eccleſiæ pro

mentum mense Decembri conferri solitum, mense Februario administravit. (3) Cum annum decimum regnaret, Romani in Occidente Imperii occasum contempserunt. (4) Ipse occidit anno 483. Kal. Martii, quinto decimo post anno, mense quinto & die octavo, quam Pontifex creatus erat. (5)

I

S. FE-

pro miseris & pauperibus tom. 2. part. 2. pag. 568. & apud Thomassinum De vet. & nova Ecclesiæ disciplina, part. 3. lib. 2. cap. 13. 14.

(3) Amalarius lib. 2. De Eccl. Officiis esp. 1. tom. 14. Bibl. Patrum pag. 968. *Primi Apostolici semper in Decembrio mense, in quo Nativitas Domini nostri Jesu-Christi celebratur, consecrationes ministrabant usque ad Simplicium, qui fuit a Beato Petro quadragesimus nonus. Ipse primus sacra in Februario. Ex Pontificibus, qui usque ad exitum sæculi IX. Ordinis Sacramentum administrarunt, unus Leo II. mense Majo, sive, ut aliis est visum, Junio administravit, & semel mense Septembri Gregorius Magnus. Alii post Simplicium omnes vel Decembri, vel hebdomada Quadragesimæ prima, vel mediana, quæ proximè sequitur Dominicam quartam Quadragesimæ: nulli Sabbato ante Pascha. Hæc fere Joannes Mabillonius cap. 16. Comment. in Ordinem Romanum pag. 103. & cap. 19. pag. 126.*

(4) Romanum Imperium coeptum ab Augusto desinit in Augustulum. Hunc enim anno 476. Odoacer Rex Herulorum, per factionem Julii Nepotis evocatus ex Scandinavia, descendens in Italiam spoliatum Imperio relegavit Lucullanum Campaniæ oppidum, & Italiæ Regnum instituit. Itaque eodem tempore regnabat in Oriente Zeno Imperator Eutyhianus, in Occidente Odoacer in Italia Arianus, in Gallia Burgundiones, & Gothi Ariani, & Franci Gentiles: Gothi & Svevi in Hispania Ariani: in Britannia Angli Ethnici: & in Africa Vandali Ariani. Hinc conditionem rei Christianæ, & statum existimare quivis potest.

(5) In Actis Concilii Romani anno 502. sub Symmacho celebrati, tum apud Baronium ad an. 483. §. 11. tum apud Labbeum tom. 4. Concil. pag. 1334. & Harduinum tom. 2. pag. 977. legitur Basilus Præfectus Prætorio, Vicarius Odoacis Regis Herulorum & Italiæ dixisse: *Quamquam studii nostri & religionis interest, ut in Episcopatus electione concordia principaliter servetur Ecclesiæ, ne per occasionem seditionis status civitatis vocetur in dubium, tamen admonitione beatissimi viri Papa nostri Simplicii, quam ante oculos semper habere debemus, hoc nobis (meministi) sub obsecratione fuisse mandatum, ut propter illum strepitum, & venerabilis Ecclesiæ detrimentum, si eum de hac luce transire contigerit, non sine nostra consultatione cujuslibet celebraretur electio.*

Baronius ad an. cit. 483. §. 11. *Vides, quibus artibus sæculares potestates immiscere se conata sint in electione Romani Pontificis: Pa-*

L.

S. FELIX III.

ANNO CHRISTI 483.

ZENONIS IMP. 10. ODOACRIS REGIS 8.

Bar. an.
483. §. 16.
19.
Pag. §. 3.

FELIX III. Romanus, Patre Felice Presbytero natus, S. Gregorii Magni atavus, anno 483. VIII. Idus Martias summum Pontificatum accepit. (1) Quo inito Zenonis *Henoticum* rejecit, ac totis viribus incubuit, ut aberrantem Imperatorem in viam revocaret. (2) Removit a munere Episcopali, & a piorum

Potuit forte rogasse eum Simplicius Papa, ut ad comprimendas turbas, dissidiaque vitanda presto esset futurae electioni successoris Pontificis, non autem ut absque ejus consultatione electio haud fieret. Vide Thomassinum de vet. & nova Ecclesiae disciplina part. 2. lib. 2. cap. 16. §. 2.

(1) Felix ne tertius, an quartus ille sit, quem *Atavum* suum & *Romanæ Ecclesiae Antistitem* dicit S. Gregorius Magnus Homil. 38. in Euang. §. 15. & lib. 4. Dialog. cap. 16. dubitatur. Joannes Diaconus, qui hortatu Joannis VIII. scripsit vitam S. Gregorii, quartum fuisse asserit cap. 2. Ejus sententiam probant Monachi Congregationis S. Mauri in vita Gregorii Papæ I. inserta tomo quarto Operum ejusdem Gregorii: rejecit Baronius in annotat. ad Martyrolog. V. Kal. Mart. tum in Annalibus ad an. 492. §. 1. & Bollandus ad diem 25. Februarii §. 1. num. 4. pag. 503. Nam *Felix IV. fuit Samnis natione, patria Beneventanus; at Felix III. Romanus. Atqui certum atque indubitatum est, S. Gregorium non ex Samnicibus originem ducere, sed ab antiquis Romanis senatoribus.* Id quod ipse Joannes Diaconus sine ulla dubitatione confirmat: dicit enim Gregorium *genere Romanum.* Præterea, ut subjicit Bollandus, si anni ab obitu Felicis IV. numerentur, usque ad electionem S. Gregorii Papæ jam tum senis, tantum 60. inveniantur, quibus includi nequeunt quinque generationes ab atavo ad nepotem statuenda: haberi autem poterunt, si anni circiter 100. interponantur, qui fere fluxerunt ab obitu S. Felicis III. usque ad S. Gregorii Pontificatum. Eodem modo scribit Papebrochius in Conatu ad S. Felicem III. pag. 156. num. 2.

(2) *Henoticum*, Græce *ἑνωτικόν*, Latine *Unitivum*, est edictum annitente Acacio Episcopo Constantinopolitano promulgatum &

Zc-

rum societate Vitalem Troentinum, & Misenum Cumanum Episcopos, convictos prævaricationis, quod cum eos Constantinopolim legasset ad agendam rem Ecclesiæ contra Hæreticos, & Acacium coercendum, non solum mandata non fecissent, sed iis contraria. Mox Acacium ipsum Petro Mongo, ac Fulloni obstinate faventem, una cum illis, anathemate confixit; & Fullonem quidem non modo ut invasorem Ecclesiæ Antiochenæ, hæreticumque Eutychianum; sed etiam tamquam Apollinaristam, Sabellianum, ac Theopaschitam, quod vocem ὁ σωρωθεὶς διὰ ἡµᾶς, qui crucifixus es pro nobis, Trifagio addidisset. (3) Neque inter difficilia hæc Ecclesiæ Orientalis negotia oblitus

Bar. an.
484. §. 12.
16. 98.
Pag. §. 3.
4.

Bar. an.
483. §. 53.

I 2 est

Zenone anno 482. ad pacem conciliandam inter Catholicos ac Eutychianos. Decernit, ut aliud non admittatur Symbolum quam Nicænum: approbat duodecim capitula seu anathematismos S. Cyrilli: Nestorium, Eutychem, eorumque sectatores plectit anathemate, omnino autem silet de Concilio Chalcedonensi, editaque ab eo Fidei definitione, de epistola S. Leonis ad Flavianum, et deque voce *ex duabus*, seu *in duabus*, qua voce hæresis Eutychiana præstrata est, ut dictum est in annotatione 5. ad S. Leonem I. Quo silentio cum Eutychianis faveret; & Chalcedonensem Synodum dolose oppugnaret, inde factum est, ut Ecclesiæ *Honoricum* semper improbaverit, licet non tam aperte Zenone vivo. Baronius ad an. 482. §. 26.

(3) Patet id etiam ex Felicis epistola 5. ad Zenonem Imperatorem data, in qua erga illum, quantum scio, omnium Pontificum primus utitur nomine *Filiis*, scribens: *Gloriosissimo & Serenissimo Filio Zenoni Augusto*, apud Labbeum tom. 4. Cone. pag. 1069. Exemplum mox secutus est Anastasius ejus successor, scribens similiter *Gloriosissimo & Clementissimo Filio Anastasio Augusto*, apud eundem Labbeum pag. 1278.

Quod si quis objiciat; S. Leonem antea Imperatricem Filiam appellasse scribentem: *Gloriosissima & Clementissima Filie Pulcherie Augustæ*: primum dico, neque in Quésnelli editione Operum S. Leonis, neque Labbei ullam existare epistolam eo modo inscriptam Pulcheriæ, deinde videri posse Magnum Pontificem verba illa usurpasse, ut sexui sequiori blandiretur, quia Imperatorem ejus conjugem numquam per litteras sic appellaverat.

Trisagium hymnus est notissimus a voce ἅγιος ter repetita hoc modo: ἅγιος ὁ θεός, ἅγιος ισχυρός, ἅγιος ἀθάνατος ἐλεῆσον ἡµᾶς: *Sanctus Deus, sanctus fortis, sanctus immortalis miserere nobis*. Hujus origo illa fuit. Cum serrenorum Constantinopolis quæretur, populusque in campo oraret, infantulus toto populo spectan-

An. 487.
§. 1. &
492. §. 1.
Pag. §. 2.

est Ecclesiæ Africanæ, quam Hunnericus Vandalorum Rex vexabat crudelissime. Nam & scripsit ad Zenonem, ut apud eum ageret, ne ulterius sæviret in Christianos, celebratoque Romæ Concilio regulas edidit de recipiendis lapsis in persecutione ea. Anno 492. V. Kal. Martias corporis vinculis exsolutus ad superos evolavit, administrato Pontificatu per annos octo, menses undecim, dies decem septemque.

LI.

S. GELASIUS I.

ANNO CHRISTI 492.

ANASTASII IMP. 2. ODOACRIS REGIS 17.

Bar. an.
492. §. 6.
7. Pag. §.
3.

GELASIUS Valerii filius Romanus (1) anno 492. VI. Nonas Mart. Pontificatum accepit. Is Eu-

ro cum Procto Civitatis Episcopo in Cælum per unam horam raptus est, ibique hujusmodi didicit hymnum. Rursusque descendens nuntiavit quæ in æthere audierat, dicens de Cælo quasi de multitudine psallentium hujusmodi laudes insonuisse auribus suis, dictumque sibi, ut eam laudationem populo indicaret. Quam ubi populi inceperant, civitatem receperunt, Deoque per hujusmodi laudem propitio facto, ab imminenti ira liberati sunt. Hæc Felix III. epist. 3. ad Petrum Fullonem, apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1063.

Scribit idem & Nicephorus lib. 14. cap. 46. additque, puerum post allatum nuntium statim animam exspirasse, & Imperatorem Theodosium iussisse, ut per Orbem omnem divinus hymnus iste concineretur. Ex eo tempore in Ecclesia tum Orientali, tum Occidentali magno cum fructu usurpari coeptus averruncandæ iræ divinæ. Vide Petavium Theologicorum dogmatum tom. 4. lib. 5. cap. 4.

Baronius historiam hanc confert in annum 446. narratque §. 5. & ad an. 492. §. 40. addit, ideo Trifagium Græce cani solitum in Parasceve, cum Sancta Crux adoratur, sine additamento, *Qui crucifixus es pro nobis*, ut qua lingua a Petro Fullone hæresis Trifagio inserta est, eadem ab Catholicis redargueretur.

(1) Gelasius epist. 8. ad Anastasium Imperatorem apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1182. *Quia, gloriose fili, te sicut Romanus natus, Romanum Principem amo, cola, suspicio.*

Hic locus est tam clarus, ait Mabillonius apud Felicem Egger

Euphemio Episcopo Constantinopolitano litteras pacificas dare recusavit, quod nequaquam e Diptychis nomen Acacii prædecessoris, ab Ecclesia Romana damnati, ut Felix Papa monuerat, expunxisset, sed pateretur in sacris recitari cum aliis Episcopis Orthodoxis. (2) Concilio septuaginta Episcoporum anno 494. Romæ celebrato definivit, quinam essent libri sacri & divini utriusque Testamenti: quatuor Œcumenica Concilia rata & sancta esse iussit: librosque veterum Patrum receptos ab Ecclesia, & inoffenso pede percurrendos discrevit ab Apocryphis & caute legendis. (3) Pelagianam

Bar. an.
494. §. 19.
Pag. §. 2.
3.

I 3 hæ-

in Idea Ordinis Hierarchico-Benedictini part. 5. Dissert. 4. pag. 319. ut commentario opus non habeas; dicendumque est, nullum haberi respectum illius auctoris vitarum Paporum, qui Gelasium Africanum facit.

Ex quo sequitur, si Pater hujus Papæ Valerius vocabatur, cum fuisse Romanum, ut advertit Caracciolus; & nullo modo S. illum Episcopum, qui præcessit S. Augustinum in Sede Hipponensi.

Esti nullum aliud argumentum esset ad refutandum hunc errorem, illud, quod ex ætate Valerii Hipponensis, & Gelasii Papæ desumitur, seipso id decidit. Nam si Gelasius fuisset filius hujus Valerii, debuisset nasci ante annum 392. quo tempore Valerius erat Episcopus Hipponensis: adeoque debuisset esse major plus quam 100. annis, quando fuit promotus ad Cathedram S. Petri, quod accidit anno 492. hoc est 62. annis post mortem S. Augustini.

(2) Baronius ad an. 492. §. 7. Vide annotat. 1. ad Sixtum I. pag. 18. annotat. 4. ad Innocentium I. pag. 103.

(3) Legitur decretum apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1260. Harduinum tom. 2. pag. 937. & apud Gratianum dist. 15. cap. Sancta Romana Ecclesia 3. quo maximopere urgentur, & ad angustias rediguntur recentiores Heterodoxi, qui, Traditione rejecta, Libros canonicos rejiciunt pro libidine & commodo sectæ suæ.

Joannes Pearsonius in Viadicis epistolarum S. Ignatii p. 1. c. 4. ait, esse plane incertum a quo Pontifice, imo a quo Auctore conditum sit. Gulielmus Cave in Historia litteraria illud respuit tamquam supposititium, concluditque ejusdem esse cum epistolis primorum Pontificum Decretalibus farina, ex eademque Isidori Mercatoris officina prodiisse. Baluzius in notis ad Gratianum pag. 444. monet, in antiquis Codicibus illud Hormisdæ etiam, ac Damaso adscribi. Itaque colligit, Damasum fortassis primum omnium de hujusmodi libris publice statuisse, deinde vero Gelasium renovasse decretum Damasi, illudque auxisse eorum auctorum nominibus, qui post Damasum vixerunt. Quod idem de Hormisdæ quoque dici potest. At esse Gelasii docent Lupus Abbas Ferrariensis epist. 128. tom.

hæresim, in Dalmatia ac Piceno reviviscentem, & di-
ris devovit & scriptis confutavit. (4) Manichæos, qui
in Urbe simulabant Catholicam Fidem, detexit certif-
simo indicio. Integravit enim Leonis Magni decretum,
ut pro Manichæis haberentur omnes, qui sumentes Eu-
charistiam abstinerent a calice, a quo abstinuissent Ma-
nichæi, utpotè abhorrentes a vino. (5) Detectos hoc
mo-

Bar. an.
496. §. 22.
27. 58.

15. Bibl. Patrum pag. 47. Mabillonius in disquisitione *de Cursu Gallicano* §. 1. num. 9. Pagius ad an. 494. §. 2. Justus Fontanius lib. 2. *De antiquitatibus Hortæ*, cap. 3. & Petrus Coustant in Diatriba de decreto Gelasii Papæ num. 4. tom. 2. Epist. Rom. Pont. *cujus tomî hætenus inediti imaginem paucis delineatam exhibet P. Simon Mopinot in rarissima epistola edita anno 1723. ut legitur in Appendice ad Norisii editionem Veronensem lib. 2. c. 12. pag. 828. Utcumque res se habeat, sacrum est venerandæ antiquitatis monumentum, quod annotationibus illustrat Didacus Covaruvias lib. 4. Variarum Resolutionum cap. 14. & seqq.*

(4) Tribus epistolis, quinta, sexta, septima, & tractatu apud Labbeum tom. 4. Conciliorum pag. 1172. & 1240.

(5) Exstat decretum dist. 2. De Consecrat. cap. *Comperimus* 12. Addita decreto ratio: *quia divisio unius ejusdemque mysterii sine grandi sacrilegio non potest provenire*: non significat, unam speciem non posse sumi sine sacrilegio, ut falso autumant Lutherani & Calvinistæ; sed innuit, opinionem Manichæorum, qui abstinebant calicæ, non carere suspitione hæreseos, atque adeo ab hæresi proficisci. Vide Glossam in hunc locum, & annotat. 3. ad Alexandrum VI. Pont. CCXVI.

Ex eodem decreto de sumenda Eucharistia sub utraque specie licet colligere, Ecclesiam tunc liberum arbitrium Eucharistiæ, etiam sub specie vini percipiendæ, omnibus permisisse: quæ disciplina usque ad sæculum XII. tenuit. Eo enim labente alterius tantum speciei sumendæ usus obtinere cœpit: & quamvis nonnullæ Occidentis Ecclesiæ etiam S. Thomæ, imo Paludani ætate, quorum alter obiit anno 1274. alter 1341. veterem morem servarent, postea tamen ubique solutus, & sublatus est sess. 13. Concilii Constantiensis anno 1414. celebrati, in qua Patres voluerunt, Eucharistiam sub una tantum specie sumi a Laicis, & Sacerdotibus non facientibus sacrificium.

Petrus Amelius cap. 85. Ordinis Romani tradit, iis, qui a Pontifice die festo Paschæ Missam celebrante Eucharistiam sumissent, porrectam fuisse ab Diacono fistulam *ad bibendum de Christi sanguine*, ideoque Pontificem saltem die Paschæ administrasse Eucharistiam sub utraque specie usque ad sæculum XV. quo inveniunt *Ordinem* suum Amelius scripsit. Quosdam tamen exceptos voluit Ecclesia, eisque etiamnum utramque Eucharistiæ speciem indul-

modo hæreticos pepulit in exilium. Lupercalia sustulit. (6) *Codicem de Missarum solemnibus* edidit. (7) Baptismi Sacramentum gratis administrari voluit: Ordinibus sacris conferendis quatuor solemnium jejuniorum tempora omnium primus, quantum ego quidem scio, præstituit edito decreto. (8) *Quadrupartitam reddituum Ecclesiasticorum distributionem ab Simplicio traditam inculcavit, addens illud amplius, quemadmodum dicit Baronius, ut pars, quæ in usus pauperum convertenda esset, nequaquam clanculo erogaretur, sed palam omnibus videntibus atque scientibus, ne rapiendi, vel ex parte diminuendi eam daretur occasio.* (9) Eundem fuisse auctorem *Præfationum & Collectarum*, quibus utimur in sacrosancto Missæ sacrificio, quidam tradunt, ducti ratione ea, quod in Libro Pontificali legatur *fecisse Sacramentorum Præfationes & orationes canto sermone.* (10) *Cum annos quatuor, menses octo,*

An. 494.

§. 24.

An. 496.

§. 1. Pag.

§. 2.

I 4

get, Regibus videlicet Francorum *in sua consecratione: Diacono & Subdiacono S. Dionysii prope Parisios in Dominicis & diebus solemnibus, & ministris altaris apud Cluniacum in singulis Dominicis & festis: prærogativa a Concilio Tridentino probata est, ut ait Mabillonius, qui cap. 9. & 19. Commentarii in Ordinem Romanum hæc fusius enarrat.*

(6) Existat ea de re tractatus Gelasii adversus Andromachum Senatorem ceterosque Romanos studiosos Lupercalium, apud Labbeum tom. 4. Conciliorum pag. 1234. & apud Baronium ad an. 496. §. 30. Vide cap. 5. De partu & purificatione Mariæ Virginis in Historia nostra Familiæ Sacræ. pag. 372. edit. an. 1745.

(7) Joannes Diaconus in Vita Gregorii Magni lib. 2. cap. 17. *Gelasianum codicem de Missarum solemnibus, multa subtrahens, pauca convertens, nonnulla vero superadjiciens, pro exponendis Evangelicis lectionibus in unius libri volumine coarctavit.* Vide Thomasi Præfat. ad Codices Sacramentorum.

(8) Epistola 8. ad Episcopos Lucaniæ cap. 11. apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1191. & Gratianum dist. 75. cap. *Ordinationes* 7.

(9) Epistola 9. cap. 5. 11. & 27. apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1195. & Gratianum 12. quæst. 2. cap. *Quatuor autem* 27. *Ipsam nihilominus adscriptam pauperibus portionem, quamvis divinis rationibus se dispensasse monstraturus esse videatur, tamen juxta quod scriptum est: Ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in cælis est, oportet etiam præsentis testificatione predicari, & bona fama præconis non careri.*

(10) *Præfationem actionis, qua populi affectus ad gratiarum ac-*

ctio-

136 SÆCULUM V.
& dies viginti Pontificatus compleffet, anno 496. XI.
Kal. Decembr. cessit e vita.

LII.

S. ANASTASIUS II.

ANNO CHRISTI 496.

ANASTASII IMP. 6. THEODORICI REGIS 4.

Bar. an. 496. §. 55.
Pag. §. 7.
Bar. an. 497. §. 1.
2.

ANASTASIUS II. Petri filius Romanus, anno 496. IV. Kal. Decembr. Pontifex dictus est. Anno insequente Germanum Episcopum Capuanum, & Cresconium Tudertinum legatos de pace & societate cum Ecclesia Orientali ad Anastasium Imperatorem misit cum epistola, qua enixe petebat, ut nomen Acacii Antistitis quondam Constantinopolitani expungeretur e Diptychis sacris, ne propter unum mortuum diutius tunica illa Salutaris, desuper contexta per totum, male sortis pateretur incertum, quæ sola in discessionem pro firmitate sui venire non potuit. (1) Sed legati irrito incepto regressi. Clodoveo Regi Francorum primo recens susceptam Christi fidem & baptismum

Etiones incitatur, ac deinde humane vocis supplicatio celestium virtutum laudibus admitti deposcitur, quis primus ordinaverit, nobis ignotum est. Ita VValafridus Strabo apud Bonam lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 10. qui quidem concedit, plures præfationes ab Gelasio editas fuisse: ostendit tamen, in ipsis Ecclesiæ primordiis jam usum Præfationum existisse, earumque institutionem vel Apostolis, vel Apostolicis viris tribuendam.

Idem Bona Psalmodie cap. 16. §. 17. n. 1. Berne Augiensis, De Missa cap. 1. & Sigebertus ad an. 487. præcipuum Collectarum auctorem faciunt S. Gelasium Papam. Sed Magnus Gregorius meliores & emendatiores in ordinem redegit, & ex iis librum composuit, quem Sacramentorum inscripsit. Hic mihi primarius Collectarum auctor fuisse videtur: nam ante ipsum variorum earum mentio apud Scriptores Ecclesiasticos reperitur.

(1) Anastasius II. epist. 1. apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 2278.

num per litteras gratulatus est. (2) Ratum iussit Sacramentum Baptismi atque Ordinis administratum ab Acacio memorato, cum jam Christianorum communione depulsus esset, & Episcopatu. (3) Vana refert auctor Libri Pontificalis, cum ait, Clericos & Presbyteros separasse se ab eo, quod communicasset sine consilio Episcoporum, vel Presbyterorum, vel Clericuncta Ecclesia Catholica Diacono Thessalonicensi nomine Photino, qui communis erat Acacio, & quia occulte voluit revocare Acacium, & non potuit. Qui nutu divino percussus est. Etenim hæc contra Anastasium sparsa esse ab Schismaticis Laurentianis, dicit Baronius. (4) Mortuus est XVI. Kal. Decembr. anno Christi 498. Pontificatus primo, mense undecimo, & die undevicesimo.

An. 497.
27.An. 498.
§. 1. Pag.
§. 2.

LIII.

(2) Epist. 2. apud eundem Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1282. Clodoveus baptizatus est anno 496. die Natali Christi Domini: exinde usus baptizandi eo die perseveravit apud Francos. Pagius ad an. 499. §. 9. & 10.

(3) Memorata epistola 1. ad Anastasium Augustum cap. 7. quod recitatur a Gratiano dist. 19. cap. 8.

(4) Baronio adstipulantur alii, quorum rationibus narratio Libri Pontificalis convellitur. Nam quod attinet ad primum, nemo non videt, licere summo Pontifici exsolvere hæreticum quemlibet vinculo anathematis sine consilio Episcoporum, Presbyterorum, & Clericorum totius Ecclesie. Secundum est omnino falsum, siue intelligas, Anastasium voluisse revocare, hoc est restituere Acacium in Sedem Constantinopolitanam, siue nomen eius in Sacra Diptycha. Jam enim mortuus erat Acacius tempore Felicis III. anno 488. teste Evagrio lib. 3. cap. 23. Nicephoro lib. 16. cap. 12. & Liberato cap. 18. ac mortuū nomen taceri in Diptychis sacris optat Anastasius ipse in epistola ad Anastasium Imperatorem cap. 3. Tertium est commentitium. Siquidem id tribuitur Anastasio Pontifici, quod pertinet ad Anastasium Cæsarem. Hunc enim percussum ictu fulminis periisse constat: illum vero obiisse mortem huiusmodi, nusquam reperias, nisi in Libro Pontificali.

Ceterum, ut ait Baronius ad an. 497. §. 28. si consentiose nimis quis asserere velit, Anastasium propensorem fuisse in restituendo subdito Diptychis Acacii nomine, sed morte preventum id prestare minime valuisse: in hoc est quidem, quo magis magisque admiroris Dei providentiam erga Romanam Ecclesiam, cum turbantem Apostolica Sedi præsentem Pontificem ex humanis anno subduxeris, quam, quod medigaretur, impleat, & antea morte præceptum, quam vel

LIII.

S. SYMMACHUS.

ANNO CHRISTI 498.

ANASTASII IMP. 8. THEODORICI REGIS 6:

SYMMACHUS Fortunati filius, Sardus, *unus ex Diaconis* (1) in locum Anastasii II. sexto ab ejus obitus die, X. Kal. Decembr. subrogatus est. (2) Quo die Festus Romanus Senator Laurentium Romanum Archipresbyterum tituli S. Praxedis, multis pecunia corruptis, præter receptum morem Pontificem eligendum curavit, ut ab eo exprimeret aut eblandiretur subscriptionem *Henotici*, quam se ab Romano Pontifice consecuturum, anno superiore Anastasio Imperatori promiserat. Exortis inde in Clero ac Senatu turbis rixisque, adeo exarsere studia, ut non fuerit cædibus temperatum. Causa demum tota, quod ex Odoacris lege non deberet Pontifex creari sine consensu Regis Italiæ, delata ad Theodoricum, qui licet Arianus, comperto, Symmachum & priorem & pluribus electum suffragiis, secundum ipsum decrevit. Theodorici sententia Laurentio antelatus Concilium Romæ habuit, ut de ambitu tollendo e Comitibus Pontificiis, & via præcludenda contentionibus ageret. Statuit, ut post

mor-

sentari posset a Festo legato de subscribendo Zenonis Henotico. Ita namque sæpe divino consilio, quo potissimum Catholica Fidei semper servare consuevit integritatem, factum scimus, ut quam citissimo morte mulctatus sit, qui in aliquod discrimen adducturus esset Catholicam Romanam Ecclesiam puritatem.

(1) Theodorus Lector Historiæ Ecclesiasticæ lib. 2. pag. 560. & Nicephorus lib. 16. cap. 35. pag. 710.

(2) *Omnes Catholici principes sive cum imperii gubernacula suscepimus, sive cum Apostolica Sedi novos agnoverunt Praefules institutos, ad eum sua protinus scripta miserunt, ut se decerent ejus esse consortes: Symmachus in epistola Apologetica adversus Anastasii Imperatoris libellum famosum, apud Labbeum tom. 4. Conciliorum pag. 1300. & apud Baronium ad an. 503. §. 30.*

mortem Pontificis ille haberetur pro Pontifice, qui consentientibus totius Ecclesiastici Ordinis suffragiis creatus esset, aut si studia in partem diversam animos inclinarent, *vinceret sententia plurimorum: sic tamen ut Sacerdotio careat, qui captus promissione, non recto iudicio de electione decreverit.* (3) Alterum Romæ Concilium celebravit anno 500. in quo Laurentius, ut Ecclesiam turbare desineret, Nuceriæ Episcopus factus est *intuitu misericordiae*, ut est in Libro Pontificali. Hac ratione compressum ad tempus schisma, non extinctum. Data quiete usus, tertio habito in Urbe Concilio, abrogavit modo memoratam constitutionem Odoacris, qua vetabatur, ne Pontifex crearetur inscio Rege Italiæ, neve liceret Pontifici res Ecclesiæ immobiles, neque mobiles alienare. Idque eo fecit, *ne in exemplum remaneret præsumendi quibuslibet Laicis, quamvis religiosis, vel potentibus, in quacumque Civitate quolibet modo aliquid decernere de Ecclesiasticis facultatibus, quarum solis Sacerdotibus disponendi indiscusse a Deo cura commissa docetur.* (4) Sua tamen ipse auctoritate constituit, ne cui *Apostolica Sedis Præsuli liceret Ecclesiæ prædium rusticum, quantacumque fuerit vel magnitudinis vel exiguitatis sub perpetua alienatione vel commutatione ad cuiuslibet iura transferre,* (5) Mox adversariæ factionis duces renovarunt pristinas turbas.

Nam

(3) Exstat decretum apud Labbeum tom. 4. Conciliorum pag. 1314. Harduinum tom. 2. pag. 960. & apud Gratianum dist. 79. Cap. *si transitus Papa* 10.

(4) Symmachus in memorato Concilio Romano cap. 3. apud Labbeum tom. 4. Concil. pag. 1336. & Harduinum tom. 2. pag. 979.

(5) Idem Symmachus in eodem Concilio cap. 4. apud eisdem pag. 1337. & 979. Ut autem id Symmachus constitueret, antea rogaverat Cæsarius Episcopus Arelatensis, ut est apud Lab. tom. 4. Conc. pag. 1294. *Sicut a persona B. Petri Apostoli Episcopatus sumit initium; ita necesse est, ut disciplinis competentibus Sanctitas vestra singulis Ecclesiis, quid observare debeant, evidenter ostendat.*

Agapetus I. ad eundem Cæsarium epist. 6. apud Lab. tom. 4. Conc. pag. 1798. & Baronium ad an. 535. §. 108. *Revocans nos veneranda Patrum manifestissima constituta, quibus prohibemur, prædia jure Ecclesiæ, cui nos Omnipotens Dominus præesse constituit, quolibet titulo ad aliena iura transferre.*

- Bar. an. 500. §. 3. 8. Nam Laurentio clam revocato, & Symmacho apud Theodoricum falsis criminibus onerato, effecerunt, ut mitteret *Visitatorem*, a quo iudicium fieret de Pontifice. Missus Petrus Altini Episcopus, qui ad Laurentianos inclinatus turbavit omnia. Quare Theodoricus ut plenam tumultus Urbem tranquillaret, Symmachi permissu 125. Episcoporum Concilium Romæ coegit *Palmare* dictum, cujus iudicio cum se ultro Pontifex submisisset, innocens magno consensu declaratus est: (6) Post hæc, cum, amandato in exilium Laurentio, compressa seditio esset, totum se Ecclesiæ negotiis dedit. Anastasium Imperatorem anathematizavit, quod §. 26. 31. Acacii memoriæ, & hæreticis Concilii Chalcedonensis hostibus faveret. Manichæos Roma expulit. Africanis Bar. An. 504. §. 41. Episcopis ad quinque & viginti supra ducentos a Trasamundo Rege Vandalorum affectis exilio pecunias & vestes suppeditavit. Permisit Episcopis potestatem concedendi possessiones Ecclesiæ Clericis, quoad viverent. An. 514. §. 6. 11. 12. Pag. §. 2.

(7) Idem

(6) Concilium hoc *Palmare* dictum a loco, in quo celebratum est, porticu videlicet Basilicæ S. Petri, cui *Palmariæ* nomen. Baronius ad an. 502. §. 2.

In Actis hujus Concilii apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1324. & Harduinum tom. 2. pag. 969. *Ad hæc serenissimus Rex (Gothorum Theodoricus) taliter Deo aspirante respondit: In Synodali esse arbitrio, in tanto negotio sequenda præscribere, nec aliquid ad se præter reverentiam de Ecclesiasticis negotiis pertinere. . . . . dummodo venerandi provisione Concilii pax in Civitate Romana Christianis omnibus redderetur.* Dist. 17. cap. Concilia 6. §. Ad hæc.

Ennodius Episcopus Ticinensis in libello apologetico pro Synodo, in qua absolutus est Symmachus, apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 2141. *Ajunt (Symmachi adversarii) si vera est Episcoporum assertio, Sedis Apostolicæ Præsulem minorum nunquam subiacuisse sententiæ: cur ad iudicium districta conventionione productus est Symmachus? Respondet Ennodius paullo post pag. 1347. Judicia iste voluit, attraxit, ingressus est, & quod posset fidelium corda doloris justis aculeis excitare, venerando Concilio auctoritatem etiam contra se, si mereretur, indulsit.* Addebant pag. 1352. *Visitatores & alii Episcopis ipse dedit, & justum est, ut facti sui lege teneatur.* Ennodius dicit, *latorem juris definitionis suæ, nisi velit, terminis non includi. . . Aliorum forte hominum causas Deus voluerit per homines terminare: Sedis istius Præsulem suo, sine quaestione, reservavit arbitrio. Voluit beati Petri Apostoli successores calce tantum debe-*

(7) Idem legitur constituisse, ut omni Dominica vel Natalitiis Sanctorum Gloria in excelsis Deo diceretur.

(8) Vitæ finem fecit anno 514. XIV. Kal. Augusti annos quindecim, menses septem, dies septem ac viginti Pontificale munus magna animi constantia functus sub barbaro Rege, sub quo Urbs ipsa quodammodo videbatur teneri captrua. (9)

debere innocentiam, & subtilissimi discussoris indagini inviolatam exhibere conscientiam.

Præclarum hoc Concilii Romani, & Ennodii testimonium de dignitate, & auctoritate summi Pontificis oppugnat Joann. Launojus lib. 1. epist. 9. pag. 88. tom. 5. part. 1. propugnat vero, frivolasque Launoji rationes refellit Nat. Alexander dissertat. 1. in Hist. Eccl. sæc. VI. pag. 491. tom. 6.

(7) Epist. 5. ad Cæsarium Episcopum Vercellensem cap. 1. quod recitatur a Gratiano 16. quæst. 1. cap. Possessiones 61. Ex quo, ut ait Baronius ad an. 502. §. 36. potes intelligere, si consideras, Beneficiorum Ecclesiasticorum originem. Etenim cum solerent Clerici ab Ecclesia per Episcopum mensibus singulis victus causa meritam stipem accipere, ut ex S. Cypriano (extrema epist. 34.) secundo como Anualium demonstratum est: postea vero factum, ut aliquibus ex his Ecclesia possessiones, quoad viverent, ab ipso Episcopo concederentur, quæ Beneficia dici ceperunt, eo quod, ut habet Symmachus in ea epistola, benemeritis tantummodo eas concedi liceret.

(8) Strabo De rebus Ecclesiasticis cap. 22.

Bona lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 4. §. 4. Telesphorus in Missa tantum nocturna Nativitatis Domini cantari decreverat, si verè fuit, quæ Sigbertus in Chronico, & Innocentius III. l. 2. de Mysteriis Missæ cap. 20. tradunt.

Ducangius in Glossario: Hymnus, Gloria in excelsis, ab Græcis vocatur doxologia magna, doxologia autem parva hymnus, Gloria Patri, qui dici solet in fine Psalmorum.

(9) Baronius ad an. 514. §. 11.

S. HORMISDA.

ANNO CHRISTI 514:

ANASTASII 24. THEODORICI 22.

Bar. an.
514. §. 13.
Pag. §. 4.
Bar. an.
519.
§. 56. 80.
83. 106.
Pag. §. 2.
6.

HORMISDA Campanus, patre Justo, Frusinone natus, anno 514. VII. Kal. Augusti Pontifex factus est. Ejus opera, & Justini Imperatoris, qui Anastasio successerat, pietate sublatum est Acacianum schisma, quod propter retentum in Diptychis sacris nomen Acacii a Felice III. damnati, annos ferme quinque supra triginta Romanam Ecclesiam dissociaverat ab Orientali. (1) Initam pacem nonnihil turbavit nova controversia *De uno e Trinitate carne passo*, a paucis Monachis in angulo Scythiæ Europeæ apud Tomos excitata, nec solum Constantinopoli sed etiam Romæ magno animorum ardore disceptata per legatos: *de qua juxta varios sensus exposita Catholici per quinque lustra acerrimas secum invicem contentiones exercuerunt.* (2) Monachos hosce Hormisda epist. 70. coarguit, tamquam contemptores auctoritatum veterum, novarum cupidos questionum, & eo usque tumoris elatos, ut ad arbitrium suum utriusque Orbis putarent inclinandum esse judicium: defensamque ab eis propositionem: *Unus de Trinitate crucifixus est carne*, rejecit tamquam procaci verborum novi-

(1) Hoc fuit primum schisma inter Ecclesiam Latinam, & Græcam. Vincentius Card. Petra in comment. ad Gelasii I. constitutionem unicam §. 19. pag. 79. tom. 1.

(2) Norisius in Historia controversiæ *De uno ex Trinitate carne passo* cap. 4. pag. 804. tom. 3.

Justinianus epist. ad Hormisdam tom. 4. Conc. pag. 1517. *Quidam asserunt, Christum Dei filium pro nostra salute carne crucifixum unum de Trinitate debere predicari: reverentia vestra, quid sequi, quidve super hoc evitare debeamus, nos certiorare dignemur. Hoc enim credimus esse Catholicum, quod vestro religioso responsa fueris intimasum.*

novitate (3) prolatam, & quæ ab hæreticis trahi posset in malam partem, & præferret speciem quamdam recens damnati erroris Petri Fullonis. (4) In eadem epistola dicit, ab Ecclesia non recipi doctrinam Fausti Rejenfis circa liberum arbitrium, & gratiam Dei, & quid de utroque *Romana*, hoc est *Catholica* asseveret *Ecclesia*, cum in variis libris beati Augustini posse cognosci, tum in *scriniis Ecclesiasticis expressa capitula contineri*. (5) Obiit anno 523. VIII. Idus Augusti, anno nono, & die undecimo, quam summum Sacerdotium acceperat.

Bar. an.
523. §. 3.
Pag. §. 2.

IV.

(3) Epist. 77. ad Justinianum apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1549. & apud Baronium ad an. 520. §. 6. Vide Norisium in Historia modo citata, cap. 8. pag. 348. tom. 3.

(4) Mopinot in Opusculo de nova editione Epistolarum Summ. Pont. a P. Coustant adornata apud Blanchinum in notis ad Anastasium Bibliothecarium tom. 3. pag. 229. *Neque prætermisit sedulus editor Hormisdæ litteras de Monachorum Scytharum contentione scriptas vindicare: cui defensionem non plures modo notas, sed bifariam eamque late fusam dissertationem impendit. Priori parte explanat intricatiora quadam Historie capita, probatque nihil a sanctissimo Papa assertum, quod a Catholica Fide abhorreat: nihil repudiatum, aut certe silentio prætermisissimum, quod non Ecclesiasticae pacis amor & Christianæ prudentia ratio repudiati, aut certe silentio premi juberet.* Vide Petavium Theologic. Dogmat. tom. 4. lib. 2. cap. 18. pag. 34.

Monachos Scythas, qui propositionem illam propugnabant, Catholicos fuisse specie tenus, & occultis artibus fovisse hæresim Eutychianam, existimat Baronius ad an. 519. §. 99. Alii ostendunt fuisse alienos ab omni prorsus Eutychiæ hæresis favore. Est in horum numero Nat. Alexander dissertat. 2. in Hist. Eccl. sæc. IV. Norisius tum lib. 2. Hist. Pelag. cap. 18. tum in Historica dissertatione *De uno ex Trinitate carne passo*, & in Apologia Monachorum Scythiæ, & Petavius lib. 5. de Incarnatione cap. 2. pag. 402. tom. 4. Theologic. Dogmatic.

(5) Verba recitata ex Hormisdæ epistola 70. sunt apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1531. & 1532. & apud Baronium ad an. 520. §. 17. & 21.

Locus, in quo aservabantur authentica exemplaria epistolarum spectantium ad rem Christianam, sive eas scripsissent Romani Pontifices, sive ab aliis scriptas accepissent, a nonnullis dicitur *Archivum*, a quibusdam *Chartarium*, a plerisque *Serinium*, seu *Scriniis Sedis Apostolicæ*, aut *Ecclesiæ Romanæ*, & *Scriniis Ecclesiasticis*. Hæc ex Petro Coustant Præfat. in epist. Rom. Pont. part. 2. num. 44. pag. XLV.

LV.

S. JOANNES I.

ANNO CHRISTI 523.

JUSTINI IMP. 6. THEODORICI REGIS 31.

JOANNI Constantii filio, Hetrusco Pontificatus traditur anno 523. Idibus Augusti. (1) Is excepto Clemente in Chersonesum Tauricam relegato, primus Romanorum Pontificum exiit ab Urbe. Siquidem Ravennam accitus a Theodorico Rege Ariano, & navium cum Episcopis ac Senatoribus, qui ipsum comitabantur, impositus, Constantinopolim mittitur ad Justinum Imperatorem. Jussus petere tria: primum, ut Ariani, qui compulsi legibus Justinii Cæsaris suscepissent Catholicam religionem, permitterentur redire ad sectam suam, quod scribit Anonymus auctor editus a Valesio ad calcem Ammiani Marcellini: secundum, ut Arianis restituerentur Ecclesiæ ablatae in partibus Orientis, quod narrat Anastasius Bibliothecarius in vita hujus Pontificis: tertium, ne quis in posterum cogere tur ejurare sectam Arianorum, quod refert Theophanes in Chronographia. (2) De primo nullam Joannes fecit apud Justinum mentionem: alia duo ab eo impetrasse dicitur (3) ratus

(1) Patria Senensis perhibetur a multis apud Blanchinum in notis historicis ad Anastasium Bibliothecarium tom. 3. pag. 246.

(2) Idem Theophanes addit, Joannem ab Epiphania Patriarcha invitatum, congressum denegasse, donec ipse, qui Romanus effect Pontifex, primum in confessu locum supra Epiphanium obtinisset. Id quod scribit etiam Marcellinus in Chronico pag. 290. apud Sirmundum tom. 2. Operum edit. Venetæ. *Dexter dextrum Ecclesiæ insedit solium, diemque Domini nostri resurrectionis plene voce Romanis precibus celebravit.* Eodem Romano ritu Constantiopolis sacra fecit Joannes Episcopus Portuensis legatus Agathonis ad Concilium Constantinopolitanum III. Oecum. VI. anno 681. teste Anastasio in vita Agathonis pag. 140.

(3) Ab Anonimo in Vita Joannis pag. 95. & Auctore Historiam Mi-

tus aliquid tribuendum alienis, ne omnino perderet suos. Theodoricus enim idem sibi in Catholicos Italiae, quod Justinus in Arianos Orientis, exercendum decreverat. Dum Constantinopoli degeret, ritu est usus Romano, atque in ipsis sacris Justinum, a quo *susceptus miro honore fuerat*, (4) magna ceremonia insignibus Augustalibus, novo atque in posterum memorando exemplo, decoravit. (5) Ravennam redux a Theodorico male habitus est, & in carcerem detrusus, ubi ærumnis confectus anno 526. VI. Kal. Jun. occubuit gloriosa in omnem ævum morte, cum *annos duos, menses novem, & dies quatuordecim Pontificatus munere functus* esset.

Bar. an.
526. §. 6.
Pag. §. 2.

K S. FE-

Miscellæ lib. 15. tom. 1. Script. Rer. Italic. pag. 103.

Pagius ad an. 525. §. 8. *Baronius num. 8. & seqq. contendit, tam Anastasium, quam Auctorem Miscellæ falsæ hac in parte narrare idque demonstrare non solum epistolam a Joanne Papa post suum reditum ad Italiam Episcopis scriptam, qua jubet Ecclesias Arianorum consecrari, sed etiam indignationem Theodorici Regis, qui Joannem & Senatores Constantinopoli reduces in carcerem conjecit. Verum ea epistola supposititia, & Joannes cum Senatoribus inhumaniter habitus, quod Justinus reconciliatos, qui se Fidei Catholicæ dederant, Arianis restitui nolisset, ut prodit Anonymus, ac Joannes id ab Imperatore minime postulasset, quod revera ab eo petere non poterat.*

(4) Marcellinus Comes in Chronico ad an. Ch. 525. pag. 290.

(5) Primus Romanorum Pontificum id Joannes fecit, ideoque primus Imperatorum Justinus solemniter a Pontifice inauguratus est. Ante Justinum Imperii insignia ab Episcopis acceperant Imperatores aliqui. Prius vero quam Pontificali benedictione donarentur, Fidem Catholicam voce & scripto profitebantur. Qua de re, sicuti etiam de ritu Imperatoris consecrationis, multa Edmundus Martene *De antiquis Ecclesiæ ritibus* lib. 2. cap. 9.

LVI.

S. FELIX IV.

ANNO CHRISTI 526.

JUSTINI 9. THEODORICI 34.

Bar. an. 526. §. 22.
24.
Pag. §. 5.

FELIX IV. (1) Castorii filius, Samnis, Pontifex a Theodorico anno 526. designatus est, (2) & post interregnum dierum duodesexaginta, cum in eum Clerus, vitandi causa schismatis, consensisset, IX. Kal. Augusti inauguratus. *Decessorum vestigiis inherens, ex Ecclesiasticis scriniis aureas S. Augustini sententias de divina gratia & libero arbitrio selectas transmisit ad Cæsarium Episcopum Arelatensem, rogantem auxilium aduersus factionem Semipelagianorum.* (3) Ap-
pro-

(1) Vide annotat. r. ad Felicem III. pag. 130.

(2) Quo facto Theodoricus non solum confirmandi, ut antea Odoacer; sed etiam eligendi Romani Pontificis jus sibi usurpavit. Restitit acriter Clerus Senatusque Romanus, non electo, qui vir erat spectatissimus, sed electioni. Ea demum lege res composita, ut in posterum more pristino Clerus eligeret Romanum Pontificem, quem Rex confirmaret assensu suo. Hæc eligendi Pontificis ratio tamdiu obtinuit, quamdiu stetit Regnum Gothorum in Italia: quo labefactato, eam sibi auctoritatem vindicarunt Orientis Imperatores. Baronius ad an. 526. §. 24. & Pagius ad eundem an. §. 8.

(3) Norisius lib. 2. Hist. Pelag. cap. 23. ubi adiecit, Cæsarium opportunam occasionem nactum, eas sententias protulisse in Concilio Arausicano II. in quo actum est de gratia & libero arbitrio. Baronius ad an. 529. §. 1. de Patribus hujus Concilii: *Recitant capita in Gallias ab ipso Romano Pontifice missa, profitentes, ea cuncta haud recentem esse Ecclesie doctrinam, sed antiquorum Patrum definitionem, eandemque Apostolica Sedis auctoritate firmatam, quæ S. Augustini se professæ est de gratia & libero arbitrio probare sententiam. Nihil igitur præterea novitas sibi vendicit, & presumptio humana presumat. Quot igitur Arausicani canones, tot sunt Catholicæ Ecclesie stabilitæ sententiæ, a quibus absque prævaricationis piculo haud liceat Fidelis recedere.*

Binius apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1675. locos indicat D. Augustini, unde illæ sententiæ quinque & viginti deprimuntur sunt.

probavit etiam id, quod ab eodem Cæsario fuerat constitutum, non licere ex laica conversatione ad officium Sacerdotale ante probationem temere promoveri. (4) Idem una cum Romano Clero exposulavit cum Athalarico Gothorum Rege de violato jure Ecclesiæ suæ, obtinuitque ab eo, ut si quispiam ad Romanum Clerum aliquem pertinentem in qualibet causa probabili crediderit actione pulsandum, ad Beatissimi Papa judicium conveniret, & qui reverentiam tantæ Sedi exhibere contemserit, is causa caderet. (5) Ædificandis & exornandis Martyrum Basilicis deditus, eam, quæ etiamnum existat, sanctis Martyribus Romanis Cosmæ & Damiano excitavit. (6) Simplicitate & humilitate eluxit, quibus addidit munificentiam in egenos. Excessit IV. Idus Octobr. anno 530. post acceptum Pontificatum, quarto, mense secundo, & die duodevicesimo.

Bar. an.
530. §. 1.
Pag. §. 2.

LVII.

B O N I F A C I U S II.

ANNO CHRISTI 530.

JUSTINIANI IMP. 4. ATHALARICI REGIS 5.

BONIFACIUS II. Sigilbuldi filius, Romanus anno 530. XVII. Kal. Novembr. in Basilica Julii

Bar. an.
530. §. 2.
4-

K 2

Fe-

Pag. §. 5.

(4) Epist. 3. ad Cæsarium Arelatensem apud Labbeum tom. 4. Concil. pag. 1657.

(5) Athalaricus Rex in epistola ad Clerum Ecclesiæ Romanæ apud Cassiodorum Variarum lib. 8. epist. 24. & apud Baronium ad an. 527. §. 64.

(6) Florentinius in annotat. ad Martyrologium Hieronymianum V. Kal. Octobr. pag. 879. & Bona lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 12. §. 3. docent, tria fuisse parva Sanctorum ejusdem nominis Cosmæ & Damiani. Unum Martyrum in Arabia, alterum Confessorum in Asia, tertium Martyrum, qui Romæ mortem subierunt. Omnes fuisse professione medicos, dictosque Anargyros, quod sine pretio ægrotos curarent. Ædem ab Felice IV. non Arabibus, sed Romanis dicatam, & hos procul dubio esse, qui in Canone Missæ memorantur.

Bar. an.
531. §. 2.
& seqq.
Pag. §. 4.

Felici IV. substitutus est. Eodem tempore in Æde Constantiniana pars Cleri suffecit Dioscorum, quo paucis post diebus mortuo, extinctum est Schisma. Bonifacius mortuum tamquam Simonix reum anathematizavit. Ut autem occurreret licentiæ Regum Gothorum in designandis Pontificibus, habito Romæ Concilio delegit Vigilium Diaconum, qui sibi succederet, consentiente Clero, consensumque præstitum & iurjurando & chirographis confirmante. Quæ res, utpote contraria sacris legibus, officensque libertati Comitiarum, adeo postea Clericis & Bonifacio ipsi displicuit, ut alio congregato Concilio decretum poenitentium abrogaret, ignique traderet. (1) Alibi etiam, quam in legitima Pontificis electione animum habuit. Namque approbato Concilio Arausicano II. (2) finem imposuit certamini Semipelagianorum, quod Gallias distraxerat per annos centum; & ad assequendam perfectiorem divinæ gratiæ intelligentiam, præ ceteris beatæ recordationis Augustinum Episcopum tamquam magistrum optimum proposuit laudavitque. (3) Diem obiit anno 531. XVII. Kal. Novembr. anno Pontificatus uno vix completo.

JOAN-

(1) Vides, ne Pontifici quidem, nedum Episcopis licere designare successorem suum. Sunt tamen, ut legere est apud Vincen-
tium Cardinalem Petram tom. 4. Comment. ad Constitut. Apostol.
pag. 119. num. 10. qui putent, id facere posse Pontificem, si Ec-
clesiæ necessitas vel evidens utilis postulet. Cum autem hæc eli-
gendi ratio periculo non careat, plerique concludunt, eam ne ab
Romanis quidem Pontificibus esse usurpandam. Vide annotat. 4.
ad S. Hilarum pag. 127.

(2) Vide Appendicem Operum S. Prosperi Aquitani pag. 352.
& 759.

(3) Norisius lib. 2. Hist. Pelag. extremo cap. 23. pag. 531.
tom. 1.

LVIII.

JOANNES II.

ANNO CHRISTI 532.

JUSTINIANI 6. ATHALARICI 7.

JOANNES II. cognomento Mercurius, Projecti filius, Romanus, anno 532. die postrema Decembris *Secundis Apostolicæ suscepit Prasulatum*. (1) Pugnavit adversus Simonix vitium, quod grassabatur non modo in electione Episcoporum, sed etiam Pontificum. Petivit enim ab Athalarico Italiæ Rege, impetravitque, *ut adversus ejusmodi Simoniacos, quos non compeferent sacri Canones, Regia ageret potestate, pœnisque sæculi eosdem comprimeret, quos nec Dei timor, neque Ecclesiastica censura corrigeret*. (2) Vocem: *Unus de Trinitate crucifixus est carne*, quam Monachi Scythæ acriter tuebantur, & summus Pontifex Hormisda rejecerat, tamquam novam, ut dictum est in ejus vita, ratam ipse sua auctoritate fecit, veluti consentientem rectæ Fidei, & Monachos Acoemetas, (3) qui eam damnabant quasi hæreticam, *ab omni Ecclesia Catholica*.

Bar. an.
531. §. 8.
Pag. §. 5.
Bar. an.
533. §. 4.
33.

An. 534.
§. 23.
Pag. §. 2.
3.

K 3

(1) Liberatus in Breviario cap. 20. apud Lab. tom. 5. Conc. pag. 773.

(2) Hæc Baronius, qui ad annum eundem 533. §. 39. subjungit: *Edictum adversus hujusmodi delinquentes Rex voluit marmoreâ inferibi tabule, & ante sancti Petri atrium illam perspicuam cunctis apponi. Ex violentis hisce remediis quam grandis morbus irroperio, est facile judicare.*

Eundem Regem Athalaricum imperasse *tria millia solidorum pro Apostolici consecratione Pontificis, & duo millia pro ordinatione aliorum Patriarcharum*, legimus apud Cassiodorum lib. 9. epist. 15. pag. 148. Vide S. Gregorii Magni vitam lib. 1. cap. 7. tom. 4. Operum ejus edit. Monachorum pag. 216.

(3) *Acoemeta*, *Ακοιμηται* Græce, Latine *insomnes*, quod ex instituto, ut refert Nicephorus lib. 15. cap. 23. trifariam divisi Dei laudibus in Ecclesia celebrandis diu noctuque sine intermissione vacarent.

lica esse iussit alienos, nisi errore damnato doctrinam suam quantocius sequi habita regulari professione significassent. (4) Anno 535. VI. Kal. Junii mortuus, Pontificatum habuit per biennium & menses quatuor, diesque sex supra viginti. (5)

Bar. an. 535. §. 20.
26.
Pag. §. 2.

S. AGA-

(4) Epist. 2. ad Justinianum, & 3. ad Senatores apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1746. 1751. Ex hoc loco aliqui arbitrantur, Joannem approbasse sententiam ab Hormisda damnatam, ideoque Pontificem in dirimendis controversiis Fidei falli posse. Hos confutavit Baronius ad an. 533. §. 26. scribens, *numquam eam sententiam ab ipso Hormisda fuisse rejectam tamquam hæreticam, sed proscriptam ut novam atque suspectam, ne sub ea Eutychianorum fallacia occultarentur.* Item Thomassinus Dissertat. 18. in Synodum Romanam an. Chr. 532.

Norissius vero in Vindiciis Augustinianis cap. 3. §. 2. pag. 924. tom. 1. *Sciendum est, aliquas propositiones equivocas modo ab Ecclesia rejcti, modo approbati. Hoc ostendimus lib. 2. Hist. Pelagianæ cap. 20. de illa propositione: Unus e Trinitate passus est, quam Hormisda rejectit; at Joannes II. Vigilius, ac Synodus V. uti Catholicam definiverunt. Etenim in sensu Eutychianorum damnata fuit, quasi Verbum in natura divina passum diceretur, & licet alii adiderent passum carne, attamen cum ob affinitatem cum hæresi Eutychetis suspecta esset, jure S. Hormisda eandem approbare recusavit.*

Et in Apologia Monachorum Scythiæ c. 1. p. 882. tom. 3. *Egregie S. Hilarius lib. 2. de Trinitate ait; De intelligentia enim hæresis, non de scriptura est; & sensus, non sermo fit crimen. Quod exempla comprobans: Male, inquit, intelligitur Homouision. Quid ad me bene intelligentem? Male Homouision Samolatenus confessus est; sed numquid melius Ariani negaverunt? Octoginta Episcopi olim respuerunt; sed trecenti octodecim nuper receperunt. Illi enim in Synodo Antiochana vocem Homouision in sensu Pauli Samolateni rejecerunt, quam in sensu Catholico Nicæna Synodus conservavit. Latina Ecclesia vocem hypostasis diutius aversata est, quam Græci Patres, tamquam Catholici dogmatis contra Sabellium expressam, invexerant. Nomen Christiparæ ante Nestorii hæresim vultu latentis erroris labe suspectum erat, quod tamen in sensu hæretico Synodus V. Canone 6. proscriptis, tamquam si Christus Deus non esset, ut ibidem exponitur. Plurima autem produci possunt propositiones equivocæ, que juxta unum sensum damnatæ sunt, juxta alterum vero ab Ecclesia approbata. Paucas easque insigniores laudabo. Laudat autem postea. Vide Petavium lib. 4. de Incarnatione cap. 6. & 7. tom. 4. Theologic. Dogmatum.*

(5) Justinianus in epistola ad hunc Pontificem apud Labbeum tom. 4. Conciliorum pag. 1743. Harduinum tom. 2. pag. 1736. & E. c. de summa Trinitate, & Fide Catholica hæc habet: *Novitatem, quidquam, quod ad Ecclesiarum statum pertinet, quamvis*

LIX.

S. A G A P E T U S I.

ANNO CHRISTI 535.

JUSTINIANI 9. THEODATI REG. 2.

A G A P E T U S Gordiani Presbyteri filius, *Archidiaconus Romanae Ecclesiae*, anno 535. III. Nonas Junii Papa ordinatur, in regulis Ecclesiasticis apprime eruditus. (1) Inter initia Pontificatus irritum fecit anathema a Bonifacio II. dictum in Dioscorum vitio creatum, ac minime legitimum Pontificem. Quam ob causam, est in occulto. Rescivit quoque Acta Concilii, in quo idem Bonifacius Vigilium constituerat successorem suum. Anno insequente coactus est a Theodato Gothorum Rege iter suscipere Constantinopolim, acturus apud Justinianum, ut revocaret exercitum, qui Duce Belisario Siciliam occuparat, atque hyeme exacta transportandus erat in Italiam. (2) At Imperator pro multis fisci expensis ab Italia destinatum exercitum avertere nolens, supplicationes Papae noluit audire. (3) Itaque depulsus spe obtinendae pacis, in alterius

Bar. an.
535. §. 28.
Pag. §. 3.
Bar. an.
531. §. 3.

An. 536.
§. 1. 17.
26. 55. 58.
Pag. §. 4.
5. 10.

K 4 rei

manifestum & indubitatum sit, quod movetur, ut non etiam vestra innotescat Sanctitati, quae caput est omnium Sanctarum Ecclesiarum.

Et novella 131. cap. 2. Sancimus secundum eorum (Synodorum Nicenae, Constantinopolitanae, Ephesinae, & Chalcedonenfis) definitiones sanctissimum senioris Romae Papam primum esse omnium Sacerdotum.

(1) Liberatus in Breviario cap. 21. apud Labbeum tom. 3. Conc. pag. 774.

(2) Agapetus ejusmodi subire provinciam barbarico coactus imperio, ad expensas in via faciendas regio Arcario opus habuit vasa sacra appignorare. Operatus est tamen postea Cassiodorus apud Regem, ut eadem redderetur Ecclesiae Sancti Petri; in qua submissa fuerant: Baronius ad an. 536. §. 10.

(3) Ex hoc loco Liberati scriptoris coeui redarguitur Anastasius Bibliothecarius, qui pag. 102. ait, Agapetum omnia obrivuisse, ex qua causa directus fuerat.

rei curam animum convertit. Anthimum Episcopum Trapezuntinum *latenter Chalcedonense Concilium non suscipientem*, (4) ac proinde occultum hæreticum Eutychianum, qui post obitum Epiphaniæ Constantinopolitanam Sedem, favore adjutus Theodoræ uxoris Justiniani Imperatoris, occupaverat, & a Sacerdotio, & a piorum societate removit. (5) Mennam virum *Fidei integritate, & sacrarum Scripturarum studio clarum* (6) pro eo ordinavit Antisitem, consecrans eum manu sua in Basilica Sanctæ Mariæ. His peractis constituens apud Imperatorem Apocrisarium Ecclesiæ suæ Pelagium Diaconum suum, dum in Italiam reverti disponit, Constantinopoli obiit (7) X. Kal. Maji anno 536. mense Pontificatus decimo, & die undevicesimo. (8) Ejus corpus in loculo plumbeo Romam translatum, in Æde S. Petri tumultatum est.

S. SIL-

(4) Liberatus in Breviario cap. 20. apud Lab. tom. 5. Conc. pag. 773.

(5) Pro quo videlicet Anthimo Silvetius & Vigilius Romani Pontifices ab Augusta Theodora multa incommoda, sed & discrimina sunt perpeffi, sed ad restitutionem ejus nullatenus inclinati. Nicolaus I. epist. 9. ad Michaelē Imperatorem apud Lab. tom. 8. Conc. pag. 341.

Justinianus Novella Constit. 42. *Communi sententia ipsius Sanctæ memorię viri Agapeti primū, atque etiam sacrę Synodi hic (Constantinopoli anno 536. post mortem ejusdem Agapeti) celebratę Anthimus condemnatus & depositus fuit. Eadem sunt etiam apud Labbeum tom. 5. Conc. pag. 263.*

Idem Justinianus in secunda Fidei Confessione, quam Constantinopoli obtulit Agapeto, apud eundem Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1801. *In Sede Apostolica inviolabilis semper Catholica custoditur religio.*

(6) Ita Agapetus ipse apud Baronium ad an. 536. §. 30. & apud Labbeum tom. 5. Conc. pag. 47. ubi addit, *a temporibus Petri Apostoli nullum alium umquam Orientalem Ecclesiam suscepisse Episcopum mandus Apostolicę Sedis ordinatum.*

(7) Liberatus in Breviario extremo cap. 21. & initio cap. 22.

(8) Petrus de Marca lib. 3. De Concordia Sacerdotii & Imperii cap. 16. §. 5. post recitata hæc eadem Liberati verba subdit: *Quo munere non est illi exercendę jurisdictionis collata facultas, sed tantum monendę, interpellandę Principis, suggestionis, non actionis, quemadmodum in Juliano Coenę Leo muneris hujus exemplar & imaginem expresserat. Vide Leonis Magni vitam pag. 125.*

Apocrisarii munus obtinuit præcipue post Justiniani tempora, ut ait

LX.

S. SILVERIUS.

ANNO CHRISTI 536.

JUSTINIANI 10. THEODATI 3.

DE Agapeti decessu audiens Romana Civitas Silverium Subdiaconum, Hormisdæ quondam Papæ filium. (1) elegit ordinandum (2) anno 536. mense Junio. Interim Vigilus Agapeti Diaconus, qui Constantinopoli adhuc morabatur, abreptus cupiditate Pontificatus, qua usque a Bonifacio II. flagrabat, (3) promittit Theodoræ Augustæ Eutychianæ feminae, se abrogaturum Concilium Chalcedonense, & Anthimum, Severum, aliosque Acephalos restitutum communioni Ecclesiæ, si opera ejus constitueretur Episcopus Romanorum. (4) Theodora, ut sibi & Vigilio indulgeret,

Bar. an.
536. §.
120.
Pag. §. 16.
Bar. an.
538. §. 7.
6. 7. 8.
Pag. §. 6.

ait idem Marca §. 1. qui §. 2. subjicit, *Legatis hujus generis Apocripharios & Responsales dictos esse ab illius sæculi Scripioribus, quod responsa seu mandata eorum exsequerentur, a quibus missi erant. Αποκριωσις enim responsio est.*

(1) *Ex legitimo matrimonio ante susceptum; alias enim ad tantæ dignitatis gradum prorsus fuisset inhabilis: Baromius ad an. 536. §. 123.*

(2) Liberatus in Breviario cap. 22. apud Lab. tom. 5. Conc. pag. 775. Vide. annotat. 1. ad S. Deusdedit Pont. LXX.

Anastasius pag. 102. scribit, Silverium natione Campanus creatum Pontificem opera Theodati Regis Gothorum ab eo corrupti pecunia. At Liberatus, qui, ut ait Baromius ad an. 536. §. 123. *his temporibus vixit, & Breviarium Historiæ suæ scribebat, nullam facit mentionem de vi Clero illata a Theodato, nec de pecunia eidem Theodato data ab Silverio. Quod quidem crimen (adjicit Baromius) nequo verisimile fit, dum illud ipsum Silverius Vigilio Sædis suæ invasori in libello sententiæ, quem de ipsius damnatione conscripsit, potenter objiciat: quod haud puto adeo libere facere potuisse, si ejusdem ipse reus exsisteret.*

(3) Hic nempe est Vigilus ille, qui Bonifacii II. adhuc superstitis se successorem creari obtinuit.

(4) *Illis, qui licet recedentes in quibusdam ab ipso Eutychis au-*
Floris

Bar. an. sensu suo, partim Belisarii potentia motus, partim studio pacis ductus. (1) Ille mutata subito voluntate, ut 540. §. 7. adimeret Theodoræ omnem spem obtinendi id, quod ei 9. II. fuerat pollicitus, latum ab Agapeto in Anthimum aliosque Acephalos anathema redintegavit. (2) Emisso etiam ab Justiniano contra *Tria Capitula* edicto restitit, ratus illis damnatis auctoritatem Concilii Chalcedonenfis labefactari. (3) Re hac, & blanditiis Theodoræ

(1) Baronius ad an. 540. §. 4. 7. & 8. arbitratur, Vigilium post mortem Silverii abdicasse se Pontificatu usurpato malis artibus, eumdemque postea ab Clero Pontificem electum. Pagius ad an. eumd. §. 5. *Gratis asseritur, atiquam abdicationem intervenisse, & sine ullo alicujus auctoris testimonio.*

(2) Baronius ad an. 540. §. 9. *Fuit ista plano mutatio dextera Excelsi, & insignis miraculum, quo perspicuum factum est, Dei providentia Romanam Ecclesiam sollicitius gubernari, ut in quovis periculo constituta, sit penitus liberanda, & mirifica quadam transformatione, quos iniquos accepit, soleat mox reddere sanctos, ut iidem inherentes sacre Petre, super quam Christus suam fundavit Ecclesiam, ejusdem quoque consequantur robur & firmitatem.*

(3) Concilium Constantinopolitanum II. Œcum. V. apud Labbeum tom. 5. Conc. pag. 568. *Prædicta tria Capitula anathematizamus, id est Theodorum, impium Mopsuestenum cum nefandis ejus conscriptis, & quæ impie Theodorus conscripsit, & impiam epistolam, quæ dicitur Iba, & defensores eorum.*

De tribus hisce Capitulis orta est controversia, quæ studiis in magnum certamen exarsit, & annos amplius centum turbavit Ecclesiæ pacem. Hujus controversiæ originem ex Liberato cap. 23. & Euagrio lib. 4. cap. 38. ita persequitur Petavius tom. 4. Theologic. Dogmat. lib. 1. cap. 18. pag. 87. *Cum Pelagius Romana Ecclesiæ Diaconus ab Agapeto Constantinopoli relictus esset, ut Apocryphorum munere fungeretur, ad eum Palæstina quidam Monachi ex Cænobio S. Theodossi & Sabæ venerunt, rogantes, ut qua valebat apud Justinianum Imperatorem auctoritate, damnationem ab eo impetraret Origenis. Quod ab eo facile obtinuerunt. Nam & alioqui Theodoro erat insensus Pelagius Cæsareæ in Cappadocia Episcopo, Origenis studioso, qui Acephalorum dogmata clam fovebat: atque apud Imperatorem, ejusque conjugem Theodoram omnia poterat. Pelagio itaque, ac Menna Constantinopolitano Episcopo admittentibus, Justinianus Edictum adversus Origenem fecit, quo selecta quadam illius ex scriptis capita damnavit. Hanc Origenis damnationem egre ferens Theodorus Cæsarensis, vasrum illud excogitavit, ut Imperatorem adduceret ad tria quedam damnanda, quæ in Concilio Chalcedonenfi approbata videbantur. Primum Theodori Mopsuesteni scripta, qui Origenem acerrime omnium impugnasset. Erant enim*

doræ uxoris, de restitutione Anthimi in Sedem Constantinopolitanam sollicitæ, impulsus Justinianus Vigilium accivit Constantinopolim. Eo cum venisset, per honorifice susceptus est. Interpellatus a Theodora de promissa sibi Anthimi restitutione, in proposito perseverans ei constanter obstitit, & anathema infixit. (4) Theodora e vivis sublata, magis magisque Pontificem pressit Imperator, ut ab eo exprimeret damnationem *Trium Capitulorum*, mirisque eum modis vexavit. (5) Propter quod ille conventum habuit septuaginta Episcoporum, in quo multa contra *Tria Capitula* proque *Tribus Capitulis* dicta sunt. Cum cognovisset, ea posse damnari sine ullo Chalcedonenſis Concilii detrimento, damnavit miſſo ad Mennam Antititem Constantinopolitanum decreto, quod appellavit *Judicatum*, (6) *solicite monendo, ne per occasionem aliquam supradicta Synodus*

Pag. §. 6.

7.

Bar. an.

547. §. 26:

40. 49.

Pag. §. 4.

5. 9.

ab illo multa impie & hæretice passim edita, de quibus supra capite undecimo fuse diximus. Tum Ibe Edesseni Epistolam ad Marim Persam, qua & Cyrillum, ejusque contra Nestorium scripta reprehendebat, & Theodorum Mopsuestenum magnis laudibus ornabat; ac decessorem suum Rabbulam Edessenum suggillabat, quod eidem Theodoro publice anathema dixisset. De quo tamen Synodus Chalcedonenſis pronunciauit, ipsum Catholicum videri, eumque ab Dioscuro, & Laetocinali apud Ephesum conventiculo depositum, in integrum restituit, atque inter Episcopos assidere jussit. Tertio Theodoroti adversus Cyrillum commentarios, quibus Anathematismos illius confutarat. Pluribus controversiam totam explicat Norſius Dissertat. De Synodo V. cap. 3. & seqq.

(4) S. Gregorius lib. 2. ep. 51. *Recordande memorie Vigilium in Urbe Regia constitutum, contra Theodoram tunc Augustam, vel Acephalos damnationis promulgavit sententiam. Tunc Romana Urbs ab hostibus (Gothis Totila Rege, anno 546.) edita & captivata est. Totilam ejusque successorem Tejam subegit Narſes, in Italiam miſſus ab Justiniano, atque ita finem anno 552. imposuit Regno Gothorum in Italia, quod ultra annos 60. prorogatum non est, cum caperis anno 493. quo Odoacer periit, ut ait Pagius ad ann. 522. §. 10.*

(5) Id testantur Italiæ Clerici in epistola ad Legatos Francorum proficiscentes Constantinopolim, apud Labbeum tom. 5. Conc. pag. 407.

(6) Italiæ Clerici in memorata epistola *Constitutum* appellant: Vigilium ipse in epistola ad Rusticum & Sebastianum apud Labbeum tom. 5. Conc. pag. 550. modo *Judicatum*, modo *Constitutum* vocat.

modus pateretur injuriam. (7) Hinc in spe fuit, se utrique parti satisfecisse, Græcis, quod damnasset *Tria Capitula*, Latinis, quod id fecisset, quoad videretur salvo Chalcedonensi Concilio fieri posse. Sed contra quam crediderat, evenit. Nam Occidentem totum in se concitavit, tamquam Concilii Chalcedonensis violatorem, prorsus ut ab *Africanis Antistitibus synodaliter recluderetur a Catholica communione.* (8) Sedandi tumultus causa *Judicatum* abrogavit, *denuntians*, quia *si quis Græcorum Episcoporum usque ad universalis Concilii tractatum de istis Capitulis aliquid fecisset, aut scientibus acquievisset, a communione Sedis Apostolicæ alienus existeret.* (9) Tum excanduit Justinianus, & edictum aliud contra *Tria Capitula*, instigante Theodoro Cæsariensi, emisit. Id ægre ferens Vigilius, accitos ad se in Placidianam domum Græcos pariter, ac Latinos Episcopos admonuit, eum fore *ab Apostolicæ Sedis communione suspensum, quicumque edictis Imperatoris consensum præberet.* (10) Tum Cæsar ira longius pro-

Bar. an.
551. §. 2.
15.
Pag. §. 2.
14.

Bar. an.
552. §. 8.
11. 15.
Pag. §. 2.

An. 553.
§. 14. 20.
25. 27.
35. 47.
Pag. §. 8.
9.

vehente jussit, Pontificem in custodiam tradi; quod ille præsentiens, in Ecclesiam S. Petri se recepit. Accep-
pto per Cæsaris legatos sacramento, se in ædibus Placidianis tuto futurum, eo rediit. Interjectis diebus cogni-
to, quod præter datam fidem insidiæ sibi pararentur, salutem quæsit discessu subito. Silentio noctis Chalcedonem transfretavit, & Ecclesiam S. Euphemie, quotutior esset, domicilio delegit. Legati, qui illum Constantinopolim revocarent, statim, sed frustra ab Justiniano missi. Tanta Vigilii constantia victus Cæsar edictum sustulit, & Pontifex Constantinopolim remigravit, & ad controversiam expediendam generali Concilio disceptatore utendum esse, uterque consensit, ea lege,

(7) In citata epistola Legatis Francorum, qui Constantinopolim proficiscebantur, ab Italiæ Clericis directæ, apud Labbeum tom. 5. Concil. pag. 407. Lege Petavium lib. 1. de Incarnatione cap. 18. tom. 4. Theolog. dogmatum pag. 88.

(8) Victor Tununensis in Chronico pag. 330. tom. 1. Antiquarum Lectionum Henrici Canisii.

(9) In memorata Epistola Legatis Francorum ab Italiæ Clericis directæ, apud Labbeum tom. 5. Conc. pag. 408.

(10) In eadem epistola apud eundem Labbeum pag. 408.

ge, ut par esset Orientalium & Occidentalium numerus, ut disceptaretur ex æquo. At in eo, quod convenerat, haud mansit Justinianus. Nam Græcis tumultuantibus, & pactam Concilii conditionem respicientibus morem gessit, illudque, haud expectato Latinorum adventu, III. Nonas Majas Constantinopolim indixit. Concilio non solum interesse Vigilius recusavit, sed etiam edito, dum illud haberetur, *Constituto*, negavit *Tria Capitula* posse damnari. Damnata sunt nihilominus a Concilio: cujus sententiam ratam habere abnuens, in exilium missus est, nec ante revocatus, quam *Tri-bus Capitulis* damnatis Concilium confirmavit auctoritate sua. (11) Ita finem fecit quæstioni, in qua mo-

Lab. tom.
5. Conc.
Pag. 340.

Bar. an.
554. §. 1.
7. 12.
Pag. §. 2.
3. 4. 5.

(11) Est Concilium Œcumenicum V. Constantinopolitanum II. ab Justiniano, Vigilio consentiente, anno 553. convocatum, teste Euagrio lib. 4. Hist. Eccl. cap. 38. Convocationis causam præbere non solum *Tria Capitula*, sed etiam errores Origenis, qui tunc instaurabantur. Interfuerunt Episcopi centum & sexaginta quinque. In his tres Patriarchæ, Eutyehius Constantinopolitanus, Apollinaris Alexandrinus, & Domnus Antiochenus. Eustochius Hierosolymitanus adfuit per legatos. Præfuit Eutyehius Constantinopolitanus permittit Vigiliis, qui semel atque iterum invitatus rogatusque, ut præsideret, recusavit, causatus Occidentalium Episcoporum paucitatem, cum frequentes ex Orientalibus Ecclesiis convenissent: siquidem pactum fuerat, ut Concilium totidem Latinis atque Græcis Episcopis constaret.

Concil.
Œcum.
V.

Octo numerantur Confessiones seu Collationes. Posito, probatque, licere etiam mortuis anathema infligere, Origenes primum ejusque errores, ut est in Annalibus Baronii ad an. 553. §. 242. deinde *tria Capitula* condemnata sunt. S. Gregorius lib. 1. extrema epistola 25. *Quintum quoque Concilium pariter veneror, in quo Epistola, qua Iba dicitur, erroris plena reprobatur. Theodoros personam Madiatoris Dei & hominum in duabus subsistentiis separans, ad impietatis perfidiam cecidisse convincitur. Scripta quoque Theodoresi, per qua beati Cyrilli fides reprehenditur, ausu dementia prolata refutantur.*

Nec ulla inde irrogata Concilio Chalcedonensi injuria. *Tria enim Capitula* in eo nec approbata nec reprobata sunt, deque iis actum est duntaxat *post terminum Synodi*, ut ait S. Gregorius lib. 3. epist. 10. hoc est post actionem sextam, ideoque in Appendice Concilii Chalcedonensis, non in vero ac legitimo Chalcedonensi Concilio, quod absolutum est actione sexta, ut a Norisio in Disser-tat. De Synodo quinta cap. 11. demonstratur, & indicatum est supra annotat. 5. ad S. Leonem Magnum. Quod item ex eo col-

ligi

do hanc, modo illam partem amplexus diu animo fluctuaverat. (12) Romam postea ab Justiniano dimissus, cum

ligi licet, quod Œcumenicam V. Synodum confirmarunt etiam Vigilii successores Pelagius I. Joannes III. Benedictus I. Pelagius II. & Gregorius Magnus, ut est apud Petrum de Marca in Differtat. De Vigilii decreto pro confirmatione quintæ Synodi, Norisium Differtat. cit. cap. 9. Nat. Alexandrum in Hist. Eccl. sæc. VI. Differtat. 3. art. 3. Afri & Illyrici Episcopi secuti auctoritatem Pelagii I. ab obstinata *Trium Capitulorum* defensione cessarunt. Soli Istriæ, Venetiæ, & Liguriæ Episcopi negantes, illa citra Synodi Chalcedonensis injuriam posse damnari, in pertiuitia manserunt, facto schismate, quod usque ad Sergium I. amplius annos centum duravit. Baronius ad an. 556. §. 16.

(12) Vigilii in epistola decretali pro confirmatione memoratæ Synodi Œcum. V. apud Lab. tom. 5. Conc. pag. 598. *Si in omni negotio sapientiæ ratio postulat, ut id, de quo queritur, retractetur, neque pudori esse debet, cum ea, quæ ab initio omiſſa, studio deinde veritatis inveniuntur, in publicum eduntur; quanto magis ecclesiasticis disceptationibus convenit, eandem rationem in illis quoque observari? Præcipue cum manifestum sit, patres nostros, & maxime beatissimum Augustinum, qui in divinis scripturis clavit, Romane eloquentiæ magistrum, propria scripta retractasse, dictaque sua correxisse, atque illa, quæ omiserat, ac deinde invenerat, addidisse. Nos quoque similiter illis exemplis incitati, in controversia trium capitulorum, numquam desistimus, quin investigaremus, quid de predictis tribus capitulis in patrum nostrorum litteris verius inveniri posset.*

Pelagius II. in epist. ad Episcopos Istriæ, apud Labbeum tom. 5. Conc. pag. 622. *Si in Trium Capitulorum negotio aliud, cum veritas quereretur, aliud autem, inventa veritate, dictum est, cur mutatio sententiæ huic Sedi in crimine objicitur, quæ a cuncta Ecclesia humiliter in ejus auctore veneratur? Non enim mutatio sententiæ, sed inconstantia sensus in culpa est. Quando ergo ad cognitionem recti intentio incommutabilis permanet, quid obstat, si ignorantiam suam deserens verba permutes?*

Sententiam autem mutare Vigilio licuit, cum in *Trium Capitulorum* controversia non disceptaretur de Fide, sed de personis tantum. Pelagius I. epist. 10. apud Labbeum tom. 5. Conc. pag. 798. *Quamvis a transitu divæ memoriæ Theodora Augustæ nullas de Fide questiones Ecclesia Dei in partibus Orientis, Deo miserante, formidet, sed quædam Capisula extra Fidem fuerint agitata. S. Gregorius lib. 2. epist. 51. In Synodo, in qua de Tribus Capitulis actum est, aperte liquet, nihil de Fide convulsam esse, vel aliquatenus immutatam, sed sicut scitis, de quibusdam ibi solummodo personis est actitatum. Et lib. 4. epist. 39. In ea (Synodo) de personis tantummodo, non autem de Fide aliquid gestum est, & de his personis, de quibus in Chalcedonensi Concilio nihil constiterit, sed*

post

cum in Siciliam pervenisset, morbo calculi tactus decessit, moxque Romam perlatus apud S. Marcellum in via Salaria sepultus est; (13) anno Christi 555. & sexto decimo, quam pro legitimo Pontifice habitus fuerat.

Bar. an.
555 §. 1.
Pag. §. 7.

L PELA-

post expressos canones facta contentio, & extrema actio de personis ventilata est. Petrus de Marca in Dissertat. De Vigili decreto pro confirmatione quintæ Synodi §. 5. Quin etiam Vigilius in epistola, quam edimus, disertissime annotavit, in hac controversia non disputatum fuisse de Fide, sed de personis. Unde patet, liberam fuisse aliter atque aliter in hoc negotio censendi facultatem, sine ulla Christianæ religionis injuria: ideoque Vigilius, qui suam aliquoties mutavit sententiam, de sola levitatis vel metus suspicione periclitari. A qua suspicione tamen abesse tantum debet, ut potius singularis prudentiæ laudem ex iis, que in hac causa gesserit, consequi posse videatur.

Qui rerum Ecclesiasticarum sunt periti, non ignorant, duobus modis olim versari solitos fuisse summos Pontifices in questionibus propositis, que disciplinam respiciebant, vel summo jure, vel remisso. Huic temperamento & canonum remissioni locus erat, quando ob bonum unitatis, & pro resarcienda Ecclesiæ pace necessarium videbatur ea clementiâ uti. Eam clementiam Greci οἰκονομία vocant, Latini eorum exemplo dispensationem, ut alibi ostendi (lib. 3. de Concordia Sacerdotii & Imperii cap. 13.) adductis veterum Patrum & Conciliorum testimoniis. Utrouque agendi modo usus est in hac controversia Vigilius, nunc juris & canonum vigore, nunc eorum remissione, Fidei & pacis Ecclesiæ studiosissimum se præbens. Observatum quidem est ab eruditissimis, Vigiliis que videbatur, inconstantiam prudentiæ & maturo consilio esse tribuendam: sed non docuerunt, eum agendi modum a canonica disciplina pependisse.

Epistola vero, in qua Vigilius, referente Liberato cap. 22. Breviarii, dicitur duas in Christo damnasse naturas, resolvens tomum Papa Leonis, vel supposititia est, ut docet Baronius ad an. 538. §. 15. vel scripta est ab eo, cum, Silverio adhuc superstitite, nondum erat Pontifex legitimus. Ex quo enim cepit esse verus Pontifex, nullus, ut ait Bellarminus lib. 4. de Rom. Pont. cap. 10. inventus est in eo aut error, aut erroris simulatio, sed summa constantia in Fide usque ad mortem, ut appareat cum ipsa Pontificatu firmitatem Fidei cum accepisse, & de levi palea in solidissimam Petram commutatam fuisse. Quis enim, ut verbis utar Ennodii in Apologetico pro IV. Synodo, apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1323. sanctum esse dubitat, quem apex tantæ dignitatis attollet, in quo si desinat bona acquisita per meritum, sufficienter, que a loci decessore præstantur? aut enim claros ad hæc fastigia erigit, aut qui ariguntur, illustrat.

(13) Marcellinus Comes ad an. Chr. 554. pag. 296.

LXII.

PELAGIUS I.

ANNO CHRISTI 555.

JUSTINIANI IMPERATORIS 29.

PELAGIUS Joannis Vicariani filius, Romanæ Ecclesiæ Diaconus, & Agapeti, Silverii, ac demum Vigilii Constantinopoli apud Cæsarem *Apocrisarius*, anno 555. III. Idus April. assentiente Justiniano, Pontificatum obtinuit. (1) Quod *Tria Capitula* damnasset, ita omnibus invisus existit, ut tertius Italia tota reperiri Episcopus non potuerit, a quo consecraretur: *illum enim, uti Chalcedonensis Synodi prævaricatorem, detestabantur.* (2) Itaque novo exemplo ab Episcopis

(1) Justinianus, cum Gothis Italia exactis quantum jam annuum Roma potiretur, jus confirmandæ electionis Romani Pontificis, quod illi sibi usurpaverant, traduxit ad se. Quod etiam ejus successores usque ad Constantinum *Pogonacum* mordicus tenuerunt. Cogebant ii Pontificem recens electum certam pecuniarum vim, teste Anastasio in vita Agathonis pag. 140. sibi solvere pro electionis confirmatione, sine qua vetabatur obire munus suum. Ob id post mortem Vigilii trimestre fuit interregnum, & post mortem aliorum Pontificum multo etiam diuturnius.

Fuit hic tertius Pontificis eligendi modus, quem fufius explicat Mabillonius *Comment. in Ordinem Romanum* cap. 17. pag. 112. ubi etiam observat, curam Romanæ Ecclesiæ tempore interregni committi solitam *tribus præcipuis Clert. ministris, scilicet Archiepiscopo, Archidiacono, & Primicerio Notariorum.* Vide annotat. 1. ad Joannem IV. Pont. LXXIV. & annotat. 2. ad S. Agathonem Pont. LXXXI.

(2) Norisius in *Historica dissertat. de Synodo V. cap. 9. §. 1.* pag. 677. qui addit, Anastasium falso dixisse, *populum Romanum inde Pelagio insensum, quod auctor publicaretur malorum, que Vigilii Constantinopoli perpeffus fuerat. Nam Pelagius cum Vigilio, & pro Vigilio stetit, Synodi Quintæ congressus fugit, ac subscripsit Constitutum Vigilii, quo Synodus V. cassabatur, indeque in exilium expulsus fuit, & Tria Capitula, ut ait *Tumensis*, tempore Synodis constantissime defendebat. Sed audiantur idem Pelagius epist. 12.*

scopis Perusino & Ferentino atque Andrea Ostiensis Presbytero consecrationem accepit. (3) Quintum Oecumenicum Concilium confirmavit, adeoque intentus fuit in curam sedandi tumultus, quem propter *Tria Capitula* in eo Concilio damnata excitaverant Antistites Occidentis, ut non Africanos modo & Illyricos Episcopos, sed Italos etiam paucis exceptis ad damnationem *Trium Capitulorum* impulerit. Hinc in suspicionem hæreseos Gallis venit: quam purgavit missa ad Childebertum Regem Catholicæ Fidei professione, damnatisque anathemate, qui deflecterent ab doctrinâ Epistolæ S. Leonis, & Concilii Chalcedonensis. (4) Mortuus est VI. Nonas Martii, anno 560. Pontificatum tenuit *annos quatuor, menses decem, & dies duodeviginti.*

Ep. 5. ad Narseth.

Bar. an. 556. §.

16. Pag. §. 7. 12.

Bar. an. 559. §. 7. Pag. §. 2.

LXIII.

JOANNES III.

ANNO CHRISTI 560.

JUSTINIANI IMPERATORIS 33.

JOANNES III. qui alio nomine Catellinus dicebatur, (1) Anastasii filius, Romanus anno 560. XV. Kal. Augusti Pontifex factus est. Is appellationem Saggittarii Ebrodunenensis, & Salonii Vappineensis Episcopi,

Bar. an. 559. §. 17. Pag. §. 3. Bar. an. 570. §. 23.

L 2 a Con-

ad Childebertum Regem: Ut autem nos diu tribulationes Constantinopoli pateremur, illa res fecit, quam breviter supra tetigimus &c. Non ergo Vigiliis persecutionum auctor publicari poterat, sed sciens. Quare coram populo in ambone, nihil ab se contra Vigiliam tentatum, iurejurando haud affirmavit, sed quod nihil contra Synodi Chalcedonensis fidem in Trium Capitulorum damnatione ab se statutum fuisset.

(3) Norunt Eruditi, nomine Presbyteri sæpe a veteribus significari Archipresbyterum, sicut Diaconi nomine Archidiaconum. Vide Cotelerii annotationem 12. ad cap. 20. Libri 3. Constitut. Apost. pag. 293.

(4) Epist. 16. ad memoratum Childebertum Regem apud Labbeum tom. 5. Conc. pag. 803.

(1) Euagrius Ecclesiasticæ Historiæ lib. 5. cap. 16. pag. 435.

a Concilio Lugdunensi II. depulsi Episcopatu, suscepit, & utrumque restituit in dignitatem pristinam. Acerrimus fuit Synodi quintæ defensor, eamque ratam fecit auctoritate sua, Anno Pontificatus ejus nono, Christi

An. 568.

§. 2.

Pag. §. 2.

568. novum in Italia Regnum Langobardi condiderunt. (2) Alboinus enim Langobardorum Rex primus *invasit omnia usque ad Tusciam, præter Romam & Ravennam*, (3) Regni que Sedem Ticini collocavit. Pontifex anno 573. III. Idus Julii obiit, cum *annos duodecim, menses undecim, dies sex & viginti* Christianæ Reipublicæ præfuisset.

Bar. an.

572. § 1.

Pag. §. 2.

LXIV.

(2) Paulus Diaconus De Gestis Langobardorum lib. 1. cap. 9. *Certum est, Langobardos ab intactæ ferro barba longitudine, cum primitus Vinili dicti fuerint, ita postmodum appellatos. Nam juxta eorum linguam lang longam, Baert barbam significat.* Consentit Otto Frisingensis lib. 2. de Gestis Friderici I. Imp. cap. 13. & Gunterus lib. 2. Alii dicunt secus. Vide annotationem 2. ad cap. 2. lib. 1. Chron. Casin. tom. 4. Script. rerum Italicarum pag. 251.

(3) Idem Paulus Diaconus De gestis Langobard. l. 2. c. 26.

Orientis Imperatores Romam exinde per Duces, Ravennam per Exarchos regere consueverunt. Exarchorum primus Longinus anno 568. ab Justino II. missus est post Narsetem evocatum Constantinopolim. Decimus sextus atque postremus fuit Euty chius ab Aistulpho Langobardorum Rege, Ravenna capta anno 752. expulsus, cum penes Constantinum Copronymum esset Orientis Imperium. Annos igitur 184. duravit Ravennæ Exarchatus, cujus fines ita describit Platina in Vita Stephani II. pag. 88. *Redditus itaque Romani Exarchatus quidquid Padum & Apenninum interjacet a Placentinis usque ad stagna Venetorum; & quidquid intra Isaurum flumen, Apenninum, & Adriaticum continetur.* Vide Petrum de Marca l. 3. de Concordia Sacerd. & Imp. cap. 10. §. 4. & Joan. Rubeum initio lib. 4. Hist. Ravenn.

Agilulphus Rex Langobardorum quartus, *debellatis, occisisque illis, quos adversarios passus esset, Regnum sibi stabilivit Italia: exceptis enim Roma atque Ravenna cum aliis ad eas spectantibus locis, universa Italia ab Alpibus montibus Rhægium usque Calabria illi parebat;* Baronius ad an. 591. §. 41.

LXIV.

BENEDICTUS I.

ANNO CHRISTI 574.

JUSTINIANI II. IMPERATORIS 9.

BENEDICTUS Bonifacii filius, Romanus, qui ab Euagrio lib. 5. cap. 16. & Nicephoro lib. 17. cap. 36. *Bonosus* appellatur, (1) anno 574. III. Nonas Junii in locum Joannis III. lectus inauguratusque est. Interregni tam diuturni causa fuere Langobardi totam Italiam perturbantes. Benedictus *cernens virtutum gradibus Gregorium*, qui postea Pelagio II. successit, *ad alta conscendere, eum a monasterio ablatum Ecclesiastici Ordinis officio sublimavit, Levitamque septimum ad suum adiutorium adscivit.* (2) Eundem Benedictum insistentem decessorum vestigiis comprobasse Synodum Oecumenicam V. docet Norisius in Historica dissertat. de eadem Synodo cap. 9. §. 3. Alia ejus gesta ad posteros non pervenere. Anno 578. ante diem tertium Kal. Augusti decessit, & *annos quatuor, mensem unum & dies duodeviginti Pontifex fuit.*

Bar. an.
573. §. 1.
Pag. §. 2.

Bar. an.
577. §. 1.
Pag. §. 2.

L 3

LXV.

(1) Benedictum cognomento *Bonosum* fuisse, existimat Barotius ad an. 573. §. 1.

(2) Paulus Diaconus in Vita S. Gregorii I. cap. 7. pag. 3. tom. 4. Oper. ejusd. S. Gregorii editionis Monachorum.

De septem Diaconis Ecclesiæ Romanæ scripsit S. Cornelius Pappa contra Novatum apud Eusebium lib. 6. Mist. Eccl. cap. 43. Vide annotat. 1. ad S. Cajum pag. 62.

LXV.

PELAGIUS II.

ANNO CHRISTI 578.

TIBERII CONSTANTINI IMPERATORIS I.

Bar. an. 577. §. 2.
Pag. §. 3.
Pag. an. 579. §. 12.

PELAGIUS II. Vinigildi filius, Romanus, anno 578. pridie Kal. Decembris Romanæ Ecclesiæ præficitur, *Hic ordinatur absque jussione Principis, eo quod Langobardi obsiderent Civitatem Romanam, & multa vastatio ab eis in Italia fieret.* (1) Permisit Metropolitanam Sedem Aquilejensem transferri Gradum, motus prece & obsecratione humili Eliæ Archiepiscopi, qui significaverat, se Aquilejæ inter hostes Christianæ rei haud tuto degere posse. Et quidem tanto id libentius concessit, quanto magis sperabat se concessione ea conciliaturum Romanæ Ecclesiæ Ducem Schismaticorum, Sed eum frustrata spes est, In ipso enim Gradensi Concilio, quod anno 579. præsentè Laurentio Presbytero Pelagii legato, Elias ex duodeviginti subjectis sibi Episcopis congregavit, ad manifestandam impetratam Sedis translationem, in ipso, inquam, Gradensi Concilio idem Elias, quique aderant Schismatici Episcopi, se numquam consensuros Concilio Œcumenico Quinto, *iterum jurarunt, vano eo prætextu, ne Synodus Chalcedonensis læderetur,* (2) Obstinate in incepto perseverantes permulcere

cona-

(1) Anastasius Bibliothecarius in Vita hujus Pontificis pag. 114. Paulus Diaconus de Gestis Langobardorum l. 3. c. 20. *Pelagius Romanæ Ecclesiæ Pontifex absque jussione Principis ordinatus est, eo quod Langobardi Romanam per circuitum obsiderent, nec possed quisquam a Roma prægredi.* Unde habes, aliquando contigisse, ut Romani Pontifices sine Imperatoris aut Exarchi consensu inaugurarentur.

(2) Ita Norisius in dissertat. Hist. de Synodo V. cap. 9. §. 4. pag. 709. tom. 1. & ibid. pag. 705. *Illi Antistes, inquit, Aquilejensi Metropolita subjecti erant, cujus amplissima erat jurisdictio. Nam a Pannonia secunda usque ad Abduam in Insurbia extendebatur.*

conatus est tum per legatos tum per epistolas, quibus probabat, *Tria Capitula* jure fuisse damnata, nec læsam ullo modo Synodi Chalcedonensis auctoritatem. (3) At nihil profecit. Itaque Smaragdum Exarchum rogavit, ut eos coerceret potestate sua, cogeretque ad officium redire. Hinc ad alia Ecclesiæ negotia animum convertit. Siquidem cum cognovisset, *Joannem Constantinopolitanæ Civitatis Antistitem* (cui ex admirabili abstinentia cognomentum Jejunator fuit) *contra Deum, contra pacem Ecclesiæ, in omnium despectu & injuria Sacerdotum, modestiæ ac mensuræ suæ terminos excessisse, & illi-cite in Synodo superbum ac pestiferum Œcumenici, hoc est Universalis sibi vocabulum usurpasse: omnia gesta ejusdem Synodi, præter illa, quæ illic de causâ venerandæ memoriæ Gregorii Episcopi Antiocheni sunt habita, valida omnino distractione cassavit, districtissima illum increpatione corripiens, ut se a novo & temerario su-*

Bar. an.
587. §. 5.
6. 9.
An. 518.
§. 14.

L 4 per-

tur. Continebat Rhatiam II. cujus Metropolis Savio; Noricum, cujus primaria Urbs erat Tiburnia ad Dravum: complectebatur Istriam, Forum-Julium, ac Venetiam, quæ provinciæ uno Istriæ nomine id temporis, ac in Sexta Synodo vulgo appellabantur. Idem cap. 10. secutus Baronium aliosque dicit, ex Schismate Aquilejensis Ecclesiæ Patriarchatum emeruisse; adjicit, amplissimam esse Patriarchæ jurisdictionem. Venetias enim, nempe Marchiam Tarvisinam moderari usque ad Brixiensem confinia, insuper Forum-Julium, Istriam, Noricum Ripense, Noricum Mediterraneum, ac Rhatiam I. Ad extremum subjungit, Aquilejensem Patriarcham nunc Utini morari.

(3) Pelagii II. Epistolæ tres ad Eliam Aquilejensem & Episcopos Istriæ existant apud Baronium ad an. 586. §. 29. 37. 44. & apud Labbeum tom. 5. Conc. pag. 940. & 615. Tertiam Librum appellat S. Gregorius lib. 2. epist. 51. eandemque nomine Pelagii II. scriptam ab eodem S. Gregorio, cum esset adhuc Diaconus, prodit Paulus Diaconus lib. 3. de Gestis Langobardorum cap. 20. Verba S. Gregorii hæc sunt: *Ut de tribus Capitulis animis vestris, ablata dubietate, possit satisfactio abundanter infundi, librum, quem ex hac re sanctæ memoriæ decessor meus Pelagius Pape scripserat, vobis utile judicavi transmittere. Quem si, deposito voluntaria defensionis studio, puro vigilantique corde sæpius volueritis relegere, eum vos per omnia secuturos, & ad unitatem nostram, nihilominus reversuros esse confido. Porro autem si post hujus libri lectionem in ea qua estis, volueritis deliberatione persistere, sine dubio non rationi operam, sed obstinationi vos dare monstratis. Vide Baronium ad an. 586. §. 27.*

perstitutionis nomine cohiberet : adeo ut suum illi Diaconum, nisi tantum nefas emendaret, procedere prohiberet.

- An. 588. §. 48. (4) Subdiaconis Siciliae continentiae legem indixit, prohibens, ne in posterum uxorum suarum notitiam haberent. (5) Omnium Pontificum primus tempora per *Indictiones* in epistolis notavit. Tanta fuit in pauperes praesertim ferens liberalitate, ut eos domo sua in Xenodochium conversa exciperet. Regnavit annos undecim, menses duos, & dies decem, VI. Idus Februaria.

An. 590.
§. 2.
Pag. §. 2.

(4) S. Gregorius lib. 9. epist. 68. alias 70. *Procedere est sacra facienti adesse.* Vide Hugonis Menardi notam 471. in Librum Sacramentorum S. Gregorii pag. 413. tom. 3. & Vincentium Cardinale Petram in Comment. ad Constitutiones Apostolicas tom. 1. pag. 83.

(5) Gregorius Magnus lib. 1. epist. 44. alias 42. ad Petrum Siciliae Subdiaconum: *Ante triennium Subdiaconi omnium Ecclesiarum Siciliae prohibiti fuerant, ut more Romanae Ecclesiae nullatenus suis uxoribus miscerentur.* Et lib. 4. epist. 36. ad Leonem Episcopum Catanensem: *Ex auctoritate nostri decessoris est isto modo prohibitum, ut eodem tempore hi (Subdiaconi) qui jam uxoribus fuerant copulati, unum ex duobus eligerent: id est aut a suis uxoribus abstinere, aut certe nulla ratione ministrare presumerent.*

S. Leo centum & quinquaginta ante S. Gregorium annis epist. 12. cap. 4. *Nec Subdiaconis quidem connubium carnale conceditur: ut & qui habent, sint tamquam non habentes, & qui non habent, permaneant singulares.*

A Romana autem, ut ait Bona lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 25. §. 16. ad alias Occidentis Ecclesias eadem institutio propagata est, qua occasione paulatim cepit hic Ordo a Minoribus separari, & Majoribus ac sacris accenseri. Nam cum prius extra Sanctuarium & Altare conferri solever, invaluit postea quorundam Episcoporum consuetudo, cum intra Missarum solemnia conferentium, & ita sensim Majoribus aequiparatus est. Mutuum nihilominus tempus intercessit, antequam certa & invidiabili lege inter sacros recensitus sit. Etentur Petrus Cantor, qui vivebat anno 1200. (in libro manuscripto de verbo mirifico Biblioth. monasterii S. Germani a Pratis cap. 54.) relatus a Menardo in lib. Satram. (pag. 494.) ait: De novo institutum est, Subdiaconatum esse sacrum Ordinem.

Ludovicus Thomassinus De vet. & nova Ecclesiae disciplina part. 1. l. 2. cap. 33. §. 2. & 3. scribit, Subdiaconatum propius accedere ad sacros Ordines cepisse sub Urbano II. & ab Innocentio III. eisdem annumeratum, quando cap. a multis 9. de setat. & qual. praefit. sanxit, ut ne posthac ulla Canonum venia & dispensatione opus esset, quo Episcopi ex Subdiaconis deligerentur. Vide annotat. 2. ad Urbanum II. Pont. CLIX.

bruarii anno 590. morbo inguinitum, qui per ea tempora passim grassabatur, absumtus.

LXVI.

S. GREGORIUS I. MAGNUS.

ANNO CHRISTI 590.

MAURICII IMPERATORIS 9.

VENIO nunc ad Gregorium primum, cui *Magno* cognomen facta indiderunt. Patrem habuit Gordianum senatorii generis, matrem Silviam feminam sanctissimam, atavum S. Felicem III. Pontificem Maximum. (1) Monachus fuit, Ordinis ne S. Equitii, an S. Benedicti, incertum diversitas tradentium facit. (2) Anno 590. III. Nonas Septembr. invitissimus

Bar. an.
581. §. 4.
15. 18.
Pag. §. 9.
Bar. an.
590. §. 3.
4.
Pag. §. 5.
7.

(1) Ut Hieronymus S. Damaso, Prosper S. Leoni; ita Gregorius Pelagius juniori in scribendis epistolis adjutor fuit. Monachi Congregationis S. Mauri in vita S. Gregorii lib. 1. cap. 6. §. 2. pag. 214. tom. 4. oper. ejusdem S. Gregorii.

(2) Mabillonius tum in Præfat. ad sæc. I. Benedict. §. 8. tum in disertat. De monastica vita Gregorii, quæ est in ejus Analectis pag. 499. & in Appendice prima Annalium Ordinis S. Benedicti tom. 1. pag. 604. illum Familix suæ Benedictinæ adjudicat. Baronius S. Equitii regulam professum fuisse contendit, ad an. 581. §. 8. Hujus sententiam non solum Henschenius & Papebrochius in Commentario prævio ad vitam S. Gregorii §. 3. apud Bollandum tom. 2. Martii pag. 123. n. 3. amplectuntur: sed etiam Basnagius ad an. 581. §. 8. qui nullam alioquin Baronio advertendi occasionem amittit, affirmans, Mabillonium ne vero similibus quidem argumentis uti ad probandam sententiam suam. Dissentit ab omnibus Thomassinus De vet. & nova Ecclesiæ disciplina Part. 1. l. 3. cap. 24. & nullius peculiaris Ordinis regulæ ad dictum facit. Vide disputationem nostram XV. De monastico instituto S. Gregorii Magni.

Arnoldus Wion in argumento Libri 2. Ligni vitæ: De Pontificum Benedictinorum numero non parva est inter Historicos controversia. Quidam namque, qui rectius senserunt, isque potiores, viginti quatuor, aut viginti quinque, vel viginti sex fuisse, recte affirmaverunt. Trithemius noster De Viris Illustribus Ordinis Benedictinæ

lib.

lib. 1. cap. 5. & lib. 4. cap. 20. octodecim cognoscis, qui tamen & alibi aliquoties viginquatuor fuisse fatetur. Petrus a Bugiano, Pontificibus Ordinum Camaldulensis, Cisterciensis, & Celestini exclusis, legitimos triginta septem, novem vero Schismaticos cum Francisco Juanez, Gonfalso Illescas, & Hieronymo Plata, & aliis fuisse contendis. Omnium autem, quos reperire potui, exactissima discussione facta, eorum opinionem sic conciliandam arbitraver, ut dicamus cum Trithemio, Pontifices, Sanctos videlicet Ordinis D. Benedicti, quorum locus professionis constat, fuisse numero octodecim, scilicet.

- 6. Gregorius I. Monachus S. Andreae Romæ.
- S. Bonifacius IV. S. Sebastiani Romæ.
- S. Adeodatus, S. Erasmi Romæ.
- S. Agatho, S. Hermetis Panhormi.
- S. Stephanus III. S. Benedicti Casini.
- S. Stephanus IV. S. Chryzogni Romæ.
- S. Paschalis I. S. Stephani Romæ.
- S. Gregorius IV. Fossæ Novæ, Terracinae.
- S. Leo IV. SS. Silvestri & Martini Romæ.
- S. Leo V. de Brandalo.
- S. Leo IX. Tullensis.
- S. Stephanus X. dictus IX. Casini.
- S. Gregorius VII. SS. Petri & Pauli Cluniaci.
- S. Victor III. S. Trinitatis Cavæ.
- S. Urbanus II. Cluniaci.
- S. Paschalis II. S. Laurentii Romæ.
- S. Gelasius II. Casini.
- S. Urbanus V. Cluniaci.

Nam adjectis aliis, qui inter Sanctos non computantur, plures fuisse quam octodecim, ex Platina, Panvino, aliisque historicis, & ipsomet Trithemio constat. Libro enim tertio cap. 261. Gregorium II. & in Chron. Hisaug. Leonem IX. addit, de quibus in quarto libro nullam mentionem egit. Annumerantur & a Platina Paschalis I. & a Panvino Joannes IX. quos Trithemius pratermisit, qui tamen ab omnibus historicis Monachi fuisse probantur. Adducuntur & ab aliis alii, qui Trithemium omnino fugerunt. Quod ipsum diligenter attendens, cum reconsuisset Pontifices ab ipso velatos sic in conclusione lib. 4. cap. 20. loquitur: Hos ego Romanoꝝ duntaxat Pontifices ex Ordine S. Benedicti certo reor assumptos, quamquam possibile sit, fuisse & alios, quorum professionis titulos Chronographi transissent. Hæc ille. Connumeratis vero ad præfatos octodecim aliis septem Pontificibus Sanctis, Ordinis quidem D. Benedicti, ut affirmant, sed quorum professionis locus ignoratur, utpote

S. Benedicto I. Monacho	S. Pelagio II
S. Benedicto II.	S. Gregorio II
S. Gregorio III	S. Zacharia,
S. Gregorio IV	

omnino numerus ille Pontificum Sanctorum viginti quinque insur-

mus Summi Sacerdotii honore auctus est. (3) Multa fecit egregia, sed hæc maxime illustria. Initio Pontificatus ad omnes Orientis Patriarchas epistolam de- Lib. 1. ep. dit, cui pro illius ætatis more inseruit Fidei suæ pro- 25. alias fessionem, confirmans se quatuor Concilia Œcumeni- 24. ca, Nicænum, Constantinopolitanum, Ephesinum, & Chalcedonense, perinde ac quatuor Euangelii libros, susci-

get, qui ab omnibus fere historisis adducitur. Numerum autem hunc de Pontificibus Sanctis solis, & non alijs debere intelligi, nos veterum monumentorum, illius præsertim, quod in fine Chronici Casinensis reperitur, docet auctoritas. Sic enim habet: Joannes Papa XXII. fecit extrahi Canonizatos de Ordine & Regula Sanctissimi Benedicti ex libris summorum Pontificum, & reperit, quod a tempore dicti Patris usque ad tempus suum fuerunt infra scripti, Romanæ Sedis Pontifices XXV. &c.

Quibus si adjungantur & Pontifices non Sancti, qui a Bugiano & nonnullis alijs produuntur, fortassis etiam major numerus reperietur, quam qui ab ipsis adducitur.

Angelus de Nuce dissertat. De Pontificibus Benedictinis inserta Notis ad Leonis Ostiensis Chronic. S. Monasterii Casinensis tomo 4. Scriptor. Rer. Italic. pag. 533. ait, universim eos fuisse complurjs. Duo præmittit, probatque unum, consuevisse olim Pontificem eligi ex Clero Romano, videlicet usque ad an. 891. quo Formosus Episcopus Portuensis factus est summus Pontifex, alterum, eundem Clerum magna ex parte fuisse Benedictinum: Ex quibus concludit, Pontificem ex Benedictinis eligi sæpe contigisse.

Gregorius XV. Constitutione 6. § 1. Ex sacro S. Benedicti Ordine tot ad summi Apostolatus apicem evectos fuisse constat, ut longa & continuata multorum sæculorum serie Ecclesia ipsa nullos alios, quam Familæ Benedictinæ Alumnos, Summas Pontifices haberis. Vide annotat. 3. ad Silvestrum II. Pont. CXLII.

(3) Joannes Diaconus in Vita S. Gregorii lib. 1. cap. 39. & 40. pag. 36. Gregorium, licet totis viribus venientem, Clerus, Senatus, populusque Romanus sibi concorditer Pontificem delegerunt, qui statim per litteras Imperatori Mauricio, cujus filium ex lavacro sancto susceperat, persuadere conatus est, ne electionem suam ratam haberet. Cum res non successisset, latebras quæsitit. Sed iudicio columna fulgide super se jugiter a Cælo pendens agnoscitur, capitur, trahitur, & apud B. Petri Apostolorum Principis templum summus Pontifex consecratur. Joan. Diaconus in ejus vita lib. 1. cap. 39. 40. 44. Vide Thomassinum De vet. & nova Ecclesiam disciplina part. 2. lib. 2. cap. 16. §. 7. 8. & cap. 67. § 1.

S. Petrus Damianus Opusculo 4. pag. 26. & apud Baronium ad an. 1062, §. 27. Quod autem B. Gregorio legitur adhibuisse Mauritius Imperator assensum, & perpauci alii Principes alijs promovendis, hoc distulit perturbatio temporum, & tempestas horrenda bellorum.

do hanc, modo illam partem amplexus diu animo fluctuaverat. (12) Romam postea ab Justiniano dimissus, cum

ligi licet, quod Œcumenicam V. Synodum confirmarunt etiam Vigilii successores Pelagius I. Joannes III. Benedictus I. Pelagius II. & Gregorius Magnus, ut est apud Petrum de Marca in Dissertat. De Vigilii decreto pro confirmatione quintæ Synodi, Norisium Dissertat. cit. cap. 9. Nat. Alexandrum in Hist. Eccl. sæc. VI. Dissertat. 3. art. 3. Afri & Illyrici Episcopi secuti auctoritatem Pelagii I. ab obstinata *Trium Capitulorum* defensione cessarunt. Soli Istriz, Venetiz, & Liguriz Episcopi negantes, illa citra Synodi Chalcedonensis injuriam posse damnari, in pertinacia manserunt, facto schismate, quod usque ad Sergium I. amplius annos centum duravit. Baronius ad an. 556. §. 16.

(12) Vigilii in epistola decretali pro confirmatione memoratæ Synodi Œcum. V. apud Lab. tom. 5. Conc. pag. 598. *Si in omni negotio sapientiæ ratio postulat, ut id, de quo queritur, retractetur, neque pudori esse debet, cum ea, quæ ab initio omissa, studio deinde veritatis inveniuntur, in publicum eduntur; quanto magis ecclesiasticis disceptationibus convenit, eandem rationem in illis quoque observari? Præcipue cum manifestum sit, patres nostros, & maxime beatissimum Augustinum, qui in divinis scripturis claudit, Romane eloquentiæ magistrum, propria scripta retractasse, dictaque sua correxisse, atque illa, quæ omiserat, ac deinde invenerat, addidisse. Nos quoque similiter illis exemplis incitari, in controversia trium capitulorum, numquam desistimus, quin investigaremus, quid de predictis tribus capitulis in patrum nostrorum litteris verius inveniri posses.*

Pelagius II. in epist. ad Episcopos Istriz, apud Labbeum tom. 5. Conc. pag. 622. *Si in Trium Capitulorum negotio aliud, cum veritas quaereretur, aliud autem, inventa veritate, dictum est, cur mutatio sententiæ huic Sedi in crimine objicitur, quæ a cuncta Ecclesia humiliter in ejus auctore veneratur? Non enim mutatio sententiæ, sed inconstans sensus in culpa est. Quando ergo ad cognitionem recti intentio incommutabilis permanet, quid obstat, si ignorantiam suam deferens verba permuset?*

Sententiam autem mutare Vigilio licuit, cum in *Trium Capitulorum* controversia non disceptaretur de Fide, sed de personis tantum. Pelagius I. epist. 10. apud Labbeum tom. 5. Conc. pag. 798. *Quamvis a transitu divæ memoriæ Theodore Augusti nullas de Fide quæstiones Ecclesia Dei in partibus Orientis, Deo miserante, formidet, sed quedam Capitula extra Fidem fuerint agitata. S. Gregorius lib. 2. epist. 51. In Synodo, in qua de Tribus Capitulis actum est, aperte liquet, nihil de Fide convulsum esse, vel aliquatenus immutatum, sed sicut scitis, de quibusdam ibi solummodo personis est actitatum. Et lib. 4. epist. 39. In ea (Synodo) de personis tantummodo, non autem de Fide aliquid gestum est, & de his personis, de quibus in Chalcedonensi Concilio nihil continetur, sed post*

cum in Siciliam pervenisset, morbo calculi tactus decessit, moxque Romam perlatus apud S. Marcellum in via Salaria sepultus est; (13) anno Christi 555. & sexto decimo, quam pro legitimo Pontifice habitus fuerat.

Bar. an.
555 §. 1.
Pag. §. 7.

L PELA-

post expressos canones facta contentio, & extrema actio de personis ventilata est. Petrus de Marca in Dissertat. De Vigili decreto pro confirmatione quintæ Synodi §. 5. Quin etiam Vigilius in epistola, quam edimus, disertissime annotavit, in hac controversia non disputatum fuisse de Fide, sed de personis. Unde patet, liberam fuisse aliter atque aliter in hoc negotio censurâ facultatem, sine ulla Christianæ religionis injuria: ideoque Vigilium, qui suam aliquoties mutavit sententiam, de sola levisatis vel metus suspicione periclitari. A qua suspicione tamen abesse tantum debet, ut potius singularis prudentiæ laudem ex iis, que in hac causa gesserit, consequi possit videatur.

Qui rerum Ecclesiasticarum sunt periti, non ignorant, duobus modis olim versari solitis fuisse summos Pontifices in questionibus propositis, que disciplinam respiciebant, vel summo jure, vel remisso. Huic temperamento & canonum remissioni locus erat, quando ob bonum unitatis, & pro resarcienda Ecclesiæ pace necessarium videbatur ea clementia uti. Eam clementiam Græci οἰκονομίαν vocant, Latini eorum exemplo dispensationem, ut alibi ostendi (lib. 3. de Concordia Sacerdotii & Imperii cap. 13.) adductis veterum Patrum & Conciliorum testimoniis. Utrouque agendi modo usus est in hac controversia Vigilium, nunc juris & canonum vigore, nunc eorum remissione, Fidei & pacis Ecclesiæ studiosissimum se præbens. Observatum quidem est ab eruditis, Vigili que videbatur, inconstantiam prudentiæ & maturo consilio esse tribuendam: sed non docuerunt, eum agendi modum a canonica disciplina pependisse.

Epistola vero, in qua Vigilium, referente Liberato cap. 22. Breviarii, dicitur duas in Christo damnasse naturas, resolvens tomum Pape Leonis, vel supposititia est, ut docet Baronius ad an. 538. §. 15. vel scripta est ab eo; cum, Silverio adhuc superstite, nondum erat Pontifex legitimus. Ex quo enim coepit esse verus Pontifex, nullus, ut ait Bellarminus lib. 4. de Rom. Pont. cap. 10. inventus est in eo aut error, aut erroris simulatio, sed summa constantia in Fide usque ad mortem, ut appareret eum, ipso Pontificatu firmitatem Fidei cum accepisse, & de levi palea in solidissimam Petram commutatam fuisse. Quis enim, ut verbis utar Ennodii in Apologetico pro IV. Synodo, apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1323. sanctum esse dubitet, quoniam apex tantæ dignitatis atrossit, in quo si defuit bona acquisita per meritum, sufficienti, que a loci decessore præstarentur? aut enim claros ad hæc fastigia erigit, aut qui ariguntur, illustrat.

(13) Marcellinus Comes ad an. Chr. 554. pag. 296.

LXII.

PELAGIUS I.

ANNO CHRISTI 555.

JUSTINIANI IMPERATORIS 29.

PELAGIUS Joannis Vicariani filius, Romanæ Ecclesiæ Diaconus, & Agapeti, Silverii, ac demum Vigilii Constantinopoli apud Cæsarem *Apocrisarius*, anno 555. III. Idus April. assentiente Justiniano, Pontificatum obtinuit. (1) Quod *Tria Capitula* damnasset, ita omnibus invisus existit, ut tertius Italia tota reperiri Episcopus non potuerit, a quo consecraretur: *illum enim, uti Chalcedonensis Synodi prævaricatorum, detestabantur*. (2) Itaque novo exemplo ab Episcopis

Bar. an.
530. §.
116.
An. 555.
§. 10. 11.
Pag. §. 7.
9. 10.

(1) Justinianus, cum Gothis Italia exactis quartum jam annum Roma potiretur, jus confirmandæ electionis Romani Pontificis, quod illi sibi usurpaverant, traduxit ad se. Quod etiam ejus successores usque ad Constantinum *Pogonatum* mordicus tenuerunt. Cogebant ii Pontificem recens electum certam pecuniæ vim, teste Anastasio in vita Agathonis pag. 140. sibi solvere pro electionis confirmatione, sine qua vetabatur obire munus suum. Ob id post mortem Vigilii trimestre fuit interregnum, & post mortem aliorum Pontificum multo etiam diuturnius.

Fuit hic tertius Pontificis eligendi modus, quem fusius explicat Mabillonius *Comment. in Ordinem Romanum* cap. 17. pag. 112. ubi etiam observat, curam Romanæ Ecclesiæ tempore interregni committi solitam *tribus præcipuis Cleri ministris, scilicet Archiepiscopo, Archidiacono, & Primicerio Notariorum*. Vide annotat. 1. ad Joannem IV. Pont. LXXIV. & annotat. 2. ad S. Agathonem Pont. LXXXI.

(2) Norisius in *Historica dissertat. de Synodo V.* cap. 9. §. 1. pag. 677. qui addit, Anastasium falso dixisse, *populum Romanum inde Pelagio insensum, quod auctor publicaretur malorum, que Vigilii Constantinopoli pepessus fuerat*. Nam Pelagius cum *Vigilio, & pro Vigilio stetit, Synodi Quintæ congressus fugit, ac subscripsit Constitutum Vigilii, quo Synodus V. cassabatur, indeque in exilium expulsus fuit, & Tria Capitula, ut ait Tunnonensis, tempore Synodi constantissime defendebat. Sed audiatur idem Pelagius epist. 12.*

scopis Perusino & Ferentino atque Andrea Ostiensi Presbytero consecrationem accepit. (3) Quintum Oecumenicum Concilium confirmavit, adeoque intentus fuit in curam sedandi tumultus, quem propter *Tria Capitula* in eo Concilio damnata excitaverant Antistites Occidentis, ut non Africanos modo & Illyricos Episcopos, sed Italos etiam paucis exceptis ad damnationem *Trium Capitulorum* impulerit. Hinc in suspicionem hærescos Gallis venit: quam purgavit missa ad Childebertum Regem Catholicæ Fidei professione, damnatisque anathemate, qui desisterent ab doctrinâ Epistolæ S. Leonis, & Concilii Chalcedonensis. (4) Mortuus est VI. Nonas Martii, anno 560. Pontificatum tenuit *annos quatuor, menses decem, & dies duodeviginti.*

Ep. 5. ad Narseth.

Bar. an. 556. §.

16. Pag. §. 7. 12.

Bar. an. 559. §. 7. Pag. §. 2.

LXIII.

JOANNES III.

ANNO CHRISTI 560.

JUSTINIANI IMPERATORIS 33.

JOANNES III. qui alio nomine Catellinus dicebatur, (1) Anastasii filius, Romanus anno 560. XV. Kal. Augusti Pontifex factus est. Is appellationem Saggiarii Ebrodunensis, & Salonii Vappineensis Episcopi;

Bar. an.

559. §. 17.

Pag. §. 3.

Bar. an.

570. §. 23.

L 2 a Con-

ad Childebertum Regem: Ut autem nos diu tribulationes. Constantinopoli pateremur, illa res fecit, quam breviter supra tetigimus &c. Non ergo Vigiliis persecutionum auctor publicari poterat, sed socius. Quare coram populo in ambone, nihil ab se contra Vigilium tentatum, jurejurando haud affirmavit, sed quod nihil contra Synodi Chalcedonensis fidem in Trium Capitulorum damnatione ab se statutum fuisset.

(3) Norunt Eruditi, nomine Presbyteri sæpe a veteribus significari Archipresbyterum, sicut Diaconi nomine Archidiaconum. Vide Cotelerii annotationem 12. ad cap. 20. Libri 3. Constitut. Apost. pag. 293.

(4) Epist. 16. ad memoratum Childebertum Regem apud Labbeum tom. 5. Conc. pag. 803.

(1) Euagrius Ecclesiasticæ Historiæ lib. 5. cap. 16. pag. 435.

a Concilio Lugdunensi II. depulsi Episcopatu, suscepit, & utrumque restituit in dignitatem pristinam. Acerri-
mus fuit Synodi quintæ defensor, eamque ratam fecit
auctoritate sua. Anno Pontificatus ejus nono, Christi

An. 568.

§. 2.

Pag. §. 2.

Bar. an.

572. §. 1.

Pag. §. 2.

(2) Alboinus enim Langobardorum Rex primus *in-
vasit omnia usque ad Tusciam, præter Romam & Ra-
vennam*, (3) Regni que Sedem Ticini collocavit. Pon-
tifex anno 573. III. Idus Julii obiit, cum *annos duode-
cim, menses undecim, dies sex & viginti* Christianæ Rei-
publicæ præfuisset.

LXIV.

(2) Paulus Diaconus De Gestis Langobardorum lib. 1. cap. 9.
*Certum est, Langobardos ab intactæ ferro barbæ longitudine, cum
primitus Vinili dicti fuerint, ita postmodum appellatos. Nam jux-
ta eorum linguam lang longam, Baert barbam significat. Confen-
tit Otto Frisingensis lib. 2. de Gestis Friderici I. Imp. cap. 13,
& Gunterus lib. 2. Alii dicunt secus. Vide annotationem 2. ad
cap. 2. lib. 1. Chron. Casin. tom. 4. Script. rerum Italicarum
pag. 251.*

(3) Idem Paulus Diaconus De gestis Langobard. l. 2. c. 26.

Orientis Imperatores Romam exinde per Duces, Ravennam per
Exarchos regere consueverunt. Exarchorum primus Longinus an-
no 568. ab Justino II. missus est post Narsetem evocatum Con-
stantinopolim. Decimus sextus atque postremus fuit Euty chius ab
Aistulpho Langobardorum Rege, Ravenna capta anno 752. expul-
sus, cum penes Constantinum Copronymum esset Orientis Impe-
rium. Annos igitur 184. duravit Ravennæ Exarchatus, cujus fi-
nes ita describit Platina in Vita Stephani II. pag. 88. *Redditus
itaque Romani Exarchatus quidquid Padum & Apenninum interjacet
& Placentinis usque ad stagna Venetorum; & quidquid intrâ Isaurum
flumen, Apenninum, & Adriaticum continetur. Vide Petrum de
Marca l. 3. de Concordia Sacerd. & Imp. cap. 10. §. 4. & Joan.
Rubeum initio lib. 4. Hist. Ravenn.*

Agilulphus Rex Langobardorum quartus, *debellatis, occisisque
illis, quos adversarios passus esset, Regnum sibi stabilivit Italia:
exceptis enim Roma atque Ravenna cum aliis ad eas spectantibus lo-
cis, universa Italia ab Alpibus montibus Rhægium usque Calabria
illi parebat; Baronius ad an. 591. §. 41.*

LXIV.

BENEDICTUS I.

ANNO CHRISTI 574.

JUSTINIANI II. IMPERATORIS 9.

BENEDICTUS Bonifacii filius, Romanus, qui ab Euagrio lib. 5. cap. 16. & Nicephoro lib. 17. cap. 36. *Bonofus* appellatur, (1) anno 574. III. Nonas Junii in locum Joannis III. lectus inauguratusque est. Interregni tam diuturni causa fuere Langobardi totam Italiam perturbantes. Benedictus *cernens virtutum gradibus Gregorium*, qui postea Pelagio II. successit, *ad alta conscendere, eum a monasterio ablatum Ecclesiastici Ordinis officio sublimavit, Levitamque septimum ad suum adiutorium adscivit.* (2) Eundem Benedictum insistentem decessorum vestigiis comprobasse Synodum Oecumenicam V. docet Norisius in Historica dissertat. de eadem Synodo cap. 9. §. 3. Alia ejus gesta ad posterum non pervenere. Anno 578. ante diem tertium Kal. Augusti decessit, & annos *quatuor, mensem unum & dies duodeviginti* Pontifex fuit.

Bar. an.
573. §. 1.
Pag. §. 2.

Bar. an.
577. §. 1.
Pag. §. 2.

L 3

LXV.

(1) Benedictum cognomento *Bonofum* fuisse, existimat Baronijs ad an. 573. §. 1.

(2) Paulus Diaconus in Vita S. Gregorii I. cap. 7. pag. 3. tom. 4. Oper. ejusd. S. Gregorii editionis Monachorum.

De septem Diaconis Ecclesiæ Romanæ scripsit S. Cornelius Papa contra Novatum apud Eusebium lib. 6. Hist. Eccl. cap. 43. Vide annotat. 1. ad S. Cajum pag. 62.

L X V.

PELAGIUS II.

ANNO CHRISTI 578.

TIBERII CONSTANTINI IMPERATORIS I.

Bar. an. 577. §. 2.
Pag. §. 3.
Pag. an. 579. §. 12.

PELAGIUS II. Vinigildi filius, Romanus, anno 578. pridie Kal. Decembris Romanæ Ecclesiæ præficitur, *Hic ordinatur absque jussione Principis, eo quod Langobardi obsiderent Civitatem Romanam, & multa vastatio ab eis in Italia fieret.* (1) Permisit Metropolitanam Sedem Aquilejensem transferri Gradum, motus prece & obsecratione humili Eliæ Archiepiscopi, qui significaverat, se Aquilejæ inter hostes Christianæ rei haud tuto degere posse, Et quidem tanto id libentius concessit, quanto magis sperabat se concessione ea conciliaturum Romanæ Ecclesiæ Ducem Schismaticorum, Sed eum frustrata spes est, In ipso enim Gradensi Concilio, quod anno 579. præsentè Laurentio Presbytero Pelagii legato, Elias ex duodeviginti subjectis sibi Episcopis congregavit, ad manifestandam impetratam Sedis translationem, in ipso, inquam, Gradensi Concilio idem Elias, quique aderant Schismatici Episcopi, se numquam consensuros Concilio Œcumenico Quinto, *iterum jurarunt, vano eo prætextu, ne Synodus Chalcedonensis læderetur,* (2) Obstinate in incepto perseverantes permulcere

CQNA-

(1) Anastasius Bibliothecarius in Vita hujus Pontificis pag. 114. Paulus Diaconus de Gestis Langobardorum l. 3. c. 20. *Pelagius Romanæ Ecclesiæ Pontifex absque jussione Principis ordinatus est, eo quod Langobardi Romam per circuitum obsiderent, nec possent quisquam a Roma prægredi.* Unde habes, aliquando contigisse, ut Romani Pontifices sine Imperatoris aut Exarchi consensu inaugurarentur.

(2) Ita Norisus in dissertat. Hist. de Synodo V. cap. 9. §. 4. pag. 709. tom. 1. & ibid, pag. 705. *Illi Antistites, inquit, Aquilejensi Metropolitæ subjecti erant, cujus amplissima erat jurisdictio. Nam a Pannonia secunda usque ad Abduam in Insurbia extendebatur.*

conatus est tum per legatos tum per epistolas, quibus probabat, *Tria Capitula* jure fuisse damnata, nec læsam ullo modo Synodi Chalcedonensis auctoritatem. (3) At nihil profecit. Itaque Smaragdum Exarchum rogavit, ut eos coerceret potestate sua, cogeretque ad officium redire. Hinc ad alia Ecclesiæ negotia animum convertit. Siquidem cum cognovisset, *Joannem Constantinopolitana Civitatis Antistitem* (cui ex admirabili abstinence cognomentum Jejunator fuit) contra Deum, contra pacem Ecclesiæ, in omnium despectu & injuria Sacerdotum, modestiæ ac mensuræ suæ terminos excessisse, & illicitè in Synodo superbum ac pestiferum Œcumenici, hoc est Universalis sibi vocabulum usurpasse: omnia gesta ejusdem Synodi, præter illa, quæ illic de causa veneranda memoriæ Gregorii Episcopi Antiocheni sunt habitata, valida omnino districtione cassavit, districtissima illum increpatione corripiens, ut se a novo & temerario su-

Bar. an.
587. §. 5.
6. 9.
An. 518.
§. 14.

L 4 per-

tur. Continebat Rhetiam Il. cujus Metropolis Sabio; Noricum, cujus primaria Urbs erat Tiburnia ad Dravum: complectebatur Istriam, Forum-Julium, ac Venetiam, quæ provincia uno Istrie nomine id temporis, ac in Sexta Synodo vulgo appellabantur. Idem cap. 10. secutus Baronium aliosque dicit, ex Schismate Aquilejensis Ecclesiæ Patriarchatum emeruisse; adjicit, amplissimam esse Patriarchæ jurisdictionem. Venetias enim, nempe Marchiam Tarvisinam moderari usque ad Brixiensem confiniam, insuper Forum-Julium, Istriam, Noricum Ripense, Noricum Mediterraneum, ac Rhetiam I. Ad extremum subjungit, Aquilejensem Patriarcham nunc Utini morari.

(3) Pelagii II. Epistolæ tres ad Eliam Aquilejensem & Episcopos Istriæ exstant apud Baronium ad an. 586. §. 29. 37. 44. & apud Labbeum tom. 5. Conc. pag. 940. & 615. Tertiam Librum appellat S. Gregorius lib. 2. epist. 51. eandemque nomine Pelagii II. scriptam ab eodem S. Gregorio, cum esset adhuc Diaconus, prodit Paulus Diaconus lib. 3. de Gestis Langobardorum cap. 20. Verba S. Gregorii hæc sunt: *Ut de tribus Capitulis animis vestris, ablata dubietate, possit satisfactio abundanter infundi, librum, quem ex hac re sanctæ memoriæ decessor meus Pelagius Papa scripserat, vobis utile judicavi transmittere. Quem si, deposito voluntariæ defensionis studio, puro vigilantique corde sapius volueritis relegere, eum vos per omnia secuturos, & ad unitatem nostram nihilominus reversuros esse confido. Porro autem si post hujus libri lectionem in ea qua estis, volueritis deliberatione persistere, sine dubio non rationi operam, sed obstinationi vos dare monstratis. Vide Baronium ad an. 586. §. 27.*

perstitutionis nomine cohiberet : adeo ut suum illi Diaconum, nisi tantum nefas emendaret, procedere prohiberet.

- An. 588. §. 48. (4) Subdiaconis Siciliae continentiae legem indixit, prohibens, ne in posterum uxorum suarum notitiam haberent. (5) Omnium Pontificum primus tempora per *Indictiones* in epistolis notavit. Tanta fuit in pauperes praesertim feres liberalitate, ut eos domo sua in Xenodochium conversa exciperet. Regnavit annos undecim, menses duos, & dies decem, VI. Idus Februaria.

An. 590.
§. 2.
Pag. §. 2.

(4) S. Gregorius lib. 9. epist. 68. alias 70. *Procedere est sacra facienti adesse.* Vide Hugonis Menardi notam 471. in Librum Sacramentorum S. Gregorii pag. 413. tom. 3. & Vincentium Cardinalem Petram in Comment. ad Constitutiones Apostolicas tom. 1. pag. 83.

(5) Gregorius Magnus lib. 1. epist. 44. alias 42. ad Petrum Siciliae Subdiaconum: *Ante triennium Subdiaconi omnium Ecclesiarum Siciliae prohibiti fuerant, ut more Romanae Ecclesiae nullatenus suis uxoribus miscerentur.* Et lib. 4. epist. 36. ad Leonem Episcopum Catanensem: *Ex auctoritate nostri decessoris est isto modo prohibitum, ut eodem tempore hi (Subdiaconi) qui iam uxoribus fuerant copulati, unum ex duobus eligerent: id est aut a suis uxoribus abstinerent, aut certe nulla ratione ministrare praesumerent.*

S. Leo centum & quinquaginta ante S. Gregorium annis epist. 12. cap. 4. *Nec Subdiaconis quidem connubium carnale conceditur: ut & qui habent, sint tamquam non habentes, & qui non habent, permaneant singulares.*

A Romana autem, ut ait Bona lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 25. §. 16. ad alias Occidentis Ecclesias eadem institutio propagata est, qua occasione paulatim cepit hic Ordo a Minoribus separari, & Majoribus ac sacris accenseri. Nam cum prius extra Sanctuarium & Altare conferrī solever, invaluit postea quorundam Episcoporum consuetudo, cum intra Missarum sollemnia conferentium, & ita sensim Majoribus equiparatus est. Nullum nihilominus tempus intercessit, antequam certa & invidiabili lege inter sacros recensitus sit. Etensim Petrus Cantor, qui vivebat anno 1200. (in libro manuscriptorum de verbo mirifico Biblioth. monasterii S. Germani a Pratis cap. 54.) relatus a Menardo in lib. Sacram. (pag. 494.) ait: De novo institutum est, Subdiaconatum esse sacrum Ordinem.

Ludovicus Thomassinus De vet. & nova Ecclesiae disciplina part. 1. l. 2. cap. 33. §. 2. & 3. scribit, Subdiaconatum propius accedere ad sacros Ordines coepisse sub Urbano II. & ab Innocentio III. eisdem annumeratum, quando cap. a multis 9. de etat. & qual. praefic. sanxit, ut ne posthac ulla Canonum venia & dispensationis opus esset, quo Episcopi ex Subdiaconis deligerentur. Videt annotat. 2. ad Urbanum II. Pont. CLIX.

bruarii anno 590. morbo inguinum, qui per ea tempora passim grassabatur, absumtus.

LXVI

S. GREGORIUS I. MAGNUS.

ANNO CHRISTI 590.

MAURICII IMPERATORIS 9.

VENIO nunc ad Gregorium primum, cui *Magno* cognomen facta indiderunt. Patrem habuit Gordianum senatorii generis, matrem Silviam feminam sanctissimam, atavum S. Felicem III. Pontificem Maximum. (1) Monachus fuit, Ordinis ne S. Equitii, an S. Benedicti, incertum diversitas tradentium facit. (2) Anno 590. III. Nonas Septembr. invitissimus

Bar. an.
581. §. 4.
15. 18.
Pag. §. 9.
Bar. an.
590. §. 3.
4.
Pag. §. 5.
7.

(1) *Ut Hieronymus S. Damaso, Prosper S. Leoni; ita Gregorius Pelagio juniore in scribendis epistolis adjutor suis. Monachi Congregationis S. Mauri in vita S. Gregorii lib. 1. cap. 6. §. 2. pag. 214. tom. 4. oper. ejusdem S. Gregorii.*

(2) Mabillonius tum in Præfat. ad sæc. I. Benedicti. §. 8. tum in dissertat. *De monastica vita Gregorii*, quæ est in ejus *Analectis* pag. 499. & in Appendice prima *Annalium Ordinis S. Benedicti* tom. 1. pag. 604. illum Familix suæ Benedictinæ adjudicat. Baronius S. Equitii regulam professum fuisse contendit, ad an. 581. §. 8. Hujus sententiam non solum Henschenius & Papebrochius in Commentario prævio ad vitam S. Gregorii §. 3. apud Bollandum tom. 2. Martii pag. 123. n. 3. amplectuntur: sed etiam Basnagius ad an. 581. §. 8. qui nullam alioquin Baronio adversandi occasionem amittit, affirmans, Mabillonium *ne vero similibus quidem argumentis* uti ad probandam sententiam suam. Dissentit ab omnibus Thomassinus *De vet. & nova Ecclesiæ disciplina* Part. 1. l. 3. cap. 24. & nullius peculiaris Ordinis regulæ ad dictum facit. Vide disputationem nostram XV. *De monastico instituto S. Gregorii Magni.*

Arnoldus Wion in argumento Libri 2. *Ligni vitæ: De Pontificum Benedictinorum numero non parva est inser Historicos controversia. Quidam namque, qui rectius senserunt, iique potiores, viginti quatuor, aut viginti quinque, vel viginti sex fuisse, recte asseruerunt. Trithemius noster De Viris Illustribus Ordinis Benedictinæ*

lib.

lib. 1. cap. 5. & lib. 4. cap. 20. octodecim cognoscis, qui tamen & alibi aliquoties vigintiquatuor fuisse fatetur. Petrus a Bugiano, Pontificibus Ordinum Camaldulensis, Cisterciensis, & Calesini exclusis, legitimos triginta septem, novem vero Schismaticos cum Francisco Juannez, Gonfalso Illescas, & Hieronymo Plata, & aliis fuisse contendit. Omnium autem, quos reperire potui, exactissima discussione facta, eorum opinionem sic conciliandam arbitraver, ut dicamus cum Trithemio, Pontifices, Sanctos videlicet Ordinis D. Benedicti, quorum locus professionis constat, fuisse numero octodecim, scilicet.

- 6. Gregorius I. Monachus S. Andreæ Romæ.
- S. Bonifacius IV. S. Sebastiani Romæ.
- S. Adeodatus, S. Erasmi Romæ.
- S. Agatho, S. Hermetis Panhormi.
- S. Stephanus III. S. Benedicti Casini.
- S. Stephanus IV. S. Chryfogoni Romæ.
- S. Paschalis I. S. Stephani Romæ.
- S. Gregorius IV. Fossæ Novæ, Terracinae.
- S. Leo IV. SS. Silvestri & Martini Romæ.
- S. Leo V. de Brandalo.
- S. Leo IX. Tullensis.
- S. Stephanus X. dictus IX. Casini.
- S. Gregorius VII. SS. Petri & Pauli Cluniaci.
- S. Victor III. S. Trinitatis Cavæ.
- S. Urbanus II. Cluniaci.
- S. Paschalis II. S. Laurentii Romæ.
- S. Gelasius II. Casini.
- S. Urbanus V. Cluniaci.

Nam adjectis aliis, qui inter Sanctos non computantur, plures fuisse quam octodecim, ex Platina, Panvinio, aliisque historicis, & ipsomet Trithemio constat. Libro enim tertio cap. 261. Gregorium II. & in Chron. Hising. Leonem IX. addit, de quibus in quarto libro nullam mentionem egit. Annumerantur & a Platina Paschalis I. & a Panvino Joannes IX. quos Trithemius pratermisit, qui tamen ab omnibus historicis Monachi fuisse probantur. Adducuntur & ab aliis alii, qui Trithemium omnino fugerunt. Quod ipsum diligenter attendens, cum reconsultisset Pontifices ab ipso relatos sic in conclusione lib. 4. cap. 20. loquitur: Hos ego Romanos duntaxat Pontifices ex Ordine S. Benedicti certo reor assumptos, quamquam possibile sit, fuisse & alios, quorum professionis titulos Chronographi transissent. Hac ille. Connumeratis vero ad prefatos octodecim aliis septem Pontificibus Sanctis, Ordinis quidem D. Benedicti, ut affirmant, sed quorum professionis locus ignoratur, utpote

S. Benedicto I. Monacho	S. Pelagio II
S. Benedicto II.	S. Gregorio II
S. Gregorio III	S. Zacharia,
S. Gregorio IV	

omnino numerus ille Pontificum Sanctorum viginti quinque insur-

mus Summi Sacerdotii honore auctus est. (3) Multa fecit egregia, sed hæc maxime illustria. Initio Pontificatus ad omnes Orientis Patriarchas epistolam de- Lib. 1. ep. dit, cui pro illius ætatis more inseruit Fidei suæ pro- 25. alias fessionem, confirmans se quatuor Concilia Œcumeni- 24. ca, Nicænum, Constantinopolitanum, Ephesinum, & Chalcedonense, perinde ac quatuor Euangelii libros, susci-

get, qui ab omnibus fere historiis adducitur. Numerum autem hunc de Pontificibus Sanctis solis, & non aliis debere intelligi, nos veterum monumentorum, illius præsertim, quod in fine Chronici Casinensis reperitur, docet auctoritas. Sic enim habet: Joannes Papa XXII. fecit extrahi Canonizatos de Ordine & Regula Sanctissimi Benedicti ex libris summorum Pontificum, & reperit, quod a tempore dicti Patris usque ad tempus suum fuerunt infrascripti, Romanæ Sedis Pontifices XXV. &c.

Quibus si adjungantur & Pontifices non Sancti, qui a Bugiano & nonnullis alijs produntur, forsassis etiam major numerus reperitur, quam qui ab ipsis adducitur.

Angelus de Nuce dissertat. De Pontificibus Benedictinis inserta Notis ad Leonis Ostiensis Chronic. S. Monasterii Casinensis tomo 4. Scriptor. Rer. Italic. pag. 533. ait, universim eos fuisse complures. Duo præmittit, probatque unum, consuevisse olim Pontificem eligi ex Clero Romano, videlicet usque ad an. 891. quo Formosus Episcopus Portuensis factus est summus Pontifex, alterum, eundem Clerum magna ex parte fuisse Benedictinum: Ex quibus concludit, Pontificem ex Benedictinis eligi sæpe contigisse.

Gregorius XV. Constitutione 6. § 1. Ex sacro S. Benedicti Ordine tot ad summi Apostolatus apicem evectos fuisse constat, ac longa & continuata multorum seculorum serie Ecclesia ipsa nullos alios, quam Familiæ Benedictine Alumnos, Summas Pontifices habuerit. Vide annotat. 3. ad Silvestrum II. Pont. CXLII.

(3) Joannes Diaconus in Vita S. Gregorii lib. 1. cap. 39. & 40. pag. 36. Gregorium, licet totis viribus venientem, Clerus, Senatus, populusque Romanus sibi concorditer Pontificem delegerunt, qui statim per litteras Imperatori Mauricio, cujus filium ex lavacro sancto susceperat, persuadere conatus est, ne electionem suam ratam haberet. Cum res non successisset, latebras quæsitit. Sed indicio columnæ fulgidæ super se jugiter a Cælo pendentis agnoscitur, capitur, trahitur, & apud B. Petri Apostolorum Principis templum summus Pontifex consecratur. Joan. Diaconus in ejus vita lib. 1. cap. 39. 40. 44. Vide Thomassinum De vet. & nova Ecclesiæ disciplina part. 2. lib. 2. cap. 16. §. 7. 8. & cap. 67. § 1.

S. Petrus Damianus Opusculo 4. pag. 26. & apud Baronium ad an. 1062, §. 27. Quod autem B. Gregorio legitur adhibuisse Mauritiis Imperator assensum, & perpauci alii Principes alijs promovendis, hoc distulit perturbatio temporum, & tempestas horrenda bellorum.

fuscipere, & quintum pariter Concilium, in quo damnata sunt *Tria Capitula*, venerari. (4) Quod Concilium ut ab omnibus reciperetur, & pertinaces *Trium Capitulorum* defensores ab furioso incepto tandem abstinerent, laboravit intentissima cura: Litaniis, supplicationibusque institutis depulit pestilentiam, qua Urbs vexabatur, ac testis placati Numinis in summa Hadriani mole gladium vagina condens conspectus est Angelus, qui celebre deinde arci nomen ad posteros dedit. (5) Permisit Hispanis, ut una tantum immersione Baptismi Sacramentum administrarent, (6) Subdiaconos cælibes esse voluit. (7) Pro-

Bar. an.
591. §. 19.
34.

(4.) Hujus consuetudinis meminit Gregorius lib. 9. epist. 52. *Hinc est, ut quoties in quatuor præcipuis Sedibus Antistites ordinantur, synodales sibi epistolas vicissim mittant, in quibus se sanctam Chalcedonensem Synodum cum aliis generalibus Synodis custodire fateantur.* Vide Cap. *Sancta octo* 8: dist. 16: Gelasius epist. 2. apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1163. *Mos est Romanæ Ecclesiæ Sacerdoti noviter constituto formam fidei suæ ad sanctas Ecclesias prærogare.* Vide Joan. Diaconum in vita S. Gregorii l. 4. c. 23. annotat. 5. ad Lebnum Magnum, pag. 121. & annotat. 11. ad Vigilium pag. 159.

Idem S. Gregorius lib. 1. epist. 15. Balbino Episcopo Rosellano præcipit, *ut unum Cardinalem Presbyterum, & duos debeat Diaconos ordinare.* Attamen, ut notant Monachi e Congregatione S. Mauri in hunc locum, *Non est quod hic quisquam de Cardinalibus nostræ ætatis somniet, qui non nisi longo post tempore nati sunt: aut dicendum erit, cuique Episcopo jus fuisse Presbyteros & Diaconos constituendi Cardinales, quod his in Epistolis obvium: Itaque nomen vetus, nova est dignitas, purpura recentior.* Idem lib. 6. epist. 37. & lib. 8. epist. 42. ad Eulogium Episcopum Alexandrinum primus omnium usurpavit formulam hanc: *De Petri Sede, seu Cathedra loqui, uti narrat Launojus lib. 3. epist. 5. num. 7. & 41.*

(5) Micrologus cap. 57. tom. 18. Bib. Patr. pag. 489. *Major Litania (quæ in festo die S. Marci celebratur) a beato Gregorio Papa primo pro pestilentia ipsius temporis instituta est, qui & Joanni Episcopo Ravennati scribens diem Litanie tempus cineris & cilicii appellat.* Vide Bonam de Psalmodia cap. 14. §. 4. & Metætum in suis ad Gavantum additionibus part. 2. tom. 1. pag. 120.

(6) Id legitur in Gregorii epist. 43. lib. 1. ad Leandrum data. Gregorii auctoritatem secuti sunt Patres Concilii Toletani IV. can. 6. apud Labbeum tom. 5. Conc. pag. 1706. Vide D. Thomam 3. part. quæst. 66. art. 8.

(7) Prohibuit, ne Judæi vi compellerentur ad suscipiendam religionem Christianam. Donatistas in Africa sese efferentes repressit. Sacramenti Confirmationis administrationem Presbyteris Sardinia indulgit. (8) An. 594, Joannem *Jejunatorem* Episcopum Constantinopolitanum, §. 27. & seqq.

(7) Pelagius II. triennio ante legem cælibatus Subdiaconis Siciliae ex more Ecclesiae Romanae indixerat, ut dictum est loco suo: quique uxores haberent, eos jusserat separari. Id Gregorio visum est *durum atque incompetens*, ut ipse lib. 1. epist. 44. alias 42. scribit. Quare decessoris sui decretum ita temperavit, ut permitteret Subdiaconis matrimonio junctis uxores retinere sub ea conditione, ne sacris umquam Ordinibus initiarentur. Deinde prohibuit, ne in posterum Episcopi Subdiaconum ullum ordinarerent, nisi qui cælibem vitam agere vellet. Heterodoxi effutunt, legem hanc de cælibatu ministrorum sacrorum ab eodem Gregorio abrogatam fuisse: quia cum paulo post jussisset ex piscina sua pisces capi, sex millia occisorum infantium capita a piscatoribus extracta fuerint, quam cædem ex occultis fornicationibus & adulteriis Sacerdotum ortam intelligebat. Verum hæc tota fabella quam est sine argumento! Epistola siquidem illa S. Udalrici Episcopi Augustani ad Nicolaum Pontificem, ex qua id illi asserunt, subditiua est. Namque scripta dicitur aut ad Nicolaum I. aut II. Ille annis amplius viginti decessit, antequam S. Uldaricus nasceretur, referente auctore vitæ S. Uldarici: hic vero non nisi anno primo & octogesimo post mortem S. Uldarici Pontifex factus est. Gulielmus Cave, & Casimirus Oudinus, duos comminiscuntur Uldaricos Episcopos Augustanos, alterum Nicolao I. cœvum, cui memoratam epistolam tribuunt, alterum Nicolai ætate posteriorem. Sed nullam hujus commentum rationem, aut testem afferunt. Vide Baronium ad an. 591. §. 19. 21. Bonam lib. 1. Refer. Liturgiæ. cap. 25. §. 16. & Ludovicum Vincentium Gotti in colloquio Theologico-Polemicis colloquio XI. ex iis, qui sunt de cælibatu sacrorum ministrorum, num. 6.

(8) Extremam epist. 26. lib. 4. Hinc Gregorius in aliquorum reprehensionem incurrit, Sed injuria. Etenim Concilia Œcumenica duo, Florentinum in decreto unionis Armenorum, & Tridentinum sess. 7. can. 3. *De Confirmatione* docent, *Confirmationis ordinarium ministrum esse solum Episcopum*. Ex quo Baronius ad an. 594. §. 15. & Bellarminus lib. 4. de Rom. Pont. cap. 10. concludunt, *posse extraordinarie etiam non Episcopum esse ministrum hujus Sacramenti*. Id docet etiam D. Thomas 3. part. quæst. 72. art. 11. ad 1. Quem locum satis expressit Natalis Alexander Sæc. II. Differtat. 10. §. 14. & 21.

Benedictus XIII. *potestatem hujus Sacramenti conficiendi* concessit Abbati Benedictino S. Pauli extra Urbis mœnia. Ea usus est Jo. Antonius Ursatus Patavinus, & in hoc Patavio Gymnasio divinae

num, quod *superstitiosum* Universalis (9) *vocabulum*
in-

vinarum Scripturarum olim interpretes, cum ibidem Abbatis munere fungeretur.

Benedictus XIV. idem jus dedit *Custodi & Guardiano Sancti Sepulchri Ordinis Minorum de observantia, absentibus tamen Episcopis ritus Latini, & adhibito oleo, & Chrismate a Catholicis Antiquitate benedictis*. Constitut. 10. pag. 28. tom. 1. Bullarii ejusdem Benedicti XIV.

(9) Non Pontificis : quod scripsisse Joannem Diaconum dicunt ex dolo & mendacio compositi Magdeburgenses Cent. 6. cap. 7. §. de consecratione pag. 213.

Vide Monachorum S. Mauri præfationem in epistolas S. Gregorii §. 11. Launojum l. 1. epist. 4. Bellarminum lib. 2. De Romano Pontifice cap. 31. & Lambertinum De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 2. cap. 19. num 2.

Bellarminus lib. 2. de Rom. Pont. extremo cap. 31. *Duobus modis potest intelligi nomen Universalis Episcopi. Uno modo, ut ille, qui dicitur Universalis, intelligatur esse solus Episcopus omnium Urbium Christianarum, ita ut ceteri non sint Episcopi, sed Vicarii tantum illius, qui dicitur Episcopus universalis : & hoc modo nomen hoc est vere profanum, sacrilegum, & Antichristianum ; & de hac significatione loquitur Gregorius ; ut patet ex ratione, quam reddit : Sic enim ait l. 4. epist. 34. ad Constant. Triste valde est, ut patienter feratur, quatenus despectis omnibus, prædictus frater, & Coepiscopus meus solus conetur appellari Episcopus, Et lib. 4. epist. 36. ad Eulog. Si unus Patriarcha universalis dicitur, Patriarcharum nomen ceteris derogatur. Et lib. 7. epist. 69. ad Euseb. Si unus universalis est, restat, ut vos Episcopi non sitis. Altero modo, dici potest Episcopus universalis, qui habet curam totius Ecclesie, sed generalitèr ; ita ut non excludat particulares Episcopos. Et hoc modo nomen hoc posse tribui Romano Pontifici, ex mente Gregorii, probatur.*

Primo, quia fatetur Gregorius lib. 4. epist. 31. & aliis seq. tributum nomen universalis Episcopi Romano Pontifici a Concilio Chalcedonensi, quod sanctum & Catholicum fuisse idem Gregorius passim docet. Existimavit igitur D. Gregorius, in aliquo sensu hoc nomen Romano Pontifici convenire : Secundo quia idem Gregorius epist. 32. asserit, Petro totius Ecclesie curam esse commissam a Domino, quod est idem ac si diceret, Petrum Episcopum universalem esse a Christo constitutum. Tercio, quia etsi Romani Pontifices, ut Gregorius recte dicit, non se vocaverunt umquam universales Episcopos ; tamen sæpe se vocaverunt Episcopos Ecclesie universalis, ut patet ex epist. 2. Sixti I. ex 1. Victoris I. ex 2. Pontiani, ex 2. Stephani I. ex 54. 62. & 65. Leonis I. Quæ testimonia sine dubio Gregorius legerat, nec ignorabat, idem esse quoad sensum Episcopum Ecclesie universalis, & Episcopum universalem. Vide annotat. 7. ad S. Zosimum pag. 103. & Christianum Lupum in Dissertat. De Synodo VII. Generali cap. 13. pag. 246. tom. 3.

insolenter sibi usurparet, acriter reprehendit, ejusque audaciam ac temeritatem non solum scripto, sed etiam exemplo increpavit. Namque *primus omnium se in principio Epistolarum suarum Servum servorum Dei scribi satis humiliter deservit*. (10) Cyriacum quoque, qui Jejunatori successerat, ejusque vestigia ingressus *Oecumenici* nomen affectabat, in ordinem redigendum curavit. (11) Anglos per Augustinum aliosque sanctos viros perduxit ad Catholicam Fidem. (12) Ratum jussit esse baptismum ab hæreticis expresso Sanctissimæ Trinitatis nomine collatum. (13) Instituit Cantum Ecclesiasticum, quem ab eo dicimus *Gregorianum*. In *Canone apposuit*: Diesque nostros in tua pace dispone, atque ab æterna damnatione hos eripi, & in electorum tuorum jubeas grege numerari. (14) *Festum S. Pau-*

(10) Joannes Diaconus in Vita Gregorii Papæ lib. 2. cap. 1. pag. 45. Lege ejusdem Gregorii epistolam 18. & 20. lib. 5.

(11) Epistola 4. & 27. libri 7.

(12) Vide Petrum de Marca lib. 5. de Concordia Sacerdotii & Imperii cap. 42. §. 8.

(13) Epist. 67. lib. 11. alias 61. lib. 9. ea de re consultus ab Episcopis Hiberniæ. Haud dissimilem questionem sæculo sexto decimo agitatam refert Maldonatus Disput. de baptismo quest. 4. *Merito*, inquit, *disputatum est a viris doctis de baptismo Calvinistarum, nec desunt qui putant non esse verum*. Deinde utriusque partis argumenta recenset: Controversiam diremit Pius V. pronuntians, eos, qui a Calvinistis baptizati sunt, verum Baptismi Sacramentum suscepisse.

(14) Joannes Diaconus in Vita S. Gregorii lib. 2. cap. 6. & 17. Id ipsum docet Beda lib. 2. Hist. Eccl. Gentis Anglorum cap. 1.

S. Aldhelmus De laudibus Virginitatis cap. 23. tom. 13. Bibl. Patr. pag. 44. *Quas (Agatham, & Luciam) præceptor noster Gregorius in canone quotidiano, quando Missarum solennia celebrantur, pariter copulasse cognoscitur, hoc modo in catalogo Martyrum ponens: Felicitate, Anastasia, Agatha, Lucia, quatenus nequaquam litterarum serie sequestrentur, qua contribuli populo apud Siciliam genita, simul caelesti gloria gratulantur*. Vide annotat. 7. ad Gallium I. pag. 135.

Walafridus Strabo De rebus Ecclesiasticis cap. 22. tom. 15. Bibl. Patr. pag. 192. 193. *Traditur denique B. Gregorium, sicut ordinationem Missarum & Consecrationum; ita etiam cantilena disciplinam maxima ex parte in eam, qua hætenus quasi decentissima observatur, dispositionem perduxisse, sicut & in capite Antiphonarij commemoratur*. Et paullo post: *Gregorius vero augmentavit in præ-*
sione

S. Pauli post festum S. Petri voluit observare: (15)
 Quatuor habitis Romæ Synodis confecit Ecclesiæ nego-
 tia, quæ plurimorum videbantur maturanda consi-
 lio. Viduas, pupillos, pauperes omnes juxta alacriter.
 (16) Ejus precibus liberatum ab gehenna Trajanum
 Imperatorem, tradidere Paulus & Joannes Diaconi.
 (17) Summa in ejus aula eluxit integritas. *Remotis*

Bar. an.
 604. §. 37.
 Pag. §. 2.

a suo
sione Canonis: Diesque nostros in tua pace disponas. Ubi quidam
volunt intelligi, potam ab ea locq Canonis consequentiam usque in
fixam per illum fuisse compositam, Cui sensui repugnare videretur,
quod passio Domini, quam Alexander eidem preceioni inseruit, post
hos versus habetur. Unde nonnulli credunt, non amplius Grego-
rium, quam illas tres petitiones, id est pro pace temporum, & e-
ceptione ab æternis suppliciis, & consortio Sanctorum obtinendo, pri-
oribus superaddidisse statusis.

Bona lib. 2. Rex. Liturgic. cap. 11. §. 2. *Observandum nihilami-*
nus, neminem ex Pontificibus post Gregorium Magnum quidpiam
addidisse, aut immutasse.

(15) Micrologus cap. 42. tom. 18. Bibl. Patr. pag. 485.

(16) Monachi Congregationis S. Mauri in vita S. Gregorii I.
 g. c. 9. §. 6. *Cum multoties jam de offusa in omnes S. Gregorii li-*
beralitate verba fecerimus, opere pretium est, paucis ostendere, que
tunc essent Ecclesiæ Romanæ opes, unde ad summas tantas & pene
immenso hauriret. Multa & maxima jam a priscais temporibus la-
tifundia possidebat in tota Orbe Christiano Ecclesiæ hæc veterarum
Princeps, que S. Petri patrimonia vocabantur. Nota sunt ex san-
cti Pontificis epistolis Africanum; Siculum multiplex, ut ex Epist.
44. lib. 1. & ex plurimis ad Sicilia defensores & rectores missis ma-
nifestum est, Corsicum, Dalmaticum, Gallicanum.

(17) Uterque in vita S. Gregorii, alter cap. 27. alter cap. 44.
 libri 2. Uterque tamen falso. Gregorius enim lib. 4. Dialog. cap.
 44. & lib. 34. Moralium cap. 16. docet, pœnas inferni esse æter-
 nas, nullam esse in inferno redemptionem, nec orandum pro ho-
 minibus impiis, & sine baptismo vita functis. Talem constat fuisse
 Trajanum, Christianorum tortorem crudelissimum. Oratio au-
 tem *De iis, qui in fide dormierunt* apud S. Jo. Damascenum, in
 qua §. 16. invenitur mentio Trajani ex inferis liberati, subditi-
 tia est: idque ostendunt Bellarminus lib. 2. De Purgatorio cap. 8.
 Nat. Alexander dissert. 1. in Hist. Eccl. sæc. II. Michael le Quien
 dissertat. 5. ex iis, quas præposuit tomo I. Operum S. Jo. Da-
 masceni. Vide Cardinalem Lambertinum De Serv. Dei Beatif. &
 Beat. Canoniz. lib. 3. cap. 10. num. 6. & lib. 4. part. 1. cap. 21. num.
 51.

D. Thomas in Suppl. quæst. 73. art. 5. ad 5. *De falso Trajani*
potest probabiliter estimari, quod precibus B. Gregorii ad vitam sue-
rit revocatus, & ita gratiam consecutus sit, per quam remissionem
pecca-

peccatorum habuit, & per consequens immunitatem a pœna: sic ut etiam apparet in omnibus illis qui fuerunt miraculose a mortuis suscitati, quorum plures constat idololatrias & damnatos fuisse. De omnibus talibus enim simpliciter dici oportet, quod non erant in inferno finaliter deputati, sed secundum presentem propriorum meritorum iustitiam. Secundum autem superiores causas, quibus praevidebantur ad vitam revocandi, erat aliter de eis disponendum.

Vel dicendum secundum quosdam, quod anima Trajani non fuit simpliciter a reatu pœnae aeternae absoluta, sed ejus pœna fuit suspensa ad tempus, scilicet usque ad diem iudicii. Nec tamen oportet, quod hoc fiat communiter per suffragia, quia alia sunt, quae lege communi accidunt, & alia, quae singulariter ex privilegio aliquibus conceduntur, sicut alii sunt humanarum limites rerum, alia divinarum signa virtutum, ut Augustinus dicit in libro De cura pro mortuis agenda.

Joannes Nicolai in hunc locum D. Thomae: Quidni porro, ait, dicatur fabulosa & fictitia narratio? Primo quia cum Gregorius neget, vel pro infidelibus, vel pro impiis jam defunctis orandum, an id ipse fecisset post quingentos etiam annos pro impio, quod sodomia foedissimo vitio laboravit, ut & pro infideli, qui Martyrum non paucam necem imperavit? Secundo quia, cum verus Damascenus lib. 2. Fidei Orthodoxae dicat, hoc hominibus mortem esse, quod est Angelis casus, ut irreparabiliter damnentur, cur Trajanum putaret sic exceptum a lege tam communi? Tertio, quia, cum hujus miraculi dicatur esse testis totus Oriens & Occidens, quomodo dubitari de statu ejus tam varie potuit, sicut ex ipsa S. Thomae responsione colligitur? Quarto, quia, nec Beda Gregorio ad dictissimus, nec Joannes etiam Diaconus, qui Gregorii vitam ex veteribus Archiviis Romanis a se diligentissime collectam profertur, quidpiam tale narrant vel agnoscunt, sed eam solum narrationem in Ecclesia quadam Anglicana repertam, nec receptam asserunt a Romanis. Totus ne hic est Oriens & Occidens praesumptus testis? Quinto quia nec Anglicana ipsa narratio, aut Petrus Diaconus, qui eam secutus est postmodum, satis plane loquuntur, & vix coherentia sibi miscent, nempe quod S. Gregorius mansuetudinem Trajani recordatus, ubi ad S. Petri Basilicam pervenit, ibi tandem super errore tam clementis Principis flevit, quousque responsum sequenti nocte accepisset, se pro Trajano fuisse auditum: tantum pro nullo ulterius pagano preces funderet. Mansuetudo porro illa fuisse praetextur, quod equo desiliens cum pergeret in pugnam contra Scythas, vidua jus dixerit. An tanti fuit propter viduam unam vindicatum damnatum velle liberare, qui tot justorum Sanctorumque millia occidisset? Aut sic potuit clemens dici, qui tam crudelis in Martyres, ut propter illius clementiam pro eo ingemisceret Gregorius? Cur exauditus, qui nec orare debuerat? Cur prohibetur ulterius orare pro Pagano, quasi exaudiendus rursus si oraret? ... Praecl hinc ergo figmentum hoc. Nec S. Thomas id recipit, sed rejicere propter praesumatam Damasceni auctoritatem nolens, respondere voluit soluta quidquid potuit, supposita ipsius veritate, accuratius

a suo cubiculo secularibus, Clericorum sibi prudentissimos, Monachorum vero sanctissimos consiliarios familiarisque delegit. Cum quibus diu noctuque versatus, nihil monastica perfectionis in Palatio, nihil Pontificalis institutionis in Ecclesia reliquit: ita ut talis esset tunc penes Urbem Romam Ecclesia, qualem hanc fuisse sub Apostolis Lucas, & sub Marco Evangelista penes Alexandriam Philo commemorat. Postquam Sedem Catholicæ & Apostolicæ sanctæ Romanæ Ecclesiæ annis tredecim, mensibus sex, & diebus decem, doctrinis pariter ac operibus felicissimis illustravit, anno 604. quarto Iduum Martiarum a carnis corruptione subtractus est, incorruptionis perpetuæ gloria sublimandus. (18) Ita enim, ut ait S. Ildefonsus Toletanus De Script. Eccl. cap. 1. cunctorum meritorum claruit perfectione sublimis, ut exclusis omnibus illustrium virorum comparationibus, nihil illi simile demonstraret antiquitas. Vicit enim sanctitate Antonium, eloquentia Cyprianum, sapientia Augustinum. (19)

LXVII.

responderi. Vide Disputationem nostram 16. quæ est De precibus S. Gregorii pro Trajano.

(18) Joannes Diaconus in Vita S. Gregorii Papæ lib. 1. cap. 11. & 12. pag. 48. & 49. & lib. 4. cap. 68. pag. 168.

(19) Petrus Diaconus familiarissimus Gregorii; cum quo quatuor Dialogorum libros disputaverat, apud Joan. Diaconum in vita ejusdem Gregorii lib. 4. cap. 69. dicit, super ejus caput se Spiritum Sanctum in similitudine columbæ tractantis frequentissime perspexisse.

Sigonius lib. 1. de Regno Italiæ ad an. 601. pag. 42. Mediolanenses produnt Annales, Mediolanensem Archiepiscopum eo jure a Gregorio Pontifice decoratum; ut vacante Italiæ Regno, ipse post XIII. dies suffraganeorum suorum concilium advocaret, atque ex eorum sententiâ Regem constitueret, eumque corona ferrea a Theodosiâ instituta Modociæ redimiret. Eadem ex Sigonio Baronius ad an. 600. §. 6. Sigonium sequitur Fontanius in dissertat. de Corona Ferrea Langobardorum cap. 3. §. 5. rejicit Cointius ad an. 774. §. 30. & Muratorius in Commentario de eadem Corona cap. 15. Vide annotat. 2. ad Joannem VIII. Pont. CIX.

Greterus lib. 1. De jure & more prohibendî libros malos cap. 30. pag. 103. tom. 13. De S. Gregorio Magno refert S. Antoninus in Summa Part. 4. tit. 17. cap. 4. §. 3. ex Joanne Dominico Cardinale, cum omnes Libros, quos habere potuit Titi Livii combussisse, quia ibi, ut ajunt, multa narrantur de superstitionibus Idolorum.

Ego

LXVII.

SABINIANUS.

ANNO CHRISTI 604.

PHOCÆ IMPERATORIS 3.

SABINIANUS Boni filius, Volaterranus, S. Gregorii Diaconus, & apud Mauricium Imperatorem Apocrisiarius, anno 604. Idibus Septembr. eidem Gregorio subrogatus est; referente Anastasio Bibliothecario, & Paulo Diacono de Gestis Langobardorum lib. 4. cap. 30. (i) Nicephorus Callistus, qui multo post

Bar. an.
593. §. 251
An. 604.
§. 54.
Pag. §. 3.
4.
Pag. 116.

M 2

VI-

Ego de hac narratione assensum meum suspendo; quoad locupletiores auctores obtigerint. Non enim video, cur Livius præ cæteris Sanctissimum Antistitem Gregorium offendere; & ad hanc punam insignendam excisura potuerit.

Eandem narrationem incertam esse judicat ipse Petrus Bayle in suo Dictionario Historico & Critico; aitque, S. Antoninum esse antiquissimum eorum, qui in hanc rem citantur a Vossio de Historicis Latinis lib. 1. cap. 19. addo ego, & ab Joanne Alberto Fabricio Bibliothecæ Latinæ vol. 2. lib. 1. cap. 11. pag. 198. Motus autem est S. Antoninus anno 1459. annis amplius 850. post S. Gregorium.

Melchior Canus lib. 11. cap. 6. pag. 321. De Vincentio Bellouacensi; & D. Antonino liberius judico; quorum uterque non tam digne operant, ut res veras certasque describeret, quam ne nihil præteriret, quod scriptum in schedulis quibuslibet reperiretur.

Cur Diaconis sæpius, quam Presbyteris Pontificatus tradere, dictum est annotat. 1. ad S. Leonem pag. 120.

Num vero Diaconus Pontifex creatus prætermisso Presbyteratus Ordine consecraretur, ambigit Mabillonius cap. 18. Comment. in Ordinem Romanum tom. 2. Musei Italici pag. 119. *Que de Episcoporum, inquit, Ordinatione per saltum in superiori capite præmissus, quoddam secundæ questionis præjudicium est; Romanæ Sedis electum, se quando ex Diaconis creabatur, prætermisso Presbyteri gradus, Pontificem fuisse ordinatum. Id autem conjicitur ex altero libello nostro, in quo, ubi de Pontificis electione mentio fit, hæc leguntur. Eligitur unus de Cardinalibus, de qualicumque titulo fuerit: tantum ut a præcessore sit Pontifice ordinatus, aut Presbyter, aut Diaconus; nam Episcopus esse non poterit. At vero in ejusdem electione*

vixit, lib. 18, Hist. Eccl. cap. 56. scribit, Romanam Ecclesiam post Gregorium Magnum gubernasse Innocentium, (2) Sabinianum Campaniarum usum invenisse

affir-
locti consecratione nullum est discrimen electi Diaconi aut Presbyteri, sed una eademque pro utroque prescribitur Ordinatio. Hanc conjecturam roborat exemplum Constantini contra Stephanum III. aliis IV. pro Pontifice se gerentis, qui cum ex Laico a factiosis electus fuisset, a Georgio Episcopo Praenestino primum Clericus, deinde altero die Subdiaconus atque Diaconus; ac demum adventante die Dominico Pontifex ab eodem Georgio & alijs duobus Episcopis, Eustratio Albanensi, & Citonato Portuensi consecratus est, ut tradit Anastasius, nulla Presbyterii commemoratione facta. In eandem sententiam Mabillonius duo alia offert legitimorum Pontificum exempla, Valentini, & Nicolai I.

Quod autem in his casibus consecratio in Presbyterum omissa fuerit, nulla alia reddi ratio potest, nisi conjectura Aeneæ Episcopi Parisiensis, cujus hæc sunt verba in libro Adversus objectiones Græcorum cap. 210. apud Lucam Dacherium tom. 7. Spicilegii pag. 148. *Forse illi, qui istiusce Ordinationi assentiunt, hoc intelligi volunt, quia qui benedictione Pontificali perfungitur, reliquarum benedictionum honore decoratur: sive quia in consecratione Corporis Christi & Sanguinis officium Presulis ac Presbyteri mystice unitur. Sicut enim in terrarum Rege diverse dignitates adscribuntur: nam Imperatores ex Consulibus creati, propter regale commercium quondam non omittebant, nec mutabant Consulibus & Patriciis nomen: ita credi potest, quod in sublimitate majoris Pontificis consistat etiam honor minoris Sacerdotis. Forstan autem illi, qui de Diacono ordinant Episcopum, prætermissa benedictione Presbyteriali, assertioni B. Hieronymi in epistola loquentis ad Titum ex parte credere videntur qui officium Presbyteri in aliquo participari affirmat ministerio Episcopali.*

Quo vero tempore, objicit Mabillonius, mos iste mutatus sit; non satis exploratum habetur. Jam contrarius ritus invaluerat sæculo undecimo, quo tempore Hildebrandus Archidiaconus, post Alexander II. obitum electus, infra hebdomadam Pentecostes in Presbyterum ordinatus est, & in natali Apostolorum in Romanam Pontificem consecratus. Unde sub initia sæculi duodecimi Gelasius secundus ex Diacono item electus, non ante Pontifex consecratus fuit, quam Presbyter ordinatus. Rem narrat testis oculatus nomine Pandolphus in libro de Romanis Pontificibus. . . . . Ex his manifestum est, Gelasium (quod de Gregorio etiam modo notabamus) seorsum accepisse Sacerdotis gradum ante Pontificatum: atque ita tempore intermedio Nicolaum I. inter & Gregorium VII. ordinationem per saltum abrogatam fuisse in Ecclesia Romana.

(2) Joannes Mabillonius in Annalibus Ordinis S. Benedicti lib. 10. §. 34. pag. 260. Gregorio successit in Sedem B. Petri Sabinianus, quem piissimi decessoris sui famæ infestissimum fuisse, &

de

affirmat aliqui. (3) Sigebertus in Chronico ad an. Dom. 607. narrat, eum ab decessore suo Gregorio per nocturnum visum ob illiberalitatem & avaritiam ter frustra objurgatum, quarta demum vice graviter in capite percussum, haud lita multo post expirasse. (4) Ego libens crediderim, eum naturalem mortem obiisse.

M. 3

se.

de libris ejus comburendis consilium inuisse, Joannes Diaconus & majoribus traditum refert lib. 4. de Vita S. Gregorii cap. 69. At hoc loco Joannes Diaconus Sabinianum ne nomen quidem: tantum dicit, *incentores veterum calumniarum in Gregorium ad comburendos libros ejus coepisse anbelare, quosdam combussisse, ac ne reliquos exurent, obtituisse Petrum Diaconum ejus familiarissimum.* Postea tamen Mabillonius Baronium laudat ad an. 604. §. 22. rejicientem tamquam dubiam Joannis Diaconi narrationem totam, quod penitus ignota fuerit Isidoro, Ildefonso, atque Paterio ipsius Gregorii Notario scribentibus de scriptis ejus. Eadem, ac Baronius, habet Gretserus lib. 1. *De jure & more prohibendi libros malos* cap. 30. pag. 103. tom. 13.

(3) Polydorus Vergilius lib. 6. De rerum inventoribus cap. 12. Genebrardus in Chron. ad an. 604. pag. 474. Patavinus in Epitome Rom. Pontificum pag. 27. quos sequitur Diaconus. Sed nullo testimonio freti. Ab aliis creditum est, *Campanas* a S. Paulino Nolano Episcopo, qui initio sæculi V. floruit, Nola primum adinventas & usurpatas, ac proinde ab Urbe quidem Nola Nolas, a Campania autem Italiae provincia, in qua ea Urbs est, Campanas dictas. At nullus antiquorum, qui de S. Paulino scripserunt, admirabilem hanc ejus inventionem, quod ego quidem sciam, laudavit. Et Nola pro tintinnabulo usurpari putatur a Quintiliano lib. 8. cap. 6. *In cubiculo nola.* Vixit autem Quintilianus sub Domitiano tribus fere sæculis ante Paulinum. Itaque nondum compertum est, a quo primum Campanas inventæ, cujusve opera & auctoritate usui Ecclesie esse coeperint. Id tamen constat, *Campanas* ante sæculum VI. in Ecclesia Occidentali usurpatas fuisse: cum ex vita S. Columbæ Abbatis, que sæculo sexto enarrata fuit, ac postea a P. Mabillonio Sæc. I. Benedictino in lucem edita, deprehendatur, ipsam sub mediam noctem pulsante Campana ad Templum se consulisse, ceterosque Monachos somno excitatos ad Templum pariter convenisse, ut Martens de antiqua Eccl. discipl. cap. 2. num. 11. & recentior Pagius in Vita Sabiniani §. 2. *magis convertiunt.* Ita Prosp. Card. Lambertinus Institut. 20. pag. 88. Vide Bonam lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 22.

(4) Nihil tale quisquam antiquorum de vita & miraculis S. Gregorii scribentium, ne quidem Joannes Diaconus, qui tamen finem lib. 4. ejusmodi vindictæ exemplis per 12. capita deductis implevit. Mirum proinde est, fabulae istius a Sigeberto temere relatæ fidem addidisse Baronium. Papebrochius in Conatu apud Belland. in Propyleo ad Acta Sanctorum Maji pag. 182. §. 2.

se. Obiit autem anno 606, VIII. Kal. Martias, cum
annum, menses quinque, & dies novem Pontificatum
 gessisset.

LXVIII.

BONIFACIUS III.

ANNO CHRISTI 607.

PHOCÆ IMPERATORIS 6.

BONIFACIUS III. Romanus, patre Joanne Cata-
 andioce natus, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Diaco-
 nus, qui a S. Gregorio missus fuerat Constantinopolim
Apocrisiarius ad Phocam Imperatorem, (1) anno 607.
 XI. Kal. Martias Pontifex renunciatus est. Duo me-
 morabilia hunc fecisse invenio: unum, quod habito in
 aede S. Petri duorum & septuaginta Episcoporum Con-
 cilio sub anathematis pœna cavît, ne agi liceret de suc-
 cessore Pontificis Romani, & cujusvis Episcopi, nisi post
 diem tertium ab ejus morte: alterum, quod obtinuit a
 Phoca Imperatore, ut nomen Episcopi *Oecumenici* seu
Universalis esset unius Pontificis Romani, atque ita fran-
 geret turbulentam Cyriaci Episcopi Constantinopolitani
 temeritatem, qui sibi tale nomen arrogabat. (2) An-
 no

(1) Baronius ad an. 606. §. 1. ubi statim addit: *Accidisse vi-
 dimus, ut qui eo sancti essent munere, iidem in summum Pontifi-
 cem sapius deligerentur: ita Vigilium, Paschalem, Gregorium, at-
 que Sabinianum electos fuisse reperimus. Quod enim ex Orientalium
 Imperatorum tyrannide electioni Cleri oporteret accedere consensum
 Imperatoris, cum aligere studebant, quem scirens, eidem fore gra-
 tum.*

De Apocrisiariis diximus annotat. 8. ad S. Agapetum I. pag.
 152. 153.

(2) Paulus Diaconus de Gestis Langobardorum lib. 4. cap. 37.
*Hic (Phocas) regnante Papa Bonifacio, statuit, sedem Romanæ
 & Apostolicæ Ecclesiæ caput esse omnium Ecclesiarum, quia Eccle-
 sia Constantinopolitana primam se omnium Ecclesiarum scribebat.*
 Madeburgenses Cent. 7. cap. 7. pag. 121. *Bonifacius III. Phocam*

BONIFACIUS III. 183
no 607. IV. Idus Novembris exiit e vita *menſe Pontificatus octavo, die altero & viceſimo.*

LXIX.

S. BONIFACIUS IV.

ANNO CHRISTI 608.

PHOCÆ IMPERATORIS 7.

BONIFACIUS IV. Joannis Medici filius, ex Valeria Civitate Marforum, an. 608. VIII. Kal. Sept. Bonifacio III. ſubſtitutus eſt. Is *Pantheon* in cultum Deorum omnium a M. Agrippa Auguſti genero extructum, Phoca concedente, Virgini Deiparæ, & omnibus Sanctis Chriſti Martyribus conſecravit, *ut ubi quondam non Deorum, ſed Dæmonum cultus erat, ibi deinceps omnium fieret memoria Sanctorum.* (1) Idem advocato Romæ Concilio

Bar. an.
607. §. 1.
Pag. §. 2.
3.

M 4 eos

magna contentione eo tandem induxit, ut ſanciret, Romanam Eccleſiam omnium Eccleſiarum caput, & Pontificem ejus Occumenicum Episcopum & dici, & haberi debere. Quali vero Juſtinianus, qui Phocam præceſſit annis ferme octoginta, non aſſeruerit, Joannem II. Romanum Pontificem caput eſſe omnium Sanctarum Eccleſiarum; ut dictum eſt pag. 150. annotat. 5.

Baronius ad an. 606. §. 2. *Inſenſus Cyriaco Phocas id Imperiali edicto ſancivit: & §. 6. Quod ergo expetiit a Mauricio Gregorius, & non obtinuit, ut vanum hominem, titulum ſibi indebitum uſurpantem compaſceret, hoc a Phoca obtinuit Bonifacius, ut coerceret Cyriacum ſibi inconceſſa ſumentem. Sic igitur adictum Phoca non dedit primatum Eccleſiæ Romane, ſed illi tantum jure compaſcere nomen Occumenici judicavit.* Eodem modo Bellarminus lib. 2. De Rom. Pont. cap. 17. *Phocas id ſancit declarando & aſſerendo, non inſtituendo aliquid novi.*

(1) Paulus Diaconus De Geſſis Langobardorum lib. 4. cap. 37.

Eccleſia hæc nunc quoque viſitur Romæ, diciturque *Baſilica S. Mariæ ad Martyres*, vulgo *S. Mariæ Rotunda* ob formam ædificii.

Baronius in Martyrolog. Rom. Kal. Novembr. *Ut omnium ſummi Martyrum una eademque die celebritas ageretur, ex Bonifacii Papa inſtitutione Roma eſt ſumptum exordium. Poſtmodum vero, quæ Romæ tantum peculiariter agebatur, Gregorius Papa IV. r. 113-*

eos compefcuit qui magis zelo amaritudinis, quam dilectionis inflammati afferbant Monachos, quia mundo mortui sunt, & Deo vivunt, Sacerdotalis officii potentia indignos, neque pœnitentiæ, neque Christianitatem (id est Baptifmum) largiri, neque absolvere poffe per Sacerdotali officio divinitus injunctam potestatem. (2) Deceffit

vis Occidentalis Orbis Ecclefiis faciendum præcepit.

Joannes Fronto in Notis ad Kalendarium Romanum die 1. Novemb. pag. 202. *Ufuardus hic habet*: Festivitas B. Dei Genitricis Mariæ, & omnium martyrum, quam Bonifacius Papa celebrem & generalem inftituit agi omnibus annis in Urbe Roma, sed Gregorius Pontifex (is est quartus, ut vult Molanus) postmodum decrevit, eandem in honorem omnium Sanctorum folemniter observari perpetuo ab omni Ecclesia. *Sed hæc non potuit scribere Ufuardus. Nam Martyrologium suum Carolo Magno dicavit, atque hic devixit A. 813. Gregorius vero quartus sedit tantum A. 827.*

Honorius Augustodunensis lib. 3. cap. 168. *Bibl. Patr. tom. 20. pag. 1109. Festivitatem omnium Sanctorum Gregorius Papa junior inftituit, quam prius Bonifacius Papa in honorem Sancte Mariæ, & omnium Martyrum servandam censuit. Porro Gregorium illum esse III. non IV. memoratus Joannes Fronto confirmat.*

Meratus in Additionibus ad Gavantum tom. 2. part. 1. pag. 547. *Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum ritus videtur communiter Odiloni Abbati Cluniacensi, ex Sigeberto ann. 998. a quo diffusus est in totum Orbem auctoritate Apostolica: sed a Bonifacio IV. indictam esse Commemorationem hæc scribit M. Polonus an. 607. imo anno post institutionem Festi omnium Sanctorum ab eodem Bonifacio, docet Petrus de Natal. citatus a Demochare tom. 4. cap. 18. Petrus Galefinius auctorem facit Joannem XVI. suadente Odilone in Notat. Martyr. Amalarius autem meminit, de Ord. Antiph. cap. 65. qui vixit post Bonifacium, & ante Odilonem circa annum 800. & causam reddit. Post officium, inquit, Sanctorum inferui Officium pro Mortuis. Multi enim transierunt de præfenti sæculo, qui non illico Sanctis conjunguntur, pro quibus solito more Officium agitur. Hæc ille: nota ea verba: solito more: ergo eras in usu. Vide Lambertinum in eo libro, qui inscribitur Trattato sopra gli atti d'alcuni Santi, de' quali si fa l'Offizio in Bologna, cap. 22. pag. 207.*

(2) Apud Gratianum 16. quæst. 1. cap. *Sunt nonnulli 25. apud Labbeum tom. 5. Conc. pag. 1618. & Harduinum tom. 3. pag. 543.*

Decretam hoc descriptum ferme ad verbum confirmavit Urbanus II. anno 1096. in Concilio Nemaufensi can. 2. & can. 3. addidit, *videri sibi, ut his, qui sua relinquunt pro Deo, dignius liceat baptizare, communionem dare, pœnitentiam imponere, nec non peccata solvere*: apud Lab. tom. 10. Conc. pag. 606. & Harduinum tom. 6. part. 2. pag. 1749. *Lege Thomassinum de vet. & nova Ecclesiæ disciplina tom. 1. lib. 3. cap. 18. & 22.*

cessis Nonis Maii anno Chr. 615. & sexto, mense octavo, die duodecima, quam Pontifex creatus erat. (3)

Bar. an.
614. §. 1.
Pag. §. 2.

LXX.

(3) In maxima Bibliotheca veterum Patrum Lugdunensi tom. 12. pag. 24. & 28. inter epistolas S. Columbani Hiberni, Abbatis primò Luxoviensis in Gallia, ac demum Bobiense in Italia, dum sunt ad Bonifacium IV. in quarum altera dicitur ipse Pontifex approbando Synodum V. ac proinde damnando *Tria Capitula* violasse Catholicæ Fidei puritatem. Auctor hujus epistolæ rogatu Agilulfi Regis Langobardorum, ac Theodolindæ Reginae, & aliorum, qui memoratæ Synodo V. infensi erant, ita scribit: *Dolendum ac deplorandum est, si in Sede Apostolica Fides Catholica non teneretur: & haud paucis interjectis: Rogo vos, quia multi dubitant de fidei vestrae puritate, ut cito tollatis hunc nebulam de Sanctæ Cathedræ claritate: non enim decet Romanæ Ecclesiæ gravitatem hac instantis levitatis fama, ut qualibet vi possit moveri a soliditate veræ Fidei.* At non consentiunt ista cum iis, quæ subjicit paulo post: *Ego enim credo, semper columnam Ecclesiæ firmam esse in Roma.* Namque si columna Ecclesiæ firma est in Roma, non igitur potest Romana Ecclesia qualibet vi moveri a soliditate veræ Fidei: nec quisquam initum cum ea consortium, societatem, & communionem jure potest abrumpere, seque ab ea separare; quod tamen idem Auctor superius scripserat: *Merito vestri juniores vobis resistunt, & merito vobiscum non communicant.* Itaque sunt, qui suspicantur, hanc epistolam ab aliquo Synodi V. obtrectatore affectam S. Columbano, eoque magis augetur eorum suspicio, quod neque de hac, neque de altera meminit Jonas Columbani discipulus in ejus vita, quam Mabillonius Actis Sanctorum Ordinis S. Benedicti inseruit Sæculo II. pag. 5.

Ceteroqui nemo quantumvis eruditus & Sanctus, non interdum hallucinatur, non alicubi cecidit, non quandoque labitur, ut scribit ac probat Melchior Canus lib. 7. sub initium capitis 3. Vide Josephum Augustinum Orti De irreformabili Romani Pontificis in definiendis Fidei controversiis judicio lib. 3. cap. 25. pag. 200. tom. 2.

LXX.

S. DEUDEDIT.

ANNO CHRISTI 615.

HERACLII IMPERATORIS 6.

DEUDEDIT Romanus anno 615. XIV. Kal. Novembr. Bonifacium IV. excepit. Subdiaconus ne fuerit, an Subdiaconi filius, minus compertum est. (1) Eximie ejus sanctitatis, quia, scriptorum inopia, plura non possumus proferre testimonia, uno erimus contenti, quod ex eo conjici poterit, quam carus Deo fuerit. Cum enim elephantiasæ Romæ grassante ægrotos conveniret, nescio quem tali morbo laborantem osculo restituit incolumitati pristinæ. Laudatur etiam ab Auctore libri Pontificalis ejus in Clerum amor & beneficentia, diciturque *secundam Missam in Clero constituisse.*

Bar. an.
614. §. 1.
Pag. §. 6.

Bar. an.
815. §. 8.

(1) Exemplar Anastasii, quo usus est Baronius ad an. 614. §. 1. ita habet: *Deusedie filius Stephani ex Subdiacono sedis anno pres.* Quare ita subjungit auctor Eminentissimus: *Ut autem Subdiaconus Romanus Pontifex crearetur, nunc primum accidit absque majorum exemplo.* Sed illum Anastasii locum alii ita restituunt: *Deusedie ex Patre Stephano Subdiacono,* atque ajunt, Deusedie non fuisse Subdiaconum, sed Subdiaconi filium.

Causa, cur id asserant, ea est, quia habent pro certo, nullum hactenus Romanum Pontificem electum ex numero Subdiaconorum. Ast Liberatus Silverio æqualis cap. 22. Breviarii refert, eundem *Silverium Subdiaconum* creatum fuisse Romanum Pontificem. Itaque adhuc incertum est, utra ex duabus illis lectionibus sit alteri præferenda. Fortasse licuit Subdiaconos eligere usque ad Stephanum III. qui anno 769. habita Romæ Synodo, interdixit sub anathemate, *ne ullus umquam præsumat laicorum, neque ex alio ordine, nisi per distinctos gradus ascendens, Diaconus, aut Presbyter Cardinalis factus fuerit, ad sacrum Pontificatus honorem promoveri,* ut est apud Anastasium in vita Stephani III. pag. 227.

se. (2) Mortuus est V. Idus Novembr. anno 618. Pontificatus tertio, ac die vicefimo. (3)

An. 617.
§. 1.
Pag. §. 2.

LXXI,

BONIFACIUS V.

ANNO CHRISTI 619,

HERACLII IMPERATORIS 10,

BONIFACIUS V. Joannis filius, Neapolitanus, anno 619, X. Kal. Januar. Pontificatum incepit, gefitque annos quinque & menses decem, mortuus anno 625, ante diem XI. Kal. Novembris. Hic in Templis, Arisque afyla reis aperuit, renovans antiquos canones atque decreta prædecefforum; (1) Ab Heterodoxis in eo est reprehensus, quod in epistola ad Eduinum Regem Anglorum, qua eum hortatur ad Fidem Christi fufcipiendam, docuerit, Christum ab solo Originali peccato nos redemiffe. Primum nego, vocem illam solo in ea epistola exiftare, (2) deinde etiam si exiftaret, nego esse reprehendendam. Quod enim Bonifacius meminerit folius Originalis peccati, non aliorum peccatarum, causa

Bar. an.
617. §. 3.
Pag. §. 3.
Bar. an.
625. §. 10.
Pag. §. 14.

(2) Multo ante hunc Pontificem iterati confueviffe Miffæ sacrificium, tradit Leo Magnus epist. 11. alias §1. ad Dioscorum Alexandrinum cap. 2. ut dictum est in ejus Vita pag. 126: Fortasse quod Leo neceffitate urgente, id Deusdedit fieri permisit exuffa pietatis in Deum.

Quæfnellus in Notis ad citatam epistolam §. Leonis pag. 439. Notanda hæc loquendi ratio: In qua Agitur, qua Sacrificium Miffæ significatur. Agere enim & sacrificare idem funt, unde & Actio dicitur ipsa consecratio in Canone: infra Actionem, & Agenda sæpe usurpatur pro Miffa. Vide Bonam lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 14. §. 4.

(3) Post hunc Romanam Ecclesiam fufcepit regendam Honorius I. ait S. Antonius in Chron. part. 2. tit. 13. §. 2. iis consentiens, qui Bonifacium V. perperam eximant numero Pontificum.

(1) Baronius ad an. 625. §. 16.

(2) Exstat epistola apud Labbeum tom. V. Conc. pag. 1660. & apud Baronium ad an. 625. §. 10.

sa fuit, quia peccatum Originale est principale, & propter quod delendum principaliter Christus mortuus est. Unde Joan. I. 29. legimus: Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi, Græce τὸν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, id est peccatum illud mundi, hoc est peccatum Originale, quod solum est commune toti mundo. Nam plurimi nullum aliud habent, ut omnes pueri. (3)

LXXII.

HONORIUS I.

ANNO CHRISTI 625.

HERACLII IMPERATORIS 16.

HONORIUS, Petronii viri Consularis filius, natione Campanus, anno 625. VI. Kal. Novembr. Pontifex creatus inauguratusque est. (1) Ne Anglorum Ecclesiæ principis deesset, Eduinum Regem per litteras hortatus est, ut in suscepta Catholica religione perseveraret. Scotos Pascha celebrantes præter legem latam a Concilio Nicæno redarguit. Si enim quartadecima Luna Martii in diem Dominicum incidisset, eod die Pascha agebant, nec in proximum Dominicum diem, quod jubet Nicæna Synodus, festum prorogabant. Laboravit etiam, ut Adalvaldus Rex Langobardorum Catholicus in regnum, a quo expulsus fuerat, ejecto A-

rio-

(3) Bellarminus De Rom. Pont. lib. 4. extremo cap. 10.

(1) Brevisissimi hujus interregni causa fuit, quod electionem Honorii approbavit non Heraclius Imperator jam tertio abhinc anno degens in Oriente, sed Exarchus Ravennas, qui Romæ observabatur. Est enim vero simile, Heraclium, cum Isaacium Exarchum misit in Italiam, eidem permisisset potestatem ratæ faciendæ Pontificiæ electionis, ne si Pontificem mori contigisset se absente, Romana Ecclesia grave aliquod incommodum pateretur, novi Pontificis approbatione diutius expectata. Hæc scripsi secutus Pagios.

Papebrochius in Conatu ad S. Joannem IV. pag. 188: num. 2. existimat, jus confirmandi electionem Pontificis Exarcho datum anno duntaxat 640. quo Joannes IV. Pontifex creatus est.

riovaldo Ariano, imponeretur. Fortunatum Patriarcham Gradensem hæreticum, & Republicæ proditorem amovit Episcopatu, & Primogenium Subdiaconum & Regionarium in ejus locum substituit. (2) Multas sacras ædes Romæ extruxit, restituit, ornavit, ditavit. Sed laudatissimo Pontifici haud feliciter cessit studium & providentia, qua usus est ad extinguendam in ipso ortu hæresim Monothelitarum. (3) De consilio enim Sergii Episcopi Constantinopolitani, occulte hæretici Monothelitæ, novæ exortæ contentionis, una ne, an duplex esset in Christo voluntas & operatio, mentionem memoriamque oppressit, ne res, antea in disputationem numquam vocata, ad periculosum schisma excederet. Studio & providentiâ ad irritum cadente, factum est, ut videretur favere Monothelitis, a quibus animo erat alieno. (4) Cum annos duodecim, menses undecim, dies sexdecim summo Pontificatui præfuisset, IV. Idus Octobr. anno 638. vitâ emigravit.

An. 630.
§. 13. 14.

An. 638.
§. 1.

Bar. an.
638. §. 1.
Pag. §. 2.

LXXIII:

(2) Id constat ex ejus epistola ad Episcopos Venetiæ & Istriæ, apud Baronium ad an. 630. §. 14. & Labbeum tom. 5. Conc. pag. 168a. ex qua illud etiam patet, Venetam Rempublicam jam inde ab Honorii temporibus *Christianissime* titulo decoratam a Pontificibus Romanis.

Quemadmodum erant Notarii & Diaconi *Regionarii septem*, de quibus dictum est supra in Vita S. Clementis I. & S. Fabiani, ita septem pariter erant Subdiaconi *Regionarii*. Qui autem *Regionarii dignitate & nomine augebantur, eisdem parebat aditus, ut ad sacra simul cum Pontifice convenirent*. Baronius ad an. 598. §. 16.

(3) *Euseychianorum, ac Monophysitarum sectæ appendicula fuit Monothelitarum hæresis, quæ unicam in Christo voluntatem, & idcirco, id est actionem constituit*: Petavius tom. 4. Theologic. dogmat. de Incarnatione lib. 1. cap. 19.

(4) S. Maximus Monachus Constantinopolitanus, & Martyr clarissimus, qui, ut ait Bellarminus in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis pag. 240. vixit temporibus Honorii Papæ I. in disputatione cum Pyrrho, Patriarcha Constantinopolitano hæretico Monothelita, quæ exstat in Appendice tom. VIII. Annalium Ecclesiasticorum Baronii pag. 779. & in Bibl. Patr. tom. 12. pag. 502. hunc cum eodem Pyrrho de Honorio sermonem instituit. Pyrrhus. *Quid de Honorio ad respondendum habes, qui aperte antecessori meo Sergio unam voluntatem Domini nostri Jesu Christi esse tradidit? Maximus. Quis fuerit fide & auctoritate dignus Epistola hujus interceptæ, qui eam ex persona Honorii scripsit, adhuc superstes, & qui*

totum Occidentem cum aliis virtutibus, tum dogmatibus fidei Christianæ illustravit, an ii, qui Constantinopoli; quæ ex corde erant, loquebantur? Pyrrhus. Qui hæc composuit: Maximus. Is igitur ipse cum ad divum Constantinum Imperatorem ex persona versus sancti Papæ Joannis de hæc epistola scriberet, dixit: Unam voluntatem diximus in Domino non divinitatis ejus & humanitatis, sed humanitatis solius: Cum enim Sergius scripsisset, quod quidam duas voluntates in Christo contrarias dicerent, diximus; Christum non duas voluntates contrarias habuisse; carnis; inquam, & spiritus, sicut nos habemus post peccatum, sed unam tantum, quæ naturaliter humanitatem ejus signabat: Quid ad saniam epistolæ Honorii ad Sergium interpretationem aptius, & illustrius dici potest?

Andreas Duvalius De infallibilitate Romani Pontificis quest. 41 tom. 3. Bibliothecæ Pontificiæ Rocaberti pag. 479. Honorius sua ad Sergium Constantinopolitanum epistola, de una aut duabus operationibus in Christo tacendum esse definit; ne qui dicerent unam in Christo operationem fuisse, Eutycheti, vitæam in Christo naturam asserenti favere viderentur: & qui duas statuerent, partem Nestorii, duas in Christo personas pugnaciter adstruentis, tueri viderentur: ideoque cum res nondum esset ab Ecclesia definita, & quorsum quisque hac in questione se verteret, ad alterutrum seipsum navem suam allideret, a nomine unius aut duarum operationum abstinentum esse prudenter decrevit. . . . Adde, quod quantum Honorius horum nominum duarum aut unius operationum mentionem fieri noluerit, re ipsa tamen duas in Christo operationes, divinitatem scilicet & humanam, agnovit, ut ex hoc solo manifeste constat, quod cum Sergius Secretario Honorii in celebri disputatione inter Maximam & Pyrrhum scripsisset, prædicare quosdam duas esse in Christo voluntates contrarias; Nos rescripsimus, inquit Secretarius; Christum duas voluntates contrarias, unam carnis, alteram vero Spiritus non habuisse.

Josephus Cardinalis Aguirre in Defensione Cathedræ S. Petri contra Declarationem Cleri Gallicani disputat. 30. sect. 1. *Pæsevius in Rationaria Temporum ad an. 680. agens de Synodo sexta Generali sub S. Agathone Papa inquit*: In eo Concilio, quinque probatis Ecumenicis Synodis, decretum est, duas in Christo voluntates ac totidem actiones esse, quot in eo sunt naturæ, & qui secus docerant, pro Hæreticis damnati Sergius, Pyrrhus, Cyrus, Paulus, & alii; quibus & Honorius in Actis adjungitur Romanus Pontifex. Verum hanc ab illo calumniam depellit Joannes IV. qui tertius ab eodem Pontificatum tenuit (Epist. 2. quæ extat tom. 12. Bibl. Patr. pag. 835. & tom. 5. Conc. Lab. pag. 1758.) ubi Honorium docet Sergio de una in Christo voluntate subdole interroganti respondisse, duas non fuisse repugnantes & contrarias, cujusmodi in nobis experimur: ceterum naturas in illo duas ac voluntates totidem ab eo agnitas fuisse. *Hactenus illo. Credendum autem potius est Joanni IV. Papæ, qui tempore Honorii vivebat; & exacte inquirere de scire rem potuit, quam hæperis scriptoribus quamlibet eruditiss. Pla-*

LXXIII.

SEVERINUS.

ANNO CHRISTI 645.

HERACLII IMPERATORIS 31.

SEVERINUS Abieni filius, Romanus, anno 640.

V. Kal. Junii Pontifex consecratus est. Tam diuturnum interregnum propterea fuit, quia Heraclius Severini electionem ratam habere recusavit, donec ille *Ethesium* ab se promulgatam, & ad Isacium Exarchum transmissam approbaret. (1) Legati, qui pro Severino

Pag. ant.

638. §. 3.

Bar. an.

639. §. 2.

3.

Pag. §. 3.

Ro-

4.

re alia circa Honorium ipsam in hac parte vide apud Bellarminum lib. 4. de Rom. Pont. cap. 11. & Hosium lib. 2. contra Brentium, & Christianum Lupum in Noris ad VI. Synodum, ubi pag. 837. ostendit, Honorium male incasari, veluti sectatorem Sergii Monothelitarum debuisse pag. 790. 792. & 815. demonstrat, eundem nec heresim Monothelitam fuisse, nec cum iis collusisse, quamvis negligentia infansulatur in extinguenda ea heresi.

8. Leo II. episc. 2. ad Episcopos Hispanie apud Lab. tom. 6. Conc. pag. 1247. & apud Vincentium Ludovicum Gotti tom. 1. Verae Ecclesie cap. 11. §. 2. num. 12. Quis vero adversus Apostolica dogmata puritatem perduelles existerent, abeuntes quidem eterna condemnatione mulctati sunt, idest Theodorus Pharanitanus, Cyrus Alexandrinus, Sergius, Pyrrhus, Paulus, Petrus Constantinopolitanus cum Honorio, qui flammam heretici dogmatis non, ut decuit Apostolicam auctoritatem, incipientem extinxit, sed negligendo consensit. Qui plura desiderat, adeat Joan. Baptistam Tamagninum in Monothelitarum Historia atque Honorii controversia, Petavium Theologicorum Dogmatum tom. 4. lib. 1. cap. 21. Garnerium Dissertat. 2. ad Librum Diurnum Romanorum Pontificum §. 6. pag. 174. Nat. Alexandrum dissertat. 2. Sæc. VII. Papebrochium in Conatu Dissertat. 23. pag. 193. & alios, in quorum disceptationibus Honorius jactatur. Vide annotat. 2. ad Joannem IV. pag. 194.

(1) Petavius tom. 4. Theolog. Dogmat. lib. 1. De Incarnatione cap. 19. §. 5. Heraclius Imperator, auctore Sergio, Fidei Ethesium, id est expositionem, promulgavit Indictione XII. hoc est anno Christi 639. qua unicam Christi operationem & voluntatem affirmavit quidem, sed quasi aliud agendo: cum diserte ac palam confiteretur, se quis tam unam, quam duas operationes & voluntates

Roma Constantinopolim missi fuerant, cum didicissent ab Clero Constantinopolitano, non aliter exitum rei imponi posse quam si promisissent, se effecturos, ut Pontifex *Ethesh* subscriberet, id simulate polliciti sunt. Tali modo impetrarunt approbationem electionis Severini, quam petebant. Tantum vero abfuit, ut Pontifex reciperet edictum favens hæresi Monothelitarum, ut etiam anathemate damnaret. (2) Quare sive Heraclii impulsu, ut injuriam sibi illatam ulcisceretur, sive ministrorum ejus malitia factum est, ut Lateranensis Ecclesiæ thesaurus ad eam diem sanctissimus ab Isacio Exarcho & Mauricio Chartulario diriperetur. Exinde Severinus ab Heraclii ministris vexatus haud diu superstes fuit. Nam anno 640. Kal. Augusti interijt post *mensẽ secundum*, & *diẽ quartum*, quam ad Pontificatum evectus fuerat.

LXXIV.

JOANNES IV.

ANNO CHRISTI 640.

HERACLII IMPERATORIS 31.

Pag. an.
639. §. 6.
7.

JOANNES IV. Venantii Scholastici filius, Dalmata, anno 640. pridie diem Natalem Christi Domini consecratus est. Antequam consecraretur, datz ab Episcopis & Presbyteris Scotiæ ad Severinum decessorem suum, sibi que redditæ epistolæ respondens damnavit quosdam illius provinciæ incolas, Pascha celebrantes more Hebræorum, admonuitque reviviscentem in eadem regione Pelagii hæresim cavendam diligen-

tes nominaret in Christo. Ethesis exstat *Secretario* 3. Concilii Lateranensis celebrati a Martino I. apud Labbeum tom. 6. p. 195. Harduinum tom. 3. pag. 791. & Baronium ad an. 639. §. 8.

(2) Docet id S. Martinus Pontifex in Concilio Lateranensi apud Labbeum tom. 6. Conc. pag. 210. & Harduinum tom. 3. pag. 803.

ligenter. (I) Pontificatu inito habuit Romæ Conci-
N lium,

Bar. an.
640. §. 1.
3. 4.
Pag. §. 2.
3.

(I) Epistola illa, quam recitat Labbeus tom. 5. Conc. pag. 1717. & Baronius ad an. 659. §. 6.

Pagius ad an. 590. §. 8. *Existimat Baronius* (ad an. eundem 590. §. 10.) *post electionem Romani Pontificis* curam Romanæ Ecclesiæ non electum Pontificem solum gessisse, sed quatuor simul ejusdem Ecclesiæ ministros sacros, *quod colligit ex epistola Romani Cleri ad Scotos reddita*, cum sedes vacaret morte Severini Pontificis, electusque in locum ejus esset Joannes IV. sed nondum consecratus. *Ejus (Epistolæ) principium est: Dilectissimis & Sanctissimis Thomiano &c. Hilatus Archipresbyter & Servans locum sanctæ Sedis Apostolicæ, Joannes Diaconus & in Dei nomine electus; item Joannes Primicerius, & Servans locum sanctæ Sedis Apostolicæ, & Joannes servus Dei, Consiliarius ejusdem Apostolicæ Sedis. Verum rerum gerendarum potestas vacante Sede fuit potestatis Archipresbyterorum, Archidiaconum, & Primicerium Notariorum, nisi contingeret, ut ex illis tribus unus eligeretur Pontifex: tunc enim quartus substituebatur, & Archipresbyter, aut Archidiaconus, qui nomine Diaconi saepe exprimitur, suum locum servabant, ut liquet ex laudata epistola, in qua Joannes IV. Diaconus secundo tantum loco nominatur, licet Pontifex electus esset. Profecto si servare locum Sedis Apostolicæ jure electionis ei competiisset, primo loco nominatus fuisset. Electio itaque nihil fuit juris ad res gerendas, donec ordinaretur, ratione electionis suæ, nisi ante eam inter Servantes locum Sedis Apostolicæ connumeratus esset.*

Archipresbyter, Archidiaconus, & Primicerium Notariorum, non tantum vacante Sede, sed etiam absente summo Pontifice Ecclesiæ Romanam administrabant. *Exstat in capite 2. Libri Diurni Romanorum Pontificum, titulo 1. formula litterarum ad Exarchum De Transitu Pontificis scribi solitarum, in qua hæc leguntur: Super scriptio. Domino Excellentissimo atque præcellentissimo, & a Deo nobis longæviter in principalibus ministeriis feliciter conservando III. Exconsuli, Patricio, & Exarcho Italiæ, III Archipresbyter, III Archidiaconus, III Primicerium Notariorum servantes locum sanctæ Sedis Apostolicæ: ubi III idem est, quod hodie apud nos N, cum scilicet locus nominis indicatur.*

Garnerius in notis ad Librum Diurnum Romanorum Pontificum, cap. 2. tit. 1. pag. 9. in memorata a Pagio inscriptione Epistolæ Romani Cleri notat; Joannem, licet electum in Romanum Pontificem, secundo tamen post Archipresbyterum loco inscribi, unde quatuor constant. Primum, electo nihil fuisse juris ad res gerendas, donec ordinaretur. Alterum, quando astate Exarchorum, atque etiam antea, cum Gothi regnarent, dicitur aliquandiu vacasse Apostolicæ Sedes, tempus non ab obitu Pontificis ad electionem successoris, sed ad ipsius ordinationem computandum: vix enim electio post triduum protraxta est, cum schismata non fuerunt. Tertium, peculiare fuisse privilegium Gregorii Magni, & consequentium non-

lium, in quo errorem Monothelitarum, atque errori faventem *Ecthesim* Heraclii confixit anathemate. Doctrinam Honorii Pontificis, cujus epistolis abutebantur Monothelitæ ad defendendam hæresim suam, ostendit consentientem rectæ Fidei, eumque purgavit scripta ad Constantinum filium Heraclii atque successorem epistola: qua rogavit illud etiam, ut *Ecthesim* rescinderet. (2) Neque id petiit frustra. Namque mortuo Patre Constantino, Constans ejus filius *Ecthesim* igni tradidit. Alia epistola decrevit ut amodo *Ecclesiæ Monachis traditæ per suos Sacerdotes instituerentur*: quo decreto exstinxit *litem & seditionem non modicam ea de re ortam inter Clericos & Monachos*. (3) Anno 642. V. Idus Octobr. diem functus, annum unum, menses novem, dies duodeviginti Pontifex fuit.

LXXV.

nullorum, quod Clero annuente res administraverint ante Ordinationem. Postremum, tunc electum in litteris non se Pontificem Romanum inscripisse, sed Electum. Vide Mabillonium Comment. in Ordinem Romanum cap. 17. annotat. 1. ad Pelagium I. pag. 162. annotat. 2. ad Eugenium I. pag. 198. & 1. ad Benedictum II. Pont. LXXXIII. pag. 208.

(2) Joannes IV. in eadem epistola seu Apologia pro Honorio, apud Labbeum tom. 5. Conc. pag. 1759. *Sergius Patriarcha prædicto sanctæ recordationis Romanæ Urbis Pontifici (Honorio) significavit, quod quidam in Christo duas contrarias dicerent voluntates; quo præfatus Papa comperto rescripsit ei, quia redemptor noster sicut esset Deus perfectus, ita esset & homo perfectus, ut quam primus homo per pravariationem amisit, sine aliquo peccato natus primæ imaginis nobilem originem renovaret... Et idcirco unam voluntatem secundum primam formationem Adæ naturalem humanitatis suæ dominus noster Jesus Christus habere dignatus est, non duas contrarias, quemadmodum nunc nos habere dignoscimur, qui de peccato sumus Adæ geniti... Prædictus ergo decessor meus docens de mysterio Incarnationis Christi dicebat non fuisse in eo, sicut in nobis peccatoribus, mentis & carnis contrarias voluntates: quod quidam ad proprium sensum convertentes, divinitatis ejus & humanitatis unam eum voluntatem docuisse suspicati sunt; quod veritati omnimodis est contrarium.*

(3) Epist. 3. ad Isaac Syracusanum Episcopum apud Lab. tom. 5. Conc. pag. 1773. Hanc epistolam forte designavit Innocentius III. cum in cap. *Quod Dei vimorem* 5. de statu Monachorum, ait; *Per antiquos canones etiam Monachi possunt ad Ecclesiarum Parochialium regimen in Presbyteros ordinari.*

LXXV.

THEODORUS I.

ANNO CHRISTI 642.

CONSTANTIS II. IMPERATORIS 2.

THEODORUS Græcus anno 642. ante diem octavum Kal. Decembr. in locum Joannis IV. subrogatur. Patrem Episcopum eodem, quo ipse est, nomēn habuit. De *Ecthesi* abolenda plurimum laboravit, datis ad Paulum Episcopum Constantinopolitanum Synodicis litteris, quibus & Pyrrhi causam examinari iussit. (1) Eundem Pyrrhum Romam profectum, ejurataque hæresi Monothelitarum profitentem Catholicam fidem recepit in communionem. Postea redeuntem ad ingenium, convocato Romam Concilio, anathematizavit, & anathematis sententiam scripsit intincto in Christi sanguinem calamo. (2) In eodem

Pag. an.
641. §. 12.

Bar. an.
648. §. 10.
& seqq.
Pag. §. 14.
15. 17.

N. 2   Con-

(1) Epist. 1. apud Labbeum tom. 5. Conc. pag. 1777.

(2) Theophanes in Chronographia pag. 219. *Theodorus Papa, universo Ecclesie conventu convocato, ad Coryphæi Apostolorum sepulcrum astans, calice affert iusso, ex vivifico Christi sanguine stillam excutiens, Pyrrhi ceterorumque, qui cum eo communicarent, abrogationem & condemnationem propria manu exaravit.*

Auctor Historiæ Miscellæ lib. 18. tom. I. Scriptor. Rer. Italic. pag. 132. *Papa Theodorus, plenitudine convocata Ecclesia, ad sepulcrum verticis Apostolorum accessit, & divino calice expostulato, ex vivifico sanguine in atramentum stillavit, & ita propria manu depositionem Pyrrhi excommunicati facit.* Id ipsum est in Libello Synodico ad an. Ch. 642. apud Harduinum tom. 5. Conc. pag. 1538.

Photii pariter damnationem calamis non simplici atramento, sed ipso etiam Christi sanguine tinctis conscriptam a Patribus Concilii Constantinopolitani IV. Etum. VIII. tradit ex Niceta Baronius ad an. 869. §. 39. Pactionem quoque pacis inter Carolum Calvum & Bernardum Comitem Tolosanum factæ Christi sanguine confirmatam, scribit Mabillonius lib. 2. De re diplomatica cap. 22. §. 21. fretus testimonio Odois Ariperti. Vide Franciscum Pagium in Vita hujus Pontificis §. 18.

Concilio damnavit etiam Paulum Episcopum Constantinopolitanum, quo instigante Constans Imperator edictum promulgavit, *Typum* vulgo dictum, quo per speciem conciliandæ pacis inter Catholicos & Monothelitas, silentium indixit tum iis, qui unam, tum iis, qui duplicem in Christo voluntatem & operationem assererent. (3) E vivis excessit III. Idus Majas, anno 649. *sexennio, mense quinto, ac die duodevicesimo*, quam Pontifex factus fuerat.

Pazius
An. 649.
§. 1.

LXXVI.

S. MARTINUS I.

ANNO CHRISTI 649.

CONSTANTIS II. IMPERATORIS 9.

MA^RTINUS Fabritii filius, Tuders, anno 649. III. Nonas Julii in Pontificale fastigium provectus est. (1) Cura hunc opprimendi gliscentem in dies Monothelitarum hæresim maxime intentum habuit. Pontificatu suscepto, congregavit in Lateranensem Ædem centum & quinque Episcoporum Concilium, in quo Monothelitas, eorumque dogma, *Ethelism* Heraclii, ac *Typum* Constantis diris devovit. (2) Quamobrem cum in Constantis indignationem

Bar. an.
649. §. 2.
3.
Pag. §. 2.
3.
Bar. an.
650. §. 6.
17. 20.
Pag. §. 6.
8.

in-
(3) Exstat *Typus* Secretario 4. Concilii Lateranensis celebrati sub Martino I. apud Labbeum tom. 6. Conc. pag. 232. Harduinum tom. 3. pag. 823. & Baronium ad an. 649. §. 4. Hoc interest inter *Ethelism* Heraclii, ac *Typum* Constantis, ut docet Petavius tom. 4. Theologic. Dogmat. lib. 1. de Incarnatione cap. 21. quod *Ethelism* tam unam, quam duas in Christo operationes dici vetat, voluntatem tamen unam profitetur: *Typus* vero nec voluntatem nec operationem unam aut duas in Christo nominari patitur.

(1) Consecratus videtur haud expectato Imperatoris consensu. Accusatus enim postea est, ut patet ex ejus epistola 15. apud Labbeum tom. 6. Conc. pag. 65. ; quod *irregulariter & sine lege Episcopatum surripuisset*.

(2) Tanta est hujus Concilii auctoritas, ut post quinque œ-

cume-

incurrisset, ejus jussu e Constantiniana Æde per Exarchum Theodorum Calliopam vi abductus, in Naxum insulam deportatus est. Annum ibi transegit continua ægritudine afflictus, & laboribus plurimis oppressus. Inde missus Constantinopolim. Eo cum pervenisset, e navali in carcerem conditus. Post dies tres & nonaginta raptus in jus ipso die Parasceves, falso illato crimine, ut damnatus majestatis in discrimen capitis veniret, reclamante nemine. Eductus e loco judicii, detractis insignibus, ferreis vinculis innexus, per Urbem tractus, detrusus deinde in carcerem, & mox in custodiam, quæ dicitur *Diomedis*, translatus tanta immanitate, ut nullum genus calamitatis contumeliæque non editum in eum fuerit. Tantam in se miserationem fecit, ut etiam minus proni in Pontificem Romanum averterent oculos ab illa deformatione tantæ majestatis. Ipse unus, tot oneratus atque obrutus malis, animum nihil flexit. Jam actum erat de eo, nisi Paulus Constantinopolitanus Patriarcha hæreticus Monothelita, simul viri sanctissimi misericordia captus, simul stimulatùs conscientia, gladium ab cervice ejus depulisset. Necis periculo ereptus relegatur in Chersonesum Thraciam; ubi Ecclesiæ periclitantis dolore & ærumnis confectus, anno 655. XVI. Kal. Octobr. exiit e vita. Ejus Pontifica-

Bar. an.
651. §. 2.
ad 25.
Pag. §. 2.
3.

Bar. an.
652. §. 1.
An. 654.
§. 1.
Pag. §. 2.

N 3 tus

eumenicas Synodos insertum fuerit Professioni Fidei fieri solitæ e Romanis Pontificibus, ut est in Libro Diurno Romanorum Pontificum cap. 2. tit. 9. pag. 26. Habitum est eodem anno 619. Constitat quinque *Secretariis*, seu consultationibus totidem dierum spatio absolutis. In postrema, ad veram de Incarnatione Verbi doctrinam exponendam, & labefactandas hæreses, sanciti canones viginti. Decimo octavo damnati tum antiqui Hæresiarchæ, tum impietatis Monotheliticæ auctores fautoresque, Theodorus Pharanitanus, Cyrus Alexandrinus, Sergius, Pyrrhus, & Paulus Constantinopolitani Patriarchæ, una cum eorum scriptis, *Æthesi* Heraclii, ac *Typo* Constantis.

Hujus Synodi Actiones *Secretaria* dicuntur a loco, in quo habitæ sunt. *Secretarium* autem est *adicula seu camera vice hexædri templo seu adi sacra adjuncta, in qua sacra Ecclesia ministeria conducuntur, & in qua etiam Sacerdotes & Clerici, priusquam ad Sacra procedant, vestes Ecclesiasticas induunt*, ut ait Ducangius in Glossario: qui subjungit, Conciliorum in Secretariis habitorum sessiones seu Actiones *Secretaria* fere semper appellata. Google

198 SÆCULUM VII.
tus intra annos sex, menses duos, & dies duodecim
exactus est.

LXXVII.

S. EUGENIUS I.

ANNO CHRISTI 654.

CONSTANTIS II. IMPERATORIS 14.

Pag. an. EUGENIO Rufiniani filio, Romano Clerico a
652. §. 3. cunabulis, seu Pontificiæ vicis fungendæ negotium,
An. 654. seu Pontificatus ipse anno 654. VI. Idus Septembr.
§. 4. traditus est. (1) Neutrum enim cur pro certo affir-
mem, habeo, successerit ne, Martino superstiti, vi-
carius muneri ejus, an tamquam verus Pontifex Ro-
manam Ecclesiam administraverit. Inter eos me in re
dubia poni malo, qui dicunt, Eugenium ante Martini
mortem vicarium ejus fuisse. (2) Illud certum affir-
mo,

(1) Edemundus Martene De Antiquis Ecclesiæ ritibus lib. 1.
c. 8. art. 3. n. 2. *Minores Ordines infantibus ipsis conferri potuisse, testantur Sivicii Papa epistola 1. & Zosimi item Papa epistola 1. Re vera autem collatos fuisse constat ex Libro Pontificali, in quo Eugenius Papa I. Clericus a cunabulis legitur.*

(2) Martino I. anno 653. XIII. Kal. Jul. in Græciam de-
portato, Archidiaconus, Archipresbyter, & Primicerius Notario-
rum Romanam Ecclesiam administrandam susceperunt. Hoc testa-
tur Martinus idem Epist. 15. apud Labbeum tom. 6. Conc. pag.
85. *Jussio a Calliopa porrecta est Presbyteris & Diaconibus, in qua humilitatis meæ abjectio continebatur, quod irregulariter & sine lege Episcoporum furrupissem, & non essem in Apostolica Sede dignus institui, sed omnimodis in hanc Regiam Urbem transmitti, subrogato in loco meo Episcopo: quod necdum factum est, & spero, quod nec aliquando fieri habet, quia in absentia Pontificis Archidiaconus, & Archipresbyter, & Primicerius locum præstant Pontificis. Epistola hæc scripta est post diem 17. Septembris an. 654. quo die Martinus Constantinopolim appulit.*

Et autem tempore ipsum latebat Electio Eugenii, alioquin non scripsisset, numquam contigisse, ut in locum Pontificis absentis alius subrogaretur, & sperare se, numquam id factum iri. Ast audito, Romanum Clerum ab Exarcho Calliopa vi compulsus fuisse

mo, Eugenium benignitate, mansuetudine, affabilitate, magnificentia in pauperes, aliisque virtutibus eluxisse, *nec tantum Sedis, sed etiam Sanctitatis D. Martini successorem existisse*, ut ait Baronius in annotat. ad Martyrologium IV. Nonas Jun. quo die anno 657. moriens æternam beatitatem consecutus est, cum Pontificatum gessisset a tempore quidem electionis suæ *annos duos, menses octo, dies viginti quatuor*, ab exitu autem Martini *annum unum, menses octo, dies quindecim*.

Bar. an.
655. §. 1.
Pag. §. 2.

N 4

LXXVIII.

ad eligendum novum Pontificem, eaque de causa Eugenium sibi substitutum; ne cui Monothelitarum fautori Pontificatus traderetur ab Imperatore, statim eam electionem se non improbare professus est epist. 17. quæ exstat apud Labbeum tom. 6. Conc. pag. 76. & apud Baronium ad an. 652. §. 7. *Verumtamen Deus per intercessionem S. Petri stabilit corda eorum in Orthodoxa Fide, & confirmat contra omnem hæreticorum & adversariorum Ecclesia nostra personam, & immobiles custodiat, præcipue Pastorem, quem eis nunc præesse monstratur.*

Ex his colligunt nonnulli, Eugenium fuisse Pontificem etiam Martino vivo. Baronius ad an. 652. §. 11. & ad an. 654. §. 6. existimat, Eugenium Martino superflite vicarium fuisse, & duntaxat post Martini obitum, novo accedente consensu Cleri, esse coepisse verum Pontificem. Nam quid vetat, quominus dicamus, idcirco Eugenium tum Pontificem designatum, ut ipse unus, id postulante Ecclesiæ necessitate, pro Archidiacono, Archipresbytero, & Primicerio, gereret vices Pontificis exulantis, ideoque appellatum Romanæ Ecclesiæ *Pastorem* a Martino, quod absentis legitimi *Pastoris* officio fungeretur? At enim jamdiu moris erat, ut mortuo, vel absente Pontifice, a tribus memoratis viris Ecclesia regeretur, non autem Vicarius ei præficeretur. Quid postea? Non ne moris etiam erat, ut absente, ac nondum vita defuncto Pontifice, alius Pontifex non crearetur? Deinde nulla ne res nova institui debet, & quod nondum est factum, id, ne si utile quidem ac necessarium sit, fieri oportet? Quid tam utile ac necessarium, quam ut a Clero Romano eligeretur, qui personam sustineret Pontificis, & periculum ab Imperatore Monothelita metuendum averteret?

LXXVIII.

S. VITALIANUS.

ANNO CHRISTI 657.

CONSTANTIS II. IMPERATORIS 17.

- V**ITALIANUS Anastasio *Pontratio*, ut Ciaconius dicit, Signiæ in Campania natus, anno 657. III. Idus Augusti Pontificatum obtinuit. Clericorum, a quibus cooptatus fuerat, coetu vix dimisso, legavit *Responsales suos*, ut ait Anastasius, ad Constantem & Constantinum cognomento *Pogonatum* (1) ejus filium, factum consortem Imperii, cum *Synodica*, qua significabat, se Pontificem designatum, simulque annitebatur Constantem alienare a Monothelitis. Quid obtinuerit legatione ea, non constat. Referente eodem Anastasio, Pontifex *regulam Ecclesiasticam, atque vigorem, ut mos erat, omnimodo conservavit*. Constans per eosdem legatos dono misit D. Petro librum Evangeliorum auro gemmisque ornatum. Quod munus, licet Imperatoris adhuc hæretici, Vitalianus accepit libenti animo; quin eidem venienti Romam obviam ad sextum lapidem egressus est amplissimo pompæ genere, ut illum sibi, & Ecclesiæ faceret benevolum. Constans dies duodecim in Urbe moratus, & munificus fuit, & rapax. Multa Basilicis obtulit, multa abstulit Urbis ornamenta, nec tegulis æreis augustissimi Templi, quod *Pantheon* appellant, pepercit. (2) Quinto post
- Bar. an. 655. §. 2. 3.
Pag. §. 2. 3. 6.
Pag. 131.
- Bar. an. 663. §. 1. 2.
Pag. §. 2.
- Bar. an. 669. §. 1.
Pag. §. 2.

(1) Quia Byzantio solvens semper adhuc lanugine fuerat, e Sicilia vero promissam barbam retulerat, Pogonati cognomen accepit a Civibus. Zonaras lib. 14. Annalium pag. 70. Πόγων enim barba est.

Responsales Nuntii, interdum & Apocripharii, & qui Responsa, seu negotia Ecclesiastica peragebant: Ducangius in Glossario. Vide Annotation. 8. ad S. Agapetum I. pag. 152.

(2) Vide annotat. 1. ad Bonifacium IV. pag. 175.

post mortem Constantis anno, Christi 672. VI. Kal. Februar. e vivis abiit Vitalianus, quem *Organis* ad sacrorum cultus usum esse, ex quorundam sententia Platina scribit. (3) Ab eodem Vitaliano Joannem Romanum Cantorem per Gallias in Britannias destinatum, qui circumquaque positarum Ecclesiarum filios ad pristinam cantilenam dulcedinem revocaret, multo ante scripserat Joannes Diaconus. (4) Pontifex fuit annos quatuordecim, menses sex, dies decem septemque. Pag. 74.

LXXIX.

ADEODATUS.

ANNO CHRISTI 672.

CONSTANTINI POGONATI 5.

ADEODATUS Jobiniani filius, Romanus, Mo-
nachus, X. Kal. Majas anno 672. Pontifex factus
est. Hic instituendi eligendique Ducis Apostolica aucto-
ritate jus Venetis perpetuo confirmavit. (1) Ratam et-
iam habuit privilegii a Crotberto Turonensi Episco-
po concessum monasterio S. Martini. Ejus privilegii
summa erat, ut Episcopo Turonensi, in cujus Dicece-
si erat Monasterium illud, jus tantum esset initiandi
Monachos Ordinibus sacris, consecutumque ab se chris-
ma.

Bar. an.
669. §. 3.
Pag. §. 4.
Bar. an.
676. §. 1.
2.
Pag. §. 2.
5.

(3) Alii apud Ludovicum Cresollium lib. 3. Mystagogi cap. 27. ajunt, *Organa* in Ecclesijs audiri coepta, permisso Damasi Pontificis. Bona De divina Psalmodia cap. 17. §. 2. num. 5. Platinae sententiam magis probat. Joannes VIII. in epist. ad Annonem Frisinguensis Ecclesiae Episcopum apud Baluzium tom. 5. Miscellaneorum pag. 490. *Precamur, ut optimum organum cum artificis, qui hoc moderari & facere ad omnem modulationis efficaciam possit, ad instructionem musicae disciplinae, nobis aut deferat, aut mistag.* Multa in hanc rem Stephanus Durantus lib. 1. De ritibus Eccl. Cath. cap. 13.

(4) In Vita S. Gregorii Papae I. lib. 2. cap. 8. pag. 48. tom. 4. Operum ejusdem S. Gregorii editionis Monachorum.

(1) Fescus Justinianus lib. 1. Rerum Venetarum pag. 6.

ma illis concedendi. (2) Obiit VI. Kal. Jul. anni 676. post annum quartum, mensem secundum, & diem quintum, quam Pontificatum gerere cœperat.

LXXX.

DONUS I.

ANNO CHRISTI 676.

CONSTANTINI POGONATI 9.

Bar. an. 676. §. 7. Pag. §. 2. **D**ONUS, Mauricii filius, Romanus, anno 676. Kal. Novembr. in Petri Sede collocatur. (1) Huic Ravennatem Ecclesiam subjecit Archiepiscopus Reparatus,

(2) Hoc privilegium suspecta fidei esse videtur Joanni Launojo *Affertione in privilegium S. Medardi* part. 3. cap. 20. pag. 465. tom. 3. part. 2. Pro vero ac legitimo habet Radulphus Monsnyerus in libro *De juribus Ecclesiæ S. Martini Turonensis*, & ea refellit, quæ in contrarium assertit Launojus. Carolus Cointius in *Annalibus Ecclesiæ Francorum* ad an. 674. §. 33. 99. rationibus utriusque partis examine perpendit, accedens Monsnyero ita concludit. *Privilegium igitur, quod Crospertus Turonensis Episcopus Monasterio S. Martini concessit, & Adodatus Romanus Pontifex Apostolica post auctoritate confirmavit, nec supposititium, nec subreptitium putamus, cum nihil in eo legatur, quod illorum temporum consuetudini, formulæque privilegiorum tunc usitata repugnet. In eadem sententia versatur Joannes Maan, Turonensis Ecclesiæ Canonicus ac Præcentor, in Historia Turonensi, ubi in assertionis sue testes allegat, quos supra in eadem causa Papprium Massonum, & Cesavem Baronium laudavimus.* Ab his non dissentit Mabillonius lib. 1. de Re Diplomatica cap. 3. §. 9.

Baronius ad an. 676. §. 5. ex hujus Privilegii verbis: *Mos atque Traditio sancta nostræ Ecclesiæ plus non suppetat, a regimine Episcopalis providentia religiosa loca discernere, colligit, jam cessasse Romanos Pontifices ejusmodi immunitates concedere Monasteriis: quod experimento didicissent, obsuisse potius, quam profuisse Monastica observantia. Certe quidem numquam placuit S. Bernardo (quod ex pluribus locis epistolaram ejus apparet) ut Monachi ab Episcopali obedientia hujuscemodi privilegiis se subtraherent: nec gratum fuit S. Francisco, sed fratris Eliæ hominis non divino spiritu, sed carnis prudentia nitentis, fuit opus.*

(1) Alii *Domnum*, vel *Domnionem*, alii *Conum* sive *Cunonem* appellant; Baronius ad an. 676. §. 7.

ratus, cuius decessor proximus Maurus, Exarchorum potentia fretus, Romani Pontificis obedientiam abiecerat, Vitaliano regnante. (2) Eidem epistolam scripsit de indicendo Concilio generali, idque eo fecit, ut *sanctæ Dei Ecclesiæ dissidium ubique passa a temporibus Heraclii Imperatoris proavi sui, & vesani Sergii & Pyrrhi, qui Constantinopolitano throno indigne præfecti, unam voluntatem, unamque item actionem in Domino & Deo & Salvatore nostro Jesu Christo docebant, in unionem atque concordiam revocaret.* (3) Epistolam non accepit Donus præreptus morte, sed Agatho, qui proximus post ipsum Pontifex fuit. Mortuus autem est anno 678. III. Idus April. cum *annum unum, menses quinque, & dies decem* Pontificis summi munere functus esset.

Bar. an.
678. §. 1.
3. 11.
Pag. §. 2.

LXXI.

S. AGATHO.

ANNO CHRISTI 678.

CONSTANTINI POGONATI II.

AGATHO, Siculus, Monachus, anno 678. ante diem V. Kal. Jul. Pontifex constituitur, qui postquam de indicendo universali Concilio egit cum Imperatore Constantino, Romæ centum viginti quinque Episcoporum conventum habuit contra Monothelitas. Electi in eo Legati Constantinopolim mittendi ad generalem Synodum: scripta item ad Constantinum, e-
jusque fratres Augustos, ab Agathone epistola duplex, altera quidem suo, altera autem & suo, & Synodi nomine, quibus veram sanamque Catholicorum doctrinam exposuit adversus errorem Monothelitarum. Abiecta Romano hoc Concilio, aliisque jussu Agathonis alibi celebratis Monothelitica hæresis, quæ cum

Bar. an.
678. §. 11.
Pag. §. 2.
Bar. an.
680. §. 1.
4.

(2) Hieronymus Rubeus Hist. Ravenn. lib. 4. pag. 208.

(3) Theophaues in Chronographia pag. 238. edit. Veuetæ.

An. 681. §. 356 cum annos amplius quadraginta Orientalem Ecclesiam divexasset, ab Synodo demum generali validiore ictu percussa concidit. (1) Est præterea aliud hujus Pontificis

Concil.
Æcum.
VI.

(1) Est Œcumenica VI. Constantinopolitana III. quam piissimus Imperator Constantinus Pogonatus, consilio cum Agathone communicato, anno 680. edixit Constantinopolim, ad damnandos Monothelitas contendentes, unam esse in Christo voluntatem, unamque operationem, quam *Theandricam* seu *Deivirilem* appellabant. Locus Concilii Secretarium sacri Palatii, cui *Trullo* cognomen a forma testii in rotundam concamerationem constructi. Numerus Episcoporum, qui Concilio interfuerunt, haud facile iniri potest. Ducentos undecim invenio in annalibus Græcorum, tam apud Cedrenum, quam apud Theophanem: Theodorus Balsamon 171. numerat: Photius in lib. de Synodis 178. Paulus Diaconus De gestis Langobardorum lib. 6. cap. 4. Beda lib. de sex sætatibus, Anastasius in Leone II. aliique non plus 150. Subscriptiones exhibent Episcopos 166. una cum Legatis, Presbyteris, & Diaconis.

Tria genera Legatorum Apostolica Sedis interfuerunt: quorum alii Vicarii Agathonis Papa dicebantur, alii Legati totius Concilii Apostolica Sedis, alii vero Legati Apostolica Sedis, scilicet Episcopi Thessalonica & Corinthi, ut ait Petrus de Marca lib. 5. de Concordia Sacerd. & Imp. cap. 6. §. 4. Quæ est etiam Baronii sententia ad an. 680. §. 4. Agathonis Legati Theodorus & Gregorius Presbyteri & Joannes Diaconus: Concilii Joannes Portuensis, Joannes Regiensis, & Abundantius Paternensis Episcopi. Præfuerunt Legati Agathonis.

Concilium Actionibus XXII. intra menses paullo amplius XIII. perfectum est. Tribus primis lecta sunt acta trium generalium Synodorum Ephesinæ Œcum. III. Chæcedon. Œcum. IV. & Constantinopol. II. Œcum. V. Actione IV. recitatae duæ Agathonis & Romani Concilii Epistolæ, ex Latino in Græcum sermonem translatae, quibus Catholicum dogma geminæ in Christo voluntatis & operationis explanabatur. Actionibus V. & VI. Macarius Antiochenus Patriarcha, Monothelitarum pervicacissimus, jussu Imperatoris protulit nonnulla Patrum testimonia, quibus jactabat unam in Christo voluntatem probari. Sed Apostolicæ Sedis Legati & cœtus omnis, vitiata illa esse & corrupta, demonstrarunt. Actione VII. allatae Patrum auctoritates, quæ duas in Christo voluntates & operationes probabant. Reliquis Actionibus, præter Monothelitarum hæresim, & scripta, Heraclii *Ethesium* ac *Typum* Constantis, damnatae etiam personæ. Et quidem ex iis, qui jam decesserant, sceleris principes Theodorus Pharanitanus, Cyrus Alexandrinus, Sergius, Pyrrhus, Paulus, & Petrus Constantinopolitani Episcopi: ex iis autem, qui adhuc erant in vivis, Macarius Antiochenus Patriarcha, Stephanus ejus discipulus, aliique. Decretum est postea, ut habetur apud Labbeum tom. 6. Conc. pag. 1025. *duas na-*

8492-

tificis illustre factum. Namque eo petente Constantinus per *Divalem jussionem*, ut ait Anastasius, remisit pecuniæ summam ab Pontificibus recens electis pendi solitam ad obtinendam confirmationem electionis.

Pag. 140.

(2) Insignis prorsus sanctimonia vitæ fuit. Decedens anno 682. IV. Idus Januar. in Beatorum numerum receptus est, cum Romanam Ecclesiam rexisset annos tres, *mensēs sex, & dies quatuordecim*.

Bar. an.
682. §. 1.
Pag. §. 2.

LXXXII.

egales voluntates in eo (Christo) & duas naturales operationes indivise, inconvertibiliter, inconfuse secundum Sanctorum Patrum doctrinam adeque predicandas: & duas naturales voluntates non contrarias, juxta quod impii asseruerunt Hæretici, sed sequentem ejus humanam, & non resistentem, vel reluctantem, sed potius & subjunctam divinæ ejus atque omnipotentis voluntati. Absoluta actione XVIII. Concilium ita scribit ad Agathonem: *Tibi, ut prima Sedis Antistiti universalis Ecclesiæ, quid agendum sit, relinquimus: apud cit. Labbeum pag. 1073. & Harduinum pag. 1438. tom. 3. Conc.*

Huic Concilio Patres Concilii Toletani XIV. can. 7. quintum inter Concilia Œcumenica locum tribuunt. Ejus rei causam fuisse, refert Baronius ad an. 684. §. 6, quod illas tantum Synodos numeraverint, in quibus de Fide Catholica disceptatum est, omissa Synodo quinta, in qua actum est de personis tantum. Vide annotat. 3. & 12. ad Vigilium pag. 156. & 180. & annotat. 4. ad Honorium I. pag. 180.

(2) Petrus de Marca lib. 8. De Concordia Sacerd. & Imp. cap. 9. §. 10. *Constantinus quidem Pogonatus post Concilium sextum indulgit petitionibus Joannis Episcopi Portuensis, ut libera esset Ecclesia Romana a solutione quantitatis, qua salvenda erat pro confirmatione Pontificis Romani. Sed confirmationis necessitas tunc non est sublata. Quia potius additum fuit illi Divali jussioni, teste Anastasio, in vita Agathonis pag. 140. quod non debeat ordinari, qui electus fuerit, nisi prius decretum generale introducatur in regiam Urbem, secundum antiquam consuetudinem, & cum eorum conscientia & jussione debeat ordinatio provenire. Idem Princeps postea concessit Benedicto secundo petenti ut absque mora post electionem fieret ordinatio Pontificis. Quod locum habuit in electione Joannis quinti. Sed successoris Canonis electio missa fuit ad Theodorum Exarchum, ut mos est, inquit Anastasius. Unde inferri potest, liberatos fuisse Romanes ab onere mittendi decreti Constantinopolim, sed obnoxios fuisse Exarchorum examini, donec ipsi tandem Exarchi defecere.*

LXXXII.

S. LEO II.

ANNO CHRISTI 682.

CONSTANTINI POGONATI 15.

LEO II. Pauli filius, Siculus, XVI. Kal. Septembr. anno 682. *ordinatus est a tribus Episcopis, id est Andrea Ostiensi, Joanne Portuensi, & Placentino Veliternensi, pro eo quod Albanensis Ecclesia Episcopum minime habuit.* (1) Fuit disertus, divinarum Scripturarum peritus, Græce & Latine doctus: cumque ipse pauper-
 tatem amaret, aliorum inopiam solícite sublevabat. *Sanctum sextum Concilium, cujus acta Legati Romam detulerant, prioribus quinque Œcumenicis Synodis digne connumerari, tamquam una & æquali Dei gratia congregatum, decrevit, (2) atque de Græco in Latinum transtulit. (3) Ejus exemplum misit in His-*

Pag. an.
682. §. 3.
& an. 683.
§. 2.
Pag. §. 2.
Ear. an.
683. §. 1.

Bar. an.
683. §. 16.
Pag. §. 8.

(1) Anastasius Bibliothecarius in Vita Leonis II. pag. 143. cujus auctoritate refelluntur, qui putant, ante Leonem II. consuevisse Romanum Pontificem ab uno tantum Ostiensi Episcopo consecrari. Cum enim dicat Anastasius, ideo in locum Episcopi Albanensis subrogatum Veliternensem, quod Albanensis Ecclesia Episcopo careret, id argumento est, moris antea fuisse, ut simul cum Ostiensis & Portuensis etiam Episcopus Albanensis Ordinationi Romani Pontificis ministraret.

Quam sententiam confirmat Mabillonius cap. 18. Commentarii in Ordinem Romanum tom. 2. Musei Italici pag. 118. ac postea subjicit in hunc modum: *Certe ordinationes Episcoporum a tribus Episcopis, etiam ante Nicænum Concilium, Romæ factas fuisse, colligimus ex facto Novati, qui accitos Romam tres Episcopos remul-
 lentos, hora decima inclusos, adumbrata quadam & inani manuum impositione episcopatum sibi tradere coegit, scribente Cornelio Papa in epistola ad Fabianum Antiochenum apud Eusebium in lib. 6. cap. 43. unico contentus quidem futurus, si unus ad consecrandum Romanum Antislitem tunc suffecisset.*

(2) Leo II. epist. ad Constantinum Imperatorem apud Labbeum tom. 6. Conc. pag. 1116.

(3) Sigebertus De Scriptor. Eccles. cap. 59. Trithemius cap. 236.

paniam, deque re ea ad Hispaniarum Episcopos, Regemque Eruigium epistolas dedit. Utramque supposititiam putant aliqui, quod in utraque Honorius Pontifex cum Monothelitis anathemate percussus legatur. At ille non damnatur propter hæresim, sed propter negligentiam in hæresi extinguenda. (4) Leonis, opinor, hortatu Constantinus decrevit, *ut defuncto* (Ravennate) *Archiepiscopo, qui electus fuerit, juxta antiquam consuetudinem in Civitatem Romanam veniret ordinandus.* (5) Anno 683. V. Nonas Jul. decessit, post menses decem, & dies septemdecim, quam in Petri sede fuerat collocatus.

Bar. an.
684. §. 1.

Pag. an.
684. §. 2.

LXXXIII.

S. BENEDICTUS II.

ANNO CHRISTI 684.

CONSTANTINI POGONATI 17.

BENEDICTUS II. Joannis filius, Romanus. Nondum Pontifex inauguratus epistolam scripsit ad Petrum Notarium Regionarium, a Leone II. missum in Hispaniam cum decretis Synodi sextæ, monens illum, ut datum sibi negotium conficeret, & ea, quæ a sexto Œcumenico Concilio statuta fuerant, ab Hispaniæ Episcopis approbanda curaret. (1) Pontificatu VI.

Bar. an.
684. §. 2.
3. 7.
Pag. c. 8.

136. apud Fabricium in Bibliotheca Ecclesiastica, qui hanc subdit annotationem: *Ceterum Acta Sextæ Synodi a Leone II. versa esse Latine, incertum qua fide Trishemius affirmet.*

(4) Leo II. epist. ad Eruigium apud Labbeum tom. 6. Conc. pag. 1252. *Honorius Romanus, qui immaculatam Apostolica traditionis regulam, quam a prædecessoribus suis accepit, maculari concessit.* Vide annotat. 4. ad Honorium I. pag. 180.

Ceterum utramque memoratam Leonis II. epistolam esse veram & legitimam contendit adversus Baronium, Christianus Lupus extrema dissertatione de sexta Synodo Generali pag. 52. tom. 3.

(5) Anastasius Bibliothecarius pag. 142.

(1) Ex inscriptione memoratæ epistolæ, quæ talis est apud Lab.

Bar. an.
685. §. 4.
7.
Pag. §. 5.

VI. Kal. Jul. anno 684. initiatus accepit litteras Hispanorum datas e Concilio Toletano XIV. quibus significabant, se decreta Synodi sextæ recipere ac venerari. In his cum reperisset, tres in Christo affirmari inesse substantias, subdividendo humanam in corpus & animam; veritas, ne secundum numerum substantiarum tres etiam statuerent in Domino voluntates, divinam, rationalem, & sensualem, ne quid novi vel in verbis assereretur, cito occurrendum putavit. Rursum vero cum in eisdem litteris offendisset vocem hanc: *Voluntas genuit voluntatem, sicut & sapientia sapientiam*, hoc similiter, ne eodem modo dua dici a Catholicis voluntates ab aliquo vel suspicari posset, elucidatione indigere significavit. (2) Idem tanto in honore atque exultatione a Constantino Pogonato habitus est, ut ei, tamquam Parenti, filios suos Justinianum & Heraclium enixe commendaret, (3) decedensque de jure

CON-

Lab. tom. 6. Conc. pag. 1278. *Benedictus Presbyter & in Dei nomine Electus sanctæ Sedis Apostolica, Petro Notario Regionario*, intelligi potest, vel in ipsius Benedicti II. electione, vel paullo ante defuisse morem illum, de quo dictum est annot. 1. ad Joannem IV. pag. 183. nimirum tam Apostolica Sede vacante, quam Pontifice absente, regimen Ecclesiæ fuisse penes Archipresbyterum, Archidiaconum, & Primicerium Notariorum. Viri enim illi tres dumtaxat epistolis vacante Sede Pontificia scriptis præponebant nomen suum, nec electi Pontificis nomen adjiciebatur, nisi esset ex eorum numero. Cum igitur in hac epistola solus *Benedictus Electus* inscriptus sit, id est argumento, Ecclesiæ regimen fuisse penes ipsum, licet nondum initiatum, ideoque aut exolevisse, aut abrogatum fuisse veterem morem. Vide annotat. 6. ad Nicolaum II. Pont. CLV.

(2) Baronius ad an. 685. §. 7.

Rodericus Toletanus Archiepiscopus parum in Romanum Pontificem æquus fuit, scribens, apud Baronium ad an. 685. §. 5. Hispanorum Episcoporum epistolam seu librum De tribus substantiis, minus caute tradendo *Benedictum Papam* indixisse reprobandum. Non enim prolatus in eo libro sententias Benedictus reprobat, sed explanari voluit ad tollendam ambiguitatem. Quod biennio post in Concilio Toletano XV. obedienter factum est.

(3) Baronius ad an. 684. §. 7. *Anastasius narrat his verbis: Hic, Benedictus scilicet, una cum Clero & exercitu suscepit mallones capitulorum dominorum Justiniani & Heraclii, filiorum Clementissimi Principis, simul & ejus jussionem, per quam significabat eosdem capitulos direxisse. Hæc Anastasius per mallones cirvas intel-*

confirmandi electionem Pontificis, permetteret cum consecrari sine ullo Imperatoris aut Exarchi consensu. (4) Mortuus est anno 685. Nonis Maji, mense decimo & die duodecimo post initum Pontificatum.

LXXXIV.

J O A N N E S V.

ANNO CHRISTI 685.

JUSTINIANI II. IMPERATORIS I.

J O A N N E S V. natione Syrus, patria Antiochenus, Cyriaci filius, & Agathonis ad Synodum

Bar. an. 685. §. 10. Pag. §. 7.

conveniens ○ cume-intelligens capillorum: *μαλλός* enim Græce, idem quod Latine velus. Quid autem hoc significaretur symbolo, ex Pauli Diaconi loco (lib. 6. de gestis Langobardorum cap. 53.) possumus intelligere, qui hæc ait: Circa hæc tempora Carolus Princeps Francorum Pippinum filium suum ad Luitprandum direxit, ut ejus juxta morem capillum fusciperet. Qui ejus cæsarlem incidens, ei pater effectus est, multisque eum ditatum regiis muneribus genitori remisit. Hæc ipse, ex quibus eam his temporibus videas consuetudinem viguisse, ut per ejusmodi exhibitionem capillorum quis alicui offerretur in filium, & qui eos acciperet, patris nomen consequeretur. Sic igitur pius Imperator voluit, ut filii sui scirent, se Romanum Pontificem peculiarem habere parentem, cujus monitis impensius parere deberet, eundemque ut patrem diligere, ac revereri. Vide annotat. ad cit. locum Pauli Diaconi, & Hadrianum Valesium in Anonymi carmen panegyricum de laudibus Berengarii Augusti lib. 4. annotat. 32. pag. 407. tom. 2. Scriptorum rerum Italicarum.

(4) Itaque sanctio Constantini IV. non fuit circa potestatem Papæ, ut Lutherus putavit, sed circa electionem tantum: Bellarminus lib. 2. de Rom. Pont. cap. 17.

Papebrochius in Conatu Chronico Historico pag. 199. num. 3. Verum hujus privilegii usu frustrata videtur fuisse Romana Ecclesia, quamdiu sub Græcis Imperatoribus suis: nam usque ad regnum Langobardorum in Italia, & Zachariam Papam quarto post decessoris obitum die ordinatum, nema fuit, cujus Ordinationem non præcesserit sex hebdomadarum ut minimum interpontificium, plerumque autem mensium duorum & amplius: ut videatur Justinianus Junior patri succedens nullam habere voluisse talis privilegii rationem, sed inheßisse ei, quod idem Constantinus pater suus sub Leone dederat,

ut

cumenicam sextam Legatus. Unde colligas, nec pietatem, nec prudentiam, nec eruditionem ei defuisse. *Hic post multorum Pontificum tempora, vel annorum juxta priscam consuetudinem a generalitate in Ecclesia Salvatoris, quæ appellatur Constantiniana, electus est, & X. Kal. Augusti anno 685. Pontifex consecratus a tribus Episcopis Ostiensi, Portuensi, Veliterniensi, sicut prædecessor ejus Leo Papa. (1) Ex his apparet, Albanensem Ecclesiam Episcopo adhuc caruisse. Nullam rem gessit magnam memoratu Pontificatus tempore, quod intra annum unum & dies novem exactum est. Diutino enim morbo laboravit, & Kal. Augusti anno 686. diem obiit supremum.*

Bar. an.
686. §. 1.
Pag. §. 2.

LXXXV.

CONON.

ANNO CHRISTI 686.

JUSTINIANI II. IMPERATORIS 2.

NNOVI Pontificis lectionem contentio distulit. Clerus enim Petro Archipresbytero suffragabatur: Judices vero, & principes exercitus Theodoro Presbytero. Cum diu certatum nequicquam esset, pacis studio Clericorum oculi coniecti in Cononem, virum moribus, eruditione, & ætate jam exacta verendum. Ad hunc, concordibus totius Cleri suffragiis Pontificem creatum, etiam adversariæ factionis duces paucis post diebus haud gravate acclinarunt, & Legatos utrique de communi consilio ad Theodorum Exarchum,

Bar. an.
686. §. 2.
Pag. §. 2.

ut

ut relevaretur quantitas, quæ solita erat dari pro Ordinatione Pontificis facienda. Vide Thomassinum De vet. & nova Ecclesiæ disciplina part. 2. lib. 2. cap. 16. §. 10. & annotat. 2. ad S. Agathonem pag. 205.

(1) Anastasius in vita hujus Pontificis pag. 145.

Binius apud Labbeum tom. 6. Conc. pag. 1286. *Joannes V. primus inexpectata Constantinopolitani Imperatoris auctoritate, in Romanum Pontificem consecratus est.*

ut mos est, direxerunt; (1) Conon igitur, genere Thrax, in Sicilia educatus, & Romanæ Ecclesiæ Presbyter, anno 686. XII. Kal. Novembris summo Sacerdotio præfectus est. (2) Cui tum *mensēs undecim* adversa conflictatus valetudine præfulset, anno insequente XI. Kal. Octobris mortem oppetiit.

Bar. an.
687. §. 1.
Pag. §. 2.

LXXXVI.

S. S E R G I U S I.

ANNŌ CHRISTI 687.

JUSTINIANI II. IMPERATORIS 3.

SERGIVM Tiberii filium Antiochenum, Panormi in Sicilia educatum, S. R. E. Presbyterum

Bar. an.
687. §. 2.
4. 6.
Pag. §. 3.

(1) Anastasius in vita hujus Pontificis pag. 147.

Thomassinus De vet. & nova Ecclesiæ disciplina part. 3. l. 2. cap. 16. §. 10. *Non ait, ut mos erat, tunc enim tantum coepta, vel innovata eā est consuetudo, ut non crearetur Pontifex absque Exarchi consensu, dum scilicet per militares copias ipse faceret, ut non alius, quam qui sibi cordi esset, Romanus Pontifex crearetur: ex quo & illud abortum est malum, ut ambientes Pontificatum per Exarchi ministerium illum consequi conarentur, sive muneribus, sive aliis officiis hominem demerentes. Factum est, ut Clero Romano in contrarium annitente, sæpe Schismata conflarentur, prout hic contigisse vidimus, & in ejus successoris electione.* Baronius ad an. 686. §. 3. Vide annotat. 2. ad Agathonem pag. 205.

(2) Mabillonius Comment. in Ordinem Romanum cap. 18. tom. 2. Musei Italici pag. 116. *In Cononis creatione hec Anastasius commemorat, Cononem Sacerdotes & Clerus unanimiter apud Lateranum elegerunt. Mox omnes iudices una cum Primatibus exercitus ad ejus salutationem venientes, in ejus laudes acclamaverunt. Videns exercitus unanimitatem Cleri, & populi, electioni factæ consenserunt, atque in ejus decreto cum eisdem subscripserunt. Demum eisdem una cum Clero & populo Missos suos ad Exarchum, ut mos est, direxerunt. Electio itaque primo fiebat per Clerum: deinde salutatio & acclamatio per iudices & Primates. Sequēbatur consensus exercitus: omnium denique subscriptio in Decreto, quod ad Exarchum, & ad Imperatorem mittebatur.*

Quenam fuerit novo Pontifici facta salutatio, signantius explicat

idem

rum Cleri pars major, & Judicium ac exercitus principes Catholicæ Ecclesiæ administrandæ præferunt. Hac ratione directum est certamen de Pontificatu ortum inter Theodorum Archipresbyterum & Paschalem Archidiaconum, quibus eodem tempore Sacerdotium summum deferebat populus distractus in factiones duas. Sergius itaque anno 687. XVIII. Kal. Januar. Pontifex inauguratus est. Hic factam ab Episcopis Hispaniarum in Concilio Toletano XV. expositionem earum sententiarum, quas Benedictus II. jusserat clarius explanari, per Legatos missam ad se comprobavit. Contra vero nullis Justiniani precibus, nullis minis perducî potuit, ut Canonibus Synodi Constantinopolitanæ in Trullo celebratæ præberet assensum suum, (1) Quare elatus ira Cæsar *missa Zacharia*

Pro-

idem Auctor, ubi de Valentini electione agit in Palatio Lateranensi facta. Electus condignis gloriæ laudibus & honoris amplitudine ad Lateranense Patriarchium deductus memoratur, & in Pontificali positus throno, ejusque pedes omnis Romanorum Senatus osculatus est: quod etiam in Leone IV. servatum juxta morem antiquum. Id vero salutationis nomine appellat Anastasius. Vide Pagium ad an. 686. §. 4. 5. 6.

(1) Synodus hæc appellatur Πενδέκτη, *Quinisexta*, quod auctore Justiniano II. cui *Rhinometa* cognomen nares præcisæ fecerunt, indicta sit ad supplendas quintam & sextam Synodos Œcumenicas, quæ nullos canones ediderant ad Ecclesiasticam disciplinam stabilendam, & mores regendos. *Erratica* vocatur a Beda in libro De sex ætatibus mundi pag. 116. tom. 2. Dicitur etiam *Trullana*, quod in Trullo magni Palatii, eodem videlicet loco, ubi Sexta Œcumenica, habita sit. Celebrata autem est anno 691, vel insequente. Numerus Episcoporum, qui interfuerunt, varius est. Alibi 240, alibi 227, alibi 211. invenio. Nec de Præfide satis constat. Sunt, qui Callinicum Pauli Constantinopolitani Patriarchæ successorem, nec desunt, qui Paulum ipsum Concilia præfuisse scribant. Paulus sane canonibus subscripsit, ut antiquorum Codicum testimonio ostendit Matthæus Blastares in Nomocanonis præfatione.

Legati Sedis Apostolicæ, quos huic Concilio interfuisse, ac *deceptos subscripsisse*, narrat Anastasius, pag. 151, fuerunt *Apocrisarii* seu *Responsales*, apud Imperatorem negotia universalis Ecclesiæ, tum ad Fidem, tum ad Disciplinam pertinentia, procurare soliti, quibus Romani Pontifices liberum de re aliqua discernendi arbitrium non permittebant. Neque enim Legati ab Sergio cum liberis mandatis ad hoc Concilium missi, ut a Baronio ad an.

692.

Bar. an.
688. §. 5.

An. 692.
§. 34. 35.
Pag §. 15.

Synodus
Quinisexta.

Protospatario suo (2) (Pontificem) *jussit Constanti-*
nopolim deportari . Sed militia Ravennæ vicinarumque
partium jussa Principis nefanda contemnens , eundem
Zachariam cum contumeliis ab Urbe Roma & injuriis
pepulit . (3) Ejusdem Pontificis consilio & prudentia
factum , ut Aquilejensis Ecclesia , jamdiu ab Roma-
na , aliisque omnibus , quæ Tria Capitula damnave-
rant , dissociata , in pristinam cum iisdem communio-
nem rediret , atque ita demum schisma Istricum ex-
tingueretur . (4) Fuit etiam rebus divinis regendis
intentus . Namque statuit , ut tempore confectionis

Bar. art.
698. §. 14.

An. 701.
§. 1. 7.
Pag. §. 1.

O 3

Do-

692. §. 10. & Petro de Marca lib. 5. de Concordia cap. 18. ostensum est contra Balsamonem, qui contendit, conventum istum *Trallanum* habere auctoritatem Synodi Œcumenicæ, quod instructus fuerit Legatis Sedis Apostolicæ. Quod etiam si verum esset, id tamen nihil momenti faceret. *Nisi enim*, ut addit Baronius §. 13. *quæ in Synodis a Legatis sunt gesta , ea confirmantur a Romano Pontifice , subscriptioneque roborantur , nullius esse roboris convicuntur*. Hinc centum & duo canones ab hac Synodo conditi, qui ab Romano Pontifice approbati non sunt, vim omnino nullam a Synodo habent, quamvis omnes fere pertineant ad revocandos veteres ac probos mores.

Gregorius II. & Hadrianus I. & Septima Œcumenica Synodus aliquos ex his canonibus urfurparunt, seu quia Græcis, contra quos agebant, telis suis confingere voluerunt, seu quia *Quidquid verum a quocumque dicitur , a Sancto dicitur Spiritu*, ut ait auctor Commentarii in Epist. 1. ad Cor. cap. 12. pag. 150. in Appendice tom. 2. Operum S. Ambrosii. Vide Baronium ad an. 692. §. 15. usque ad 34.

(2) Cedrenus in Compendio Historiarum pag. 134. *Spatrius est corporis custos*. Protospatrius est primus ac princeps Spatriorum.

(3) Paulus Diaconus De gestis Langobardorum lib. 6. cap. 11. tom. 1. scriptor. Rer. Italic. pag. 414.

Ciacconius in vita hujus Pontificis: *Hæc prima vis Italice gentis pro Pontificibus Romanis adversus impotentem Casarum dominationem fuit*.

(4) Beda in libro De sex ætatis mundi pag. 116. tom. 2. *Synodus Aquilejæ facta ob imperisiam Fidei , quintum universale Concilium suscipere diffidit , donec salutaribus beati Papa Sergii monitis instructa , & ipsa huic cum ceteris Christi Ecclesiis annuere consensit*. Eadem habet Paulus Diaconus lib. 6. De gestis Langobardorum cap. 14. eadem fere Anastasius in vita Sergii pag. 154. Vide Norisium in dissertat. De Synodo quinta cap. 9. §. 6. & Pagium ad an. 698. §. 13. & 14. ubi ita concludit: *Sub Sergio finem accepit controversia illa , sedente Vigilio Papa , exorsa*.

Dominici corporis Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, miserere nobis, a Clero & populo decantaretur. (5) Instituit præterea, ut supplicationes seu *Litaniae* quotannis haberentur diebus *Annunciationis, Nativitatis, & Dormitionis sanctæ Dei Genitricis, semperque Virginis Mariæ, ac Sancti Simeonis, quam Hypapanthem Græci appellant.* (6) Cum annos tredecim, menses octo, dies tres & viginti Pontifex fuisset, decessit anno

(5) Anastasius Bbliothecarius in Vita hujus Pontificis pag. 154. VValafridus Strabo De Reb. Eccl. cap. 22, Bibl. Patr. tom. 15. pag. 193. *Agnus Dei in confractioe Corporis Domini a Clero & populo decantari Sergius constituit, ut dum preparatur ad dispensandum corpus Dominicum rogens accepturi, quatenus ille, qui pra eis oblatu est innocens, faciat eos salubriter pignora salutis æternæ percipere.*

Bona lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 16. §. 5. *Sergius quidem instituit ter dici Miserere nobis, sed multis postea ingruentibus Ecclesiæ adversitatibus, ut ait Innocentius lib. 6. de mysteriis Missæ cap. 6. sive ad tollendum schisma, ut alii scribunt, statutum fuit, ut in tertio diceretur, Dona nobis pacem: qui ritus ubique receptus est, excepta Basilica Lateranensi, in qua adhuc servatur antiqua forma dicendi ter: Miserere nobis. In antiquis Missalibus ante annum millesimum scriptis hæc oratio tertio reperitur cum clausula: Miserere nobis; ex qua apparet prædictam mutationem post eum annum contigisse. A qua Pontifice statuta fuerit, nusquam memini me legisse. At si verax est Robertus Abbas Montensis in Supplementa Chronici Sigeberti, hæc pacis postulacionem attulit e Cælo B. Virga.*

Joannes Diaconus De Basilica Lateranensi cap. 6. apud Mabilonium tom. 2. Musei Italici pag. 546. *In hac Ecclesia, quia typum gerit Cælestis Ecclesiæ, die noctuque in Matutinis & Missa seu Vesperis quotidie festivo pulsatur. Inde est, quod in ea non cantatur ad Missas Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, dona nobis pacem, quoniam ibi summa pax iustorum ipse Christus erit, ubi perfecta & consummata in electis, nec postulacione opus erit, nec augmento. Vide Lambertinum de Festis Christi §. 410. pag. 173. & De Sacrificio Missæ sect. 1. num. 336. pag. 129.*

(6) Anastasius Bibliothecarius pag. 154. qui utitur *Dormitionis* vocabulo, apud Græcos usitatissimo, ad significandam B. Mariæ Virginis *Assumptionem*. Vide nostram Historiam Familiæ Sacræ, ubi agitur de Maria Virgine, extremo cap. 5. & 7.

Hic *Litaniae* nomen, ut ait Lambertinus lib. 4. de Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. part. 2. cap. 20. num. 1; significat ProceSSIONEM, Aliquando quodcumque genus precum. Demum quamdam seriem Sanctorum, qui in quibusdam precibus coluntur, & invocantur.

anno 701. VII. Idus Septembris . Huic in Martyrologio Romano V. Idus ejusdem mensis, quo die corpus ejus sepulturæ mandatam est, habetur honos.

LXXXVII.

J O A N N E S VI.

ANNO CHRISTI 701.

TIBERII APSIMARI 4.

PROXIMUS post Sergium I. Pontifex fuit Joannes VI. Græcus, anno 701. V. Kal. Novembr. consecratus . De hujus electione ubi nuntiatum est Constantinopolim, actutum Tiberius Apfimarum Imperator Romam misit Theophylactum Patricium & Exarchum, qui eum quæsto prætextu vexaret. At qui paullo ante pro Sergio, idem pro Joanne exercitus stetit, & quidem tanto animorum ardore, ut necesse fuerit Pontificis jussu milites excludi, ne scœdum aliquod facinus committerent in Exarchum. (1) *Triennium, menses duos, ac dies duodecim Pontificatum gessit . Mortuus enim est anno 705. V. Idus Januarii.*

Bar. an.
701. §. 9.
Pag. §. 1.

Bar. an.
705. §. 1.
Pag. §. 2.

O 4 JOAN-

(1) Baroniua ad an. 701. §. 10. *Ex his omnibus plane conspicitur, consilio Dei factum, ut cum insurgerent in Romanos Pontifices Imperatores, Italia militum in eos rebellarent, malentes pro salute Pontificum in discrimen adduci, quam Græcorum manibus ipsos relinquere indefensos. Ex hoc tempore Exarchorum vires admodum tonues reddi cœpere: contra vero Romanis Pontificibus, pro quibus milites starent, aucta sunt ... Porro his favoribus militumque præfidiis nequaquam se se Pontifices extulere arripientes (quod facile factum erat) tyrannidem, sed semper (ut vidisti tum in Sergio, tum in Joanne) pro Exarchis ipsis apud milites intercessere.*

LXXXVIII.

JOANNES VII.

ANNO CHRISTI 705.

JUSTINIANI II. ITERUM IMPERATORIS I.

Bar. an.
705. §. 1.
5.
Pag. §. 2.

JOANNI VI. anno 705. Kal. Martii sufficitur Joannes VII. & ipse Græcus, Platonis filius. (1) Hic per Legatos ab Justiniano II. in Imperium restituito rogatus est, ut canones Synodi Quinifextæ congregato Concilio examinaret, & quos consentientes reperisset Catholicæ disciplinæ, probaret confirmaretque, ceteros vero

(1) Baronius ad an. 705. §. 2. & 3. *Incredibiles perspicias fuisse Græcorum artes, quibus nisi sunt sibi subicere (si licuisset) Romanam Ecclesiam. Quod enim confirmationi Romani Pontificis sibi tyrannice usurpata tandem renunciassent Imperatores, studuerunt alia via eidem Romane Ecclesie dominari, agentes nimirum, ut in collegium S. R. E. Cardinalium allegerentur Orientales, qui etiam, opera Exarchorum annitente, crearentur Romani Pontifices. Hinc videas post Benedictum Pontificem, Joannem quintum Syrum natione creatum successorem, deinde Cononem Thracem, postea Sergium Syrum, Joannem deinde Græcum pariter ordine sextum dictum, inde hunc, de quo agimus, Joannem septimum isidem Græcum, postea Sisinnium Syrum, & post eum Constantinum pariter Syrum; isidemque Gregorium tertium Syrum etiam, nec non post eum Zachariam Græcum; ut appareat inter hos omnes vix unum Gregorium secundum intercalatum Romanum natione Pontificem.*

Sed quid accidit? utique tamquam miraculum a Deo, ut in collegium iidem cooptati S. R. E. Cardinalium, & creati Pontifices Apostolicæ Sedis, spiritum pariter hereditarint Apostolicum, steterintque adversus omnes conatus Imperatorum & Orientalium Episcoporum, resistenterique, ac ne minimum quidem cesserint. Videas pariter hac de causa ad eludendum eundem conatum Imperatorum fuisse ordinationes Cardinalium Rom. Ecclesiæ infrequentes, quo necessitatem vitarent iidem Romani Pontifices Imperatorum obsequendi voluntati. Sic igitur semper ipsi elusi remanserunt Imperatores, cum suos Græcos, sive alios Orientales creatos Romanos Pontifices suis ipsorum petitionibus acerrimos adversarios reperirent, quos putabant in omnibus gentilibus suis fore concordēs: ut de ipso (de quo est sermo) Joanne Septimo accidisse probatur.

vero pro arbitrio refutaret. Verum etsi iusta hac petitio videretur: tamen quod non deceret majestatem Apostolica Sedis, vel quid minimum comprobare, quod non in legitima Synodo sancitum esset, eos Joannes nec ex parte voluit comprobasse: ceterum (quod ab eo fieri expectabatur) nec voluit condemnasse, ne commoveret animam Imperatoris. Hinc est quod Anastasius subdit: Sed Joannes humana fragilitate timidus, hos nequaquam emendans per suprafatos Metropolitanos direxit ad Principem: Hæc ipse: Verum eos non recepisse, videri poterat condemnasse. (2) Eodem regnante Aripertus Rex Langobardorum donationem Patrimonii Alpium Cottiarum, quæ quondam ad jus pertinuerant Apostolicæ Sedis, sed a Langobardis multo tempore fuerant ablata, restituit, & hanc donationem aureis exarata litteris Romam direxit. (3) Quam restitutionem Luitprandus Ansprandi filius & successor, postea Romanæ Ecclesiæ confirmavit. (4) Regnavit autem Joannes VII. Bar. an. 707. §. 1.

(2) Baronius ad an. 705. §. 5. quicum sentit Petrus de Marca lib. 2. de Concordia cap. 17. §. 6.

Christianus Lupus Dissertat. De Synodi Trullanæ causa, tempore, loco, Episcopis, auctoritate pag. 171. tom. 3. Joannem septimum Anastasius arguit, quod soluerit cribrare canones, & tristitum a palea separare. Nec sine fundamento. Vero enim de hac Synodo ait adductus libellus Synodicus: cap. 135. Omisso in quinta & sexta synodo. Canones edidit, & ab omni Græca, id est gentili, atque Judaica, quin & hæretica traditione Ecclesias purgavit. *Habet bona mixta malis; Et vitile ab inutili non vitiatum.*

(3) Paulus Diaconus De gestis Langobardorum lib. 6. cap. 28. inter Scriptores Rer. Italic. tom. 1. pag. 499.

Idem lib. 2. cap. 16. pag. 432. Quinta Italia provincia Alpes Cottia. In hac Aquis, ubi aquæ calidæ sunt, Dertona, & monasterium Bobium, Genua quoque, & Saona Civitates habentur.

Thomassinus De vet. & nova Ecclesiæ disciplina part. 3. lib. 1. cap. 27. §. 17. *Eo patrimonio continebatur Genua, & tota ejus ora maritima usque ad fines Gallia.* Vide Baronium ad an. 712. §. 9.

Hujusmodi patrimonia possidebat Romana Ecclesia non solum in Italia, sed etiam in Asia ipsa, ut docet Muratorius Antiquitat. Italic. Dissertat. 69. pag. 797. tom. 5.

(4) Idem Paulus Diaconus De gestis Langobardorum lib. 6. cap. 43. pag. 504.

Anastasius in vita Gregorii II. pag. 164. *Eo tempore Luitprandus Rex donationem patrimonii Alpium Cottiarum, quam Aripertus Rex fecerat, bicque repetierat, admonitione tanti viri vel increpatione redditam confirmavit.*

Pag. §. 1. *annos duos, menses septem, & dies septemdecim*, anno 707. XVI. Kal. Novembr. vita defunctus.

LXXXIX.

SISINNIUS.

ANNO CHRISTI 708.

JUSTINIANI II. ITERUM IMPERATORIS 4.

Bar. an.
708. §. 1.
Pag. §. 1.

SISINNIUS Joannis filius, Syrus XV. Kal. Februar. anno 708, Pontifex factus est. Viceſimus ab electione dies, ſeptimus Februarii finis vitæ ejus fuit, cum de Urbis mœnibus ac Templis reficiendis cogitaret. Magnos enim animos in corpore arthritide confecto gerebat,

XC.

CONSTANTINUS.

ANNO CHRISTI 708.

JUSTINIANI II. ITERUM IMPERATORIS 4.

Bar. an.
708. §. 1.
Pag. §. 1.
Bar. an.
§. 1. 2. 3.
Pag. §. 1.
2.

CONSTANTINUS Joannis filius, Syrus, anno 708. VIII. Kal. April. Pontificatum iniiit. Constantinopolim anno 710. ab Justiniano arceſſitus, IV. Nonas Octobr. ſolvens a portu Romano Hydrunti hylmare compellitur. Inde navigans Vere ineunte, ubique habitus magnifice juffu Imperatoris, pervenit in Urbem Regiam, a Tiberio Justiniani filio Auguſto, Cyro Patriarcha, totoque Senatu ac populo exceptus omni genere honoris. Justinianus, qui tum Nicææ in Bithynia degebat, audito adventu ejus Constantinopolim, perſuſus gaudio ingenti grates eidem per epistolam egit, quantas potuit maximas, eumque invitavit

Ni.

Nicomediā. Venienti occurrit ipse, & in humilitatem adorantium se submittens, magna omnium admiratione capite coronam gestans ejus pedes osculatus est.

(1) Quid inter ipsos actum, conjectare cuique licet. Bar. an. 711. §. 8. 9. 11. Pag. §. 1. Bar. an. 712. §. 1. 4.
 (2) Tribus post mensibus, quam Constantinus Nicomedia digressus Romam redierat, Justinianum occisum, nuntius attulit, Imperium occupavit cædis auctor Philippicus Bardanes. Huic, quod numerosissimo advocato Constantinopolim Concilio damnasset sextam Synodum, & conatus esset restituere hæresim Monothelitarum, restitit Pontifex, ejusque hæreticam Fidei professionem missam ad se rejecit. (3) E contrario Anastasii II. qui post brevem Philippici tyrannidem Imperator salutatus fuerat, epistolam, qua Catholicam Fidem profitebatur, libens suscepit, & Michaelem Presbyterum misit Constantinopolim, ut Episcopus, qui Synodi Sextæ damnationi suffragati fuerant, Ecclesiæ reconciliaret. Cum annos septem & dies quindecim Bar. an. 713. §. 4. Pag. an. 714. §. 1.

(1) Vide annotat. 2. ad S. Leonem IV. Pont. CV.

(2) Anastasius in vita Gregorii II. pag. 163. ita scribit de eo adhuc Romanæ Ecclesiæ Diacono: *Et cum Vixto sancto Constantino Pontifice ad regiam profectus est Urbem, atque a Justiniano Principe inquisitus de quibusdam capitulis, optima responsione unamquamque solvit questionem: quam responsionem aut latere, aut perire, dolendum est.*

Nihilominus cum his temporibus, ut ait Baronius ad an. 710. §. 3. *nulla alia vertetur Questio inter Orientales & Occidentales, nisi de capitibus additis ad Quintam & Sextam Synodum; satis intelligere possumus, de his Constantinopoli cum eodem Romano Pontifice esse tractatum, de his conventus habitos, atque inter utramque partem diutius altercatum, sed primas vesulisse Pontificem, Gregorii Diacono constitutionum antiquarum Patrum acerrimæ deservire.*

Christianus vero Lupus in Dissertat. De Synodi Trullane causa, tempore, loca, Episcopis, auctoritate, pag. 172. tom. 3. colligit, Constantinum fuisse primum ex Romanis Pontificibus, qui probaverit canones Synodi Quinisextæ, minime adversantes decretis Romanæ Ecclesiæ, & Justinianum II. quod petierat ab Joanne VII, id impetrasse ab Constantino, eamque ob rem confirmasse privilegia Sedis Apostolicæ.

(3) Panvinius annotat. ad Platinam pag. 83. *Primus omnium Romanorum Pontificum Imperatori Greco Philippico, qui Justiniana junjore Orthodoxo Principe occiso, Imperium invaserat, in os resistere palam ausus fuit Constantinus Papa.*

summo Sacerdotio functus esset, anno 715. VI. Idus April. excessit e vivis.

XCI.

S. GREGORIUS II.

ANNO CHRISTI 715.

ANASTASH II. IMPERATORIS 3.

GREGORIUS II. Marcelli filius, Diaconus, S. R. E. *Bibliothecarius*, eruditione, sanctimonia, & rerum pro Ecclesia gestarum fama clarus, summo omnium consensu anno 715. XIV. Kal. Jun. Pontifex dictus est. Pontificatus initio consilium cepit de micribus Urbis restaurandis. Sed impedimento operi fuisse Langobardi, qui Cumanum oppidum occuparant. Totam enim curam in ejus recuperationem intendit, illudque Ducis ac populi Neapolitani auxilio recepit. Extinxit Anglicanum 150. annorum schisma, in quo perseverantes Scoti & Britones, Luna quarta decima, si in diem dominicum incidisset, Pascha celebrabant. Laboravit etiam *totos quinque annos*, ut Leonem Isaurum, inferentem bellum imaginibus sacris, earumque cultoribus, revocaret ad bonam frugem. (1) Ast omnia nequicquam expertus, eum *Synodico anathemate* ob-

Bar. an. 714. §. 1.
2.
Pag. §. 1.
Bar. an. 715. §. 2.

Bar. an. 730. §. 4.
5.

(1) Cælestinus Sfondratus in Gallia Vindicata Dissertat. 2. §. 2. num. 2. pag. 399. ubi Scriptorum in id testimonia recitat ex ordine.

Petavius tom. 5. Theologic. Dogmat. De Incarnatione l. 15. cap. 11. §. 1. *Iconomachi sub professione Christiana religionis nefas attribuantur imagines ullas quodquo modo expressas habere Christi atque Sanctorum.* Et §. 3. *Primus palam aperteque bellum sacris imaginibus indixit Leo, Isauricus a patria cognominatus, qui Conon antea dicebatur, obscuro genere natus, ac vili opificio vitam exerceans, uti Theophanes, Zonaras, Cedrenus, & complures alii testantur. Hic ab Judæis impostoribus & magis certa imperii spe accepta, ubi compos ejus est factus, quod stipulantibus illis receperat, Christi ac B. Virginis, & Sanctorum effigies abolere instituit.*

obstrinxit, (2) ac mox Italiae populos sacramenti, quo se illi obligaverant, religione exsolvit, & ne ei aut tributum darent, aut alia ratione obedirent, indixit. (3) Sic dignum posteris reliquit exemplum, ne in Ecclesia Christi regnare sinerentur hæretici Principes, si saepe moniti in errore persistere obstinato animo invenirentur. (4) Pag. an.
726. §. 13.
16. Consultus de variis quæstionibus a Bonifacio Episcopo, quem Evangelii promulgandi causa miserat in Germaniam, data epistola respondit ad singulas. (5) De quæstione septima, quæ erat, si Pater, vel Mater filium, vel filiam intra septa Monasterii in infantie annis sub regulari tradiderint disciplina, utrum liceat eis, postquam pubertatis impleverint annos, egredi, & matrimonio copulari, prorsus abnuït asserens, nefas esse, ut oblati a parentibus Deo filiis voluptatis frenæ laxentur. (6) Contra Langobardos sibi infestos opem imploravit Caroli Martelli Præfecti domus Regiæ Francorum. Interim Luitprandus Rex, iusto fœdere cum Eutychio Exarcho, junctis copiis & Romam capere, & ipsum de medio tollere decrevit. Utrique cum exercitu ad Urbem properanti obviam factus, ita Langobardum sua auctoritate flexit, ut ad pedes ejus pro-

VO-

(2) Zonaras lib. 15. Annalium pag. 82. edit. Venetæ.

(3) Sigonius lib. 3. De Regno Italiæ ad an. 726. pag. 102.

Huic narrationi contradicunt Magdeburgenses cent. 8. cap. 10. & Natalis Alexander Dissertat. 1. in Hist. Eccl. sæc. VIII. Illi concedunt quidem, id ab Gregorio factum, negant autem, jure fieri potuisse: hic nec factum, nec fieri potuisse contendit. Vidé Cælestinum Sfondratum loco citato, & nostram Disputationem 17. De S. Gregorio II. contra Leonem Isaurum.

Baronius ad an. 726. §. 34. Scias, Basilium, Ducum illarum, qui ab Imperatoribus Romam missi solent ad curandam Urbem, & ad eam spectantes Civitates, fuisse novissimum, desisseque penitus Ducem Urbis, curamque omnium in omnibus recidisse in summum Pontificem.

(4) Baronius ad an. 730. §. 5.

(5) Epistola hæc, quæ apud Labbeum tom. VI. Conc. pag. 1448. est tertia decima, perperam Gregorio III. tribuitur a Gratiano 32. quæst. 7. cap. Quod proposuisti 18. quem sequitur Bellarminus lib. 2. de Rom. Pont. cap. 12. Vide Melchiorem Canum lib. 6. de locis Theologicis cap. 8. ad 8.

(6) Citatur a Gratiano 20. quæst. 1. cap. Addidisti 2. Vide annotat. 4. ad Cælestinum III. Pont. CLXXV.

volutus, armia & coronam auream, crucemque argenteam D. Petro consecraret. Inde factum est, ut Luitprandi rogatu etiam cum Exarcho pacem haberet.

Bar. an.
731. §. 1.
Pag. §. 1.

Quod attinet ad res sacras, præcepit; ut tempore Quadragesimæ qualibet feria quinta jejunium, hoc est Statium, & Sacrificium fieret: (7) Anno 731. Pontificatus decimo quinto, mense octavo, die quarto & vicesimo, III. Idus Februar. evolavit ad superos, & Idibus ejusdem mensis ejus Natalis dies in Martyrologio Romano celebratur.

XCII.

S. GREGORIUS III.

ANNO CHRISTI 731

LEONIS ISAURI IMPERATORIS 15.

GREGORIUS III. Joannis filius, Syrus, diebus quinque post mortem decessoris sui electus, XV. Kal.

(7) Micrologus de Ecclesiasticis Observationibus cap. 50. Gregorius junior statuit, quintam Feriam infra Quadragesimam esse solennem Officiis undequaque collectis, & maxime ex æstivalibus Dominicis: unde & Antiphona ex Dominicalibus Euangelis quintis Feriis adhuc adscripta reperitur, ut ex Evangelio, Homo quidam erat dives: Et, Ibat Jesus.

Bona lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 18. §. 2. Apud Græcos dies Alituræ gici erant, & hodie item sunt omnes dies Quadragesimæ, quibus Missa Præsanctificatorum usuntur, exceptis Sabbato, Dominica, & die Annuntiationis. Diem Sabbati Alexandria & Romæ liturgia olim caruisse, testatur Socrates lib. 5. Hist. Eccl. cap. 21. Socrati adscriptatur eisdem fere verbis Nicephorus Callistus lib. 12. cap. 43. Ecclesia Mediolanensis sextas quæque ferias Quadragesimæ sine sacrificio transgit, ut supra dictum est cap. 10. In eadem Quadragesima officio Missæ caruit feria quinta usque ad Gregorium II. cujus vitam scribens Anastasius ait: Hic Quadragesimali tempore, ut in quinta feria jejunium, atque Missarum celebritas fieret in Ecclesiis, quod non agebatur, instituit.

Mabillonius Comment. in Ord. Rom. cap. 5. pag. 33. illam Anastasii vocem jejunium sumit pro statione, ita ut Gregorius II. stationes assignaverit etiam feriis quintis Quadragesimæ, quod non fecerat Gregorius Magnus.

Kal. April. anno 731. Pontifex consecratus est; quod electionis confirmatio ab Exarcho Ravennate expectanda esset. Ab defensione sacrarum imaginum ordiens Pontificatum legationibus, epistolis, Synodis restitit Imperatori Iconomacho: qui propterea eo processit iræ, ut antiquissima Ecclesiæ Romanæ patrimonia in Sicilia & Calabria redigeret in publicum: (1) Nec satis habuit scriptis atque decretis hæresim oppugnare, factis etiam delere annexus est. Imagines enim Salvatoris & Apostolorum in altera parte Basilicæ S. Petri, Deiparæ vero & sanctarum Virginum in altera collocavit. Eodem in Templo ædiculam construxit, in qua sacras reliquias undique conquistas condidit ad cultum. (2) De nonnullis quæstionibus consultus a S. Bonifacio Germanorum Apostolo, per epistolam respondit ad interrogata. (3) Legatos cum litteris ad Carolum Martellum patrem Pippini semel atque iterum misit, rogatum auxilium non solum contra Langobardos, qui res S. Petri in Exarchatu Ravennate, ac Ducatu Romano diripiebant, Romamque

Bar. an.
731. §. 1.
2. 3.
Pag. §. 1.
Bar. an.
732. §. 4.
6. 7.

Bar. an.
740. §. 20.
23.
Pag. §. 4.
13.

cin-

(1) Theophanes in Chronographia pag. 273. edit. Venet. Patrimonia vero quæ dicuntur sanctorum & Corypheorum Apostolorum, qui in veteri Roma coluntur, tria nimirum cum medio auri talenta, eorum Ecclesiis ab antiquo assignata & pensa, in publicum ætarium conferri iussit.

Quæ tria cum dimidio auri talenta, ad nostram rationem conficiunt summam triginta quinque millium aureorum in annos singulos, ut observat Nicolaus Alemannus de Lateran. Pariet. cap. 15. pag. 64.

Petrus de Marca lib. 3. de Concordia cap. 11. §. 4. Sciunt omnes, patrimonia illa Calabria & Sicilia latifundia fuisse, quæ per Defensores eo missos summi Pontifices curabant, ut patet ex variis epistolis Gregorii Magni, vel, ut loquitur Nicolaus, disponendo per familiares suos regere studebant.

(2) Vide Bonam lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 11. §. 2.

(3) Existat apud Labbeum tom. 6. Conc. pag. 1475. Inter cetera decernit, non esse rebaptizandos, qui baptizati sunt ab Ethnicis expresso sanctissimæ Trinitatis nomine, sed recipiendos per manus duntaxat impositionem, & sacri chrisimatis unctionem. Qua de re olim addubitatum est, teste D. August. lib. 7. de baptif. contra Donatistas cap. 53. & l. 2. cont. epist. Parmen. cap. 13. §. 30. Alia quæstio, utrum & ab iis, qui nunquam Christiani fuerunt, possit baptismus dari: nec aliquid temere inde affirmandum est sine auctoritate tamq̃ Concilii, quantum tante rei sufficit.

cinxerant obsidione ; sed etiam contra Imperatorem , qui Regem Langobardorum adversus Ecclesiam Romanam concitaverat . (4) Quid legationibus & litteris responderit Carolus , apud veteres non reperio . Eas fuisse Carolo gratissimas , scribit Fredegarius . (5) Quare nullus relinquitur dubitandi locus , quin Luitprandus Carolo petente quam primum excefferit Romana ditioe , ac Ticinum , unde venerat , regressus sit , retentis tamen , ut tradit Anastasius in vita Zachariæ , oppidis quatuor , Hameria , Horta , Polimartio , Blera , quæ postea Zachariæ restituta sunt . Similiter auxilia se misurum promississe , quis ambigat ? (6) Sed anno 741. morte interceptus promissa facere non potuit . Eodem anno IV. Kal. Decembris moriens etiam Gregorius , *sanctitate* , ut Romani Martyrologii verbis utar , *præclarus migravit in Cælum* , cum annos decem , menses octo , & dies decem vigilantissimus Pontifex fuisset . (7)

S. ZA-

(4) In ea epistola , quæ est apud Baronium ad an. 740. §. 20. & apud Lab. tom. 6. Conc. pag. 1472. Gregorius Carolum Martellum appellat *Christianissimum* . Quem titulum ut *hereditarium* Regum Francorum agnoscit Pius II. epist. 385. ad Carolum VII. licet eum in Epistolæ inscriptione *illustrem* dicat veteri more . Itaque fallitur Mariana lib. 26. cap. 12. & Raynaldus scribens ad an. 1496. §. 25. *Christianissimi* nomen Ludovico XI. cum *Pragmaticam sanctionem convulssisset* , a Pio II. *inditum* . Mabillonius lib. 2. de re diplomat. cap. 3. num. 5. pag. 70. & lib. 5. tabula 22. pag. 384. Papebrochius in Conatu ad hunc Pontificem pag. 210. num. 6.

Panvinius annotat. ad Platinam pag. 83. *Gregorius III. Orientibus destitutus auxiliis , primus ad Francorum opes longe lateque parentes confugis* .

(5) Cap. 110. inter Scriptores Historiæ Francorum Duchesnii tom. 1. pag. 772.

(6) Certe Ludovicus Pius in divisione Imperii inter filios suos Pippinum , Ludovicum , Carolum cap. 11. *Super omnia* , inquit , *jubemus atque precipimus* , *ut ipsi tres fratres curam & defensionem Ecclesiæ S. Petri (hoc est Pontificum Romanorum) simul suscipiant* , *sicut quondam a proavo nostro Carolo , & avo nostro Pippino , & beata memorie genitore nostro Carolo Imperatore , & a nobis postea suscepta est* . Baluzius Capitular. Regum Francorum tom. 1. pag. 688.

(7) Walafridus Strabo De rebus Ecclesiasticis cap. 25. tom. 15. Bibl. Patr. pag. 195. *De Gregorio III. velut inaudisum quiddam & novum refertur* , *quod omnes Psalmos memoriter tenuerit* . *Ubi intellegi datur* , *paucos priorum isa Psalterium didicisse* .

Inaa

XCIII.

S. ZACHARIAS.

ANNO CHRISTI 741.

CONSTANTINI COPRONYMI I.

ZACHARIAS Polychronii filius, Græcus, pridie Kal. Decembr. anno 741. in locum Gregorii III. Pontifex inauguratus est. (1) Hic de Langobardis, qui Italiam omnem infestam habebant, auctoritate magis triumphavit, quam armis. Namque Luitprandum eorum Regem, bellum contra Romanum Ducatum enixe parantem, per Legatos avertit ab incepto, eundemque ab se Interamnæ conventum perpulit, ut memorata superius oppida Ameriam, Hortam, Polimartium, Bleram restitueret Romanæ Ecclesiæ. Adjicit Anastasius, Regem ultro reddidisse etiam Patrimonium Sabinense, triginta ferme ante annis ereptum, insuper Narniense, Auximanum, Anconitanum, Numatense, &

Bar. ann.
741. §. 13.
Pag. §. 9.

Bar. an.
742. §. 30.
31.

Pag. 184.

P val-

Inas Rex Occidentalium Saxonum hoc circiter tempore *Regnum suum*, ut scribit Polydorus Vergilius lib. 4. *Histor. Anglicæ* pag. 118. *Romano Pontifici vectigale facis, singulis argenteis numis, quos denarios vocant, in singulas domos impositis. Fecit idem ejus exemplo, ut opinor, ductus Offa Merciorum Rex, qui non multo post id tempus regnavit. Fuit is annus salutis circiter 740. Hoc vectigal auxit Athulphus Rex, qui totius fere insula imperium obtinuit. Omnis Anglia hoc tempore istuc vectigal pietatis & religionis causa Romano Pontifici pendit domesticatim collatum, & numi illi argentei vocantur vulgo Denarii D. Petri, quos Pontificius questor, quem non inscienter Collectorem nuncupant, exigit. Nos hanc olim questuram aliquot per annos gessimus, ejusque muneris obeundi causa, primum in Angliam venimus. Hæc ipse, ut addit Baronius ad an. 740. §. 15. scribens ad Henricum VIII. tunc Regem anno Redemptionis 1533. cum Londini esset.*

(1) Brevissimum hoc interregnum ostendit, nec petitam, nec expectatam ab Exarcho Ravennate confirmationem Pontificiæ electionis, & Romanam Ecclesiam demum vindicatam in libertatem. Cujus rei indicio sunt electiones quoque eorum, qui Pontifices fuerunt post Zachariam.

vallem agri Sutrini, cui *Magna* nomen, & pace cum Romano Ducatu confirmata in annos viginti, captivos omnes redonasse Pontifici. Quare cum Luitprandus anno insequente fines Exarchatus ita infeste ingressus esset, ut videretur obsessurus Ravennam, Euty chius Exarchus, Joannes Archiepiscopus, & populus Ravennas, atque Pentapolis, (2) & Æmiliæ Civitates Zachariam rogarunt, ut afflictis rebus suppetias ferret. Ea de causa Legatos cum muneribus ad Regem misit, petens, ut Cæsenam Ravennatibus redderet. Legatione irrita, ipse Ravennam contendit, Urbis cura Stephano Patricio ac Duci demandata: inde Ticinum, ubi ei a Luitprando datum est, quod petebat. Illustriorem de Rachisio, qui Luitprando successerat, victoriam reportavit. Veniens enim ad hunc, qui, nulla habita ratione pacis vicennialis, prædabundus invaserat in Pentapolim, Perusiamque in obsidione tenebat, non modo tenuit, ut Perusiæ oppugnatione desisteret, & occupata Pentapolis oppida restitueret, sed etiam tantum ipsi fastidium rerum terrenarum indidit hortationibus sacris, ut Regno se abdicaret, & monasticum S. Benedicti institutum cum uxore Thesia & filia Rattruda profiteretur, ille in Casinensi monasterio, hæc in Virginum Cœnobio, quod non longe ab Casino ædificaverant sumtibus suis. Idem Pontifex indulgit, ut Casinense *Monasterium cum omnibus cellis sibi pertinentibus, ubicumque terrarum constructis ab omnium Episcoporum ditione esset liberum, ita ut nullius juri subjaceret, nisi solius Romani Pontificis.* (3) Idem respondens ad interrogationem S. Bonifacii, ratum esse jussit Baptisma *pro sola ignorantia Romane locutionis* collatum verbis his: *Baptizo te in nomine Patriæ, & Filia, & Spiritu Sancta.* (4) Ad hæc

Re-

(2) Pentapolis Italicæ Urbes sunt Ariminum, Pisaurum, Fanum, Auximum, & Ancona.

(3) Leo Ostiensis lib. 1. Chron. Casin. extremo cap. 4. & 8. Et lib. 2. cap. 96. Victor II. usum illi (Federice Abbati Casinensi) *sandaliorum, ostiorumque insignium, juxta quod Sanctus Papa Leo dudum concesserat Abbati Rieberis, eadem auctoritate concessit.*

(4) Epistola 6. apud Labbeum tom. 6. Conc. pag. 1505. ex qua de-

Regem Francorum, (Childericum III. Merovingorum stirpem ultimam) quod tanta potestati non erat utilis, a Regno deposuit, & Pippinum Caroli Magni Imperatoris Patrem in ejus locum substituit, omnesque Francigenas juramento fidelitatis, quod illi fecerant, absolvit. (5) Idem libros Dialogorum S. Gregorii Magni e Latino in Græcum convertit. (6) Post annum

Bar. an.

P 2

de 752. §. 2.

decretum recitat Gratianus *de consecr.* dist. 4. cap. *resulerunt nuntii* 86. Zachariæ sententiam secutus est Stephanus II. qui responso 14. apud eundem Labbeum pag. 1652. ratum habuit Baptisma ab imperito Sacerdote administratum his verbis. *In nomine Patris mergo, & Filii mergo, & Spiritus Sancti mergo.*

(5) S. Gregorius VII. lib. 8. epist. 21. apud Labbeum tom. 10. Concil. pag. 270.

Annales Francorum Fuldenses ad an. 752. inter Scriptores Rerum Germanicarum Freheri tom. 1. pag. 7. *Zacharias Papa ex auctoritate S. Petri Apostoli mandat populo Francorum, ut Pippinus, qui potestate Regia usebatur, regni totius & nominis quoque dignitate frueretur. Ita Hyldricus Rex, qui ultimus Merovingorum Francis imperavit, depositus & in monasterium missus est. Pippinus vero in Civitate Sussionum a S. Bonifacio Archiepiscopo in Regem unctus, Regni honore sublimatus est.* Eodem modo est in vetusti scriptoris libello De Majoribus Domus Regiæ, eodem in Annalibus Francorum Tillanis, Loiselianis, Eginhardi, & Bertinianis ad an. 749. apud Duchesnium tom. 2. pag. 2. 12. 25. 234. & tom. 3. pag. 151. & apud Cointium ad an. 752. §. 8.

Bellarminus lib. 2. de Rom. Pont. cap. 17. *Quod Zacharias iuste ac legitime deposuerit Childericum Regem, & creari jufferit Pippinum, affirmant omnes quotquot hanc historiam scribunt, tam Græci, quam Latini, exceptis Magdeburgensibus, & Calvino.* Tum Græcos, tum Latinos scriptores recenset Sfondratus in Gallia Vindicata dissertat. 2. §. 2. num. 3.

Cointius vero ad an. 752. §. 5. & Natalis Alexander in Hist. Eccles. sæc. 8. dissert. 2. ait, *nec Zachariæ, nec Stephani III. Romanorum Pontificum auctoritate Regnum Francorum a Childerico III. ad Pippinum translatum.* Non dissentiunt ab Alexandro Dupinus De antiqua Ecclesiæ disciplina dissertat. 7. cap. 3. §. 3. & Launojus lib. 7. epist. 9. *Sed horum confidentiam, ut scribit Fontaninus in Vindiciis diplomatum lib. 2. cap. 9. §. 7. penitus jugulat Codicis MS. Gregorii Turonensis clausula de Pippini, vujus temporibus Codex scriptus est, in Francorum Regem consecratione, post Childericum solio detrusum per auctoritatem & imperium sanctæ recordationis Domni Zachariæ Papæ, & unctionem Sancti chrismatis per manus beatorum Sacerdotum Galliarum.* Vide Disputationem nostram decimam octavam, & annotat. 5. ad Leonem III. Pont. XCVIII.

(6) Joannes Diaconus in vita S. Gregorii lib. 4. cap. 75. Pho-

Pag. §. 12. *decimum, mensē tertium, & diē decimum quartum,* quam Pontificatum acceperat, anno 752. pridie Idus Martii mortuus est, & ipsis Idibus sepultus, quo die ejus nomen Martyrologio Romano inscribitur.

XCIV.

STEPHANUS II.

ANNO CHRISTI 752.

CONSTANTINI COPRONYMI 12.

Bar. an. VII. Kal. April. creatus est Stephanus II. aliis III. 752. §. 9. filius Constantini, Romanus, & Romanæ Ecclesiæ Diaconus. (1) Aistulphum Regem Langobardorum Ducatui

tius in Bibliotheca Cod. 252. pag. 1399. Ordericus Vitalis lib. 2. Hist. Eccl. pag. 453. inter Scriptores Normannicos Duchesnii.

(1) Ego secutus Anastasium & Flodoardum in Fragmentis De Pontificibus Romanis omitto Stephanum nescio quem Presbyterum Romanum, qui decessit tertio post die, quam electus fuerat. Primus omnium illum Romanis Pontificibus annumerasse dicitur Panvinius in Chronico Ecclesiastico ad an. Chr. 750. pag. 66. & Epitome Pontificum Romanorum pag. 37. quod, ut idem Annotat. ad Platinam in Stephanum V. pag. 111. scribit: *Non plus, vel minus vivendi ratio aliquem verum facit Pontificem, sed vera ac legitima Comitia, quibus Stephanum illum secundum renuntiatum fuisse constat.* Panvini veigiis insitere Baronius, aliique.

Sed opinio illa, ut ait Pagius ad an. 886. §. 7. *omnes antiquos scriptores contrarios habet, omnesque Pontificum Romanorum Catalogos, in quorum nullo nomen Stephani Presbyteri, quia nempe tantum electus fuit, legitur.* Cum Pagio facit Papebrochius in Præfatione ad Conatum num. 14. pag. 5. *Tantum aberat, ut ante characterem Episcopalem cum Ordinatione susceptum primis duodecim cum dimidio seculis Pontificem faceres. sola electio, & in Patriarchium Lateranense ipso electionis die facta introductio (quod credens Baronius verorum Pontificum numerum Stephano uno post Zachariam electo, sed nunquam consecrato, ideoque ab aliis omnibus præterito, auxit) ut ne quidem primum in Clero Romano locum is teneret, si erat ex gradu inferiori assumtus. Patet hoc ex epistola, quam post Severini Papa mortem & Joannis IV. electionem anno*

catui Romano inferentem arma, atque excidium Ur-
bi minitantem placare muneribus tentavit. At non
perinde, ut sperabat, ipsi successit. Itaque Legatos mi-
sit ad Constantinum Copronymum rogantes, ut Ur-
bem a Langobardorum furore tutaretur. (2) Hac quo-
que spe dejectus, Christo *prævio* (3) iter ingressus ad
Pippinum confugit in Galliam; ubi magnus ei honos
habitus est. (4) Tunc, cum in Garisiano villa ad I-
P 3 saratn

Bar. art.
753. §. 1.
2. 12.
Pag. §. 1.
2. 4.

640. Episcopis, Presbyteris, Doctoribusque, seu Abbatibus Scotiæ *scripserunt* Hilarius Archipresbyter & servans locum Apostolicæ Sedis, Joannes Diaconus & in Dei nomine Electus, item Joannes Primicerius & servans locum Apostolicæ Sedis, & Joannes servus Dei Consiliarius ejusdem Apostolicæ Sedis, *velut penes quos, Sede Vacante, jus vicarium resideret secundum gradus sui ordinem.* Quamobrem qui aliis Stephanus III. est, mihi dicitur II. quem alii IV. ego III. facio, & sic deinceps usque ad Stephanum IX. qui ab aliis X. appellatur. Vide annotat. 1. ad Joannem IV. pag. 193.

(2) Κόπρος *stercus* est, & ὄνομα *nomen*. Pudendi cognominis originem refert Zonaras lib. 15. Annal. pag. 80. *Natus est Leonis catulus Patre crudelior, cujus matrem Mariam diademate ornavit, & puerum in magna Ecclesia baptizavit, Constantini nomine inditæ: qui cum in sacrosancta illa aqua mergeretur, fertur excrevisse stercus, unde Copronymus est cognominatus.* Eodem modo Theophanes in Chronographia pag. 266. Vide Baronium ad an. 719. §. 20. & ad an. 775. §. 3.

(3) Anastasius in Vita hujus Pontificis tom. 1. pag. 201. num. 238.

Baronius ad an. 753. §. 9. *Quod audisti ab Anastasio dictum, prævio Christo, profectum Stephanum Papam, allatisse eum putamus ad ritum illum Romanæ Ecclesiæ, quo soleret peregrinantes Romanos Pontifices præcedere sacratissima Eucharistia.*

(4) *Dilucidum hic est plane, penes Papam fuisse summam administrationem Romæ & Exarchatus, ipsum pacis sædera sanxisse, bellis obviaisse, Urbes defendisse ac recuperasse, hostes propulsasse, auctoritate apud Imperatores & Reges circumstantes plurimum valuisse. Ita jam re, necdum nomine Principatus penes illum erat, moderante his omnibus Numinis providentia, inter tantas bellorum tempestates.* Thomassinus de Vet. & Nova Ecclesiæ disciplina tom. 3. lib. 1. cap. 29. §. 6.

Antequam in Gallias pergeret Pontifex, Legatis Imperatoris & Regis Pippini cinctus ad Regem Langobardorum Papiam profectus est, ab eoque repetiit Ravennatum Civitatem, & Exarchatum, & reliqua Reipublicæ loca, quæ ipse vel ejus prædecessores Langobardorum Reges invaserant, &c. Petiit, ut Dominicas, quas ab-

sule-

faram prope Noviodunum in Britaniaco monasterio dederet, Gallicanæ Ecclesiæ Antistitibus dedisse undeviginti responsa fertur, a Sirmondo primum edita: inter quæ supposititium est undecimum illud *De Presbytero, qui, cum deesset aqua, periclitantem infantem vino baptizavit.* (5) Tunc etiam Pippinum cum filiis Carolo & Carolomanno sacri olei unctione inauguravit Regem, ac foedus juxta pacta inter Gregorium III. & Carolum Martellum conventa sancivit, ut

An. 754.
§. 1. 2. 14.
Pag. §. 5.
B.

tulerat, redderet oves, & propria propriis restitueret, ut ait Anastasius in Stephano II. pag. 202. num. 239. & 240. tom. 1. *Has Urbes repetebat Pontifex & provincias, ut ad Romanum jam Pontificem pertinentes, qui patrem illis se & Patronum spiritalem, reparatamque exhibebat jamdiu, qui jamdiu regebat & tuebatur, qui eorum saluti thesauros suos toties impenderat, vitam impendere toties præsto fuerat, qui Langobardorum tyrannica dominationi toties subduxerat, qui unus gubernacula tractaverat, ex qua Imperatores his se Italiae curis penitus exiissent.* Thomassinus loc. cit. §. 7.

(5) Ipsa responsi verba hæc sunt apud Lab. tom. 6. Conc. pag. 1652. & apud Harduinum tom. 3. Pag. 1987. *Si in vino quis, propterea quod aquam non inveniebat, omnino periclitantem infantem baptizavit, nulla ei exinde adscribitur culpa. Infantes sic permancant in ipsa baptismo. Nam si aqua adfuit præsens, ille presbyter excommunicetur, & penitentia submitatur, quia contra Canonum sententiam agere presumpsit.* Hoc responsum datum a Stephano II. ut confleret necessitati, aliqui existimarunt.

Hos refellit Harduinus Quæst. De baptismo in vino. *Nam quo lege sancitum est, baptismus ut suscipiatur, si quidam consultum salutis nostræ cupimus; eadem nominatim excipitur, quemadmodum rite tradatur, ex aqua nimirum; ipsa legem statuente Domino: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non potest introire in Regnum Dei. . . . Hinc Augustinus, cuius tot passim occurrunt de Baptismi natura ac dotibus præclaræ voces atque sententiæ, idem de materia affirmato quidem ac præcise; sed tamen vere pronunciat tract. 15. in Joan. Tolle aquam, non est baptismus.* Postea idem Harduinus, rejecta etiam eorum sententiâ, qui dicunt, responsum illud esse mendacium, multis argumentis concludit esse subdititium, & ab imperita aliqua consarcinatore, nec satis provide assutam hanc infelicitèr laciniâ Stephani responsis; & ab eodem pari arte atque fallacia Siricio quoque ipsi attributam sub Gratiani monachi tempore.

Etiam Natalis Alexander in Theologia dogmatica lib. 2. tract. 2. de Baptismo cap. 1. art. 2. Regula 2. dicit, *hujus Responsi non satis autentica, nec certa exstare monumenta.* Vide Coiptium ad an. 754. §. 17.

ut Pontifex Pippinum ejusque successores collata *Patriciatus* dignitate constitueret Patronos ac Defensores Sedis Apostolicæ : (6) Pippinus vero atque alii post ipsum Reges Francorum , quoniam Orientis Imperatores

P 4

(6) Petrus de Marca lib. 1. de Concordia cap. 12. §. 3. *Hic (Stephanus II.) dum Aistulphi Langobardorum regis armis undique premeretur (qui quidem post Exarchatus & provincia Romana civitates, depulsis inde Constantinopolitanorum praesidiis, valido exercitu occupatas, patrimonialia Ecclesia Romana usurpaverat) ad Gallias magno procerum Romanorum comitatu stipatus accessit ; ubi factus cum Pippino Rege pepigit iis conditionibus, ut Rex ejusque filii Patricii Romanorum dicerentur, & Ravenna Exarchatus, a Langobardis armorum vi repetitus, donatione Pippini in Romanam Ecclesiam transferretur. Hæc conventa liquidius ostendi non possunt, quam ipsiusmet Stephani verbis : qui cum denuo ab Aistulpho federibus infractis Roma obsidione pateretur, pacta illa Pippino refricat : Dum vestris mellifluis obtutibus presentati sumus, omnes causas Principis Apostolorum in vestris manibus commendavimus. Quoniam quidem inspirati a Deo aurem petitionibus nostris accommodare dignati estis, & vos beato Petro polliciti estis, ejus justitiam exigere, & defensionem sanctæ Dei Ecclesiæ procurare. Patricii vero dignitatem Stephanum Pippino Regi & ejus filiis contulisse, fidem facit epistola Stephani tertia, cujus inscriptio hæc est : Dominis Excellentissimis Pippino Regi & nostro spiritali compatri, seu Carolo & Carolomanno item Regibus, & utrisque Patriciis Romanorum Stephanus Papa.*

Porro *Patricii nomen duo quadam complectebatur, & jurisdictionem, qua Reges in Urbe ex consensu Pontificis & populi Romani patiebantur, & protectionem seu defensionem, quam Romana Ecclesia polliciti erant. Dicit jurisdictionem, non dominium, quod Patriciatus vocabulo significari arbitrantur obtrectatores Romanæ Ecclesiæ : nec dicit, Francorum Reges jurisdictionem illam habuisse ipsos per se, tamquam supremos Principes ac Dominos, sed delatam eis fuisse ex consensu Pontificis, quicum conjungitur populus Romanus juxta phrasim Anastasii : Sanctus Petrus, & Respublica Romanorum. Vide Pagium ad an. 789. §. 9. & citatum Cointium §. 57.*

Ludovicus Thomassinus De vet. & nova Ecclesiæ disciplina tom. 3. lib. 1. cap. 29. §. 8. *Nulli hinc suspicionum fomites, nulli emulationis aculei in Republica vel Civitate Romana, ut que in unum cum Ecclesia B. Petri corpus jamdiu concrevisset, non alio multis seculis defensore usa, non alio capite conspicua, quam Pontifice Romano. Ideo & cum Desiderius Aistulpho successisset, & Rachis repudiata veste Monastica regnum repeteret, ille Respublica, Respublicæ se redditurum professus, hoc est Ecclesia, Ducatum Ferrariensem reddidit cum alijs Urbibus, ea conditione, ut Pontifex Rachisem compelleret in suum se Canobium rursus abdere : quod & fecit.*

Bar. an.
755. §. 24.
26.
Pag. §. 5.
6.

tores omnem Ecclesiæ defendendæ curam abjecissent, tenerentur illam adversus quoscumque Langobardorum & Græcorum impetus tueri atque defendere. Quare Pippinus bis cum exercitu Italiam ingressus, foedifragum Aistulphum coegit restituere Exarchatum, quem occuparat, pulso Eutychio Exarchorum postremo. Recuperatas ditiones Apostolicæ Sedi omnes concessit, atque ita Pontificis Romani Principatum amplificavit.

(7) *Pontifex nova ditione ornatus Ravennatem adm-
ni-*

(7) Quot urbes complecteretur donatio Pippini, quæ Anastasii ætate servabatur in tabulario Romanæ Ecclesiæ, parum convenit. Nam Leo Ostiensis lib. 1. Chron. Casin. cap. 8. eam donationem extendit præter fines Urbium, quas Anastasius recenset. Antonio Pagio ad an. 755. §. 6. certum videtur, ab hoc tempore plenam in rebus civilibus administrationem Pontifices tam Romæ, quam in Exarchatu Ravennatensi exercuisse, nisi rebellionum motibus aliquando impedirentur. Romani enim, ait idem Pagius ad an. 796. §. 11. anno 754. quo Pippinus Exarchatum Ravenne Principi Apostolorum ejusque successoribus concessit, Constantini Copronymi Imperatoris heretici, qui eos adversus Langobardos defendere non poterat, dominationem penitus excussere, & Republicam instituire, cujus caput Romanus Pontifex, Defensor vero ac Protector Pippinus Galliarum Rex dicti sunt. Hinc quando Stephanus II. in suis litteris de Aistulpho Langobardorum Rege, & de vexatione Urbis Romanæ sermonem habet, nusquam meminit Imperatoris, Romanosque populum suum appellat, ut videre est in ejus Epistolis 3. 4. & 6. ad Pippinum Regem. Eodem modo loquitur Paulus Stephani successor, & Hadrianus I. ille in epistolis 2. & 7. ad Pippinum, hic epistola 4. ad Carolum Magnum, scripta anno 775.

Nec refert, quod memoratæ epistolæ, ut subjicit idem Pagius §. 14. dicantur datæ imperante Domino piissimo Augusto Constantino a Deo coronato, Magno Imperatore anno XXXII. vel aliquo alio ejusdem Imperatoris. Nam præfati Pontifices Romani his formulis tunc usi sunt, tamquam notis temporariis, quæ nullam subjectionem inferebant. In Concilio Romano anno 743. habito legitur, ut ibidem apud Baronium num. 17. videre est: Factum est hoc Concilium anno secundo Artabaldi Imperatoris, nec non Luitprandi Regis anno trigesimo secundo, indictione duodecima. Sed inde non sequitur, Romam Luitprando Langobardorum Regi subditam fuisse; alioquin uno eodemque tempore duos supremos Dominos agnovisset, Artabaldum nempe Imperatorem, & Luitprandum Regem; cum tamen certum sit, Luitprandum numquam in Urbem Romanam dominationem exercuisse. Vide annotat. 3. ad Leonem III. Pont. XCVIII.

Frustra vero & sine causa laborat Cajetanus Cennus Præfat. in Tom. 4. Anastasi Bibliothecarii §. 21. & 22. pag. CC. ut ostendat

nistrationem Archiepiscopo, & Tribunis Civitatis concessit, unde Archiepiscopus se Exarchum inscripsit. (8) Aistulpho mortuo, orta inter Langobardos de successe-
 re certamina. Stephanus Desiderium Langobardorum in Bar. an.
 Tuscia Ducem juvit auxiliis Francorum ad Regnum 756. §. 2.
 obtinendum, lege ea, ut Urbes redderet a Pippino Ro-
 manæ Ecclesiæ donatas, & contra pactum ab Aistulpho 5.
 retentas, Faventiam videlicet, Forum Cornelii, Ferraria-
 m, Auximum, Anconam, Humanum, & Bononiam. Ex his Faventiam duntaxat, & ut ait Anasta- Pag. 214
 sius, *universum Ducatum Ferraria in integrum Pontifex* recepit, quod Desiderius Regnum adeptus non stetit in fide. (9) Nec interim animo minus intento Bar. an.
 rebus sacris curandis fuit. Damnavit enim impium con- 754. §. 36.
 venticulum jussu Constantini Copronymi habitum Constantinopoli contra imagines sacras, (10) eundemque

Co-

dat contra Pagium, amplificatum a Pippino, non institutum Romanæ Ecclesiæ Principatum. Est enim Pagius in eadem ipsa sententia ad an. 755. §. 6. quem locum Cennus memorat, & ego modo recitavi. Nimirum dicit, *ab hoc tempore plenam, non novam & insolitam, in rebus Civilibus administrationem Pontifices tam Romæ, quam in Exarchatu Ravennatensi exercuisse.* Antea igitur aliquam exercebant. Pagius itaque facit Pippinum amplificatorem non institutorem Ecclesiastici Principatus: præsertim cum restitutiones ante donationem Pippinianam Ecclesiæ factas, quas tantopere adversus Pagium Cennus urget, Pagius ipse agnoscat & narret ad an. 704. §. 2. ad an. 741. §. 10. & ad an. 755. §. 5.

(8) Sigonius extremo libro 3. de Regno Italiæ ad an. 755. pag. 129.

(9) Quid sibi velint verba hæc Anastasii, explicat Anastasius ipse in vita Hadriani I. pag. 235. scribens, *Desiderium sibi usurpasse Civitatem Faventiam, & Ducatum Ferrariæ seu Comaclum de Exarchatu Ravennate, quas sanctæ memoriæ Pippinus Rex, & ejus filii Carolus & Carolomannus Excellentissimi Reges Francorum & Patricii Romanorum Beato Petro concedentes obtulerunt.*

(10) Theophanes in Chronographia pag. 285. Eodem anno (754) Pseudo-
 impius Constantinus adversus sanctas & venerandas imagines ille-
 gitimum trecentorum triginta & octo Episcoporum in Hieria Pala-
 sio coegit conciliabulum. In eo definitum, sacras imagines idola VII.
 esse, & qui eas colerent, idololatras, damnatique anathemate, qui honorem illis haberent: decretum insuper, ut hæc sceleratorum hominum coitio Septima Oecumenica Synodus diceretur. Hujus Acta inserta sunt Actioni VI. veræ ac legitimæ Synodi Oecumenicæ VII. & ibidem refutata ac rescissa. Quidam tradunt, hanc Iconoma-

Bar. an. Copronymum studuit ab scelere revocare. Ingentibus
757 §. 1. pro Ecclesia laboribus perfunctus, anno 757. VIII. Kal.
Pag. §. 1. Maji obiit, cum Pontificem se gessisset *annos quinque,*
& *dies undetriginta.*

XCIV.

S. PAULUS I.

ANNO CHRISTI 757.

CONSTANTINI COPRONYMI 17.

STEPHANO II. *a cuncta populorum caterva* (1)

Bar. an.
757. §. 2.
3. 4.
Pag. §. 1.
2.

substituitur Paulus ejus frater, ipse quoque Romanæ Ecclesiæ Diaconus. (2) Vix Pontifex factus, antequam consecraretur (consecratus autem est IV. Kal. Jun. anno 757.) epistolam dedit ad Pippinum Regem Francorum petens, ut pergeret juxta fœdus præsidio esse

machorum turbam eo impietatis provectam, ut edito canone negaverit, Deiparam Virginem, & Sanctos posse precibus ac patrocinio Deum nobis propitium reddere, causamque nostram adjuvare. Quod falsum est. Nam apud Labbeum tom. 7. Conc. pag. 871. & 872. ita in eo conventiculo statutum reperio: *Si quis non confitetur, sanctam semper Virginem Mariam propriis & vere Deiparam, quavis visibili & invisibili creatura superiorem, & cum sancta fide ejus intercessionem, tamquam quæ libertatem apud eum, qui ex se genitus est, Deum habeat, non postulaverit, anathema.* Et paulo post: *Si quis non confitetur, omnes, qui a saculo huc usque & ante legem, & in lege, & in gratia a Deo dati fuerunt, Sanctos venerandos esse coram Deo & anima & corpore, & horum intercessionem non petierit, usque qui libertatem apud Deum habeant pro mundo secundum Ecclesiasticam traditionem intervenire, anathema.* Nec aliud, ut ait Nat. Alexander in Hist. Eccl. sac. VIII. cap. 2. art. 1. §. 2. colligi potest ex Actis S. Stephani Junioris, laudatis a Cardinali Baronio: *quæ blasphemia quidem meminere ab Iconomachorum Antistitibus verbo tenus in beatam Virginem prolata, non autem canone sancitæ.*

(1) Paulus electus Papa I. epist. 1. apud Labbeum tom. 6. Conc. pag. 1676.

(2) Nunc primum duo fratres alius protinus post alium Pontifices facti. Post hos sæculo XI. Benedictus VIII. & Joannes XIX.

se Romanis . (3) Anno Pontificatus quarto, data ad eumdem Pippinum alia epistola , rogavit , ut Desiderium Regem Langobardorum urgeret, donec omnes justitias beati Petri Apostolorum Principis, omnia videlicet patrimonia, jura etiam & loca, atque fines, & territoria diversarum Civitatum suarum Republicæ Romanorum sibi plenissime restitueret . (4) Copronymum vero, qui non modo sacris imaginibus pertinaciter infestus erat, sed etiam sæviebat in Monachos, legationibus & litteris conatus est ab impietate avocare . Multa Sanctorum corpora e cœmeteriis, quæ Langobardorum incursionibus exposita magnas fecerant ruinas, transtulit in Urbem, & in locis decentioribus collocavit . In his etiam corpus S. Petronillæ filiæ B. Petri . (5) Annos decem & mensem unum summo Sacerdotio præfuit . Cessit e vita IV. Kal. Jul. anno 767. quo die, haud expectata ejus morte, Constantinus nondum Clericus, potentia

Bar. an.
758. §. 2.

Bar. an.
767. §. 4.
§.
Pag. §. 3.

(3) Epistola illa apud Labbeum tom. 6. Conc. pag. 1675. prima dicitur, in Codice autem Carolino est tertia decima .

Porro Codex Carolinus ita dictus est, quod jussu Caroli Magni compositus fuerit : Continet novem & nonaginta epistolas a summis Pontificibus Gregorio III. Zacharia, Stephano II. Paulo I. Stephano III. Hadriano, & Pseudopapa Constantino scriptas ad Carolum Martellum, Pippinum, Carolomannum, & Carolum Magnum de rebus temporalibus ad Apostolicam Sedem pertinentibus . Codicem hunc a Sebastiano Tengnagelio Bibliothecæ Cæsareæ Vindobonensi Præfecto acceptum, referente Petro Lambecio lib. 2. Bibliothecæ Cæsareæ cap. 5. pag. 322. anno 1613. in lucem edidit Jacobus Gretserus ad refellendas calumnias Centuriatorum Magdeburgensium contra temporale Romani Pontificis dominium . Vide Muratorii monitum in Epistolas Codicis Carolini tom. 3. part. 2. Script. Rer. Italic, pag. 73 .

(4) Cointius in Annal. Eccl. Franc. ad an. 760. §. 6. ex memorata epistola, quæ apud Lab. tom. 6. Conc. pag. 1679. est tertia, & Codicis Carolini 21. *Patrimonia distingue a juribus, locis, finibus, ac territoriis Civitatum. Nam jura, loca, fines, ac territoria Civitatum pertinent ad donationem Pippinianam, partemque constituentis Principatus a Pippino Rege Pontifici Romano collati. Patrimonia vero cum intra, tum extra donationem Pippinianam consistunt pro subsidio tantum & alimento pauperum Christi, seu luminarium concinnatione, ut Gregorius tertius Papa in litteris ad Carolum Majorem-Domus, patrem Pippini Regis loquitur apud Baronium ad an. 740. §. 20.*

(5) Vide Historiam nostram Apostolicam, ubi de Apostolis in univversum pag. 10.

286 SÆCULUM VIII.
tētia fratris sui Totonis Ducis Nepesini iuvasit Pontificatum, ac per annum & mensem tenuit. (6)

XCVI.

STEPHANUS III.

ANNO CHRISTI 768.

CONSTANTINI COPRONYMI 28.

EJECTO Constantino Pseudopapa, ubi sedisset annum unum, mensem unum, & qui subrogatus est prater jus fasque, Philippo pariter cessare iussu, legitime riteque ex sacrorum canonum prescripto creatur Stephanus Nonis Augusti mensis, hujus nominis quartus, dictus a nonnullis tertius, (1) Olivi filius, Sículus. Is accitis ex Gallia atque Italia Episcopis, Concilium Romæ anno insequente habuit, in quo anathemate percussus est falsus Pontifex Constantinus, sancitumque decretum coercendis affectantibus Pontificatum. Tunc allatis sacratissimis canonibus, eisque liquido perscrutatis, prolata est sententia ab eodem Sacerdotali Concilio sub anathematis interdicto, ne ullus unquam presumat Laicorum, neque ex alio ordine, nisi per distinctos gradus ascendens, Diaconus, aut Presbyter Cardinalis factus fuerit, ad sacrum Pontificatus honorem promoveri. (2) De Episcopis vero atque Presbyteris & Diaconibus, quos ipse Constantinus consecraverat, ita in eodem Concilio promulgatum est, ut Episcopi illi, si aliquis eorum Presbyter, aut Diaconus fuerit, in pristinum honoris sui gradum reverteretur. Et si placabiles fuissent coram populo civitatis suæ, denovo facto

(6) Vide annotat. ad S. Gregorii epist. 46. pag. 608. tom. 2.

(1) Baronius ad ann. 768. §. 1. Vide annotat. 1. ad Sabirianum pag. 180. & ad Valentinum Pont. CII. pag. 259.

(2) Ex Anastasio decretum recitat Gratianus dist. 79. cap. 4. unde colligi videtur, solis Presbyteris & Diaconis Cardinalibus summum Pontificatum fuisse reservatum, cum antea etiam Subdiaconi Pontifices crearentur, ut dictum est annotat. 1. ad vitam Deusedit pag. 186.

Ho decreto electionis, more solito cum Clero & plebe ad Apostolicam advenissent sedem, & ab eodem sanctissimo Stephano Papa benedictionis suscipere consecrationem. Presbyteri vero illi, ac Diaconi ab eodem Constantino consecrati, simili modo in eo, quo prius existebant, habitu reverterentur. Et postmodum si qui eorum placabiles extitissent, antefatus beatissimus Pontifex Presbyteros eos aut Diaconos consecraret. Statuens, ut hi, qui ex eis consecrandi erant, nequaquam ad potiore honorem ascenderent, nec ad Pontificatus promoverentur culmen. Postea in eodem Concilio statutum est, ut omnia, qua idem Constantinus in Ecclesiasticis Sacramentis ac divino cultu egit, iterata fuissent, seu, ut legunt alii, iteranda essent, præter sacrum Baptisma, atque sanctum Chrisma. (3) Damnata quoque Pseudosynodus Constantinopolitana

(3) Anastasius Bibliothecarius in vita hujus Pontificis pag. 227. & 228.

Natalis Alexander in Hist. Eccl. sæc. VIII. cap. 1. art. 8. pag. 656. tom. 5. Ex Anastasii narratione difficultas oritur gravissima de Sacramentum Ordinationis iteratione. Videtur enim iterum ordinasse Episcopos, quas Antipapa Constantinus consecraverat. Sed respondemus, Sacramentum benedictionis vocari ab Anastasio, quod sacramentale duntaxat quoddam fuit, risusque sacer, quo antiquitus depositi, & gradu suo dejecti, Pontificæ reconciliationis beneficio ad pristinos honores iterum promovebantur, & pristinos in gradus restituebantur. Ritum etiam illum consecrationem appellavit Anastasius, quia cum Ordinum suorum insignia reciperent coram Altari, & benedictione Episcopi reconciliarentur, ac potestatem obvandi munia Ordinum, quos illegitime susceperant, ejus indulgentia consequerentur, videbantur quasi de novo consecrari. Alio modo respondet Auxilius lib. 2. De Ordinationibus Formosi Papæ cap. 4. Numquam exemplum a malis esse sumendum.... Quocirca Constantinus, qui Neophytus, armisque circumseptus Apostolicam sibi Cathedram usurpavit, jure damnatus atque dejectus est. Jam vero quod eum oculis privarunt, non Apostolicum, sed Apostaticum est. Ordinationem quoque ejus non refectionis intuitu, sed invidiæ zelo, contra Sanctorum Patrum sanctiones, in pristinos deposuerunt gradus. Et infra: Bene quod Neophytum ab Apostolica celsitudine projecerunt. Sed manifeste in eis peccaverunt, qui secundum canones ordinati fuerant, & eos deponere non formidarunt, eosque nefario ausu iterum in eadem ordinatione consecrandos esse statuerunt. Alioquin frustra Sanctissimus Leo Papa consuluit, ut Pseudoepiscopi abjicerentur, & eorum Ordinatione rata consistere possit. Frustra enim Papa Anastasius præfixit, ut Ordinationes Acaçii nulla portio læsionis attin-

tana adversus imagines sacras, cultusque earum probatus. Concilio dimisso, Stephanus statuit, ut omni Dominico die a septem Episcopis, Cardinalibus hebdomadariis, qui in Ecclesia Salvatoris observabant Missarum solemniam, super Altare Beati Petri celebraretur, & Gloria in excelsis Deo, diceretur. (4) Obiit Kal. Februarii

Bar. an.
772. §. 1.
Pag. §. 1.

attingeret. Verum multo verisimilius est, Stephanum & Episcopos, qui in Romana Synodo cum ipso sederunt, non ita fuisse Traditionis nescios, ut ordinatos a Constantino, qui vere, et si non legitime & canonicè, consecratus erat Episcopus, iterum ordinandos censerent. Ut enim alia omittam, non ignorabant celebre illud S. Gregorii Magni responsum lib. 2. epist. 32. ad Joannem Episcopum Ravennatensem data: Illud autem quod dicitis, ut is, qui ordinatus est, iterum ordinetur, valde ridiculum est, & ab ingenii vestri consideratione extraneum: nisi forte quod exemplum ad medium deducitur, de quo ille judicandus est, qui tale aliquid fecisse perhibetur. Absit autem de Fraternitate vestra sic sapere: sicut enim baptizatus semel, iterum baptizari non debet: ita qui ordinatus est semel, in eodem Ordine iterum consecrari non debet. Sed si quis forsitan cum levi culpa ad Sacerdotium venit, pro culpa pœnitentia indici debet, & tamen Ordo servari. Non ignorabant decretum Concilii Capuani, quo Bonosi hæretici Ordinationes probatae sunt: nec Synodi Carthaginienfis verba sanctionem, qua Concilii Capuani sententia confirmata est. Non ignorabant, S. Augustinum Lib. 1. De Baptismo contra Donatistas cap. 1. probare, non esse iterandum hæreticorum baptisma, quia nec Sacramentum dandi baptismit, id est Ordinatio in eis iteratur. Non est igitur existimandum, eruditum Pontificem, ceterosque Præsules, præcipue Gallicanos, qui sacra eruditione erant conspicui, a Traditione defecisse, & sanxisse Ordinatos a Constantino Antipapa iterum esse ordinandos. Sentit hoc etiam Baronius ad an. 769. §. 6.

Contra vero Joannes Morinus in Comment. De Sacris Ordinationibus part. 3. Exercitat. 5. cap. 5. asserit, Ordinatos a Constantino, utpote qui nullum Sacramenti Ordinis characterem recepissent, iterum initiatos fuisse Ordinibus sacris.

(4) Anastasius Bibliothecarius pag. 230.

Baronius ad an. 769. §. 12. Hic prima mentio de septem Episcopis Cardinalibus reperitur, illis scilicet, qui proximos Urbis habentes Episcopatus assisterent Pontifici, eidem sancta Romana Ecclesia annexi cardini.

Idem Baronius ad an. 1057. §. 19. ex scripto antiquo Vaticano codice sacrorum rituum: Ecclesia Lateranensis septem Cardinales Episcopos, hosque dictos Episcopos collaterales, & hebdomadarios, eo quod singulis hebdomadibus per vices expleant munus Pontificis. Episcopi Cardinales erant hi, Episcopus Ostiensis, Episcopus Portuensis, Ep. S. Rufinae sive Silva candida, Ep. Albanensis, Ep. Sub-

rii anno 772. cum annos tres, menses quinque, dies sex-
ptem & viginti in Pontificatu fuisset. (5)

HA-

ensis, Ep. Tusculanus, Ep. Prænentinus. De his agit etiam Joannes Diaconus in lib. De Ecclesia Lateranensi cap. 8. apud Mabilionium tom. 2. Musei Italici pag. 566. & Muratorius in Antiquitatibus Italici medii ævi Differtat. 61. pag. 168. tom. 5.

Martene lib. 1. de antiquis Ecclesiæ ritibus cap. 3. art. 8. §. 3. pag. 327. *Quo ex loco discimus, septem Episcopos Cardinales olim in Ecclesia Lateranensi hebdomadatum missarum solemniam perfoluisse: quam, ob hanc prerogativam, laudat & extollit Petrus Damiani lib. 2. epist. 1. ad sanctos Episcopos Lateranensis Ecclesiæ Cardinales. De hac consuetudine ita scribit Joannes Diaconus in lib. De Eccl. Lateranensi cap. 8. Ad hoc igitur tam solemne sacrosanctum Altare.... nullus ad sacrificandum audet accedere præter Dominum Apostolicum, & septem Cardinales Episcopos ejusdem Ecclesiæ hebdomadarios, qui Missam in hac sacrosancta Basilica celebrant per hebdomadas suas.*

Bona lib. 2. rer. Liturgic. cap. 4. §. 5. *Ratio hujus editi est, quia olim a solo Episcopo (Gloria in excelsis) dici poterat, a Presbyteris vero in solo die Paschatis dicebatur, ut initio libri Sacramentorum S. Gregorii legimus: non quia ad Episcopos maxime pertineat Missam celebrare, ut explicat Suarez tom. 3. in 3. p. disput. 83. sect. 1. sed quia re vera sic ferebat mos priscus Ecclesiæ, ut soli Episcopi hunc hymnum dicerent, sicut soli in prima populi salutatione dicunt Pax vobis iis diebus, quibus Gloria in excelsis dici solet. Vide annotat. 3. ad Telephorum pag. 21. & annotat. 8. ad Symmachum pag. 141.*

(5) Ambrosius Autpertus in epist. ad hunc Pontificem, quam præponit libris suis in Apocalypsim S. Joannis tom. 13. Bibl. Patr. pag. 404. *Pecce ut vestro etiam decreto profuturi firmi maneant: quod videlicet nullum ante me alium tractatorem fecisse reperio. Ex his verbis Mabilionius Præfat. in Part. 2. sæc. 4. Benedict. num. 177. colligit, Autpertum existimasse, nullum ante se existisse Tractatorem, qui libris suis approbatorii decreti auctoritatem a Papa flagitaverit.*

XCVII.

HADRIANUS I.

ANNO CHRISTI 772.

CONSTANTINI COPRONYMI 32.

HADRIANUS Theodori filius, Romanus, Diaconus Cardinalis vitæ sanctimonia & eruditione insignis, anno 772. V. Idus Februar. Pontifex creatus est. Statim quosdam proceres exilio damnatos revocavit in Urbem, & alios emisit carcere: (1) & petentibus Venetis, ut novum daret Rivoalto circumjacentibusque insulis Episcopum, benigne annuit. (2) Altero mense Pontificatus nondum exacto, Desiderium Ecclesiasticæ ditioni infestum cernens, verensque minitantem Urbi, per Legatos rogavit Carolum Magnum, ut exemplo Patris Pippini succursum vellet Ecclesiæ, atque Exarchatui, & Regem compelleret ad restituendas Urbes occupatas contra foedus. Ille Romanæ Ecclesiæ subsidio veniens, Desiderio Ticini obseffo, ac demum capto, & Langobardis in deditiõnem acceptis, eorum in Italia Regno finem imposuit anno 774. cum stetit annos sex supra ducentos. (3) Obsidionis tempore Carolum ad Pascha

ce-

(1) Teste Anastasio in Vita hujus Pontificis tom. 1. pag. 233. & 234. num. 29. Ex hoc tempore *planum in rebus civilibus administrationem Romæ Pontifices exercuerunt, nisi rebellionum motibus aliquando impedirentur*. Petrus de Marca lib. 3. de Concordia Sacerdotii & Imperii cap. 11. §. 7.

(2) Bernardus Justinianus de origine Urbis Venetiarum lib. 12. pag. 128. *Coacta igitur Synodo totius Cleri, populique, assistentibus Duce & Patriarcha (Gradenſi) primus creatur Episcopus Obeliatius Eneagrii Tribuni Metamauceni filius, constituitur autem Episcopalis Sedes in insula Castellana, quæ Olivulus appellabatur. Unde & Episcopo Castellano semper nomen mansit*. Vide annotat. 2. ad Nicolaum V. Pont. CCX.

(3) Langobardi in Italiam ingressi sunt anno 568. ideoque Regnum Langobardicum duravit tantum annos 206. Pagiùs ad an. 774. §. 7.

celebrandum Romam profectum cum omni honore suscepit Hadrianus, tenuitque ab eo, ut donationes & restitutiones a Pippino factas non solum confirmaret, sed etiam augetet. (4) Vix in Galliam reversum Romam

Q

rur-

(4) Hadrianus I. in epist. ad Constantinum & Irenem apud Labbeum tom. 7. Conc. pag. 119. *Carolus Rex Francorum & Langobardorum, ac patricius Romanorum, per sua laboriosa cersamina eidem Dei Apostoli Ecclesie ob nimium amorem plura dona perpetuo obtulit possidenda, tam provincias, quam civitates, seu castra & cetera territoria, imo & patrimonia, que a perfida Langobardorum gente detinebantur, brachio forti eidem Dei Apostolo restituit, cuius & jure esse dignoscantur.* Eodem modo Eginhardus in Vita Caroli Magni extremo cap. 6. *Finis hujus belli fuit subacta Italia, & rás a Langobardorum Regibus erepta, Hadriano Romana Ecclesie Rectori restituta.* Quoniam vero restituere, ut verbis utar D. Thomæ 2. 2. quæst. 62. art. 1. *nihil aliud esse videtur, quam iterato aliquid statuere in possessionem vel dominium rei sue; idcirco licet conjecturam facere, provincias & Urbes a Carolo Romano Ecclesie restitutas ad eandem Ecclesiam spectasse seu jure quodam antiquo, seu voluntario consensu populorum, quò, ut ait Sigonius lib. 3. de Regno Italiæ ad an. 727. impium sævumque Leonis Isauri Iconomachi imperium detrectantes, usque ab Gregorio II. sese Romano Pontifici dederant, atque ejus in omnibus rebus auctoritati obtemperaturos juraverant.* Quo tempore Romam, Romanumque Ducatum a Græcis ad Romanum Pontificem propter nefariam eorum heresim pervenisse, idem Sigonius narrat, subiiciens e vestigio: *Fuerunt autem hæc oppida: Roma cum castellis, oppidis, & viculis in Tusciae partibus, id est Portus, Centumcellæ, Cave, Bleda, Maturanum, Sutrium, Nepes, Castellum Gallesti, Hortæ, Polimartium, Ameria, Tuder, Perugia, Harnia, Oriculi, & in partibus Latii Signia, Anagnia, Ferentinum, Alatrium, Patricum, Frusino, ac Tibur, & in regione Campania Sora, Arcos, Aquinum, Teanum, & Capua.* Vide Petrum de Marca lib. 3. de Concordia Sacerdotii & Imperii cap. 10. §. 5. & Cointium ad an. 787. §. 5.

Sigebertus in Chron. ad an. 773. inter Scriptores Rer. Germanic. Pistorii tom. 1. pag. 780. memoriæ prodidit, Carolum Magnum, post captum Ticinum, Romam iterum concessisse, & Synodo 153. Episcoporum & Abbatum celebratæ ab Hadriano interfuisse: in eaque Hadrianum dedisse Carolo jus eligendi Romanum Pontificem, & insuper Archiepiscopos, & Episcopos per singulas provincias ab eo investituram accipere definitivisse. Sigebertum describit Sigonius sub initium libri 4. de Regno Italiæ pag. 144. Est in eadem sententia Bellarminus lib. 1. de Clericis cap. 9. Exstat decretum apud Gratianum dist. 63. cap. Hadrianus 22.

At Synodum illam esse commentitiam ostendunt Baronius ad an. 774. §. 10. & ad an. 904. §. 12. Victorellus in Addit. ad Cjaconium in

- Bar. an. 781. §. 1. 2. & Ludovico iterum venit ; quorum utrumque Pontifex inauguravit, alterum majorem natu Regem Langobardorum, alterum Aquitaniz. Tum Carolus territorium Sabinense Hadriano ejusque successoribus concessit. Eundem Carolum reversum in Italiam ad reprimendam audaciam Arigisi Ducis Beneventani, qui rebellaverat, idem Pontifex tertio Romæ excepit anno 787. Mire lætum Francorum Principum munificentia ac patrocinio Hadrianum, multo lætiores reddidit Constantini VI. & Irene matris religio, quorum opera Orientali Ecclesiz pax restituta est. Leone enim IV. Copronymi Patris haud absimili, vita defuncto, filius ejus Constantinus decennis puer, cum Irene matre sanctissima femina Imperium adepti, proscripam Catholicam Fidem revocarunt. Quam deinde ut stabilirent, anno 787. Hadriani voluntate Concilium generale indixerunt adversus Iconomachos, qui hæctenus Orientalem Ecclesiam divexaverant. (5) Suos ad conventum hunc Legatos

mi-

ia Vita Hadriani I. Petrus de Marca lib. 8. de Concordia cap. 12. §. 9. Ludovicus Thomassinus de vetere & nova Ecclesiz disciplina Part. 2. lib. 2. cap. 20. & 25. & Nicolaus Alemannus De Lateranensibus Parietinis cap. 10. pag. 82. Horum sententiam secutus sum Dissertat. 19. unde ea sumes, quæ ad hunc locum pertinent. Vide Cardinalem Petram tom. 4. Comment. ad Constitut. Apostol. pag. 121. num. 26.

- Conc. Eccl. cum VII. (5) Œcumenicum VII. Nicænum II. Constantinopoli anno 787. inchoatum, ac deinde Nicæam Bithyniz translatum, ideoque *utriusque Urbis nomine a Scriptoribus*, ut ait Petrus de Marca lib. 2. De Concordia cap. 17. §. 2. *Constantinopolitanum, vel Nicænum dictum*. Abolutum est eodem anno. Numerus Episcoporum, qui interfuerunt, incertus. Non plus quinquaginta supra trecentos fuisse, magis credo. Præfuerunt Hadriani Legati Petrus Archipresbyter Ecclesiz S. Petri, & Petrus Monachus atque Abbas S. Sabæ. Quod si Tarasius Episcopus Constantinopolitanus habita oratione Concilium inchoavit, & interlocutionibus direxit, id fecit permisso Legatorum. Hi siquidem contenti primum concessus locum tenere, negotium ei dederunt, utpote Græcæ linguz peritissimo, atque exercitatissimo in iis rebus, de quibus agendum erat. Ceterum eos in præcipuo capite, de quo eras controversia, jus suum usurpasse, sententiam a Patriarchis & ceteris Episcopis

misit Hadrianus, quemadmodum anno 794. ad Synodum a Carolo Magno, se pariter consentiente, indictam Francofurtum. (6) Eidem Carolo Romæ moram tra-

henti
Q 2
pis exigendo, observat Petrus de Marca lib. 5. de Concordia cap. 14. §. 5. Concilium actionibus septem perfectum est. Græci Codices octavam adjiciunt, eam videlicet, quæ habita est Constantinopoli, quo Constantinus & Irene revocarunt Episcopos, ut ab ipsis audirent ea, quæ Nicææ statuta fuerant. Triæ in his actionibus notanda sunt. Primum quod Tarasius act. 5. ex Joanne Theſſalonicenſi aſſeruit, Angelos *senſu corpore præditos & aëræ ſe- ve igneo*, id examinatum non fuiſſe a Concilio, tum quia nonnulli ex antiquis Patribus tam Græcis, quam Latinis ejus ſententiæ fuerunt, tum maxime quia de alia doctrina diſceptabatur. Alterum, quod act. 6. legitur, Iconomachos, licet Eucharistiã vocarent imaginem Corporis Christi, non tamen negaſſe, in ea contineri verum Christi corpus, ac proinde hæreticos *Proceſſantes* non ſolum ab hac VII. Synodo, ſed etiam a Pſeudoseptima fuiſſe prædamnatos, eoſdemque mentiri impudentiſſime, cum dicunt, Iconomachos negaſſe ipſum Domini corpus eſſe in Sacramento Eucharistiæ. Tertium denique, act. 7. recitatum fuiſſe Symbolum inſerta voce hac: *Qui a Patre, Filioque procedit. Quod*, ut ait Baroni- us ad an. 787. §. 39. *Iconoclaſſarum prima fuiſt illa reprehen- ſio, ne diceretur Spiritus a Patre Filioque procedere.*

Quod attinet ad cultum imaginum ſacrarum, damnati ſunt tum ii, qui eas perinde atque idola execrabantur, quique aſſerebant ornamenti, non venerationis cauſa in Templis eſſe collocandas & tum ii, qui e contrario volebant honorem *Læviæ* illis haberi: adeo falſum eſt, quod tradunt recentiores Heterodoxi, adorationem *Læviæ*, unius Dei propriam, ab hac Synodo adjudicatam imaginibus Sanctorum.

De imaginibus divinarum perſonarum nihil decretum. Ex conſuetudine uſque ab Apoſtoliſ deducta Deus Pater ſenſi ſpecie ac figura pingi ſolet, viri Filius, Spiritus Sanctus Columbæ & ignis. Canones duo & viginti ad Eccleſiæ diſciplinam regendam ſanciti ſunt. Synodum Hadrianus confirmavit.

(6) Adſuerunt huic Concilio trecenti circiter Episcopi ex Italia, Gallia, Germania, atque Britannia, & duo Legati Hadriani, Theophylactus & Stephanus Episcopi. Quare, ut ait Baro- nius ad an. 794. §. 1. *ob numeroſitatem Episcoporum præſentiam- que Apoſtoli- cæ Sedis Legatorum Plenarium reperitur nominatum.* Præcipuam convocationis cauſam præbuit error Elipandi Archiepiſcopi Toletani, & Felicis Urgellitani Antiftitiſ, qui Chriſtum non verum, ſed adoptivum Dei filium aſſerebant. Uterque damnatus, *reſervato tamen per omnia juris prævi- legio Pontificis Hadriani præmi- ſſæ Sedis Papa*, ut eſt in Libello Episcoporum Italiæ contra Elipandum, miſſo ad provincias Hispaniæ, ex Concilii decreto apud Labbeum tom. 7. Conc. pag. 1031.

henti dignum Rege, dignumque Pontifice munus obtulit, Synodicorum Canonum, & Pontificalium Epistolarum collectionem. (7) Idem libros Carolinos confutasse dicitur: (8) idemque litteras Pontificias, quæ ce-
ra

Canones sex & quinquaginta conditi. Canone secundo damnatam Synodum Nicænam II. Œcumenicam VII. falso ajunt recentiores Iconomachi. Etenim canone illo damnatur doctrina ejus Synodi, *in qua scriptum habebatur, ut qui imaginibus Sanctorum ita ut Deificæ Trinitati servitium, aut adorationem non impenderent, anathema judicarentur.* Quod Nicæna II. Synodus nec decrevit, nec dixit: imo *salutationem & honorariam adorationem*, quam tribuit imaginibus sacris, distinguit a cultu *Latriæ*, qui debetur soli Deo, & postrema act. 7. statuit, *honorariam his (imaginibus) adorationem tribuendam, non tamen veram Latriam, quæ secundum fidem est, quæque solam divinam naturam decet.* Vide Petrum de Marca lib. 6. de Concordia cap. 25. §. 8.

(7) Exstat in Antiquis Lectionibus Canisii tom. 2. part. 1. pag. 361. apud Labbeum tom. 6. Conc. pag. 1800. & Harduinum tom. 3. pag. 2033. De qua Petrus Goustant in Præfat. ad Epist. Rom. Pont. part. 2. §. 8. num. 128.

(8) Epistola ad Carolum Magnum, quæ exstat apud Labbeum tom. 7. Conc. pag. 915. apud Harduinum tom. 4. Conc. pag. 773.

Petavius tom. 5. Theologic. Dogmat. lib. 15. cap. 12. §. 2. 3. 7. 8. *Per idem tempus editum est sub Caroli M. Francorum Regis nomine Opus quoddam in quatuor libros distributum . . . . Est autem Carolinum opus illud impendio virulentum & acerbum contra Synodum VII. & eos, qui in illa sententiam dixerunt: quos identidem mordacibus dictis & aculeatis configit . . . . Prodit in lucem anno Christi 1549. ab nescio quo editum, qui & præfationem scripsit, primis nominis sui syllabis præfixis Eli, Phil: Hunc vero perspicuum est e Lutheri secta fuisse capitalem hominem, qui adversus Imaginum cultum & Catholicam partem rabiosum ac virulentum stilum exercuit . . . . Ceterum de Carolino hoc Opere non sine causa quaeritur, an ad Hadrianum Papam Romanum sit a Carolo missum, eique responderit Hadrianus. Neminem legi hactenus de hoc argumento disputantem, qui non pro certo illud habuerit, Carolum Magnum quatuor istos libros per Engilbertum Abbatem Romanum destinasse, & eos ab Hadriano confutatos esse. Sed cur ab illis dissentiam, his potissimum rationibus adducor. Et rationibus allatis, ita concludit, Mea porro hæc opinio est, non ab Carolo ipso, sed ejus nomine elaboratum illud opus esse una cum Præfatione ab Episcopo aliquo, vel etiam pluribus, hortatu, quantum licet conjicere, Caroli ipsius, qui tamen Opus ipsum neque legerit, neque probaverit. Petavio accedit Nat. Alexander in Hist. Eccl. sæc. 8. Differtat. 6. §. 6. ubi contra Bellarminum, qui tum lib. 2. De Conciliis cap. 8. tum lib. 2. de imaginibus cap. 15. libros illos Carolo penitus*

ra primum signabantur, plumbo muniendas decreville .
 (9) Exitu anni 795. VIII. Kal. Januar. decessit, cum
annos tres & viginti, menses decem, dies decem septem-
que in Pontificatu confecisset, ita Carolo Magno carus,
 ut audita ejus morte non temperaverit a lacrimis, teste
 Eginhardo in vita ejusdem Caroli cap. 19. (10)

Bar. An.
 795. §. 1.
 11.
 Pag. §. 1.

Q. 3 Leo

nitus abjudicat, eos dicit *vel a Carolo Magno, vel eo jubente ab*
alio Regio ejus nomine compositos & vulgatos. De Libris Pseudo-
 carolinis plura Gretserus in Parte 1. Horti S. Crucis tom. 3. pag.
 77. lib. 1. contra Replicatorem cap. 15. tom. 6. pag. 362. & A-
 pologia 3. contra Misenum lib. 2. cap. 5. tom. 10. pag. 464. Coin-
 tius in Annal. Eccles. Francorum ad an. 794. §. 26.

(9) Pontifices sigilla plumbo imprimere cœpisse circa tempo-
 ra Stephani III. & Hadriani I. tradit Polydorus Vergilius lib. 8.
 de rerum inventoribus cap. 20. Thomas Stubbius, qui vixit sub
 annum 1360. id refert ad Gregorium I. Dominicus Raynaldus Bi-
 bliothecæ Vaticanæ custos, apud Allatium lib. 1. De Ecclesiæ Oc-
 cidental. & Oriental. consensione, cap. 6. §. 2. ad Silvestrum I.
 Momenta rationum, quæ a singulis afferuntur, expendit Mabillo-
 nius lib. 2. de re diplomatica cap. 14. Nunc sigilla Pontificum
 sunt capta D. Petri & Pauli impressa plumbo. Petrus lævam,
 Paulus dexteram tenet, *sive quod in sacris potior locus semper si-*
nister sit habitus, dexter vero posterior, ut ait Baronius ad an. 325.
 §. 58. sive quod *sculptores & cælatores*, ut conjicit Antonius Car-
 racciolus apud memoratum Allatium §. 3. *ex hallucinatione viti-*
que in sculptis a se formis sigillisque Petrum dextra, Paulum sini-
stra cælaverunt: quod sane contra fecisse oportuit, ut suum quisque
locum expressus in plumbo haberet. Ea enim natura est cælatura,
ut quæ in typo formaque dextra sunt, evadant expressa sinistra, &
e contrario . . . . Primus, qui ejusmodi Levi & perturbati ordinis
meminerit, fuit Petrus Damiani, qui post Christi millesimum vi-
xit, scripsit.

Anulus *Piscatorius* solam exhibet imaginem D. Petri habitu pi-
 scantis e navicula. Hunc *Brevibus* Pontificiis sæculo XV. apposi-
 tum fuisse, tradit Mabillonius laudatus, cum antea Pontifices eo
 uterentur ad obsequandas privatas epistolas, quas nunc obsignant
 symbolis gentilitiis.

Brevia, ut ait idem Mabillonius, dicuntur, quod brevi *via seu*
manu, remotis omnibus ambagibus, absolvuntur; quippe quæ a Pon-
tifice, ut plurimum, sponse & absque rei longa discussione confi-
ciuntur. Bulla vero ea de causa fiunt, ut diuturniores sint, & il-
le potissimum, quæ Cardinalium subscriptione firmate, & Consista-
riales dicuntur. Vide Baronium ad an. 142. §. 10. Cardinalem Pe-
tram Procem in Comment. ad Constitutiones Apostolicas §. 1. &
2. & annotat. 3. ad Clementem IV. Pont. CLXXXIII.

(10) Anastasius in Vita hujus Pontificis pag. 250. tom. 1. Fe-

XCVIII.

LEO III.

ANNO CHRISTI 795.

CONSTANTINI VI. PORPHYROGENITI
SOLIUS 6.

Bar. an.
795. §. 40.
Pag. §. 3.
An. 796.
§. 16. 17.
Pag. §. 3.
4.

POSTRIDIE obitum Hadriani, eo ipso die, quo sepulturæ mandatus est, in ejus locum Leonem III. Azupii filium, Romanum, & Romanæ Ecclesiæ Presbyterum, in *Scripturis tam divinis, quam secularibus valde eruditum, morum quoque & vitæ sanctimonia clarissimum* (1) Clerus populusque legerunt. Hic VI. Kal. Januar. Pontifex consecratus, statim Legatos de electione sua misit ad Carolum Francorum Regem, petens, ut perseveraret Romanam Ecclesiam tueri. Ille vicissim per Angilbertum Abbatem Romam missum rogavit Leonem, ut affirmaret sibi Patriciatum, cujus jure arma fumeret pro Ecclesiæ defensione. Leo itaque *misit Legatos cum muneribus ad Regem, claves etiam Confessionis S. Petri, & vexillum Romanæ Urbis eidem direxit.* (2) *Quorum insignium duorum altero quidem Civilis, altero vero*

cit & phavum majorem in eadem B. Petri Ecclesia in typum Crucis, qui pendet ante presbyterium, habentem candelas mille sexcentas & septuaginta. Et constituit, ut quatuor vicibus in anno celebraretur, id est in Nativitate Domini, in Pascha, in natali Apostolorum, & natali Pontificis. Ex his colligitur, Romanos Pontifices consuevisse quotannis diem Ordinationis suæ celebrare. Quæ de re testatur etiam Paulinus epist. 20 §. 2. loquens de Pontifice Anastasio I. Nos ad natalem suum, quod consacerdotibus suis tantum deferre soles, invitare dignatus est. Et Sixtus III. epist. 2. apud Lab. tom. 3. Conc. pag. 1261. Audiuit universa fraternitas, quæ ad natalis mei convenerat diem. Vide Joan. Frontonem in Calendarium Romanum Mense Februario pag. 146.

(1) Trithemius De Scriptoribus Ecclesiasticis cap. 256. apud Joan. Albertum Fabricium in Bibliotheca Ecclesiastica pag. 69.

(2) Annales Francorum Loiseliani ad an. 796. apud Duchesnium tom. 2. pag. 39. & alii apud Cointium ad an. 796. §. 24.

verò Ecclesiastica rei defendendæ facultas Carolo deserere-
 tur. (3) Officio suo non defuit Carolus. Nam exci- Bar. an.
 tatas factionibus improborum turbas contra Leonem, 800. §. 1.
 quarta vice Romam veniens sedavit. (4) Tum Leo, 6. 8. 12.

Q 4

ut Pag. §. 9.
10.

(3) Nicolaus Alemannus De Lateranensibus Parietinis cap. 14.
 in Thesaurò Antiquitatum, & Historiarum Italiæ tom. 8. part. 4.
 pag. 54. & 55.

Cointius ad an. 796. §. 24. *Nec audiendi sunt Novatores, qui
 Carolum per Claves Confessionis S. Petri in possessionem Romanæ
 Ecclesiæ immisissum volunt.*

Andreas Victorellus in Addit. ad Ciaconium in Vita Leonis III.
 Alemannum secutus conjicit, Claves Confessionis S. Petri a Leo-
 ne missas ad Carolum non fuisse *sbocas Reliquiis referas*, ut vi-
 sum est Bellarmino De Translat. Imp. lib. 1. cap. 13. & Baronio
 ad an. 796. §. 16. *sed veras Claves, quæ Vaticanæ Basilicæ fores
 clauderant & referabant, vel monumenti Principis Apostolorum po-
 nestralia servabant. Id enim fecit Gregorius III. cum Carolo Mar-
 tello Urbanam obrulis præfecturam petisset ab eo, ut Romanæ Ec-
 clesiæ susceperet defensionem: indicabat autem ea re Gregorius se
 Carolo Martello defendendæ Ecclesiæ negotium tribuere; & nihil
 tam Sanctum Romæ reperiri, quod sub ejus tutela & præsidio esse,
 non exoptaret.*

Abrahamus Bzovius De Rom. Pont. apud Rocabertum tom. 1.
 Bibliothecæ Pontificiæ pag. 19. *Falsi Novatores, qui ex eo quod
 Leo III. Carolo Magno claves aureas ex Sepulchro S. Petri de more
 accepas, & vexillum Romanæ Urbis miserit, per claves Carolum
 in possessionem Romanæ Ecclesiæ, & per vexillum Romanæ Urbis
 immisissum affirmant, ignorantes miseri, vexillum tamquam Defen-
 sori Ecclesiæ, Claves autem velut religioso reliquiarum cultori mis-
 sas ritu pristino esse: cum ea non tantum Imperatoribus, verum &
 aliis Principibus Christianis, quibus nihil juris in Ecclesiâ Roma-
 nam est, temporibus Gregorii causa devotionis mitterentur. Eadem
 ante Bzovium scripserat Baronius ad an. 796. §. 16. Eodem mo-
 do loquitur Pagius ad an. eumd. §. 4. qui §. 6. hæc de numisma-
 te Leonis III. de quo dictum est in vita Leonis I. scribit contra
 Petrum de Marca: *Verum ante Leonem III. similia numismata
 cudere posuit Stephanus II. & ejus successores, quia si non minus,
 quam Leo III. supremi Urbis Domini fuero, quod non video in po-
 sterum in dubium revocari posse. Hoc Pagii testimonio refelles ea,
 quæ alibi his contraria eidem Pagio imprudenti exiderunt. Vide
 annot. 10. ad Leonem I. pag. 125. & 7. ad Stephanum II. pag. 232.**

(4) Monachus Sangalensis apud Duchesnium tom. 2. pag. 118.
 Leo vexatus a Romanis, id clanculo per familiares suos Michaeli
 Imperatori Constantino indicari fecit: & ille omne auxilium
 ab eo retraxit dicens: *Ille Papa Regnum habet per se, & nostro
 præstantius, ipse se per se ipsum vindicet de adversariis suis.* Vide

Tho-

ut Principem de Romana Ecclesia optime meritum ad ejusdem defensionem, cui Imperatores Orientis jampridem renunciaſſe videbantur, novo beneficio incitaret, ipſo Natali Chriſti Domini die in Vaticana S. Petri æde nihil tale cogitantem appellavit Imperatorem Romanorum, & decoratum corona inunxit oleo ſacro. (5)
Quem ergo antea Patricium deſenſorem Eccleſiæ quaſive-
rant

Thomaffinum De vetere & nova Eccleſiæ diſciplina Part. 3. lib. 1. cap. 29. §. 11.

Conſtantineus Porphyrogenitus lib. 2. Them. 10. pag. 22. circa annum 904. ita ſcripſit. *Nunc hæc innovatio facta eſt, quia Roma regium depoſuit principatum, & propriam adminiſtrationem ac jurisdiſtionem obtinuit, eiſque proprie ac legitime dominatur, qui ſuo tempore Papa eſt.* Vide Petrum de Marca lib. 3. de Concordia cap. 11. §. 11.

Petrus de Marca lib. 1. de Concordia Sacerdotii, & Imperii cap. 11. §. 6. *In cauſſa Symmachi quanta fuerit Gallicana Eccleſiæ pietas, docuit Avitus epiſt. 31. cum majorem & eminentiorem Pontificem ab inferioribus judicari non poſſe contendere. Iſdem veſtigiiſ haſerunt Epiſcopi & Proceres Francorum una cum Romanis in cauſſa Leonis III. qui variorum criminum accuſatione petebatur. Etenim cum frequentes aſſeſſent in Concilio Romano, præſente ipſo Carolo Francorum Rege, in hæc voces eruperunt, quas retulit Anaſtaſius in Vita ejuſdem Leonis III. pag. 282. Nos Sedem Apoſtolorum, quæ eſt Caput omnium Dei Eccleſiarum, judicare non audemus. Nam & ab ipſa non omnes, & ab ejuſ Vicario judicamur: ipſa autem a nemine judicatur, quemadmodum & antiquitus mos fuit. Sed ſicut ipſe ſummus Pontifex cenſuerit, canonicè obediemus. Eadem ſunt etiam in Harduini tomo 4. Conc. pag. 9. 6. Vide annotat. 5. ad Joannem II. pag.*

(5) Eginhardus, ſeu Eginhartus Caroli Magni Cancellarius De Vita ejuſ cap. 28. *Imperatoris & Auguſti nomen accepit, quod primo tantum averſatus eſt, ut affirmaret, ſe eo die, quamvis præcipua feſtivities eſſet, Eccleſiam non intraturum fuiſſe, ſi Pontificis conſilium præſcire potuiſſet.*

Secus narrant Scriptores ejuſdem ætatis Joannes Diaconus in Chronico Epiſcoporum S. Neapolitanæ Eccleſiæ, & Annales Francorum Lambeciani tom. 1. Scriptor. rer. Italic. part. 2. pag. 312. & tom. 2. part. 2. pag. 115. num. 304. Verba Joan. Diaconi ſunt: *Hic (Leo III.) fugiens ad Carolum Regem ſpondit ei, ſi de ſuis illum defenderet inimicis, Auguſtali eum diademate coronaret. Carolus autem optatam audiens promiſſionem &c. Quid magis credendum, aliorum judicium eſto.*

Carolus deinde, omiſſo Patricii nomine, Imperator & Auguſtus appellatus eſt, ut habetur in Annalibus Laureſhamenſibus, qui memoratum Eginhardum auctorem præferunt, apud Duchefnium tom.

rant Pontifices, eundem Casarem Ecclesie defensorem Leo postmodum habuit, ritumque solemnem publice renuntiavit.

(6) Tali modo instauravit Romanum in Occidente Imperium,

2. pag. 251. Consentiant Annales Bertiniani ad an. 801. tom. 2. Scriptorum Rer. Italic. pag. 505.

Idem Carolus Magnus primus Imperatorum Occidentis a Leone III. solemnem ritum inauguratus est. Ejus exemplo Ludovicus Pius a Stephano IV. Lotharius ejus filius a Paschali I. anno 823. Ludovicus II. Lothario genitus, anno 850. a Leone IV. & deinde alii. Non enim Francorum Reges se Imperatoris nomine appellarunt, antequam Romæ a summo Pontifice inungerentur oleo sacro. Ludovicus II. in epist. ad Basilium Macedonem, Græcorum Imperatorem, apud Baronium ad an. 871. §. 59. *Matrem omnium Ecclesiarum Dei defendendam atque sublimandam suscepimus, ex qua & regnandi prius, & postmodum imperandi auctoritatem profapia nostra seminarium sumsit. Nam Francorum Principes primo Reges, deinde vero Imperatores dicti sunt si duntaxat, qui a Romano Pontifice ad hoc oleo sancto perfusi sunt.* Germani postea Imperatores semel, iterum, ac tertio inaugurari consueverunt. Siquidem Aquisgrani primum imponitur ipsis corona argentea, tamquam Germaniæ Regibus: deinde Mодоетiæ vel Mediolani ferrea, ut Regibus Langobardorum: postremo aurea Romæ, ut Imperatoribus. Ritus & ceremonias describit Ludovicus Antoninus Muratorius in Commentario De Corona ferrea cap. 16. Vide annotat. 4. ad S. Joannem I. pag. 138.

Albertus Krantzius lib. 1. Metropolis extremo cap. 14. *Olim Imperatores non passi vivere Pontifices ad supplicia devocabant: & Græculi, postquam apud eos extincta stirpe Constantini, & deinde Magni Theodosii, non habuere Romanum Pontificem, nisi quem ipsi confirmassent. Mutatae sunt rerum vices, ut non habeatur Imperator, nisi quem Romanus Pontifex confirmavit & consecravit.*

(6) Nicolaus Alemannus cit. cap. 14. ubi hæc etiam habet: *Principio pono, quod est verissimum, Romanum hoc est Christianorum Imperium duo in primis complecti, summam inter Christianos omnes Principes dignitatem, a quibus Casar quasi Pater patriæ suspicitur; & Ecclesie defensionem, quam illi quidem ceu Primipili, Casar vero tamquam Legionum Imperator suscipere tenetur.*

Et cap. 15. *Transferendi causas Imperii tres potissimum habuit Leo, habuerunt ejus prædecessores jam inde a Gregorio II. Quod Orientis Imperatores passim religionem dedissent: quod Pontificum Maximorum neglecta defensione, hostes evasissent: quod jura Ecclesie Romanae per scelus occupassent. Religionis crimen Ludovicus Augustus. Basilio Macedoni exprobravit epist. ad eundem data apud Baronium ad an. 871. §. 61. Sicut nos Christiani, inquit, per fidem Christi Abrahamæ semen existimus, & Judæi per perfidiam Abrahamæ filii esse desierunt; ita quoque nos propter orthodoxiam, idest bonam*

perium, quod ante trecentos amplius annos cum Momylo Augustulo defecerat: atque ita Romam Imperium ob destitutum a Græco Imperatore Ecclesiæ patrociniū, pervenit ad Francos. (7) Cum Carolus Imperator Roma digressus Spoleti degeret, terra ingenti concussa motu tectum Basilicæ S. Pauli Romæ excussit, quarundam Urbium Italiæ partes prostravit, montes etiam proruit. *Ob id, institutum est a Leone, ut præcedentibus tribus Ascensionem diebus supplicationes ad diversa templa haberentur: quam rem Mamertus Episcopus Viennensis in Ecclesiam suam primus intulerat, sequè pariter ingentis quondam terræmotus periculo liberaverat.* (8) De sanguine Christi, ut fama erat, Mantuæ repto

Bar. an.
801. §. 1.
Pag. §. 2.

Bar. an.
804. §. 1.
3.

nam opinionem, regimen Imperii Romani suscepimus: Græci vero propter cacodoxiam, videlicet malam opinionem, Romanorum Imperatores existere cessaverunt.

Natalis Alexander in Hist. Eccl. sæc. IX. & X. Dissertat. 1. pag. 214. tom. 6. *Quamquam ab omnibus constitutum Imperatorem Carolum dicit Anastasius, facti tamen duces & auctores unicum fuisse Leonem Papam, significat, in Vita ejusdem Leonis III. pag. 283.*

(7) De instauratione Imperii Occidentalis facta a Leone III. fufe dixit Cardinalis Sfondratus in Gallia Vindicata Dissertat. 2. §. 2. num. 7. Bellarminus De translatione Imperii a Græcis ad Francos, & Cardinalis Petra Comment. ad Constitut. Apostol. tom. 3. pag. 123. num. 7. Vide annotat. 4. ad S. Simplicium pag. 129.

(8) Sigonius lib. 4. De Regno Italiæ ad an. 801. pag. 160.

Ordericus Vitalis lib. 2. Hist. Eccl. pag. 454. inter Scriptores Historiæ Normannorum Duchesnii: *Post hæc Indictione IX. II. Kal. Maji terræmotus magnus factus est, & totam Ecclesiam S. Pauli Apostoli diruit, quam Leo Papa optime reparavit. Litanias quoque idem Prasul tribus diebus ante Ascensionem Domini iussit celebrari. Nullus prædecessorum ejus in Ecclesiis Sanctorum & ornamentis vel aliis necessariis rebus plusquam ille operatus est.*

Luitprandus Ticinensis Diaconus De vitis Rom. Pont. seu alius ejus libri auctor, in vita Leonis III. *Hic constituit, ut tres dies ante Dominicam Ascensionem Litanias celebrarentur.*

Sidonius Apollinaris lib. 5. epist. 14. *Quarum, videlicet Rogationum, nobis solemnitatem primus Mamertus Pater & Pontifex reverentissimo exemplo, utilissimo experimento invenit, instituit, invenit. Jac. Sirmondus ad hunc locum: De institutis a Mamerto Viennensi Episcopo rogationibus exstat homilia Alcimi Avici ejusdem Ecclesiæ Antistitis, & consentiunt antiqui omnes Scriptores. Quare frustra laborant, qui propterea quod Litanias, supplicationesque an-*

pertó quæsiturus, illuc Caroli Magni rogatu se contu- Pag. §. 2.
lit, compertamque rei veritatem ipse in Galliam profe- 4
ctus nunciavit. (9) Inde, Imperatore comite, proces-
sit in Germaniam, eoque petente, si vana narrantibus
credere velis, solemnibus ceremoniis decrevit B. Suit-
bertum habendum esse in numero Sanctorum. (10)

Post

de Mamertum in Ecclesia existisse legunt, ideo illum rogationum non primum auctorem, sed restauratorem dici volumus. Frustra inquam. Neque enim quæstio est, an primus Litaniarum usum in Ecclesiam invexerit, quem constat multo antiquiorem fuisse: sed an eas instituerit, quæ ante Ascensionem Domini celebrantur, Rogationesque propria jam voce nuncupantur. In quo, ut dixi, consentiunt omnes, & Sidonii verba invenit, instituit, invexit, dubitari non sinit. Rogationum ergo primus auctor Mamertus.

Micrologus cap. 57. tom. 18. Bibl. Patr. pag. 489. *Triduum Litanie ante Ascensionem Domini non Romane, sed Gallicane sunt, quia illas S. Mamertus Viennensis Episcopus instituisse legitur: quas sancti Patres non equitando, non vestibus pretiosis utendo, sed in cinere & cilicio, sicut & Majorem Litaniam, observari statuerunt. Vide Hugonem Menardum in observat. ad Librum Sacramentorum S. Gregorii pag. 393. Bonam Psalmodiæ cap. 14. §. 4. Mabillonium De Liturgia Gallicana pag. 152. & Edemundum Martene De divinis Officiis cap. 27.*

Antiquissimum esse Litaniarum, seu supplicationum publicarum usum, probat S. Ambrosius epist. 40. §. 16. pag. 951. tom. 2.

(9) *Lege Eminentissimum Auctorem Lambertinum De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 4. part. 2. cap. 10. num. 8. & 9. Vide etiam Bolland. die 15. Martii pag. 378. num. 11. & Honoratum a S. Maria tom. 3. Animadversionum in regulas & usum Critices lib. 5. Dissertat. 5. §. 1. Uterque recitat versus Joannis Baptistæ Mantuani ex libro 3. Fastorum ita canentis de S. Longini corpore una cum Christi sanguine translato Cæsarea Mantuam:*

*Sæcula post aliquot tua sunt translata per undas
Corpora in Italiam Christi cum sanguine sacro
Ad Crucis excelsa quondam vestigia lecto,
Atque in vase brevi tecum post fata sepulto,
Ultima divino sedes tibi Mantua nuru
Hospitiumque fuit . . . . Hic requiescis adhuc.*

(10) *Qui putant, hanc fuisse primam solemnem canonizationem, decepti sunt epistola S. Ludgeri Episcopi Monasteriensis, quam refert Baronius ad an. 804. §. 2. Siquidem epistolam illam, seu narrationem vitæ S. Suitberti subdititiam esse, ostendit Cardinalis Lambertinus De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 1. cap. 7. num. 13. & cap. 8. num. 2. pluribus auctoribus affirmat, primam Canonizationem a summo Pontifice solemniter factam non esse S. Suitberti, qua facta dicitur a Leone III. sed S. Udalrici Episcopi Augustani factam a Joanne XV.*

Bar. an.
809. §. 52.
53. 62.
Pag. §. 3.
4 5. 7.

Post discessum Leonis Romam, in Concilio, ab Carolo indicto Aquisgranum, de processione Spiritus Sancti a Filio disceptatum est, tandemque eo descensum, ut Legati mitterentur ad Leonem petentes, ut controversiam ipse dijudicaret, & vocem *Filioque* ab Gallicis & Hispanis Episcopis Constantinopolitano Symbolo recte insertam responderet. At nihil actum legatione ea, Leone additamentum non probante. Simul enim ut ostenderet se custodem antiquitatis, simul ut repelleret calumnias Græcorum conquerentium, non magnum fieri a Latinis auctoritatem Concilii Nicæni & Constantinopolitani, Symbolum prout a 150. Patribus Constantinopoli editum fuerat, in duabus argenteis tabulis, in altera Græcis, in altera Latinis litteris incisum, in S. Petri æde proposuit. (11) Cum annos viginti, menses quinque, & dies sexdecim fuisset omnium capitum caput, (12) anno 816. VIII. Idus Junii, clarus vitæ sanctimonia decessit: quem una die septies vel novies *Missarum solemnia sæpius celebrasse, fidelium relatione viro- rum tradit* Walafrius Strabo de rebus Ecclesiasticis cap. 21. (13)

Bar. an.
816. §. 48.
54.
Pag. §. 6.

STE-

(11) Rufius Expositione in Symbolum: *Illud non imperturus commonendum puto, quod in diversis Ecclesiis aliqua in his verbis inveniuntur adjecta. In Ecclesia tamen Urbis Romæ hoc non deprehenditur factum, quod ego propterea esse arbitror, quod neque hæresis ulla illic sumpsit exordium: & mos ibi servatur antiquus, eos, qui gratiam Baptismi suscepturi sunt, publice, idest Fidelium populo audienti, Symbolum reddere; & utique adjectionem unius saltem sermonis, eorum, qui præcesserunt in Fide, non admittit auditus. In ceteris autem locis, quantum inselligi datur, propter nonnullos hæreticos addita quadam videntur, per qua novella doctrina sensus crederetur excludi.*

Idem tamen Leo in Symbolo, quod omnibus Ecclesiis Orientalibus misit, hæc habet: *Pater plenus Deus in se, Filius plenus Deus a Patre genitus, Spiritus Sanctus plenus Deus a Patre, & Filio procedens.* Apud Baluzium Miscellaneorum lib. 7. pag. 19. Vide Mabillonium tom. 1. Musei Italici part. 2. pag. 44. & annotat. 9. ad S. Damasum pag. 93. & annotat. 7. ad Benedictum VIII. Pont. CXLVI. & Historiam nostram Apostolicam, pag. 41. editionis postremæ.

(12) Theodorus Studita lib. 1. epist. 33. ad Leonem III. apud Sirmondum tom. 5. pag. 239. & apud Baronium ad an. 809. §. 14.

(13) Bona lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 18. §. 5. multa recenset San-

XCIX.

STEPHANUS IV.

ANNO CHRISTI 816.

LUDOVICI PII 3. LEONIS ARMENI 4.

STEPHANUS IV. Marini filius, Romanus, anno 816. X. Kal. Jul. post Leonem III. successit. *Qui statim postquam Pontificatum suscepit, iussit, omnem populum Romanum: fidelitatem cum juramento promittere Ludovico Pio Caroli Magni filio: (1) idque ea de causa, ut tumultuarii soliti Romani in Romanum Pontificem, (ut vidimus in Leone) eo saltem modo coerceri possent. (2) Paulo post concessit in Galliam, eundem Ludovicum cum Irmingarda ejus conjugē consecraturus. Gratissimus ejus adventus fuit, tantoque honore Remis exceptus, quantum Pontifici summo haberi decet a Principe Christianissimo. Ludovicus, ut alia omitteram, Stephano Remos accedenti obviam egressus, ter se ad pedes ejus prostravit omni corpore, antequam ipsum alloqui auderet. Pontifex proxima die Dominica, in Ecclesia, ante Missarum solemnias, coram Clero & omni populo consecravit eum & unxit ad Imperatorem, & coronam auream miræ pulchritudinis, & pretiosissimis gemmis*

Bar. an.
816. §. 99.
100.
Pag. §. 8.
9.

storum virorum exempla, qui pluries uno die sacrificium peragebant, nulla etiam urgente necessitate, ex sola pietate in Deum: quia nimirum ea erat illorum temporum consuetudo, quam postea abrogavit Alexander II. Pontif. CLVI. ut demonstratum est annotat. 6. ad ejus vitam. Vide Lambertinum De Sacrificio Missæ sect. 2. num. 33. 36.

(1) Theganus scriptor hujus ætatis, Chorepiscopus Trevirensis, ut ait Baronius ad an. 813. §. 12. in Annalibus de gestis Ludovici Pii cap. 16. inter Scriptores Historiæ Francorum Duchesnii tom. 2. pag. 278.

(2) Baronius ad an. 816. §. 99.

Pagius ad an. 789. §. 9. *Senatus, Populusque se fideles profiterentur Pippino (ad eundem modum Ludovico) tanquam suo Defensori. Vide annotat. 3 ad Sergium II. Pontificem CIV. pag. 263.*

817. an. *mis ornatam, quam secum apportaverat, posuit supra caput ejus. Et Irmingardam Reginam appellavit Augustam, & posuit coronam auream super caput ejus.* (3)
 817. §. 1. *Novembre inito rediit Romam, atque non post multos dies claruit Dei manifestatione in nonnullis miraculis,* (4)
 Pag. §. 1. *& IX. Kal. Februar. anni insequentis 817. obiit, post mensem septimum, quam Pontifex factus fuerat.* (5)

S. PAS-

(3) Theganus citatus cap. 17. apud Duchesnium tom. 2. pag. 278. & apud Baronium ad an. 816. §. 100.

(4) Idem Theganus apud Scriptores memoratos.

(5) Apud Gratianum dist. 63. cap. *Quia sancta* 28. existat decretum inscriptum nomine Stephani Papæ, quo statuitur, ut Pontifex electus presentibus Legatis Imperialibus consecratur. Baronius ad an. 816. §. 101. Coinius ad an. 817. §. 3. Natalis Alexander in Hist. Eccl. Sæc. IX. & X. cap. 1. art. 2. Papebrochius in Conatu ad Stephanum IV. num. 2. aliique decretum illud huic Stephano IV. suppositum fuisse existimant. At Pagius ad an. 897. §. 4. legem hanc affirmat non ab hoc Stephano IV. sed a Stephano VI. aliis VII. re vera promulgatam. Respicit lex hæc Romanæ Ecclesiæ defensionem, quæ pertinet ad Imperatorem, tamquam Ecclesiæ patronum.

Eugenius II. ob turbas in electione sua coortas anno 825. cavuit, ut consecratio Romani Pontificis fieret presentibus Imperatoris Legatis *ad vitanda in posterum Comisiorum dissidia*, ut ait Pagius ad an. 825. §. 29. Eugenii II. decretum anno 849. confirmavit Leo IV. referente eodem Pagio ad an. 847. §. 9. postea anno 897. Stephanus VI. vulgo VII. (& hujus decretum recitatur a Gratiano loco memorato) denique anno 904. Joannes IX. Hic enim Concilio Romæ celebrato constituit, ut consecrationi Pontificum *ab Imperatore directi intersint Nuntii, qui violentiam & scandala in ejus consecratione non permittant fieri*, ut est apud Baronium ad an. 904. §. 13. & apud Labbeum tom. 9. Conc. pag. 305. Vide annotat. 4. ad Joannem IX. Pontificem CXVIII.

Sed cum temporis progressu Imperatorum Legati turbas & factiones excitarent magis, quam compescerent, custodiendi *Conclavis* munus dederunt Pontifices Senatori Romano, qui fidem suam obligabat Pontifici jurisjurandi formula ea quæ est in Ordine Romano Centii Camerarii apud Mabillonium tom. 2. Musei Italici cap. 48. pag. 215. At cum hujus quoque viri auctoritate ac potentia oppugnaretur potius, quam ex vetere primoque instituto defenderetur Ecclesia Romana, Nicolaus III. transtulit munus illud ad *minorum gentium praesides, us hodie videmus*, inquit Nicolaus Alemannus in Dissertat. De Lateranensibus parietinis cap. 12. legiturque decretum in cap. *Fundamenta* 17. De elect. in 6.

C.

S. P A S C H A L I S I.

ANNO CHRISTI 817.

LUDOVICI PII 4. LEONIS ARMENI 5.

POSTRIDIE mortem Stephani IV. in locum ejus *licet irvitus ac renitens*, (1) suffectus est Paschalis Bonosi filius, Romanus. Hic Theodorum Nomenclatorem ad Ludovicum Pium legavit, renovandæ pactioni a Patre ejus Avoque initæ cum Romanis Pontificibus. Imperator animo libenti indulfit omnia, & per eundem Theodorum transmisit ad Paschalem constitutionem, qua non solum jussit, rata esse quæcumque donata vel restituta fuerant Romanæ Ecclesiæ ab decessoribus suis; sed etiam Sicilia Sardiniaque adjectis donationem cumulavit. Addidit donationi legem, ut recens electi Pontifices Romani, postquam consecrati essent, ad Reges Francorum mitterent Legatos suos, qui mutuam *amicitiam & caritatem & pacem sociarent*, ut ipse loquitur in constitutione memorata. (2) Post hæc filium

Bar. an.
817. §. 2.
4. 10. 14.
15.
Pag. §. 1.
2. 9.

(1) Baronius ad an. 817. §. 4.

(2) Hujus constitutionis partem recitat Gratianus Dist. 63. cap. Ego Ludovicus 30. Integram Sigonius lib. 4. De Regno Italiae ad an. 817. pag. 171. sed & subscriptionibus carentem, & erroribus sedam. Ex quatuor Vaticanis Codicibus emendavit Baronius, inclusitque Annalibus ad eumd. an. 817. §. 10. Eandemque in Annales Ecclesiæ Francorum retulit Carolus Cointant ad an. cit. §. 6. offenditque, eam aliqua ex parte completi donationem novam, at majori ex parte confirmare ea, que donata vel restituta fuerant Romanæ Ecclesiæ.

Hæc Ludovici Pii constitutionem, a qua pendent constitutiones aliorum Imperatorum, subditiam esse dixerunt hæretici nonnulli. Carolus Molineus Calvinista, omnium primus illam in dubium revocavit. Hunc secuti Joannes Volphius, & Melchior Goldastus, alter in libro illo pestilentissimo, cui titulus: *Lectiones memorabiles & recondite*: alter in suo *Rationali Constitutionum Imperialium*. Horum vestigiis insitere postea alii, quos refellit auctor

filium suum Lotharium factum consortem Imperii, Regemque Italiae misit in Italiam, tum ut partes muneris Regii obiret jure dicundo, tum ut Regni Langobardici coronam, & Imperatoris Augusti nomen acciperet a Pontifice. (3) Solemnem ceremoniam ipso die resurrectionis Christi Domini in Æde S. Petri Paschalis peregit, & potestatem, quam prius Imperatores habuere, ei super populum Romanum concessit. (4) Anno insequente IV. Idus Februarii ex hac vita migravit, anno scilicet primo & die decimo septimo, quam summo Sacerdotio præfectus fuerat.

Bar. an.
823. §. 1.
Pag. §. 1.

Bar. an.
824. §. 1.
Pag. §. 1.

EU.

stor libri, qui inscribitur : *Il Dominio temporale della Santa Sede sopra la Città di Comacchia* cap. 7. & 8. idemque auctor libri, cui titulus : *Difesa seconda del Dominio temporale &c.* cap. 24. Vide Disputationem nostram 20. *De Constitutione Ludovici Pii ad S. Paschalem I.*

(3) Agobardus in Epistola flebili ad Ludovicum Pium cap. 4. tom. 2. pag. 45. *Lotharium consortem nominis vestri factum, Romanam misistis a summo Pontifice gesta vestra probanda & firmanda.*

(4) Ita habet Fragmentum Langobardicæ historiæ, Paulo Diacono attributum, quod exstat tom. 1. part. 2. Scriptor. Rer. Italio. pag. 184. Ideo autem Pontifices potestatem hujusmodi indulgebant Imperatoribus, ut Imperatores ea freti reprimerent turbas, motus, ac factiones Romanorum, Ecclesiamque tutarentur ab hostium injuriis. Id quod non gravate concedit Pagius ad an. 823. §. 3. & ad an. 755. §. 6. 789. §. 9. 796. §. 11. & 826. §. 1. docet, post Gregorium II. Urbis Romæ, & post Stephanum II. etiam Exarchatus administrationem summam & jus omne fuisse penes summos Pontifices.

Ludovicus Thomassinus De veteri & nova Ecclesie disciplina tom. 3. lib. 1. cap. 29. §. 6. & 7. perpenis rebus ab Gregorio II. & III. Zacharia, & Stephano II. gestis per occasionem occupatæ a Langobardis Pontificie ditionis, loquitur ad hunc modum: *Ditucidum hic est planum, quod penes Papam fuisse summam administrationem Romæ & Exarchatus, ipsum pacis fœdera sanxisse, bellis obviasse, urbes defendisse, ac recuperasse, hostes propulsasse, auctoritate apud Imperatorem & Reges circumjacentes plurimum valuisse. Ita semper, necdum nomine Principatus penes illum erat, moderante his omnibus Numis sit providentia inter sanctas bellorum tempestates.*

CI.

EUGENIUS II.

ANNO CHRISTI 824.

LUDOVICI PII XI. MICHAELIS II. BALBI 5.

IN Paschalis I. locum, cum duo per contentionem populi fuissent electi, Eugenius tamen Archipresbyter tituli S. Sabine, vincente Nobilium parte, subrogatus atque ordinatus est, anno 824. XIV. Kal. Martii. (1) Is Boemundi filius, Romanus. Lotharium Augustum Romam a Ludovico Patre missum schismatis tollendi causa, suscepit perhonorifice. Occasione ea ab Lothario, antequam Roma discederet, edita est constitutio de electione Pontificis. (2) Exinde Eugenius Con-

Bar. an.
824. §. 11.
12.

Pag. §. 1.

Bar. an.
826. §. 1.
Pag. §. 1.

(1) Annales Bertiniani ad an. 824. tom. 2. Scriptor. Rer. Italianic. pag. 516.

Ciacconius in vita hujus Pontificis: *Alter Zinzinus Rom. S. R. E. Presbyter Cardinalis electus a minori parte, post aliquot dies coactus abdicavit.* Unde id acceperit, ignotum.

(2) Partem hujus constitutionis habes apud Baronium ad an. 824. §. 13. integram & in novem capitula distributam apud Cointonium ad an. eumd. §. 21. & Pagium §. 3. Capite ejus tertio ita statuitur: *In electione autem Romani Pontificis nullus sive liber, sive servus presumat aliquod impedimentum facere. Sed illi solummodo Romani, quibus antiquitus concessum est constitutione sanctorum Patrum, sibi eligant Pontificem.*

Sigonius de Regno Italiæ lib. 4. ad an. 825. pag. 179. post recitatum hujus constitutionis partem, subjicit hæc: *Illud etiam propter tumultus superiores adjectum videtur, ut ad vitanda comitiorum dissidia aut Legati Regis, aut Rex ipse, si in Urbe adessent, consecrationi interessent. Sic enim subsequentibus annis est observatum, & postremo nova etiam lege sancitum.*

Quod Sigonius hoc loco indicat subobscurè, Pagius ad an. 825. §. 29. ponit pro certo, atque, Eugenium II. Romæ commorante Lothario, decrevisse, ut Legati Imperatoris interessent consecrationi Romani Pontificis. Idque eam ob rem, ut animadvertit Pagius junior in ejus Vita §. 6. quod verebatur, ne jus confirmandi electionem Romani Pontificis ab Orientalibus Imperatoribus

cilium sexaginta Episcoporum Romæ habuit, & canonicibus duodequadraginta Ecclesiæ disciplinam emendavit. (3) Institueritne ritum purgationis per aquam frigidam, dubitatur. (4) Decessit mense Augusto anni 827. anno Pontificatus tertio jam exacto. Quot menses ac dies supra annos tres Romanam Ecclesiam administraverit, incompertum. Siquidem, ut ait Pagius, nullibi apud antiquos dies ejus mortis memoratur.

An. 827.
§. 26.
Pag. §. 7.
3.

VA-

bus antea usurpatum, Lotharius quoque sibi assumeret atque vindicaret. Etenim videbat, Lotharium Imperatorem omnes honores affectare, quibus Imperatores Græci alias affecti fuissent, & periculosum esse hac in re voluntati ejus refragari. Eugenii II. decretum postea Leo IV. Stephanus VI. & Joannes IX. confirmarunt, ut dictum est annotat. 5. ad vitam Stephani IV. pag. 254. Vide annotat. 3. ad Sergium II. pag. 264.

(3) Canon 7. cavet, ut juxta Ecclesiam claustra constituantur, in quibus Clerici disciplinis Ecclesiasticis vacent. Omnibus unum sit refectorium, ac dormitorium. Apparet in his verbis-specimen quoddam Seminarii Clericorum instituendi.

Canon 34. est De scholis reparandis pro studio litterarum: cui canoni nonnulla addidit Leo IV. ut legere est apud Labbeum tom. 8. Conc. pag. 107. 112. 117. Harduinum tom. 5. pag. 65. 69. & Pagium ad an. 826. §. 2.

(4) Ducangius in Glossario verbo *Aque*: *Aque, vel aqua frigida judicium una ex purgationibus vulgaribus, quas judicia Dei appellant: qua criminis alicujus suspectus, vel de gravi aliquo facinore delatus, in aquam demergebatur: ita ut si supernataret, nocens ac reus, contra si in imum delaberetur, innocens judicaretur.*

Ritum hujus purgationis, seu probationis per aquam frigidam ab Eugenio Papa II. instituta refert Mabillonius in Veteribus Analectis pag. 161. ex Remigianis membranis pervetustis, sæculo IX. exaratis.

Natalis Alexander in Hist. Eccl. sæc. IX. cap. 1. art. 4. vix sibi persuadere potest, id ab Eugenio Papa inventum, & ab omnibus Christianis observari jussum. Itaque quatuor rationibus desumptis ex Ritu ipso Probationis contendit fidem habendam non esse membranæ Remigianis.

Tertia est hujusmodi. An credibile est Eugenium II. vetuisse juramentum super Altare, vel Reliquias Martyrum propter periculum perjurii, & jussisse, ut hominibus de homicidio aut furto suspectis Corpus Christi daretur ad probationem; qua in re periculum evidens erat sacrilegii?

Franciscus Pagius in vita hujus Pontificis §. 15. sentit cum Mabillonio, & rationes Natalis Alexandri refellit. Zegerus Bernardus Van Espen Juris Ecclesiastici universi part. 3. tit. 8. cap. 4.

De

CII.

VALENTINUS.

ANNO CHRISTI 827.

LUDOVICI PII 14. MICHAELIS II. BALBI 8.

VALENTINUS Petri filius, Romanus, & Romanæ Ecclesiæ Archidiaconus, quo die electus, quo die mortuus sit, incertum est. Illud constat, brevissimum fuisse Pontificatum ejus. Cum enim ad diem quadragesimum Pontifex fuisset, anno 827. excessit e vita. (1) In Annalibus Bertinianis a Romanis electus dicitur, & ordinatus, nulla facta mentione consensus Imperatoris. (2)

Bar. an.
827. §. 27.
29.
Pag. §. 7.

R 2

GRE-

De Purgatione vulgari & canonica §. 16. & 17. disputat in partem utramque, & §. 18. *Quidquid sit, hoc satis constat, ritum hunc multis sæculis tum in Francia, tum alibi multum familiarem fuisse, uti & alias purgationes vulgares.* Vide D. Thomam 3. part. quæst. 80. art. 6. ad 3. & Christianum Lupum ad S. Leonis IX. Concilium Moguntinum pag. 230. tom. 4. ubi probat eos per sacrosanctam Eucharistiam, aut Sacrificium purgari, esse Ecclesiæ morem admodum antiquum.

(1) Mabillonius Comment. in Ordinem Romanum cap. 18. pag. 117. ex iis, quæ de hujus Pontificis consecratione scribit Anastasius ad hunc modum concludit: *Tunc ergo hi erant consecrationis ritus, nempe ipsa novi Pontificis consecratio ad S. Petrum, impositio ejusdem in sedem S. Petri, oblatio Sacrificii per novum Pontificem, convivium, munera in Senatam & populum erogata, quæ Presbyteria vulgari nomine appellabant.*

Idemque pag. 119. Valentini exemplo docet, Diaconum, prætermisso Ordine Presbyteratus, consecratum fuisse Pontificem. *Valentinus quippe Archidiaconus, ex Anastasio, statim a sua electione condignis gloriæ laudibus ad Lateranense Patriarchium deductus, & in Pontificali est positus throno.* Vide annotat. 1. ad Sabinianum pag. 179.

(2) Tom. 2. Scriptor. Rer. Italic. pag. 518.

CIII.

GREGORIUS IV.

ANNO CHRISTI 827.

LUDOVICI PII 14. MICHAELIS II. BALBI 8.

Bar. an.
927. §. 29.
32.
Pag. §. 7.
8.

Pag. an.
820. §. 9.
Bar. an.
829. §. 7.

GREGORIUM IV. Joannis filium, Romanum, Pontificiam dignitatem constantissime recusantem, vel statim, vel paullo post Valentini obitum Clerus, populusque Romanus Pontificem esse voluit. Hujus inauguratio prorogata. Siquidem non prius ordinatus est, quam Legatus Imperatoris Romam venit, & electionem populi, qualis esset, examinavit. (1) Altero hujus Pontificis anno, Christi 828. corpus S. Marci Evangelistæ Venetias Alexandria delatum est, & anno insequente in Ducali Basilica, in ejus honorem construi cœpta, reconditum. (2) Eodem anno Gregorius

(1) Annales Bertiniani tom. 2. Scriptor. Rer. Italic. pag. 518. Baronius ad an. 827. §. 31. *Vigebar adhuc in Ecclesia Romana consuetudo, ut populus postularet, qui præficiendus esset Romanus Episcopus, Clerus autem simul una secum consuleret, quis esset Pontifex eligendus. Studiis vero postea contrariis sepe sepius scissa Civitas, ut bellis civilibus consumeretur, frequenter accidit: unde opus fuerit in Clerum refundere omnia amore tranquillioris status: sicque illud evenit, ut diversis occasionibus postulantibus, modus sepe mutatus inveniatur electionis summi Pontificis, cum tamen apud Romanum Clerum semper fuerit summa verum, adeo ut nunquam legitimus sit Pontifex habitus, quem non Clerus elegerit, uti vidimus superius in Constantino per laicos intruso Pontifice.*

(2) Bernardi Monachi Franci Itinerarium factum in loca Sancta anno 870. apud Mabillonium in Actis Sanctorum Ordinis S. Benedicti sæc. 3. part. 2. pag. 523. num. 6. *Alexandria mari adjacet, in qua prædicans S. Marcus Evangelium gessit Pontificale officium. Extra cujus portam orientalem est Monasterium prædicti Sancti, in quo sunt Monachi apud Ecclesiam, in qua prius ipse requievit. Venientes vero Veneti navigio tulerunt furtim Corpus a custode ejus, & deportarunt ad suam insulam.*

Quod testimonium hominis seve equalis validissimum est ad firmandam Venetorum possessionem, ut ait idem Mabillonius in Anali-

gorius Ostiam Urbem reedificavit, ac novis mœnibus cinxit adversus Saracenos, qui Sicilia potiti, universas Italiæ oras piraticis sceleribus infestabant, eamque ex suo nomine *Gregoriotolim* appellavit. Eodemque anno & sua, & Lotharii Imperatoris auctoritate Cœnobitis S. Justinæ Patavinæ affirmavit latifundia ab Opilione Patritio Romanorum donata, ac possessiones ceteras, quæ etiamnum fere omnes sunt in eorum potestate.

(3) Cum filii Ludovici Pii Lotharius Augustus, Pippinus Aquitanix Rex, & Ludovicus Rex Bajoariæ defecissent a Patre, bellumque pararent adversus eum, Gregorius contendit in Galliam, ut operam impenderet conciliandæ paci. (4) Sed re infecta, Romam rediit. Interim Compendii *Concilium Episcoporum*, quos filii Reges contraxerant, habitum, Imperiumque Patri abrogatum. Quod decretum mox a Gregorio Pontifice rescissum est, (5) atque inde Ludovicus Pius restitutus in gradum pristinum. Hic postea Gregorii monitu Festum omnium Sanctorum, quod usque a Bonifacio IV. Kal. Novembr. Romæ colebatur, etiam in Gallia atque Germania celebrari voluit. Exinde Novembris dies primus festus, & Sanctis omnibus sacer haberi cœptus ab Ecclesia universa. (6) Mortem Gregorius occubuit IV. Kal. Februar. anno 844. *sexto decimo*, quam regnare cœperat. Quot præterea menses ac dies Pontificatum obtinuerit, apud neminem probatæ fidei auctorem reperio.

Bar. an.
833. §. 7.
9. 16. 20.
Pag. §. 6.
7. 8.

Bar. an.
834. §. 4.
Pag. §. 2.

Bar. an.
835. §. 45.
Pag. §. 13.

Bar. an.
843. §. 12.
Pag. §. 5.

R 3 SER-

nalibus Benedictinis lib. 37. ad an. 870. §. 12. pag. 154. tom. 3. Vide nostram Historiam Apostolicam, *De S. Marco Evangelista*, interrogatione postrema pag. 333.

(3) Constitut. 2. pag. 173. tom. 1. amplissimæ Collectionis Bullarum editæ a Carolo Cocquelines.

(4) Hujus *diffidii causam ab imperii divisione ortam* refert Petrus De Marca lib. 4. De Concordia Sacerdotii & Imperii cap. 11. §. 2.

(5) Paulus Æmilius De rebus gestis Francorum lib. 3. pag. 54.

(6) Vide annotat. 1. ad Bonifacium IV. pag. 183. & Mera- tum ad Gavantum tom. 2. part. 1. pag. 545.

CIV.

SERGIUS II.

ANNO CHRISTI 844.

LOTHARII 5. MICHAELIS III. 3.

Bar. an.
844. §. 1.
3. 4. 10.
13.
Pag. §. 1.
2.

QUINTUS decimus dies erat ab eo die, quo Grægorius IV. obiit, cum Sergius II. Sergii filius, Romanus, in ejus locum IV. Idus Febr. Pontifex inauguratus est, inconsulto Lothario Imperatore. *Os porci* appellatum, ideoque primum omnium Pontificum mutasse nomen minus honestum, sumpto *Sergii* nomine, invenies apud quosdam. Nolim his credas. (1) Sed neque illis velim adjungas fidem, qui scri-

(1) *Os porci*, seu *bucca porci* non fuit nomen Sergii II. sed, ut quidam putant, Sergii IV. Non igitur ob eam rem nomen mutavit. Baronius ad an. 844. §. 1. *Quos delectat fabulas veris interere, hunc primum fuisse tradunt Romanum Pontificem, qui creatus Papa nomen sibi mutavit, eo quod nomen indecens tanto sacerdotio visus esset se habere. Sed scias id factum in Sergio IV. neque id accidisse ob turpitudinem nominis, sed reverentia causa. Cum enim ille Petrus vocaretur, indignum putavit eodem se vocari nomine, quo Christus primum ejus Sedis Pontificem, principem Apostolorum, ex Simone Petrum nominaverat. Verum id factum primum ab Octaviano, qui vocatus est Joannes XII. alii tradunt. Hic autem, ut ait idem Baronius ad an. 955. §. 4. re vera primus inventus, qui mutavit sibi nomen, ut qui ex Octaviano voluerit nominari Joannes.*

Angelus de Nuce in Leonis Ostiensis Chron. Casin. lib. 3. cap. 66. num. 6. pag. 476. *Sane Christus novum Ecclesia Pontificem Simonem constituens, Petrum vocari voluit, ex Augustino in Joann. cap. 1. tract. 7. §. 14. ut inde mos iste originem derivare potuerit: eo etiam addito, quod nonnulli Pontifices nomina barbara prius haberent, quæ Romanis auribus durum & ingratum quid sonabant; ideoque cum ex Germania & Gallia Gerbertus, Suidgerus, Poppo, Hildebrandus venissent, in Silvestrum, Clementem, Damatum, Gregorium mutati sunt. Hadrianus tamen VI. & Marcellus II. Baptismatis nomina in Pontificatu retinere. Vide annotat. 2. ad Joannem XII. Pont. CXXXIII. & annotat. 1. ad Joannem XIV. Pont. CXXXIX. & Historiam nostram Apostolicam in D. Petro pag. 69.*

bunt, Ludovicum II. Lotharii filium ab hoc Pontifice Imperatorem coronatum. Nam Ludovicus a Patre Rex Italiae seu Langobardorum constitutus, Romam veniens, Regis duntaxat titulo ab Sergio sacro oleo inunctus est. (2) Consecratione peracta, postulatum a Pontifice, ut permetteret, Romanorum proceres fidem suam Ludovico Regi (ut Ecclesiae defensori) iurjurando obligare. Id vero minime impetratum. Noluit enim Sergius, superstite Lothario Imperatore, alium ab Romanis pro Ecclesiae defensore ac patrono haberi. (3) *Sacra Limina, seu Venerabiles Gradus,*

R 4 quos

(2) Anastasio Bibliothecario credere placet, qui pag. 351. narrat, Ludovicum a Pontifice Regem duntaxat inauguratum. Anastasio consentiunt Annales Bertiniani ad an. 844. Diplomata, quae exhibent annum Ludovici primum conjunctum cum anno 844. explicanda sunt de anno primo Regni ejus Langobardici. Etenim Ludovicus II. quatuor epochas usurpavit. Prima ducit initium ab anno 844. quo a Sergio II. coronatus est, tamquam Rex Langobardorum. Secunda ab anno 849. quo a Patre consors Imperii est factus. Tertia deducitur ab anno 850. quo ipsum Leo IV. unctio-
ne sacra constituit Imperatorem. Quarta ab anno 855. desumitur, quo Lothario Patri demortuo successit, ut docet Pagius ad an. 844. §. 4. & in Dissertat. Hypatica cap. 4. §. 16. Itaque non Sergius II. sed ejus successor Leo IV. Ludovicum II. Imperatorem inauguravit. Testatur id Annalista Bertinianus ad an. 850. *Lotharius filium suum Ludovicum Romam mittit, qui a Leone Papa honorifice susceptus, & in Imperatorem unctus est.*

(3) Anastasius Bibliothecarius in vita Sergii II. pag. 352. *His peractis a predicto postulaverunt Pontifice, ut omnes Primates Romanorum fidelitatem ipsi Ludovico Regi per sacramentum promitterent. Quod prudentissimus Pontifex fieri nequaquam concessit, sed sic orsus est illis: Quia si vultis, Domino Lothario magno Imperatori hoc sacramentum ut faciant, solummodo consentio atque permitto. Nam Ludovico ejus filio ut hoc peragatur, nec ego, nec omnis Romanorum nobilitas consentit. Tunc demum in eadem Ecclesia sedentes pariter tam beatissimus Pontifex, quam magnus Rex, & omnes Archiepiscopi, atque Episcopi, stantibus reliquis Sacerdotibus, & Romanorum ac Francorum Optimatibus, fidelitatem Lothario magno Imperatori semper Augusto promiserunt.*

Cointepori in Annalibus Ecclesiasticis Francorum ad an. 824. §. 21. *Deinde fidelitas illis (Regibus Francorum) a Papa populoque Romano promittebatur. Exemplum habes apud Anastasium in Sergio II. qui Lothario Ludovici Pii filio fidelitatem cum Romanis promisit. Istius fidelitatis juramentum duabus praecipue consistebat in rebus, quarum una spectabat ad Pontificem, ad Francorum Reges*

alic-

quos Hierosolymis Jesus Christus Dominus noster suis
 Bar. an. gressibus & Sanguine consecravit, dudum Laterani la-
 847. §. 2. tentes, in sui Pontificatus primordiis ante Fores Eccle-
 6. sie Lateranensis in Scalam vulgo Pilati dictam adapta-
 Pag. §. 3. vit. (4) Mortuus est anno 847. VI. Kal. Februarii,
 cum annos ferme tres Summi Sacerdotis munere fun-
 ctus esset.

S. LEO

altera. Francorum enim Regibus Romani promittebant se Romanis Pontificibus tamquam Urbis Dominis obediuros, & ad illam promissionem Lotharius capitulo primo respexit: Decernimus, ut Domino Apostolico in omnibus iusta fervetur obedientia, seu ductibus & iudiciis suis ad iustitiam faciendam: Item capitulo nono sic: Novissime præcipimus & monemus, ut omnis homo, sicut Dei gratiam & nostram habere desiderat; ita præstet in omnibus obedientiam atque reverentiam Romano Pontifici. Romanus vero Pontifex, populusque Romanus Regibus Francorum, tamquam defensoribus ac protectoribus, promittebant in eorum amicitia se permansuros, adeoque constanter, ut eosdem, quos illi, cum amicos, tum inimicos in perpetuum habituri essent. Præterea Francorum Reges ex Officio, tamquam defensores ac protectores, Urbis, Ecclesieque Romane tranquillitati quolibet tempore, non tantum per Legatos, sed etiam per se, quando res exigebat, diligentissime studebant. Eo consilio Lotharius, cum tumultus in Urbe post mortem Romani Pontificis ortus fuisset, jussu Ludovici Patris hoc anno Romam profectus est, ibique constitutionem edidit multa complectentem capita, quæ pertinent ad eandem Urbis quietem. Unum est de Pontificis electione, quia nuperrime post obitum Paschalis Urbis duas fuerat in partes divisa. Sunt alia de iudiciis, deque rebus Ecclesiarum occupatis, atque hæc tota spectant ad æquitatem, sine qua pax in Civitate custodiri nequit. Nullum igitur in Lothariana constitutione verbum occurrit, quo tibi jure persuadeas, supremum tunc Urbis dominium non penes Papam, sed penes Francorum Regem fuisse.

(4) Ita de decessore suo Sergio II. loquitur Paschalis II. in Constitutione edita anno 1099. quæ servatur in Archivo Lateranensi, teste Card. Lambertino De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 4. part. 2. cap. 26. num. 15. qui in eodem capite narrat, memorata Sacra Limina, seu venerabiles gradus, seu Scalas Sanctas Salvatoris nostri appropinquantis ad mortem vestigiis calcatas, ac Sanguine reperfus, & juxta antiquorum Patrum traditionem pietatis causa ab Hierosolymis ex Prætorio Pilati Romam opera S. Helenæ matris Constantini Imperatoris translatas apud S. Joannis Lateranensem Basilicam asservari. Scalaram gradus esse octo supra viginti: hos Constantinum Imperatorem posuisse in Porticu Palatii juxta Scalam, quæ ducebat ad Patriar-

sbium: Sergium II. anno 844. cum injuria temporum non essent

CV.

S. LEO IV.

ANNO CHRISTI 847.

LOTHARII 8. MICHAELIS III. 6.

JUSTIS Sergio II. nondum solutis, Leonem IV. Ra-
doaldi filium, Romanum, Presbyterum insignem
prudentiæ laude ac sanctitatis Romani Pontificem
creant, & post menses duos ac dies quindecim, III. Bar. an.
847. §. 7.
Idus April. periculum Urbi metuentes ab Saracenis, 8. 21. 22.
consecrant sine auctoritate Imperatoris, (1) & *mo-* Pag. §. 3.
rem conservantes antiquum, pedes osculantur. (2) I-
pso Pontificatus initio ejus sanctitas enituit. Namque
flagrantissimum Urbis incendium signo Crucis extin-
xit, & serpentem teterrimum, cujus veneno atque ad-
eo afflatu multi absumebantur, fufis ad Deum pre-
cibus exterminavit. Cujus beneficii, ope B. Mariæ Bar. an.
855. §. 9.
Virginis, recurrente ejus in Cælum Assumptionis festo
die, impetrati ut perenne esset ad posteros monumen-
tum, decrevit Festum illud celebrandum per dies o-
cto.

amplius in Salarum formam dispositi, ædificio constructo collo-
casse ante Basilicam Constantinianam, seu Lateranensem: Cælesti-
num III. collocasse ante Sacrum *Patriarchium* juxta Porticum La-
teranensem: denique Sixtum V. nobile illud, quod adhuc exstat,
Ædificium construxisse, ac Sanctarum Salarum gradus disposuisse
ante *Capellam* toto terrarum orbe celeberrimam, quæ dicitur *San-
cta Sanctorum*, ut legitur in Constitutione 105. ejusdem Sixti in
Bullario Romano.

(1) Haud expectatis Imperatoris Legatis, qui interessent con-
secrationi novi Pontificis. Vide annotat. 4. ad Stephanum IV,
pag. 245.

(2) Anastasius Bibliothecarius in Vita hujus Pontificis pag. 358.
Idem in vita Constantini pag. 160. loquens de Justiniano Impe-
ratore: *Augustus Christianissimus cum Regno in capite se prostra-
vit pedes osculans Pontificis.* Vide Christianum Lupum in Schof.
ad Dictatum Gregorii VII. can. 9. Operum tom. 5. pag. 195. &
notas ad Anast. Biblioth. tom. 4. pag. 128.

- Bar. an. 853. §. 33. Pag. §. 12.
- Et. Ludovicum II. a Patre Lothario assumtum Imperii focium, & Romam missum, sacro oleo delibutum constituit Imperatorem. (3) Concilium Romæ habuit ad Ecclesiasticam disciplinam emendandam, & mores regendos, in eoque Anastasium Tituli S. Marcelli presbyterum Cardinalem gradu amovit, quod Parochiam suam per quinquennium deseruisset. (4) *Anschario* autem *Hamburgensi Pontifici privilegium concessit, in quo ipsi ejusque successoribus præter usum Pallii tribuit ornari caput ejus mitra, portari ante ipsam Crucem: quod argumento est, id non cuivis Episcopo citra privilegium licuisse.* (5) In eodem Concilio can. 34. præcepit, ut vel in ipsis vicorum scholis Professores essent, qui *Scripturas interpretarentur, & Officia Divina exponerent.* (6) Hæc Leo pro sua in Ecclesiam auctoritate. Pro suo autem in humanas res dominatu atque imperio, ne S. Petri ædes exinde pateret incur-
 Bar. an. 855. §. 1. Pag. §. 1.
- tionibus Saracenorum,
 .. nutu Domini, Francique juvamine Regis, (7)
- mce-

(3) Ut est in Annalibus Bertinianis ad an. 850. tom. 2. Script. Rer. Italic. pag. 531.

(4) Ex hoc Concilio discimus tria. Unum, maximam jam tum fuisse Cardinalium dignitatem, cum tres Episcopi missi fuerint, qui Anastasium Cardinalem vocarent ad Concilium. Alterum, Cardinales, saltem Episcopos & Presbyteros, debuisse in Parochia sua commorari atque residere. Tertium, usurpari cœptum morem notandi Acta publica annis Pontificatus Præfulum Romanorum. Siquidem tum apud Anastasium in vita hujus Pontificis pag. 388. tum apud Harduinum tom. 5. Conc. pag. 69. legitur Concilium hoc habitum anno *Pontificatus sanctissimi ac cœngelici & universalis quarti Papa Leonis septimo*, qui annus respondet anno Christi 853.

Itaque fallitur Gulielmus Burius in Vita Paschalis II. Pontif. CLX. scribens in hunc modum: *Fuit hic primus Papa, qui annos Pontificatus sui, sicut Imperator Regni, computare & subscribere cepit.*

(5) Mabillonius Præfat. in Sæculi IV. Benedictini part. 2. n. 182.

(6) Pagius ad an. 826. §. 2.

Verba cœnons sunt hæc apud Labbeum tom. 8. Conc. pag. 117. *Esti liberalium artium præceptores in plebibus, ut assolet, vane inveniuntur; tamen Divina Scriptura magistri, & institutores Ecclesiastici Officii nullatenus desint.*

(7) Flodoardus in Vita hujus Pontificis tom. 3. Script. Rer. Italic. part. 2. pag. 296.

mœnia circumdedit colli Vaticano, & antiquæ Urbis addidit novam ab nomine ejus *Leoniam* dictam. (8) Corfos finibus patriis expulsos a Saracenis recepit in Urbem Portuensem, novis operibus munitionibusque septam. Centumcellas ab iisdem Barbaris dirutas restauravit, & loco munitiore divinitus sibi per nocturnum visum indicato statuit. Hortæ quoque & Ameriæ portas murosque refecit. Caussam Gratiani nescio cuius magistri militum, & *Romani Palatii Superistæ* delati apud Ludovicum II. quod consilia agigaret de Imperio transferendo ad Græcos, una cum eodem Ludovico cognovit. Haud ita multo post, cum annos octo, menses tres, & dies sex gessisset Pontificatum, XVI. Kal. Sextil. anno 855. sanctissimam animam efflavit. Huic Joannam Papissam quidam suggerunt. *Verum hæc fabula jam demum apud Eruditos sic male olet, ut de ea plura dicere vetet pudor: tametsi Heterodoxi quidam eam propugnare pergant, ut ridiculo commento suos affectas pascant.* (9)

Bar. an. 854. §. 1.

3.

Bar. an. 855. §. 5.

6.

Pag. 5. 5.

6.

BE-

(8) *Civitas hæc Leoniana, Burgum S. Patri comprehendens, ab Urbano VIII. amplioribus munitionibus circumsepta est nostra ætate.* Angelus de Nuce in Chron. Casin. Leonis Ostiensis lib. 1. cap. 27. annotat. 10. pag. 302.

Lambertinus De Sacrificio Missæ sect. 1. num. 110. pag. 51. *Leoni II. tribuitur Oratio* Deus cujus dextera Beatum Petrum, qui eam composuisse dicitur Neapolitanis pro defensione Ecclesiæ dimicantibus navali prælio cum Saracenis. Idem Pontifex composuit & illam, Deus, qui Beato Petro collatis clavibus, cum, condita Civitate Leonina, ad ejus portas seras apponeret, quod refertur Durandus lib. 7. cap. 15. Nunc quibusdam dentis a nobis recitantur: integras habes apud Labbeum tom. 8. Conc. pag. 12. & 19.

Apud eundem Labbeum pag. 33. exstat ejus Homilia *De cura Pastorali*, quam per Episcopos omnibus Sacerdotibus curam animarum gerentibus intimari voluit.

(9) Mabillonius Præfationis in sæculum Benedictinum sextum parte altera, num. 6.

Ceterum nec Marianum Scotum, nec Martinum Polonum (quod nonnulli asseruerunt) mendacii hujus architectum fuisse; demonstratum est a viris doctis, ut legere licet apud Cardinalem Lambertinum De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 3. cap. 10. num. 4.

Pagius uterque existimat, mendacium hoc procusum fuisse post annum 1278. quo obiit Martinus Polonus. De ejus origine alii

alia

alia scriptis tradunt. Joannes Aventinus lib. 4. Annal. Bojorum cap. 20. §. 52. putat, ei causam præbuisse Joannem IX. quem, ut sibi familiarem, *Theodora scortum nobile atque imperiosum Romanis impofuit, primariumque Sacerdotem creavit*. Panvinius in annotat. ad Platina[m] pag. 106: credit, *banc fabulam ex Joannis Papa XII. viri impuri vita manasse*.

Bellarminus lib. 3. De Rom. Pont. cap. 24. *Fortasse hinc nata est hæc fabula de Joanne femina. Cum enim rumor esset, quamdam feminam fuisse Pontificem Constantinopolitanum; & deinde paulatim, omisso nomine Constantinopolitani, remansisset fama & opinio de femina Pontifice, & Pontifice universalis: cæperunt aliqui in odium Romanæ Ecclesiæ dicere, feminam illam Romanum Pontificem fuisse.*

Baronius ad an. 879. §. 5. *Quod Joannes Papa VIII. loco supplicii persolveris premia scelestissimo viro (Photio) magnam existimationi sue & cathedræ Pontificiæ notam inussit. Hinc puto factum (si qua tamen veritatis vel saltem species mendacii apertissimi esse potuit) quod ob nimiam Joannis animi facilitatem & mollitudinem, abjecta penitus omni virilitate, fractus animo, Sacerdotalis constantia expertus, atque robore enervatus; non Papa, ut Nicolæus & Hadrianus, sed Papissa fuerit contumeliæ loco dictus, utpote qui nec resistere sciret eunucho, quique vinceretur a semiviro, non vir, sed esset femina potius nuncupandus: & sic nomen contumeliæ transierit posteris rerum inscius in veritatis opinionem, atque ita a compluribus decantatum fuerit, Joannem VIII. Papam fuisse feminam: sicque jactata vulgò invenerit eo modo locum fabula. Placuit magnis viris, ut ait Pagius ad an. 879. §. 9. illa Baronii conjectura: & hujus exemplo Papebrochius in Conatu Chronico-Historico ad Joannem VII. num. 1. pag. 203. suspicatus est, pusillanimitatem non Joannis VIII. sed Joannis VII. in non refellendis Canonibus Trullensibus, eidem fabulæ occasionem dedisse.*

Allatius in *Confutatione fabulæ de Joanna Papissa ex monumentis Græcis*, ejus originem revocat ad Thiotam mulierem Pseudopphetissam, quæ regnante Leone IV. damnata est in Concilio ab Germaniæ Episcopis celebrato. Pagius ad an. 853. §. 14. & ad an. 879. §. 9. confictam putat a Valdensibus Romanæ Ecclesiæ hostibus. Alii, ut est apud laudatum Cardinalem Lambertinum, eam dicunt ex *Lutheranorum laticibus erutam*.

Porro non de nomine commentitiæ hujus feminæ, non de patria convenit; adeo nullus est mentiendi modus. Vide Labbeum in Cenotaphio Joannæ Papissæ everso penitusque exciso, tom. 8. Conc. pag. 154. Launojum lib. 4. epist. 8. tom. 5. part. 1. pag. 563. & memoratum Panvini[m], qui pag. 104. hæc habet: *Nemo Romæ legitimus umquam Pontifex creatus fuit per annos plus minus nongentos a S. Petro Apostolo usque ad Formosum Papam, qui ab incunæ etate Romana in Ecclesiâ educatus non esset, & per omnium Ordinum Ecclesiasticorum gradus ad Diaconatum ad minus, vel Sacerdotium saltem non ascendisset. Quod facile Pontificum seriem consideranti, inviolabiliter observatum fuisse, manifestum erit: & moda*

femina

CVI.

B E N E D I C T U S III.

ANNO CHRISTI 855.

LUDOVICI II. I. MICHAELIS III. 14.

MORTUO Leone IV. statim habita comitia Pontifici creando, & Benedicto III. Petri filio, Romano, Tituli S. Callisti Presbytero, invito & abnuenti summum Sacerdotium mandatum. Electio, *consuetudo prisca ut poscit*, (1) Lothario, & Ludovico Augustis missa per Legatos. Hi Romam reversi, Arsenio Episcopo Iguvinorum instigante, deserunt Benedictum, & una cum aliis factiosis hominibus *Anastasium* Presbyterum olim Cardinalem, quem in Romana Synodo a Leone IV. redactum in ordinem diximus, Pontificem constituunt. Factioni primum favere visi sunt etiam Imperatorum Legati, qui Romam missi fuerant, ut consecrationi novi Pontificis interessent. Post triduum tamen, cum cernerent, Clerum, populumque constanter habere Benedictum pro Pontifice, ipsi quoque in eum consentire, pro quo minime ambigue jus staret. Itaque Anastasio expulso, Benedictus III. coram iisdem Legatis anno 855. III. Kal. Octobr. *Dominico die, ut mos est, & antiqua traditio dicitur,*

Bar. an.
855. §. 36.
38.
Pag. §. 10.

con-

*femina ignota, incerte originis, & patrie, sine ullo ordine & re-
simonio ante acta vite, ita inconsulto Pontifex fieri potuit? Vide
annotat. 11. ad S. Leonem IX. Pont. CLII.*

(1) Anastasii hæc verba sunt, ex quibus colligunt nescio qui, Lotharium & Ludovicum usurpasse sibi jus electi Pontificis confirmandi. Injuria tamen. Aliud enim est petere ab Imperatore confirmationem electionis, aliud eidem significare electionem. Anastasius autem non dicit rogatos a Romanis memoratos Principes, ut ratam haberent electionem Benedicti III. sed tantum de ejus electione factos fuisse certiores, ut ea cognita mitterent Legatos suos, qui præsentibus, sicut ante sæpe dictum est, consecrationi adessent, ad tollendas certationes & comprimendos motus seditiosorum.

- Bar. an. 856. §. 6. consecratus ordinatusque est Pontifex. (2) Michael Imperator secundum antiquam consuetudinem, cum accepisset, novum Romæ creatum esse Pontificem, legationem ad eum misit cum muneribus; de quibus meminit Anastasius. (3) Benedictus anno 857. concessit habitatoribus Civitatis Teramnensis in perpetuum dictam Civitatem, (4) quod illam refecissent excisam a Ducibus Spoletanis. Anno insequente VI. Idus April. moritur, 858. §. 1. post annos duos, menses sex, & dies decem, quam Pontifex factus fuerat.

CVII.

S. NICOLAUS I. MAGNUS.

ANNO CHRISTI 858.

LUDOVICI II. 4. MICHAELIS III. 17.

- N**ICOLAUS Theodori filius, Romanus, omnia agens, ne Pontifex fieret, omnium summa voluntate Pontificali muneri præponitur. Antediem VIII. Kal. Majas anno 858. præsentente Ludovico II. inaugurat, & in Apostolica Sede collocatus insignitur Pontificia corona. (1) Huic quoque in Pontificibus cognomen

(2) Ex his itidem Anastasii verbis colligere est, Ordinationes Pontificum Romanorum non nisi diebus Dominicis aut solemnioribus Festis fieri solitas esse: quod quidem Onuphrius in Chronico Ecclesiastico, Blondellus in Apologia pro sententia Hieronymi de Episcopis & Presbyteris, ac in libro contra primatum Ecclesiæ, Jacobus Capellus, & quidam alii jam observarunt, & nunc apud omnes in confesso est: Pagius ad an. 855. §. 10.

(3) Baronius ad an. 856. §. 6.

(4) Constitutio Benedicti III. apud Ughellum tom. 1. Italix Sacræ pag. 753.

(1) Franciscus Pagius in vita hujus Pontificis §. 2. Hæc est prima, ni valde fallor, coronationis summorum Pontificum mentio. Non enim memini me legisse, aliquem ex Romanis Pontificibus antea coronatum fuisse. Hæc coronatio facta est in Ecclesia Lateranensi, licet postea, ut in Paschali II. in Celestino III. & alibi videbimus, Pon-

men *Magno* ex rebus gestis datum. Ex his perstringo admodum paucas. Concilia septem Romæ celebravit, in quorum altero extinxit reviviscentem hæresim *Theopaschitarum*. (2) Ignatium Constantinopolitanorum Patriarcham, quem Bardas Michaelis Imperatoris avunculus, oblato falso crimine, in fontem opprefferat, ac tamquam reum majestatis dejecerat Episcopatu, constanti semper animo defendit, ac Photium eunuchum superbi ingenii, pravæ mentis, linguaque immodicum, in ejus locum per summam injuriam subrogatum, in quarto Romano Concilio interdixit piorum communionem. (3) *Ab Nicolao Papa damnatus ipse, vicissim*

Bar. an.
863. §. 49.
50.
Pag. §. 1.

Pontifex semper coronatus sit in Ecclesia Vaticana, e qua redibat coronatus in Lateranum. Unde suspicor in Anastasio, ubi legitur: Lateranum perductus coronatur, legendum esse, Lateranum perductus coronatus.

(2) *Hic, ut est in epist. 7. ejusdem Nicolai, apud Baronium ad ann. 862. §. 21. & apud Labbeum tom. 8. Conc. pag. 289. & 738. ajunt, quia Redemptor noster & Dominus Jesus Christus Deus & Dei filius passionem Crucis secundum Deitatem sustinuit, quod impium est, & catholicis mentibus execrabile.*

(3) *Baronius ad an. 858. §. 51. Qualis esset Photius, & cujus ordinis ante Patriarchatum, Nicetas enarrat, nimirum nobilitate insignem, Protospatharium dignitate, munere a secretis Imperatori inservisse, divitiis pollentem, scientiis secularibus disertissimum, antiquis etiam hæc ex parte comparandum, sacrarum vero litterarum expertem, sed qui, sero licet, ubi eum invase libido spiritualis præfectura, eas non qua decet animi summissione aggressus, nullo usus magistro, magistrum, qui docere alios posset, statim professus est: homo gloriæ appetentissimus, sexque diebus ex laico transformatus in Patriarcham: nimirum, ut inquit ipse Nicetas, primo die ex laico monachus, secundo efficitur Anagnostes, tertio Subdiaconus, quarto Diaconus, quinto Presbyter, sexto denique Patriarcha sedem Patriarchalem conscendens, alta voce populo pacem annuntiavit, nihil pace dignum cogitans.*

Actione 2. Concilii Œcum. VIII. apud Labbeum tom. 8. Conc. pag. 1000. de Photio leguntur hæc: Erat vir alia quidem loquens, & alia cogitans, & operans dans mendacio: ex arte gentiliunt semper proponebat bona, deveniebat autem in mala, & erat potens ad superandum & decipiendum, ut non est factus, nec fiet ullus hominum.

Inter cetera Photii errata est etiam hoc, quando de Romana Urbe Imperatores Constantinopolim sunt translati, cum & Primatum Romane Sedis ad Constantinopolitanam Ecclesiam transmigrasse, & cum dignitatibus Regiis Ecclesie Romanae privilegia translata fuisset: Nicolaus I. epist. 70. apud Labbeum tom. 8. Concil. pag. 472.

in Nicolaum ex Synodo sententiam dixit anno 863. Exinde odio furens in Romanam Ecclesiam, varias in eam calumnias commentus est: ac multa illi tum crimina, tum capita hæresum objecit. Horum unum istud fuit, quod Spiritum Sanctum ex Patre, Filioque procedere Latini dicerent. Quibus acceptis Nicolaus ad Hincmarum Remensem Archiepiscopum, ac ceteros Episcopos, qui in regno erant Caroli Calvi, prolixam scripsit epistolam, in qua rei totius accuratam narrationem instituit; atque illos hortatus est, ut de iis, quæ ab Photio proposita erant, diligenti per Synodos tractatione facta, quidquid statuisset, Romam ad se perscriptum mitterent. (4) Neque interim res alias minus intenta egit cura. Nam pervicit, ut Lotharius Rex Lotharingæ, dimissa Waldrada pellice, Teutbergam legitimam conjugem reciperet, haberetque pro uxore atque Regina. Bulgaros, qui per id tempus Christo dederant nomen, simul per Legatos Paulum Populoniensem, & Formosum Portuensem, simul ipse per se instituit responsis sex supra centum pertinentibus ad Fidem, & Ecclesiæ disciplinam. (5) Mortuus est anno 867. Idibus Novembr.

Bar. an.
865. §. 60.
Pag. §. 10.

Bar. an.
866. §. 2.
7.

quo

(4) Petavius Theologicorum Dogmatum Tom. 2. lib. 7. cap. 1. §. 3. pag. 634.

Memorata ab eodem Petavio Nicolai epistola existat apud Labbeum tom. 3. Conc. pag. 468.

Spiritum Sanctum a Patre solum, non etiam a Filio procedere, dicunt Græci, & hoc præsertim errore ab Latinis dislociantur ad hanc usque diem. Sopitum jamdiu Photiasi Schismatis incendium iterum excitavit Michael Cerularius, qui post decem septemque Patriarchas anno 1043. successit Photio.

Oppressum extingui passus non est Marcus Ephesinus Archiepiscopus, qui in Synodo Florentina Œcum. XVI. anno 1439. celebrata, Latinos ob insertam Symbolo vocem *Filioque* hæreticos appellare non dubitavit. Quamobrem inita toties inter utramque Ecclesiam concordia numquam diu mansit. Vide Petavium Theologic. Dogmat. tom. 2. lib. 7. cap. 1. & 2. ubi pag. 633. dicit, *primam controversiæ de processione Spiritus Sancti mentionem, quæ quidem disertis & expressis verbis concepta sit, apud Theodoretum legi in Disputatione contra Cyrillum, & ejus Anathematisismi noni Confusionis, tom. 4. pag. 718.*

(5) Ex his quartum & centesimum præsertim jactatur sermionibus virorum eruditorum. Ejus hæc verba sunt apud Lab. tom. 3. Conc. pag. 548. *A quodam Judæo, nestitis, utrum Christiano, an*

Pa-

quo die ejus memoria in Martyrologio celebratur. Pontificatum annos novem, menses sex, diesque viginti ita

An. 867.
§. 137.
Pag. §. 25.

S *gessit,*
Pagano, multos in patria vestra baptizatos asseritis, & quid de his sit agendum, consulitis. Hi profecto, si in nomine sanctæ Trinitatis, vel tantum in nomine Christi, sicut in Actis Apostolorum legimus, baptizati sunt (unum quippe idemque est, ut sanctus exponit Ambrosius) constat eos non esse denuo baptizandos: sed primum utrum Christianus, an Paganus ipse Judæus existorit, vel si postmodum factus fuerit Christianus, investigandum: Quamvis non prætereundum esse credamus, quid beatus de baptismo dicat Augustinus. Jam fati, inquit, ostendimus, ad baptismum, qui verbis Evangelicis consecratur, non pertinere cujusquam vel dantis vel accipientis errorem, sive de Patre, sive de Filio, sive de Spiritu Sancto aliter sentiat, quam doctrina cælestis insinuat.

Harduinus in Quæst. De baptismo in nomine Christi, postquam ostendit verbis illis Act. II. 38. *Baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi significari non baptismi formam, sed baptizandorum fidem in Christum*, subjicit hæc §. 8. *Jam Nicolai oratio nihil habet difficultatis aut salebrarum. Complectitur enim ea partes duas. Prior est de fide illius, qui baptismum suscipit: nam de adultis in primis agitur, ut & in Actis, & apud Ambrosium. Hi profecto, inquit, si Christiano more ac ritu abluti sunt; hoc est si in baptismo interrogati credere se in Trinitatem confessi sunt, vel tantum in Christum, sicut in Actis Apostolorum de Eunuchio Candidis Regina legimus, aliisque: unum quippe idemque est, ut sanctus exponit Ambrosius: profecto constat eos non esse denuo baptizandos....*

Altera pars est de ministri fide: ab illis verbis: Quamvis non prætereundum esse credamus: que pars illius sententiæ cum per se plana est ac perspicua, tum illud prodit in primis, nihil in priore de baptismi forma Pontificem edixisse, qui in postrema non nisi verbis Evangelicis consecraturum baptismum probari sibi aque atque Augustino significet. Non omnem igitur ille baptismum probat, ut verbis utar Augustini in simili argumento lib. 6. De Bapt. contra Donat. cap. 25. Nam in multis Idolorum sacrilegis sacris baptizari homines perhibentur....

Et vero nuperrime Bulgarorum natio abjectis inanum numinum simulacris ad Christiana sacra transferat, adhuc plena Paganorum: neque erat satis exploratum, falsis ne Diis etiamtum addictus esset is, qui baptizarat, Judæus utique, hoc est mercator circumforaneus: (neque enim religionis istud ibi, sed negotiationis nomen est, ut alii ante nos monuerunt) an Christi jam unius cultui consecratus, atque adeo non profani, ut olim, sed sacri baptismatis peritus administrator.

Enimvero geminum ibi baptismum Nicolaus agnoscit: alterum, qui ex Paganorum superstitione agatur, quantumvis per eum ethnici, ut Athanasius animadvertit oratione III. contra Arianos, uni

se

gessit, ut illum Octava Œcumenica Synodus alterum Eliam dixerit, ac novi Phinees, novi Danielis, novi Martini nomine commendarit. (6)

HA-

se Deo, quem ore implorant, mancipari videri velint: alterum, in quo Christiano ritu ac more Trinitas invocetur. Sed primum, inquit Nicolaus, utrum Christianus an Paganus exstiterit, investigandum est. Quamquam & hunc posteriorem baptismum, vel si a Pagano Evangelicis verbis detur, idem deinde jure merito approbat. Priorem autem, ut par est, execratur ac nominatim excipit....

Itaque baptismus ille nunc Pontifici placet unus, qui post confessionem Trinitatis vel Christi tantum ab eo, qui baptizatur, editam, a ministro deinde verbis Evangelicis, ut ipse subjungit, hoc est sub Trinitatis invocatione, sit collatus. Nam istud esse plane in nomine Christi baptizari ex Actis & Patribus, ut vidimus, palam est. Vide D. Thomam 3. p. q. 67. art. 5. & Natalem Alexandrum Theologiæ Dogmaticæ lib. 2. tract. 2. de Baptismo cap. 1. art. 3. regula 2. & Historiam nostram Apostolicam De Apostolis in universum pag. 49.

(6) Actione 1. & 7. apud Harduinum tom. 5. Conc. pag. 757. 763. & 873. Labbeum tom. 8. pag. 977. & 1098. Apud eisdem pag. 757. & 970. ab Anastasio Bibliothecario in Præfatione ejusdem Synodi octavæ appellatur *Cælestis homo, & terrestris Angelus.*

Panvinius annotat. in Platinam post Nicolaum I. pag. 107. *Ad hunc usque Nicolaum Romanorum Pontificum vitas scripsit Anastasius Manachus, & S. R. E. Bibliothecarius, sub quo, & ejus successoribus, Hadriano II. & Joanne VIII. in Urbe floruit. Quæ sequuntur, concinnavit Gulielmus quidam alter Bibliothecarius, quæ in Libro, qui sub Damasi nomine circumfertur, exstant. Porro autem cum sequentes Pontifices usque ad Clementem II. neque perpetuum quemdam habeant scriptorem, & majorem suorum actorum partem amiserint, tempora adeo incerta & obscura habent, ut neque quo loco, neque quo ordine aliquot Romanorum Pontificum nomina reponerentur, satis liqueat. Quidam vero etiam novi irrepsere Pontifices, ut post Marinum Agapitus, & post Hadrianum III. Basilius, quos Siegbertus in Chronicis ad an. 888. & 891. prodidit. Quibus sanctæ maxime historiæ veritate, & temporum ratione, locus in hac serie esse non potest. Hi enim vel iidem, nominibus mutatis cum aliquot aliis Pontificibus, vel Schismatici fuerunt, vel omnino nunquam exstiterunt. Vide annotat. 3. ad S. Linum pag. 9. & vitam Damasi pag. 95.*

CVIII.

H A D R I A N U S II.

ANNO CHRISTI 867.

LUDOVICI II. 13. BASILII MACEDONIS I.

HADRIANUS II. Talari filius, Romanus, Presbyter tituli S. Marci XIX. Kal. Januar. anno 867. Pontificatum, quem semel atque iterum abnuerat, ingenti totius Urbis gaudio suscepit. Decessoris sui Nicolai vestigiis institit studio enixo: ob id *Nicolaianus* per contemtum & dictis & scriptis proditus a quibusdam. Hos cum despiceret, nonnihil sermonis subiit, quasi Nicolai acta meditaretur rescindere. Sed hujusmodi blateronum linguas factis retudit. Nam Photium, congregato Romæ Concilio, *tertio anathemate* confixit, & librum ejus in Nicolaum jussit comburi. Basilium Macedonem, quod eundem Photium, revocato Ignatio, exturbasset Sede Constantinopolitana, extulit summis laudibus, voluitque ab eo Concilium indici Constantinopolim componendis rebus Ecclesiæ Orientalis, & Photio in ordinem redigendo. (1) Præcepit

Bar. an.
867. §.
139. 156.
Pag. §. 26.
Bar. an.
868. §. 3.
38.
Pag. §. 6.

Bar. an.
869. §. 4.
6.
Pag. §. 1.

S 2

(1) Hadrianus II. in epistola ad Basilium Imperatorem, quæ inserta est actioni I. hujus Concilii apud Lab. tom. 8. Conc. pag. 982. Harduinum tom. 5. pag. 788. *Volumus ergo per vestra pietatis industriam illie (Constantinopoli) numerosum celebrari Concilium.* Paruit Basilium, & Concilium Œcumenicum VIII. Constantinopolitanum IV. convocavit. Quot convenerint Episcopi hæud satis constat. Actioni primæ præter Legatos Apostolicos Donatum Ostiensem, & Stephanum Nepesinum Episcopos, ac Marium Diaconum præsides Concilii, exceptisque Legatis Patriarcharum Orientalium, & Ignatio Constantinopolitano, duodecim tantum Antistites interfuere. Reliquis Actionibus crevit Episcoporum numerus. Centum enim novemque subscripsere Concilio. Numeri tam exigui causa, quia non admissi Episcopi faventes Photio. Concilium inchoatum anno 869. III. Nonas Octobris, & decem Actionibus absolutum pridie Kal. Mart. anni insequentis. Actione septima

Concil.
Œcum.
VIII.

cepit etiam Lothario Regi, ut quæ Nicolao promiserat, obedienter faceret, & uxorem Teutbergam reciperet, eique haberet honorem regium. Mandavit quoque Carolo Calvo sub anathematis poena ut captum jam & occupatum Regnum Lotharii defuncti restitueret Ludovico Imperatori ejus fratri, cui jure hæreditario debebatur. (2) Alvredum I. Anglorum Regem sextum *voti caussa Romam profectum regie coronæ honore honestavit*. (3) Moravis indulgit, ut Sclavonica lingua, quæ erat ipsis vernacula, uterentur in Sacro faciendo, & *Divinis Officiis* celebrandis. (4) Obiit an-

ptima dictum anathema Photio, ejusque fautoribus, atque *in majorem hominis detestationem*, ut scribit ex Niceta Baronius ad an. 869. §. 39. subscriptum anathemati calamis intinctis ipso Christi sanguine.

Actiōne postrema editi canones septem & viginti ad Fidem, Sacramenta, & Ecclesiæ disciplinam pertinentes, septemque priora Œcumenica Concilia confirmata. Canon quartus *promulgat Photium numquam fuisse prius, aut nunc esse Episcopum*. Nimirum Photius numquam Episcopus fuit *quantum ad jurisdictionem, & legitimam Episcopalis potestatis executionem, non vero quoad potestatis collatæ characterem*, ut docet P. Bonaventura 2. S. Elia in Synopsi Conciliorum part. 2. pag. 379. Nec obstat, quod Nicolaus epist. 9. ad Michaelē Imperatorem scribit: *Igitur nihil Photius a Gregorio accepit, nisi quantum Gregorius habuit, nihil autem habuit, nihil dedit*. Nam eo loco dicitur Gregorius Syracusanus, qui & Episcopatu, & Fidelium communionē privatus erat, nihil dedisse Photio sacris ab se initiato, & nihil proinde Photius iis, quibus ipse contulerat Ordinis Sacramentum, nihil, inquam, dedisse Ordinationis legitimæ, nihil gratiæ: neuter enim aliquid hujusmodi, utpote sacrilegus & schismaticus, habuit: ut characterem Sacramenti habuit uterque, ideoque aliis conferre uterque potuit. Canon *postremus decernit, illos, qui reverenter monasticam vitam sectati sunt; & Episcopalem meruerunt honorem, conservare scabam, & amittam monachicorum indumentorum*. Mabillonius in Annalibus Ordinis S. Benedicti lib. 36. ad an. 365. §. 41. docet, *exempla quidem parva esse, quæ id etiam antea a Monachis observatum fuisse, probant: nullum tamen se legisse hujus rei decretum ante octavam Synodum generalem*. Vide Nat. Alexandrum an: Hist. Eccl. Sæc. IX. & X. dissertat. 4. §. 22. & annotat. 3. ad Stephanum III. pag. 237.

(2) Multa in hanc rem Baronius ad an. 870. §. 16. usque ad 27.

(3) Polydorus Vergilius lib. 5. Hist. Anglicæ pag. 131.

(4) Id confirmavit Joannes VIII. extrema epistola 247. apud Ba-

H A D R I A N U S II. 277

anno 872. *Nullus ex antiquis diem ejus emortualem notavit.* Si Gulielmo Bibliothecario credere libet, *annos quinque Pontificatus penes ipsum fuit.* (5)

Bar. an.
872. §. 1.
Pag. §. 1.

CIX.

J O A N N E S VIII.

ANNO CHRISTI 872.

LUDOVICI II. 18. BASILII MACEDONIS 6.

J O A N N E S VIII. Gundi filius, *Archidiaconus Romanæ Ecclesiæ* anno 872. *XIX. Kal. Januar. in locum Hadriani II. substituitur.* (1) Hic Carolum Calvum Imperatorem coronavit. (2) Ab eo deinde auxilium petiit contra Saracenos populantes Italiam agrumque Romanum : & Neapolitanis, Beneventanis, aliisque, quod pacem cum istiusmodi prædonibus fecissent, denuntiavit anathema, ni contra ipsos arma iterum fumerent. Verum Imperatore mortuo, & subsidii spe incisa, pacem ipse quoque ab Saracenis petere,

Bar. an.
872. §. 1.
Pag. §. 1.
Bar. an.
875. §. 2.
Pag. §. 2.
Bar. an.
877. §. 1.
7. 26.
Pag. §. 1.

S 3 &

Baronium ad an. 880. §. 19. & apud Labbeum tom. 9. Conc. pag. 177. adjecta conditione, ut Euangelium lingua primum Latina legeretur, deinde Sclavonica *annuntiaretur.* Eandem rem concessit etiam Innocentius IV. ut est apud Raynaldum ad an. 1248. §. 12. Vide Papebrochium in Conatu dissert. 30. pag. 237.

(5) Muratorius Prolegom. in Vitas Rom. Pontificum Anastasio Bibliothecario additas tom. 3. Script. Rer. Italic. pag. 274. *Veterum Romanorum Pontificum vite a variis scriptoribus litteris consignata, quæ sub Anastasi Bibliothecarii nomine circumferuntur, in Hadrianum II. & Szephanum VI. seu ut rectius dicendum est V. desinunt, quarum postremæ Gulielmo Bibliothecario tribuuntur.*

(1) Annales Bertiniani ad an. 872. tom. 2. Scriptor. Rer. Italic. pag. 558.

(2) Legimus apud Muratorium tom. 2. Scriptor. Rer. Italic. part. 2. pag. 150. verba hæc: *Concilium Ticinense (anno 876. celebratum) in quo Carolus Calvus Imperator ab Ansperto Mediolani Archiepiscopo, & aliis Italicis Regni Optimatibus in Italiæ Regem electus fuit.* Inscriptio hæc pondus addit Annalibus Mediolanensibus, quorum verba ex Sigonio lib. 1. de Regno Italiæ ad an. 601. pag. 42. recitavi annotat. 19. ad S. Gregorium I. (Pag. 178.

& pensione annua quinque supra viginti millium *manucuforum* argenti redimere coactus est. Formosum Episcopum Portuensem, qui postea Romanus Pontifex fuit, Synodo Romæ celebrata damnavit, atque in Galliam exulatum misit, devinctum prius jurejurando, se neque Romam, neque ad Ecclesiam suam rediturum. (3) Ipse quoque non satis tutam sibi Romam arbitratus confugit eodem. Elapsus enim ope suorum e custodia, in qua asservabatur a Lamberto Comite Spoletano, & Adelberto Tusciæ Marchione, ab se damnatis ob deprædatis Urbes Pontificiæ ditionis, novam sibi ab iisdem vim metuebat. Cum Ludovicus Rex, cui *Balbo* cognomen, attenuatis viribus diutino morbo, ex quo tum primum reficiebatur, Pontificem in Italiam deducere non valeret, negotium dedit Bosoni Comiti, quem sibi Joannes adoptavit filium atque defensorem juris sui. (4) Hinc epist. 125. petiit ab eodem Ludovico,

Bar. an.
878. §. 10.
33.
Pag. §. 2.

(3) Causam damnationis Formosi nescire se dicit Baronius ad an. 876. §. 22. & ad an. 883. §. 1. ait diversam a diversis tradi. Mabillonius Præfat. ad Sæc. V. Benedict. §. 1. num. 6. triplicem affert desumptam, ut apparet, ex ipsiusmet Joannis VIII. epist. 319. quæ exstat apud Labbeum tom. 9. Conc. pag. 233. *Prima est, quod a Nicolao I. in Bulgariam missus Bulgarorum Regem Sacramentis obstrinxisset, ne alium Episcopum, ipso superstite, a Sede Apostolica susciperet. Deinde quod contra præscripta Canonum per ambrosium ab Ecclesia Portuensi ad Romanam profugisse conatus esset. Postremo quod inconsulto Pontifice propriam deseruisset Ecclesiam; & relicta Urbe contra Reipublicæ & Imperii salutem cum suis fautoribus conspirasse crederetur.*

(4) Joannes VIII. epist. 119. ad Carolum Crassum, apud Labbeum tom. 9. Conc. pag. 89. (*Cujus (Ludovici Balbi) consilio atque hortatu Bosonem gloriosum Principem per adoptionis gratiam filium meum effeci, ut ille in mundanis discursibus; nos libere in his, quæ ad Deum pertinent, vacare valeamus.*) Temporibus his miseris consueverunt Pontifices, ad incurSIONES hostium, & vim omnem prohibendam finibus ditionis suæ, quoniam in deficiente jam Caroli Magni stirpe subsidii spes nulla supererat, consueverunt, inquam, aliquem magni nominis Principem sibi filium facere per adoptionem, cui regendas ac tutandas contrederent res suas. Eandem ob causam postea Stephanus V. adoptavit Vidonem Ducem Spoletanum, teste Flodoardo lib. 4. Hist. Remen. cap. 2. Id quod multo ante fecerat Stephanus II. adoptato Pippino Rege cum filiis, ut colligitur ex epist. 3. Codicis Carolini. Etiam

Ca-

co, ut Bosoni, a quo ex Gallia Ticinum usque deductus fuerat, auxilia mitteret ad *debellandos hostes* Romanæ Ecclesiæ. Romam reversus Legatos suscepit Basilii Imperatoris, qui Photii adulationibus captus, eum post Ignatii decessum restituerat in Patriarchatum Constantinopolitanum. Basilius enixe petebat, ut restitutionem illam ratam juberet. Annuuit Pontifex, ut consuleret Ecclesiæ bono. Legatos Constantinopolim cum litteris misit, a quibus Photius, postquam conditionibus quibusdam satisfecisset, restitueretur, unde dejectus fuerat. Id quia præter opinionem non habuit successus prosperos, Joannem obtrectatio carpsit. (5) Tunc enim Photius, deceptis Apostolicis Legatis, corruptisque Pontificiis litteris, conventum 383. Episcoporum habuit Constantinopoli, in eoque majore quam antea impetu suum in Romanam Ecclesiam virus effudit. (6) Quod simul allatum est Pontifici, acta ejus re-

Bar. an.
879. §. 3.
6. 7. 62.
64.
Pag. 9. 10.
12.

S 4

scidit

Bar. an.
880. §. 1.
11.

Carolus Magnus epist. 84. quæ exstat inter epistolas Alcuini pag. 1613. per Legatum suum Angilbertum petiit a Leone II. ut haberet se loco filii. Hæc deprompta sunt ex auctore ejus libri, cui titulus: *Difesa seconda del Dominio temporale della Sede Apostolica sopra la Città di Comachio cap. 41. pag. 108.*

(5) Petrus de Marca lib. 3. De Concordia Sacerd. & Imp. cap. 14. §. 4. Joannem VIII. ita purgat. *Ignatio functo, Photius roties damnatus sedem suam recepit suffragiis Orientalium Episcoporum, annicente Basilio Imperatore. Sed illa restitutio integra esse non poterat, nisi a Sede Apostolica probaretur. Quare Joannes VIII. rogatus ab Imperatore, ut Ecclesiæ paci consuleret, necessitati cedens, Leonis, Gelasii, Felicis, & Concilii Africani auctoritate fretus, qui in rerum angustiis temperandas esse regulas docent, de consensu ceterorum Patriarcharum Photium anathemate liberavit, illi sedem retinere concessit, ea lege, ut coram Synodo togenda misericordiam peteret. De consensu, inquam, ceterorum Patriarcharum, & Episcoporum Joannes Photium solvit, ut videre est in epistola germana ejusdem Joannis, quamquam in epistola a Photio corrupta hic sensus desit: & paucis interjectis: Ceterum a culpa Joannem liberat Principis & ceterorum Patriarcharum, totiusque Synodi Orientalis consensus, quem datum fuisse Joannes suis litteris significat. Profert autem ad confirmationem sententiæ suæ exempla Athanasii, Chrysothomi, & Flaviani, qui a Synodis damnati cum fuissent, a Sede Apostolica in integrum restituti sunt. Quibus exemplis quoque Photium a Joanne restitutum, scribit Ivo, cum de jure dispensationum loquitur.*

(6) In eo conventiculo damnata est memoria Romanorum Pontifici-

Bar. an.
881. §. 7.
Pag. §. 1.

Bar. an.
882. §. 7.
Pag. §. 8.

9.

scidit omnia; novoque ipsum anathemate devovit. Postea Carolum Crassum corona capiti ejus rite imposita creavit Imperatorem, cumque iter in Galliam pararet concordiam inter Francorum Principes conciliaturus, mors XVIII. Kal. Januar. anni 882. intervenit, *decimum post annum*, quam Pontifex factus erat.

CX.

MARINUS I.

ANNO CHRISTI 882.

CAROLI CRASSI 3. BASILII MACEDONIS 16.

Bar. an.
882. §. 10.
11. 12.
Pag. §. 8.
9. 10.

MARINUS I. seu Martinus II. Palumbi filius, Hetruscus, Romanæ Ecclesiæ Archidiaconus, ter Constantinopolim legatus, primum a Nicolao Magno, iterum ab Hadriano II. tertio ab Joanne VIII. in hujus locum postea inauguratus est. Quo die parum constat. (1) Sub exitum Decembris iniisse Pontifi-

tificum, præterquam Joannis VIII. abrogatum Concilium Œcumenicum VIII. rejecta vox *Filioque*, quæ inclusa fuerat Symbolo ad explicandam processionem Spiritus Sancti etiam a Filio, sancito anathemate in omnes, qui illam non rejicerent: Photii restitutio confirmata: statutum denique, hanc Photianam Synodum habendam esse pro Synodo Œcumenica VIII. Atque hæc Legatos Apostolicæ Sedis, qui aderant, tulisse tacitos ferunt. *Etenim ad omnia, & præ omnibus ab eo (Photio) ut muta pecora ducti sunt, magna cum Sedis Apostolicæ ignominia, ut nunquam tam sordida, tamque indigna ab Apostolica Sede legatio missa fuit, si vera esse dixerimus, & non conficta sunt a Photio, quæ in sua Synodo Constantinopoli celebrata hoc anno leguntur.* Baronius ad an. 879. §. 62. Subjicit Idem §. 72. Cui Synodo non, sicut in commonitorio jussi sunt, præsidere Legati Apostolicæ Sedis, sed Photius semper primo loco legitur præfuisse, assistentibus Legatis Apostolicæ Sedis. Hanc Græci lambunt, hanc venerantur, & ut divinum quoddam oraculum observant atque custodiunt.

(1) Papebrochius in Conatu ad hunc Pontificem pag. 243. num. 5. *Verum nomen hujus Pontificis Marinus fuit, uti & alterius, qui centum post hunc annos Sedem Apostolicam tenuit, Marinus*

tificatum, traditur. Illud autem pro certo ponitur, & legitimum fuisse Pontificem, (2) & Photium ab eo damnatum anathemate: Formosum vero Portuensem, cui Joannes VIII. Episcopatum abrogaverat, restitutum in locum suum, facta etiam potestate Romam repetendi. Anno 884. exiisse e vita, palam est, quo mense aut die, non item. Hinc tempus Pontificatus ejus incertum. Nonnulli conjecturas secuti, mense Majo vita functum, per *annum & menses quinque* Pontificem fuisse existimant.

Bar. an.
883. §. 1.

Bar. an.
884. §. 1.
Pag. §. 1.

CXI.

H A D R I A N U S III.

ANNO CHRISTI 884.

CAROLI CRASSI 5. BASILII MACEDONIS 18.

HADRIANUS III. Benedicti filius, Romanus, quem Agapetum antea dictum scribunt aliqui, (1)

rinus II. *Quia tamen Martinos eos appellavunt passeri, & cum, qui Secundus hujus nominis erat, saculo XIII. exeunte, dixerunt Quartum, & sic deinde Quintum, placuit morem eundem saltem notare in titulo.*

Pagius ad an. 882. §. 10. *Marinus a recentioribus scriptoribus Martinus II. appellatur, sed non discedendum ab Antiquis, & a Catalogis Pontificum Romanorum, in quibus semper Marinus nominatur. Vide annotat. 1. ad Martinum IV. Pont. CLXXXIX.*

(2) Basilii Imperator in epist. ad Hadrianum III. Marini successorem, quæ, Hadriano vita jam defuncto, reddita est Stephano V. contendit, Marinum, quod esset Episcopus alterius Ecclesiæ, non potuisse ad Romanam transferri, ideoque vitio creatum Pontificem fuisse. Stephanus in epistola ad eundem Basilium, quæ est in Annalibus Baronii ad an. 885. §. 9. & in Conciliis Labbei tom. 8. pag. 1391. & tom. 9. pag. 366. negat, Marinum, antequam Pontifex fieret, Episcopum fuisse: quod etsi concederet, tamen licuisse summum ei Sacerdotium dari.

Auxilius *De Ordinationibus a Formoso Papa factis* cap. 3. recensens Episcopos, qui transmigrarunt ad aliam Sedem, Marinum nusquam nominat, quem in primis memorasset, utpote ex Episcopo constitutum Pontificem summum.

Bar. an. (1) Anno 884. exitu mensis Maji, aut principio Junii Pontifex renunciatus est. Hic quoque Photium exsecratus dicitur, infectatusque ut laicum. Idem instinctu Italorum *insignia duo decreta fecit, unum pro Romanorum libertate, ut Pontifex designatus consecrari sine presentia Regis, aut Legatorum ejus posset: (2) alterum pro dignitate Italiæ, ut moriente Rege Crasso sine filiis, Regnum Italicis Principibus una cum titulo Imperii traderetur.* (3) Altero Pontificatus anno 885. iter

Bar. an. 885. §. 1.

(1) Sigonius lib. 5. De Regno Italiæ ad an. 884. pag. 223. Ciaconius, & Oldoinus, in nova additione ad Ciaconium, qui quidem Oldoinus e vestigio subjicit hæc: *unde fortasse factum, ut Sigebertus & Marianus Scotus Papam quemdam Agapetum inter Marinum & Hadrianum III. interjecerint.*

Alii e diverso ajunt, inde obortam opinionem de Hadriano III. appellato ante Pontificatum Agapeti nomine, quod Sigebertus & Marianus Scotus tradiderint, Agapetum quemdam proximum antea eum fuisse Romanum Pontificem.

(2) De hoc decreto meminere Martinus Polonus ad an. 884. ex eoque Prothomæus Lucensis lib. 16. Hist. Eccl. cap. 23. Platina, Ciaconius, Mabillonius commentario in Ordinem Romanum cap. 17. pag. 114. & Pagius ad an. 884. §. 2. Vide annotat. 1. ad Stephanum V. pag. 283.

(3) Sigonius De Regno Italiæ lib. 5. ad an. 884. pag. 224.

Hoc decretum falsum ac spurium esse, autumant nonnulli. Eckartus tom. 2. Rer. Franc. pag. 683. etiam primum commentitium esse, credit: quod de illis nemo memoraverit antiquorum, ac Baronius ipse profus siluerit. Vide Saxium in annotat. ad Sigonium de Regno Italiæ pag. 351. tom. 2.

Cur autem Itali cogitaverint de Rege creando ex gente sua, narrat Sigonius proxime ante verba recitata: *Jampridem Italici, Romanique veteres spiritus recipere cœperant, ac Francis Imperatoribus, Regibusque contemni, post imminutas opes, & exorta inter eos certamina, captis, externum jugum a cervicibus dejectere cupiebant. Itaque Saracenos impune Italiam, Ecclesiamque populantes, ipsorum Regum incuria, indignati ipsi, res aliquando respicere suas, viresque florentis demum perpendere Italiæ instituerunt. Omnium una vox erat, quando Crassus virili stirpe caveret, qui unus antiquæ virtutis indole præditus ex Caroli Magni legitima progenie superesset, cui propter egregia erga Italiam atque Ecclesiam merita Imperii titulus commissus fuisset, tempus voce prope missa monere, ut aliquando tandem sibi ipsis consulere, neque id decus cum alia gente communicari vulgariter permitterent. Non adeo veterem indolem Italiæ virtutis exolevisse, quin unus ex multis reperiri in ea possit, qui a vitam representare consilio atque officio imperandi gloriam queat.*

Hand

iter in Galliam suscepit accitu Imperatoris. Pado vix transmissio in morbum implicatus, mense Septembri est mortuus, cum annum & menses ferme quatuor Romanæ Ecclesiæ præfuisset. Sepultus est in Cœnobio Nonantulano, quod quinque millia passuum a Mutina in Orientem abest.

Pag. §. 1.
& 2.

CXII.

S T E P H A N U S V.

ANNO CHRISTI 885.

CAROLI CRASSI 6. BASILII MACEDONIS 19.

STEPHANUS V. Hadriani filius, Romanus, sub finem Septembris invitatus tanto consensu, quanto quisquam alius ante, Pontifex est declaratus, & Caroli Crassi inconsulto consecratus. (1) Datis ad Basilium Orientis Imperatorem litteris, Marinum decessorem suum, ut supra est dictum, defendit, atque suavit, ut Photium haberet pro damnato. (2) Has litteras, Basilio mortuo, accepit filius ejus & successor Leo cognomine *Sapiens*, seu *Philosophus*: quibus per motus Photium contrusit in cœnobium, & Stephanum

Bar. an.
885. §. 1.
9. 14.
Pag. §. 2.
3.

Bar. an.
886. §. 1.
15. 18. 26.
27. 28.
Pag. §. 3.
fra-
4.

Haud dubio, si Rex præsens Italiam gubernaret, maturius eum omnibus hostium irruptionibus occursum, & salutem, dignitatemque Ecclesiæ tutaturum. Suffragabatur huic sententiæ aliena reip. ipse quoque Crassi Imperatoris absentia, qui durissimo & remotissimo bello implicatus, rationibus Ecclesiæ atque Italia præsens servire non poterat. His rebus instincti Hadrianum Pontificem adeunt, eumque, ut salutari decreto in posterum reip. caveat, orant.

(1) Est id in Annalibus editis a Lambecio tom. 2. Bibliothecæ Cæsareæ pag. 356. Ex quo intelligimus, ait Pagius ad an. 885. §. 3. verum esse, quod Sigonius anno superiori affirmavit, Hadrianum nempe III. decreto suo statuisse, Ut Pontifex designatus consecrari sine præsentia Regis, aut Legatorum ejus posset: alioquin Clerus Romanus Stephanum V. contra decretum Eugenii II. usumque receptum, sine præsentia Legatorum Imperialium ordinari non permisisset.

(2) Vide annotat. 2. ad Marinum I. pag. 281.

fratrem suum in locum ejus sufficiendum curavit. (3) Quoniam vero lex erat sancita, quæ vetabat, ne sacris Ordinibus a Photio initiati eveherentur ad gradum altiozem Ecclesiasticæ dignitatis, idcirco rogatus est Pontifex, ut illum lege exsolutum creari permetteret Episcopum Constantinopolitanum. Non consensit in id Stephanus, incertus, amotus ne esset Photius Episcopatu, an ipse se ultro abdicasset. Illud enim scripserant Episcopi, hoc Imperator. *Ita quidem magna consideratione suspendit judicium, ne probasse eo modo Photii restitutionem videri posset, non renuntiationem illius, sed ejectionem potius tam ab Imperatore, quam ab Episcopis expectans audire.* (4) Idem Pontifex sustulisse dicitur purgationem, quæ candenti ferro & ferventi aqua fiebat. (5) Vidonem Ducem Spoletanum, suum adoptione filium, & occupato Langobardorum regno clarum, *universa hortante Italia* anno 891. Romam accivit, & IX. Kal. Martii creavit Imperatorem, qui *ut se Pontifici gratum præberet, privilegia ac dona a Pippino rege, Carolo, & Pio Imperatoribus Romana*

Bar. an.
890. §. 7.

(3) Tali modo extinctum est schisma Orientalis Ecclesiæ, inductum per Photianam Pseudosynodum, nec revixit ante Michaellem Cerularium, quem anno 1043. Constantini Monomachi favor extulit ad Episcopatum Constantinopolitanum. Postquam Photius expulsus est, nulla mentio ejus invenitur apud Historicos: Illum in Ecclesiæ communionem jam restitutum obiisse, affirmant Græculi nonnulli, quos refellit Allatius lib. 2. De Ecclesiæ Occident. & Orient. perpetua consensione cap. 5. & Natalis Alexander in Hist. Eccl. Sæc. IX. & X. dissertat. 4. §. 28. pag. 271. tom. 6.

(4) Baronius ad an. 886. §. 18.

(5) Apud Gratianum 2. quæst. 5. cap. *Consuluisi* 20. ex Stephani V. epistola ad Humbertum Episcopum Moguntinum. *At inter epistolas Stephani V. ut animadvertit Zegerus Bernardus Van Espen Juris Ecclesiastici universi part. 3. tit. 8. §. 32. nulla reperitur epistola Episcopo Moguntino inscripta, nec alia, cui hoc decretum insertum. Ut proinde & hoc Decretum admodum suspectæ fidei habeatur, præsertim quod, si hujusmodi Responsum Pontificis eo tempore emanasset, illud vulgaribus hisce purgationibus, quæ eo tempore maxime frequentabantur, indubie oppositum fuisset, quod tamen non legitur.*

Ille autem purgabat se de crimine, in cujus venerat suspicionem, qui illæsus ferrum candens manu contrectaret, vel manum in aquam ferventem immitteret sine detrimento.

manæ Ecclesiæ data probavit. (6) Eodem anno 891. sexto, ex quo regnare cœperat, excunte mense Septembri naturæ concessit.

CXIII.

FORMOSUS.

ANNO CHRISTI 891.

VIDONIS I. LEONIS SAPIENTIS 6.

FORMOSUS Leonis filius, vera religione, divinarumque scripturarum & doctrinarum scientia illustris, (1) a Portuensi Episcopatu ad Romanum anno 891. translatus est, (2) primusque ex Episcopo Pontifex summus (3) exacto admodum mense Septem-

Bar. an.
891. §. 3.
5. 7.

(6) Sigonius De Regno Italiæ lib. 6. ad an. 891. pag. 227.

Ita antiquum Italiæ Imperium post multas ac diras impressiones gentium externarum Itali receperunt. Vide Pagium ad an. 892. §. 2.

(1) Luitprandus Ticinensis Rerum ab Europæ Imperatoribus & Regibus ipsius præsertim tempore gestarum lib. 1. cap. 8. apud Duchesnium tom. 1. pag. 570.

(2) Baronius ad an. 891. §. 3. *Tumultuariam ejus fuisse electionem, elevante se contra eum Sergio Diacono, ex Luitprando possimus intelligere.* Sed fallitur Luitprandus. Sergium enim Diaconum legerunt aliqui, non quo tempore Formosus, sed quo Joannes IX. electus est, post mortem Theodori II. Id satis constat ex epitaphio ejusdem Sergii, qui postea verus fuit Pontifex tertius hoc nomine:

Culmen Apostolicæ Sedis is jure paterno

Electus tenuit, ut Theodorus obit.

Pellitur Urbe pater, pervadis sacra Joannes,

Romulædsque greges dissipat ipse lupus.

Eodem modo Flodoardus de Romanis Pontificibus, narrata morte Theodori II. subjicit hæc, tom. 3. Scriptor. Rer. Italic. part. 2. pag. 320.

Joannes subit hinc, qui fuisse in ordine Nonus.

Pellitur electus patria quo Sergius Urbe,

Romulædsque gregum quidam traduntur abacti.

(3) Panvinius annotat. ad Platinam pag. 112. *Formosus Papa;*

ptembri coronatus. (4) Hic accepit epistolam Styliani, & aliorum Episcoporum Orientis, datam ad decessorem suum Stephanum V. in qua primum afferebant causam, cur ab ipsis dissentiens scripserit Imperator, Photium non coactu, sed voluntate sua reliquisse munus Episcopale: (5) deinde iterum rogabant, ut sacris Ordinibus initiatos ab eodem Photio reciperet in Ecclesiæ communionem. Re deliberata, respondit annuens conditione ea, ut *oblatis libellis se deliquisse faterentur, & veniam deprecarentur pœnitentia*, misitque in id Legatos Constantinopolim. (6) Turbatus, Vidone Imperatore mortuo, rebus Italiæ, Arnulphum Regem ex Germania Romam occultis nuntiis evocavit, ad insensam sibi factionem Lamberti filii Vidonis compescendam. Veniens cum exercitu Arnulphus, capta Formosi consensu Urbe hostes expulit, seque ab eo Imperatorem & Augustum inungi impetravit. (7) Eodem anno, quo hæc contigerunt, Formo-

Bar. an.
895. §. 1.
2.
Pag. §. 2.
3. 8.

us ego observavi, omnium Romanorum Pontificum ex aliena Diœcesis Episcopo Romanus Pontifex est factus, cum ante ipsum non nisi ex Presbytero vel Diacono Cardinalibus factus fuisset Romæ Papa. Idem refert vetustissimus & sine auctoris nomine scriptus liber Bibliothecæ Vaticanæ. Vide annotat. 2. ad Marinum I. pag. 281.

(4) Non consecratus. Nam, ut scribit Jacobus Cajetanus Cardinalis in Ordine Romano XIV. apud Mabillonium tom. 2. Musei Italici pag. 254. *Episcopus, qui in Papam electus est, non consecratur denuo, sed benedicitur aliquo die Dominicò, quo & coronatur. Ea benedictio, quod fieret loco consecrationis, a veteribus consecratio aliquando appellatur.*

(5) *Continebat veneranda Pontificatus tui majestas litteris suis, serenissimorum Imperatorum nostrorum litteras cum nostris non consensisse. Hujus rei causa hæc est: Qui Photium sponte renuntiassè dignitatem scripserunt, illi ipsi Photium us Sacerdotem receperunt. Nos autem nullum in Photio agnoscentes vestigium Sacerdotii..... quomodo potuimus sponte abdicatum scribere? Ita Stylianus, & alii Orientis Episcopi. Ext. epistola apud Labbeum tom. 8. Conc. pag. 1410.*

(6) Formosus epist. 1. apud Labbeum tom. 9. Conc. pag. 429.

(7) Franciscus Pagius in vita Formosi §. 12. *Arnulphum Romam expugnasse, non solum hortatu, ut scribit Luitprandus, vel consensu, ut habet Regino, verum etiam mandato Formosi Papæ, nos docet Hermanus Contractus.... Que certe evincunt, Arnulphum a Formoso Papæ per surreptionem non fuisse coronatum Imperatorem.*
Quod

mosus extinguitur pridie Nonas April. cum annos quatuor, & menses sex tenuisset Romanam sedem. (8)

BO-

Quod spectat ad Concilium a Joanne IX. celebratum, ex quo Baronius anno 896. num. 1. & anno 904. num. 9. intendit probare, coronationem istam fuisse surreptitiam, illud Concilium non loquitur de unctione Imperiali Arnulphi, sed de unctione Berengarii, ut videtur est apud ipsummet Baronium, & in Actis Conciliorum pag. 504. ubi refertur Canon 6. ejusdem Concilii.

(8) Mabillonius in Veteribus Analectis pag. 31. & 32. Celebris fuit quondam controversia de causa Formosi Papae, quae duobus maxime capitibus constabat. Primum est, an canonica esset ejus promotio in Sedem Romanam: alterum, an Ordinationes ab eo tunc factae valide essent habendae. Consequens pendebat ex priori, cujus dubitatio ex triplici ratione petebatur, nempe quod Formosus, antea Portuensis Episcopus, ab Joanne Papa VIII. excommunicatus, & ad laicam communionem redactus fuisset: deinde quod profugus jurasset, numquam se Romam rediturum: tertio quod a Sede Portuensi in Romanam esset translatus, quae translatio Ecclesiasticis regulis, Romanisque moribus contraria erat.

Non desuere tamen, qui Formosi patrocinium tunc susceperunt, quos inter Auxilius quidam Francus (fictum, an verum nomen) sed in Italia degens, & a Formoso ordinatus, duos in ejus defensionem libros scripsit. Prior capita quadraginta, posterior triginta duo complectitur, cum epistola praevia ad Leonem Nolanum Episcopum, cujus rogatu istud opus susceperat. Hanc epistolam cum indice triginta Capitulorum prioris libri illustrissimus Cardinalis Baronius in Appendice tom. XII. inseruit: utrumque librum integrum edidit Joannes Morinus in parte 2. de Sacris Ordinationibus a pag. 348.

Auxilio in laudes Formosi Papae consentit Flodoardus cum in historia, tum in libro metrico de Romanis Pontificibus, cujus libri magna pars typis vulgata est in parte 2. Saeculi tertii Benedictini, ubi de Formoso haec inter alia leguntur:

Præful hic egregius Formosus laudibus altis
Evehitur: castus, parcus sibi, largus egenis:
Bulgaricæ genti fidei qui femina sparsit.
Delubra destruxit, populum cælestibus armis
Instruxit tolerans discrimina plurima: promptus
Exemplum tribuens, ut sint adversa ferenda,
Et bene viventi metuenda incommoda nulla.

At Formosum non ita culpe expertem fuisse contendit Morinus, quia Stephanus VI. probabilem in eum mortuum sciendi causam habuerit. De hoc alii judicent. Vide eundem Mabillonium Præfat. in sæc. V. Benedictinum, Christi X. §. 1. num. 6. pag. V. & Natalem Alexandrum in Hist. Eccl. Sæc. IX. & X. cap. 1. art. 14. pag. 23. tom. 6.

CXIV.

BONIFACIUS VI.

ANNO CHRISTI 896.

LAMBERTI 3. LEONIS SAPIENTIS II.

BONIFACIUM VI. Hadriani filium, Romanum, *primum de Subdiaconatu, postmodum de Presbyteratu depositum, manus popularis in locum Formosi Pontificem subdidit.* (1) Sunt propterea, qui negent, summis Pontificibus annumerandum. Si assentiri plerisque necesse est, haud dubie habendus in numero Pontificum. (2) *De hoc, ob Pontificatus brevitatem, nihil memoria dignum invenitur, ut ait Ciaconius. Auctore Hermanno Contracto in Chron. ad an. 896. pag. 256. podagra defunctus est, ac*

Bar. an.
897. §. 1.
Pag. 896.
§. 8. 9.
Bar. an.
904. §. 6.

Ter quinos hic in arce dies explevit honoris. (3)

STE-

(1) Legitur id cap. 3. Concilii Romani anno 904. celebrati apud Labbeum tom. 9. Conc. pag. 503.

(2) Baronius ad an. 897. §. 1. *Quod autem intrusorum Pontificum alii ut Pontifices postea recepti inveniuntur, alii vero penitus abrogati, ut iste, de quo agimus, Bonifacius, inde evenit, quod illi quantumlibet tyrannice adepti fuerint Sedem, tamen accedente consensu Cleri, satius esse existimantis, eos qualescumque tolerandos, quam Ecclesiam Schismate conscindendam, ut legitimi Pontifices novis comitiis, consuetis ritibus sine electi. Hec ut dicamus, illud plane necessario cogit, quod universa Ecclesia Catholica eos ut legitimos Pontifices coluit, iisque obedivit, atque ut Christi Vicarios, Petrique successores cognovit, ac cultu germano Pontifice digno eosdem frequentavit: quod nequaquam factum fuisset, nisi de facta postea electione constirisset.*

Oldoinus in Nova Additione ad Ciaconium tom. 1. pag. 680. *Multi tamen Bonifacium hunc inter Romanos Pontifices numerant, & Bonifacium VI. vocant, ut Ciaconius supra, Panvinus in Ept. Rom. Pont. S. Antoninus, Joannes Bisdolini in Chronicis Senarium, & alii: nonnulli vero Baronii sententia adherentes, illum ex Pontificum albo expungunt, cum Formoso populi tantum violentia successerit.*

(3) Flodoardus de Romanis Pontificibus inter Scriptores Rer. Italic. tom. 3. part. 2. pag. 318.

CXV.

STEPHANUS VI.

ANNO CHRISTI 896.

LAMBERTI 3. LEONIS SAPIENTIS II.

FORMOSO defuncto is, qui post mortem Formosi Papa constitutus est, expellitur, & Stephanus VI. (1) Joannis Presbyteri filius, Romanus, ante diem viceesimum Augusti anno 896. Papa per Adelbertum (Tusciæ Marchionem potentissimum) constituitur. (2) Quo constituto, ut impius, doctrinarumque Sancta-
Bar. aff. 897. §. 2. Pag. an. 896. §. 9. & 897. §. 1.

(1) Luitprandus memoria lapsus pro Stephano ponit Sergium, & huic adscribit, quod factum per Stephanum liquet, ut docet Baronius ad an. 897. §. 2. & 3. quicum sentit Pagius ad an. eumd. §. 2. & Papebrochius in Stephano VI. §. 2.

(2) Baronius ad an. 897. §. 4. En illa infelicissima Ecclesie Romana tempora, atque omnium luctuosissima, quibus ipsam contigit domestico bello exagitari, atque persecutione vexari: quæ nunc coepta multo tempore maximo damno eandem Ecclesiam affecerunt; illata ipsa per Adelbertos Marchiones potentissimos Tusciæ Principes audacissimos: Tantæ quippe Adelbertus erat potentiae, ut inter omnes Italiæ Principes solus ipse cognomento diceretur Dives. Luitprandus lib. 1. cap. 10.

Ceterum, subdit Baronius, etsi interdum deforme valde turpeque contigerit apponi Ecclesie caput: tolerandum tamen fuit ipsi, quod non penitus amens sit inventum, sed Fide Catholica sibi constans, Dei vero permissione supra cetera corporis membra provecum, non sine causa vel ratione, sed magno sui iudicii libramento: etenim pondus & statera iudicia Domini sunt: quæ etsi inscrutabilia prædicentur, per transfennam tamen mortalibus incuentibus fiant aliqua saltem ex parte perspicua. Ut enim Deus significaret, eandem suam Ecclesiam nequaquam humanum esse figmentum, sed plano divinum inventum; oportuit ostendisse, eam nequaquam pravorum Antistitum opera prodi posse, & ad nihilum penitus redigi, sicut de aliis diversarum gentium Regnis, & bene statutis Robuspublicis factum constat: quæ tamdiu constitisse leguntur, quamdiu fuere per viros prudentes & virtute præditos administrate: periisse vero penitus, ubi viris scelestis tradita sunt earum gubernacula moderanda. Vide annotat. 1. ad Leonem V. pag. 296. & ad Christophorum pag. 297.

rum inscius Formosum e sepulchro extrahere, atque in Sedem Romani Pontificatus Sacerdotalibus indumentis indutum collocare præcepit. Cui & ait: Cum Portuensis esses Episcopus, cur ambitionis spiritu Romanam universalem Sedem usurpasti? His expletis, sacratis exutum vestimentis, digitisque tribus abscissis, in Tiberim jactare præcepit, (3) cunctosque, quos ipse ordinaverat, gradu proprio depositos iterum ordinavit. (4) Ita furore percitus homo non quod jure liceret, sed quod exstans rabies suavit, implevit; non enim fuit error in fide, sed violenta tyrannis in facto. (5) Quanta autem auctoritatis quantæque religionis Papa Formosus fuerit, hinc colligere possumus, quoniam dum a piscatoribus postmodum esset inventus, atque ad Beati Petri Apostolorum Principis Ecclesiam deportatus, Sanctorum quædam imagines hunc in loculo positum venerabiliter salutarunt.

Hoc

(3) Tantum facinus narranti Luitprando fidem derogat Fanvinius in annotat. ad Platinam pag. 112. Immerito. Siquidem invenitur apud ejusdem ætatis Scriptorem Auxilium lib. 2. De Ordinationibus Formosi cap. 30. tom. 17. Bibl. Patr. pag. 21. apud Joannem IX. cap. 1. Concilii Romani anno 904. celebrati tom. 9. Conc. Lab. pag. 502. & apud Hermannum Contractum in Chron. ad an. 896. in Antiquis Lectionibus Canisi tom. 3. pag. 256.

(4) Luitprandus lib. 1. cap. 8. apud Muratorium tom. 2. Scrip. Ter. Italic. pag. 430.

Ludovicus Du Mesnil tom. 3. Doctrinæ, & Disciplinæ Ecclesiæ lib. 42. §. 1. Sigebertus in Chronico eos rursus consecrasset negat, & de ea re nihil dicit Romana Synodus, quæ sub Joanne IX. alia Stephani gesta refert & damnat, imò dicit, eos in proprium gradum a Joanne IX. fuisse reductos, ac proinde a Stephano rursus non fuere consecrati: alioquin ejus successor non eos restitisset.

Gaspar Juenin in Commentario Historico & Dogmatico De Sacramentis differtat. 8. de Sacramento Ordinis, quæst. 6. cap. 2. Franciscus Hallier de sacris electionibus & ordinationibus part. 2. sect. 3. cap. 2. §. 18. & Honoratus Tournely quæst. 5. de Sacramento Ordinis art. 1. disputant contra Joan. Morinum, qui in Comment. De Sacris Ordinationibus part. 3. exercitat. 5. cap. 3. affirmat, Ordinibus sacris initiatos a Formoso iterum fuisse a Stephano VI. consecratos. Vide annotat. 2. ad Theodorum II. pag. 292. & 3. ad Stephanum III. pag. 237.

(5) Baronius ad an. 897. §. 2. qui §. 6. adjicit: Stephanum non audeo inter Romanos Pontifices numerare, nisi id factum a majoribus invenissem, utpote tanto indignum nomine, qui primus & solus nefando & inaudito sacrilegio Petri sedem adeo deturpavit. Vide annotat. 2. ad Sergium III. pag. 298.

Hoc namque a religiosissimis Romana Urbis persape audivi. (6) Anno 897. Stephanus Apostolica Sedis invasor, & ipse pulsus detruditur in carcerem, ubi pariter strangulatur, (7) cum annum, mensemque Pontificatum obtinuisset.

Bar. an.
900. §. 6.
Pag. an.
897. §. 6.

CXVI.

ROMANUS.

ANNO CHRISTI 897.

LAMBERTI 4. LEONIS SAPIENTIS 12.

POST mortem Stephani VI. *prævalente in Urbe,* ut ait Baronius, *Romanorum factione adversus Adelbertum Tusciae Marchionem, Romanus Constantini filius, Gallestinus, Petri sedem eodem anno 897. ante quintum decimum diem Octobris tenuit. (1)* Decessoris sui acta adversus Formosum abrogasse, scribunt Sigonius, Platina, Panvinius, Ciaconius, qui tamen nullum antiquum ejus rei testem profitentur. Referente Flodoardo

Bar. an.
900. §. 8.
Pag. an.
897. §. 6.

*Quatuor haud plenos tractans is culmina menses,
Æthere fuscipitur, meritos sortitus honores (2)*

T 2 cum

(6) Hæc memoratus Luitprandus loco citato.

(7) Baronius ad an. 900. §. 6. ubi addit: *Ita facinorosus homo, quippe ut fur & latro ingressus est in ovile ovium, laqueo vitam adeo infami exitu, vindice Deo, clausit. Ita quidem omnia Romæ tam sacra, quam profana factionibus miscebantur, ut penes illam partem esset promotio ad Apostolicam Sedem Romani Pontificis, quæ potentior appareret, ut modo Romanorum proceres, modo Hetruriae Principes intruderet sæculari potentia quem vellet, & deiceret quem posset Romanum Pontificem a contraria factione promotum. Quæ toto hoc ferme sæculo sunt actitata, quousque Germani Imperatores Osiones medii intercessere utrique parti contrarii, arrogant licet & ipsi sibi pariter Papæ electionem, atque electi dejectionem.*

(1) Romanus ex Constantino Marini quondam Pontificis fratre genitus dicitur a Sigonio lib. 6. De Regno Ital. ad an. 897. pag. 233.

(2) De Romanis Pontificibus inter Scriptores Rer. Italic. tom. 3. part. 2. pag. 319.

cum videlicet *mensēs tres, dies duos & viginti* in Pontificatu fuisset. Ex quo colligi licet, eum extremo mensis Januarii anno 898. mortuum esse.

CXVII.

THEODORUS II.

ANNO CHRISTI 898.

LAMBERTI 5. LEONIS SAPIENTIS 13.

Bar. an.
901. §. 1.

THEODORUS II. Photii filius, Romanus
Dilectus Clero..... pacis amicus,
Bis denos Romana dies qui jura gubernans,
Sobrius & castus, patria bonitate refertus
Vixit, pauperibus diffusus amator & altor. (1)
 Hic quoque causam Formosi amplexus omnes ab eo
 initiatos, quos Stephanus VI. abdicarat, pristinis Or-
 dinibus reddidit, (2) *ejusque corpusculum, quod perti-*
naciter ejectum fuerat, cum exultatione ad Apostolicam
tumbam reduxit. (3)

JOAN-

(1) Flodoardus De Pontificibus Romanis inter Scriptor. Rer. Italic. tom. 3. part. 2. pag. 319.

(2) Sigebertus in Chronico ad an. 903. inter Scriptores Rer. Germanic. Pistorii tom. 1. pag. 805. *Hic (Theodorus II.) contra Stephanum Papam sentiens, reconciliavit ordinatos a Formoso, quos Stephanus per vim Romæ intus, & non foris exordinaverat, nec tamen præsumserat eos iterum consecrare.*

(3) Auxilius lib. 2. extremo cap. 4. apud Morinum De Sacris Ordinationibus part. 2. pag. 298.

CXVIII.

JOANNES IX.

ANNO CHRISTI 898.

LAMBERTI 5. LEONIS SAPIENTIS 13.

SERGIO, quod in locum Theodori II. subleſtus fuerat, antequam initiaretur, Roma expulſo, cooptatus eſt Joannes IX. Rampoaldi filius, Tiburtinus, Diaconus, & exeunte menſe Quintili anno 898. initiatus ritu ſolemni. (1) Duo hic eodem anno Concilia celebravit, alterum Romæ, alterum Ravennæ. In primo abrogavit acta conventus habiti a Stephano VI. contra Formoſum: & quia neceſſitatis cauſſa de Portuenſi Eccleſia Formoſus pro vitæ merito ad Apoſtolicam Sedem provectus fuerat, ſtatuit, ut id in exemplum nullus aſſumeret, præſertim cum ſacri Canones hoc penitus interdicerent. (2) Ordinibus ſacris initiatos ab eo, quos dejecerat Stephanus VI. reſtituit in gradus priſtinos: ac violatoribus ſepulcri, cadaveriſque ejus interminatus eſt anathema, ni reſipiſcerent. Sacram quoque Lamberti Imperatoris unctiorem ratam eſſe voluit, irritam vero illam barbaricam Berengarii, utpote extortam per ſurreptionem. (3) Adjecit, ne Pontifices deſignatos jus eſſet conſecrari, niſi in conſpectu Legatorum Imperatoris, quo ſuperius Hadriani III. decre-

Bar. an.
901. §. 1.
Pag. an.
898. §. 3.
4-5.
Cap. 1.
Cap. 3.
Cap. 4.
Cap. 9.
Cap. 6.
Cap. 10.

T 3 tum

(1) Vide annotat. 2. ad Formoſum pag. 285.

(2) Hanc legem irritam fecit Theodora ſortum impudens, quæ Joannem X. Ravennatis Sedis Archiepiſcopatum coegit deſerere, Romanumque ſummam Pontificium uſurpare. Luitprandus lib. 2. Hiſtor. cap. 13.

(3) Baronius ad an. 904. §. 2. Antequam iſta fierent, contingit, ipſum Berengarium Romam armato exercitu contendiſſe, coronamque Imperii ab ipſo Joanne Pontifice violenter extorſiſſe, ſicque tyrannice Imperatoris nomen vindicaſſe. Contra vero, eo recedente, vocatum Lambertum Romam ab eodem Pontifice, hoc cupiente Imperatoria corona ſolemniſus ritibus coronatum. Vide Franciſcum Paſgium in vita hujus Pontificis.

tum abrogatum est, ad vitanda diffidia, quæ in Comitibus oriebantur cum maxima Ecclesiæ offensione.

Cap. 11.

(4) Cavet ad extremum, ne mortuo Romæ Pontifice, *Patriarchium* diriperetur, neve alibi *Episcopia* Episcopis decedentibus; quæ *sceleratissima consuetudo inoleverat*. (5) In Concilio, quod coram Lamberto Imperatore Ravennæ celebravit, eo profectus metu Sergianorum Romæ tumultuantium ob Sergii repulsam, ea præsertim confirmata sunt, quæ statuta fuerant in Romano. Obiit anno 900. Sextili mense ineunte, cum *annos duos, & dies quindecim Pontifex fuisset*.

Bar. an.
905. §. 1.
Pag. an.
900. §. 22.
23.

BE-

(4) En verba ipsa Pontificis in Concilio apud Lab. tom. 9. Conc. pag. 305. apud Harduinum tom. 6. part. 1. pag. 489. & Papebrochium in Conatu ad Joannem IX. num. 4. pag. 251. *Quis Sancta Romana Ecclesia, cui Deo auctore præsidemus, plurimas patitur violentias Pontifice obeunte, qua ob hoc inferuntur, quia absque Imperatoris notitia, & suorum Legatorum præsentia, Pontificis fit consecratio, nec canonico ritu & consuetudine ab Imperatore directi intersunt nuntii, qui violentiam & scandala in ejus consecratione non permittant fieri; volumus, id ut deinceps abdicetur, & constituendus Pontifex convenientibus Episcopis, & universo Clero eligatur, expetente Senatu & populo, qui ordinandus est, & sic in conspectu omnium celeberrime electus ab omnibus, præsentibus Legatis Imperialibus consecratur.*

Hoc porro ex decreto, ut ait Thomassinus De vet. & nova Eccl. disciplina part. 2. lib. 2. cap. 25. §. 6. patet 1. non ad electionem, sed ad ordinationem tantum admissos fuisse Imperatoris Oratores. 2. Nec admissos fuisse, nisi prævertendis dissensionibus & grassationibus. 3. Morem advocandi Imperatoris Legatos ad Pontificis ordinationem, jam tum habitum fuisse pro canonico ritu & consuetudine. 4. Usus, quem tamdiu Pontifices exhorruerant, & tam anxie amoliri enixi fuerant, longo annorum lapsu, rerumque stupenda vicissitudine, tanta utilitatis, tanta necessitatis evasisse, ut in Legem Canonicam cooptatus sit. Vide annotat. 5. ad Stephanum IV. pag. 254.

(5) Vide Baronium ad an. 885. §. 4. & Labbeum tom. 9. Conc. pag. 502. & 505.

CXIX,

BENEDICTUS IV.

ANNO CHRISTI 900.

LUDOVICI III. 1. LEONIS SAPIENTIS 15.

BENEDICTO IV. Mammoli filio, Romano sum-
mum Sacerdotium anno 900. mandatum est. (1)
Quo die, non constat. Illud traditur certum, pridie
Kal. Septembr. Romanam Ecclesiam jam administraf-
se. Exstant enim epistolæ ejus datæ eo die. Ludovi-
cum III. inunxit Imperatorem. Mortuus est anno
901, mense Octobri. Pontifex fuit *annos tres & men-
ses duos*, liberalitate in egenos maxime commenda-
tus.

Bar. an.
901. §. 12.
Pag. an.
900. §. 14.
23. 24.
Bar. an.
907. §. 1.
Pag. an.
903. §. 1.

T 4 LEO

(1) Baronius ad an. 900. §. 1. *Novum inchoatur sæculum, quod sui asperitate, ac boni sterilitate ferreum, malique exundantis deformitate plumbeum, atque inopia Scriptorum appellari consuevit obsecurum.*

Pagius ad an. 900. §. 1. *Decimum Ecclesie sæculum infelix dicitur, quod magna ejus barbaries fuerit, quodque bona Ecclesiastica, Episcopatus, ceteraque Beneficia passim invaderentur, ac a Laicis & uxoratis sæpe possiderentur. Et §. 2. Paucos quidem Scriptores hoc sæculum habuit, sed subsequentibus doctrina non cessit: cum littera etiam ab Imperatoribus & Regibus culta fuerint. Neque sæculum inscitia aut ignorantia vocari potest, nisi ob Scriptorum paucitatem, si ejus cum precedentibus, aut subsequentibus comparatio fiat. Complures enim in eo floruisse, longe hodie notius, quam Bellarmini e-
tate (qui lib. 4. de Rom. Pont. extremo cap. 12. ait, sæculo illo nullum fuisse indoctius & infelicius) ut Catalogos Scriptorum Ecclesiasticorum percurrentibus planum fit. Claruere etiam insigni sanctitate multi Episcopi & Abbates, Monachi & Sanctimonialis, ac viri & mulieres cujuscumque generis & conditionis. Vide Mabil-
lonium Præfat. ad sæculum V. Benedictinum §. 1. num. 9. & Na-
talem Alexandrum dissertat. 15. in Hist. Eccl. sæc. IX. & X. pag. 364.
tom. 6.*

CXX.

LEO V.

ANNO CHRISTI 903.

LUDOVICI III. 4. LEONIS SAPIENTIS 18.

Bar. an.
907. §. 2.
Pag. an.
903. §. 2.

BENEDICTO IV. post unum aut alterum diem subrogatur Leo V. Ardeatinus, qui ab Christophoro familiari suo, ac Presbytero in carcerem conjectus traditur, ubi teste Flodoardo de Rom. Pontificibus

Emigrat ante, suum quam Luna bis impleat orbem. (1)

CHR-

(1) Baronius ad an. 907. §. 2. *Sunt hec plane tempora æopia scriptorum obscura, & tyrannide Sedem Apostolicam invadentium terra.*

Bellarminus Præfat. in Libros De Rom. Pont. *Ne forte putarimus ob vitam incorruptam & mores integerrimos sumorum Pontificum tamdiu steterisse hanc Sedem: permisit ad extremum Deus, ut etiam quidam parum probi Pontifices aliquando hanc Sedem tenerent, & regerent. Quales sano fuerunt Stephanus VI. qualis Leo V. Christophorus I. Sergius III. Joannes XII. aliique non pauci, si vera sunt, quæ de eorum vita & rebus gestis apud Historicos eorum temporum scripta leguntur.*

Itaque nihil est, quod Hæretici tantum laborant in quorundam Pontificum vitiiis conquirendis. Nos enim agnoscimus & facimus, ea fuisse non paucæ: sed tantum abest, ut iis gloria hujus Sedis obscuretur vel minuatur, ut iisdem potius vehementer crescat & amplifietur. Hinc enim intelligimus, non humano consilio, prudentia, viribus Romanum Pontificatum tamdiu consistere, sed quia hæc petra ita a Domino roborata, divinitus fundita, Angelorum custodiis septa, singulari Dei providentia & protectione munita est, ut adversus eam portæ inferorum nullo modo prevalere possint, siue illis portis persecutio Tyrannorum, siue rabies Hæreticorum, siue Schismaticorum furor, siue scelera & flagitia designentur.

CHRISTOPHORUS.

ANNO CHRISTI 903.

LUDOVICI III. 4. LEONIS SAPIENTIS 18.

CHRISTOPHORUS Leonis filius Romanus, Pontificatum, quem anno 903. exitu Novembris occupaverat, anni paullo amplius dimidio obtinuit. Qui enim alium expulerat, idem comprehensus a Sergio, se abdicare, & Cœnobium inire cogitur: unde extractum conjectumque in carcerem misera morte vitam clausisse, Ciaconius narrat. (1)

Bar. an.
907. §. 2.
908. §. 1.
Pag. an.
903. §. 2.
904. §. 5.

SER-

(1) Mabillonius in Præfat. ad Sæc. V. Benedict. §. 1. num. 9. *Nostri temporis Novatores pravis quorundam Romanorum Pontificum exemplis abutuntur ad impugnandam Ecclesiæ incorruptam veritatem & unitatem. Qualescumque fuerint Pontifices illi, quibus obijciunt pro sua dissensione, quod volunt, nihil præjudicat Ecclesiæ Catholicæ toto terrarum orbe diffusæ. Nullo modo eorum innocentia coronatur: nullo modo eorum iniquitate damnatur. Ita loquebatur Augustinus De unico baptismo cap. 16. in causa Donatistarum, ita & nobis loqui licet in causa Novatorum. Manet semper eadem Ecclesiæ veritas. Quisquis ab hac unitate vento superbiæ, tamquam sola palea separatur, aræ dominicæ propter commistam paleam quid calumniatur? subjicit Augustinus.*

Tertullianus De Præscript. advers. Hæretic. cap. 3. *Soli Dei Filio servabatur sine delicto permanere. Quid ergo, si Episcopus, si Diaconus . . . lapsus a regula fuerit, ideo hæreses veritatem videbuntur obtinere? Ex personis probamus fidem, an ex fide personas?*

SERGIUS III.

ANNO CHRISTI 904.

LUDOVICI III. 5. LEONIS SAPIENTIS 19.

Bar. an. 908. §. 2.
5.
Pag. an. 904. §. 5.
6. 7.

SERGIUS III. Benedicti filius, Romanus, ac Romanæ Ecclesiæ Presbyter, qui Theodoro II. subrogatus, mox ejectus fuerat, demum fultus factione Adelberti Tusciæ Marchionis, exacto Christophoro, Pontificatum anno 904. adeptus est, & Junio mense ineunte consecratus. (1) Acta Formosi confirmata a Theodoro II. & Joanne IX. ex vetere in eum odio omnia pro infecto esse iussit. (2) Non est autem vero simile, quod traditur a quibusdam, Formosi cadaver post annos viginti Sergii præcepto rursus erutum e sepulchro. (3) Inde fortasse orta opinio, quod ipse antea fuerit Stephano VI. auctor istiusmodi sceleris perpetrandi: qua etiam de causa Sergio, non Stephano illud facinus adscripsisse Luitprandum, docet Baronius. (4) Eidem Sergio consuetudinem fuisse cum Marozia, (5) ex eaque filium procreasse Joannem nomine, Luitprandus memorat. (6) Ceterum hoc laude dignum Sergii, quod Lateranensem Basilicam

ter-

(1) Vide annotat. 2. ad Formosum pag. 285.

(2) Bellarminus *De Rom. Pont.* lib. 4. cap. 12. *Ex his Pontificibus inter se contrariis necessario aliqui errant, ut observant Magdeburgenses.*

Respondeo, errasse Stephanum VI. & Sergium III. sed in questione facti, non juris, & malo exemplo, non falsa doctrina.

(3) Sigonius *De Regno Italiæ* lib. 6. ad an. 904. pag. 246.

(4) Ad an. 897. §. 3. *Hucusque Luitprandus, Sergio factum sacrilegium adscribens, quod ipse fuerit ad illud perpetrandum assignatus & auctor.* Vide annotat. 1. ad Stephanum VI. pag. 289.

(5) Vide annotat. 1. ad Landum pag. 300.

(6) Lib. 2. cap. 13. apud Baronium ad an. 908. §. 5. Duchefnium tom. 3. pag. 584. & Muratorium tom. 2. *Scriptor. Rer. Italic.* pag. 440.

terræmotu labefactatam instauravit, instauratamque ornamentis aureis argenteisque decoravit: (7) & audito, in partibus Orientis adhuc errores, blasphemiasque vigere Photii in Spiritum Sanctum, (8) curavit de divina Scripturæ pharetris acutas proferrî sagittas potentis ad confodiendam belluam monstri nascentis. (9) Diem obiit anno 911. extremo mense Sextili, cum annos septem & menses tres in Pontificatu fuisset. (10)

Bar. an.
910. §. 1.
Pag. §. 1.

CXXIII.

ANASTASIUS III.

ANNO CHRISTI 911.

LUDOVICI III. 12. ALEXANDRI I.

ANASTASIUS III. Luciani filius, post unum aut alterum diem a morte Sergii III. successor eadem datur. *Modeste & integre vixit*, ut ait Platina, *nec in se quidquam habuit, quo reprehendi posset*. Sigonius dicit, eum, postulante Berengario Italiæ Rege, Ticinensi Episcopo *jus indulgisse adhibendæ umbellæ, equo albo vehendi, Crucis præferendæ, & in Concilio a læva Pontificis assidendi*. (1) Regnavit annos duos, ac totidem fere menses, anno 913. dimidio mensis Octobris jam exacto vita defunctus.

Bar. an.
910. §. 1.
Pag. §. 1.

Bar. an.
912. §. 1.
Pag. §. 1.

LAN-

(7) Joannes Diaconus in libro *De Ecclesia Lateranensi* cap. 17. apud Mabillonium tom. 2. Musei Italici pag. 575.

(8) Vide annotat. 4. ad S. Nicolaum I. Magnum pag. 272.

(9) Herivæus Remensis Archiepiscopus apud Papebrochium in *Conatu Chronico-Historico* pag. 259. n. 13.

(10) Hunc post malum ingressum, deterioremque progressum, pessimum demum esse consecutum egressum, dicit Baronius ad an. 908. §. 2.

(1) De Regno Italiæ lib. 6. ad an. 911. pag. 247.

CXXIV.

LANDUS.

ANNO CHRISTI 913.

LUDOVICI III. 14. CONSTANTINI VIII. 2.

Bar. an. 912. §. 1.
7.
Pag. §. 1.
7.

LANDUS Trani filius, Sabinus circa diem XVI. Octobris anno 913. seu, quod haud cuiquam in dubio sit, ante mensem Februarium anni insequentis Pontifex factus est. Hic, annitente Theodora, Joannem, cujus illa amore deperibat, ex Presbytero Episcopum Bononiensem constitutum ad Ravennatem Ecclesiam transfudit. (1) Post haud ita multo obiit anno

(1) Baronius ad an. 908. §. 6. *Erat ista Romana femina senatoria orta progenie, excellens pulchritudine, ingenio versutissima, consuetudine Adelberti Tusciae Marchionis potentissimi procacissima, ex quo etiam genuit filias Maroziam atque Theodoram sibi non solum æquales, verum etiam Veneris exortivo promtiores, ut ait Luitprandus lib. 2. cap. 13. Ex adulteri potentia sibi peperit monarchiarum. Nam cum municio Sancti Angeli inexpugnabilis possideretur ab eodem Tusciae Marchione, & qui ea potiretur, Urbi quoque dominari facile posset: hæc pessima femina ea arte Dominium Urbis est consecuta, illudque in posteros propagare curavit, filias prostituens Pontificibus Sedis Apostolicæ invasoribus, & Tusciae Marchionibus; ex quibus tantarum invaluit meretricum imperium, ut pro arbitrio legitime creatos dimoverent Pontifices, & violentos ac nefarios homines, illis pulsos, intruderent.*

Porro, ut idem Baronius subjicit ad an. 912. §. 7. *Theodora non quievit, donec eundem Joannem ex Archiepiscopo Ravennate in Cathedralam Petri violenter intrusit. Duplici causa tanta aucta est meretrix potestate, tum quod ejus filia Marozia fuisset Sergio Pseudopapæ prostituta, tum etiam quod altera filia Theodora Adelberto Marchioni Tusciae juncta adulterio esset, ex qua Albericus est natus, qui patris potentia Urbi dominabatur. Hic status infelix sanctæ Romanæ tunc temporis Ecclesiæ, ut arbitrio potentissimæ meretricis Theodora matris omnia moverentur. Accessit vero ad potentiam ejus, quod defuncto Adelberto Marchione Tusciae, loco ipsius regnans filius ejus ex Berta conjugæ Vido nomine Maroziam scortum Sergii in uxorem accepit. Hæc omnia Luitprandus ejus temporis scriptor.*

no 914. ante diem circiter VI. Kal. Majas, *menſe ſexto & die decimo*, quam Pontificatum inierat.

CXXV.

JOANNES X.

ANNO CHRISTI 914.

LUDOVICI III. 15. CONSTANTINI VIII. 3.

JOANNEM X. Joannis filium, Romanum, Raven-
næ Episcopum in summum Sacerdotium Theodo-
ræ favor evexit, teste Luitprando lib. 2. Histor. cap. Bar. an.
13. (1) Pontifex consecratus est anno 914. mense 912. §. 12.
Aprilis exeunte, & partum arte mala Pontificatum haud Pag. §. 7.
male gessit. Saracenos, qui arcem Garilianam ad o- 8.
stium Liris, & Latii fines positam, annum jam qua- Bar. an.
dragesimum tenebant, maximo totius Italiæ damno 915. §. 2.
atque periculo, Constantini *Porphyrogeniti*, Berenga- 3.
rii, & aliorum Principum auxilii fretus, in primis Pag. §. 3.
vero Apostolorum Petri & Pauli ope adjutus, tanta 7.
cladē affecit, ut cæsi aut capti omnes ad unum fue-
rint. Postea Berengarium die ipso solemnī Paschæ ri-
te constituit Imperatorem, simul ut gratiam referret,
simul ut excitaret ad Romanam Ecclesiam tuendam
ab infensis. (2) Idem Legatum misit Compostellam Bar. an.
ad 918. §. 2.

ptor. Quanta autem esset potentia Tusciæ Marchionum, ex eodem auctore probe intelligere potes, dum de ipso hæc ait: Hic rex potius, quam Marchio poterat appellari: in nullo quippe mihi est inferior, nisi solummodo nomine.

(1) Baronius ad an. 915. §. 3. *Quod ad Joannem Papam nuncupatum spectat, potius contigisse, ut qui invasor, fur, & latro ingressus erat, accedente Cleri consensu, haberi cæperit legitimus Romanus Pontifex: cujus quidem rei argumento sunt legationes & diversis orbis partibus ad eum missæ; magis vero cultus fuit, cum ejus opera Saraceni, ita ut audisti, sunt extincti.*

(2) Docet id Anonymus in Carmine Panegyrico *De laudibus Berengarii Augusti* lib. 4. inter Scriptor. Rer. Italicar. tom. 2. pag. 405. 406.

ad venerandum corpus sancti Jacobi, cum litteris ad Sisenandum ejusdem Urbis Episcopum, ut preces pro se ad eundem Apostolum funderet. Idemque Hugoni Italiæ Regi Mantuam usque ex composito *occurrit*, *ubi fœdus cum eo percussit*. (3) Eodem Pontifice, reconciliata inter Orientalem & Occidentalem Ecclesiam pax, quam turbaverat controversia de matrimonio ab Imperatore Leone *Sapiente* contracto quarta vice. Græci enim duce Nicolao *Mystico* Episcopo Constantinopolitanorum, illud damnarant tanquam fornicationem, Legati vero Apostolicæ Sedis, quamvis vetitum severiore Græcæ Ecclesiæ disciplina, quam Lege lata Leo ipse confirmaverat, tamen ut in eo rerum statu, permittendum, ratumque habendum propugnauerant. Hæc atque his similia Joannem effecere laudabilem. Illud ei unum vitio datur, quod affirmavit Archiepiscopatum Remensem Hugoni Heriberti Comitis Aquitanix filio, qui nondum *quinquennii tempus expleisset*. (4) Anno 928.

Bar. an.
420. §. 1.
3. 4.
Pag. §. 1.

Bar. an.
925. §. 8.

Berengarius factus Imperator confirmavit Romanæ Ecclesiæ ea omnia, quæ prius eidem data fuerant a Pippino, Carolo Magno, aliisque. Eam confirmationem a lectore pro suggestu recitatam subjicit idem Anonymus pag. 412.

Sed facta silentia tandem:

*Lectitat Augusti concessos munere pagos
Præsulis obsequio, gradibus stans lector in altis,
Cæsare quo novini omnes data munera, prædo
Ulterius paveat sacras sibi sumere terras.*

Locum hunc illustrat Valesius sic: *Finitis populi acclamationibus, & laudibus, ac votis, & facto tandem silentio, lector stans summis in gradibus Basilicæ S. Petri legit Berengarii Augusti litteras, paullo ante ab eo promissus, quibus omnium superiorum Principum donationes confirmabantur, & quicumque pagi, seu regiones ac Urbes Basilicæ S. Petri data olim fuerant a Pippino, Carolo Magno, aliisque, a Berengario Augusto eidem, ac Joanni Pape concedebantur, nominatimque exprimebantur: ut omnes scirent ab Augusto Berengario data hæc esse beato Petro, vel potius confirmata, & terræ loco sacro attributas, ac velati sacras nemo amplius sibi vindicare audeat.*

(3) Luitprandus lib. 3. Hist. extremo cap. 4.

(4) Flodoardus lib. 4. Historiæ Remensis cap. 10. tom. 17. Bibl. Patr. pag. 605.

Baronius ad an. 925. §. 9. *Illud plane tunc primum consistit in Ecclesia Dei videri monstrum, nunquam hactenus in orbe Christiano vi-*

928. Pontificatus sui *decimo quarto jam exacto*, in-
 ſtu Marozie, quæ Vidoni Tufcie Marchioni nupta,
 non ſecus, atque antea Mater, Romæ dominabatur,
ſub custodia detinetur, ut quidam, vi, ut plures aſtru-
unt, actus angore defungitur. (5) Sic quem ſeminæ
ſtudium extulit, odium ſeminæ abſtulit. (6)

Bar. an.
 928. §. 2.
 Pag. §. 1.
 2.

CXXVI.

LEO VI.

ANNO CHRISTI 928.

CONSTANTINI VIII. 17. CUM ROMANØ.

LEO VI. dicitur a Panvinio, Baronio, Ciaconio,
 Papebrochio, Natali Alexandro patrem habuiſſe
 Chriſtophorum Primicerium. (1) Anno 928. ſub exi-
 tum menſis Junii confeſcratur. Tranquillandis Romanis

Bar. an.
 928. §. 2.
 Pag. §. 2.

*re-
 viſum nec audiuim, imo nec puto mente conceptum.*

S. Bernardus epiſt. 42. ſeu *De Officio Episcoporum* cap. 7. pag.
 477. *Scholares pueri, & impuberes adoleſcentuli ob ſanguinis digni-*
tatem promouentur ad Eccleſiaſticas dignitates, & de ſerula trans-
feruntur ad principandum Presbyteris: latiores interim, quod vir-
gas euaserint, quam quod meruerint principatum: nec tam illis
blanditur adeptum, quam ademptum magiſterium.

(5) Flodoardus in *Chronico* apud Duchefnium tom. 1. pag.
 598.

Luitprandus lib. 3. cap. 12. *Joannem Papam comprehenſentes cu-*
ſtodia manciparunt, in qua non multo poſt defunctus. Ajunt enim,
quod cervical ſuper os ejus poſuerint; ſicque eum peſſime ſuffocarint.

Leo Oſtienſis lib. 1. *Chron. Caſin.* extremo cap. 54. *Expulſus*
eſt a Romanis Papa Joannes inuaſor Apoſtolica Sedis, & Leo VI.
ordinatus.

(6) Hieronymus Rubeus lib. 1. *Hiſt. Ravennatis* pag. 255. quod
 antea ſcripſerat Luitprandus *Hiſtor.* lib. 3. cap. 12.

Ughellus *Italiae Sacrae* tom. 2. pag. 397. *Ex auctoritate Apoſtolica*
Joannis X. Adrienſes Praefules Rhodigii ſedem fixerunt. Illud enim
oppidum jam olim edificarat Paulus Episcopus Adrienſis, ut inſa-
lubrem aërem fugientibus perſugium foret, ut Andreas Nicotius in
Rhodigina Hiſtoria narrat extremo libro primo.

(1) Ciaconius addit, eum fuiſſe *ex familia Gemina, qua poſtea*
Sanguinea dicta eſt.

Bar. an. 929. §. 1. Pag. §. 2. rebus, quas turbaverant decessores ejus, curam intendisse fertur. Enimvero *Historia tradunt, quod in pace quievit.* (2) Quievit autem anno insequente circa diem tertium Februarii, *mensibus septem, quinisque diebus,* ex quo Pontifex esse cœperat. (3)

CXXVII.

STEPHANUS VII.

ANNO CHRISTI 929.

CONSTANTINI VIII. 18. CUM ROMANO.

Bar. an. 929. §. 1. Pag. §. 2. STEPHANUS VII. Theudemundi filius, Romanus; in locum Leonis VI. statim subrogatus est. Hic, ut ait Flodoardus Scriptor cœvus

Binos præfulget in annos

Aucto mense super, bisseño ac sole jugato,
nimirum annos duos, mensem unum & dies duodecim Pontificale munus sustinuit. Siquidem finem vivendi fecit circa diem quintum decimum mensis Martii anno 931. ejusque *vita,* Platina referente, *mansuetudinis & religionis plena fuit.* (1)

Bar. an. 931. §. 1. Pag. §. 1.

JOAN-

(2) Ptolomæus Lucensis lib. 17. Hist. Eccl. cap. 4. pag. 1032.

(3) Flodoardus De Romanis Pontificibus inter Scriptores Rer. Italic. tom. 3. part. 2. pag. 324.

Celsa Petri sextus Leo regmina sumens

Mensibus hæc septem servat, quinisque diebus.

Albertus Krantius l. 5. Metropolis cap. 1. pag. 117. *Mirum de mensuris Pontificibus: non carent tempora veneni suspicione.*

(1) Luitprandus lib. 2. c. 13. & l. 3. c. 12. tom. 2. Scriptor. Rer. Italic. pag. 440. & 450. omisso Stephano VII. ejusque decessore Leone VI. Joanni X. sufficit Joannem XI. Credo, quia nulla res gesta insignem illorum Pontificatum fecerit. Utrumque tamen in Romanis Pontificibus numerat Flodoardus Scriptor cœvus, quem modo nominavi, Hermannus item Contractus apud Canisium tom. 3. part. 1. pag. 257. 258. & Marianus Scotus, ac Sigebertus apud Pistorium tom. 1. pag. 645. & 811.

CXXVIII.

JOANNES XI.

ANNO CHRISTI 931.

CONSTANTINI VIII. 20. CUM ROMANO.

JOANNES XI. *Marozia filius, quem ex Sergio III. Papa meretrix ipsa genuerat, (1) anno 931. circa Idus Mart. Pontifex constitutus est potentia Vidonis* Bar. an. 931. §. 1.
Tusciae provinciae Marchionis, cui Marozia nupsit. Sui juris numquam fuit. Nam modo paruit imperio matris, modo vitrici Hugonis Regis Italiae, quicum Marozia, mortuo Vidone marito fratre Hugonis uterino, incestum matrimonium contraxerat: tandem in custodia habitus est ab fratre Alberico Vidonis & Maroziae filio, qui, Hugone extincto, Romae tyrannidem occupaverat. Hinc cum Alberici, quam Joannis, auctoritatem vimque majorem esse, cognovisset Romanus Lacapenus Constantini VIII. jam ab anno 919. in Imperio Orientis collega, Albericum sibi, & filio suo Theophylacto, quem constituerat Patriarcham Constantinopolis, studuit demereri. Itaque missis ei muneribus satis magnis, effecit, ut ex Papae nomine Theophylacto Patriarchae litterae mitterentur, quarum auctoritate cum ipse, tum successores ejus absque Paparum permissu pallis uterentur. Ex quo turpi commercio vituperandus mos inolevit, ut non solum Patriarchae, sed etiam Episcopi totius Graeciae pallis utantur. (2) Vitae supremum diem Joannes egit Bar. an. 934. §. 1.

V
anno

(1) Luitprandus lib. 3. De rebus Europae sui temporis cap. 12. apud Baronium ad an. 931. §. 1. & inter Scriptores Rer. Italic. tom. 2. pag. 450. At ab Auctore ejusdem saeculi Anonymo Salernitano in Chronico cap. 143. dicitur *filium cujusdam Alberici Parricii: & similiter a Leone Ostiensi, qui saeculo insequente XI. floruit, lib. 1. Chron. Casin. cap. 61. dicitur natione Romanus Alberici Romanorum Consulis filius.*

(2) Idem Luitprandus in *Legatione ad Nicephorum Phocam*, inter Scriptores rerum Italicarum tom. 2. pag. 488.

Bar. an. anno 936. initio mensis Januarii, annis quatuor & men-
 936. §. 4. sibus ferme decem, postquam Pontificis personam gerere
 Pag. §. 6. cœperat.

CXXIX.

LEO VII.

ANNO CHRISTI 936.

CONSTANTINI VIII. 25. CUM ROMANO.

Bar. an. LEONI VIII. Romano, viro probo, abnuenti re-
 936. §. 4. cusantique, anno 936. Pontificatus honos manda-
 10. 11. tus est. (1) Ante diem nonum Januarii consecratus,
 Pag. §. 7. annos tres, menses sex, & dies decem Ecclesiam admi-
 10. 11. ni-

Post recitata Luitprandi verba ita subjicit Jacobus Goar in Eu-
 chologium Græcorum pag. 258. *Quamvis autem indebite sibi pallii
 honorem assumserint minores Episcopi: nullatenus illius usu quasi
 illicito sunt condemnati, atque maxime post octo sæcula Romane
 Sedis tolerantia, in eo & expressa Concilii Lateranensis licentia, quæ
 cap. 5. Patriarchis Orientis conceditur, Ut postquam a Romano
 Pontifice receperint Pallium, quod est plenitudinis officii Pontifi-
 calis insigne, præstito sibi fidelitatis & obedientiæ juramento, li-
 center & ipsi suis Suffraganeis illud largiantur.*

Bona lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 24. §. 16. *Pallium Latinum solis
 Archiepiscopis tribuitur: Græcum omnibus Episcopis commune est,
 qui illud deponunt, cum Evangelium legendum est, & reassumunt
 paullo ante Communionem.*

(1) Flodoardus (qui in Leone VII. absolvit libellum suum
 de Pontificibus Romanis) tom. 3. Script. Rer. Italic. part. 2. pag.
 324.

*Septimus exurgit Leo, nec tamen ista volutans,
 Nec curans, apicis mundi nec celsa requirens,
 Sola Dei quæ sunt, alacri sub pectore volvens,
 Culminaque evitans, oblata subire renutans.
 Raptus at erigitur, dignusque nitore probatur
 Regiminis oximii, Petrique in sede locatur.
 Sed minime assuetam linquit decoransque curam,
 Deditus assiduis precibus, speculamine celsus,
 Afflatus letus, sapiens, atque ore serenus.
 Qui me visentem Ætheri pia limina Petræ
 Jecunde excipiens, &c.*

nistravit. Anno enim 939. circa diem duodevicesimum Julii cessit e vita. Eum intenta fuisse in rem Monasticam cura, & Oddonem Abbatem Cluniacensem Romanam vocasse ad Monachorum mores formandos, pacemque componendam inter Hugonem regem Italiae, & Albericum Romae Principem, affirmare pro certo habeo, audeoque. Quae praeterea laude digna fecit, ignorantur, obruta tenebris saeculi hujus, quod *inopia Scriptorum appellari consuevit obscurum.* (2)

Pag. an.
939. §. 6.
Pag. §. 3.

C X X X.

S T E P H A N U S VIII.

ANNO CHRISTI 939.

CONSTANTINI VIII. 28. CUM ROMANO.

STEPHANUM VIII. Germanum, (1) anniten-
te Ottone Germaniae Rege, per suffragium populi,
non admittis Cardinalibus, electum fuisse, scribunt a-
liqui, addentes ob id invisum Alberico, ejusque factio-
nis hominibus, ita deformatum inhonestis in facie vul-
neribus, ut prodire, & in conspectu civium esse eru-
beresceret. Ego Stephanum ab fautoribus Alberici male
habitu, quod Baronius narrat ex vetere libro de Ro-
manis Pontificibus, facile credo. At vero Ottonis ope-
ra creatum fuisse Pontificem, *id usquequaque probare
non possum, cum Otto Rex Germaniae eatenus nihil juris
habuerit in Italia, neque ei electioni se immiscere potue-
rit, bellis domesticis occupatissimus, & longius absens,
quam ut nuntium de morte Leonis acciperet ante electio-
nem successoris, nisi fingere velimus duobus vel tribus*

Bar. an.
939. §. 6.
Pag. §. 4.

V 2 men-

(2) Baronius ad an. 900. §. 1. Vide annotat. 1. ad Benedi-
ctum IV. pag. 295.

(1) *Natione Germanus* dicitur a Martino Polono in Chronico
pag. 337. At *natione Romanus* in Catalogo Romanorum Pontifi-
cum, qui praepositur Chronico Vulturicensi pag. 337. a Pandul-
pho

- Bar. an. *mensibus vacasse sedem.* (2) Stephanus anno 942. Damasum Episcopum misit in Galliam cum litteris ad principes Regni, ut Ludovicum IV. cognomine *Transmarinum*, a quo defecerant, colerent haberentque pro Rege, eique dicto audientes forent, excommunicatione inhibita; nisi id ante diem natalem Christi Domini facerent obedienter, eaque de re Legatos mitterent Romanam. Eodem anno mense Decembri ineunte decessit, cum circa diem decimum octavum Julii subrogatus Leonis VII. regnasset *annos tres, menses quatuor, & dies quindecim.*
- Bar. an. 943. §. 1. Pag. §. 1.

CXXXI.

M. A R I N U S II.

ANNO CHRISTI 942.

CONSTANTINI VIII. 31. CUM ROMANO.

- M**ARINUS II. quem alii *Martinum* III. vocant, (1) Romanus, ante diem quartum Februarii Stephani VIII. locum tenuit. Totus fuit in constituenda Ecclesiæ disciplina, templis instaurandis, inopia pauperum sublevanda, diffidiis inter Christianos Principes componendis: & referente Leone Ostiensi lib. 1. Chronici Casinensis cap. 57. litteras dedit Siconi Episcopo Capuano, quibus illum & de Canonum ignorantia, & de inscientia litterarum, & de familiaritate secularium districte reitarguit. Obiit anno 946. mense Junio functus munere Pontificali *annos tres, menses sex.*
- Bar. an. 943. §. 1. Pag. §. 1.
- Bar. an. 946. §. 1. Pag. §. 1.

AGA-

pho Pisano in ejus vita tom. 3. Scriptor. Reî. Italic. part. 2. pag. 327. ab Andrea Dandolo in Chronico pag. 203. A Giacomo dicitur in Germania educatus.

(2) Papebrochius in Conatu Chronico-Historico pag. 263.

(1) V. de annotat. 1. ad Marinum I. pag. 280. & Martinum IV. Pontificem CLXXXIX.

CXXXII.

AGAPETUS II.

ANNO CHRISTI 946.

CONSTANTINI VIII. SOLIUS 35.

AGAPETUS II. Romanus, eodem anno, ac mense, quo Marinus II. decessit, successor ei datus est. Marinum Episcopum Polimartiensem *Legatum ablatere misit in Galliam, cum ad stabiliendum Ludovici Regnum, quod factione Hugonis Principis variis nutabat tumultibus: tum etiam ad cognoscendam cum illarum partium Episcopis causam Remensis Ecclesie, quisnam ejus legitimus esset Episcopus, Artaldus, vel Hugo. (1)* Anno, qui insequitur, *Synodum habuit apud Sanctum Petrum, in qua damnationem Hugonis Episcopi apud Ingulenheim factam confirmavit, excommunicans etiam Hugonem Principem, donec Ludovico Regi satisfaciatur. (2)* Idem arcessivit Ottonem Germanie regem, ut Italia exigeret Berengarium vexantem sacros Ecclesie ministros, & ab eis extorquentem vi pecunias; misitque ejusdem Ottonis fratri sancto Brunoni Archiepiscopo Coloniensi pallium, singulare concedens jus utendi eo quoties vellet. (3) *Misere sanctitatis laude celebratus (4)* vitam deseruit post diem vicesimum Augusti anno 956. ideoque Pontifex fuit annos decem, & menses amplius duos.

Bar. an.
946. §. 1.
Pag. §. 1.

Bar. an.
950. §. 2.

Bar. an.
955. §. 4.
Pag. §. 4.

V 3

JOAN-

(1) Baronius ad an. 948. §. 1. ex Flodoardo.

(2) Flodoardus in Chronico ad an. 949. apud Duchesnium tom. 2. pag. 616.

(3) Rotgefus in vita ejusdem S. Brunonis cap. 23. apud Surium die 11. Octobris.

(4) Idem Rotgefus ibidem.

CXXXIII.

JOANNES XII.

ANNO CHRISTI 956.

CONSTANTINI VIII. SOLIUS 45.

Bar. an.
955. §. 1.
2. 3. 4.
Pag. §. 1.

JOANNES XII. (1) *Octavianus* antea dictus, (2) qui patre *Alberico*, patricio Romanorum defuncto, cum esset Clericus, Principatum adeptus est; defuncto *Agapeto*, suggerentibus sibi Romanis, Papa Urbis efficitur, (3) hoc est malorum consilio, ut *Baronius* explicat, summum Pontificatum usurpat, cum nondum plenam pubertatem expleisset. (4) Anno 956. post diem XIII.

(1) Joannem hunc XII. vocant Scriptores omnes præter unum *Platinam*, qui eum dicit *Joannem XIII.* Id observatum a *Panvinio* in annotat. ad eundem *Platinam* pag. 119.

(2) *Baronius* ad an. 955. §. 4. Hunc tolerandum utcumque perditissima illa tempora suaserunt, magis quam Ecclesiam schismate scindere, cujus vitandi causa, utpote mali omnium pessimi, universa Catholica Ecclesia eum est venerata Pontificem, minoris sciens esse mali monstruosum quantumlibet caput ferre, quam duobus capitibus infamari, & secari corpus unum in duo. Hic autem re vera primus inventus, qui mutavit sibi nomen, ut qui ex *Octaviano* voluerit nominari *Joannes*.

Mabillonius Præfat. ad Part. 2. Sæc. VI. *Benedictini* §. 12. num. 93. Hæc observationes honoris causa ordiri par est a Pontificibus Romanis, quibus electis ab hoc seculo undecimo nomina mutari consueverunt. Id quidem jam factum erat sub finem sæculi noni in *Hadriano III.* qui antea dictus *Agapitus*, tum seculo decimo in *Sergio III.* *Joanne XII.* & *Joanne XIV.* *Gregorio V.* *Silvestro II.* At insequente seculo undecimo res in morem vertit, saltem a *Benedicto IX.* quo ex tempore vix quemquam reperias, qui nomen non mutaverit, præter *Marcellum II.* qui proprium nomen retinuit.

Idem *Mabillonius* Præfat. ad Sæc. V. *Benedict.* §. 1. num. 7. multo verius scripserat, non *Hadrianum III.* sed *Joannem XII.* fuisse primum natati in Romano Pontifice nominis exemplum. Vide annotat. 1. ad *Sergium II.* pag. 262. & *Joannem XIV.* Pontif. CXXXIX.

(3) *Floardus* in *Chronico* ad an. 954. inter Scriptores Historiæ Francorum *Duchefnil* tom. 2. pag. 619.

(4) *Baronius* ad an. 955. §. 2. Equidem anno 963. Otto Im-

XIII. Kal. Septembr. consecratur. Multa indigna passus a Berengario & Adelberto ejus filio, Ottonem Regem Germaniæ per Legatos magnopere rogavit, ut exercitum de integro in Italiam adduceret, atque Ecclesiam, Italiamque ab eorum tyrannide vindicaret: jurejurando prius obligata ab Rege fide, se omnia Romanæ Ecclesiæ bona tyrannis ablata restitutum. (5) Itaque collectis copiis in Italiam percitus venit. Qui tanto Berengarium, atque Adelbertum celerius Regno expulit, quanto evidentius constat, quod commilitones Petrum, & Paulum sanctissimos Apostolos habuit. (6) Romam deinde profectum Joannes gratanter suscipiens, honorifice super cathedram Augustalem posuit, & benedictione atque consecratione sua Imperatorem fecit. (7) Tum Otto suas D. Petro terras restituit, Pippini & Caroli Magni donationes ac restitutiones edito diplomate ratas jussit esse, voluitque ut futura Pontificum electio cano-

Bar. an.
960. §. 1.
8.
Pag. §. 1.

Bar. an.
962. §. 1.
8.
Pag. §. 1.
3.

V 4 n i c e

perator apud Luitprandum lib. 6. Histor. cap. 6. errata ejus excusat his verbis: Puer est, facile bonorum immutabitur exemplo virorum. Spero eum objugatione honesta, suavitate liberali, facile ex illis se se emersurum malis.

(5) Verba ipsa jurisjurandi sunt etiam apud Gratianum dist. 63. cap. Tibi Domino 33. Quidquid de terra Sancti Petri ad nosviam potestatem pervenerit, tibi reddam, & cuicumque Italicum Regnum commiserit, jurave faciam illum, ut adjutor tui sit ad defendendum terram sancti Petri.

(6) Luitprandus lib. 6. cap. 6. inter Scriptores Rer. Italic. tom. 2. pag. 471.

Ludovicus Antonius Muratorius Præfat. ad eundem Luitprandum tom. 2. Scriptor. Rer. Italic. pag. 422. Sex posteriora libri sexti capita, ubi de damnatione Joannis XII. Papæ agitur, inter Bavonium, Cossium, Caveum, Dupinium, aliosque disceptatum est, num Luitprandum auctorem habeant, an alium quemquam Continuatores ejusdem Historiæ, qui tamen iis, aut proximis temporibus vixerit. Adhuc sub judice lis est. Equidem puto, integram ad nos non pervenisse Luitprandi Historiam: neque enim in ea legimus propiora tempore, quo ipse scripsit, ac potissimum Berengarii II. facinora, quæ ipsum acris torquebant, atque ad scribendum incitabant.

(7) Lambertus Schafnaburgensis in Chron. ad an. 962. inter Scriptores Rer. Germanic. Pistorii tom. 1. pag. 314.

Pagius ad eundem an. §. 1. Otto primus ex Germanis fuit sacris Imperii insignibus & infulis exornatus.

Nicolaus Alemannus de Lateranensibus Parietinis extemo cap. 10. pag. 33. Hoc modo a Joanne XII. Pontifice Romano ad Germanos translatum est Imperium.

Bar. an.
963. §. 4.
& seqq.
Pag. §. 1.

nice & juxta fieret, utque Pontifex electus consecraretur in conspectu Legatorum Imperatoris. (8) Post haud ita multo Joannes alienatus ab Ottone, favere cœpit Adelberto, ejusque partes adversus Imperatorem tueri, Ludificatus, ideoque ira incensus Otto infesto exercitu Romam proficiscitur. Joanne fuga elapso, Romani Imperatorem suscipiunt, jurejurando polliciti, nullum exinde Pontificem nisi Imperatore assentiente electuros. Tribus post diebus coacto in Æde S. Petri conventu Episcoporum, Joannem accusatum de criminibus gravissimis, extraquam hæresi exiit Pontificatu, inque locum ejus Leonem VIII. subrogat. (9) Hic post menses duos

Bar. an.
964. §. 1.
3. §. 17.

(8) Porro ista de electione Romani Pontificis, ut decernerentur, vis tyrannorum effecit, ut alias sæpe superius dictum est, adversus quos Imperatoris opus fuit auxilium implorare. Ita Baronius ad an. 962. §. 12. post recitatum Ottonis diploma, quod verum esse ac legitimum, confirmant testimonia Luitprandi lib. 6. cap. 6. Chronici Reicherstpergensis pag. 132. & Gratiani dist. 63. cap. 33. Quæ contra dicuntur a Goldasto refellit Gretserus tum in Apol. Baroniæ, 20. tum Defens. in Goldastum l. 2. cap. 15. pag. 216. & 401. tom. 6.

(9) Baronius ad an. 963. §. 30. Addit Sigebertus, Leonem laicum adhuc fuisse, cum electus est Pontifex, contra decreta Nicolai, Hadriani, & Stephani superius recitata.

Pagius ad an. eumd. §. 4. ait, eum in Actis Synodi Remensis dicti Neophytum: quo nomine ideo appellatum credit Papebrochius in Conatu ad Leonem VIII. pag. 267. quod sacrorum Ordinum exers vixisset usque ad suam intrusionem. Ita certe Neophyti nomen acceptum fuisse, jam inde a tempore S. Gregorii Magni docet ejus Epistola III libro 7. nunc 106. libro 9. Sicut tunc, idest in primitiva Ecclesia, Neophytus dicebatur, qui initio in Sanctæ Fidei erat conversatione plantatus: sic modo Neophytus habendus est, qui repente in Religionis habitu plantatus ad ambiendos honores sacros irrepserit: & Hincmarus Remensis: Neminem ex laicis Neophytum, idest noviter attontum & sine disciplina, vel non per tempora constituta ad Ecclesiasticos gradus prosectum, Episcopum eligatis.

Baronius ad an. 963. §. 37. & Petrus de Marca lib. 1. De Concordia cap. 11. §. 7. consentiunt, Joannis XII. exaucloracionem ab Ottone Imperatore, & Synodo Romana tentatam, nullius omnino fuisse momenti. Natalis Alexander dissertat. 16. in Hist. Eccl. Sac. IX. & X. ostendit, Pontificatus dignitatem Joanni XII. injuria abrogatam, & Leonem VIII. ei susceptum legitimis Pontificibus non esse annumerandum, quamvis id negaverint auctores plerique eorum, maxime Germani, Ottoni Imperatori vs adalventur. A Baronio, aliisque dissentit Launojus lib. 4. epist. 1. ad Ludovicum Martium num. 27. pag. 430. tom. 5. part. 1.

duos a Romanis expulsus; & Joannes in locum suum restitutus. Haud diu tamen reddita potestate usus est. Vixdum enim celebrata Romæ Synodo damnarat habitum ab Ottone conventualium, & Pseudo-Pontificem Leonem; cum pridie Nonas Majas moritur *anno Pontificatus septimo, mense ferme nono.* (10)

Pag. §. 1.
24

CXXXIV.

BENEDICTUS V.

ANNO CHRISTI 964.

OTTONIS 3. NICEPHORI PHOCÆ 2.

BENEDICTUM V. cognomento *Grammaticum*, Romanæ Ecclesiæ Diaconum, sine Imperatoris consensu, contra quam juraverant paullo ante, Romani sublegerunt, circa diem decimum quintum mensis Maji. Quod ubi nuntiatum est Ottoni, Romam cum exercitu perjurii ultor accessit. Restitere illi aliquandiu: victi deinde fame, Benedicto in potestatem Imperatoris tradito, Leonem VIII. cui ille impense favebat, susce-

Bar. an.
964. §. 17.
18.
Pag. §. 3.
4.
Pag. an.
999. §. 9.

pe-

(10) Luitprandus, seu alius, (quem, ut ait Baronius ad an. 964. §. 26. Joannis adversarium fuisse liquet atque Schismaticorum complicem) lib. 6. cap. 11. apud Duchesnium tom. 3. pag. 633. *Volens sanctis seculis innotescere Dominus, quam juste esset Joannes Papa a suis Episcopis, & omni plebe repudiatus, quamque postmodum injuste receptus, quadam nocte . . . in temporibus adeo a Diabolo est percussus, ut intra diem octo spatium eodem sit vulnere mortuus.* Contra vero, ut scribit Ludovicus Du Mesnil lib. 43. *Doctrinæ & Disciplinæ Ecclesiæ §. 5. Reginonis Continuator, licet Joanni contrarius faveat Imperatori, hanc ejus mortis circumstantiam ne quidem insinuat.*

Baronius ad an. 963. §. 3. *monet auctorem eum addictissimum Ottoni Imperatori, privato studio ea scripssisse in ipsius gratiam, eadem vero Joannis.*

Natalis Alexander in Hist. Eccl. sæc. IX. & X. cap. 1. art. 21. *Ottonis Imperatoris partibus, quem Sanctissimum semper vocat, penitus devotum, & Leoni VIII. Antipapæ addictum auctorem illum certum est, ut non immerito veniant in suspicionem plurima, quæ de Joanne XII. & infausso ejus obitu memorat.*

Bar. an.
965. §. 2.
3. 4.
Pag. §. 1.

perunt. Leo, coacto sine mora Concilio, (1) Pontificatum Benedicto abrogavit: quem Otto secum in Germaniam abductum, Adaldago Hamburgensium Archiepiscopo custodiendum tradidit. Illic magno in honore ab Archiepiscopo habitus, mansit ad mortem usque. Illic autem, referente Ditmaro lib. 4. Chronici, se moriturum prædixerat; addens omnem illam regionem *gentili gladio desolandam, ferisque inhabitandam*, nec ante *pace firmâ* usuram, quam corpus suum Romam transferretur: quod exitus plane confirmavit. Mortuus est anno 965. quo pariter anno Leo VIII. Pontificatu bis usurpato, parum diu potitus interiit. (2)

JOAN-

(1) Apud Gratianum dist. 63. cap. 23. *inconsiderato nimis ista tractantem*, ut ait Baronius ad an. 964. §. 21. habetur conventiculi hujus constitutio, seu decretum, quo Leo VIII. *ad exemplum B. Hadriani concessisse* dicitur Ottoni potestatem eligendi Romanum Pontificem, & concedendi Episcopis *investituras*. Gratianum sequitur Bellarminus lib. 1. de Clericis cap. 9. Sed hanc constitutionem subdititiam esse perinde, atque illam, qua idem jus Carolo Magno datum fertur ab Hadriano I. demonstrat Baronius tum ad annum memoratum, tum ad an. 774. §. 15. Quem locum nos quoque, tanti viri vestigiis insistentes, persecuti sumus in Disputatione nostra *De falsa Synodo sub Hadriano I. circa jus eligendi Romanum Pontificem, & investituras concedendi Episcopis*.

Ex non dissimili officina mendacii prodiit constitutio alia, qua idem Leo VIII. profitetur, se restituere Ottoni, ejusque successoribus quidquid Pippinus, & Carolus Magnus in Romanam Ecclesiam contulissent. Verissime enim dictum, demonstratumque a Baronio ad an. 964. §. 26. illam *plures errores continens, quam verba*. Id quod probavit etiam Gretserus in Apologia Baronii cap. 19. & Contra Replicatorem cap. 14. tom. 6. pag. 214. & 400. & Pagius ad an. 964. §. 7. Goldastus tom. 1. Constitutionum Imperialium pag. 222. eam recitat ex Theodorico Niemo, qui vixit circa annum 1410.

(2) Leo VIII. quamvis legitimus Pontifex numquam fuerit, ideoque in Pontificum numero minime habendus; antiquis tamen juxta, ac recentibus scriptoribus ordine *octavus* dicitur, & qui postea secutus est, Leo *novus* omnium consensu appellatur.

CXXXV.

JOANNES XIII.

ANNO CHRISTI 965.

OTTONIS 4. NICEPHORI PHOCÆ 3.

JOANNES XIII. Romanus, Episcopus Narnienfis, Ottone assentiente, anno 965. cooptatus est, & Kal. Octobr. Pontifex inauguratus. In odium procerum Romanorum incurrit, quod elatiore animo, quam par erat, eos premeret. Quam ob rem seditione facta a Rotfredo Urbis præfesto, exturbatus Pontificatu Capuam se recepit, ubi a Pandulpho Capuano Principe habitus est liberaliter, ab eoque rogatus, tunc primum in eadem Civitate Archiepiscopatum constituit, consecrato ibi Joanne fratre ejusdem Principis Archiepiscopo. (1.) Id Otto ut audivit, in Italiam contendit ad Pontificem restituendum dignitati pristinæ. Romani metu subacti Joannem revocarunt. Nec propterea fuit ipsis impune. Nam Imperator, ne alii in posterum talia auderent, capite damnatis principibus seditionis, insigne documentum omnibus dedit. Compositis rebus Romanis, una cum Pontifice Ravennam commigravit. Habitum ea in Urbe Concilium, in quo Imperator Apostolico Joanni Urbem & terram Ravennatum, aliaque complura, multis retro temporibus Romanis Pontificibus ablata, reddidit, cumque inde Romam cum magna lætitia remisit. (2.) In Urbem reversus, filium ejus Ottonem Germaniæ Regem, ad referendam, credo, gratiam, solemniter coronatum, declaravit consortem Imperii. Præter hæc invenio apud quosdam, Joannem omnium primum Lateranensis Ecclesiæ campanam sacris ceremoniis consecrasse,

(1) Leo Ostiensis Chron. Casin. lib. 2. cap. 19.

(2) Continuator Reginonis extremo libro 2. inter Scriptores Rer. Germanic. Pistorii tom. 1. pag. 112.

Hieronymus Rubeus lib. 5. Hist. Ravenn. pag. 261. ita explicat: *complura alia, quæ Berengarii occupaverant.*

fecrasse, moremque eum posteros accepisse. Ego tamen magnos auctores secutus, (3) ante Joannem campanas consecrari cœptas, magis credo. Ejusdem Pontificatum insignem fecit Polonorum ad Christi fidem conversio, ad quos confirmandos Ægidium Episcopum Tusculanum legavit. Obiit anno 972. VIII. Idus Septembr. post *annum sextum, mensem undecimum, & diem quintum*, quam Romanæ Ecclesiæ præfectus erat. (4)

Bar. an.
972. §. 1.
Pag. §. 1.

BENE-

(3) Bonam lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 22. §. 7. Roccam De Campanis cap. 6. Edemundum Martene De antiquis Ecclesiæ Ritibus lib. 2. cap. 21. Lambertinum Institutione 47. §. 4. pag. 252.

Ritus vero consecrandi campanas *baptismus* vulgo dicitur, non quod re vera campanæ baptizentur eo baptismo, qui confertur in remissionem peccatorum, ut garrunt Heterodoxi, sed quod in iis consecrandis adhibeantur ceremoniæ præcipuæ, in administratione Sacramenti baptismi adhiberi solitæ, ablutio nimirum, unctio, nominis impositio. *In ipsa vero consecratione, ut ait Bona, nomine alicujus Sancti Campana insignitur, sive ut a cæteris proprio nomine distinguatur, sive quia ad pietatem magis conducere arbitrati sunt primi hujus ritus institutores, si voce alicujus Sancti plebs ad Ecclesiam convocari diceretur.* Quod colligitur ex cap. 14. Concilii Coloniensis anno 1536. celebrati, apud Labbeum tom. 14. Conc. pag. 549. Vide Baronium ad an. 968. §. 93. Bellarminum de Rom. Pont. lib. 4. extremo cap. 12. & annotat. 3. ad Sabinianum pag. 181.

(4) Franciscus Pagius in vita hujus Pontificis §. 16. pag. 241. tom. 2. *Ante Joannem XIII. non invenimus Pontificalia ornamenta Abbatibus fuisse concessa. Sed Mabillonius Præfat. partis 1. sec. VI. Benedictini §. 4. ex Spicilegii Dacheviani tom. V. pag. 142. observat anno 970. Diadericum, seu Theodoricum Metensem Antistitem a Joanne XIII. obtinuisse, ut Abbas S. Vincentii Metensis Dalmatica, & Sandaliis uteretur...* Pontifice Leone IX. Ricardus Abbas Casertensis Romam profectus, ab eo, teste Chronico Casertensi lib. 2. cap. 81. *privilegium obtinuit, juxta morem prædecessorum suorum, quod idem Pontifex usum Sandaliorum, atque Dalmaticæ, necnon & Chirothecarum in præcipuis festis ad Missarum solemnias, tam illi, quam successoribus indulset.* Vide Bernardum Van Espen Juris Ecclesiastici universi part. 1. tit. 31. cap. 6.

CXXXVI.

BENEDICTUS VI.

ANNO CHRISTI 972.

OTTONIS II. JOAN. TZIMISCIS 4.

BENEDICTUS VI. Hildebrandi filius, Romanus, post diem Novembris duodeviginti anno 972. Pontifex consecratus est. (1) Hunc anno 974. in vincula conjecit, jugulavitque Franco Cardinalis nequissimus; Ferrutii filius, Romanus, qui Pontificatum usurpavit nomine Bonifacii VII. sibi imposito. At mense vix exacto, metuens sibi a Comitibus Tusculanis, expilata Vaticana Basilica, profugit Constantinopolim.

Bar. an.
972. §. 2.
Pag. §. 1.
Bar. an.
974. §. 1.
Pag. §. 1.
Bar. an.
975. §. 1.

CXXXVII.

DONUS II.

ANNO CHRISTI 974.

OTTONIS II. 2. JOAN. TZIMISCIS 6.

DONUS II. Romanus, favore Comitum Tusculanorum anno 974. Pontifex creatus, anno insequente extremum vitæ diem morte confecit. Quæ præterea narrantur ab aliquibus, nullo veterum scriptorum testimonio nituntur.

Bar. an.
972. §. 2.
Pag. §. 1.

BE-

(1) Panvinius in Chronico Ecclesiastico pag. 82. Baronius & alii Joanni XIII. subrogant Donum II. Pagiut uterque Benedictum VI. His magis assentior, quia auctores habent Sigebertum, & antiquissimos Romanorum Pontificum catalogos.

CXXXVIII.

BENEDICTUS VII.

ANNO CHRISTI 975.

OTTONIS II. 3. JOAN. TZIMISCIS 7.

Bar. an. **B**ENEDICTUS VII. Davidis filius, Romanus, Episcopus Sutrinus, anno 975. ante diem quintum
 974. §. 1. & vicimum mensis Martii Pontificatum iniiit. Duo
 Pag. §. 1. habuit Romæ Concilia, in altero damnavit falsum Pon-
 Pag. an. tificem Bonifacium VII. in altero Simoniacos. Die fun-
 975. §. 3. ctus est anno 984. VI. Idus Julii, cum regnasset *annos*
 5. *amplius novem.*
 Bar. an. 984. §. 1.
 Pag. §. 1.

CXXXIX.

JOANNES XIV.

ANNO CHRISTI 984.

OTTONIS III. REG. 2. BASIL. ET CONST. 9.

Bar. an. **J**OANNES XIV. Petrus antea dictus, Episcopus Ti-
 984. §. 3. cinentis, anno 984. summum Pontificatum obtinuit.
 Pag. §. 1. (1) Anno insequente, a Pseudopontifice Bonifacio VII.
 qui.

(1) Papebrochius in Conatu Chronico-Historico ad Joannem XIV. pag. 274. n. 3. *Mutandi nominis non ea causa fuit, qua Octaviano, & Franconi paullo ante pregressis, sed alia plena reverentia erga Apostolorum Principem; ob quam etiam successorum nemo, postquam mutandorum Pontificibus nominum consuetudo invaluit, Petri nomen sibi arrogare presumpsit. Est autem res omnino admirationis & consideratione digna, quod cum Petri nomen jam inde a Constantini Magni usque fuerit Romæ frequentatum (ut constat ex Romanorum Syndacorum subscriptionibus) ad hæc tamen usque tempora nemini contigerit, cui Petri nomen obtingisset, etiam Petri successorem fieri in Apostolica Sede: quod nescio, an mere casus possit adscribi.* Vide

au-

qui Constantinopoli Romam redierat, in custodiam arcis Hadrianæ inclusus fame, aut veneno absumtus est, cum *mensēs circiter octo* Pontifex fuisset. Itaque Bonifacius VII. nece duorum Pontificum infamis Apostolicam Sedem iterum occupavit. Sed eodem anno repentina morte periit; quo pariter anno Joannem nescio quem Roberti filium & Pontificem electum, & mortuum fuisse, apud antiquos scriptores legimus. Eum tamen Romanis Pontificibus haud annumeramus, tum quia *numquam fuit consecratus*, ut existimat Papebrochius in *Conatu Chronico-Historico*, tum maxime quia *verus Pontifex non fuit*, ut probabilius censet Pagius ad an. 986. §. 4.

Bar. an.
985. §. 1.
3.
Pag. §. 1.
2.

CXL.

J O A N N E S XV.

ANNO CHRISTI 985.

OTTONIS III. REG. 3. BASIL. ET CONS. 10.

JOANNES *ejus nominis XV. natione Romanus, ex patre Leone postea Presbytero, anno 985. mense Decembri electus est.* (1) Vexatus statim a Crescentio Nomentano, qui titulo Consulatus arcem Hadrianam occupaverat, secessit in Hetruriam, & per Legatos confugit ad opem Ottonis. (2) Ut cognoverunt Romani, veriti potentiam Regis eum revocant in Urbem, & consequuntur honore omni. Tranquillum adeptus Pontificatum ad memoranda reliqua S. Udalricum Episcopum Au-

Bar. an.
985. §. 3.
4.
Pag. §. 1.

Bar. an.
993. §. 1.
Pag. §. 1.

annotat. 1. ad Sergium II. pag. 262. & annotat. 2. ad Joannem XII. pag. 303.

(1) Vetus Pontificum Codex Vaticanus apud Baronium ad an. 985. §. 3.

(2) Baronius ad an. 985. §. 4. *Novus tyrannus emergit in Urbe, quæ hactenus fuerat Albericorum violentia consuecra atque depressa. Fuit hic Crescentius Nomentanus, qui titulo Consulatus missionem S. Angeli possidere aggressus est: quem adeptus, danda insulare nonnihil cepit ipsum Joannem Pontificem.*

Augustanum, inquirens in vitam ejus atque miracula, congregato ad id Romæ Concilio, in Sanctorum numero habendum decrevit. (3) Quo facto initium solemnibus *Canonizationibus* dedit. (4) Idem dicitur *Civitatem Ferrariam concessisse* Thedaldo proavo Comitissæ Mathildis, quicum *multa erat dilectione conjunctus*.

Bar. an. (5) E vita migravit anno 996. cum annum *Pontificatus undecimum* attingisset. *Hic fuit in armis eruditissimus, & multos libros composuit.* (6)

2.

CXLI.

GREGORIUS V.

ANNO CHRISTI 996.

OTTONIS III. REG. 14. BASIL. & CONST. 21.

GREGORIUS V. Germanus, *Bruno* antea dictus, fulgens regia Ottonis affinitate, anno 996. Pontifex creatur. (1) Quo die, non comperio. Ante diem tamen postremum Maji iniisse honorem summum, pro certo affirmaverim. Eo enim die, qui sollemnis erat Pentecostes, Ottonem III. cujus favore auctus fuerat dignitate tanta, Imperatorem rite constituit, & *Advocatum*
Ec

Bar. an.
996. §. 5.
7. 27. 38.
Pag. §. 1.
& seqq.

(3) Hoc decretum, quod est *primum*, ut ex Mabillonio ait Pagi ad an. 993. §. 2. *indubitate fidei monumentum de solemnibus per Romanum Pontificem Canonizatione*, exstat apud Baronium ad eund. an. 993. §. 1. Marcum Velferum pag. 587. Boilandianos die 4. Julii pag. 80. tom. 2. Fontaninum in Codice Canonizationum pag. 1.

(4) Vide annotat. 10. ad Leonem III. pag. 251. & Joannis XV. Constitutionem tom. 1. Bullarii pag. 9.

(5) Auctor Anonymus in Vita Comitissæ Mathildis cap. 4. apud Leibnitium tom. 1. Scriptor. Rer. Brunsvicensium pag. 692. & apud Muratorium tom. 5. Rer. Italic. pag. 391.

(6) Martinus Polonus in Chron. pag. 344.

(1) Auctor vitæ S. Adelberti Episcopi Pragensis, apud Mabillonium sæc. V. Benedictino pag. 860. *Erax tunc in Capella Regis quidam Clericus Bruno, secularibus litteris egregie eruditus, & ipse Regio sanguine genus ferax.*

Ecclesie S. Petri effecit. (2) Habuit eo præfente Romæ Concilium, in quo Collegium Septemvirum Imperatori creando institutum, edunt non pauci. (3) Otton

X
ne

(2) Ditmarus lib. 4. inter Scriptores Brunsvicenses tom. I. pag. 353.

(3) Dupinus De antiqua Ecclesie disciplina Differtat. 7. cap. 3. §. 3. dicit, *incertum esse, quomodo, & a quo septem Electores instituti fuerint. Sunt enim Scriptores, qui hanc Electorum institutionem tribuant Carolo Magno, ut Jordanes in Chronico: que sententia nisi videtur auctoritate Innocentii III. c. Venerabilem De electione & electi potestate. Alii ejusdem institutionis Germanie Principes auctores faciunt: alii eam Gregorio V. tribuunt, ut Blondus, Naucleus, Platina (Bellarminus De Rom. Pont. l. 5. cap. 8. & de Translatione Imperii lib. 3. cap. 1.) & alii Gregorio X. ut Aventinus lib. 5. Annalium Bojorum, & Onuphrius in lib. De Comitibus Imper. ubi ex professo probat, hos septem Electores non ante fata Federici institutos esse. Denique nonnulli eam partim Gregorio V. partim Ottoni III. partim Principibus Germanie tribuunt, quia cum hos omnes diverso modo hæc institutio diversimode tangat, ab omnibus approbari debuit. Atque horum sententiam præ ceteris Dupinus probat.*

Natalis Alexander differtat. 17. in Hist. Eccl. Sæc. IX. & X. *Sub imperio Federici II. Germanie Principes jus eligendi Imperatorem Septemviris detulere, qui deinceps soli Electores ab Historicis numerantur.* Alexandrum sequitur Pagius ad an. 996. §. 13.

Baronius ad an. 996. §. 55. ait, *jus eligendi Imperatorem per Gregorium V. transfusum ad Germanie Principes, haud tamen adeo liquere, per ipsum fuisse Electores ipsos numero senario, vel septenario definitos: sed & si factum fuerit, constare tamen, nequaquam id fuisse usu receptum.* Itaque §. 64. adjicit, *numerum septem Electorum ab Innocentio IV. decretum in Concilio Lugdunensi I. Œcum. XIII. anno 1245. Neque sua huic opinioni deest probabilitas, ut observant Monachi Congregationis S. Mauri in additionibus ad Glossarium Ducangii, verbo Electores. Præterquam enim quod circa hæc tempora in electione Imperatorum prevalere cepit Electorum auctoritas, certum est, ab Innocentio IV. Fridericum II. Imperiali dignitate in hac Synodo privatum fuisse, præceptumque a Romano Pontifice Ecclesiasticis Electoribus, sicut Henricum Thuringie in ejus locum sufficerent.*

Postea sententiam suam explicantes subjiciunt hæc: *Certum videtur, per Ottonem III. rationem succedendi in Imperio innovatam fuisse, suffragiisque, habita interdum natalium ratione, electos deinceps Imperatores, qui prius solo jure hereditario, nataliumque privilegio sceptro potiebantur. Hæc aperte significant omnia Historia Germanicæ, quæ supersunt, monumenta. Nec alia fuit, ut opinor, errandi occasio Scriptoribus, qui Electorum originem ad hæc tempora retulerunt. Cum autem in eligendo Imperatore potiore partem ha-*

ne in Germaniam profecto, Gregorius a Crescentio No-
mentano pellitur ex Urbe, suffecto in ejus locum Joan-
ne Episcopo Placentinorum, qui Joannes XVI. appella-
tur.

habere septem Imperii Officialia, sique potentiores essent Germania Principes, sensim pedetentimque ad hanc devenere auctoritatem, ut sibi potestatem, ceteris Principibus exclusis, eligendi Imperatorem tribuere tentarent. Et paucis interjectis: Existimamus, nullo, quod indubitatum sit, monumento probari posse, ante Bullam Auream (anno 1356. editam a Carolo IV.) septem Electores pleno sibi quoque proprio jure, quo scilicet ab electione alii Principes excluderentur, Imperatorem elegisse.

Quocumque tandem modo, & quodcumque septemvirum Electorum numerus obtinuerit, parvi refert. Illud pervelim haberi pro certo, jus eligendi Imperatorem emanasse ab Romano Pontifice. Ejus quidem rei testes sunt Innocentius III. in cap. *Venerabilem* 33. De electione, Clemens V. in Clementina *Romani Principes*, De jurajuvando edita in Concilio Viennensi Œcum. X. Electores ipsi in Epist. ad Nicolaum III. quæ est apud Bellarminum lib. 2. De Translat. Imper. cap. 3. & apud Raynaldum ad an. 1279. §. 6. Quod facile colligitur etiam ex sacramento, quo Albertus Imperator fidem suam Bonifacio VIII. obstrinxit, recitato ab eodem Raynaldo ad an. 1303. §. 9. His addunt, tam ante, quam post institutum septemvirum Electorum collegium, Pontifici Romano, a quo renovatum est Occidentis Imperium, jus fuisse Imperatoris electionem probandi, reprobandive. Certe Ludovicus II. Imperator Caroli Magni abnepos in epist. ad Basilium Græcorum Imperatorem, apud Baronium ad an. 871. §. 59. *Francorum Principes*, inquit, *primo Reges, deinde vero Imperatores dicti sunt ii duntaxat, qui a Romano Pontifice ad hoc oleo sancto perfusi sunt.*

Septem ab initio fuere Electores, tres Ecclesiastici, Archiepiscopus Moguntinus Archicancellarius Germaniæ, Trevirensis Galliæ, Coloniensis Italiæ, & Laici quatuor, Comes Palatinus Archidapifer, Dux Saxonicus Archimarescallus, Marchio Brandeburgicus Archicamerarius, Rex Bohemiæ Archipincerna. Hinc vulgatè versus:

Moguntinus, Trevirensis, Coloniensis:

Quilibet Imperii sit Cancellarius horum,

Et Palatinus Dapifer, Dux portitor ensis,

Marchio Præpositus cameræ, Pincerna Boemus;

Hi statuunt Dominum cunctis per sæcula summum.

In locum Comitis Palatini perduellis anno 1623. suffectus a Ferdinando II. Dux Baviaræ Maximilianus, & anno 1648. pacis causa octavus Elector idem Palatinus, qui nunc est Archithesaurarius, institutus sub ea conditione, ut Maximiliani stirpe virili deficiente Palatinus restitueretur in locum pristinum, numerusque Electorum ad septem rediret. Demum anno 1692. nonus Elector creatus Dux Hannoverensis, Archivexillifer.

tur. (4) Gregorius Ticinum se confert, celebratoque ibidem Concilio, Crescentium percellit anathemate. Otto; audita expulsionē Gregorii, descendit in Italiam eum restitutus in locum suum. Venientem excepit Gregorius Ticini: inde uterque Romam proficiscitur. Joannem oculis erutis, auribus, naribusque præcis Imperator punivit, Crescentium vero, qui se in arcem Hadrianam incluserat, captum multavit capite. Gregorius in Pontificatum restitutus, advocato Concilio, irritum fecit matrimonium contractum a Roberto Galliarum Rege cum Berta consanguinea, minitatus anathema, ni eam actutum dimitteret. Idem Gerberto Ravennarum Antistiti, quem misso pallio fecerat Archiepiscopum, jus dedit imperii exercendi in eam Civitatem; & monetæ cudendæ. Adjecit etiam *Comaclensem Comitatum*, confirmatis omnibus privilegiis, quæ à Romanis Pontificibus Ecclesiæ Ravennati concessa fuerant. (5) Vi-

Pag. añ:
997. §. 5:
An. 998.
§. 18. 19.

Bar. añ.
998. §. 1.
Pag. §. 4.
i8. 21.

X 2 tam

(4) Pagius ad an. 998. §. 19. *Joannes iste, licet Antipapam; Joannes XVI. appellandus, quod duo subsequentes Pontifices ejusdem nominis ejus aliqualem rationem habuerint, alterque Joannem XVII. & alter Joannem XVIII. in suis rescriptis se nuncupaverit. Papebrochius in Conatu Chronico Historico id optima ratione ab utroque factum recte existimat. Licet enim, inquit, non fuerit unquam verus Pontifex hic Joannes XVI. tamen exstabant sub eo hominis numero sparsæ toto orbe, pro occasionum diversitate, Epistolæ ac Bullæ; quæ ne cum veri deinde Pontificis actis confunderentur, si hic quoque diceretur XVI. necesse habuit Silvestri II. successor permittere, ut vocaretur Joannes XVI. Quod nos etiam faciemus, ut si cum Baronio, & recentioribus passim velimus, expuncto hoc Pseudopapa, sequentium Pontificum numerum imminuere, publicis ac privatis eorundem ac sequentium temporum Actis adverteretur.*

(5) Gregorius V. epist. ad Gerbertum Ravennatem; apud Rubicum lib. 5. Hist. Raven. pag. 273. & apud Labbeum tom. IX. Conc. pag. 753. *Ex gratuita largitate nostra post mortem Adelaidæ Imperatricis Augustæ donamus tibi, tuæque Ecclesiæ districtum Ravennatis Urbis, ripam integram, monetam, teloneum, mercatum, tyros, & omnes portas Civitatis. Si vero alia privilegia aliquibus facta apparuerint, Sanctæ Ecclesiæ obnoxia, & huic nostro privilegio contraria, auctoritate Dei & S. Petri ad nihilum redigenda illa judicamus: & hoc quod facimus, stabilimus, & intactum permemendum jubemus. Donamus etiam tibi, tuæque Ecclesiæ sanctæ Comaclensem Comitatum; post mortem Adelaidæ Imperatricis Augu-*

amifit anno 999. XII. Kal. Mart. *annis duobus,*
 & *mensibus amplius octo,* quam Pontifex creatus e-
 rat.

CXLII.

SILVESTER II.

ANNO CHRISTI 999.

OTTONIS III. IMP. 4. BASIL. ET CONST. 24.

SILVESTER II. *Gerbertus* antea dictus, natione A-
 quitanus, primo Remorum, deinde Ravennatum
 Archiepiscopus, anno 999. IV. Nonas April. Ottone
 III. adjutore, (1) cujus fuerat præceptor, ad Ponti-
 ficatum pervenit. Hunc infamavit Benno Cardinalis,
 tempore Gregorii VII. impudentissimus calumniator,
 scribens, magicis artibus adeptum esse dignitatem sum-
 mam. Ast temeraria unius hominis vox extinguitur
 laudibus, quas in Silvestrum II. conferunt Scriptores
 æquales: itemque elogio illo, quod Sergius IV. fe-
 pulcro ejus inscribi voluit. (2) Ceterum in memo-
 randis habetur hoc maxime, quod S. Stephanum Hun-
 garorum Ducem, qui Pannoniam perduxerat ad Chri-
 sti fidem, regio diademate donatum auxit Regis titu-
 lo, jusque præferendæ Crucis non ei solum, sed et-
 iam ejus successoribus permisit. Vita defunctus est an-

Bar. an.
 999. §. 2.
 3.
 Pag. §. 1.
 2. 3.

Bar. an.
 1000. §.
 12.

Bar. an.
 1003. §. 1.
 Pag. §. 1.

110

sta, ut tu, tuæque sancta Ecclesia, cuique successores illum cum o-
mniibus inibi pertinentibus libere teneant, & ordinent in perpetuum.

(1) Non ab ipso Ottone Pontifex factus est. Constitutio e-
 nim illa apud Goldastum tom. 1. Constitut. Imperialium pag. 226.
 in qua Otto III. dicit, Silvestrum II. ab se creatum Pontificem,
 supposititia est, atque *tot fere mendacia, quot verba complectitur,*
 ut ostendit Pagius ad an. 999. §. 3. & ante ipsum Baronius ad an.
 1191. §. 47. & Gretserus in Apologia Baronii cap. 21. pag. 217.
 & lib. 2. contra Replicatorem cap. 16. pag. 406. & in Appendi-
 ce secunda ad Commentariolum De Principum in Sedem Aposto-
 licam munificentia pag. 667. tom. 6.

(2) Vide Gretserum in Mysta Salmurienfi, seu Examine My-
 sterii Plesseani cap. 43. pag. 305. tom. 7.

SILVESTER II. 325
no 1003. V. Idus Majas, cum Pontifex fuisset *annos*
quatuor, mensem unum, & dies novem. (3)

CXLIII.

JOANNES XVII.

ANNO CHRISTI 1003.

HENRICI II. REG. 2. BASIL. ET CONST. 24.

JOANNES XVII. Romanus, cui *Sicco* cognomen,
Comitum Tusculanorum factione electus anno 1003. Bar. an.
III. Idus Jun. Pontifex consecratur, & post *menses* 1003. §. 9.
quinque, dies quinque & viginti, VII. Idus Decem- 10.
bris moritur. Pag. §. 3.

X 3

JOAN-

(3) Ditmarus extremo lib. 6. Chronici pag. 399. *Optime cal-
lebat astrorum cursus discernere, & contemporales suos variae artis
notitia superare. In Magdaburg Horologium fecit, illud recte com-
sitiuens, considerata per fistulam quadam stella, nautarum duce.*
Bernardus Pezsius in Thesauro Anecdotorum tom. 3. part. 2. pag. 5.
edidit ejus Geometriam.

Baronius ad an. 1003. §. 6. recitat hujus Pontificis epistolam
nomine Ecclesiae Hierosolymorum scriptam ad universalem Catho-
lici Orbis Ecclesiam Romanam petendi caussa subsidii, ex eaque
concludit, eundem Pontificem primum inveniri, qui *sanctae mili-
tiae classicum* discinuerit commodiori tempore promovenda. Vide an-
notat. 6. ad Urbanum II.

Mabillonius Praefat. in priorem partem Sæc. VI. Benedictini §.
2. *Undecimo Sæculo tot summos Pontifices tulit Benedictinus Ordo,
ut tum Romana Sedes quasi hereditaria successione ad nostros trans-
isse videretur. Testes ejus rei adsunt Silvester II. Leo IX. Victor
II. Stephanus IX. Gregorius VII. Victor III. & Urbanus II. quo-
rum postremi sex a medio Sæculo undecimo ad finem usque parum
interrupta serie supremam illam Sedem tenuerunt.* Vide annotat. 2.
ad S. Gregorium Magnum pag. 169.

CXLIV,

JOANNES XVIII.

ANNO CHRISTI 1003.

HENRICI II. REG. 2. BASIL. ET CONST. 28.

Bar. an. 1003. §. 9.
11.
Pag. §. 3.

Bar. an. 1009. §. 1.
Pag. §. 1.

JOANNES XVIII. *Fasanus* cognomine, Romanus, anno 1003, VII. Kal. Januar. in Pontificatu positus, statim Legatum misit in Germaniam ad initiandum novum Archiepiscopum Magdeburgensem, cum ille se conferre Romam non posset, ut consecraretur ab ipso Pontifice juxta privilegium Ecclesie suae. Hujus tempore reconciliata concordia inter Ecclesiam Romanam & Constantinopolitanam, nomenque ipsius Joannis ab Sergio Patriarcha relatum in Diptycha. (1) Regnavit annos & menses quinque, mortuus anno 1009. prope exitum mensis Maji.

CXLV,

SERGIUS IV.

ANNO CHRISTI 1009.

HENRICI II. REG. 8. BASIL. ET CONST. 34.

Bar. an. 1009. §. 3.
Pag. §. 1.

SERGIO IV, Martini filio, Romano, qui antea *Petrus* Episcopus Albanensis dicebatur, anno 1009. Pontificatus traditus est. (1) Effusa fuit in pauperes libe-

(1) Vide annotat. 4. ad S. Innocentium I. pag. 103.

(1) In secundo, tertio, quarto, & quinto ex Catalogis Pontificum Romanorum, a Pagio præpositis tomo I. Criticæ in Baronium, Joanni, qui vocatur *Fasanus*, subrogatur *Sergius*, qui vocatur *Os parci*. Ditmarus scriptor ejusdem ætatis lib. 6. inter Scriptores Rerum Brunsvicensium tom. 1. pag. 399. *Huic* (Joanni

liberalitate, aliisque virtutibus conspicuus. Quare licet nullo publico cultu donatus sit, ejus tamen memoria in *Menologio Benedictino* legitur die 18. Augusti, ut ait Bar. an. 1012. §. 1. Mabillonius in *Indice Sanctorum prætermisissorum* sæc. VI. Benedictini part. 1. Vitam posuit anno 1012. cum Pag. §. 1. annos amplius duos in Pontificatu fuisset.

CXLVI.

B E N E D I C T U S VIII.

ANNO CHRISTI 1012.

HENRICI II. REG. II. BASILII ET CONST. 37.

BENEDICTUS VIII. Gregorii Comitis Tusculani filius, Joannes Episcopus Portuensis antea dictus, anno 1012. Romanæ Ecclesiæ præfectus est. Mox a Gregorio nescio quo Pontificatum sibi usurpante Roma ejectus, in Germaniam ad Henricum Regem confugit: quo in Italiam adveniente, in Sedem suam restitutus est. Advenienti in Urbem Benedictus obviam processit, cum prius *illud condecens ac perhonestum atque ad pacis tutelam optimum decretum fuisset, Ut ne quisquam audacter Imperii Romani sceptrum præprope-* Bar. an. 1012. §. 2. 6. Pag. §. 1. Bar. an. 1012. §. 5. 1013. §. 4. 1014. §. 1. 5. 6. Pag. §. 1. 2. 3.

X 4 rus

ni XVIII.) succedebant Sergius, qui vocabatur Bucca porci, atque Benedictus, ambo præclari, & consolidatores nostri.

Baronius ad an. 1009. §. 3. Creatur Papa Sergius ex Episcopo Albanensi, tunc Petrus nomine nuncupatus. Cui ob reverentiam Apostolici culminis, nomen mutare placuit, & Sergius voluit nominari. Id quidem ex sepulchrali inscriptione constat: quam idem Baronius subjicit ad an. 1012. §. 1.

In quo (folio) mutato permansit nomine Præsul

Sergius ex Petro: sic vocitatus erat.

Errat ergo Ditmarus, qui suo judicio & assertionem ideo id factum scribit, quod nomine non satis honesto Buccaporci nominaretur: ut ait Auctor Vitæ Sergii IV. apud Lab. tom. 9. Conc. pag. 802. Falluntur item alii, qui Ditmarum sequuntur.

Recte Muratorius *Antiquitat. Italic. dissertat. 41. pag. 764. tom. 3. postquam multa de agnominibus dixit, ita concludit: Sic Sergio IV. Pape ante Pontificatum agnomen Os Porci, Bucca di Porco, nomen vero Petrus fuisse traditur.*

rus gestare Princeps appetat, seu Imperator dici, aut esse valeat, nisi quem Papa Sedis Romanæ delegerit aptum Reipublicæ, eique commiserit insigne Imperiale.

(1) Inde Henricum Romanæ Ecclesiæ defensorem; sacro inunctum oleo, & aurea ornatum corona Imperatorem declaravit. Post id factum Henricus beneficia ac jura a Pippino, Carolo Magno, Ludovico Pio, atque Ottonibus patre & filio, Ecclesiæ Romanæ quondam concessa sancivit, liberumque arbitrium eligendi Pontificis Clero, populoque Romano esse voluit, hac modo conditione, ut juxta decretum Eugenii II. & Leonis IV. Pontifex consecraretur coram Legatis Imperatoris. (2) Eodem persuadente Imperatore, Benedictus mandavit, ut Symbolum Nicænum in Missæ sacrificio caneretur. (3) Henrico in Germaniam regresso,

(1) Glaber Rodolphus hujus temporis scriptor, extremo libro 1. inter Scriptores Historiæ Francorum Duchesnii tom. 4. pag. 10. ubi adjicit: *Anno igitur Dominicæ Incarnationis 710. licet insigne illud Imperiale diversis speciebus prius figuratum fuisset, a venerabili tamen Benedicto Sedis Apostolicæ fieri jussum est admodum intellectuali specie idem insigne. Præcepit fabricari quasi aureum pomum atque circumdari per quadrum pretiosissimis quibusque gemmis, ac desuper auream crucem inseri.* Simili aureo pomo seu globo, aurea inserta Cruce, quem Imperialis majestatis insigne Benedictus VIII. primus instituit, ad hanc diem Cæsares uti consueverunt.

Ditmarus lib. 6. Chron. pag. 399. *Rex Henricus a Papa Benedicto, qui tunc præ ceteris antecessoribus suis maxime dominabatur, nansq; Februario in Urbe Romulea cum ineffabili honore suscipitur, & advocatus S. Petri meruit fieri.*

Et initio libri 7. pag. 400. *Henricus cum conjugè Cunegunda ad Ecclesiã S. Petri Papa expectante venit, & antequam introduceretur, ab eodem interrogatus; si fidelis vellet Romanæ patronus esse, & defensor Ecclesiæ, sibi autem, suisque successoribus per omnia fidelis, devota professione respondit, & tunc ab eodem inunctionem & coronam cum Contestali (uxore) sua suscepit.*

(2) Extat diploma apud Baronium ad an. 1014. §. 7. & apud Lobbeum tom. 9. Conc. pag. 813.

(3) Beruo Augiensis Abbas De quibusdam ritibus ad Missæ officium pertinentibus cap. 2. tom. 18. Bibl. Patr. pag. 57. *Romani Symbolum post Evangelium usque ad hæc tempora diu memoria Henrici Imperatoris nullo modo cecinerunt. Sed ab eodem interrogati, cur ita agerent, me coram assistente, audiui eos hujusmodi responsum reddere, videlicet quod Romana Ecclesia non fuisset aliquando*

ſo, paullo poſt etiam Benedictus contendit eodem ad opem orandam contra Græcos, qui pedetentim jam ſibi cuncta uſque ad Romanos fines vindicaverant. Bambergæ exceptus ab Imperatore, Eccleſiam S. Stephani dedicavit, ab eoque oblatam D. Petro Urbem ipſam ſuſcepit in poteſtatem. (4) Idem Romam reverſus accivit Guidonem Aretinum, monachum ex Benedictina Familia, ut excogitatam ab ſe facilem cantus rationem Clerum edoceret, obiitque anno 1024. Pontificatus undecimo jam exacto. (5)

Bar. an.
1019. §. 1.
2. 4.
Pag. §. 1.
2.

Bar. an.
1022. §.
20.
Pag. §. 8.
Bar. an.
1024. §. 1.
Pag. §. 1.

JOAN-

quando ulla hæreſeos fece infecta, ſed ſecundum S. Petri doctrinam in ſoliditate Catholica fidei maneret inconcuſſa: & ideo magis his neceſſarium eſſe illud Symbolum ſæpius cantando frequenter, qui aliquando ulla hæreſi potuerunt maculari. At Dominus Imperator non antea deſiit, quam omnium conſenſu id Domino Benedicto Apoſtolicè perſuaſiſ, ut ad-publicam Miſſam illud decantarent. Ber- non negat, Symbolum Romæ in Miſſa decantatum, at non negat fuiſſe recitatum. Etenim jam inde ab initio ſæculi noni in Miſſa legebatur. Leo III. in Colloquio cum Legatis Concilii Aquigræ- neniſis apud Barqonium ad an. 809. §. 6. & apud Labbeum tom. 7. Conc. pag. 1197. Quod vero aſſeritis, vos ita cantare Symbolum, quoniam aliis in iſtis partibus vobis priores audiviſtis cantare, Quid ad nos? Nos enim id ipſum non cantamus, ſed legimus, & legendo docere, nec tamen legendo aut docendo addere quidquam eidem Symbolo inferendo præſumimus. Propterea, ut ſcribit Lambertinus de Sacrificio Miſſæ ſect. 1. §. 154. pag. 65. le Brun tom. 1. pag. 245. qui epocham introducti huius Ritus in Eccleſia Romana, Ber- nardis Abbatis teſtimonio permotus. ad Benedicti VIII. tempora conſtituerat, tom. 2. ea aſſert documenta, quibus oſtenditur, jam a IX. uſque ſæcula in Eccleſia Romana morem fuiſſe in Miſſa Symbolum recitandi. Multa huc ſpectantia Edemundus Martene lib. 1. De antiquis Eccleſiæ ritibus cap. 4. art. 5. §. 11. Vide annotat. 2. ad S. Marcum Pont. XXXV. pag. 79.

(4) Leo Oſtiendiſ lib. 2. Chron. Caſin. cap. 46. & cap. 84. inter Scriptores rerum Italicarum tom. 4. pag. 368. & 401. qui cit. cap. 46. hæc etiam refert: *Postmodum vero Leo IX. vicariationis gratia Beneventum ab Henrico Corradi filio recipiens, prædictum Epiſcopium Bambergense ſub ejus diſtione remiſiſ, equo tantum uno optimo albo cum omnibus ornamentis & ſaleſis ſuis ſibi retento.*

(5) S. Petrus Damiani in Vita S. Odilonis Abb. Cluniac. pag. 199. tom. 2. & apud Bollandum tom. 1. Januar. pag. 75. Benedictus VIII. piis ejus ſanctorumque fratrum precibus & tartarei cruciatus evaſiſ interitum, & cum beatis Civibus quieturus ſupernæ Hieruſalem meruiſ ingreſſum.

Thomaffinus De vet. & nova Eccleſiæ diſciplina tom. 1. lib. 2. cap.

CXLVII.

JOANNES XIX.

ANNO CHRISTI 1024.

CONRADI II. REG. I. BASIL. ET CONST. 49.

Bar. an.
1024. §. 3.
4. 5. 7.
Pag. §. I.
2. 3.

JOANNES XIX. *cognomento Romanus, frater Benedicti VIII. largitione pecunia repente ex laicali ordine neophytus constitutus est Præsul Ecclesiæ Catholicæ, anno 1024, post diem sextum Junii. (1)* Eo regnante novum jus tentatum a Græcis, ut *cum consensu Romani Pontificis liceret Ecclesiam Constantinopolitanam in suo Orbe, sicuti Romana in universo, universalem dici & haberi. Qui statim miserunt, qui deserrent multa ac diversa donorum xenia Romam tam Pontifici, quam ceteris, quos sua parti favere conspicerent. Sed nequaquam impetrarunt, quod volebant. Non enim potest falli summa Veritas, quæ respondit: Portæ inferi non prævalent adversus eam. (2)* Inde pristina revixit inter Græcam & Latinam Ecclesiam discordia. Post hæc Joannes

cap. 113. §. 1. *Sub Benedicto VIII. anno 1015. celebrata est Synodus Romana, ubi Episcopi subscripsere non solum ante Cardinales Presbyteros, sed etiam ante Episcopos ejusdem sacri Collegii, prout vel Archiepiscopi erant, vel Ordinationis auro seniores.*

(1) Glaber Rodolphus lib. 4. cap. 1. inter Scriptores Historiarum Francorum Duchesnii tom. 4. pag. 41.

Romualdus Salernitanus in Chronico pag. 167. *Papa Benedictus obiit, & successit ei Joannes frater ejus, qui uno eodemque die & Laicus fuit, & Pontifex; quod vetabant canones antiqui, ut legere est in Vita Stephani III. pag. 236.*

Baronius ad an. 1024. §. 4. *Ex his conspice, quam enormiter errant, qui dicunt, hunc ex Episcopo Portuensi creatum Pontificem. Primus nullis Ordinibus sacris initiatus Pontificium munus suscepit.*

Franciscus Pagius in Vita hujus Pontificis §. 2. existimat, ideo fortasse Glabrum scripsisse, eum sibi ad Pontificatum viam parasse *largitione pecunia*, quod nullo exemplo, ac omnium primus factus esset ex Laico Pontifex.

(2) Glaber citatus pag. 40.

annes Conradum Regem cognomine *Salicum*, cui in Italiam venienti Comum usque occurrerat, magno apparatu, Imperatorem solemniter constituit ipso die Dominicæ Resurrectionis. Morte absumtus est anno 1033. *post annum Pontificatus nonum.* (3) .

Bar. an.
1027. §. 1.
Pag. §. 2.
Bar. an.
1033. §. 3.
Pag. §. 4.

CXLVIII.

B E N E D I C T U S IX.

ANNO CHRISTI 1033.

CONRADI II, IMP, 7. ROMANI ARGYRI 6.

BENEDICTUS quidam nomine, non tamen opere, *cujusdam Alberici Consulis filius (Magi potius Simonis, quam Simonis Petri vestigia sectatus) non parva a patre in populum profligata pecunia, summum sibi Sacerdotium vendicavit (1) anno 1033. Nepos fuit duorum Benedicti VIII. atque Joannis XIX. qui ei præcesserant, puer ferme decennis. (2) Hunc Ecclesia studio pa-*

Bar. an.
1033. §. 5.
Pag. §. 4.

cis

(3) S. Petrus Damiani epist. 9. ad Nicolaum II. quod est opusculum XIX. de abdicatione Episcopatus cap. 3. pag. 213. tom. 3. scribit, Benedictum VIII. vita functum, nigro equo insidentem per visum apparuisse cuidam Episcopo Caprearum, narrasse de tormentis, quibus afficiebatur, & spe evadendi, si pro se elemosyna erogaretur, ac jussisse, ut quæ ab se intellexerat, fratri suo Joanni XIX. tunc Apostolicam Sedem occupanti referret. Quibus auditis Joannem *Episcopalis mox sarcina pondus abjecisse, Monachum induisse, eoque modo salutem sibi ex aliena calamitate providisse.*

(1) Victor III. lib. 3. Dialogorum pag. 853. tom. 18. Bibl. Patr.

(2) Glaber lib. 4. extremo cap. 5. apud Duchesnium tom. 4. pag. 46.

Baronius ad an. 1033. §. 6. *Quod mireris, tanta tunc vigeat observantia toto Catholico Orbe erga Romanam Ecclesiam, ut quicumque audirent sibi non insidere Patri, colere eum & venerari non detrectarent, cum non ipsum sedentem, sed eum, cujus vice sederet, in primis attenderent. Et §. 7. Quod pertinet ad statum, cum testetur de ipso Petrus Damiani, ab exordio sua creationis usque ad*

Bar. an.
1038. §. 1.
Pag. §. 2.
Bar. an.
1041 §. 3.
Pag. §. 5.

cis tamquam Pontificem legitimum coluit : expulsamque a Romanis Conradus Imperator in pristinam dignitatem restituit . Eundem , ut consulere reipublicæ Polonorum , ducendæ uxoris potestatem fecisse Casimiro Misesonis II. Poloniæ Regis filio , vitæ monasticæ votis apud Cluniacenses jam obstricto , & Ordine sacro Diaconatus initiato , scribit Joannes Dlugoffus . (3)

Cum

finem semper luxuriis inquinatum ; plane possumus intelligere , haud adeo puerum adhuc impuberem fuisse , cui ex natura puritas inest ; sed ejus ætatis , qui stimulis concupiscentiæ urgeretur . Sane quidem Hermannus Contractus , qui hoc ipso scribebat tempore , dum hoc anno agit de obitu Joannis , & Benedicti subrogatione , de ejus ætate nihil : quod non tacuisset , si adeo impar tanto oneri subeundo fuisset : sed hæc tantum habet : Defuncto Joanne , Benedictus , qui & Theophylactus , ordinatus , licet indignus tanto ordine moribus & factis , sedit annis plus duodecim . Eodem modo silent Leo Ostiensis l. 2. Chron. Casim. cap. 79. & Victor III. cit. lib. 3. Dialog. ubi de eodem Benedicto IX. narrant .

(3) Seu Longinus lib. 3. Historiæ Polonicæ ad an. 1040. pag. 211. ubi subjicit hæc : *Placet aliis , non Benedictum IX. sed Clementem II. Poloniæ Regem Casimirum reddi jussisse . Quam diversitatem propter plures sub eo tempore de Papatu contendentes , vici provenisse .*

Martinus Cromerus De Origine & rebus gestis Polonorum lib. 4. pag. 50. Tandem a Pontifice maximo Benedicto ejus nominis IX. vel a Clemente II. ut alii volunt , impetrant , ut Casimirus Monachus & Diaconus , professionis & sacramenti religione solutus , ad Regnum majorum suorum redeat , uxorem ducat , liberos procreet . Pro hoc Polonis , quo beneficium Sedis Apostolicæ agnoscant , injunctum primum , ut de singulis capitibus , exceptis nobilibus sive equitibus , & qui sacris addicti sunt , quotannis obolus unus in lucernam perpetuo in Æde D. Petri Romæ arsuram pendatur : qui etiamnum S. Petri numus dicitur . . . Deinde præscriptum , ut omnes Poloni votunda in morem monachorum tonsura utantur , nec infra auriculas ritu barbarico quisquam omnino comam promittat : festis solemnibus dum Sacra peraguntur , ut singuli equites fasciam lineam candidam in modum stola , qua in sacris utuntur Sacerdotes atque Diaconi , e collo suspensam ferant .

Historiam de Casimiro votis exsoluto , & alias generis ejusdem tamquam veras propugnat Azorius Part. 1. Institut. Moral. lib. 12. cap. 7. fabulosas esse , vel saltem dubias asserit Joannes Baptista Gonet Tom. 5. Clypei Theolog. Thomist. disputat. 9. De impedimentis dirimentibus art. 2. §. 4. Thomassinus De vet. & nova Ecclesiæ disciplina Part. 1. lib. 2. cap. 42. §. 9. & Part. 3. lib. 3. cap. 24. §. 12. & Capifuccus Controversia 11. §. 3.

Memoratus Gonet respondet secundo cum Maldonato in tractatu de

Cum duæ essent hoc tempore Romæ factiones, altera Comitum Tusculanorum, altera Ptolomei Romani Civis, hujus patrocinio freti *Romani Benedictum multis criminatum sede sua pellunt, & Silvestrum quemdam in locum ejus statuunt: quem tamen postea Benedictus, quibusdam sibi faventibus, excommunicatum depulit, sedique suæ redditus, se ipsum postea privavit, & alium pro se ob avaritiam ordinavit*, (4) Joannem Gratianum videlicet, qui Gregorius VI. appellatus est. (5) Ita modo usurpato, modo deposito Pontificatu annos ferme duodecim Benedictus IX. exegit. Idem post mortem Clementis II. ope factionis suæ Pontificatum tertio oc-

Bar. an. 1044. §. 1.
2. 4.
Pag. §. 2.

Bar. an. 1047. §. 16.
Pag. §. 8.

de Sacramentis, de impedimento voti quæst. 3. *dato quod predictæ historiæ veræ sint*, posse causas aliquas incidere, in quibus Ecclesia non quidem dispenset in voto solemnî, sed per interpretationem æqui & boni declaret, cum, qui fecerit votum, non teneri voto. Nam cum sit regula generalis, collecta ex jure divino & naturali, ut votum minoris boni relaxetur per votum majoris boni: & cum non debeat esse judicium privatum uniuscujusque, an aliquod bonum, quod fortasse occurrit, sit majus quam servare castitatem perpetuam, ad quam se constrinxit voto solemnî, sed debeat id relinqui judicio totius Ecclesiæ: & cum possit aliquando occurrere hujusmodi bonum multo majus, quam est servare castitatem; non dubium est, quin tunc Ecclesia, aut nomine totius Ecclesiæ Pontifex possit declarare, illum in eo casu non teneri ad observationem voti. Quod credendum est fecisse illum Papam cum Ramiro Rege Aragonum, & illum alterum cum Rege Poloniæ, quia judicarunt, bonum publicum totius Regni esse præstantius, quam bonum privatum unius Monachi. Sed hoc non est proprie dispensare: nam dispensatio vocatur, cum manente voto integro, aliquis liberatur ab illius observatione.

(4) Ita Hermannus Contractus in Chron. ad an. 1044. apud Canisium Antiquarum Læctionum tom. 3. pag. 267. edit. Jacobi Bafnage.

(5) Leo Ostiensis lib. 2. Chron. Casin. cap. 79. *Cum Papa Benedictus IX. per annos XII. (haud completos) Romanam Cathedralam sedisset, a Romanis expulsus est, & Joannes Savinensis Episcopus, cui positum est nomen Silvester, non tamen gratis, in Romanam Pontificem subrogatus. Qui cum trium ibi mensium spatio præfuisset, expulsus Benedictus, propinquis suis Tusculanis proceribus an-nitensibus, Silvestro repulso, Romanam Sedem iterum occupavit. Nec multo post invisum se cunctis aspiciens, cuidam Archipresbytero Joanni nomine, qui quasi religiosior habebatur, Papatum tradidit. Eadem ante Leonem Ostientem fufius scripsit Victor III. olim Desiderius Abbas Casinensis, lib. 3. Dialogorum, tom. 18. Bibl. Patrum pag. 833.*

cupatum tenuit *mensēs octo*, (6) & Leone IX. demortuo comitia Pontificia turbavit; de quo cum nulla *amplius uspiam sit mentio*, ut ait Baronius ad an. 1054. §. 54. *existimari potest, hominem nefarium hoc eodem tempore finem vivendi fecisse.*

CXLIX.

GREGORIUS VI.

ANNO CHRISTI 1044.

HENRICI III. REG. 6. CONST. MONOMACHI 3.

Bar. an.
1044. §. 2.
5. 6.
Pag. §. 1.
Bar. an.
1046. §. 1.
Pag. §. 1.
Bar. an.
1047. §. 5.

GREGORIUS VI. *Joannes Gratianus* antea dictus, Archipresbyter S. Joannis ante portam Latinam, Pontificatus, quem a Benedicto IX. anno 1044. acceperat, anno 1046. sponte se abdicavit in Concilio, quod Henricus III. cognomine *Niger* successor Conradii II. rebus Ecclesiæ Romanæ componendis, Sutrii habendum curaverat. (1) *Annos duos, & menses octo* Pontificis munere functus traditur: & *ne presente ipso Romæ aliquid innovaretur*, ab Henrico deductus in Germaniam, ibidem e vita migrasse dicitur. (2) *Vir religiosiss-*

(6) *Leo Ostiensis lib. 2. Chron. Casin. cap. 81. Clemente post novem menses ultra montes defuncto, presatus Benedictus iterum in Pontificatum reversus, per octo circiter menses illum retinuit. Et antiquum MS. apud Papebrochium in Conatu pag. 295. Benedictus tertio reversus in Pontificatum, tenuit eum menses octo, dies decem, id est a festivitate Sanctorum quatuor Coronatorum (VIII. Novembris die, anno 1047.) usque ad festum S. Alexii (XVII. Julii anni 1048.*

(1) *Leo Ostiensis, qui hoc ipso tempore floruit, lib. 2. Chron. Casin. cap. 79. addit, ab Imperatore invitatum fuisse Pontificem, ut Synodo presideret, ut quamvis ipse Pontificis causa ageretur, ipsa tamen summus iudex esset: Bellarminus l. 2. De Rom. Pont. c. 29.*

(2) *A Victore III. lib. 3. Dialogorum, & Leone Ostiensis lib. 2. Chron. Casin. cap. 79.*

Gregorius VI. & Benedictus IX. quamvis Simoniacus uterque, tamen Romanis Pontificibus annumerantur. Silvester non item. Ideo Gregorium VI. fuisse Simoniacum, negat Christianus Lupus in Gregorii VII. Concilium Romanum VII. pag. 235. tom. 6.

fissimus ac sanctitate præcipuus. Cujus videlicet bona fama, quidquid prior sædaverat, in melius reformavit.

(3)

CLE-

Atque hos tres per idem tempus Ecclesiam Romanam perturbasse, tradunt Victor III. & Leo Ostiensis locis modo citatis, Hermannus Contractus in Chron. ad an. 1044. & Bonizo Episcopus Sutrinus apud Lambecium lib. 2. Bibliothecæ Cæsareæ cap. 8. pag. 798.

Lambertinus De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 3. cap. 36. extremo num. 16. pag. 357. *Christianus Lupus ad Concilia Generalia & Provincialia tom. 3. antiq. edit. pag. 365. novæ autem tom. 4. pag. 172. querit, quisnam Romanorum Pontificum primus assumpsit jus gladii, nec alienum ad sui defensionem vocaverit, sed proprium conscripserit exercitum. Famigeratam profere epistolam Leodiensium adversus Paschalem II. in qua dixerunt, fuisse S. Gregorium VII. Porro S. Gregorium VII. militiam habuisse, pluribus ostendit idem Lupus; at S. Leonem IX. militasse, & sic ante tempora S. Gregorii VII. Romanos Pontifices probat habuisse militiam, concluditque, Gregorium VI. auctorem fuisse militiae Papalis, cum Italia latronibus plena esset, Laici omnes S. Petri possessiones invassent, Papalis excommunicatio sperneretur, & Henricus III. Imperator Germanicis bellis occupatus auxilium negaret, & tandem ait, nullum Romanum Pontificem armatum umquam Exercitum duxisse, nisi S. Leonem IX. & Joannem XI. qui teste Luitprando Ticinensi lib. 6. cap. 8. cum juvenis esset, se spectandum populis exhibuit clypeo & lorica indutum, sed sine militia, qua tunc nulla erat in Ecclesia Romana.*

Verum Luitprandi, seu Liutpraodi liber 6. desinit in caput 5. & capita illa a sexto usque ad undecimum esse potius appendicem ad Luitprandum ab auctore adhuc incerto elaboratam, quam Luitprandi continuatum opus, existimat Baronius ad an. 963. §. 3. variis rationibus, quas probant Vossius De Historicis Latinis lib. 2. cap. 40. Cave in Historia Litteraria pag. 500. Natalis Alexander in Histor. Eccles. sec. IX. & X. cap. 3. art. 39. alique.

Otto vero Frisingensis, qui postea vixit medio circiter sæculo duodecimo, lib. 6. cap. 32. ait quidem circa idem tempus pudendam confusionem Ecclesia Dei in Urbe Roma fuisse, tribus ibi invasoribus: at horum numero eximit religiosum Presbyterum Gratianum nomine, quem Romani Cives eo rerum statu, tanquam Ecclesia Dei liberatorem, in summum Pontificem elegerunt, & nunc nomine Gregorium sextum vocaverunt. Frisingensem sequuntur Panvinus in Epitome Pontificum Romanorum pag. 55. Baronius ad an. 1044. Ciaconius, alique. Vide Excursum Historicum Angeli de Nuce ad Leonem Ostiensem loco memorato, inter Scriptores Rerum Italicarum tom. 4. pag. 396. & Thomassinum De vet. & nova Ecclesie disciplina part. 3. lib. 1. cap. 67. §. 1.

(3) Hæc ejus plane temporis Scriptor, ut ait Baronius ad an.

1044.

CL.

CLEMENS II.

ANNO CHRISTI 1046.

HENRICI III. IMP. I. CONST. MONOM. 5.

Bar. an. 1046. §. 1.
2. 5.
Pag. 1. 2.

CLEMENS II. Saxonicus, antea *Suidgerus*, Episcopus Bambergensis (1) communi Cleri, populi que Romani, & Episcoporum, qui memorato Sutri- no Concilio interfuerant, consilio, cum ipse *cunctis nisibus refragaretur*, (2) in Pontificale fastigium pro- vectus est, *quia in Romana Ecclesia non erat tunc talis reperta persona, quæ digne posset ad tanti honorem sufficere Sacerdotii*. (3) Natali Christi Domini die inauguratus, *ipsa die Henricum Regem, & conjugem e jus*

1044. §. 6. Glaber Radulphus lib. 5. Histor. extremo cap. 5. apud eumdem Baronium, & Duchesium inter Scriptores Historiæ Fra- corum tom. 4. pag. 58.

(1) Papebrochius in Conatu Chronico-Historico ad Clemen- tem II. pag. 293. num. 1. ex epistola, qua Clemens II. Ecclesiam Bambergensem de tradito sibi Pontificatu facit certiore, ita col- ligit: *Videtur factus Pontifex non dimisisse Titulum Episcopi Bam- bergensis, uti neque paulo post secusi Victor II. & Nicolaus II. dimiserunt Titulus Aistettensis ac Florentini*. Quibus adde Leonem IX. qui Trullensem Episcopatum, referente Baronio ad an. 1049. §. 6. retinuit, *Paulum IV. qui Neapolitanum, Benedictum XIII. qui hac ætate nostra Beneventanum, & Benedictum XIV. qui Bo- noniensem*. Vide annotat. 1. ad Nicolaum II. Pont. CLV. ad A- lexandrum II. Pont. CLVI. Alexandrum IV. Pont. CLXXXI. & Paulum IV. Pont. CCXXV.

(2) Clemens II. in modo citata a Papebrochio epistola, que exstat apud Gretferum de Divis Bambergensibus in Vita S. Henri- ci Imp. cap. 16. pag. 514. tom. 10.

(3) Victor III. lib. 3. Dialog. tom. 18. Bibl. Patr. pag. 854. Eo- dem modo Leo Ostiensis lib. 2. Chron. Casin. cap. 79.

Contra Baronius ad an. 1046. §. 5. *Velamentum fuit fraudis, & adinventus prætextus, quod eligeretur peregrinus, eo quod Romæ non reperiretur idoneus. Nam quis magis idoneus ipso Gregorio, quem viri sanctissimi atque doctissimi ejus temporis summis laudi- bus predicarunt?*

ejus Agnetem Imperiali benedictione sublimavit. (4) Anno insequente ad extinguendam labem Simoniz conventum Romæ egit, in quo cum illata esset quæstio, num ab Simoniano Episcopo initiati deberent Ordinem retinere, decretum est a Clemente, *ut quicumque a Simoniano consecratus esset, in ipso Ordinationis suæ tempore non ignorans Simoniacum, cui se obtulerit promovendum, quadraginta dierum penitentiam ageret, & sic in accepti Ordinis officio ministraret.* (5) Idem Clemens una cum Imperatore iter in Germaniam suscepit. Haud tamen diu mansit in regione ea. Nam anno eodem 1047. regressus, Romæ, vel in partibus Romanis VII. Idus Octobr. interiit, *in mense nono, & die decimo quinto*, ex quo Pontifex factus fuerat. (6) Cujus mortui corpus Bambergam perlatum est, ibique tumulatum.

Bar. 211.
1047. §. 1.
2. 3. 16.
Pag. §. 1.
2. 3.

Y

CLI.

(4) Hermannus Contractus in Chron. ad an. 1047. apud Canisium Antiquarum Lect. tom. 3. pag. 268. edit. Jac. Basnage.

(5) S. Petrus Damiani in eo libro, qui appellatur *Gratissimus* cap. 35. pag. 68. ubi statim subjicit: *Quam sententiam protinus venerabilis Leo IX. ratam præcensuit, & sub hujusmodi penitentia omnes in acceptis officiis de cetero perseverare mandavit.* Itaque cum idem Damiani Opusculo 5. pag. 39. scribit eundem Leonem IX. plerosque Simoniacos & male promotos tamquam noviter ordinasse, intelligendus est non de Sacramento Ordinis iterum illis collato, sed de reddita ac restituta Ordinum functione.

In eodem Concilio, ut est apud Hieronymum Rubeum lib. 5. Hist. Ravennat. pag. 283. oborta inter Antistites Mediolanensem, Aquilejensem, ac Ravennatem controversia, quis eorum dexteram tenens Pontifici proximus sederet, Ravennati causa adjudicata est.

(6) Romualdus Salernitanus in Chronico pag. 168. *Benedictus Papa IX. jam in Synodo Sutriensi depositus) per poculum veneni occidit Papam Clemensem.*

CLI.

D A M A S U S II.

ANNO CHRISTI 1048.

HENRICI III. 3. CONST. MONOMACHI 7.

DAMASUS II. *Poppo* antea dictus, *Brexenorum* Episcopus, (1) *ex Germania oriundus, fultus auctoritate Regia* (Henrici III. Clementi II.) *succedens, Sacerdotium est adeptus* anno 1048. XVI. Kal. Sextil. *Et non amplius quam viginti & tribus diebus Sacerdotio administrato, diem clausit extremum* (2) VI. Idus Augusti apud Præneste, *quo se, ut ait Ciaconius, animi causa & ad fugiendos urbanos aestus contulerat.* (3) *Romam delatus ad Sanctum Laurentium extra urbem sepultus est.* (4)

Bar. an.
1048. §. 1.
Pag. §. 1.

CLII.

S. L E O IX.

ANNO CHRISTI 1049.

HENRICI III. 4. CONST. MONOMACHI 8.

LEO IX. *vir per omnia Apostolicus, regali genere ortus, sapientia præditus, religione conspicuus,* 1111

Bar. an.
1049. §. 1.
2. 7.

Pag. §. 1. 2.
10. 11. 12.

(1) Leo Ostiensis in Chron. Casin. lib. 2. cap. 81.
(2) Victor III. lib. 3. Dialog. tom. 18. Bibl. Patr. pag. 854.
(3) Veneno necatum a Benedicto IX. qui tertio Pontificatum occupaverat, Benno scribit. *Sed cum historici hujus, ut ait Baronius ad an. 1048. §. 1. plura sine mendacia, quam verba, quod affirmari possit, nihil penitus est.* Apud ipsum Gerardum Joannem Vossium lib. 2. De Historicis Latinis cap. 46. *Bennonis fides laborat.*

(4) Hermannus Contractus in Chronico ad an. 1048. pag. 270.

mnique doctrina Ecclesiastica apprime eruditus, (1) Comitum Daspurgensis filius, Bruno antea vocatus, Tullensium Episcopus, ab Henrico III. in conventu Vormatiensi invitatus ac repugnans Pontifex designatus, ea demum lege consensus, si electio confirmaretur ab Cle- ro, populoque Romano. Comite Hildebrando, postea summo Pontifice Gregorio VII. profectus Romam peregrini habitu, Urbemque ingressus nudis pedibus, electus est consensu magno, ac pridie Idus Februar. anno 1049. inauguratus. Hic *Sanctorum scita canonum passim restituere conatus est, quae jam transactis temporibus nimis deciderant, & parte a notitia hominum defluxerant.* (2) Romae primum, alterum Ticini Concilium habuit. Alpes transgressus tertium coegit Remis in Gallia, quartum in Germania, praesente Imperatore, Moguntiae. Decretum in omnibus, ne Episcopi Ordines sacros venderent, quique a Simoniacis emissent, per injunctum a Clemente II. piaculum Ordines retinerent, (3) neve Clerici uxores haberent aut concubinas. Rediens in Italiam Natalem Domini peregit Veronae. Progressus Venetias *ob singularem devotionem, quam ad beatum Marcum gerebat, a Duce & a Civibus reverenter suscipitur, & Ecclesiam intravit, & Evangelista orationes, & laudes exsolvit, ac Ducatui, & huic Ecclesiae, & aliis piis locis Indulgentias & immunitates indulxit.* (4) Demum Romam regressus Berengarium Diaconum Andegavensem, pertinaciter negantem, veram corporis & sanguinis Christi substantiam in Eucharistia contineri, advocato Concilio damnavit, absoluto Lanfranco, qui venerat in ejusdem

Bar. an.
1050. §. 1.
2. 3. 4.
Pag. §. 6.
7. 12.

Y 2

hære-

(1) Victor III. lib. 3. Dialog. tom. 18. Bibl. Patr. pag. 854. Trithemius De Scriptor. Eccl. cap. 331. *Scriptis nonnulla praeclara opuscula, in quibus eloqui venustas & sententiarum sublimitas merito commendatur.*

(2) Ordericus Vitalis lib. 1. Hist. Eccl. inter Scriptores Historiarum Normannorum Duchesnii pag. 372.

(3) Vide annotat. §. ad Clementem II. pag. 337.

(4) Andreas Dandulus in Chronico, inter Scriptores Rerum Italicarum tom. 12. pag. 144. Sabellicus Rer. Venetarum Decadis I. lib. 4. pag. 65.

hæresis suspicionem. (5) Cepit inde eum cupido Tulensis Ecclesiæ, cujus adhuc retinebat administrationem, visitandæ. Itaque in Galliam iterum perrexit, & celebrato in itinere Vercellis Concilio, Joannis Scoti librum *De corpore Christi*, rursusque Berengarii hæresim execratus est. Reversus Romam conventum egit, in quo Gregorium Vercellensem Episcopum abdicavit, adulterii, perjuriique compertum, fecitque decretum de continentia Clericorum. Post hæc Capua, Benevento, ac Salerno lultratis, in Germaniam tertio se contulit, tum ad sedandas contentiones exortas inter Imperatorem & Regem Hungarorum, (6) tum ad auxilia contra Normannos ab Cæsare imploranda. (7) Quibus impetratis in Italiam redux *divertit Patavium, ubi exceptus a Bernardo Episcopo nuperrimam Sanctorum revelationem, & patrata in dies miracula edocetur.* (8) Postea exercitum duxit adversus Normannos, qui

Apu-

(5) Anonymus scriptor *De Berengarii Hæresiarcha damnatione multiplici*, qui scribebat anno 1088. quo mortuus est Berengarius, apud Labbeum tom. 9. Conc. pag. 1050. *Berengarius Andegavensis hæresim sui nominis condidit, & veritatem Dominici corporis & sanguinis contra Euangelicam veritatem abnegare præsumpsit. Videlicet asserens, panem & vinum in Sacrificio Domini non vere, nec essentialiter, sed figurate tantum converti in corpus & sanguinem Dominicum: quod Catholica fidei & Evangelica veritati apertissime adversatur, uti sancti Patres docuerunt.*

(6) Huic, quod auctoritatem Apostolicam repudiasset, piorum communionem interdixisse Leonem, scribit Sigonius lib. 8. de Regno Italiæ ad an. 1052. pag. 335.

(7) Leo Ostiensis lib. 2. Chron. Casin. cap. 84. *Tunc temporis facta est commutatio inter eundem Apostolicum, & Imperatorem de Benevento & Episcopia Bambergense, sicut jam supra retulimus cap. 46. ubi: Leo nonus Papa vicariationis gratia Beneventum ab Henrico Corradi filio recipientem prædictum Episcopium Bambergense sub ejus ditione remisit, equo tantum, quem prædiximus, sibi recato.*

Hermannus Contractus ad an. 1053. *Imperator cum domino Papa, multisque Episcopis & Principibus natalem Domini VVormatia egit, ubi cum Papa, sicut dudum cæperat, Fulgensem Abbatiam, atiaque nonnulla loca & canobia, qua sancto Petro antiquitus donata fuerunt, ab Imperatore reposcens exegisset, demum Imperator plevaque in ultra Romanis partibus ad suum jus pertinentia pro cisalpinis illi per concambium tradidit.*

(8) Jacobus Cavacius Histor. Cœnobii D. Justine Patavine lib. 2. pag. 51.

Porro

Apulliam, & alia Pontificiæ ditionis loca divexabant, (9) Prcelio magna utrinque cæde commisso, ab Normannis victus leges dedit victoribus: & quos armis superare non potuit, offusa oculis animisque religione fregit. Cum enim Hunfridus hostis & victor majestatem Pontificis vereretur, eumque quasi pœnitentiæ vi-
storis ultro dimitteret, *relaxari noluit, nisi etiam suis*

Y 3

relax-

Porro Sancti tunc detecti, S. Maximus secundus a Profdocimo Episcopus Patavinorum, Julianus, ac tres Innocentes, quos idem Julianus Hierosolymis asportaverat, & Felicitas Virgo Deo consecrata. *Accedens Leo ad Ecclesiam B. Justina solemniter litavit, subjecit Cavacius, atque us Sanctarum memoria ubique celebrior esset, eisdem albo Divorum ascripsit, & Feste die honestavit, qui habitus sollemnis apud nos habetur IV. Nonas Augusti.*

Quo etiam die anno Ch. 1053. Pontificatus sui V. Indiæ. 6. dato diplomate Joanni Abbati S. Justinæ usum indulgit Pontificalium ornamentorum. Recitatur diploma datum *Pasavii* per manum Bernardi vice *Petri Cancellarii*, ex Archivo ejusdem S. Justinæ a Bernardo Pez in Codice Diplomatico, Thesauri Anecdotorum tomo 6. pag. 244. Vide Bollandianos die 17. Martii pag. 610. & die 2. Augusti pag. 111., ubi est Anonymus dicens, in itu, non in reditu ex Germania hæc fecisse Leonem IX.

(9) Leonem IX. *militaribus copiis se miscentem* perstringit S. Petrus Damiani epist. 9. libri 4. ad Firmanum Episcopum: defendit Baronius ad an. 1053. §. 10. *Cum enim ipse (Petrus Damiani) esset mœrens animo, ac lugens Eremitæ inebria, quod frequenter audiret, Episcopus aliquos in Galliis, atque Germaniis galeatos ac loriceos ad bella procedere, facinus execratus scripsit epistolam memoratam, quæ deplorans mundi hujus mala, præcipue vero discordias odiorum solitas inter Imperatores atque Pontifices, sic vult munera eorum esse distincta, ut nec Imperatores attingant, quæ sunt Sacerdotum, nec Sacerdotes, quæ sunt Imperatorum, ut bella tractare, & alia id genus, quæ ipsi omnino reservat. Tum recitatis Epistolæ verbis addit §. 14. Huc usque de his Petrus Damiani, cui Catholica dogmata penitus adversantur, quibus hæresis errore notantur omnes, qui ab Ecclesia Romana Cathedra Petri e duobus alterum gladium auferunt, nec nisi spirituale concedunt. Baronio consentiens est Bellarminus De Scriptor. Ecclesiasticis ad an. 1060. in Petrus Damiani. Vide Joannis de Carthagera *Propugnaculum Catholicum de jure belli Romani Pontificis adversus Ecclesiæ jura violantes* impressum Romæ anno 1609. in 8. & Lambertinum de Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 3. cap. 36. num. 16. ubi concludit: *Asumavit igitur B. Petrus Damiani competere quidem Romano Pontifici etiam materiale gladium, sed cum vel propria manu, vel aliorum se præsentis, & tamquam belli duce mandante, non esse adversus hostes exercendum.**

Bar. an. 1054. §. I. Patriarcha Constantinopolitanus, datis litteris ad Joannem Episcopum Tranensem in Apulia, & ad Petrum Antiochenum, multa in Romanam Ecclesiam invectus est, quæ doctissimus Pontifex confutavit omnia. (11) Legatos quoque Constantinopolim ad reconciliandam concordiam misit, Humbertum Card. Episcopum Silvæ Candidæ, Federicum Card. S. R. E. Cancellarium, & Petrum Archiepiscopum Amalphitanum. (12) Interim Beneventi in morbum incidit, & Romam delatus, antequam Legati reverterentur, anno 1054. XIII. Kal. Majas, prænuntiato mortis die, multis variisque perfunctus laboribus acquievit, & in Ecclesia Beati Petri humatus, miraculis clarus habetur. (13) Regnavit annos

(10) Sigebertus in Chron. ad an. 1050. inter Scriptores Rerum Germanicarum Pistorii tom. 1. pag. 835.

Leo IX. epist. 7. ad Costantium Monomachum Imp. apud Lab. tom. 9. Conc. pag. 982. Expeditionem adversus Normannos suscipiendam censui, non ut cujusquam Normannorum, seu aliquorum hominum interitum optarem, aut mortem tractarem, sed ut saltem humana terrore respicerent, qui divina judicia minime formidant. Interea nobis eorum pertinaciam salutari admonitione frangere tentantibus, & illis ex adverso omnem subjectionem fidei pollicentibus, repentino impetu comitatum nostrum aggrediuntur; sed adhuc de victoria sua potius tristantur, quam latentur.

(11) Eruditissima epistola illa, quæ est apud Labbeum tom. 9. Conc. pag. 949. & Harduinum tom. 6. pag. 927. Existant ejusdem Homiliæ seu sermones plurimi editi nec uno in loco, nec semel.

Illud obiter observandum, quod Leo IX. habet in epistola citata ad Cerularium cap. 23., ubi Ecclesiæ Constantinopolitana exprobrat levitatem in ordinandis Eunuchis ejus Episcopis, a jens loco unius ex eis ordinatam fuisse feminam ferri: quod sane Leo Cerulario haudquaquam exprobraturus fuisset, si fabula de Joanna Papissa vulgata fuisset, quam a Cerulario in Leonem ipsum, ad eoque in Romanam Ecclesiam facile regeri posse præsonfisset: Mabillonius Præfat. in Sæculum Benedictinum VI. part. 2. §. 1. num. 6.

(12) Hi Michaelem Cerularium in incepto manentem obstinate, recusantemque accipere Pontificia jussa, una cum sectatoribus anathematizant. Ob id ira incensus, Legatis anathemate damnatis, delectoque e sacris diptychis nomine Pontificis Romani. effecit, ut obrutus Photiani schismatis ignis novum ex improvise incendium daret. Vide annotat. 4. ad Nicolaum I. pag. 272.

(13) Otto Frisingensis lib. 6. cap. 33. pag. 126. & Abbas Ursper-

annos quinque, menses duos, & dies septem, æternum cum Deo regnaturus. Inter cetera sanctitatis ejus argumenta hoc quoque numeratur, (14) quod, dum Romæ ageret, tribus per hebdomadam diebus a Laterano in Vaticanum nudis pedibus, tribus tantum Clericis comitatus, silentio noctis procedere psallendo atque orando soletet.

CLIII.

VICTOR II.

ANNO CHRISTI 1055.

HENRICI III. 10. THEODORÆ PORPHYR. 2.

VICTOR II. antea *Gebeardus*, Episcopus Aistettenfis, Henrici III. Consiliarius, utque putant aliqui, consanguineus fuit. Hunc per legatum Hildebrandum ab Imperatore petiere Romani, quoniam in Romana Ecclesia persona ad tantum officium idonea reperiri non poterat. (1) Henricus virum sibi probatum in primis & carum ægre dimisit, multoque ægrius ipse Gebeardus petitioni Romanorum concessit. Invitus ab Hildebrando Romam deductus, ingenti omnium gaudio susceptus est, & Idibus April. anno 1055. inauguratus. Leonis IX. vestigia secutus præsentem Ecclesiæ statum formare perrexit. Propterea in plenario Concilio Florentiæ celebrato, cui simul & Imperator Hen-

Bar. an.
1055. §. 1.
2. 23. 25.
28.
Pag. §. 1.

Y 4 ricus

pergensis in Chronico ad an. 1054. pag. cccxx.

Mabillonius lib. 2. De re Diplom. cap. 25. §. 7. animadvertit, Leonem IX. annos Incarnationis statim ab ipso Pontificatus sui exordio, non tamen semper usurpasse, eodemque calculo usos postea Victorium II. Stephanum IX. Nicolaum II. Gregorium VII. Alexandrum II. & Victorem III. ideoque annos Incarnationis litteris Romanorum Pontificum appositos fuisse longe antè Eugenium IV. qui anno 1431. Pontifex dictus est.

(14) A Leone Ostiensi lib. 2. Chron. Casin. cap. 37. Vide Bollandum die 19. Aprilis pag. 644.

(1) Leo Ostiensis lib. 2. Chron. Casin. cap. 39. tom. 4. Script. Ret. Italic. pag. 403.

ricus interfuit, sub excommunicationis censura prohibuit Ecclesiæ bona alienari, (2) & anathema in Berengarium redintegavit. Contra eundem Berengarium aliud Turonis Concilium per legatum suum Hildebrandum habuit, in quo ille non ausus uti defensione, Catholicæ Ecclesiæ fidem professus est. Ferdinandum quoque illum Magnum Castellæ, ac Legionis Regem cohibuit, ne contra jus, moremque majorum usurparet nomen Imperatoris. (3) In Germaniam ab Cæsare accitus venit, eumque morientem Apostolica benedictione prosecutus est. Romam redux, brevi tempore in Urbe mansit, neque diu superstes fuit. Suscepto enim itinere in Heturiam, Florentiæ, seu in alio Heturix loco anno 1057. V. Kal. Augusti extremum vitæ spiritum edidit, cum annum Pontificatus alterum, mensem tertium, & diem decimum quintum implevisset. (4)

Bar. an.
1056. §. 1.
Pag. §. 1.
Bar. an.
1057. §. 1.
9.
Pag. §. 1.

CLIV.

STEPHANUS IX.

ANNO CHRISTI 1057.

HENRICI IV. REGIS 2. ISAACI COMNENI 1.

Bar. an.
1057. §. 10.
rr. 12. 18.
Pag. §. 2.
3-

STEPHANUM IX. Gozzelonis Ducis Lotharingæ filium, qui *Federicus* antea dicebatur, Casinensem Abbatem & Cardinalem Presbyterum, Romam ex Heturia paullo ante reversum, IV. Nonas Augusti anno 1057. Romani uno omnes consilio, ac voluntate concordi, per vim ex hospitio eductum ad B. Petri, quæ ad vincula nuncupatur, Basilicam perducunt. Ubi
ejus

(2) S. Petrus Damiani lib. 4. epist. 12. ad V. Episcopum pag. 60. tom. I.

(3) Lege Baronium ad an. 1055. §. 25. Labbeum tom. 9. Conc. pag. 1081. & Harduinum tom. 6. pag. 1041.

(4) *Defunctum Florentiæ, ibique sepultum*, dicit Baronius ad an. 1057. §. 9.

ejus vocationem de consuetudine facientes, (1) Stephanum, quoniam festum S. Stephani Papæ eo die celebrabatur, appellari decernunt. Die vero altera apud B. Petri Basilicam ingenti cupulorum latitia Summus & universalis Pontifex consecratur. (2) Quatuor menses in Urbe moratus, Ecclesiasticæ disciplinæ regendæ intentus, novis constitutionibus Clericorum conjugia, nuptiasque consanguineorum interdixit. Pridie Kal. Decembris Casinum profectus, Desiderii monachi lectionem in Abbatem ratam habuit, ita tamen, ut se vivo Abbas designatus esset, mortuo tantum succederet, eundemque Legatum Constantinopolim misit ad Ecclesiam Constantinopolitanam Romanæ consociandam. Ubi Romam rediit, S. Petrum Damiani Episcopum Ostiensem, & Cardinalem creavit invitum recusantemque. Eodem tempore Hildebrandum Subdiaconum legavit ad Agnetem Augustam Henrici IV. Germaniæ Regis matrem, & communi Episcoporum, Cleri, populique Romani consensu statuit, ut si ante reversionem ejus sibi mori contigisset, in ejusdem usque adventum comitia Pontificia protraherentur. Cujus decreti nulla ratio est habita. Cum enim haud multo post, mense Pontificatus septimo, ac die septimo supra vicesimum, IV. Kal. Aprilis anno 1058. Florentiæ obiisset, ubi etiam digno satis est honore sepultus, (3) statim Joannem Mincium Episcopum Veliternum

Bar. an.
1058. §. 1.
4. 6. 10.
Pag. §. 4
6.

(1) Tunc electio Pontificis fieri consueverat per vocationem, & acclamationem, non per secretum scrutinium. Vide annotat. 3. ad Gregorium XV. Pont. CCXXXVI.

(2) Leo Ostiensis lib. 2. Chron. Casin. cap. 97. pag. 409. Vide annotat. 9. ad D. Gregorium Magnum pag. 174.

Idem Leo Ostiensis lib. cit. cap. 98. & lib. 3. cap. 9. dicit Stephanum IX. perseverasse Abbatem esse Præfectumque Cœnobii Casinensis ad mortem usque.

Petrus Diaconus de viris illustribus Casinensibus cap. 17. tom. 6. Scriptor. Rer. Italic. pag. 30. *Scriptis Stephanus IX. librum de Corpore Domini, in quo omnia, quæ Greci adversus Latinorum Sacrificium delatrabant, destruxit. Alium etiam librum de eadem re edidit adversus quemdam Monachum Constantinopolitanum, scilicet Nicetam Pætoratum.*

(3) Leo Ostiensis lib. 2. Chron. Casin. cap. 100. ubi addit. *Ad corpus sacratissimum corpus, meritis ejus intervenientibus, plurima Christus signa ostendit.*

346 SÆCULUM XI.
in ejus locum suffecerunt, qui *Benedicti X.* nomine
menses novem & dies viginti Pontificatum usurpavit. (4)

CLV.

NICOLAUS II.

ANNO CHRISTI 1058.

HENRICI IV. REGIS 4. CONST. DUCÆ 1.

NICOLAUS II. cui *Gerardo* antea nomen, Bur-
gundus, Episcopus Florentinus, Romanorum con-
sensu universæ Ecclesiæ administrandæ anno 1058. V.
Kal. Januar. præpositus est ab Hildebrando, qui in I-
taliâ rediens, audito, comitia contra Stephani IX.
decretum habita fuisse, Florentiæ substiterat. (1) Eo-
dem mense Januario anni insequentis Romam dedu-
ctum Clerus populique Romanus in Petri sede col-
lo-

Bar. an.
1058. §. 15.
Pag. §. 7.
Bar. an.
1059. §. 1.
2. II. 23.
33-43. 68.
Pag. §. 1.
2. 4. II.

(4) Quamvis nullum hic inter Pontifices legitimos locum ha-
beat, dicendus tamen Benedictus X. Nam Benedictus, qui ini-
tio sæculi XIV. factus est Pontifex, Benedictus XI. appellari vo-
luit. Itaque falluntur, qui Leonem VIII. verum Pontificem existi-
mant, quod *Leo*, qui cum postea secutus est, Leonem se IX. non
VIII. nominaverit.

(1) Chronicon Farfense inter Scriptores Rer. Italic. tom. 2.
part. 2. pag. 644. *Demum Benedictus (X) Beliternensis Episco-
pus, qui post menses IX. expellitur, & Nicolaus Allobrox, qui Bur-
gundio dicitur, Papa eligitur.*

Orderico Vitali lib. 3. Eccl. Hist. pag. 482. *Nicolaus II. genere
Francus est.*

S. Petrus Damiani lib. 3. epist. 4. ad Archiepiscopum Ravenna-
tem pag. 45. *De electo hoc mihi videtur, quia bene
litteratus est, & vivacis ingenii, sine suspitione castus, in erogan-
dis elemosynis pius.* Et Opusculo IX. quod est *de elemosynis*, ex-
tremo cap. 7. pag. 104. *Nicolaus Papa, qui ante triennium ex hoc
in Domino luce migravit, nunquam in toto anno prætermittet
diem, quin pedes duodecim pauperibus semper ablueret. Quod si fa-
cere per totum non occurreret diem, lucidum pietatis opus explebat
in nocte.*

Ughellus De Archiepiscopis Florentinis tom. 3. Italiæ Sacræ pag.
72. *Gerardus ramesis ad summum Pontificatum ascendisset, dum ta-
men vixit, Ecclesiam Florentinam gubernare perrexisset.*

locarunt. (2) Tum Benedictus X. in Concilio Sutri-
no jam gradu dejectus, veniam petiturus accessit. Ni-
colaus summittentem se ad pedes, atque errati pœni-
tentem ad laicam communionem admisit. (3) Nihil
exinde egit intentiore cura, quam ut *Simonicos*, qui
interdicta sacrorum commercia, & *Nicolaitas*, qui pro-
hibita Clericorum connubia defendebant, reduceret ad
officium, erroremque eriperet Berengario, qui muta-
verat propositum, & juxta Sanctam Scripturam *canis*
reversus ad vomitum suum, Eucharistiæ Sacramentum 2. Petri II.
rursus oppugnabat. Itaque habito Romæ conventu E- 22.
piscoporum, multa constituit *Simoniacis* & *Nicolaitis*
exterminandis, (4) tenuitque, ut Berengarius *libros*
proprie hæreseos in conspectu totius Synodi manu propria
concremaret: & errore abnegato, *Catholicam professionem,*
quam in Turonensi Concilio fecerat, sub jurejurando ite-
rum

(2) Benzo Episcopus Albiensis auctor cœvus in Panegyrico in
Henricum III. Imp. IV. Regem lib. 7. cap. 2. pag. 1063. apud
Menckenium tom. I. Scriptor. Rer. Germanic. refert, Nicolao II.
Romæ ab Hildebrando seu Prandello in Episcoporum Synodo im-
positam coronam, in cujus *inferiori circulo legebatur ita*: Corona
Regni de manu Dei: *in altero vero sic*: Diadema Imperii de manu
Petri. Ex quibus intelligitur, duplicis circuli in Tiara Pontificia
ornamentum esse multo antiquius Bonifacio VIII, qui vulgo cre-
ditur primus adhibuisse Tiaram circumdatam corona duplici. Vide
annotat. 9. ad Silvestrum I. pag. 77. & annotat. 4. ad Urbanum
V. Pont. CC.

(3) *Communio laica est illa, quæ Presbyteris aut Clericis ex deli-*
cto aliquo imponebatur per pœnitentiam vel in pœnam, ut videlicet
non ut Presbyteri & Clerici, sed inter laicos communicarent, hoc est
in laicorum ordine deinceps conferrentur, ita ut neque Missam facere,
neque cum Clericis in Choro communicare possent. Ducangius in
Glossario tom. 2. pag. 872.

(4) Hæc in primis, ut Quicumque Sacerdos, Diaconus, Sub-
diaconus, post constitutionem Leonis IX. *de castitate Clericorum,*
Concubinam palam duceret, vel ductam non relinqueret, ei a sacris
faciendis, & Officio Ecclesiastico interdictum esset: Ne quis a lai-
co Ecclesiam aut pretio, aut gratis acciperet, neque per simo-
niacam hæresim promoveretur ad quodlibet Ecclesiasticum Offi-
cium: Qui a Simoniaco gratuito consecrati essent, in adeptæ di-
gnitatis honore permanerent, nondum vero promoti ab eis in
posterum ne promoverentur. Ita fere apud Labbeum tom. 9. Cone.
pag. 1099.

tum renovaret. (§) In eodem Romano conventu Cardinalibus Episcopis in primis permisit Pontificis electionem, (6) & in ea jus idem Henrico IV. affirmavit, quod

(5) Anonymus Chiffletianus apud Lab. tom. 9. Conc. pag. 1050. qui e vestigio affert verba ipsa jurisjurandi, relata etiam a Gratiano dist. 2. *De consecrat.* cap. *Ego Berengarius* 42. ac postea subjicit: *juratorium professionem Berengarii Nicolaum statim per diversa transmississe regna.*

(6) *In primis Cardinales Episcopi diligentissime simul de electione tractantes, mox ipsi Clericos Cardinales adhibeant, sicque reliquus Clerus & populus ad consensum novæ electionis accedat, nimirum præcaveutes, ne venalitatis morbus aliqua occasione subrepat.* In Decreto de electione Romani Pontificis apud Baronium ad an. 1059. §. 25. & apud Lab. tom. 9. Conc. pag. 1013. Harduinum t. 6. part. 1. pag. 1065., & apud Gratianum dist. 23. cap. *In nomine Domini* 1.

S. Petrus Damiani, Alexandro II. Pontifice, lib. 1. epist. 20. pag. 19. *Cum electio illa per Episcoporum Cardinalium fieri debeat principale iudicium, secundo loco iure præbeat Clerus assensum, tertio popularis favor attollat applausum: sicque suspendenda est causa, usque dum Regia Celsitudinis consulatur auctoritas, nisi, sicut nuper contigit, periculum fortassis immineat, quod rem quantocius accelerare compellat.*

Franciscus Pagius in Præfat. tom. 1. §. 14. conjicit, Ecclesie Romanæ Administrationem translata fuisse ad sacrum Cardinalium Collegium non quidem anno 1241. ut ad annum eundem §. 21. *insinuat* Spondanus, sed anno 1059. quo Nicolaus II. tribuit jus eligendi Romani Pontificis solis Cardinalibus. *Certe seculo duodecimo non multum provento, jus illud competiisse Cardinalibus, habemus ex Arnulpho Sagiensi Archidiacono, postea Lexoviensi Episcopo, qui in Tractatu De Schismate orto post Honorii Papæ decessum, quem edidit Dacherius tom. 2. Spicilegii cap. 4. verba faciens de Innocentio II. qui Pontificatum recusabat, Cardinales sic ei loquentes inducit: Si acquiescis, exhibemus obsequium; si recusas, exigimus de inobedientia poenam. Eadem enim quæ Papæ superstitis est, ipso decedente, penes nos præcipiendi & ulciscendi consistit auctoritas, donec alius inducatur. His dictis, subdit Arnulphus, parabant excommunicationis proferre sententiam. Ab eodem anno 1059. absente Pontifice regimen fuisse penes aliquos Cardinales a Pontifice designatos, multum verisimile videtur: nam anno 1118. cum Gelasius II. in Galliam secedere decrevisset, Petrum Portuensem Episcopum pro se Vicarium constituit, & Cardinales aliquos eò in auxilium sociavit, ut restaret Pandulphus in ejus Vita. Vide annotat. 1. ad Benedictum II. pag. 208.*

Num Pontifex eligi possit is, qui non sit Cardinalis, disputat Lambertinus lib. 3. De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. cap.

quod concessum fuerat Patri ejus, (7) adjecitque, si bellica tempestas, vel qualiscumque hominum conatus, malignitatis studio restiterit, ut is, qui electus esset in Apostolica Sede juxta consuetudinem inthronizari non valeat: electus tamen, sicut verus Papa obtineat auctoritatem regendi Romanam Ecclesiam, & disponendi omnes facultates illius. (8) Conventu dimisso, proficiscens
in

33. num. 11. Post citatos auctores, qui id affirmant, cum tamen, inquit, in Cœtu S. R. Ecclesie Cardinalium non desint, qui summi Pontificatus Dignitatem & Officium recte administrare possint, congruum idcirco omnino est, ut ex eis Summus Pontifex desumatur, juxta citatum textum in Cap. In nomine, ubi sic legitur: Eligatur autem de ipsius Ecclesie, hoc est Romane, gremio, si reperitur idoneus, vel si de ipsa non invenitur, ex alia desumatur: pluribusque profaquitur S. Antoninus in Summa Theologica part. 3. tit. 21. cap. 2. §. 7. & in Constit. 50. Sixti Papæ V. §. 2. Bullarii tom. 2. habetur: Ex eorum corpore, numero, & Collegio ille ipse, qui cunctis Pastoribus est præficiendus, ac totius Dominiæ gregis curam habiturus, Summus Pontifex deligatur.

(7) Baronius ad an. 1059. §. 24. Ut ipsius privilegii concessionem factam in hoc Concilio a Nicolao summo Pontifice Henrico Regi exactissime disquiramus, hæc accipe: Non ita quidem apparet concessisse illi Pontificem atque Concilium jus eligendi Romanum Pontificem, ut eo privari voluerit Romanum Clerum: imò ad S. R. E. Cardinales Episcopos voluit id potissimum pertinere, inde ad ceteros, quos sive jura, sive consuetudo hæcenus admisissent, ne cuiquam præjudicium inferretur. Nec quidem quis dixerit, plura modo esse Henrico Regi concessa, quam ejus Patri Henrico Imperatori data fuerant a prædecessoribus Romanis Pontificibus, nimirum quod hæcenus factum vidimus, ut illum eligeret Imperator, in quem primo, si per pacem licuisset, suffragia Romanorum concurrerent: sique primum Clerus eligeret, & Cleri electioni Imperator ipse faveret: si minus id Clovo facere licuisset, ipsemet Clerus resunderet tunc liberam in Imperatorem electionem, ut quem vellet eligeret, nomine tamen Romani Cleri. In hoc autem Concilio de Romanorum Pontificum electione constitutio edita est pernecessaria temporibus istis, quibus vis tyrannica vigeret.

S. Anselmus Lucensis lib. 2. contra Guibertum Antipapam tom. 18. Bibl. Patr. pag. 609. ostendit, Præfatum decretum nullius momenti esse, nec umquam aliquid injurium habuisse. Homo quippe fuit Nicolaus, siquis ut contra fas ageret, surripi potuit. Et S. Petrus Damiani Opusculo 4. seu Disceptatione Synodali inter Regis Advocatum & Romanæ Ecclesie defensorem pag. 26. & 31. & apud Baronium ad an. 1062. §. 31. & 50. probat, Regem ipsum & Optimates concessum sibi privilegium irritum fecisse.

(8) Apud Baronium ad an. 1059. §. 27. Labbeum tom. 9. Conc.

pag.

Bar. an.
1061. §. 7.

in Apuliam Normannos absolvit anathemate, & *Richardo Principatum Capuanum, & Rothberto Ducatum Apuliae, & Calabria, atque Sicilia confirmavit*, adactis sacramento, fideles se, ac vestigiales fore. (9) Postea Romam rediit, atque inde Florentiam, ubi anno 1061. XI. Kal. Augusti finem vivendi fecit, cum per biennium, semestre, & dies quinque supra viginti Pontificem egisset. (10)

CLVI.

ALEXANDER II.

ANNO CHRISTI 1061.

HENRICI IV. REGIS 6. CONSTANT. DUCÆ 3.

ALEXANDER II. patria Mediolanensis, nomine antea, *Anselmus*, dignitate Episcopus Lucensis (1) anno

pag. 1104. Gratianum Dist. 23. cap. *In nomine Domini* 1. & in Chronico Farfensi pag. 646. tom. 2. Scriptor. Rer. Italic. part. 2.

(9) Leo Ostiensis lib. 3. Chron. Casin. cap. 16.

(10) Panvinius in Epitome Pontificum Romanorum lib. 2. pag. 66. scribit, *mortuum Romæ in Patriarchio Lateranensi, & in Basilica Principis Apostolorum sepultum.*

(1) Tradens registra Lucana, quod in tantum dilexit dictam Civitatem, quod non permisit ibidem Episcopum fieri toto tempore vite sue, sed illum sibi reservavit. Civitatem Lucensem multa dignitate nobilitat. Nam primo tribuit ei bullam plumbeam pro sigillo Communitatis, ut habet Dux Venetorum. Ecclesiam S. Martini speciali decorat gratia, ut Canonicos dictæ Ecclesiæ mitratos habeat in Processione Regulari, & sicut Cardinales incedant, sicut Ravenna, & in Ecclesia S. Jacobi de Galizia, quæ Compostellana vocatur.

Episcopatum etiam dignificavit dignitate Primatus, quia Episcopus dicti loci incedendo coram se Crucem portat. Utitur etiam pallio, quod habuit a Callisto II. Ptolomæus Lucensis lib. 19. Hist. Eccl. cap. 2. & in Annalibus ad an. 1063. inter Scriptores rerum Italicarum tom. 11. pag. 1072. & 1251. Nuper Benedictus XIII. constitutione 167. memoratæ Lucensæ Ecclesiæ dignitatem adjunxit Archiepiscopalem, ejusque Canonicis affirmavit concessum a decessoribus suis usum *Mitræ albae sericeæ ad instar S. R. E. Cardinalium,*

anno 1061. Kal. Octobr. cum altiore gradum nullatenus appeteret, violento plurimorum consensu, quorum apud Romanos tunc præcallebat auctoritas, ingenti Concilio assentiente, in eo locatus est primatu, quo Presulum Orbis terre caput existeret atque Magister. Allectionem hanc sanctitate meruerat atque doctrina. (2) Quod cum ad aures Imperatricis (Agnetis) ejusque filii (Henrici IV.) pervenisset, indignatione nimia ducti, quod hæc sine illorum consensu & auctoritate gesta fuissent, Cadaloum Parmensem Episcopum ultra montes a Placentino duntaxat & Vercellino Episcopis ipsa die festivitatis Apostolorum Simonis & Judæ in Papam eligi fecerunt. (3) Interim Alexander habito Romæ amplius centum Episcoporum conventu, Leonis IX. & Nicolai II. decreta adversus Clericos Simoniacos & incontinentes rata esse jussit, litterisque amice monuit Berengarium, quem tertio pœnituerat propositi, ut errorem deponeret haud simulate. Simonix ipse ab Cadaloo accusatus, Concilio Mantuam indicto se coram Episcopis concepto sacramento purgavit, tamque aperte diluit objectum crimen, ut adversarios ipsos pertraheret ad causam suam, atque obtineret, ut Cadaloo repudiato, & sacris amoto, Pontifex summo omnium consensu haberetur. Romam reversus duobus Conciliis hære-

Bar. an.
1061. § 1. 7.
Pag. §. 1.
3.

Bar. an.
1063. §.
31. 38.
Pag. §. 5.
Bar. an.
1064. § 1.
33.
Pag. §. 1.

lius, eisdemque auxit usu omnium Pontificalium, ac omnibus insignibus Abbatialibus, Cruce, Anulo, Baculo, aliisque Paramentis, & Indumentis, præter singularia juralia, quæ in constitutione ejus 115. memorantur. Vide annotat. 1. ad Clementem II. pag. 328.

(2) Gulielmus Pictaviensis De gestis Gulielmi 1. Ducis Normannorum, inter Scriptores Historiæ Normannorum Duchesnii pag. 197.

(3) Leo Ostiensis lib. 3. Chron. Casin. cap. 21. tom. 4. Script. Ker. Italic. pag. 471. ubi hæc etiam habet de Alexandro II. *eumque Alexandrum vocari decernunt*; quo pariter modo ab Electoribus nomen impositum Gregorio VII. & Victori III. refert eodem lib. 3. extremo cap. 36. & 46. Petrus item Diaconus lib. 4. ejusdem Chron. Casin. extremo cap. 2. scribit, ab Episcopo Albanensi nomen inditum Urbano II.

Platina in Paschali II. pag. 142. *Sanctus Petrus Rainerium vtrum optimum Pontificem elegit, cui postea Primi Scrinii & Scribæ regionalii Paschalis nomen indidit.*

Postea, atque etiamnum aliter fieri consuevit. Nempe interrogatur novus Pontifex, quo ipse nomine velit appellari.

hæresim Incestuorum a quibusdam Jureconsultis propugnata damnavit, & obfirmatos in errore perculit anathemate. (4) Idem misit vexillum ad Gulielmum Comitem Notkmannia, ut Haroldum tyrannum occupantem Angliæ Regnum post obitum S. Eduardi Regis expelleret, atque eo ut legitimus successor ejus legitime potiretur. (5) Idemque mandavit Sacerdotibus, ut divinam facerent semel tantum in die; (6) renovavit communem Regularium Canonicorum vitam in Ecclesia Lateranensi; (7) Cœnobii Casinensis Basilicam dedicavit solemnitate maxima; (8) jusque Mitræ permisit Uratislao Duci Boemorum, (9) Abbati S. Augusti-

Bar. an.
1068. §. 4.
Pag. §. 4.
Bar. an.
1073. §.
12.
Pag. §. 3.

(4) Exstat decretum apud Gratianum Causa 35. quæst. 5. cap. Ad fidem Apostolicam 2, & apud Baronium ad an. 1065. §. 18.

(5) Baronius ad an. 1066. §. 5.

(6) In Concilio Romæ celebrato anno 1063. ex quo decretum recitat Gratianus dist. 1. De Consecr. cap. Sufficit 53. Sufficit Sacerdoti unam missam in die una celebrare, quia Christus semel passus est, & totum mundum redemis. Non modica res est unam missam facere, & valde felix est, qui unam Missam digne celebrare potest. Quidam tamen pro defunctis unam faciunt, & alteram de die, si necesse fuerit. Qui mos jam abrogatus est. Innocentius enim III. cap. Consulastis 3. De Celebrat. Missar. Respondemus, quod excepto die Nativitatis Dominica, nisi causa necessitatis suadeat, sufficit Sacerdoti semel in die unam Missam solummodo celebrare. Consentit Honorius III. ibidem cap. Te referente 12. Plura in hanc rem Bona lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 18. Martene lib. 1. De antiquis Ecclesiæ ritibus cap. 3. art. 3. §. 4. & 18. Thomassinus De vet. & nova Ecclesiæ disciplina part. 3. l. 1. cap. 57.

(7) Joannes Diaconus in libro de Ecclesia Lateranensi cap. 8. apud Mabillonium tom. 2. Musei Italici pag. 569.

(8) Leo Ostiensis lib. 3. Chronici Casinensis cap. 30.

(9) Idem jus confirmavit Gregorius VII. lib. 1. epist. 38. afferens laica persona tribui non consuevisse. Exemplum secuti sunt Lucius II. & Innocentius III. Alter enim, ut est apud Ottoem Frisingensem De gestis Friderici lib. 1. cap. 28. tom. 6. Scriptor. Rer. Italic. pag. 663. concessit Siculo (Regi Rogerio) virgam & anulum, dalmaticam, & mitram, atque sandalia: alter vero mitram Regi Aragoniæ, referente Rainaldo ad an. 1204. §. 71.

(10) Bona lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 24. §. 14. Martene de antiquis ritibus l. 1. c. 4. art. 1. §. 16. Urbanus II. eundem mitræ usum indulgit Abbati Casinensi & Cluniacensi, aliis aliis Pontifices indulsunt, frustra reclamantibus S. Bernardo Abbate in epist. 42. & Petro Blasenfi epist. 90. qui hac de causa Abbatis ambitionis notant. Vide annotat. 1. ad Anastasium IV. Pont. CLXVIII. & annotat. 7. ad Hadrianum IV. Pont. GLXIX.

ALEXANDER II. 353
gastini Cantuarie, & Abbati Cavensi. (10) Exiit e
vita anno 1073. XI. Kal. Majas, post annos undecim,
menses sex, dies unum & viginti, quam Ecclesie præ-
esse cœperat.

CLVII.

S. GREGORIUS VII.

ANNO CHRISTI 1073.

HENRICI IV. REGIS 18. MICHAELIS DUCÆ 3.

GREGORIUM VII. Hetruscum, seu, ut aliis pla-
cet, Romanum, (1) *Hildebrandum* antea di-
ctum, S. R. E. Archidiaconum, (2) commemorabi-
li pietate atque doctrina præditum, rebusque pro Ec-
clesia gestis spectatissimum, anno 1073. X. Kal. Ma-
jas invitum, mœrentemque consensione una Clerus
populusque in Alexandri II. locum cooptarunt. (3)

Bar. an.
1073. §.
20. 23. 27.
Pag. 9. 4.
6. 7.

Z Hic

(1) A Paulo Benriedensi, qui fuit Gregorio VII. æqualis, in Vita
ejus cap. 1. tom. 3. Scriptor. Rer. Italic. pag. 317. dicitur *natione
Tuscus*: ab Hugone autem Flaviniacensi Scriptori ejusdem ætatis
in Chronico Viridunensi apud Labbeum tom. 1. Novæ Bibliothecæ
Manuscriptorum Librorum pag. 206. traditur *natus in Urbe
Roma parentibus Civibus Romanis, & quod maximum est, religio-
sis*.

Micrologus de Ecclesiasticis observationibus cap. 14. *Apostolica
Sedi nostro tempore talem Deus gubernatorem Gregorium Papam
imposuit, qui sub decem suis antecessoribus, a puero Romæ nutri-
tus, & eruditus omnes Apostolicas traditiones diligentissime investi-
gavit, & investigatas studioissime in actum referre curavit.*

(2) Vide annotat. 1. ad S. Leonem I. pag. 120.

(3) Id patet ex decreto electionis ejus apud Baronium ad an.
1073. §. 24. & apud Labbeum tom. 10. Conc. pag. 6. item ex ejus
Epistola 3. lib. 1. apud eundem Labbeum pag. 7. Itaque menti-
tur Benno Pseudo-Cardinalis creatus a Pseudo-Pontifice *Clemente*
III. scribens, Gregorium VII. per vim occupasse Sedem Apostoli-
cam, nullo Cardinale suffragante, nullo Cleri populique consensu.
Eundem Bennonem, ejusque sectatores recentes Heterodoxos men-
tiri affirmantes, Gregorium dubitasse de præsentia Corporis Chri-
sti in Eucharistia, fati superque ostendit Gregorius ipse epist. 47.
lib.

Bar. an.
1074. §.
37. 40.
Pag. §. 4.
5. 6.
Bar. an.
1075. §. 4.
Pag. §. 1.
2.

Hic statim misit ad Henricum Regem Legatos de electione sua, quam ille approbavit, legavitque Romanum Gregorium Episcopum Vercellensem, qui adesset consecrationi ejus. (4) Post susceptum sacrum Presbyteratus Ordinem III. Kal. Jul. Pontifex inauguratus est. (5) Nullam aliam priorem curam egit, quam ut Simoniacam labem, & Nicolaitarum hæresim extingueret. Hinc magnum in odium pervenit Henrici usurpantis sibi Simoniacas investituras, & Clericorum, qui Simonix erant obnoxii, quique contende-
bant licere sibi uxorem ducere. Utrisque restitit constantia pari. Namque frequentibus Synodis, veterum Pontificum, & Canonum (6) auctoritatem secutus, edi-

lib. 1. qua Mathildem Comitissam hortatur ad Eucharistix sacramentum frequenter sumendum. *Inter cetera, que tibi contra principem mundi arma, Deo favente, consuli, quod potissimum est, ut Corpus Dominicum frequenter acciperes, judicavi, & ut certa fiducia Matris Domini te omnino committeres, præcepi.* Postea D. Ambrosii, Gregorii, Joannis Chrysostomi in id testimonia recitat: tandem laudata B. Virginis erga conversos peccatores & peccatrices clementia, ita concludit: *Pone itaque finem in voluntate peccandi, & prostrata coram illa ex corde contrito & humiliato lacrymas effunde. Invenies illam, indubitanter promitto, promtorem carnali matre, ac mitiorem in tui dilectione.*

Ex memorato decreto electionis Gregorii VII. ita colligit Angelus de Nuce annotat. in Chron. Casin. lib. 4. cap. 2. tom. 4. Script. Rer. Italic. pag. 491. *Gregorius VII. a solo Clero Romano, presentibus tamen Episcopis Cardinalibus, aliisque Episcopis & Abbatibus, eligitur.* Et verbis decreti interjectis: *Clerus ergo Romanus, ad quem spectabat electio, Presbyteros & Diaconos tantum Cardinales cum inferioribus Ordinibus complectebatur, non Episcopos.*

(4) Pagius ad an. 1074. §. 6. animadvertit, *Gregorium VII. ultimum fuisse, cujus electio ante consecrationem Imperatori significata fuerit.*

(5) Vide annotat. 1. ad Sabiniunum pag. 179. & 180.

(6) De quibus commemorat auctor Apologetici *super decreta, que Gregorius VII. in Romana Synodo promulgavit contra Simoniacos & incontinentes Altaris ministros* cap. 11. & seqq. apud Labbeum tom. 10. Conc. pag. 324. & Natalis Alexander dissertat. 19. in Hist. Eccl. sæc. IV. Hinc refelluntur, qui dicunt, onus coelibatus ab hoc primum Pontifice Clericis impositum. Lambertus Schafnaburgensis *hujus temporis rerum gestarum inspector & scriptor*, ut ait Baronius ad an. 1074. §. 35. in Chron. inter Scriptores Rer. Germanic. Pistorii tom. 1. pag. 418. *Cum magna pars Italiae ejus*
(Ma-

edixit, ne Clerici uxorem sibi adjungerent, ne Ordinis Sacramentum conferretur nisi professis coelibatum perpetuum, neve quis interesset sacris Sacerdotum, qui uxorem haberent. (7) De Simoniacis ita decrevit,

Z 2

ut

(Mathildis Comitissa) pateret imperio, & omnibus, qua prima mortales ducunt, supra ceteros terre illius Principes abundaret, ubicumque opera ejus Papa indignisset, ocius aderat, & samquam Patri vel Domino sedulum exhibebat officium. Unde nec evadere potuit incesti amoris suspicionem, passim jactantibus Regis fautoribus, & praecipue Clericis, quibus illicite, & contra scilicet canonum contracta conjugia prohibebat, quod die ac nocte impudenter Papa in ejus volutaretur amplexibus, & illa furtivis Papa amoribus praecupata, post amissum conjugem, ultra secundas contrahere nuptias detraheret. Sed apud omnes sanum aliquid sapientes luce clarior constabat, falsa esse, qua dicebantur. Nam & Papa tam eximio, tamque Apostolice vitam instituebat, ut nec minimam sinistrae maculae conversationis ejus sublimitas admitteret, & illa in Urbe celeberrima, atque in tanta obsequentium frequentia obscenum aliquid perpetrans labore nequaquam potuisset. Signa etiam & prodigia, qua per orationes Papa frequentius fiebant, & zelus ejus ferventissimus pro Deo, & pro Ecclesiasticis legibus, satis eum contra venenatas detractorum linguas communiabant.

Ceterum Gregorius, dum viveret, obrectatores laudum suarum habuit impudentissimos, ut non sine magno animi dolore legere liceat Apologias, quibus impositas sanctissimo Pontifici injurias confutarunt S. Anselmus Episcopus Lucensis, Paulus Benriedensis, Gerohus Reicherspergensis. Veteres in Gregorium calumnias renovarunt postremæ ætatis Heterodoxi confutati a Bellarmino lib. 4. de Rom. Pont. cap. 13. a Gretsero in Apologia pro Gregorio VII. ubi quinquaginta recenset ejus laudatores, aliiisque recentibus ejusdem Pontificis defensoribus, & nuperrime a Vincentio Ludovico Gotti, S. Rom. Eccl. Cardinali, in Colloquiis Theologico-Polemiciis, & Gregorii VII. Vindicis. Vide Lambertinum De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 1. cap. 41. §. 10. num. 16. & 17. ubi ait: *Gretserum sequitur Franciscus D' Enghien Ordinis Prædicatorum, cum in Opere satis elaborato auctoritatem Sedis Apostolicæ pro Gregorio Papa VII. vindicaverit adversus Nasalem Alexandrum ejusdem Ordinis Theologum, qui in Historia Ecclesiastica sæculi undecimi, ubi de Gregorio agit, usque adeo suæ professionis se oblitum exhibuit, ut hæc sola de causa, quemadmodum annotarunt Continuatores Bollandiani in Vita Gregorii VII. ad diem 25. Maii, meruisse potuerit gravissimam suorum librorum proscriptionem.*

(7) Baronius ad an. 1074. §. 40. Sigebertus invehitur refractarius ipse in Gregorii renovatum decretum prædecessorum, quo jubetur, ne conjugatorum Sacerdotum quis Missas audire præsumeret, quasi negaret ipse Gregorius, vel alii, qui hoc statuissent, per im-

Apud
Labbe.
tom. 10.
Concil.
pag. 319.

ut Clerici aliquem Sacrorum Ordinum gradum & officium per pretium adepti nullatenus deinceps in Ecclesia ministrarent, quique ab laicis Ecclesie investituram acciperent, & laici ipsi, qui darent, anathemate plecterentur. Ob id ira crevit Henrico arroganti sibi jus istiusmodi. Ut eum leniret, & ab errore deduceret, nihil inexpertum Gregorius reliquit. Summa erga ipsum humanitate per annos amplius quinque usus est. Per epistolas, per Legatos, per matrem ejus Agnetem admonuit, castigavit: ac tamquam medicus, qui salutis causa remedia adhibet tristiora, percussit anathemate. Amantissimi parentis officio functus experiri ultima statuit. Concilio itaque Romæ habito, rursus ab communione Ecclesie se junctum privavit Regis titulo, & jurato Principum ac populorum obsequio: (8)

Re-

Bar. an.
1076. §. 6.
Pag. §. 4.

probos Sacerdotes non confici sacramenta. Numquam istud dixit aliquis Romanorum Pontificum, sed tantum quod ea ratione statuisent, ut si fornicarius Sacerdos sic se contemni videret, abstinere ab infami consortio feminarum. En verba ipsa Gregorii in epist. ad Ottonem Episcopum Constantiensem apud Labbeum tom. 10. Conc. pag. 316. Statuimus etiam, ut si ipsi contemtores fuerint nostrarum, imo sanctorum Patrum constitutionum, populus nullo modo eorum officia recipiat, ut qui pro amore Dei & officii dignitate non corriguntur, verecundia seculi & objurigatione populi respiciant.

(8) Antiqui, recentisque, qui sequuntur Ottonem Frisingensem, existimant Gregorium VII. omnium primum usurpasse sibi jus regie potestatis abrogandæ. Verba Ottonis sunt hæc ex cap. 35. lib. 6. *Legō & relego Romanorum Regum & Imperatorum gesta, & nusquam invenio quæquam eorum ante hunc (Henricum IV.) a Romano Pontifice excommunicatum, aut Regno privatum.*

Bellarminus in Tractatu de potestate summi Pontificis in rebus temporalibus adversus Gulielmum Barclajum cap. 9. respondet: *Fuit quidem Otto Frisingensis doctrina, moribus, & nobilitate insignis: sed tamen legendo & relegendo non invenit omnia. Nam Arcadium Imperatorem ab Innocentio I. Pontifice propter ejectionem S. Joannis Chrysostomi excommunicatum fuisse, testatur Nicephorus lib. 13. cap. 34. qui & sententiam ipsam excommunicationis ad verbum recitat: ejusdem excommunicationis meminit Gregorius VII. in epist. ad Episcopum Metensem. Leonem quoque Isauricum Imperatorem a Gregorio II. & rursus a Gregorio III. excommunicatum propter hæresim Iconomachorum, & vectigalibus Italie privatum, testantur Historici Græci & Latini, ut supra demonstravimus. Id quod*

Regnum Henrico abrogatum affirmavit Rodolpho Sveviæ Duci a Principibus Rege Germaniæ jam creato, missa ad eum regia corona, in qua erat sententia hæc:

Petra dedit Petro, Petrus diadema Rodolpho.

Quod simul audivit Henricus, huc excessit ira ejus, ut habito Brixinæ conventu Episcoporum factionis suæ, Gregorium dejiceret Pontificatu, & Gulbertum Præfulem Ravennatem, diris ab eodem Gregorio triennio ante devotum, substitueret, deductumque Romam in Petri sede *Clementis III.* nomine per vim collocaret.

Z 3 (9)

quod nos quoque facere conati sumus decima septima ex nostris disputationibus.

Idem Bellarminus probat, justam fuisse Gregorii in Henricum sententiam, quia illam probarunt Episcopi, qui in Concilio Romano cum illo sederunt; quia confirmarunt omnes ejus successores, *Victor III. Urbanus II. Paschalis II. Gelasius II. & Callixtus II.* cujus tempore pax facta est inter Sacerdotium & Regnum; quia teste Mariano Scoto, qui tempore Gregorii vixit, in Chronico ad an. 1075. Illud factum Catholicis viris beneplacuit. Sed plura apud eundem Bellarminum.

Sfondratus in Gallia Vindicata dissertat. 2. §. 2. pag. 433. & 434. *Revera deceptum Ottonem, cum scripsit, a nullo ante Gregorium Pontificem Imperatores Romanorum excommunicatos fuisse, plus quam certum est. Nam anno 502. Symmachus Papa Anastasium Imperatorem sacris interdixit. Idque consentit etiam Nat. Alexander in Histor. Eccl. sæc. 6. cap. 2. art. 1. tom. 5. pag. 373. Aut ergo deceptus est Otto Frisingensis, cum negat, quemquam Imperatorum a summis Pontificibus excommunicatum esse, aut intelligendus de Imperatoribus Germanis.*

Continuatores quoque Bollandiani in Annotatis ad Acta S. Gregorii Papæ VII. die 25. Maji pag. 616. ajunt, loqui de iis, qui in Occidente regnarunt, non autem de Imperatoribus Græcis, quorum plures anathemate percussos fuisse ob hæresim certum est.

Ludovicus Gotti in Gregorii VII. Vindicii colloquio XI. §. 1. pag. 631. Fateor, ex Scripturibus aliquos depositionem Henrici a Gregorio factam tamquam rem novam proponere, quam nemo Pontificum antea fecisset. At nec ullus ante Henricum IV. Papam deponere machinatus est. Cur ergo æquiori jure Papa Henricum rebellem & contumacem deponere non poterat? Hoc tamen inter depositionem Papæ, & Henrici interfuit, quod illam omnes viri probi, & vere Catholici, ut monstrum execrati sunt, quod vel ipse Henricus factum comprobavit: istam omnes viri Catholici velut justam ac necessariam laudant: soli Protestantes, & quidam pauci adversus eam conclamant.

(9) Aufum rem novam (10) novis execrationibus
 Bar. an. Gregorius persecutus est, nec morti proximus, quod
 1081. §. 1. tradidere quidam, sententiam in eum sæpius latam a-
 Pag. §. 1. bolevit. (11) *Regem insuper Boleslaum* (ob necem
 2. illatam Stanislao Episcopo Cracoviensi) & *Regnum
 Polonia omni honore, dignitate, & excellentia Regali
 privavit*: (12) quemadmodum antea pietate exigente
Ducem Croatia atque Dalmatia in Regem evexerat. (13)
 Eodem tempore etiam in hoc versata cura ejus, ut
 Berengarium traduceret ad bonam mentem. Duabus
 enim Synodis anno 1078. & 1079. Romæ celebratis
 obtinuit, ut ille semel atque iterum hæresim ejuraret,
 edi-

(9) Falsus iste Pontifex, ut Henrico redderet vicem, eum so-
 lemniiter Imperatorem coronavit. Schisma ab Henrico IV. & Hen-
 rico V. ejus filio ad annos amplius quadraginta propagatum est.
 Ex schismate manavit hæresis, quam qui sequerentur, *Henriciani*
 dicti sunt, & in Concilio Quintileneburgensi damnati. Afferebant,
 summam esse Imperatoris auctoritatem in electionibus Episcopo-
 rum, ac Pontificum Romanorum; ideoque illum solummodo esse
 Pontificem legitimum, quem Imperator, seu Rex Germaniæ no-
 minasset, nullamque rationem habendam esse anathematis dicti a
 Pontifice in Regem.

(10) Hugo Flaviniacensis in Chronico Viridunensi apud Lab-
 beum in nova Bibliotheca Librorum MSS. pag. 225. tom. 1. *O
 dementia incomparabilis! Quis, rogo, Imperatorum, quis Regum ad
 tantam proficere ausus est protervum insaniam, ut Clavigori Cale-
 stis vicarium, cujus lingua clavis Cali est, canonico electum, ab o-
 mnī Christianitate susceptum, bene viventem, recta docentem, ab
 Ecclesia alienandum pronuntiaverit?*

(11) Paulus Berriedensis in Vita Gregorii VII. cap. 110. tom.
 3. Scriptor. Rer. Italic. pag. 348. ubi agit de ejusdem Pontificis ob-
 itu: *Interea B. Gregorius super his, quas excommunicaveras, requi-
 situs, si quam dispensationem facere vellet, respondit: Præter Hen-
 ricum Regem dictum, & Guibertum Apostolicæ Sedis invasorem,
 & omnes illas principales personas, quæ aut consilio aut auxilio
 favent nequitie vel impietati illorum, omnes absolvo & benedi-
 co, quicumque me hanc habere specialem potestatem in vice A-
 postolorum Petri & Pauli credunt indubitanter . . . . Ubi vero in
 extremo positus eras, ultima verba ejus hæc fuerunt. Dilexi justi-
 tiam, & odivi iniquitatem, propterea morior in exilio.*

Consentiens est Hugo Flaviniacensis in Chronico Viridunensi a-
 pud Labbeum tom. 1. Novæ Bibliothecæ Manuscriptorum Libro-
 rum pag. 332.

(12) Dlugoffus seu Longinus Episcopus Leopoliensis lib. 3. Hi-
 storiciæ Polonicæ ad an. 1079. pag. 295.

(13) Baronius ad an. 1076. §. 65.

edita secunda ac tertia Catholicæ Fidei formula. (14) Idemque constituit, ut æstivale jejunium infra octavam Pentecostes annuatim celebraretur. (15) Gregorio adversus Henricum Regem quamvis propinquum suum præsto fuit *Mathildis Comitissa Romana Ecclesiæ filia vixilis animi constantiam tenens; tantoque ei fortius resistit, quanto magis hujus astutiam, & Papæ innocentiam noverat.* (16) Eidem, & *Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Liguriam & Tusciam provincias devotissime obtulit.* (17) Anno 1085. VIII. Kal. Jun. mortuus est

Z 4 tu-

(14) Primam ediderat anno 1059. coram Nicolao II. Sed sic ut post primam, ita post tertiam rediit ad errorem pristinum. Postea tamen eum pœnituit ex animo per annos octo. Obiit enim die 6. Februarii anno 1088. octavo post Concilium Burdegalense, quod postremum in ejus causa celebratum est. Vide *Mabilionii Observationes de multiplici Berengarii damnatione, Fidei professione, & relapsu, deque ejus pœnitentia.* In *Analect.* pag. 513.

(15) *Micrologus* de *Ecclesiast. Observat.* cap. 25. ubi id a Gregorio VII. rationaliter sancitum confirmat. Jejunium illud antea celebrabatur mense Junio nulla habita ratione Festi Pentecostes.

(16) Hugo *Flaviniacensis* in *Chronico Virdunensi* apud *Labbeum* in *Nova Bibliotheca Manuscriptorum Librorum* tom. 1. pag. 228. Vide paullo ante positam annotat. 6.

(17) *Leo Ostiensis* lib. 3. *Chron. Casin.* cap. 49. a quo ibidem *Mathildes* dicitur *Comitissa Liguria & Tuscia*, a *Ptolomæo* autem *Lucensium* in *Annalibus* ad an. 115. *Domina totius Tuscia, & Lombardia.*

Donizo Presbyter in *Vita Mathildis* lib. 2. cap. 1. tom. 5. *Scriptor. Rer. Italic.* pag. 366. 367.

*Postposuit Regem: per tres tenuit pia menses
Gregorium Papam, cui servit ut altera Martha:
Auribus intentis capiebat sedula mentis
Cuncta Patris dicta, ceu Christi verba Maria:
Propria clavigero sua subdidit omnia Petro,
Janitor est Cæli suus beres, ipsaque Petri:
Accipiens scriptum de cunctis Papa benignus.*

Muratorius in hunc locum: *Invaluit eo seculo, ac potissimum Gregorii VII. Papa temporibus, mos offerendi non Castra solum, sed & integra Regna Apostolica Sedi, eaque rursus ab illa accipiendi in feudum. Id præstitit Demetrius Russorum Rex duobus ante pacem Canusinam annis, nempe anno 1075. cum alter Demetrius Croaticæ & Dalmatiæ Dux, sive Rex. Bertramus quoque Provinciæ Comes omnia sua eidem obtulit anno 1081. ut alia exempla præteream. Imo idem Gregorius VII. insinuasse videtur epist. 3. lib. 9. ad id*

Bar. an. 1085. §. 11. Pag. §. 6. 7. tumulatusque Salerni, quo confugerat, ut Henrici infidias evitaret. *Annos duodecim, mensem unum, & dies tres vigilantissimus Pontifex fuit, & in Martyrologio Romano præcipuam habet laudem propugnatoris ac defensoris acerrimi Ecclesiastica libertatis.* (18)

VI.

id ab aliis Potentibus viris fieret amore Beati Petri, pro suorum peccatorum absolutione.

Idem Gregorius VII. lib. 8. epist. 23. apud Lab. tom. 10. Conc. pag. 274. *Dicendum est omnibus Gallis, & per vram obedientiam præcipiendum, ut unaqueque domus saltem unum denarium annuatim salvat B. Petro, si eum recognoscunt Patrem & Pastorem suum more antiquo. Nam Carolus Imperator (sicut legitur in toma ejus, qui in Archivo Ecclesiæ B. Petri habetur) in tribus locis annuatim colligebat mille & ducentas libras ad servitium Apostolicæ Sedis, id est Aquisgranum, apud Podium S. Mariæ, & apud S. Ægidium; excepto hoc quod unusquisque propria devotione offerebat. Idem vero magnus Imperator Saxoniam obtulit B. Petro, cujus eam devicit ad-jutorio.*

Donationis diploma a Mathilde renovatum anno 1102. legas apud Baronium ad an. eumdem §. 20. & ad calcem Donizonis tom. 5. Scriptor. Rer. Italic. pag. 384. Vide annotat. 7. ad Gregorium III. pag. 225. & annotat. 2. ad Lucium II. Pont. CLXVI.

(18) Post Gregorii VII. epistolam 55. libri 2. apud Labbeum tom. 10. Conc. pag. 110. apud Harduinum tom. 6. pag. 1304. & apud Gretserum in Vita Gregorii VII. pag. 105. tom. 6. leguntur enuntiata septem & viginti, quibus continentur Romani Pontificis jura. Eorum titulus *Dictatus Pape*. Ad Synodum Romanam an. 1076. a Gregorio VII. celebratam illa pertinere, existimat Baronius ad annum eumdem §. 31. Singula exponit atque defendit Christianus Lupus Operum part. 5. pag. 164. Petrus quoque de Marca lib. 1. De Concordia Sacerdotii & Imperii cap. 11. §. 7. & lib. 7. cap. 26. §. 4. eorum auctorem esse dicit Gregorium VII. Negat Launojus lib. 6. epist. 13. Natalis Alexander dissertat. 3. in Hist. Eccl. sæc. XI. & XII. Dupinus in Nova Bibliotheca Auctorum Ecclesiasticorum tom. 8. sæc. XI. extremo cap. 5. pag. 68. 69.

Papebrochius in Conatu ad S. Gregorium II. num. 2. pag. 205. *Bene observat Mabillio lib. 2. de re diplomatica cap. 25. §. 1. seculo primum nono capisse Pontifices, omissis Imperatorum annis, patenus semper notatis, Pontificatus sui annos substituere (maximo cum illi erant propter investituras excommunicati) sicut constantissime fecit Gregorius VII. quem ceteri deinceps omnes secuti sunt.* Vide eumdem Papebrochium dissertat. 38. pag. 298. & nostram annotat. 4. pag. 257.

VICTOR III.

ANNO CHRISTI 1086.

HENRICI IV. IMP. 3. ALEXII COMNENI 6.

VICTOR III. Beneventanus a Gregorio VII. Pontifex designatus est. Is enim tribus ante diebus, quam iret ad superos, rogatus ab Episcopis & Cardinalibus, ut significaret, quem Pontificatu dignum haberet præ reliquis, *trium dedit optionem, videlicet Desiderii Cardinalis & Abbatis Cœnobii Casinensis, atque Episcoporum Ottonis Ostiensis, & Hugonis Lugdunensis.*

(1) His Anselmum Lucensem addit Leo Marficanus lib. 3. Chron. Casin. cap. 65. Gregorio igitur mortuo, *Episcopi & Cardinales una cum Clero & populo universi pariter uno consensu, & animo Desiderium capientes, invitum & renitentem attrahunt, & ad Ecclesiam Christi Martyris Lucie perducunt, ibique eum juxta morem Ecclesiæ eligentes Victoris ei nomen imponunt,*

(2) anno 1086. IX. Kal. Jun. Quarto die ab electione sua, Roma discedens, Pontificiis insignibus Tarracinae depositis, rediit Casinum, & XII. Kal. April. anni insequentis *multis rationibus & orationibus coactus vix tandem succubuit, & præteritam electionem Crucis & purpurae resumptione* (in Synodo Capuana) *firmavit.* (3) Romam reversus VII. Idus Majas consecratus est. Hic, ingenti exercitu ex omnibus Italiæ partibus comparato, & in Africam transmissa, insignem de Saracenis victoriam reportavit, centum milibus caesis, captaque Urbe eorum maxima. (4) In-

de

(1.) Paulus Bénédictus in Vita Gregorii VII. cap. 109. inter Scriptores Rer. Italicarum tom. 3. pag. 347.

(2) Leo Marficanus Cas. Ostiensis lib. 3. Chron. Casin. cap. 66. unde colligas, Pontifici electo nomen impositum ab Electoribus. Vide annotat. 3. ad Alexandrum II. pag. 351.

(3) Idem eodem libro 3. cap. 68.

(4.) Eam Leo Ostiensis lib. 3. Chron. Casin. cap. 71. vocat

Bar. an.
1086. §. 1.
4. 5.
Pag. §. 1.

Bar. an.
1087. §. 1.
2. 8. 12. 15.
16. 17.
Pag. §. 2.
4. 7.

de adversus falsum Pontificem *Clementem* III. & factionem ejus Concilium indixit Beneventum, in quo eum sacerdotali officio & honore privatum obligavit anathemate. Cavet insuper, ne Laici darent, neve Clerici ab eis acciperent alicujus Ecclesiasticæ dignitatis *investituram*, irrogata utrisque poena anathematis. Vetuit etiam, Pœnitentiæ & Eucharistiæ Sacramenta suscipi ab Hæreticis & Simoniacis. (5) Celebrantem Concilium invasit repente morbus. Itaque repetit Casinum. Morti proximus Episcopus & Cardinales monet, ut Ottoni Episcopo Ostiensi, quem Gregorius VII. præoptaverat, deferant Pontificatum. (6) Post triduum, *bis sex lustra gerens*, ut est in ejus epitaphio, decedit anno 1087. XVI. kal. Octobr. *anno primo, mense tertio, die tertio, ac vicefimo*, quam Pontifex electus erat. De mortis genere non convenit. Sigebertus in Chronico dysenteria confectum scribit, Trithemius lib. 4. *De viris illustribus Ordinis S. Benedicti* cap. 13. tradit, fuisse suspicionem, eum sublatum veneno per insidias Henrici IV. in calicem, dum sacrificaret, injecto. (7) Sepultus est in templo Cœnobii Casinensis.

CLIX.

Urbem Africanam. Ad quem locum ita scribit Angelus de Nuce: *Africa Urbs erat litoralis incolis Mahdia, posita ad Orientem Tuneto*. De ea meminit Fazellus Hist. Siculæ decad. 2. lib. 10. pag. 615.

(5) Vide Angeli de Nuce excursum Historicum ad cap. 72. lib. 3. Chron. Casin. Leonis Ostiensis, inter Scriptor. Rer. Italicar. tom. 4. pag. 481. ubi querit, *Utrum Sacerdotes & Episcopi Schismatici, Simoniaci, & excommunicati sint veri Sacerdotes*.

(6) *Dicens*, ut est apud Leonem Ostiensem lib. 3. Chron. Casin. cap. 73. *Accipite eum, & in Romanam Ecclesiam ordinate, meamque vicem in omnibus, quousque id facere possitis, habete*. Quibus verbis, ut annotat Angelus de Nuce, *facultatem illis tribuit novum Pontificem subrogandi nondum supremo spiritu exhalato, & Pontificatu se abdicat per tantulum illud spatium, quo animam agebat, ut ita successoris electio legitime celebraretur a Clero; & ipse se ante obitum imminentis timore schismatici exsolveret, tranquilliusque, de optimo successore securus, visa decederet... Ceterum Ottonem ipsum Ostiensem post quinque menses eligere placuit, quem Gregorius, atque Victor eligendum proposuerant*.

(7) Ptolomæus Lucensis Hist. Eccl. lib. 19. cap. 13. tom. 11. Scriptor. Rer. Italic. pag. 1072. *Victor III. ut Martinus scribit, veneno in Calice posito, & ipsum sumens extinguitur*. *Vincentius autem*

CLIX.

URBANUS. II.

ANNO CHRISTI 1088.

HENRICI IV. 5. ALEXII COMNENI 8.

URBANUS II. Gallus, antea Otto Episcopus Ostiensis, cui ut Pontificatus daretur, Victor III. moriens auctor fuerat, non Cardinalium magis, quam aliorum studiis anno 1088. IV. Idus Martii Tarracinae Pontifex contra omne votum suum & desiderium renunciatus est. (1) Latum a decessoribus suis in Henricum IV. anathema integravit, eo etiam nomine, quod Adelaidem conjugem in carcerem detrusam non solum ab alienis, sed etiam a filio Conrado violari

Bar. an.
1088. §. 1.
Pag. §. 11.

Bar. an.
1089. §. 1.
& 1093.
§. 4.
Pag. §. 2.

autem dicit, quod dysenteria moritur: quod esse potuit ex virtute veneni administrati sibi per amicos Henrici, quia dictus Victor saepebat praedicto Gregorio VII. contra ipsum, ut Historia tradunt.

Lambertinus De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 1. cap. 41. §. 10. num. 24. pag. 242. *Est Hugo Abbas Flaviniacensis in suo Chronico mortem Victoris III. hisce verbis describit. Hic igitur consecratus ab Ostiensi Episcopo, cum Missas apud S. Petrum diceret, infra actionem iudicio Dei percussus est; & quamvis tarde cognoscens, se errasse, se ipse deposuit; & accitis Fratribus de Monte Casino, qui secum aderant, praecipit, se illo deserti, & in Capitulo non ut Papam, sed ut Abbatem sepeliri; huic sane Hugoni nulla fides habenda est, cum steterit a partibus Hugonis Archiepiscopi Lugdunensis, qui immoderato Pontificatus desiderio inflammatus egre tulerat electionem Victoris, ejusque Consecrationem, ut videre est in ejus Epistola tom. 10. Conc. pag. 414. qua nempe conviciis Sanctissimum impetis Pontificem.*

Fasti Benedictini ejus memoriam die 16. Septembris recolens his verbis: In Monasterio Casinensi Obitus Beati Victoris Papae III. sanctitate vitae, & Miraculorum gloria clarissimi.

(1) Urbanus II. in epist. ad Episcopum Salzburgensem apud Edemundum Martene tom. 1. Vet. Monument. pag. 521. *Mihi omnium indignissimo, contra omne votum, & desiderium, Deus scit, & plurimum venienti, regimen sedis Apostolica commiseri... auctoritatem atque imperium sanctae memoriae praedecessorum meorum Gregorii, & Victoris habere se super hoc asserentes.*

lari iussisset, recusantemque polluere se tanto scelere nothum declarasset. Versa inde cogitatio omnis ad continendam Ecclesiæ disciplinam, & Schisma extinguendum. Duodecim, partim in Italia, partim in Gallia, separatis temporibus, Concilia celebravit, quibus hæresim Berengarii, *Investituras*, Pseudopontificem Clementem, Simoniacos, Nicolaitas, teterrimas pestes ætatis ejus opprimere atque delere studuit. Horum Conciliorum celebratissima tria, Beneventanum, Melitanum, & Claromontanum. In primo decernit, ut *Nullus Episcopus eligatur, nisi in sacris Ordinibus religiose vivens fuerit inventus. Sacros autem Ordines dicit Diaconatum & Presbyteratum. Hos siquidem solos primitiva legitur habuisse Ecclesia.* (2) In altero atque item tertio Presbyterorum filii prohibiti Sacerdotio, exceptis iis, qui monasticum institutum susciperent. (3) Illud præterea statutum in Claromontano, cui ipse præfens adfuit, ne quis sacram Eucharistiam sumeret, nisi sub utraque specie; (4) privatus item Christianis

Bar. an.
1095. §.
24. 33. 51.
Pag. §. 5.
11.

(2) Gratianus dist. 60. cap. *Nullus in Episcopum* 4. & Innocentius III. cap. *A multis 9. de etate & qualitate præficiendorum. Tardius ergo*, concludit Martene De antiquis Ecclesiæ ritibus cap. 8. *inter sacros majores Ordines Subdiaconatus annumerari capit, plane necdum exeuntes seculo XI. sub cujus finem hoc anno 1091. celebratum Beneventi Concilium presidente Urbano Papa II.*

Hugo a S. Victore, qui claruit anno 1120.; lib. 2. de Sacramentis part. 3. cap. 13. scribit hæc: *Sacros Ordines Diaconatus, & Presbyteratus tantum appellandos censens sacri Canones, quia hos solos primitiva legitur Ecclesia habuisse.* Vide annotat. 5. ad Pelagium II. pag. 168. Acta memorati Concilii Beneventani recitat Baluzius in additione ad cap. 13. lib. 8. De Concordia Sacerdotii & Imperii Petri de Marca, & Harduinus tom. 6. Conc. pag. 1695.

(3) Ex hoc Urbani II. decreto, aliisque monumentis Christianus Lupus Operum tom. 4. differtat. 1. Proœmiali extremo cap. 12. ita concludit: *Permansat ergo Bastanderum ad Episcopatum irregularitatem, licet præcisum ignoremus exordium, esse antiquam, & ad sacros inferiores Ordines exensam, ab Urbano II. Quis ad minores, & primitivæ consuetudinis extenditis, iam ignore.*

(4) Canone. 28. *Ne quis communicet de Altari, nisi corpus separatim, & sanguinem similiter sumat, nisi per necessitatem, & per cautelam.* Paschalis II. epist. 32. *Novimus, per se panem, per se vinum ab ipso Domino traditum. Quomodo moros sic semper in sancta*

fiis sacris Philippus Rex Francorum, propter secundas nuptias cum Bertrada contractas, priore vivente uxore: (5) itemque Christi sepulcro Terræque Sanctæ vindicandæ ab tyrannide Saracenorum tunc primum decretum bellum sacrum, quod tribus luculentis orationibus Urbanus suavit. (6) Idem, si aliquibus fides sit,

sancta Ecclesia conservandum docemus, atque præcipimus, præter in parvulis ac omnino infirmis, qui panem absorbere non possunt. Ad abrogandum videlicet pravam eorum morem, qui Fidelibus administrabant Corpus Christi Domini intinctum ejusdem Christi sanguine, ut narrat Micrologus hujus sæculi Scriptor Ecclesiasticus observationibus cap. 19. tom. 18. Bibl. Patr. pag. 477. Vide Petrum de Marca in notis ad Concilium Claromontanum pag. 266.

(5) *Quod anathema tam accurate servatum, ut hoc tempore in plerisque diplomatibus, non regnante Philippo, sed regnante Jesu scriberetur. Brietius in Annal. ad an. Ch. 1095.*

Mabillonius lib. 2. de re Diplomatica cap. 26. §. 3. num. 28. *Non defuerunt his postremis temporibus, qui assererent, formulam, Regnante Christo, Actis publicis adscriptam fuisse occasione excommunicationis, qua Philippus I. ob Bertæ repudium, & Bertradam superductam, semel atque iterum percussus est. Quod quam a vero abhorreat, tam valide ac manifeste demonstrarunt Joannes Beslius, & David Blondellus, ut nemo contra obmutire in posterum ausurus sit inapune. Idem demonstrat Blondellus de divorzio Philippi Augusti ab Ingelburge. Eam porro formulam actis sive publicis, sive privatis nulla umquam lege appositam fuisse: sed pro scriptoris arbitrio vel admissam vel omissam. Aliquando vero utraque formula Christi regnantis & Philippi apponitur in illius temporis monumentis. Sic donatio Gulielmi Tiernensis anno 1077. acta ante Regis divorcium, Philippo Rege Humano, & Christo Rege superno.*

De formula Regnante Christo multa Natalis Alexander in Hist. Eccl. sæc. XI. & XII. cap. 10. art. 5. pag. 637. tom. 6.

(6) *Ordericus Vitalis Hist. Eccl. lib. 9. apud Duchesnum inter Scriptores Historiæ Normannorum pag. 720. Providit vero Papa omnes, qui congrue arma ferre poterant, ad bellum contra inimicos Dei excivit, & penitentes cunctos ex illa hora, qua crucem Domini sumerent, ex auctoritate Dei ab omnibus peccatis suis absolvit, & ab omni gravedine, quæ fit in jejuniis, aliisque macerationibus carnis, pie relaxavit.*

Joannes Morinus lib. 10. De administratione Sacramenti Poenitentiae cap. 19. §. 10. *Interrogabis, Lector, an primum in Claromontano Concilio institutum fuerit, & usurpatum hoc Poenitentiae genus? Minime, reperiuntur paulo antiquiora exempla, quæ idem Morinus subjicit e vestigio.*

Mabillonius Sæculo sexto Benedictino pag. 903. num. 6. *In Concilio apud Claramontem Gallia Urbem decessa & promulgata*
primus

fit, dum Salerni moraretur, Rogerium Calabriae & Siciliae Comitem privilegio insignivit, ex quo *Monarchia Sicula*, uti appellant, initium deducitur. (7)

Idem.

primum fuit expeditio sacra adversus infideles, qui cum jam multis abhinc annis Terram Sanctam invassissent, ceteris etiam Orientalis Imperii provinciis infesti erant. Conscriptus est trecentorum millium hominum exercitus, qui ob Crucem suis vestibus assutam Cruciatum dicebantur, & expeditio Cruciatum appellata. Illi post varias fortunas multasque captas Urbes ac provincias, occupata tandem ipsa sacra Urbe, quae Christi Domini vita ac morte consecrata est, novo Hierosolymitano Regno, vicinisque Christianorum Toparcharum principatibus in Oriente initium praeberunt.

(7) Privilegium illud ac diploma, ut scribit Baronius in Tractatu de Monarchia Siciliae, veluti emblemata pretiosum in sua *Historia de rebus Siculis* lib. 7. extremo cap. 1. intexuit Fazellus Siculus, deque eo narrat etiam Gaufredus Malaterra lib. 4. *Hist. Siculae* cap. 29. Sed quae sibi jura eadem vindicet Monarchiam dicendum. Quod enim auctoritate Urbani Papae diplomatis ipsum Rogerium Siciliae Comitem, atque ejus heredes Legatos a latere constitutos omnino velint; omnes pariter successores Reges esse in Sicilia Regno Legatos natos, contendunt, eosdemque omnia, quae sunt Legatorum a latere, efficere posse confirmant: imo & substituendi potestatem habere cum eadem auctoritate, nimirum ut judicare & punire possint, absolvere & excommunicare quos velint, laicos, monachos, clericos etiam Ecclesiastica dignitate Praelatos, Abbates, Episcopos, Archiepiscopos, imo & S. R. E. Cardinales ibi degentes eidem Monarchia subditos esse velint. Ejusdem quoque Monarchicae esse facultatis appellationes ad sanctam Sedem Apostolicam impedire, Nuntios ejusdem sanctae Sedis non admittere, atque demum respectu Ecclesiasticae jurisdictionis neque ipsam Apostolicam Sedem recognoscere & habere superiorem, nisi in casu praeventionis. Ista sunt, quae Urbani auctoritate diplomatis Reges in Sicilia velint sibi licere: Baronius in Tractatu de Monarchia Siciliae pag. 5. & ad an. 1097. §. 29. ubi, ut ait Brietius in Annalibus, doctissimus confutans Monarchiam illam, quam Hispani Spiritualem appellant, & Magistratum illum Clerico-laicum, quem dicunt Siculi Monarchiae Spirituales Judicem, seu Inquisitorem, a quo grande nefas provocare ad Pontificem, & cui, licet homini laico, oblatis Libelli inscribuntur Beatissimo Patri. Ostendit autem doctissimus Cardinalis, hoc instrumentum mutilatum esse, datum duntaxat Rogerio ejusque filiis, toties revocatum esse, quoties Sicilia Regnum in novam familiam transiit. Sed & comi hujus Baronianae lectio severe prohibita est in utroque Siciliae Regno: haec questio ex Antuerpiensi Annalium Ecclesiasticorum editione sublata. Eadem questio paucis abhinc annis retractata scriptis in partem utramque libris, inter quos ille maxime commendatur, cui titulus: *Historia della pretese Monarchia di Sicilia*, editus Romae an-

Idemque referente Bona lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 10. §. 3. & Divinæ Psalmodiæ cap. 12. §. 2. Præfationem de B. Virgine instituit, *ejusdemque Officium natum educatumque in claustris Monachorum in lucem gentium sapienter eduxit.* (8) Mortem oppetiit Romæ anno 1099. IV. kal. Augusti clarus itineribus ac laboribus pro Ecclesia susceptis per annos undecim, menses quatuor, & dies duodeviginti. (9)

Bar. an.
1099. §.
24.
Pag. §. 9.

CLX.

no 1715. Clemens XI. constitutione Romanus Pontifex 114. anno 1714. promulgata Siculam Monarchiam abolevit.

Memoratus Baronius ad an. 1130. §. 53. *Ecce tibi, Lector, quod Tomo superiori ad an. 1097. §. 58. ostendimus, exordium Siculæ Monarchiæ non ab Urbano II, ut ex falsatis ejus litteris aliqui deducere conati sunt: sed a Pseudopapa Schismatico Anacleto, ut audivisti ex Petro Diacono, inchoatum.*

(8) Idem Bona loco citato §. 2. *Petrus Diaconus Casinensis Officii B. V. institutionem ad Gregorium II. refert. At vero Gregorius, teste Baronio, Pontificatum iniit anno salutis 715. Antiquior igitur quam vulgus hominum putat, hujus officii usus & ordinatio est.*

Radulphus Tungrensis De canonum observantia proposit. 20. tom. 26. Bibl. Patr. pag. 311. *De Officio B. Virginis legitur in Chronici, quod Urbanus II. qui novem Præfationibus prioribus decimam de B. Maria Virgine addidit, in Gallias veniens Concilium apud Claramontem urbem celebravit anno Domini 1096. de mense Novembri: in quo statutum est, quod hora B. Maria Virginis quotidie dicantur, Officiumque ejus diebus Sabbatorum solemniter fiat. Quod quidem, ut est apud Labbeum tom. 10. Conc. pag. 517. tunc a sancta Synodo, Urbano agente, indictum, & a Clericis præ susceptum ad laicos quoque fuit tam viros, quam mulieres propagatum, & quidem cum magno favore gratiarum, ut experti sunt omnes jugiterque experiuntur Fideles illud ex animo frequentantes.*

(9) Guibertus Abbas Monasterii S. Mariæ Novigenti in Gallijs lib. 2. Historiæ Hierosolymitanæ cap. 1. inter Bongarsii Gestæ Dei per Francos pag. 477. hoc ponit elogium Urbano II. comæneo suo: *Attestatur statui ventis finis ejus splendens miraculis, Desuncto etenim ac sepulto eo, sicut succedens ei Ostiensis scripsit Episcopus (Honorius II.) cum plurima signa jam fierent, adstissis quidam sepulcro illius juvenis, & membrorum damnatum sibi impræcatus est, si per Urbani merita, qui Odo diceretur, signam unquam factum fuerit, ac fieret. Necdum pedem a loco extulorât, cum officio sermonis amisso, & altero laterum paralyti intercurrente correpto, postmodum Urbani virtutum testimonia mortuus ipse perhibuit.*

Lambertinus lib. 1. De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. cap. 41. num. 25. *Nomen hujus Pontificis in nonnullis Martyrologiis*

CLX.

PASCHALIS II.

ANNO CHRISTI 1099.

HENRICI IV. 16. ALEXII COMNENI 19.

- P**ASCHALIS II. Hetruscus, (1) *Rainerius* antea dictus, Presbyter Cardinalis, anno 1099. XIX. Kal. Septembr. relictum ab Urbano II. locum velinitus tenere cogitur. Hic contra tres Pseudopontifices ab Henrico IV. alium post alium, Clemente mortuo, sibi oppositos stetit impavide, (2) Henrico autem IV. erepto e vivis, majorem ab ejus filio Henrico V. passus est calamitatem. Hanc ut declinaret, in Galliam se recepit, auxilium petiturus ab Rege Philippo, quem poenitentem commissi biennio ante restituerat communioni Christianorum. Post annum ferme integrum revertit Romam. Quod ubi Henricus audivit, eodem ipse quoque concessit, Imperialem consecrationem ab eo suscepturus. At Paschalis conferre recusavit, nisi prius ille *investituras*, hoc est *Dominiorum Ecclesiasticorum possessionem dandi*, a Gregorio VII. aliisque Pontificibus damnatum privilegium (3) dimitteret, & Romanæ
- Bar. an. 1100. §. 2.
4. 16. 18.
Pag. §. 1.
2. 4.
Bar. an. 1106. §. 2.
25.
Pag. §. 2.
5.
Bar. an. 1107. §. 1.
5.
Pag. §. 1.
3. 8.
Bar. an. 1111. §. 1.
9. 14. 23.
24.
Pag. §. 1.
2. 3. 6.

giis & sacris Fastis Beati titulo est insignitum. In Martyrologio videlicet Benedictino apud Mabillonium sæculo VI. Benedictino part. 2. pag. 904. In Menologio Benedictino IV. Kal. Augusti fol. 529. *Philippus etiam Ferrarius* in Catalogo Sanctorum, qui non sunt in Martyrologio Romano, de eo meminit præposito *Beati* titulo.

(1) Romanum facit Abbas Urspergensis in Chronico ad an. 1099. pag. CCXLIX.

(2) Albertum videlicet, Theodoricum, & Magninulfum, qui quidem *Silvester* IV. appellatus est. Quodnam alii nomen sumserint, non invenio.

(3) Lambertinus De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 2. cap. 41. §. 10. num. 27. pag. 243.

manæ Ecclesiæ jura confirmaret. (4) Incensus ira Henricus, atque impotenti consilio instructus Pontificem in militari custodia habuit, & captivum una cum Cardinalibus, magnoque Clericorum & Civium numero abduxit. Dies amplius quinquaginta indignum in modum detinuit, donec ab eo non tam suis, quam sociorum ærumnis permoto concessum expressit, ut liceret sibi, quemadmodum ait Paschalis ipse apud Baronium, *regni sui Episcopis & Abbatibus libere præter violentiam & simoniam electis investituram virgæ & anuli conferre*, eosque in possessionem mittere. (5) Compos optati Paschalem Romam deduxit, a quo in Æde S. Petri Imperii corona est insignitus, & Augustus consecratus. Post hæc Paschalis facti pœnitens ita doluit, ut voluerit *deponere se a Papatu, & ad Poncianas insulas habitu religioso exul ire*, (6) atque in La-

Bar. an.
1116. §. 2.
Pag. §. 1.

A a tera-

(4) Id convenerat primum inter Legatos Pontificis & Henrici, ut hic, quemadmodum dicit Petrus Diaconus lib. 4. Chron. Casin. cap. 35. *Parrimonia, possessionesque beati Petri restitueret, & concederet, sicut a Carolo, Ludovico, Henrico, aliis Imperatoribus factum est, & tenere adjuvaret*: deinde, ut est in Vita Paschalis II. ex MSS. Card. Aragonii tom. 3. Scriptor. Rer. Italic. pag. 362., Henricus ipse promiserat: *Parrimonia & possessiones sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quæ abstuli, restituam. Cetera quæ jure habere debet, more antecessorum meorum recuperare & tenere adjuvabo bona fide*. Sed non stetit promissis.

(5) Hinc carpere nonnulli Paschalem II. Horum accusationem exarmat Baronius ad an. 1112. §. 18. Non est enim *heresis ipsas investituras dispensando concedere* (quod unum Paschalis II. fecit) *sed asserere atque defendere, de jure esse & debere fieri per Laicos investituras*, (quod numquam asseruit Paschalis II.) *id heresis est, cum id sit, falsum dogma, bonis moribus, & sacris Patrum institutionibus repugnans in Ecclesiam introducere*. Præterea, ut animadvertit Lambertinus lib. 1. De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. cap. 41. §. 10. extremo num. 28. pag. 244. *si Dominii ipsius Ecclesiastici constituendi a Laicis usurpata facultas heresis absolute & simpliciter fuisset, non eam Gregorius VII. aliique Pontifices in sola Ecclesia Occidentali reprobassent, sed eandem reprobationem ad Ecclesiam etiam Orientalem, in qua illa vigeat, sine ulla dubitatione extendi voluissent*. Vide Baronium ad an. 1116. §. 3. & Angelum de Nuce annotat. 3. in cap. 4. lib. 4. Chron. Casin. tom. 4. Scriptor. Rer. Italic. pag. 519.

(6) Incerti Auctoris, qui vixit anno 1159. Historia Pontificum, & Comitum Engolismensium cap. 35. in Labbei Nova Bibliotheca Manuscriptor. Librorum tom. 2. pag. 259.

Bar. an.
1117. §. 1.
Pag. §. 2.
Bar. an.
1118. §. 1.
2.
Pag. §. 1.
2.

peranenſi Concilio in hanc rem habito *illud malum ſcriptum, quod in tentoriis factum fuerat, quod pro pravitate ſua privilegium dicebatur, condemnaverit ſub perpetuo anathemate, (7) renovato ſub eadem anathematis poena Gregorij VII. decreto, ne Laici darent, neve Clerici ab eis Sacerdotiorum inveſtituras acciperent. Qua de cauſa Henrico Romam rurfus adveniente, Beneventum ſe contulit, Inde poſt abitum Imperatoris in Urbem reſreſſus anno 1118. XII. Kal. Februariar. concedit vita, cum regnaſſet annos duodeviginti, meſes quinque, & dies ſeptem.*

CLXI,

GELASIUS. II.

ANNO CHRISTI 1118.

HENRICI V. 8. JOAN, COMNENI 1,

Bar. an.
1118. §. 3.
& ſeqq.
Pag. §. 4.
& ſeqq.

ANNO ab Incarnatione Domini 1118. VIII. Kal. Februarii Joannes Cajetanus, Romanorum Pontificum antiquus Cancellarius & magiſter in Gelasium Papam electus eſt, & contradicente Imperatore a Romano Clero canonicè conſecratus. (1) Eruditione litterarum apprime inſtructus fuit, & longa exercitatione,

(7) Abbas Urſpergenſis in Chronico ad an. 1116. pag. CCLXXII. & apud Baronium ad an. 1116. §. 2. & Labbeum tom. 30. Conc. pag. 807.

Federicus Epiſcopus Leodiienſis in epiſt. ad Eccleſiam Machlinienſem, apud Edemundum Martene in Collectione Veterum ſcriptorum tom. 1. pag. 651. *Quid noſtris temporibus de Paſchali Apoſtolico contigerit nobiſcum recognoviſtis, quomoda videlicet & a qua captus ſit, quid non ſolum ipſe, ſed & tota ſere Eccleſia Romana juraverit, quale privilegium ſub juramenti aſſignatione Henrico Imperatori dedit, quomodo etiam poſtea in generali Concilio Capua habito (anno ante memoratum Concilium Lateranenſe) illud ſolverit, nec jam privilegium, ſed privilegium id vocari decreverit.*

(1) Sub tribus Pontificibus Victore III. Urbano II. & Paſchali II. Cancellarii officio functus eſt: Mabillonius in Annalibus Beati dictiniſ lib. 73. ad an. 1117. §. 27. pag. 11. tom. 6.

ne, utpote qui *Præfulum Apocrisarius* fere quadraginta annis enituerat, calluit. (2) Hunc Cencius Frangipanius, vir in Urbe potens, qui cupiebat alium creari Pontificem, distraxit, pugnis, calcibusque percussit, & tamquam brutum animal, intra limen Ecclesiæ acriter calcaribus cruentavit, & catenis constrictum inclusit in custodiam. (3) Mox procerum ac populi favore est vindicatus in libertatem. Romam adveniente haud ita multo post Henrico V. Cajetam patriam suam se recepit, ubi demum VI. Idus Martii Pontifex consecratus est. Eodem fere tempore Imperator scelera sceleribus cumulans, *Mauritium* quemdam *Burdinum* Episcopum Bracarensem inaugurari Pontificem jussit *Gregorii VIII.* nomine. Is IV. Nonas Junii die festo Pentecostes Henricum Imperatorem iterum coronavit. Hæc simul Gelasius II. cognovit, habito Capuæ Concilio, Henricum pariter, Gregoriumque damnavit. Post Imperatoris discessum, magis ut peregrinus, quam ut Dominus reversus in Urbem, divertit apud amicos. Cum autem ei tuto Romæ esse non liceret, in Galliam transmissit auxilium petiturus ab Rege Ludovico VI. contra Pseudopontificem & Imperatorem. Morbo pleuritidis Matisconæ correptus, in Coenobium Cluniacense deferri voluit, ubi anno 1119. IV. Kal. Februar. mortuus sepultusque est, cum per annum & dies quatuor Pontifex fuisset: Quo quidem post Martyres, qui fuso sanguine martyrium consummarunt, haud facile inter Romanos Pontifices aliquem quis invenerit, qui breviori vitæ tempore majora sit passus, ob idque præclaviori corona donandus, atque celebrioribus fuerit præconiis celebrandus. (4)

Bar. an.
1119. §. 1.
2. 3.
Pag. §. 3.
4.

A a 2 CLXII.

(2) Ordericus Vitalis initio libri 12. Eccl. Hist. inter Scriptores Historiæ Normannorum Duchesnii pag. 842.

(3) Pandulphus Pisanus hujus Pontificis familiaris in ejus vita tom. 9. Scriptor. Rer. Italic. pag. 384. ubi etiam dicit, Gelasium II. Pontificem creatum *invisum, ac venientem*.

(4) Baronius ad an. 1119. §. 2. Bolland. 29. Januar. pag. 916. Sanctus appellatur *in Ferrarie, VVione, Dornavio. Piiis accensatur a Sauffajo.*

Petrus Diaconus lib. 4. Chron. Casin. cap. 124. inter Scriptor. Ret.

CLXII.

CALLISTUS II.

ANNO CHRISTI 1119.

HENRICI V. 9. JOAN. COMNENI 2.

Bar. an. 1119. §. 2.
4. 6. 9.
Pag. §. 5.
6. 10.

CALLISTUS II. *Guido* antea dictus, natione Burgundus, frater Ducis Burgundiae, prius Archiepiscopus Viennensis, vir in divinis Scripturis eruditus, & secularium litterarum non ignarus, (1) anno 1119. Kal. Febr. Cluniaci Pontifex creatus est tali modo. Gelasius II. gravi morbo æger Cardinales admonuit, ut Cononem Episcopum Prænestinum sibi substituerent. Is amplissimam dignitatem constanter recusavit, suadens, ut Guidoni Archiepiscopo Viennensi mandaretur. Guido itaque summo Sacerdotio præfectus est, (2) qui Cluniaco discedens Viennam cum venisset, V. Idus Fe-

Rer. Italic. tom. 4. pag. 596. Casinense Cœnobium Romana Sedi Stephanum Septimum (Nonum) Victorem Tertium, ac Secundum Gelasium Apostolicos dedit, & multis Ecclesiis Catholicos, idoneosque Pastores.

(1) Trithemius De Script. Eccl. cap. 359. ubi statim subdit: *Amator S. Jacobi Apostoli præcipuus, ob cujus honorem Ecclesiam Compostellanam in Archiepiscopatum sublimavit. Scripsit composito sermone & maxima diligentia de miraculis S. Jacobi lib. 1. Epistolarum ad diversos lib. 1. & quadam alia.*

(2) *Ad Pontificalem insulam, Gelasio II. egrotante, & volente promotum, dicit Falco Beneventanus, testis quidem ipsi Pontifici equalis, sed auritus tantum, in Chronico pag. 92. & 542. At Callistus ipse in epist. ad Adelbertum Archiepiscopum Moguntinum apud Bar. ad an. 1119. §. 5. scribit, se invitum penitusque venisensem electum esse post obitum Gelasii II. Pandolphus Pisanus quoque oculatus testis in ejusdem Gelasii II. vita afferit, post ejus mortem cessasse Episcopatum dies XV. Itaque Falco intelligendus videtur non de electione Callisti per suffragia legitima, sed de ejus designatione a Gelasio II. adhuc superstiti, & Cardinalibus facta. Eodem prorsus modo, quo Victor III. jamjam moriturus Ottonem sibi subrogandum consuluerat.*

Februarii Pontifex inauguratus est. (3) Inde Tolosam se contulit, & post celebratum ibidem Concilium Remos. Qua in Urbe habito conventu Episcoporum amplius ducentorum, Henricum Cæsarem, & *Burdinum* Pseudopontificem cœtu Christianorum ejecit, *investituras* damnavit, & uxores Clericis interdixit. Postea Romam cogitare cœpit. Ingressus in Italiam, tanto ubique consensu & gaudio populorum exceptus est, ut *Burdinus* terrore perculsus Roma cedens Sutrium se reciperet. Urbem vero inivit eo civium omnium favore ac plausu, quo lætitia effusa significatur. Haud diu Romæ commoratus petiit Beneventum, ut Normannos hortaretur ad Sutrium expugnandum, quo se tenebat *Burdinus*. Prosperum fuit inceptum, captus falsus Pontifex ac traditus in custodiam. Sed illud de se Callistus maxime memorandum præbuit, quod controversiam de *investituris*, quæ quinquaginta per annos Imperium & Sacerdotium inter se commiserat, (4) advocato Lateranensi Œcumenico Concilio, composuit, (5) in quo etiam decrevit, Conrado Episcopo Con-

Bar. an.
1120. §. 1.
3. 6. 8.
Pag. §. 6.
11. 12.

Bar. an.
1121. §. 1.
2.
Pag. §. 1.
4.
Bar. an.
1122. §. 1.
Pag. §. 1.
3.

A a 3 stan-

(3) Pandulphus Pisanus in ejus vita pag. 418. tom. 3. Scriptor. Rer. Italic. *Vix sappa rubea amicivi sustinuit, donec Nuntii redemptes a Roma... viva voce, ac litteris electionem ipsam canonice jureque confirmarens.* De confirmatione autem constat ex epistola Cardinalium Romæ existentium ad Cardinales, qui ultra montes erant, apud Edemundum Martene tom. 1. Veterum Scriptorum pag. 645. In ea electionem Callisti II. idcirco ratam habent, quamvis fieri debuerit ex Romane Ecclesiæ filiis, presbyteris, & diaconibus, & infra Urbem, si possibile fuerit, vel extra in locis finitimis, quia ex Romano more electionem facere impedirentur.

(4) Petrus de Marca lib. 8. De Concordia Sacerdotii & Imperii cap. 21. §. 3.

(5) Primum est ex Conciliis Œcumenicis habitis in Occidente, & nonum inter Œcumenica locum obtinet. Vocatur Lateranense a Basilica Lateranensi, in qua anno 1123. est celebratum. Interfuerunt Episcopi amplius tercenti. Præfuit Callistus ipse II. Pacta in conventu Vormatiensi anno superiore inita inter Callistum & Henricum, confirmata. Imperator receptus in Ecclesiæ communionem, jus Episcoporum Abbatumque instituentium dimisit in perpetuum, & bona omnia hactenus ablata Ecclesiæ Romanæ aliisque restituit. Pontifex id concessit Imperatori, ut electiones Episcoporum & Abbatum Regni Germanici sine vi ac simonia fierent eo præsentem, electique *Regalia*, id est Feuda, &

Conc. Œ.
cum. IX.

Bar. an.
1124. §. 6.
Pag. §. 7.
9.

stantiensi locum esse in Sanctis. (6) Mortem obiit
anno 1124. Idibus Decembr. post annos Pontificatus
quinque, menses decem, & dies duodecim.

CLXIII.

HONORIUS II.

ANNO CHRISTI 1124.

HENRICI V. 14. JOAN. COMNENI 7.

Bar. an.
1124. §. 7.
8.
Pag. §. 10.

HONORIUS II. Bononiensis, obscuro loco natus,
sed moribus & doctrina clarus, antea *Lambertus*
Episcopus Ostiensis, Pontificatum, quem, utpote
sibi minus rite traditum, abdicarat, anno 1124. XII.
Kal. Januar. magno omnium consensu recepit. (1) Is
anno

hujusmodi bona alia a Principibus olim Ecclesiæ concessa per se-
pturum, aliudve externum signum ab eo acciperent. Integratæ præ-
terea execrationes in Nicolaitas & Simoniacos: conditi Canones
ad regendam Ecclesiæ disciplinam, & promovendas expeditiones
sacras in Palæstinam & Hispaniam adversus hostes nominis Chri-
stiani. Duos & viginti exhibent vulgatæ Conciliorum editiones,
septemdecim antiquus Codex MS. Monasterii Anianensis, ex quo
illos edidit Baluzius apud Petrum de Marca ad calcem cap. 21.
lib. 8. De concordia Sacerdotii & Imperii. Plerosque in Decretum
suum retulit Gratianus, qui hoc sæculo floruit.

(6.) Constitutio existat apud Labbeum tom. 12. Conciliorum
pag. 1340. editionis Venetæ.

(1) Post obitum Callisti II. statim habita comitia Pontifici
creando. Invitus & reluctans Pontifex factus *Theobaldus* Presby-
ter Cardinalis S. Anastasiæ nomine *Celestini* II. Quæ electio cum
Leoni Frangipanio aliisque non probaretur, *Lambertum* Cardina-
lem Episcopum Ostiensem Pontificem legerunt. Schismati averrun-
candæ *Theobaldus* quo die Pontifex dictus est, eodem cessit Pon-
tificatu. *Lambertus* quoque videns, se creatum lectione prava, post
dies septem Pontificatum deposuit. Tum Cardinales admirati sum-
mam hominis modestiam, eum pro verò ac legitimo Pontifice ha-
bendum decreverunt.

Abbas Urspergensis in Chronico ad an. 1124. pag. CCLXXXIII.
ita scribit. *Post Callisti II. decessum pars aliqua Romanorum*
Ravennatensium Archiepiscopum, omni religionis testimonio satis com-

anno insequente confirmavit Gualterio Ravennati Archiepiscopo *Exarchatum Ravennæ*, qui *Romanæ Ecclesiæ juris est*. (2) Henrico V. mortuo sine stirpe sexus virilis, Germaniæ Regnum tradidit Lothario Saxoniarum Duci, Federicum vero & Conradum post avunculi Henrici decessum affectantes Imperium, ob eamque rem Lotharium Regem armis persequentes, usu sacrorum interdixit. Hinc Anselmo Mediolanensium Archiepiscopi, qui Conrado Italici Regni coronam Modociæ imponere ausus fuerat, abrogavit Archiepiscopatum. Rogerium quoque Siciliæ Comitem, quod Guilielmo II. Apuliæ Duce vita defuncto, regionem illam invasisset, iterato anathemate damnavit, nullisque muneribus ejus ac pollicitationibus potuit percelli, ut latam sententiam revocaret. Demum flecti se passus est, & Rogerium exemptum vinculo anathematis, Ducemque Apuliæ constitutum, beneficiarium Ecclesiæ fecit; ea lege, ut Beneventum accedens fidem sibi, *hominio* præstito, & jurejurando interposito, obligaret. (3) Benevento Romam regressus paullo post moritur; anno 1130. XVI. Kal. Martii, cum *annos quinque, mensem, & dies viginti quinque* summus Præses fuisset gentium Christianarum.

A a 4

CLXIV.

mandatum, Apostolica Sedi præficere nituntur. Item aliqui Lambertum Ostiensem, qui & universali postmodum electione concordante voti compotes efficiuntur.

(2) Honorius II. in epist. ad memoratum Gualterium apud Ughellum tom. 2. Italiæ Sacræ pag. 365.

(3) Vocè hac *hominio* utuntur hujus rei scriptores apud Baronium, & Pagium loc. cit: Est autem *Hominium pro Emenda, vel pro pace habenda, vel pro debito solvendo; cum quis criminis alicujus reus, cum eo, quem offendit, vel illius heredibus, ita paciscitur, ut quoad vixerit, vassallus illorum sit, eoque nomine hūmilitatiis iis præstet*: Dutangius in Glossatio.

Bar. añ:
1125. §. 1:
Pag. §. 10.

Bar. añ.
1127. §. 1:
Pag. §. 2:
5. 7. 9.

Bar. añ.
1128. §. 1:
Pag. §. 4:
5.

Bar. añ.
1130. §. 1:
Pag. §. 1:
2.

INNOCENTIUS II.

ANNO CHRISTI 1130.

LOTHARII REGIS 6. JOAN. COMNENI 13.

Bar. an.
1130. §. 1.
3. 3. 58.
Pag. §. 3.
12. 30. 40.

POSTRIDIE mortem Honorii II. vicarius Christi invitus (1) constituitur Innocentius II. antea *Gregorius* Cardinalis S. Angeli, Romanus, *cujus vita & fama & ætas & scientia digna summo Sacerdotio habebatur*. (2) Huic *Petrum Leonis*, nomine *Anacleti* II. opposuit audacia factiosorum : (3) quibus obsistere cum Innocentius non valeret, Urbe cedens in Galliam navigavit, a Ludovico VI. cui *Crasso* cognomen, exceptus, cultusque honore tanto, quantus proficisci poterat ab summo Rege in Pontificem summum. Tunc *in plenaria Synodo Remis congregata* B. Godeardum, quem *Gothardum* vulgo appellant, Episcopum Hildhesheimensem in Saxonia *inter Sanctos honorari præcepit*. (4) Ex Gallia ingressus Germaniam *Leodium*

(1) Innocentium II. comminatione anathematis coactum accipere Pontificatum, scribit Arnulphus Sagiensis *De Schismate orto post Honorii II. decessum* cap. 4. tom. 3. Scriptor. *Ret. Italic.* pag. 429. Vide annotat. 6. ad Nicolaum II. pag. 348.

(2) Ernardus seu Arnaldus Abbas Bonæ-Vallis in *Vita S. Bernardi* lib. 2. cap. 1. §. 1, quæ *Vita* est in Volumine 3. Operum ejusdem S. Bernardi pag. 1107. & apud Surium die 20. Augusti.

(3) De schismate hoc agit Mabillonius *Præfatione* in novam editionem S. Bernardi §. 4. S. Bernardus epist. 139. §. 1. *Petrum Leonis* vocat *Judaicam sobolem* : & serm. 24. in *Cantica* §. 7. dicit, *Ecclesiæ pacem per ferme octennium divo hoc schismate conturbatam*.

(4) Bollandiani die 4. Maii in *Historia Canonizationis* ejus cap. 1. §. 11. pag. 523. & Fontaninus in *Codice Canonizationum* Constitut. 7. pag. 11.

S. Godeardus seu Gothardus natus est in Bavaria superiore circa annum Christi 950. Agens ætatis annum 31. factus est *Monachus Benedictinus* in Cœnobio Altahensi anno Christi 990. & post annos octo creatus Abbas. Demum sexagenario major Episcopus Hildesheim-

dium proficiscitur: (5) Habito ibidem una cum Lothario Rege Concilio, Anacletum sacra detestatione perstrinxit, ac Lotharium ad defendendam Ecclesiam excitavit promissa Imperii corona. (6) Itaque in Italiam redeunti adfuit ex pacto Lotharius, eumque Romam cum exercitu deduxit. Tum Innocentius promisso satisfaciens, Lotharium solemni ritu Imperatorem constituit, eique præterea *Allodium* Comitissæ Mathildis tradidit in eas condiciones, ut vectigal centum librarum argenti quotannis sibi, suisque successoribus persolveret, utque post ejus obitum *proprietas & jus ad dominium sanctæ Romanæ Ecclesiæ cum integritate absque diminutione & molestia reverteretur.* (7) Cum Imperator Urbe excessisset, prævalente rursus adversariorum factione, Pisas Innocentius se recepit, ubi ad interitum usque Anacleti mansit. (8) Nec hujus morte

Bar. an.
1131. §. 7. 8.
Pag. §. 2.
15.

Bar. an.
1133. §. 3.
6.
Pag. §. 1.
4.

heimensis in Saxonia inferiore. Obiit pridie Ascensionis Domini die 5. Maji anno 1038. Bolland. ibidem pag. 501.

(5) Memoratus Ernaldus ibidem §. 6. *Rediens autem Leodio Claram vallem Dominus Papa per se ipsum voluit visitare.*

(6) Non permessa collatione Sacerdotiorum, ut putat Petrus Diaconus lib. 4. Chron. Casin. cap. 97. Postulavit quidem minaciter Lotharius, ut sibi jus illud. cui nuper Henricus V. renuntiaverat, ab Innocentio concederetur: sed minis nihil fractus Pontificis animus. Testatur id S. Bernardus, qui præfens aderat, epist. 150. ad Innocentium II. scribens de congressu ejus cum Lothario: *Sed nec Leodii cervicibus imminens mucro barbaricus conopulit acquiescere, obsequi, & obedire nimis inopportunis, improbisque postulationibus iracundi atque irascentis Regis.* Etiam Otto. Frisingensis l. 7. c. 18. narrat, Lotharium licet conquestum acriter apud Innocentium II. de detrimento accepto ex abrogatione *investiturarum*, atamen obtinere non potuisse, ut sibi facultas esset eas concedendi. Hæc aliquanto fufius explicavi extrema disputatione decima nona.

(7) Verba sunt diplomatis, quod existat apud Baronium ad an. 1133. §. 3. & apud Labbeum tom. 10. Conc. pag. 946.

Allodium Comitissæ Mathildis complectebatur partem magnam Ducatus Mantuani, Parmensis, Regiensis, Mutinensis, omnemque Garferonianam ex MS. Michaelis Leonici *De donatione Comitissæ Mathildis* apud auctorem libri, cui titulus: *Il Dominio temporale della Sede Apostolica sopra la Città di Comacchio* cap. 43. pag. 165.

(8) *Quo tempore*, ut ait Mabillonius in *Annalibus Benedictinis* lib. 75. ad an. 1132. §. 152. & 153. pag. 194. & 195. tom. 6., *pacem inter Genuenses ac Pisanas composuit. Hujus negotii causa missus*

Bar. an. te sanata discordia. Nam factiosi *Gregorium* quem-
 1138. §. i. dam, *Victorem* IV. appellatum, in locum *Anacleti*,
 3. 4. adjutore Rogerio Siciliæ Duce, subrogarunt: quo ta-
 Pag. §. i. men post menses tres abdicante, pax reddita Ecclesiæ
 2. 5. est. (9) Ea usus Innocentius universale Concilium
 Bar. an. Romam indixit, ut Ecclesiæ consulere perturbatione
 1139. §. 4. ctione Schismaticorum, oppugnataque prava hæretico-
 10. 11. 12. rum doctrina, (10) Bellum deinde paravit adversus
 Pag. §. 4. Ro-
 14. 15.

*missus est Bernardus pacis sequester ad Genuenses, quibus ob impend-
 sum sibi promptum obsequium litteris scriptis gratias agit, professus se
 eorum nunquam obliturum. Ecce ejus verba in epist. 129. : In eter-
 num non obliviscar tui, plebs devota, honorabilis gens, Civitas illu-
 stris. Cujus promissi beneficio hodieque gaudet.*

(9) De hac pace ita scribit S. Bernardus epist. 317. *In Octa-
 vis Pentecostes ipsa die complevit Deus desiderium nostrum, Ecclē-
 sia unitatem, & Urbi dando pacem. Nam illa die Filii Petri Leo-
 nis omnes simul humiliaverunt se ad pedes Domini Papæ, & facti
 homines ejus ligi, juraverunt ei ligam fidelitatem. Clerici quo-
 que, qui in schismate erant, simul tum idolo (Victore Pseudopon-
 tifice) quod erebant, humiliantes se ad pedes Domini Papæ, ob-
 dientiam ei juxta morem promiserunt.*

Eodem modo narrat Falco Beneventanus in Chronico ad an.
 1138. pag. 116.

Propterea minus credendum videtur Petro Diacono lib. 4. Chron.
 Casin. cap. ult. scribenti: *Innocentius autem immensa in filios Pe-
 tri Leonis, & in his, qui eis adhaerebant, pecunia profligata, illos
 ad suam partem attraxit.*

Anonymus Casinensis in Chron. ad an. 1137. inter Scriptor.
 Rer. Italic. tom. 5. pag. 64. & 141. *Obiit Petrus Leonis, qui &
 Anacletus: sed post duos menses fratres ejus cum suis elegerunt quon-
 dam Gregorium Hæresiarum, qui post tres menses a Papa Innocen-
 tio deponitur.*

Concil.
 Œcum.
 X.

(10) Œcumenicum X. Lateranense II. antio 1139. celebratum.
 Interfuerunt Episcopi circiter mille. Præfuit summus Pontifex.
 Canones triginta conditi. Canone 15. novum latum est decretum;
*ut si quis suadente Diabolo in Clericum vel Monachum violentas
 manus injecerit, anathematis vinculo subjaceat.* Canonibus ceteris
 damnati Simoniaci, Nicolaitæ, quique sacras investituras acciperent
 a Laicis. Reversis insuper acta falsi Pontificis *Anacleti* II. da-
 mnati Arnaldistæ, & Petrobusiani. Hi enim a Petro de Bruis de-
 nominati negabant, parvulos nondum habentes usum rationis pos-
 se baptismi beneficio æternam beatitatem consequi: Illi vero na-
 cti nomen sunt ab Arnaldo de Brixia, qui, ut narrat Otto Frin-
 singensis De gestis Friderici I. lib. 2. cap. 21. dicebat, *nec Cle-
 ricus proprietatem, nec Episcopus regaliam, nec Monachos possessiones
 habent.*

Rogerium, qui, mortuo Rainulpho Duce, exercitum transduxerat in Apuliam. Sed ab eo captus, & honorifice tamen habitus, precibusque ad extremum victus, eidem tamquam beneficiario obliganti suam fidem iurjurando, Principatum Capuanum, Apuliam, Calabriam, & Siciliam, addito Regni titulo, quem male acceperat ab Anacleto Pseudopontifice, confirmavit. (11) Tertio postquam Romam redierat anno 1143. VIII. Kal. Octobr. extinguitur, cum annos tredecim, menses septem, & dies novem Catholicæ Ecclesiæ præfuisse.

Bar. an.
1143. §. 10.
Pag. §. 2.

CLXV.

habentes aliqua ratione salvari posse: Cuncta hæc Principis esse, ab ejusque beneficentia in usum tantum laicorum cedere oportere. Baronius etiam ad an. 1141. §. 3. *Dum Roma esset, inquit, jacere ista capit, laicorum esse omnia temporalia, & ea a Clericis injustissime detineri.* Quam insanam doctrinam secuti postea sunt Valdeses, seu Pauperes de Lugduno, Hussitæ, Marfilus Jurisconsultus Patavinus, Joannes de Janduno Perusinus, homines Ludovico Bavaro contra Joannem XXII. mancipati. His adhæsit Vicleffus, inter cujus propositiones ab generali Constantiensi Synodo sess. 8. coram Sigismundo Imperatore damnatas, hæc est trigesima nona, apud Labbeum tom. 12. Concil. pag. 265. *Imperator, & Domini sæculares sunt seducti a Diabolo, ut Ecclesiam desarent bonis temporalibus.* Ab Vicleffo pestifera lues manavit ad Lutherum, ad Centuriatores Magdeburgenses, Molinæum, Volfium, Goldastum, Corringium, prorsus ut jure Baronius ad an. 1141. §. 3. *Politicoꝝ hæreticoꝝ Patriarcham atque Principem Arnaldum appellaverit.* De Arnaldo multa Gretferus in Arnaldo Redivivo pag. 607. tom. 6.

(11) Baronius ad an. 1139. §. 11. *At ne videretur probare & confirmare, quod fecisset Antipapa, ad conferendam Rogerio regiam dignitatem usum se exemplo prædecessoris Honorii Papa, qui insignituras eundem Rogerium titulo Ducis, professus est in Diplomate a se dato.*

CLXV.

CÆLESTINUS II.

ANNO CHRISTI 1143.

CONRADI III. REG. 6. MANUELIS COMN. 1.

CÆLESTINUM II. Hetruscum Civem Castellatum, (1) *Vidomem* antea dictum, tertio post Innocentii II. mortem die VI. Kal. Octobris *Cardinales, populo Romano acclamante, in Romanum Pontificem concorditer elegerunt.* (2) Itaque dicitur a Panvinio *primus Papa creatus sine ullo populi interventu.* Populum enim, ut idem Panvinius ac Sigonius tradunt, *Pontificiorum jure comitorum, cujus a primis temporibus ad eam usque diem particeps fuerat, Innocentius II. spoliaverat.* (3) Mortuus est Cælestinus anno 1144. VII. Idus

Bar. an. 1143. §. 12.
Pag. §. 4.

Bar. an. 1144. §. I.
Pag. §. I.

(1) Seu Tiferatam. Nam Tiferum Tiberinum vetus Oppidum est ad Tiberim, quæ nunc *Città di Castello.*

(2) Cælestinus II. in Epist. ad Cluniacenses apud Lab. tom. 10. Conc. pag. 1031. & Harduinum tom. VI. part. 2. pag. 1231.

Eidem Cælestino electionem pacificam, qualis ab Alexandri II. tempore numquam contigerat, gratulatus est S. Petrus Venerabilis Abbas Cluniacensis lib. 4. epist. 19. tom. 22. Bibl. Patr. pag. 921. *Non hoc, ut jam nobis relatum est, humanus fastus, non sibi providens humana cupiditas, non Romanus turbo sæpe auditus, orbemque terrarum suo impulsu concutere solitus effecit: sed adversa pacificans, diversa uniens, discissa redintegrans, spiritus ille, qui ubi vult spirat.... Quis hoc non miretur, a tempore Alexandri II. Pape per Gregorium, Urbanum, Pascalem, Gelasium, Callistum, Honorium, Innocentium summos Ecclesie Dei ac præclaros Pontifices, quantum ad eorum promotionem pertinet, Ecclesiasticam pacem pertransisse, sed in nullo eorum præter vos quiescisse?*

(3) Panvinius annotat. ad Platinam pag. 151. Sigonius de Regno Italiae lib. 10. ad an. 1143. pag. 451.

Communi voto Cleri & populi electum Eugenium III. scribit Otto Frisingensis lib. 7. cap. 31. ex quo apparet, populum rursus admissum ad electionem Pontificis.

Idus Martii, mense Pontificatus quinto, die decimo tertio. (4)

(4) Ab hoc Pontifice incipit vaticinatio illa de Pontificibus Romanis ad extremum usque iudicii diem futuris, quæ S. Malachiae Armachano in Hibernia Archiepiscopo adscribitur.

Arnoldus VVion lib. 2. Ligni Vitæ cap. 40. pag. 307. S. Malachias scripsisse fertur nonnulla opuscula, de quibus nihil hætenus vidi, præter quamdam prophetiam de summis Pontificibus, quæ quia brevis est, & nondum, quod sciam, excusa, & a multis desiderata, hic a me apposita est.

Prophetia S. Malachiae Archiepiscopi de summis Pontificibus.

1143. *Ex castro Tiberis.* CÆLESTINUS II. Tifernas ex castro S. Felicitatis ad Tiberim.
1144. *Inimicus expulsus.* LUCIUS II. De familia Caccianimica.
1145. *Ex magnitudine montis.* EUGENIUS III. Patria Hetruscus oppido Montis Magui.
1153. *Abbas Suburranus.* ANASTASIUS IV. De familia Suburra.
1154. *De rure albo.* HADRIANUS IV. natus in oppido S. Albani.
1159. *De tetro carcere.* VICTOR IV. Fuit Cardinalis S. Nicolai in carcere Tulliano. *Pseudopontifex.*
1164. *Via Transiberina.* PASCHALIS III. Guido Cremenfis Cardinalis S. Mariæ Transiberim. *Pseudopontifex.*
1170. *De Pannonia Tuscia.* CALLISTUS III. Antipapa Hungarus natione, Episcopus Card. Tusculanus.
1159. *Ex anserè custode.* ALEXANDER III. De Familia Papero-na. Papevo Italice, Anser Latine.
1181. *Lux in ostio.* LUCIUS III. Lucensis, Cardinalis Ostiensis.
1185. *Sus in cribro.* URBANUS III. Mediolanensis, familia Cribella, quæ suem pro armis gerit.
1187. *Ensis Laurentii.* GREGORIUS VIII. Cardinalis S. Laurentii in Lucina, cujus insignia enses falcati.
1187. *De schola exiit.* CLEMENS III. Romanus domo Scholari.
1191. *De rure bovensi.* CÆLESTINUS III. Familia Bovenfi.
1198. *Comes signatus.* INNOCENTIUS III. Familia Comitum Signiæ.
1216. *Canonicus de latere.* HONORIUS III. Familia Sabella, Canonicus S. Joannis Lateranensis.
1227. *Avis Ostiensis.* GREGORIUS IX. Familia Comitum Signiæ, Episcopus Card. Ostiensis, cujus insigne Aquila.
1241. *Leo Sabinus.* CÆLESTINUS IV. Mediolanensis, cujus insignia Leo, Episcopus Card. Sabinus.
1243. *Comes Laurentius.* INNOCENTIUS IV. Domo Flisca, Comes Lavanæ, Card. S. Laurentii in Lucina.

1254. *Signum Ostiense*. ALEXANDER IV. De Comitibus Signiæ, Episcopus Cardinalis Ostiensis.
1261. *Hierusalem Campaniæ*. URBANUS IV. Gallus Trecentis in Campaniâ, Patriarcha Hierusalem.
1265. *Draco depressus*. CLEMENS IV. cujus insignia Aquila unguibus Draconem tenens.
1271. *Anguinus Vir*. GREGORIUS X. Mediolanensis, familia Vicecomitum, quæ anguem pro insigni gerit.
1276. *Concionator Gallus*. INNOCENTIUS V. Gallus Ordinis Prædicatorum.
1276. *Bonus Comes*. HADRIANUS V. Ottobonus familia Flisca ex Comitibus Lavanæ.
1276. *Piscator Tuscus*. JOANNES XXI. antea Joannes Petrus Episcopus Card. Tusculanus.
1277. *Rosa composita*. NICOLAUS III. Familia Ursina, quæ rosam in insigni gerit, dictus Compositus.
1281. *Ex telonio Liliacei Martini*. MARTINUS IV. cujus insignia lilia, Canonicus & Thesaurarius S. Martini Turonensis.
1285. *Ex Rosa Leonina*. HONORIUS IV. Familia Sabella, insignia rosa a Leonibus gestata.
1288. *Picus inter fœcas*. NICOLAUS IV. Picenus, patria Esculanus.
1294. *Ex Eremito celsus*. CÆLESTINUS V. Vocatus Petrus de Morrone Eremita.
1294. *Ex undarum benedictione*. BONIFACIUS VIII. Vocatus prius Benedictus, Cajetanus, cujus insignia undæ.
1303. *Concionator Patavus*. BENEDICTUS XI. qui vocabatur Frater Nicolaus Ordinis Prædicatorum. S. Nicolaus Patave in Licia natus est.
1305. *De fasciis Aquitanicis*. CLEMENS V. natione Aquitanus, cujus insignia fasciæ erant.
1316. *De sutore osseo*. JOANNES XXII. Gallus familia Offa, tutoris filius.
1328. *Corvus Schismaticus*. NICOLAUS V. qui vocabatur F. Petrus de Corbario, contra Joannem XXII. Antipapa Minorita.
1334. *Frigidus Abbas*. BENEDICTUS XII. Abbas Monasterii Pontis frigidii.
1342. *De Rosa Atrebatensi*. CLEMENS VI. Episcopus Atrebatensis, cujus insignia Rosæ.
1358. *De montibus Pammachii*. INNOCENTIUS VI. Cardinalis SS. Joannis & Pauli T. Pammachii, cujus insignia sex montes erant.
1362. *Gallus Vicecomes*. URBANUS V. Nuntius Apostolicus ad Vicecomites Mediolanenses.
1370. *Navis de Virgine forti*. GREGORIUS XI. qui vocabatur Petrus Belfortis Cardinalis S. Mariæ novæ.
1378. *De Cruce Apostolica*. CLEMENS VII. qui fuit Presbyter Car-

Cardinalis SS. duodecim Apostolorum, cujus insignia
Cruz. *Pseudopontifex*.

1394. *Luna Cosmedina*. BENEDICTUS XIII. antea Petrus de Luna, Diaconus Cardinalis S. Mariæ in Cosmedin. *Pseudopontifex*.
1424. *Schisma Barchinonicum*. CLEMENS VIII. Antipapa, qui fuit Canonicus Barchinonensis.
1378. *De inferno Prignani*. URBANUS VI. Neapolitanus Prignanus, natus in loco, qui dicitur Infernus.
1389. *Cubus de mixtione*. BONIFACIUS IX. Familia Tomacella a Genua Liguriæ orta, cujus insignia Cubi.
1404. *De meliore Sidere*. INNOCENTIUS VII. vocatus Cosmas de Melioratis Sulmonensis, cujus insignia Sidus.
1406. *Nauta de Ponte Nigra*. GREGORIUS XII. Venetus, Commendatarius Ecclesiæ Nigropontis.
1409. *Flagellum Solis*. ALEXANDER V. Græcus, Archiepiscopus Mediolanensis, insignia Sol.
1410. *Cervus Sirene*. JOANNES XXIII. Diaconus Cardinalis S. Eustachii, qui cum cervo depingitur, Bononiæ Legatus, Neapolitanus, cujus antiquum insignum Sirenem exhibet.
1417. *Corona veli aurei*. MARTINUS V. Familia Colonna, Diaconus Cardinalis ad velum aureum.
1431. *Lupa Cælestina*. EUGENIUS IV. Venetus, Canonicus antea Regularis Cælestinus, & Episcopus Senensis, cujus insigne Lupa.
1439. *Amator Crucis*. FELIX V. qui vocabatur Amadæus Dux Sabaudia, insignia Cruz. *Pseudopontifex*.
1447. *De modicitate Lune*. NICOLAUS V. Lunensis de Sarzana, humilibus parentibus natus.
1455. *Bos pascens*. CALLISTUS III. Hispanus, cujus insignia Bos pascens.
1458. *De Capra & Albergo*. PIUS II. Senensis, qui fuit a secretis Cardinalibus Capranico & Albergato.
1464. *De Cervæ & Leone*. PAULUS II. Venetus, qui fuit Commendatarius Ecclesiæ Cervienfis, & Cardinalis tituli S. Marci, cujus symbolum Leo.
1471. *Piscator Minorra*. SIXTUS IV. Piscatoris filius, Franciscanus.
1484. *Præcursor Siciliæ*. INNOCENTIUS VIII. qui vocabatur Joannes Baptista, & vixit in Curia Alphonsi Regis Siciliæ.
1492. *Bos Albanus in portu*. ALEXANDER VI. Episcopus Cardinalis Albanus, & Bortuensis, cujus insignia Bos.
1503. *De parvo homine*. PIUS III. Senensis familia Piccolominea.
1503. *Fructus Javis juvabit*. JULIUS II. Ligur, ejus insignia Quercus Javis arbor.
1513. *De craticula Politiana*. LEO X. filius Laurentii Medicei, & Scholaris Angeli Politiani, *Craticula est instrumentum*

tum mortis S. Laurentii.

1522. *Leo Florentinus*. HADRIANUS VI. Florentii filius, ejus insignia Leo.
1523. *Flos pilei acri*. CLEMENS VII. Florentinus de domo Medicea, ejus insignia pila & lilia.
1534. *Hyacinthus Medicorum*. PAULUS III. Farnesius, qui lilia pro insignibus gestat, & Cardinalis fuit SS. Cosmæ & Damiani Medicorum.
1550. *De coronna montana*. JULIUS III. antea vocatus Joannes Maria de monte. Ejus insignia montes tres, & laurea corona duplex.
1555. *Fruentum Floccidum*. MARCELLUS II. cujus insignia ceruus, & frumentum, ideo floccidum, quod paucio tempore vixit in Papatu.
1555. *De fide Petri*. PAULUS IV. antea vocatus Joannes Petrus Caraffa.
1559. *Æsculapii Pharmacum*. PIUS IV. antea dictus Joannes Angelus Medices.
1566. *Angelus nemorosus*. PIUS V. Michael vocatus, natus in oppido Boschi.
1572. *Medium corpus pilarum*. GREGORIUS XIII. cujus insignia medius Draco, Cardinalis creatus a Pio IV. qui pilas in armis gestat.
1585. *Axis in medietate signi*. SIXTUS V. qui axem in medio Leonis in armis gestat.
1590. *De rore Cali*. URBANUS VII. qui fuit Archiepiscopus Rossanensis in Calabria, ubi manna colligitur.

Interpretationes hactenus adjunctæ, si VVioni credimus, & Gulielmo Cave in Historia Litteraria Scriptor. Ecclesiasticorum pag. 578. sunt Alphonfi Ciaconii, quamvis in ejus Vitis Pontificum Romanorum non appareant: quæ sequuntur, sunt aliorum.

1590. *De antiquitate Urbis*. GREGORIUS XIV. natus Mediolani, quæ Urbs ædificata dicitur annis circiter 400. ante ortum Christi Domini.
1491. *Pia Civitas in bello*. INNOCENTIUS IX. Bononia ortus, quæ postremis sæculis bello vexata semper est, donec dedit se Pontifici.
1592. *Crux Romulea*. CLEMENS VIII. Ex Familia Aldobrandina, quæ dicitur originem ducere ab eo, qui Romanorum primus Christianus fuit. Ejus insigne fascia Crucis figuras exprimens.
1605. *Undosus Vir*. LEO XI. qui transit velut unda, cum dies tantum quinque & viginti regnaverit.
1605. *Gens perversa*. PAULUS V. Ejus insignia Draco, & Aquila.
1621. *In tribulatione pacis*. GREGORIUS XV. Creatus est Cardinalis quo tempore pax Italiæ turbata est, cui reconciliandæ ipse operam dedit.

CÆLESTINUS II.

383

1623. *Lilium & Rosa*. URBANUS VIII. Florentinus, cujus insignia Apes, quæ liliis & rosis pascuntur.
1644. *Jucunditas Crucis*. INNOCENTIUS X. Pontifex factus est festo die Exaltationis S. Crucis.
1655. *Montium custos*. ALEXANDER VII. Pro insigni habuit montem sex angulorum, ac præterea Romæ constituit Montes pietatis.
1667. *Sidus Olorum*. CLEMENS IX. In Comitibus Pontificalibus fors ei obtulit cubiculum Olorum, ex quo exiit tamquam lucidum Sidus ad Ecclesiam illustrandam.
1670. *De flumine magno*. CLEMENS X. Natus est Romæ quo die Tiberis extra alveum effluxit.
1676. *Bellua insatiabilis*. INNOCENTIUS XI. Ejus insignia Leo, & Aquila. Vehementer amavit Cardinalem *Cibo*.
1689. *Pœnitentia gloriosa*. ALEXANDER VIII. Petrus antea dictus, ac Pontifex electus die festo gloriosi Pœnitentis S. Brunonis.
1691. *Rastrum in porta*. INNOCENTIUS XII. Ex familia Pignatella ab raistro ad portam Neapolis.
1700. *Flores circumdati*. CLEMENS XI.
1721. *De bona religione*. INNOCENTIUS XIII.
1724. *Miles in bello*. BENEDICTUS XIII.
1730. *Columna Excelsa*. CLEMENS XII.
1740. *Animal Rurale*. BENEDICTUS XIV.

Superfunt Pontifices symbolis sequentibus prænuntiati.

1. *Rosa Umbria.*
2. *Ursus velox.*
3. *Peregrinus Apostolicus.*
4. *Aquila rapax.*
5. *Canis & Coluber.*
6. *Vir religiosus.*
7. *De balneis Hetruria.*
8. *Crux de Cruce.*
9. *Lumen in Cælo.*
10. *Ignis ardens.*
11. *Religio depopulata.*
12. *Fides intrepida.*
13. *Pastor Angelicus.*
14. *Pastor & Nauta.*
15. *Flos florum.*
16. *De medietate Lunæ.*
17. *De labore Solis.*
18. *Gloria olivæ.*

19. *In persecutione extrema Sanctæ Romanæ Ecclesiæ sedebit Petrus Romanus, qui pascet oves in multis tribulationibus, quibus transactis Civitas Septicollis diruetur, & Judex tremendus judicabit populum suum.*

CLXVI.

LUCIUS II.

ANNO CHRISTI 1144.

CONRADI III. 7. MANUELIS COMNENI 2.

LUCIUS II. antea *Gerardus Caccianimicus, Bononiensis, quem Honorius II. ex Canonico Regulari Car-*

Hanc vaticinationem rejiciunt Critici, 1. quia Arnoldus VVion, qui vixit anno Christi 1595. post S. Malachiam quadragesimo, quinquagesimo, affirmat, eam ab se primum excusam, nec dicit, unde acceperit. 2. quia nullus Scriptor coævus meminit de ea, ne ipse quidem S. Bernardus S. Malachiae familiaris, qui vitam ejus diligentissime scripsit, aliasque ejusdem vaticinationes minoris momenti protulit. 3. quia in ea octo Pseudopontifices Victor IV. Paschalis III. Callistus III. Nicolaus V. Clemens VII. Benedictus XIII. Clemens VIII. Felix V. inferuntur Pontificibus legitimis, & duo tantum Nicolaus V. & Clemens VII. *Antipapæ* nomine notantur. 4. quia peccat contra Chronologiam: siquidem memorati Pseudopontifices Victor IV. Paschalis III. Callistus III. præponuntur Alexandro III. qui ante ipsos Pontifex fuit: & Clemens VII. Benedictus XIII. & Clemens VIII. collocantur ante Urbanum VI. qui eos præcessit. 5. quia nullam ejus rationem habuerunt viri doctissimi Baronius, Spondanus, Bzovius, Raynaldus, aliique.

Conficta creditur anno 1590. tempore Pontificalium Comitiorum a fautoribus Cardinalis Simoncelli, quem designarunt hac voce: *De antiquitate Urbis*: siquidem ejus patria erat *Urbs vœus*. Itaque cum facile sit, verum esse vatem de rebus præteritis, vaticinatio illa facile aptatur Pontificibus, qui annum 1590. & Gregorium XIV. præcesserunt; iis autem, qui deinceps fuerunt, minus commode atque per vim. Vide Magnum Dictionarium Historicum Ludovici Moreri editum Basileæ 1733. tom. 5. Verbo *Malachia* pag. 60. Valemontii Elementa Historiæ edita Venetiis anno 1738. tom. 3. pag. 217. & Papebrochium in Conatu dissertat. 41. pag. 342., in qua præter memoratas Malachiae prædictiones, confutat etiam *illas quindecim B. Joachimi Abbatis quasi presagias a Nicolao II. usque ad Urbanum VI. operosas nugas appellans & vana signenta.*

Cardinalem cooptaverat, (1) tribus diebus post *Callisti* Bar. an. II. mortem, IV. Idus Martii in ejus locum sublectus est. 1144. §. 1.
 Hoc Pontificè Alphonſus Dux Luſitaniæ ditionem ſuam 3. 4. 5.
 vectigalem fecit Eccleſiæ Romanæ annuo cenſu uncia- Pag. §. 1.
 rum auri quatuor. (2) In hunc rebellantes *Arnaldiſtæ* 6. 8.
 Romani, non ſolum priſcam Senatoriam dignitatem in-
 ſtaurare, ſed etiam Patricium, cui tamquam Principi
 parerent, inſtituere auſi ſunt, omneſque Eccleſiæ reddi-
 tus ei adjudicare, affirmantes, Pontifici decimas & obla-
 tiones ſatis eſſe debere. Lucius dum rebelles compeſce-
 re, & Capitolio expellere, eo aſcendens cum exercitu,
 adniritur, lapidis icſtu percuſſus eſt, ex quo V. Kal. Bar. an.
 Martii anno 1145. obiit, cum *menſes undecim & dies* 1145. §. 1.
quatuordecim functus eſſet munere Pontificali. Pag. §. 1.

CLXVII.

EUGENIUS III.

ANNŌ CHRISTI 1145.

CONRADĪ III. 8. MANUELIS COMNENI 3.

POSTRIDIE mortem Lucii II. III. Kal. Martii
conſummi voto Cleri & populi ſubrogatur Euge-
 nius
 B b 2

(1) Sigonius lib. ii. De Regno Italiæ ad an. 1144. pag. 452.

Joannes Diaconus De Eccleſia Lateranenſi cap. 8. apud Mabil-
 lionium tom. 2. Muſei Italici pag. 568. *Lucius II. vixit in Cano-
 nicali propoſito longo tempore in Eccleſia iſta.*

(2) Victorellus in Addit. ad Ciaconium in Vita Stephani IV.
 tom. 1. pag. 542. *Regna Eccleſiæ Romanæ tributaria recenſes Gret-
 ſerus libro De munificentia Principum in Sedem Apoſtolicam cap.
 11. pag. 643. tom. 6. Ruſciæ, Croatia, Dalmatiæ, Aragoniæ,
 Hiſpaniæ, aliâ, Daniæ, Galliæ, Portugalliæ, Angliæ, Hiberniæ,
 Scotiæ, Poloniæ, Hungariæ, Boemiæ, Sveciæ, Norvegiæ, Sardi-
 niæ, Saxoniæ, Urbem præterea Tarraconeſem a Berengario Comite
 Romanæ eidem Eccleſiæ olim donatam, Episcopatum inſuper Bam-
 bergenſem, Ducatus Apuliæ, Calabriæ, Siciliæ, Principatum Capuæ,
 Imperium Romanum. Vide Thomassinum de vet. & nova Eccleſiæ
 diſciplina part. 3. lib. 1. cap. 32. annotat. 7. ad Gregorium III.
 pag. 225. & annotat. 17. ad Gregorium VII. pag. 359.*

- Bar. an. 1145. §. 2. nius III. *Bernardus* antea dictus, Abbas Romæ in Cœnobio S. Anastasii Ordinis Cisterciensis, S. Bernardi Claravallensis discipulus, contra decretum Stephani III. ut Pontifex ex Cardinalium collegio legeretur. (1) Tertio post die, quam electus fuerat, sibi ab Arnaldistis metuens, cum Episcopis & Cardinalibus noctu profugit ad Cœnobium Farfense, positum in Sabinis quinto & vicesimo ab Urbe milliario, ubi IV. Nonas Martii Pontifex consecratus est. A Cœnobio Farfensi transit ad Civitatem Castellanam, atque inde Viterbium. Post menses octo, mitigata seditione, Romam demigravit. Redintegrato ibi tumultu, secessit in Galliam, tutissimum perfrugium Pontificum Romanorum, susceptus a Ludovico VII. perhonorifice. Quo tempore mansit in Regno eo, Concilia Parisiis ac Remis habuit, damnavitque Eonem hæreticum quemdam delirum, multa in Euangelio credentem dicta de se, itidemque errores Gilberti Porretani haud recte sentientis de Trinitate. Treviris quoque per idem tempus Concilium celebravit, in quo scripta Sanctæ Hildegardis diligenter excussa probavit, eamque per epistolam hortatus est, ut illa, quæ instinctu divino afflatuque proferenda didicisset, prudenter proferret. Romam post annos amplius duos reversus, tertio abire Romanorum turbis est coactus. *Pace cum Romanis facta, Urbem ingreditur, ibique cum eis anno (1152) primitus commoratur*: (2) ingreditur autem VIII. Idus Septembr. seu V. Idus Octobr. prorsus ut vates vera fuerit Hildegardes, quæ pacem ei sub exitum Pontificatus prædixerat. Anno enim insequente, *trabea carnis exutus, VIII. Idus Julii carne immaculatus migravit ad Christum* (3) Tibure, quo animi causa receperat sese. Itaque Pontifex fuit *annos octo, menses quatuor, & dies decem*. Demortui corpus Romam delatum est magna pompa funeris, & in Æde S. Petri se-

(1) Vide annotat. 2. ad Stephanum III. pag. 236.

(2) Robertus de Monte in Appendice ad Chronicon Sigeberti ad an. 1152. inter Scriptorum Rer. Germanic. Pistorii tom. 1. pag. 884.

(3) Hugo Episcopus Ostiensis ad Capitulum Cisterciense episc. 440. inter Epistolas D. Bernardi pag. 390.

EUGENIUS III. 389
sepultum, & miraculis gloriosis illius sepulcrum illustratum. (4)

CLXVIII.

A N A S T A S I U S IV.

ANNO CHRISTI 1153.

FEDER. ÆNOBARBI REG. 2. MAN. COMN. 11.

POSTRIDIE, quam Eugenius III. creptus est e vivis, successor ei datur Anastasius IV. Romanus, cui antea *Conrado* nomen, Cardinalis Episcopus Sabinenſis, quem exacta jam ætas verendum faciebat. Eugenius in Lateranenſem Baſilicam beneficentia præcipua laude fertur. Anno, qui ſecutus eſt, 1154. IV. Nonas Decembr. moritur, poſt *annum Pontificatus unum, meſes quatuor, & dies tres ſupra viginti.* (1)

Bar. an.
1153. §.
12.
Pag. §. 5.
Bar. an.
1154. §. 1.
Pag. §. 1.
2.

B b 3

CLXIX.

(4) Scriptor contemporaneus apud Pagium ad an. 1153. §. 4. Memoratus Hugo in citata epiſtola loquens de Eugenio III. *Cujus exequiæ præter ſpem omnium (jam fere enim Senatam adnihilaverat) præter morem conſuetum ita per biduum ſunt a Clero & populo celebratæ, ut jam crederetis regnantem in Cælis, qui mortuus ita colebatur in terris.* Ex his verbis ita colligit Franciſcus Pagius in Præfat. tom. 1. §. 23. *Si exequiæ illius Pontificis per biduum ſunt celebratæ præter morem conſuetum, mos ergo adhuc ſerebat, mortuos Pontifices vel die eorum mortis, vel altero poſt die celebrare.*

Pagius ad an. 1151. §. 10. Eugenius III. ſuggerente Gratiano, Gradus quorſdam Academicos excogitavit, non tam annorum, quam profectus, ſcilicet Baccalaureatus, Licentiatuſ, & Doctoratuſ, ut hoc ſpecioſo titulo ſtudioſos ad juſ Canonicum amplectendum excitaret, & privilegiis accenderet. Hanc enim graduum Scholaſticorum inſtitutionem omnes fere, qui de illis ſcripſerunt, ad Gratianum & Lombardum retulerunt. Neque anſe Petrum Lombardum eorum graduum in Scriptoribus mentio, indeque communiter dicitur, eum illoſ, Gratiani imitatione, Pariſiis in Theologica diſciplina inſtituiſſe. Sed hac de re legenduſ *Bulauſ Sec. IV. Hiſt. Univerſitatis Pariſienſis.*

(1) Anastasius IV. in ep. ad Wibaldum Abbatem Stabulensem & Corbejenſem in Saxonia, apud Martene tom. 2. Veter. Scriptor.

CLXIX,

HADRIANUS IV.

ANNO CHRISTI 1154.

FEDERICI REGIS 3, MANUELIS COMNENI 12.

HADRIANUS IV. Anglus, *Nicolaus* antea dictus, proximo post Anastasii IV. occasum die in ejus locum subrogatus est. Tres habuit adversarios, Romanos, Gulielmum Siciliæ Regem, & Conradi III. successorem Federicum I. *Ænobarbum*, cui in Italiam adveniēti occurrens pacis osculum denegavit, donec sibi stratoris officium de more exhiberet. (1) Roma-

ni,
ptor. pag. 572. *Usam anuli ex assueta benignitate Apostolica Sedis in vita tua tibi tantum duximus indulgendum.*

(1) Cum id facere recufaret, omnium Imperii Principum iudicio coactus est Federicus eo munere ex more desungi, ut probat Thomassius De vetere & nova Ecclesiæ disciplina tom. 2. lib. 3. §. 5. pag. 765. & 767.

Idem officium stratoris exhibuit *Conradus Romanorum Rex Urbano II.* Baronius ad an. 1095. §. 8.

Gulielmus Calabriae & Apuliae Dux Callisto II. Baronius ad an. 1120. §. 9.

Lotharius Imperator Innocentio II. Baronius ad an. 1131. §. 7.

Ludovicus VII. Rex Francorum, & Henricus II. Rex Anglorum Alexandro III. Baronius ad an. 1162. §. 12. & ad an. 1163. §. 1.

Federicus Imperator eidem Alexandro III. Baronius ad an. 1177. §. 69.

Rex Siciliae & Hungariae *Cælestino V.* dum asino modestiæ causa vectus Aquilam Aprutii Urbem ingrederetur. *Raynaldus* ad an. 1294. §. 10.

Philippus Pulcher Rex Francorum Clementi V. ineunti in Urbem Lugdunum. *Raynaldus* ad an. 1305. §. 13.

Carolus III. Rex Siciliae Urbano VI. *Raynaldus* ad an. 1383. §. 3.

Sigismundus Romanorum Rex Martino V. & Eugenio IV. *Raynaldus* ad an. 1418. §. 36. & ad an. 1433. §. 14.

Federicus III. Rex Romanorum Nicolao V. *Raynaldus* ad an. 1452. §. 2.

Bar. an.
1154. §. 3.
Pag. 9. 3.

ni, cum Arnaldi Brixienſis præſentia, qui rurfus ir-
 perat in Urbem, rediſſent ad furorem priſtinum an-
 tiquæ Reipublicæ reſtituendæ, novas turbas excitarunt,
 eoque proveſti ſunt, ut Gerardo Cardinali S. Puden-
 tianæ Pontificem adeunti infligerent vulnera. Eam ob
 rem Hadrianus ſacra interdixit Civitati. Tanta inde
 pavor incuſſus Clero, populoque Romano, ut Sena-
 tores cogeret ad officium redire, juratoſque promitte-
 re, ſe, Arnaldo cum ſociis expulſo, Pontifici ſubje-
 ctos fore: (2) quod cum feciſſent, Civitatem libera-
 vit interdictione ſacrorum. Solutus cura belli domeſti-
 ci, externum ſuſcepit adverſus Gulielmum Siciliæ Re-
 gem filium Rogerii. Belli hujus varia fuit ab initio
 fortuna. Tandem Hadrianus Beneventi obſeſſus cum
 ſuis in tantas anguſtias compulſus eſt, ut *nec ſe ipſum,*
nec ſuos liberare potuerit, niſi conditionibus indignis val-
de ſuſceptis, quas nullus haſtenuſ Pontifex a quibuſvis
implacabilibus Romanæ Eccleſiæ hoſtibus ſuſcepſiſſet tan-
ta jactura Eccleſiaſtica libertatis. (3) Namque Gu-
 lielmo conceſſit, ut nec Siculis juſ eſſet appellandi Ro-
 manum Pontificem, nec Romano Pontifici mittendi
 Legatoſ in Siciliam, niſi priuſ id Rex ipſe, ejuſque ſuc-
 ceſſoreſ petiſſent: (4) eundemque inſuper Gulielmum

Bar. an.
 1155. §. 1.
 2. 8. 17.
 21.

Bar. an.
 1156. §. 1.
 2. 5. 8.
 Pag. §. 1. 2.

B b 4 ti

Carolus V. in Urbe Bononiæ, omni populo inſpectante, poſtea-
quam a Pontifice Clemente VII. coronam accepſiſſet, illo aſcendente
equum ſtratoris officium exhibuit, pedem ſuſtinuit, frenum tenuit,
equumque aliquot paſſus ducere voluit. Auguſtinuſ Stenchiuſ lib. 2.
 adver. Luther. pag. 45. apud Raynaldum ad an. 1530. §. 39. Vi-
 de cit. Thomafſinum, & annotat. 4. ad Clementem V. Pontif.
 CXC.V.

(2) Arnaldus, referente Ottone Friſingenſi De geſtiſ Federici
 l. 2. c. 21: & Guntero Poeta pariter De geſtiſ Federici l. 3. pag.
 43. captuſ in ſinibuſ Hetruriam,

Appenſuſque Cruci, flammaque cremante ſolutuſ
In cinereſ, Tiberino, tuuſ eſt ſparſuſ in undaſ,
Ne ſolidæ plebiſ, quem ſecerat improbuſ, error
Martyriſ oſſa novo cinereſque fovet hoſtore.

(3) Baroniuſ ad an. 1156. §. 2.

(4) *At iſta omnia, qua contra Eccleſiaſticaſ libertateſ, ur-*
gente neceſſitate, per vim & metum extorta ſunt ab Hadriano Ro-
mano Pontifice per Gulielmum cognomeno Malum Sicilia Regem,
ſub Innocentio Papa III. novuſ pactiſ, honeſtioribuſ conditionibuſ in-

ter-

titulo Regni utriusque Siciliae insigniuit. (5) Offensus in Hadrianum Federicus, quod suspicaretur, eo pacem fecisse cum Gulielmo, ut societate ejus potentior esset adversus se. Itaque cum Hadriano, cui antea stratoris officium exhibuerat, & a quo jam fuerat Imperii corona decoratus, inimicitias suscipere, & diffidii occasionem quærere irrogatis injuriis. (6) Quo ex diffidio post mortem Hadriani exortum est schisma, quod Ecclesiam turbavit annos ferme duodeviginti. Mortuus autem est Anagninæ anno 1159. Kal. Septembr. cum annos quatuor, menses octo, & dies undetriginta regnasset: cujus hæc est haud minima laus, quod tantum abfuit a cupiditate opes aggerendi ad suos, ut matrem relinqueret alendam stipe Ecclesiæ Cantuariensis. (7)

Bar. an.
1157. §. 1.
3. 6. 9.
Pag. §. 1.
2.
Bar. an.
1159. §. 1.
5. 6. 18.
23.
Pag. §. 4.
5.

CLXX.

serpositis, sunt penitus cassata atque prorsus abolita, ipsa vero libertas Ecclesiastica suo robore integrata, atque in pristinum restituta: Baronius ad an. 1156. §. 8.

(5) Auctor vitæ hujus Pontificis apud Labbeum tom. 10. Conc. pag. 1142. & apud Lupum in Schol. ad Can. 21. Concilii V. Romani sub Gregorio VII. pag. 141. tom. 6. ubi addit, *Alexandrum III. dum ab Imperatoris Federici schismatico gladio illic asylum habuit, omnia confirmasse.* Lege vitam Innocentii II. pag. 379.

(6) Vide epistolam Alexandri III. ad Salisburgensem Episcopum apud Labbeum tom. 10. Conc. pag. 1362. & Harduinum tom. 6. pag. 1539.

(7) Hadrianus IV. usum sandaliorum & Dalmaticæ concessit Wibaldo Abbati Stabulensi & Corbejensi in Saxonia. Martene tom. 2. veterum Scriptorum pag. 616.

Fabula est, vitam Hadriano ademtam ab musca, quæ hausta simul cum aqua ita gutturi ejus adhaeserit, us nullo artificio medicorum avelli potuerit, tali modo ulciscente Deo anathema ab eo inflictum Imperatori. Baronius ad an. 1159. §. 20. Bellarminus De Translatione Imperii lib. 1. cap. 3.

CLXX.

ALEXANDER III.

ANNO CHRISTI 1159.

FEDERICI IMP. 5. MANUELIS COMNENI 17.

ALEXANDER III. Senensis, *Rolandus Paperonus* antea dictus, *ad cujus litteraturam pauci de predecessoribus ejus infra centum annos attigerunt*, (1) anno 1159. VII. Id. Septembr. electus est invitus renitensque, & ante diem XII. Kal. Octobr. consecratus, ornatusque corona Pontificali. (2) Hic adversa expertus est insigniter toto fere Pontificatu. Dicitur enim vix potest, quanta passus sit a quatuor falsis Pontificibus, ab Henrico II. Angliæ Rege, & Federico I. Imperatore. Fugam capere coactus, exulare compulsus, anathemate damnatus, animum numquam despondit, & qua erat constantia plane admirabili, illustrem de adversariis omnibus victoriam reportavit. Primum enim atque alterum ex Pseudopontificibus misere periisse,

Bar. an.
1159. §.
28. 33.
Pag. §. 6.

con-

(1) Robertus de Monte in Append. ad Chron. Sigeberti inter Scriptor. Rer. Germanic. Pistorii pag. 930. ubi adjicit: *Dedit etiam sibi Deus hanc gratiam, quod cum a B. Petro usque ad ipsum fuerint 174. Pontifices Romani, tres tantum præcesserunt eum in numero annorum, quo Romana Ecclesia præfuerunt. B. Petrus 25. annis, Silvester I. 23. annis, Hadrianus I. totidem. Iste Alexander 22.*

(2) Alexander III. epist. 9. apud Martene tom. 2. Veterum Scriptorum pag. 636.

Scriptor hujus ætatis apud Baronium ad an. 1159. §. 33. ait, *Alexandrum III. Regno de more insignitum, mitra turbinata scilicet cum corona. Alexander III. in epist. ad Gerardum Episcopum Bononiensem apud eundem Baronium §. 38. Apud Nympham non longe ab Urbe munus consecrationis accepimus, & sicut in Romana Ecclesia moris est, ibidem Pontificali Regno magnifice sumus & solemniter coronati. Innocentius III. Sermone in Festo D. Silvestri Pontificis: Romanus Pontifex in signum Imperii utitur Regno, & in signum Pontificii utitur mitra. Vide annotat. 4. ad Urbanum V. Pont. CC.*

Bar. an. condoluit, tertium petentem veniam commissi susce-
 1164. §. pit perhumaniter, ac postea Rectorem Beneventi consti-
 31. tuit, (3) quartum permanentem in pertinacia ejecit
 Pag. §. 7. in exilium. (4) Rex Anglorum simul comminatione
 8. anathematis, simul conscientia ictus Thomam Ar-
 Bar. an. chiepiscopum Cantuariensem ab se diu vexatum, ab
 1174. §. 5. suis interfectum, ac paullo post ab Alexandro rela-
 7. tum in sanctos martyres, coluit maximo bono suo,
 Pag. §. 7. obtinuitque ab eodem Alexandro, ut Hyberniam, quam
 ipse nuper domuerat, ad Angliæ Regnum sua auctori-
 te

(3) Anonymus Casinensis in Chronico ad an. 1178. pag. 69.

(4) Pandulphus Pisanus in vita Alexandri III. inter Scriptor.
 Rer. Italic. tom. 3. pag. 446. *Hic vicit quatuor Schismaticos, Otho-*
vianum, & Vidonem Cremonensem, Joannem Strumensem, & Lando-
nem. Primus fecit se vocari Victorem V. secundus Paschalem III.
tertius Callistum III. quartus Innocentium III. quorum tres Presby-
teri Cardinales erant: qui per Papam excommunicati mala morte per-
ierunt.

Victorem V. ut est in Epistola Canoniorum S. Petri apud Ba-
 ronium ad an. 1160. §. 6. *Cardinales, Clerus, Judices, Scrinarii,*
Senatores, populusque Romanus electum signis, & bandis præceden-
tibus, ad Palatium usque cum jucunditate perduxerunt Romano mo-
ro clamantes: Papa Vittore S. Pietro l' elege. Eodem modo ele-
ctum Pseudo-Pontificem Philippum Presbyterum Anastasius refert
in Vita Stephani IV. pag. 222. & ex eo Baronius ad an. 768. §. 4.
Lege pag. 236.

Paschalis III. instinctu Federici Imperatoris Carolum Magnum
 Imperatorem, & Regem Francorum retulit in Sanctos. *Sed quod*
is haud legitimus fuit Pontifex, ejusmodi canonizatio non est rece-
pta ab Ecclesia Romana. Quod tamen non reperiantur legitimi Pon-
tifices eam impugnasse, res sic tacita permissione sive tolerantia per-
severavit, ut in propria Ecclesia, ubi sepultus fuit, coleretur. Ita
enim Canonam præcipui interpretes declararunt. Propagatus autem
postea nascitur ejus cultus in alias Ecclesias Gallia, Belgii, atque
Germaniæ, in quibus idem Carolus sanctitatis titulo colitur. Spon-
danus ad an. 814. §. 5. Baronius ad eundem an. §. 63.

Prosper Cardinalis de Lambertinis de Servorum Dei Beatificat.
 & Beatorum Canoniz. lib. 1. cap. 9. num. 4. pag. 47. *Concelsarius in*
suo tractatu de Canonizat. Sanct. cap. 2. num. 2. Carolus asserit di-
ei posse tantum beatificatum: & hac quidem sententia retinenda vi-
detur. Quidquid etenim sit de concessione facta ab illegitimo Pontifi-
ce, tot subsequentes legitimi Pontifices prædictam concessionem scru-
rarunt, & per tolerantiam admiserunt: quibus si superaddatur longi-
femi temporis observantia, nihil deesse videtur ex iis, que necessaria
sunt pro validitate cultus, quoad Ecclesias particulares, & sic pro
sufficienti Beatificatione. Vide Bollandum 28. Jan. pag. 874.

te adjungeret. (5) Imperator vero armis Venetorum subactus cupivit cum Alexandro, qui Venetias deum confugerat, pacem componere. Itaque in vestibulo Ædis D. Marci Deum in Alexandro venerans, Imperiali dignitate postposita, reiecto pallio, ad pedes Papæ totum se extensa corpore inclinavit. Quem Alexander cum lacrimis benigne elevans recepit in osculo & benedixit. (6) Idem medius postea inter Imperatorem & Ducem ad Altare Beati Marci processit, & sermonem pacis & Venetorum laudes populo faciens in conclusione sic ait. Sicut Dux & Veneti in die Ascensionis Ecclesiam de magnis angustiis liberaverant; ita concedimus, ut vere contriti & confessi singulis annis eodem Festo accedentes ad hanc eorum Ecclesiam plenissimam suorum delictorum veniam, & infra Octavam septimæ partis remissionem consequantur. (7) Idem Alexander

Bar. an.
1177. §. 1.
& seqq.
Pag. §. 1.
& seqq.

Ve-

(5) Polydorus Vergilius Historiæ Anglicæ lib. 13. pag. 288.

(6) Romualdus Archiepiscopus Salernitanus, qui una cum Alexandro III. Venetias accesserat, in suo Chronico ad an. 1177. pag. 231. & apud Labbeum tom. 10. Conc. pag. 1496. & apud Baronium ad memoratum an. 1177. §. 78. Lege Gretserum Appendicæ 3. quæst. de Alexandro III. pag. 674. tom. 6. & Cardinalem Petram in Constitutionem 8. ejusdem Alexandri III.

(7) Andreas Dandulus in Chronico tom. 12. Scriptor. Rer. Italic. pag. 303. & Alexander III. ipse in epistolis, quas scripsit Venetiis in Rivoalto, apud Baronium ad an. 1177. §. 24. 25. 26. apud Labbeum tom. 10. Conc. pag. 1486. 1487. 1488. & apud Edemundum Martene Thesauri Anecd. tom. 1. pag. 1848. Itaque jure Baronius ad an. eumd. §. 85. & 86. *Sic asserta prima sententia veritas omni contradictore superior, nec labefactetur ulla assertione mendaciorum. Quorum illud ceteris magis indecarum, quæ assertitur factum illud arrogans, & penitus insuetum, quod humiliatum ad pedes Pontificis caput Imperatoris pede ipso presserit, atque insultaveris verbis illis ex Psalmo petitis: Super aspidem & basilicum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem. Et quod læsus Imperator in ipsam illud insonserit: Non tibi, sed Petro; cui retorserit Alexander arrogantius dictum hujusmodi: Et mihi, & Petro: Abbarrens est quidem a tanti Christi Vicarii mansuetudine surgens fastu facinus, penitusque alienum ab ipsius moribus tot actionibus probe notis. Plura in eandem sententiam Felix Contelorus in eo libro, qui inscribitur: Narratio concordie inter Alexandrum III. summum Pontificem, & Federicum I. Imperatorem Venetiis confirmata. Vide Gretserum tom. 6. pag. 674. & Muratorium in Annalibus Italiæ tom. 7. pag. 28.*

Mo-

Venetis degens epistolam dedit ad Regem Irædorum in Asia longe lateque dominantem, cujus nomen *Presbyter Joannes*, seu *Pretejannus* traditur. (8) Venetis antequam discederet gratiam testatus concessit singularia jura multa. (9) Romam pace composita regressus, Concilium Œcumenicum instituit ad vindicandam Ecclesiæ disciplinam. (10) Alphonso I. Duci Lusitanorum *Regis* titulum contulit, ob gesta præclara adversus Saracenos. Decrevit, ut nullus haberetur in numero Sanctorum, nisi auctoritate Ecclesiæ Romanæ.

Monumentum defensi ab Venetis Alexandri III. exstat Romæ in Vaticano positum a Pio IV.

ALEXANDER PAPA TERTIUS
 FEDERICI PRIMI IMPERATORIS IRAM ET IMPETUM FUGIENS
 ABDIT SE VENETIIS
 COGNITUM ET A SENATU PERHONORIFICE SUSCEPTUM
 OTTONE IMPERATORIS FILIO NAVALI PRÆLIO
 A VENETIS VICTO CAPTOQUE
 FEDERICI PACE FACTA SUPPLEX ADORAT
 FIDEM ET OBEDIENTIAM POLLICITUS.
 ITA PONTIFICI SUA DIGNITAS VENETÆ REIPUBLICÆ
 BENEFICIO RESTITUTA
 MCLXXVII.

(8) Otto Frisingensis lib. 7. cap. 33. loquens de Episcopo Gabulensi e Syria misso ad Eugenium III. *Narrabat etiam, quod ante non multos annos Joannes quidam ultra Persidem & Armeniam in extremo Oriente habitans, Rex & Sacerdos cum gente sua Christianus est, sed Nestorianus.* Hunc non in Africa, ut creditum est a nonnullis, sed in Asia regnasse probat Pagius ad an. 1145. §. 9. & ad an. 1177. §. 7.

(9) De quibus M. Ant. Sabellicus Hist. Rer. Venet. Dec. 7. lib. 7. pag. 118. & 120. Inter cetera Ciano Principi Venetias reverso post devictam in Histriæ ora classem Federici Cæsaris, captumque Ottonem filium ejus, *primo victoriam gratulatus: inde anulum porrigens aureum, Accipe, inquit, Ciane, & me auctore ipsum mare hoc tibi pignore obnoxium reddito: quod tu tuique successores quotannis stato die servabitis, ut omnis potestas intelligat, maris possessionem jure belli vestram esse quandoque factam: atque uti uxorem viro, ita illud vestro subjacere imperio. . . . Perunt, Dominicæ Ascensionis die, seu per eos dies victoriam de Federico partam, ac in tam felicitis rei memoriam Ponsificem sanxisse, ut quæzannis spatio in D. Marci æde, plena omnibus, qui confessionem fecissent, pateret venia.* Consentit Dandulus loco citato.

Concil.
 Œcum.
 XI.

(10) Lateranense III. Œcumenicum XI. anno 1179. celebratum. Interfuerunt Episcopi tercenti, referente Gulielmo Tyrio, qui præsens adfuit, lib. 21. De bello Sacro extremo cap. 26. in Bongar-

næ. (11) Illud etiam memoriæ proditum de eo, restituentæ *Justinianorum* familiæ inter Venetas clarissimæ

ssi Gestis Dei per Francos tom. 1. part. 2. pag. 1013. Præfuit ipse Alexander III. Canones septem & viginti conditi. Decretum, ut si forte inter Cardinales de substituendo summo Pontifice non poterit esse plena concordia, & duabus partibus concordantibus pars tertia concordare noluerit, aut sibi alium præsumserit nominare, ille absque ulla exceptione ab universali Ecclesia Pontifex habeatur, qui a duabus partibus concordantibus electus fuerit & receptus. Extat decretum Cap. Licet 6. De Electione. Itaque, ut annotavit Panvinus ad Platinam pag. 157. Clevo omnino, & populo a Pontificis electione exclusis, ea ad Cardinales solos tunc primum redacta est, ad evitanda in posterum schismata: quam eligendi rationem esse omnium optimam, probat Bellarminus lib. 1. de Clericis cap. 9. Functio Ordinum sacrorum interdicta iis, qui a Pseudopontificibus initiati fuissent. Vetitum, ne quis sine certo titulo, de quo necessaria vitæ percipiat, in Diaconum, vel Presbyterum ordinetur: quæ est prima tituli Patrimonialis mentio, ut est apud Thomassinum de vet. & nova Ecclesiæ disciplina tom. 2. lib. 1. cap. 9. §. 2. ne Clericus Monasteria Sanctimonialium frequentes sine manifesta & necessaria causa: ne Laici imponant Ecclesiis onera; ne arma, ferrum, ligna Turcis aut Saracenis importentur: ne usurarii manifesti ad communionem admittantur Altaris, neve Christianam, si in hoc peccato decesserint, accipiant sepulturam. Damnati Albigenes hæretici, aliaque statuta sancientiæ Ecclesiasticæ disciplinæ.

(11) Habes decretum in tit. De Reliq. & venerat. Sanct. cap. Audivimus 1. Eminentissimus Scriptor Prosper de Lambertinis De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 1. cap. 10. num. 4. De hac Alexandri III. Decretali magna est inter scribentes disputatio, an per illam inductum fuerit jus novum, Sedi Apostolicæ reservans, privative quoad Primates & Episcopos, & ceteros omnes, jus statuendi, utrum huic, aut illi Servo Dei cultus præstari debeat, nec ne, ablata ceteris omnibus facultate, quam habebant in suis Provinciis, & Diocessibus indulgendi Dei Servis Beatificationis honores: seu potius, an jus hoc privativum fuerit ante prædictam Decretalem inductum, perinde ac si eadem latam præsupponas aliam legem, aut antiquiorem inductam consuetudinem, quæ Apostolicæ Sedi jus illud privativum reservaverit. Post hæc e vestigio profert Scriptores in partem utramque. Et num. 8. Edita porro ab Alexandro III. supra relata Decretali, subsequenti Ecclesiastica monumenta aperte loquuntur non solum de potestate canonizandi, sed etiam beatificandi Summo Romano Pontifici, privative quoad alios omnes, reservata. Innocentius III. in Bulla Canonizationis B. Chunegundis Imperatricis de potestate canonizandi sic effatur: Cum hoc sublime iudicium ad eum tantum pertineat, qui est B. Petri successor, & Vicarius Jesu Christi. Postremo dicit, ab Alexandro III. fuisse Episcopis sublatam beatificandi auctoritatem. Id forse non fuisse ab omni-

Bar. an.
1181. §. 5.
Pag. §. 2.

mæ indulgisse Nicolao Justiniano, ut abdicato monastico instituto uxorem duceret. (12) Vitam posuit in Urbe Castellana anno 1181. III. Kal. Septembr. acto Pontificatu per annos unum & viginti, menses undecim diesque tres supra viginti.

CLXXI.

omnibus Episcopis executioni mandatum: sed omnem & quamcumque controversiam fuisse sublatam per Bullam Urbani VIII. editam anno 1634. cum in ea clare statuti fuerint fines auctoritati Episcopali, & omnia ad Cultum publicum Beatorum pertinentia, & ipsa Servorum Dei Beatificatio fuerint clarissime Sedi Apostolica reservata.

(12) Bernardus Justinianus in Vita S. Laurentii Justiniani cap. I. apud Surium, & Bolland. die 8. Jan. pag. 552.

Joannes Baptista Gonet tom. V. Clypei Theologici disputat. 9. De impedimentis dirimentibus art. 2. §. 4. respondet ex Baronio (ad an. 1186. §. 29.) auctorem hujus historiae (Bernardum Justinianum, quem modo nominavi) duo inter se pugnantia scripsisse: ait enim, Alexandrum III. cum Nicolao Justiniano dispensasse, & B. Laurentium Justinianum ejus filium claruisse tempore Eugenii IV. & ab eo Episcopali infula insigniturum fuisse. Quæ dub inter se pugnant, quandoquidem Alexander III. Eugenium plusquam ducentis annis precessit. Prior enim obiit anno 1181. posterior creatus est anno 1431.

In hac responsione Gonetus in eò quidem fallitur, quod ponit Bernardum Justinianum facere S. Laurentium filium Nicolai, cum faciat filium Bernardi, quem Nicolaus ex Anna filia Vitalis Michaelis Ducis Veneti susceperat. Ecce verba cap. 1. *Natus est Laurentius Venetiis Bernardo Justiniano patre, matre vero Quirina. Et paullo post: Natus est Laurentius sub finem belli Genovesis illius maximi & periculossissimi, & natus quo die pro insigni apud Clodiam victoria univèrsa Civitas supplicationibus, & omni lætitiâ genere redundabat, videlicet VII. Kal. Julii anno 1381. ut notat ex Sabellio Bollandus die 8. Jan. pag. 553.*

Quod vero pertinet ad Alexandri III. Eugenii IV. & S. Laurentii Justiniani ætatem, & ad Chronologiam viderint alii.

CLXXI.

LUCIUS III.

ANNO CHRISTI 1181.

FEDERICI 27. ALEXII COMNENI 2.

LUCIUS III. antea *Humbaldus Allucingolus*, Lucensis Kal. Septembr. anno 1181. ex præscripto Concilii Lateranensis III. Pontifex factus est apud Velitras, & VIII. Idus Septembr. coronatus. (1) Romanam progressus, haud diu ibi commoratur. Nam disidentibus ab se Romanis, veritus, ne manens in Urbe jacturam faceret dignitatis, decessorum exemplo discessit, & Velitris, proximisque in locis confedit. Postea Romam iterum contendit, ut Romanorum animos tranquillaret. Sed aliter evenit, atque cogitarat. Etenim civili seditione expulsus est. Itaque Veronam se contulit, ubi congressus est cum Imperatore ad colloquium Christianæ Republicæ causa. Eadem in Urbe mortuus anno 1185. VIII. Kal. Decembr. sepultus est in Templo maximo, post annos quatuor, *mens*

Bar. an.
1181. §.
15.
Pag. §. 5.
Bar. an.
1183. §. 2.
3.
Pag. §. 1.
Bar. an.
1184. §. 2.
Pag. §. 1.
2.
Bar. an.
1185. §. 5.
11.
Pag. §. 1.
12. 13.

(1) Gaufridus Vossienis Lucio III. cœvus in Chronico apud Labbeum tom. 2. Novæ Bibliothecæ MSS. Librorum pag. 327. *Feria 3. eligitur Humbaldus, qui Pontifex erat Ostiæ & Veliternensis Urbium. Sequenti Dominica prima Septembris coronatur & insignitur a Theodino Episcopo Portuensi, & ab Archipresbytero Ostiensi juxta consuetudinem. Nam, si forte Episcopus Ostiensis præsens non fuerit, Archipresbyter Ostiensis seu Veliternus interesse debet consecrationi, ut ait Cencius de Sabellis Cardinalis, qui postea fuit Pontifex Honorii III. nomine, in Ordine Romano apud Mabillonium tom. 2. Musei Italici pag. 212. Ex his intelligis, jus consecrandi Pontificem ita fuisse proprium Episcopi Ostiensis, ut si hic fieret Pontifex, vel interesse consecrationi non posset, Archipresbyter Ostiensis deberet in ejus locum succedere vicemque supplere. Nunc vero, ut ait Garnerius in notis ad Librum Diurnum Rom. Pontif. tit. 8. cap. 2. cum inter Cardinales plures sint Episcopi, qui tres aliis astate præeunt, consecrandi Pontificis jure gaudent. Vide annotat. 1. ad S. Marcum pag. 78. & 1. ad S. Leonem II. pag. 206.*

400   SÆCULUM XII.
ses duos, & dies duodeviginti, quam Pontifex conse-
cratus fuerat. (2)

CLXXII.

U R B A N U S III.

ANNO CHRISTI 1185.

FEDERICI 31. ISAACI ANGELI I.

Bar. an.
1185. §. 11.
An. 1186.
§. 1. 16.
Pag. §. 1.
3.

EODEM die, quo Lucius III. est sepultus, VII. Kal. Decembr. *Lambertum Cribellum*, Mediolanensem Archiepiscopum, eundemque Cardinalem Presbyterum Cardinales suffecerunt, ac mox consecratum *Urbanum III.* appellarunt. Hic nondum sedatis Romæ turbis substitit Veronæ. Ad colloquium veniens cum Federico tria graviter conquestus est; unum quod detineret Mathildis patrimonium pertinens ad Ecclesiam Romanam: alterum quod mortuorum Episcoporum bona redigeret in publicum: tertium quod aliquot Cenobiorum redditus sibi usurparet, devotis Christo Virginibus ejectis per speciem restituendi moris, ac disciplinæ. Commotus quidem ad hæc Imperator, cohibuit tamen sese, ut Urbanum pelliceret ad coronam
Im-

(2) Ptolomæus Lucensis Hist. Eccl. lib. 20. cap. 34. tom. 11. Scrip-
tor. Rer. Italic. pag. 1112.

*Tradunt Historiæ tale epitaphium insculptum sepulcro, in quo or-
tus suus describitur, processus suus, & exitus:*

Luca dedit lucem tibi, Luci, Pontificatum

Ostia, Papatum Roma, Verona mori.

*Et inde ponuntur versus contrariæ sententiæ, quasi quoddam apo-
geticum primorum:*

Immo Verona dedit verum tibi vivere, Roma

Exilium, curas Ostia, Luca mori.

Baronius ad an. 1184. §. 1. postquam ex Roberto in Appendice ad Sigebertum egit de Cardinalibus ab Luci creatis sic addit. *Sci-
mus recentiorum auctorem seriem Cardinalium diversorum Pontificum
sexuisse una cum signis familiarum diversarum: sed haud plausum
habet ab emunctis navis habentibus. Recentior hic auctor est Ciac-
onius, ut annotat Stephanus Baluzius ad citatum Baronii locum.*

Imperii imponendam Henrico filio suo. Ast Urbanus secutus exemplum decessoris sui Alexandri III. id facere constanter recusavit, nisi prius ipse se Imperio abdicaret. E contrario facilem se præbuit Henrico II. Angliæ Regi annuens, ut quem mallet ex filiis coronaret in Regem Hiberniæ, legavitque in id Octavianum Cardinalem. Sollicitus de Christianorum Principum concordia, quos cupiebat arma ferre adversus Christiani nominis hostes, Venetias iter instituit comparandæ causæ classis, quam Christianis in Asiam subsidio mitteret. Cum Ferrariam pervenisset, nuntio de capta a Saladino Urbe Hierosolymorum perculsus, & ab dolore in morbum implicitus, ibidem anno 1187. XIV. Kal. Novembr. decessit, Pontificatus sui anno primo, mense decimo, die quinto & vicesimo. (1)

Bar. an.
1187. §. 2.
Pag. §. 12.
13.

CLXXIII.

GREGORIUS VIII.

ANNO CHRISTI 1187.

FEDERICI 33. ISAACI ANGELI 3.

GREGORIUS VIII. antea *Albertus*, filius Sartorii de Mora, Beneventanus, postridie obitus Urbani III. Ferrariæ fit Pontifex. Eum maxime intentum habuit cura Urbis Hierosolymorum Barbaris eripiendæ. Quare Christianos omnes studuit per litteras incendere desiderio expeditionis sacræ: propitiandoque Divino Numini jejunium indixit in annos quinque, ut Christiani omnes feria sexta jejunarent ad modum Quadragesimæ, feria vero quarta & Sabbato carnibus abstinerent, idque ipse & Cardinales cum familiis suis facerent etiam feria secunda. Qui non exequeretur mandata, ejusdem culpæ reus esset, ac si Quadragesimæ

Bar. an.
1187. §.
12. 13. 17.
Pag. §. 14.
15. 16.

C c

mæ

(1) Hugo Altissiodorensis apud Pagium ad an. 1187. §. 12. Ferrarienses Cives miram defuncto honorificentiam exhibuere, & septem diebus ejus exequias cum immensis luminaribus celebrarunt.

mæ jejunium violasset. Post hæc Ferraria Pisas se contulit, ut pace inter Pisanos & Genuenses composita utrosque tempestate illa pollentes opibus maritimis hortaretur ad classem contra Saladinum Regem Saracenorum instruendam. Ibi morbo intempestive oppressus est XVI. Kal. Januar. cum non ultra *dies septem & quinquaginta* gessisset Pontificatum.

CLXXIV.

CLEMENS III.

ANNO CHRISTI 1187.

FEDERICI 33. ISAACI ANGELI 3.

CLEMENS III. eodem anno 1187. XIV. Kal. Januar. summo Sacerdotio Pisis præficitur. *Paulinus Scholaris* Cardinalis Episcopus Prænestinus antea appellabatur. Hic demum tenuit, ut rebelles Romani ad obsequium Ecclesiæ redirent, finemque imposuit seditioni ab Arnaldistis excitatæ, quæ Pontifices omnes post Innocentium II. abesse Urbe, quasque exulare coegerat. Pace composita in conditiones, quas ex Rogério Hovedeno recitat Baronius, Romam cum Cardinalibus ingressus est lætitiâ omnium ingenti. (1)

Exiit

(1) Panvinius in annotat. ad Platinam pag. 162. *Perpetua per annos plus minus quinquaginta inter populum Pontificesque Romanos ab Innocentio II. usque ad Clementem III. discordia civilis fuit, regiminis Urbani occasione excitata: cum populus Romanus, Pontifice suo Urbis administratione summo, Senatores, qui Reipublica præessent, cum Patricio quodam, summa cum auctoritate creassent, ut Otto Frisingensis Episcopus libro historiarum 7. & lib. primo De gestis Federici Imperatoris, capitibus supra citatis, & Abbas Urspergensis, item vitarum Pontificum incerti nominis scriptor Bibliotheca Palatina auctores sunt. Ex cujus tunc occasione Innocentius II. & Celestinus II. animi dolore defecerunt, Lucius II. pene est interfectus, Eugenius III. Alexander III. & Lucius III. urbe pulsati, Urbanus III. & Gregorius VIII. exules fuisse: donec novissime tanti discordiæ utraque parte pertesa, populus Romanus cum Pontifice populati*

râ

Exiit e vita anno 1191. IV. Kal. April. post annos
ac menses tres, & dies decem, quam Pontifex creatus
erat.

Bar. an.
1191. §. 1.
Pag. §. 1.
4.

CLXXV.

C Æ L E S T I N U S III.

ANNO CHRISTI 1191.

HENRICI VI. IMP. I. ISAACI ANGELI 7.

CÆLESTINO III. Romano, *Ursino*, cui *Hyacinthus* antea nomen, admodum seni, scilicet annos nato quinque circiter & octoginta, anno 1191. III. Kal. April. summum Sacerdotium mandatum est. Hic XVIII. Kal. Majas solemni Paschæ die Pontifex consecratus, (1) postridie Henricum VI. Germaniæ Regem consecravit Imperatorem. (2) Eundem post-

Bar. an.
1191. §. 1. 9.
Pag. §. 1.
2.

C C 2 ea

vi sua Clemente III. pacem aquis conditionibus facit, Senatoribus confirmatis, Patricii vero loco Praefecto, quem magistratum aboleverant, refecto. Hujus pacis fœdera & conditiones cum omnium subscriptionibus ex libris censuum Camera Apostolicæ exceptas adhuc apud me sunt. Diuturna deinde quies, & tranquilla Ecclesiæ tempora fuerunt.

(1) Tam electionis, quam consecrationis ritum id temporis servari solitum describit Cencius de Sabellis, ipsius Cælestini III. Cubicularius, *Cencius Camerarius* propterea dictus, cap. 48. Ordinis Romani apud Baronium ad an. 1191. §. 2. & apud Mabillonium tom. 2. Musei Italici pag. 210. ubi meminit etiam Sedis *Stercoraria*: quam non ita fuisse appellatam, quasi esset perforata, sed quod Pontifice in ea stante hec Psalmi CXII. verba canerentur, & de stercore erigit pauperem, docet Mabillonius Commentario prævio in Ordinem Romanum pag. 121. addens facile revinci eos, qui hujus sedis originem deducunt ab Joana Pseudopapissa, quod nulla mentio ejus invenitur ante sæculum duodecimum.

(2) Rogerius Hovedenus in Annal. Angl. apud Bar. ad an. 1191. §. 10. *Sedebat Dominus Papa in Cathedra Pontificali tenens coronam auream Imperialem inser pedes suos, & Imperator inclinato capite recepit coronam, & Imperatrix similiter de pedibus Domini Papæ. Dominus autem Papa statim percussit cum pede suo coronam Imperatoris, & dejecit eam in terram significans, quod ipsa potestatem a-*

sicien-

Bar. an.
1193. §.
18.
Pag. §. 6.
7.
Bar. an.
1195. §. 5.
An. 1197.
§. 6. 9.
Pag. §. 3.

ea damnavit anathemate, propterea quod Ricardum Angliæ Regem revertentem ab expeditione sacra captum a Leopoldo Austriorum Duce, sibi que traditum coegisset libertatem redimere magna pecuniæ vi. Eundemque Messanæ vita defunctum ante sepeliri vetuit, quam id Angliæ Rex permisisset, recepissetque extortam pecuniam. At Henricus suæ sibi conscius culpæ testamento condito non solum præceperat Federico filio suo, ut pecuniam Ricardo Regi restitueret; sed etiam ut jura omnia ab Regibus Siciliae debita Romanæ Ecclesiæ tribueret, adjecta insuper conditione, ut eo decedente *sine herede regnum Siciliae ad Romanam Ecclesiam deveniret*. (3) Multis Cælestinus decretis Ecclesiasticam disciplinam stabilivit, statuitque inter cetera, ut pueri Monasteriis oblati a parentibus possent, cum adultam ætatem attigissent, abscedere pro arbitrio. (4) Mortem obiit anno 1198. VI. Idus Januar. cum annos sex, menses, & dies novem egisset in Pontificatu. Moriturus curavit vehementer, ut Cardinales agerent de successore eligendo, voluitque se abdicare, si Joannem de S. Paulo Cardinalem S. Priscæ sufficerent in locum suum. At illi non consensere, dicentes, quod inauditum erat, quod summus Pontifex se deponeret. (5)

CLXXVI.

giciendi eum ab Imperio habet, si ille demeruerit. Sed Cardinales statim arripientes coronam, imposuerunt eam capiti Imperatoris. Narratio hæc, quam Baromius probat, apud Natalem Alexandrum Histor. Eccl. sæc. XI. & XII. c. 2. art. 13. pag. 462. tom. 6. laborat suspitione falsitatis. Et quidem in Chronico Reicherspergenfi legitur Henricus ab ipso Cælestino Papa consecratus honorabiliter Roma, & coronatus, ut est in Muratorii Annalibus Italiae ad an. 1191. pag. 72. tom. 7.

(3) Sunt verba ipsa testamenti Henrici Imperatoris apud Baronium ad an. 1197. §. 9.

(4) Refertur decretum cap. Cum simus 14. De Regularibus. Nimirum non licuit olim pueris Parentum promissionem irritam facere, nec relinquere monasteria, quibus fuerant oblati. Agit hac de re Mabillonius in Præfat. part. 2. sæc. 4. Benedictinæ nam. 199. & part. 1. Sæc. 6. num. 36. in Analect. pag. 157. ac in memorata quidem præfat. sæc. 4. concludit, consuetudinem illam demum abrogatam fuisse Clementis III. & Cælestini III. auctoritate, cui tandem accessit Concilium Tridentinum.

(5) Hujus temporis scriptor Rogerius memoratus apud Baronium ad an. 1198. §.

CLXXVI.

INNOCENTIUS III.

ANNO CHRISTI 1198.

IMP. OCCID. VACANTE, ALEXII ANGELI 4.

INNOCENTIUS III. *Lotharius* antea dictus, Transimundi Signiæ Comitis filius, vir omnis divini atque humani juris consultissimus, annos natus septem & triginta, eodem die, quo Cælestinus III. est tumulatus, VI. Idus Januar. anno 1198. plorans ac renitens sufficitur, & VIII. Kal. Mart. consecratur. (1) Claruit magnitudine ac varietate rerum gestarum, summaque constantia adversus Imperatores, Reges, & Principes quoscumque Ecclesiæ adversantes. Præfecto Urbis, & Senatoribus jurejurando adactis, populum Romanum tenuit in potestate, & ademitas Romanæ Ecclesiæ terras redegit sub jus. Constantiæ Augustæ olim conjugii Henrici VI. Imperatoris, ejusque filio Federico fiducia-

Bar. an.
1198. §. 3.
Pag. §. 3.
Baynaldus an.
1198. §. 1.
25. 12. 13.
14. 67. 88.
Spondanus §. 2.
3. 6.

C c 3

(1) *Quia tunc Diaconus erat, dilata est Ordinatio in Presbyterum usque ad Sabbatum quatuor Temporum IX. Kal. Martii, & sequenti Dominica, in qua tunc occurrit Festum Cathedre S. Petri, fuit apud S. Petrum in Episcopum consecratus, & in ejusdem Apostoli Cathedra constitutus: Auctor coævus Vitæ Innocentii III. tom. 3. Scriptor. Rer. Italic. pag. 487.*

Baronii Annales desinunt in electionem Innocentii III. & annum Christi 1198. Hos composuit, ut confutaret hæreses & mendacia Centuriatorum Magdeburgensium, quos numquam appellavit, nisi generatim nomine Hæreticorum, & Novatorum eo consilio, ne cui iniiceret cupiditatem legendi scriptam ab eis Ecclesiæ Historiam, seu *e portis inferis in Ecclesiæ detrimentum progressas Centurias Satanae*, ut ait ipse Baronius in Actione gratiarum B. P. Philippo Nerio pro Annalibus Ecclesiasticis, præmissa tom. VIII. De Baronii Annalibus plura Daniel Papebrochius in Conatu dissertat. 42. pag. 353. & Joan. Albertus Fabricius lib. 6. Bibl. Græcæ cap. 4. pag. 165. vol. 2. Casaubonus Prolegom. ad Exercitationes in Baronium dicit, hunc *Cardinalem operam in eo genere litterarum adeo insignem posuisse, ut omnibus sua diligentia palmam præi-*

rium concessit Regnum Siciliae, Ducatum Apuliae, & Principatum Capuae, abrogatis juribus, quae Gulielmus II. ab Hadriano IV. extorserat. Disceptantibus de Imperio Philippo Suevo, atque Ottone Saxoniae Duce, ipse causam adjudicavit Ottoni, eidemque post Philippi mortem Imperii insignia imposuit. Haud manentem in pactione, invadentemque contra jusjurandum (2) provincias Romanae Ecclesiae, & communione Christianorum, & Imperio summovit, assensusque est Germaniae Principibus Federicum II. Regem Siciliae subrogantibus in locum ejus. Calojoannem III. Regem statuit super Bulgaros, & Blachos, sceptrum Regni, ac regium illi misit diadema, eidemque cudendi monetam concessit facultatem. (3) Boemiae Ducem auxit Regis titulo, regiamque coronam ipse Romae imposuit Petro Regi Aragoniae, qui ut gratiam referret, ditionem suam Romanae Ecclesiae fecit vectigalem. (4) Joannem Regem Anglorum, nuncupatum sine terra, quod Anglicanam Ecclesiam divexaret, e folio deturbanandum decrevit. Francisci Assisientis regulam & Ordinem confirmavit, & ab se fuisse approbatum in Concilio Lateranensi pronuntiari jussit. (5) Primus omnium constituit Inquisitores Catholicæ Fidei adversus Albigenes. (6) Idem *Decretales epistolas in suis usque ad XII. annum contentas registris, a Notario suo compilatas fideliter transmisit Magistris & Scholaribus Bononiae commorantibus, ut eisdem absque quolibet dubitationis scrupulo uti possent, cum opus esset, tam in judiciis, quam in scholis.* (7) Idemque fuit instigator belli,

(2) Vide Raynaldum ad an. 1209. §. 10. 12.

(3) Raynaldus ad an. 1204. §. 34. & 35.

(4) Constitut. 5. 6. 8. tom. 1. Bullarii pag. 84. & 86.

(5) VVaddingus in Annalibus Minorum ad an. 1210. §. 15. & ad an. 1215. §. 33. & 34.

(6) Van espen Juris Ecclesiastici universi part. 1. tit. 22. cap. 3. §. 3.

(7) Innocentius III. in Prefatiuncula ad Collectionem III. Antonii Augustini pag. 226., quæ est prima publica auctoritate facta collectio Juris Pontificii, ut ait idem Augustinus in Proemio de quinque veteribus collectionibus. Nam superiores omnes sive Decretorum, sive decretalium collectores privata auctoritate scripserunt.

belli, quo, capta a *Crucesignatis* Constantinopoli, Græcum Imperium translatum est ad Latinos, ac Baldwinus Flandriæ Comes magno consensu factus Imperator, primusque Latinus Patriarcha Thomas Maurocenus Venetus Patricius. Nec de Albigenibus Gallia, Saracenis Hispania exturbandis eidem cura decessit. Recuperandæ etiam Palesstinæ consilia contulit, ratus Latino Imperatore regnante Constantinopoli facilius ad spem eventum responsum. Ob id Concilium Œcumenicum XII. Lateranense IV. indixit. (8) Sed

Rayn. an.
1208. §.
15.

C C 4 quo-

et rescripta ab eis velata negari poterant, nisi ab Scriiniis Romanae Ecclesiae comprobarentur.

Quartæ collectioni causam præbuit Concilium generale Lateranense, in quo idem Pontifex capita LXXI. edidit; sed & illo quinquennis spatio post tertiam collectionem aliquot ediderat constitutiones. Ita duplex editio existat, altera canones ejus tantum Concilii continet, altera alias quoque constitutiones.

(8) Indictum anno 1213. anno 1215. celebratum est trijum rerum causa, ut damnarentur Albigenium, Joachimi Abbatis, & Almarici errores, ut restitueretur depravata Ecclesiae disciplina, utque ageretur de Palesstina recuperanda. Concilio interfuerunt Episcopi 412. In his Patriarchæ Constantinopolitanus, & Hierosolymitanus. Antiocheni morbo laborantis vicem gessit Episcopus Antheradensis. Alexandrinus tyrannide Saracenum oppressus legavit Germanum Diaconum. Primates & Metropolitæ septem & septuaginta. Cœnobiarchæ amplius octingenti. Absentium Præsulum, & Capitulorum procuratores complures. Federici II. electi Imperatoris Romanorum, Imperatoris item Constantinopolitani, Regis Christianissimi Philippi Augusti, Regum Angliæ, Hungariæ, aliorumque Oratores. Præfuit ipse Innocentius III. Canones septuaginta conditi in eo, non post dimissionem ejus ab uno Innocentio, ut quidam falso existimarunt. De omnibus quoniam longum est dicere, præcipuos attingam. Primus exponit Catholicam Fidem de sanctissima Trinitate, de rerum creatione, Verbi incarnatione, veritate Corporis & Sanguinis Christi in Eucharistia, de Sacramentis Baptismi, & Pœnitentiæ ad coercendos Albigenes, aliosque renovantes veterum hæreticorum errores. Admirabilem conversionem panis & vini in corpus & sanguinem Domini appellat *transubstantiationem* vocabulo maxime idoneo calumniatoribus refellendis. Sed quoniam eo ante nemo tali in re usus erat, idcirco dogma *transubstantiationis* ab hac primum Synodo inventum esse dicunt recentes Heterodoxi auſu plane temerario: *quoniam res antiqua novum nomen accepit, non vocabulo novo novæ rei visus accessit*, ut verbis utar Vigiliï Tapſensis ex disputatione Athanasii cum Ario num. 11. pag. 634. tomi 2. Operum S. Athanasii.

Concil.
Œcum.
XII.

Alter

Rayn.an.
1216. §. 9.
Spondan.
§. 12.

quominus bellum sacrum apparari posset, Gentensium ac Pisanorum discordia obstabat. Hos ut conciliaret, Roma profectus Perusiam in morbum incidit, ex quo anno

Alter canon primum damnat libellum Abbatis Joachimi contra Petrum Lombardum, in quo asserbat, ut ait Eymericus in Directorio Inquisitorum part. 2. quæst. 7. pag. 248. *Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum esse unum, non unitate essentiae & naturæ, sed collectiva unitate; sicut cum dicimus, quod multi homines sunt unus populus.* Deinde reprobatur *peruersissimum dogma impij Almarici, qui docebat, ut est apud Spondanum ad an. 1204. §. 17. quolibet Fidelem omnino teneri credere se esse membrum Christi: ita ut dum a Judæis Christus pateretur, una cum ipso quique Fideles dolorem fuerint re vera perpassi; & alia ejusmodi plerima, quæ collegerunt, qui de Hæresibus scripserunt.*

Tertius anathema, & supplicia decernit in hæreticos, & Civilibus Magistratibus puniendos tradi jubet, eorumque bona publicari. Principes, qui ditionem suam erroribus Albigenis purgare negligenter, sacra detestatione perstringit, ac nisi intra annum imperata facerent, eorundem ditionem *exponit Catholicis occupandam.* Porro Albigenes errabant ponentes duo principia, bonum & malum, Deum & Diabolum, negantes corporum resurrectionem, spernentes Baptismum, & Eucharistiam, docentesque animarum transmigrationem de corpore ad corpus. Hæc & similia Sanderus apud Labbeum tom. 10. Conc. pag. 1534.

Canone quinto statuitur, *ut post Romanam Ecclesiam, quæ disponente Domino super omnes alias ordinariæ potestatis obtinet principatum, utpote mater universorum Christianissimum & magistræ, Constantinopolitana primum, Alexandrina secundum, Antiochena tertium, Hierosolymitana quartum locum obtineat.* Quo canone primum Græcis inductum est, quod antea sæpe, & frustra petierant, ut Constantinopolitana Ecclesia secunda haberetur ab Romana.

Decimo tertio prohibetur, *ne quis de cetero novam religionem inveniat: sed quicumque voluerit ad religionem converti, unam de approbata assumat: quæ prohibitio reintegrata est a Gregorio X. in Concilio Lugdunensi II. Œcum. XIV. ut est in cap. unico De religiosis domibus in 6. Vide Lambertinum De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 3. cap. 35. num. 4.*

Vicesimo primo statutum est, ut Christiani cum ad eam ætatem pervenerint, qua rationis usum habere possunt, peccata sua confiteantur proprio Sacerdoti, ac sacrum Domini corpus semel saltem quotannis in Pascha sumant, aliter arcendi ab Ecclesia: utque Sacerdotes peccata omnia, quæ Fideles ipsis confessi fuerint, perpetuo & religioso silentio compressa teneant. Sacramentalem Confessionem Synodus hoc loco non ipsa primum præcepit, ut recentiores Heterodoxi blaterant, sed a Christo præceptæ tempus præstituit. *Ratio enim Ecclesiasticæ præcepti, ut ait Cardinalis Cajetanus in Opusculis tract. 5. de Confessione quæst. 1. pag. 81. non est*

409

INNOCENTIUS III.

anno 1216. XVII. Kal. Augusti vita eum defecit acta
in Pontificatu annos duodeviginti, menses sex, & dies
novem. (9)

CLXXVII.

HONORIUS III.

ANNO CHRISTI 1216.

OTTONIS IV. 8. HENRICI II.

HONORIUS III. ante *Cencius de Sabellis*, Romanus, vir doctus & morum integritate sanctissimus
(1)

precipere confessionem, sed preceptam divino jure confessionem determinare quoad tempus executionis: & propterea sub Ecclesie precepto non alia comprehenditur confessio, quam illa qua a Christo est precepta.

Canone 51. clandestina conjugia vetantur, quae postea a Tridentino sess. 24. cap. 1. irrita sunt.

Canone 68. jubentur Judaei seu Saraceni inter Christianos ubicumque degentes, indumenti genus aliquod gestare, quo internoscantur a Christianis: idque ob eam causam, ne per errorem Christiani Judaeorum seu Saracenorum, & Judaei seu Saraceni Christianorum mulieribus commisceantur. Adjectum quoque, ne in diebus Dominicae passionis in publicum prodeant. Ceterum canones omnes relati sunt in corpus Juris Canonici nomine Concilii Generalis, ideoque in Jure Canonico Concilium Generale idem est, atque Concilium Lateranense IV. Oecumenicum XII.

Quod attinet ad expeditionem sacram, ea decreta in annum alterum. Huic qui nomen darent, iis multae indulgentiae & privilegia concessa. In hanc per annos tres imperata Clericis ejusdemque Ordinis ac dignitatis pars reddituum Ecclesiasticorum vicecima, summo Pontifici & Cardinalibus decima: pax insuper iudicta Principibus Christianis sub poena anathematis.

(9) Ludovicus Jacobus a S. Carolo in Bibliotheca Pontificia, postquam memoravit Innocentii III. scripta multa, adjicit compositam ab eo *Profanam* quoque *Sabat Muser dolerosam*, quam B. Jacopono tribuunt Gulielmus Cave in Appendice ad Historiam Literariam pag. 6. & Justus Fontaninus De Itala Eloquentia lib. 2. cap. 8. pag. 132. Eckcardus auctor vitae B. Notkeri Innocentio III. coevalis apud Mabillonium Saec. V. Benedictino pag. 18. dicit, *piam illam de Spiritu Sancto Sequentiam*, Veni Sancte Spiritus, *compositam fuisse* ab eodem Pontifice.

Lam-

Rayn. an. (1) XV. Kal. Augusti anno 1216. Perusiæ factus
 1216. §. 4. est Pontifex, & IX. Kal. consecratus. (2) Pridie Kal.
 21. Spondan. Septembr. Romam venit, exceptus totius Civitatis
 §. 14. gaudio ingenti. Approbavit Ordinem *Prædicatorum* a
 Rayn. an. S. Dominico institutum, (3) eodemque suadente Offi-
 1316. §. cium *Magistri Sacri Palatii* ipse instituit. (4) Petrum
 49. Corteniacum Comitem Altissiodorensis, suffectum in
 Spondan. locum Henrici Imperatoris Constantinopolitani sine li-
 §. 16. 17. beris vita defuncti, consecravit in Æde S. Laurentii ex-
 Rayn. an. tra muros, (5) dataque epistola ad Constantinopolis
 1217. §. 4. Patriarcham, factum excusavit, ne quis putaret aliquid
 18. 28. 49. derogatum de jure inaugurandi Imperatoris Orientalis,
 100. quo gaudent Antistites Ecclesiæ Constantinopolitanæ.
 Spond. §. Eundem Honorium & Palæstinæ recuperandæ, & hæ-
 1. refis

Lambertinus De Sacrificio Missæ fest. 1. num. 110. pag. 51. ait, *Innocentium III. auctorem fuisse Orationis, A cunctis.*

(1) Nauclerus lib. 2. Chronographiæ generat. 41. pag. 916.

Honorius III. præter cetera scripsit *Ordinem Romanum*, qui exstat apud Mabillonium tom. 2. Musei Italici pag. 167. & *Librum Censuum Romanæ Ecclesiæ*, qui est apud Muratorium in Antiquitatibus Italicis medii ævi, dissertat. 69. pag. 851. tom. 5.

(2) Ab Honorii III. electione ceptum laudabilem morem inclusionis Cardinalium in Conclavi, falso scribit Ciaconius in vita ejus: idem tamen in vita Gregorii X. verissime dicit, ante eum nequaquam Cardinales intra Conclave includi solitos. Vide annotat. 2. ad Gregorium X. pag. 428.

(3) Constitut. 2. Bullarii tom. I. pag. 91.

(4) Spondanus ad an. 1216. §. 17. *Nempe cum S. Dominicus cerneret quotidie occupatis cum Pontifice Cardinalibus, eorum Clericos & ministros vanis deambulationibus ac nugis tempus terere; Pontifici insinuasit dicitur, ut quempiam virum doctum destinaret, qui eo tempore utile aliquid publice interpretaretur. Pontificem, re probata, illi ipsi Dominico eam commisisse, qui Pauli Apostoli epistolam in numerosissimo auditorum confesso interpretari cuperet: adeoque rem Pontifici placuisse, ut deinceps institutum sit ex eodem Prædicatorum Ordine ad id muneris aliquem eligi sub prædicti Magistri Sacri Palatii nuncupatione. Cui Officio & post attributa est censura librorum & Scriptorum promulgandorum in Urbe, & que in Urbem aliunde deferuntur, & quorumcumque notitia ad ipsum pervenit: adeoque supremæ Inquisitionis, & Indicis Congregationibus interesse ei datur.*

(5) Ne si intra Urbem inauguratus esset, aliquid juris videretur habere in Imperium Occidentis, ut animadvertit Bellefortius *Annal. Franc. lib. 3. cap. 82. apud Spondanum ad an. 1217. §. 2.*

resis Albigensium opprimendæ cura tenuit. (6) Ob id habita in Urbe supplicatione, capita Apostolorum Petri & Pauli nudis pedibus gestans pacem & opem poposcit Dei . Partem Corsicæ insulæ concessit Genuensibus lege ea, ut libram auri persolverent in annos singulos . Federicum II. Henrici VI. filium, & Federici I. Ænobarbi nepotem, Imperii insignibus decoravit, obtinuitque ab eo, ut terras Comitissæ Mathildis Romanæ Ecclesiæ restitueret: frustra tamen institit, ut fidem exsolveret de expeditione suscipienda in Palæstinam . Omnium primus largitus dicitur indulgentiam aliquot dierum per occasionem *canonizationis Sanctorum* . Pœnas gravissimas constituit in eos, qui ausi essent violare Cardinales, quos haberi voluit sacrosanctos . *Compilari fecit quasdam epistolas Decretales super his, quæ suis suborta temporibus, per fratres suos decidit, vel etiam aliis de ipsorum consilio commisit decidenda, easque Magistro Tancredo Archidiacono Bononiensi destinavit, mandans, quatenus eis solemniter publicatis, absque ullo scrupulo dubitationis uteretur, & ab aliis recipi faceret, tam in judiciis, quam in scholis.* (7) Idemque statuit, si *Nativitas Christi in diem Veneris cadat (multo magis si in diem Sabbati)* ob Festi excellentiam curvis Christiano licere vesci carnibus, qui nec voto, nec Regulari observantia ad jejunium, vel abstinentiam a carnibus sit adstrictus: non tamen reprehendendos qui ob devotionem voluerint abstinere. (8) Diem suum obiit XV. Kal. April. anno 1227. decimo, & mense octavo, quam ceperat Pontificatum. (9)

Rayn.an.
1220. §.
21.
Spondan.
§. 1.
Rayn.an.
1221. §.
29.
Rayn.an.
1225. §.
39. 50.

An.1227.
§. 12.
Spondan.
§. 1.

CLXXVIII.

(6) Parisius in Hist. Angl. apud Raynaldum ad an. 1223. §. 39. *Circa dies istos heretici Albigenses constituerunt sibi Antipapam in finibus Bulgarorum, Croatia, & Dalmatiæ, nomine Bartholomæum.*

(7) Verba sunt ex epistola ipsius Honorii III. memorato Magistro Tancredo inscripta, quæ est caput I. quintæ Compilationis Decretalium editæ, ac notis illustratæ ab Innocentio Cironio.

(8) Reiffenstuel tom. 3. Juris Canonici Univerſi lib. 3. tit. 46. de observatione Jejuniorum in cap. *Explicari* 3. eod. tit.

(9) Apud Baluzium lib. 4. Miscellaneorum pag. 490. sunt *Testimonia de indulgentia concessa* ab hoc Pontifice *Ecclesiæ S. Mariæ de Portiuncula*. Primum est Benedicti de Arcio ab ipso S. Franciscus recepti in *Ordinem* suum, qui *confitetur, se frequenter audivisse*

GREGORIUS IX.

ANNO CHRISTI 1227.

FEDERICI II. 8. ROBERTI 7.

DIE primo post interitum Honorii III. magno consensu invitus subrogatur *Ugolinus* Cardinalis Episcopus Ostiensis, natus patre Signiæ Comite, & Innocentio III. junctus consanguinitate. Nomen huic impositum *Gregorius IX.* Vixit XII. Kal. April. consecratus Federicum II. admonuit, ut quam voverat ac jurarat, expeditionem sacram susciperet. Tergiversantem

Rayn. an.
1227. §.
13. 29.
Spondan.
§. 2. 8.

vise a quodam sociorum B. Francisci, qui vocabatur frater Mattheus de Marignano, qui fuit homo veritatis & probatissime vite, quod ipse fuit cum B. Francisco apud Perusium ante presentiam sanctæ memoriæ Domini Papæ Honorii III. cum petivit indulgentiam omnium peccatorum pro illis, qui contriti & confessi convenirent ad locum S. Mariæ de Angelis, quæ alio nomine Portiuncula nominatur, prima die Kalendarum Augusti a vespera dicte diei usque ad vespertas sequentis diei. Quæ indulgentia cum fuisset iam humiliter quam constantè a B. Francisco postulata, fuit tandem a summo Pontifice liberalissime & gratissime concessa; quamvis diceret ipse summus Pontifex, non esse consuetudinis Apostolica Sedis talem indulgentiam facere.

Cajus rei testimonium perhibetur etiam in Instrumento Publico anno 1335. confectio jussu Conradi Episcopi Assisensis, quod in ejus Civitatis publico Archivo conservatur. Concordant passim Historici, Bartholomæus Pisanus in suo Libro Conformitatum, conformit. 14. fruct. 2. S. Bernardinus Senensis serm. 9. de Cultu Sanctissimæ Trinitatis in Dominica Quadragesimæ art. 3. part. 2. S. Antoninus Part. 3. tit. 24. cap. 14. §. 3. Gonzaga de Origine Franciscanæ Religionis pag. 156. Sedulius in Comment. ad Vitam S. Francisci c. 2. Marcus Ulyssiponen. in Chronicis Ordinis Minorum tom. 1. lib. 2. cap. 1. & sequentibus, & præsertim cap. 3. Card. Bellerminus Controvers. tom. 2. lib. 2. de Indulgentiis cap. 20. §. Rursus Spondanus ad an. 1223. num. 11. Vadingus in Annalibus ad an. 1221. a num. 22. ad num. 24. & ad an. 1223. n. 1. & 2. Lambertinus lib. 4. De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. part. 2. cap. 7. num. 5. quem vide etiam lib. 3. cap. 10. num. 5.

tem multavit anathemate. Itaque is transmisit in Syriam. Sed turpi cum Sultano pactione prodidit Christianam rem, impetrata ab eo Hierosolyma precario & specie tenus. Ubi revertit in Italiam, odiis eam interfecit ac factionibus complevit. (1) Veniam postea pacemque enixe deprecantem restituit communioni Ecclesie, atque in gratiam recepit. Ast pravum mox Imperatori rediit ingenium, unde Gregorio fuit cum eo ad mortem usque certamen. Nec interim minus eluxit in rebus ceteris cura ejus. Nam constitutiones ac responsa decessorum suorum per Raymundum Penniafortium *capellanum ac pœnitentiarium suum in unum volumen, refecatis superfluis, providit redigenda, & anno 1234. promulgavit libris quinque, quos Decretales inscripsit, volens, ut hac tantum compilatione universi uterentur in judiciis & in scholis: districtius prohibens, ne quis præsumeret aliam facere absque auctoritate Sedis Apostolicæ.* (2) Præterea constituit, ut semper in sexta Feria in Vesperis completo solito cursu cantetur Salve Regina,

Rayn. an.
1228.
§. 1. 9.
Spondan.
§. 3. 7.

(1) Putant nonnulli, hinc ortum principium factionis *Guelphorum* faventium Pontifici, & *Gibelinorum* Federico II. Cæsari: alii post annos decem de illis memorant. Longe lateque diffusa lues factionis utriusque infecit Italiam omnem, prorsus ut nullum foret oppidum intactum ab ea. Civitas Civitati contraria, Provincie Provinciis adversæ erant. Familie quoque dividebantur. Non filio, non patri, non fratribus unus in una domo consensus, non consanguineis eadem voluntas. Venetie solæ prudentiam suam perpetuo retinentes, contagione teterrima caruere, teste Blondo lib. 7. Dec. 2. pag. 288.

Gibelinæ factionis columen in Transpadanis Eccelinus de Romano stirpis Teutonicæ tyrannus. *Istæ vero fuerunt Civitates, super quas (annos 34.) exercuit tyrannidem, Verona, Vicentia, Padua, Tarvisum, Feltrum, Tridentum, & Brixia.* Monachus Patavinus in Chron. inter Scriptor. Rer. Italic. tom. 8. pag. 705.

(2) Gregorius IX. in Præfatione Decretalium. Hanc Collectionem Decretalium præcefferunt aliæ Collectiones quinque. Quatuor edidit Antonius Augustinus, quarum tertia, & quarta est Innocentii III. Quintam, quæ est Honorii III. in lucem emisit Innocentius Cironius. *Due primæ privato solum judicio sententiaque editæ sunt, cetera vero publica auctoritate,* ut ait Benedictus XIV. in sui Bullarii præfatione. Vide annotat. 7. ad Innocentium III. pag. 406. & 7. ad Honorium III. pag. 411.

gina, (3) & in nocte Antiphona: Beata Dei genitrix Maria, secuta oratione, Deus qui de Beatæ Mariæ. Et quod ante Corpus Domini, cum idem conficitur, campana pulsetur. (4) Idem, cum antea administrare Sacramen-

(3) Auctor ferm. 1. in Antiphonam *Salve Regina* vol. 3. Operum S. Bernardi pag. 738. *A summis labiis canticum istud effusum venit. . . . A Sanctis compositum, a Sanctis institutum.*

Joannes Eremita in vita S. Bernardi lib. 2. §. 7. pag. 1304. *Vir sanctus quasi a dextris gloriose Virginis incedens ad Altare usque pervenit: ubi voce Angelica audivit decantari antiphonam, Salve Regina, ex integro usque ad finem. Quam corde tenus retinens & postea scripsisse, atque Domino Papa Eugenio transmisisse refertur, us ex præcepto auctoritatis Apostolicæ per Ecclesias solemniter haberetur in honore beate & gloriose Virginis Dei Genitricis Mariæ: quod & factum est.*

Quo ex loco, ut ait Horstius in notis ad memoratum ferm. 1. *Angeli istius Orationis auctores dicendi essent. Paulo aliter hanc historiam refert Albericus in Chronico ad an. 1130. ubi commemorat S. Bernardum Divione apud S. Benignum aliquando hospitio exceptum, quam, inquit, Abbatiam semper dilexit, eo quod mater sua ibi sit sepulta, audivisse ante horologium circa Altare ab Angelis antiphonam *Salve Regina* dulci modulamine decantari, primoque credidisse fuisse conventum, ac dixisse Abbati die sequenti: Optime decantastis antiphonam de Podio hac nocte circa Altare B. Virginis. Dicebatur autem Antiphona de Podio; eo quod Haimerus Episcopus Podiensis eam fecerit. Haimerus seu Aimarus, Ademarum fuit Episcopus Aniciensis, B. Virginis in primis cultor, tempore Urbani Papæ II.*

Durandus lib. 4. Rational. cap. 22. *Petrus verb Compostellanus fecit illam Antiphonam *Salve regina misericordie*. Durando consentit Claudius de Rota in notis ad Pseudo-Luitprandum pag. 451. & Mabillonius in Annalibus Benedictinis ad an. 986. §. 89.*

Arnoldus VVion l. 5. Ligni Vitæ c. 105. hujus antiphonæ auctorem facit Hermannum Contractum Monachum Benedictinum, & probat testimonio Jacobi Philippi Bergomensis in Suppl. Chron. lib. 12. Trithemii de Scriptor. Eccl. & alibi, Gilberti Genebrardi Galli lib. 4. Cron. Petri Cratepolii, & Francisci Costeri. VVion accedit Bona Divinæ Psalmodiæ cap. 16. §. 20. pag. 530. *Ejus auctor fuisse dicitur Hermannus Contractus Monachus S. Benedicti anno 1059. qui cum omnis politioris litteraturæ expert omnino esset, B. Virginis intercessione in vivum alterum mutatus, tanta deinceps doctrinæ laude resplenduit, ut nulli suo tempore secundus haberetur. Vide Lambertinum de Festis B. Mariæ Virginis §. 174. pag. 313.*

(4) Auctor Vitæ Gregorii IX. tom. 3. Scriptor. Rer. Italic. pag. 582. Spondanus ad an. 1239. §. 12.

Campana, cum in Missa sacrum Domini corpus conficitur, lon-

mentum poenitentiae Regularibus non liceret, primis omnium Sacerdotibus Dominicani Ordinis jus hoc esse voluit, (5) cumulavitque demandato eisdem Officio Inquisitionis sacrae. (6) Inter ceteros D. Antonium Ulyssiponensem, Patavinum a loco dormitionis nuncupatum, sanctimonia vitae, & miraculorum gloria clarum orbe toto in Caelitum numero habendum decrevit anno a morte ejus nondum exacto. (7) Anno

Rayn.an.
1232. §.
33°

An. 1241.
§. 82.
Spondan.

§. 14°

ge ante hæc tempora pulsari consuevit. Ivo Carnotensis, qui obiit anno 1115. Epist. 142. gratias agens Mathildi Anglorum Reginæ ob campanas Ecclesiæ suæ dono datas, ait, earum sonitu memoriam ejusdem Reginæ renovari tum præsertim, quando illa salutaris hostia pro nobis redimendis in ara Crucis oblata per novi Sacerdotii ministros in Domini mensa quotidie consecratur: ut est apud Mabillonium Comment. in Ordinem Rom. cap. 7. pag. 49. Quo fore tempore, ut idem Mabillomius subjicit, Guiselmus Episcopus Parisiensis, & in Germania Guido Cardinalis statuerunt, ut ad elevationem campanula pulsaretur. Vide Bonam lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 13. §. 2.

(5) Van espen Part. 2. Juris Ecclesiastici universi, tit. 6. cap. 5. §. 10. Primus, qui Fratribus Mendicantibus privilegium excipiendi Fidelium confessiones dederit, videtur fuisse Gregorius IX. Scribit enim Mattheus Parisiensis ad an. 1246. Quod Fratres Prædicatores impetraverint a Papa Gregorio IX. (qui specialiter eorum fautor erat) inauditum privilegium, hoc etiam ipsis temporibus novum. Bullam sive privilegium hoc exhibet ibidem Parisiensis, datam Anagninæ IV. Kal. Octobr. Pontificatus sui anno 1. id est anno 1227. In hac Bulla mandat omnibus Prælatiis per Angliam constitutis, ut Fratres Prædicatores benigne recipiant, & populos sibi commissos sedulo admoneant, ut ex ore ipsorum verbi Dei semen devote suscipiant, & confiteantur. Cum ipsis (inquit) auctoritate nostra liceat confessiones audire, ac poenitentias injungere.

(6) Epist. 9. apud Labbeum tom. XI. Conc. pag. 335.

(7) Mortuus est anno ætatis 36. Christi 1231. Idibus Junii feria 6. & anno insequente III. Kal. Jun. die sacro Pentecostes Spoletj relatus in Sanctos. Vide Gregorii IX. Constitutionem 4. & in eam Comment. Cardinalis Petræ ad Constitut. Apostol. tom. 2. pag. 289.

D. Antonii imago pingitur a qualibet Franciscana Familia eâ forma Vestis, qua unaquæque earum utitur, ut est apud Lambertinum lib. 4. part. 2. cap. 21. num. 11. pag. 150.

De D. Antonio fuse Lucas VVaddingus in Annalibus Minorum, & Bollandiani die 13. Junii pag. 703. tom. 2. ejusdem mensis, strictim Franciscus Pagius in Breviario Historico in Vita hujus Pontificis §. 27. pag. 269. tom. 3.

1241. cum accepisset, Episcopos, quos ipse Romam evocaverat ad Concilium, ab Entio notho Federici II. & Pisanis devicta Genuensium classe, qua vehebantur, partim captos, partim submersos, eorum vicem ita doluit, ut mœrore profligatus XII. Kal. Septembr. occumberet, postquam annos quatuordecim, menses quinque, & dies duos se vindicem constantissimum præbuisset Ecclesiasticæ libertatis.

CLXXIX.

CAELESTINUS IV.

ANNO CHRISTI 1241.

FEDERICI II. 22. BALDUINI II. 13.

Rayn. an. 1241. §. 87. Spondan. §. 15. 18. **C**ÆLESTINI IV. Pontificatus intra dies decem septemque exactus est. Rebus Ecclesiæ præfectus X. Kal. Octobris, moritur VIII. Idus mensis ejusdem, nondum consecratus. Fuit Mediolanensis, *Gausfridus Castilioneus* antea dictus, natus patre *Joanne Castilio- nœo*, & matre *Cassandra Cribella* Urbani III. sorore.

CLXXX.

INNOCENTIUS IV.

ANNO CHRISTI 1243.

FEDERICI II. 24. BALDUINI II. 15.

Rayn. an. 1242. §. 1. Spondan. §. 1. Rayn. an. 1243. §. 5. Spondan. §. 10. 13. §. 3. 5. **P**OST excessum Cælestini IV. ex hac vita menses ferme viginti interregnum fuit. Alii aliam ejus rei causam comminiscuntur. Tandem *Sinibaldus Fliscus* Genuensis anno 1243. VIII. Kal. Jul. Anagninæ creatus est Pontifex *Innocentii* IV. nomine. Novam, summamque dignitatem huic gratulatus est Federicus II.

II. missisque Oratoribus suum erga Romanam Ecclesiam studium professus. Innocentius, qui concordiam Sacerdotii & Imperii peroptabat, suos & ipse ad eum Legatos misit acturos de pace. Quin haud multo post accessit ad Civitatem Castellanam, ut propius cum Imperatore, qui se contulerat Interamnam, iniret rationem reconciliationis. At cognitò, parari sibi ab illo insidias, maritimo itinere se recepit in Galliam, & Concilium generale indixit Lugdunum. (1) Idem *inhibuit,*

Rayn. an.
1244. §.
32. 37.
Spondan.
§. 2. 30.

(1) Œcumenicum XIII. Lugdunense I. celebratum anno 1245. Præfuit Innocentius IV. Adfuere præter Cardinales Patriarchæ tres, Constantinopolitanus, Antiochenus, & Aquilejensis, Episcopi centum circiter & quadraginta, Balduinus II. Imperator Constantinopolitanus, Regum Franciæ, Angliæ, & aliorum Principum Oratores. Tribus Actionibus perfectum est. In prima Innocentius multa dixit de constituendis moribus Præsulum, ac tyrannide Federici II. coercenda: in altera Episcopus Calamensis enarravit ejusdem Imperatoris crimina gravissima, propter quæ in tertia Actione confixus est anathemate, Regnoque Siciliæ, ac Imperio depulsus. Conditi canones decem septemque. Ex his duodecim judicia regunt Ecclésiastica, ideoque a Bonifacio VIII. relati in librum sextum Decretalium. Reliqui sunt de subsidiis mittendis periclitanti Latinorum Imperio Constantinopoli, Tartaris arcendis a finibus Christianorum, & *Crucesignatis*, etiam inhibito anathemate, cogendis ad votam professionem in Palæstinam.

Concil.
Œcum.
XIII.

Decretæ expeditioni sacræ Dux præfectus S. Ludovicus IX. Rex Gallorum. *Illud præterea sancitum fuit, ut dies natalis B. Mariæ Virginis, Dei que matris octo dierum spatio celebraretur, ut est apud Labbeum tom. 11. Conc. pag. 636.* Rubeus quoque galerus Cardinalibus datus traditur, *quo Pontifex eos admonitos esse voluit, paratos omni tempore esse debere sanguinem fundere pro Christiani populi libertate tuenda, ut ait Gaguinus De Francorum Regum gestis lib. 7. pag. 112.* Nicolaus de Curbio comævus Innocentio IV. in ejus vita cap. 21. tom. 3. Scriptor. Rer. Italic. pag. 592. *Pontifex post Concilium anno secundo Cluniacum ivis cum Rege Franciæ, & ipse fratribus locuturus; ubi Domini Cardinales primo Capellos rubeos receperunt, sicut in ipso Concilio fuerat ordinatum.* In eodem Concilio jus eligendi Imperatorem, quod Gregorii V. concessione erat commune omnibus Principibus Germaniæ, Septemviris peculiare factum fuisse, addunt aliqui. In his Baronius ad an. 996. §. 64. Vide Lambertinum lib. 3. De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. cap. 33. num. 10. & annot. 2. ad Gregorium V. pag. 321.

Petrus de Marca lib. 4. de Concordia cap. 17. §. 5. *Primus omnium, qui appellatione ad futurum Concilium usus est, prodit se*

buit, ne de cetero *Judei nutrices seu servientes haberent Christianos*, (2) vetuit, *Eucharistiam ultra dies quindecim servari, cavitque, ne Sacerdotes Missam celebrare presumant, prius quam Officium Matutinale compleverint.* (3) Ratum esse voluit jus concessum ab *Hadriano II. & Joanne VIII. celebrandi Missam, Officiumque divinum lingua Sclavonica. Providit, ut Roma vigeret studium juris Divini, & humani, Canonici videlicet, & Civilis*, (4) ac *primus Rosam auream solemniter benedixit.* (5) *Federico II. sublato e vivis;*

Rayn. an.
1248. §.
32.
An. 1250.
§. 32. 33.
Spondan.
§. 17. 18.
19.

se apud Historicos Fridericus II. Imperator, qui ad Concilii cognitionem evocatus a Gregorio IX. & ab Innocentio IV. ob dissidium cum Ecclesia Romana, de heresi & aliis facinoribus delatus, Thaddeum legatum suum ad Concilium Lugdunense misit anno millesimo ducentesimo quinquagesimo quinto.

(2.) Constitut. 2. §. 5. tom. 1. Bullarii pag. 62. Vide Cardinalem Petram in hanc Constitutionem tom. 3. Comment. ad Constitutiones Apostolicas pag. 12.

(3.) Confit. 14. §. 9. & 11. tom. 1. Bullarii pag. 126. & epist. 10. ad Ottonem Cardinalem Tusculanum art. 9. & 11. apud Labbeum tom. 51. Conc. pag. 613. & 614. & apud Raynaldum ad an. 1254. §. 8.

(4.) Cap. *Cum de diversis 2. de Privilegiis* in 6.

(5.) Auctor vitæ Innocentii IV. apud Lab. tom. 11. Conc. pag. 598.

At valde recens est, inquit Pagius in vitæ ejusdem Pontificis §. 28. cum citat *Platinam, qui exoriente sæculo XV. scripsit, ideoque maximam fidem non meretur; cum præsertim in Ordinibus Romanis (apud Mabillonium tom. 2. Musæ Italici) quorum unus est Concilii Camerarii, & ultimus Petri Amelii, quæ adhuc in vivis erant anno 1398. ut ostendit Mabillonius in annotatione ad illum, ejusmodi solemnem benedictionis ne levis quidem mentio reperitur, ex quo non male quis deduceret, illius Rosæ benedicendæ consuetudinem post annum 1400. invaluisse.*

Benedictus XII., ut est in Vitæ ejus tertia inter *Vitæ Papatum Avenionensium* edita a Stephano Baluzio pag. 225., anno 1337. *III. Kal. Aprilis, Dominica, qua cantatur Lutare, Duo Bavaria dedit rosam post Missam.* Etiam Urbanus V. anno 1368. rosam auream donavit Joannam Reginam Siciliæ, ut legere licet in Vitæ ejus prima & secunda apud eundem Baluzium pag. 381. & 408. & apud Muratorium tom. 3. *Scriptor. Rer. Italic. pag. 547. 620. 634.*

Et si autem Pontifices tardius instituerunt ritum benedicendæ in Dominica quarta Quadragesimæ Rosam auream; attamen jam inde ab Urbano II. ac fortasse usque ab Leone IX. musco & balsamo plenam eoque die gestare consueverunt, ut docet Gratferus De

Bene-

vivis, (6) regressus est in Italiam, cum annos fere septem Lugduni mansisset. (7) Conradum post mortem Federici Patris Imperium affectantem eiecit communione Christianorum: quem anathemate innodatum frater ejus nothus veneno necavit. Quod ubi Innocentius rescivit, continuo animum convertit ad Neapolim, Capuam, aliasque Regni illius Urbes recipiendas in potestatem. Itaque præmissis exercitu valido, contendit Neapolim, admissus benigne, susceptusque honorifice. Ea in Urbe morbum nactus, anno 1254. VII. Idus Decembr. moritur, sepeliturque in Templo majore, Pontificatus anno undecimo, mense quinto, die decimo quarto. (8)

Rayn. an.
1251. §. 1.
11.
Spondan.
§. 3.
Rayn. an.
1254. §.
45. 64. 69.
Spond. §.
2. 3. 4. 5.

CLXXXI.

ALEXANDER IV.

ANNO CHRISTI 1254.

IMP. OCCID. VACANTE, BALDUINI II. 26.

PONTIFICALIBUS comitiis Neapoli habitis anno 1254. pridie Idus Decembr. Catholicæ Ecclesiæ

D d 2

præ-

Benedictionibus lib. 2. cap. 40. pag. 270. tom. 5. part. 2. Edmundus Martene De antiqua Ecclesiæ disciplina cap. 19. §. 17. & Pagius in Vita Urbani II. §. 56.

Quid vero Rosa hæc, aurum, muscus, & balsamum, que sunt iustus in ea, & quod salis die portatur, significans, diligenti inquisitori servatur: Auctor Ceremonialis editi jussu Gregorii X. apud memoratum Mabillonium pag. 236.

(6) An ipsum poenituerit, parum constat: certum tamen est, testamento mandasse Conrado filio suo, ut ditionem, aliquæ jura, que injuste se invasisset faceret, Ecclesiæ restitueret. Raynaldus ad an. 1250: §. 32. 33.

(7) In regressione ea, Mediolani cum esset, mandavit Episcopo Culmenti, ut Lithuaniz Ducem Mindanum, qui ditionem suam subjecerat Ecclesiæ Romanæ, coronaret in Regem: Raynaldus ad an. 1251. §. 46.

(8) Extinctum celesti visione tradit Cantipratenfis ob Prædicatorum, & Minoritarum privilegia restitissa, repentinaque percussum

Rayn. an.
1354. §. 1.
Spond.
§. 9. 10.

præses summus constituitur *Alexander IV.* Anagninus, Innocentii III. & Gregorii IX. propinquus, dictus antea *Raynaldus* Cardinalis Episcopus Ostiensis ac Veliternus. (1) Hic damnavit librum Gulielmi de sancto amore *De periculis novissimorum temporum*, in quo adversus Religiosos Ordines voluntariam amplectentes paupertatem, propriumque habentes nihil docebat, non licere cuiquam, nisi per vim coacto omnia relinquere; nec eum, qui Cœnobitis ab Episcopo vel Pontifice approbatis aperiret peccata sua per Sacramentalem Confessionem, satisfacere Canonî Concilii Lateranensis, cuius initium: *Omnis utriusque sexus.* (2) Idem sanxit, ut *Cathedralium Ecclesiarum designati Præsules*, excurrente sex mensium spatio, Pontificalibus sacris insignirentur, ne populi diutius Pastorum regimine desituti, aliquid salutis periculum adirent. (3) Veritatem Stigmatum S. Francisci comprobavit testimonio suo. (4)

Im-

paralyti vocis officium ad mortem amisisse, Sed hæc aliaque huiusmodi conficta fuisse, quivis prudens animadvertere poterit. Raynaldus ad an. 1254. §. 70.

(1) Nicolaus de Curbio, in Vita Innocentii IV. cap. 42. tom. 3. Scriptor. Rer. Italic. pag. 592. *Defunctus est Innocentius Papa IV. Neapoli anno Domini 1254. mensis Decembris die septima invivente.... & cessavit Episcopatus diebus quinque.* Quare *Alexander IV.* die decima secunda Decembris electus est.

Ptolomæus Lucensis lib. 22. Hist. Eccl. cap. 17. tom. 11. Scriptor. Rer. Italic. pag. 1150. *Hic Pontifex hanc famam habuit, quod fuerit vir magna humilitatis, & pietatis; unde tradunt aliquæ Historiæ quod fuerit Episcopus Ostiensis, & interdum ibat Ostriam, & Veletrum; ibique predicabat verbum Dei, vel coram se predicari faciebat, ibidemque suis Clericis Ordines conserebat, & in caussis suorum subditorum assistebat.*

(2) Constitut. 8. tom. 1. Bullarii pag. 137.

Contra insanam Gulielmi doctrinam scripsit S. Thomas Opusculo 19. *adversus impugnantes religionem.*

(3) Raynaldus ad an. 1255, §. 16.

(4) Constitut. 4. tom. 1. Bullarii pag. 134. & apud Raynaldum ad an. 1255. §. 27.

Pagius in vita hujus Pontificis §. 12. *Eadem signata ante Alexandrum IV. jam commendaverat Gregorius IX. anno 1237. apud VVadingum ibidem num. 1. & seq. & postea Nicolaus III. licentiam Gregorii IX. confirmavit, ut videre est apud eundem in Regesto ad Tomum 2. Postea Benedictus XI. eorundem signatarum festum celebrati, Officium vero etiam Paulus V. recitari concessit.*

Imperii Electoribus denuntiavit anathema, si Conradinum eligerent filium filii Federici II. Eccelinum virtum atrocem, & sic immanitate efferatum, ut Dæmone genitus diceretur, (5) olim a Federico II. Ducem constitutum in Langobardia, perculit anathemate, armisque *Crucesignatorum* compescuit, ac Mantuæ obsidendæ intento Patavium eripuit. (6) Idem sollicitus de Græca Ecclesia consocianda cum Latina, Urbis veteris Episcopum legavit Constantinopolim, utque facilius iniretur societas, id quoque præter cetera Græcis concessit, quod antea Innocentius IV. indulserat, ut Symbolum haberent sine additamento vocis *Filioque*, modo eadem, ac Latini de Filio Dei sentirent. Seditione Romæ excitata, Viterbium se recepit, inde Anagniam, ubi mansit ad annos duos. Viterbium reversus, ut Concilio ibidem celebrato pacem inter Venetos ac Genuenses conciliaret, anno 1261. VIII. Kal. Junii decessit post *sexennium, menses quinque, & dies tredecim*, quam Pontifex factus fuerat.

Rayn. an.
1256. §. 3.
38. 47.
Spond.
§. 4. 6.

Rayn. an.
1258. §. 5.
Spond.
§. 1.
Rayn. an.
1261. §.
6. 7.
Spond.
§. 1.

CLXXXII.

URBANUS IV.

ANNO CHRISTI 1261.

IMPERIO OCCIDENTIS VACANTE,
MICHAELIS PALÆOLOGI I.

IN Alexandri IV. interregno comitia habita Viterbii
magno Cardinalium certamine, Pontificatum per-
D d 3 tina-

(5) Corius Hist. Mediol. Part. 2. ad an. 1267.

(6) Hanc jacturam Eccelinus ultus est nece duodecim millium Patavinorum, quos vel apud se, vel diversis locis obsidum, militum, ac ministrorum nomine habebat. Insuper præcepit, quod si aliquis Paduanus in fuga fuisset deprehensus, continuo manibus & pedibus privaretur. Multi itaque tali poena puniti jacebant in agris, & viis prostrati. Ad quorum horrendos rugitus validosque clamores nullus propter timorem Tyranni commotus misericordia fleba-

Rayn. an.
1264. §. 8.
p. 26.
Spondan.
§. 2. 3. 8.

tinaciter affectantibus singulis, qui supererant octoni numero, (1) Tandem IV. Kal. Septembr. anno 1261. Pontifex extra sacrum Cardinalium ordinem electus *Jacobus Pantalœon*, Gallus, in Tricassibus ortus loco tenui, Patriarcha Hierosolymitanus, qui venerat acturus de rebus Palæstinæ. Pridie Nonas Septembr. coronatus appellari voluit nomine *Urbani IV.* quod decessor ejus obiisset die S. Urbano *Papæ & martyri* sacra. Hujus Pontificatus initium finis fuit Imperii Latinorum in Oriente, capta a Michæle Palæologo Constantinopoli, exactoque Balduino II. cum a Balduino I. coeptum stetisset annos circiter sexaginta. Contra Palæologum Urbanus indixit bellum sacrum. Ille ut Pontificem revocaret ab incepto, significavit se peroptare conjunctionem, pacemque Græcæ Ecclesiæ cum Latina: quæ tamen haud facta est ante Gregorium X. licet etiam sub Clemente IV. actum sit de ea. Idem instituit Festum Corporis Christi quotannis celebrandum Feria quinta post diem octavam Pentecostes, (2) *propriumque ejusdem Solemnitatis Officium*

Rayn. an.
1264. §.
26. 27. 56.
58 61. 79.
Spondan.
§. 1. 9.

per

Statatur: Monachus Patavinus in Chronico tom. 8. Script. Rer. Italic. pag. 695. Sed anno 1259. penas dedit foedissimæ cædis apud Mediolanum, quod capere proditione tentaverat, ab foederatis vulneratus, captus, deductusque Soncinum, ubi non tam vulnere, quam animi dolore ac tristitia confectus occubuit.

(1) Erant Cardinales ob eam causam tam pauci, quod creverat neminem Alexander IV.

(2) Constitutione 1. quam confirmarunt Clemens V. in Concilio Viennensi Œcum. XV. ut est in Clementina *Si Dominum De Reliquiis & Venerat. Sanctior.* Martinus V. Constitut. 12. Eugenius IV. Constitut. 6.

Cardinalis Lambertinus De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 4. part. 2. cap. 31. num. 24. scribit, *institutionem Festi in honorem Sanctissimi Corporis Christi causam suam desumpsisse a Revelatione facta Beata Juliana de Monte Cornelione; sed Revelationem ipsam examinatam fuisse a Roberto Episcopo Leodiensi, & aliis Episcopis atque Ecclesiasticis Doctoribus: rursus Urbanum IV. tunc Archidiaconum Leodiensem, deinde evedum ad summum Pontificatum voluisse assensum præbere extensioni Festi ad universam Ecclesiam, nisi postquam nova miracula eductus cognovit, Divina id voluntatis esse. Cum etenim Urbanus degeret in Civitate Urbeveta, ut impetum Saracenorum evaderet, quos Manfredus Sicilia Tyrannus in Italiam evocaverat, contigit, ut incredula Sacerdote Missam celebrante in*
Eccle-

per B. Thomam de Aquino, tunc in ipsa Curia existentem,

D d 4

Ecclesia Vulsinii Urbevetana Diocesis Hostia appareret oculis ipsis vera Caro, roseo cruore respersa, ea tantum excepta particula, quae Sacerdotis digitis tangebatur; Vitta autem lintea, quae ad reverentiam Calici erat imposta, ex Sanguinis effusione madefacta est; ita ut, Sacerdote studente cooperire Corporale, dextera autem Domini faciente virtutem, singula gutta Sanguinis ex Vitta ipsa manantes, & in Corporale fluentes singulas Figuras in similitudinem Hominis in eo impresserint. Itaque re ad Urbanum IV. delata ab ipso Sacerdote, qui penitentia ductus suam priorem incredulitatem amare desiebat, decretum est, ut prodigiosum Corporale ad Ecclesiam Urbevetanam solemniter deferretur, prout sane delatum est, ipso Pontifice cum universo Clero & Populo illud excipiente, & in Templo majori Urbevetano collocante, in quo etiamnum asseruatur, & stans diebus publice ostenditur, quemadmodum scriptum est ab Onuphrio Panvinio, a Joanne Trithemio, a Sancto Antonino, a Gulielmo Lindano, quorum verba sunt in Dissertatione de Sacris Processionibus Christiani Lupi tom. 11. novae editionis pag. 340. His addi possunt Donzellinus in Historia de Solemnitate, & Festivitate Corporis Christi, Cappelavil tom. 2. Historiarum Leodiensium pag. 642. Continuatores Bollandiani tom. 4. Aprilis pag. 437. Bartholomaeus Pifew in suo Opere de origine Festivitatis Corporis Christi, Martens de antiqua Ecclesiae disciplina in Divin. celebr. Offic. cap. 29. num. 1. & duobus sequentibus. Theophilus Raynaudus Operum tom. 11. pag. 347. Insuper autem eodem Urbano IV. praecipiente, compositum fuit a S. Thoma de Aquino Officium Sanctissimi Sacramenti, &c.

De supplicatione, in qua eodem festo die Corpus Christi deferretur, nulla mentio est in constitutione Urbani IV. nulla in ejus epistola ad Evam Reclusam S. Martini Leodiensis, quae est apud Labbeum tom. 11. Conc. pag. 817. nulla apud D. Thomam, qui jussu Urbani Officium SS. Sacramenti composuit, nulla apud auctores, qui sub idem tempus scripsere de Festo hoc per eundem Urbanum instituto. De ea, tamquam divina inspiratione introducta, memoratur in Concilio Senonensi, quod anno 1320. celebratum est. Verisimile est, sit Van espen part. 2. Juris Ecclesiastici Universi tit. 4. cap. 5. §. 5. eam saeculo XIV. paulatim invaluisse: atque non simul in omnibus Ecclesiis, sed in aliquibus citius, in aliis serius fuisse institutam ad solemnitatem. instituta festivitate augendam. Constat ineunte saeculo XV. fuisse in more positam. Etenim Martinus V. constituit. citata 12. illis, qui processiones, in quibus ipsum vivificum Sacramentum dicto festo juxta visus Ecclesiarum deferretur, continuo saeculi fuerint, centum dies singulis annis de injunctis eis penitentibus misericorditer relaxat.

Christianus Lupus dissertat. de sacris processionibus, in quibus circumfertur sacrosanctum Eucharistiae Sacramentum, cap. 2. & 9. pag. 337. tom. 11. respondet, publicas istiusmodi cum Eucharistia Pro-

ces-

tem, edidit. (3) Idemque vetuit, ne quis citra permissum Pontificis, (quod antiquitus cautum fuisse legimus) in Vaticana Basilica tumularetur. (4) Obiit Perusie anno 1264. VI. Nonas Octobr. cum Pontifex fuisset annos tres, mensem unum, & dies quatuor.

CLXXXIII.

CLEMENS IV.

ANNO CHRISTI 1265.

IMP. OCCID. VACANTE, MICH. PALÆOL. 5.

Rayn. an.
1265. §. 1.
5. 10. 13.
18. 20.
Spondan.
§. 1. 2. 5.

MENSIBUS fere quinque post mortem Urbani IV. anno 1264. Guido Grossus Fulcodii filius, Cardinalis, & Episcopus Narbonensis, juris valde peritus concordie suffragatione absens subrogatur. (1) Nec diem, nec mensem electionis ejus apud vetustiores Scriptores invenio. Octavo Kal. Martias anno, quem modo nominavi, Pontificem jam fuisse, certum affirmo ex litteris, quas de suscepto onere tanto scripsit die eodem. *Hunc communiter Historia sic describunt, quod fuerit vir magna probitatis & exempli,*

quæ
cessiones, ejusdemque Expositionem non eobafisse cum disciplina antiquæ Ecclesiæ, quam Schelstratus vocat disciplinam arcani, in dissertat. de eadem disciplina cap. 7. art. 8. Eam ob rem Sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum occultatum non Ethnicis solum, ac Judæis, sed etiam Catechumenis ac Pœnitentibus, illis tamquam profanis, ne irriderent, istis, utpote nondum dignis, qui scirent & admitterentur ad mysteriorum communionem. Vide Joannis Græcolas Commentarium Historicum in Breviarium Romanum cap. 81. Cardinalem Petram in Comment. ad Constitut. Apostol. tom. 3. pag. 170. & 171. & Gretserum in Dissert. de Sacratissimo Corporis Christi Fæsto tom. 5. part. 2. pag. 131.

(3) Sixtus IV. in Constitutione, quæ vocatur tom. 3. novi Bullarii Dominiani pag. 355. Vide Papæbrochium in Conatu Chronico-Historico dissert. 43. pag. 374.

(4) Mabillonius tom. 1. Musæi Italici pag. 51. ubi refert diploma Urbani PP. ea de re Capitulo Basilicæ Vasticæ deditum.

(1) Longinus Mitt. Polon. lib. 7. ad an. 1265. pag. 776. *Vix cum lacrimis Cardinalium vincti potuit, ac Populum agnoscere.*

qui a omnem statum mundi expertus est, & in quolibet virtuose se habuit, & quanto plus crevit in dignitate, tanto plus floruit in sanctitate. (2) Quam fuerit suis minime addictus, indicio est epistola, qua illos Romam accedere vetuit injussu suo: idque multo magis ex eo perspicitur, quod filiarum ejus duarum, quas susceperat ante sacerdotium, propter dotis tenuitatem nuptui non sunt collocatae. (3) Carolum Andegavensem Comitem, fratrem S. Ludovici Regis Francorum, utriusque Siciliae Regem Romae inaugurari jussit in conditiones, octo millia unciarum auri ut penderet quotannis die festo S. Petri, equum item eximium albi coloris, utque deficiente stirpe ejus, Regnum rediret ad Pontificem. Novo Regi gratulatus est victoriam de Manfredo, qui in Sicilia tyrannidem occupaverat, & Conradinum usurpantem titulum Regis Siciliae innodavit anathemate. Mortuus est Viterbii anno 1268. cum extremum Novembris

Rayn. an.
1266. §. 1.
18.
Spondan.
§. 1. 4. 9.

Rayn. an.
1267. §. 4.
Spondan.
§. 8.
Rayn. an.
1268. §.

54.
Spondan.
§. 17.

(2) Ptolomæus Lucensis lib. 22. Hist. Eccl. cap. 19. & in Annalibus ad an. 1265. tom. 11. Scriptor. Rer. Italic. pag. 1256. & 1284.

(3) S. Antoninus in Chron. part. 3. tit. 20. cap. 1. §. 11. Dicitur etiam in laudem tanti viri, quod cum duas filias nobiles haberet, & nuptui tradere quærens, nil tamen de patrimonio Christi, sed tantum de proprio, quod non maximum erat, dotare vellet: ascendens ad divitias Pontificales seu Ecclesiae, cum de illis nil expectare valeret, illas innuptas dimiserunt: unde & meliori sponso Domino Jesu Christo tradita sunt, in virginitate Deo obsequentes.

Mabillonius de re Diplomat. l. 2. c. 14. §. 11. Olim tam Brevis quam Bullis idem sigillum plumbeum apponebatur: nec scio, an mulsum ante annos quadringentos inventus sit anulus Piscatoris. De eo quidem nihil ego legi antiquius, quam quod refert Massonus in Clemente IV. qui anno 1264. Pontifex renunciatus epistolam ad Egidium Grossum consanguineum suum ita concludit: Non scribimus tibi, nec consanguineis nostris sub bulla, sed sub Piscatoris sigillo, quo Romani Pontifices in suis secretis utuntur. Nondum quippe in Brevis usus erat istud sigillum, sed in litteris privatis, in quibus modo Pontifices symbolis gentilicis utuntur. Certè quatuor vidimus ante id tempus minutas Pontificum litteras, quantumvis breves & exiles, sigillum plumbeum habebant appensum. Brevis appositus est anulus Piscatoris saltem saeculo XV. qualis sunt Brevia Callisti III. & Pauli II. sub anulo Piscatoris. Anulus hic cere imprimitur, non plumbo, ut alia sigilla Pontificum. Vid. de annotat. 9. ad Hadrianum I. pag. 245.

bris esset. (4) Ita annos tres, & menses novem Pontifex fuit.

CLXXXIV.

B. GREGORIUS X.

ANNO CHRISTI 1271.

IMP. OCCID. VACANTE, MICH. PALÆOL. II.

Rayn. an.
1271. §. 7.
12.
Spond. §.
5.

Rayn. an.
1272. §.
1. 9.

PONTIFICIS subrogandi comitia Cardinalium con-
tentionibus prorogata sunt in annum fere tertium.
Demum Cardinalibus sex creandi Pontificis arbitrium
permiserunt novem reliqui. Itaque anno 1271. Kal.
Septembr. summum Sacerdotium Viterbii datum *The-*
aldo seu *Theobaldo* Placentino, Archidiacono Leodien-
si, quem cum exercitu Christianorum degentem in Sy-
ria res pro Christianis ibidem gestæ commendabant.
(1) Anno insequente veniens in Italiam Viterbium
se

(4) *Sepultus est autem gloriosus Pontifex Viterbii, ubi tunc Curia residabat, in Ecclesia Fratrum Predicatorum, ubi ipsomet sibi elegerat sepulturam.* S. Antoninus in Chron. 3. part. tit. 20. cap. 1. §. 11.

VVernerus Rolevviack in Fasciculo Temporum ad an. Ch. 1264. tom. 2. Scriptor. Rer. Germanicarum Pistorii pag. 558. *Benedictum sit dulcis nomen Domini nostri Jesu Christi, & gloriosissima Virginis Maria matris ejus in æternum, & ultra. Amen. Nos cum prole pia benedicat Virgo Maria. Amen. Quicumque hæc legere, totiens quotiens habet tres annos indulgentiarum, quos Clemens concessit ob rogatum Lodovici sancti Regis Francia solemniter.*

(1) Hinc, ut est apud Amalaricum Hugerium in vita hujus Pontificis tom. 3. Scriptor. Rer. Italic. part. 2. pag. 425. *Johannes Cardinalis & Episcopus Pertuensis composuit versus, qui sequuntur:*

Papatus munus tulit Archidiaconus unus,
Quem Patrem patrum fecit discordia fratrum.

Panvinius annotat. ad Platinam pag. 179. *Et tempore nequaquam, ut nunc consuetudo est, Cardinales in Conclavi clauduntur, sed summo mane singulis diebus, si Romæ erant, Laterani, vel in Basilica S. Petri, aut alibi, prout occasio se se offerbat: seu autem extra Urbem, in Ecclesia Cathedrali illius Civitatis, in*
qua

se confert, postea Romam, ubi VI. Kal. April. Pontifex inauguratur, diciturque Gregorius X. Nulla prior huic potiorque cura fuit, quam ut Christianis Terræ Sanctæ compararet subsidium. Eam ob rem Concilium generale indixit Lugdunum, celebravitque profectus eodem. (2) Ut autem auxilia in Syriam mit-
tenda

Spond. §.

1. 2.

Rayn. an.

1273. §.

28. 35.

qua tunc commovabantur, una conveniebant, perinde ac nostro tempore faciunt, cum congregationem sunt habituri, de Romani Pontificis electione tractantes.

Raynaldus ad an. 1271. §. 12. *Refellendus e superioribus Franciscani Chronici auctor, qui nimis interdum credulus, plura a veritate historica aliena per simplicitatem scriptis tralidit: atque inter cetera Cardinalium Collegium Sancto Bonaventura Pontificis renuntiandi, sui etiam ipsius ad eam dignitatem offerendi potestatem contulisse, eumque generosa constantia calcato fastu, Gregorium X. suffragio suo ad solium Apostolicum evexisse.*

Spondanus ad an. 1271. §. 5. *Reperimus alicubi, expetitur tunc fuisse B. Philippum Benitium Florentinum Ordinis Servorum ab insignem miraculorum ejus famam: sed illum re cognita apud montem Tuniatum delituisse, quousque facta esset electio alterius.*

Archangelus Gianius in Annalibus Ordinis Servorum tom. 1. Centuria 1. lib. 3. cap. 17. pag. 102. *Id vero indicant, cum perantiqua Scriptorum traditio, tum vetustæ ejus imagines Pontificiam tiaram ad pedes habentes, tum etiam temporum illorum usus, quando in hujusmodi vacatione dissidentibus frequenter Cardinalibus, alii etiam non Cardinales, etiam Regulares & Eremitæ in Pontifices eligebantur. Nam defuncto Alexandro IV. eligitur Urbanus IV. non Cardinalis; post ipsum parum absuit, quin eligeretur F. Joannes Vercellenis Generalis Predicatorum, cujus loco electus fuit Guido Fulcodius absens, nec talia præsumens. Sic Eugenius III. ex simplici Abbate trium fontium Cisterciensis; sic Urbanus V. ex simplici Abbate S. Victoris Massiliæ; sic Clemens V. ex simplici Burdegala Archiepiscopo; sic Urbanus II. sic Cælestinus V. ab eremo præter intentionem ad Pontificatum evectus. Vide Lambertinum de Serv. Dei beatif. & Beat. Canoniz. lib. 3. cap. 31. num. 3. & vitam Hadriani V. pag. 430.*

(2) Est Lugdunense II. Œcum. XIV. anno 1274. celebratum. Conc. Numerus Prælatorum, qui interfuerunt, fuit quingentorum Episcoporum, Abbatum septuaginta, aliorum Prælatorum mille, ut ait XIV. Ptolomæus Lucensis lib. 23. Hist. Eccl. cap. 3. tom. 11. Scriptor. Ret. Italic. pag. 1166. prorsus ut Concilia omnia hætenus celebrata numero superaverit. Adfuerunt Michaelis Palæologi Oratores. Qui ipsum Palæologum adfuisse existimarunt, errorem Blondi secuti sunt. Præfuit Gregorius X. voluitque regimen Concilii esse penes D. Bonaventuram, qui propterea Concilio præfuisse dicitur a Sixto IV. in Constitutione Canonizationis ejus 21. §. 10. Sex actio-

Spond. §. tenda undique acciret facilius, operam dedit rebus Ecclesię & Imperii pacandis, factionibusque *Guelphorum* &

actionibus trium mensium spatio absolutum est. In postrema Gręci processionem Spiritus Sancti a Patre, *Filioque* profitentes hac demum quarta decima vice, ut complurium Latinorum Scriptorum testimoniis ostendit Spondanus ad an. 1274. §. 8. in communionem Latinę Ecclesię recepti sunt.

Georgius Pachimeres lib. 5. Hist. cap. 18. ait, *Tribus solis capitulis totum hoc concordia cum Ecclesia Romana negotium contineri, Commemorazione, Appellatione, Primatu.* Quod explanans Nicephorus Gregoras lib. 5. Hist. Byzant. cap. 2. *Primum*, inquit, *ut inter sacras hymnodias, seu Missę Sacrificium, Papa cum aliis quatuor Patriarchis in diptycha relatus, memoraretur: Alterum; ut liceret cuivis ad veteris Romę curiam, tamquam ad majus & augustius tribunal provocare. Tertium, ut Primatus in omnibus deferretur.* Primatum & Appellationem præter Spiritus Sancti processionem a Patre Filioque, & alios Fidei ac disciplinę articulos nominatim confitetur & recognoscit, *acceptas & sponte suscipit* Michael Palæologus in epistola ad Gregorium X. consistentem in Concilio, apud Labbeum tom. XI. Conc. pag. 262. & 267. Harduinum tom. 7. pag. 694. & 698.

Decreta insuper auxilia Christianis bellum gerentibus in Syria adversum Saracenos. Una supra triginta constitutiones editę ad Ecclesiasticam & Christianam disciplinam faciendam. Harum altera Gregorius X. veluti Pontificum electioni consulturus, rata esse jubet ea, quę in id constituta sunt ab Alexandro III. statuitque, ut in quacumque Urbe contingerit mori Pontificem, in ea erigatur Conclave, & decimo ab obitu ejus die ingrediantur Cardinales singuli singulis contenti famulis Clericis, seu Laicis, vel duobus, si id ipsis indulgeri necessitas postulet: incipientque novi Pontificis electioni operam dare, nemine expectato. Qui supervenient, re nondum perfecta, admittantur: *Inclusi nullo intermedio pariete, seu alio velamine omnes habitent in communi.* Nullus ad eos pateat aditus, nullum eis liceat suntium audire, nullam accipere aut dare epistolam, neminem alloqui sub potna anathematis. Si post dies tres ab ingressu Pontificem non creaverint, unum duntaxat ferculum tam in prandio, quam in coens per sequentes dies quinque illis ministretur, quibus elapsis panis tantum, vinum, & aqua usque ad Pontificis electionem. *Leges hæc processu temporis paululum variatę sunt, explicanturque a Panvinio in annotat. ad Platinam pag. 179. Exstat Gregorii X. decretum cap. Ubi periculum 3. de elect. in 6. Vide annotat. 6. ad Clementem VI. Pontificem CXCVIII.*

In eodem Concilio statutum est, *ut singuli, gloriosissimo Jesu Christi nomen quodcumque recolisur, flectant genua cordis sui, quod capitis inclinatione sententur, quemadmodum legitur in epistola ipsius Gregorii X. apud Edmundum Martens tom. 4. Anecdoto-*

rum

& *Gibelinorum*, quæ Italiam omnem habebant sollicitam, extinguendis. (3) Rodulpho I. Comiti Habsburgensi Regnum Germaniæ affirmavit, (4) curavitque, ut Alphonfus Castellæ Rex affectandi Imperii cupiditatem abjiceret. Rediens in Italiam eundem Rodulphum obvium habuit Laufanæ, pollicentem jurejurando in Cardinalium ac Principum cœtu, se *Ravennæ Exarchatum & alias Ecclesiæ terras defensurum*. (5) Transgressus Alpes accessit Mediolanum, inde Placentiam, atque inde, prætervolans Florentiam, cui ob non servatas leges pacis cum *Gibelinis* interdixerat Sacra, pervenit Aretium. Ibi recuperationem Palæstinæ volentem animo, eoque se cum exercitu conferre meditantem interceptit mors anno 1276. IV. Idus Januar. Pontifex fuit, si ab electione numeres, *annos ac menses quatuor, & dies decem*, si ab consecratione, *annos tres, menses novem, & dies quindecim*. (6)

CLXXXV.

rum pag. 1776. & in Concilio Avenionensi cap. 4. & Biterrensi can. 1. apud Labbeum tom. 11. Conc. pag. 1721. & 1923.

(3) Vide annotat. 1. ad Gregorium IX. pag. 413.

(4) Ab hoc Rodulpho propagata est Augusta domus Austriaca.

(5) Sunt in hanc rem Rodulphi diplomata duo apud Raynaldum ad an. 1275. §. 37. 38.

Ptolomæus Lucensis Hist. Eccl. lib. 23. cap. 4. tom. 11. Scriptor. Rer. Italic. pag. 1166. *Tradunt historia, quod Rodulphus juramentum præstitit summo Pontifici fidelitatis Romanæ Ecclesiæ de conservando ipsam: quod habetur dist. 63. cap. Tibi Domino. Tunc etiam restituit Ecclesiæ Comitatum Romandiolæ cum Exarchatu Ravennæ.*

(6) S. Antoninus 3. part. Chron. tit. 20. cap. 2. §. 4. *Sepultus est Aretii summa cum veneratione: multaque circa illius corpus miracula postmodum subsæcusa fidem ejus sanctitatis indubiam præbuere. Vide Cardinalem Lambertinum De serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 2. cap. 24. §. 37. num. 135. & appendice 8. pag. 458.*

Gregorius X. in constitutione, quæ exstat part. 2. Hist. Eccl. Placentinæ Petri Mariæ Campi, in Regesto num. 118. pag. 410. *Nec mireris, quod bulla non exprimens nomen nostrum, est appensa præsentibus, quæ ante consecrationis & benedictionis nostræ solemniam transmittuntur: quia ii, qui fuerunt hæctenus in Romanos electi Pontifices, consueverunt in bullandis litteris ante sue consecrationis munus modum hujusmodi observare. Ex quibus liquet, nomen Pontificis electi, necdum consecrati, bullis imprimi non consuevisse.*

CLXXXV.

INNOCENTIUS V.

ANNO CHRISTI 1276.

RODULPHI REGIS 4. MICH. PALÆOLOGI 16.

CARDINALES ex præscripto legis latæ ab Gregorio X. inclusi in Conclavi XIII. Kal. Februar. postridie Pontificem esse consenserunt *Petrum de Tarantasia* Innocentii V. nomine. (1) Hic primus ex familia Dominicanorum Pontifex summus, Aretio profectus Romam, VIII. Kal. Martii in Æde Principis Apostolorum inauguratur. Postero die ad omnes Principes ac Præsules litteras scribit de electione sua. Per Legatos missos in Hetruriam pacem conciliat inter Lucanos & Pisanos. Multa & præclara facere pro Ecclesia molientem adorta vis morbi extinguit XI. Kal. Jul. post *mensem quintum* Pontificatus.

Rayn. an.
1276. §.
15. 17. 24.
25.
Spond. §.
2. 3.

CLXXXVI.

HADRIANUS V.

ANNO CHRISTI 1276.

RODULPHI REGIS 4. MICH. PALÆOLOGI 16.

UT Catholicæ Ecclesiæ præsideret, anno 1276. III. Idus Jul. nomine Hadriani V. legitur *Ortobonus Fliscus* Genuensis, fratre Innocentii IV. genitus. Hic post mortem Clementis IV. missus ad S. Philippum Benitium, ut ei offerret Pontificiam dignitatem, tulit

Rayn. an.
1276. §.
26. 27.
Spond. §.
4.

(1) In Ordine (Prædicatorum) fuit *magister in Theologia & magna litteratura*, unde scripsit *super Sententias*, & *super Epistolas Pauli*: S. Antoninus Part. 3. Chron. tit. 20. cap. 3.

ab eo, summum hunc in terris gradum abnuente, responsum, *se ad tantum fastigium aliquando evehendum, sed brevi eo potiturum.* (1) Statim post suam creationem constitutionem Gregorii X. de restrictione Cardinalium in electione Papæ suspendit, intendens eam aliter ordinare. (2) Mox Roma Viterbium petit, ubi ne Sacerdotio quidem (erat enim Diaconus) nedum Pontificatu initiatus, XV. Kal. Septembr. decessit, post tricesimum septimum diem, quam Pontifex electus fuerat. (3)

CLXXXVII.

(1) Benedictus XIII. Constitut. 3. §. 2. tom. XI. Bullarii part. 2. pag. 286. quæ Constitutio est 103. in Fontanini Codice Canonizationum pag. 543. & Gianius in Annalibus Ordinis Seruorum tom. 1. Cent. 1. lib. 3. extremo cap. 17. pag. 102.

(2) Jordanus Scriptor conuus apud Raynaldum ad an. 1276. §. 26.

(3) Hoc tamen non eximis eum verorum Pontificum numero, quando electio absoluta, & nullius approbationis indiga, qualis hoc aro fuit, postquam acceptata est ab Electo, Pontificem constituit: secus quam primis decem sæculis: Papebrochius in Conatu ad Hadrianum V. num. 1. pag. 381. Vide annotat. 1. ad Stephanum II. pag. 228.

Petrus Maria Campus lib. 19. Hist. Placentinæ, ad an. 1276. pag. 307. contendit, *Vicedominum de Vicedominis* Placentinum, natum sorore Gregorii IX. Card. Episcopum Prænestinum, ex familia S. Francisci, anno 1276. die quinta Septembris nomine Gregorii XI. susceptum fuisse Hadriano V. ac mortuum die insequente. At negat id Franciscus Fagius in Breviario Pont. Rom. tom. 3. pag. 419. quod nullam de eo mentionem faciunt veteres, nullam recentes scriptores, ne illi quidem, qui Ordinis S. Francisci historiam scripserunt ante annum 1628. quo anno *Lucas Vvadingus*, edito tomo altero *Annalium Minorum*, dubitanter loquitur: *Inter hunc (Joannem XX.) & Hadrianum nescio si audeam alium numerare Pontificem, uspote ejus nullus, qui vitas & seriem scripserit Pontificum, vel minimum meminerit.* Nunc verba hæc, & alia ad Vicedominum pertinentia, sunt in tomo 4. ad an. 1276. §. 2.

CLXXXVII.

JOANNES XX. DICTUS XXI.

ANNO CHRISTI 1276.

RODULPHI REGIS 4. MICH. PALÆOLOGI 16.

Rayn. an. 1276. §. 29. 45. Spond. §. 5. Rayn. an. 1277. §. 3. Spond. §. 1. 3.

JOANNES XXI. *Petrus* antea dictus, Juliani filius Lusitanus, anno 1276. XVII. Kal. Octobr. successor Hadriano V. creatus est. *Hic statim constitutionem per Gregorium X. de reclusionione Cardinalium, suspensam per Hadrianum, revocavit, abrogavitque.* (1) Legatos etiam misit ad Michaellem Palæologum, qui curarent ratam faciendam ab eo pacem Ecclesiæ Græcæ cum Latina, juratam antea ab ejus Oratoribus in Concilio generali Lugdunensi II. Toto autem Pontificatus tempore, quod intra *mensēs octo* exactum est, sollicitus fuit pro retinenda Terræ Sanctæ parte ea, quæ adhuc in Christianorum erat potestate. Anno 1277. cameræ ruina percussus sexto inde die Idibus Maji occubuit Viterbii, sepultusque est in Æde Sancti Laurentii.

CLXXXVIII.

(1) Ptolomæus Lucensis lib. 23. Hist. Ecclesiasticæ cap. 21. tom. 11. Scriptor. Rer. Italic. pag. 1176.

Panvinius in annotat. ad Platinam pag. 131. *Post Innocentii V. mortem, qui ei successit Hadrianus Papa V. Gregorii X. de conclavi constitutionem statim revocavit. Cujus revocationem, sive suspensionem, quod ante ejus coronationem facta fuisset, invalida erant, Joannes XXI. confirmavit. Atque sine conclavis reclusionione, qui deinceps ei successerunt Romani Pontifices, Nicolaus III. Martinus II. dictus IV. Honorius IV. & Celestinus V. creati sunt. A Celestino vero, eadem, qua Gregorius X. causa moto, ipsius Gregorii constitutionem de conclavis reclusionione denuo renovatam & approbatam, qui ei successit Bonifacius Papa VIII. ratam habens & confirmans, libro Decretalium sexto registravit. A quo deinceps tempore usque ad nostram memoriam perpetuo observata est. Hæc ex Glossa capituli Ubi periculum, cujus auctor fuit Joann. Andreas celebrissimus Jureconsultus. Vide annotat. 3. ad vitam Nicolai IV. pag. 438.*

CLXXXVIII.

NICOLAUS III.

ANNO CHRISTI 1277.

RODULPHI REGIS 5. MICH. PALÆOLOGI 17.

CERTAMEN de Pontifice subrogando inter octo Cardinales, (1) qui supererant, exortum, ad menses amplius sex tenuit. Ac longius prorogata discordia esset, nisi a Viterbiensibus petitis moram longiorem, inclusi in Prætorium Civitatis coacti fuissent Pontificis electionem properare. Ante diem igitur VII. Kal. Decembr. anno 1277. electus est *Joannes Cajetanus Ursinus*, Cardinalis Diaconus S. Nicolai in Carcere Tulliano, qui propterea *Nicolaus III.* appellari voluit. (2) Romam profectus VII. Kal. Januar. inauguratus est. Tanta erat morum gravitate, ut *Compositus* diceretur. Hic egit cum Rodulpho Rege Germanorum, ut rata haberet, quæ ejus nomine Otto Cancellarius in Concilio Lugdunensi Æcum. XIV. & ipsemet Lausanæ Gregorio X. jurejurando promiserat. Obsecutus Pontifici Rodulphus, edito diplomate (3) approbavit *confirmaciones, concessiones, privilegia, & vetera omnia*, quæ ab decessoribus suis Regibus Romanorum, seu Imperatoribus Romanæ Ecclesiæ concessa fuerant: & paullo post, cum rescivisset, opera Rodulphi Cancellarii sui, in Italiam missi cum potestate,

Rayn.an.
1277. §.
53.55.58.
Spond. §.
4.

Rayn.an.
1278. §. 1.
2. 5. 6. 57.
69. 73.
Spond. §.
2. 4. 6.

E e non-

(1) *Septem tantum* numerat Auctor Chronici Parmensis, qui scribebat sub finem sæculi XIII. apud Muratorium tom. 9. Scriptor. Rer. Italic. pag. 798.

(2) Hunc, cum adhuc parvulus esset, futurum Pontificem summum, prænuntiaverat S. Franciscus, referente Wadingo in Annalibus Minorum ad an. 1222. §. 3.

(3) Hoc, atque alia, de quibus commemoro, Rodulphi diplomata recitat Raynaldus, primum ad an. 1278. §. 45. alterum §. 51. tertium ad an. 1279. §. 3. quartum, quod est Electorum Imperii, habes tum apud Raynaldum ad an. 1279. §. 6. tum apud Bellarminum De Translatione Imperii lib. 3. cap. 3.

nonnullos Pontificis imperio subjectos populos defecisse ad se, novo diplomate iussit Romanæ Ecclesiæ jura restitui, & Gotifredum legavit, qui Cancellarii acta rescinderet. Hinc Nicolaus ut magis ac magis consuleret Ecclesiasticæ ditioni, omnesque in posterum controversias tolleret, diplomata Ludovici Pii, Ottonis Magni, & Henrici II. ad Rodolphum Regem misit, petens, ut ea comprobaret. Fecit id libens Rodolphus dato diplomate alio, in quo inter ceteras Romanæ Ecclesiæ Urbes *Ferrariam* etiam, & *Comaclum* recenset. Ac ne Rodulphi diplomata aliquando vocarentur in dubium, eadem voluit ab Imperii Electoribus confirmari. Idem Pontifex Carolum Sicilia Regem deduxit, ut Senatoriam Urbis dignitatem deponeret, editaque constitutione cavuit, ne in posterum talis dignitas Regibus aut Principibus externis conferretur, volens insuper eam annum magistratum esse, (4) Pari interim diligentia procuravit negotia Christianæ Republicæ. Nam pro confirmanda pace inter Græcam Latinamque Ecclesiam, composita in Concilio Lugdunensi, litteras dedit ad Michaelem Palæologum, Andronicum ejus filium, Patriarcham, ceterisque Græcos Præsules. Gregorii IX. sententiam de Sigraribus D. Francisci probavit. *Vacantes Ecclesias supra omnes predecessores suos velocius expedit.* (5) In conferen-

Rayn. ann.
1279. §.
52.

(4) Constitutio exstat lib. 6. Decretalium tit. *De iustitia & iustitiam potestate* cap. *Fundamenta*.

Guilielmus de Nangis in Chron. ad an. 1278. apud Dachærium tom. 3. Spicilegii pag. 44. *Carolus Regem Sicilia Papa Nicolaus a Victoria Tuscia comovens, constitutiones fecit tam de electionibus Prælatorum, quam de electione Senatoris Urbis Romæ, & se Senatorem ad vitam fieri procurans Senatoriam iussit per suos parentes fere per annos duos regere.*

(5) Ptolemæus Lucensis lib. 23. Hist. Eccl. cap. 30. tom. 11. Scriptor. *Res. Italic.* pag. 128a. ubi præterea dicit: *Multa vitæ sua eidem attribuitur Historia, quod magnus elemosynarius, quod devotissime celebrabat, & semper in Missa fiebat.*

Bona lib. 2. *Res. Liturgic.* cap. 16. §. 4. *Nicolaus III. ad impetrandam pacem inter principes Christianos statuit; in Missa solemniter, postquam Sacerdos dixit: Pax Domini sit semper vobiscum, ante Agnus Dei cantari psalmum Lætatus sum cum illis qui versantur, & Collecta pro pace. Idemque constituit Joannes XXII. pro tollendo*

dis Sacerdotiis viros pios & religiosos præoptavit doctioribus, dicere solitus, *doctrinam vitam probitatem destitutam venenum esse immedicabile*. Decessit Soriani prope Viterbium XI. Kal. Septembr. anno 1280. Pontificatus secundo, mense octavo, die nono vicefronsque Corpus Romam delatum in Æde S. Petri sepultum.

An. 1280.
§. 23. 27.
Spond. §.
6.

CLXXXIX.

MARTINUS IV.

ANNO CHRISTI 1281.

RODULPHI REGIS 9. MICH. PALÆOLOGI 21.

CUM duo Cardinales, quorum causa electio novi Pontificis protraheretur, in custodiam a Viterbiensibus ducti essent, VIII. Kal. Martii anno 1281. Ecclesie invitus præponitur *Martinus IV.* Gallus, Simon Brienfis, vulgo *de Bria* antea nuncupatus. (1) Viterbio profectus Urbem veterem, ibidem X. Kal. April. consecratur. (2) Hic fratrem suum, qui ad

Rayn. an.
1281. §. 1.
3. 6. 14.
25.
Spond. §.
1. 2. 4. 6. 9.

E e 2 se

schismate, ut testatur Angelus Rocca in Paralipomenis commentarii de Campanis.

(1) Franciscus Pagius in Vita hujus Pontificis §. 2. *Gulielmus Nangiacus in Chronico, S. Antoninus part. 3. tit. 10. cap. 4. Nucleus generat. 43. Et alii ex his vocant Martinum IV. Et re vera ita vocandus est, licet unus tantummodo ejusdem nominis Sanctus Pontifex cum præcesserit, quia Marinus I. Martinus II. & Marinus III. ab Auctoribus appellati sunt: unde Et in instrumento a Senatoribus Romanis die decima Martii anni 1281. Romæ confecto, antequam Pontifex consecraretur, a Raynaldo eodem anno §. 15. relato, dixerit vocatur Martinus IV. Vide annotat. 1. ad Marinum I. pag. 280.*

(2) Nonnulli, ut est apud Bzovium ad an. 1281. §. 1. scribere, Joannem Viterbiensem seu Vercehensem, Magistrum Ordinis Prædicatorum Generalem, in locum Nicolai III. electum fuisse Pontificem, sed mortuum, antequam acciperet nuntium electionis suæ. At commentum id, & fabula est, *Stolomai Lucensis, Et S. Antonini silentio, aliorumque gravissimorum Auctorum, qui de Romanis Pontificibus scripserunt, aut Ecclesiasticam Historiam edidere,*

se gratulabundus advolarat, modice donatum ad impensas itineris, domum dimisit. Ipsi Pontifici, tamquam privato cuidam viro, populus Romanus discordiæ tollendæ gratia contulit Senatoriam Urbis dignitatem, quam ipse restituit Carolo Siciliæ Regi, cui a Nicolao III. fuerat abrogata. Anathematizavit Michaellem Palæologum, quod defecisset ab Romanæ Ecclesiæ societate, quam & per Oratores in Concilio Lugdunensi, & ipse deinde per se coram Legatis Apostolicis juraverat usque servaturum. Damnavit quoque auctores conjurationis Siculorum in Gallos, qua erumpente in actum, III. Kal. April. die sacro Paschæ, dante signum Campana Vesperarum, Galli omnes ad unum nihil minus opinantes toto regno cæsi sunt, ipsæque mulieres Siculæ, quæ ex Gallis concepisse ferebantur, exenteratæ, parvulique, ne quid Francisci generis in Sicilia superesset, faxis illisi. (3) Eamdem anathematis pœnam irrogavit Petro Regi Aragonio, tum quod particeps fuisset immanitatis tam detestabilis, tum quod Siciliæ regnum invasisset, manentemque in incepto obstinate privavit Regno, & pugnantibus contra ipsum pro Carolo Rege Siciliæ legitimo, *Indulgentiarum* præmia concessit. Mortuus est Perusiæ anno 1285. IV. Kal. April. *anno quarto, mense, ac die septimo*, quam electus fuerat: eodemque loco sepultus miraculis claruit.

CXC.

auctoritate convicta; ut ait Natalis Alexander Hist. Ecol. sæc. XIII. & XIV. cap. 1. art. 11. tom. 7. pag. 31.

(3) Fazellus de Rebus Siculis Dec. 2. lib. 8. cap. 4. pag. 490. *Duarum horarum spatio eo tempore octo Francorum millia occisa fuisse constat. Inde adagio increbuit Vesper Siculus.*

Anno 4. hujus Pontificis celebratum est Concilium Melitanum a Gerardo Sabinensi Episcopo Sedis Apostolicæ Legato, & cap. 1. statutum, *ut omnes Græci Clerici in Regno Siciliae existentes Symbolo inferrent vocem Filiius procedis, eamque profiterentur firmiter, ut est apud Edemundum Martene tom. 7. Vet. Scriptor. & Monum. pag. 283.*

CXC.

HONORIUS IV.

ANNO CHRISTI 1283.

RÖDULPHI REG. 13. ANDRONICI 2.

HONORIUS IV. antea *Jacobus Sabellus* Romanus IV. Nonas April. anno 1285. Martino IV. Petrusuffectus, Romæ inauguratus est. Jussu ejus Arabica & aliæ exoticæ linguæ, ut ad Saracenos & Orientales Schismaticos in Catholica Fide erudiendos peritiles atque adeo necessariae, Parisiis tradi cœptæ. Confirmatus per eum Ordo Carmelitarum, qui prius in Concilio Lugdunensi II. Œcumenico XIV. remanserat in suspenso, (1) & vestis decentior, qua etiam nunc utuntur, eisdem tradita. (2) Approbatus quoque Ordo Eremitarum S. Augustini. Nova vero Mendicantium secta, quam nomine *Ordinis Apostolorum* nescio qui conflaverant, condemnata. Suprema post biennium Pontificatus fuit dies tertia Aprilis anni 1287.

Rayn. an.
1285. §.14.
Spond. §.6. 20. 21.
22.Rayn. an.
1286. §.36.
Spond. §.

1.

Rayn. an.
1287. §. 9.Spond. §.
4.

E e 3

CXCI.

(1) Ptolomæus Lucensis lib. 24. Hist. Eccl. cap. 14. Lege Gregorii X. constitutionem 23. in memorato Lugdunensi Concilio fancitam apud Labbeum tom. 11. Conc. part. 1. pag. 989. & apud Harduinum tom. 7. pag. 715. & 716.

(2) S. Antoninus in Chronicis part. 3. tit. 20. cap. 5. *Èo tempore cum fratres ordinis Carmelitarum deferrent habitum, qui minus convenire videbatur viris religiosi, scilicet cappam circulatam largis virgis albis, & griseis, quem habitum assererent fuisse Helia Prophetae habitantis in monte Carmelo in Syria (quod tamen neque in sacra Scriptura, neque in authentica scriptura reperitur) Papa Honorius IV. propter majorem honestatem mandavit; habitum illum dimittere, & deferre desuper cappas ex toto albas, & tunicas subter griseas cum scapularibus. Hi habuerunt initium sub quodam Patriarcha Hierosolymitano, cum in Syria habitabant Christiani Hierosolymis, & aliis multis civitatibus. Addit eos a Saracenis expulsos de monte Carmelo, unde Carmelita dicuntur; non quod ab Helia habuerint initium. Vide nostram Historiam Apostolicam in S. Joanne Baptista, annotat. 5. pag. 296. & annotat. 2. ad Innocentium XII. Pont. CCXLIV.*

CXCI.

NICOLAUS IV.

ANNO CHRISTI 1288.

RODULPHI REGIS 16. ANDRONICI 5.

Rayn. an.
1288. §. 1.
7. 24. 29.
32.
Spond. §.
1. 10. 11.

MENSES amplius decem post mortem Honorii IV. anno 1288. VIII. Kal. Mart. *Hieronymus Tineus* Asculanus, primus ex Ordine S. Francisci renuntiatus est Pontifex ad S. Sabinam, & biduo post coronatus apud S. Petrum, sumto nomine Nicolai Quarti in memoriam Tertii, a quo fuerat creatus Cardinalis.

(1) Semel atque iterum traditum sibi Pontificatum abnuit, demum Cardinalium precibus victus, coactusque inivit. Eo hortante Senatum Venetum decrevisse, ut Fidei censores essent in ditione Reipublicæ, iidemque de communi ærario sustentarentur, in trinis annalibus inventio. (2) Eundem non conservandæ solum, sed etiam propagandæ Fidei cura maxime intentum habuit. Varios enim ad varias gentes misit præcones Evangelii. Carolum II. cui *Claudo* additur cognomen, Siciliæ & Apuliæ Regem Reate coronavit in easdem conditiones, in quas Pater ejus fuerat a *Clemente IV.* inauguratus. Idem abrogasse traditur constitutionem Gregorii X. de Conclavi. (3) Illud haud cuiquam in dubio est, eum edita constitutione duas fecisse redituum

Rayn. an.
1289. §. 1.
49.
Spond. §.
2.

Ro-

(1) Spondanus ad an. 1288. §. 1.
(2) Apud Waddingum ad an. 1589. §. 14. Raynaldum ad an. 1588. §. 54. & Spondanum ad an. eumd. §. 6.
(3) Traditur ab Raynaldo ad an. 1275. §. 29. & ad an. 1289. §. 49. ex Nicolai IV. epist. 1. lib. 2. Addubitat Pagius in Vita hujus Pontificis §. 21. tum quia ejus epistolæ verba non recitantur ab Raynaldo, tum quia nulla mentio de abrogatione ea reperitur in tribus S. Cælestini V. diplomatis apud eundem Raynaldum in *Addendis* ad Tomum XV. in quorum primo atque altero S. Pontifex asserit, Gregorii X. constitutionem ab *Hadriano V.* & *Joanne XXI.* fuisse suspensam, in tertio vero eam etiam per eundem Joannem XXI. fuisse revocam, abrogatamque.

Romanæ Ecclesiæ partes, quarum altera Pontifici, altera Cardinalibus cederet, (4.) eundemque confirmasse litteras Alexandri IV. de veritate stigmatum S. Francisci. (5.) Anno 1291. Pontificatus ejus quarto expugnata ab Saladino Babylonæ Rege Hierosolyma, & Christiani expulsi Syria tota, Sacratissima quoque Deiparæ Virginis Ædícula, Dei conceptu inclýta, Angelorum ministerio VII. Idus Majas translata est in Dalmatiam, atque inter Tersactum & Flumen oppida, in planitie summa collis Adriaco mari impendentis collocata. (6.) Anno insequente pridie Nonas April. die sacro Parasceves obiit, cum annos quatuor, mensem, & dies quatuordecim Pontificatum egisset.

Rayn. an.
1291. §.
44. 68.
Spond. §.
10.

Rayn. an.
1292. §.
17.
Spond. §.
3.

CXCII.

S. CÆLESTINUS V.

ANNO CHRISTI 1294.

ADOLPHI REGIS 3. ANDRONICI II.

CUM annos duos ac menses tres discordia sententiarum certassent Cardinales, tandem anno 1294. E e 4 III.

(4.) Quod si aliquando servatum fuit, certe a multo tempore ab iis in desuetudinem: cum nihilominus habeant Cardinales jura sua atque uberes proventus, quibus dignitatem honeste sustineant: Spondanus ad an. 1292. §. 3. Constitutio est apud Reynaldum ad an. 1289. §. 49.

(5.) Vide annotat. 4. ad Vitam Alexandri IV. pag. 420.

(6.) Post annos tres ac menses septem anno 1294. IV. Idus Decembr. Angelorum itidem opera asportatur in Italiæ regionem Picenam, estque hodie sacrarium insigne, ditissimumque Christianorum donariis undique collatis. Vide Reynaldum ad an. 1291. §. 68. & ad an. 1294. §. 24. & Historiam nostram Familiæ Sacræ cap. 1. annotat. 5. pag. 5. atque in primis *Theatrum Historicum Sanctæ Domus Nazarenæ Petri Valerii Martorelli*, olim Episcopi Feretrani, anno 1732. Romæ editum, in cujus Tomo primo habes Histotias ejusdem Sanctæ Domus, in altero ac tertio Apologias scriptas a Georgio Francisco Xaverio Canonico de Marotti, Francisco Turriano, & Rutilio Benzonio adversus Vergerium, Petro

Ros-

III. Nonas Jul. *Celestino* V. munus Ecclesiæ admini-
strandæ consensu injungunt. Patria hic Molifinus, pro-
fessione Monachus, *Petrus de Murrone* cognominatus æ
monte ejusdem nominis duobus ab Sulmone millibus,
in quo genus vitæ asperrimum ducebat. (1) Delatam
sibi dignitatem summam, cum diu recusans nihil profe-
cisset, fessus precibus suscepit invitus. Aquilæ consecra-
ri voluit, quam Urbem iniit asello vectus, Regibus Si-
cilix & Hungariæ præeuntibus ad frena. (2) Tribus
editis constitutionibus ratam iussit esse Gregorii X. con-
stitutionem de Cardinalibus includendis in Conclave ad
celerem Pontificis electionem. (3) Confirmavit etiam
Ordinem ab se institutum, qui deinde *Celestinorum* ap-
pellatus est. Neapoli, quam Romæ sedere maluit. Pon-
tificatus curis distentus cum haud facile posset in se i-
psum secedere, assuetisque rerum divinarum contempla-
tio-

**Roestio, Jacobo Gretsero, Ludovico Centoflorentio, & Honorato
a S. Maria.**

(1) *Jacobus Stephaneschius, S. Georgii in Velabro Diaconus Car-*
dinalis, testis equalis & oculus in poemate historico de Celestino
V. hæc habet de ejus natali solo, initio capitis 3. libri 2. apud Bol-
landianos tom. 4. Maji pag. 453. col. 1.

Est Locus Aprutii, cui profert accola nomen

*Molifinum, Patria huic quondam, vel parte Laboris
Terræ*

Est Molifinum nomen Castri, unde Molifinus Comitatus, in quo
est Æternia, aliæque Civitates. Est vero Locus ille inter Aprutium
& Terram Laboris, proptereaque Stephaneschius, quasi anceps be-
ret, nuni Locum ipsum (Molifinum dico) Aprutio, an Terræ La-
boris adscribat. Pontaninus in Codice Canonizationum pag. 121.

(2) *Hoc ab eo factum est non quidem superba singularitate,*
quasi alios, qui aliter fecerant, reprobare voluerit, sed singulari hu-
milicate, qua a sancta rusticitatis monastica consuetudine nec faci-
le, nec cito avelli poruit. Hos quippe magnificos apparatus sive in
equis, sive in vestibus ac aliis exterioribus ornamentis, quos pleri-
que pompas vocant, a tempore B. Silvestri Papa sancti Patris non
solum summi Pontifices, sed & alii minores Episcopi non ad suam,
sed ad Christi & Ecclesiæ ejus gloriam extollendam intraduxisse cre-
dendi sunt: quos exterius cum temperantiæ moderamine observare,
interius tamen servata humilitate, non est vanitatis aut vitii, sed
est virtutis ac meriti: Petrus de Alliaco lib. 2. cap. 11. apud Ray-
naldum ad an. 1294. §. 11.

(3) Recitantur ab Raynaldo in *Addendis ad Tomum XV. W-*
de annotat. 3. ad Nicolaum IV. pag. 438.

tionibus vacare, ea res vitæ pristinæ desiderium fecit. De Pontificatu igitur deponendo cogitare cœpit. Tum vero in disquisitionem venit, posset ne Pontifex se abdicare. Possent, Cardinalium omnium concordia consilio & assensu, auctoritate Apostolica statuit & decrevit Cælestinus. (4) Quare Idibus Decembr. exemplo memorabili virtutis deposuit Pontificatum, mense quinto & die octavo, quam ei demandatus erat. (5) Postea latitantem perquiri iussit successor ejus Bonifacius VIII. inventumque in arcem Fumonis includi, ad pericu-

Rayn. an.
1295. §.
11. 13. 14.
Spond. §.
2. 3.

(4) Quod decretum inter constitutiones alias ad perpetuam vel memoriam de fratrum suorum consilio duxit redigendum Bonifacius VIII. ut patet ex cap. Quoniam 1. De Renuntiatione in 6. Vide Martinum Bonacinam De legitima Pontificis electione disputat. 1. quæst. 1. punct. 1. num. 21. Azorium Institut. Moral. part. 2. lib. 4. cap. 6.

Christianus Lupus in secunda Proœmiali dissertatione de Simoniacæ criminæ, & variis ad ipsum spectantibus, cap. 2. pag. 48. part. 4. Qui Cælestinum V. existimavit fuisse primum Papam renuntiatorem, & de istius renuntiationis validitate disputantes turbaverunt Ecclesiam, fuerunt omnino hallucinati. Nam etiam Joannem XIX. a fratre Benedicto VIII. jam defuncto terribiliter monitum sponte renuntiasse, scribit S. Petrus Damiani episc. 9. ad Nicolaum II. Vide annotat. 3. ad Joannem XIX. pag. 331.

(5) S. Antoninus in Chron. 3. part. tit. 20. cap. 8. Aliqui de hoc opere eum arguunt, quasi ex animi vilitate, & nimia sui dejectione hoc egerit, ut Dantes Poeta. (Infer. 3. 59.) Alii eum valde commendant de sua humilitate & puritate conscientia, ut Franciscus Petrarca. (De vita solitaria lib. 2. sect. 3. cap. 18.) Sed Ecclesie, quæ eum propter sanctitatem, & miracula canonizavit defunctum, opera ejus approbans, magis inbarendum est.

Benevenutus de Imola Commentariis in Comœdiam Dantis, circa annum Christi 1376. compositis, ut est in Excerptis apud Muratorium tom. 1. Antiquitatum Italicarum medii ævi pag. 1038. ait, Dantem non loqui de Cælestino. Quia licet Cælestinus fecerit maximam renuntiationem, non tamen ex vilitate fecit, imo ex magnanimitate. Fuit enim Cælestinus, si verum loqui volumus, vero magnanimus ante Papatum, in Papatu, & post Papatum. Primum probat, quia statim audita electione sua, conatus est fugere: alterum, quia vixit humilis in alto, solitarius inter turbas, & inter divitias pauper fuit: tertium, quia gaudio & lætitia summa abiit Pontificatu. Adjicit multis clarissis miraculis, dignumque extitisse Sanctorum catalogo numerari. Postea ita concludit: Patet ergo ex his, quod non sit standum opinioni vulgi. Nam vana voces vulgi non sunt audienda. Nec Vir sapientissimus Dantes credendus est, Virum sanctissimum damnasse ad opinionem vulgi ignari. Quis

riculum schismatis evitandum. (6) Ex ea custodia anno 1296. XIV. Kal. Junii evolavit ad superos : sepulcrusque est Ferentini in Cœnobio sui Ordinis.

CXCIII.

BONIFACIUS VIII.

ANNO CHRISTI 1294.

ADOLPHI REGIS 3. ANDRONICI II.

DIE decimo, quam se Pontificatu Cælestinus V. abdicavit, Conclave juxta Gregorii X. decretum ingressi Cardinales, postero die IX. Kal. Januar. Bonifacium VIII. Anagninum, Benedictum Cardinalem Cajetanum antea dictum, cooptarunt Neapoli. (1) Inde Romam profectus, IV. Nonas Januar. anno 1295. Pontifex inauguratus est. (2) Simul Pontificatum cepit

Rayn. an.

1294. §.

23.

Spondan.

§. 8.

Rayn. an.

1295. §. 1.

2. 55.

Spondan.

§. 1.

ergo fuerit iste tristissimus, dico brevius secundum judicium meliorum, quod fuit Esau. Iste enim fecit magnam resuscitationem, quando renuntiavit omnia primogenita sua fratri Jacob, &c. Igitur in eandem sententiam Victorellus in Addit. ad Ciaconium tom. 2. pag. 276. eandemque, ut legere licet apud Cardinalem Petram in Comment. ad Constitut. Apostol. tom. 3. pag. 329. num. 5. novissimo suctor P. Innocentius Barollini Abbas Cælestinorum, in libro lingua Italica conscripto Industrie Filologiche, Mediolani impresso anno 1701.

(6) Ptolomæus Lucensis Hist. Eccl. lib. 24. cap. 34. *In custodia ponitur & tenetur pro cavendo scandalo Romana Ecclesia, quia apud aliquos dubitabatur, an cedere potuisset, & sic poterat schisma in Ecclesia generari. Tentus igitur in custodia non quidem libera, honesta tamen, in Castro Fumonis in Campania.*

(1) S. Antoninus in Chron. part. 3. tit. 20. cap. 8. §. 1. *Vir utriusque prudens, & litteratus, & magni animi, zelator magnus, & conservator jurium Ecclesia.*

(2) Ciaconius in Vita Bonifacii VIII. pag. 297. tom. 2. *Primus Romanorum Pontificum, inchoato summo Sacerdotio, Fidei professionem fecit. Eam recitant Raynaldus in Appendice tom. 3. ad an. 1295. §. 1. Bzovius ad an. 1294. §. 8. & Oldoinus in additionibus ad Ciaconium pag. 311. eamque in sua Consecratione prestitisse Bonifacium VIII. sequens, opinor, Ciaconium dicit*

Na-

pit, gravissimas pœnas decrevit in eos, qui ausu sacrilego tentassent lædere Cardinales. (3) *Apostolorum, Evangelistarum, & quatuor Ecclesiæ Doctorum Gregorii Papæ, Augustini, & Ambrosii Antistitum, ac Hieronymi Sacerdotis festivitates sub Officio duplici per universas Orbis Ecclesias præcepit solemniter celebrari.* (4) Jubilæum, hoc est remissionis annum (5) instituit, (6) decrevitque lege temperata, lataque in perpetuum, ut centesimo quoque anno venia peccatorum donarentur, quicumque Romana Templâ venerabundi
invi-

Natalis Alexander in Hist. Eccl. sæc. XIII. & XIV. art. 14. pag. 35. tom. 7. At Franciscus Pagius in vita ejusdem Bonifacii §. 10. Ciaconium refellit, confirmans, illam Fidei professionem esse supposititiam, & Pontifices Romanos id etiam antea præstare consuevisse, ut palam est ex *solemni Fidei professione ab eis recitari solita, cum in Pontificem electi essent jam consecrandi*, quam ex Codice MS. Antonii Augustini refert Baronius ad an. 869. §. 59. & ex aliis editis a Garnerio in Libro Diurno Romanorum Pontificum. Pagius §. 12. existimat morem illum emittendæ professionis Fidei desisse in Urbanum II. quod ex ejus epistola Encyclica de electione sua, apud Mabillonium tom. I. Musæi Italici part. 2. pag. 42. constat *Urbanum II. non emisisse Fidei professionem a Romanis Pontificibus emitti solitam, sed tantum declarasse se in omnibus Gregorii VII. decessoris sui vestigiis inhasurum.*

Garneriq. in Appendice ad notas capit. 2. Libri diurni Rom. Pont. §. 39. & 35. pag. 170. videtur desisse eo temporis intervallo, quod ab ordinatione Bonifacii VIII. ad Constantiense Concilium fluxit. Nam Constantienses eam formulam, velut antiquatam, aliquatenus revocare velle ad usum visi sunt, cum sess. 39. statuerant, qua formula summus Pontifex, antequam ipsius electio publicaretur, fidem suam profiteretur. Vide annot. 4. ad S. Gregorium Magnum pag. 172. & Baronium ad an. 337. §. 68. & Lambertinum lib. 3. de Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. cap. 22. num. 3.

(3) Existat decretum cap. *Felicis recordationis* 5. De pœnis in 6.

(4) In cap. unie. De reliquiis & veneratione Sanctorum in 6.

(5) S. Isidorus Hispalensis Originum lib. 5. cap. 37. inter Auctores Lingvæ Latine Gothofredi pag. 945.

(6) Non instituit, uti quidam prave putant. Nam Jubilæum centesimo quoque anno etiam ante Bonifacium VIII. Romæ celebratum fuisse, satis compertum est ex constitutione ipsiusmet Bonifacii, quam habes *Extravag. communium* lib. 5. cap. *Antiquorum* 1. De pœnit. & remiss. & ex cap. 2. Libri *De centesimo, seu Jubilæo* anno a Jacobo Cajetano Cardinali S. Georgii ad velum aureum conscripti, qui existat tom. 25. Bibliothecæ Patrum pag. 936. Vide Phœbeum De anno Jubilæi cap. 4. & Cardinalem Petram in Constitut. 7. Bonifacii VIII. tom. 3. pag. 305. num. 9.

irruiserent plena religione, vetustate sancta. (7) *Statuit, ut in Urbe perpetuis futuris temporibus generale vigeret studium in qualibet facultate.* (8) Ludovicum IX. Galliarum Regem adscripsit in numerum sanctorum. Sardiniam, Corsicamque insulas Jacobo Regi Aragoniæ in perpetuum feudum concessit. (9) Libris quinque *Decretalium* Gregorii IX. annexuit sextum collectum jussu suo. Gravis inter eum & Columnenses Romanorum potentissimos discordia fuit, adeoque provexit, ut Jacobo & Petro Columnensibus Patruo, ac Nepoti, a quibus edito libello (10) traducebatur tamquam Pontifex vitio creatus, *Cardinalatum* abrogaret, omnesque Columnenses solum mutare compelleret, usus armorum

(7) Joannes Mariana De rebus Hispaniæ lib. 15. cap. 3.

Postea Clemens VI. annorum compendium fecit, & Jubilæum sæculare revocavit ad annum quinquagesimum, Urbanus VI. ad trigesimum tertium, ac tandem Paulus II. ad quintum supra viciesimum. Bonifacii VIII. Constitutio est in libro 5. Extravag. communium cap. *Antiquorum* 1. de pœnitentiis, & remissionibus, & apud Raynaldum ad an. 1300. §. 4.

(8) Constitut. 9. §. 1. pag. 205. tom. 1. Bullarii.

De Archigymnasio Romano multa Vincentius Cardinalis Petra in suo ad hanc Constitutionem commentario pag. 309. tom. 3.

(9) Clemens V. apud Raynaldum ad an. 1304. §. 16.

(10) Quo temere assererent, neque Cælestinum V. potuisse abire Pontificatu, neque ei Bonifacium VIII. subrogari, provocabantque ad Concilium Œcumenicum. Refertur libellus a Raynaldo in *Addendis* ad Tom. XV. Refellitur a Petro Paludano in *Tractatu De causa immediata Ecclesiastica Potestatis*. Criminationes, quibus Columnenses in Bonifacium utebantur, confutavit etiam Joannes Andreas *Lectura in Regulas libri sexti Decretalium*, quam *Mercuriales* vocavit, *De Renuntiis*. cap. 1. Supra ceteros Bonifacii causam defendit Ægidius Romanus seu Columna ab eodem Bonifacio constitutus Archiepiscopus Bituricensis in libro *De Renuntiatione Papa*, qui existat tom. 2. Biblioth. Pontificiæ Rocaberti pag. 1. Ejus libri cap. 23. cum vindicat etiam ab ea calumnia, quam nonnulli inferebant, quasi ejus fraude Cælestinus se se abdicasset Pontificatu. *Potesit*, inquit, *ex pluribus adhuc viventibus comprobari, Dominum Bonifacium Papam VIII. tunc in minoribus agentem, & Cardinalem existentem persuasisse Domino tunc Cælestino, quod non renuntiaret, quia sufficiebat collegio, quod nomen sua Sanctitatis invocaretur super eos. Et quia etiam pluribus audientibus hoc factum fuit, ideo in renuntiatione non fuerunt illi dolositates, nec illa machinamenta, nec illa fraudes, ut adversarii assererent.*

rum vi. Sed multo gravius eidem cum Philippo Pulcro Gallorum Rege dissidium fuit, orto initio ab constitutione ea, qua Bonifacius cavit, ne Clerici aliquid *Laicis solverent absque auctoritate Sedis Apostolicæ.* (11) *Exstant Regiæ majestatis, Pontificisque alternae epistola utrinque missa, plenæ convitiis mutuis, ignominiosæque, si modo veræ, ab ipsisque composita, & non conficta ab aliis, quod similis vero sit.* (12) Demum utrinque deventum est ad extrema. Bonifacius in conventu Parisiensi oneratus falsis criminibus. Philippus a Bonifacio percussus anathemate, regnum ejus interdictum sacris, adjudicatumque Alberto Austriæ Duci, Rodulphi filio. Hinc Pontifex per Sciarram Columnam, & Guilielmum Nogaretum Anagninæ habitus in custodia. (13) Triduo post a Civibus Agnaninis vindicatus in libertatem profectus est Romam: ibique die quinto ac tricesimo postquam captus fuerat, V. Idus Octobr. anno 1303. interiit, cum *annos octo, menses novem, & dies duodeviginti* Ecclesiam impavide administrasset. (14)

Rayn.an.
1301. §.
26. 32.
Spond. §.
5. 8. 11.

Rayn.an.
1303. §.
35-36. 41.
43. 44.
Spondan.
§ 5. 7. 12.

CXCIV.

(11) Cap. *Clericis* 3. De immunitate Eccl. in 6. Hujus dissidii historiam breviter explicatam habes cap. 7. §. 4. ejus libri, cui titulus: *Trattato dello Scisma tradotto dal Francese*, editi Romæ anno 1736. Vide Raynaldum ad an. 1296. §. 22. 24. 25. Spondanum ad an. eundem §. 4. Thomassinum De Vet. & nova Eccl. disciplinâ part. 3. lib. 1. cap. 43. §. 9.

(12) Paulus Æmilius De rebus gestis Francorum lib. 8. pag. 171.

(13) S. Antoninus in Chron. part. 3. tit. 20. cap. 8. §. 21. *Subito captura Pape divulgata est per orbem . . . . Episcopus Civitatis Morianensis, qui erat religiose & sanctæ conversationis, hæc cum audisset, coram multis ait: Hoc novum dabit magnum gaudium Regi Franciæ, sed extrema gaudii luctus occupabit: nam propter tantum excessum notabile judicium Dei irruet super eum & progeniem ejus: magnas luet pœnas, adversa multa patietur, & plurimi insurgent contra eum & filios ejus. Quod totum completum est non multo post tempore. Et hoc ideo scriptum est, ut hoc exemplo ceteri illud observent oraculum: Nolite tangere Christos meos. Qui enim vos tangit, tangit quasi pupillam oculi mei.*

(14) Jacobus Cardinalis S. Georgii ad velum aureum Bonifacio VIII. coævus lib. 1. De gestis a cessione Petri usque ad Canonizationem cap. 11. tom. 3. Scriptor. Rer. Italic. pag. 660.

. . . . *Lectio prostratus anhelus*

Pro-

CXCIV.

B. BENEDICTUS XI.

ANNO CHRISTI 1303.

ALBERTI REGIS 5. ANDRONICI 20.

Rayn. an.
1303. §.
45. 46.
Spondan.
§. 17. 18.
20. 21.

BENEDICTUS XI. Tarvisinus (1) Boccasii de Boccasinis Notarii filius, *Nicolaus* antea dictus, *in Prædicatorum familia, nescio sanctius, an eruditius institutus*, (2) anno 1303. XI. Kal. Novembr. Catholicæ Ecclesiæ regendæ præfectus est; cum prius resistisset ac repugnasset, ne præficeretur. (3) *Pontifex factus*

Procubuit: fassusque fidem, veramque professus Romana Ecclesia, Christo tunc redditur almus Spiritus.

Papebrochius in hunc locum, die 19. Maii pag. 477. *Bonifacii famam multis calumniis laceratam videtur vindicare voluisse Deus detectione integri ejus corporis post annos fere 300. facta anno 1605. eodem, quo obierat die 11. Octobris, cujus inventionis Acta vide æt. apud Raynaldum ad an. 1303. n. 41. Credibile est ab eo mortente iteratam fidei formulam, quam Brovius, ex eoque Oldainus ad Concilium recitans. Vide Cardinalem Lambertinum De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 4. part. 1. cap. 30. num. 7. pag. 279.*

(1) Bernardus Guidonis Ordinis Prædicatorum, qui floruit anno 1323. in Vita hujus Pontificis tom. 3. Scriptor. Rer. Italic. pag. 672. *Benedictus XI. natione Lombardus de Triviso Civitate.* Id quod multis probat Antonius Scoti Canonicus Tarvisinus in Præfat. libri, quem inscripsit *Memorie del Beato Benedetto XI. Pontefice Massimo*, contendens illos refellere, qui cum tradunt humili loco natum.

(2) Ægidius Viterbiensis Cardinalis apud Victorellum in Addit. ad Ciaconium tom. 2. pag. 342.

(3) Hoc proffertur Benedictus ipse XI. in epistola ad Archiepiscopum Mediolanensem, & ejus Suffraganeos apud Raynaldum ad an. 1301. §. 48.

Papebrochius in Conatu ad Benedictum XI. num. 1. pag. 395. *Notant omnes, in hujus Pontificis electione captam observari legem Gregorii X. quam renovarat Cælestinus V. confirmarat Bonifacius VIII. de novendiã interponendo inter Pontificis prioris mortem & conventionem ad conclave pro successoris electione. Itaque ipse pos-*

factus vita superioris rationem non modo non deseruit, verum etiam adauxit. (4) Modestiae ejus argumentum exemplo unius rei notasse satis erit. Matrem, quae Perusiam accesserat, ut eum videret, ac viseret, indutam vestibis pretiosis agnoscere se negavit; rejecitque, usitatis opertam amplexus est peramanter, habuitque in honore. (5) Pacis fuit studiosissimus. Reconciliavit ad Ecclesiasticam unitatem, non tamen ad Cardinalatum restituit, Jacobum & Petrum de Columna, restituens eis illa, quae ipsorum fuerant, quae Ecclesia tunc tenebat. Similitatem & dissidium, quae suborta fuerant inter Regem Franciae Philippum, & Bonifacium Papam sedavit, & privilegia ac libertates, quibus Regem privaverat Bonifacius praedecessor, eidem Regi restituit, & concessit sicut antiquitus. (6) Sciarram vero Columnam, & Gulielmum Nogaretum, ceterosque auctores captivitatis Bonifacii VIII. detrectantes sistere se Tribunali Apostolico damnavit. Idem controversiam, quae jamdiu exarserat inter Clerum & Religiosa Sodalitiam, an qui apud Monachos sacra exomologesi crimina expiant, ad illa iterum Parocho aperienda obstricti essent, in Parisiensi primum Academia ventilatam diremit, pronuncians necessitatis non esse ea repetere. (7) Idemque licet de necessitate non sit iterum eadem confiteri peccata, tamen propter erubescenciam, quae magna est penitentiae pars, ut eorundem peccatorum iteretur confessio, reputavit salubre. (8) Primus indulguit, ut sacra D. Francisci stigmata quotannis colerentur ritu solemniori. (9) Curam vero recuperanda Terrae Sanctae non tantum non

Rayn. an.
1304. §. 9.
10. 13. 31.
35.
Spond. §.
3.

in-
frigidis ingressus Cardinalium ab iisdem electum se, scribit in citata epistola.

(4) Memoratus Aegidius Cardinalis Viterbiensis loco citato.

(5) S. Antoninus in Chron. part. 3. tit. 20. cap. 9. & Albertus Krantzus lib. 8. Metropolis cap. 46. pag. 224.

Lambertinus lib. 3. De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. cap. 10. num. 5. pag. 67.

(6) Bernardus Guidonis loco citato.

(7) Raynaldus ad an. 1304. §. 21. ex Extravagante inter cunctas 1. De Privilegiis inter Communes.

(8) Sunt verba ipsa memoratae Extravagantis inter cunctas.

(9) VVadingus tom. 6. Annal. Minorum ad an. 1304. §. 14. pag. 39.

intermisit, verum etiam majoribus studiis in id incubuit, si qua ratione dissidentes Principes Europæos conciliaret, & ab eis ingentia auxilia in Syriam transmitteret. In eam rem Exactores sacræ pecuniæ ad omnia regna destinavit, qui decimas a Bonifacio VIII. ubique terrarum impositas colligerent, atque mensariis Romanæ Ecclesiæ in sumtus belli Orientalis numerarent. Quod autem non ignoraret, aliquos perditos Christianorum in cedes & damna Crucesignatorum cum Saracenis fere conspirasse, eisque arma, & reliqua bello gerendo necessaria ministrasse, in eos gravissimum anathema strinxit, atque inimicos Crucis Christi eos fore renunciavit. (10) Majora his molientem mors prævenit pridie Nonas Quintil. anno Christi 1304. ætatis sexagesimo quarto, mense Pontificatus octavo, die decimo, septimoque. (11) Sepultus est in Ecclesia Prædicatorum Perusiæ, eodem, quo obiit loco.

CXC.V.

(10) Bzovius ad an. 1304. §. 1. & 2.

(11) Veneno absumtum, quod ei quorundam Cardinalium invidia, vel Florentinorum malevolentia paraverit, scriptis proditum: Utrumque sit, id certo constat, fuisse Pontificem sanctissimum, & miraculis post mortem patratis inclytum. Quare anno 1734. ætatum est de eo referendo inter Sanctos, ut legere licet apud Lambertinum De Serv. Dei Betif. & Beat. Canoniz. lib. 2. cap. 24. §. 46. num. 179. pag. 189.

Idem Lambertinus cap. 42. num. 8. pag. 295.: Benedicto XL obloquitur Ferretus Vicentinus in Historia nuper a Codice MS. publici juris facta inter Rev. Italic. Scriptores tom. 9. pag. 1011. Sed Dinus Compagnius Patritius Florentinus Auctor cœvus in principio libri 3. Chronicæ rerum gestarum ab an. 1258. ad an. 1312. cit. tom. 9. pag. 509. egregias egarrat Benedicti virtutes; enormis autem Ferrati menda, ejusque satyrica animositas in Romanos Pontifices est strenue descripta in Annotationibus ad ejus Codicem prædicto tom. 9. editis.

Cultum ab immemorabili tempore Benedicto XI. delatum Clemens XII. approbavit, indulsitque, ut Festum ejus Officio & Missa a tota Prædicatorum familia, atque a Clero Tarvisino, & Perusino celebraretur.

Superfunt adhuc ejus nepotes in vico S. Viti Valeduplavenis agri Tarvisini, qui duodeviginti passuum millibus abest a Tarvisio in Septemtrionem. Hos Veneta Respublica favore quodam inuito in Pontifices habet eximios immunitatibus multis datis. Et Carolus Cardinalis Rezzonicus Episcopus noster nuper unicum ejus nepotem in Seminarium nostrum gratis admitti jussit.

C X C V.

C L E M E N S V.

ANNO CHRISTI 1305.

ALBERTI REGIS 7. ANDRONICI 22.

INTER Cardinales, qui Perusiæ coierant ad creandum Pontificem, orta dissensio est, aliis Italum & Bonifacii VIII. memoriæ haud contrarium, aliis Gallum & Philippo Pulcro amicum eligere contententibus. Diremto post menses undecim per Nicolaum Cardinalem Pratensem certamine, Nonis Jun. anno 1305. summa rei Christianæ defertur Bernardo de Agutis, seu de Gotto, Archiepiscopo Burdigalensi. Acceptum Burdigalæ X. Kal. Quintil. decretum electionis suæ promulgavit die postero, imposito sibi Clementis V. nomine. (1) Inde profectus Lugdunum, eodemque accitis Cardinalibus, XVIII. Kal. Decembr. inauguratur in Æde S. Justi. Cernens hic Italiam factionibus perturbatam, substitit in Gallia, sedemque Pontificiam transtulit Avenionem, ubi hæsit annos circiter septuaginta. (2) Ipse modo Lugduni, modo Burdigalæ, sed

Rayn. an.
1305. §.
1. &
seqq.
Spond. §.
1. & seqq.
An. 1306.
§. 1. 10.

F f Ave-

(1) In ultima Extravagantium communium cap. 4. anno Pontificatus 2. ita decernit: *Quia nonnulli . . . asserere non verentur, quod summus Pontifex ante sue Coronationis insignia se non debet intromittere de provisionibus, reservationibus, dispensationibus, & aliis gratis faciendis, nec se in litteris Episcopum simpliciter, sed Electum Episcopum scribere; nec etiam uti Bulla, in qua nomen exprimat ipsius: Nos talium temeritates compescere cupientes, singulos, qui occasione hujusmodi aliquas litteras nostras super negotiis quibuscumque confectas, quæ a nobis ante Coronationis nostræ insignia emanarunt, ausi fuerint impugnare, excommunicationis sententia innodamus.* Lege vitam Nicolai II. pag. 349.

(2) S. Petrus Venerabilis Abbas Cluniacensis lib. 1. epist. 1. ad Innocentium II. tom. 22. Bibl. Patr. pag. 826. *Ubi cumque occurreris habitatio vestra, manebit ubique vobiscum obedientia & devotio nostra: quoniam & secundum Poetam (Lucan. l. 5. v. 28.)*

----- Vejros habitante Camillo,

Illic

- Avenione præsertim commoratus est. Jacobo II. Regi Aragoniorum affirmavit regnum Sardinæ. Regem Christianissimum recepit in communionem Ecclesiæ. Cardinales *Jacobum & Petrum de Columna patrum & nepotem*, quos olim Bonifacius VIII. deposuerat, ipse reposuit in Cardinalatu: (3) nullo tamen pacto adduci potuit, ut Bonifacii VIII. quod maxime Rex postulabat, memoriam damnaret, ejusque acta aboleret. Andronicum Orientis Imperatorem in schismate pertinacem execratus est. Approbavit electionem Henrici VII. Regis Romanorum, conditione adjecta, ut intra biennium insignia Imperii acciperet Romæ. Accepit autem anno 1312. die festo Apostolorum Petri & Pauli in Ecclesia Lateranensi a Cardinalibus in id a Pontifice Romanam missis, suamque fidem, antequam sacro iunge retur
- Rayn.an. 1307. §. 7.
10.
Spondan. §. 1. 4.
Rayn.an. 1309. §. 11. 13.
An. 1312. §. 21. 37.
40.
Spond. §. 2. 3.

Illic Roma fuit. -----

& Petrus in carcere, Clemens in exilio, Marcellus in catabulo, non minus quam Laterani, Ecclesie præfuerunt, & oves Christi eis ut veris Pastoribus obediunt.

Auctor Glossæ ad Joannis XXII. Extravag. *Execrabilis De Præbendis & dignitat. Ubi est summus Episcopus, qualis est Papa, ibi est Romana Ecclesia, ibi est Sedes Apostolica.*

*Nihilominus tamen, ut ait Bellarminus De Rom. Pont. lib. 4. cap. 4. pia & probabilissima est sententia, non posse separari Petri Cathedralam a Roma, & proinde Romanam Ecclesiam absolute non posse errare. Quia, ut scribit Victorellus in Addit. ad Giac. tom. 2. pag. 591., Concilia & Patres non obscure docere videntur, Christum Dominum instituisse, ut D. Petri successor Pontifex Maximus Romanus Episcopus perpetuo sit. Est quidem Pontifex Christianorum omnium Antistes, & quamvis longe ab Roma degens Romanus est Episcopus: at idem eandem ob causam nullo in loco convenientius sedet, quam Romæ, cum Roma præter eum, alium non habeat Episcopum, quemadmodum disputat Petrarcha lib. 7. Rer. Seril. epist. 1. Quare Itali hujus ævi Scriptores jure conqueruntur de absentia Pontificum ab Urbe Roma, & injuriæ ob id reprehenduntur ab nonnullis Scriptoribus externis, qui numquam assent rationes, quibus probent, haud convenientissime Romæ commorari. Etenim, ut ait Petrarcha loc. cit. pag. 819. Pontificis sedes antiqua & vera, & propria, & publice utilis, & univérse expediens Roma est. Perperam igitur Baluzius initio Præfationis ad Vitas Papparum Avenionensium pronuntiat, *Septuaginta illos annos, quibus Curia Romana sedet Avenione, ab Italis deterrima comparatione vocari exilium Babylonicum.**

(3) Bernardus Guidonis in vita hujus Pontificis inter Script. Rer. Italic. tom. 3. pag. 674.

retur oleo, obligavit Sedi Apostolicæ, pollicitus, se ei obsequentissimum fore. (4) Interim Clemens Cælestinum V. retulit inter Divos, & Concilium Œcumenicum XV. Viennæ Allobrogum celebravit. (5) Obiit anno 1314. XII. Kal. Majas ad Rupem Mauram Dicecesis Nemaufensis, dum Burdigalam pergeret, anno octavo, mense decimo, die quinto decimo, ex quo Pontificatus

Rayn. an.
1314. §.
14.
Spondan.
§. 1.

F f 2

fica-

(4) Formulam, ritumque servandum a Cardinalibus in Imperiali inunctione ex diplomate ipsius Clementis affert Raynaldus ad an. 1311. §. 7. & §. 13. ubi hæc leguntur: *Missaque finita Pontificalem benedictionem reverenter Imperator accipiat, & statim procedat ad locum, ubi debet summus Pontifex equitare: & cum ipse Pontifex equum ascenderit, teneat stapedium sella ejus, & arrepto freno, aliquantulum ipsum adextret.*

(5) Anno 1311. Interfuerunt, præter Cardinales, Patriarchæ Alexandrinus, & Antiochenus Latini ritus. Quot Episcopi interfuerint, haud parvo inter scriptores discrepat numero. Alibi centum & quatuordecim, alibi tercentos reperio. Illud satis constat, numerum Episcoporum & Præsulum inferioris ordinis magnum fuisse, quem auxere Philippus Pulcher Rex Francorum, & aliorum Principum Oratores. Præfuit ipse summus Pontifex. Intra menses circiter septem perfectum est tribus sessionibus.

Concil.
Œcum.
XV.

In prima disceptatum de causa Templariorum, subsidio Terræ Sanctæ, & Ecclesiæ disciplina. In altera Clemens lata, sacro approbasse Concilio, sententia abolevit Ordinem Templariorum criminibus turpissimis convictum duobus testium millibus, eorumque opes amplissimas adjudicavit Equitibus Hospitalariis S. Joannis Hierosolymitani, qui postea in insula Rhodo, quam de Turcis ceperant, sedem posuere. Inde Rhodii Equites appellati, qui nunc sunt *Melissenfes*. In tertia variæ conditæ constitutiones ad mores, Fidemque Catholicam pertinentes. Anathemate damnatus Petrus Joannes Olivi, negans animam rationalem esse formam corporis, & divinam gratiam in animam Baptismo infundi. Eadem posna affecti Fratitelli, Dulcinistæ, Beguardi, & Beguinæ: quorum turpes errores recensentur in Clementina de hæreticis cap. Ad nostrum 3. Confirmatæ Gregorii X. leges de comitiis Pontificalibus, & refertur decretum in Clementina de electione cap. Ne Romani 2. Statutum, ut in Scholis Romanæ Curiæ, & Academiis Parisiensi, Oxoniensi, Bononiensi, & Salmanticensi essent publici linguarum Hebraica, Arabica, & Chaldaea professores, quemadmodum legitur in Clementina De magistris cap. Inter sollicitudines 1. Decretum insuper, Festum Corporis Christi ab Urbano IV. institutum debito honore & cultu peragendum esse ab Christianis omnibus. Ex his, aliisque constitutionibus librum septimum *Decretalium* Clemens V. confecit, quem Joannes XXII. ejus successor in lucem emisit inscriptum nomine *Clementinarum*, ex quibus hæc fere desumimus.

ficatum conscenderat. Corpus ejus translatum Uzestam, vicum Vafatensis Dicecesis, ibique sepultum in Ecclesia B. M. Virginis. (6)

CXCVI.

JOANNES XXII.

ANNÒ CHRISTI 1316.

IMP. OCCID. VACANTE, ANDRONICI 32.

Rayn. an.
1316. §. 1.
2. 5.
Spond. §.
1. 2.

DISSIDENTIBUS inter se post Clementis V. mortem Cardinalibus, interregnum annorum amplius duorum fuit. Anno demum 1316. VII. Idus Sextil. Lugduni Pontifex creatus est *Jacobus de Eusa*, Ecclesiastici ac divini juris præstans scientia, *Episcopus* Cardinalis Portuensis, Cadurci loco haud infimo natus. (1) Joannem XXII. se appellari voluit, ac VII.

Idus

(6) Zerola in Praxi Episcopali verbo *Episcopus* num. 15. *Episcopi usque ad Clementem V. & Joannem XXII. erant in dignitate supra Cardinales.*

Barbosa lib. 1. Juris Ecclesiastici universi cap. 3. num. 7. *Usque ad tempora Bonifacii VIII. nullus erat Episcopus, qui vellet fieri Presbyter Cardinalis, quia putabant non licere descendere a majori dignitate ad minorem.*

(1) Tradunt nonnulli, convenisse inter Cardinales illum fore Pontificem, quem *Jacobus de Eusa* nominasset, hunc vero Neapolionis Ursini consilio semet ipsum elegisse. At cur Ludovicus Bavarus, alique Joannis obtrectatores hoc ei consilium tam cupidum, tam audax non exprobrarunt? Cur Joannes ipse in epist. ad Robertum Regem Siciliæ, quæ est apud Raynaldum ad an. 1316. §. 8. scripsit, se *concorditer nemine discrepante in summum Pontificem electum*? Cur subjecit idem, se, cum vires suas ad Pontificii muneris difficultatem perpendisset, *timore ac tremore concussus vehementer hesitasse*, deberet ne tantum onus suscipere? Cur denique Alvarus Pelagius, qui Joanni æqualis fuit, lib. 1. De Planctu Ecclesiæ cap. 1. certum, ait, *& notorium toti mundo est, quod dictus Joannes Dominus Papa electus fuit concorditer a Cardinalibus omnibus?*

S. Antoninus, referente Baluzio in annotat. ad Vitas Papatum Avenionensium pag. 689. omnium primus prodidit, Joannem XXII. fuit.

Idus Septembr. coronari. Duo præsertim hunc habere sollicitum, excitata per *Fratres Minores* de sua, Christi, & Apostolorum paupertate controversia, diffusumque grave, quod ipsi fuit cum Ludovico Bavaro. Contendebant illi, Christum, & Apostolos non fuisse dominos rerum earum, quibus eos esse usos, Scriptura tradit: quo fiebat, ut bonorum dominium, usu dumtaxat sibi retento, rejicerent in Pontificem Romanum. Quæstionem utramque Joannes diremit. Namque pronunciavit, constitutionem, qua Nicolaus III. summum rerum concesserat *Minoribus*, & dominium revoverat Ecclesiæ Romanæ, (2) non esse intelligendam de rebus, quæ usu consumuntur, (3) decrevitque eos, qui assererent, Christum & Apostolos *in speciali non habuisse aliqua, nec in communi*, hæreticis annumerandos esse, (4) damnavitque contradicentes. (5) Sequitur Ludovici Bavari cum Joanne diffidium ortum ex discordia Electorum, qui convenerant ad erigendum Imperatorem. In locum Henrici VII. anno

Rayn. an.
1322. §.
53. &
seqq.
Spod. §.
15. &
seqq.

Rayn. an.
1324. §.
12. 14. 21.
27. 28. 31.
Spod. §.
3. 4.

F f 3

1313.

fuisse filium futoris veteramentarii. Villanius filium cauponis facit. Natam *de militari progenie*, hoc est prisca nobilitate, scribit Albertus Argentinensis, qui & ejusdem ætatis fuit, & Avenione aliquid inaudire potuit de Joannis familia, missus eodem ab Episcopo Argentinensi sub Benedicto XII.

(2) Cap. *Exiit* 2. De Verb. Significat. in 6. Hanc Nicolai III. constitutionem explicavit, confirmavitque Clemens V. in *Clementina Exiit de Paradiso* De verbor. significat.

(3) Extravagant. *Ad Conditorem* De Verb. Signif. Raynaldus ad an. 1322. §. 70. *Postquam extincta jam esset præteritorum invidia temporum, & calumnie impiorum in sedem Apostolicam sepulta oblivione, Romani Pontifices pristinae in Minoritas benevolentia officia explicuere. Inter quos Martinus V. restituta Decretali Nicolai, Exiit, & constitutione Joannis Ad conditorem canonum abrogata, dominium rerum ad Minoritas spectantium suscepit: quem plures alii Pontifices secuti sunt, ut ea singulari clientela rectis Minorite ad divinum cultum liberius incumbenter.*

Natalis Alexander dissertat. XI. in Hist. Eccl. sæc. XIII. & XIV. contra Novatores probat, *Joannis XXII. constitutiones de paupertate Christi & Apostolorum, dominioque, vel usu FF. Minorum in dogmate Fidei non esse contrarias Nicolai III. constitutioni Exiit*, qui seminat. Idem facit Bellarminus lib. 4. De Rom. Pont. cap. 14. ubi eundem Joannem XXII. ab aliis calumniis defendit.

(4) Extravag. *Cum inter nonnullas*. De Verb. Signif.

(5) Extravag. *Quia quorundam*. De Verb. Signif.

irviserent plena religione, vetustate sancta. (7) *Statuit, ut in Urbe perpetuis futuris temporibus generale vigeret studium in qualibet facultate.* (8) Ludovicum IX. Galliarum Regem adscripsit in numerum sanctorum. Sardiniam, Corsicamque insulas Jacobo Regi Aragonie in perpetuum feudum concessit. (9) Libris quinque *Decretalium* Gregorii IX. annexit sextum collectum jussu suo. Gravis inter eum & Columnenses Romanorum potentissimos discordia fuit, adeoque provexit, ut Jacobo & Petro Columnensibus Patruo, ac Nepoti, a quibus edito libello (10) traducebatur tamquam Pontifex vitio creatus, *Cardinalatum* abrogaret, omnesque Columnenses solum mutare compelleret, usus armorum

(7) Joannes Mariana De rebus Hispaniarum lib. 15. cap. 3.

Postea Clemens VI. annorum compendium fecit, & Jubilæum seculari revocavit ad annum quinquagesimum, Urbanus VI. ad trigésimum tertium, ac tandem Paulus II. ad quintum supra vicésimum. Bonifacii VIII. Constitutio est in libro 5. Extravag. communium cap. *Antiquorum* 1. de pœnitentiis, & remissionibus, & apud Raynaldum ad an. 1300. §. 4.

(8) Constitut. 9. §. 1. pag. 205. tom. 1. Bullarii.

De Archigymnasio Romano multa Vincentius Cardinalis Petra in suo ad hanc Constitutionem commentario pag. 309. tom. 3.

(9) Clemens V. apud Raynaldum ad an. 1304. §. 16.

(10) Quo temere assererent, neque Cælestinum V. potuisse abire Pontificatu, neque ei Bonifacium VIII. subrogari, provocabantque ad Concilium Œcumenicum. Refertur libellus a Raynaldo in *Addendis* ad Tom. XV. Refellit a Petro Paludano in Tractatu *De causa immediata Ecclesiasticæ Potestatis*. Criminationes, quibus Columnenses in Bonifacium utebantur, confutavit etiam Joannes Andreas *Lectura in Regulas libri sexti Decretalium*, quam *Mercuriale* vocavit, *De Renuntiis*. cap. 1. Supra ceteros Bonifacii causam defendit Ægidius Romanus seu Columna ab eodem Bonifacio constitutus Archiepiscopus Bituricensis in libro *De Renuntiatione Papa*, qui exstat tom. 2. Biblioth. Pontificiæ Rocaberti pag. 1. Ejus libri cap. 23. eum vindicat etiam ab ea calumnia, quam nonnulli inferebant, quasi ejus fraude Cælestinus se se abdicasset Pontificatu. *Potesst*, inquit, *ex pluribus adhuc viventibus comprobari, Dominum Bonifacium Papam VIII. tunc in minoribus agentem, & Cardinalem existentem persuasisse Domino tunc Cælestino, quod non renuntiaret, quia sufficiebat collegio, quod nomen sua Sanctitatis invocaretur super eos. Et quia etiam pluribus audientibus hoc factum fuit, ideo in renuntiatione non fuerunt ille dolositates, nec illa machinamenta, nec illa fraudes, ut adversarii assererent.*

rum vi. Sed multo gravius eidem cum Philippo Pulcro Gallorum Rege dissidium fuit, orto initio ab constitutione ea, qua Bonifacius cavit, ne Clerici aliquid *Laicis solverent absque auctoritate Sedis Apostolicae*. (11) *Exstant Regiæ majestatis, Pontificisque alternae epistola utrinque missæ, plenæ convitiis mutuis, ignominiosæque, si modo veræ, ab ipsisque compositæ, & non confictæ ab aliis, quod similis vero sit*. (12) Demum utrinque deventum est ad extrema. Bonifacius in conventu Parisiensi oneratus falsis criminibus. Philippus a Bonifacio percussus anathemate, regnum ejus interdictum sacris, adjudicatumque Alberto Austriæ Duci, Rodulphi filio. Hinc Pontifex per Sciarram Columnam, & Gulielmum Nogaretum Anagninæ habitus in custodia. (13) Triduo post a Civibus Agnaninis vindicatus in libertatem profectus est Romam: ibique die quinto ac tricesimo postquam captus fuerat, V. Idus Octobr. anno 1303. interiit, cum *annos octo, menses novem, & dies duodeviginti* Ecclesiam impavide administrasset. (14)

Rayn.an.
1301. §.
26. 32.
Spond. §.
5. 8. 11.

Rayn.an.
1303. §.
35-36. 41.
43. 44.
Spondan.
§ 5. 7. 12.

CXCIV.

(11) Cap. *Clericis* 3. De immunitate Eccl. in 6. Hujus dissidii historiam breviter explicatam habes cap. 7. §. 4. ejus libri, cui titulus: *Trattato dello Scisma tradotto dal Francese*, editi Romæ anno 1736. Vide Raynaldum ad an. 1296. §. 22. 24. 25. Spondanum ad an. eundem §. 4. Thomassinum De Vet. & nova Ecclesiæ disciplina part. 3. lib. 1. cap. 43. §. 9.

(12) Paulus Æmilius De rebus gestis Francorum lib. 8. pag. 371.

(13) S. Antoninus in Chron. part. 3. tit. 20. cap. 8. §. 21. *Subito captura Papæ divulgata est per orbem . . . . Episcopus Civitatis Morianensis, qui erat religiosæ & sanctæ conversationis, hæc cum audisset, coram multis ait: Hoc novum dabit magnum gaudium Regi Franciæ, sed extrema gaudii luctus occupabit: nam propter tantum excessum notabile judicium Dei irruet super eum & progeniem ejus: magnas luet pœnas, adversa multa patietur, & plurimi insurgent contra eum & filios ejus. Quod solum completum est non multo post tempore. Et hoc ideo scriptum est, ut hoc exemplo ceteri illud observent oraculum: Nolite tangere Christos meos. Qui enim vos tangit, tangit quasi pupillam oculi mei.*

(14) Jacobus Cardinalis S. Georgii ad velum aureum Bonifacio VIII. coævus lib. 1. De gestis a cessione Petri usque ad Canonizationem cap. 11. tom. 3. Scriptor. Rer. Italic. pag. 660.

. . . . *Lectio prostratus anbelus*

Pro-

CXCIV.

B. BENEDICTUS XI.

ANNO CHRISTI 1303.

ALBERTI REGIS 5. ANDRONICI 20.

Rayn. an.
1303. §.
45. 46.
Spondan.
§. 17. 18.
20. 21.

BENEDICTUS XI. Tarvisinus (1) Boccafii de Boccafianis Notarii filius, *Nicolaus* antea dictus, *in Prædicatorum familia, nescio sanctius, an cruditius institutus*, (2) anno 1303. XI. Kal. Novembr. Catholicæ Ecclesiæ regendæ præfectus est; cum prius restitisset ac repugnasset, ne præficeretur. (3) *Pontifex factus*

*Procubuit: fassusque fidem, veramque professus
Romane Ecclesiæ, Christo tunc redditur almus
Spiritus.*

Papebrochius in hunc locum, die 19. Maii pag. 477. *Bonifacii famam multas columnis laceratam videtur vindicare voluisse Deus detestione integri ejus corporis post annos fere 300. facta anno 1605. eodem, quo obierat die 11. Octobris, cujus inventionis Acta vide apud Raynaldum ad an. 1303. n. 41. Credibile est ab eo moriente iteratam fidei formulam, quam Brovius, ex eoque Oldoinus ad Ciaconium recitans. Vide Cardinalem Lambertinum De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 4. part. 1. cap. 30. num. 7. pag. 279.*

(1) Bernardus Guidonis Ordinis Prædicatorum, qui floruit anno 1323. in Vita hujus Pontificis tom. 3. Scriptor. Rer. Italic. pag. 673. *Benedictus XI. natione Lombardus de Triviso Civitate.* Id quod multis probat Antonius Scoti Canonicus Tarvisinus in Præfat. libri, quem inscripsit *Memorie del Beato Benedetto XI. Pontefice Massimo*, contendens illos refellere, qui eum tradunt humili loco natum.

(2) Ægidius Viterbiensis Cardinalis apud Victorellum in Addit. ad Ciaconium tom. 2. pag. 342.

(3) Hoc proficitur Benedictus ipse XI. in epistola ad Archiepiscopum Mediolanensem; & ejus Suffraganeos apud Raynaldum ad an. 1303. §. 48.

Papebrochius in Conatu ad Benedictum XI. num. 1. pag. 395. *Notant omnes, in hujus Pontificis electione captam observari legem Gregorii X. quam renovarat Celestinus V. confirmarat Bonifacius VIII. de novendis interponendo inter Pontificis prioris mortem & conventionem ad conclave pro successoris electione. Itaque ipse post-*

factus vitæ superioris rationem non modo non deseruit, verum etiam adauxit. (4) Modestæ ejus argumentum exemplo unius rei notasse satis erit. Matrem, quæ Perusiam accesserat, ut eum videret, ac videret, indutam vestibibus pretiosis agnoscere se negavit; rejecitque, usitatis opertam amplexus est peramanter, habuitque in honore. (5) Pacis fuit studiosissimus. Reconciliavit ad Ecclesiasticam unitatem, non tamen ad Cardinalatum restituit, Jacobum & Petrum de Columna, restituens eis illa, quæ ipsorum fuerant, quæ Ecclesia tunc tenebat. Similitatem & dissidium, quæ suborta fuerant inter Regem Franciæ Philippum, & Bonifacium Papam sedavit, & privilegia ac libertates, quibus Regem priverat Bonifacius prædecessor, eidem Regi restituit, & concessit sicut antiquitus. (6) Sciarram vero Columnam, & Gulielmum Nogaretum, ceterosque auctores captivitatis Bonifacii VIII. detrectantes listere se Tribunali Apostolico damnavit. Idem controversiam, quæ jamdiu exarserat inter Clerum & Religiosa Sodalitiam, an qui apud Monachos sacra exomologesi crimina expiant, ad illa iterum Parocho aperienda obstricti essent, in Parisiensi primum Academia ventilatam diremit, pronuntiâns necessitatis non esse ea repetere. (7) Idemque licet de necessitate non sit iterum eadem confiteri peccata, tamen propter erubescensiam, quæ magna est penitentia pars, ut eorumdem peccatorum iteretur confessio, reputavit salubre. (8) Primus indulgit, ut sacra D. Francisci stigmata quotannis colerentur ritu solemnî. (9) Curam vero recuperanda Terræ Sanctæ non tantum non

Rayn. an.
1304. §. 9.
10. 13. 31.
35.
Spond. §.
3.

17-

frigidis ingressus Cardinalium ab iisdem electum se, scribit in citata epistola.

(4) Memoratus Ægidius Cardinalis Viterbiensis loco citato.

(5) S. Antoninus in Chron. part. 3. tit. 20. cap. 9. & Albertus Krantzus lib. 8. Metropolis cap. 46. pag. 224.

Lambertinus lib. 3. De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. cap. 10. num. 5. pag. 67.

(6) Bernardus Guidonis loco citato.

(7) Raynaldus ad an. 1304. §. 21. ex Extravagante inter cunctas 1. De Privilegiis inter Communes.

(8) Sunt verba ipsa memoratæ Extravagantis inter cunctas.

(9) VVadingus tom. 6. Annal. Minorum ad an. 1304. §. 14. pag. 39.

intermisit, verum etiam majoribus studiis in id incubuit, si qua ratione dissidentes Principes Europæos conciliaret, & ab eis ingentia auxilia in Syriam transmitteret. In eam rem Exactores sacra pecunia ad omnia regna destinavit, qui decimas a Bonifacio VIII. ubique terrarum impositas colligerent, atque mensariis Romanæ Ecclesiæ in sumtus belli Orientalis numerarent. Quod autem non ignoraret, aliquos perditos Christianorum in caedes & damna Crucesignatorum cum Saracenis fere conspirasse, eisque arma, & reliqua bello gerendo necessaria ministrasse, in eos gravissimum anathema strinxit, atque inimicos Crucis Christi eos fore renunciavit. (10) Majora his molientem mors prævenit pridie Nonas Quintil. anno Christi 1304. ætatis sexagesimo quarto, mense Pontificatus octavo, die decimo, septimoque. (11) Sepultus est in Ecclesia Prædicatorum Perusiæ, eodem, quo obiit loco.

CXC.V.

(10) Bzovius ad an. 1304. §. 1. & 2.

(11) Veneno absumtum, quod ei quorundam Cardinalium invidia, vel Florentinorum malevolentia paraverit, scriptis proditum est: Utcumque sit, id certo constat, fuisse Pontificem sanctissimum, & miraculis post mortem patratis inclytum. Quare anno 1734. ætatum est de eo referendo inter Sanctos, ut legere licet apud Lambertinum De Serv. Dei Betif. & Beat. Canoniz. lib. 2. cap. 24. §. 46. num. 179. pag. 189.

Idem Lambertinus cap. 42. num. 8. pag. 295.: Benedicto XL obloquitur Ferratus Vicentinus in Historia nuper a Codice MS. publici juris facta inter Rev. Italic. Scriptores tom. 9. pag. 1011. Sed Dinus Compagnius Patritius, Florentinus Auctor coævus in principio libri 3. Chronicæ rerum gestarum ab an. 1258. ad an. 1312. cit. tom. 9. pag. 509. egregias enarrat Benedicti virtutes; enormis autem Ferrati menda, ejusque satyrica animositas in Romanos Pontifices est strenue descripta in Annotationibus ad ejus Codicem prædicto tom. 9. editis.

Cultum ab immemorabili tempore Benedicto XI. delatum Clemens XII. approbavit, indulgitque, ut Festum ejus Officio & Missa a tota Prædicatorum familia, atque a Clero Tarvisino, & Perusino celebraretur.

Superstant adhuc ejus nepotes in vico S. Viti Valeduplavenis agri Tarvisini, qui duodeviginti passuum millibus abest a Tarvisio in Septemtrionem. Hos Veneta Respublica favore quodam infuso in Pontifices habet eximios immunitatibus multis datis. Et Carolus Cardinalis Rezzonici Episcopus noster nuper unicum ejus nepotem in Seminarium nostrum gratis admitti jussit.

C X C V.

C L E M E N S V.

ANNO CHRISTI 1305.

ALBERTI REGIS 7. ANDRONICI 22.

INTER Cardinales, qui Perusiæ coierant ad creandum Pontificem, orta dissensio est, aliis Italum & Bonifacii VIII. memoriæ haud contrarium, aliis Galum & Philippo Pulcro amicum eligere contententibus. Diremto post menses undecim per Nicolaum Cardinalem Pratensem certamine, Nonis Jun. anno 1305. summa rei Christianæ defertur Bernardo de Agutis, seu de Gotto, Archiepiscopo Burdigalensi. Acceptum Burdigalæ X. Kal. Quintil. decretum electionis suæ promulgavit die postero, imposito sibi Clementis V. nomine. (1) Inde profectus Lugdunum, eodemque accitis Cardinalibus, XVIII. Kal. Decembr. inauguratur in Æde S. Iusti. Cernens hic Italiam factionibus perturbatam, substitit in Gallia, sedemque Pontificiam transtulit Avenionem, ubi hæsit annos circiter septuaginta. (2) Ipse modo Lugduni, modo Burdigalæ, sed

Rayn. an.
1305. §.
1. &
seqq.
Spond. §.
1. & seqq.
An. 1306.
§. 1. 10.

F f Ave-

(1) In ultima Extravagantium communium cap. 4. anno Pontificatus 2. ita decernit: *Quia nonnulli . . . asserere non verentur, quod summus Pontifex ante suæ Coronationis insignia se non debet introumittere de provisionibus, reservationibus, dispensationibus, & aliis gratiis faciendis, nec se in litteris Episcopum simpliciter, sed Electum Episcopum scribere; nec etiam uti Bulla, in qua nomen exprimatur ipsius: Nos salium temeritates comperere cupientes, singulos, qui occasione huiusmodi aliquas litteras nostras super negotiis quibuscumque confectas, quæ a nobis ante Coronationis nostræ insignia emanarunt, ausi fuerint impugnare, excommunicationis sententia innodamus.* Lege vitam Nicolai II. pag. 349.

(2) S. Petrus Venerabilis Abbas Cluniacensis lib. 1. epist. 1. ad Innocentium II. tom. 22. Bibl. Patr. pag. 826. *Ubi cumque occurreris habitatio vestra, manebit ubique vobiscum obedientia & devotio nostra: quoniam & secundum Poetam (Lucan. l. 5. v. 28.)*

----- Vejos habitante Camillo,

Hlic

- Avenione præsertim commoratus est. Jacobo II. Regi Aragoniorum affirmavit regnum Sardinia. Regem Christianissimum recepit in communionem Ecclesiae. Cardinales *Jacobum & Petrum de Columna patrum & nepotem*, quos olim Bonifacius VIII. deposuerat, ipse reposuit in Cardinalatu: (3) nullo tamen pacto adduci potuit, ut Bonifacii VIII. quod maxime Rex postulabat, memoriam damnaret, ejusque acta aboleret. Andronicum Orientis Imperatorem in schismate pertinacem execratus est. Approbavit electionem Henrici VII. Regis Romanorum, conditione adjecta, ut intra biennium insignia Imperii acciperet Romae. Accepit autem anno 1312. die festo Apostolorum Petri & Pauli in Ecclesia Lateranensi a Cardinalibus in id a Pontifice Romanam missis, suamque fidem, antequam sacro iungetur
- Rayn. an. 1307. §. 7. 10.
Spondan. §. 1. 4.
Rayn. an. 1309. §. 11. 13. An. 1312. §. 21. 37. 40.
Spond. §. 2. 3.

Illie Roma fuit. -----

& Petrus in carcere, Clemens in exilio, Marcellus in catubulo, non minus quam Laterani, Ecclesiae præfuerunt, & oves Christi eis ut veris Pastoribus obediunt.

Auctor Glossæ ad Joannis XXII. Extravag. *Execrabilis De Præbendis & dignitat. Ubi est summus Episcopus, qualis est Papa, ibi est Romana Ecclesia, ibi est Sedes Apostolica.*

*Nilominus tamen, ut ait Bellarminus De Rom. Pont. lib. 4. cap. 4. pia & probabilissima est sententia, non posse separari Petri Cathedram a Roma, & proinde Romanam Ecclesiam absolute non posse errare. Quia, ut scribit Victorellus in Addit. ad Giac. tom. 2. pag. 591., Concilia & Patres non obscure docere videntur, Christum Dominum instituisse, ut D. Petri successor Pontifex Maximus Romanus Episcopus perpetuo sit. Est quidem Pontifex Christianorum omnium Antistes, & quamvis longe ab Roma degens Romanus est Episcopus: at idem eandem ob causam nullo in loco convenientius sedet, quam Romæ, cum Roma præter eum, alium non habeat Episcopum, quemadmodum disputat Petrarcha lib. 7. Rer. Senil. epist. 1. Quare Itali hujus ævi Scriptores jure conqueruntur de absentia Pontificum ab Urbe Roma, & injuriæ ob id reprehenduntur ab nonnullis Scriptoribus externis, qui numquam assent rationes, quibus probent, haud convenientissime Romæ commorari. Etenim, ut ait Petrarcha loc. cit. pag. 819. Pontificis sedes antiqua & vera, & propria, & publice utilis, & universo expediens Roma est. Perperam igitur Baluzius initio Præfationis ad Vitas Papparum Avenionensium pronuntiat, *Septuaginta illos annos, quibus Curia Romana sedis Avenione, ab Italis deterrima comparatione vocari exilium Babylonicum.**

(3) Bernardus Guidonis in vita hujus Pontificis inter Script. Rer. Italic. tom. 3. pag. 674.

retur oleo, obligavit Sedi Apostolicæ, pollicitus, se ei obsequentissimum fore. (4) Interim Clemens Cælestinum V. retulit inter Divos, & Concilium Œcumenicum XV. Viennæ Allobrogum celebravit. (5) Obiit anno 1314. XII. Kal. Majas ad Rupem Mauram Diocesis Nemausensis, dum Burdigalam pergeret, anno octavo, mense decimo, die quinto decimo, ex quo Pontificatus

Rayn. an.
1314. §.
14.
Spondan.
§. 1.

F f 2

fica-

(4) Formulam, ritumque servandum a Cardinalibus in Imperiali inunctione ex diplomate ipsius Clementis affert Raynaldus ad an. 1311. §. 7. & §. 13. ubi hæc leguntur: *Missaque finita Pontificalem benedictionem reverenter Imperator accipiat, & statim procedat ad locum, ubi debet summus Pontifex equitare: & cum ipse Pontifex equum ascenderit, teneat stapedium sella ejus, & arrepto freno, aliquantulum ipsum adextret.*

(5) Anno 1311. Interfuerunt, præter Cardinales, Patriarchæ Alexandrinus, & Antiochenus Latini ritus. Quot Episcopi interfuerint, haud parvo inter scriptores discrepat numero. Alibi centum & quatuordecim, alibi tercentos reperio. Illud satis constat, numerum Episcoporum & Præsulum inferioris ordinis magnum fuisse, quem auxere Philippus Pulcher Rex Francorum, & aliorum Principum Oratores. Præfuit ipse summus Pontifex. Intra menses circiter septem perfectum est tribus sessionibus. Concil.
Œcum.
XV.

In prima disceptatum de causa Templariorum, subsidio Terræ Sanctæ, & Ecclesiæ disciplina. In altera Clemens lata, sacro approbasse Concilio, sententia abolevit Ordinem Templariorum criminibus turpissimis convictum duobus testium millibus, eorumque opes amplissimas adjudicavit Equitibus Hospitalariis S. Joannis Hierosolymitani, qui postea in insula Rhodo, quam de Turcis ceperant, sedem posuere. Inde Rhodii Equites appellati, qui nunc sunt Melitenses. In tertia variæ conditæ constitutiones ad mores, Fidemque Catholicam pertinentes. Anathemate damnatus Petrus Joannes Olivi, negans animam rationalem esse formam corporis, & divinam gratiam in animam Baptismo infundi. Eadem pena affecti Fraticelli, Dulcinistæ, Beguardi, & Beguinæ: quorum turpes errores recensentur in Clementina de hæreticis cap. Ad nostrum 3. Confirmatæ Gregorii X. leges de comitiis Pontificalibus, & refertur decretum in Clementina de electione cap. Ne Romani 2. Statutum, ut in Scholis Romanæ Curie, & Academiis Parisiensi, Oxoniensi, Bononiensi, & Salmanticensi essent publici linguarum Hebraica, Arabica, & Chaldaee professores, quemadmodum legitur in Clementina De magistris cap. Inter sollicitudines 1. Decretum insuper, Festum Corporis Christi ab Urbano IV. institutum debito honore & cultu peragendum esse ab Christianis omnibus. Ex his, aliisque constitutionibus librum septimum Decretalium Clemens V. confecit, quem Joannes XXII. ejus successor in lucem emisit inscriptum nomine Clementinarum, ex quibus hæc fere desumimus.

ficatum conscenderat. Corpus ejus translatum Uzestam, vicum Vafatenfis Diœcesis, ibique sepultum in Ecclesia B. M. Virginis. (6)

CXCVI.

JOANNES XXII.

ANNŌ CHRISTI 1316.

IMP. OCCID. VACANTE, ANDRONICI 32.

Rayn.an.
1316. §. 1.
2. 5.
Spond. §.
1. 2.

DISSIDENTIBUS inter se post Clementis V. mortem Cardinalibus, interregnum annorum amplius duorum fuit. Anno demum 1316. VII. Idus Sextil. Lugduni Pontifex creatus est *Jacobus de Eusa*, Ecclesiastici ac divini juris præstans scientia, Episcopus Cardinalis Portuensis, Cadurci loco haud infimo natus. (1) Joannem XXII. se appellari voluit, ac VII. Idus

(6) Zerola in Praxi Episcopali verbo *Episcopus* num. 15. *Episcopi usque ad Clementem V. & Joannem XXII. erant in dignitate supra Cardinales.*

Barbosa lib. 1. Juris Ecclesiastici universi cap. 3. num. 7. *Usque ad tempora Bonifacii VIII. nullus erat Episcopus, qui vellet fieri Presbyter Cardinalis, quia putabant non licere descendere a majori dignitate ad minorem.*

(1) Tradunt nonnulli, convenisse inter Cardinales illum fore Pontificem, quem *Jacobus de Eusa* nominasset, hunc vero Neapolionis Ursini consilio semet ipsum elegisse. At cur Ludovicus Bavarus, alique Joannis obtrectatores hoc ei consilium tam cupidum, tam audax non exprobrarunt? Cur Joannes ipse in epist. ad Robertum Regem Siciliæ, quæ est apud Raynaldum ad an. 1316. §. 8. scripsit, se *concorditer nemine discrepante in summum Pontificem electum*? Cur subjecit idem, se, cum vires suas ad Pontificii muneris difficultatem perpendisset, *timore ac tremore concussus vehementer hæsitasse*, deberet ne tantum onus suscipere? Cur denique Alvarus Pelagius, qui Joanni æqualis fuit, lib. 1. De Planctu Ecclesiæ cap. 1. certum, ait, *& notorium toti mundo est, quod dictus Joannes Dominus Papa electus fuit concorditer a Cardinalibus omnibus?*

S. Antoninus, referente Baluzio in annotat. ad Vitas Papatum Avenionensium pag. 689. omnium primus prodidit, Joannem XXII. fuit.

Idus Septembr. coronari. Duo præsertim hunc habue-
re sollicitum, excitata per *Fratres Minores* de sua,
Christi, & Apostolorum paupertate controversia, dissi-
diumque grave, quod ipsi fuit cum Ludovico Bavaro.
Contendebant illi, Christum, & Apostolos non fuisse
dominos rerum earum, quibus eos esse usos, Scriptu-
ra tradit: quo fiebat, ut bonorum dominium, usu dun-
taxat sibi retento, rejicerent in Pontificem Roma-
num. Quæstionem utramque Joannes diremit. Nam-
que pronunciavit, constitutionem, qua Nicolaus III.
usum rerum concesserat *Minoribus*, & dominium re-
servaverat Ecclesiæ Romanæ, (2) non esse intelli-
gendam de rebus, quæ usu consumuntur, (3) decre-
vitque eos, qui assererent, Christum & Apostolos *in
speciali non habuisse aliqua, nec in communi*, hæreticis
annumerandos esse, (4) damnavitque contradicentes. (5)
(Sequitur Ludovici Bavari cum Joanne dissidium or-
tum ex discordia Electorum, qui convenerant ad ere-
andum Imperatorem. In locum Henrici VII. anno

Rayn. an.
1322. §.
53. &
seqq.
Spod. §.
15. &
seqq.

Rayn. an.
1324. §.
12. 14. 21.
27. 28. 31.
Spod. §.
3. 4.

F f 3

1313.

fuisse filium futoris veteramentarii. Villanius filium cauponis fa-
cit. Natam *de militari progenie*, hoc est prisca nobilitate, scri-
bit Albertus Argentinensis, qui & ejusdem ætatis fuit, & Ave-
nionem aliquid inaudire potuit de Joannis familia, missus eodem
ab Episcopo Argentinensi sub Benedicto XII.

(2) Cap. *Exiit* 2. De Verb. Significat. in 6. Hanc Nicolai III.
constitutionem explicavit, confirmavitque Clemens V. in *Clemen-
tina Exivi de Paradiso* De verbor. significat.

(3) Extravagant. *Ad Conditores* De Verb. Signif. Raynaldus
ad an. 1322. §. 70. *Postquam extincta jam esset præceterorum in-
vidia temporum, & calumnie impiorum in sedem Apostolicam se-
pulte oblivione, Romani Pontifices pristinae in Minoritas benevo-
lentia officia explicuere. Inter quos Martinus V. restituta Decreta-
li Nicolai, Exiit, & constitutione Joannis Ad conditorem cano-
num abrogata, dominium rerum ad Minoritas spectantium susce-
pit: quem plures alii Pontifices secuti sunt, ut ea singulari clien-
tela recti Minoritæ ad divinum cultum liberius incumbere.*

Natalis Alexander dissertat. XI. in Hist. Eccl. sæc. XIII. & XIV.
contra Novatores probat, *Joannis XXII. constitutiones de pauper-
tate Christi & Apostolorum, dominioque, vel usu FF. Minorum in
dogmatis Fidei non esse contrarias Nicolai III. constitutioni Exiit*,
qui feminat. Idem facit Bellarminus lib. 4. De Rom. Pont. cap.
14. ubi eundem Joannem XXII. ab aliis calumniis defendit.

(4) Extravag. *Cum inter nonnullas*. De Verb. Signif.

(5) Extravag. *Quia quorundam*. De Verb. Signif.

1313. demortui plures Ludovicum Bavarizæ Ducem, alii Federicum Austriam Alberti I. Cæsaris filium legerunt. Cum nollet alter alteri concedere, litem dirimere Joannes cupivit. Sed Ludovicus in armis plus, quam in æquitate rerum spei reponens, vi, quam jure agere maluit. Prospera itaque belli fortuna usus, & victo, captoque Federico, gerere se pro Imperatore, & ad Pontificem, quo adversario utebatur, melius edoctum appellare, atque inde, ut fere fit, ad generale Concilium. Privatus ob id Imperii jure omni, Joannem calumniis laceravit per Joannem Jandum Perusinum, & Marsilium de Menandrino Patavinum scriptores sibi mancipatos. (6) Tum Pontifex eum addixit anathemati, quo contempto ille veniens in Italianam Romæ Imperii insignia sumsit, & *Petrum Rainalutium de Corbario* oppido Diocesis Reatinæ, Ordinis S. Francisci, constituit Pseudopontificem *Nicolai V.* nomine. Schisma brevi extinctum est. Ludovicus enim novo anathemate percussus, populisque solutis religione sacramenti, quo se ei obstrinxerant, in Germaniam redire coactus est. Petrus vero sponte se abdicavit Pontificatu usurpato, & veniam ab Joanne Avenionem profectus petiit, impetravitque. Idem Joannes damnavit errores *Fratricellorum*, (7) & *Joannis de*

Rayn. an.

1328. §. 3.

42. 43.

Spond. §.

2. 6.

Rayn. an.

1329. §. 2.

16.

Spond. §.

7.

Rayn. an.

1330. §. 3.

10. 25.

Spond. §.

4. 6.

Po-

(6) Errores utriusque numerat, refellit, damnatque Joannes XXII. in constitutione, quæ est in Annalibus Raynaldi ad an. 1327. §. 27. Errabant autem primùm asserentes, Christum solvise tributum Cæsari *non candescensive ex liberalitate sua pietatis, sed necessitate coactum*: deinde affirmantes, Petrum Apostolum *non plus auctoritatis habuisse, quam alii Apostoli, nec Apostolorum fuisse caput. Romano Pontifici non modo Episcopus omnes, sed omnes etiam Presbyteras pares fecerunt*, ut scribit Bellarminus Præfat. in Libros de Rom. Pont. Alia insuper comminiscabantur, quibus potestatem Imperialem anteferebant Pontificali, ut legere licet apud Natalem Alexandrum in Hist. Eccl. sæc. XIII. & XIV. art. 13. Siquidem *nemo Marsilia Patavina diligentius, vehementius, aus etiam copiosus causam sæcularis potestatis adversus Ecclesiasticam agisse legitur*, ut ait Pighius lib. 5. Hierarchiæ Ecclesiasticæ cap. 1.

(7) Extravag. *Sancta Romana*, De relig. domibus, ubi eorum errores recenset, quod facit etiam Alvarus Pelagius lib. 2. De Planctu Ecclesiæ cap. 51. apud Raynaldum ad an. 1317. §. 57. *Fratricellorum* auctor Armannus Pungilupus Ferrariensis, teste Jo-

anne

Poliaco Theologi Parisiensis affirmantis Sacramentalem Confessionem factam Cœnobitis iterandam esse Parocho, nec Pontificem posse permittere, ut Fideles tempore Paschali confiteantur aliis a Parocho peccata sua.

(8) Idem instituit, quod Festum Trinitatis solemniter celebrari deberet singulis diebus Dominicis post Festum Pentecostes, licet Romana Ecclesia hoc festum antea singulari officio non consueverit celebrare, ut extra de feriis. (9) Idemque Salutationem Angelicam hora ignitegii sub concubium ter recitari statuit indulgentiis datis. (10) Qui scribunt, tribunal duodecim Pontifi-

F f 4 cis

anne Baptista Pigna De Principibus Atestinis lib. 3. ad an. 1300. pag. 232. Præter alios errores hunc etiam habuerunt, Petri auctoritatem in Romana Ecclesia jamdudum cessasse, atque ad sectam Fratellorum esse translatam, ut est in Bellarmini Præfat. ad libros de Rom. Pont.

(8) Extravagant. *Vas electionis* 2. De hæreticis inter Communes. Eisdem errores renovatos a quibusdam anno 1409. execratus est Alexander V. Constitut. *Regnans in excelsis*, quæ existat in Hist. Univers. Parisiensis Bulæi tom. 5. pag. 196. & in Continuatione Magni Bullarii part. 3. pag. 221. Lege vitam Benedicti XI.

(9) Ptolomæus Lucensis in Vita hujus Pontificis apud Baluzium in Vitis Papatum Avenionensium tom. 1. pag. 177.

Porro Extra de Feriis cap. *Quoniam* 2. ita loquitur Alexander III. *Festivitas S. Trinitatis secundum consuetudines diversarum regionum a quibusdam consuevit in Octavis Pentecostes, ab aliis in Dominica prima ante adventum Domini celebrari. Ecclesia siquidem Romana in usu non habet, quod in aliquo tempore hujusmodi celebret specialiter festivitatem: cum singulis diebus Gloria Patri & Filio & Spiritui Sancto, & cetera similia dicantur ad laudem pertinentia Trinitatis.*

Micrologus cap. 60. tom. 18. Bibl. Patr. pag. 489. *Alexander Papa de hac re inquisitus respondit, juxta Romanum Ordinem nullum diem specialiter adscribi debere solemnitati S. Trinitatis, sicut nec sanctæ Unitatis, præcipue cum in omni Dominica, imo quotidie utriusque memoria celebratur. Vide Lambertinum de Festis Christi §. 530. pag. 210.*

(10) Mabillonius Præfat. in Acta Sæc. V. Benedictini §. 122. qui subdit hæc continuo: *Admisit hoc decretum Synodus Parisiensis anno 1346. Ita enim c. 13. Item auctoritate dicti Concilii præcipimus, quod observetur inviolabiliter ordinatio facta per sanctæ memoriæ Joannem Papam XXII. de dicendo ter Ave Maria tempore seu hora ignitegii; in qua ordinatione conceditur certa indulgentia. Postea idem ritus indultus est ad matutinum tempus, & medium diem. In Synodo Laurensi anni 1368. rectoribus, cura-*

cis Capellanorum, quos Rotæ Auditores vocant, ab hoc Pontifice institutum, falsa narrant. (11) Perinde mendaces sunt, qui dicunt, eum sensisse, animas Justorum non nisi post supremum iudicii diem esse Deum visuras. Quandoquidem sententiam ejusmodi se nunquam habuisse professus est coram Cardinalibus pridie, quam excederet e vita. (12) Excessit autem anno

Rayn. an.
1334. §.
27. 33. 35.
37. 38. 39.
Spond. §.
2.

1334.

is Parochiarum sub pœna excommunicationis præcipitur c. 127. ut circa Solis ortum pulsari faciant unam Campanam eo modo, quo ad noctem pulsari solebat: & tunc iis, qui in honorem quinque vulnertum Christi Domini quinquies Orationem Dominicam, atque septies Anglicam Salutationem genibus flexis dixerint, triginta dies de injunctis relaxantur. Postea vero hic numerus ad tres Salutationes reductus est.

Oldoinus in Nova Additione ad Ciaconium tom. 2. pag. 404. ex Hippolyto Marraccio in Pontificibus Marianis: *Cum pius mos in Sanctonensi Ecclesia susceptus esset, ut vergente in noctem die campana pulsaretur ad præmonendos Fideles, ut Salutatione Angelica Virginis suffragia implorarent, Joannes Pontifex decem dierum Indulgentiam iis concessit, qui pie ter illam flexis genibus fundent, si vere eos criminum pœniteret. Singulis insuper Canticum Salve Regina devoto recitantibus quadraginta dies Indulgentiæ proposuit: prolationem etiam nominis Mariæ, ut ejus esset frequentior invocatio, sacris Indulgentiis disavit. Vide annotat. 2. ad Callistum III. Pontificem CCXI.*

(11) Ciaconius in vita hujus Pontificis tom. 2. pag. 392. & Spondanus ad an. 1334. §. 3.

Joannes tamen XXII. in constitutione 14. tom. 1. Bullarii pag. 229. magistratum *Rotæ Romanae* non instituit, sed institutum reformavit, addiditque certis legibus. *Auditores Rotæ* appellari censent plerique, quod æternis vicibus quasi *rotati* suo fungantur munere, vel quod præcipua Christiani Orbis negotia apud illos versentur, & agitentur, ut est in Glossario Ducangii tom. 1. pag. 837. Sunt numero duodecim, tres Romani, ceteri Germanus, Gallus, Castellanus, Aragonius, Venetus, Mediolanensis, Senensis & Perusinus vicissim, Bononiensis, & Ferrariensis. De his abunde Cohelius in Notitia Cardinalatus cap. 19. Vide annotat. 2. ad Sixtum IV. Pont. CCXIV.

(12) Joanne XXII. Pontifice disceptatum est, utrum animæ iustorum vinculis solutæ corporis, & ab omni culpæ labe purgatæ, statim perfruerentur visione Dei, an vero usque ad extremum iudicii diem carerent beatitate tanta. *Quidquid in hac materia Joannes XXII. dixit, non asserendo seu opinando protulit, sed solummodo recitando, ut legitur in censoria animadversione, quam ia rem præsentem anno 1333. IV. Nonas Januarii ediderunt Theologi Parisienses, recitavitque Natalis Alexander differtat. 11. in Hist. Eccl.*

1334. pridie Nonas Decembr. Avenione, ubi etiam est sepultus in Templo majore, cum egisset annos Pontificatus duodeviginti, & menses quatuor minus dies duos.
(13)

CXCVII.

Eccl. sæc. XIII. & XIV. Theologis Parisiensibus consentit Ptolomæus Lucensis lib. 24. Hist. Eccl. cap. 42. tom. 11. Scriptor. Rer. Italic. pag. 1212. Joannes ipse, re mature discussa, sententiam suam anno 1334. patefecit verbis illis, quæ sunt in Constitutione Benedicti XII. successoris sui apud Raynaldum ad an. eumd. 1334. §. 37. *Fatemur & credimus, quod Anima purgata, separata a corporibus sunt in Cælo, Cælorum Regno, & Paradiso, & cum Christo in consortio Angelorum congregata, & vident Deum ac divinam essentiam facie ad faciem clarè, in quantum status & conditio compatitur Anima separata.* Vide Cardinalem Petram Comment. ad Constitut. Apostol. tom. 4. pag. 80. num. 12. & Muratorium in Libro de Paradiso adversus Burnetum cap. 2.

(13) Tomo I. Bullarii pag. 22. existat hujus Pontificis Constitutio, seu Commonitio ad Eduardum II. Regem Anglorum, in qua dicit, *Hadrianum predecessorem suum Henrico Regi Angliæ ejus progenitori Dominium Hiberniæ concessisse.* Spondanus ad an. 1334. §. 4. *Produnt aliqui (Magnum Chronicon Belgicum, & Langius in Chron. Citizenſi) collegisse Joannem XXII. de libris decessorum suorum, ex Ordine S. Benedicti fuisse summos Pontifices viginti quatuor, Cardinales centum octoginta tres, Archiepiscopos 1484. Episcopos 1502. Abbates insignes 15070. Sanctos canonizatos 5555. A libi tamen reperimus, tamquam ex Concilio Constantiensi, & inscriptione litteris aureis apposta monasterio S. Petri, totidem quidem Pontifices, sed Cardinales 193. Episcopos 3057. Abbates 15074. Sanctos canonizatos 3004. Sed omnium numerum, præterquam Pontificum, multum auget Vernerus in Fasciculo Temporum: quas discrepancias discutiendas relinquimus Patribus Ordinis, & si quam certiorum horum notitiam habeant, promendam.* Vide annotat. 2. ad S. Gregorium Magnum pag. 169.

Joannis XXII. Constitutionem, quæ Sabbathina dicitur, non probat Lambertinus de Festis M. Virginis §. 77. pag. 282. *quod numquam ejus repertum sit autographum, & numquam in forma specifica, nec nisi, ut vulgo dicitur, in forma communi a Romanis Pontificibus approbata sit.*

Porro, ut observat idem Lambertinus, *ideo Sabbathina appellatur, quod B. Virgo pollicita sit, se quotquot Carmelitano Mariæ cultui addicti fuerint, primo post eorum obitum Sabbatho a Purgatorii igne erepturam.* Hanc Constitutionem supposititiam existimat Launojus in dissertatione, quam de ea edidit tom. 2. part. 2. pag. 404. Vide annotat. 2. ad Paulum V. Pont. CCXXXV.

CXCVII.

BENEDICTUS XII.

ANNO CHRISTI 1334.

IMP. OCCID. VACANTE ANDRON. JUN. 3.

BENEDICTUS XII. Tolosanus, *Jacobus Furnerius* seu *Novellus* antea dictus, Abbas Ordinis Cisterciensis, anno 1334. XIII. Kal. Januar. in Pontificatum successit, & VI. Idus mensis ejusdem anno insequente coronatus. (1) Huic nihil initio Pontificatus magis curæ fuit, quam ut Ludovici Bavari contumaciam frangeret lenitate, quæ tamen fato nescio quo frustrata est. Itaque execrationes redintegravit ab decessore suo Joanne XXII. latas in eum tamquam usurpatorem Imperii. *Veritus* autem, *ne vacante Imperio Italia ab aliquo externo hoste invaderetur, Luchinum Vicecomitem, Joannemque ejus fratrem Archiepiscopum Mediolani, aliarumque Urbium, quas possidebant, Vicarios instituit, sub censu annuo decem millium nummorum auri. Eandem quoque potestatem Mastino & Alberto Scaligeris Veronæ & Vicetiæ sub censu quinque millium, Gulielmo Gonzaga Mantuæ & Regii, Albertino Carraria Patavii, Opizoni Estensi Ferraria, Mutina, & Argenta suo jure, (ut dicebat) tribuit, quamdiu Imperium vacaret, ac sibi placeret, eo quod vacante Imperio, omnis ejus potestas in Pontificem recideret, Jesu Christi supremi Regis unicum in terris Vicarium: Estensi vero etiam vectigali imposito, ut quotannis decem millia nummorum auri Ecclesie Romane, cujus peculiaris Domini Ferraria erat, persolveret.* (2) Idem anathema-

(1) Qui putant, Benedictum XII. antequam Cisterciensium institutum amplecteretur, fuisse Carmelitam, refelluntur ii a Baluzio in annotat. ad Vitas Papatum Avenionensium tom. 1. pag. 796. 797.

(2) Spondanus ad an. 1340. §. 2.

te damnavit Fraticellos, quos ante Pontificatum scriptis confutaverat. Cavit idem diligentissime, ne Sacerdotia viris conferrentur minus idoneis, minusque probis, dicens, *nolle se lutum exornare*. Cognatos atque affines fingebat ignotos sibi, asserens, *Pontificem Romanum non habere consanguineos*: urgentibusque, ut eos promoveret in gradum aliquem dignitatis, reponerat Davidicum illud: *Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero*. (3) Vix sororis, fratrisve filium Cardinalium precibus fatigatus præfecit Ecclesiæ Arelatensi, quem tamen ut Cardinalem crearet, numquam potuit adduci. Unicam vero neptem Tolosano mercatori, sui videlicet ordinis viro, & quidem mediocri dote contentam nubere voluit, rejectis viris nobilissimis, qui enixe petebant eam sibi uxorem dari. Idemque controversiam sustulit disceptatam sub Joanne XXII. decessore suo, pronuncians, animas justorum, simul atque a corpore abjunctæ sunt, si nihil Purgatorii igne expiandum super sit, ad optatissimam beatitudinem, quæ in Dei visione consistit, deferri. (4) Anno Domini 1342. in die S. Marci Evangelistæ Avenione in Palatio, quod construi fecerat, ad Christum migravit, (5) cum annos septem, menses quatuor, ac dies sex Pontifex fuisset, cumlatus omni genere virtutum Christianarum, & miraculis post mortem clarus.

Rayn. an.
1342. §. 3.
4. 5. 6.
Spond. §.
1.

CXCVIII.

(3) Ægidius Cardinalis Viterbiensis, apud Pagium in vita hujus Pontificis §. 17. ait, eum dicere solitum fuisse: *Sacerdotem secundum ordinem Melchisedech, si verus futurus sit, sine patre, sine matre, sine genealogia esse oportere*.

(4) Promulgata constitutione, quæ incipit *Benedictus Deus* 4. §. 3. tom. 1. Bullarii pag. 241. Quam sententiam prius illustraverat scriptis, quorum partem ex Codice MS. Vaticanæ Bibliothecæ Annalibus suis inclusit Raynaldus ad an. 1333. §. 59. ad an. 1335. §. 9. & ad an. 1336. §. 4.

(5) Ptolomæus Lucensis apud Baluzium in Vitis Papparum Avenionensium tom. 1. pag. 236.

CXCVIII.

CLEMENS VI.

ANNO CHRISTI 1342.

IMP. OCCID. VACANTE, JOAN. PALÆOL. 2.

- Rayn. an. **C**LEMENTI VI. Lemovicensi, cui antea nomen
 1342. §. 6. *Petrus Rogerius*, Nonis Maji anno 1342. Ca-
 20. 22. tholicæ Ecclesiæ cura mandata est. Ad hunc misere
 Spond. §. Romani Legatos, inter quos Petrarcha anno 1341.
 2. 3. Poetica laurea donatus, rogantes, ut in Urbem redi-
 ret. At moram in transalpinis regionibus excusavit
 causa reconciliandi Christianos Principes. Adhuc e-
 nim Francos inter & Anglos bellum flagrabat. Ra-
 tum habuit anathema ab decessoribus suis latum con-
 tra Ludovicum Bavarum, iussitque Electores Imperii
 Rayn. an. alium in ejus locum subrogare, subrogatumque Carolum
 1343. §. IV. Moraviæ Marchionem, filium Joannis Regis Boemo-
 42. 59. Spond. §. rum, statim confirmavit dato diplomate. Pragensem Ec-
 1. 2. clesiam fecit Archiepiscopalem, instituitque Pragensem
 Rayn. an. 1344. §. 64. *Academiã*. *Jubilæum* quinquagesimo quoque anno
 Spond. §. deinceps celebrari voluit. (1) Joanni Normanniæ Du-
 8. ci, ejusque conjugi indulgit Eucharistiã sub utraque
 Rayn. an. 1347. §. 11. specie, quo sacro beneficio auxit etiam Regem Fran-
 corum Philippum VI. uxoremque ejus, & Odonem
 Rayn. an. Ducem Burgundiæ. (2) Cælitibus annumeravit B.
 1316. §. 1. Ivo-
 9. 30. 34. (1) Edita constitutione, quæ est in Extravag. *Unigenitus* 2. de
 Spond. §. 1. 2. pœnitentiis & Remissionibus, inter Communes, & apud Raynal-
 dum ad an. 1349. §. 11. Basilicis SS. Petri & Pauli, in quibus o-
 rare debent Christiani ad *Jubilæum* lucrandum, addidit Latera-
 nensem, & Gregorius XI. Liberianam ædem S. Mariæ Majoris.
 (2) Vide Spondanum ad an. 1352. §. 16. & Raynaldum ad an.
 1344. §. 62. & ad an. 1345. §. 32. Nunc Reges Francorum non utun-
 tur hoc jure, nisi cum inaugurantur, & morti proximi.

Mabillonius Commentario prævio in Ordinem Romanum cap.
 9. pag. LXII. *Urbanus VI. post suam in Vaticanã Basilicã coronationem*, omnes Diaconos Cardinales sua manu pretioso corpore & fan-

Ivonem Presbyterum Gallum, advocatum pauperum .
 (3) Avenionem ab Joanna Apuliæ Regina , & Pro- Rayn. an.
 vinciæ Domina emit pretio octoginta millium Floreno- 1348. §.
 rum auri de Florentia , (4) amplificavitque in eadem 11.
 Urbe Ædes Pontificias . Damnavit sectam *Flagellan-* Spond. §.
tium . (5) Edidit constitutionem de comitiis Pontifi- 4.
 calibus multo leniorem constitutione Gregorii X. (6) Rayn. an.
 Mortem oppetiit VIII. Idus Decembris anno 1352. 1349. §.
 exacto Pontificatus anno decimo , & mense septimo. 20.
 Spond. §.
 2.

CXCIX.

sanguine Christi communicavit , sicut de more summorum Pontifi- Spond. §.
 cum semper fuit , *usi legitur in epistola de ejusdem Urbani ele-* 14.
ctione , quæ vulgata est in Spicilegii tom. IV. pag. 306. nunc pag.
745. tom. 3. quod quidem contigit anno 1378.

Anse annum 1120. Communio sub utraque specie ab Ecclesia im-
mutabiliter retinebatur ; postea paulatim ac sensim abrogata est :
cui abrogationi non una , sed plures simul causæ occasionem præbue-
runt , ut legere est apud eundem Mabillonium .

(3) Anno 1347. ad quem annum Raynaldus §. 34. solemnes
Canonizationis ritus hoc tempore servari solitos describit ex vetere
 MS. Vaticano auctoris coævi , qui *in aula Pontificia rituum for-*
mulis præerat .

(4) Spondanus ad an. 1348. §. 4.

(5) *Flagellantes* orti in Italia propagati sunt in Germania præ-
 fertim & Gallia. Docebant , ut mittam errores ceteros , non posse
 æternam beatitatem consequi nisi eos , qui cruentati flagellis ipsi
 se baptizarent sanguine suo .

(6) Nimirum Cardinalibus in Conclave congregatis duos fa-
 mulos concessit Clericos , seu Laicos : in prandio , cœnaque , præter
 panem , vinum , aquam , indulsit missum carniū , piscium seu o-
 vorum , confectumque ex carnibus seu piscibus embamma : insuper
 carnes sale conditas , herbas crudas , caseum , fructus , adjecta con-
 ditione , ne quis vesceretur ferculo alieno : eisdemque , *cum in le-*
ctis quiescendi causâ , vel dormiendi esse voluerint , permisit inter-
media , seu velamina simplicium cortinarum . Hæc ex Clementis
 VI. constitutione 5. quæ existat tom. 1. Bullarii pag. 279. & apud
 Raynaldum ad an. 1351. §. 39. & apud Labbeum tom. 12. Conc.
 pag. 247. Vide annotat. 2. ad Gregorium X. pag. 428.

CXCIX.

INNOCENTIUS VI.

ANNO CHRISTI 1352.

CAROLI IV. ROM. REG. 7. JOAN. PALÆOL. 12.
ET JOAN. CANTACUZENI 6.

INNOCENTIUS VI. Lemovicensis, antea *Stephanus Alberti*, Ostiensis Episcopus, *Canonista maximus*, (1) anno 1352. XV. Kal. Januar. Pontifex dictus est, inauguratusque III. Kal. mensis ejusdem. Is constituit, *Prelatos & alios beneficiatos in curia, illic tunc morantes, unumquemque ad suum Beneficium personaliter applicare, & ibi residentiam facere sub pœna excommunicationis.* (2) dicebat enim, *oves a proprio pastore custodiri debere.* (3) Sacerdotia contulit solummodo spectatissimis pietate & doctrina viris, docuitque, Ecclesiasticas dignitates non generis, sed virtutis præmia esse. Stipendia decrevit *Rotæ Auditoribus*. Misit in Italiam *Ægidio Alvaro Alborno* Archiepiscopo Toletano, Romanæ Ecclesiæ ditionem qua armis, qua armorum metu intra quinquennium vindicavit ab usurpatoribus. Supplicante *Carolo Rege*, diem præstituit *Feriam VI. post Octavam diem Resurrectionis Domini instrumentis Passionis ejus Lanceæ, Clavis, aliisque in Alemannia & Boemia solemniter colendis.* Mandavit *Petro Episcopo Ostiensi*, ut *Romæ eundem Regem Carolum una cum Anna uxore ejus sacro oleo inungeret, atque Cæsarem constitueret.* Idem in *Liguriam misit Andream Episcopum Ariminensem, ut Genuensium Prætozem, ac Senatuz, Corsicæ (Sedis Apo-*

(1) Joan. Trithemius in *Chronico Hirsaugensi* ad an. 1351. pag. 293. edit. Basileensis.

(2) *Ptolomæus Lucensis* in *Vita Innocentii VI.* apud *Baluzium* in *Vitis Papparum Avenionensium* tom. 1. pag. 357.

(3) Joan. Nauclerus *Generat.* 46. ad an. 1352. pag. 1014.

INNOCENTIUS VI. 463

postolicæ fiduciariæ) nomine , in pontificia verba sacramento adigeret , exigeret censum , deque nonnullis aliis pacisceretur . (4) Civitatis Bononiensis studio obsecutus jus profitendæ in Gymnasio Theologiæ , atque honoris ejus impertiendi indulgit . (5) Avenionem mœnibus , fossaque circumdedit . Obiit anno 1362. pridie Idus Septembr. nono anno Pontificatus , mense octavo , die sexto & vicesimo .

Rayn. an.
1362. §. 2.
3.
Spond. §.
4.

CC.

URBANUS V.

ANNO CHRISTI 1362.

CAROLI IV. 17. JOAN. PALÆOLOGI 22.

EXEQUIIS novemdialibus Innocentio VI. de morte perolutis , comitia Pontificalia haberi cœpta . Aliquandiu certatum est diversitate sententiarum . Demum extra sacrum Cardinalium collegium Pontifex quæsitus , creatusque V. Kal. Novembr. *Gulielmus Grimoldus* , Gallus , Abbas S. Victoris Massiliæ . Ex Italia , quo missus fuerat ab decessore suo ad res Ecclesiæ procurandas , reversus Avenionem consecratur VIII. Idus mensis ejusdem . Voluit se *Urbanum V.* appellari , quod hujus nominis Pontifices sanctos haberet , eorumque imitatione cuperet simul vitam instituere , simul Ecclesiam administrare . Sollicitus de Græcis Romanæ Ecclesiæ jungendis . Joannem Palæologum per litteras & Legatos convenit , rogans , ut Catholicæ Ecclesiæ se ipse sociaret , formulamque præscripsit profitendæ Fidei , & Schismatis ejurandi . Misit ad eundem cereas Agni cælestis effigies additis versibus , quibus materia ejus atque virtutes exprimebantur . (1)

Rayn. an.
1362. §. 6.
7.
Spond. §.
7. 8.

Rayn. an.
1365. §.
22.
Spond. §.
1.

Rayn. an.
1366. §. 7.

Pa-

(4) Raynaldus ad an. 1360. §. 11.

(5) Constitut. 2. §. 3. pag. 281. tom. 1. Bullarii.

(1) Sirmondus in annotat. ad Ennodium Ticinensem , Operum tom.

An. 1367. Palæologus anno 1369. contulit se Romam, quo etiam
 §. 4. Urbanus venerat biennio ante, ejuravitque schisma ex
 An. 1369. for-

§. 1.
 Spond. §.
 6.

tom. 1. pag. 1043. edit. Venetæ: *Mos erat, ut ex cereo Paschali, qui Sabbato sancto conceptis precibus sacratus fuerat, particula decerperentur, ac populo die Dominica in Albis post sacram Communionem distribuventur, unde suffitum in edibus suis facerent, vel agras, vineasque munirent adversus Demonum præstigias, aut contra fulgura & tonitrua. Ceterum hic mos olim extra Urbem duntaxat. Romæ enim cerei Paschalis vice ceram oleo perfusam benedicebat Archidiaconus, inde particulas in agnorum effigiem expressas asseruabat, populo similiter die, qua dictum est, dividendas. Que res mirum originem dedit cereis Agni Cælestis imaginibus, que a Pontificibus ipsis augustiore postea ritu consecrari cœperunt. De his sunt aliqua etiam in Annalibus Baronii ad an. Chr. 58. §. 76. & ad an. 692. §. 44.*

Cardinalis Lambertinus De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 4. part. 1. cap. 5. num. 11. refert in Cereorum Agnorum consecratione adhiberi aquam benedictam, aque balsamum misceri, Chrisma superinfundis, preces a summo Pontifice recitari, & qui eos deferunt, si devote deferant, a variis periculis, & morbis liberari, veluti late exposuit Summus Pontifex Sixtus V. in suis Litteris Apostolicis in forma Brevis scriptis anno 1586. Paschali Ciconiæ Duci Venetiarum, ad quem de more Sacras Cereas Formas a se benedictas mittebat. Post hæc Cardinalis Lambertinus subjicit verba ipsa Litterarum Sixti V. qui ita concludit: *De hujus Sacri præstantia, atque virtutibus existat inter cetera luculentissimum testimonium Urbani Papæ V. qui magni muneris loco tres Agnos Dei ad Græcorum Imperatorem cum his versibus misit:*

Balsamus & munda Cera cum Chriftatis unda
 Conficiunt Agnum, quod munus do tibi magnum,
 Fonte velut natum per mystica sanctificatum,
 Fulgura defursum depellit, & omne malignum,
 Peccatum frangit, ceu Christi sanguis, & angit,
 Prægnans servatur, simul & partus liberatur.
 Munera fert dignis, virtutem destruit ignis,
 Portatus munde, de fluctibus eripit undæ.

Idem Cardinalis Lambertinus lib. cit. part. 2. cap. 21. num. 12. *Antiquus vero est horum Cereorum Agnorum usus: anno quippe 1544. Romæ effusus est tumulus Mariæ Augustæ Conjugis Honorii Imperatoris, & Filie Stilichonis, mortuæ ante medium sæculum quintum, & præter cetera in tumulo inventus est Cereus Agnus Dei: ita ut infirma omnino videatur opinio Panvini, qui de Baptismate Paschali pag. 148. credit usum Agnorum consecrandorum a Romanis Pontificibus inductum ad retinendam memoriam solemnem baptismi, qui primis Religionis Christianæ sæculis solum Paschæ & Pentecostes tempore peragebatur, ideoque eandem consuetudinem non invaluisse ante sæculum nonum, quo fore sæculo desit solemnem illæ baptismi ce-*

formula, professus credere tria hæc in primis; Spiritum Sanctum a Patre, Filioque procedere; Eucharistiæ Sacramentum ex pane azymo juxta ac fermentato posse confici; & Romanum Pontificem obtinere supremum in omnes totius Orbis Ecclesias Primatum. Idem Pontifex anno 1368. in die Nativitatis B. Joannis Baptistæ de consilio Cardinalium ordinavit, quod in Missa dictæ festivitatis, & per Octavas ejusdem diceretur in antea Credo in unum Deum, quod per prius non fiebat secundum antiquas regulas. (2) Idem sodalitatem Jesuatorum a B. Joanne Columbino, & sodalitatem S. Salvatoris a S. Brigitta institutam confirmavit. Vetuit, domum Cardinalium improbis esse perfugium. Instituit Cracoviensem Academiam in Polonia, & Bononiensem auxit multis juribus. Viros litteratos dilexit, & beneficiis, & honoribus affectit: juvenes mille studiorum causa in diversis Academiis aluit impensis suis, librosque suppeditavit necessarios: egentibus quoque benigne subvenit ac liberaliter. (3) Solum in consanguineos beneficiorum temperans fuit. Duos enim tantum, & quidem Ecclesiæ ante Pontificatum suum ministros, evexit ad Ecclesiasticas dignitates: nullum ex Laicis in ampliorem gradum aut promovit ipse, aut ab aliis promoveri passus est: voluitque nepoti suo non Principem, aut primariæ nobilitatis feminam, sed mercatoris Montispefulani filiam in matrimonium dari. Omnium primum tiaram gestasse circumdatam corona triplici, scribit Nicolaus Alemannus. (4) Eundem instituisse bo-

Rayn. an.
1370. §.
20. 22. 23.
Spond. c.
4. 5.

G g ne-

celebrari. Magis verifimilis est Cardinalis Augustini Valerii sententia, qui Agnorum benedictionem ad initium sæculi quinti refert: aut altera Molani, qui Agni Cerei primordia ætati Constantini Magni tribuit, & ideo sæculo Christi quarto. Vide plura apud eundem Cardinalem Lambertinum, Mabillonium tom. 2. Musei Italici pag. 376. & annotat. 7. ad S. Zosimum pag. 109.

(2) Bosquetus in Vita Urbani V. tom. 3. part. 2. Scriptor. Rer. Italicar. pag. 621.

Hodie in Missa S. Joannis Baptistæ Symbolum non dicitur secundum antiquas regulas.

(3) Auctor cœvus apud Oldoinum in Addit. ad Cliaconium tom. 2. pag. 559.

(4) De Lateranensibus Parietinis cap. 13. pag. 48. tom. 8. part.

medictionem Rosæ aureæ, falso tradunt alii. (5) Anno 1370. VIII. Kal. Octobr. Avenionem repetivit, ubi anno eodem XIV. Kal. Januar. finem vitæ fecit, & miraculis postea claruit. Pontifex fuit annos octo, mensem, ac dies duos supra viginti, a Petrarcha lib. 7. Rer. senilium epist. 1. multis nominibus commendatus.

CCI.

GREGORIUS XI.

ANNO CHRISTI 1370.

CAROLI IV. 25. JOANNIS PALÆOLOGI 30.

GREGORIUS XI. Lemovicensis, Petrus Rogerii antea dictus, Clementis VI. Patruī fama notus, anno 1370. III. Kal. Januar. Pontifex constitutus est. I. *miro Cardinalium omnium consensu. Ipse unus dissentiens fuit, abnuittque Pontificatum maximum: eum demum ideo se professus accipere, ut voluntati divinæ obtemperaret. Anno insequente pridie Nonas Januar. sacro Presbyteratus Ordine initiatus est contra veterem morem. (1) Hic poenam anathematis statuit in eos, qui designabantur sateri Christum sub speciebus sacris in loco immundo, veluti in ventre hominis, aut muris ore, aut luto, remanere. (2)* Suum in Civitatem Romanam studium ostendit, edita constitutione confirmans, *Sacrosanctam Lateranensem Ecclesiam præcipuam sedem esse summi Pontificis, & locum principem inter*

4. *Theauri Antiquit. & Historiarum Italiæ. Tiaram triplicis coronamenti ex Pontificibus primus gessit ante annos non amplius ducentos quinquaginta Urbanus V. duplicis vero Bonifacius VIII. Nam superiorum Pontificum tiaras in vetustis imaginibus ac monumentis unius coronamenti & Romæ cernimus, & Sugerius describit: Capiti ejus (Innocentii IV.) phrygium ornamentum Imperiale instar galææ circulo aureo concinnatum imponunt.*

(5) Vide annotat. §. ad Innocentium IV. pag. 418.

(1) Vide annot. 1. ad Sabinianum pag. 179.

(2) Raynaldus ad an. 1371. §. 11. & Eymertius in Directorio Inquisitorum par. 1. pag. 44.

Rayn. an.
1370. §.
25.
Spondan.
§. 6.

Rayn. an.
1371. §.
11.
Spondan.
§. 3.

ter omnes Ecclesias obtinere, omnibusque dignitate antecellere. (3) Omnium primus iussit celebrari etiam in Occidente Festum *Præsentationis* B. Mariæ Virginis in Templo. (4) Confirmavit sodalitatem Eremitarum S. Hieronymi, ab Italis eximia sanctitate viris constitutam in Cœnobio S. *Bartholomæi de Lupiana* non procul a Toletis. Florentinos perduelles & contumaces addixit anathemati. Per S. Catharinam Senensem, ab eisdem Avenionem missam, placatus pacem ipsis reddidit, quæ tamen mox turbata est. Eiusdem sanctissimæ feminæ hortatu ac prece Pontificiam Sedem anno 1377. restituit Romam. (5) Inde evitandi ætus causa Anagninam contendit præmissa Eucharistia, (6) ibique ad Nonas Novembr. mansit.

Spondan.
1373. §. 2.

Rayn. an.
1376. §. 1.
6.

Spondan.
§. 1. 2.

Rayn. an.
1377. §.
1. 7.

Spondan.
§. 1. 3.

G g 2

Idem

(3) Hæc est constitutio ejus prima, cujus initium *Super universas*, tom. 1. Bullarii pag. 283.

(4) Vide Lambertinum de Festis B. Mariæ Virginis part. 2. num. 181. & 182. Spondanum ad an. 1372. §. 9. & Historiam nostram Familiæ Sacræ extremo cap. 3. De Maria Virgine.

(5) Spondanus ad an. 1377. §. 1. *Retulit igitur sedem Pontificiam Gregorius Romanæ, proprium & vetum suum locum, septuaginta annis (ut plerique numerant) postquam in Galliam translata fuisset. Sed qui ad amissum tempus numerare voluerit, ab obitu Benedicti XI. postremi Pontificis in Italia ante translationem sedentis, qui contigit sexta Julii anni 1304. usque ad decimam septimam Januarii, qua Gregorius Romam intravit, habebit annos septuaginta duos, menses sex, & dies decem; ab electione Clementis V. qui sedem transtulit, quæ facta est die quinta Junii anni 1305. septuaginta unum annos, menses septem, dies undecim; ab ejus coronatione, ad quam Cardinales ex Italia acciverit, & contigit undecimo Novembris ejusdem anni 1305. unum & septuaginta annos, menses duos, dies quinque; a constitutione vero Sedis Avenionis, quæ ab eodem Clemente facta est, ad principium anni 1309. cum eo usque vaga fuisset per varia Gallia loca, annos sexaginta octo.*

(6) Morem præferendi Corporis Christi Romanis Pontificibus iter conficiantibus ab hoc Gregorio deducit Angelus Rocca in Commentario, quem edidit de ritu eo. Alii longe antiquiorem esse arbitrantur, remque totam sibi conficere videntur eo loco, in quo auctor secundæ Vitæ Gregorii XI. apud Baluzium in Vitis Paparum Avenionensium tom. 1. pag. 464. ita loquitur de Urbano VI. proximo Gregorii successore, quem appellat intrusum: *Et videns dictus intrusus, sic omnes Cardinales recessisse, exiit Roma, & die 26. Julii equitavit quasi stultus sine cruce præcedente, & sine*

ullo

Rayn. an.
1378.
2. 3.
Spond. §.
2.

Idem pervigilio Nativitatis Deiparæ jejunium addidisse traditur, (7) *Annus* ab initio Pontificatu *septimus*, *mensis secundus*, *dies septimus ac vicesimus* finem ejus vitæ dedit. Cum enim Cardinalium Gallorum suasionibus permotus Avenionem redire cogitaret, in morbum incidit, ex quo VI. Kal. April. anno Ch. 1378. ætatis sexto circiter & quadragesimo mortem Romæ obiit, (8)

CCII.

ullo Cardinali, & ivit ad unam civitatem, qua vocatur Tibur. Non enim, inquit, dixisset fuisse stultitiam *sine corpore Christi* *precedente* Pontificem Romanum iter aggredi, si ritus ille Gregorio XI. antiquior non fuisset. Vide Andream Victorellum in Addition. ad Ciaconium tom. 2. pag. 733. Christianum Lupum De Saeris Processionibus extremo cap. 2. Operum tom. 11. pag. 340. Pagium in vita hujus Pontificis §. 31. & Baluzium in notis ad locum citatum pag. 1470. & annot. 3. ad Stephanum II. pag. 229.

(7) Ab auctore primæ vitæ Gregorii XI. apud Baluzium pag. 440. & Radulpho Tungrensi in lib. De canonum observantia proposit. 19. tom. 26. Bihl. Patr. pag. 310. Modie tamen jejunium non servatur.

(8) Gregorius XI. in suo Testamento, quod est in Spicilegio Dacherii t. 3. pag. 738. revocat, abrogatque non quæ dixit ut Pontifex summus, sed si qua, ut homo privatus laborans vitio infirmitatis ingenitæ, alicubi dixisset *erronea contra Catholicam Fidem ex lapsu lingue, aut alias ex aliqua turbatione.* Id patet cuique legenti locum integrum sine studio calumniandi.

Cardinalis Lambertinus De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 3. cap. ult. num. 16. *Gerson* in Tractatu de Examinatione doctrinarum part. 2. considerat. 3. in fine narrat Gregorium XI. *morti proximus cum esset, dextera tenentem sacrum Christi Corpus protestatum esse coram omnibus, & monuisse, ut caverent cum a Viris, tum a Mulieribus* sub specie Religionis loquentibus Visiones sui capitis, quia per tales ipse seductus dimisso suorum rationabili consilio, se traxerat, & Ecclesiam ad discrimen Schismatis imminentis, nisi misericors provideret Sponsus Jesus. *Spondanus* ad an. Ch. 1378. *putat, iis verbis Gregorium intelligere voluisse susiones Petri Aragonii, ac Sanctarum Brigittæ, & Catharinæ Senensis.* At Natalis Alexander in Vita hujus Pontificis *falsam existimat predictam narrationem, a Gersonio expositam, cum Auctor primæ Vitæ Gregorii, qui erat ipsi contaneus, de ea non loquatur, & Gregorius spiritum S. Catharinæ probasset, eamque Propetia dono auctam fassus esset, quando ipsi vorum de petenda Urbe occulte factum, & Pontifici soli ac Deo notum, divinitus agnovisse monstravit. . . . Gersonius Sanctas Virgines Brigittam, & Catharinam non nominavit.* *Marcus Antonius de Dominis. Gersonium referens*

CCII.

URBANUS VI.

ANNO CHRISTI 1378.

CAROLI IV. 33. JOANNIS PALÆOLOGI 38.

DUM Comitia Pontificia haberentur, Romani ver-
 riti, ne creato Pontifice Gallo, Pontificalis Se- Rayn. ar.
 des iterum Roma Avenionem transferretur, clamori- 1378. §. 4.
 bus ac minis Pontificem petiere Romanum. Cardinales 23. 25. 47.
 haud omnino obsequentes Italum eligere decreverunt, 55.
 ne sibi vis illata putaretur. Itaque VI. Idus April. ano Spond.
 no 1378. Pontifex renuntiatur *Bartholomæus Prigna-* §. 6. 11. 13.
mus, Neapolitanus Barii in Apulia Archiepiscopus, qui 15. 16.
Urbanus VI. appellatus est. Vix inito Pontificatu gra-
 vem Cardinalium offensionem in se concitavit asperita-
 tate sua. Ob id Cardinales Galli numero duodecim,
 coitione facta, per speciem vitandi æstus Roma Ana-
 gniam,

G g 3

*tens memoratas Sanctas Mulieres recensuit. En ejus verba indigno
 Apostata digna: De Catharina Senensi procul dubio loquebatur
 Gregorius, & id notum erat Gersonio; sed eam noluit nominare;
 est enim in Historicis notorium, Femellam illam contra regulam
 humilitatis, quæ Sanctos decet, & contra præcepta Apostoli se
 sub illusionibus Visionum, & Revelationum Magistram in Ecclesia
 constituisse, & Epistolis propemodum dogmaticis scribendis totam
 dedisse. Quibus, & Apostolatu suo prophetico miserum Gregorium
 decepit, eumque, ut Romanam residentiam importune resumeret,
 sub prætextu Sanctitatis compulit. Ex quo secutum est Schisma
 horrendum in Ecclesia fructus ingens feminalis Sanctitatis: & ni-
 hilominus canonizata est. Quis talium Canonizationes approbet?
 At scelesti hujus nebulonis verba adamussim profligat Arauxo De-
 cic. Moral. tract. 3. quæst. 23. §. 1. num. 26. ubi ostendit, San-
 ctam Virginem Spiritu Dei, & jubente Romano Pontifice, munus,
 quod exercuit, obtisse; Gregorium in translatione Sedis non fuisse de-
 ceptum, cum ad eam teneretur; Schisma ab eadem S. Catharina
 fuisse prædictum; egressum e Gallia, & ingressum Romam hujus
 Pontificis feliciter successisse, prout ipsa prænuñtiaverat; Gregori-
 e Gallia recessum causam Schismatis non fuisse. Vide Hierony-
 mum Gigli in Epist. S. Catharinae Senensis Part. 2. epist. 9. pag. 59.*

giam, ubi cum Gregorio XI. transfugerant æstatem superiorem, exeunte Junio commigrarunt, Urbano interim cum quatuor Italis Cardinalibus Tibur concedente. Illi factam sibi a populo vim caussati, Urbanum, tamquam vitio creatum, vocant in jus, eique ut contumaci abrogant Pontificatum. (1) Fundos deinde Urbem Neapolitani Regni, annuente Joanna Regina, in cujus pariter offensionem Urbanus incurerat, se recipiunt, perductisque ad causam suam tribus Cardinalibus Italis, novum Pontificem XI. Kal. Octobr. creant *Robertum* Cardinalem Gebennensem, annos sex ac triginta natum, qui *Clementis VII.* nomine sibi imposito, mox secessit Avenionem. Utrique parti Reges ac populi favebant, viri etiam insignes cum doctrina, tum pietate. Tale est initium schismatis omnium, quæ hæctenus Ecclesiam turbarunt, terribim atque longissimi. (2) Quinquaginta enim annos

(1) De electione Urbani VI. diversi diversa scripserunt, ut quofque studium privatim aut gratia occupaverat. Alii addubitarunt, rite ne ac recte electus esset, propter metum a populo Romano injectum Cardinalibus. Scripti in partem utramque *tractatus pene innumeri*, ut ait Spondanus ad an. 1378. §. 10. Baldus Jurisconsultorum hujus ætatis facile princeps, Urbani VI. electionem fuisse legitimam probavit, ut legere est apud Raynaldum ad an. 1378. §. 36. & ad calcem tom. X. II. Qui etiam fuisse videtur *Ecclesie Catholicae sensus, Urbanum, ejusque successores Italianos cælestes existisse veras ac legitimas Pontifices*, ut scribit Spondanus memoratus §. 17.

(2) S. Antoninus 3. part. Chron. tit. 22. cap. 2. *Multe disputationes factæ sunt circa istam materiam, multi libelli editi pro utriusque partis defensione. Petitiſſimos viros in sacra pagina & jure Canonica habuit tota tempore illa, qua duravit id schisma, utraque pars seu obedientia, ac etiam religiosiſſimos viros, & quod majus est, etiam miraculis fulgentes; nec unquam sic potuit questio illa decidi, quin semper remaneret apud plurimas dubia. Nam etiam si necessarium sit credere, sicut unam esse Catholicam Ecclesiam, non plures, ita & unicum ejus Pastorem Vicarium Christi; tamen si contingit plures per schisma creati seu nominari Pontifices summos ano & eadem tempore, non videtur saluti necessarium credere, istum esse, vel illum, sed alterum eorum, qui scilicet fuerit Canonice assumtus. Quis autem fuerit Canonice electus, non tenetur quis scire, sicut nec jus Canonicum, sed in hac populi sequi possunt majores suos, seu Prælatos.*

VVernerus Rollevink in Fasciculo Temporum ad an. 1378. tom. 2. Scri-

nos Pontificibus Romæ aliis, aliis Avenione commo-
rantibus, Ecclesiam habuit sollicitam. (3) Cum Ur-

G g 4

banus

Rayn. an.
1389. §. 1.
3.4. 10. 11.
Spond.
§. 1. 2. 4. 5.

2. Scriptorum Rer. Germanicarum Pistorii pag. 367. Schismus XXII. omnium schismatum, qua ante fuerunt, pessimum & subtilissimum. Adeo enim perplexum fuit, ut etiam doctissimi & conscientiosi viri non valerent discutere, cui esset magis adhaerendum. Et fuit continuatum per annos XL. . . . Et ideo ab isto Urbano VI. usque ad Martinum V. nescio, quis fuit Papa.

Brietius in Annalibus ad an. 1378. Certe Illustrissimus Caesar Cardinalis Bavonius significavit suo Jacobo Sirmondo, nihil se a- que reformidasse, quam pervenire ad hoc tempus, de quo quid sta- tuendum, non esset libere pronuntiaturus. Vide Victorellum in Ad- dition. ad Ciaconium tom. 2. pag. 734. & Lambertinum De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 3. cap. 20. num. 7.

(3) Pontifices Romani, & Avenionenses tempore Schismatis ab anno 1378. ad annum 1429.

ROMANI.

AVENIONENSES.

URBANUS VI.

CLEMENS VII.

electus 8. Aprilis anno 1378.
Mortuus Romæ 15. Octobr.
anno 1389.

Electus 19. Septembr. anno
1378. Mortuus apoplexia 18.
Septembr. anno 1394.

BONIFACIUS IX.

BENEDICTUS XIII.

electus 2. Novembr. 1389.
mortuus 1. Octobris anno
1404.

antea Petrus de Luna Hispa-
nus electus 28. Septembr. anno
1394.

INNOCENTIUS VII.

electus 17. Octobr. anno
1404. mortuus 6. Novembr.
1406.

GREGORIUS XII.

electus 2. Decembr. anno 1406.

GREGORIUS XII. ET BENEDICTUS XIII.

exautorantur in Concilio Pisano die 5. Jun. an. 1409. Sufficitur
Petrus Philartus Cretenis die 26. mensis ejusdem dictus

ALE-

472   SÆCULUM XIV.
banus totum fere Pontificatum per Italiam discutrens
gessisset valde laboriosum, anno tandem 1389. quiete
degens

ALEXANDER V.

qui moritur die 4. Maji anno
1410. Subrogatur *Balsassar*
Cossa die 17. ejusdem mensis
appellatus

JOANNES XXIII.

Dehinc tres fuisse Pontifices.

JOANNES XXIII.   GREGORIUS XII.   BENEDICTUS XIII.

Roms.   in Regno Neapoli-   in Aragonia.
tano.

Omnes exauctorati in Concilio Constantiensi.

JOANNES   GREGORIUS   BENEDICTUS

exauctoratur fess. 12.
die 29. Maji anno
1415. & initio Ju-
nii traditur in cu-
stodiam.

ipse se abdicavit
fess. 14. die 4. Jul.
an. 1415. Obiit an-
te finem Concilii.

exauctoratur fess.
37. die 26. Jul. an.
1417.

MARTINUS V.

substituitur fess. 41. die 11.
Novembr. anno 1417. Pro le-
gitimo Pontifice habetur ab o-
mnibus, exceptis quibusdam
Aragonensibus.

JOANNES XXIII.

custodia elapsus benigne exci-
pitur a Martino V. & Decanus
Collegii Cardinalium constitui-
tur. Moritur 22. Decembr. an-
no 1419.

BENEDICTUS XIII.

in castro Paniscolæ conclusus
gerit se pro Pontifice. Moritur
anno 1424. Ab ejus Cardinali-
bus Pontifex renunciatur

CLEMENS VIII.

antea dictus *Aegidius Moniv*
Bar-

degens Romæ tria decrevit: unum quod *Jubilæum* tertio & tricesimo quoque anno pro numero annorum ætatis Christi celebrari voluit: alterum quod *statuit*, ut *Festum Visitationis B. M. Virginis VI. Nonas Julii sub duplici Officio per orbem universum solemniter celebraretur*: (4) tertium quod edixit, ut in locis etiam, quibus sacra essent interdicta, liceret die festo Corporis Christi rem divinam facere apertis januis: eodem prorsus modo, quo id fieri die Natali Christi Domini, Paschæ, Pentecostes, & *Assumptionis Deiparæ Bonifacius VIII.* permiserat. (5) Usus Pontificatu annos undecim, menses ac dies sex, Idibus Octobr. sublatus est veneno, a quo ut sibi caveret, a S. Catharina Senensi admonitus fuerat.

CCIII.

BONIFACIUS IX.

ANNO CHRISTI 1389.

VVENCESLAI REGIS II. EMMANUELIS II. 6.

QUARTO Nonas Novembris anno 1389. Cardinales numero quatuordecim, qui Urbano VI. Rayn. an. con- 1389. §. 12. 13. Pontificatu die 26. Jul. anno Spond. 1429. Martino V. adhæret, sit- §. 6. que Episcopus Majoricenfis.

(4) Bonifacius IX. Constit. 1. §. 3. pag. 294. tom. I. Bullarii, ubi statim addit: *Suasit etiam & consuluit idem Prædecessor noster (Urbanus VI.) ut ipsius festi (Visitationis) vigilia, ut vigilia Nativitatis & Assumptionis prædictæ Virginis festivitatum, etiam in observatione jejunii devotius observaretur.* Krantius lib. 10. Saxonie cap. 13. pag. 267. Bonifacius IX. ut unionem Ecclesie interventu Dei Genitricis impetraret, *Festum Visitationis Mariæ a prædecessore institutum, ipse litteris datis publicavit.* Vide Historiam nostram Familie sacre de Maria Virgine extremo cap. 4. pag. 365. postremæ editionis.

(5) Cap. *Alma Mater* 24. §. In *Festivitatibus* De fest. Exeem. in 6. & magnum *Chronicon* Belgicum ad an. 1389. pag. 350.

- constanter adhæserant, ei substituunt *Petrum* Cardinalem *Thomacellum*, Neapolitanum, annos natum quinque & quadraginta: qui *Bonifacius* IX. appellatus est.
- Rayn.an. Tria Urbani VI. decreta, de quibus supra est dictum,
1390. §. 1.
18.
Spond. rata iussit esse, indictumque ab eodem *Jubilæum* an-
§. 1. no 1390. celebravit. Veritus, ne Ludovicus Ande-
gavensis potiretur Regno Neapolitano, atque inde gra-
dum in Romanæ Ecclesiæ ditionem inferret, plures e-
iusdem Ecclesiæ Urbes viris nonnullis potentioribus de-
dit fiduciaras, tributo imposito in annos singulos. In
his Ferrariam Alberto Marchioni Atestino, ita tamen
ut decem aureorum millia quotannis solveret, & e-
quites amplius centum, cum id res posceret, egregie
instructos Pontificum commodo aleret stipendiis suis.
- Rayn.an. (1) B. Brigittæ sanctarum viduarum cultum rite de-
1391. §. crevit. (2) Seditioe affectantium trahere Urbis im-
29. perium ad plebem Roma pulsus, ac mox revocatus,
An. 1395. *visus est quasi primus omnium Romanorum Pontificum*
§. 17. *omnem populi Romani vim sustulisse, Pontificiam au-*
toritatem eo usque nutantem confirmasse, ac tandem
Urbis summum imperium obtinuisse, cunctis suo arbi-
tratu magistratibus creatis. (3) Idem fertur instituis-
se *Annatas* ab unoquoque novo Episcopo & Abbate
solvendas Pontifici Romano. (4) Traditur etiam in-
dixit-
- Rayn.an. (1) Vide Raynaldum ad an. 1390. §. 18.
1399. §. 12.
Spond. §. 1.
Rayn.an. 1400. §. 1.
Spond. §. 1. 2. 3. (2) Rem gestam ordine describit Petrus Amelius, qui præfens
adfuit, in Ordine Romano XV. apud Mabillonium tom. 2. Musei
Italici pag. 535.
(3) Abrahamus Bzovius ad an. 1394. §. 1.
Ægidius Cardinalis Viterbienfis apud Victorellum in Addit. ad
Ciaconium tom. 2. pag. 698. *Primus (Bonifacius IX.) vim po-*
puli Romani in Pontificem retulis, primus in Hadriani Mole arcem
firmavit, primus Tiberis aditus, Pontesque communis.
(4) Van espen Part. 2. Juris Ecclesiastici Universi tit. 24. cap.
4. §. 18. *Annatarum originem plures referunt ad Joannem XXII. in*
Extravagante 11. de Præbendis inter Communes, ubi reservat Se-
di Apostolicæ fructus & proventus primi anni Beneficiorum vacan-
sium inferiorum Episcopatus & Abbatibus in verbis: Præsertim cum
Archiepiscopales & Episcopales Ecclesiæ, ac Regulares Abbatum
ab hujusmodi solutione fructuum (ut dicunt) in dictis litteris exi-
mantur.
Ob hanc exceptionem, & quia suam reservationem ad triennium
restrinxit.

dixisse *Jubilæum* in annum 1400. ex decreto Bonifacii VIII. præcipientis centesimo quoque anno celebrandum. (5) Idem concessit, ut Electores Imperii Regnum abrogarent Venceslao, qui Carolo IV. Patri successerat, substitutumque in locum ejus Robertum Bavarix Ducem *Parvum* cognomine confirmavit. Edixit præterea, ne liceret bona Ecclesiarum, Cœnobi-
 rum, & Xenodochiorum locari, vel in emphyteusim dari,

Rayn. an.
 1401. §. 9.
 An. 1403.
 §. 1. 16.

restrinxit, credunt alii, huic Pontifici originem Annatarum adscribi non posse: sed earum auctorem esse Bonifacium IX. qui anno 1392. durante schismate, ingravescentibus rei pecuniariæ difficultatibus ob continuos armorum fragores, sanxit, ut redigendorum ex omnibus Sacerdotiis, quæ a Sede Apostolica conferrentur, vestigalium, quæ primo labente anno obvenirent, dimidia pars in Fiscum Pontificium inferretur.

Hæc Odoricus Raynaldus ad an. 1392. n. 1. qui & ad annum 1399. n. 12. refert verba Theodorici Niemi, quibus testatur, hunc Pontificem primos fructus unius anni omnium Ecclesiarum Cathedralium & Abbatiarum vacantium suæ Cameræ reservasse.

Id ipsum de eodem Pontifice scribit Platina in ejus vita, qui addit quod Annata ab ipso imposta tantum conficeret dimidiam partem proventuum primi anni: Annatarum usum Beneficiis Ecclesiasticis primus imposuit (ait) hac conditione, ut qui beneficium consequeretur, dimidium annui proventus fisco Apostolico perfolveret.

Ceterum hanc consuetudinem, ut ego quoque Platinæ verbis utar, omnes admisere præter Anglos, qui id de suis Episcopatibus concessere, in ceteris Beneficiis non adeo. Vide Natalem Alexandrum dissertat. 9. in Hist. Eccl. sæc. XV. & XVI. pag. 564. tom. 8. Thomassinum De vet. & nova Eccl. Disciplina part. 3. lib. 2. cap. 58.

(5) Spondanus ad an. 1399. §. 4. *Utrum indixerit Jubilæum in annum sequentem, cum nemo ex antiquioribus affirmet, testeturque Victorellus se diligenter quæsisse in Regesto Bonifacii, nec tamen ullam prædicti Jubilæi memoriam reperire potuisse: omnino crediderim minime indixisse. Qua enim ratione, cum jam sub ipso celebratus fuisset anno 1390. ac proinde approbatus, quem Urbanus VI. anno præcedenti reduxerat ad trigessimum tertium annum, nec nisi decem anni ab eo decurrissent? Quod tamen nullum sit dubium, advenisse Romam anno proximo 1400. ex cunctis Orbis Christiani partibus magnam hominum multitudinem tamquam ad Jubilæum; inde contigisse putamus, ut multi offeruerint indictum fuisse ab hoc Bonifacio, cum nihilominus fuerit tantum non prohibitus; sed veliculus antiquissima populorum devotioni visitandi annis centesimis Apostolorum Limina, cujus occasione vidimus institutum fuisse Jubilæum a Bonifacio VIII. Qua de re Christianus Lupus Dissertat. de peccatorum ac satisfactionum indulgentiis cap. 9. pag. 304. tom. 3.*

Rayn. an. 1404. §. 7. 8. Spond. §. 5. 3.
 dari, nisi ad triennium, neve census ex iis ante tempus, sed annuus duntaxat perciperetur. Periit anno 1404. Kal. Octobr. diro calculorum cruciatu, post annum Pontificatus *decimum quartum, ac mensem undecimum.* (6)

CCIV.

INNOCENTIUS VII.

ANNO CHRISTI 1404.

ROBERTI REGIS 4. EMMANUELIS II. 21.

Rayn. an. 1404. §. 10. 11. 16. Spond. §. 7. 8. Rayn. an. 1405. §. 5. 8. Spond. §. 1. 2. 5.
INNOCENTIUS VII. *Cosmas Melioratus* antea dictus, patria *Sulmonensis*, vir *atate grandævus*, ac *multarum magnarumque rerum experientia callens* (1) XVI. Kal. Novembr. anno 1404. ab novem Cardinalibus Pontifex effectus est, & IV. Nonas mensis ejusdem tiara redimitus. Romanorum seditione coactus *Urbem* relinquere, *Viterbium* secessit. Postea ut legitimus *Urbis Dominus* revocatus, magna *Civium* gratulatione susceptus est. Tum vero *Romanam Academiam*, doctissimis disciplinarum omnium professoribus undique accitis, instauravit. Animadvertit in principes seditionum. Deque ipso etiam *Ladislao* rege *Neapolis*, qui seditionis faverat, meritas poenas sumsit. Namque illum Regno privatum addixit anathemati. Deterritus ille veniam pacemque rogavit, impetravitque iis conditionibus, quas *Innocentius* ipse in diplomate apud *Raynaldum* describit. Receptum in gratiam non solum restituit honoribus pristinis, sed nova quoque auxit dignitate *Signiferi* ac *Defensoris* *Romanæ Ecclesiæ*. At mox foedifragum rursus damnasset anathemate, nisi

mor-

(6) *Bonifacius* iste tres habuit germanos, quos multum exultavit in saculo & ditavit, quorum tamen filii ad extremam paupertatem devenerunt, ut eorum exemplo discant ceteri de patrimonio *Crucifixi* nolle disari. S. Antoninus in Chron. part. 3. tit. 22. cap. 3.

(1) *Leonardus* Aretinus in Commentario rerum suo tempore in Italia gestarum tom. 9. Scriptor. Rer. Italic. pag. 921.

morte præreptus fuisset, VIII. Idus Novembr. anno Christi 1406. Pontificatus secundo, die primo & vicissimo.

CCV.

GREGORIUS XII.

ANNO CHRISTI 1406.

ROBERTI REGIS 6. EMMANUELIS II. 23.

GREGORIUS XII. antea *Angelus Corrarius*, Venetus Patricius, vir a pueritia magnæ sanctimonie & sapientiæ (1) Presbyter Cardinalis tituli S. Marci IV. Nonas Decembr. anno 1406. Pontifex electus est. Hic ratum habuit jusjurandum, quo, dum comitia haberentur, una cum aliis Cardinalibus promiserat, se causa tollendi schismatis abiturum Pontificatu, quotiescumque id etiam *Petrus de Luna*, seu *Benedictus XIII.* faceret. Ab initio pacis ostensa spes. Nam statutis utrimque conditionibus Saona congressui delecta. Sed utroque suas, ne in congressum veniret, causas prætexente, concordie spes omnis incisa. Ob id utriusque partis Cardinales conveniunt Pisas, habitoque Concilio, Nonis Junii anno 1409. utrumque amovent Pontificatu, sufficiuntque *Alexandrum V.* (2) Qua re audita

Rayn. an. 1406. §. 13. 14. Spon. §. 1.

Rayn. an. 1407. §. 1. 4. Spon. §. 3.

Rayn. an. 1409. §. 71. 72. Spond. §. 11. 14.

Gre-

(1) S. Antoninus 3. part. Chron. tit. 22. cap. 5.

Leonardus Arætinus in Commentario rerum suo tempore in Italia gestarum, tom. 19. Scriptor. Rer. Italic. pag. 926. Fuit in Gregorio permagna vite morumque honestas, & prisca quidem, ut ita dixerim, bonitas: Scripturarum quoque scientia, & indagatio subtilis & vesta.

(2) Præter Oratores Principum interfuerunt Concilio Pisano Cardinales quatuor & viginti, tres Patriarchæ, Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolymitanus, Episcopi 180. Cœnobiarchæ 300. Doctores 280. Præfuit Cardinalis Pictaviensis utriusque Collegii Decanus. Duabus & viginti sessionibus absolutum est. Conciliabulum vocat S. Antoninus 3. part. Chron. tit. 22. cap. 5. §. 2. cum non esset alicujus eorum, qui se gerebant pro Pontifice, auctoritate con-

Concil. Pisanum.

Gregorius Ariminum, Benedictus Paniscolam se recepit, oppidum maritimum Regni Valentini, voluitque uterque haberi pro Pontifice. Tali modo non est ablatum schisma, sed augmentatum, ex duobus, tribus se pro Papa gerentibus. (3) Sexto post anno Gregorius vir sanctus, utpote qui Ecclesiæ & unionem, & reformationem semper optaverat, per Carolum Malatestam (Arimini Dominum) procuratorem ad hoc suum omni jure suo, quod in Papatu haberet, renunciavit solemniter in Concilio Constantiensi sess. 14. quæ IV. Nonas Jul. anno 1415. celebrata est. Qua (abdicatione) recepta cum magna jucunditate, Patres nihilominus ad venerandum illum omni laude dignissimum antiquum dierum, ex Gregorio ad Angelum, primum suum nomen, reversum, Legatum illum instituerunt in Picentibus consistentem, hoc est perpetuum: (4) eundemque Cardinalem Episcopum Portuensem deinceps esse voluerunt. Post biennium fato functus est Recineti, senex octogenarius vel nonagenarius, anno 1417. tumultusque in templo majore. (5) Pontifex fuit a da-
to

Rayn.an.
1415. §.
28. 29.
Spond. §.
41. 42.

congregatum, & §. 3. addit, Alexandrum V. in eo electum anno uno sedem Petri tenuisse, secundum communem opinionem: significans, ut ait Scholiastes, ex sua sententia Alexandrum V. legitimum non fuisse Pontificem, sed Gregorium XII. Nihilominus alii contradicunt affirmantes, & Concilium, & creatum in eo Pontificem fuisse legitimum, ut legere est apud Raynaldum ad an. 1409. §. 79. 80. Azorium part. 2. lib. 5. cap. 17. & Natalem Alexandrum in Hist. Eccl. sæc. XV. & XVI. dissertat. 2. num. 19. Generale nec approbatum, nec reprobatum videtur esse Bellarmino lib. 1. De Conc. cap. 8.

(3) S. Antoninus in Chronico part. 3. tit. 22. cap. 5. §. 2.

(4) Idem S. Antoninus ibidem cap. 6. §. 2.

(5) Victorellus in addit. ad Ciaconium tom. 2. pag. 754. *Per* obijt Recineti, & proximis præteritis annis aperto tumulo cadaver conspectum fuit. Oldoinus in nova addit. pag. 760. *Hujus Pontificis sepulcrum anno 1623. cum destrueretur, cadaver habitum Pontificis adhuc sorto ornatum, maxima omnium admiratione integrum fuisse, ex illis, qui propriis oculis illud aspexerunt, habemus. Tanta hujus viri pietas fuit, ut S. Antoninus, dum coram vitas præsequitur, qui sanctitatis opinionem reliquerunt, ipsum haud dubie propter summam in adversus constantiam, D. Stephano martyri comparat.*

to Pontificatu ad abdicatum annos duos, menses sex,
ac dies tres. (6)

CCVI.

ALEXANDER V.

ANNO CHRISTI 1409.

ROBERTI REGIS 9. EMMANUELIS II. 26.

ALEXANDER V. *Petrus, Philargus*, seu *Philare-*
tus antea dictus, Cretensis, Vicentinus olim E-
piscopus; *sessione* 19. Concilii Pisani VI. Kal. Jun. a
Cardinalibus quatuor & viginti, in Conclavi de more
inclusis, Pontifex factus est, & Nonis Jul. coronatus.
Omnium primus *Titulos* mutavit Cardinalibus, unde
Optionis, uti appellant, exordium inter Romanæ Eccle-
siæ Cardinales. (1) Regnum Neapolitanum Ladislao
abro-

Rayn. an.
1409. §.
72. 85.
Spond. §.
14. 16.

(6) Hujus tempore anno 1408. in Diocesi Xantonensi exorta
est controversia, super sit ne in terris pars aliqua sanguinis a Chri-
sto Domino in passione effusi; Id credere non esse pietati contra-
rium, responderunt Theologi Parisienses, referente Dupino tom.
12. Bibl. auctor. Eccl. cap. 8. pag. 145. Vide Card. de Lugo De
Incarnatione disputat. 14. sect. 6. num. 91. Cajetanum comment.
in D. Thom. part. 3. quæst. 54. art. 2. & Lambertinum De Serv.
Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 4. part. 2. cap. 10. num. 8. &
9. pag. 51. & 52.

(1) Parrivinus De Præcipuis Urbis Romæ sanctioribusque Ba-
silicis, quas septem Ecclesias vocant, extremo cap. 3. *Apud vete-
res consuetudo per mille & ducentos continuos annos in Romana Ec-
clesia usurpata fuit, ut neque Diaconi Diaconias semel acceptas, ne-
que Presbyteri Titulos, neque Episcopi Cardinales Episcopatus suos
umquam mutarent. . . . qua ratione fiebat, ut Diaconi, Presbyteri,
& Episcopi Cardinales Diaconias, Titulos, & Episcopatus suos ma-
gis colerent, & exornarent, restituerent & augerent, quos, dum vi-
verent, essent venturi. Nunc Cardinales optionis lege multos Titu-
los & Diaconias obtinere possunt. Cujus rei initium ortum est tem-
pore Alexandri V. in Concilio Pisano, anno Domini 1409. in quo
cum ob schisma contigisset Sacerdotia Cardinalitia duos ad minus ha-
bere Cardinales, unum unius obedientiæ Avenionensis, alterum alte-
rius Romanæ; sublato schismate, unitisque utriusque Colligii Car-
dina-*

abrogatum concessit Ludovico Andegavenſi . Romam ab ejuſdem Ladislai tyrannide vindicatam per Paulum Urſinum, redegit in poteſtatem . Hac victoria lætus Romam cogitavit . Sed, cum prius, ſuaſione Balthaſaris Cardinalis *Coffæ*, Piſtorio, ubi tum degebat, Bononiam ſe contuliſſet, morbo correptus ibidem anno 1410. IV. Nonas Maji vitam edidit, *menſes decem ac dies octo* Pontificali munere functus . Venenato clyſtere interfectum narrat S. Antoninus 3. part. Chron. tit. 22. cap. 5. §. 3. Sepultus eſt eodem loco in Eccleſia Sacerdotum ex familia S. Franciſci, cujus & ipſe inſtitutum profeſſus fuerat . Laudibus hujus Pontificis, ſicut aliorum ſui temporis, obtreſcat maledicus conviciator Theodoricus Niemus, jure propterea confutatus a VVadingo ad an. 1410. §. 4. testimoniis Scriptorum, qui Alexandrum V. commendarunt uti virum animi magni, prudentiæ ſummæ, & effuſe in egenos liberalitatis . Quamobrem *juxta ſtatum Pontificalom pauper multum exiſtens, dicere conſueverat*, ſe fuiſſe divitem Episcopum, pauperem Cardinalem, & Papam mendicum . (2)

CCVII.

dinalibus, & novo Pontifice creato, has mutationes fieri tunc neceſſe fuit, ut unus ex duobus, qui in ſchiſmate Episcopatum Tuſculanum obtinebat, eo alteri dimiſſo, Sabinum tunc vacantem cooptaret. Ita in Titulis & Diaconiis factum eſt. Qua res quamquam neceſſaria tunc fuit, in exemplum tamen tracta, poſtea frequentari coepit. Atque hac ratione factum eſt, ut aliquando Cardinalis Diaconus initio creatus tres & quatuor Diaconias, poſt Presbyter factus totidem Titulos, demum Episcopatus omnes cooptaverit.

(2) In ejus vita, quæ ex additamentis ad Ptolomæum Lucaſem e Codice MS. Patavino eſt in tomo 3. Scriptor. Rer. Italiæ. part. 2. pag. 842.

CCVII.

JOANNES XXIII.

ANNO CHRISTI 1410.

SIGISMUNDI REGIS I. EMMANUELIS II. 27.

CARDINALES decem septemque, qui erant Bononiz, habitis de more comitiis, *Balthassarem Cossam* Neapolitanum XVI. Kal. Junii anno 1410. Pontificem jusserunt. (1) Hic Pontificiis insignibus VIII. Kal. mensis ejusdem in Æde S. Petronii susceptis, *Joannes XXIII.* appellatus est. Audita morte Roberti Regis Romanorum, confestim Legatos misit ad Electores Imperii, ut ei Sigismundum Hungariæ Regem subrogarent. Romam profectus Ludovicum Andegavensem in Ladislaum Romanæ Ecclesiæ hostem excitavit, eique Paulum Ursinum copiarum Pontificiarum Ducem, & Franciscum Sfortiam conjunxit, virum bellicis artibus pollentem. Prælio commisso Ladislai exercitum magna strage fuderunt, victoria tamen non usi, prædæ nimium intenti. In Ladislaum ob id audaciorum factum Joannes indixit bellum sacrum: quo ille adeo est confternatus, ut *Gregorio XII.* relicto, se Joanni submitteret. Verum post haud ita multo fœdifragus cum exercitu irrupit in Urbem, fugam continuo arripiente Joanne Sutrium versus: qui Viterbii ac Florentiæ commoratus menses aliquot, Bononiam demum remigravit. Inde, Ladislao mortuo, per agrum Tridentinum superatis Alpibus venit Constantiam, daturus

H h

ini-

(1) *Ipsum sames Pontificem declarasse, ceteris præ metu contradicere non ausis Bergomensis lib. 14. narrat. Id commentum esse, nihil dubitamus: cum nec Niemus ejus hostis, & in omnes maledictus, ei aliud obiciat, quam commendationem Ludovici Regis: nec in criminationibus in eum in Concilio Constantiensi acerbissime congestis aliud dicatur, quam generatim, quod tantum praticare scivit, ut in Romanum Pontificem electus existeris. Spondanus ad an.*

Rayn. an. 1415. §. 4.
5. 22. 14.
Spon. §. 5.
8. 37.

initium Concilio, quod antea indixerat. (2) In altera Concilii *sessione* recepit, se cessurum Pontificatu, si

Concil.
Constantiense.

(3) Concilium Constantiense celebratum est extinguendo schismati; quod jamdiu Ecclesia vexabatur, moribus formandis, damnandisque erroribus Vicleffi, Joannis Hussi, & Hieronymi Pragenfis. Anno 1414. Nonis Novembr. celebrari coeptum, *sessione* quinque & quadraginta absolutum est anno 1418. X. Kal. Mar. Interfuerunt Patres fere mille. In his Patriarchæ quatuor, & Episcopi trecenti. Adfuit etiam Sigismundus Rex Romanorum. Concilii Præses diversus pro temporis diversitate. Duabus *sessione* præfuit Joannes ipse XXIII. Post abitum ejus e Concilio, tertiam præfuit Petrus de Alliaco Cardinalis Cameracensis: quartæ & quintæ Jordanus Episcopus Albanensis Cardinalis Ursinus: reliquis usque ad Martini V. electionem Joannes Episcopus Ostiensis Cardinalis Vivariensis: quatuor postremis Martinus V. *sessione* 41. Pontifex creatus. *sessione* 12. Joannes XXIII. depulsus est Pontificatu: *sessione* 14. Gregorius XII. seu *Angelus Corvarius* se abdicavit. Quod cum Benedictus XIII. seu *Petrus de Lana* sæpe jussus adesse atque citatus, facere recusasset, *sessione* 37. anno 1417. simul usurpata Pontificali dignitate, simul Christianorum communionem privatus est. Pontifex tamen ad mortem usque haberi voluit, fovente pertinaciam ejus Alphonso Aragoniæ Rege. Nec, eo Paniscolæ anno 1424. vita defuncto, desit schisma. Duo enim Cardinales, qui partes ejus sequebantur, *Clementem VIII.* susceperunt: quo ejusdem Alphonsi jussu Ecclesiam jam reconciliati, anno demum 1429. VII. Kal. Sextil. summittente se ad pedes Martini V. schisma extinctum est.

Sessione 43. editæ constitutiones moribus regendis.

Sessione 8. rejecta est insana Vicleffi doctrina quinque & quadraginta capitibus comprehensa: *sessione* 15. damnati triginta articuli Joannis Hussi: probata insuper communio sub una tantum specie, ipsisque Sacerdotibus non sacrificantibus imperata. *Sessione* 21. anathemate percussus Hieronymus Pragenfis, & perinde atque Hussus, vivus igni traditus combustusque, quod relapsus esset in errores Hussi ac Vicleffi, quos *sessione* 19. ejuraverat.

Sessione 45. ut est apud Labbeum tom. 12. Conc. pag. 258. iussit Pontifex Martinus V. *decreta in materiis Fidei per præses Concilium conciliariter tenere & inviolabiliter observari.* Quibus verbis, ut animadvertit Spondanus ad an. 1418. §. 5. significavit, se non approbare, quæ *sessione* 4. & 5. statuta fuerant de auctoritate Concilii supra Pontificem. Quamquam, ut idem Spondanus, ac Bellarminus lib. 2. De Conc. cap. 19. docet, Concilium Constantiense non desinavit absolute, Concilia generalia habere a Christo possessionem supra Pontifices, sed tantum in casu, id est tempore Schismatis, quando nescitur, quis sit verus Papa, & proinde habere super illum possessionem, non habere possessionem in Papam. Bellarmino consentiunt Turra cremata, Sanderus, Campegius, ut est in Annalibus Raynaldi ad an. 1415. §. 7. & 8.

Gregorius XII. & Benedictus XIII. pariter cederent, Sed mox vim sibi metuens clam discessit de Concilio: postea tamen subiciens se judicio ejus, *sessione 12. IV. Kal. Junii anno 1415. dejectus est Pontificatu post annos quinque, ac dies tredecim, quam ei mandatus fuerat. (3)* Exinde fuit in custodia Ludovici Ducis Bavarix Comitis Palatini Rheni. Elapsus Florentiam contendit ad Martinum V. a Patribus Concilii Constantiensis creatum Pontificem, a quo susceptus benigne, Cardinalis Episcopus Tusculanus, & sacri Collegii Decanus constituitur, concessa ei sede paullo eminentiore, quam ceterorum Cardinalium. Vitam posuit Florentix anno 1419. XI. Kal. Januar. merore aut veneno confectus. *Solemnissimæ Ecclesiasticæ exequiæ sunt ei exhibitæ, sepultusque solus in Oratorio Joannis Baptiste in sepulcro partim anco seu orichalco, partim marmoreo. (4)*

CCVIII.

M A R T I N U S V.

ANNO CHRISTI 1417.

SIGISMUNDI REGIS 7. EMMANUELIS II. 34.

MARTINUS V. *Odo de Columna* antea dictus, magna Christiani Orbis lætitia anno 1417. III. H h 2 Idus

(3) Christianus Lupus in Tertullianum De Præscript. cap. 43. pag. 373. tom. 9. *Et inter articulos, ob quos Joannem vigesimum tertium deiecit Constantiensis Synodus, fuit & hic: Quod Missam raro, currenter, sine devotione celebraret. Hæc eadem Lambertinus inffitit. 34. §. 6. pag. 179.*

(4) S. Antonius in Chron. Part. 3. tit. 22. cap. 7. §. 2. ubi hæc etiam habet de memorato Benedicto XIII. *Transiit annos Petri ad cumulum sue damnationis; nec mirum, quia non in Sede Petri.*

Haud enim mysterio vacare putatur, ait Spondanus ad an. 1414. §. 3. quod nullus in tanto numero legitimorum Pontificum, quamvis juniore ætate permulti creati, inventus hæctenus fuerit, qui annos Romanæ Sedis Petri non solum non prætergressus sit, sed nec quidem

- Rayn. an. Idus Novembr. *sessione* 41. Concilii Constantiensis Pontifex electus est a Cardinalibus una omnibus, qui Joanni 1417 §. 2. XXIII. Gregorio XII. ac Benedicto XIII. studebant, numero §. 7. tribus & viginti, aliisque viris spectatissimis triginta, qui juxta decretum *sessione* 40. præcedente sancitum admissi fuerant in Conclave, daturi operam Pontifici legendo. (1) Hic, absoluto Concilio Constantiensi, hanc Rayn. an. primam fecit curam suam, ut erroribus Vicleffi, Joan- 1418. §. 3. nis Hussi, & Hieronymi Pragænsis extinctionem affer- Spon. §. 8. ret. Nec interim ea neglexit, quæ pertinent ad munus Principis supremi. Namque pervicit, ut Braccius Rayn. an. Dux Perusinus occupatas Ecclesiæ Urbes restitueret: 1420. §. 9. & Bononienses, qui auctore Antonio Bentivolo jugum Spon. §. 9. excusserant, coegit redire sub jus. Romam redux Ju- Rayn. an. *bilæum* ex lege Urbani VI. anno 1423. celebravit, 1423. §. 1. haud magna tamen populorum frequentia, propterea 4. Spond. §. quod Italia, Gallia, atque Germania bello arderent. 1. 2. 3. Idem vetuit Cardinales Regum, ac Principum esse patronos. Indulsit, Festum Corporis Christi per dies octo agi Rayn. an. *etiam in terris & locis Ecclesiastico, quavis auctoritate,* 1424. §. 4. *suppositis interdicto.* (2) Idemque ex decreto Concilii 5. Constantiensis edito *sessione* 44. Ticini inchoavit Concilium generale, quod deinde translatum Senas justis de causis postea dimisit, alio indicto Basileam celebrando post annos septem. Anno itaque 1431. legavit Rayn. an. Julium Cardinalem Cæsarinum, qui Concilio præesset. 1431. §. 1. Spon. §. 2. Ast intervenit ceptis mors. Obit enim X. Kal. Martii, 3. 3.

attigeris. Non tamen ut propterea (quod nonnulli fabulantur) consueveris dici Pontificibus in coronatione: Non videbis dies Petri. Quis enim futurorum adeo securus, ut nulla præcedente revelatione divina rem tantam possit asserere? Vide annotat. 10. ad S. Petrum pag. 4.

(1) Eo decreto, ut est apud Labbeum tom. 12. Conc. pag. 244. statutum fuerat, ut hac vice Cardinalibus adjungerentur *sex Prelati, vel alie honorabiliores persone Ecclesiastica in sacris Ordinibus constituta, de quolibet natione in eadem synodo pro tunc existentes, quos, seu quas qualibet ipsarum nationum pro se ad hoc infra decem dies elegisset, utque nemo haberetur pro vero ac legitimo Pontifice, nisi quem dum tum Cardinalium, tum delegatorum partes cooptassent.*

(2) Constitut. 12. §. 3. pag. 328. tom. 1. Bullarii. Vide pag. 473.

tii, cum annos tredecim, menses tres, & dies decem Summo Sacerdotio præfuisse: (3)

H h 3

CCIX.

(3) Auctor Gallus apud Dominicum Berninum in Historia hærefum omnium tom. 4. sæc. XV. cap. 5. pag. 70. Bullam Censuræ tempore Martini V. cõpisse anno 1420. quando in Constantiensi Synodo Boemorum hæreses proscriptæ fuere, docuit olim Dominicus a Soto (non tamen Cardinalis Toletus, ut falso ei imponunt aliqui) hoc unico fretus fundamento, quod Angelicus, alique præsi Scriptores alium de ea re silentium servaverint. Ceterum non Martino tantum, sed & Clemente V. antiquiorem ipsam esse, eruditorum est constans opinio: idque ex eo potissimum evincunt, quod ipse Clemens V. in Clem. I. De Judiciis palam fateatur, quibusdam solemnibus anni diebus (die Jovis Hebdomadæ Sanctæ, Ascensionis Domini, & Dedicacionis Basilicarum Petri & Pauli) Romanos Pontifices generales quosdam processus facere consuevisse: ubi observetur Glossa, quæ huic opinioni favet. Viguisse autem hanc Bullam ante Urbanum III. & Clementem IV. & V. ea non contemnenda conjectura est, quod Ostiensis D. Thome contemporaneus, imo & antiquior (floruit enim circa annum 1254.) expresse hujus processus meminit in tit. de Crim. falsi l. 5. §. Qualiter committatur vers. Porro.

Non tamen tot, quor nunc habet, continebat Canones, sed datis occasioibus a Martino V. Paulo II. Sixto IV. in Extrav. Et si Dominici gregis, Leone X. Paulo III. Julio III. Paulo IV. Pio V. Gregorio XIII. & aliis variæ adj.ctiones factæ sunt. Multos casus contentos in processu Bullæ Censuræ notatos fuisse censuris juræ antiquiore ipsis Clementinis, nemo, quamvis leviter Canonum notitia pollens, est qui ignoret; cum tam multi habeantur Canones De percussoribus Clericorum, de molestantibus Romipetas, de hæreticis, de deferentibus ad hostes prohibita, de imponentibus pedagogia &c. in Decreto & Extra.

Quoad usum hos casus solemniter prohibendi, si de annuali queratur, verosimile puto non esse morem Martino V. antiquiorem; si de illo, qui ter in anno fiebat, incertissimum est initium, sed indubitanter Urbano IV. antiquius, id est ante annum 1260. est studiorum commune placitum. Vide Spondanum ad an. 1420. §. 6.

Raynaldus ad an. 1431. §. 2. Fædissima infamie labem inferunt Martino hæretici, ducti auctoritate Angeli Clavaßi in Summa, dum ajunt, Martinum legem de Conjugiis solvisse in primo gradu, ut quidam cum sorore connubium iniret. Verum hæc ab adulteratore litterarum Apostolicarum conficta certum est.

Alio modo Nat. Alexander in Hist. Eccl. Sæc. XV. & XVI. cap. 1. art. 3. §. 6. pag. 8. tom. 8. Martinus dispensavit duntaxat cum homine, qui feminam duxerat, cujus sororem constupraverat. Cujus affinitatis impedimentum solvere posse summum Pontificem, cum nec Juris naturalis sit, nec divini, omnes Theologi & Canonici Juris Interpretes docent. Quamquam S. Antonius 3. part. Sum. tit. 1. cap. 11. testetur, ea de re varie tunc a Doctoribus fuisse

CCIX.

EUGENIUS IV.

ANNO CHRISTI 1431.

SIGISMUNDI REG. 21. JOAN. VII. PALÆOL. 8.

EUGENIUS IV. antea *Gabriel Condulmerius* Angeli filius, Venetus Patricius, Gregorii XII. ex sorore nepos, Canonicus Cælestinus congregationis S. Georgii in *Alga*, Cardinalis Episcopus Senensis anno 1431. V. Nonas Martii creatus est Pontifex. *Hic statuta fuit procerus, gratosus aspectu, nec animo minor, liberalissimus ad pauperes, ad reparationem Ecclesiarum munificus, religosus Deum timentes eximio fovebat affectu pariter & effectu, cultus divini & Christianæ religionis dilatandæ zelator præcipuus.* (1) Sub ipsum Pontificatus initium eo intendit curam omnem, ut sectam Hussitarum per Boemiam late grassantem aboleret. Eam ob rem Juliano Cardinali Cæsarino, quem Martinus V. ejus decessor legaverat Basileam ad Concilium generale celebrandum, legationem affirmavit, mandavitque, ut datum sibi negotium conficeret. At Concilium successu caruit. Illud siquidem direrit Eugenius, ac Bononiam transtulit. Translationis decreto restitere Patres Basileenses, quibus Julianus ipse Legatus imprudens favit. Nec ante finis contentionum fuit, quam Eugenius Sigismundi Regis, Romæ postea insignibus Augustalibus ab se exornati, suasionem permotus, & schismatis metu victus permisit, ut Basileense Concilium

disceptatum: ideoque dispensasse Martinum V. quod fornicatio esset occulta, & vir ille Monastica professioni, aut longinqua peregrinationi impar esset, & gravia ex divortio scandala secuta fuissent. Hæreticis occasionem hujus calumnie præbuit Angelus de Clavaio, qui in hujus facti relatione erravit, & S. Antoninum commentum sui restem falso appellavit, ut observat Spondanus ad annum 1431. §. 3.

(1) S. Antoninus 3. part. Chron. tit. 22. cap. 10.

lium instauraretur. Itaque præsentibus Eugenii Legatis continuatum est ab *sessione* 17. ad quintam usque & vicesimam. In hac enim ortum est dissidium inter Patres de loco celebrandi Concilii pro reconciliatione concordie inter Græcam & Latinam Ecclesiam: consentibus aliis una cum Eugenii Legatis celebrandum Florentiæ, vel Utini, aut quocumque magis Pontifici libuisset loco: aliis Basileæ, vel Avenione, aut in Sabaudia. Pontifex accedens primis Concilium transtulit Ferrariam: quare offensi factiosi quidam ex Patribus (nam plerique steterunt a Pontifice) ausu temerario ratum rursus, & quidem tamquam *veritatem Fidei Catholica* id esse jusserunt, quod Concilium Constantiense decreverat, scilicet Concilii generalis auctoritatem antecellere auctoritati Pontificis summi, nec licere Pontifici Concilium generale *sine ejus consensu dissolvere, aut ad aliud tempus prorogare, aut de loco ad locum transferre.* (2) Eoque demum progressi sunt, ut Eugenium dejicerent Pontificatu, & nomine *Felicis V.* subrogarent *Amedeum*, qui ante annos quinque Ducatu Sabaudie abdicato, vitam agebat solitariam. Eugenius nihil deteritus, dicto in factiosos anathemate, Concilium Ferrariæ inchoavit, quod, cum gravis per Urbem pestilentia incidisset, Florentiam transtulit, atque inde Romam, *ut majorem auctoritatem etiam ex loco susciperet.* (3) Florentiæ instituit *Scholam Clericorum, qui*

H h 4 400-

(2) Extrema sessione 33. apud Labbeum tom. 12. Conc. pag. 619. Harduinum tom. 8. pag. 1262.

(3) Augustinus Patricius in Summa Conciliorum Basileensis, Florentini, Lateranensis &c. apud Labbeum tom. 13. Conc. pag. 1599. & Harduinum tom. 9. pag. 1183. num. 129.

Concilii Basileensis acta continentur *sessionibus* quinque & quadraginta. Legitimum & Œcumenicum fuit sub initium duntaxat: Basileensis insurgens postea contra Pontificem evasit in Conciliabulum Satanasæ: & saniores Episcopi subduxere se de eo. Hinc ejus sanctiones vanæ, & *Amedeus* suspectus Eugenio IV. Pontifex falsus. Vide Bellarminum lib. 3. De Ecclesia militante cap. 16. ad 6. pag. 77. tom. 2. & Duvalium De suprema Rom. Pont. in Eccl. potestate pag. 415. tom. 3. Bibliothecæ Pontificæ Rocaberti, qui *asserit, Concilium illud Basileense quovis modo, & tempore spectatum absolute Œcumenicum non fuisse, sed tantum secundum quid, nempe ratione convocationis a Pontifice solemniter indicta.*

Hoc

quotidie interessent Missæ decantandæ, & Horis diurnis,

Conc. Ecumen. XVI.

Hoc est Concilium Florentinum, Ecumenicum XVI. Habetur velut quædam continuatio Concilii Basileensis, quod post discessum Legati Pontificii Juliani Cardinalis & Legitimum esse desuit, & Ecumenicum. Patrum enim pars major consentiens Eugenio IV. se contulit Ferrariam, ubi anno 1438. V. Idus April. inchoatum est Concilium ad Græcos reconciliandos cum Latinis. Interfuerunt Episcopi 140. in iisque Josephus Patriarcha Constantinopolitanus, Beffarion Antistes Nicænus, Isidorus Thessalonicensis, Marcus Ephesinus. Adfuit etiam Joannes VII. Palæologus Orientis Imperator. Præfuit ipse Eugenius IV. Quinque & viginti numerantur *sessiones* hujus Concilii. Sexdecim habitæ sunt Ferrariæ, Florentiæ vero reliquæ.

De rebus Græcos inter ac Latinos controversis disceptatum est, sex utrinque delectis ad disceptandum. Græci omnes extra unum Marcum Ephesinum consentire, Spiritum Sanctum procedere a Patre *Filioque*, vocemque *Filioque* declarandæ causâ veritatis recte insertam Symbolo, quamvis ipsi eam Symbolo suo inferere noluerint: Eucharistiæ Sacramentum azymo pane juxta, atque fermentato confici, nemini tamen licere mutare ritum Ecclesiæ suæ: esse locum, in quo piorum animæ sejunctæ a corpore, si quid diluendum superfit, ad definitum tempus cruciatæ expiantur, eisque preces Christianorum & sacrificia prodesse: puras e contrariis, omnibusque maculis expertes ad optatissimam beatitudinem, quæ in Dei visione consistit, statim advolare: *illorum autem animas, quæ in actuali mortali peccato, vel solo originali decedunt, mox in infernum descendere, panis tamen disparibus puniendas*: denique Romanum Pontificem in universum orbem tenere Primatum, ut est apud Labbeum tom. 13. Conc. pag. 515. & Harduinum tom. 9. pag. 422. & 423. Sic reconciliata pax, quæ tamen brevis admodum fuit. Græci enim vix in patriam reversi, auctore Marco Ephesino Metropolitano, renovarunt schisma antiquum, in quo ad hodiernam diem perseverant post duodecimam, seu decimam quartam eum Latina Ecclesia reconciliationem. Namque S. Antoninus 3. part. Chron. tit. 22. cap. 13. hanc duodecimam appellat, alii vero apud Spondanum ad an. 1274. §. 8. eam faciunt tertiam decimam, quæ in Concilio Lugdunensi II. Ecum. XIV. facta est.

Post Græcorum discessum edidit Eugenius decretum Armenis in Catholica Fide erudiendis, recipiendisque in societatem Romanæ Ecclesiæ. Accesserant enim Legati *Primatis* seu *Catholicis* Armenorum id petentes. Jacobitas quoque, emissio pro eorum institutione decreto, conjunxit cum Ecclesia Catholica: item Æthiopes seu Abissinos, quorum Imperator Constantinus cognomine *Zerah Jacob*, id est *semen Jacob*, vulgo *Presbyter Joannes*, invitatus ad suscipiendam Christianorum religionem miserat Legatos suos, quos Romæ anno 1442. Concilio in Basilicam Lateranensem translato, Eugenius suscepit.

nis, Completorio demto, sub Magistro, qui in Grammaticalibus, & Cantu eos instrueret, & non minus in moribus. Locus autem, quo Clerici illi pro instructione convenirent, prope Ecclesiam ipsam deputatus est: & hi quidem legitime nati a decimo anno usque ad decimum quintum assumendi & describendi, & usque ad Sacerdotium retinendi ab Antistite Civitatis. (4) Anno 1339 omnia & singula privilegia, libertates, exemptiones, concessionem & indulta alia Patavino Studio tam per Urbanum IV. Clementem VI. & alios Romanos Pontifices predecessores suos, quam per Imperatores, aut alios temporales Dominos concessa, confirmavit. (5) Cum esset infirmus ex morbo gravi, nequa post obitum suum alendi veteris schismatis, aut novi conflandi oboriretur occasio, abrogatis iis, quæ statuta fuerant in Civitate Basileensi sub nomine Concilii generalis, decrevit successorem suum creandum esse ex legibus latis a Gregorio X. in Lugdunensi, & Clemente V. in Viennensi Conciliis Œcumenicis. (6) Februario consumtus est anno 1447. VII. Kal. Mart. post annum Pontificatus fere decimum sextum, ætatis sexagesimum sextum, vel quartum, integro sensu atque aspectu, ut ait S. Antoninus, qui decumbenti præsto fuit ad extremum. (7)

Rayn. an.
1447. §.
13.
Spon. an.
2446. §.
10.

CCX.

(4) S. Antoninus 3. part. Chron. tit. 22. cap. 10. §. Priori ausem tempore 7.

Ubi videas praxim, nisi forte & originem Seminariorum a sacro Concilio Tridentino sess. 23. cap. 18. de reformatione postea diligentius præscriptorum. Spondanus ad an. 1436. §. 6. Vide annotat. 3. ad Eugenium II. pag. 258.

(5) Eugenius IV. in Diplomate, quod exstat apud Antonium Riccobonum lib. 1. de Gymnasio Patavino cap. 2. & Philippum Tomasinum cap. 6. apud quos legere est etiam Urbani IV. & Clementis VI. diplomata.

(6) Constitut. *Esse circa*, apud Raynaldum ad an. 1447. §. 22.

(7) In Chron. p. 3. tit. 22. cap. 11. §. 18.

Paulus Æmilius De rebus gestis Francorum lib. 10. pagina 225. *Id Eugenii felicitati tributum est, quod nulli ante, postero ad hanc diem Pontifici, ut duo Cesares Græcus Latinusque cum adirent, parentem Orbis terrarum profiterentur.*

CCX.

NICOLAUS V.

ANNO CHRISTI 1447.

FEDERICI III. REG. 8. JOAN. VII. PALÆOL. 24.

NICOLAUS V. ortu Sarzanensis, vir Theologica doctrina illustris, anno 1447. pridie Nonas Mart. a Cardinalibus decem septemque in Pontificatu collocatus est annos natus duodequingenta. Rogatus, & recusans summam in terris dignitatem inivit *Nicolai V.* nomine ad celebrandam memoriam *Nicolai* Cardinalis *Albergati*, qui, eum Catholicæ Ecclesiæ præfatum iri, prædixerat multo ante. Tam felix fuit schismati extinguendo, ut & confessione ipsius Pseudopontificis *Felicis V.* & approbatione Præsulum Concilii Basileensis, ob pestilentiam translati Lausanam, verus ac legitimus Pontifex haberetur. Amplissimos eidem Pseudopontifici honores habuit. Constituit enim Cardinalem Sabinensem, ac perpetuum Sedis Apostolicæ Legatum in Sabaudia: indulgitque eidem Pontificia insignia omnia, præter jus præferendi Corporis Christi, anulum Piscatoris, Crucem in pedibus, & umbellam: cuncta etiam acta ejus jussit rata esse, suam hac de re voluntatem universo Christiano Orbi testatus tribus constitutionibus. (1) Restituta Ecclesiæ pace, *Jubilæum* ex decreto Clementis VI. anno 1450. celebravit majore, quam unquam antea, frequentia populorum. S. Laurentium Justinianum ita dilexit, ut in illo ornando certaverit cum Eugenio. Nam sicut ille Episcopum, cum primum potuit, fecit; ita hic Patriarcham, cum primum oblata occasio est, creavit. Gradensi siquidem Patriarcha mortuo, Patriarchatum a Grado nobili quondam Urbe transtulit Venetias; idque nec cognita,

(1) Primam refert Labbeus tom. 12. Conc. pag. 663. omnes Auctor libri, qui inscribitur *Amedeus Pacificus*.

gnita, nec postulata Senatus voluntate: quippe qui non minus hominem, quam civitatem eo facto exornare cuperet. (2) Idem Federicum III. Romæ perhonorifice susceptum ornavit Augustalibus insignibus. Prænuntiatum ab se excidium Imperii Græcorum, captamque a Turcis Constantinopolim eo tulit gravius, quo magis laboravit, ut Christianorum Principum ope tanta clades averteretur. (3) In calamitate tam exitiosa, quod

Rayn.an.
1452. §. 2.
1453. §. 1.
Spondan.
§. 2.
Rayn.an.
1455. §.
12. 15. 16.
Spond. §.

(2) Bernardus Justinianus in vita S. Laurentii Justiniani cap. 8. §. 48. apud Bollandum tom. 1. Jan. pag. 560. Idem De Origine Urbis Venetiarum lib. 12. ait, *Translationem factam anno Domini 1451. VIII. Idus Octobris*. Adspulatur Ludovicus Thomassinus De Veteri ac Nova Ecclesiæ disciplina part. 1. lib. 1. cap. 23. §. 2. Ughellus tom. 5. Italiæ Sacræ pag. 1292. edit. Venet. & Josephus Motta De Metropolitanico jure §. 184. contra Baronium, qui ad an. 1050. §. 3. Dandum secutus scribit eam translationem factam a Leone IX.

(3) Ex quo Græci, ut est apud Vincentium Ludovicum Gotti tom. 1. *Vera Ecclesiæ* cap. 7. §. 3. num. 20. pag. 235. spernere ceperunt Episcopos Romanos, & obedientiam abjicere, cœptus ab eisdem divino spiritu tactis prænuntiari occasus Imperii eorum, nisi redirent ad officium. Vates primus S. Leo, secundus S. Gregorius, deinde alii, postremus Nicolaus V. Hic animadvertens, Constantinum Palæologum a promulgandis decretis Concilii Florentini refugere, seque minus paratum ostendere ad servandam concordiam cum Latinis pactam juratamque, eidem, ni staret in pactione, & schisma penitus aboleret, Constantinopolis expugnationem, eversionemque Imperii anno 1451. denuntiavit intra triennium.

Verba ipsa, quibus grande malum prædixit, magno cum dolore recitat Gennadius Patriarcha Constantinopolitanus apud Thomam Bozium De signis Ecclesiæ tom. 1. lib. 6. fig. 19. *Optime cuncta novimus, sed toleramus in Jesum respicientes sempiternum Sacerdotem & Dominum, qui sterilem illam ficum usque ad annum tertium jussit asservari, agricola jam ad excidendam arborem se accingente, quia nullum fructum ferebat*. Posthabitæ prædictionis meritas pœnas luit Palæologus. Vix enim tertius a vaticinatione annus 1453. advenit, cum Mahumetes II. Amurathis II. filius Imperator Turcarum, Constantinopoli capta, & Constantino extincto, Græcorum Imperium evertit. Sic Græci, divino numine ulciscente multiplicem eorum defectionem ab Ecclesia Romana, in Turcarum servitutem redacti sunt, quam ad hodiernam diem instar Hebræorum patiuntur. Sic Imperium Orientis cœptum a Magno Constantino filio Helenæ desit in Constantinum Helenæ itidem filium, cum ab summo culmine fortunæ ad finem ultimum stetit annos 1123.

quod unum præstare potuit, Libros ex tota Græcia perquisitos ad se jussit afferri, & in Latinam converti linguam curavit, profugasque & extorres Græciæ Musas amice & liberaliter excepit. Veteribus & novis Codicibus ornatissimam Bibliothecam instruxit, in qua circiter tria millia librorum volumina condidit. (4) Flaminiam in Pontificis iterum ditionem redegit. Publicum in Monte Pessulano gymnasium instituit. Probos & eruditos in Cognatorum loco tantum habuit. (5) Urbem Romam multis ac maximis edificiis mirum in modum exornavit: cujus opera si compleri potuissent, nulli veterum Imperatorum magnificentia cessura videbatur. (6) Ante diem IX. Kal. April. anno 1455. ex corporis vinculis evocatus est. Huic annorum octo ac dierum decem novemque Pontificatus fuit.

CCXI.

CALLISTUS III.

ANNO CHRISTI 1455.

FEDERICI III. IMPERATORIS 16.

CALLISTUS III. antea *Alphonsus* Cardinalis *Borgia*, Hispanus, vir ætatis prope exactæ, Bessarioni Cardinali Græco præter omnium expectationem præoptatus, anno 1455. VI. Idus April. Pontificatum suscepit: quemadmodum B. Vincentius Ferrerius ejusdem nationis homo vaticinans prænuntiaverat. (1) Iste nihil prius aut acrius movit, quam ut bellum contra Turcas votum pararet, classemque instrueret. Ob id

Rayn. an.
1455. §.
17. 18. 19.
Spondan.
§. 6. 7.

(4) Æneas Silvius De Statu Europæ sub Federico III. cap. 54. inter Scriptores Rer. Germanic. Freheri tom. 2. pag. 156. 157.

(5) Inscriptio apud Wadingum in Annalibus Minorum ad an. 1292. §. 7. pag. 295. tom. 5.

(6) Memoratus Æneas Silvius ibidem pag. 156.

(1) Ciaconius in vita hujus Pontificis: *Mirandum, Hispanos ante hoc tempus nullum protulisse Pontificem Romanum, nisi Damasum & Joannem Hadriani V. successorem.*

id Legatos etiam ad Christianos Principes misit, qui hortarentur ad arma confocianda adversus Christiani nominis hostes. Ad propitiandum vero numen divinum voluit sub meridiem ad Æris Campani sonum Orationem Dominicam & Salutationem Angelicam ter recitari. (2) Neque incassum missæ preces. Turcæ enim cæsi ad Taurunum, fugatique. Ut grates Deo haberentur pro victoria parta, Festum *Transfigurationis* Christi Domini celebrius fecit largitione *indulgentiarum* earundem, quibus *celebritas Corporis Christi in pretio habetur*, (3) *Officiumque ipse composuit*. (4) Cavit idem sub pœna anathematis, ne quis in sacello Pontificio sermonem haberet, quem prius non expendisset sacri Palatii Magister. Osmundo Episcopo Saresberienfi, & Vincentio Ferrerio Divorum cultum decrevit. Alphonso Aragonio defuncto, Regnum Neapolitanum Ecclesiæ repetiit, repugnantique Ferdinando notho Alphonfi filio magnum exhibuisset negotium, nisi senio & morbo confectus anno 1458. VIII. Idus Augusti migrasset e vita. Pontifex fuit *annos ac menses tres, diesque undetriginta*. Ejus *præcipua laus*,

Rayn.an.
1456. §. 1.
70.
Spond. §.
1. 2. 4.

Rayn.an.
1457. §.
73. 81.

Rayn.an.
1458. §.
31. 40.
Spond. §.
7.

quod

(2) S. Antoninus in Chron. part. 3. tit. 22. cap. 14. *Mandavit per solennes litteras Apostolicas ubique terrarum fidelium singulis diebus inter Nonam & Vesperas pulsari in omnibus Ecclesiis ad Ave Maria ter. In qua pulsatione quicumque diceret genibus flexis ter Ave Maria & Pater Noster, consequeretur indulgentiam trium annorum & trium quadragenarum.*

Platina, qui, ut est apud Raynaldum ad an. 1458. §. 4. *Roma tunc agebat, pag. 243. Callistus mandavit, ut assiduo rogatu Deus fleteretur, in meridie Campanis signum dari Fidelibus omnibus, ut Orationibus eos juvarent, qui contra Turcas continua dimicabant.*

Eumdem morem, eademque de causa, ad implorandam videlicet opem divinam adversus Turcas, instauravit Alexander VI. ut ad an. 1500. narrant Raynaldus §. 4. & Spondanus §. 5. Qua de re multo fufius Angelus Rocca in Commentario de Campanis cap. 17. & 18. pag. 178. & 179. tom. 1. Vide annotat. 10. ad Joannem XXII. pag. 445. & 3. ad Benedictum XIII. Pontificem CCXLVII.

(3) Baronius in annotat. ad Martyrologium Romanum VIII. Idus Augusti: quicum sentit Spondanus ad an. 1456. §. 4. Ludovicus Thomassinus lib. 2. De dierum Festorum celebratione cap. 19. §. 14. & Lambertinus De Festis Christi §. 585. pag. 225. Ne credas igitur iis, qui Festum hoc ab Callisto III. institutum edant.

(4) Platina in ejus Vita pag 245.

quod dum Episcopus esset, aut Cardinalis, beneficium aliquod in commendatione numquam voluit, dicens se una sponsa, & quidem Virgine contentum esse, hoc est Ecclesia Valentina, ut jus Pontificium mandat.

(5)

CCXII.

PIUS II.

ANNO CHRISTI 1458.

FEDERICI III. IMPERATORIS 19.

RAYN. AN. 1458. §. 1. SPOND. §. 9. 13.

P IUS II. Senensis, Piccolomineus, appellatus antea *Æneas Silvius*, XIV. Kal. Septembr. anno 1458. ad summi Pontificatus dignitatem evectus est, vir undecumque doctissimus, (1) litteris, eloquentia, dextertate, & prudentia nulli secundus, adeoque scribendo delectatus, ut nec perpeti morbi articularis dolore, nec multitudine negotiorum oppressus ab eo cessare potuerit. (2) Multa hic fecit præclare. In primis vetuit ab sententia Pontificis appellari ad futurum Concilium, pœna anathematis inhibita appellantis. (3) Rescivit omnia, quæ ipse contra Eugenium IV. egerat in Concilio Basileensi. (4) Abrogavit etiam *Compactata* Boemorum. (5) Exortam inter *Franciscanos & Dominicanos*

(5) Idem Platina ibidem pag. 244.

(1) Joannes Trithemius in Chronico Hirsaugiensi ad an. 1458. tom. 2. pag. 433.

(2) Spondanus ad an. 1458. §. 9. & 13.

(3) Constitut. 9. quam rem Gregorius XIII. constitut. 81. & Paulus V. constitut. 63. inseruerunt in *Bullam Causæ Domini*.(4) Constitutione 10. tom. 1. Bullarii pag. 392. & tom. 13. Conc. Lab. pag. 1469. *Sequitur, quæ nunc dicimus, & seni magis, quam juveni credite, nec privatum hominem plaris factis, quam Pontificem: Æneam rejicite, Pium recipite.* Hæc ideo annotata sunt, ut sciant omnes, etiamsi *Æneæ Silvii Oratio* alicubi recedere videatur ab sententia communi Theologorum Romanorum, non inde tamen colligi posse, ita locutum esse Pium II.

(5) Erant pacta quædam inita inter Legatos Concilii Basileensis,

caros controversiam, utrum sanguini ab corpore Christi in passione separato adhæserit Verbum Divinum, disceptari voluit coram se, jussitque silentium esse utrinque, arcens communionem Ecclesiæ, si qui secus faxint. (6) S. Andreæ Apostoli caput Patris Achajæ Urbe, in qua asservabatur, delatum Romam cura Thomæ Palæologi, reposuit in Basilicæ S. Petri Ara principe, in qua Apostolorum Principis corpus jacet. (7) Rogatus a suis Civibus B. Catharinam Senensem inter Sanctas Christi Virgines retulit. Idem persuasit Ludovico XI. Gallorum Regi, ut pragmaticam sanctionem, quam Pater ejus induxerat, prorsus eliminaret, & Apostolica Sedi in rebus Ecclesiasticis summum imperium permitteret. (8) Bellum sacrum adversus Turcas haud minori, quam Callistus III. paravit cura. Profectus enim Mantuam præmissa Eucharistia, habuit in id Episcoporum & Principum conventum. At decretum in eo bellum instructum non est, conversis in alia Principum studiis. Itaque quod armis non potuit, scriptis tentavit, data epistola ad Mahumetem, qua eum hortatus

Rayn. an.
1459. §. 4.
59.
Spond. §.
9. 16.
Rayn. an.
1460. §. 1.
1462. §. 1.
5. 16.

ensis, & Boemos, probata postea ab eodem Concilio, quorum vigore abdicabant ab se se Boemi quosvis articulos erroneos, illo demerso, qui de Communionem duplici (hoc est sub utraque specie) nuncupatur, ut ait idem Æneas Silvius in Oratione habita coram Callisto III. apud Muratorium tom. 3. Anecd. pag. 313.

(6) Constitut. 11. §. 3. pag. 396. tom. 1.

Asserebant D. Francisci discipuli sanguinem Christi, per tri-duum passionis effusum, non fuisse cum Verbo conjunctum hypostasice, ob eamque rem non adorandum cultu Latine. Contrariam sententiam ut defenderent viri ex familia S. Dominici, manibus pedibusque obnixè omnia faciebant. Major pars sententiam Predicatorum approbavit, pauci cum Minoribus sensere. Pius quoque in majori parte fuit, ut lib. 11. Comment. Pii II. pag. 537. ait Joannes Gobellinus, qui fuit a secretis ejusdem Pontificis. Rem fufe narrat idem Gobellinus, Spondanus ad an. 1462. §. 12. Raynaldus ad an. eumd. §. 45. Cardinalis Lambertinus De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 2. cap. 30. num. 3. Cardinalis Petra Comment. in memoratam Pii II. constitutionem, & Cardinalis de Lugo De incarnatione disputat. 14. ubi Dominicanorum opinionem probat.

(7) Raynaldus ad an. 1461. §. 43. & ad an. 1462. §. 5.

(8) Joan. Gobellinus Comment. Pii II. lib. 5. pag. 246. & lib. 6. pag. 300. 301. & pag. 336. 338. & 343.

Apud

tatus est, ut amplecteretur Christiana sacra. (9) Cum hæc surdis auribus dixisset, animum retulit ad expeditionem in Mantuano Concilio motam. *Magna vi mortalium ad famam piæ expeditionis ad eum in Urbem confluyente, Anconem venit: nec multo post adsuit illic sedenti per litteras evocatus Christophorus Maurus Venetorum Princeps cum decem trivemibus militari bellicoque apparatu egregie instructis.* (10) At Pius morbo, qui jam

Rayn. an.
1464. §.
36. 40. 49.
Spond. §.
8. 9.

Apud Raynaldum ad an. 1461. §. 118. & Labbeum tom. 14. Conc. pag. 97. est epistola Ludovici XI. ad Pium II. in qua ille professus omnibus victimis potiorẽ obedientiam esse, abrogat Pragmaticam sanctionem, utpote qua in seditione & schismatis tempore nata sit, & qua, dum Romano Pontifici, a quo sacra Leges oriuntur & manant, quantamlibet eripit auctoritatem, omne jus & omnem legem dissolvit.

Antonius Charlas De libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ lib. 1. cap. 16. num. 5. *Summi Pontifices pragmaticam illam Sanctionem abominati sunt, tamquam juribus suis infestam, ac quasi Schismatis factum tunc temporis editum, cum Concilium Basileense legitimum non esset, absente ac etiam contradicente Eugenio IV. Papa, & maximo Cardinalium Episcoporum numero, qui cum summo Pontifice Florentiæ Concilium habebant (quo vocati fuerant etiam Patres Basileæ degentes) quorumque decreta Episcoporum Basileensium decretis longe erant anteponendam. Tandem Pontificum diligentia Pragmatica illa Sanctio a Ludovico XI. deinde a Francisco I. Regibus Franciæ fuit abrogata, ut testantur eorum edicta. Vide Raynaldum ad an. 1516. §. 22. Petrum de Marca lib. 6. De Concordia Sacerdotii & Imperii cap. 9. §. 10. & annotat. 10. ad Julium II. Pont. CCXVIII.*

Porro Pragmaticæ Sanctionis, quæ fertur nomine S. Ludovici IX. fidem non satis firmis niti fundamentis, atque adeo subditiã esse, docet Scriptor Gallus Ludovicus Thomassinus De vet. & nova Ecclesiæ disciplina part. 2. lib. 2. cap. 33. §. 4. & part. 3. lib. 1. cap. 43. §. 17. ex quo Lambertinus De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 3. cap. 36. num. 15. *Contra universa Pragmatica veritatem facit, quod ea tantum lucem aspexit anno 1461. duobus videlicet sæculis post obitum S. Ludovici, tunc cum Senatus Parisiensis confugit ad Ludovicum XI. & quod de ea nunquam habita est mentio, cum memorabiles illa dissensiones vigerent inter Bonifacium VIII. summum Pontificem, & Philippum Pulchrum Gallie Regem, licet utrinque plura, quam oportebat, scripta sint, & milibus se obtulerit occasio Pragmaticam allegandis. Exstat apud Harduicum tom. 7. Conciliorum pag. 643.*

(9) Exstat epistola, seu potius libellus etiam apud Raynaldum ad an. 1461. §. 44.

(10) Petrus Justinianus Rerum Venetarum lib. 8. pag. 283.

jam remiserat, ingravescente, XIX. Kal. Septembr. anno 1464. ætatis nono fere supra quinquagesimum, biduo defecit, Pontifex *annorum sex minus diebus quinque*. Corpus sepultum Romæ in facello Ædis Vaticanæ, in quo duobus ante annis caput S. Andreæ Apostoli a Thoma Palæologo Peloponnesi Principe acceptum solemniter pompa reposuerat.

CCXIII.

P A U L U S II.

ANNO CHRISTI 1464.

FEDERICI III. IMPERATORIS 25.

PAULO II. Veneto, *Nicolai Barbi & Polyxenæ Condulmeriæ* sororis Eugenii IV. filio, annos duodequingenta nato, cui antea nomen *Petrus* fuerat, anno 1464. III. Kal. Septembr. primo comitiorum die, maxima omnium admiratione, summi Pontificatus honos delatus est. Ad tantam dignitatem perventurum B. Virgo paullo ante prædixerat, cum Domum ejus Lauretanam pestilentia tactus adisset pro valetudine. Decessorum suorum exempla secutus huc incubuit primum, ut bellum pararet contra Turcas. Hussitarum quoque hæresim opprimendam curavit, & Georgium Regem Boemorum Hussitis deditum & anathemate damnavit, & exiit regno. Audaciam item repressit Archiepiscoporum Beneventanorum, qui jus sibi arrogabant gestandi diebus solemnioribus tiaram tribus coronis ornatam, deferendique ante se Eucharistiam. Idem Federicum III. Imperatorem, & Borsium Atestinum Marchionem, Mutinæ Ducem primum, advenientes Romam & excepit & dimisit patrio more, maximis scilicet honoribus, donisque auctos, atque alterum quidem *Ferrariæ Ducis titulo exornavit, cum antea Vicarii Pontificii potestate tantum fungeretur.* (1) I-

Rayn. an.

1464. §.

54-55-57.

62.

Spond. §.

12. 18.

Rayn. an.

1466. §.

20. 23. 26.

Spond. §.

2.

Rayn. an.

1468. §.

42.

Spond. §.

15.

I i

dem-

(1) Raynaldus ad an. 1471. §. 56. *Figura de Principibus Atesti-*

demque cavet, ne Legati Apostolici, neve Rectores provinciarum munera acciperent præter *esculenta & poculenta*, quæ brevi tempore consumi possunt, quod tempus ad biduum moderatur. (2) Vetuit etiam bona Ecclesiastica alienari, aut locari ultra triennium. (3) *Abbreviatores*, ut vocant, a Pio in Curiam adscitos officio privavit: inter quos *Platina*, quod cum insolentius epistola quadam factum redarguisset, in custodiam detrusus est. (4) Rubro Cardinalium galero rubra addidit *Capitula*, quibus, in Sacris Ceremoniis, ubi non est usus galeri, secernerentur a *Prelatis inferiorum ordinum*, iussitque ut qui Cardinales ex Ecclesiastico censu quatuor aureorum millia non haberent, eis centum ex ærario publico suppeditarentur mensibus singulis. (5) *Jubilæum* quinto ac vicesimo quoque anno celebrandum decrevit. (6) *Basilicam S. Marci* ornavit, porticum pulcherrimam addidit, & ædes magnificas juxta construxit, in quas Pontifices tempore æstivo divertere possent e Vaticano. (7) *Litteratos & eruditos viros amavit unice*, si modo

Rayn. an.
1470. §.
55.
Spond. §.
6.
Rayn. an.
1471. §.
56.62.63.
Spond. §.
8. 9.

nis lib. 8. ad an. 1471. pag. 617. & Muratorius de Antiquitatibus Atestinis part. 2. cap. 9. pag. 223.

(2) Constitutione 3. §. 1. tom. 1. Bullarii pag. 398. & apud Raynaldum ad ann. 1466. §. 23.

(3) Constitutione 5. ibid. pag. 400. & inter Extravagantes Communes cap. *Ambrosio*.

(4) Auctor vitæ Pauli II. apud Labbeum tom. 13. Conc. pag. 1422. ubi ad extremum subjungit: *De Platina, qui vitam Pauli II. animo hostili & offensa magis, quam historice describit, recte illud a quodam Papiensi scriptum existimamus: Platinae quidem quis non ignoscat, si sit iratus?*

(5) Jacobus Piccolomineus Card. Papiensis Commentariorum lib. 2. pag. 350. *Cardinalibus, qui sacris induti vestibus a Prelatis inferiorum Ordinum præterquam loco non noscebantur, usum mitre sericeæ Damasceni operis rubraque Capitula indulsit, quibus soli Aristifites Romani antea utebantur. Subsella quoque tam ad fœtus, quam ad sacrificiorum confessum altius elevarit. Aureos mensuros centum singulis patrum instituit, quibus annua quatuor millia ex Sacerdotiis non provenirent: Quod, ut ait Cohellius in Notitia Cardinalatus extremo cap. 11. in præsentem usque diem servatur, & vulgo il piatto di Cardinal povero appellatur. Vide annotat. 1. ad Innocentium IV. pag. 406.*

(6) Constitutione 7. tom. 1. Bullarii pag. 417.

(7) *Lege vitam Pii IV. Pontificis CCXXVI.*

modo boni censerentur. (8) atque ejus tempore & auspiciis Ars Typographica jam ante alibi inventa primum Romæ exerceri cœpit. Anno 1471. ætatis tertio & quinquagesimo jam expleto VIII. Kal. Augusti animam expiravit, correptus apoplexia, ut plures, certioresque tradunt. Pontificale munus gessit annos sex, menses decem, dies sex & viginti. Tam liberalis fuit, ut paucis egentium non donavit: tam justus, ut furum, sicariorum, maleficiorum nemini pepercerit: tam clemens, ut occidi neminem passus sit. Dicebat, in rebus aliis hominem esse posse, in Ecclesiarum rectoribus creandis Angelum, in Collegio augendo Deum Pontificem esse oportere: qui in altero peccet, impium, qui in altero, Demonem esse existimandum: in illo unam Ecclesiam prostitui, ac viro alieno conjungi & non suo, in hoc Ecclesias universas periclitari tum ob ea, quæ quotidie per senatum decernuntur, tum ob ipsos Dei Vicarios, qui e senatu creati consueverunt. (9)

(8) Gaspar Veronensis extremo lib. 3. de gestis tempore clementissimi Pontificis Pauli II. apud Muratorium tom. 3. Scriptor. Rer. Italic. part. 2. pag. 1044.

(9) Ægidius Cardinalis Viterbiensis apud Raynaldum ad an. 1471. §. 63.

Michael Cannesium in Vita Pauli II. apud Muratorium tom. 3. Scriptor. Rer. Italic. part. 2. pag. 1011. *Ecclesiasticas dignitates nec subito, neque ullius etiam maxime auctoritatis viri precibus, sed libero animi judicio pro cujusque virtute contulit, imo inrogatos multos præstantes viros diversis Ecclesiis inscios atque absentes præfecit.*

Brietiarius in Annalibus ad an. 1464. *Cave de hoc Pontifice Platina fidem adhibeas, a quo hic longo carcere subactus, imo & tormentis subjectus ob conspirationem & impietatem, multa in eum effusit ex recordatione potius panarum, quam ex veritate.*

CCXIV.

SIXTUS IV.

ANNO CHRISTI 1471.

FEDERICI III. IMPERATORIS 32.

SIXTUS IV. Savonensis, *Franciscus Roboreus* antea dictus, institutum S. Francisci professus, & scriptis clarus, anno 1471. V. Idus Augusti Pontifex proditus est. Id huic curæ fuit, ut Mahumetis II. impetus propulsaret a finibus Christianorum. Itaque Catholicos Principes legationibus sollicitavit ad communem hostem repellendum. Ad labefactandam vero hæresim Hussitarum Boemiæ Regnum Matthiæ Regi Hungarorum adjudicavit, Boemis exsolutis religione jurisjurandi, quo se Uladislao Poloniæ Regis filio obligaverant. Ferdinando Regi Neapolitano tributum, dum viveret, remisit, *modo equum album quotannis feudi nomine persolveret, tuereturque oram maritimam a predonibus, & milite, si opus esset, Pontificem juvaret, sua impensa quoque & ductu.* (1) Ferrariensis Principatus possessionem fiduciarium dedit Herculi Atestino, imperato, censu millium aureorum quinque. *Judices, quos Rotæ Auditores appellant, numero duodecim in posterum esse decrevit, cum antea essent quatuordecim.* (2) Confirmavit Ordinem *Minimorum* ab Francisco de Paula, & *Augustinianorum* Excalceatorum a Baptista Poggio Genuensi institutum. *Jubilæum*, confirmata Pauli II. constitutione, anno 1475. celebravit. Festum Visitationis B. Mariæ Virginis, itemque Festum omnium Sanctorum coli jussit per dies octo. *Multas veteribus solemnitates adjunxit, ut Conceptionis, Oblationis Beatissimæ Virginis Deiparæ, Sanctorum Annæ, Josephi, & Francisci,*

(1) Platina in Vita MS. Sixti IV. apud Raynaldum ad an. 1472. §. 33.

(2) Constitutione 2. tom. 1. Bullarii pag. 403.

cisci, quas in Ecclesia celebrari iussit. (3) B. Bonaventuram Episcopum Cardinalem intulit Sanctis & Ecclesiæ Doctoribus. (4) *Sanctorum cultum decrevit* etiam B. Joanni Bono Mantuano ex Ordine Eremitarum. (5) Narratur a Wadingo visitasse S. Francisci stantis corpus, oculis vidisse, manibus tetigisse. (6) Ortam inter Franciscanos & Dominicanos controversiam de sacris stigmatibus D. Catharinæ Senensis opprimere conatus est. (7) Eisdem vetuit de immaculata B. Mariæ Virginis

Spondan.
an. 1483.
§. 8.

I i 3

Con-

(3) Onuphrius Panvinius in ejus Vita apud Platinam pag. 268. Lambertinus De Serv. Dei beatif. & Beat. Canoniz. lib. 4. part. 2. cap. 20. num. 19. loquens de Festo S. Josephi post recitata Panvini verba ita subjicit e vestigio : *Sed quia fortasse Detretum illud executione caruit, vel celebrationem Festi de præcepto non significavit, anno tandem 1621. prævio hujus Sacre Congregationis consilio die 8. Maji Gregorius XV. illius observantiam tamquam de præcepto imperavit, juxta ea, quæ refert Joan. Baptista Thiers de Festorum dierum diminutione cap. 56. pag. 389. Adde Guyes de Festis propriis Sanctorum lib. 1. cap. 1. quæst. 12. Quod confirmavit Urbanus VIII. Constit. 291. Bullarii tom. 5. quæ in Bullario edit. Lugd. est 164. tom. 4.*

(4) Constitut. 21. §. 19. tom. 1. Bullarii pag. 438.

(5) Raynaldus ad an. 1250. §. 51. ex Constitutione ipsius Sixti IV.

(6) In Annalibus Minorum ad an. 1476. §. 4. pag. 145. & 146. tom. 14.

(7) Negabant Franciscani, D. Catharinam Virginem Senensem sacris stigmatibus fuisse insignitam, contententes, tale privilegium concessum uni S. Francisco. Dominicani assererent communitatem etiam D. Catharinæ, quamvis sacra stigmata in ejus corpore non apparuerint, ut in corpore S. Francisci. Pontificem illi suam precibus atque obtestationibus fatigatum perpulere, ut sanctæ Virginis imaginem cum stigmatibus pingi vetaret, inhibitis poenis Ecclesiasticis, quas tamen mitigato postea decreto sustulit. Eadem controversia renovata Clemente VIII. Pontifice, qui anno 1599. in *sacra Rituum Congregatione* pensatis utrinque rationum momentis, utrique parti silentium indixit. Urbanus VIII. qui tertiam Lectio-nem ab se compositam *Breviario Romano* inseruit, litem diremit his verbis : *Hanc gratiam amantissimus Dominus nova gratia cumulavit, ut sentiret dolorem illapsa vi vulnere, & cruenta signa non apparerent. Quod ita contigisse, cum Dei famula Confessario suo Raymundo retulisset, ut oculis etiam representaretur, radios in imaginibus B. Catharinæ ad dicta quinque loca pertingentes pia Fidelium cura pictis coloribus expressit. Vide Lambertinum De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 4. part. 2. cap. 8. num. 3. & seq.*

Conceptione disceptare, (8) & in utroque vim magnam privilegiorum effudit. (9) Probavit antiquum orandi modum, quo *volens orare dicit toties Angelicam Salutationem, quot sunt Psalmi in Psalterio Davitico, videlicet centies & quinquagies, singulis decem Salutationibus orationem Dominicam semel præponendo; & hoc modo orantibus pro qualibet quinquagena quinque annos & totidem quadragenas indulgentiæ misericorditer in Domino relaxavit.* (10) Multa Romæ ædificia restituit condiditque maximo Urbis commodo & ornamento. In his Pons ejus nomine nuncupatus Tyberi impositus, & Vaticana Bibliotheca instaurata, quam etiam libris ornavit, auxitque proventibus, unde custodibus, librariis Latinis, Græcis, Hebræis stipendia persolverentur: Eidem Bibliothecæ Platinam præposuit, omniumque Pontificum primus libros vidit typis excusos. (11) Idem

Rayn. an.
1484. §.
20. 23.
Spond. §.
2.

(8 Constitutionibus, quas habes Extravagant. 1. & 2. *De reliquiis & venerat. Sanctor.* inter Communes, quasque ratas esse jussit Tridentina Synodus *sess.* 5. in Decreto de peccato Originali §. ult. Capite altero sanxit sub pœnâ anathematis, neque eos, qui negarent, neque eos, qui affirmarent, *Dei Genitricem ab Originalibus peccati macula in sua Conceptione præservatam fuisse, ullius criminis reos esse, & utrique parti potestatem fecit alterutram sententiam amplectendi, nulla habita ratione Concilii Basileensis; quod sess.* 36. definierat B. *Virginem sine ulla Originalis peccati labe conceptam. Quandoquidem conventus iste, ex quo se ab Eugenio IV. separavit, corpus esse cœpit sine capite, ac proinde discernere id non potuit. Neque refert Concilii Basileensis decretum a Concilio Avenionensi anno 1457. confirmatum fuisse, ut est apud Labbeum tom. 13. Conc. pag. 1403. Vide annotat. 3. ad Eugenium IV. pag. 407.*

(9) Constitut. 6. 7. 19. tom. 1. Bullarii.

(10) Constitut. 18. §. 1. ubi addit: *Iste modus orandi Psalterium Virginis Maria vulgariter nuncupatur.* Memorata jura amplificaverunt, ac nova societati Rosarii concesserunt Pius V. const. 86. Sixtus V. const. 21. & novissime omnium Benedictus XIII.

(11) Constat fere inter omnes anno circiter 1440. cogitari coeptum de Arte Typographica invenienda, eamque anno 1457. prolatam in lucem. Si quid librorum ante hunc annum 1457. excusum est, id factum beneficio characterum tabulis ligneis insculptorum, non typis ex plumbo, stannoque conflatis. De loco autem, ubi primum utilissima Ars inventa, ac de ipsis inventoribus varias discrepantesque sententias peperit æmulatio. Harlemum enim Hollandiæ urbs Laurentio suo, cui *Æditus* seu *Comstero* cognomen,

dem primus, nulla habita ratione Decreti Concilii Basiliensis, supra omnes prædecessores suos Cardinalium numerum maxime ampliavit, cujus exemplum optime secutus est Alexander Papa VI. (12) Excessit post annos tredecim ac dies quinque, quam regnare cœperat, anno ætatis septuagesimo, Christi 1484. Idibus Augusti.

CCXV.

INNOCENTIUS VIII.

ANNO CHRISTI 1484.

FEDERICI III. IMPERATORIS 45.

ANTE diem IV. Kal. Septembr. anno 1484. Ecclesiæ Catholicæ administrandæ præfectus est Joannes Baptista Cibo Genuensis, appellatusque Innocentius VIII. Magnum fuit studium ejus curaque de pace inter Christianos Principes concilianda, ut eos in Turcarum perniciem armaret. Confirmavit jura in Guineam, aliasque terras Saracenorum concessa Regi Lu-

Rayn.an.
1484. §.
40.43.60.
82.
Spond. §.
5.6.

I i 4 sita-

præclarissimi inventi gloriam vindicat: Argentoratenses eam laudem tribuunt Joanni Mentelio: Moguntini Joannem Guttenbergium tanto honore afficiendum esse contendunt. Qui plura desiderant, eos remittimus ad Annates Typographicos Michaelis Maittaire, & librum, cui titulus: *Histoire de l'Origine, & des premiers progres de l'imprimerie*, editum Hagæ anno 1740.

(12) Onuphrius Panvinius in libro *De Episcopatibus, Titulis, & Diaconiis Cardinalium* pag. 18. apud Van espen Juris Ecclesiastici Universi part. 1. tit. 22. cap. 1. §. 16. ubi subdit e vestigio: Nullus tamen horum Pontificum antiquum 53. numerum excessit, ut essent videlicet plures quam 53. cum nec eam numerum attigerint: sed omnium Romanorum Pontificum primas fuit Leo X. qui antiqui statuti ratione non habita, in magna illa 31. Cardinalium creacione, veterem & antiquum atque a nullo umquam Romanorum Pontificum excessum numerum superavit. Nam sub Leone X. plus minus 65. Cardinales simul videntes fuerunt, quod numquam alias contigerat post fundatam Romanam Ecclesiam. Ejus exemplum secuti sunt Paulus III. & qui nunc vivit Paulus IV. Prior enim ad 63. numerum Cardinales auxit, sequens ad 70. quem quoque numerum nunquam fuisse satis constat.

litano a Nicolao V. Callisto III. & Sixto IV. Constitit, Maximilianum Federici III. Cæsaris filium a Septemviris creari Regem Romanorum. Varias adversus maleficos & hæreticos edidit constitutiones: ipsoque annitente *extincta sensim est Hussitarum hæresis, donec Lutherus eam hydram pluribus horrentem capitibus in Christianorum exitium suscitavit.* (1) Idem dicitur *Catholici* titulo decorasse Ferdinandum V. Aragoniæ & Castellæ Regem, qui Granata Urbe potitus, deleverat vetustissimum Maurorum imperium in Hispania. (2) Idemque permisit Norvegiis sine vino sacrum facere, falso traditur. (3) Hujus tempore inven-

(1) Raynaldus ad an. 1486. §. 58.

(2) *Post annos quam eo venerant*, 780. Petavius Rationarij Temporum part. 1. lib. 9. cap. 9.

Spondanus ad an. 1492. §. 2. *Ferdinando & Isabellæ Regibus post Granatæ expugnationem titulum Catholici ab Innocentio tributum fuisse, sunt qui asserant. Quod ut esset etiam consequentibus Hispaniæ Regibus proprium hereditariumque, Alexandrum VI. Innocentii successorem, hominem Hispanum, concessisse, alii tradunt; aliique Ferdinandum a Julio II. id enixis precibus impetrasse. Olim illud Reccaredo Regi, ob reductam secum gentem suam Gothicam ab Arianismo ad fidem Catholicam, in Episcoporum Concilio a Patribus acclamatum fuisse, constat; & centus ferme quinquaginta post annis ab Alphonso ejus nominis Primo pro cognomine usurpatum jam alias vidimus.*

Raphael Volaterranus lib. 2. Geographiæ pag. 12. *Ferdinandus ab Alexandro VI. Pontifice ac Patribus Rex Catholicus appellatus.*

Joannes Mariana De rebus Hispaniæ lib. 26. extremo cap. 12. pag. 209. *Ab Alexandro VI. Pontifice Ferdinandus Catholici cognomen accepit in posteros cum regno transfusum stabili possessione.* Vide Raynaldum ad an. 1496. §. 25.

(3) A Raphaele Volaterrano lib. 7. Geographiæ pag. 80. *Norvegiæ Innocentii VIII. Pontificis concessione permissum sine vino calicem sacrificare, quod ob immensa frigora vinum in ea regione importatum acefeat.* Cardinalis Lambertinus De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. l. 2. c. 31. num. 2. pag. 233. *Id tamen tanquam fabulosum ab aliis rejicitur, cum in Norvegia vinum facile conservetur, & sit usu receptum, ut animadvertunt Cardinalis de Lago De Sacramento Eucharistiæ disput. 19. sect. 8. Natalis Alexander in Theologia Dogmatica & Morali lib. 2. De Sacramento Eucharistiæ art. 3. in Consecrariis praxim spectantibus regul. 3. & Migliorucci in Instit. Canonic. lib. 2. tit. 6. in Explicationibus n. 44.*

Præterea ut animadvertit memoratus Natalis Alexander in Hist. Eccl.

ventus Romæ in Basilica S. Crucis, dum reficeretur, Crucis Christi Domini Titulus. Præterea partem Lan-
cææ, qua confossum Christi latus, dono dedit Inno-
centio Orator *Bajazethis* Turcarum Imperatoris, spon-
giam item & cannam passione Salvatoris consecra-
tas. (4) Mortuus est anno 1492. VIII. Kal. Augu-
sti. Vixit annos sexaginta, regnavit *septem, cum men-
sibus decem, diebus septem & viginti, novi Orbis, ut
habet ejus elogium, suo ævo inventi gloria.* (5)

Rayn. an.
1492. §.
14. 15. 19.
22.
Spond. §.
19.

CCXVI.

ALEXANDER VI.

ANNO CHRISTI 1492.

FEDERICI III. IMPERATORIS 53.

ALEXANDER VI. Hispanus Valentia ex *Callisti*
III. sorore natus, *Rodericus Lenzolius* antea di-
ctus, III. Idus Augusti anno 1492. ad summum Sa-
cerdotium deligitur. (1) Eo inito, constitutis, qui
car-

Rayn. an.
1492. §.
24. 26. 29.
Spond. §.
21.

Eccl. sæc. XV. & XVI. cap. 1. art. 10. *nullum Innocentii VIII. ea de re decretum existat, nec ulla apud alios auctores memoria.* Il-
lud fortasse simile veri sit, quod Gonetus in *Glypeo Theologiae*
Thomist. tom. 5. disputat. 3. De Eucharist. art. 6. §. 2. n. 91.
scribit *ex Bzpvio ad annum 1490. circa illud tempus nonnullos
Sacerdotes, qui postea combusti sunt propter falsificata diplomata
Pontificia, potuisse in illis partibus falsam aliquam dispensationem
publicare.* Vide *Dianam Coordinatum* tom. 3. tract. 1. Resol. 47.
& annotat. 7. ad *Alexandrum VI.* pag. 508.

(4) Vide *Alexandri VI. Constitutionem* 4. tom. 1. *Bullarii*
pag. 468. & *Historiam nostram Familiae Sacrae De Christo Domi-
no* cap. 15. pag. 238. & 239.

(5) A *Christophoro Columbo* Genuensi anno 1492. & *Americo*
nomine appellati ab *Americo Vesputio* Florentino, qui sub auspi-
ciis *Emmanuelis Regis Lusitanorum* anno 1497. profectus a *Ca-
ribibus*, primus ex *Europæis* in ejus continentem ingressus est.

(1) *Joannes Mariana* De rebus Hispaniae lib. 26. cap. 2. *Natus est in Hispania Urbe Valentia: pater Gothifredus Lenzolius, mater Isabella Borgis.*

Spon-

Rayn. an.
1493. §.
18. 22.
Spond. §.
8. 10.

carceribus detentos quotidie inviserent, & *audirent querelas in Urbe*, sicariorum licentiam coercuit, statisque diebus per se unicuique jus reddens effecit, ut eum summi severum Pontificem crederent, infimi fati comem. Certior factus a Ferdinando V. *Catholico* de novi Orbis inventione, ei enixe petenti adjudicavit insulas detectas ac regiones omnes in posterum detegendas, initio facto a Circulo *Meridiano*, qui centum leucarum intervallo ab Azoribus & Hesperidum insulis in Occasum & Meridiem distaret. (2) Hinc ortum diffidium inter eundem Ferdinandum V. & Joannem Regem Lusitanorum, quod hic contenderet, ignoti Orbis pervestigationem universam pertinere ad se concessione Romanorum Pontificum, ac nominatim Eugenii IV. ille vero causam suam tueretur concessione Alexandri. Itaque Pontifex, ne quando lis ad arma deduceretur, ducto a Septentrionibus ad Australem Polum circulo, qui a præcedenti declinaret, atque ultra Hesperidum insulas ad tercentesimam septuagesimam leucam pertingeret, totum terrarum Orbem ex æquo bifariam secuit. Quæ pars ad Orientem solem erat, hanc Joannes, facta sibi ob juris antiquitatem optione, desumpsit, quæ ad Occidentem, Ferdinando relicta est. (3) Post hæc Ferdinando II. Regi Neapoliti-

Spon. an.
1495. §. 2.

Spondanus ad an. 1492. §. 21. *Fuit is Rodericus e Lenzolia familia Valentia in Hispania nobili & clara ortus, patre Iofredo, sive Gothofredo, matre Isabella Callisti Papæ III. sorore: cujus cognomen Borgiæ, quo una cum gentilitiis insignibus ab avunculo donatus fuerat, avito relicto, usque ad obitum retinuit. Sic enim plerique: cum nihilominus ex Savita Hist. lib. 7. cap. 32. intelligi videatur, hunc Iofredum non fuisse e familia Lenzolia, sed Borgiæ aque ac conjugem Isabellam.*

(2) Constitut. 2. §. 6. pag. 467. tom. 1. Bullarii.

(3) Bellarminus de Romano Pontifice lib. 5. extremo cap. 2. *Alexander VI. divisit Orbem nuper inventum Regibus Hispania, & Lusitania. Respondeo: non divisit ad eum finem, ut Reges illi proficerentur ad debellandos Reges infideles novi Orbis, & eorum regna occupanda, sed solum ut eo adducerent Fidei Christiana prædicatores, & protegerent ac defenderent cum ipsos prædicatores, tum Christianos ab eis conversos: & simul ut impediret conventiones, & bella Principum Christianorum, qui in illis novis regionibus negociari volebant.*

Idem

politano permisit, ut matrimonium contraheret cum sorore Patris sui, aliis admirantibus quid ita fieri licuerit, aliis per ignorantiam licere potuisse negantibus. (4) Idem anno 1500. *Jubilæum* celebravit, instauravitque morem a Callisto III. inductum, ut meridie Campanæ pulsarentur, quarum sonitu excitati Fideles per Dominicam precationem, & salutationem Angelicam propitiarent Divinum Numen pugnantis adversus Turcas. (5) Idemque inhibuit Librariis anathema, si quid typis mandarent haud impetrata ab Episcopis licentia, qui eam non largirentur, nisi ante perpensam & exploratum haberent, nihil in Operibus edendis *Orthodoxa fidei contrarium, impium, & scandalosum* contineri. (6) Tres & quadraginta Cardinales creavit, & in his duodeviginti Hispanos. De ejus interitu duplex memoria prodita est. Quidam opinantur mortuum veneno per ministrum imprudentiam epoto, quod Cæsar Borgia nothus ejus in alios comparaverat; multi ajunt defecisse jactatum feбри ad septimum diem. Defecit autem XV. Kal. Septembr. anno 1503. ætatis circiter altero & septuagesimo, Pontificatus *undecimo, & die octavo.* (7)

Rayn. an.
1500. §.1. 4.
Spond. §.
1.Rayn. an.
1501. §.
36.Rayn. an.
1503. §.
10. 11.
Spond. §.
5.

CCXVII.

Idem in Recognitione librorum de summo Pontifice, ad eundem librum, idemque caput, pag. 5. tom. 5.: *Quod attinet ad Bullam Alexandri VI. de divisione Orbis nuper inventi, & debellatione Indorum Occidentalium, cum ea scriberem, Bullam non videram, & ideo secutus sum doctrinam Cardinalis Cajetani in 2. 2. quæst. 66. art. 8. Francisci Victorie in 2. relectione de jure belli, & Dominici a Soto in 4. Sent. dist. 5. quæst. unica art. 10. ad 5. argumensum, tum propter eorum rationes, tum quia Cajetanus vixit tempore Alexandri VI. & ei supervixit, proinde facile scire potuit, quid sibi voluerit Alexander Pontifex, cum Orbem recens inven tum divisit.*

(4) Vetitum id quidem *Leviticæ* lege cap. XVIII. 12. Sed ea lex judicialis erat, non naturalis: alioquin prohibitum fuisset etiam matrimonium Patris seu Avunculi cum nepte, cum inter se conjungantur cognationis gradu eodem, ac nepos cum Amita; quod tamen in *Leviticæ* non prohibetur.

(5) Vide annotat. 2. ad Callistum III. pag. 493.

(6) Exstat Alexandri VI. decretum apud Raynaldum ad an. 1501. §. 36.

(7) Natalis Alexander lib. 2. Theol. Dogmat. & Moral. de

CCXVII.

PIUS III.

ANNO CHRISTI 1503.

MAXIMILIANI REGIS 10.

PONTIFEX in locum Alexandri VI. anno 1503. X. Kal. Octobr. lectus est *Franciscus Tudeschinus Piccolomineus* Cardinalis Senensis. Avunculum habuit Pium II. Ejus propterea nomine appellari voluit, ejusque insignia usurpavit. (1) Vir erat doctrina admirabili, & prudentia singulari. *Ecclesiam Romanam reformare, Concilium celebrare, ac in Turcas proficisci avunculi imitatione statuerat.* (2) Sed aliter statutum Superis. A sexta enim & vicesima Pontificatus luce, XV. Kal. Novembr. interiit vitiatæ tibix doloribus, anno ætatis quarto & sexagesimo.

CCXVIII.

Sacr. Euch. cap. 1. art. 3. prop. 4. regula 3. *Æque incertum est, quod ex vagis rumoribus refert Bartholomæus Fumus in Summo, Alexandrum VI. voluisse dispensare, quibusdam petentibus, ut sine vino conficeretur Eucharistia in locis, ubi non potest vinum haberi; & fuisse declaratum quod non poterat: quia in iis, que sunt essentialia Sacramentis, Summus Pontifex dispensare non potest. Utriusque autem speciei, scilicet panis & vini consecratio est essentialis Eucharistiæ. Unde nec propter defectum alterius est unum tantum sine altero consecrandum, quia non esset perfectum Sacramentum, inquit S. Thomas 3. p. quest. 74. art. 1. ad 2. quidquid in contrarium scripserint Gabriel Biel Lect. 84. in Canonem Missæ, & Joannes Major in 4. Sentent. Dist. 13. quest. 3. necessarium non esse jure Divino, sed Ecclesiastico tantum, ut species utraque pariter consecretur. Quod quidem inaniter probant ex Cap. Comperimus Dist. 2. De Consecratione, cum Gelasius I. de Sacrosanctis ibi dicat: Aut integra Sacramenta percipiant, aut ab integris accipiantur: quia divisio unius ejusdemque Mysterii sine grandi sacrilegio non potest provenire.*

(1) *Ab avunculo, cujus cura a teneris annis omnibus disciplinis & juvi in primis operam dederat, gentilitiis insignibus & Piccolomineorum familia nomine donatus. Panvinius in ejus vita pag. 278.*

(2) *Raphael Volaterranus extremo libro 22. Anthropologia.*

CCXVIII.

JULIUS II.

ANNO CHRISTI 1503.

MAXIMILIANI REGIS 10.

KALENDIS Novembr. anno 1503. Pio III. successor datur *Julianus Roboreus* Ligur, Savonensis, clarus & virtute sua, & memoria *Sixti* IV. patruī: & quidem *tanto omnium consensu, ut conclavi nondum obserato summus Pontifex renuntiatus sit.* (1) Julius II. appellatus est. Hic Henricum VIII. Regem Britanniae legibus solvit, ut matrimonio sibi conjungeret Catharinam Ferdinandi & Elisabethae Regum Hispaniae filiam, viduam Arthuri fratris sui, qui nullos ex ea liberos susceperat: imo ob ætatis imbecillitatem, ac lentum, quo conficiebatur, morbum nullam ferebatur habuisse notitiam ejus. (2) Edita constitutione irritam esse jussit

Rayn. an.
1503. §.
10. 22.
Spond. §.
8.

(1) Raynaldus ad an. 1503. §. 10.

Ciaconius in ejus vita: *Primus omnium Pontificum contra majorem consuetudinem barbam prolixam aluit, ut majorem intuentibus reverentiam incuteret; idque reliqui post eum Romani Pontifices probasse usu videntur.*

(2) Nec id permisit Pontifex injuria, quod postea dixerunt alii, ut morem gerent Regi, qui Annæ Bolensæ amore deperibat. Lex enim illa *Leviticæ* XVIII. 16. quæ vetat fratrem *turpitudinem uxoris fratris sui revelare*, aut intelligenda est de uxore fratris adhuc superstitis, aut derogatum ei est per aliam legem *Deuteronomi* cap. XXV. 5. qua jubetur *frater suscitare semen fratris sui absque liberis mortui.* Ut ut est, præceptum illud numeratur inter præcepta judicialia, quibus Judaicus tantum populus obligabatur, non inter Legis naturæ præcepta immutabilia: alioquin Judas Patriarcha (*Gen.* XXXVIII. 8.) non præcepisset Onæ filio suo, ut uxorem sibi adjungeret Thamarim viduam ex obitu fratris sui natu majoris. Itaque Henricus VIII. ipse matrimonium ab se initum cum Catharina pro vero ac legitimo habuit per annos viginti, nec ante suspicari cœpit, esse incestuosum, quam ei hujusmodi suspensionem iniecit effrænata libido comple-

cten-

Spon. an.
1505. §. 1.
Rayn. an.
1506. §. 1.
19. 23. 30.
45.
Spond. §.
3. 7.

justit lectionem Pontificis *simoniacam*, ac hujusmodi criminis reos Cardinales ab dignitate summovit & Sacerdotiis, facta reliquis hac labe puris licentia eligendi novum Pontificem, Concilium generale convocandi, rogandique opem Principum *laicorum* contra Pontificem *Simoniacum*. (3) Vaticanam S. Petri Basilicam a Magno Constantino olim ædificatam, vetustate collabentem instaurandam suscepit. Concepit animo tantam amplitudinem Templi, quanta nusquam esset, digna videlicet Apostolorum Principe, digna Catholico Imperio, digna ipsius etiam loci majestate. Quarto decimo Kal. Maji anno 1506. structuram designante Architecto præstantissimo Lazaro Bramante, (4) jacta sunt fundamenta Ædis magnificentissimæ, cui perficiendæ cum sumtus ingentes requirerentur, Julius, ejusque successores non pecunia solum ad id publica sunt usi, sed etiam *Indulgentias* Christianis largiti, quorum stipe inchoata moles absolveretur. (5) Eodem anno *Ordinem Mi-*

stendi impudicissimam feminam Annam Bolenam. Nihilominus propediem moriturus rursus approbavit, tamquam legitimum, matrimonium contractum cum Catharina. Siquidem heredem Regni post Eduardum testamento instituit Mariam ex ea susceptam.

Eodem modo postea Clemens XI. concessit Francisco Farnesio Parmensium Duci, ut fratris sui Eduardi viduam Dorotheam Sophiam Principem Neuburgensem duceret in matrimonium.

(3) Constitut. 3. tom. 1. Bullarii pag. 478.

(4) Quem postea secuti sunt Frater Jocondus a Verona, Raphael Urbinas, Julianus a S. Gallo, Balthassar *Peruzzi*, Antonius a S. Gallo, Michael Angelus *Buonaroti*, Jacobus *Barozzi a Vignola*, Jacobus a Porta, Dominicus *Fontana*, Carolus Maderus, & Eques Berninus.

(5) Hinc cœpit Lutherus oblatrare *Indulgentias* tamquam questuosas. Sed immerito. Nam pecunia ad percipiendum fructum *Indulgentiarum* erogata pertinere ad questum non poterat, quod erogaretur in usum ædificandæ domus Dei, Ecclesiæ Vaticanæ. Idque præcipiebatur tamquam conditio, & onus ad impetrandam liberationem pœnæ *Canonice* debitæ peccatis, juxta illud Danielis cap. IV. 24. ad Nabuchodonosorem: *Peccata tua elemosynis redime*. Si quid autem peccatum est vel malitia eorum, qui *Indulgentiam* promulgabant, vel eorum, qui subsidium seu pecuniam exigebant, id ministris, non Pontificibus, vitio vertendum. Nec vero morem hunc Julius II. & Leo X. primi induxerunt: alii ante eos Romani Pontifices *Indulgentias* hujusmodi largiti sunt, Nicolaus

Minimorum S. Francisci de Paula per Sixtum IV. *Innocentium* VIII. & *Alexandrum* VI. approbatum rursus approbavit, & quam plurimis privilegiis auxit. (6) Roma VII. Kal. Septembr. Eucharistia præeunte profectus, metu magis, quam vi Balliones Perugia, Bentivolos Bononia expulit. In Urbem reversus anno insequente V. Kal. April. Dominica Palmarum exceptus est pompa triumphali. Idem *Julius*, *Maximilianus Imperator*, *Ludovicus Gallia*, *Ferdinandus Hispania Reges* (anno 1508.) *foedere Cameraci inito, sociâ arma sumere, ut Imperio Venetis adempto illorum nomen deleverent ac penitus excinderent.* (7) In acerrimum bellum Venetis undique illatum Pontifex non solum armis, sed sacris etiam detestationibus incubuit. Ast ubi a Republica omnibus suis postulatis satis esse factum cognovit, magna populi Romani frequentia interdictum abrogavit, (8) icitque cum ea foedus adversus Gallos, quod *Alphonsum Atestinum, qui a Romanis Pontificibus Ferrariam beneficiario jure obtinebat, adversus se tuendum defendendumque suscepissent* abnuentem restituere usurpatas Comaclenses salinas maximè proventus. (9) Exacerbatum ad hæc Ludovicus XII. egit cum Maximiliano de convocatione Concilii Julio in ordinem redigendo. Conventiculum illud Pisanum dictum, quod Pisis anno 1511. a quibusdam Schismaticis Cardinalibus eidem Ludovico addictis coactum est, Mediolanum deinde translatum, ac postremo Lugdunum, ubi foedum exitum habuit. Istud Conciliabulum ut tolleret Julius,

Rayn. an.
1507. §. 2.

Rayn. an.
1506. §. 4.
16. 21.

Spon. §. 1.
Spon. an.
1508. §. 2.

Rayn. an.
1510. §. 1.

7. 16.
Spond. §.
1. 3. 8.

Rayn. an.
1511. §. 1. 5.
8. 13. 42.

Spond. §.
8. 11. 19.
21.

Rayn. an.
1512. §.

Con-
35. 47.
Spond. §.
8.

colaus V. ad ædificandam Ecclesiam S. Petri Urbis Xantonensis in Gallia, Sixtus IV. alique tum ad hæreticos exterminandos, tum ad impetus Turcarum propulsandos, referente Raynaldo ad an. 1451. §. 9. & ad an. 1476. §. 6. Nulla tamen fuit de harum Indulgentiarum concessione querela. *Lutherus* omnium primus nodum quæsit in scirpo, & ex re sanctissima occasionem obtretandi, homo ad id natura comparatus, arripuit.

(6) Constitut. 10. pag. 486. tom. 1. Bullarii.

(7) Andreas Maurocenus initio ipso libri primi Historiarum Venetarum.

(8) Petrus Bembus lib. 10. Historiæ Rerum Venetarum pag. 260.

(9) Jovius Alphonsi ipsius familiaris in Vita Leonis X. lib. 2. pag. 36.

Concilium Lateranense V. Œcum. XVII. indixit, inchoavitque ; ejus tamen absolvendi gloriam successori reliquit morte præreptus . (10) Mortuus autem est IX.

Concil.
Œcum.
XVII.

(10) Concilium anno 1512. inchoatum , anno 1517. *sessionibus* duodecim absolutum est. Interfuerunt Episcopi *sessioni* quidem primæ quatuor & nonaginta, in quibus Cardinales quindecim, & Patriarchæ Alexandrinus & Antiochenus. Crevit postea Episcoporum & Cardinalium numerus, ut centum & quatuordecim Episcopi Concilio huic interfuisse dicantur, præter Doctores, & Cœnobiarchas . Adsuere etiam Oratores omnium fere Principum Christianorum, ipsius Ludovici XII. Regis Gallorum, qui Cæsaris exemplum secutus, Pisano Conventiculo favere jam desierat. Præfuit Julius II. usque ad *sessionem* quartam, qua finita cum in morbum incidisset, quintæ præfuit Raphael Riarius Cardinalis, Episcopus Ostiensis, ac septem reliquis Leo X. in locum Julii demortui suffectus. Est autem hæc summa Concilii. Acta Pisani Conventiculi rescissa. Pœnæ Cardinalibus Schismaticis, ceterisque ejusdem conventus auctoribus inflicta, Simoniaca Pontificis electio irita declarata. Damnati qui assererent, intelligentem animam esse mortalem, aut unicam in omnibus hominibus . Decreti Legati ad Principes, qui eos reducerent in concordiam. Statutum, quemadmodum est apud Labbeum tom. 14. Conc. pag. 222. ut Cardinalium *domus, familia, mensa, supellexque* ejusmodi sint, ut *modestia & frugalitatis speculum dici mereantur* . Cautum pariter, ne *partialitatem suscipiant aliquam, neque Principum, aut communitatum, vel quorumcumque aliorum contra quemquam, nisi quantum iustitia & æquitas postulat, eorumque dignitas & conditio requirit, promotores aut defensores fiant* . Pœnæ constitutæ in Clericos & Laicos blasphemix & nefarii criminis reos. *Montes Pietatis* approbati confirmatique, confixis anathemate, qui illorum usum damnare, deque *usura* vitio infimulare auderent . Vetitum edi libros, qui probati non fuerint *per Episcopum*, aut *Inquisitionem hæreticæ pravitatis*. Latæ leges a concionatoribus sacris servandæ, castigataque eorum vitia. *Pragmatica Sanctio* abrogata, & in locum ejus substitutum *Concordatum Gallicum* initum Bononiæ inter Leonem X. & Franciscum I. In constitutione Leonis, qua Concilio approbante damnatur *Pragmatica Sanctio*, apud Labbeum loc. cit. pag. 311. legitur, *solum Romanum Pontificem pro tempore existentem, tamquam auctoritatem super omnia Concilia habentem, Conciliorum indicendorum, transferendorum, ac dissolvendorum plenum jus & potestatem habere* .

Porro *Sanctio Pragmatica*, seu *Carolina* nihil est aliud, quam celebris illa constitutio in Concilio Bituricensi sub Carolo VII. Gallorum Rege anno 1438. ex decretis fere Pseudosynodi Basiliensis conflata, inque tres & viginti *Titulos* divisa. Præponit auctoritatem Concilii auctoritati Pontificis. Electiones Episcoporum, quas

IX. Kal. Martii anno 1513. annum ætatis agens septuagesimum, Pontificatus nonum, mensem tertium, diem primum & vicesimum. (11)

Rayn. an.
1513. §. 9.
Spond. §.
2.

K k

CCXIX.

quas sibi Pontifices reseruarant, Canonicorum Collegiis restituit. *Expectatiuis præterea gratis*, ut ait Gaguinus lib. 10. de Gestis Regum Francorum pag. 226. *locum esse non sinit. Beneficia vivo eorum rectori nemini reservari permittit*, aliaque statuit injuriosa in Sedem Apostolicam. Itaque Romani Pontifices *regiam constitutionem*, ut ait idem Gaguinus pag. 228. *non secus ac perniciosam hæresim execrati*, egerunt cum Regibus Galliæ, ut abrogaretur, certatumque super ea re per annos amplius septuaginta. Anno demum 1516. per *Concordatum* inter Leonem X. & Franciscum I. quod modo nominavi, controversia sedata est, iterumque Electiones Collegiis Canonicorum abrogatæ, nominatione Episcoporum delata Regi, confirmatione Pontifici. *Pragmaticæ* statuta cetera partim abolita, partim omissa, partim correctæ, partim approbata, ut est apud Petrum de Marca lib. 6. De Concordia cap. 9. §. 13. Dupinium in Nova Bibliotheca Auctor. Ecclesiasticor. tom. 13. cap. 1. §. 8. pag. 22. & Thomassinum de vet. & nov. Eccl. disciplina tom. 2. lib. 1. cap. 40. Vide ejusdem Leonis X. Constitutionem 20. tom. 1. Bullarii pag. 575.

(11) Labem, quam hujus Pontificatus imponunt aliqui propter bella, quæ magno animi ardore suscepit, usque præsentia sua, absterget Bellarminus De potestate sum. Pont. in rebus temporalibus adversus Barclajum cap. 11. *Admonitos Lectores esse volo, Romanos Pontifices, qui simul etiam Principes sunt temporales non contemnendi Imperii, non minus ex officio obligari ad ea conservanda, quæ Sedis Apostolicæ sive Ecclesiæ Romanæ sunt, quam Principes ceteros. Quare quemadmodum Reges & Principes supremi ceteri pro defensione Regnorum suorum sive ditionum aliarum bella gerere possunt & debent, & si ad ea defendenda consideratione cum aliis Principibus opus habent, jure possunt cum sociis Principibus fœdus inire, & conjunctis viribus hostem propulsare, quando justam belli gerendi causam habent: sic etiam Romani Pontifices, quæ Principes supremi sunt, omni jure possunt & debent populos sibi creditos armis protegere, & si res ita postulet, adversus hostes bella gerere, nec non ad auxilium, vel belli societatem Principes alios evocare.*

Nec primus fuit Julius II. qui pro recuperandis Ecclesiæ Romanæ provinciis bella gessit, vel cum magnis Principibus fœdus percussit. Nam Pius II. multo antea exercitum armatum habuit, & bella cum hostibus cum laude gessit, ut Nauclerus & Platina referunt, & ante Pii II. tempora Innocentius VI. vir prudentia & vitæ innocentia clarus, per Legatum suum Albernotium Cardinalem Ecclesiasticam ditionem a tyrannis diversis occupatam felicissime armis recuperavit, ut scribunt iidem Nauclerus & Platina, multique alii Historici.

Cle-

CCXIX.

LEO X.

ANNO CHRISTI 1513.

MAXIMILIANI ROMANORUM REGIS 20.

LEONEM X. Florentinum Laurentii Medicei filium, cui Joanni antea nomen, annum ætatis a-

gen-
Clemens IV. qui Innocentium VI. multis annis præcessit, & Pontifex sanctus est habitus, Carolum Andegavensem Ducem, S. Ludovici Regis Francorum fratrem e Gallis evocavit, ut Manfredum tyrannum e Regno Neapolitano, quod est Ecclesie Romana feudum, armis expelleret, ipsumque Carolum Regem instituit, imposta quadraginta millia nummorum aureorum pensione quotannis solvenda in recognitionem feudi: testes sunt auctores iidem, & alii, quos ipsi citant.

Sed ante hæc tempora Leo IX. Pontifex non solum vitæ probitate, sed etiam divinis miraculis clarus, atque adeo in Sanctorum numerum relatus, adversus Normannos pro Beneventana Civitate recuperanda præsens ipse in exercitu armis decertavit, ut Hermannus Contractus in Chronico, & Leo Ostiensis in Histor. Casinensi lib. 2. cap. 88. testes sunt. Ubi illud memorabile accidit, quod cum Pontifex a Normannis victus & captus fuisset, ea submissione & reverentia victores erga victum usi sunt, ut Pontifex victus & captus victoribus imperare ac dominari videretur.

Porro Leo IV. Pontifex plus ducentis annis Leone IX. antiquior, vir sanctissimus, & miraculis clarus, teste Anastasio in ejus vita, exercitum duxit adversus Saracenos, qui ad Ostia Tiberina cum ingenti classe appulsi Romanam Urbem capere & spoliare cupiebant: & Oratione præmissa ad Deum, & exercitu Apostolica benedictione munito, memorabilem victoriam reportavit. Omitto confederationem Zacharia, Stephani II. Hadriani, Leonis III. aliorumque Pontificum cum Regibus Francorum pro recuperatione, & defensione provinciarum & civitatum, quæ ad Romanam Ecclesiam pertinebant, adversus Langobardos & Græcos. Omitto etiam fortissimos Machabæos, qui & summi Sacerdotes & Principes erant, & pro patria defensione gravissima bella gesserunt. Omitto denique Mosem Pontificem & Principem sapientissimum, qui adversus Amorrhæos aliosque populi sui percurbatores armis decertare non dubitavit.

Hos igitur clarissimos sacrosque viros Julius II. imitatus, eorumque virtutem & diligentiam emulatus, partim armis propriis, par-

tiam

gentem septimum a tricesimo, juniores præsertim Cardinalès V. Idus Martii, anno 1513. in Pontificatu collocarunt. *Isque priusquam e Conclavi exiret*, Petrum Bembum, & Jacobum Sadoletum, qui Romæ tunc erant, sibi ab epistolis adscrivit. (1) Pontificatum ingressus absolvendum curavit Concilium Lateranense inchoatum a decessore suo, duosque Cardinales ab eodem ob Pisanum Conventiculum & dignitate & Sacerdotiis summos restituit in gradum pristinum. Boemos querentes, quod Sedes Apostolica non maneret in pactionibus cum Hussitis Basileæ conventis, invitavit ad Concilium, deditque Cardinali Strigoniensi negotium, ut illos, sublatis Hussiticæ hæreseos reliquiis, conciliaret cum Romana Ecclesia. Eodem animi ardore Legatos misit ad Moscos, & Maronitas, ut illos quidem ab Græcorum schismate abduceret, hos vero hortaretur ad abrogandos ritus pravos, qui apud ipsos inoleverant in rebus sacris. Abyssinis quoque errores eripere studuit. Christianis novi Orbis Episcopos dedit. Idem *Philosophis legentibus in Universitatibus studiorum generalium*, & alibi mandavit, ut ex principiis etiam Philosophicis, quantum possent, probarent animæ rationalis immortalitatem. (2) Edixit, eos, qui Sacrificio Missæ interessent in Ecclesiis *Ordinum Mendicantium*, satisfacere præcepto de Missa audienda diebus festis. (3) B. Franciscum de Paula collocavit in concilio Sanctorum. (4) Permisit Carolo V. Regi *Catholico*, quem Electores creaverant Regem Romanorum, ut simul cum Imperio Regnum Neapolitanum retineret, quod

Rayn. an.
1513. §.
14. 15. 18.
44. 68.
Spond. §.
3. 4. 10.

Rayn. an.
1514. §.
65. 87.
102. 110.

Rayn. an.
1517. §.
113. 1519.
§. 76.
Spond. §.
2.

K k 2

Pon-

tim auxilio federatorum Regum Ecclesiasticam dicionem seve totam amissam magno labore recuperavit. Quod factum qui reprehendere voluerit, oportebit etiam, ut industriam & virtutem sanctorum Pontificum, addo etiam Machabeorum, & ipsius Moysi virtutem bellatam reprehendat.

(1) Petrus Bembus extremo libro 12. Historiæ Retum Venetarum pag. 337.

(2) Lambertinus De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 3. cap. 19. num. 10. ex Leonis X. Constitutione *Apostolici regiminis* 5. tom. 1. Bullarii pag. 549.

(3) Constitutione 25. §. 2. tom. 1. Bullarii pag. 597.

(4) Constitut. 38. ibid. pag. 606. & in Codice Canonizationum pag. 200.

Rayn. an. Pontificia vetabatur lege. Super hæc Martinum Lu-
 1520. §. therum, erroresque ejus damnavit, jussitque libros ea
 53. 56. peste contaminatos comburi. (5) Henricum vero
 Spondan. VIII. Angliæ Regem, quod luculentum opus contra
 §. 5. ejusdem Lutheri insaniam edidisset, eximio *Defensoris*
 Rayn. an. *Fidei* titulo decoravit. (6) Neque minus domi, quam
 1521. §. foris enituit Leonis virtus. Instaurata Romæ Academia,
 54. 74. fovit studia bonarum artium, litterarum, litteratorum-
 108. 111. que fautor eximius paterno instituto. In Vaticanæ
 Spond. §. 5. 10. Basii-

(5) Lutherus anno 1483. Islebii Urbis Comitum Mansfeldien-
 sum in Turingia, seu, ut aliis placet, in Saxonia superiore infimo
 loco natus est. Fulminis ictu, quo tantum non absumtus est,
 perterritus annum agens secundum & vicissimum nomen dedit Or-
 dini Eremitarum S. Augustini. Anno 1517. *Indulgentias* cœpit op-
 pugnare, suosque errores docere. Anno 1525. cucullo abjecto, nu-
 ptias celebravit cum Catharina Virgine Deo sacra, tresque ex ea
 liberos suscepit. Anno 1546. XIII. Kal. Martii miseram animam
 efflavit, cum vespere bene potus cubitum isset, neque crapulam
 edormire potuisset.

Ejus errores præcipui, hominem justificari fide sola: liberum
 arbitrium periisse per peccatum: Pontificem esse Antichristum: in
 Eucharistia remanere substantiam panis cum Corpore Christi: *In-*
dulgentias nihil prodesse: non esse Purgatorium: per Sacramenta
 non dari gratiam: peccata, dum remittuntur, non deleri, sed non
 imputari: & hujusmodi, quorum capita aliqua, unum videlicet &
 quadraginta recenset ac damnat Leo X. Constitutione *Exsurge Do-*
mine 40. tom. 1. Bullarii pag. 614. & apud Raynaldum ad an.
 1520. §. 53. & Harduinum tom. 9. Conc. pag. 1891.

(6) Constitut. 45. §. 3. tom. 1. Bullarii pag. 624.

Henricus VIII. librum edidit *De septem Sacramentis*, pietatis
 juxta, atque eruditionis refertum, opposuitque Lutheri Libro *De*
captivitate Babylonica, & per Oratorem suum Romæ degentem
 Leoni X. obtulit hoc disticho

Anglorum Rex Henricus, Leo decime, mittit

Hoc opus, & fidei testem & amicitia.

Cum autem conspiceres Leo, ut ait Ciaconius in ejus vita, a Lu-
thero primum damnatas esse Indulgentias, concessit legentibus li-
brum Henrici Regis decem annorum & decem quadragenarum Indul-
gentiam.

Idem Ciaconius in vita Joannis Card. Fischerii in Paulo III.
 tom. 3. pag. 576. *Omisso hic recensere volumen De septem Sacra-*
mentis contra Lutherum scriptum, quod sub Regis nomine prodiit:
incertumque est, cujusnam sit, Roffensis ne, an Regis ipsius Hen-
rici, cum multi Roffensem ejus operis si non auctorem, certe adu-
terum fuisse autumant.

Basilicæ constructionem incubuit enixe. (7) Lavacrum Constantini Lateranense restituit, ac publica ædificia alia refecit, ornavitque sumtu magno. Periit morte inopina non sine suspitione veneni, anno 1521. Kal. Decembr. cum paullo ante ingenti lætitia affectus esset, Parma ac Placentia receptis, Mediolanoque Gallis erepto, & Francisco Sfortiæ, uti convenerat, a Carolo V. Rege attributo. Confecit in Pontificatu annos ac menses octo, diesque viginti.

CCXX.

HADRIANUS VI.

ANNO CHRISTI 1522.

CAROLI V. ROMANORUM REGIS 4.

HADRIANUS VI. Batavus Trajecti tenui loco natus, cum & vitæ sanctimonia & doctrina unus omnium maxime floreret, summo consensu, absens licet & in Hispania degens, Cardinalium plerisque ne de facie quidem notus, anno 1522. V. Idus

Januar. in Pontificale fastigium provectus est, (1) Ro-

K k 3

mam

Rayn. an.
1522. §. 1.
4. 8. 11. 17.
65. 75.
100.
Spondan.
§. 1. 2. 13.

(7) Vide Lambertinum de Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 1. cap. 46. §. 8. num. 46. pag. 291.

(1) Spondanus ad an. 1522. §. 2. *Alterius nationis, quam Batava fuisse Hadrianum, nemini umquam in mentem venit; quousque Matthias Bellintanus Capuccinus Salodiensis diœcesis Brixienfis in Italia, anno 1586. brevi edita historia, ut est apud Victorellum in Addit. ad Ciaconium, persuadere voluit Hadrianum natum esse in pago Renzano Salodiensis agri patre Joanne Bono, atque in baptismo Ludovicum dictum, cum in Belgium adolescentulus commigrasset, in Hadrianum commutasse: ac propterea factum Pontificem noluisse amplius nomen mutare, quod id jam semel prestisisset. Addit alia plura ejusdem acuminis de patre, familia, insignibus, & educatione: quæ omnia commentitia esse puto. Sane si id fuisset, poterat Hadrianus uno verbo iis satisfacere, qui querebantur, Pontificatum ad Ultramontanos esse delatum. An vero honorificentius ei fuit Batavum esse, quam Italum? aut illum dicemus patriam*

CCXIV.

SIXTUS IV.

ANNO CHRISTI 1471.

FEDERICI III. IMPERATORIS 32.

SIXTUS IV. Savonensis, *Franciscus Roboreus* antea dictus, institutum S. Francisci professus, & scriptis clarus, anno 1471. V. Idus Augusti Pontifex proditus est. Id huic curæ fuit, ut Mahumetis II. impetus propulsaret a finibus Christianorum. Itaque Catholicos Principes legationibus sollicitavit ad communem hostem repellendum. Ad labefactandam vero hæresim Hussitarum Boemiæ Regnum Matthiæ Regi Hungarorum adjudicavit, Boemis exsolutis religione jurisjurandi, quos se Uladislao Poloniæ Regis filio obligaverant. Ferdinando Regi Neapolitano tributum, dum viveret, remisit, *modo equum album quotannis feudi nomine persolveret, tuereturque oram maritimam a prædonibus, & milite, si opus esset, Pontificem juvaret, sua impensâ quoque & ductu.* (1) Ferrariensis Principatus possessionem fiduciariam dedit Herculi Atestino, imperato. censu millium aureorum quinque. *Judices, quos Rotæ Auditores appellant, numero duodecim in posterum esse decrevit, cum antea essent quatuordecim.* (2) Confirmavit Ordinem *Minimorum* ab Francisco de Paula, & *Augustinianorum* Excalceatorum a Baptista Poggio Genuensi institutum. *Jubileum*, confirmata Pauli II. constitutione, anno 1475. celebravit. Festum Visitationis B. Mariæ Virginis, itemque Festum omnium Sanctorum coli jussit per dies octo. *Multas veteribus solemnitates adjunxit, ut Conceptionis, Oblationis Beatissimæ Virginis Deiparæ, Sanctorum Annæ, Josephi, & Francisci,*

(1) Platina in Vita MS. Sixti IV. apud Raynaldum ad an. 1472. §. 55.

(2) Constitutione 2. tom. 1. Bullarii pag. 403.

cisci, quas in Ecclesia celebrari iussit. (3) B. Bonaventuram Episcopum Cardinalem intulit Sanctis & Ecclesie Doctoribus. (4) *Sanctorum cultum decrevit* etiam B. Joanni Bono Mantuano ex Ordine Eremitarum. (5) Narratur a Wadingo visitasse S. Francisci stantis corpus, oculis vidisse, manibus tetigisse. (6) Ortam inter Franciscanos & Dominicanos controversiam de sacris stigmatibus D. Catharinæ Senensis opprimere conatus est. §. 8. (7) Eisdem vetuit de immaculata B. Mariæ Virginis

Spondan.
an. 1482.

I i 3 Con-

(3) Onuphrius Panvinius in ejus Vita apud Platinam pag. 268. Lambertinus De Serv. Dei beatif. & Beat. Canoniz. lib. 4. part. 2. cap. 20. num. 19. loquens de Festo S. Josephi post recitata Panvini verba ita subjicit et vestigio: *Sed quia fortasse Detretum illud executione caruit, vel celebrationem Festi de præcepto non significavit, anno tandem 1621. prævio hujus Sacre Congregationis consilio die 8. Maji Gregorius XV. illius observantiam tamquam de præcepto imperavit, juxta ea, quæ refert Joan. Baptista Thiers de Festorum dierum diminutione cap. 56. pag. 389. Adde Guyeo de Festis propriis Sanctorum lib. 1. cap. 1. quæst. 12. Quod confirmavit Urbanus VIII. Constit. 291. Bullarii tom. 5. quæ in Bullario edit. Lugd. est 164. tom. 4.*

(4) Constitut. 21. §. 19. tom. 1. Bullarii pag. 438.

(5) Raynaldus ad an. 1250. §. 51. ex Constitutione ipsius Sixti IV.

(6) In Annalibus Minorum ad an. 1476. §. 4. pag. 145. & 146. tom. 14.

(7) Negabant Franciscani, D. Catharinam Virginem Senensem sacris stigmatibus fuisse insignitam, contendentes, tale privilegium concessum uni S. Francisco. Dominicani asserabant communicatum etiam D. Catharinæ, quamvis sacra stigmata in ejus corpore non apparuerint, ut in corpore S. Francisci. Pontificem illi suam precibus atque obtestationibus fatigatum perpulere, ut sanctæ Virginis imaginem cum stigmatibus pingi vetaret, inhibitis pœnis Ecclesiasticis, quas tamen mitigato postea decreto sustulit. Eadem controversia renovata Clemente VIII. Pontifice, qui anno 1599. in *sacra Rituum Congregatione* pensatis utrinque rationum momentis, utrique parti silentium indixit. Urbanus VIII. qui tertiam Lectionem ab se compositam *Breviario Romano* inseruit, litem diremit his verbis: *Hanc gratiam amantiſſimus Dominus nova gratia cumulavit, ut sentiret dolorem illapsa vi vulnerum, & cruenta signa non apparerent. Quod ita contigisse, cum Dei famula Confessario suo Raymundo retulisset, ut oculis etiam representaretur, radios in imaginibus B. Catharinæ ad dicta quinque loca pertingentes pia Fidelesium cura pictis coloribus expressit.* Vide Lambertinum De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 4. part. 2. cap. 8. num. 3. & seqq.

Conceptione disceptare, (8) & in utrosque vim magnam privilegiorum effudit. (9) Probavit antiquum orandi modum, quo *volens orare dicit toties Angelicam Salutationem, quot sunt Psalmi in Psalterio Davidico, videlicet centies & quinquagies, singulis decem Salutationibus orationem Dominicam semel præponendo; & hoc modo orantibus pro qualibet quinquagena quinque annos & totidem quadragenas indulgentiæ misericorditer in Domino relaxavit.* (10) Multa Romæ ædificia restituit condiditque maximo Urbis commodo & ornamento. In his Pons ejus nomine nuncupatus Tyberi impositus, & Vaticana Bibliotheca instaurata, quam etiam libris ornavit, auxitque proventibus, unde custodibus, librariis Latinis, Græcis, Hebræis stipendia persolverentur: Eidem Bibliothecæ Platinam præposuit, omniumque Pontificum primus libros vidit typis excusos. (11) Idem

Rayn. an.
1484. §.
20. 23.
Spond. §.
3.

(8 Constitutionibus, quas habes Extravagant. 1. & 2. *De reliquiis & venerat. Sanctor.* inter Communes, quasque ratas esse jussit Tridentina Synodus *sess. 5.* in Decreto de peccato Originali §. ult. Capite altero sanxit sub pœnâ anathematis, neque eos, qui negarent, neque eos, qui affirmarent, *Dei Genitricem ab Originalis peccati macula in sua Conceptione præservatam fuisse, ullius criminis reos esse, & utrique parti potestatem fecit alterutram sententiam amplectendi, nulla habita ratione Concilii Basileensis; quod sess. 36. definierat B. Virginem sine ulla Originalis peccati labe conceptam.* Quandoquidem conventus iste, ex quo se ab Eugenio IV. separavit, corpus esse cœpit sine capite, ac proinde discernere id non potuit. Neque refert Concilii Basileensis decretum a Concilio Avenionensi anno 1457. confirmatum fuisse, ut est apud Labbeum tom. 13. Conc. pag. 1403. Vide annotat. 3. ad Eugenium IV. pag. 407.

(9) Constitut. 6. 7. 19. tom. 1. Bullarii.

(10) Constitut. 18. §. 1. ubi addit: *Iste modus orandi Psalterium Virginis Mariae vulgariter nuncupatur.* Memorata jura amplificaverunt, ac nova societati Rosarii concesserunt Pius V. const. 86. Sixtus V. const. 21. & novissime omnium Benedictus XIII.

(11) Constat fere inter omnes anno circiter 1440. cogitari coeptum de Arte Typographica inveniendâ, eamque anno 1457. prolatam in lucem. Si quid librorum ante hunc annum 1457. excusum est, id factum beneficio characterum tabulis ligneis insculptorum, non typis ex plumbo, stannoque conflatis. De loco autem, ubi primum utilissima Ars inventa, ac de ipsis inventoribus varias discrepantesque sententias peperit æmulatio. Harlemum enim Hollandiæ urbs Laurentio suo, cui *Æditus* seu *Castro* cognomen,

dem primus, nulla habita ratione Decreti Concilii Basiliensis, supra omnes prædecessores suos Cardinalium numerum maxime ampliavit, cujus exemplum optime secutus est Alexander Papa VI. (12) Excessit post annos tredecim ac dies quinque, quam regnare cœperat, anno ætatis septuagesimo, Christi 1484. Idibus Augusti.

CCXV.

INNOCENTIUS VIII.

ANNO CHRISTI 1484.

FEDERICI III. IMPERATORIS 45.

ANTE diem IV. Kal. Septembr. anno 1484. Ecclesiæ Catholicæ administrandæ præfectus est Joannes Baptista Cibo Genuensis, appellatusque Innocentius VIII. Magnum fuit studium ejus curaque de pace inter Christianos Principes concilianda, ut eos in Turcarum perniciem armaret. Confirmavit jura in Guineam, aliasque terras Saracenorum concessa Regi Lu-

Rayn.an.
1484. §.
40.43.60.
82.
Spond. §.
5.6.

I i 4

lita-

præclarissimi inventi gloriam vindicat: Argentoratenses eam laudem tribuunt Joanni Mentelio: Moguntini Joannem Guttembergium tanto honore afficiendum esse contendunt. Qui plura desiderant, eos remittimus ad Annates Typographicos Michaelis Maittaire, & librum, cui titulus: *Histoire de l'Origine, & des premiers progres de l'imprimerie*, editum Hagæ anno 1740.

(12) Onuphrius Panvinus in libro *De Episcopatibus, Titulis, & Diaconis Cardinalium* pag. 18. apud Van espen Juris Ecclesiastici Univerſi part. 1. tit. 22. cap. 1. §. 16. ubi subdit e vestigio: *Nullus tamen horum Pontificum antiquum 53. numerum excessit, ut essent videlicet plures quam 53. cum nec eam numerum attigerint: sed omnium Romanorum Pontificum primus fuit Leo X. qui antiqui statuti ratione non habita, in magna illa 31. Cardinalium creatione, veterem & antiquum atque a nullo unquam Romanorum Pontificum excessum numerum superavit. Nam sub Leone X. plus minus 65. Cardinales simul videntes fuerunt, quod numquam alias contigerat post fundatam Romanam Ecclesiam. Ejus exemplum secuti sunt Paulus III. & qui nunc vivit Paulus IV. Prior enim ad 63. numerum Cardinales auxit, sequens ad 70. quem quoque numerum nunquam fuisse satis constat.*

titano a Nicolao V. Callisto III. & Sixto IV. Consensit, Maximilianum Federici III. Cæsaris filium a Septemviris creari Regem Romanorum. Varias adversus maleficos & hæreticos edidit constitutiones: ipsaque annitente *extincta sensim est Hussitarum hæresis, donec Lutherus eam hydram pluribus horrentem capitibus in Christianorum exitium suscitavit.* (1) Idem dicitur Catholici titulo decorasse Ferdinandum V. Aragoniæ & Castellæ Regem, qui Granata Urbe potitus, deleverat vetustissimum Maurorum imperium in Hispania. (2) Idemque permisit Norvegiis sine vino facrum facere, falso traditur. (3) Hujus tempore inven-

(1) Raynaldus ad an. 1486. §. 58.

(2) *Post annos quam eo venerant, 780. Petavius Rationarii Temporum part. 1. lib. 9. cap. 9.*

Spondanus ad an. 1492. §. 2. *Ferdinando & Isabellæ Regibus post Granatæ expugnationem titulum Catholici ab Innocentio tributum fuisse, sunt qui asserant. Quod ut esset etiam consequentibus Hispania Regibus proprium hereditariumque, Alexandrum VI. Innocentii successorem, hominem Hispanum, concessisse, alii tradunt; aliique Ferdinandum a Julio II. id enixis precibus impetrasse. Olim illud Reccaredo Regi, ob reductam secum gentem suam Gothicam ab Arianismo ad fidem Catholicam, in Episcoporum Concilio a Patribus acclamatum fuisse, constat; & centum ferme quinqueaginta post annis ab Alphonso ejus nominis Primo pro cognomine usurpatum jam alias vidimus.*

Raphael Volaterranus lib. 2. Geographiæ pag. 12. *Ferdinandus ab Alexandro VI. Pontifice ac Patribus Rex Catholicus appellatus.*

Joannes Mariana De rebus Hispaniæ lib. 26. extremo cap. 12. pag. 209. *Ab Alexandro VI. Pontifice Ferdinandus Catholicus cognomen accepit in posteros cum regno transfusum stabili possessione.* Vide Raynaldum ad an. 1496. §. 25.

(3) A Raphaelo Volaterrano lib. 7. Geographiæ pag. 80. *Norvegiæ Innocentii VIII. Pontificis concessione permissum sine vino calicem sacrificare, quod ob immensa frigora vinum in ea regione importatum acefeat.* Cardinalis Lambertinus De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. l. 2. c. 31. num. 2. pag. 233. *Id tamen tanquam fabulosum ab aliis rejicitur, cum in Norvegia vinum facile conservetur, & sit usu receptum, ut animadvertunt Cardinalis de Lugo De Sacramento Eucharistiæ disput. 19. sect. 8. Natalis Alexander in Theologia Dogmatica & Morali lib. 2. De Sacramento Eucharistiæ art. 3. in Confectariis proxim spectantibus regul. 3. & Migliorucci in Instit. Canonic. lib. 2. tit. 6. in Explicationibus n. 44.*

Præterea ut animadvertit memoratus Natalis Alexander in Hist. Eccl.

ventus Romæ in Basilica S. Crucis, dum reficeretur, Crucis Christi Domini Titulus. Præterea partem Lanceæ, qua confossum Christi latus, dono dedit Innocentio Orator *Bajazethis* Turcarum Imperatoris, spongiam item & cannam passione Salvatoris consecratas. (4) Mortuus est anno 1492. VIII. Kal. Augusti. Vixit annos sexaginta, regnavit *septem, cum mensibus decem, diebus septem & viginti, novi Orbis*, ut habet ejus elogium, *suo ævo inventi gloria.* (5)

Rayn. an.
1492. §.
14. 15. 19.
22.
Spond. §.
19.

CCXVI.

A L E X A N D E R VI.

ANNO CHRISTI 1492.

FEDERICI III. IMPERATORIS 53.

ALEXANDER VI. Hispanus Valentiaë ex *Callisti* III. sorore natus, *Rodericus Lenzolius* antea dictus, III. Idus Augusti anno 1492. ad summum Sacerdotium deligitur. (1) Eo inito, constitutis, qui

Rayn. an.
1492. §.
24. 26. 29.
Spond. §.
21.

Eccl. sæc. XV. & XVI. cap. 1. art. 10. *nullum Innocentii VIII. ea de re decretum exstat, nec ulla apud alios auctores memoria.* Illud fortasse simile veri sit, quod Gonetus in Clypeo Theologiæ Thomist. tom. 5. disputat. 3. De Eucharist. art. 6. §. 2. n. 91. scribit *ex Bzovio ad annum 1490. circa illud tempus nonnullos Sacerdotes, qui postea combusti sunt propter falsificata diplomata Pontificia, potuisse in illis partibus falsam aliquam dispensationem publicare.* Vide Dianam Coordinatum tom. 3. tract. 1. Resol. 47. & annotat. 7. ad Alexandrum VI. pag. 508.

(4) Vide Alexandri VI. Constitutionem 4. tom. 1. Bullarii pag. 468. & Historiam nostram Familiaë Sacraë *De Christo Domino* cap. 15. pag. 238. & 239.

(5) A Christophoro Columbo Genuensi anno 1492. & Americo nomine appellati ab Americo Vespucio Florentino, qui sub auspiciis Emmanuelis Regis Lusitanorum anno 1497. profectus a Gâlibus, primus ex Europæis in ejus continentem ingressus est.

(1) Joannes Mariana De rebus Hispaniæ lib. 26. cap. 2. *Natus est in Hispania Urbe Valentia: pater Gothifredus Lenzolius, mater Isabella Borgia.*

Spon-

Rayn. an.
1493. §.
18. 22.
Spond. §.
8. 10.

carceribus detentos quotidie inviserent, & *audirent querelas in Urbe*, sicariorum licentiam coercuit, statisque diebus per se unicuique jus reddens effecit, ut eum summi severum Pontificem crederent, infimi satis comem. Certior factus a Ferdinando V. *Catholico* de novi Orbis inventione, ei enixe petenti adjudicavit insulas detectas ac regiones omnes in posterum detegendas, initio facto a Circulo *Meridiano*, qui centum leucarum intervallo ab Azoribus & Hesperidum insulis in Occasum & Meridiem distaret. (2) Hinc ortum dissidium inter eundem Ferdinandum V. & Joannem Regem Lusitanorum, quod hic contenderet, ignoti Orbis pervestigationem universam pertinere ad se concessione Romanorum Pontificum, ac nominatim Eugenii IV. ille vero causam suam tueretur concessione Alexandri. Itaque Pontifex, ne quando lis ad arma deduceretur, ducto a Septentrionibus ad Australem Polum circulo, qui a præcedenti declinaret, atque ultra Hesperidum insulas ad tercentesimam septuagesimam leucam pertingeret, totum terrarum Orbem ex æquo bifariam secuit. Quæ pars ad Orientem solem erat, hanc Joannes, facta sibi ob juris antiquitatem optione, desumpsit, quæ ad Occidentem, Ferdinando relicta est. (3) Post hæc Ferdinando II. Regi Neapoli-

Spon. an.
1495. §. 2.

Spondanus ad an. 1492. §. 21. *Fuit is Rodericus e Lenzolia familia Valentie in Hispania nobili & clara ortus, patre Iofredo, sive Gothofredo, matre Isabella Callisti Papæ III. sorore: cuius cognomen Borgiæ, quo una cum gentilitiis insignibus ab avunculo donatus fuerat, avito relicto, usque ad obitum retinuit. Sic enim plerique: cum nihilominus ex Suvita Hist. lib. 7. cap. 32. intelligi videatur, hunc Iofredum non fuisse e familia Lenzolia, sed Borgiæ æque ac conjugem Isabellam.*

(2) Constitut. 2. §. 6. pag. 467. tom. 1. Bullarii.

(3) Bellarminus de Romano Pontifice lib. 5. extremo cap. 2. *Alexander VI. divisit Orbem nuper inventum Regibus Hispaniæ, & Lusitanie. Respondeo: non divisit ad eum finem, ut Reges illi profiscerentur ad debellandos Reges infideles novi Orbis, & eorum regna occupanda, sed solum ut eo adducerent Fidei Christianæ predicatores, & protegerent ac defenderent cum ipsos predicatores, tum Christianos ab eis conversos: & simul ut impediret contentiones, & bella Principum Christianorum, quæ in illis novis regionibus negotiari volebant.*

Idem

politano permisit, ut matrimonium contraheret cum sorore Patris sui, aliis admirantibus quid ita fieri licuerit, aliis per ignorantiam licere potuisse negantibus. (4) Idem anno 1500. *Jubilæum* celebravit, instauravitque morem a Callisto III. inductum, ut meridie Campanæ pulsarentur, quarum sonitu excitati Fideles per Dominicam precationem, & salutationem Angelicam propitiarent Divinum Numen pugnantis adversus Turcas. (5) Idemque inhibuit Librariis anathema, si quid typis mandarent haud impetrata ab Episcopis licentiâ, qui eam non largirentur, nisi ante perpensam & exploratum haberent, nihil in Operibus edendis *Orthodoxæ fidei contrarium, impium, & scandalosum* contineri. (6) Tres & quadraginta Cardinales creavit, & in his duodeviginti Hispanos. De ejus interitu duplex memoria prodita est. Quidam opinantur mortuum veneno per ministri imprudentiam epoto, quod Cæsar Borgia nothus ejus in alios comparaverat; multi ajunt defecisse jactatum feбри ad septimum diem. Defecit autem XV. Kal. Septembr. anno 1503. ætatis circiter altero & septuagesimo, Pontificatus *undecimo, & die octavo.* (7)

Rayn. an.
1500. §.I. 4.
Spond. §.
1.Rayn. an.
1501. §.
36.Rayn. an.
1503. §.
10. 11.
Spond. §.
5.

CCXVII.

Idem in Recognitione librorum de summo Pontifice, ad eundem librum, idemque caput, pag. 5. tom. 5.: *Quod attinet ad Bullam Alexandri VI. de divisione Orbis nuper inventi, & debellatione Indorum Occidentalium, cum ea scriberem, Bullam non videram, & ideo secutus sum doctrinam Cardinalis Cajetani in 2. 2. quæst. 66. art. 8. Francisci Victorie in 2. relectione de jure belli, & Dominici a Soto in 4. Sent. dist. 5. quæst. unica art. 10. ad 5. argumentum, tum propter eorum rationes, tum quia Cajetanus vixit tempore Alexandri VI. & ei supervixit, proinde facile scire potuit, quid sibi voluerit Alexander Pontifex, cum Orbem recens inventum divisit.*

(4) Vetitum id quidem *Leviticæ* lege cap. XVIII. 12. Sed ea lex judicialis erat, non naturalis: alioquin prohibitum fuisset etiam matrimonium Patris seu Avunculi cum nepte, cum inter se conjungantur cognationis gradu eodem, ac nepos cum Amita; quod tamen in *Levítico* non prohibetur.

(5) Vide annotat. 2. ad Callistum III. pag. 493.

(6) Exstat Alexandri VI. decretum apud Raynaldum ad an. 1501. §. 36.

(7) Natalis Alexander lib. 2. Theol. Dogmat. & Moral. de

CCXVII.

PIUS III.

ANNO CHRISTI 1503.

MAXIMILIANI REGIS 10.

Rayn. an.
1503. §.
13. 14. 18.
Spond. §.
7.

PONTIFEX in locum Alexandri VI. anno 1503. X. Kal. Octobr. lectus est *Franciscus Tudeschinus Piccolomineus* Cardinalis Senensis. Avunculum habuit Pium II. Ejus propterea nomine appellari voluit, ejusque insignia usurpavit. (1) Vir erat doctrina admirabili, & prudentia singulari. *Ecclesiam Romanam reformare, Concilium celebrare, ac in Turcas proficisci avunculi imitatione statuerat.* (2) Sed aliter statutum Superis. A sexta enim & vicesima Pontificatus luce, XV. Kal. Novembr. interiit vitiatae tibiae doloribus, anno ætatis quarto & sexagesimo.

CCXVIII.

Sacr. Euch. cap. 1. art. 3. prop. 4. regula 3. *Æque incertum est, quod ex vagis rumoribus refert Bartholomæus Fumus in Summa, Alexandrum VI. voluisse dispensare, quibusdam petentibus, ut sine vino conficeretur Eucharistia in locis, ubi non potest vinum haberi; & fuisse declaratum quod non poterat: quia in iis, quæ sunt essentialia Sacramentis, Summus Pontifex dispensare non potest. Utriusque autem speciei, scilicet panis & vini consecratio est essentialis Eucharistiæ. Unde nec propter defectum alterius est unum tantum sine altero consecrandum, quia non esset perfectum Sacramentum, inquit S. Thomas 3. p. quæst. 74. ars. 1. ad 2. quidquid in contrarium scripserint Gabriel Biel Lect. 84. in Canonem Missæ, & Joannes Major in 4. Sentent. Dist. 13. quæst. 3. necessarium non esse jure Divino, sed Ecclesiastico tantum, ut species utraque pariter consecratur. Quod quidem inaniter probant ex Cap. Comperimus Dist. 2. De Consecratione, cum Gelasius I. de Sacrosanctis ibi dicat: Aut integra Sacramenta percipiant, aut ab integris arceantur: quia divisio unius ejusdemque Mysterii sine grandi sacrilegio non potest provenire.*

(1) *Ab avunculo, cujus cura a teneris annis omnibus disciplinis & juri in primis operam dederat, gentilitiis insignibus & Piccolomineorum familie nomine donatus.* Panvinius in ejus vita pag. 278.

(2) *Raphael Volaterranus extremo libro 22. Anthropologia.*

CCXVIII.

JULIUS II.

ANNO CHRISTI 1503.

MAXIMILIANI REGIS 10.

KALENDIS Novembr. anno 1503. Pio III. successor datur *Julianus Roboreus* Ligur, Savonenfis, clarus & virtute sua, & memoria *Sixti IV.* patruī: & quidem *tanto omnium consensu, ut conclavi nondum obserato summus Pontifex renuntiatus sit.* (1) Julius II. appellatus est. Hic Henricum VIII. Regem Britanniae legibus solvit, ut matrimonio sibi conjungeret Catharinam Ferdinandi & Elisabethae Regum Hispaniae filiam, viduam Arthuri fratris sui, qui nullos ex ea liberos susceperat: imo ob aetatis imbecillitatem, ac lentum, quo conficiebatur, morbum nullam ferebatur habuisse notitiam ejus. (2) Edita constitutione irritam esse jussit

Rayn. an.
1503. §.
10. 22.
Spond. §.
8.

(1) Raynaldus ad an. 1503. §. 10.

Ciaconius in ejus vita: *Primus omnium Pontificum contra majorum consuetudinem barbam prolixam aluit, ut majorem intuentibus reverentiam incuteret; idque reliqui post eum Romani Pontifices probasse usu videntur.*

(2) Nec id permisit Pontifex injuria, quod postea dixerunt alii, ut morem gererent Regi, qui Annæ Bolenæ amore deperibat. Lex enim illa *Leviticæ XVIII. 16.* quæ vetat fratrem *surpitudinem uxoris fratris sui revelare*, aut intelligenda est de uxore fratris adhuc superstitis, aut derogatum ei est per aliam legem *Deuteronomii cap. XXV. 5.* qua jubetur *frater suscitare semen fratris sui absque liberis mortui.* Ut ut est, præceptum illud numeratur inter præcepta judicialia, quibus Judaicus tantum populus obligabatur, non inter Legis naturæ præcepta immutabilia: alioquin Judas Patriarcha (*Gen. XXXVIII. 8.*) non præcepisset Onæ filio suo, ut uxorem sibi adjungeret Thamarim viduam ex obitu fratris sui natu majoris. Itaque Henricus VIII. ipse matrimonium ab se initum cum Catharina pro vero ac legitimo habuit per annos viginti, nec ante suspicari cœpit, esse incestuosum, quam ei hujusmodi suspensionem iniecit effrænata libido comple-

cten-

Spon. an. 1505. §. 1.
 Rayn. an. 1506. §. 1.
 19. 23. 30.
 45.
 Spond. §. 3. 7.

jussit lectionem Pontificis *simoniacam*, ac hujusmodi criminis reos Cardinales ab dignitate summovit & Sacerdotiis, facta reliquis hac labe puris licentia eligendi novum Pontificem, Concilium generale convocandi, rogandique operam Principum *laicorum* contra Pontificem *Simoniacum*. (3) Vaticanam S. Petri Basilicam a Magno Constantino olim ædificatam, vetustate collabentem instaurandam suscepit. Concepit animo tantam amplitudinem Templi, quanta nusquam esset, digna videlicet Apostolorum Principe, digna Catholico Imperio, digna ipsius etiam loci majestate. Quarto decimo Kal. Maji anno 1506. structuram designante Architecto præstantissimo Lazaro Bramante, (4) jacta sunt fundamenta Ædis magnificentissimæ, cui perficiendæ cum sumtus ingentes requirerentur, Julius, ejusque successores non pecunia solum ad id publica sunt usi, sed etiam *Indulgentias* Christianis largiti, quorum stipe inchoata moles absolveretur. (5) Eodem anno *Ordinem*
Mi-

stendi impudicissimam feminam Annam Bolenam. Nihilominus propediem moriturus rursus approbavit, tamquam legitimum, matrimonium contractum cum Catharina. Siquidem heredem Regni post Eduardum testamento instituit Mariam ex ea susceptam.

Eodem modo postea Clemens XI. concessit Francisco Farnesio Parmensem Duci, ut fratris sui Eduardi viduam Dorotheam Sophiam Principem Neuburgensem duceret in matrimonium.

(3) Constitut. 3. tom. 1. Bullarii pag. 478.

(4) Quem postea secuti sunt Frater Jocundus a Verona, Raphael Urbinas, Julianus a S. Gallo, Balthassar *Peruzzi*, Antonius a S. Gallo, Michael Angelus *Buonaroti*, Jacobus *Barozzi a Vignola*, Jacobus a Porta, Dominicus *Fontana*, Carolus Maderus, & Eques Berninus.

(5) Hinc cœpit Lutherus oblatrare *Indulgentias* tamquam questuosas. Sed immerito. Nam pecunia ad percipiendum fructum *Indulgentiarum* erogata pertinere ad quæstum non poterat, quod erogaretur in usum ædificandæ domus Dei, Ecclesiæ Vaticanæ. Idque præcipiebatur tamquam conditio, & onus ad impetrandam liberationem pœnæ *Canonice* debitæ peccatis, juxta illud Danielis cap. IV. 24. ad Nabuchodonosorem: *Peccata tua elemosynis redime.* Si quid autem peccatum est vel malitia eorum, qui *Indulgentiam* promulgabant, vel eorum, qui subsidium seu pecuniam exigebant, id ministris, non Pontificibus, vitio vertendum. Nec vero morem hunc Julius II. & Leo X. primi induxerunt: alii ante eos Romani Pontifices *Indulgentias* hujusmodi largiti sunt, Nicolaus

Minimorum S. Francisci de Paula per Sixtum IV. Innocentium VIII. & Alexandrum VI. approbatum rursus approbavit, & quam plurimis privilegiis auxit. (6) Roma VII. Kal. Septembr. Eucharistia præeunte profectus, metu magis, quam vi Balliones Perusia, Bentivolos Bononia expulit. In Urbem reversus anno insequente V. Kal. April. Dominica Palmarum exceptus est pompa triumphali. Idem *Julius, Maximilianus Imperator, Ludovicus Gallia, Ferdinandus Hispanie Reges* (anno 1508.) *foedere Cameraci inito, socia arma sumfere, ut Imperio Venetis adempto illorum nomen deleverent ac penitus excinderent.* (7) In acerrimum bellum Venetis undique illatum Pontifex non solum armis, sed facris etiam detestationibus incubuit. Ast *ubi a Republica omnibus suis postulatis satis esse factum cognovit, magna populi Romani frequentia interdictum abrogavit,* (8) icitque cum ea foedus adversus Gallos, quod *Alphonsum Atestinum, qui a Romanis Pontificibus Ferrariam beneficiario jure obtinebat, adversus se tuendum defendendumque suscepissent* abnuentem restituere usurpata Comaclenses *salinas maximi proventus.* (9) Exacerbatu ad hæc Ludovicus XII. egit cum Maximiliano de convocazione Concilii Julio in ordinem redigendo. Conventiculum illud Pisanum dictum, quod Pisis anno 1511. a quibusdam Schismaticis Cardinalibus eidem Ludovico addictis coactum est, Mediolanum deinde translatum, ac postremo Lugdunum, ubi foedum exitum habuit. Istud Conciliabulum ut tolleret Julius,

Rayn. an.
1507. §. 2.

Rayn. an.
1506. §. 4.
16. 21.

Spon. §. 1.
Spon. an.
1508. §. 2.

Rayn. an.
1510. §. 1.
7. 16.

Spond. §.
1. 3. 8.

Rayn. an.
1511. §. 1. 5.
8. 13. 42.

Spond. §.
8. 11. 19.
22.

Rayn. an.
1512. §.

Con-
35. 47.
Spond. §.
8.

colaus V. ad ædificandam Ecclesiam S. Petri Urbis Xantonensis in Gallia, Sixtus IV. aliique tum ad hæreticos exterminandos, tum ad impetus Turcarum propulsandos, referente Raynaldo ad an. 1451. §. 9. & ad an. 1476. §. 6. Nulla tamen fuit de harum Indulgentiarum concessione querela. *Lutherus* omnium primus nodum quæsit in scirpo, & ex re sanctissima occasionem obtretandi, homo ad id natura comparatus, arripuit.

(6) Constitut. 10. pag. 486. tom. 1. Bullarii.

(7) Andreas Maurocenus initio ipso libri primi Historiarum Venetarum.

(8) Petrus Bembus lib. 10. Historiæ Rerum Venetarum pag. 260.

(9) Jovius Alphonfi ipsius familiaris in Vita Leonis X. lib. 2. pag. 36.

Concilium Lateranense V. Œcum. XVII. indixit, inchoavitque ; ejus tamen absolvendi gloriam successori reliquit morte præreptus . (10) Mortuus autem est IX.

Concil.
Œcum.
XVII.

(10) Concilium anno 1512. inchoatum , anno 1517. *sessionibus* duodecim absolutum est. Interfuerunt Episcopi *sessioni* quidem primæ quatuor & nonaginta, in quibus Cardinales quindecim, & Patriarchæ Alexandrinus & Antiochenus. Crevit postea Episcoporum & Cardinalium numerus, ut centum & quatuordecim Episcopi Concilio huic interfuisse dicantur, præter Doctores, & Cœnobiarchas . Adfuerunt etiam Oratores omnium fere Principum Christianorum, ipsius Ludovici XII. Regis Gallorum, qui Cæsaris exemplum secutus, Pisano Conventiculo favere jam desierat. Præfuit Julius II. usque ad *sessionem* quartam, qua finita cum in morbum incidisset, quintæ præfuit Raphael Riarius Cardinalis, Episcopus Ostiensis, ac septem reliquis Leo X. in locum Julii demortui successus. Est autem hæc summa Concilii. Acta Pisani Conventiculi rescissa. Pœnæ Cardinalibus Schismaticis, ceterisque ejusdem conventus auctoribus inflicte, Simoniaca Pontificis electio irrita declarata. Damnati qui assererent, intelligentem animam esse mortalem, aut unicam in omnibus hominibus. Decreti Legati ad Principes, qui eos reducerent in concordiam. Statutum, quemadmodum est apud Labbeum tom. 14. Conc. pag. 222. ut Cardinalium domus, familia, mensa, suppellexque ejusmodi sint, ut *modestia & frugalitatis speculum dici mereantur*. Cautum pariter, ne *partialitatem suscipiant aliquam, neque Principum, aut communitarum, vel quorumcumque aliorum contra quemquam, nisi quantum iustitia & æquitas postulat, eorumque dignitas & conditio requirit, promotores aut defensores fiant*. Pœnæ constitutæ in Clericos & Laicos blasphemix & nefarii criminis reos. *Montes Pietatis* approbati confirmatique, confixis anathemate, qui illorum usum damnare, deque *usura* vitio infimulare auderent. Vetitum edi libros, qui probati non fuerint *per Episcopum*, aut *Inquistorem hæreticæ pravitatis*. Latæ leges a concionatoribus sacris servandæ, castigataque eorum vitia. *Pragmatica Sanctio* abrogata, & in locum ejus substitutum *Concordatum Gallicum* initum Bononiæ inter Leonem X. & Franciscum I. In constitutione Leonis, qua Concilio approbante damnatur *Pragmatica Sanctio*, apud Labbeum loc. cit. pag. 311. legitur, *solum Romanum Pontificem pro tempore existentem, tamquam auctoritatem super omnia Concilia habentem, Conciliorum indicendorum, transferendorum, ac dissolvendorum plenum jus & potestatem habere*.

Porro *Sanctio Pragmatica*, seu *Carolina* nihil est aliud, quam celebris illa constitutio in Concilio Bituricensi sub Carolo VII. Gallorum Rege anno 1438. ex decretis fere Pseudosynodi Basiliensis constata, inque tres & viginti *Titulos* divisa. Præponit auctoritatem Concilii auctoritati Pontificis. Electiones Episcoporum, quas

IX. Kal. Martii anno 1513. annum ætatis agens septuagesimum, Pontificatus nonum, mensem tertium, diem primum & vicesimum. (II)

Rayn. an.
1513. § 9.
Spond. §.
2.

K k

CCXIX.

quas sibi Pontifices reservarant, Canonicorum Collegiis restituit. *Expectativis præterea gratiis*, ut ait Gaguinus lib. 10. de Gestis Regum Francorum pag. 226. *locum esse non finit. Beneficia vivorum rectorum nemini reservari* permittit, aliaque statuit injuriosa in Sedem Apostolicam. Itaque Romani Pontifices *regiam constitutionem*, ut ait idem Gaguinus pag. 228. *non secus ac perniciosam hæresim execrati*, egerunt cum Regibus Galliæ, ut abrogaretur, certatumque super ea re per annos amplius septuaginta. Anno demum 1516. per *Concordatum* inter Leonem X. & Franciscum I. quod modo nominavi, controversia sedata est, iterumque Electiones Collegiis Canonicorum abrogatæ, nominatione Episcoporum delata Regi, confirmatione Pontifici. *Pragmatica* statuta cetera partim abolita, partim omissa, partim correctæ, partim approbata, ut est apud Petrum de Marca lib. 6. De Concordia cap. 9. §. 13. Dupinium in Nova Bibliotheca Auctor. Ecclesiasticor. tom. 13. cap. 1. §. 8. pag. 22. & Thomassinum de vet. & nov. Eccl. disciplina tom. 2. lib. 1. cap. 40. Vide ejusdem Leonis X. Constitutionem 20. tom. 1. Bullarii pag. 575.

(II) Labem, quam hujus Pontificatus imponunt aliqui propter bella, quæ magno animi ardore suscepit, urlique præsentia sua, absterget Bellarminus De potestate sum. Pont. in rebus temporalibus adversus Barclajum cap. 11. *Admonitos Lectores esse volo, Romanos Pontifices, qui simul etiam Principes sunt temporales non contemnendi Imperii, non minus ex officio obligari ad ea conservanda, quæ Sedis Apostolicæ sive Ecclesiæ Romanæ sunt, quam Principes ceteros. Quare quemadmodum Reges & Principes supremi ceteri pro defensione Regnorum suorum sive ditionum aliarum bella gerere possunt & debent, & si ad ea defendenda confederatione cum aliis Principibus opus habent, jura possunt cum sociis Principibus fœdus inire, & conjunctis viribus hostem propulsare, quando justam belli gerendi causam habent: sic etiam Romani Pontifices, quæ Principes supremi sunt, omni jure possunt & debent populos sibi creditos armis protegere, & si res ita postulet, adversus hostes bella gerere, nec non ad auxilium, vel belli societatem Principes alios evocare.*

Nec primus fuit Julius II. qui pro recuperandis Ecclesiæ Romanæ provinciis bella gessit, vel cum magnis Principibus fœdus percussit. Nam Pius II. multo antea exercitum armatum habuit, & bella cum hostibus cum laude gessit, ut Nauclerus & Platina referunt, & ante Pii II. tempora Innocentius VI. vir prudentia & vitæ innocentia clarus, per Legatum suum Albernotium Cardinalem Ecclesiasticam ditionem a tyrannis diversis occupatam felicissime armis recuperavit, ut scribunt iidem Nauclerus & Platina, multique alii Historici.

Cle-

CCXIX.

LEO X.

ANNO CHRISTI 1513.

MAXIMILIANI ROMANORUM REGIS 20.

LEONEM X. Florentinum Laurentii *Medicei* filium, cui *Joanni* antea nomen, annum ætatis 2^{gen-}

Clemens IV. qui Innocentium VI. multis annis præcessit, & Pontifex sanctus est habitus, Carolum Andegavensem Ducem, S. Ludovici Regis Francorum fratrem e Gallis evocavit, ut Manfredum tyrannum e Regno Neapolitano, quod est Ecclesiæ Romane feudum, armis expelleret, ipsumque Carolum Regem instituit, imposita quadraginta millia nummorum aureorum pensione quotannis solvenda in recognitionem feudi: testes sunt auctores iidem, & alii, quos ipsi citant.

Sed ante hæc tempora Leo IX. Pontifex non solum vitæ probitate, sed etiam divinis miraculis clarus, atque adeo in Sanctorum numerum relatus, adversus Normannos pro Beneventana Civitate recuperanda præsens ipse in exercitu armis decertavit, ut Hermannus Contractus in Chronico, & Leo Ostiensis in Histor. Casimensi lib. 2. cap. 88. testes sunt. Ubi illud memorabile accidit, quod cum Pontifex a Normannis victus & captus fuisset, ea submissione & reverentia victores erga victum usi sunt, ut Pontifex victus & captus victoribus imperare ac dominari videretur.

Porro Leo IV. Pontifex plus ducentis annis Leone IX. antiquior, vir sanctissimus, & miraculis clarus, teste Anastasio in ejus vita, exercitum duxit adversus Savacenos, qui ad Ostia Tiberina cum ingenti classe appulsi. Romanam Urbem capere & spoliare cupiebant: & Oratione præmissa ad Deum, & exercitu Apostolica benedictione munito, memorabilem victoriam reportavit. Omitto confederationem Zachariæ, Stephani II. Hadriani, Leonis III. aliorumque Pontificum cum Regibus Francorum pro recuperatione, & defensione provinciarum & civitatum, quæ ad Romanam Ecclesiam pertinebant, adversus Langobardos & Græcos. Omitto etiam fortissimos Machabeos, quæ & summi Sacerdotes & Principes erant, & pro patriæ defensione gravissima bella gesserunt. Omitto denique Moysen Pontificem & Principem sapientissimum, qui adversus Amorrhæos aliosque populi sui perturbatores armis decertare non dubitavit.

Hos igitur clarissimos sacrosque viros Julius II. imitatus, eorumque virtutem & diligentiam æmulatus, partim armis propriis, partim

gentem septimum a tricesimo, juniores præsertim Cardinales V. Idus Martii, anno 1513. in Pontificatu collocarunt. *Isque priusquam e Conclavi exiret, Petrum Bembum, & Jacobum Sadoletum, qui Romæ tunc erant, sibi ab epistolis adscivit.* (1) Pontificatum ingressus absolvendum curavit Concilium Lateranense inchoatum a decessore suo, duosque Cardinales ab eodem ob Pisanum Conventiculum & dignitate & Sacerdotiis summos restituit in gradum pristinum. Boemos querentes, quod Sedes Apostolica non maneret in pactionibus cum Hussitis Basileæ conventis, invitavit ad Concilium, deditque Cardinali Strigoniensi negotium, ut illos, sublatis Hussiticæ hæreseos reliquiis, conciliaret cum Romana Ecclesia. Eodem animi ardore Legatos misit ad Moscos, & Maronitas, ut illos quidem ab Græcorum schismate abduceret, hos vero hortaretur ad abrogandos ritus pravos, qui apud ipsos inoleverant in rebus sacris. Abyssinis quoque errores eripere studuit. Christianis novi Orbis Episcopos dedit. Idem *Philosophis legentibus in Universitatibus studiorum generalium, & alibi mandavit, ut ex principiis etiam Philosophicis, quantum possent, probarent animæ rationalis immortalitatem.* (2) Edixit, eos, qui Sacrificio Missæ interessent in Ecclesiis *Ordinum Mendicantium*, satisfacere præcepto de Missa audienda diebus festis. (3) B. Franciscum de Paula collocavit in concilio Sanctorum. (4) Permisit Carolo V. Regi *Catholico*, quem Electores creaverant Regem Romanorum, ut simul cum Imperio Regnum Neapolitanum retineret, quod

Rayn. an.
1513. §.
14. 15. 18.
44. 68.
Spond. §.
3. 4. 10.

Rayn. an.
1514. §.
65. 87.
102. 110.

Rayn. an.
1517. §.
113. 1519.
§. 76.
Spond. §.
2.

K k 2

Pon-

tim auxilio federatorum Regum Ecclesiasticam ditionem fere totam amissam magno labore recuperavit. Quod factum qui reprehendere voluerit, oportebit etiam, ut industriam & virtutem sanctorum Pontificum, addo etiam Machabæorum, & ipsius Moysi virtutem bellatam reprehendat.

(1) Petrus Bembus extremo libro 12. Historiæ Retum Venetarum pag. 337.

(2) Lambertinus De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 3. cap. 19. num. 10. ex Leonis X. Constitutione *Apostolici regimini* 5. tom. 1. Bullarii pag. 549.

(3) Constitutione 25. §. 2. tom. 1. Bullarii pag. 597.

(4) Constitut. 38. ibid. pag. 606. & in Codice Canonizationum pag. 200.

Rayn.an. Pontificia vetabatur lege . Super hæc Martinum Lu-
 1520. §. therum, erroresque ejus damnavit, jussitque libros ea
 53. 56. peste contaminatos comburi . (5) Henricum vero
 Spondan. VIII. Angliæ Regem , quod luculentum opus contra
 §. 5. ejusdem Lutheri insaniam edidisset, eximio *Defensoris*
 Rayn.an. *Fidei* titulo decoravit . (6) Neque minus domi , quam
 1521. §. foris enituit Leonis virtus . Instaurata Romæ Academia,
 54. 74. fovit studia bonarum artium , litterarum , litteratorum-
 108. 111. que fautor eximio paterno instituto . In Vaticanæ
 Spond. §. 5. 10. Basi-

(5) Lu herus anno 1483. Islebii Urbis Comitum Mansfeldien-
 sum in Turingia, seu, ut aliis placet, in Saxonia superiore infimo loco natus est. Fulminis ictu, quo tantum non absumtus est, perterritus annum agens secundum & vicissimum nomen dedit Ordini Eremitarum S. Augustini. Anno 1517. *Indulgentias* cœpit oppugnare, suosque errores docere. Anno 1525. cucullo abjecto, nuptias celebravit cum Catharina Virgine Deo sacra, tresque ex ea liberos suscepit. Anno 1546. XIII. Kal. Martii miseram animam efflavit, cum vespere bene potus cubitum isset, neque crapulam edormire potuisset.

Ejus errores præcipui, hominem justificari fide sola: liberum arbitrium periisse per peccatum: Pontificem esse Antichristum: in Eucharistia remanere substantiam panis cum Corpore Christi: *Indulgentias* nihil prodesse: non esse Purgatorium: per Sacramenta non dari gratiam: peccata, dum remittuntur, non deleri, sed non imputari: & hujusmodi, quorum capita aliqua, unum videlicet & quadraginta recenset ac damnat Leo X. Constitutione *Exsurge Domine* 40. tom. 1. Bullarii pag. 614. & apud Raynaldum ad an. 1520. §. 53. & Harduinum tom. 9. Conc. pag. 1891.

(6) Constitut. 45. §. 3. tom. 1. Bullarii pag. 624.

Henricus VIII. librum edidit *De septem Sacramentis*, pietatis juxta, atque eruditionis refertum, opposuitque Lutheri Libro *De captivitate Babylonica*, & per Oratorem suum Romæ degentem Leoni X. obtulit hoc disticho

Anglorum Rex Henricus, Leo decime, misisti

Hoc opus, & fidei testem & amicitia.

*Cum autem conspiceret Leo, ut ait Ciaconius in ejus vita, a Luthe-
 ro primum damnatas esse Indulgentias, concessit legentibus li-
 brum Henrici Regis decem annorum & decem quadragenarum Indul-
 gentiam.*

Idem Ciaconius in vita Joannis Card. Fischerii in Paulo III. tom. 3. pag. 576. *Omitto hic recensere volumen De septem Sacra-
 mentis contra Lutherum scriptum, quod sub Regis nomine prodit:
 incertumque est, cujusnam sit, Rossensis ne, an Regis ipsius Hen-
 rici, cum multi Rossensem ejus operis si non auctorem, certe adju-
 vorem fuisse autumant.*

Basilicæ constructionem incubuit enixe. (7) Lavacrum Constantini Lateranense restituit, ac publica ædificia alia refecit, ornavitque sumtu magno. Periit morte inopina non sine suspitione veneni, anno 1521. Kal. Decembr. cum paullo ante ingenti lætitia affectus esset, Parma ac Placentia receptis, Mediolanoque Gallis erepto, & Francisco Sfortiæ, uti convenerat, a Carolo V. Rege attributo. Confecit in Pontificatu *annos ac menses octo, diesque viginti.*

CCXX.

HADRIANUS VI.

ANNO CHRISTI 1522.

CAROLI V. ROMANORUM REGIS 4.

HADRIANUS VI. Batavus Trajecti tenui loco natus, cum & vitæ sanctimonia & doctrina unus omnium maxime floreret, summo consensu, absens licet & in Hispania degens, Cardinalium plerisque ne de facie quidem notus, anno 1522. V. Idus

Rayn. an.
1522. §. 1.
4. 8. 11. 17.
65. 75.
100.
Spondan.
§. 1. 2. 13.

Januar. in Pontificale fastigium provectus est. (1) Romam

K k 3

mam

(7) Vide Lambertinum de Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 1. cap. 46. §. 8. num. 46. pag. 291.

(1) Spondanus ad an. 1522. §. 2. *Alterius nationis, quam Batavæ fuisse Hadrianum, nemini umquam in mentem venit; quousque Matthias Bellintanus Capuccinus Salodiensis diœcesis Brixienfis in Italia, anno 1586. brevi edita historia, ut est apud Victorellum in Addit. ad Ciaconium, persuadere voluit Hadrianum natum esse in pago Renzano Salodiensis agri patre Joanne Bono, atque in baptismo Ludovicum dictum, cum in Belgium adolescentulus commigrasset, in Hadrianum commutasse: ac propterea factum Pontificem noluisse amplius nomen mutare, quod id jam semel præstitisset. Addit alia plura ejusdem acuminis de patre, familia, insignibus, & educatione: quæ omnia commentitia esse puto. Sane si id fuisset, poterat Hadrianum uno verbo iis satisfacere, qui querebantur, Pontificatum ad Ultramontanos esse delatum. An vero honorificentius ei fuit Batavum esse, quam Italum? aut illum dicemus patriam*

CCXVII.

PIUS III.

ANNO CHRISTI 1503.

MAXIMILIANI REGIS 10.

Rayn. an.
1503. §.
13. 14. 18.
Spond. §.
7.

PONTIFEX in locum Alexandri VI. anno 1503. X. Kal. Octobr. lectus est *Franciscus Tudeschinus Piccolomineus* Cardinalis Senensis. Avunculum habuit Pium II. Ejus propterea nomine appellari voluit, ejusque insignia usurpavit. (1) Vir erat doctrina admirabili, & prudentia singulari. *Ecclesiam Romanam reformare, Concilium celebrare, ac in Turcas proficisci avunculi imitatione statuerat.* (2) Sed aliter statutum Superis. A sexta enim & vicesima Pontificatus luce, XV. Kal. Novembr. interiit vitiatae tibiae doloribus, anno ætatis quarto & sexagesimo.

CCXVIII.

Sacr. Euch. cap. 7. art. 3. prop. 4. regula 3. *Æque incertum est, quod ex vagis rumoribus refert Bartholomæus Fumus in Summa, Alexandrum VI. voluisse dispensare, quibusdam petentibus, ut sine vino conficeretur Eucharistia in locis, ubi non potest vinum haberi; & fuisse declaratum quod non poterat: quia in iis, quæ sunt essentialia Sacramentis, Summus Pontifex dispensare non potest. Utriusque autem speciei, scilicet panis & vini consecratio est essentialis Eucharistiæ. Unde nec propter defectum alterius est unum tantum sine altero consecrandum, quia non esset perfectum Sacramentum, inquit S. Thomas 3. p. quæst. 74. art. 1. ad 2. quidquid in contrarium scripserint Gabriel Biel Lect. 84. in Canonem Missæ, & Joannes Major in 4. Sentent. Dist. 13. quæst. 3. necessarium non esse jure Divino, sed Ecclesiastico tantum, ut species utraque pariter consecretur. Quod quidem inaniter probant ex Cap. Comperimus Dist. 2. De Consecratione, cum Gelasius I. de Sacrosanctis ibi dicat: Aut integra Sacramenta percipiant, aut ab integris arceantur: quia divisio unius ejusdemque Mysterii sine grandi sacrilegio non potest provenire.*

(1) *Ab avunculo, cujus cura a teneris annis disciplinis & juri in primis operam dederat, gentilitiis insignibus & Piccolomineorum familie nomini donatus. Panvinius in ejus vita pag. 278.*

(2) *Raphael Volaterranus extremo libro 22. Anthropologiæ.*

CCXVIII.

JULIUS II.

ANNO CHRISTI 1503.

MAXIMILIANI REGIS 10.

KALENDIS Novembr. anno 1503. Pio III. successor datur *Julianus Roboreus* Ligur, Savonenfis, clarus & virtute sua, & memoria *Sixti* IV. patru: & quidem *tanto omnium consensu, ut conclavi nondum obserato summus Pontifex renuntiatus sit.* (1) Julius II. appellatus est. Hic Henricum VIII. Regem Britanniae legibus solvit, ut matrimonio sibi conjungeret Catharinam Ferdinandi & Elisabethae Regum Hispaniae filiam, viduam Arthuri fratris sui, qui nullos ex ea liberos susceperat: imo ob ætatis imbecillitatem, ac lentum, quo conficiebatur, morbum nullam ferebatur habuisse notitiam ejus. (2) Edita constitutione irritam esse jussit

Rayn. an.
1503. §.
10. 22.
Spond. §.
8.

(1) Raynaldus ad an. 1503. §. 10.

Ciaconius in ejus vita: *Primus omnium Pontificum contra majorum consuetudinem barbam prolixam aluit, ut majorem insuentibus reverentiam incuteret; idque reliqui post eum Romani Pontifices probasse usu videntur.*

(2) Nec id permisit Pontifex injuria, quod postea dixerunt aliqui, ut morem gererent Regi, qui Annæ Bolenæ amore deperibat. Lex enim illa *Leviticæ* XVIII. 16. quæ vetat fratrem *surpitudinem uxoris fratris sui revelare*, aut intelligenda est de uxore fratris adhuc superstitis, aut derogatum ei est per aliam legem *Deuteronomi* cap. XXV. 5. qua jubetur *frater suscitare semen fratris sui absque liberis mortui*. Ut ut est, præceptum illud numeratur inter præcepta judicialia, quibus Judaicus tantum populus obligabatur, non inter Legis naturæ præcepta immutabilia: alioquin Judas Patriarcha (*Gen.* XXXVIII. 8.) non præcepisset Onnæ filio suo, ut uxorem sibi adjungeret Thamarim viduam ex obitu fratris sui natu majoris. Itaque Henricus VIII. ipse matrimonium ab se initum cum Catharina pro vero ac legitimo habuit per annos viginti, nec ante suspicari cœpit, esse incestuosum, quam ei hujusmodi suspicionem injecit effrænata libido comple-

Eten-

Spon. an. 1505. §. 1.
 Rayn. an. 1506. §. 1.
 19. 23. 30.
 45.
 Spond. §.
 3. 7.

justit lectionem Pontificis *simoniacam*, ac hujusmodi criminis reos Cardinales ab dignitate summovit & Sacerdotiis. facta reliquis hac labe puris licentia eligendi novum Pontificem, Concilium generale convocandi, rogandique operam Principum *laicorum* contra Pontificem *Simoniacum*. (3) Vaticanam S. Petri Basilicam a Magno Constantino olim ædificatam, vetustate collabentem instaurandam suscepit. Concepit animo tantam amplitudinem Templi, quanta nusquam esset, digna videlicet Apostolorum Principe, digna Catholico Imperio, digna ipsius etiam loci majestate. Quarto decimo Kal. Maji anno 1506. structuram designante Architecto præstantissimo Lazaro Bramante, (4) jacta sunt fundamenta Ædis magnificentissimæ, cui perficiendæ cum sumtus ingentes requirerentur, Julius, ejusque successores non pecunia solum ad id publica sunt usi, sed etiam *Indulgentias* Christianis largiti, quorum stipe inchoata moles absolveretur. (5) Eodem anno *Ordinem*
 Mi-

ætendi impudicissimam feminam Annam Bolenam. Nihilominus propediem moriturus rursus approbavit, tamquam legitimum, matrimonium contractum cum Catharina. Siquidem heredem Regni post Eduardum testamento instituit Mariam ex ea susceptam.

Eodem modo postea Clemens XI. concessit Francisco Farnesio Parmensem Duci, ut fratris sui Eduardi viduam Dorotheam Sophiam Principem Neuburgensem duceret in matrimonium.

(3) Constitut. 3. tom. 1. Bullarii pag. 478.

(4) Quem postea secuti sunt Frater Jocundus a Verona, Raphael Urbinas, Julianus a S. Gallo, Balthassar *Peruzzi*, Antonius a S. Gallo, Michael Angelus *Buonaroti*, Jacobus *Barozzi a Vignola*, Jacobus a Porta, Dominicus *Fontana*, Carolus Maderus, & Eques Berninus.

(5) Hinc cœpit Lutherus oblatrare *Indulgentias* tamquam quasuosas. Sed immerito. Nam pecunia ad percipiendum fructum *Indulgentiarum* erogata pertinere ad quæstum non poterat, quod erogaretur in usum ædificandæ domus Dei, Ecclesiæ Vaticanæ. Idque præcipiebatur tamquam conditio, & onus ad impetrandam liberationem pœnæ *Canonice* debitæ peccatis, juxta illud Danielis cap. IV. 24. ad Nabuchodonosorem: *Peccata tua elemosynis redime*. Si quid autem peccatum est vel malitia eorum, qui *Indulgentiam* promulgabant, vel eorum, qui subsidium seu pecuniam exigebant, id ministris, non Pontificibus, vitio vertendum. Nec vero morem hunc Julius II. & Leo X. primi induxerunt: alii ante eos Romani Pontifices *Indulgentias* hujusmodi largiti sunt, Nicolaus

Minimorum S. Francisci de Paula per Sixtum IV. Innocentium VIII. & Alexandrum VI. approbatum rursus approbavit, & quam plurimis privilegiis auxit. (6) Roma VII. Kal. Septembr. Eucharistia præeunte profectus, metu magis, quam vi Balliones Perusia, Bentivolos Bononia expulit. In Urbem reversus anno insequente V. Kal. April. Dominica Palmarum exceptus est pompa triumphali. Idem Julius, Maximilianus Imperator, Ludovicus Gallia, Ferdinandus Hispania Reges (anno 1508.) *foedere Cameraci inito, sociâ arma sumere, ut Imperio Venetis adempto illorum nomen deleverent ac penitus excinderent.* (7) In acerrimum bellum Venetis undique illatum Pontifex non solum armis, sed sacris etiam detestationibus incubuit. Ast ubi a Republica omnibus suis postulatis satis esse factum cognovit, magna populi Romani frequentia interdictum abrogavit, (8) icitque cum ea foedus adversus Gallos, quod Alphonsum Atestinum, qui a Romanis Pontificibus Ferrariam beneficiario jure obtinebat, adversus se tuendum defendendumque suscepissent abnuentem restituere usurpatas Comaclenses salinas maximè proventus. (9) Exacerbatus ad hæc Ludovicus XII. egit cum Maximiliano de convocatione Concilii Julio in ordinem redigendo. Conventiculum illud Pisanum dictum, quod Pisis anno 1511. a quibusdam Schismaticis Cardinalibus eidem Ludovico addictis coactum est, Mediolanum deinde translatum, ac postremo Lugdunum, ubi foedum exitum habuit. Istud Conciliabulum ut tolleret Julius,

Rayn. an.
1507. §. 2.

Rayn. an.
1506. §. 4.
16. 21.
Spon. §. 1.
Spon. an.
1508. §. 2.

Rayn. an.
1510. §. 1.
7. 16.
Spond. §.
1. 3. 8.

Rayn. an.
1511. §. 1. 5.
8. 13. 42.
Spond. §.
8. 11. 19.
22.

Rayn. an.
1512. §.
35. 41.
Spond. §.
8.

Con-

colaus V. ad ædificandam Ecclesiam S. Petri Urbis Xantonensis in Gallia, Sixtus IV. alii que tum ad hæreticos exterminandos, tum ad impetus Turcarum propulsandos, referente Raynaldo ad an. 1451. §. 9. & ad an. 1476. §. 6. Nulla tamen fuit de harum Indulgentiarum concessione querela. Lutherus omnium primus nodum quæsit in scirpo, & ex re sanctissima occasionem obtrestandi, homo ad id natura comparatus, arripuit.

(6) Constitut. 10. pag. 486. tom. 1. Bullarii.

(7) Andreas Maurocenus initio ipso libri primi Historiarum Venetarum.

(8) Petrus Bembo lib. 10. Historiæ Rerum Venetarum pag. 260.

(9) Jovius Alphonsi ipsius familiaris in Vita Leonis X. lib. 2. pag. 36.

Concilium Lateranense V. Œcum. XVII. indixit, inchoavitque ; ejus tamen absolvendi gloriam successori reliquit morte præreptus . (10) Mortuus autem est
IX.

Concil.
Œcum.
XVII.

(10) Concilium anno 1512. inchoatum , anno 1517. *sessionibus* duodecim absolutum est. Interfuerunt Episcopi *sessioni* quidem primæ quatuor & nonaginta, in quibus Cardinales quindecim, & Patriarchæ Alexandrinus & Antiochenus. Crevit postea Episcoporum & Cardinalium numerus, ut centum & quatuordecim Episcopi Concilio huic interfuisse dicantur, præter Doctores, & Cœnobiarchoas . Aduere etiam Oratores omnium fere Principum Christianorum, ipsius Ludovici XII. Regis Gallorum, qui Cæsaris exemplum secutus, Pisano Conventiculo favere jam desierat. Præfuit Julius II. usque ad *sessionem* quartam, qua finita cum in morbum incidisset, quintæ præfuit Raphael Riarius Cardinalis, Episcopus Ostiensis, ac septem reliquis Leo X. in locum Julii demortui successus. Est autem hæc summa Concilii. Acta Pisani Conventiculi rescissa. Pœnæ Cardinalibus Schismaticis, ceterisque ejusdem conventus auctoribus inflictæ, Simoniaca Pontificis electio irrita declarata. Damnati qui assererent, intelligentem animam esse mortalem, aut unicam in omnibus hominibus. Decreti Legati ad Principes, qui eos reducerent in concordiam. Statutum, quemadmodum est apud Labbeum tom. 14. Conc. pag. 222. ut Cardinalium domus, familia, mensa, supellexque ejusmodi sint, ut *modestia & frugalitatis speculum dici mereantur*. Cautum pariter, ne *partialitatem suscipiant aliquam, neque Principum, aut communiarum, vel quorumcumque aliorum contra quemquam, nisi quantum iustitia & æquitas postulat, eorumque dignitas & conditio requirit, promotores aut defensores fiant*. Pœnæ constitutæ in Clericos & Laicos blasphemix & nefarii criminis reos. *Monses Pietatis* approbati confirmatique, confixis anathemate, qui illorum usum damnare, deque *usura* vitio insimulare auderent. Vetitum edi libros, qui probati non fuerint *per Episcopum*, aut *Inquisitorem hæreticæ pravitatis*. Latæ leges a concionatoribus sacris servandæ, castigataque eorum vitia. *Pragmatica Sanctio* abrogata, & in locum ejus substitutum *Concordatum Gallicum* initum Bononiæ inter Leonem X. & Franciscum I. In constitutione Leonis, qua Concilio approbante damnatur *Pragmatica Sanctio*, apud Labbeum loc. cit. pag. 311. legitur, *solum Romanum Pontificem pro tempore existentem, tamquam auctoritatem super omnia Concilia habentem, Conciliorum indicendorum, transferendorum, ac dissolvendum plenum jus & potestatem habere*.

Porro *Sanctio Pragmatica*, seu *Carolina* nihil est aliud, quam celebris illa constitutio in Concilio Bituricensi sub Carolo VII. Gallorum Rege anno 1438. ex decretis fere Pseudosynodi Basileensis conflata, inque tres & viginti *Titulos* divisa. Præponit auctoritatem Concilii auctoritati Pontificis. Electiones Episcoporum, quas

IX. Kal. Martii anno 1513. annum ætatis agens septuagesimum, Pontificatus nonum, mensem tertium, diem primum & vicesimum. (11)

Rayn. an.
1513. §. 9.
Spond. §.
2.

K k

CCXIX.

quas sibi Pontifices reseruant, Canonicorum Collegiis restituit. *Expectativis præterea gratis*, ut ait Gaguinus lib. 10. de Gestis Regum Francorum pag. 226. *locum esse non finis. Beneficia vivo eorum rectore nemini reservari* permittit, aliaque statuit injuriosa in Sedem Apostolicam. Iraque Romani Pontifices *regiam constitutionem*, ut ait idem Gaguinus pag. 228. *non secus ac perniciosam hæresim execrati*, egerunt cum Regibus Galliarum, ut abrogaretur, certatumque super ea re per annos amplius septuaginta. Anno demum 1516. per *Concordatum* inter Leonem X. & Franciscum I. quod modo nominavi, controversia sedata est, iterumque Electiones Collegiis Canonicorum abrogatæ, nominatione Episcoporum delata Regi, confirmatione Pontifici. *Pragmaticæ* statuta cetera partim abolita, partim omissa, partim correctæ, partim approbata, ut est apud Petrum de Marca lib. 6. De Concordia cap. 9. §. 13. Dupinium in Nova Bibliotheca Auctoris Ecclesiasticorum. tom. 13. cap. 1. §. 8. pag. 22. & Thomassinum de vet. & nov. Eccl. disciplina tom. 2. lib. 1. cap. 40. Vide ejusdem Leonis X. Constitutionem 20. tom. 1. Bullarii pag. 575.

(11) Labem, quam hujus Pontificatui imponunt aliqui propter bella, quæ magno animi ardore suscepit, urliquet præsentia sua, absterget Bellarminus De potestate sum. Pont. in rebus temporalibus adversus Barclajum cap. 11. *Admonitos Lectores esse volo, Romanos Pontifices, qui simul etiam Principes sunt temporales non contemnendi Imperii, non minus ex officio obligari ad ea conservanda, quæ Sedis Apostolicæ sive Ecclesiæ Romanæ sunt, quam Principes ceteros. Quare quemadmodum Reges & Principes supremi ceteri pro defensione Regnorum suorum sive ditionum aliarum bella gerere possunt & debent, & si ad ea defendenda confederatione cum aliis Principibus opus habent, jure possunt cum sociis Principibus fœdus inire, & conjunctis viribus hostem propulsare, quando justam belli gerendi causam habent: sic etiam Romani Pontifices, quæ Principes supremi sunt, omni jure possunt & debent populos sibi creditos armis protegere, & si res ita postulet, adversus hostes bella gerere, nec non ad auxilium, vel belli societatem Principes alios evocare.*

Nec primus fuit Julius II. qui pro recuperandis Ecclesiæ Romanæ provinciis bella gessit, vel cum magnis Principibus fœdus percussit. Nam Pius II. multo antea exercitum armatum habuit, & bella cum hostibus cum laude gessit, ut Nauclerus & Platina referunt, & ante Pii II. tempora Innocentius VI. vir prudentia & vitæ innocentia clarus, per Legatum suum Albernotium Cardinalem Ecclesiasticam ditionem a tyrannis diversis occupatam felicissime armis recuperavit, ut scribunt iidem Nauclerus & Platina, multique alii Historici.

Cle-

Rayn. an.
1493. §.
18. 22.
Spond. §.
8. 10.

carceribus detentos quotidie inviserent, & *audirent querelas in Urbe*, sicariorum licentiam coercuit, statisque diebus per se unicuique jus reddens effecit, ut eum summi severum Pontificem crederent, infimi fati comem. Certior factus a Ferdinando V. *Catholico* de novi Orbis inventione, ei enixe petenti adjudicavit insulas detectas ac regiones omnes in posterum detegendas, initio facta a Circulo *Meridiano*, qui centum leucarum intervallo ab Azoribus & Hesperidum insulis in Occasum & Meridiem distaret. (2) Hinc ortum dissidium inter eundem Ferdinandum V. & Joannem Regem Lusitanorum, quod hic contenderet, ignoti Orbis pervestigationem universam pertinere ad se concessione Romanorum Pontificum, ac nominatim Eugenii IV. ille vero causam suam tueretur concessione Alexandri. Itaque Pontifex, ne quando lis ad arma deduceretur, ducto a Septemtrionibus ad Australem Polum circulo, qui a præcedenti declinaret, atque ultra Hesperidum insulas ad tercentesimam septuagesimam leucam pertingeret, totum terrarum Orbem ex æquo bifariam secuit. Quæ pars ad Orientem solem erat, hanc Joannes, facta sibi ob juris antiquitatem optione, desumpsit, quæ ad Occidentem, Ferdinando relicta est. (3) Post hæc Ferdinando II. Regi Neapoli-

Spon. an.
1495. §. 2.

Spondanus ad an. 1492. §. 21. *Fuit is Rodericus e Lenzolia familia Valentia in Hispania nobili & clara ortus, patre Iofredo, si-ve Gothofredo, matre Isabella Callisti Pape III. sorore: cujus cognomen Borgiæ, quo una cum gentilitiis insignibus ab avunculo donatus fuerat, avito relicto, usque ad obitum retinuit. Sic enim plerique: cum nihilominus ex Surita Hist. lib. 7. cap. 32. intelligi videatur, hunc Iofredum non fuisse e familia Lenzolia, sed Borgiæ aque ac conjugem Isabellam.*

(2) Constitut. 2. §. 6. pag. 467. tom. 1. Bullarii.

(3) Bellarminus de Romano Pontifice lib. 5. extremo cap. 2. *Alexander VI. divisit Orbem nuper inventum Regibus Hispania, & Lusitania. Respondeo: non divisit ad eum finem, ut Reges illi proficiscerentur ad debellandos Reges infideles novi Orbis, & eorum regna occupanda, sed solum ut eo adducerent Fidei Christiana prædicatores, & protegerent ac defenderent cum ipsos prædicatores, tum Christianos ab eis conversos: & simul ut impediret contentiones, & bella Principum Christianorum, qui in illis novis regionibus negociari volebant.*

Idem

politano permisit, ut matrimonium contraheret cum sorore Patris sui, aliis admirantibus quid ita fieri licuerit, aliis per ignorantiam licere potuisse negantibus. (4) Idem anno 1500. *Jubilæum* celebravit, instauravitque morem a Callisto III. inductum, ut meridie Campanæ pulsarentur, quarum sonitu excitati Fideles per Dominicam precationem, & salutationem Angelicam propitiarent Divinum Numen pugnantibus adversus Turcas. (5). Idemque inhibuit Librariis anathema, si quid typis mandarent haud impetrata ab Episcopis licentia, qui eam non largirentur, nisi ante perpensam & exploratum haberent, nihil in Operibus edendis *Orthodoxæ fidei contrarium, impium, & scandalosum* contineri. (6) Tres & quadraginta Cardinales creavit, & in his duodeviginti Hispanos. De ejus interitu duplex memoria prodita est. Quidam opinantur mortuum veneno per ministri imprudentiam epoto, quod Cæsar Borgia nothus ejus in alios comparaverat; multi ajunt defecisse jactatum feбри ad septimum diem. Defecit autem XV. Kal. Septembr. anno 1503. ætatis circiter altero & septuagesimo, Pontificatus *undecimo, & die octavo.* (7)

Rayn. an.
1500. §.1. 4.
Spond. §.
1.Rayn. an.
1501. §.
36.Rayn. an.
1503. §.
10. 11.
Spond. §.
5.

CCXVII.

Idem in Recognitione librorum de summo Pontifice, ad eundem librum, idemque caput, pag. 5. tom. 5.: *Quod attinet ad Bullam Alexandri VI. de divisione Orbis nuper inventi, & debellatione Indorum Occidentalium, cum ea scriberem, Bullam non videram, & ideo secutus sum doctrinam Cardinalis Cajetani in 2. 2. quæst. 66. ars. 8. Francisci Victorie in 2. relectione de jure belli, & Dominici a Soto in 4. Sent. dist. 5. quæst. unica ars. 10. ad 5. argumentum, tum propter eorum rationes, tum quia Cajetanus vixit tempore Alexandri VI. & ei supervixit, proinde facile scire potuit, quid sibi voluerit Alexander Pontifex, cum Orbem recens inventum divisit.*

(4) Vetitum id quidem *Leviticæ* lege cap. XVIII. 12. Sed ea lex judicialis erat, non naturalis: alioquin prohibitum fuisset etiam matrimonium Patris seu Avunculi cum nepte, cum inter se jungantur cognationis gradu eodem, ac nepos cum Amita; quod tamen in *Levitico* non prohibetur.

(5) Vide annotat. 2. ad Callistum III. pag. 493.

(6) Exstat Alexandri VI. decretum apud Reynaldum ad an. 1501. §. 36.

(7) Natalis Alexander lib. 2. Theol. Dogmat. & Moral. de

CCXVII.

P I U S III.

ANNO CHRISTI 1503.

MAXIMILIANI REGIS 10.

PONTIFEX in locum Alexandri VI. anno 1503. X. Kal. Octobr. lectus est *Franciscus Tudeschimus Piccolomineus* Cardinalis Senensis. Avunculum habuit Pium II. Ejus propterea nomine appellari voluit, ejusque insignia usurpavit. (1) Vir erat doctrina admirabili, & prudentia singulari. *Ecclesiam Romanam reformare, Concilium celebrare, ac in Turcas proficisci avunculi imitatione statuerat.* (2) Sed aliter statutum Superis. A sexta enim & vicesima Pontificatus luce, XV. Kal. Novembr. interiit vitiatae tibiæ doloribus, anno ætatis quarto & sexagesimo.

Rayn. an.
1503. §.
13. 14. 18.
Spond. §.
7.

CCXVIII.

Sacr. Euch. cap. 1. art. 3. prop. 4. regula 3. *Æquum incertum est, quod ex vagis rumoribus refert Bartholomæus Fumus in Summo, Alexandrum VI. voluisse dispensare, quibusdam petentibus, ut sine vino conficeretur Eucharistia in locis, ubi non potest vinum haberi; & fuisse declaratum quod non poterat: quia in iis, quæ sunt essentialia Sacramentis, Summus Pontifex dispensare non potest. Utriusque autem speciei, scilicet panis & vini consecratio est essentialis Eucharistiæ. Unde nec propter defectum alterius est unum tantum sine altero consecrandum, quia non esset perfectum Sacramentum, inquit S. Thomas 3. p. quæst. 74. art. 1. ad 2. quid quid in contrarium scripserint Gabriel Biel Lect. 84. in Canonem Missæ, & Joannes Major in 4. Sentent. Dist. 13. quæst. 3. necessarium non esse jure Divino, sed Ecclesiastico tantum, ut species utraque pariter consecretur. Quod quidem inaniter probant ex Cap. Comperimus Dist. 2. De Consecratione, cum Gelasius I. de Sacerdotibus ibi dicat: Aut integra Sacramenta percipiant, aut ab integris arceantur: quia divisio unius ejusdemque Mysterii sine grandi sacrilegio non potest provenire.*

(1) *Ab avunculo, ejus cura a teneris annis omnibus disciplinis & juri in primis operam dederat, gentilitiis insignibus & Piccolomineorum familie nomine donatus. Panvinius in ejus vita pag. 278.*

(2) *Raphael Volaterranus extremo libro 22. Anthropologiæ.*

CCXVIII.

JULIUS II.

ANNO CHRISTI 1503.

MAXIMILIANI REGIS 10.

KALENDIS Novembr. anno 1503. Pio III. successor datur *Julianus Roboreus* Ligur, Savonenfis, clarus & virtute sua, & memoria *Sixti* IV. patruī: & quidem *tanto omnium consensu, ut conclavi nondum obserato summus Pontifex renuntiatus sit.* (1) Julius II. appellatus est. Hic Henricum VIII. Regem Britanniae legibus solvit, ut matrimonio sibi conjungeret Catharinam Ferdinandi & Elisabethae Regum Hispaniae filiam, viduam Arthuri fratris sui, qui nullos ex ea liberos susceperat: imo ob aetatis imbecillitatem, ac lentum, quo conficiebatur, morbum nullam ferebatur habuisse notitiam ejus. (2) Edita constitutione irritam esse jussit

Rayn. an.
1503. §.
10. 22.
Spond. §.
8.

(1) Raynaldus ad an. 1503. §. 10.

Ciaconius in ejus vita: *Primus omnium Pontificum contra majorem consuetudinem barbam prolixam aluit, ut majorem insuentibus reverentiam incuteret; idque reliqui post eum Romani Pontifices probasse usu videntur.*

(2) Nec id permisit Pontifex injuria, quod postea dixerunt aliqui, ut morem gererent Regi, qui Annæ Bolonæ amore deperibat. Lex enim illa *Leviticæ* XVIII. 16. quæ vetat fratrem *surpitudinem uxoris fratris sui revelare*, aut intelligenda est de uxore fratris adhuc superstitis, aut derogatum ei est per aliam legem *Deuteronomii* cap. XXV. 5. qua jubetur *frater suscitare semen fratris sui absque liberis mortui*. Ut ut est, præceptum illud numeratur inter præcepta judicialia, quibus Judaicus tantum populus obligabatur, non inter Legis naturæ præcepta immutabilia: alioquin Judas Patriarcha (*Gen.* XXXVIII. 8.) non præcepisset Onæ filio suo, ut uxorem sibi adjungeret Thamarim viduam ex obitu fratris sui natu majoris. Itaque Henricus VIII. ipse matrimonium ab se initum cum Catharina pro vero ac legitimo habuit per annos viginti, nec ante suspicari cœpit, esse incestuosum, quam ei hujusmodi suspicionem iniecit effrænata libido comple-

cten-

Spon. an.
1505. §. 1.
Rayn. an.
1506. §. 1.
19. 23. 30.
45.
Spond. §.
3. 7.

justit lectionem Pontificis *simoniacam*, ac hujusmodi criminis reos Cardinales ab dignitate summovit & Sacerdotiis. facta reliquis hac labe puris licentia eligendi novum Pontificem, Concilium generale convocandi, rogandique operam Principum *laicorum* contra Pontificem *Simoniacum*. (3) Vaticanam S. Petri Basilicam a Magno Constantino olim ædificatam, vetustate collabentem instaurandam suscepit. Conceptit animo tantam amplitudinem Templi, quanta nusquam esset, digna videlicet Apostolorum Principe, digna Catholico Imperio, digna ipsius etiam loci majestate. Quarto decimo Kal. Maji anno 1506. structuram designante Architecto præstantissimo Lazaro Bramante, (4) jacta sunt fundamenta Ædis magnificentissimæ, cui perficiendæ cum sumtus ingentes requirerentur, Julius, ejusque successores non pecunia solum ad id publica sunt usi, sed etiam *Indulgentias* Christianis largiti, quorum stipe inchoata moles absolveretur. (5) Eodem anno *Ordinem*
Mi-

stendi impudicissimam feminam Annam Bolenam. Nihilominus propediem moriturus rursus approbavit, tamquam legitimum, matrimonium contractum cum Catharina. Siquidem heredem Regni post Eduardum testamento instituit Mariam ex ea susceptam.

Eodem modo postea Clemens XI. concessit Francisco Farnesio Parmensem Duci, ut fratris sui Eduardi viduam Dorotheam Sophiam Principem Neuburgensem duceret in matrimonium.

(3) Constitut. 3. tom. 1. Bullarii pag. 478.

(4) Quem postea secuti sunt Frater Jocundus a Verona, Raphael Urbinas, Julianus a S. Gallo, Balthassar *Peruzzi*, Antonius a S. Gallo, Michael Angelus *Buonaroti*, Jacobus *Barozzi a Vignola*, Jacobus a Porta, Dominicus *Fontana*, Carolus Maderus, & Eques Berninus.

(5) Hinc cœpit Lutherus oblatrare *Indulgentias* tamquam quasuosas. Sed immerito. Nam pecunia ad percipiendum fructum *Indulgentiarum* erogata pertinere ad quæstum non poterat, quod erogaretur in usum ædificandæ domus Dei, Ecclesiæ Vaticanæ. Idque præcipiebatur tamquam conditio, & onus ad impetrandam liberationem pœnæ *Canonice* debitæ peccatis, juxta illud Danielis cap. IV. 24. ad Nabuchodonosorem: *Peccata tua elemosynis redime*. Si quid autem peccatum est vel malitia eorum, qui *Indulgentiam* promulgabant, vel eorum, qui subsidium seu pecuniam exigebant, id ministris, non Pontificibus, vitio vertendum. Nec vero morem hunc Julius II. & Leo X. primi induxerunt: alii ante eos Romani Pontifices *Indulgentias* hujusmodi largiti sunt, Nicolaus

Minimorum S. Francisci de Paula per Sixtum IV. *Innocentium* VIII. & *Alexandrum* VI. approbatum rursus approbavit, & quam plurimis privilegiis auxit. (6)

Roma VII. Kal. Septembr. Eucharistia præeunte profectus, metu magis, quam vi Balliones Perugia, Bentivolos Bononia expulit. In Urbem reversus anno insequente V. Kal. April. Dominica Palmarum exceptus est pompa triumphali. Idem *Julius*, *Maximilianus Imperator*, *Ludovicus Gallia*, *Ferdinandus Hispania Reges* (anno 1508.) *foedere Cameraci inito, sociâ arma sumere, ut Imperio Venetis adempto illorum nomen deleverent ac penitus exscinderent.* (7)

In acerrimum bellum Venetis undique illatum Pontifex non solum armis, sed facris etiam detestationibus incubuit. Ast ubi a *Repubblica omnibus suis postulatis satis esse factum cognovit, magna populi Romani frequentia interdictum abrogavit,* (8)

icitque cum ea foedus adversus Gallos, quod *Alphonsum Atestinum, qui a Romanis Pontificibus Ferrariam beneficiario jure obtinebat, adversus se tuendum defendendumque suscepissent* abnuentem restituere usurpata Comaclenses salinas maximè proventus. (9)

Exacerbatus ad hæc Ludovicus XII. egit cum Maximiliano de convocazione Concilii Julio in ordinem redigendo. Conventiculum illud Pisanum dictum, quod Pisis anno 1511. a quibusdam Schismaticis Cardinalibus eidem Ludovico addictis coactum est, Mediolanum deinde translatum, ac postremo Lugdunum, ubi foedum exitum habuit. Istud Conciliabulum ut tolleret Julius,

Con-

colaus V. ad ædificandam Ecclesiam S. Petri Urbis Xantonensis in Gallia, Sixtus IV. aliique tum ad hæreticos exterminandos, tum ad impetus Turcarum propulsandos, referente Raynaldo ad an. 1451. §. 9. & ad an. 1476. §. 6. Nulla tamen fuit de harum Indulgentiarum concessione querela. *Lutherus* omnium primus nodum quæsit in scirpo, & ex re sanctissima occasionem obtrestandi, homo ad id natura comparatus, arripuit.

(6) Constitut. 10. pag. 486. tom. 1. Bullarii.

(7) Andreas Maurocenus initio ipso libri primè Historiarum Venetarum.

(8) Petrus Bembo lib. 10. Historiæ Rerum Venetarum pag. 260.

(9) Jovius Alphonsi ipsius familiaris in Vita Leonis X. lib. 2. pag. 36.

Rayn. an.
1507. §. 2.

Rayn. an.
1506. §. 4.
16. 21.

Spon. §. 1.
Spon. an.
1508. §. 2.

Rayn. an.
1510. §. 1.
7. 16.

Spond. §.
1. 3. 8.

Rayn. an.
1511. §. 1. 5.
8. 13. 42.

Spond. §.
8. 11. 19.
22.

Rayn. an.
1512. §.
35. 41.

Spond. §.
8.

Concilium Lateranense V. Œcum. XVII. indixit, inchoavitque ; ejus tamen absolvendi gloriam successori reliquit morte præreptus . (10) Mortuus autem est
IX.

Concil.
Œcum.
XVII.

(10) Concilium anno 1512. inchoatum , anno 1517. *sessionibus* duodecim absolutum est. Interfuerunt Episcopi *sessioni* quidem primæ quatuor & nonaginta, in quibus Cardinales quindecim, & Patriarchæ Alexandrinus & Antiochenus. Crevit postea Episcoporum & Cardinalium numerus, ut centum & quatuordecim Episcopi Concilio huic interfuisse dicantur, præter Doctores, & Cœnobiarchas . Adfuerunt etiam Oratores omnium fere Principum Christianorum, ipse Ludovicus XII. Regis Gallorum, qui Cæsaris exemplum secutus, Pisano Conventiculo favere jam desierat. Præfuit Julius II. usque ad *sessionem* quartam, qua finita cum in morbum incidisset, quintæ præfuit Raphael Riarius Cardinalis, Episcopus Ostiensis, ac septem reliquis Leo X. in locum Julii demortui successus. Est autem hæc summa Concilii. Acta Pisani Conventiculi rescissa. Pœnæ Cardinalibus Schismaticis, ceterisque ejusdem conventus auctoribus inflicte, Simoniaca Pontificis electio irrita declarata. Damnati qui assererent, intelligentem animam esse mortalem, aut unicam in omnibus hominibus. Decreti Legati ad Principes, qui eos reducerent in concordiam. Statutum, quemadmodum est apud Labbeum tom. 14. Conc. pag. 222. ut Cardinalium *domus, familia, mensa, suppellexque* ejusmodi sint, ut *modestie & frugalitatis speculum dici mereantur*. Cautum pariter, ne *partialitatem suscipiant aliquam, neque Principum, aut communitarum, vel quorumcumque aliorum contra quemquam, nisi quantum iustitia & æquitas postulat, eorumque dignitas & conditio requirit, promotores aut defensores fiant*. Pœnæ constitutæ in Clericos & Laicos blasphemie & nefarii criminis reos. *Montes Pietatis* approbati confirmatique, confixis anathemate, qui illorum usum damnare, deque *usuræ* vitio infimulare auderent. Vetitum edi liberos, qui probati non fuerint *per Episcopum*, aut *Inquisitorem hereticæ pravitatis*. Latæ leges a concionatoribus sacris servandæ, castigataque eorum vitia. *Pragmatica Sanctio* abrogata, & in locum ejus substitutum *Concordatum Gallicum* initum Bononiæ inter Leonem X. & Franciscum I. In constitutione Leonis, qua Concilio approbante damnatur *Pragmatica Sanctio*, apud Labbeum loc. cit. pag. 311. legitur, *solum Romanum Pontificem pro tempore existentem, tamquam auctoritatem super omnia Concilia habentem, Conciliorum indicendorum, transferendorum, ac dissolvendum plenum jus & potestatem habere*.

Porro *Sanctio Pragmatica*, seu *Carolina* nihil est aliud, quam celebris illa constitutio in Concilio Bituricensi sub Carolo VII. Gallorum Rege anno 1438. ex decretis fere Pseudosynodi Basileensis confata, inque tres & viginti *Titulos* divisa. Præponit auctoritatem Concilii auctoritati Pontificis. Electiones Episcoporum, quas

IX. Kal. Martii anno 1513. annum ætatis agens septuagesimum, Pontificatus nonum, mensem tertium, diem primum & vicesimum. (11)

Rayn. an.
1513. §. 9.
Spond. §.
2.

K k

CCXIX.

quas sibi Pontifices reseruarant, Canonicorum Collegiis restituit. *Expectativis præterea gratiis*, ut ait Gaguinus lib. 10. de Gestis Regum Francorum pag. 226. *locum esse non sinit. Beneficia vivo eorum rectori nemini reservari* permittit, aliaque statuit injuriosa in Sedem Apostolicam. Itaque Romani Pontifices *regiam constitutionem*; ut ait idem Gaguinus pag. 228. *non secus ac perniciosam heresim execratis*, egerunt cum Regibus Galliarum, ut abrogaretur, certatumque super ea re per annos amplius septuaginta. Anno demum 1516. per *Concordatum* inter Leonem X. & Franciscum I. quod modo nominavi, controversia sedata est, iterumque Electiones Collegiis Canonicorum abrogatae, nominatione Episcoporum delata Regi, confirmatione Pontifici. *Pragmatica* statuta cetera partim abolita, partim omissa, partim correctæ, partim approbata, ut est apud Petrum de Marca lib. 6. De Concordia cap. 9. §. 13. Dupinum in Nova Bibliotheca Auctoris Ecclesiasticor. tom. 13. cap. 1. §. 8. pag. 22. & Thomassinum de vet. & nov. Eccl. disciplina tom. 2. lib. 1. cap. 40. Vide ejusdem Leonis X. Constitutionem 20. tom. 1. Bullarii pag. 575.

(11) Labem, quam hujus Pontificatus imponunt aliqui propter bella, quæ magno animi ardore suscepit, urisue præsentia sua, absterget Bellarminus De potestate sum. Pont. in rebus temporalibus adversus Barclajum cap. 11. *Admonitos Lectores esse volo, Romanos Pontifices, qui simul etiam Principes sunt temporales non contemnendi Imperii, non minus ex officio obligari ad ea conservanda, quæ Sedis Apostolicæ sive Ecclesiæ Romanæ sunt, quam Principes ceteros. Quare quemadmodum Reges & Principes supremi ceteri pro defensione Regnorum suorum sive ditionum aliarum bella gerere possunt & debent, & si ad ea defendenda confederatione cum aliis Principibus opus habent, jure possunt cum sociis Principibus fœdus inire, & conjunctis viribus hostem propulsare, quando justam belli gerendi causam habent: sic etiam Romani Pontifices, quæ Principes supremi sunt, omni jure possunt & debent populos sibi creditos armis protegere, & si res ita postulet, adversus hostes bella gerere, nec non ad auxilium, vel belli societatem Principes alios evocare.*

Nec primus fuit Julius II. qui pro recuperandis Ecclesiæ Romanæ provinciis bella gessit, vel cum magnis Principibus fœdus percussit. Nam Pius II. multo antea exercitum armatum habuit, & bella cum hostibus cum laude gessit, ut Nauclerus & Platina referunt, & ante Pii II. tempora Innocentius VI. vir prudentia & vitæ innocentia clarus, per Legatum suum Albernotium Cardinalem Ecclesiasticam ditionem a tyrannis diversis occupatam felicissime armis recuperavit, ut scribunt iidem Nauclerus & Platina, multique alii Historici.

Cle-

LEO X.

ANNO CHRISTI 1513.

MAXIMILIANI ROMANORUM REGIS 20.

LEONEM X. Florentinum Laurentii *Medicci* filium, cui *Joanni* antea nomen, annum ætatis 2^{gen-}

Clemens IV. qui Innocentium VI. multis annis præcessit, & Pontifex sanctus est habitus, Carolum Andegavensem Ducem, S. Ludovici Regis Francorum fratrem e Galliis evocavit, ut Manfredum tyrannum e Regno Neapolitano, quod est Ecclesie Romane feudum, armis expelleret, ipsumque Carolum Regem instituit, imposita quadraginta millia nummorum aureorum pensione quotannis solvenda in recognitionem feudi: testes sunt auctores iidem, & alii, quos ipsi citant.

Sed ante hæc tempora Leo IX. Pontifex non solum vitæ probitate, sed etiam divinis miraculis clarus, atque adeo in Sanctorum numerum relatus, adversus Normannos pro Beneventana Civitate recuperanda præsens ipse in exercitu armis decertavit, ut Hermannus Contractus in Chronico, & Leo Ostiensis in Histor. Casinensi lib. 2. cap. 88. testes sunt. Ubi illud memorabile accidit, quod cum Pontifex a Normannis victus & captus fuisset, ea submissione & reverentia victores erga victum usi sunt, ut Pontifex victus & captus victoribus imperare ac dominari videretur.

Porro Leo IV. Pontifex plus ducentis annis Leone IX. antiquior, vir sanctissimus, & miraculis clarus, teste Anastasio in ejus vita, exercitum duxit adversus Saracenos, qui ad Ostia Tiberina cum ingenti classe appulsi. Romanam Urbem capere & spoliare cupiebant: & Oratione præmissa ad Deum, & exercitu Apostolica benedictione munido, memorabilem victoriam reportavit. Omitto confederationem Zacharie, Stephani II. Hadriani, Leonis III. aliorumque Pontificum cum Regibus Francorum pro recuperatione, & defensione provinciarum & civitatum, que ad Romanam Ecclesiam pertinebant, adversus Langobardos & Græcos. Omitto etiam fortissimos Machabæos, qui & summi Sacerdotes & Principes erant, & pro patriæ defensione gravissima bella gesserunt. Omitto denique Mosem Pontificem & Principem sapientissimum, qui adversus Amorrhæos aliosque populos sui percurbatos armis decertare non dubitavit.

Hos igitur clarissimos sacrosque viros Julius II. imitatus, eorumque virtutem & diligentiam amulatus, partim armis propriis, par-

sim

gentem septimum a tricesimo, juniores præsertim Cardinales V. Idus Martii, anno 1513. in Pontificatu collocarunt. *Isque priusquam e Conclavi exiret, Petrum Bembum, & Jacobum Sadoletum, qui Romæ tunc erant, sibi ab epistolis adscrivit.* (1) Pontificatum ingressus absolvendum curavit Concilium Lateranense inchoatum a decessore suo, duosque Cardinales ab eodem ob Pisanum Conventiculum & dignitate & Sacerdotiis summos restituit in gradum pristinum. Boemos querentes, quod Sedes Apostolica non maneret in partionibus cum Hussitis Basileæ conventis, invitavit ad Concilium, deditque Cardinali Strigoniensi negotium, ut illos, sublatis Hussiticæ hærescos reliquiis, conciliaret cum Romana Ecclesia. Eodem animi ardore Legatos misit ad Moscos, & Maronitas, ut illos quidem ab Græcorum schismate abduceret, hos vero hortaretur ad abrogandos ritus prævios, qui apud ipsos inoleverant in rebus sacris. Abyssinis quoque errores eripere studuit. Christianis novi Orbis Episcopos dedit. Idem *Philosophis legentibus in Universitatibus studiorum generalium, & alibi mandavit, ut ex principiis etiam Philosophicis, quantum possent, probarent animæ rationalis immortalitatem.* (2) Edixit, eos, qui Sacrificio Missæ interessent in Ecclesiis *Ordinum Mendicantium*, satisfacere præcepto de Missa audienda diebus festis. (3) B. Franciscum de Paula collocavit in concilio Sanctorum. (4) Permisit Carolo V. Regi Catholico, quem Electores creaverant Regem Romanorum, ut simul cum Imperio Regnum Neapolitanum retineret, quod

Rayn. an.
1513. §.
14. 15. 18.
44. 68.
Spond. §.
3. 4. 10.

Rayn. an.
1514. §.
65. 87.
102. 110.

Rayn. an.
1517. §.
113. 1519.
§. 76.
Spond. §.
2.

K k 2 Pon-

tim auxilio fœderatorum Regum Ecclesiasticam ditionem fere totam amissam magno labore recuperavit. Quod factum qui reprehendere voluerit, oportebit etiam, ut industriam & virtutem sanctorum Pontificum, addo etiam Machabæorum, & ipsius Moysi virtutem bellitam reprehendat.

(1) Petrus Bembus extremo libro 12. Historiæ Rerum Venetarum pag. 337.

(2) Lambertinus De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 3. cap. 19. num. 10. ex Leonis X. Constitutione *Apostolici regiminis* 5. tom. 1. Bullarii pag. 549.

(3) Constitutione 25. §. 2. tom. 1. Bullarii pag. 597.

(4) Constitut. 38. ibid. pag. 606. & in Codice Canonizationum pag. 200.

Rayn. an. Pontificia vetabatur lege . Super hæc Martinum Lu-
 1520. §. therum, erroresque ejus damnavit, jussitque libros ea
 53. 56. peste contaminatos comburi . (5) Henricum vero
 Spondan. VIII. Angliæ Regem , quod luculentum opus contra
 §. 5. ejusdem Lutheri infaniam edidisset, eximio *Defensoris*
 Rayn. an. *Fidei* titulo decoravit . (6) Neque minus domi, quam
 1521. §. foris enituit Leonis virtus . Instaurata Romæ Academia,
 54. 74. fovit studia bonarum artium, litterarum, litteratorum-
 108. 111. que fautor eximius paterno instituto . In Vaticanæ
 Spond. §. 5. 10. Basi-

(5) Lu herus anno 1483. Islebii Urbis Comitum Mansfeldien-
 sum in Turingia, seu, ut aliis placet, in Saxonia superiore infimo loco natus est . Fulminis ictu, quo tantum non absumtus est, perterritus annum agens secundum & vicissimum nomen dedit Ordini Eremitarum S. Augustini . Anno 1517. *Indulgentias* cœpit opugnare, suosque errores docere . Anno 1525. cucullo abjecto, nuptias celebravit cum Catharina Virgine Deo sacra , tresque ex ea liberos suscepit . Anno 1546. XIII. Kal. Martii miseram animam efflavit , cum vespere bene potus cubitum isset, neque crapulam edormire potuisset .

Ejus errores præcipui, hominem justificari fide sola : liberum arbitrium periisse per peccatum : Pontificem esse Antichristum : in Eucharistia remanere substantiam panis cum Corpore Christi : *Indulgentias* nihil prodesse : non esse Purgatorium : per Sacramenta non dari gratiam : peccata, dum remittuntur, non deleri, sed non imputari : & hujusmodi, quorum capita aliqua, unum videlicet & quadraginta recenset ac damnat Leo X. Constitutione *Exsurge Domine* 40. tom. 1. Bullarii pag. 614. & apud Raynaldum ad an. 1520. §. 53. & Harduinum tom. 9. Conc. pag. 1891.

(6) Constitut. 45. §. 3. tom. 1. Bullarii pag. 624.

Henricus VIII. librum edidit *De septem Sacramentis*, pietatis juxta, atque eruditionis refertum, opposuitque Lutheri Libro *De captivitate Babylonica*, & per Oratorem suum Romæ degentem Leoni X. obtulit hoc disticho

Anglorum Rex Henricus, Leo decime, missis

Hoc opus, & fidei testem & amicitie .

Cum autem conspiceret Leo, ut ait Ciaconius in ejus vita, a Luthero primum damnatas esse Indulgentias, concessit legentibus librum Henrici Regis decem annorum & decem quadragenarum Indulgentiam .

Idem Ciaconius in vita Joannis Card. Fischerii in Paulo III. tom. 3. pag. 576. *Omiso hic reconferre volumen De septem Sacramentis contra Lutherum scriptum, quod sub Regis nomine prodit: incertumque est, cujusnam sit, Rossensis ne, an Regis ipsius Henrici, cum multi Rossensem ejus operis si non auctorem, certe adjutorem fuisse autumant .*

Basilicæ constructionem incubuit enixe. (7) Lavacrum Constantini Lateranense restituit, ac publica ædificia alia refecit, ornavitque sumtu magno. Periit morte inopina non sine suspitione veneni, anno 1521. Kal. Decembr. cum paullo ante ingenti lætitia affectus esset, Parma ac Placentia receptis, Mediolanoque Gallis erepto, & Francisco Sfortiæ, uti convenerat, a Carolo V. Rege attributo. Confecit in Pontificatu *annos ac menses octo, diesque viginti.*

CCXX.

HADRIANUS VI.

ANNO CHRISTI 1522.

CAROLI V. ROMANORUM REGIS 4.

HADRIANUS VI. Batavus Trajecti tenui loco natus, cum & vitæ sanctimonia & doctrina unus omnium maxime floreret, summo consensu, absens licet & in Hispania degens, Cardinalium plerisque ne de facie quidem notus, anno 1522. V. Idus Januar. in Pontificale fastigium provectus est. (1) Ro-

K k 3

mam

Rayn. an.
1522. §. 1.
4. 8. 11. 17.
65. 75.
100.
Spondan.
§. 1. 2. 13.

(7) Vide Lambertinum de Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 1. cap. 46. §. 8. num. 46. pag. 291.

(1) Spondanus ad an. 1522. §. 2. *Alterius nationis, quam Batava fuisse Hadrianum, nemini umquam in mentem venit; quousque Matthias Bellintanus Capuccinus Salodiensis diæcessis Brixienfis in Italia, anno 1586. brevi edita historia, ut est apud Victorellum in Addit. ad Ciaconium, persuadere voluit Hadrianum natum esse in pago Renzano Salodiensis agri patre Joanne Bono, atque in baptismo Ludovicum dictum, cum in Belgium adolescentulus commigrasset, in Hadrianum commutasse: ac propterea factum Pontificem noluisse amplius nomen mutare, quod id jam semel præstitisset. Addit alia plura ejusdem acuminis de patre, familia, insignibus, & educatione: quæ omnia commentitia esse puto. Sane si id fuisset, poterat Hadrianus uno verbo iis satisfacere, qui querebantur, Pontificatum ad Ultramontanos esse delatum. An vero honorificentius ei fuit Batavum esse, quam Italum? aut illum dicemus patriam*

mam pervenit III. Kal. Septembr. maritimo itinere, coronatus die Dominico pridie Kal. mensis ejusdem, haud magna populi frequentia ob pestilentiam, quæ Urbem vexabat. Retento priore nomine *Hadrianum VI.* se appellari voluit. Hic Carolum V. cujus fuerat præceptor, & Franciscum I. Galliarum Regem reducere in concordiam studuit. Ludovico Hungarorum Regi suppetias tulit adversus Turcas. Vetuit reos excipi Cardinalium ædibus. Lutheranae hæresi extinguendæ operam dedit, misso eam ob rem Francisco *Cheregato* Vincentino Fabriani Episcopo cum mandatis ad conventum Norimbergensem: datisque ad Federicum Saxoniarum Ducem litteris suavitatis memor Martinum Lutherum desereret; & ad Fidem Orthodoxam rediret. (2) Idem Sacerdotes ex familia S. Francisci legavit in Novum Orbem, qui rudes & barbaras gentes sacrosanctis mysteriis imbuerent. Antoninum Antistitem Florentinorum, ac Bennonem Misnensium Episcopum aggregavit in Sanctorum numerum. (3) Sigismundum Malatestam Arimino expulit. Franciscum Cardinalem Soderinum convictum prodicionis inclusit in custodiam arcis Hadrianæ. Quam vero in Sacerdotiis & Ecclesiasticis dignitatibus conferendis cautus fuerit ac religiosus, ostendit illa sæpissime ab eo usurpata vox: *Ecclesias Sacerdotibus, non Sacerdotes Ecclesiis se ornare velle.*

Et nomen, Et familiam ementiri voluisse, ut mundo illuderet? *Apage commentum,*

Ludovicus Vincentius Gotti Tom. 1. *Vere Ecclesie* cap. 11. §. 1. num. 6. adversarium objicientem sibi, quod Hadrianus VI. in 4. Sent. *De Confirmatione* sub finem scripserit: *Plures Romani Pontifices fuerunt hæretici*, ita refellit, eam opinionem habuisse Hadrianum, antequam Pontifex fieret, cum esset Theologus Lovaniensis: quod si ejus Opera, verbis illis haud explosis, rursus impressa typis sunt eodem gerente Pontificatum, non inde sequi, ut opinionem illam ratam habuerit factus Pontifex. Quoties enim Opus aliquod novis typis excuditur auctore insciente? Vide Bellarminum *De Rom. Pont.* lib. 4. cap. 2. & Canum lib. 6. cap. 1.

(2) Constitut. 4. tom. 1. Bullarii pag. 629.

(3) Constitut. 5. ibid. pag. 632. & in Fontanini Codice Canonizationum 77. pag. 212.

Canonizationem S. Antonini promulgavit Hadriani VI. successor Clemens VII. Constitut. 1. ibid. pag. 636. & in codice Canonizationum pag. 220.

Rayn. an.
1523. §.
95. 109.
109. 112.
114.
Spond. §.
4. 7. 20.
31.

velle . Suis minime deditus, cum Romam spe celsioris fortunæ venissent, modico viatico donatos remisit in Patriam . Nepotem etiam castigavit acerbissime, quod cum accepisset *Sacerdotium annui census septuaginta Ducalium aureorum*, paullo post aliud, ex quo centena redibant, petere ausus esset . Tandem urgentibus assidue aulicorum obtestationibus, Sacerdotium in eum contulit, ita tamen, ut priore se abdicaret . Jus legendi ac nominandi Episcopos a Leone X. Gallorum Regibus datum etiam ad Hispaniarum Reges extendit . (4) Hujus tempore ab Suleimanno capta Rhodus . (5) Decessit XVIII. Kal. Octobr. anno 1523. cum *annum unum, menses octo, ac dies sex* Ecclesiam administrasset . *Conditus est temporario monumento in aede D. Petri juxta Pios Piccolomineæ Familiæ Pontifices cum hoc titulo: Hadrianus VI. hic situs est, qui nihil sibi infelicius in vita duxit, quam quod imperaret.* (6)

K k 4

CCXXI.

(4) Joannes Mariana De rebus Hispaniæ lib. 26. cap. 5. *Hadrianus VI. in gratiam Caroli alumni, cui debebat Pontificatum, ad & successoribus concessit lege perpetua jus presentandi Episcopos Hispaniæ, qui ante ad eorum supplicationem precario a Pontificibus Romanis instituebantur.*

Covarruvias in Regul. *Possessor mala fidei* part. 2. §. 10. num. 5. tom. 2. pag. 405. dicit, jus presentandi Episcopos pertinere ad Reges Hispaniæ non solum ex vi privilegii, sed etiam Jurispatronatus: *siquidem Hispaniarum Reges Patronatus jus obtinent in Ecclesiis Cathedralibus, cum eas erexerint, construxerint, & amplis patrimoniis dotaverint.*

(5) Insula in Carpathio mari subjecta Equitibus Hierosolymitanis seu Hospitalariis Xenodoçhii S. Joannis Baptistæ apud Hierosolymam, qui una cum Christianis anno 1291. Palæstina ejecti, eam anno 1310. Turcis eripuerant. Inde anno 1522. a Suleimanno pulsus Carolus V. anno 1530. Melitam concessit, a qua Equites *Melitenses* nunc appellantur . Mira est hujus Ordinis virtus adversus Turcas, & piratas .

(6) Jovius in vita Hadriani VI. pag. 149.

Pallavicinus lib. 2. Hist. Conc. Trid. cap. 9. eumdem Hadrianum VI. dicit fuisse *Sacerdotem optimum, Pontificem re ipsa mediocre*. Sed contra Joannes Launojus, quod mirere, lib. 4. extrema epist. 7. pag. 562. tom. 5. part. 1. tum eos reprehendit, qui mediocre fuisse asserunt, tum colere se & venerari profiteatur, *ut prioris ævi Pontificem, ut qui lapsos Curialium mores erigere studuit, ut qui contra cupidos & avaros Antistites patrimoniis pauperum vindicare voluit, & consanguineos egenorum sumptibus lo-*

cuplecta-

CCXXI.

CLEMENS VII.

ANNO CHRISTI 1523.

CAROLI V. ROMANORUM REGIS §.

UNIVERSIS Ecclesiæ rebus procurandis XIII. Kal. Decembr. anno 1523. eligitur *Julius* Cardinalis *Mediceus*, Leonis X. patruelis, Archiepiscopus Florentinus, Vir optimus, & commemorabili pietate ac virtute præditus, appellaturque *Clemens VII.* Hic in gratiam recepit Franciscum Cardinalem Soderinum, qui ex arcis Hadrianæ carcere admissus in Comitium Pontificale obstiterat pugnacissime, ne Pontifex fieret.

Rayn.an.
1523. §.
125. 128.
Spondan.
§. 25.

Rayn.an.
1524. §.
102.
Spondan.
§. 13.

Approbavit institutam a Cajetano Thienæo Sacerdote Vicentino *Congregationem Clericorum Regularium*, qui deinde *Teatini* nuncupati sunt. (1) Ordinem item *Cappuccinorum* institutum auctore *Matthæo de Baffio Umbro*, Sacerdote *Minorita*. (2) Anno 1525. *Jubilæum* celebravit. Eodem anno Nonis Februar. Veneta annitente Republica, quod liquet ex MS. probatissimo, edidit constitutionem, qua aliam Leonis X. confirmans statuit, ut Clerici Urbis Venetiarum ea, quæ adhuc servatur, ratione eligerentur in *Plebanos*, & alios *Titulos*. (3) Post *Caroli Borbonii* defectionem ab Gallis verens potentiam *Caroli V. Regis Hispaniæ*

Rayn.an.
1526. §.6.
19.
Spondan.
§. 4.7.

& cupletare noluit, ut qui sacros canones non sine urgensi & necessaria causa relaxare instituit, & Ecclesiam ad eorumdem canonum institutum regendam suscepit.

(1) Constitut. 11. pag. 659. tom. 1. De his vero dicemus annotat. 1. ad Paulum IV. Pont. CCXXV.

(2) Constitut. 21. tom. 1. Bullarii pag. 672. Eundem Ordinem rursus confirmavit Paulus III. Constitut. 11. pag. 717.

(3) Sixtus V. anno 1590. III. Kal. Jan. alia constitutione indulgit, ut iidem *Tituli* Venetis Clericis cuilibet Urbis Ecclesiæ interservientibus essent loco *Patrimonii* a Tridentina Synodo imperati.

& Romanorum, pro tuenda Italiae libertate foedus iniit cum Regibus Galliae, & Angliae, Venetis, & Francisco Sfortia Mediolanensium Duce, eam interponens causam, quod Carolus in Hispania edicto statuisset, ut Senatus Regius Pontificia diplomata examinaret. Offensus hac societate Carolus V. indicit Clementi bellum, cui initium fecerant Columnenses, infestissima Pontificibus familia, qui cum Hugone Moncata Regni Neapolitani Prorege haud exiguis militum copiis stipati Urbem mane summo ingressi, aedes Pontificis nihil tale opinantis invadunt, diripiuntque. Id omen pertinuisse arbitror ad captam deinde Urbem Romanam, quod paullo post accidit, cladem. Nam Carolus Borbonius in Italiam a Carolo V. missus, exercitu Romam admoto, Urbem, spreto induciarum fide, obsedit, captamque, dum inter primos conscendit muros, globulo plumbeo in femur ad inguina ictus & occisus, militibus, Lutheranis plerisque, foede diripiendam relinquit. (4) Clementem in arce Hadriani, quo se receperat, obsessum Philibertus Arausicanus in locum Borbonii succedens compellit ad deditorem durissimis conditionibus, ac tandiu habet in custodia, quoad omnes impleat. Post menses septem, Clemens sibi timens ab actu Hispanorum, mentita veste, simulatoque mercatoris habitu arce egressus confugit Urbem Veterem. Dein redintegrata cum Carolo V. amicitia, Imperii coronam ei Bononiae imponit solemniter, receptaque ejusdem auxilio Florentiae Alexandrum pronepotem suum, uti convenerat, Ducem praeficit. (5) Exinde multo gravius fuit Clementi negotium

Rayn.an.
1527. §.
16.22.46.
Spond. §.
2.4.6.19.

Rayn.an.
1529. §.
60. 90.
Spond. §.
1. 4.

(4) Roma sexies direpta est. Primum ab Alarico Gothorum Rege anno 409. seu 410. Innocentio I. Pontifice. Deinde ab Genserico Rege Wandalorum anno 455. Leone Magno regnante. Postea anno 546. a Totila Rege Ostrogothorum, Ecclesiam administrante Vigilio. Rursus ab Aistulpho Rege Langobardorum anno 755. in Pontificatu Stephani II. Praeterea ab Saracenis Africae anno 846. Pontificatum gerente Sergio II. Demum ab exercitu Caroli V. anno 1527. sub Clemente VII. quae direptio fuit omnium foedissima. Vide Bellarmium *De Rom. Pont.* lib. 4. cap. 4.

(5) Carolus a Pontifice coronam sumpsit anno 1530. die natali suo, Festa S. Matthiae. Nullus exinde Imperator legitur a Pon-

tium cum Henrico VIII. Rege Anglorum, qui Ant-
 næ Bolenæ illecebris captus enixe petit, ut jubeat con-
 jugium suum cum Catharina Regum Catholicorum
 Ferdinandi atque Elisabethæ filia, & Caroli V. Cæs-
 saris matertera esse irritum. Non annuit Clemens, i-
 mo causam Romæ cognoscendam suscepit, utque Re-
 gi amore furenti tempus esset ad resipiscendum, sen-
 tentiam prorogavit ad triennium: sed vana omnia
 spe. Namque incestæ Henrici cum Bolena nuptiæ, ac
 pervicax ejus adversus Apostolicam auctoritatem cou-
 tumacia a Pontifice extorquent anathema, ni intra
 mensem Catharinam uxorem legitimam recipiat, eje-
 cta Bolena pellice. Adeo Clemens in id præsertim stu-
 duit, ut Henricus ad officium redire, & Pontificiæ
 sententiæ obtemperare commode posset. (6) Tanta
 Rex clementia non modo non avocatus ab incepto,
 sed in summum Pontificem exacerbatus supra modum,
 Or-

Rayn.an.
 1533. §.
 65. 78.
 84. 88.
 Spondan.
 §. 3. 4. 7.
 10. 11.
 Rayn.an.
 1534. §. 4.
 5. 10.
 Spondan.
 §. 3. 5. 17.

Pontifice Romano coronatus. Alexander Mediceus Dux Florenti-
 norum constitutus anno insequente.

(6) Natalis Alexander in Hist. Eccl. Sæc. XV. & XVI. art.
 15. 4. pag. 40. tom. 8. *Apud eos, qui ex eventu facta metiuntur,
 imprudentiæ notam incurrit Clemens VII. judicii que præcipitis infi-
 mulatus est, quod paucis post latam sententiam diebus Romæ red-
 dita sint Henrici litteræ, quibus Pontificis judicio se pariturum
 pollicebatur, modo Fidelium communionem minime summoveretur, &
 a Causa cognitione excluderentur homines sibi suspecti, & Commis-
 sarii sibi non insensu Cameracum delegarentur, ea excepturi, que
 pro sua Causa proferre cupiebat. Qui post menses unum & viginti
 contigit Catharinæ Regine obitus, opinionem auxit, quod Pontifex
 nimia festinatione sententiam tulisset. Ea siquidem morte, se res in-
 tegre fuissent, finita controversia fuisset, cujus, inquit, præpro-
 perum Judicium Regem Regnumque in Schismatis voraginem sub-
 mergit. Malum quidem illud Angliæ, quam Romana Ecclesiæ, lon-
 ge funestius, Clemens divinare non potuit, quem excusat Pallavi-
 cius Cardinalis lib. 3. Hist. Conc. Trid. cap. 15. Sed etsi forte pec-
 casset Clemens in præclaram S. Augustini Regulam lib. 3.
 contra Parmenianum cap. 2. Cum quisque fratrum, id est Chri-
 stianorum intus in Ecclesiæ societate constitutorum, in aliquo ta-
 li peccato fuerit deprehensus, ut anathemate dignus habeatur,
 fiat hoc, ubi periculum schismatis nullum est: Nihil tamen con-
 tra æquitatem peccasse dici posset, cum Regis indomita libido, de-
 specta matrimonii religio, abjecta reverentia in Ecclesiæ Caput pa-
 nam anathematis mererentur. De gestis Clementis VII. hac in causâ
 legendus Sanderus lib. 1. De Schismate Anglicano.*

Ordinum Angliæ decreto auctoritatem Pontificiam per regnum abrogat, tributum annuum jam ab Inæ temporibus pendi solitum denegat, pœnam capitis constituit, si quis supremam potestatem Pontifici adscribat: postremo Ecclesiasticos tam Angliæ, quam Hiberniæ sacramento adigit, ut se tamquam Ecclesiæ caput a Christo proximum agnoscant. (7) Interim Pontifex Pisis solvens Gallicis triremibus, posito in primaria Eucharistiæ Sacramento, navigat Massiliam. Ibi cum Francisco I. Galliæ Rege congressus Catharinam Mediceam neptem suam matrimonio jungit cum Henrico filio ejus natu minore Duce Aurelianensium, (8) agitque de Anglorum Rege revocando ab errore. (9) Romam reversus proponit Protestantibus conditiones celebrandi Concilii, quæ ab iis rejiciuntur. (10) Anno insequente 1534. VI. Kal. Octobris moritur, cum in vivis fuisset annos sex & quinquaginta, in Pontificatu decem, menses totidem, ac dies septem.

CCXXII.

(7) Thuanus Historiarum sui temporis lib. 1. §. 16. pag. 31. & 32. Vide annotat. 7. ad Gregorium III. pag. 225.

(8) Is postea Gallorum Rex, quo mortuo administratio prope summa Regni fuit penes Catharinam, viventibus tribus Regibus filiis ejus, Francisco II. Carolo IX. & Henrico III.

(9) Constitut. 26. §. 1. tom. 1. Bullarii pag. 679. *Declarat, ut si ante reditum suum ad Urbem, se ab hac luce migrare contingeret, in ipsa Urbe electio Romani Pontificis fieri debeat.*

(10) Spondanus ad an. 1529. §. 10. *Statutum est in Concilio Spirensi a Ferdinando (Rege Hungariæ ac Boemiæ fratre Caroli Cæsaris) & majori Principum ac Civitatum parte, ut ubi hætenus decretum Cæsaris Vormatiæ contra hæreticos editum, observatum fuisset, deinceps quoque servaretur; nihil amplius ullibi a Novatoribus invehretur, donec fieret Concilium universale; Missa nusquam abrogaretur; nullibi admitteretur novum dogma Sacramentarium de Ecclesia. Cui decreto cum Joannes Elector Saxonie, Georgius Brandeburgicus, Philippus Landgravius Hassiæ, fratres Lunenburgici, aliique nonnulli Principes palam reclamarent, in confesso publico protestati sunt, se huic decreto minime assensuri. Unde & Protestantes sunt appellati; quod nomen postea ad universam sectam transiit. Vide Pallavicinum lib. 2. Hist. Conc. Trid. cap. 18. Thuanum Hist. lib. 1. §. 19. pag. 35.*

CCXXII.

PAULUS III.

ANNO CHRISTI 1534.

CAROLI V. IMPERATORIS 16.

PRIMO comitali die, Octobris tertio decimo, *Alexander Farnesius* Romanus, sacri Collegii princeps, & Episcopus Ostiensis, annum agens septimum & sexagesimum cooptatus est, quem *eximia atque inveterata virtus, & præcellentes litteræ magnopere commendabant, adeo ut Clemens eum sibi successorem testamento scripturum affirmaret, si Pontificatus hereditate pararetur.* (1) Paulum III. se dici voluit, propterea quod Paulo II. Pontifice natus esset. Commentum enim est, eum statim ab electione sua vocatum fuisse *Honorium V.* ac postea dum III. Nonas Novembris coronaretur, *Pauli* nomen sumpsisse. (2) Cum *Henricus VIII.* Britanniarum Rex, colentibus Romana jura infensus, sæviret in Catholicos sibi subjectos, atque inter ceteros Joannem Cardinalem Fischerum Episcopum

Ros-

(1) Jovius lib. 12. Historiæ sui temporis pag. 88.

Papebrochius in Conatu ad Paulum III. num. 1. pag. 495. *Hic Pontifex Feria III. decessor ejus Feria V. coronatus est, cum Dies Dominica præstituta esset Pontificibus coronandis. Quia enim erant Episcopi ordinati, cum eligerentur, videntur existimasse liberum sibi esse, qua magis placeret die coronari, prægresso insuper exemplo Leonis X. qui die Martis XV. Martii factus Presbyter, & die Jovis XVII. consecratus, ac die Sabbathi XIX. coronatus Papa repentissime fuerat, ante Dominicam Palmarum, quia scilicet in Consistorio diei XIV. fuerat conclusum propter Septimanam Sanctam, quæ instabat, non decere Pontificem non fore Presbyterum & consecratum, ac coronatum. Ita quantumvis antique consuetudines, dum semel gravi aliqua urgentique in speciem causa prætermittuntur, aliis aliisque emergentibus postea facile antiquantur, aut relaxantur.*

(2) Thuanus Hist. lib. 1. §. 12. pag. 25. *Onufrius V. primum, mox Paulus III. dici voluit. At nullus Pontifex fuit Onufrii nomine.*

Roffensem, ac Thomam Morum Regni Cancellarium publice obtruncari jussisset, Paulus iterato anathemate damnatum privavit Regno, nisi intra diem nonagesimum vel per se, vel per Oratorem Romæ diceret causam suam. (3) Postea ad hæresum genus omne exterminandum indixit Concilium Œcumenicum. (4) Quod ut celebrari commodius posset, Nicææ Pedemontii Urbis cum Carolo V. & Francisco I. Gallorum Rege congressus, decennales inducias firmavit inter eos. Induciarum tempore nondum circumacto, turbatus est status Ecclesiæ ex nece Petri Aloysii, cui Paulus III. pater anno 1545. Parmam & Placentiam attribuerat beneficiario jure, acceptis in locum illarum permutationis titulo Camertium Principatu, ac Nepete Dominio, ex qui-

Rayn.an.
1536. §. 4.
Spond. §.
15.
Rayn.an.
1538. §.
13.
Spond. §.
6.

(3) Constitut. 7. tom. 1. Bullarii pag. 704.

(4) Mantuam primum anno 1536. dein Vincentiam anno insequente: cum ne in eum quidem locum consentirent Germaniæ Principes, anno 1542. Tridentum, quæ Urbs est in Germaniæ & Italiæ finibus, Concilio celebrando assignavit. Celebrari cœptum anno 1545. Idibus Decembr. Dominica tertia Adventus, imperante Carolo V. & cura ingenti trium Romanorum Pontificum Pauli III. Julii III. & Pii IV. anno demum 1563. absolutum. *Adjunt, ut ait. Villedandus apud Bellarminum lib. 1. De Conciliis cap. 5. sex Cardinales, quatuor Legati, Patriarchæ tres, Archiepiscopi triginta duo, Episcopi ducenti viginti octo, Abbates quinque, Generales Ordinum ministri septem, Episcoporum procuratores plurimi.* Concilii Præsides quatuor summorum Pontificum Legati. Constat *sessionibus* quinque & viginti. Paulo III. regnante decem celebratæ. Ex his octo habitæ Tridenti, duæ vero Bononiæ, quo contagione Tridentinam Civitatem affligente, Concilium translatum est. Ab Julio III. Tridenti rursus anno 1551. instauratum, sed post sex celebratas *sessiones* propter bella intermissum. Tandem anno 1562. redintegratum est opera Pii IV. & novem *sessionibus*, quæ aliis additæ numerum *sessionum* quinque & viginti explevere, absolutum, Ferdinando I. imperante anno 1563. septimo ac vicesimo postquam a Paulo III. Mantuam indictum fuerat, a prima vero Tridentina *sessione* decimo octavo. Illius decretis Patres, quibus id jus erat, ducenti quinquaginta quinque subscribere. Pius IV. ejus acta confirmavit anno insequente, Constitutione edita VII. Kal. Febr. cavitque, ne ulli in Concilium Commentarii ac interpretationes ederentur. Idemque Constitutione alia edita XV. Kal. Augusti edixit, decreta ejus *ad reformationem jusque positivum duntaxat spectantia a Kal. Maji proximo præteriti omnes obligare cœpisse.* Œcumenicum fuisse non negant nisi ii, quorum prava doctrina damnatur.

Concil.
Œcum.
XVIII.

quibus majores, quam ex Parma & Placentia, census tunc redibant. (5) Cum enim Petro Aloysio interfecto Carolus V. contenderet, Urbes illas pertinere ad Mediolanensem ditionem, similtas inter Pontificem & Cæsarem orta est. Factum inde, ut toto Pauli III. Pontificatu Concilium anno 1545. Tridenti jam inchoatum, post decem celebratas *sessiones* intermitteretur. Hæc inter Cæsar ut discordias sedaret in Germania gliscentes Religionis causa, formulam quamdam doctrinæ & ceremoniarum, *Interim* nomine appellatam, anno 1548. promulgavit, servandam ab omnibus, donec Concilium Œcumenicum rem totam definiret. (6) Paulus quoque in munus assignatum sibi a Deo incumbens, *Congregationem Inquisitionis sacrae* anno 1542. primus instituit. Probatum jam decessori suo sacrum *Capuccinorum* Ordinem rursus confirmavit. Approbavit etiam institutam ab S. Ignatio de Loyola Societatem Jesu, (7) librum item *Exercitiorum Spiritualium* ab eo compositum auctoritate Apostolica communiavit. Ecclesiasticæ disciplinæ faciendæ Cœtum instituit quatuor gravissimorum & doctissimorum Cardinalium, Contareni, Carafæ,

Rayn.an.
1548. §.
50. 64.
Spondan.
§. 4.

Rayn.an.
1549. §. 9.
11. 20. 23.
48.
Spond. §.
12.

(5) Id probat Pallavicinus lib. 3. Historiæ Concilii Tridentini cap. 14. num. 14. pag. 493.

(6) Spondanus ad an. 1541. §. 5. *Fuerunt plura hujusmodi Interim in Religionis rebus a Carolo Hæreticis Germania diversis temporibus, quousque celebraretur Concilium, concessa, sed hoc famosissimum, quod per anonomasiam id nominis obtinuit, factum est anno 1548. cum jam Concilium Tridentinum haberetur. Complectebatur autem, ut ait idem Spondanus ad annum memoratum 1548. §. 4. & 5. capita viginti sex de præcipuis Religionis Christianæ dogmatibus, de Sacramentis, & æconomia, ac ceremoniis Ecclesiæ: etque datus titulus Interim ex eo quod prescriberet formulam doctrinæ & ceremoniarum in Germania tenendam, interim dum de universa religione in Concilio universalis esset definitum. Pleraque omnia, duobus illis articulis exceptis, quibus conjugium permissum Sacerdotibus, & Eucharistia sub utraque specie Laicis concessa, possent dici Ecclesiæ Romanæ doctrinæ consentanea. Istiusmodi formulam seu libellum a Pontifice improbatum confutarunt Scriptores tum Catholici, tum Hæretici, ut est apud eundem Spondanum §. 7. & Pallavicinum lib. 10. Hist. Conc. Trid. cap. 17.*

(7) Constitut. 25. tom. 1. Bullarii pag. 738. Eandem Societatem novis luculentissimis decretis confirmarunt Julius III. constitut. 9. tom. 1. Bullarii pag. 787. Gregorius XIII. constitut. 80. tom. 2. Bul. pag. 471. & Gregorius XIV. constitut. 10. pag. 710.

fæ, Sadoleti, & Poli, (additis Præfulibus quinque omni cumulatis laude doctrinæ, prudentiæ, & integritatis) qui offerrent capitulatim collecta libello ea, quæ præcipue emendatione digna viderentur. (8) Consuevit etiam super mensam præstantes Philosophos atque Theologos inducere, & ipsemet ponere de quo disputarent; quibus rebus & regendi mores, & veritatis indagandæ ardentissimum studium significavit. Cum annos quindecim & dies duodeviginti regnasset, IV. Idus Novembr. anno 1549. senio curisque confectus decessit, Pontifex, si propensioem erga suos caritatem excipias, longe maximus.

CCXXIII.

JULIUS III.

ANNO CHRISTI 1550.

CAROLI V. IMPERATORIS 32.

CUM duos amplius menses diversis sententiis certatum esset, contra spem omnium VI. Idus Februar. anno piaculari 1550. Pontifex declaratus est *Joannes Maria de Monte*, Aretinus, qui *Julius III.* nominari voluit. Ut id præstaret, quod inter Cardinales convenerat in ipso Conclavi ante Pontificis electionem, Parmam Octavio Farnesio restituit. Idem quod in Synodo Tridentina Legatus Fabrum, Lainem, & Salmeronem Theologos Apostolicos familiariter noverat; multaque tum ex iis, tum ex aliis de Societatis Jesu instituto didicerat; Ignatio supplicanti multa in Societatis incrementum ac rem admodum liberaliter tribuit. Nec enim solum prioris Pontificis de Ordine eo judicium & acta firma rataque voluit esse, verum etiam eundem Ordinem novis insuper ipse testimoniis atque decretis ornavit.

Rayn. an.
1550. §. 1.
3. 7. 46.
Spond. §.
1. 2. 3.

(8) Memoratus libellus recitatur a Nat. Alexandro in Historiæ Eccl. sæc. XV. & XVI. cap. 1. art. 16. §. 4. pag. 42. tom. 8.

navit. (1) Idem primus omnium cavisse dicitur, ne cui liceret libros Lutheranorum, aliorumve hæreticorum legere aut habere apud se. (2) Cavet etiam, ne in Cardinalium numero fratres duo essent eodem tempore. (3) Vetuit, Hebræos *volumen* Ghemarot Thalmud *nuncupatum*, *nonnulla indigna*, & *legem divinam*, *orthodoxamque Fidem offendentia continens* retinere. (4) Concilium Tridentinum instauravit, quod post sex celebratas *sessiones* intermissum est ob Parmense bellum exortum inter Carolum V. & Regem Christianissimum Henricum II. in cujus fidem Octavius Farnesius se contulerat. Collegium seu Seminarium Clericorum in Urbe condidit, eique S. Ignatium Lojolam præfecit, ut alti atque educati in eo Germani bonæ indolis adolescentes, ac deinde Germaniæ Ecclesiis Sacerdotes præpositi, labantem in regione ea Catholicam Fidem sustinerent, everfamque restituerent. (5) Ubi intellexit, Mariam filiam Catharinæ uxoris Henrici VIII. post mortem fratris Eduardi VI. imperium

Rayn.an.
1551. §. 4.
66.
Spond. §.
3.

Rayn.an.
1553. §. 1.
6. 7. 48.
Spond. §.
9. 11.

(1) Joan. Petrus Maffejus in Vita S. Ignatii Lojolæ lib. 2. cap. 29.

(2) Spondanus ad an. 1550. §. 2. *Qui propterea primus dicens videtur Romanorum Pontificum, qui id præstiterit, ante quem nulla Pontificia, aut Casarea lex propostis panis cavisse reperitur in universon, ne libri hæreticorum, aut alii pestilentes legerentur: cum singulares, aut singularium hæreticorum, hæresumve frequentissime prohibiti reperiantur. De quo, ac de jure & modo prohibendi libros noxios, ceteris diligentius scribit Jacobus Gretserus Societatis Jesu Theologus Operum tom. 13. pag. 17.*

(3) Constitut. 22. §. 1. tom. 1. Bullarii pag. 803.

(4) Constitut. 24. tom. 1. Bullarii pag. 804. ubi §. 2. adjicit, *Hebræos in memoriam Passionis Dominice a sancta Matre Ecclesie tolerari, ut aliquando mansuetudine nostra allekti ad verum Christi lumen, divino affante Spiritu, convertantur.*

Clemens quoque VIII. Constitut. 20. §. 1. tom. 3. Bullarii pag. 24. approbavit innovavitque Constitutiones Gregorii IX. Innocentii IV. Clementis IV. Honorii IV. Joannis XXII. Julii III. Pauli IV. & Gregorii XIII. *qui sæpius impium illud Thalmud nuncupatum, & alia similia reprobanda & detestanda scripta & volumina damnarunt, & vecineri prohibuerunt.*

(5) Id Seminarium seu Collegium Germanicum, uti appellant, regia deinde ac plane Apostolica liberalitate ditavit & auxit Gregorius XIII. Pallavicinus Hist. Conc. Trid. lib. 13. extremo capite 8.

rium apud Anglos suscepisse, curam omnem intendit, ut Regnum illud cum Ecclesia Romana rursus conjungeret. Id quod fecit successu plane secundo. Sed cum speraret, se propediem suscepturum legationem solemnem testandæ erga Pontificem Romanum obedientiæ & observantiæ ab Anglis jam destinatam, facto concessit X. Kal. April. anno 1555. Vixit annos amplius septem & sexaginta, Pontifex fuit *annos quinque, mensem, & dies sexdecim.*

Rayn. an.
1554. §. 4.
11.
Spond. §.
3.

Rayn. an.
1555. §.
12.
Spond. §.
4.

CCXXIV.

MARCELLUS II.

ANNO CHRISTI 1555.

CAROLI V. IMPERATORIS 37.

MARCELLUS II. *Cervinus* Politianus Roberti Cardinalis Bellarmini avunculus, fulgens adhuc legatione ad Concilium Tridentinum Pauli III. nomine, anno 1555. V. Idus April. Pontificatum obtinuit ingenti bonorum omnium gaudio. (1) Verum

Rayn. an.
1555. §.
13. 14. 16.
18. 20.
Spond. §.
5. 6. 7.

L I bre-

(1) Natalis Alexander in Hist. Eccl. Sæc. XV. & XVI. cap. 1. art. 17. §. 4. pag. 50. tom. 8. Marcello *vizio versit* P. Suavis magnam quamdam genethliacæ artis fiduciam, qua sibi summum Pontificatum, de eo palam locutus, & in ipso postea diuturnitatem, rerumque, quas apud se digesserat, successum spondidisset; in quibus ab inopinato vitæ exitu illico se delusum agnovit. Sed Suavem mendacii convincit Cardinalis Pallavicinus lib. 13. Hist. Conc. Trid. cap. 11. tum ex Marcelli vita ante acta, quæ summis Christiane Reipublice impensa negotiis, in quolibet curriculum sui vestigio non nisi prudentiam, maturitatem, animique soliditatem ostendit: & quod in Narrationibus de brevi ipsius Pontificatu editis, ne una quidem vocala deprehendatur, quæ hanc laudem offuscet, tum ex epistola Seripandi Salernitani Archiepiscopi ad Camajanum Fesulanum Episcopum 9. Maji anno 1555. data. In ea epistola is narrat, cum sepius intento animo res a Cervino gestas recoluisse, hanc secum ratiocinationem habuisse: Si Cervinus ad Pontificatum aspirabat, & simul ita se gerebat, omnium mortalium hebetissimus erat: si apicem illum ascendere hic curabat studio virtutis, non tam homo e-

rat,

brevi ea lætitia cunctis evanuit. Siquidem altero & vicesimo die Pontificatus, anno ætatis quinquagesimo quarto apoplexia oppressus, Kal. Maji decessit. Calamitatem hæc tota Romana Civitas tulit acerbissime. Tantam Marcellus fecerat sui expectationem. Nomen non mutavit ductus pietate erga inclytum Pontificem & martyrem S. Marcellum I. (2) Contestabatur, se numquam permiffurum, ut quibus demandata esset cura animarum, ii ab suis Ecclesiis abessent, aut politica munia obirent. Quare *Laicis* mandare decreverat Reipublicæ procuracionem. Consanguineis adeo nihil indulfit, ut neminem ex iis, ne fratrem quidem, Romam venire passus sit, duosque fratris sui filios, quos in Urbe educabat, ab nemine officii causa conveniri voluerit, nec in conspectum suum Pontificatus tempore umquam admiserit. (3)

CCXXV.

vat, quam Angelus humanæ specie indutus. Illi nimirum ea ætate quadrabat, quod olim de Catone dicebatur: O te felicem Marce Porci, a quo nemo audet quidquam inhonestum petere! Atqui post longissimam cum Cervino familiaritatem, quo pacto potuisset ita ratiocinari Seripandus, si palam ille, ut pro certo Suavis, assu- mit, per Astrologicas observaciones Pontificatum sibi prædixisset? Denique Suavis calumniam vesellunt Scriptores illustres, qui Marcellii II. sanctitatem predicant.

(2) Hanc rem P. Suavis, ut est apud Pallavicinum lib. 13. Hist. Conc. Trid. cap. 11. num. 2. admiratur tamquam novam & inusitatam. Prorsus inepte: cum paullo ante Hadrianus VI. Oratoris Cæsarei persuasione pristinum *Hadriani* nomen retinuerit, ductus virtutibus & fama Pontificum ejus nominis. Nec minus idem obrectator ineptit, cum morem nominis mutandi a Romanis Pontificibus servatum carpit tamquam ambitiosum. Nemo enim ipso melius scire debuit, *Fratres* ipsos, qui quidem *humilitatem* eximiam profitentur, eandem consuetudinem servare. Et vero *humilitas*, non superbia Romanorum Pontificum nominis mutandi morem induxit, ut animadvertit Baronius ad an. 1009. §. 3. & colligitur ex epitaphio Sergii IV. apud eundem Baronium ad an. 1012. §. 1. Is enim omnium primus, cum Petrus diceretur, nomen mutavit, quod non auderet nomen gerere Apostoli, quem Christus ipse primum suum in terris Vicarium constituerat. Vide annotat. 1. ad Sergium II. pag. 262. & annotat. 2. ad Joannem XII. pag. 310.

(3) *Interpellatus, an in Palatium ex privatis aedibus introducendi essent: Quid, inquit, illis cum Palatio? eorumne id patrimonium est? Spondanus ad an. 1555. §. 6.*

CCXXV.

PAULUS IV.

ANNO CHRISTI 1555.

CAROLI V. IMPERATORIS 37.

PAULUS IV. Neapolitanus, Joannes Petrus Cardinalis Caraffa antea dictus anno 1555. X. Kal. Junii Festo Ascensionis Christi in Cælum, vicariam ejus in terris personam sustinere cœpit. (1) Ætatis erat

L 1 2

jam

Rayn. an.
1555. §. 21.
22. 25. 27.
48.
Spon. §. 8.
6. 10.

(1) Oldoinus in addit. ad Ciaconium tom. 3. pag. 827. *Neapolitana Civitas ac Clerus novum Pontificem exorarunt, ut Civitatem Antifite alio in ejus locum provideret; ac Paulus benigne respondit: Ecclesiam illam non vacare, vivere adhuc eorum Archiepiscopum: Nos, qui usque adhuc singulari profecuti sumus amore patriam, ac Ecclesiam sponsam, Nos illi in posterum eodem affectu præerimus. Vide annotat. 1. ad Clementem II. pag. 336.*

S. Cajetanus Thienæus inito cum Paulo IV. tunc in minoribus constituto, Joanne Petro Caraffa nuncupato, & Episcopo Theatino, consilio, de restituendo ad pristinam formam Clero cogitare cœpit. Quare illo adjutore, accitisque duobus aliis eximie pietatis viris ex Divini Amoris de Urbe Sodalitate, Bonifacio nempe a Colle Nobili Alexandrino, & Paulo Consiliario Romano, Clericorum Regularium Ordinem ad Ecclesie primitivæ normam instituit, seu potius instauravit, qui videlicet ad eorum morem, quibus cor unum, & anima una fuisse legitur, abdicata rerum omnium temporalium cura, ipsaque emendicandi sollicitudine, ex solis eleemosynis sponse oblati viderent, Deique Omnipotentis misericordiam expectarent. Innocentius XII. Constitut. 3. §. 5. pag. 110. tom. 9. Bullarii postremæ Romanæ editionis, quæ Constitutio in Fontanini Codice Canonizationum est 94.

Cæterum iidem Clerici Regulares, vulgo Theatini, ab eodem Caraffa Theatis Olim Episcopo, dicti sunt. Theate enim Latini, Italice Chieti appellatur; unde Chietini primitus nuncupati: atque etiamnum apud Venetos viri pii Chietini passim dicuntur, femine vero Chietine. Caraffa enim Theatinus olim Episcopus una cum optimis sodalibus suis diu mansit Venetiis, ob religionem magno in honore habitus. Fontaninus memoratus annotat. ad eandem Innocentii XII. constitutionem pag. 458. Vide Lambertinum De serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 4. part. 2. cap. 6. num. 10. pag. 30. & 31.

jam exactæ, annos natus undecoginta: sed vegetum ingenium in vivido pectore vigebat, virebatque integris sensibus. Hic cum propter severitatem metui se nimium animadvertisset, initio lautum se ac magnificentum præbuit, postea ita se gessit, ut & Cleri sapiens censor, & Cardinalium prudens emendator, ac delicia Populi Romani haberetur, ponereturque ob eam causam ei statua in Capitolio. (2) Regum Angliæ Philippi & Mariæ Legatos petentes veniam erratorum suscepit, quorum Principum decus ut auget, paucis ante diebus Hiberniam donarat *Regni* titulo. Eodem anno 1555. Carolus V. Regni & Imperii curam pertæsus, utroque se abdicavit, & quidem Imperii coronam posuit ipso die Festo S. Matthiæ, quo die non ita pridem Bononiæ a Clemente VII. ei imposta fuerat. Regnum capessivit Philippus II. filius, Mariæ Anglorum Reginæ maritus: ad Imperium frater ejus Ferdinandus I. Archidux Austriæ septemviralibus Comitibus anno 1558. electus est. Hanc electionem approbare abnuvit Paulus, missumque ab Ferdinando Oratorem suscipere recusavit, ratus se id facere non posse sine Apostolicæ auctoritatis detrimento. Non una traditur ejus rei causa, sed ea potissimum, quod neque abdicatio Imperii a Carolo, neque cooptatio Ferdinandi a septemviris Electoribus fieri potuisset sine consensu Pontificis, cum Imperium non nisi morte Cæsaris vacare censeatur. (3) Sed conservandæ ac restituendæ Catholicæ Religionis multo intentiorem habuit curam. Nam Hebræos in secretum a Christianis locum oppidatim coegit, quemadmodum a religiofissima Venetorum Republica acceperat. Voluit eodem, viros quidem pileum, feminas autem velum glau-

ci

(2) Hanc post Pauli IV. obitum deiecit idem populus Romanus, qui eam statuerat, furens ob confirmatum ab eo auctumque auctoritate tribunal Inquisitionis sacræ. Dejectam reposuit Clemens XI. & basim sub ea collocavit, inscripsitque, *Paulo IV. Pont. Max. scelerum vindici integerrimo, Catholicæ Fidei acerrimo propugnatori.*

(3) Pallavicinus lib. 14. Hist. Conc. Trid. cap. 6. num. 5. & seqq.

cù coloris gerere, quo signo internoscerentur. (4) Adjecit, ne haberent nutrices, ancillas, famulosve Christianos, ne Dominicis, Festivisque diebus munia sua publice obirent, neve luderent cum Christianis. Vetuit etiam Medicos Judæos, vocatos licet rogatosque, morbis Christianorum curationem adhibere. (5) Super hæc Tribunali *Inquisitionis Sacræ*, quo terribiliorem præberet formam, addidit auctoritatem decernens, ut non de hæresi solum, sed aliis etiam criminibus quibusdam cognosceret ac judicaret. (6) Statuit item pœnas in ambientes Pontificatum. (7) Constituit etiam, ne *cujusvis Ordinis seu Religionis professor Episcopus*, qui Episcopatu dimisso rediret in Cœnobium, posset in suo Ordine dignitatem consequi, aut Officio præesse. (8) Ne quis vero hæreticus error in animos Fidelium ex impiorum librorum lectione obreperet, eorum indicem per Inquisitores confectum edidit. (9)

L 1 3 Pri-

(4) Id statutum antea a Concilio Œcumenico XII. Lateranensi IV. can. 68. Vide annotat. 8. ad Innocentium III. pag. 409.

(5) Constitutione 3. §. 10. tom. 1. Bullarii, quam confirmarunt Pius V. Constit. 6. Gregorius XIII. Constit. 68. Clemens VIII. constit. 19.

(6) Qui paucis ante annis cum esset Cardinalis Paulo III. auctor in primis fuerat, ut Congregationem sex Cardinalium institueret juvandis totius Orbis Inquisitoribus, idem factus Pontifex Congregationem eandem constabiliavit *instituitque*, referente Victorello in addit. ad Ciaconium, *ut ejus Tribunalis causa, que delectorum Cardinalium auctoritate terminari solebant, coram Romano Pontifice die semel in hebdomada statuto cognoscerentur*. Huic Congregationi, ut ait Sixtus V. constitut. 74. §. 1. *ob summam rei gravitatem Romanus Pontifex præsidere solet*. Vide Joan. Bapt. Card. de Luca in eo libro, qui inscribitur *Il Cardinale Pratico*, cap. 25.

(7) Constit. 16. §. 1. tom. 1. Bullarii pag. 825.

(8) Constitutio extat apud Ughellum Italiæ Sacræ tom. 1. pag. 763.

(9) Constitut. 77. pag. 108. tom. 2. Bullarii.

Spondanus ad an. 1557. §. 5. *Incorruptam, quantum in se erat, religionem Christianam conservare volens, plurimaque mala ex impiorum librorum lectione provenire cognoscens, Librorum Indicem per Inquisitores fieri curavit, quem deinde anno 1559. impressum publicavit, libros eo contentos gravi anathemate vel legi vel haberi prohibens, primusque existens, qui universalem omnium perniciosorum librorum cujuscumque argumenti, etiamque profani, a quibuscumque etiamque religione Catholicis scriptorum, vel etiam a suspectis typo-*

Primus fuit, qui Palatinas conciones instituit. Ad cultum divinum augendum multa sancivit: & primo abrogatis, quæ tunc ad Aula gustum breviores preces recitabantur, ex antiquioris Breviarii forma persolvi ab omnibus statas Deo laudes jussit. (10) Festum quoque

Ro-

graphis de quacumque arte editorum indicem contexere studuerit; cum ad eum usque diem librorum prohibitiones tam a Pontificibus, quam Imperatoribus factæ, numquam excessissent terminos librorum hæreticorum; aliive pestilentes legi prohibiti fuissent, nisi quorum auctores etiam damnati existissent... Illud in hoc Pauli Indice rigidius visum, quod pœna legentibus libros eo catalogo comprehensas ac prohibitos denunciata erat excommunicatio lata sententiæ Pontifici reservata; privatio atque incapacitas quorumcumque munerum ac Sacerdotiorum, perpetua infamia cum aliis pœnis arbitrariis. Quod factum est, ut Pius IV. Pauli successor rigorem hunc temperans, totum illud librorum negotium ad Concilium retulerit. Interim tamen Petrus Paulus Vergerius infamis ille apostata adversus hunc Pauli indicem, aliosque librorum hæreticorum jam antea a Theologis Parisiensibus, Lovaniensibus, & Hispanicis promulgatos, ita Latine atque Italice debauchatus est, ut quamvis nusquam non insanias passus quam scribat, in libellis tamen contra hujusmodi catalogos furori suo omnes habenas laxaverit. Cujus ac similium amentiam apposite tetigit contuditque Jacobus Gretserus in suis commentariis De librorum hæreticorum & noxiorum prohibitionem Operum tom. 13.; ubi cap. 19. libri 1. pag. 58. & 59.: Ejusmodi catalogos pestilentium librorum publicaverunt Doctores Parisienses, & Lovanienses, si non mentitur Vergerius hæreticus. Talis isidem, eodem teste, in Italia excusatus est Pontificis auctoritate, anno Domini 1548. Venetiis. Alius locupletior anno 1552. Florentiæ. Alius adhuc copiosior anno 1559. Paulo IV. Pontifice Maximo. Vide Amœnitates Litterarias I. G. Schelhornii tom. 7. pag. 296., quo loco verba ipsa Vergerii ponit, vide etiam Pallavicinum lib. 15. Hist. Conc. Trid. cap. 18. num. 2.

(10) Oldoinus in addit. ad Ciaconium tom. 3. pag. 829. & 831.

Bona divinæ Psalmodiæ extremo capite 18. De Breviarii notatione legendus Pithœus ad leges Francicas, itemque Gretserus lib. 1. in Codinum. Cur vero liber Divinorum Officiorum hanc nomenclaturam sortitus sit, explicant viri docti Alardus Gazæus in annotat. ad Cassianum De Institutis Renuntiantium lib. 4. cap. ult. & Leonardus Lessius De justitia & jure lib. 2. cap. 37. dubit. 8. Continet enim omnes Psalmos, qui sunt compendium totius Scripturæ, tum selectissima quæque completitur ex utroque Testamento, insigniorem Sanctorum Patrum doctrinam, præcipua Sanctorum gesta, Hymnos, & Orationes. Addiderim ego Breviarium dici, quod in eo concise, ac sine musicalibus notis ea omnia conscripta sint, quæ in

Anti-

Romanæ Cathedræ S. Petri jam exoletum revocavit, ac præcepit XV. Kal. Februar. celebrari, professus se id facere hæreticis refellendis, qui negarent aliquando Romæ fuisse Apostolorum Principem. (11) Ubi de vitis filiorum fratris sui compertum habuit, ea in sacro Cardinalium cœtu detestatus, emisso decreto unumquemque cum familia intra dies duodecim Roma excedere iussit: & Cardinalem quidem Lavinium, Palliani Ducem Galesium, quod oppidum nuper emerat ab Julio Roboreo, Montisbelli Marchionem in Marchionatum suum positum in Æmilia omni auctoritate exutos relegavit, adjecta in singulos, si inde discederent, perduellionis pœna. Unum apud se retinuit Alphonsum Cardinalem Carassam, filium Marchionis Montisbelli, annos natum duodeviginti, eximia probitatis & indolis egregiæ adolescentem. (12) Paulo antequam decederet, vocatos ad se Cardinales hortatus est, ut *sanctissimum* (sic enim vocabat) *Inquisitionis Officium* commendatum haberent. Decessit autem anno 1559. XV. Kal. Septembr. post *quadriennium, menses duos, dies septem & viginti*, quam Pontifex esse cœperat.

Rayn. an.
1559. §.
30. 31. 35.
Spond. §.
1. 32.

L I 4

CCXXVI.

Antiphonariis, aliisque libris Choralibus magnis characteribus ad usum cantantium comprehenduntur. Denique Breviarii nomen ad Officii divini brevitatem referri potest: nam illud prolixum non esse, & longum injuria dici, recte evincit lib. 1. De horis Canonicis cap. 4. Oliverius Bonartius, constatque evidenter ex collatione hodierni Breviarii post Pium V. cum antiquioribus, quæ multo prolixiora sunt. Imo etiam vetus Romanum a Fratribus Franciscanis olim abbreviatum fuisse, Radulphus Tungrensis conqueritur libro De Canonum observantia proposit. 22. & alibi passim. Alii alia, sed nemo fortasse rem, ut dicitur, aeu tangit.

(11) Constitut. 13. tom. 1. Bullarii pag. 822. & apud Bollandum ad diem XVIII. Jan. tom. 2. pag. 182. Vide postremam annotat. in nostram disputationem III. ad Vitas Pont. Rom. quæ est *De Cathedra D. Petri Romana* pag. 34.

(12) Pallavicinus lib. 14. Hist. Concil. Trident. cap. 7.

Victorellus in addit. ad Ciaconium tom. 3. pag. 818. *Neposibus pulsus dixit aliquando: Nunc dicendum & scribendum Pontificatus anno primo: tunc enim Pontificatum ordini sibi videbatur.*

CCXXVI.

PIUS IV.

ANNO CHRISTI 1559.

FERDINANDI I. IMPERATORIS ꝛ.

NOCTE sequente diem Christi Domini Natalem
 Rayn. an. anno 1559. in Petri sede collocatus est *Joannes*
 1559. §. *Angelus Medices* Mediolanensis, vir ætate & usu do-
 38. 39. 42. ctus. *Pius IV.* dici voluit, & die festo Epiphaniæ de
 Spond. §. more coronari. Initio ipso Pontificatus collatam Fer-
 37. dinando I. Imperatoriam dignitatem ratam habuit, e-
 Rayn. an. jusque tamquam legitimi Imperatoris Legatos honori-
 1560. §. 2. fice excepit: namque *sublato e vivis Carolo V. Cæsa-*
 68. 97. *re, sublata quoque erant difficultates, quas Pautus IV.*
 Spond. §. *objecerat.* (1) Triste deinde exemplum edidit, sed
 1. 2. in posterum salubre Pontificum propinquis, ut disce-
 Rayn. an. rent populos sibi creditos clementer habere, & publi-
 1561. §. 1. ca negotia administrare pro Ecclesiæ dignitate. Siqui-
 8. 9. 80. dem in Caraffas natos ex fratre Pauli IV. majestatis
 damnatos animadvertit poena mortis. Carolum Car-
 dinalem jussit laqueo in carcere necari, & Joannem
 ejus fratrem, cervice in vinculis cæsa, una cum aliis
 eodem supplicio affectis, ad pontem Ælium exponi.
 Mitius actum cum Alphonso Cardinali ejusdem Pauli
 IV. pronepote, qui vitam obtinuit multatus pecunia
 ingenti. Idem Pontifex Concilium Tridentinum per
 Rayn. an. annos decem intermissum instauravit, & novem *sessio-*
 1562. §. 1. *nibus* absolutum emisso diplomate confirmavit. Appro-
 105. bavit etiam indicem librorum prohibitorum ab selectis
 Spondan. ejusdem Œcumenici Concilii Patribus confectum. (2)
 §. 1. 21. Rayn. an. Instituit Congregationem octo Cardinalium, qui ejus-
 1564. §. 1. dem Synodi decreta executioni mandanda curarent,
 3. 50. 53. Spon. §. 1. eorum-
 2.

(1) Raynaldus ad. an. 1559. §. 42.

(2) Constitut. 73. & 78. tom. 2. Bullarii pag. 103. & 108.

eorumque interpretatione sibi reservata (3) edixit, intentato anathemate, ne quis in ea ederet commentarios, & Catholicæ Fidei confirmandæ ac propagandæ causa, petente Ferdinando Imperatore, Germanicæ nationi Eucharistiam indulfit sub utraque specie. (4) Idem vetuit Cardinalium & Legatorum domus improbis esse perfugium. (5) Et quia cum gravi morbo laboraret, sermo manarat de successore ejus eligendo in Concilio, cavit, ne alibi quam Romæ summus Pontifex crearetur, neve ab aliis, quam a Cardinalibus, penes quos tantum esset jus Pontificis eligendi. Redintegrata insuper lege lata a Bonifacio II. decrevit, Romanum Pontificem non posse sibi successorem eligere, neque adiutorem sibi adsciscere postea successurum in locum suum, quamvis id Cardinales consentirent. (6)

Anno

(3) Constitut. 81. pag. 111. tom. 2. Sixtus V. Constitut. 74. eidem Congregationi potestatem fecit etiam interpretandi, sed ea duntaxat, quæ ad formationem morum, non quæ ad sacra dogmata pertinerent. Vide Zegeri Van-Espen Jus Ecclesiasticum Universum Part. 1. tit. 22. cap. 5.

(4) In litteris hac de re ad Archiepiscopos & Electores Ecclesiasticos missis Pius IV. scribit, se eam illis facultatem concedere, *si ita expedire putent, in quo eorum conscientiam onerat, ut sub utraque specie Eucharistia administraretur devote postulantis, & simul vere profitentibus, tam sub una, quam sub utraque specie verum Christi corpus contineri, & Ecclesiam Romanam neque errasse unam tantum speciem præbendo, neque errare utramque concedendo.* Hæc ex Lambertino de Sacrificio Missæ sect. 1. num. 368. pag. 143.

Verum brevi spes illa resflorescentis fidei evanuit: ac cum nullus deinceps profectus haberetur Religionis, imo contumaciori animo Lutherani in suis heresibus defigerentur, multaque in dies graviora orirentur incommoda, B. Pius V., qui immediate Pio IV. successit, ac Gregorius postmodum XIII. concessionem illam penitus revocarunt, servatumque a pluribus seculis usum sub altera tantum specie communicandi Laicos restituerunt. Raynaldus ad an. 1564. §. 36.

(5) Constitut. 47. quam ratam jussit esse Gregorius XIII. constitut. 12. innovavitque Sixtus V. pœnis adjectis constitut. 6.

(6) Raynaldus ad an. 1561. §. 9. *Occasionem hujus sanctionis restituenda potius, quam instituenda, cum jam olim in Concilio Romano sub Bonifacio II. emanaverit, videtur ex parte innuere Victorellus in additionibus ad vitam Pii IV. quam Diana par. 10. tract. 5. De potestate Pontificis eligendi sibi successorem retulit, quem Lector sciendi cupidus consulere potest, invenietque agitatam*
inter

Rayn. an.
1565. §.
28.
Spond. §.
19.

Anno 1564. Venetos, quod prompto libentique animo Concilium Tridentinum suscepissent, summopere commendavit, eorum exemplum aliis Principibus imitandum proposuit, *utque egregia aliqua significatione presentibus ac posteris eximiam in eos voluntatem testatam relinqueret, sponte, atque, ut ajunt, motu proprio Republica amplissimas, ingentibusque substructionibus insignes Divi Marci Ædes olim a Paulo II. excitatas dono dedit, litteris adjectis, quibus Venetorum pietatem, religionem, ac præclara in Apostolicam sedem merita extulit.* (7) Mortem obiit anno insequente 1565. nocte, quæ quintum Idus Decembris subsecuta est, annos natus amplius sex supra sexaginta, post Pontificatum *quinquennii, mensium undecim, ac dierum quindecim.* Moriæti adfuere sanctissimi viri duo Philippus Nerus, & Carolus Cardinalis Borromæus sororis filius, qui etiam Ecclesiæ sacramenta ipsi administravit.

CCXXVII.

S. PIUS V.

ANNO CHRISTI 1566.

MAXIMILIANI II. 2.

PIO V. antea *Michaeli Ghislerio*, in Boschi oppido Derthonensis Diocæsis agri Alexandrini in Insurbria nato, (1) Catholicæ Ecclesiæ curam anno 1566.

VII.

inter Canonistas questionem, sit ne hoc jure, ut vocant, Divina, an Canonico, vel naturali interdictum: quam etiam controversam doctissime more suo expendit Prosper Fagnanus in 2. pars. primi Decretal. cap. Accepimus De pactis num. 16. Vide Pii IV. constitutionem 63. qua prædecessorum suorum Alexandri III. Gregorii X. Clementis V. Clementis VI. & Julii II. constitutiones de electione Pontificis innovat, declarat, supplet. Vide etiam annotat. 1. ad Bonifacium II. pag. 148.

(7) Andreas Maurocenus Histor. Venet. lib. 8. ad an. 1564. pag. 309.

(1) Ex stirpe antiquæ Gentis *Ghisleriorum*, quæ *Bonomia Senesoria*

VII. Idus Januar. Cardinales tradiderunt. Renunciatum Pontificem stupor silentiumque defixit. Rogantibus causam respondisse ferunt: *Se in monasterio viventem sibi & Deo optime de aeterna salute sperasse, creatum Episcopum & Cardinalem cœpisse timere, electum Pontificem pane desperare.* (2) Quibus verbis significavit, quam ægre susciperet datum sibi Sacerdotium summum. Sed ille tamen nihil tale recusandum ratus, in quo divina quædam vis apparebat & providentia, onus subiit Pontificale, & Carassis, unde dejecti fuerant, statim *gravissima Patrum sententia*, restitutis, (3) totum se Ecclesiæ rationibus addixit. Huc præsertim incubuit, ut Sacrosanctæ Tridentinæ Synodi decreta ubique gentium promulgarentur, & inducerentur in morem. Redintegrata Innocentii III. constitutione cavet, ne Medici eos curarent, qui post diem tertium ab initio morbi non expiassent peccata sua per Sacramentalem Confessionem. (4) Decrevit, *ut in Ecclesiis capse omnes, & deposita, seu alia cadaverum conditoria super terram existentia omnino amoverentur, prout alias statutum fuerat, & defunctorum corpora in tumbis profundis infra terram collocarentur.* (5) *In Sacro Concilio Tridentino approbatam & innovatam Constitutionem Bonifacii Papa VIII. de Sanctimonialibus Cœnobiorum septis in posterum perpetuo continendis* (6) *approbavit & innovavit.* (7) Irritam iussit factam Latinis Græco ritu, & Græcis Latino potestatem facri-

Laderchius an. 1566. pag. 1. §. 1. pag. 2. §. 5. pag. 5. §. 13. pag. 18. §. 52. pag. 26. §. 61. Spon. §. 1. 4. 5. 27.

soria est, ut ait Spondanus ad an. 1566. §. 1., & probat Lambertinus in Tractatu de Sanctis qui Divino Officio coluntur Bononiæ cap. 11. pag. 102. contra Thuanum, qui sub initium libri 39. *orum*, dicit, *Ghisleria Familia admodum humili, quam tamen postea blandientes quidam ejus Fortune ex Bononia orisundam scripserunt.*

(2) Cornelius a Lapide in Ecclesiasticum cap. XXXII. 2. & in Apocalypsim III. 1.

(3) Lambertinus De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 3. cap. 24. §. 2. num. 20. pag. 215.

(4) Constitut. 3. §. 3. tom. 2. Bullarii pag. 177.

(5) Constitut. 5. §. 6. ibid. pag. 180.

(6) Sessione 25. cap. 5.

(7) Constitut. 8. §. 1. tom. 2. Bullarii pag. 183. Bonifacii VIII. Constitutio est in tit. *De statu Regularium* cap. *Periculo* in 6.

sacrificandi, & Divina Officia peragendi. (8) *Ad auctorem Belgarum religionem numismata primus omnium consecravit, sacrosque ejusmodi nummos gestantibus Indulgentias concessit*: (9) *Albanumque Ducem litteris ac pecunia in Geusios animavit, ejusque precibus attribuitur victoria ab eodem Albano Duce reportata: quare pro ea gratias Deo solemniter egit, & Galerum ac Gladium Pontificiis precibus sacros eidem Albano Duci transmissit*. (10) Erga Mariam quoque Stuartam Scotiæ Reginam, quam Elisabetha Regina Anglorum per summam injuriam miserat in carcerem, & amantissimi Patris & liberalissimi Principis partes implevit. Regem pariter Christianissimum Carolum IX. gerentem bellum

(8) Constitut. 12. §. 1. ibid. pag. 192.

(9) Gabutius De Vita & rebus gestis Pii V. lib. 6. cap. 2. *Sacrarum ex ære imaginum pium usum ipse primus vel induxit, vel certe plurimum excitavit. Sacræ autem istæ ex ære imagines vulgo appellantur Medaglie benedette*.

(10) Oldoinus in addit. ad Ciaconium tom. 3. pag. 1006.

Spondanus ad ann. 1566. §. 21. *Vocantur autem lingua Pælonica, eademque Gallica Geusii, mendici & vagi nebulones. Unde factum, ut & ipsimet sibi hoc nomen libenter retinuerint, & apud alias etiam nationes obtinuerint, ut qui in Gallia Hugonoti, in Belgio Geusii dicebantur. Eadem Thuanus lib. 40. §. 7. tom. 2. pag. 524.*

Unde & quando natum initium mittendi ad Imperatores optime de propugnata religione Christiana meritos insignia memorata ab Oldoino, quæ nocte Christi Domini a summo Pontifice conferantur, haud satis compertum. Quidam originem ducunt ab litteris sacris: alii inventum existimant Pontificum Romanorum. Sixtus enim IV. qui Pontifex fuit sæculo superiore, vocat *approbatam sanctorum Patrum*, hoc est Pontificum; *consuetudinem*, ut animadvertit Christophorus Marcellus l. 1. Sac. Ceremon. sess. 7. cap. 7. apud Theophilum Raynaudum *De Gladio & Pileo a Pontifice initiatis* sect. 1. §. 3. Operum tom. 10. pag. 534. ubi & exprimit significationem mysticam ensis, subijctique verborum formulam, qua Pontifex illum tradere consuevit. Vide Berninum in Hist. Hær. sæc. XVI. cap. 9. tom. 4. pag. 528.

Francoiscus Pagius in vita Urbani VI. §. 58. *Nunc hæc (Eusii & Pilei) benedictio fit in quocumque festo solemniter: anno enim 1716. Clemens XI. cum Eusem & Pileum ad Principem Eugenium de Sabaudia misit, ob victoriam ab eo de Turcis ad Varadinum eodem anno relatum, eos benedixit in Ecclesia S. Marce de Populo die octava Septembris. Vide additionem Victorelli ad Ciaconium tom. 2. pag. 624.*

bellum adversus Hugonotos milite juvit & pecunia .

(11) Neque interea Ecclesiasticæ ditionis curam dimisit . Namque edidit constitutionem subsignatam manu , firmatamque jurejurando Cardinalium , qua prohibuit , ne in posterum liceret Urbes , aliave Apostolicæ Sedis loca abalienare , aut fiduciaria dare , aut si qua reverterentur ad Pontificem , jure beneficiario possidenda aliis concedere : (12) quam constitutionem successores ejus & ratam jusserunt & amplificaverunt .

Normam censuum & regulam præscripsit , *modumque Cambiorum* . (13) Judæos expulit Ecclesiæ ditione tota , Urbe Roma , & Ancona exceptis . (14) Anno 1563. *Glericorum Regularium Somaschæ Congregationem in Religionum numerum cooptavit* . (15) Anno insequente VI. Kal. Septembr. Cosmum Medicum Florentiæ Ducem titulo auxit *Magni Ducis Hetruriæ* , regia corona dono missa , qua ipse , ejusque successores uterentur . (16) Itaque insequenti anno III. Nonas

Martii

(11) Thuanus l. 24. §. 21. tom. 1. pag. 827. *Cesarodunensium plerique novam religionem amplectebantur , adeo ut ab eo loco tunc primum Hugonoti ridiculum simul & odiosum nomen innotuerit , quo , qui antea Lutherani dicebantur , passim postea in Gallia vocari cœperent . Hujus autem hæc origo fuit , quod cum singulæ Urbes apud nos peculiariter nomina habeant , quibus mormones , lemures , manducos , & cetera hujusmodi monstra inania anilibus fabulis ad incutiendum infantibus ac simplicibus feminis terrorem vulgo indigitant , Cesaroduni Hugo rex celebratur , qui noctu pomeria civitatis obequisare , & obvios homines pulsare ac rapere dicitur . Ab eo Hugonoti appellati , qui ad ea loca ad conciones audiendas ac preces faciendas itidem noctu , quia interdium non licebat , agminatim in occulto conveniebant .*

(12) Constitut. 35. tom. 2. Bullarii pag. 220. quam Pii V. successores Gregorius XIII. Sixtus V. Gregorius XIV. Clemens VIII. Paulus V. confirmarunt , ut est in hujus constitutione 13. §. 2. & 4. pag. 192. tom. 3. Bullarii .

(13) Constitut. 79. & 118. tom. 2. Bullarii pag. 275. & 325.

(14) Constitut. 8. ibid. 276.

(15) Augustinus Barbosa in Summa Apostolicarum Decisionum Collect. 166. num. 5. Pius V. Constitut. 78. pag. 273. tom. 2. Bullarii . Vide Barbosam loc. cit. & lib. 1. Juris Ecclesiastici universi cap. 41. num. 160. pag. 556. & Bollandum die 8. Februarii §. 3. pag. 219.

(16) Constitut. 88. pag. 287. Id fecit Pius , ut tolleretur controversiam , quæ erat inter Cosmum & Alphonsum II. Ferrariæ Ducem de primatu . Thuanus l. 46. §. 16. tom. 2. pag. 753.

Martii Pius ipse Ducem Romæ in sacello Pontificio inauguravit solemnî ritu, nequicquam per Oratorem intercedente Cæsare, cujus expostulationem Pontifex repulit his verbis: *Quonam jure Imperatores ipsi vel sunt vel appellantur Imperatores, nisi ex Apostolica Sedis Auctoritate?* (17) Ob sacrilegum ausum in S. Carolum Cardinalem Borromæum anathematis vinculo innodatos pronuntiavit, quicumque vel certo scient, vel etiam conjicerent, Cardinales S. R. E. quovis modo lædendos, nec id deferrent, ac patefacerent.

Spondan.
an. 1570.
§. 3. 23.

Anathemate item perculit Elisabetham, quæ arrepta in Anglia tyrannide vexabat colentes Romana sacra: eandemque pœnam edixit, si quis Anglus ei deinceps obtemperaret. (18) S. Thomam Aquinatem Ecclesiæ Doctorem jussit, & Sixti IV. atque Tridentinæ Synodi decreta de Conceptione B. Mariæ Virginis confirmavit, *liberam cuique facultatem relinquens opinandi hujus controversia quamlibet partem, prout vel magis pium, vel magis probabile judicaret.* (19) Eiusdem auspiciis ac precibus relata est ad Echinadas victoria de sempiterno Christiani nominis hoste Turcarum tyranno, quam divinitus didicit eadem hora, qua parta est. Erit hæc sæculis omnibus admirationi. Nulla post hominum memoriam classis prostravit tantas opes. Sine magna Christianorum clade amplius quadraginta hostium millia cæsa, decem amplius millia capta, centum nonaginta quinque triremes, aliaque complura navigiorum genera redacta in potestatem Fœderatorum, ac plus quindecim Christianorum millia reddita libertati. Haud humanæ inde opis videri tanta victoria potuit. Itaque Deiparæ Virgini Pius acceptam referens, *Com-*

An. 1571.
§. 21.

memo-

(17) Gabutius De Vita Pii V. lib. 3. cap. 16. pag. 121.

(18) Constitut. 93. & 101. pag. 294. & 303.

(19) Constitut. 36. & 114. §. 1. Postea Paulus V. Constitut. 105. §. 2. vetuit, ne quis in publicis seu scriptis seu sermonibus affirmare auderet, Deiparam Virginem fuisse conceptam cum peccato Originali: quod successor ejus Gregorius XV. Constitut. 29. §. 2. ne in privatis quidem disputationibus affirmari voluit. Idem tamen §. 10. permisit viris ex familia S. Dominici, ut in privatis colloquiis, seu conferentiis inter se duntaxat, & non inter alios de materia ejusdem Conceptionis B. Mariæ Virginis differerent. Vide annotat. 3. ad Sixtum IV. pag. 501.

memorationem instituit *S. Mariae de Victoria* Nonis Octobr. quo die Turcæ devicti, recolendam, ac *Litanis* ejusdem Virginis inferuit *Auxilium Christianorum ora pro nobis*. (20) Vitam laudabiliter actam non minus laudabili fine anno 1572. conclusit. Quadraginta totos dies tantam doloris viam ex *duritia* seu difficultate & suppressione urinæ perpeffus, quanta maxima cadere in hominem potest, illud frequentissime habebat in ore: *Domine adauge dolores, sed auge etiam patientiam*. (21) Ita defixum in cogitatione una Dei, in beatam æternamque vitam mors transtulit Kal. Maji. Vixit annos octo supra sexaginta, regnavit *sexennium, menses tres, dies quatuor & viginti*, Pontifex in omni virtutum genere summus, dignusque habitus, qui a Clemente X. Beatis, & ab XI. Sanctis inferretur. (22)

An. 1572.
5. 6.

CCXXVIII.

(20) Pii V. successor Gregorius XIII. constituit. 11. ad grates agendas Mariæ Virgini instituit *Festum sanctissimi Rosarii* celebrandum in singulis Ecclesiis, ubi esset *Altare Rosarii*, Dominicæ prima Octobris, quo die ea victoria parata. Clemens XI. universæ Ecclesiæ commune esse voluit, & Breviario Romano Benedictus XIII. inferuit.

(21) Lambertinus in Appendice VII. libri primî *De serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz.* pag. 409. Lege constitutionem, qua Clemens XI. B. Pium V. Sanctis Confessoribus adscripsit, in Codice Canonizationum pag. 493. ac tom. 10. Bullarii pag. 306.

(22) Bona lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 2. §. 3. *Pius V. in postrema Missalis recognitione ab omnibus, qui Romanis vicibus utuntur, Psalmum Judica me Deus confessioni præmitti præcepit*. Et cap. 20. §. 5. *Initium Evangelii secundum Joannem, in quo Fidei Orthodoxæ quedam veluti anacephaleosis continetur, in novissima Missalis recognitione Pius V. legi præcepit, cum antea certa sine lege ex sola consuetudine a quibusdam dici, ab aliis omitti pro cujusque arbitrio solet, ut Paris Crassus testatur in Ceremoniali summi Pontificis inedito cap. 65.*

CCXXVIII.

GREGORIUS XIII.

ANNO CHRISTI 1572.

MAXIMILIANI II. 8.

IN locum Pii V. anno 1572. III. Idus Maji assumptus est *Hugo Boncompagnus* Bononiensis, qui *Gregorius XIII.* appellari voluit. (1) Ubi Pontificatus insignia VIII. Kal. Junii die sacro Pentecostes rite suscepit, illico sancitum ab decessore suo foedus contra Turcas, missis ad Christianos Principes legationibus, integravit, fortissimumque instruxit exercitum, qui tamen turbante atque impediende discordia imperatorum, & cunctatione, promovit parum. Auspiciis melioribus ac totius Christianæ Republicæ utilitate longe maxima tria & viginti Collegia, in quibus alti atque educati juvenes *bonitatem, disciplinam & scientiam* docerentur, in variis Orbis Catholici regionibus erexit, annuifque redivitibus stabilivit: & Romæ quidem *Germanicum* olim ab Julio III. institutum, sed postea pæne desertum, *Græcum, Anglicanum, Maronitanum, & Romanum* Collegium Societatis Jesu, omnium gentium ac nationum Seminarium. (2) Inexhausta ejus & indefessa liberalitas Orbis nostri finibus non contenta, penetravit etiam ad gentes veteribus incognitas, & præterito primum sæculo repertas, constitutis quaternis millibus aureorum nummum, quæ usque in Japoniam quotannis mitterentur ad sustentandos eos, qui cælesti doctrina populos illos imbuerent. Henricum III. Regem Galliæ pecunia & copiis jovit adversus Hugonotos

Spon. an.
1572. §. 7.
8. 9.

Bar. ad
an. 175.
§. 10.

(1) *Quoniam S. Gregorium Magnum a prima etate sibi patrum adsciverat, & die illi sacro Cardinalis creatus fuerat: Spondanus ad an. 1572. §. 7.*

(2) Constitutionibus 14. 42. 53. 72. 91.

tos cum extraneis foederatos . (3) Etiam Catholico Regi Philippo II. milites suppeditavit & nummos Anglis liberandis ab Elisabethæ tyrannide . Damnatas a Pio V. Michaelis Baji *propositiones*, uti vocant, undecoginta iterum execratus est . Abrogavit pravam consuetudinem pingendi ac vendendi *Agnos Dei per Romanam Pontificem pro tempore existentem benedictos*, ut est in constitutione ejus secunda §. 1. Aliis subinde editis constitutionibus privilegia sacris Mendicantium Ordinibus concessa ab decessore suo accommodavit ad jus commune & Concilii Tridentini decreta . Formulam profitendæ Fidei præscripsit Græcis in communionem Romanæ Ecclesiæ recipiendis . Sacerdotes Societatis Jesu *ab interessentia supplicationum seu precum aut processionum perpetuo exemit & liberavit*, quia eos noluit *quavis ex causa distrahi a studiis, lectionibus, prædicationibus, confessionibus audiendis, & aliis Verbi Dei ministeriis ac pietatis operibus, quibus continue laudabiliter incubuerunt & incumbere non desistunt* . (4) Interdixit, ne Judæi, vel alii infideles ad Christianorum ægrotantium curam vocarentur . Ecclesiam Bononiensem jussit esse Archiepiscopalem *secutus exemplum decessorum suorum, qui eodem honore patriam suam condecorarunt* . (5) Remedium jamdiu optatum anno adhibuit, ac tentatam sæpius ejus correctionem publicavit . (6)

Spon. an.
1580. §.
20.

An. 1582.
14.

M m Bul-

(3) Hinc collige, falsum esse, quod jactarunt hæretici, Gregorium XIII. consensisse foederi Guisiano per speciem tuendæ Catholicæ religionis inito contra Regem . Pluribus id ostendit Spondanus. ad an. 1576. §. 7. & ad an. 1582. §. 5.

(4) Constitut. 36. §. 3. tom. 2. Bullarii pag. 403.

(5) Constitut. 68. & 79. §. 3. pag. 448. & 460. Eandem Archiepiscopalem dignitatem eidem Ecclesiæ affirmavit atque asseruit Clemens VIII. Constitut. 116. §. 5. tom. 3. Bullarii pag. 163.

(6) Julianum Kalendarium, quod Patres Nicæni Concilii, Dionysius Exiguus, alique secuti sunt præstituendo diem Paschæ celebrando, annorum progressu vitio laborare compertum est . Positum enim erat pro certo, annum seu cursum Solis per Zodiacum diebus 365. & integris horis sex definiri, cum tamen hisce horis sex explendis desissent minuta amplius undecim . Factum inde, ut ex minutis his ab emendatione Kalendarii per Julium Cæsarem facta usque ad Pontificatum Gregorii XIII. & annum 1582. dies decem constituerentur, & per totidem fere dies Æquinoctium Vernum ante-

Bullam in Cena Domini amplificavit. (7) Idem præcepit, ut B. Annæ matris Deiparæ Virginis *dies festus VII. Kal. Augusti per totius Orbis Ecclesias duplici Officio recoleretur.* (8) Ut erat vero litterarum studiis addictus, dicere solitus: *Nullum magis decere plura scire, quam Pontificem Romanum,* (9) inchoatam sub Pio IV. & Pio V. Gratiani ac totius Canonici juris emendationem, cui ipse quoque navarat operam suam, absolvit, totumque Juris Canonici a mendis expurgati corpus Typis Romanis edi curavit. (10) Exinde

anteverteret, nec amplius in diem Martii primum & viceimum, sed undecimum incideret. Ex quo sequebatur illud etiam, ut Pascha non amplius celebraretur, secundum Nicænæ Synodi decretum, die Dominico proxime sequente Lunam decimam quartam, quæ in ipso, vel statim post ipsum Vernum Æquinoctium, & diem XII. Kal. Aprilis illuxisset. Fecerat causa hæc multis antea desiderium emendationis. Nam, ut de viris eruditissimis taceam, Concilium Constantiense anno 1414. Basileense anno 1439. & Lateranense anno 1516. ea de re agitarunt. Nicolaus pariter V. in eam curam incubuit, & triginta post annis Sixtus IV. eadem de causa insignem Mathematicum Joannem Regiomontanum Romam accivit. Tandem Calendarii emendandi negotium a Concilio Tridentino datum est Pontifici Romano, quod virorum eruditorum opera Gregorius XIII. feliciter absolvit. Siquidem decem dierum suppressione Æquinoctium Vernum restituit in diem suum primum & viceimum Martii, neve rursus labaret ratio temporum, regulas præscripsit deinceps servandas. Decem autem illi dies e mense Octobri exempti sunt, & dies quintus pro quintodecimo Romæ anno 1582. habitus est, ut patet ex Gregorii XIII. constitutione 74. Plura dabunt Calendarii explanatores, pauca Natalis Alexander dissertat. 5. in Hist. Eccl. sæc. II. extremo art. 7. pag. 380. tom. 3.

(7) Vide annotat. 3. ad Martinum V. pag. 485.

(8) Constitutionibus 9. 33. 74. 81. 87. §. 1. pag. 470. tom. 1.

(9) Apud Ciaconium in vita hujus Pontificis tom. 4. pag. 6.

(10) Tradunt nonnulli, Gratiani Decretum ab Eugenio III. sub quo ille vixit, & ab Gregorio XIII. probatum fuisse, propterea ut auctoritas ejus tanta sit, quanta Decretalium Gregorii IX. Abnuunt Antonius Augustinus Dialogo 3. de emendatione Gratiani pag. 22. & extrema Præfatione ad Canones Penitentiales, Van-Elpen Operum part. 5. agens de Decreto Gratiani cap. 3. pag. 148. & Benedictus XIV. constitut. 113. §. 9. pag. 455. Gratiani Decretum, inquit, *usque privata auctoritate confectum, tantam vim habet, quantum Textus in eodem adducti ex se ipsi habere consueverunt.*

inde animum adjecit ad sacra Biblia expurganda: quod opus secundum Tridentinum decretum memorati Pontifices Pius IV. & V. aggressi fuerant, Sed ejus perficiendi laudem Sixto V. & Clementi VIII. Deus Opt. Max. reservavit. Gregorius enim post susceptos Legatos Japoniorum, expletosque ætatis annos amplius tres supra octoginta, pituita spiritum intercludente consumtus est IV. Idus April. anno Christi 1585. duodecimo, mense decimo, & die duodecesimo Pontificatus. (11)

Seff. 4. de
Canonici Scri-
pturis.
An. 1585.
§. 13.

M m 2

CCXXIX.

(11) Lambertinus De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 4. part. 2. cap. 27. num. 14. pag. 200. *Tempore Gregorii XIII. de S. Felicis II. meritis disceptabatur, & Cardinalis quidem Baronius stabat contra Felicem, pro Felice vero stabat Cardinalis Sanctorius. Parata erant pro, & contra Scriptura: at cum anno 1582. pridie ejus diei, quo in Ecclesia recolitur natalis dies ejusdem, in Diaconia Sanctorum Cosma & Damiani in Foro ad Templum Paris posita inventum fuerit ejusdem S. Felicis Corpus una cum lapideo lacerculo hisce litteris exarato: Corpus Sancti Felicis Papæ, & Martyris, qui damnavit Constantium: Cardinalis Baronius admiratione percussus stilum modestia Christiana repressit, quem zelo veritatis acuerat; inventisque subinde Liberii Litteris de invidia ad tempus communicatione cum Arianis, Summus Pontifex Gregorius accessit sententia Cardinalis Sanctorii, & nomen Felicis in Martyrologio Romano tanquam Martyris descriptum fuit ad diem 29. Junii. Rei series describitur a Cardinali Baronio ad an. 357. num. 63. & sequentibus. Nec vero de Felicis Sanctitate & Martyrio ulla amplius superest dubitatio, cum tantum inter Eruditos disceptetur, utrum Martyr fuerit, quod gladio necatus est, an quod multa pro Christo pertrulerit, uti videri potest apud Pagi Senioyem ad an. Ch. 357. num. 17. apud Pagi Junioyem in Vita ejusdem S. Felicis II. num. 2. & in Responsione Patris Papebrochii erroribus sibi oppositis a Patre Sebastiano a S. Paulo, in Responsionibus ad art. 11. §. 16. & fassè apud Bollandianos in Actis Sanctorum mensis Julii tom. 7. ad diem 29. in Commentario Critico S. Felicis Papæ & Martyris.*

CCXXIX.

SIXTUS V.

ANNO CHRISTI 1585.

RODULPHI II. 9.

Spon. an.
1585. §.
14. 15. 17.

TERTIO die, postquam Cardinales conclave ingressi fuerant, VIII. Kal. Maii anno 1585. datus, qui præesset Ecclesiæ, *Felix Perettus* Cardinalis a Montealto e Franciscana familia, qui Sixti IV. ejusdem Ordinis Pontificis memoriam renovare cupiens, *Sixti V.* nomen assumpsit. (1) Is nihil medium, sed immensa omnia volvebat animo. Japoniorum Principum Legatos, quamdiu Romæ morati sunt, basilice habuit, dimisitque donatos magnifice. Henricum Borbonium Navarræ Regem, & alterum Henricum ejus Patruelem Principem Condeum, in hæresim relapsos, & Hugonotorum in Gallia duces, anathemate damnatos spoliavit jure successionis in Regnum, eorumque imperio subjectos fidelitatis sacramento solvit, ac sententiæ in ipsos latæ promulgationem omnibus Regni Episcopis imperavit. Henrico pariter III. Francorum Regi, ob necem Duci, & Cardinali Guisfis fratribus illatam, interdixit sacris. In Elisabetham quoque Angliæ Reginam, quæ Mariam Stuartam Reginam Scotiæ post duodeviginti annorum carcerem obtruncari jusserat, (2) & Catholicos crudelius in dies infectabatur, anathema integravit, poena eadem sancita in omnes, qui sub Regno ejus essent, si ei obtemperarent. Memoriam Bonaventuræ Cardinalis jure ab decessore Sixto IV. Sanctis

An. 1586.
1. 5. 12. 13.
An. 1587.
§. 1. 2.
An. 1588.
§. 19. 21.
30. 31.
An. 1589.
§. 10.

(1) Van Espen Juris Ecclesiastici part. 2. tit. 7. cap. 4. §. 21. *Primus, qui Jubilæum indixit in initio sua assumptionis ad implorandum Dei auxilium pro bono regimine Reipublicæ Christianæ, videtur fuisse Sixtus V. qui mox a sua ad Pontificatum assumptione Bullam Jubilæi publicavit, exstatque in Bullario tom. 2. pag. 490.*

(2) Lege Lambertinum De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 3. cap. 13. num. 10.

etis Doctoribus adscripti jussit pridie Idus Julii celebrari *Officio duplici*; quo modo etiam Antonii Patavini Festum Idibus Junii recolendum, ante decreverat. (3) Cardinalium numerum præfinivit, mandans, ut crearentur septuaginta duntaxat, sex Episcopi, Presbyteri quinquaginta, & Diaconi quatuordecim, atque ex iis insignes viri in *sacra Theologia magistri ex Regularibus, & Mendicantium Ordinibus, saltem quatuor, non pauciores.* (4) Congregatione Inquisitionis confirmata, alias quatuordecim instituit, maximo totius Christianæ Reipublicæ ac ditionis Ecclesiasticæ commo-
 que utilitate. (5) Conversus hinc ad Dei cultum & Urbis decus augendum. Utrumque præstitit fastigio imposito Basilicæ S. Petri, Templis magnificentius in-
 stauratis, sacris Bibliis Latinis Græcisque restitutis ni-
 tori pristino, Xenodochiis ædificatis, Fontibus deductis, viis stratis, obeliscis, (6) stautis, columnis erectis, (7) Vaticana Typographia, & Bibliotheca magnificenti-
 sime constructa & exornata. Hinc nova visa Urbis facies. In Æde Liberiana sepulchrum S. Pio V. a quo in Cardinalium collegium cooptatus fuerat, beneficii memor, operosum ac nobile extruxit, corpusque

An. 1590.
 §. 18. 19.

M m 3 ejus

(3) Constitut. 76. §. 14. & 16. & constitut. 18. §. 3. tom. 2. Bullarii pag. 628. & 517.

(4) Constitut. 50. §. 9. Vide Van Espen jus Ecclesiasticum Universum Part. 1. tit. 22. cap. 1.

(5) Constitut. 74. pag. 616. tom. 2. Bullarii. Congregatio 1. pro *S. Inquisitione.* 2. pro *signatura gratiæ.* 3. pro *erectione Ecclesiarum & provisionibus Consistorialibus.* 4. pro *ubertate Annona Status Ecclesiastici.* 5. pro *sacris Ritibus & Ceremoniis.* 6. pro *classe paranda & servanda ad Status Ecclesiastici defensionem.* 7. pro *Indice librorum prohibitorum.* 8. pro *executione & interpretatione Concilii Tridentini.* 9. pro *status Ecclesiastici gravaminibus sublevandis.* 10. pro *universitate studii Romani.* 11. pro *Consultationibus Regularium.* 12. pro *Consultationibus Episcoporum, & aliorum Prelatorum.* 13. pro *Viis, Pontibus, & aquis curandis.* 14. pro *Typographia Vaticana.* 15. pro *Consultationibus negotiorum Status Ecclesiastici.*

(6) Omnium maximus in Vaticana S. Petri area statutus est, basi magnificentissime impositus industria admirabili Dominici Fontanæ, & Cruçi invictæ a Sixto V. consecratus.

(7) Trajana & Antonina operis admirandi. Primæ B. Petri, secundæ B. Pauli statuas æreas, auratasque imposuit.

ejus ex Templo S. Petri intulit magna pompa. Duos equos insignes e Pario marmore, sed injuria temporum ac Cæli admodum mutilatos, qui inscriptionibus Phidiæ & Praxitelis nomina præferunt, in monte Quirinali rara artificum industria refici jussit, & Palatium ibidem, quo Pontifices per nimios æstus secedere consueverunt, ampliavit. Lauretum donavit jure Civitatis, cinxitque mœnibus, translato in eam a Recanatenfibus Episcopatu, ac Templum B. Mariæ Virgini religione frequens splendidissimum erexit, multisque donariis & ornamentis decoravit. (8) His vero aliisque operibus adeo sumtuosis (9) tantum abest, ut ærarium hauserit Apostolicum, ut etiam quinquages centena nummum aureorum millia reposuerit in Arce Hadriana, præsidium ut essent in summis periculis adversus Christianæ religionis hostes. (10) Hoc Pontifice nulla in Urbe, nulla extra Urbem latrocinia fuisse, nullæ rapinæ, nullæ cædes, nullæ insidiæ, rara admodum aut omnino occulta meretricia & adulteria, tuta omnia: eratque illa rixosis & improbis hominibus communis vox: *Memento, Sixtum adhuc vivere*. (11) Pontifici tanto æneam statuam in Capitolio posuere Romani, fixeruntque sub ea tabulam, monumento ut esset rerum gestarum. Ecclesiam administravit *annos quinque, menses quatuor, ac dies tres*. Excessit enim anno 1590. VI. Kal. Septembr. post annum vitæ nonum & sexagesimum, Pontifex splendidissimi & severissimi imperii.

(8) Constitut. 24. pag. 523. tom. 2. Bullarii.

(9) Summatim describuntur a Thuano Historiarum sui temporis lib. 100. §. 8. tom. 5. pag. 14.

(10) Vide Sixti V. constitutiones 31. 69. 80.

(11) Constitutione 6. innovavit constitutiones omnes a Pontificibus prioribus editas contra facinorosos homines, eorumque fautores.

CCXXX

URBANUS VII.

ANNO CHRISTI 1590.

RODULPHI II. 14.

URBANUS VII. Romanus, qui antea *Joannes Baptista* Cardinalis *Castaneus* dicebatur, anno 1590. XVII. Kal. Octobr. ad summa Sacerdotii promotus est. Post *dies tredecim* V. Kal. mensis ejusdem moritur, ingressus annum ætatis septuagesimum. Ea est hujus Pontificis haud minima laus, quod affines & consanguineos, qui accepto nuntio electionis ejus Romam advolabant, regredi jussit, & nulla sanguinis cognatione sibi conjunctos regimini & officiis præfecit. Cumulavit vitæ laudem præclara mors. Tanta enim fuit in morbo constantia, ut diem extremum adesse prospiciens, eum diem salutis appellaret, Deoque gratias ageret, quod eo tempore vocaretur, quo de gesto Pontificatu nondum esset rationem redditurus.

Spon. an.
1590. §.
20.

CCXXXI.

GREGORIUS XIV.

ANNO CHRISTI 1590.

RODULPHI II. 14.

NONIS Decembr. pervigilio S. Nicolai, post sedatos ætus comitiorum Urbano VII. subrogatus est *Nicolaus Sfondratus* Mediolanensis, dictusque *Gregorius XIV.* Hic paucorum mensium spatio multa de se memoranda præbuit. Sed hæc maxime elucet. Redintegravit Constitutionem Pii V, de non abalie-

Spondan.
an. 1590.
§. 21.
An. 1591.
§. 2. 4. 5.
9. 12. 13.

M m 4

nandis aut fiduciariis dandis Romanæ Ecclesiæ tertis, (1) abnuitque permittere Alphonso II. Ferrariæ Duci, qui stirps erat ultima familiæ suæ, ut Principatum ex Atestina familia alio transferret. Interdixit *Sacro Capuccinorum Ordini*, quo facilius rerum divinarum contemplationi vacarent, ne Sacramentum Pœnitentiæ administrarent. (2) Damnavit sponsiones omnes de vita, morte, electione summi Pontificis, & creatione Cardinalium. (3) Statuit, *ut a peccato & excommunicatione*, quam Sixtus V. procurantibus abortum foetus tum animati, tum inanimati irrogarat, & cujus vinculum ab uno Pontifice solvendum decreverat, absolveret *quilibet Sacerdos ad Fidelium confessiones audiendas, & ad hos casus specialiter per loci Ordinarium deputatus*. (4) Concessit *usum rubri bireti Cardinalibus ex Ordinibus Regularium*, (5) qui ad eam diem usi fuerant biretis ejusdem coloris cum veste sua. Catholicæ Fidei studio exercitum misit in Galliam Duce Hercule Sfondrato fratris filio, ut subsidio esset Fœderatis contra Henricum Navarræorum Regem, qui adhuc in Calviniana hæresi pertinax, Galliæ Regnum adibat jure successionis. Eodem legavit Marsilium Landrianum cum mandatis, ut Ecclesiæ ministri, qui a partibus Henrici stabant, eum relinquerent intra diem quintumdecimum sub poena anathematis, itemque ut eum quam primum defererent Regni proceres aliique: *ni parerent, loco paternæ benignitatis sensuri justitiæ severitatem*. (6) Eodemque

(1) Constitut. 1. tom. 2. Bullarii pag. 699.

(2) Constitut. 6. ibid. pag. 707.

(3) Constitut. 4. pag. 702. *Multi siquidem cupiditate & metu jactura pecuniarum, illicitis modis directe vel indirecte per se vel per alium electiones seu promotiones impedire aut retardare conabantur. Alii eligendorum aut promovendorum honorem, famam & estimationem impiis, falsis ac prorsus iniquis detractionibus aut diffamationibus ladere ac lacerare non erubescunt. Etiam Pius IV. constitut. 63. prohibuerat, super futura electione Pontificis sponsiones, quas Excommissas vocant, fieri.*

(4) Constitut. 8. §. 1. & 2. tom. 2. Bullarii pag. 709.

(5) Constitut. 9. tom. 2. Bullarii pag. 710. Vide Lambertinum lib. 3. De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 3. cap. 33. num. 10.

(6) Spondanus ad an. 1591. §. 4.

GREGORIUS XIV.

553

tempore Henricum ab Regno exclusit, & Christiano-
rum communione. Obiit Idibus Octobr. anno 1591.
cum *mensēs ac dies decem* tenuisset Pontificatum, ac
vixisset annos septem & quinquaginta.

CCXXXII.

INNOCENTIUS IX.

ANNO CHRISTI 1591.

RODULPHI II. 15.

ALTERO comitiorum die IV. Kal. Novembr. an-
no 1591. magna Cardinalium consensione Pon- Spondan.
tifex creatus est *Joannes Antonius Fachinettus* Bono- an. 1591.
niensis, annum ætatis agens tertium & septuagesim- §. 14.
um. *Dum Pontificio amictu indueretur, ante omnia*
Bullam de non alienandis Ecclesie bonis confirmavit;
eamque sibi præcipuam curam fore professus est, ut an-
nona esset in Urbe copia & laxitas, & tenuioris plebis
egestati subveniretur. (1) Summa hic vir integrita-
te, pari in omnibus fere facultatibus eruditione, æta-
te insuper & usu doctus, Urbem totam erexerat in
spem haud vanam egregii Pontificatus. Sed Pontifi-
cem corpore gracilem & jejuniis affectum, multa Ca-
tholicæ Ecclesiæ bono molientem cita mors extinxit
IV. Kal. Januar. altero Pontificatus mense vix exacto.

CCXXXIII.

(1) Thuanus lib. 102. §. 10. tom. 5. pag. 103. Innocentius IX.
constituit. 1. §. 3. tom. 2. Bullarii pag. 727.

CCXXXIII.

CLEMENS VIII.

ANNO CHRISTI 1592.

RODULPHI II. 16.

CLEMENS VIII. dictus ante *Hippolytus Aldobrandinus*, Florentiæ natus, III. Kal. Februar. anno 1592. summam Ecclesiastici imperii habere cœpit. Continuo in eam incubuit curam, ut Henricum IV. Galliæ Regno deturbaret. Itaque datis litteris ad Legatum suum Philippum Sagam Cardinalem Placentinum, præfatus de meritis Regum Francorum, qui Romanis Pontificibus præsto fuerunt difficillimis etiam temporibus, mandavit, ut eligendum curaret Regem, qui pacis publicæ defensor, & Catholicæ Fidei cultor verus esset, & quam primum vires contunderet Hugonotorum. Triennio post eundem Henricum per Legatos professum Catholicam Fidem, ac suppliciter petentem recipi in Ecclesiæ sinum, ritu solemniter solvit anathemate, Regnoque restituit, & communioni Christianorum. (1) Ecclesiasticum Imperium amplificavit recepto *Ducatu & Statu Ferrariæ*, qui per obitum Alphonſi II. *Estensis Ferrariæ Ducis* redierat ad *Sedem & Cameram Apostolicam* tum ex forma investiturarum, tum vigore *Constitutionis Pii Papæ quinti*. Eundemque *Ducatum & Statum* de novo eidem *Sedi & Camera* univit & incorporavit, & *dispositioni Constitutionis præfate Pii V. subjacuisse & subjacere*, similiter decrevit & declaravit, Deoque *Omnipotenti, B. Virgini, ac SS. Apostolis Petro & Paulo, perpetuo* tribuit & *dedicavit*. (2) Ut autem recens subjectos sibi populos

(1) Ritus & conditiones absolutionis sunt apud Spondanum ad an. 1595. §. 9. & apud Thuanum lib. 113. §. 21. tom. 5. pag. 519. & 520.

(2) Constitut. 52. §. 1. tom. 3. Bullarii pag. 67.

pulos recrearet præsentia sua ; iter eodem instituit ; Eucharistia de more præmissa , & septem ac viginti Cardinalibus comitantibus . Ubique exceptus cum omni honore VIII. Idus Majas solemni ; & supra quam dici potest , exquisita pompa Ferrariam ingressus est , quo complures Principum Legati confluxere ad gratulandum . Inde discedens VI. Kal. Decembr. Romam XIII. Kal. Januar. pervenit . Idem alia egit , decrevitque bono publico . Scripturam Sacram Sixti V. auctoritate typis editam iterum corrigi iussit , curavitque ut secundum Concilii Tridentini decretum *imprimeretur quam emendatissime* . (3) *Regularibus personis utriusque sexus omnem & quamcumque largitionem & missionem munerum penitus interdixit* . (4) Explicuit ; quinam sint Græcorum ritus liciti , & quinam illiciti . (5) Approbavit indicem librorum prohibitorum a Pio IV. promulgatum . (6) Cavit , ne liceret Italiam morari extra Italiam , ubi Catholicis ritibus libere ac publice locus non esset . (7) *Jubilæum* undecimum anno 1600. celebravit . (8) Collegium Romæ erexit Scotorum commodo & institutioni : (9) aliud præterea fundavit Illyricæ juventuti , quod ab eo hodieque *Clementinum* appellatur . (10) Voluit ad Japonios , Sinas , aliasque Orientalium Indiarum gentes , Catholicæ Fidei propagandæ causa , præter Sacerdotes Societatis Jesu , mitti *etiam aliorum Ordinum*

præ-

Baronius epistola ad Clementem VIII. præmissa Annalium tomo VIII. Accidit quasi miraculum a Deo , (*bis libenter utar divina Scripturæ verbis* , 1. Reg. XIV. 15.) *ut Ferraria ferrea plane Civitas sine ferro fuerit expugnata , ipso totum id agente , qui dixit* (Isaiæ XLV. 2.) *Ego ante te ibo , gloriosos terræ humiliabo , portas æreas conteram , vectes ferreos confringam , ut plane idem , qui Petro* (Act. XII. 10.) *aperuit portam ferream , Ferrariæ portam Petri patefecerit successori .*

(3) Sess. 4. De Canonicis Scripturis .

(4) Constitut. 28. §. 1. tom. 3. Bullarii pag. 40. . . .

(5) Constitut. 34. ibid. pag. 46.

(6) Constitut. 36. ibid. pag. 50.

(7) Constitut. 42. §. 1. ibid. pag. 56.

(8) Constitut. 58. tom. 3. Bullarii pag. 73.

(9) Constitut. 73. ibid. pag. 101.

(10) Clericis Regularibus commendavit Somaschæ Congregationis . Vide Ciaconium in Clemente VIII. pag. 267. tom. 4.

praesertim Mendicantium professores doctrina insignes, & vita ac moribus probatos. (11) Statuit, nemini licere per litteras seu internuntium Confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere. (12) Modum adhibuit Constitutioni Gregorii XIV. & Sacerdotibus ex familia Capucinorum facultatem concessit administrandi Sacramentum poenitentiae. (13) Reprobavit eorum sententiam, qui contendebant, non licere Christianis Sacrosanctum Missae Sacrificium in aliis, quam Parochialibus Ecclesiis audire, nec peccata aliis, quam Parocho suo confiteri, decernens eis licere utrumque, dummodo Eucharistiam die Festo Paschae in propria Parochia a Parocho sumerent. (14) Anno 1594. Ludovici Molinz liber *De concordia liberi arbitrii cum donis divinae gratiae* graves in Hispania Dominicanos inter & Jesuitas excitavit contentiones, cum illi assererent Molinz doctrinam damnandam tamquam haereticam, hi Catholicam esse acriter constanterque defenderent. Ex Hispania ad Clementem delata controversia est, quam ut finiret, ferventissimarum *de auxiliis divinae gratiae* concertationum spectator ipse & auditor esse voluit una cum Cardinalibus, & viris Theologiae peritissimis ex Ordinibus Coenobitarum. Verum anno 1605. nono & sexagesimo aetatis, indicta jam trigesima octava *De auxiliis* disputatione, morbo correptus V. Nonas Martii naturae concessit post annum tertium decimum, mensem primum ac diem tertium, quam Pontifex creatus erat. Viros doctos impense coluit, & summis in Ecclesia dignitatibus exornavit, inter quos fama pietatis & eruditionis eminent Baronius, & Bellarminus.

CCXXXIV.

(11) Constitut. 74. §. 2. *ibid.* pag. 104.(12) Constitut. 87. §. 1. *ibid.* pag. 132.

(13) Constitut. 82. §. 2. tom. 3. Bullarii pag. 126.

(14) Recitat hoc Clementis VIII. decretum Berninus in sua haeresum omnium historia tom. 4. pag. 575. ex Francisci Boaspei *Parochiali* dub. 10. pag. 171. Vide annotat. 8. ad Innocentium III. pag. 408. ac vitam Alexandri IV. & Joannis XXII. pag. 420. & 455.

CCXXXIV.

LEO XI.

ANNO CHRISTI 1605.

RODULPHI II. 29.

ANTEQUAM Cardinales Pontificem sufficerent in locum Clementis VIII. jurejurando obligati convenire inter se, ut quicumque cooptaretur, is controversiam de *Auxiliis* dirimeret. Cooptatus est Kal. April. anno 1605. *Alexander Medicus* septuagenarius, appellatusque *Leo XI.* qui tamen *sexto & vicesimo* Pontificatus die, V. Kal. Majas morte oppressus non potuit præstare, quod promiserat. (1)

Spondan.
an. 1605.
§. 1. 2.

CCXXXV.

PAULUS V.

ANNO CHRISTI 1605.

RODULPHI II. 29.

POST mortem Leonis XI. Cardinales comitia Pontificia habuerunt non sine contentione. Ante diem XVII. Kal. Junii anno 1605. Pontificem creant *Camilium Burghefum*, qui *Paulus V.* dici voluit. Hic statim controversiæ de *Auxiliis* dirimendæ curam suscepit. Verum post sexdecim habitas congregationes suspensa omnia reliquit, indicto utrique parti silentio. Per idem tempus inter eum & Rempublicam Venetam controversia exstitit. Caussam dedere Clerici duo a Decemviris in judicium vocati ob gravissima crimina,

Spondan.
an. 1605.
§. 2.

An. 1606.
§. 1. 2. 4.

(1) Baronius ad an. 1187. §. 20. Augustinus le Blanc Hist. Congregat. De *Auxiliis divine gratiæ* lib. 4. cap. 1.

An. 1607.
§. 2.

na, & carcere detenti, insuper delata ad Pontificem duo Senatus Consulta, quorum altero Ecclesiasticis omnibus interdicebatur facultate acquirendi res non moventes, altero autem cavebatur, ne Ecclesiæ, Xenodochia, Monasteria extruerentur, neve Religiosorum novi cœtus ac societates instituerentur nisi Senatus consentientis auctoritate. Controversia utrinque disceptata, eoque demum res devoluta, ut in Imperium omne Venetum interdictum Ecclesiasticum indiceretur. Sed mox Henrici IV. Galliarum Regis opera diffidium, interdictumque sublatum. (1) Eodem tempore damnavit Paulus formulam jurisjurandi ab Jacobo I. propositam Britannis, cujus summa erat, ut eum haberent pro Rege Britannicæ legitimo ac supremo, profitentes, ne Pontificem quidem Romanum posse ei Regnum abrogare. Idem *coortas in Lusitania de Bulla Sabbathina contentiones, & inde ad totum Christianum Orbem diffusas, quarum historiam tradidit Paulus ab Omnibus Sanctis in Clavi Aurea par. 2. cap. 15. sapientissimo Decreto tandem diremit, quod vel ipse probavit collaudavitque Launojus.* (2) Catholicæ Fidei

pro-

(1) Hæc omnia ex Andrea Mauroceni Hist. Rer. Venet. lib. 17. cujus initio ita profert memorata duo Senatus Consulta: *alterum anni 1605. XVII. Kal. Aprilis, quo cavetur, ut, quod a majoribus anno 1536. in Venetiarum Civitate ac Ducatu sancitum fuerat, id in reliquis Reipublica Civitatibus ac ditionibus servaretur, ut nullus testamento, venditione, aliave causa bona immobilia perpetuo Ecclesiasticis relinquere, vendere, alienare inconsultum Senatu queat: biennio transacto bonis divenditis pretia eisdem pro Legatis venditis assignentur: alterum anni 1603. IV. Idus Januarii, quo ne Ecclesiasticæ Xenodochia, monasteria extrui, neve novi Religiosorum cœtus, ac societates absque Senatus. Permissu induci possint, gravissimis pœnis prohibetur.* Eadem habet Ignatius Hiacyntus Amat de Gravefon in Hist. Eccl. tom. 8. colloquio 2.

(2) Lambertinus De Festis B. Mariæ Virginis part. 2. §. 77. pag. 282. Launojus differt. De Carmelitani Scapularis sodalitia, vel Confraternitate cap. 2. pag. 446. tom. 2. part. 2.

Decretum autem, ait Lambertinus, habetur in Bullario Carmelitano tom. 1. pag. 62. & tom. 2. pag. 601. Patribus Carmelitanis permittatur prædicare, quod populus Christianus possit pie credere de adjutorio animarum Fratrum, & Confratrum in charitate decedentium, qui in vita habitum gestaverint, & castitatem pro suo statu coluerint, Officiumque parvum recitaverint, vel si reci-

tare

propagationi ac defensioni consulturus edixit, ut in cu-
juslibet Ordinis & Instituti Regularium Studiis omni-
bus essent Linguarum Hebraica, Graeca, & Latina,
in majoribus vero ac celebrioribus etiam Arabica Do-
ctores. (3) Constitutioni, quam vocant in Cæna Do-
mini, Comaclum inseruit. (4) Franciscam Roma-
nam, & Carolum Cardinalem Borromæum Sanctos es-
se definivit. (5) Petentibus Henrico Parisiensium E-
piscopo, & Maria Francorum Regina, Congregatio-
nem instituit sub nomine Oratorii Jesu Christi Domini
nostri in honorem orationum, quas in diebus carnis suæ
fudit, ut ii, qui ipsam ingrederentur, eundem Jesum
Christum pro nobis in oratione positum & pernoctantem
revererentur, & colerent. (6) Vaticanum D. Petri
templum absolvit porticu, aliisque operibus adjunctis.
Vaticanam quoque Bibliothecam amplificavit, ornavit-
que. In Basilica Liberiana sacellum splendidissimum æ-
dificavit Virgini Deiparæ, *Borghesium* postea dictum
ab ejus cognomine. Vias stravit, fluvios pontibus jun-
xit, & aquam in agro Braccianensi saluberrimis fontibus
collectam, veteribus aquæ Alsietinæ ductibus resti-
tutis, novisque adjectis, XXXV. ab milliario duxit in
Janiculum, Urbemque *Leoninam*. (7) Acquievit an-
no ætatis sexagesimo nono, Christi 1621. V. Kal. Fe-
bruarii post annum Pontificatus quintum decimum, men-
sem octavum, diemque duodecimum.

CCXXXVI.

tare nesciverint, Ecclesiæ jejunia observaverint, & Feria IV. &
Sabbatho a carnibus abstinuerint, nisi ubi in iis diebus Nativita-
tis Domini Festum inciderit, suis intercessionibus continuis, suis-
que suffragiis & meritis, & speciali protectione post eorum tran-
situm, præcipue in die Sabbathi (qui dies ab Ecclesia eidem B.
Virgini dicatus est) adjuturam. *Videatur etiam Baillietus ad diem*
15. Augusti §. 6. num. 34. Lege annotat. 13. ad Joannem XXII.
pag. 457.

(3) Constitut. 65. §. 2. tom. 3. Bullarii pag. 252.

(4) Constitut. 63. §. 20. Ibid. pag. 250.

(5) Constitut. 45. §. 39. & Constitut. 67. §. 55. pag. 234. &
257. quæ Constitutiones in Fontanini Codice Canonizationum sunt
82. & 83.

(6) Constitut. 91. §. 2. pag. 330.

(7) Lege vitam Leonis IV. pag. 267.

CCXXXVI.

GREGORIUS XV.

ANNO CHRISTI 1621.

FERDINANDI II. 3.

Spondan.
an. 1621.
§. 1.

An. 1622.
§. 1. 2. 3.
10.

GREGORIUS XV. cui *Alexandro Ludoviso* antea nomen, Bononiensis, annum natus septimum & sexagesimum, V. Idus Februarii anno 1621. Pontifex dictus est. Huic & foedus Christianorum Principum contra Turcas, & conversio Protestantium ad Fidem Catholicam cura fuit. Quare & Ferdinandum Cæsarem bellum gerentem cum his, & Sigismundum Regem Polonorum pugnans cum illis milite iuvit, & pecunia. Eandem ob rem instituit Cardinalium Congregationem *De Fide Catholica propaganda*. Ut autem ab Italia, quæ Christianæ religionis sedes est, non disciplinam modo, sed etiam exemplum peterent nationes aliæ, integrata Clementis VIII. Constitutione, ne Itali extorres manerent in locis, ubi haud liber Catholicæ religionis cultus esset, aliam ipse promulgavit adversus hæreticos in Italia & adjacentibus insulis commorantes, fautoresque eorum. (1) Tanto Gregorii studio in propagationem veritatis Catholicæ, ejusdemque relictæ cura remordente excitatus Marcus Antonius de Dominis Archiepiscopus Spalatensis, post moram annorum sex apud Britannos petiit errati veniam, obtinuitque, cum prius edito libro damnasset scripta sua adversus Ecclesiam Romanam. Itaque Romæ ab Gregorio exceptus peramanter: sed non multo post rediit ad mores pristinos. (2) Idem Gregorius iussit, *Festum S. Annæ ab omnibus Christianis fidelibus, sicut alia Festa*

(1) Constitut. 28. tom. 3. Bullarii pag. 425.

(2) Moriturus rediit ad se iterum, obiitque penitens. Nihilominus corpus ejus una cum scriptis ejusdem impiis combustum est in Campo Floræ. Spondanus ad an. 1624. §. 2.

Festa de precepto celebrari, & Festum S. Joachimi S. Annæ conjugis coli *Officio ac ritu Duplici*. (3) The-
resiam, Philippum Nerium, (4) Ignatium Loyolam
institutores Societatis Jesu, Franciscum Xaverium, &
Isidorum Agricolam una eademque celebritate in con-
cilio Sanctorum collocavit. Præscripsit comitiorum Pon-
tificiorum rationem & ceremonias, (5) ac decessoris
sui Pauli V. decretum *De Virginis Conceptione* ampli-
ficavit. (6) Confirmata quoque ampliataque consti-
tutione Pii IV. inhibuit Sacerdotes, qui administrantes
Sacramentum Pœnitentiæ quovis modo sollicitarent Pœ-
nitentes ad turpia. (7) Huic *biennii ac mensium quin-*
que

An. 1633.
§. II.

(3) Constitut. 24. §. 2. & Constitut. 39. §. 1.

(4) Urbanus VIII. Constitut. 2. quam ipse de Canonizatione
Philippi Nerii promulgavit, §. 32. pag. 7. tom. 4. Bullarii : *Ec-
ce*, inquit, *de Novatoribus revincendis, vel ad Romanam Eccle-
siam reducendis maxime visus est fuisse sollicitus, cum bona memo-
ria Casarem Presb. Cardinalem Baronium nuncupatum, adhuc in
minoribus constitutum, ad Opus Annalium per tot annos urgere non
desiit, & ipsemet postea Cardinalis scripserit, non se Annalium
Ecclesiasticorum, sed Philippum auctorem existisse.* Hæc autem Ba-
ronius scripsit in Actione gratiarum B. P. Philippo Nerio pro
Annalibus Ecclesiasticis præmissa tomo VIII. item Barnabæus in
ejus Vita cap. 6. apud Bolland. die 26. Maji pag. 1001. tom. 5.
& Janus Nicius Erythræus in Pinacotheca pag. 87. Vide annotat.
1. ad Innocentium III. pag. 405.

(5) Constitut. 13. & 19. quas Urbanus VIII. ejus successor
confirmavit constitutione 47. Tres præscribuntur rationes eligendi
Pontificem Romanum, quæ servantur ad hodiernam diem, prima
per *scrutinium*, sive *scrutinium & accessum*, secunda per *compro-
missum*, tertia per *quasi inspirationem*. Primo modo fit electio,
si ex partibus tribus suffragiorum duæ ferantur, exempli gratia
sex ex novem. Hoc modo suffragia laturi Cardinales conveniunt
bis in dies singulos, mane post Missæ sacrum, & vespere post hy-
mnium *Veni Creator Spiritus*. Secundo modo fit, cum Cardinales
de eligendo Pontifice discrepantes unum vel plures eligunt ex Or-
dine suo, quorum ad arbitrium judiciumque electio redeat. Ter-
tio modo, cum Cardinales quasi Spiritus Sancti numine afflati a-
liquem unanimiter & una voce, nullo penitus dissentiente, pro-
nuntiant summum Pontificem. Vide Martinum Bonacinam *De le-
gitima Pontificis electione* disputat. 1. quæst. 5. & annotationes in
Gregorii XV. Constitut. ab *Hieronymo Ghesse* scriptas Italice.

(6) Vide annotat. 19. ad S. Pium V. pag. 542.

(7) Constitut. 34. §. 4. *Statuimus, quod omnes & singuli Sa-
cerdo-*

562 SÆCULUM XVII.
que Pontificatus fuit. Obiit anno 1623, VIII. Idus Julii.

CCXXXVII
URBANUS VIII.

ANNO CHRISTI 1623.

FERDINANDI II. 5.

Spondan.
an. 1623.
§. 11.
An. 1625.
§. 1.

An. 1626.
§. 2.

OCTAVO Idus Augusti *Maphæus Barbarinus* Florentinus, annos sex & quinquaginta natus, literis apprime excultus, nec infimi inter poetas nominis, Gregorio XV. successor datur, diciturque *Urbanus VIII.* Hic anno Pontificatus tertio magnum *Jubilæum* duodecimum celebravit. Hunc quoque tenuit observantia illorum, quæ superiores Pontifices constituerant, gravi decreto vetantes, ne jus esset, quidquid in posterum rediret ad Pontificem, jure beneficiario possidendum aliis rursus concedere. (1) Itaque audito, Ducem Urbanatensem Franciscum Mariam Roborem gravem jam ætate post mortem unici filii decrevisse Principatum restituere Apostolicæ Sedis, unde fiduciarium diu obtinuerat, ejus possessionem adivit, & loca præfidiis firmavit. Arcem in Bononiensium finibus condidit, quam *Urbanam* dixit ab suo nomine. Consecravit Vaticanam Ædem in amplissimi Templi formam a Pontificibus prioribus redactam, opus vel in antiqua magnificentia

Ur-
cerdotes . . . . . qui personas, quacumque illæ sint, ad inhonestæ sive inter se, sive cum aliis quomodolibet perpetranda in actu Sacramentalis Confessionis, sive antea, vel post immediate, seu occasione vel prætextu Confessionis hujusmodi, etiam ipsa confessione non secuta, sive extra occasionem Confessionis in Confessionario, aut in loco quocumque, ubi Confessiones Sacramentales audiuntur, seu ad Confessionem audiendam electo, simulantes ibi Confessiones audire, sollicitare vel provocare tentaverint, aut cum eis illicitos & inhonestos sermones, sive tractatus habuerint, in Officio S. Inquisitionis severissime puniantur.

(1) Constitut. 65. & 153. pag. 120. & 216. tom. 4. Ballarrii.

Urbis conspiciendum . Sepulcrum Apostolicum ærea mole decoravit . (2) Archigymnasium quoque Romanum , quod *Sapientiam* appellant , amplificavit ornavitque . Collegium *De propaganda Fide* a fundamentis erexit , *Urbanum* inde appellatum . Arcem Hadrianam novis operibus munivit , Urbemque *Leoninam* muris & propugnaculis circumdedit . Vaticanam Bibliothecam Græcis MSS. codicibus locupletavit . Breviarium Romanum expurgatum edidit . Pontificale item Romanum , & Hymnos sacros emendavit . Martyrologium quoque sua auctoritate recognitum publici juris fecit . Primus Romanorum Pontificum a Regibus Congi per oratorem Joannem Baptistam Vives solemne Christianæ obedientiæ juramentum accepit . Plures dies festos abolevit , tum quod pauperes eorum *multitudinem ob quotidiani victus laboribus suis comparandi necessitatem sibi valde damnosam conquererentur* , tum quod *ipsa multitudo* populus uteretur non religionibus colendis ; sed vitiis . (3) Disceptari voluit controversiam , possentne Sacramentalis Confessio Laicis etiam , non solum autem Sacerdotibus fieri necessitate premente . (4) Cavet etiam , ut *ad audiendas peccatorum con-*

N n 2 *fessio-*

(2) Usus in id æneis lacunaribus sublatis ex Pantheone , quæ post tot irruptiones , direptionesque barbarorum adhuc supererant . Hinc vanum illud : *Quod non fecerunt barbari , fecerunt Barbarini* .

Vid. pag. 521.

(3) Constitut. 164. §. 1. tom. 4. Bullarii pag. 230.

Proposito dubio ad instantiam quamplurium Reverendissimorum Episcoporum , An , stante citata Constitutione Urbani Pape VIII. super observatione Festorum , quæ incipit , Universa , Idibus Septembris 1642. promulgata , Universitates , seu Communitates Civitatum , seu locorum teneantur ex præcepto servare Festa ex voto eorumdem inducta , die 19. Aprilis 1643. Sacra Rituum Congregatio censuit , ex dispositione Constitutionis prædictæ personas voventes tantum teneri . Quam sacre Congregationis sententiam sibi relatam Sanctissimus Dominus noster Urbanus VIII. laudavit & approbavit , dixitque intentionem suam fuisse per eam Constitutionem tollere Festa de voto quoad vim præcepti , & reducere illa ad instar Festorum de devotione , reservata obligatione ratione personalis contractus ex vi voti provenientis ipsismet personis tantum quæ voverunt . Hæc apud Lambertinum de Serv. Dei beatif. & Sanct. Canoniz. lib. 4. part. 2. extremo cap. 15. num. 14.

(4) Eam excitarat Sacerdos nescioquis missus ad Sinas lege

Chri-

sessiones quavis auctoritate deputati Constitutionem legi solitam die Cœnæ Domini haberent penes se, eamque diligenter legere, & percipere studerent. (5) Auxit Eminentissimi titulo Cardinales, Archiepiscopos tres Electores Imperii, & Magnum militæ Melitensis Magistrum, vetuitque, ne Cardinales se aliter appellari sinerent nisi ab Regibus & Senatu Veneto, cujus par regiæ dignitas esset. Eum mors abstulit IV. Kal. Augusti anno 1644. post expletos in Pontificatu annos unum & viginti, novem minus diebus.

An. 1630.
§. 8.

An. 1644.
§. 2.

CCXXXVIII.

INNOCENTIUS X.

ANNO CHRISTI. 1644.

FERDINANDI III. 8.

PONTIFICIS morte cessans honor XVII. Kal. Octobr. delatus est Joanni Baptiste Pamphilio Romano, Innocentio X. deinceps nuncupato. Sub initium Pontificatus ejus exortum bellum Creticum, quod per annos quinque & viginti adversus Turcas Veneti fortiter gessere. His, quamdiu regnavit, Innocentius triremes suas auxilio misit, subsidiaque alia aliunde impetravit, ac *Jubilæum* indixit paci Superum exposcendæ. Idem ratum jussit decretum sacræ Congregationis Ceremoniarum, præcipiens *Cardinalibus etiam qua-*

Spondan.
an. 1644.
§. 3.

cum- Christiana imbuendos, ut si responsum esset, id fieri licere, viam facilem aperiret audiendis Confessionibus pœnitentium feminarum, quæ illic custodiuntur artissime. At non fuit valde laborandum Romanis Theologis, ut adversum allatos ex Canonico jure locos evincerent, potestatem retinendi ac remittendi peccata solis Sacerdotibus factam fuisse a Christo Domino. Rem totam explicate narrat Marcus Bataglini in Annal. Sacerdotii & Imperii Italice scriptis ad an. 1637. §. 10. & seq. Vide D. Thomam in Supplemento 3. Part. quæst. 8. art. 2. & Joannem Morinum in Commentario Historico De administratione Sacramenti Pœnitentiæ lib. 8. cap. 24.

(5) Constitut. 62. §. 28. pag. 116. tom. 4. Bullarii.

eumque natalium seu præcellentium aliarum dignitatum prærogativa insignitis, quod solo nomine Cardinalis, absque ullo secularis dignitatis additamento contenti, non aliis Titulis nuncupentur, nec uti possint, quam Eminentissimi, & Reverendissimi, nec non Eminentissimæ, & Reverendissimæ. (1) Reprobavit pacem inter Cæsarem, Gallos, & Suecos peractam Osnabrugæ, tamquam probrosam Imperio, & noxiam Christianæ rei. (2) Castrum Duci Parmensi ademptum adjunxit Romanæ ditioni. Edidit constitutionem, ut tollerentur Cœnobicia omnia in Italia, *in quibus ob parvum numerum Religiosorum regularis disciplina, juxta peculiaria cujuslibet Ordinis Instituta, servari non posset*, facta Episcopis facultate reditus eorum in sacros usus alios convertendi arbitrio suo. (3) Præter quinque *propositiones* depromtas ex libro Cornelii Jansenii Episcopi Iprensis, qui inscribitur *Augustinus*, damnavit etiam librum *De magnitudine Romane Ecclesie, & SS. Petri & Pauli supremo Pontificatu*, cujus auctor facit Paulum æqualem Petro in Ecclesie administratione. (4) Nec satis habuit damnasse insanam doctrinam; sed etiam præcepit viris doctis, ut eam scriptis labefactarent. Anno 1650. Magnum *Jubilæum* tertium decimum celebravit, & quinto post anno 1655. VII. Idus Januar. decessit, functus Pontificatu per *decennium ac menses tres, diesque tres supra viginti.*

N n 3

CCXXXIX.

(1) Constitut. 2. §. 1. tom. 4. Bullarii pag. 238.

(2) Constitut. 19. tom. 4. Bullarii pag. 269.

(3) Constitut. 27. §. 2. tom. 4. Bullarii pag. 281.

(4) Constitut. 31. *ibid.* pag. 287. & apud Harduinum tom. 21. Conc. pag. 143.

CCXXXIX.

ALEXANDER VII.

ANNO CHRISTI 1655.

FERDINANDI III. 19.

CUM aliquandiu inter Cardinales Pontifici creando congregatos certatum esset sententiis adversis, VII. Idus April. Pontifex renuntiatur *Fabius Ghisius* Senensis, qui *Alexandri VII.* nomen sibi imposuit. Occupatus in Urbe ornanda ædificiis & molibus, incubuit præsertim in curam Christianæ Religionis. *Propositiones* quinque depromptas ex libro Jansenii supra memorato iterum execratus est, & aliorum Auctorum quinque & quadraginta damnatis, sanxit morum disciplinam. (1) *Isaacum Peyrerium* simul *Calvini* sectam, simul librum *de Præadamitis*, quem paullo ante ediderat, damnantem, & veniam suppliciter deposcentem admisit in communionem Ecclesiæ. (2) Superiorum Pontificum decreta de Conceptione *Deiparæ Virginis* rata iussit esse, adjectis pœnis in eos, qui contra facerent. (3) *Thomam de Villanova Archie-*

(1) Constitut. 28. §. 1. Constitut. 162. §. 1. & Constitut. 167. §. 1. tom. 5. Bullarii pag. 238. 405. & 409.

(2) Peyrerium censurarunt *Joh. Conr. Dannhavverus* in eo libro, cui titulus *Præadamitæ Ueis*, sive *Fabula primorum hominum ante Adamum conditorum explorata*, *Eusebius Romanus* (*Philippus Priorius*) in *Animadversionibus in librum Præadamitarum*, & *Natalis Alexander* in *Hist. Eccl. Veteris Testamenti* tom. 1. Dissertat. 3. art. 1. pag. 57.

(3) Constitut. 117. §. 4. pag. 347. tom. 5. Bullarii, & apud *Harduinum* tom. 11. Conc. pag. 148. *Decreta a Romanis Pontificibus Predecessoribus nostris, & præcipue a Sixto IV. Paulo V. & Gregorio XV. edita in favorem sententiæ assertentis, animam B. Mariæ Virginis in sui creatione & in corpus infusione Spiritus Sancti gratia donatam, & a peccato Originali præservatam fuisse, nec non in favorem Festi & cultus Conceptionis ejusdem Virginis Deiparæ, secundum piam istam sententiam, ut præfertur, exhibiti innovamus,*

*ob*iepisiscopum Valentinum, & Franciscum de Sales Episcopum Genevensis Sanctorum catalogo adscriptis. (4) Reginam Suecorum Christianam, florentibus annis abdicato Regno, rejectaque Bruxellis hæresi, venientem Romam, ut in Sede Orthodoxæ Religionis domicilium sibi perpetuum collocaret, lætus excepit honore generis omnis. Venetam Rempublicam laborantem bello Cretico adjuvit pecunia & milite. Præsto fuit Leopoldo Cæsari in Hungaria & Transilvania eorundem Turcarum impetum ægre sustinenti. Carolo quoque Emanueli Sabaudix Duci pugnanti adversus hæreticos accolæ vallium Alpinarum, Regique Polonix armis Suecorum pæne oppresso tulit auxilium. Abolevit officium Subdiaconorum Apostolicorum ministrantium Pontifici rem divinam facienti, ad quod utpote venale aditus erat etiam minus dignis. In eorum locum suffecit Sacræ Romanæ Rotæ Auditores, concessa eisdem veste coloris violacei, & sportulis Palatinis: idemque jus esse voluit singulis Canonicis trium majorum Basilicarum. Cardinalibus vero interdixit usum coloris nigri ac lugubris, quo dolorem ex necessarii alicujus obitu testabantur. Post annum ætatis nonum & sexagesimum, Pontificatus duodecimum, mensis unum, ac diem decimum quintum, XI. Kal. Jun. anno 1667. mortem oppetiit, cujus monumentum, feretrum ipsum, in eodem, in quo degebat, cubiculo vivens habere voluit.

N n 4

CCXL.

& sub censoris & patris in eisdem Constitutionibus contentis observari mandamus. Vide Historiam nostram Familix Sacræ, ubi de Maria Virgine Christi Matre cap. 2. annotat. 1. pag. 329. item in hoc libro annotat. 3. ad Sixtum IV. pag. 501. & annotat. 19. ad S. Pium V. pag. 542.

(4) Constitut. 58. §. 31. & Constitut. 170. §. 18. pag. 278. & 416. tom. 5. Bullarii, quæ in Fontanini Codice Canonizationum sunt 88. & 89. pag. 365. & 376.

Lambertinus lib. 1. de Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. cap. 24. num. 5. *Prima sollemnis Beatificatio, que facta fuit in Basilica Vaticana, fuit Servi Dei, nunc Sancti Francisci Salesii; & expleta fuit die 8. Januarii 1662. ejusque Acta una cum Actis Canonizationis collecta & typis Roma edita, fuerunt a Capella Cere-*

CCXL.

CLEMENS IX.

ANNO CHRISTI 1667.

LEOPOLDI I. II.

JULIUS *Rospilosus* Pistoriensis, annos natus novem supra sexaginta, XII. Kal. Quintil. deligitur præses summus gentium Christianarum, appellaturque *Clemens IX.* Ei statim gravis est adversaria parata incredibilis quædam expectatio, quam non solum sustinuit, sed etiam vicit. Nam pietate fuit singulari, omnes facile admisit, in Vaticana Æde Sacramentum Pœnitentiæ administravit, totus caussarum, non hominum, justitiam lenitate temperatam servavit, tantasque virtutes sequentem gloriam despexit. Periclitanti *Candia* ut subsidia mitteret, nihil intentatum reliquit, operamque diligentem impendit, ut Christianos Reges redigeret in concordiam. Cum pauperibus gessit se quam largissime, cum suis, quos maxime diligebat, quam parcissime, oblataque fratris sui filii nuptias nobilissimarum ditissimarumque feminarum recusavit, tota aula obstupescente, & invictam ejus erga nepotes severitatem admirante. In Sanctis numeravit Petrum de Alcantara ex familia S. Francisci, & Mariam Magdalenam *de Pazzis* Florentinam Ordinis Carmelitarum. (1) Gravi & periculosa ægritudine decumbenti vitam ademit additus dolor *Candiæ* post oppugnationem per triennium toleratam amissæ. Desideratus est anno 1669. V. Idus Decembr. cum annos duos, menses quinque & dies undeviginti Pontificatum obtinuisset.

CCXLI.

moniarum Magistro: num. 6. & sequentibus alias deinceps solennes Beatificationes numerat ex ordine.

(1) Constitutiones de utriusque Canonizatione edidit Clemens X.; quæ sunt 1. & 3. in Bullarii tom. 7. editionis Romæ an. 1733. & in Fontanini Codice Canonizationum 90. & 91.

C L E M E N S X.

ANNO CHRISTI 1670.

L E O P O L D I I. 14.

QUEM Clemens IX. vaticinatus fuerat moriens fore successorem suum, is post extracta in quintum mensem comitia III. Kal. Majas anno 1670. Pontifex eligitur, *Æmilius Alterius Romanus*. Octoginta fere natus erat annos. Pontificatum ob ætatem excusanti Cardinales vix demum persuasere, ut pateretur se Pontificem pronuntiari. Dicitur est *Clemens X.* memor beneficium accepti a Clemente IX. a quo quinque ante mensibus in Cardinalium Ordinem adscriptus fuerat. Curam intendit ad constituendam Ecclesiasticam disciplinam. Absolvit inchoatam ab decessore suo restaurationem Basilicæ *Liberianæ* seu *S. Mariæ Majoris*; Orta inter Oratores Principum dissidia composuit, & recusavit *Cæsaris* nomen tribuere Regi Moschorum, id roganti per Legatum Romam missum. *Jubilæum* solemne decimum quartum anno 1675. celebravit, eodemque anno, ad augendam Christianorum pietatem, honores sacros decrevit undevicenis Martyribus *Gorcamiensibus* dictis ab loco necis illata, qui superiore sæculo apud Belgas mortem obierant affecti genere vario suppliciorum, quod confirmarent *Præmaturum* Pontificis Romani, & assererent verum Christi corpus contineri in Eucharistia. (1) In Sanctorum numero venerandos ab omnibus & colendos decrevit Rosam Virginem *Limenfem*, Ludovicum *Bertrandum*, *Cajetanum Thienæum*, *Philippum Benitium*, *Franciscum Borgiam*. Idem *Polonis*, quos *Turcæ* premebant, auxilia misit, liberalis in omnes, præterquam in nepotes. Regnare desuit anno insequente XI. Kal. Augusti *sexennio, mensibus duobus, diebus*

(1) Lambertinus lib. 1. de Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. cap. 24. num. 10. & Appendice 6. pag. 403:

570   SÆCULUM XVII.
diebus ternis vicenisque, quam D. Petri sedem tenere
cœperat.

CCXLII.

INNOCENTIUS XI.

ANNO CHRISTI 1676.

LEOPOLDI I. 20.

DUOBUS ipsis mensibus a fine Clementis X. ante diem XI. Kal. Octobr. in locum ejus, approbantibus cunctis, substitutus est *Benedictus Odeschaltchius Comensis*. Delatum sibi honorem diu multumque recusavit. Innocentius X. unum & triginta ante annos Cardinalem crearat, eamque ob rem *Innocentius XI.* dici voluit. Nomen æquavit vitæ integritate, constantia animi tempora difficilia & periculosa Reipublicæ Christianæ. Pontificatu inito edixit palam, se novos Regum Oratores non admissurum, nisi jus abdicarent immunitatis, quæ plus nimio detrimento esset vectigalibus publicis, & peccandi licentiam in dies augeter fontibus meritæ pœnæ exemptis, adjecta anathematis pœna, si quis exinde uteretur jure eo. Edictum hoc Cardinalium fere omnium assensu conscriptum anno demum 1687. promulgavit. (1) Offensus ob id Galliarum Rex Ludovicus XIV. Romam extra ordinem legavit Henricum Carolum Lavardinum stipatum armatorum multitudine, ut terrore objecto possessionem retineret juris antiqui. Sed non fregere minæ Innocentium, qui illas adeo neglexit, ut Legatum ne in conspectum quidem admittere unquam voluerit. Quin Ædis S. Ludovici usum interdixit, quod in ea rebus divinis nocte Natali Christi Domini interfuisset Lavardinus, ob usurpatum jus immunitatis positus extra Ecclesiæ communionem. Quare menses decem septemque
Romæ

(1) Constitut. *Cum alias*. 186. pag. 438. tom. 2. edit. Romæ. an. 1734.

Romæ frustra commoratus, revocatur in Galliam. Neque interim Innocentius dimiserat ex animo curam rerum aliarum. Namque eadem prorsus constantia obstitit eidem Christianissimo Regi, extendere volenti jus *Regaliæ* ad Ecclesias Regni sui onere hujusmodi immunes. (2) Principes summos fœderatos contra Turcas, & periculosissimum sustinentes bellum adjuvit pecunia, & fufis præsertim ad Deum precibus. Hinc Poloni Cæsar non solum ab sede sua, Viennæ obsidione soluta, imminens periculum propulsavit, sed etiam Hungaria pæne tota potitus est, ingenti Turcarum exercitu magna strage cæso, fugatoque. Tantam victoriam secundum Deum Virgini Deiparæ protegenti sospitantique Christianum populum acceptam referens Innocentius, stata die Sanctissimo *Mariæ* nomini consecrata præcepit, ut quotannis beneficii tam insignis memoria ab Ecclesia univèrsa recoleretur: (3) ac Joanni Poloniæ Regi, cujus præsertim virtute egregia peracta res tanta est, Eusem misit & Galerum munus imperatoris clari meritis in rem Christianam. (4) Gaudium hoc Innocentii cumlavit reducta in Britanniam ab Jacobo II, Romana religio. Verum haud diuturna fuit lætitia ea. Siquidem Britanni ferentes iniquo animo ritus Romanos, Jacobum Regno expulerunt, simulque omnes, quos parte aliqua contigerat suspicio favoris in Regem. Profugum una cum uxore & filio parvulo liberalissime suscepit Rex Christianissimus, eam ob rem ab Innocentio commendatus, cpi illud etiam datum laudi, quod Hugonotos coegit aut sectam, aut Galliam deserere. Sed eam primam Innocentius fecerat curam suam, ut Ecclesiastica

(2) Sfondratus in Gallia Vindicata Dissertat. 1. §. 1. num. 2. pag. 4. *Regalia nihil aliud est, quam jus & facultas Regibus concessa fructus, & præventus vacantis Episcopatus, cujus electio ad Regem pertineat, percipiendi, & beneficia, ac præbendas curæ animarum expertes interium conferendi. Jus Regaliæ si latius sumatur, ex quatuor juribus constat, videlicet eligendi, investendi, beneficia vacantia conferendi, percipiendique fructus, ac præventus temporales.*

(3) Lambertinus Institut. 79. pag. 380:

(4) Vide annot. 10. ad S. Pium V. pag. 540.

stica disciplina ad præcos redigeretur mores. Suis tantum abest ut largitus aliquid unquam sit, ut etiam ab ipsis nummos quotannis persolvi voluerit erogandos in pauperes, aut in apparatus belli contra Turcas. Renovato Alexandri VII. decreto edixit, ut Ordinibus sacris initiandi in locum ab hominum frequentia remotum secedentes, spiritui exercendo juxta D. Ignatii institutum vacarent per dies denos. Dicatis Deo Virginibus musicen prohibuit. Feminas cultum lasciviozem affectantes Templis amovit. Moralem Christianorum disciplinam rexit, quinque & sexaginta *propositionibus* damnatis. (5) Damnavit quoque Michaelis de *Molinos* Hispani Presbyteri simulatoris turpissimi errores & scripta. (6) Omnino legibus, institutis, decretis rem Christianam insigniter munivit atque ornavit. Per *annos duodecim, menses decem, dies duos & viginti* Pontifex fuit exempli recti domi, forisque, & pro causa Ecclesie expertæ virtutis, dignusque habitus, quem hæretici ipsi ferrent laudibus. Anno vitæ octavo post septuagesimum pridie Idus Augusti 1689. extinctus est, reviviscens ac resurgens in annos æternos.

CCXLIII.

ALEXANDER VIII.

ANNO CHRISTI 1689.

LEOPOLDI I. 38.

PRIDIE Nonas Octobris ad curam Ecclesie Catholice admotus est *Petrus Ottobonus*, Marci Equitis Venetæ Reipublicæ Magni Cancellarii filius, Brixie olim Episcopus, doctrina, & rerum experientia clarus, & *Alexander VIII.* appellatus est. Gratus in patriam Venetis affirmavit jus antiquum exigendi decimas Clericorum ab *Innocentio XI.* interdictum, gen-

(5) Constitut. 54. tom. 8. Bullarii pag. 80.

(6) Constitut. 191. ibidem pag. 441.

rentesque bellum contra communem hostem Turcam jovit classe. *Francisco Mauroceno* Principi Ensem misit & Galerum, mitti solitum a Pontifice donum summis tantum imperatoribus ob singularia merita in Religionem Christianam. Jus perpetuum eisdem impertiit eligendi Episcopos atque Archiepiscopos Urbium, quas cepissent de Turcis. Liberalis simul erga Antistitem Templi D. Marci, quem *Primicerium* appellant, dignitatem ejus potestatemque munivit & amplificavit. Utebatur hic usque ab *Joanne Particiatio* Principe Venetiarum XI. (1) insignibus Episcopalibus, & in templis suis benedicebat populo, præficebatque Sacerdotes sacris confessionibus audiendis more Episcoporum: tum *Tonsuram Primam* conferebat Clericis sibi subiectis, Ordinibusque ceteris initiandos datis litteris dimittebat ad Episcopos. Multorum usu sæculorum hæc jam asserta non confirmavit modo Alexander, sed auxit quoque, ut *Primicerius* Templi D. Marci ad quatuor Minores Ordines promovendi Clericos suos in posterum esset facultas. Ad hæc B. *Laurentium Justinianum* primum Venetiarum Patriarcham, pietate inclytum & doctrina adscriptit in Sanctos, quo honore auxit etiam Joannem a S. Facundo Ordinis Eremitarum S. Augustini, Joannem a Capistrano, Paschalem Baylonium ex familia S. Francisci, & Joannem de Deo auctorem Ordinis Sacerdotum inservientium Xenodochiis. Idem rem difficillimam obtinuit jam tentatam ab decessore suo, ut Regum Oratores dimitterent jus antiquum immunitatis, utque Rex Christianissimus Apostolicæ Sedi restitueret Avenionem Urbem & circumjectam regionem, quam occuparat ad Innocentium emolliendum. Suscepta morum correctione, damnavit *Peccatum*

(1) *Joannes Particiatius* (vulgo *Participatius* anno Christi 829.) *Princeps declaratus publicam administrationem a divinis officii sanum Ducario propinquum statuit, in quod rite dedicatum ex minori sacello (D. Marci) Evangelistæ corpus est translatum, locique ex omni Clevo aliquot, qui rem ibi divinam facerent; his Antistes datus, quem Primicerion hodie vocant. Fuit res ipsa omnino tenuis ab initio, nec præsentis opulentia, & magnitudini, qua hodie moles ipsa laborat, quidquam habuit simile.* M. Ant. Sabellius Rerum Venetarum Decadis primæ lib. 3. pag. 34.

tum Philosophicum, atque unam & triginta propositiones. (2) Obiit annum ætatis agens octogelimum primum, 1691. Kal. Februar. circumactis Pontificatus mensibus quindecim, diebus sex & viginti.

CCXLIV.

INNOCENTIUS XII.

ANNO CHRISTI 1691.

LEOPOLDI I. 40.

MENSES amplius quinque discordia tenuit Cardinales collectos in comitiis Pontifici creando. Tandem IV. Idus Jul. suffragia cuncta consensere in *Antonium Pignatellum* Archiepiscopum Neapolitanum, illustri ibidem genere natum, virum tantæ potestati parem. Pontifex renuntiatus est nomine *Innocentii XII.* Emulatus virtutes decessoris sui *Innocentii XI.* mediatum ab eo opus perfecit, quo laudes expressit ab hæreticis ipsis. Constitutionem condidit promulgavitque manu

(2) Constitut. 35. & 36. tom. 9. Bullarii pag. 96. In his propositionibus undetrigesima est: *Futilis & toties convulsa est assertio de Pontificis Romani supra Concilium Oecumenicum auctoritate, atque in fidei questionibus decernendis infallibilitate.* Itaque deest posthac adversariis Pontificiæ auctoritatis effugium illud, propositionem hanc numquam fuisse a Romanis Pontificibus damnatam.

D. Thomas 1. 2. quæst. 71. art. 6. ad. 5. *A Theologis consideratur peccatum præcipue secundum quod est offensio contra Deum: a Philosopho autem morali secundum quod contrariatur rationi: & ideo Augustinus convenientius definit peccatum ex hoc, quod est contra legem æternam, quam ex hoc quod est contra rationem, præcipue cum per legem æternam regulemur in multis, quæ excedant rationem; sicut in his, quæ sunt fidei.*

Idem supra art. 2. ad 4. *Quidquid est contra rationem artificiatum, est etiam contra naturam artis, qua artificiatum producitur: lex autem æterna comparatur ad ordinem rationis humanæ, sicut ars ad artificiatum. Unde ejusdem rationis est, quod vitium & peccatum sit contra ordinem rationis humanæ, & quod sit contra legem æternam. Vide Dominici Viva Theologicam Trutinam damnatarum thesaurum part. 3. pag. 347.*

manu testatam Cardinalium, qua regnantium Pontificum consanguineos vetuit ditari Ecclesiæ bonis, decernens ut Pontificibus in suos laborantes inopia ita liberalibus esse liceret, tamquam subvenirent necessitatibus alienorum. (1) Idem cum de origine Ordinis Carmelitarum, usque a Prophetis Elia atque Eliseo, discerneretur acrius, quam par erat, voluit de hac controversia in posterum omnibus silentium esse *sub excommunicationis latæ sententiæ pœna*. (2) Vetuit quoque Officia & Magistratus, quibus Collegium Judicum Fisci Pontificii constat, venalia esse, imo duodecim Clericis Cameræ, Præfidi, Auditori, atque Ærarii Præfesto, qui pro his muneribus pecunias dederant, ex ærario pecunias restituit, aditus ut illuc unus merita forent. (3) Cum tota bello Europa arderet, universale *Jubileum* bis indixit averuncandæ cœlesti iræ, & Christianos Principes modis omnibus curavit percellere, ut pacem inter se componerent. (4) *Confirmavit Decretum*

(1) Constitut. *Romanum decet Pontificem* 28. tom. 9. Bullarii pag. 260.

(2) Constitut. 173. §. 1. pag. 496. tom. 9. Bullarii. Hanc constitutionem recitat Thomas Pascucci in Compendio ad Consultationes Canonicas Pignatelli part. 2. tit. *De Regular.* pag. 348.

S. Hieronymus initio ipso Vitæ S. Pauli primi Eremitæ: *Inter multos sæpe dubitatum est, a quo potissimum Monachorum eremus habitari cepit. Quidam enim alius repetentes a beato Elia & Joanne sumsero principium: quorum & Elias plus nobis videtur Prophetæ fuisse, quam Monachus: & Joannes ante prophetare cepisse, quam natus sit. Alii autem, in quam opinionem vulgus omne consensit, asserunt Antonium hujus propositi caput, quod ex parte verum est; non enim tam ipse ante omnes fuit, quam ab eo omnium incitata sunt studia. Amathas vero & Macarius, discipuli Antonii, e quibus superior magistri corpus sepelivit, etiam nunc affirmant, Paulum quendam Thebeum principem istius rei fuisse, non nominis; quam opinionem nos quoque probamus. Vide Papebrochium in Vita B. Alberti cap. 5. die 8. Aprilis pag. 777. & in Propylæo antiquario part. 2. p. xxxii. tom. 2. ejusdem mensis, Bellarminum lib. 2. de Monachis cap. 39. pag. 140. tom. 2. Cardinalem Petram in Comment. ad Constitut. Apostol. tom. 2. pag. 273. num. 2. & annotat. 2. ad Honorium IV. pag. 437.*

(3) Constitut. *Ad hoc unxit Deus*. 35. tom. 9. Bullarii pag. 278.

(4) Constitut. *Ubi primum* 76. & Constitut. *In sublimi* 121. tom. Bullarii 9. pag. 334. & 419.

tum Congregationis Concilii super obligatione Parochorum applicandi sacrificium pro populo in diebus festis.
 (5) Idem passus moleste novum Electorem Imperii ab Cæsare constitutum Ducem Hannoverensem, haud observantem sacra ritusque Orthodoxorum. (6) Venetæ Reipublicæ pugnanti contra Turcas eventu profpero triremes subsidio misit. Novos Sacramenti Pœnitentiæ ministros & Parochos jussit tanto se muneri parare continuata per dies denos contemplatione rerum æternarum. Multa sanxit moribus regendis & continendæ Ecclesiasticæ disciplinæ. Faciles ad eum aditus, pauperibus vero ita benignæ aures, ut qui maximus omnium erat dignitate, par infimis videretur humanitate. Mortuus est anno ætatis quinto supra octogesimum V. Kal. Octobris anno 1700. cum magni consilii Pontifex & spectatæ probitatis fuisset *annos novem, menses duos, & dies quindecim.*

CCXLV.

C L E M E N S XI.

ANNO CHRISTI 1700.

L E O P O L D I I. 49.

MAGNUM in Romanis Pontificibus nomen *Clemens XI.* Urbinas, *Joannes Franciscus Albanus* antea dictus, Pontificæ vir majestatis, ut aspectu ipso cuivis injiceret admirationem sui, & honoris fastigium æquaret. In locum Innocentii XII. anno 1700. IX. Kal. Decembr. incredibili Cardinalium voluntate vixdum cooptatus, facinus edidit præclarissimum. Nam delatum sibi Sacerdotium summum constantissime recusavit per triduum, donec divino illo, qui Ecclesiæ suæ semper adest, spiritu tactus studiis omnium cessit.

(5) Constitut. *Nuper a Congregatione* 178. tom. eodem, pag. 301. Lege vitam Benedicti XIV.

(6) Vide annotat. 3. ad Gregorium V. pag. 322.

fit. (1) Virtutem eximiam admirati sunt Heterodoxi ipsi Norimbergenfes, celebraruntque aureis argenteisque numismatibus inscriptis nomine ejus. (2) Illud etiam nequitiam vulgatæ laudis, quod ubi primum aditus est à consanguineis, denunciavit nihil se diminutum velle de Constitutione, qua decessor ejus nimiam Pontificum in suos benevolentiam execrabatur, nihil se daturum gratiæ eorum, ac vetare, ne munera illa acciperent, ne facturos secum officiose admitterent, neu propria & usitata Pontificum Romanorum propinquis munia susciperent. Auxit insigniter decora hæc & decretis sapienter, & factis præclare. Nihil non conatus est, ut dissidia gravissima inter Christianos Principes exorta, quæ mox in exitiale diuturnumque exarsere bellum, extingueret. Jacobum II. Angliæ Regno extorrem, Mariam Reginam, Valliæ Principem, eundemque post mortem Patris Regem Jacobum III. hoc nomine jovit pecunia grandi. *Gnomone astronomico ad usum Kalendarii constructo aptavit sæcula Verbo Dei, formataque linea, uti vocant, meridiana, quæ cursum Solis ostenderet, effecit, ut*

O o tem-

(1) Lambertinus de Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 3. num. 8. & 12.; *Nuntio electionis suæ delaso, alto dolore pressus, quem molesta febris secuta est, nil intentatum reliquit, ut eligentiam voluntati resisteret; nec cessit, nisi postquam quatuor insignes Theologi concordæ judicio vultissimis ex causis judicarunt, non sine gravissimi criminis labe oblatum ipsi summum Catholica Ecclesia Pontificatum posse dimitti; quemadmodum late refertur in ejus Vita lib. 1. pag. 47.*

(2) *Prima Numismatum facies Clementis effigiem exhibet cum inscriptione circumposita: ALBANUM COLUERE PATRES, NUNC MAXIMA RERUM ROMA COLIT. Infra vero, CLEMENS XI. CREATUS XXIII. NOVEMBRIS MDCC. In aversa parte gentilium Albanorum eminet Stemma Pontificiæ Tiaræ suppositum, variorum florum serbo quatuor gemis distincto circumdatum, in quibus præcipuæ virtutes Principis, nimirum Justitia, Pietas, Prudentia, Eruditio sunt expressæ, subjecta epigraphe, FLORES CIRCUMDATI. Sertum autem divina circum exornant verba: FLORES MEI FRUCTUS HONORIS, ET HONESTATIS. Ecclesiast. XXIV. 23. Inflexum denique Numismatis oram desumptum ex Claudiano hemistichium implet novo Pontifici aptissime congruens: SOLUS MERUIT REGNARE ROGATUS. Hæc sunt apud Auctorem librorum sex De viciis & rebus gestis Clementis XI. Pont. Maximi lib. 1. §. 53. pag. 51. & 52.*

temporum ratio Paschæ celebrando constituta ab Synodo Nicæna & ab Gregorio XIII. emendata noscetur facile & servaretur probe. (3) Collatam Duci Hannoverensium Heterodoxo dignitatem Electoris Imperii expostulavit, improbavitque velut rem adversam Catholicæ Religionis, & juribus Apostolicæ Sedis, emissamque expostulationem improbationemque jussit in Tabularii Imperialis acta referri. *Festum Conceptionis B. Mariæ Virginis Immaculatæ ubique terrarum ab omnibus Christifidelibus de præcepto servari & celebrari mandavit.* (4) S. Josephum ejusdem *Immaculatæ* Virginis sponsum, Albanæ Familiæ patronum, novo coli decrevit *Divino Officio*, quod ex aptis Librorum Sacrorum verbis ipse composuit. (5) Pium V. P. M. Andream Avellinum, Felicem a Cantalicio, & Catharinam Bononiensem retulit inter Divos. Eugenio Sabaudix Principi Ensem & Galerum misit, spectatæ virtutis præmium, nec dari solitum nisi imperatoribus summis ob præclaram defensionem rei Christianæ. (6) Magnificentiam adhibuit, pluribus extructis operibus & ædificiis tum sacris tum profanis: liberalitatem, decies centenis millibus aureorum nummum in pauperes erogatis. Ecclesiasticæ disciplinæ custos sedulus munera viris,

(3) *De Linea meridiana Clementina multi ad hanc diem scripserunt; Auctor memoratus De vita & rebus gestis Clementis XI. lib. 2. §. 38. pag. 101.*

(4) *Constitut. Commissi nobis divinitus 120. tom. 10. Bullarii part. 1. pag. 206.*

(5) *Lambertinus De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 4. part. 2. cap. 20. num. 5.*

Idem supra cap. 13. num. 112. De Novendialibus Supplicationibus in honorem Sanctorum . . . . numquam actum est, quod sciam, in Sacrorum Rituum Congregatione; ad nostram notitiam non deerunt, nisi bina Littere Apostolica in forma Brevis Clementis Papæ XI. in quibus indulget, ut Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum ad publicam venerationem exponi posset in Capella sub Invocatione S. Joseph sita in Ecclesia S. Ignatii in Urbe novem diebus Festum ipsius S. Joseph proximo antecedentibus, utque Fideles Capellam prædictam visitantes prædictis diebus Indulgentias lucrifacerent, adimpletis tamen nonnullis operibus, quæ in dictis Litteris Apostolicis leguntur.

(6) *Vide annotat. 10. ad S. Pium V. pag. 540.*

ris, non viros muneribus honestare contendit. (7) Mirus fuit ardor Catholicæ religionis custodiendæ, propagandæque. Ad Sinas, ad Indos, Persas, Æthiopas, Ægyptios, Moscos misit præcones Euangelii, quorum opera multi vel ab ethnica superstitione abducti, vel a schismate revocati. Ipse quoque pietate sua atque dexteritate tenuit, ut Antonius Ulricus Dux Brunsvicensium, & Federicus Augustus Saxonicus Elector, relicta Lutheri impietate, ad partes accederent Catholicorum. Ad ornandum vero nomen Christianæ Alexandræ Suecorum Reginae, monumentum hæresis ab ea ejuratæ, terrenique regni ob cæleste abdicati posuit in Æde Vaticana. (8) Diremit celebrem & studio magno partium agitatam controversiam de ritibus & ceremoniis Sinensibus, improbens tamquam superstitionis honores haberi solitos *Confucio*, ejusque progenitoribus. (9) Damnavit *propositiones* ex P. Quesnelli annotationibus in Novum Testamentum depromptas unam supra centum. (10) Abolevit *prætensam Apostolicam Regni Sicilia Legationem ac Monarchiam nuncupatam, ejusque assertum Tribunal*. (11) Integrato decreto Innocentii XI. constituit, ut initiandi Ordinibus sacris, Rectores animarum, aliique viri Ecclesiastici secederent in se ipsos, animumque per dies decem exercerent meditatione æternorum. Ajebat enim, secessu illo *Sacro quidquid sordium de mundano pulvere contractum est, commode detergi, Ecclesiasticum spiritum reparari, mentis aciem ad divinarum rerum contemplationem extolli,*

O O 2

recte,

(7) Dicebat, ut est in lib. 6. De ejus vita & rebus gestis §. 27. *Indignus est Episcopatu, qui Episcopatum aucupatur. Et: Qui minime bonus insignitur Sacerdotio, tanto munere non proficit, sed in dies fit deterior.* Lege vitam Benedicti XII. pag. 459. Pauli II. pag. 499. Hadriani VI. pag. 518.

(8) Christianæ Reginae nomen *Alexandræ* addidit summus Pontifex *Alexander VII.* ei administrans Sacramentum Confirmationis.

(9) Constituit. *Ex illa die* 217. tom. 10. Bullarii part. 2. pag. 50.

(10) Constituit. *Unigenitus Dei filius* 187. tom. 10. Bullarii part. 1. pag. 340. & apud Harduinum tom. 11. Conc. pag. 1637.

Quesnelli liber inscribitur: *Le Nouveau Testament in Francois; avec des reflexions morales sur chaque verset.*

(11) Constituit. *Romanus Pontifex* 214. tom. 11. Bullarii part. 2. pag. 39. Vide annotat. 7. ad Urbanum II. pag. 366.

recte, sancteque vivendi normam vel institui, vel confirmari. (12) Ad hæc *Domum Emendationis* erexit regendis moribus juvenum, qui, ut in Urbe plena peregrinis & advenis, malo exemplo vagi per plateas & compita otiantur. Ut autem Græca & Latina lingua valebat, veteres imitatus Pontifices, laudatissimas Homilias habuit ad populum, in quibus gravem & robustam expressit eloquentiam Magni Leonis patroni sui. Hinc magna in eo fuit non Religionis modo, sed etiam litterarum cura. Nam & Vaticanam Bibliothecam auxit manuscriptis linguarum exoticarum exemplis undique petitis, & liberalium artium professores coluit, fovit patrocinio, decoravit honoribus. Urbini quoque instituit *publicam Bibliothecam in Cœnobio Conventualium*. (13) Nec illud minus perennem habebit laudem, quod a re divina, statisque ceremoniis ac solemnibus sacris, quæ summa religione peragebat ac majestate, numquam abstinuit, nisi morbo impeditus: quod pro Tribunali in Æde Vaticana excepit pœnitentium Confessiones sacras, quod Nosocomia obivit, quod licet incommoda plerumque uteretur valetudine, omnes facile admisit, & infimis etiam patientes aures præbuit dicere solitus, *Principis esse omnia scire, non omnia exequi*. Qua facilitate urbanos, externosque Magistratus continuit in officio, atque effecit, ut nullo respectu rerum privatarum, quæ semper offecere publicis, jus suum cuique tribuerent. Late etiam fulget ea gloria, quod temporibus difficillimis usus toto ferme Pontificatu, animum gessit illis parem. Par denique per *annos viginti, menses tres, dies quinque & viginti* (tot enim regnavit vita functus XIV. Kal. Aprilis 1721. annum ætatis agens secundum & septuagesimum) titulo tanti honoris semper fuit, ut optimo etiam succedenti Pontifici difficilis æmulatio foret.

CCXLVI.

(12) Epistola 6. Encyclica ad universos Italiam, Insularumque adjacentium Ordinarios, quæ exstat in Continuatione Bullarii edita Luxemburgi anno 1727. part. 2. pag. 422.

(13) Constitut. 275. tom. 11. Bullarii part. 2. pag. 166.

CCXLVI.

INNOCENTIUS XIII.

ANNO CHRISTI 1721.

CAROLI VI. 10.

NOVEMDIALIBUS sacris *Clementi XI.* perfolu-
tis, comitia Pontificia haberi cœpta, in quibus
VIII. Idus Majas Cardinales successorem crearunt
Michaelem Angelum de Comitibus Romanum, quem
ad claritatem generis, unde Pontifices plures exstite-
rant, munera quoque domi, forisque gesta faciebant
loco supremo dignum. *Innocentius XIII.* appellari vo-
luit. Pacatum & optime constitutum imperium nactus,
animum adjecit ad Pontificium decus domestica & pu-
blica majestate augendum. Liberalis in omnes, in eos
potissimum, quibus aliquo beneficio se obstructum esse
sentiret. Mitissimo ingenio præditus clarissimos viros
accusationibus appetitos vindicavit ab omni criminæ.
*Nec mansuetudo integritatem corrumpit, nec integritas
mansuetudini repugnavit.* (1) Constans juris Ecclesia-
stici assertor fuit, quod tum præsertim significavit, cum
investituram Regni Siciliæ utriusque, ac Hierusalem
impertiit *Carolo VI. Cæsari.* (2) Ritibus etiam sa-
cris instituendis adjunxit curam. Namque *cultum im-
memorabilem Beato Andrea de Comitibus, Alexandri
IV. fratris filio Ordinis Minorum S. Francisci appro-
bavit.* (3) Et Dominicam secundam post Epiphaniam
præstituit Festo Sanctissimi Nominis *Jesu* ab universa
Ecclesia quotannis celebrando. Extremum vitæ diem
confecit Nonis Martii anno Christi 1724. ætatis nono

O o . 3

sexa-

- (1) S. Augustinus epist. 43. alias 162. extremo cap. 5. §. 16.
(2) Constitut. *Inferutabili illius* 26. tom. 11. Bullarii pag. 442.
(3) Vide Card. Lambertinum De Serv. Dei Beatif. & Beat.
Canoniz. lib. 1. cap. 31. num. 16. pag. 163. & Appendice 9. pag.
432. & lib. 2. cap. 24. §. 42. num. 160. pag. 184.

782 SÆCULUM XVIII.
Sexagesimoque. Supra *biennium* regnavit *mensēs novem*
& *dies undetrīginta*.

CCXLVII.

BENEDICTUS XIII.

ANNO CHRISTI 1724.

CAROLI VI. 13.

QUARTO Kal. Junias successit Benedictus XIII. probus & antiqui moris Pontifex. Is erat *Vincentius Maria Ursinus* Archiepiscopus Beneventanus. Multa fecit laudabilia. Ante omnia cavit, ut viri laici, qui ex more talarem vestem Clericalem induerent, Collare deferrent latum diversumque ab eo, quo Clerici uterentur. Vetuit etiam, Clericos gerere comas appositas, Disciplinam Ecclesiasticam sanxit Concilio celebrato in Æde Lateranensi anno piaculari 1725. eodemque anno in eadem Basilica Sacramentum Pœnitentiæ administravit, ac summi Pœnitentiarii munere functus est. Mandavit omnibus Italiæ Episcopis, ut Clericis educandis erudiendisque haberent collegia, quæ appellantur Seminaria, instituitque Congregationem Seminariorum, quam Episcopi consulere de rebus pertinentibus ad ea. (1) Impetravit a Cæsare, ut Comaclum, quod tenebat ab anno 1708. sibi restitueret. Sua pietate effecit, ut Ludovicus Antonius Cardinalis Noallius Archiepiscopus Parisiorum Constitutionem *Unigenitus* Clementis XI. reciperet. Sanctum
Jo-

(1) Constitut. *Credita nobis divinitus* 67. tom. 11. Bullarii pag. 409.

Lambertinus Institut. 39. pag. 295. *Cardinalis Polus de reformando Anglicano Clero secum excogitans anno 1556. recentia Episcoporum Seminaria proposuit, quorum institutum in Tridentina Synodo diligenter examinatum anno 1563. postea S. Carolus Borromæus feliciter innoxia. Pater Thomassinus hujus rei seriem exponit, certissimæ documentis comprobat. De vet. & nova Ecclesiæ disciplina tom. 1. lib. 3. cap. 64. §. 32. tom. 2. lib. 1. cap. 102. §. 10.*

Joseph posuit in Litanis post S. Joannem Baptistam, ut Eruditissimus Cardinalis Lambertinus *insinuaverat suffragio suo*. (2) Illis, qui, ære Campano dante signum Angelicæ Salutationis, genua flecterent, eamque ter recitarent, *indulgentiam* centum dierum concessit, ac semel in mense *plenariam*. (3) Ecclesiam Lucensem Archiepiscopali dignitate auxit, ejusque Canonicis indulisit singularia jura multa. (4) Ut autem erat addictissimus Ecclesiæ Beneventanæ, quam administrabat per Vicarium, Beneventum verno tempore contendit bis: primum anno 1727. Eucharistia præmissa, iterum anno 1729. minori pompa comitatuque: (5) Eodem anno 1727. VI. Idus Decembris Viterbium se contulit, ut Federicum Electorem Coloniensem initiaret Episcopatu. Gregorium Cardinalem *Barbadicum* olim Episcopum nostrum, sanctimonix fama celebrem rite auxit titulo *Venerabilis*, jussitque corpus ejus sepulcro erutum inspici, repertumque specie inte-

O o 4 gra

(2) Id ipse narrat Lib. 4. De serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. Part. 2. cap. 20. num. 5. ac num. 7. & seqq. *Suffragium* ipsum edit.

(3) Vincentius Cardinalis Petra Comment. ad Constitut. Apostol. tom. 5. pag. 42. num. 2. *Fidelibus omnibus, qui ad pulsationem Campanæ hora meridiana & post Solis occasum Orationem Angelicam (Angelus Domini &c.) flexis recitarent genibus, cum addito trium Ave Maria, Sanctissimus D. N. Benedictus Papa XIII. paullo post sui Assumptionem, concessit plenariam Indulgentiam, ac remissionem omnium peccatorum, dummodo aliqua die cujuslibet mensis ad beneplacitum Sacramenta Penitentia & Eucharistia receperint, ac oraverint pro pace, & concordia inter Principes Christianos, Hæresum excorpiatione, & S. Ecclesiæ exaltatione. Itemque Fidelibus vere contritis, quoties Salutationem eam Angelicam devote recitarent, centum dies Indulgentia impartitus fuit, us ex Brevis die 26. mensis Septembris anno 1724. Est Constitutio 32. in tom. 11. Bullarii part. 2. pag. 356.*

(4) Vide annotat. 1. ad Alexandrum II. pag. 350.

(5) Iter primum ingressus IV. Kal. Aprilis Beneventum pervenit VII. Idus mensis ejusdem, unde III. Idus Majas decedens, Romam rediit XII. Kal. Jun. Alterum suscepit V. Kal. Aprilis, & Nonis ejusdem Beneventum accessit, ubi cum usque ad diem X. Kal. Jun. mansisset, IV. Nonas Junii in Urbem Romam magna lætitia receptus est. Vide annotat. 1. ad *S. Clementem II.* pag. 336. & annotat. 1. ad Alexandrum IV. pag. 420.

gra in locum decentiorem transferri. (6) Ejus pariter jussu Eques Bernardinus *Perfetti* Senensis Poetica lau-

(6) Hujus de vita si pauca subjiciam, nec a proposito aberrare omnino, & grati animi officium persolvam. Eum enim, teste Cardinali de Pagnac apud Lambertinum Lib. 3. De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. cap. 33. §. 24., non Cardinalium discrepantia suffragia, sed sua ipsius moderatio Romano Pontificatu abstinuit, eundemque tamquam educatorem altoremque omnes quidem Seminarii nostri Patavini disciplinæ colere debent ac venerari, sed Historia præsertim Ecclesiastica, cujus promovendæ studio adeo tenebatur, ut subsæcis horis quietique dandis eam ipse tradere juventuti non dedignaretur. Gregorius igitur Venetiis clara & nobili in primis gente anno 1625. VII. Kal. Octobris natus est. Patrem habuit Joannem Franciscum *Barbadicum* Senatorem amplissimum, matrem Lucretiam *Leoniam* lectissimam feminam. Adolescens politioribus litteris eruditus, gravioribus deinde studiis ac diciplinis Patavii operam dedit, in quas postea per id temporis, quod supererat gerendis rebus gravioribus, continenter incubuit. Annum agens undevicesimum cum Aloysio *Consareno* Monasterium a Venetis ad pacificandum missus venit, ibique Fabium *Ghissum* qui Legatus ab Urbano VIII. pacificator & ipse accesserat, in sui admirationem pertraxit. Tanta indoles vel tum in Gregorio erat. Ghisio *Alexandri* VII. nomine ad Pontificatum evectus, Romam Sacerdotio jam initiatus demigravit. Electus primum Cathedralis Ecclesiæ Patavinæ Canonicus, deinde inter domesticos Præsules ascitus, variisque muneribus egregie defunctus, Bergomensis Ecclesiæ ab eodem Pontifice præficitur, postea in numerum Cardinalium adscribitur, ac demum ad Ecclesiam Patavinam transfertur anno 1664. VIII. Kal. Aprilis. Magnis utrobique virtutibus eluxit, atque insignia utrobique reliquit exempla religionis ac pietatis eximie. Omnia suæ provinciæ longe lateque porrectæ negotia expedit diligentissime, nec laboribus aut vigiliis suorum causa suscipiendis ad extremum usque spiritum peperit. Diocesam suam litteris ac pietate excultam voluit. Itaque educandæ erudendæque juventuti instituit Collegia duo, alterum in Urbe, quod est Seminarium, alterum in agro, *Trestense* dictum. Illud omnium ferme facultatum delectis magistris instruxit. Linguas exoticas, sacris voluminibus interpretandis apprime utiles, adjecit, Hebraicam, Samariticam, Chaldaicam, Syriacam, Arabicam, Græcam præsertim, quæ solidæ litteraturæ habetur parens. Addidit adjumenta, Bibliothecam, ac Typographiam. Reditibus Ecclesiasticis stabilivit, heredem denique scripsit ex asse. Litteratus ipse de litteratis sensit honorifice. Mabillonium inter ceteros Patavium Venetiis redeuntem ut hospitio acciperet, *sua visitationis in montibus Euganeis cursum interrumpere non est gravatus. Cujus hospitii quoties recordamur, ait idem Mabillonius tom. 1. Musei Italici pag. 205. (recordamur autem sæpissime) toties in mentem redit id, quod de*

laurea in Capitolio donatus est: id quod jam inde ab Fran-

de Platonis cœna dixit Timotheus, qui cum ab eo invitatus esset, & eundem postero die denuo vidisset, cœnas Platonis non modo in præsentia, sed in posterum quoque diem jucundas esse confessus est. In egenos vero tanta fuit liberalitate, ut compertum sit erogasse ad octingenta millia argenteorum nummum. Binos selectos viros exemplo D. Caroli habuit correctores sui, eorumque nomina impressa typis exponi iussit in Episcopali Tabulario, ut ostenderet se omnium admonitiones accepturum benignis auribus. Mensæ, Monachorum more frugaliter sibi simul cum Aulicis extractæ, adhibuit anagnosten. Numquam enim sine librorum sacrorum lectione apud eum cœnatum est. Nihil in eo non eximium, Animum semper æquabilem, constantia & gravitate firmum non læta, non tristitia mutarunt. Omnia egit ratione & consilio summo. Severitatem comitati ita miscuit, ut facilitatem gravitas, gravitatem facilitas temperaret, ac paternus ejus in omnes animus appareret, & quod difficile est, gratiam omnium cœquaret. Adeuntium desideria comiter exceptit. Commissam sibi Diœcesim institutis ac legibus insigniter munivit. Omnino partes implevit Antistitis vigilantissimi, & cum veteribus comparandi, summosque Principes in se convertit splendore virtutum. Cum annos octo Bergomatium, & duos supra triginta Ecclesiam rexisset Patavinorum, anno 1697. ætatis secundo & septuagesimo, XIV. Kal. Jul. inclytus fama sanctitatis abiit ad superos via ea, quam singulari vitæ sanctitate sibi munierat. Amplo funere elatus est, tota Civitate suum erga Episcopum de se optime meritum, dum efferretur, studium ac voluntatem significante. Justitium sua sponte cœptum, tabernæ clausæ, & sine ulla publica auctoritate concessum in omnem formam luctus & honoris. Duodetriginta ab obitu annis decreto Almæ Curie Romanæ inspectum erutum sepulcro cadaver, & a constitutis iudicibus coram Joanne Francisco Cardinali *Barbadico* Episcopo Patavino, fratris ejus filio incorruptum repertum, repositumque loco digniore. Cujus rei quo testatior esset memoria, tabula lapidea in pariete Ecclesiæ Cathedralis ad tumulum posita est cum indice hoc:

D. O. M.

CORPUS
 VENERABILIS SERVI DEI
 GRÆGORII S. R. E. CARDINALIS BARBADICI
 EPISCOPI PATAVINI
 E SEPULCRO
 QUO XXVIII. ANTE ANNIS CONDITUM FUERAT
 PRÆVIO DECRETO SACRÆ RITUUM CONGREGAT.
 APPROBATO A SS. D. N. BENEDICTO XIII. PONT. MAX.
 JOAN. FRANC. S. R. E. CARDINALIS BARBADICUS
 EPISCOPUS PATAVINUS
 FRATRIS FILIUS
 HUC TRANSTULIT
 ANNO M. DCC. XXV. MENSE MAJO DIE XXVI.

Francisco Petrarcha non viderat Romana Civitas. (7) Plures descripsit in Sanctos. (8) In his Beatum Joannem Nepomucenum Canonicum Pragensem, cujus lingua perinde atque illa D. Antonii Patavini, non integra modo, sed recentissima specie conspicitur: *post trecentos & octoginta duos annos ab obitu*: (9) hujus quidem, quod ita dixit, ut divinas laudes, divinamque doctrinam mirifice amplificaverit; illius vero, quod ita tacuit, ut secreta sibi administranti Sacramentum Pœnitentiæ commissa inter varia eademque gravissima genera tormentorum perpetuo religiosoque silentio compresserit. Idem Pontifex præscripsit rationem tractandi judicandique causas Ecclesiasticas in Regno Siciliæ ultra Pharam, qua abolitam a Clemente XI. decessore suo *Apostolicam ejusdem Regni Legationem ac Monarchiam nuncupatam, ejusque Tribunal* quodammodo revocavit. (10) *Nosocomium ad agrotantium curationem aut scabie aut impetigine affectarum edificavit*. (11) Lateranensem Ecclesiam sedula summorum Pontificum cura resectam, ac nova postmodum molitione restitutam dedicavit ritu solemni. Idem tanta fuit moderatione, ut in fastigio summo dignitatis non privatim modo, sed etiam publice & in Orbis totius conspectu Monachum potius, quam Pontificem ageret. Tali modo cum annos ætatis octoginta unum ac dies undeviginti

com-

(7) De Bernardini Perfecti Poetæ virtute luculentum testimonium dicit Cæsar Calinus Societatis Jesu in eo libro, cui titulus *Trattenimento Istórico, e Cronologico sulla serie dell' antico Testamento* lib. 4. cap. 22. & Joannes Baptista Casottus extrema epistola secunda, quæ est in volumine V. Operum Joannis Casa edit. Venet. an. 1729.

(8) *Unica utique Canonizatione, at multiplici tamen solemnitate*, ut ait Card. Lambertinus De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 1. cap. 36. §. 3. num. 4. ubi etiam confutat *anilem fabulam, qua fertur, summos Pontifices, absoluta alicujus Sancti Canonizatione, citò ex hac vita discedere*.

(9) Lambertinus lib. 4. De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. part. 1. cap. 30. num. 15. pag. 285.

(10) Constit. *Fideli ac prudenti Dispensatori* 233. tom. 12. Balbarii pag. 291.

(11) Lambertinus epistola ad Benedictum XIII. præmissa Volumini tertio *De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz.* & in altera editione Volumini primo pag. L.

compleffet, atque ad extremam senectutem, prospera usus valetudine, nullis pro Ecclesia laboribus pepercisset, nactus est morbum pituitæ, quo obstruente spiritum, e mortalium numero ereptus est, ut immortalis vita frueretur, quam sibi innocentissimis moribus comparaverat. Id accidit anno 1730. IX. Kal. Mart. post *quinquennium ac menses octo, diesque viginti tres*, quam Pontificatum obtinuerat.

CCXLVIII.

C L E M E N S XII.

ANNO CHRISTI 1730.

C A R O L I VI. 19.

QUINQUE fere mensium spatio per irritas contentiones absumto, tandem IV. Idus Quintil. Pontifex creatur *Laurentius Corsinus* Florentinus, annum ætatis agens nonum & septuagesimum, qui simul ad renovandam memoriam, simul ad æmulandam virtutem magni Pontificis Clementis XI. a quo adscriptus fuerat in ordinem Cardinalium, *Clemens* XII. appellari voluit. Is magnificentiæ deditus ac sumtuosus bono publico, opera plurima construxit, refecit, absolvit. Namque frontem Basilicæ Lateranensis ædificavit, atque intus in ea sacellum Sancto *Andræ Corsino* (1) splendidissimum atque ditissimum, in quo sibi posuit mausoleum porphyreticum. Facie item nova exornavit *Ædem S. Joannis Baptistæ Florentinorum*. Ecclesias *Pueri Jesu ac SS. Celsi & Juliani* refecit, & hanc quidem a fundamentis. Vias Urbis stravit lapide quadrato, vias quoque Consulares ferentes Romam munivit. *Palatii Quirinalis equile ab Innocentio XIII, cœptum absol-*

An. 1730.

(1) Hujus in Sanctorum numerum ab Urbano VIII. relati Canonizationem promulgavit Benedictus XIII. Constitut. 2. edita anno 1724. pridie Nonas Junias, quæ in Fontanini Codice Canonizationum est 101.

- An. 1732. *absolvit*. Eiusdem Palatii latus terminavit Familia
- An. 1733. *Pontificiæ domicilio novis Ædibus amplificato*. Latio-
rem viam, Romanique fori prospectum, disiectis domi-
bus ignobilem vicum insidentibus, aperuit. Domum ad-
ministris Pontificiæ ditionis negotiis consultandis, atque
brevioribus Epistolis, levis armaturæ, & thoracatorum
- An. 1735. *equitum turmis a fundamentis extruxit*. Aquam Vir-
ginem copia & salubritate commendatam cultu magni-
fico ornavit. Viæ latæ partem disiecta adium prominen-
tia laxavit atque direxit, (2) In eo etiam insignem
- An. 1736. *laudem adeptus est, quod ad avertendas ab Ravenna,*
ejusque agro inundationes Bedesim fluvium cataracta mul-
tuplicis usus extructa in novum alveum deduxit, in eum-
demque Vitim immisit, quod Romanam viam eo alveo
interruptam magnifici operis ponte commisit, quod ab Ur-
be ad mare per septem millia CCLXVIII. passus fossam
perduxit, in eamque corrivatis aquis faciliiori mercium
transvectioni prospexit. (3) Idem portum Anconæ pa-
ravit & valetudinaria. Statuas operis antiqui magno
pretio comparatas in Capitolio constituit, sculptorum,
pictorum atque eruditorum commodo. In porticu Ec-
clesiæ Lateranensis sublata statua, quæ ibi erat Pontifi-
cali effigie, veterem posuit Magni Constantini Cæsaris
conditoris ejusdem Basilicæ, quæ idcirco *Constantiniana*
dicitur ad hodiernam diem. Vaticanam quoque Biblio-
thecam locupletavit. Collegium Italo-Græcum in Ca-
labria constituit Catholicæ doctrinæ in Græcia propa-
gandæ. Cæsenatibus singularia beneficia contulit, quo-
rum præclara monumenta litteris consignata jampridem
publicata sunt. Mortuo sine liberis Antonio Farnesio
Duce Parmensium, ac Placentinorum, decrevit ex Con-
stitutione S. Pii V. (4) *Ducatum illum ad Sedem A-*
postolicam reversum esse, si Henrichetta Estensis ejus vi-
dua, quam uterum gerere, acceperat, non edidisset pro-
lem virilem. (5) Anno 1735. die 19. Decembris Car-
dina-

(2) Sunt hæc verba ipsa inscriptionum, quæ leguntur Romæ.

(3) Ex inscriptione in basi statuæ, quam huic Pontifici in fo-
ro Ravennates anno 1738. erexere.

(4) Vide ejus Vitam pag. 541.

(5) Constitut. *Cum bonæ mem. Antonius Farnesius* 39. edita an-
no 1731. die 20. Junii, quæ est in tom. 13. Bullarii pag. 187.

dinalem creavit Ludovicum Antonium Archiepiscopum Toletanum Regum Hispaniæ Philippi V. & Elisabethæ Parmensis filium natum anno 1727. XVI. Kal. Julii. Anno 1736. Divorum numero inferuit Vincen-
tium a Paulo, Joan. Franciscum Regis, Julianam de Falconeriis, & Catharinam Fliscam Adurnam. (6)
Anno 1738. mense Junio splendide ac magnifice excep-
pit, ac per Legatum suum deducendam curavit Ma-
riam Amaliam filiam Electoris Saxonici ac Regis Po-
lonorum, nuptam Carolo Regi utriusque Siciliae fratri
germano memorati Ludovici Antonii Cardinalis. Id
etiam egit caussa honoris erga Reginam, quod sellam
suam ei obviam misit Otriculum usque. Desiit agere
inter homines anno 1740. VIII. Id. Febr. Pontificatum
per annos novem, menses sex, & dies quinque supra
viginti ita peregit, ut habitus fuerit in fontes salubri-
ter rigidus, severiore lege sancita justissimus, in populis
audiendis facilis, in egenos liberalis, in supplices cle-
mens, & potius quam pœna, correctione contentus. (7)

CCXLIX.

(6) In hac Canonizatione mos oblationis Turturum, Columbarum,
& Avium resumptus est. Benedictus enim XIII. hujusmodi avium
oblationem fieri noluit in Solemni Canonizatione octo Sanctorum,
quam habuit in Basilica Vaticana sub finem anni 1726. & initio an-
ni 1727. Lambertinus De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib.
1. cap. 36. §. 12. num. 35. pag. 201. & 202.

Ceterum Columbae & Turtures primum visæ, & oblatæ in Cano-
nizatione S. Brigittæ, arbitrio Petri Amelii Pontificii Sacristæ. Fon-
taninus in Codice Canonizationum pag. 160.

Eodem anno 1736. die 14. Augusti indulgentiam impertivit o-
mnibus, qui prima noctis hora ad pulsum Campanæ, flexis genibus
Psalmum De profundis recitaverint, aut Orationem Dominicam
cum salutatione Angelica addito versiculo Requiem æternam, ut
suis cruciatibus Purgantis animæ sublevantur. Quoties hæc precatio
peragitur, census dies Indulgentiæ comparantur; si per annum inte-
grum fiat, plenaria Indulgentia conceditur. Lambertinus Institut.
61. pag. 304.

(7) Ita inscriptum erat in pegmate funebri extracto in Basili-
ca S. Petri solemnibus exequiis ejus celebrandis.

BENEDICTUS XIV.

ANNO CHRISTI 1740.

CAROLI VI. 28.

QUI narranti mihi de Pontificibus Romanis symbolam sæpe contulit, & Operum suorum clarissimis monumentis historiam hanc illustravit Autor Eminentissimus Cardinalis de Lambertinis, idem nunc summus Pontifex constitutus, futurus est pars magna operis hujus. Is Civis, & Archiepiscopus Bononiensis, (1) Vir omni doctrina eruditus, munere *Promotoris Fidei*, aliisque Romæ perfunctus, (2) annos natus quinque supra sexaginta, unus ex omnibus post dissidium mensium amplius sex dignissimus est habitus, qui ad Sacerdotii sublime fastigium instinctu plane divino proveheretur. Provectus autem est anno 1740. XVI. Kal. Septembris, & XII. Kal. mensis ejusdem Pontificali Tiara die Dominico coronatus. Agit nunc in Pontificatu *annum nonum*. Multa sunt hujus Pontificis merita egregia, quibus Urbis ornamentum,

(1) Retinet adhuc Archiepiscopatum Bononiensem. Id facit exemplo Benedicti XIII. & aliorum ex Decessoribus suis. Vide annotat. 1. ad Clementem II. Pont. CL. pag. 336.

(2) *Munus Secretarii Congregationis Cardinalium Sacri Concilii Tridentini interpretum multorum annorum spatio exercuit eundem Officio Fidei Promotoris*. Lib. 1. De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. cap. 18. num. 10. & Constitut. 103. §. 3. pag. 367. tom. 3. Bullarii.

Collegio Advocatorum Consistorialium plurium annorum spatio adscriptus fuit. Eodem lib. 1. cap. 35. pag. 183.

In Basilica Principis Apostolorum per annos multos Canonice Theologicalem Præbendam obtinuit. Citato lib. 1. cap. 36. num. 3. pag. 186. & cap. 46. num. 33. pag. 286. Alia insuper Romæ munera sustinuit, quibus primum sibi ad Episcopatum Anconitanum, tum ad Archiepiscopatum Bononiensem, ac demum ad Pontificatum Summum viam munivit.

tum, & totius Orbis utilitas continetur. Liberianæ Basilicæ porticum refecit, atque adeo novam lectissimis lapidibus & columnis ornatam excitavit, primariam item ejus frontem extruxit marmoreo opere, ac statuis insignivit, superque eam porticum alteram erexit, unde Festo Assumptionis B. Mariæ Virginis Apostolicam benedictionem populo solemniter impertiret, alia denique a solo erecta ædificia ad totius Ædis normam exegit: (3) hodieque interiorem ejusdem Basilicæ partem magnis sumptibus instaurat. Triclinium Lateranense Clementis XII. tempore dirutum, sacrasque imagines, quæ in eo conspiciantur, instauravit, reparavitque miro artificio damna antiquitatis. (4) Ædem Sessorianam, vulgo S. Crucis in Hierusalem, cuius titulum Cardinalis cum esset, sustinuerat, porticu, & laquearibus renovatis, directaque ad Lateranum via, clivis complanatis, fecit speciosiore. Ut pauperum, quos benevolentia complectitur vere paterna, usibus inserviret, amplificavit Xenodochium S. Spiritus in Saxia, modicoque intervallo amplum ei & magnificentum Cœmeterium adjecit. Antonini Pii columnæ sustinentem stylobatam collocavit e regione Curia Innocentianæ. Solis Obeliscum ex Campo Martio extraxit magna ex parte annorum injuria labefactatum. Sacellum majus S. Martini in montibus refecit, Sacellum quoque novæ Ecclesiæ S. Apollinaris exædificavit, ac marmoribus, aurique inductione conspicuum redditum consecravit. Secutus exemplum Clementis XII. Decessoris sui Capitolinas Ædes signis, anaglyphis, aliisque antiquitatis monumentis auxit, & Vaticanam Bibliothecam locupletavit. Fornici maximo Basilicæ S. Petri laboranti mole sua celeberrimis Mathematicis in consilium adhibitis prospiciendum curavit. (5) Præclara ædi-

(3) Constitut. 121. §. 1. & 2. pag. 491. & 492. tom. 1. Bullarii.

(4) Lib. 1. De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. cap. 47. §. 10. num. 32. pag. 246.

(5) Inter hos Vir famæ celebritate clarissimus Joannes Polemus in Gymnasio Patavino Professor Matheseos, & Philosophiæ Experimentalis. Is accitu ipsius Benedicti XIV. evocatus anno 1743. Romam.

ædificia ad fontem Aquæ Virginis Romæ a Decessoribus inchoata perfecit. Carolum Borbonium Regem utriusque Siciliæ Veletris, quo in oppido belli causa diutius fuerat, anno 1744. Romam ex improvise profectum, pedibus suis oscula figere cupientem paternam omnino benevolentiam excepit, & quanta maxima potuit per id horarum, quibus in Urbe mansit, liberalitate prosequutus est. Advocatorum *Consistorialium* Collegium, summo Pontifice operante sacris, voluit sedem habere ante Cubicularios honorarios. (6) Approbavit novum ordinem Clericorum *Discalceatorum* Passionis Jesu Christi, quorum est institutum prædicare eundem *Jesum Christum*, & hunc *Crucifixum*, rationemque vitæ ejus, quoad fieri per humanam infirmitatem potest, imitari. Exactor gravissimus Ecclesiasticæ disciplinæ interdixit Clericis negotiationem quamlibet, etiam sub alieno *Laici* nomine. (7) *Extra casum necessitatis extremæ ademit Sacerdotibus facultatem excipiendi Confessionem complicitis in peccato turpi, atque inhonesto contra sextum Decalogi præceptum commisso.* (8) Constituit quotiescunque in *Quadragesimæ*, aliisque anni *Temporibus* & diebus, quibus *carnium, ovorum, lacticianorum esus est prohibitus, dispensari contigerit, ab omnibus unicam comestionem servandam, & licitas, atque interdictas epulas minime esse apponendas.* (9) Fratribus ex Capuccinorum familia commorantibus extra Cœnobium permisit, ut commissa confiterentur Sacerdotibus extraneis, ubi nullum invenirent *Confessarium sui*

mam perrexit, ibique moratus est menses duos. Ejus opinio Pontifici probata præ cæteris. Patavium donis auctus, reversus, jussu ejusdem Pontificis anno 1748. typis Seminarii nostri Librum edidit, cui index est; *Memoria Istoriche della gran Cupola del Tempio Vaticano, e de' danni di essa, e de' ristoramenti loro.*

(6) Citato lib. 1. De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. cap. 18. num. 4. pag. 92.

(7) Constitut. 13. pag. 32. tom. 1. Bullarii.

(8) Constitut. 20. §. 4. pag. 52.

(9) Constitut. 27. §. 2. pag. 66. Constitutione autem 99. §. 4. pag. 357. respondet: *epulas licitas pro iis, quibus permissum est carnes comedere esse carnes ipsas. Epulas interdictas esse pisces, ideoque utrumque simul adhiberi non posse. Pisces tamen non esse interdictos iis, quibus datur tantum facultas adhibendi ova, & lacticia.*

fulis tribuit, & potestatem conferendi Ordines Minores. Magno itidem Magistro Melitenfium Equitum Ensem misit & Galerum præmia fortium virorum & insignium propugnatione ac defensione Rei Christianæ. Idem Lusitanæ Sacerdotibus, quemadmodum & Sacerdotibus Hispaniarum permisit ter *Missæ* sacrificium facere die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum. (14) Beatificationes, & Canonizationes Sactorum statuit peragendas esse in Æde Principis Apostolorum. (15) Alexandrum Saulium, (16) Hieronymum Æmilianum Patritium Venetum fundatorem Con-

B E N E D I C T O X I V .

P. O. M.

QUOD CANONICOS HUIUS ECCLESIE
AMPLISSIMIS HONORIBUS CUMULATOS
IN PROTONOTARIORUM APOSTOLIC. PARTICIP.
ALBUM RETULERIT

CAROLO CARDINALI REZZONICO
EPISC. PATAV.

QUOD REFERENDOS CURAVERIT
IIDEM CANONICI

EUCCHARISTICIS SACRIFICIIS AD PRÆSENTEM
PIACULARIBUS AD ÆTERNAM FELICITATEM
UTRIQUE IN PERPETUUM DECRETIS

F.

ANNO CIO DCC XXXIV.

(14) Bona lib. 1. Rev. Liturgic. cap. 18. §. 7. *In Regno Valentie & in aliis quibusdam locis Hispania Sacerdotes bis vel ter celebrans in die Commemorationis omnium Defunctorum, sive ex privilegio, sive ex consuetudine, que fertassis ex ea processit, quod Alexander II. qui unam duntaxat in die Missam agi præcepit, morem celebrandi unam de die, alteram de Defunctis referre, & non abrogat. Certum nihilominus est, hunc morem jam prædictum deservisse.* Vide Lambertinum, hunc videlicet ipsum Pontificem, de quo scribimus, in Commentario de Sacrificio Missæ sect. 2. num. 31. & 32. pag. 169. & annotat. 6. ad Alexandrum II. pag. 352.

(15) Constitut. 36. pag. 93. tom. 1. Bullarii & libro 1. De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. cap. 36. §. 2. num. 3. pag. 184.

(16) Constitut. 17. pag. 46. Fuit primum in Congregatione Regularium S. Pauli Barnabitarum nuncupata, deinde Alerie, tum Papæ Episcopus.

Congregationis Somaſchæ, (17) & Joſephum a Matre Dei Fundatorem Scholarum Piarum retulit in Beatos, in Sanctos vero Fidelem a Sigmaringa Protomartyrem S. Congregationis de propaganda Fide ex Ordine Capuccinorum, Camillum de Lellis inſtitutorem Regularium miniſtrantium infirmis, Petrum Regalatum Ordinis Fratrum minorum de obſervantia, Joſephum a Leoniffa Capuccinum Confefſorem, & Catharinam de Ricciis Monialem Ordinis S. Dominici. Ratum quoque juſſit cultum publicum *ab immemorabili tempore* exhibitum B. Joannæ Valeſiæ Francorum Reginæ, & B. Nicolao Albergato S. R. E. Cardinali, Bononienſium Antiftiti ex familia Carthuſianorum. (18) Cardinales adhuc creavit ſeptem ſupra triginta tantæ dignitati pares, inter hos Joannem Theodorum Bavarum, Caroli VII. Imperatoris fratrem, Ratiſponenſium, & Leodiienſium Antiftitem, & Principem Henricum Benedictum Stuartum, nimirum ex familia illa de Catholica Romana Fide optime merita. Idem non ſolum rebus geſtis, ſed etiam ſcriptis clarus, Voluminibus magnis quatuor totam *De Servorum Dei Beatificatione, & Beatorum Canonizatione* explicavit ſententiam, quibus mirum quantum Eccleſiaſticae Hiſtoriae, Critices, eruditionis, præter quæſtiones Theologicas, Philoſophicas, Phyſicas, Medicinales, & Legales, continetur. (19) Eruditione conſimili, & critica ſcripſit

P p 2 De

(17) Vid. Bollandum die 8. Februarii pag. 217. tom. 2.

(18) Conſtitut. 38. pag. 186. & Conſtitut. 108. pag. 426. tom. 1. Bullarii.

(19) *Hoc opus elaboravit poſtquam ultra viginti annos in munere Promotoris Fidei verſatus fuit, ut certam ac tutam methodum traderet dirigendi ſedem cauſarum Beatificationis, & Canonizationis, quæ ob varias opiniones Scriptorum, qui in negotiis Congregationis Sacrorum Rituum non ſatis verſati fuerant, aliquo modo involuta, ac perſurbata videbatur, atque omnium oculis pateret, quam caute ac diligenter Apoſtolica Sedes in hujusmodi cauſarum examini ſe gereret.* Conſtitut. 141. §. 4. pag. 560. tom. 1. Bullarii.

Has paucas conſtitutiones commemorare placuit, ne ejus inſtituti, quod antea ſemper tenui, videar oblitus. Cæterum qui ſingulas noſſe cupit, adeat Bullarium ipſum, cujus Tomus alter, hæc me ſcribente, inibi eſt, ut e prælo exeat.

De Jesu Christi, Matrisque ejus Festis, & de Missæ sacrificio, de Sanctis item, qui divino Officio coluntur Bononiæ, quo etiam modo edidit Institutiones Ecclesiasticas, & nuper Tractatum de Synodo. (20) *Bullarii* quoque sui tomum primum emisit, & benevolus Patriæ, & illustrium Pontificum Innocentii III. Honorii III. Gregorii IX. ac Bonifacii VIII. cum Librum Sextum Decretalium, & Joannis XXII. cum Decretales Clementis V. ederent, exemplis adductus, *Doctoribus* (21) & *Scholaribus universis Bononiæ commorantibus* inscripsit. (22) Etiam Martyrologium Romanum auctius edendum curavit, de qua editione ponderosam scripsit epistolam ad Joannem V. Regem Lusitanorum, cujus impensis editio curata est. (23.) In maximis occupationibus nunquam intermittens studia pietatis, Episcopus sacro chrismate inungere consuevit, Ecclesias consecrare, Eucharistiam & venerari ipse publice, & alios ad ejusdem venerationem suomet exemplo excitare: idemque in maximis pietatis officiis non intermittens studia doctrinæ, singulis Lunæ diebus, conventum apud se celebrare virorum eruditorum, in quo tum de profana veterum Romanorum, tum de Catholice Ecclesiæ Historia, Conciliis, ac rebus Liturgicis disputationes alternantur. Plura, ac majora in dies destinat, quæ ut perficiat, Deus Optimus Maximus Chri-

(20) *Libros De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canonizatione: De Jesu Christi, Matrisque ejus Festis: De Missæ sacrificio: De Sanctis, qui divino Officio Bononiæ coluntur*, edidit cum adhuc Ecclesiæ Bononiensi præesset, quos factus Pontifex additionibus locupletatos iterum emisit typis Seminarii Patavini. Institutiones Ecclesiasticæ, vulgo *Notificazioni*, quas adhuc Archiepiscopus Bononiensis ediderat, ipso Pontifice in latinam linguam translatae sunt, ac typis Romæ anno 1747. editæ. Latine etiam redditus libri *De Jesu Christi, Matrisque ejus Festis, & de Sacrificio Missæ* publicam lucem aspexerunt. Tractatum *De Synodo* protulit gerens Pontificatum.

(21) *Inter hos Doctores ipse recensitus fuerat, cum adhuc in minoribus versaretur*, ut est in ejus epistola inscripta memoratis Doctoribus.

(22) Vide paginam 406. 411. & 413.

(23) Est hic epistolæ titulus: *Benedicti XIV. P. O. M. Litteræ Apostolicæ de nova Martyrologii Romani editione ad Joannem V. Portugallie & Algarbiorum Regem illustrem*. Romæ 1748. in 4.

B E N E D I C T U S   X I V .   597

Christianæ, & Litterariæ Reipublicæ votis annuens illi vitam longiorem. Hæc habui, quæ de tanto Pontifice scriberem. Verum scribenti mihi viventis adhuc Pontificis vitam, illud incommodum accidit, sed tamen pergratum, ac perjucundum, quod majus in dies fit meritorum incrementum, quæque hodie fortasse par meritis videbatur laus, nova jugiter crescente laudum segete, intra paucos dies impar erit.

PONTIFICUM ROMANORUM

INDEX ALPHABETICUS.

A

<i>Pontifex</i>	<i>creatus</i>	<i>sedit</i>		
		an.	men.	dies
79. Adeodatus	672.	4.	2.	5.
59. Agapetus I.	535.		10.	19.
132. Agapetus II.	946.	10.	2.	
81. Agatho.	678.	3.	6.	14.
7. Alexander I.	121.	10.		
156. Alexander II.	1061.	11.	6.	21.
170. Alexander III.	1159.	21.	11.	23.
181. Alexander IV.	1254.	6.	5.	13.
206. Alexander V.	1409.		10.	8.
216. Alexander VI.	1492.	11.		8.
239. Alexander VII.	1655.	12.	1.	15.
243. Alexander VIII.	1689.	1.	3.	26.
5. Anacletus.	103.	9.	3.	10.
41. Anastasius I.	398.	4.	1.	13.
52. Anastasius II.	496.	1.	11.	19.
123. Anastasius III.	911.	2.	2.	
168. Anastasius IV.	1153.	1.	4.	23.
12. Anicetus.	167.	8.		
20. Anterus.	237.		1.	

B

64. Benedictus I.	574.	4.	1.	18.
83. Benedictus II.	684.		10.	12.
106. Benedictus III.	855.	2.	6.	10.
119. Benedictus IV.	920.	3.		2.
134. Benedictus V.	964.			

136. Be-

ROM. PONTIFICUM

599

<i>Pontifex</i>	<i>creatus</i>	<i>an.</i>	<i>sedit</i> men.	<i>dies</i>
136. Benedictus VI.	972.		1.	
138. Benedictus VII.	975.	9.		
146. Benedictus VIII.	1012.	11.		
148. Benedictus IX.	1033.	12.		
<i>Benedictus X. Pseudopontifex.</i>				
194. Benedictus XI.	1303.		8.	17.
197. Benedictus XII.	1334.	7.	4.	6.
247. Benedictus XIII.	1724.	5.	8.	23.
249. Benedictus XIV.	1740.			
44. Bonifacius I.	418.	4.	9.	18.
57. Bonifacius II.	530.	1.		
68. Bonifacius III.	607.		8.	22.
69. Bonifacius IV.	608.	6.	8.	12.
71. Bonifacius V.	619.	5.		10.
114. Bonifacius VI.	896.			15.
<i>Bonifacius VII. Pseudopontifex.</i>				
193. Bonifacius VIII.	1294.	8.	9.	18.
203. Bonifacius IX.	1389.	14.	11.	

C

45. Cælestinus I.	423.	8.	5.	3.
165. Cælestinus II.	1143.		5.	13.
175. Cælestinus III.	1191.	6.	9.	9.
179. Cælestinus IV.	1241.			17.
192. Cælestinus V.	1294.		5.	8.
29. Cajus.	283.	12.	4.	5.
17. Callistus I.	221.	5.	1.	12.
162. Callistus II.	1119.	5.	10.	12.
211. Callistus III.	1455.	3.	3.	29.
121. Christophorus.	903.		6.	
4. Clemens I.	93.	9.	6.	6.
150. Clemens II.	1046.		9.	15.
174. Clemens III.	1187.	3.	3.	10.
183. Clemens IV.	1265.	3.	9.	
195. Clemens V.	1305.	8.	10.	15.
198. Clemens VI.	1342.	10.	7.	
221. Clemens VII.	1523.	10.	10.	7.

600 INDEX ALPHABETICUS.

	<i>Pontifex</i>	<i>creatus</i>	<i>sedit</i>		<i>dies</i>
			<i>an.</i>	<i>men.</i>	
233.	Clemens VIII.	1592.	13.	1.	3.
240.	Clemens IX.	1667.	2.	5.	19.
241.	Clemens X.	1670.	6.	2.	23.
245.	Clemens XI.	1700.	20.	3.	25.
248.	Clemens XII.	1130.	9.	6.	25.
3.	Cletus.	80.	12.	7.	2.
85.	Conon.	686.		11.	
90.	Constantinus.	708.	7.		15.
22.	Cornelius.	254.	2.		

D

39.	Damasus I.	367.	17.	2.	26.
151.	Damasus II.	1048.			23.
70.	Deusdedit.	615.	3.		20.
26.	Dionysius.	261.	11.	3.	14.
80.	Donus I.	676.	1.	5.	10.
137.	Donus II.	974.			

E

14.	Eleutherus.	179.	15.		23.
6.	Euaristus.	112.	9.	3.	
77.	Eugenius I.	654.	2.	8.	24.
101.	Eugenius II.	824.	3.		
167.	Eugenius III.	1145.	8.	4.	10.
209.	Eugenius IV.	1431.	16.		
32.	Eusebius.	309.	2.	7.	16.
28.	Eutychianus.	275.	8.	5.	3.

F

21.	Fabianus.	238.	15.		4.
27.	Felix I.	272.	2.	5.	
38.	Felix II.	355.	2.		
50.	Felix III.	483.	8.	11.	17.
56.	Felix IV.	526.	4.	2.	18.

113.

ROM. PONTIFICUM 607

<i>Pontifex</i>	<i>creatus</i>	<i>an.</i>	<i>sedit</i> <i>men.</i>	<i>dies</i>
113. Formosus.	891.	4.	6.	
G				
51. Gelafius I.	492.	4.	8.	20.
161. Gelafius II.	1118.	1.		4.
66. Gregorius I. <i>Magnus.</i>	590.	13.	6.	10.
91. Gregorius II.	715.	15.	8.	24.
92. Gregorius III.	731.	10.	8.	10.
103. Gregorius IV.	827.	16.		
141. Gregorius V.	996.	2.	8.	
149. Gregorius VI.	1044.	2.	8.	
157. Gregorius VII.	1073.	12.	1.	3.
173. Gregorius VIII.	1187.		1.	27.
178. Gregorius IX.	1227.	14.	5.	2.
184. Gregorius X.	1271.	3.	9.	15.
201. Gregorius XI.	1370.	7.	2.	27.
205. Gregorius XII.	1406.	2.	6.	3.
228. Gregorius XIII.	1572.	12.	10.	28.
231. Gregorius XIV.	1590.		10.	10.
236. Gregorius XV.	1621.	2.	15.	

H

97. Hadrianus I.	772.	23.	10.	17.
108. Hadrianus II.	867.	5.		
111. Hadrianus III.	884.	1.	4.	
169. Hadrianus IV.	1154.	4.	8.	29.
186. Hadrianus V.	1276.			37.
220. Hadrianus VI.	1522.	1.	8.	6.
48. Hilarus.	461.	5.	9.	29.
72. Honorius I.	625.	12.	11.	16.
163. Honorius II.	1124.	5.	1.	25.
177. Honorius III.	1216.	10.	8.	
190. Honorius IV.	1285.	2.		
54. Hormisda.	514.	9.	11.	
10. Hyginus.	154.	4.		

ædificia ad fontem Aquæ Virginis Romæ a Decefforibus inchoata perfecit. Carolum Borbonium Regem utriusque Siciliæ Veletris, quo in oppido belli causa diutius fuerat, anno 1744. Romam ex improvifo profectum, pedibus suis oscula figere cupientem paterna omnino benevolentia excepit, & quanta maxima potuit per id horarum, quibus in Urbe mansit, liberalitate prosequutus est. Advocatorum *Consistorialium* Collegium, summo Pontifice operante sacris, voluit sedem habere ante Cubicularios honorarios. (6) Approbavit novum ordinem Clericorum *Discalceatorum* Passionis Jesu Christi, quorum est institutum prædicare eundem *Jesum Christum, & hunc Crucifixum*, rationemque vitæ ejus, quoad fieri per humanam infirmitatem potest, imitari. Exactor gravissimus Ecclesiasticæ disciplinæ interdixit Clericis negotiationem quamlibet, etiam sub alieno *Laici* nomine. (7) *Extra casum necessitatis extreme* ademit Sacerdotibus facultatem excipiendi Confessionem complicitis in peccato turpi, atque inhonesto contra sextum Decalogi præceptum commissio. (8) Constituit quotiescunque in *Quadragesimæ*, aliisque anni *Temporibus & diebus*, quibus carnum, ovorum, lacticianorum esus est prohibitus, dispensari contigerit, ab omnibus unquam comestionem servandam, & licitas, atque interdicitas epulas minime esse apponendas. (9) Fratribus ex Capuccinorum familia commorantibus extra Coenobium permisit, ut commissa confiterentur Sacerdotibus extraneis, ubi nullum invenirent *Confessarium sui*

mam perrexit, ibique moratus est menses duos. Ejus opinio Pontifici probata præ cæteris. Patavium donis auctus, reversus, jussu ejusdem Pontificis anno 1748. typis Seminarii nostri Librum edidit, cui index est: *Memoria Istoriche della gran Cupola del Tempio Vaticano, e de' danni di essa, e de' ristoramenti loro.*

(6) Citato lib. 1. De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. cap. 28. num. 4. pag. 92.

(7) Constitut. 13. pag. 32. tom. 1. Bullarii.

(8) Constitut. 20. §. 4. pag. 52.

(9) Constitut. 27. §. 2. pag. 66. Constitutione autem 99. §. 4. pag. 357. respondet: *epulas licitas pro iis, quibus permiffum est carnes comedere esse carnes ipsas. Epulas interdicitas esse pisces, idcirco utrumque simul adhiberi non posse. Pisces tamen non esse interdicitas iis, quibus datur tantum facultas adhibendi ova, & lacticia.*

fui ordinis. (10) Eisdemque assignavit munus Concionatoris Apostolici, ac Theatinis locum dedit Consultoris in Congregatione Rituum sacrorum, (11) quem honoris gradum etiam Societati Jesu ob eximia ejus merita impertit. Decrevit, ut omnes sustinentes curam animarum Parochi, Vicarii, *Æconomi perpetui, vel ad tempus constituti etiam Regulares, quamvis congruis præfinitis redditibus destituantur, sacrificium Missæ pro populo celebrent & applicent in Dominicis, aliisque per annum diebus Festis de præcepto.* (12) Canonicis Ecclesiæ Cathedralis Patavinæ indulget singularia jura multa, atque ornamenta. (13) Magno item Præposito Ecclesiæ Metropolitanæ Melitensis & vestem Præsulis

P p . . . . .

(10) Constitut. 49. §. 2. pag. 145. tom. 1. Bullarii, & de Sacrificio Missæ sect. 2. num. 90. pag. 200.

(11) Constitut. 75. pag. 245. Constitut. 125. pag. 509.

(12) Constitut. 103. §. 4. 5. 6. 10. pag. 367.

(13) Id apparet ex Litteris ab ipsomet Pontifice Benedicto XIV. ad Episcopum nostrum Carolum Cardinalem Rezzonicum datis, in quibus leguntur hæc §. 2. pag. 311. tom. 1. Bullarii: *Motu proprio, nec ad ullius postulatam, & plenitudine Nostræ Potestatis, decernimus & constituimus, ut perpetuis futuris temporibus Dignitates & Canonici Patavina istius Ecclesiæ, Notarii sint Sedis Apostolicæ, gaudeantque cunctis honoribus, libertatibus, immunitatibus, exemptionibus, gratiis, favoribus, indultis, quibus potiuntur ejusdem Apostolicæ Sedis Notarii de numero Participantium, sine tamen istorum præjudicio. Rursus ut dum in Choro divinas celebrant laudes, utantur per hyemem Suparo, seu Roccheto, & Cappa magna, per æstatem eodem Suparo, & Superpelliceo, sicut Vaticanæ Basilicæ Canonicis est in more. Pileam istidem gerant ornatum purpureo corulo, honoraria scilicet rubri coloris fasciola. Insigni præterea Familiiæ suæ Protonotariorum Galorum imponant. Dum quoque Sacrosanctum Missæ Sacrificium peragunt, Canonem Missæ adhibeant, & Lychneulum. Hæc omnia tamen concedimus, & concessa esse volumus, salva tua, & Successorum tuorum in omnibus jurisdictione. Nec per eam intendimus ullam Dignitatum, Canonicatum, & Præbendarum Ecclesiæ Patavinæ aliorumque Beneficiorum Ecclesiasticorum, quæ per dictæ Ecclesiæ Canonicos, & inibi dignitates hujusmodi obtinentes pro tempore possideri, seu in quibus, vel ad quæ jus haberi contigerit, reservationem, sive affectionem Nostræ, ac Romanorum Pontificum Successorum Nostrorum, ac Sedi præfate collationi & dispensationi inducere.*

Cujus tam insignis beneficii monumentum est Lapis in ipso Oedeo Ecclesiæ Cathedralis his verbis

fulis tribuit, & potestatem conferendi Ordines Minores. Magno itidem Magistro Melitenfium Equitum Ensem misit & Galerum præmia fortium virorum & insignium propugnacione ac defensione Rei Christianæ. Idem Lusitanæ Sacerdotibus, quemadmodum & Sacerdotibus Hispaniarum permisit ter *Missæ* sacrificium facere die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum. (14) Beatificationes, & Canonizationes Sanctorum statuit peragendas esse in Æde Principis Apostolorum. (15) Alexandrum Saulium, (16) Hieronymum Æmilianum Patritium Venetum fundatorem Con-

B E N E D I C T O X I V .

P. O. M.

QUOD CANONICOS HUIUS ECCLESIE
AMPLISSIMIS HONORIBUS CUMULATOS
IN PROTONOTARIORUM APOSTOLIC. PARTICIP.

ALBUM RETULERIT

CAROLO CARDINALI REZZONICO
EPISC. PATAV.

QUOD REFERENDOS CURAVERIT
IIDEM CANONICI

EUCCHARISTICIS SACRIFICIIS AD PRÆSENTEM
PIACULARIBUS AD ÆTERNAM FELICITATEM
UTRIQUE IN PERPETUUM DECRETIS

P.

ANNO CID DCC XXXIV.

(14) Bona lib. 1. Rev. Liturgic. cap. 18. §. 7. *In Regno Valentie & in aliis quibusdam locis Hispania Sacerdotes bis vel ter celebrans in die Commemorationis omnium Defunctorum, sive ex privilegio, sive ex consuetudine, que fortassis ex ea processit, quod Alexander II. qui unam duntaxat in die Missam agi præcepit, morem celebrandi unam de die, alteram de Defunctis referre, & non abrogare. Certum nihilominus est, hunc morem jam pridem deservisse.* Vide Lambertinum, hunc videlicet ipsum Pontificem, de quo scribimus, in Commentario de Sacrificio Missæ fest. 2. num. 31. & 32. pag. 169. & annotat. 6. ad Alexandrum II. pag. 352.

(15) Constitut. 36. pag. 93. tom. 1. Bullarii & libro 1. De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. cap. 36. §. 2. num. 3. pag. 184.

(16) Constitut. 17. pag. 46. Fuit primum in Congregatione Regularium S. Pauli Barnabitarum nuncupatus, deinde Aleriz, tum Papæ Episcopus.

Congregationis Somaschæ, (17) & Josephum a Matre Dei Fundatorem Scholarum Piarum retulit in Beatos, in Sanctos vero Fidelem a Sigmaringa Protomartyrem S. Congregationis de propaganda Fide ex Ordine Capucinatorum, Camillum de Lellis institutorem Regularium ministrantium infirmis, Petrum Regalatum Ordinis Fratrum minorum de observantia, Josephum a Leonissa Capuccinum Confessorem, & Catharinam de Ricciis Monialem Ordinis S. Dominici. Ratum quoque jussit cultum publicum *ab immemorabili tempore* exhibitum B. Joannæ Valesiæ Francorum Reginae, & B. Nicolao Albergato S. R. E. Cardinali, Bononienfium Antistiti ex familia Carthusianorum. (18) Cardinales adhuc creavit septem supra triginta tantæ dignitati pares, inter hos Joannem Theodorum Bavarum, Caroli VII. Imperatoris fratrem, Ratisponensium, & Leodiensium Antistitem, & Principem Henricum Benedictum Stuartum, nimirum ex familia illa de Catholica Romana Fide optime merita. Idem non solum rebus gestis, sed etiam scriptis clarus, Voluminibus magnis quatuor totam *De Servorum Dei Beatificatione, & Beatorum Canonizatione* explicavit sententiam, quibus mirum quantum Ecclesiasticæ Historiæ, Critices, eruditionis, præter quæstiones Theologicas, Philosophicas, Physicas, Medicinales, & Legales, continetur. (19) Eruditione consimili, & critica scripsit

P p 2 De

(17) Vid. Bollandum die 8. Februarii pag. 217. tom. 2.

(18) Constitut. 38. pag. 186. & Constitut. 108. pag. 426. tom. 1. Bullarii.

(19) *Hoc opus elaboravit postquam ultra viginti annos in munere Promotoris Fidei versatus fuit, ut certam ac tutam methodum traderet dirigendi sedem causarum Beatificationis, & Canonizationis, quæ ob varias opiniones Scriptorum, qui in negotiis Congregationis Sacrorum Rituum non satis versati fuerant, aliquo modo involuta, ac perturbata videbatur, atque omnium oculis pateret, quam cause ac diligenter Apostolica Sedes in hujusmodi causarum examina se gereret.* Constitut. 141. §. 4. pag. 560. tom. 1. Bullarii.

Has paucas constitutiones commemorare placuit, ne ejus instituti, quod antea semper tenui, videar oblitus. Caterum qui singulas nosse cupit, adeat Bullarium ipsum, cujus Tomus alter, hæc me scribente, inibi est, ut e prælo exeat.

De Jesu Christi, Matrisque ejus Festis, & de Missæ sacrificio, de Sanctis item, qui divino Officio coluntur Bononiæ, quo etiam modo edidit Institutiones Ecclesiasticas, & nuper Tractatum de Synodo. (20) *Bullarii* quoque sui tomum primum emisit, & benevolus Patriæ, & illustrium Pontificum Innocentii III. Honorii III. Gregorii IX. ac Bonifacii VIII. cum Librum Sextum Decretalium, & Joannis XXII. cum Decretales Clementis V. ederent, exemplis adductus, *Doctoribus* (21) & *Scholaribus universis Bononiæ commorantibus* inscripsit. (22) Etiam Martyrologium Romanum auctius edendum curavit, de qua editione ponderosam scripsit epistolam ad Joannem V. Regem Lusitanorum, cujus impensis editio curata est. (23.) In maximis occupationibus nunquam intermittens studia pietatis, Episcopos sacro chrismate inungere consuevit, Ecclesias consecrare, Eucharistiam & venerari ipse publice, & alios ad ejusdem venerationem suomet exemplo excitare: idemque in maximis pietatis officiis non intermittens studia doctrinæ, singulis Lunæ diebus, conventum apud se celebrare virorum eruditorum, in quo tum de profana veterum Romanorum, tum de Catholica Ecclesiæ Historia, Conciliis, ac rebus Liturgicis disputationes alternantur. Plura, ac majora in dies destinat, quæ ut perficiat, Deus Optimus Maximus Christi-

(20) *Libros De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canonizatione: De Jesu Christi, Matrisque ejus Festis: De Missæ sacrificio: De Sanctis, qui divino Officio Bononiæ coluntur, edidit cum adhuc Ecclesiæ Bononiensi præesset, quos factus Pontifex additionibus locupletatos iterum emisit typis Seminarii Patavini. Institutiones Ecclesiasticæ, vulgo Notificazioni, quas adhuc Archiepiscopus Bononiensis ediderat, ipso Pontifice in latinam linguam translatae sunt, ac typis Romæ anno 1747. editæ. Latine etiam redditi libri De Jesu Christi, Matrisque ejus Festis, & de Sacrificio Missæ publicam lucem aspexerunt. Tractatum De Synodo protulit gerens Pontificatum.*

(21) *Inter hos Doctores ipse recensitus fuerat, cum adhuc in minoribus versaretur, ut est in ejus epistola inscripta memoratis Doctoribus.*

(22) *Vide paginam 406. 411. & 413.*

(23) *Est hic epistolæ titulus: Benedicti XIV. P. O. M. Litteræ Apostolicæ de nova Martyrologii Romani editione ad Joannem V. Portugalliæ & Algarbiorum Regem illustrem. Romæ 1748. in 4.*

Christianæ, & Litterariæ Reipublicæ votis annuens illi vitam longiorem. Hæc habui, quæ de tanto Pontifice scriberem. Verum scribenti mihi viventis adhuc Pontificis vitam, illud incommodum accidit, sed tamen pergratum, ac perjucundum, quod majus in dies fit meritorum incrementum, quæque hodie fortasse par meritis videbatur laus, nova jugiter crescente laudum fegete, intra paucos dies impar erit.

PONTIFICUM ROMANORUM

INDEX ALPHABETICUS.

A

	<i>Pontifex</i>	<i>creatus</i>	<i>sedit</i>		<i>dies</i>
			<i>an.</i>	<i>men.</i>	
79.	Adeodatus	672.	4.	2.	5.
59.	Agapetus I.	535.		10.	19.
132.	Agapetus II.	946.	10.	2.	
81.	Agatho.	678.	3.	6.	14.
7.	Alexander I.	121.	10.		
156.	Alexander II.	1061.	11.	6.	21.
170.	Alexander III.	1159.	21.	11.	23.
181.	Alexander IV.	1254.	6.	5.	13.
206.	Alexander V.	1409.		10.	8.
216.	Alexander VI.	1492.	11.		8.
239.	Alexander VII.	1655.	12.	1.	15.
243.	Alexander VIII.	1689.	1.	3.	26.
5.	Anacletus.	103.	9.	3.	10.
41.	Anastasius I.	398.	4.	1.	13.
52.	Anastasius II.	496.	1.	11.	19.
123.	Anastasius III.	911.	2.	2.	
168.	Anastasius IV.	1153.	1.	4.	23.
12.	Anicetus.	167.	8.		
20.	Anterus.	237.		1.	

B

64.	Benedictus I.	574.	4.	1.	18.
83.	Benedictus II.	684.		10.	12.
106.	Benedictus III.	855.	2.	6.	10.
119.	Benedictus IV.	900.	3.		2.
134.	Benedictus V.	964.			

136. Be-

ROM. PONTIFICUM

<i>Pontifex</i>	<i>creatus</i>	<i>an.</i>	<i>sedit</i> men.	<i>dies</i>
136. Benedictus VI.	972.		1.	
138. Benedictus VII.	975.	9.		
146. Benedictus VIII.	1012.	11.		
148. Benedictus IX.	1033.	12.		
<i>Benedictus X. Pseudopontifex.</i>				
194. Benedictus XI.	1303.		8.	17.
197. Benedictus XII.	1334.	7.	4.	6.
247. Benedictus XIII.	1724.	5.	8.	23.
249. Benedictus XIV.	1740.			
44. Bonifacius I.	418.	4.	9.	18.
57. Bonifacius II.	530.	1.		
68. Bonifacius III.	607.		8.	22.
69. Bonifacius IV.	608.	6.	8.	12.
71. Bonifacius V.	619.	5.		10.
114. Bonifacius VI.	896.			15.
<i>Bonifacius VII. Pseudopontifex.</i>				
193. Bonifacius VIII.	1294.	8.	9.	18.
203. Bonifacius IX.	1389.	14.	11.	

C

45. Cælestinus I.	423.	8.	5.	3.
165. Cælestinus II.	1143.		5.	13.
175. Cælestinus III.	1191.	6.	9.	9.
179. Cælestinus IV.	1241.			17.
192. Cælestinus V.	1294.		5.	8.
29. Cajus.	283.	12.	4.	5.
17. Callistus I.	221.	5.	1.	12.
162. Callistus II.	1119.	5.	10.	12.
211. Callistus III.	1455.	3.	3.	29.
121. Christophorus.	903.		6.	
4. Clemens I.	93.	9.	6.	6.
150. Clemens II.	1046.		9.	15.
174. Clemens III.	1187.	3.	3.	10.
183. Clemens IV.	1265.	3.	9.	
195. Clemens V.	1305.	8.	10.	15.
198. Clemens VI.	1342.	10.	7.	
221. Clemens VII.	1523.	10.	10.	7.

600 INDEX ALPHABETICUS.

	<i>Pontifex</i>	<i>creatus</i>	<i>sedit</i>		<i>dies</i>
			<i>an.</i>	<i>men.</i>	
233.	Clemens VIII.	1592.	13.	1.	3.
240.	Clemens IX.	1667.	2.	5.	19.
241.	Clemens X.	1670.	6.	2.	23.
245.	Clemens XI.	1700.	20.	3.	25.
248.	Clemens XII.	1130.	9.	6.	25.
3.	Cletus.	80.	12.	7.	2.
85.	Conon.	686.		11.	
90.	Constantinus.	708.	7.		15.
22.	Cornelius.	254.	2.		

D

39.	Damasus I.	367.	17.	2.	26.
151.	Damasus II.	1048.			23.
70.	Deusdedit.	615.	3.		20.
26.	Dionysius.	261.	11.	3.	14.
80.	Donus I.	676.	1.	5.	10.
137.	Donus II.	974.			

E

14.	Eleutherus.	179.	15.		23.
6.	Euaristus.	112.	9.	3.	
77.	Eugenius I.	654.	2.	8.	24.
101.	Eugenius II.	824.	3.		
167.	Eugenius III.	1145.	8.	4.	10.
209.	Eugenius IV.	1431.	16.		
32.	Eusebius.	309.	2.	7.	16.
28.	Eurychianus.	275.	8.	5.	3.

F

21.	Fabianus.	238.	15.		4.
27.	Felix I.	272.	2.	5.	
38.	Felix II.	355.	2.		
50.	Felix III.	483.	8.	11.	17.
56.	Felix IV.	526.	4.	2.	18.

ROM. PONTIFICUM 607

Pontifex	creatus	an.	men.	dies
113. Formosus.	891.	4.	6.	
G				
51. Gelafius I.	492.	4.	8.	20.
161. Gelafius II.	1118.	1.		4.
66. Gregorius I. <i>Magnus.</i>	590.	13.	6.	10.
91. Gregorius II.	715.	15.	8.	24.
92. Gregorius III.	731.	10.	8.	10.
103. Gregorius IV.	827.	16.		
141. Gregorius V.	996.	2.	8.	
149. Gregorius VI.	1044.	2.	8.	
157. Gregorius VII.	1073.	12.	1.	3.
173. Gregorius VIII.	1187.		1.	27.
178. Gregorius IX.	1227.	14.	5.	2.
184. Gregorius X.	1271.	3.	9.	15.
201. Gregorius XI.	1370.	7.	2.	27.
205. Gregorius XII.	1406.	2.	6.	3.
228. Gregorius XIII.	1572.	12.	10.	28.
231. Gregorius XIV.	1590.		10.	10.
236. Gregorius XV.	1621.	2.	15.	

H

97. Hadrianus I.	772.	23.	10.	17.
108. Hadrianus II.	867.	5.		
111. Hadrianus III.	884.	1.	4.	
169. Hadrianus IV.	1154.	4.	8.	29.
186. Hadrianus V.	1276.			37.
220. Hadrianus VI.	1522.	1.	8.	6.
48. Hilarus.	461.	5.	9.	29.
72. Honorius I.	625.	12.	11.	16.
163. Honorius II.	1124.	5.	1.	25.
177. Honorius III.	1216.	10.	8.	
190. Honorius IV.	1285.	2.		
54. Hormisda.	514.	9.	11.	
10. Hyginus.	154.	4.		

602 INDEX ALPHABETICUS.

	<i>Pontifex</i>	<i>creatus</i>	an.	<i>sedit</i> men.	dies
42.	Innocentius I.	402.	15.	2.	10.
164.	Innocentius II.	1130.	13.	7.	9.
176.	Innocentius III.	1198.	18.	6.	9.
180.	Innocentius IV.	1243.	11.	5.	14.
185.	Innocentius V.	1276.		5.	
199.	Innocentius VI.	1352.	9.	8.	26.
204.	Innocentius VII.	1404.	2.		21.
215.	Innocentius VIII.	1484.	7.	10.	27.
232.	Innocentius IX.	1591.		2.	
238.	Innocentius X.	1644.	10.	3.	23.
242.	Innocentius XI.	1676.	12.	10.	22.
244.	Innocentius XII.	1691.	9.	2.	15.
246.	Innocentius XIII.	1721.	2.	9.	29.
55.	Joannes I.	523.	2.	9.	14.
58.	Joannes II.	531.	2.	4.	26.
63.	Joannes III.	560.	12.	11.	26.
74.	Joannes IV.	640.	1.	9.	28.
84.	Joannes V.	685.	1.		9.
87.	Joannes VI.	701.	3.	2.	12.
88.	Joannes VII.	705.	2.	7.	17.
109.	Joannes VIII.	872.	10.		
118.	Joannes IX.	898.	2.		15.
125.	Joannes X.	914.	5.		
128.	Joannes XI.	931.	4.		10.
133.	Joannes XII.	956.	7.	9.	
135.	Joannes XIII.	965.	6.	11.	5.
139.	Joannes XIV.	984.	11.		
140.	Joannes XV.	985.	10.		
	<i>Joannes XVI. Pseudopontifex.</i>				
143.	Joannes XVII.	1003.		5.	25.
144.	Joannes XVIII.	1003.	5.	5.	
147.	Joannes XIX.	1024.	9.		
187.	Joannes XX. <i>dictus</i>	1276.		8.	
	<i>XXI.</i>				
196.	Joannes XXII.	1316.	18.	4.	
207.	Joannes XXIII.	1410.	5.		13.
36.	Julius I.	336.	15.	5.	17.
218.	Julius II.	1503.	9.	3.	21.

ROM. PONTIFICUM

603

<i>Pontifex</i>	<i>creatus</i>	<i>an.</i>	<i>sedit</i> men.	<i>dies</i>
223. Julius III.	1550.	5.	1.	16.

L

124. Landus.	913.		6.	10.
47. Leo I. <i>Magnus</i>	440.	20.		28.
82. Leo II.	682.		10.	17.
98. Leo III.	795.	20.	5.	16.
105. Leo IV.	847.	8.	3.	6.
120. Leo V.	903.		1.	26.
126. Leo VI.	928.		7.	5.
129. Leo VII.	936.	3	6.	10.

Leo VIII. Pseudopontifex.

152. Leo IX.	1049.	5.	2.	7.
219. Leo X.	1513.	8.	8.	20.
234. Leo XI.	1605.			26.
37. Liberius.	352.	15.	4.	1.
2. Linus.	69.	11.	2.	23.
23. Lucius I.	255.	1.	4.	12.
166. Lucius II.	1144.		11.	14.
171. Lucius III.	1181.	4.	2.	18.

M

30. Marcellinus.	296.	7.	11.	23.
31. Marcellus I.	304.	4.	1.	25.
224. Marcellus II.	1555.			22.
35. Marcus.	336.		8.	18.
110. Marinus I. <i>seu</i> <i>Martinus</i> II.	882.	1.	5.	
131. Marinus II. <i>seu</i> <i>Martinus</i> III.	942.	3.	6.	
76. Martinus I.	649.	6.	2.	12.
189. Martinus IV.	1281.	4.	7.	7.
208. Martinus V.	1417.	13.	3.	10.
33. Melchiades.	311.	2.	2.	7.

604 INDEX ALPHABETICUS.

	<i>Pontifex</i>	<i>creatus</i>	<i>sedit</i>	
			an.	men.
				dies
N				
107.	Nicolaus I. <i>Magnus</i> .	858.	9.	6.
155.	Nicolaus II.	1058.	2.	6.
188.	Nicolaus III.	1277.	2.	8.
191.	Nicolaus IV.	1288.	4.	1.
210.	Nicolaus V.	1447.	8.	

P				
100.	Paschalis I.	817.	7.	
160.	Paschalis II.	1099.	18.	5.
95.	Paulus I.	757.	1.	1.
213.	Paulus II.	1464.	6.	10.
222.	Paulus III.	1534.	15.	
225.	Paulus IV.	1555.	4.	2.
235.	Paulus V.	1605.	15.	8.
62.	Pelagius I.	555.	4.	10.
65.	Pelagius II.	578.	11.	2.
1.	PETRUS.	45.	25.	
11.	Pius I.	158.	9.	5.
212.	Pius II.	1458.	6.	
217.	Pius III.	1503.		
226.	Pius IV.	1559.	5.	11.
227.	Pius V.	1566.	6.	3.
19.	Pontianus.	233.	4.	4.

R				
116.	Romanus.	897.		3.

S				
67.	Sabinianus.	604.	1.	5.
86.	Sergius I.	687.	13.	8.
104.	Sergius II.	844.	3.	
122.	Sergius III.	904.	7.	3.

ROM. PONTIFICUM. 605

<i>Pontifex</i>	<i>creatus</i>	<i>an.</i>	<i>sedit men.</i>	<i>dies</i>
145. Sergius IV.	1009.	2.		
73. Severinus .	640.		2.	4.
60. Silverius .	536.	4.		
34. Silvester I.	314.	21.	11.	
142. Silvester II.	999.	4.	1.	9.
49. Simplicius .	467.	15.	5.	8.
40. Siricius .	385.	13.	1.	10.
89. Sifinnius .	708.			20.
8. Sixtus I. .	132.	10.		.
25. Sixtus II.	260.		11.	12.
46. Sixtus III.	432.	7.	11.	2.
214. Sixtus IV.	1471.	13.		5.
229. Sixtus V.	1585.	5.	4.	3.
13. Soter .	175.	3.	11.	18.
24. Stephanus I.	257.	3.	3.	22.
94. Stephanus II.	752.	5.		29.
96. Stephanus III.	768.	3.	5.	27.
99. Stephanus IV.	816.		7.	
112. Stephanus V.	885.	6.		
115. Stephanus VI.	896.	1.	1.	
127. Stephanus VII.	929.	2.	1.	12.
130. Stephanus VIII.	939.	3.	4.	15.
154. Stephanus IX.	1057.		7.	27.
53. Symmachus .	498.	15.	7.	27.

T

9. Telephorus .	142.	11.	8.	18.
75. Theodorus I.	642.	6.	5.	18.
117. Theodorus II.	898.			20.

V

102. Valentinus .	827.			40.
15. Victor I.	194.	9.	1.	28.
153. Victor II.	1055.	2.	3.	15.
158. Victor III.	1086.	1.	3.	23.
61. Vigilus .	540.	16.		

78. Vi-

606 INDEX ALPHABETICUS.

<i>Pontifex</i>	<i>creatus</i>	<i>an.</i>	<i>sedit men.</i>	<i>dies</i>
78. Vitalianus.	657.	14.	6.	17.
18. Urbanus I.	226.	6.	7.	4
159. Urbanus II.	1088.	11.	4.	18.
172. Urbanus III.	1185.	1.	10.	25.
182. Urbanus IV.	1261.	3.	1.	4
200. Urbanus V.	1362.	8.	1.	22.
202. Urbanus VI.	1378.	11.	6.	6.
230. Urbanus VII.	1590.			13.
237. Urbanus VIII.	1623.	21.		

Z

93. Zacharias.	741.	10.	3.	14
16. Zephyrinus.	203.	18.		18.
43. Zosimus.	417.	1.	4.	7.

PONTIFICUM ROMANORUM INDEX CHRONOLOGICUS.

<i>Pontifex</i>	<i>creatus</i>	<i>an.</i>	<i>sedit men.</i>	<i>dies</i>
1. S. PETRUS.	45.	25.		
2. S. Linus.	69.	11.	2.	23.
3. S. Cletus.	80.	12.	7.	2.
4. S. Clemens I.	93.	9.	6.	6.

SÆCULUM II.

5. S. Anacletus.	103.	9.	3.	10.
6. S. Euaristus.	112.	9.	3.	
7. S. Alexander I.	121.	10.		
8. S. Sixtus I.	132.	10.		
9. S. Telephorus.	142.	11.	8.	18.
10. S. Hyginus.	154.	4.		
11. S. Pius I.	158.	9.	5.	27.
12. S. Anicetus.	167.	8.		
13. S. Soter.	175.	3.	11.	18.
14. S. Eleutherus.	179.	15.		23.
15. S. Victor I.	194.	9.	1.	28.

SÆCULUM III.

16. S. Zephyrinus.	203.	18.		18.
17. S. Callistus I.	221.	5.	1.	22.
18. S. Urbanus I.	226.	6.	7.	4.
19. S. Pontianus.	233.	4.	4.	25.

Cyriacus Pontiani successor commentitius.

20. S. Anterus.	237.		1.	
21. S. Fabianus.	238.	15.		4.

Sedes vacat menses amplius sexdecim.

22. S.

	<i>Pontifex</i>	<i>creatus</i>	<i>sedit</i>		
			an.	men.	dies
22. S. Cornelius.		254.	2.		
	<i>Primus Pseudopontifex</i>				
	<i>Novatianus hereticus.</i>				
23. S. Lucius I.		255.	1.	4.	12.
24. S. Stephanus I.		257.	3.	3.	22.
25. S. Sixtus II.		260.		11.	12.
26. S. Dionysius.		261.	11.	3.	14.
27. S. Felix I.		272.	2.	5.	
28. S. Eutychianus.		275.	8.	5.	3.
29. S. Cajus.		283.	12.	4.	5.
30. S. Marcellinus.		296.	7.	11.	23.

SÆCULUM IV.

31. S. Marcellus I.		304.	4.	1.	25.
32. S. Eusebius.		309.	2.	7.	16.
33. S. Melchised.		311.	2.	2.	7.
34. S. Silvester I.		314.	21.	11.	
35. S. Marcus.		336.		8.	18.
36. S. Julius I.		336.	15.	5.	17.
37. Liberius.		352.	15.	4.	1.
38. S. Felix II. <i>a quibusdam dictus.</i>		355.	2.		
39. S. Damasus I.		367.	17.	2.	26.
	<i>Secundus Pseudopontifex</i>				
	<i>Ursinus seu Ursicinus Diaconus.</i>				
40. Siricius.		385.	13.	1.	10.
41. S. Anastasius I.		398.	4.	1.	13.

SÆCULUM V.

42. Innocentius I.		402.	15.	2.	10.
43. S. Zosimus.		417.	1.	4.	7.
44. S. Bonifacius I.		418.	4.	9.	18.
	<i>Tertius Pseudopontifex</i>				
	<i>Eulalius Archidiaconus.</i>				
45. S. Cælestinus I.		423.	8.	5.	3.
46. S. Sixtus III.		432.	7.	11.	2.
47. S. Leo I. <i>Magnus.</i>		440.	20.		28.
48. S. Hilarus.		461.	5.	9.	29.
49. S. Simplicius.		467.	15.	5.	8.

INDEX CHRONOLOG. 609

<i>Pontifex</i>	<i>creatus</i>	<i>sedit</i>		
		an.	men.	dies
50. S. Felix III.	483.	8.	II.	17.
51. S. Gelafius I.	492.	4.	8.	20.
52. S. Anastafius II.	496.	I.	II.	19.
53. S. Symmachus.	498.	15.	7.	17.

Quartus Pseudopontifex Laurentius Archiepiscopus.

SÆCULUM VI.

54. S. Hormisda.	514.	9.	II.	
55. S. Joannes I.	523.	2.	9.	14.
56. S. Felix IV.	526.	4.	2.	18.
57. S. Bonifacius II.	530.	I.		

Quintus Pseudopontifex Dioscorus.

58. Joannes II.	531.	2.	4.	26.
59. S. Agapetus I.	535.		10.	19.
60. S. Silverius.	536.	4.		
61. Vigilius.	540.	16.		
62. S. Pelagius I.	555.	4.	10.	18.
63. Joannes III.	560.	12.	II.	26.
64. S. Benedictus I.	574.	4.	I.	18.
65. Pelagius II.	578.	II.	2.	10.
66. S. Gregorius I. <i>Magnus.</i>	590.	13.	6.	10.

SÆCULUM VII.

67. Sabinianus.	604.	I.	2.	9.
68. Bonifacius III.	607.		8.	22.
69. S. Bonifacius IV.	608.	6.	8.	12.
70. S. Deusdedit.	615.	3.		20.
71. Bonifacius V.	619.	5.		10.
72. Honorius I.	625.	12.	II.	16.

Sedes vacat per annum & menses amplius septem.

73. Severinus.	640.		2.	4.
74. Joannes IV.	640.	I.	9.	18.
75. Theodorus I.	642.	6.	5.	18.
76. S. Martinus I.	649.	6.	2.	12.
77. S. Eugenius I.	654.	2.	8.	24.
78. S. Vitalianus.	657.	14.	6.	17.

Q 9

79.

	Pontifex	creatus	sedit		dies
			an.	men.	
79.	Adodatus .	672.	4.	2.	5.
80.	Donus I.	676.	1.	5.	10.
81.	S. Agatho .	678.	3.	6.	14.
82.	S. Leo II.	682.		10.	17.
83.	S. Benedictus II.	684.		10.	12.
84.	Joannes V.	685.	1.		9.
85.	Conon.	686.		11.	
<i>Schisma electis Petro ac Theodoro .</i>					
86.	S. Sergius I.	687.	13.	8.	23.
<i>Schisma electis Theodoro & Paschale .</i>					

SÆCULUM VIII.

87.	Joannes VI.	701.	3.	2.	12.
88.	Joannes VII.	705.	2.	7.	17.
89.	Sifinnius.	708.			20.
90.	Constantinus.	708.	7.		15.
91.	S. Gregorius II.	715.	15.	8.	24.
92.	S. Gregorius III.	731.	10.	8.	10.
93.	S. Zacharias .	741.	10.	3.	14.
94.	Stephanus II.	752.	5.		29.
95.	S. Paulus I.	757.	1.	1.	

Sedes vacat plus annum .

Constantinus & Philippus Pseudopontifices .

96.	Stephanus III.	768.	3.	5.	27.
97.	Hadrianus I.	772.	23.	10.	17.
98.	Leo III.	795.	20.	5.	16.

SÆCULUM IX.

99.	Stephanus IV.	816.		7.	
100.	Paschalis I.	817.	7.		17.
101.	Eugenius II.	824.	3.		
<i>Zinzinus Pseudopontifex .</i>					
102.	Valentinus.	827.			40.
103.	Gregorius IV.	827.	16.		
104.	Sergius II.	844.	3.		
105.	S. Leo IV.	847.	8.	3.	6.

Huic

INDEX CHRONOLOG. 611

Pontifex	creatus	an.	sedit men.	dies
<i>Huic quidam temere sufficiunt Joannam Papissam.</i>				
106. Benedictus III.	855.	2.	6.	10.
<i>Anastasius Pseudopontifex.</i>				
107. S. Nicolaus I. Magnus.	858.	9.	6.	20.
108. Hadrianus II.	867.	5.		
109. Joannes VIII.	872.	10.		
110. Marinus I. seu <i>Martinus II.</i>	882.	1.	5.	
111. Hadrianus III.	884.	1.	4.	
112. Stephanus V.	885.	6.		
113. Formosus.	891.	4.	6.	
114. Bonifacius VI.	896.			15.
115. Stephanus VI.	896.	1.	1.	
116. Romanus.	897.		3.	22.
117. Theodorus II.	898.			20.
118. Joannes IX.	898.	2.		15.
<i>Sergius Pseudopontifex.</i>				
119. Benedictus IV.	900.	3.		2.

SÆCULUM X.

120. Leo V.	903.		1.	26.
121. Christophorus.	903.		6.	
122. Sergius III.	904.	7.	3.	
123. Anastasius III.	911.	2.	2.	
124. Landus.	913.		6.	10.
125. Joannes X.	914.	5.		
126. Leo VI.	928.		7.	5.
127. Stephanus VII.	929.	2.	1.	12.
128. Joannes XI.	931.	4.		10.
129. Leo VII.	936.	3.	6.	10.
130. Stephanus VIII.	939.	3.	4.	15.
131. Marinus II. seu <i>Martinus III.</i>	942.	3.	6.	
132. Agapetus II.	946.	10.	2.	
133. Joannes XII.	956.	7.	9.	
<i>Leo VIII. Pseudopontifex.</i>				
134. Benedictus V.	964.			

	<i>Pontifex</i>	<i>creatus</i>	<i>an.</i>	<i>sedit</i>	<i>dies</i>
135.	Joannes XIII.	965.	6.	11.	5.
136.	Benedictus VI.	972.		1.	
137.	Donus II.	974.			
138.	Benedictus VII.	975.	9.		
139.	Joannes XIV.	984.	11.		
	<i>Bonifacius VII. Pseudopontifex.</i>				
	<i>Joannes filius Roberti electus.</i>				
140.	Joannes XV.	985.	10.		
141.	Gregorius V.	996.	2.	8.	
	<i>Joannes XVI. Pseudopontifex.</i>				
142.	Silvester II.	999.	4.	1.	9.

SÆCULUM XI.

143.	Joannes XVII.	1003.		5.	25.
144.	Joannes XVIII.	1003.	5.	5.	
145.	Sergius IV.	1009.	2.		
146.	Benedictus VIII.	1012.	11.		
	<i>Gregorius Pseudopontifex.</i>				
147.	Joannes XIX.	1024.	9.		
148.	Benedictus IX.	1033.	12.		
	<i>Silvester III. Pseudopontifex.</i>				
149.	Gregorius VI.	1044.	2.	8.	
150.	Clemens II.	1046.		9.	15.
151.	Damasus II.	1048.			23.
152.	S. Leo. IX.	1049.	5.	2.	7.
153.	Victor II.	1055.	2.	3.	15.
154.	Stephanus IX.	1057.		7.	27.
	<i>Benedictus X. Pseudopontifex.</i>				
155.	Nicolaus II.	1058.	2.	6.	25.
156.	Alexander II.	1061.	11.	6.	21.
	<i>Honorius II. Pseudopontifex.</i>				
157.	S. Gregorius VII.	1073.	12.	1.	3.
	<i>Clemens III. Pseudopontifex.</i>				
158.	Victor III.	1086.	1.	3.	23.
159.	Urbanus II.	1088.	11.	4.	18.
160.	Paschalis II.	1099.	18.	5.	7.

Cle-

*Clementi III. Pseudopontifici suspecti
Pseudopontifices tres.*

SÆCULUM XII.

161. Gelasius II.	1118.	1.		4.
<i>Gregorius VIII. Pseudopontifex.</i>				
162. Callistus II.	1118.	5.	10.	12.
163. Honorius II.	1124.	5.	1.	25.
164. Innocentius II.	1130.	13.	7.	9.
<i>Anacletus II. & Victor IV. Pseudopontifices.</i>				
165. Cælestinus II.	1143.		5.	13.
166. Lucius II.	1144.		11.	14.
167. Eugenius III.	1145.	8.	4.	10.
168. Anastasius IV.	1153.	1.	4.	23.
169. Hadrianus IV.	1154.	4.	8.	29.
170. Alexander III.	1159.	21.	11.	23.
<i>Victor V. Paschalis III. Calistus III. Innocentius III. Pseudopontifices.</i>				
171. Lucius III.	1181.	4.	2.	18.
172. Urbanus III.	1185.	1.	10.	25.
173. Gregorius VIII.	1187.		1.	27.
174. Clemens III.	1187.	3.	3.	10.
175. Cælestinus III.	1191.	6.	9.	9.
176. Innocentius III.	1198.	18.	6.	9.

SÆCULUM XIII.

177. Honorius III.	1216.	10.	8.	
178. Gregorius IX.	1227.	14.	5.	2.
179. Cælestinus IV.	1241.			17.
<i>Sedes vacat menses ferme viginti.</i>				
180. Innocentius IV.	1243.	11.	5.	14.
181. Alexander IV.	1254.	6.	5.	13.
182. Urbanus IV.	1261.	3.	1.	4.
183. Clemens IV.	1265.	3.	9.	
<i>Sedes vacat annos fere tres.</i>				
184. Gregorius X.	1271.	3.	9.	15.
185. Innocentius V.	1276.		5.	
186. Hadrianus V.	1276.			37.

	<i>Pontifex</i>	<i>creatus</i>	<i>an.</i>	<i>sedit</i> <i>men.</i>	<i>dies</i>
187.	Joannes XX. <i>dictus</i> XXI.	1276.		8.	
188.	Nicolaus III.	1277.	2.	8.	29.
189.	Martinus IV.	1281.	4.	7.	7.
190.	Honorius IV.	1285.	2.		
<i>Sedes vacat menses amplius decem.</i>					
191.	Nicolaus IV.	1288.	4.	1.	14.
<i>Sedes vacat annos duos, ac menses tres.</i>					
192.	Cælestinus V.	1294.		5.	8.
193.	Bonifacius VIII.	1294.	8.	9.	18.

SÆCULUM XIV.

194.	B. Benedictus XI.	1303.		8.	17.
<i>Sedes vacat menses undecim.</i>					
195.	Clemens V.	1305.	8.	10.	15.
<i>Sedes vacat annos amplius duos:</i>					
196.	Joannes XXII.	1316.	18.	4.	
<i>Nicolaus V. Pseudopontifex.</i>					
197.	Benedictus XII.	1334.	7.	4.	6.
198.	Clemens VI.	1342.	10.	7.	
199.	Innocentius VI.	1352.	9.	8.	26.
200.	Urbanus V.	1362.	8.	1.	22.
201.	Gregorius XI.	1370.	7.	2.	27.
202.	Urbanus VI.	1378.	11.	6.	6.
<i>Schisma magnum Clemens VII. Pseudopontifex.</i>					
203.	Bonifacius IX.	1389.	14.	11.	
<i>Benedictus XIII. Pseudopontifex.</i>					

SÆCULUM XV.

204.	Innocentius VII.	1404.	2.		21.
205.	Gregorius XII.	1406.	2.	6.	3.
206.	Alexander V.	1409.		10.	8.
207.	Joannes XXIII.	1410.	5.		13.
<i>Sedes vacat plus annis duobus.</i>					
208.	Martinus V.	1417.	13.	3.	10.
<i>Clemens VIII. Pseudopontifex.</i>					

INDEX CHRONOLOG. 615

<i>Pontifex</i>	<i>creatus</i>	<i>an.</i>	<i>sedit</i> men.	<i>dies</i>
209. Eugenius IV.	1431.	16.		
<i>Felix V. Pseudopontifex.</i>				
210. Nicolaus V.	1447.	8.		19.
211. Callistus III.	1455.	3.	3.	29.
212. Pius II.	1458.	6.		
213. Paulus II.	1464.	6.	10.	26.
214. Sixtus IV.	1471.	13.		5.
215. Innocentius VIII.	1484.	7.	10.	27.
216. Alexander VI.	1492.	11.		8.

SÆCULUM XVI.

217. Pius III.	1503.			26.
218. Julius II.	1503.	9.	3.	21.
219. Leo X.	1513.	8.	8.	20.
220. Hadrianus VI.	1522.	1.	8.	6.
221. Clemens VII.	1523.	10.	10.	7.
222. Paulus III.	1534.	15.		18.
223. Julius III.	1550.	5.	1.	16.
224. Marcellus II.	1555.			22.
225. Paulus IV.	1555.	4.	2.	27.
226. Pius IV.	1559.	5.	11.	5.
227. S. Pius V.	1566.	6.	3.	24.
228. Gregorius XIII.	1572.	12.	10.	28.
229. Sixtus V.	1585.	5.	4.	3.
230. Urbanus VII.	1590.			13.
231. Gregorius XIV.	1590.		10.	10.
232. Innocentius IX.	1591.		2.	
233. Clemens VIII.	1592.	13.	1.	3.

SÆCULUM XVII.

234. Leo XI.	1605.			26.
235. Paulus V.	1605.	15.	8.	12.
236. Gregorius XV.	1621.	2.	5.	
237. Urbanus VIII.	1623.	21.		
238. Innocentius X.	1644.	10.	3.	23.
239. Alexander VII.	1655.	12.	1.	15.

616 ROM. PONT. INDEX CHRONOLOG.

	<i>Pontifex</i>	<i>creatus</i>	<i>sedit</i>		<i>dies</i>
			<i>an.</i>	<i>men.</i>	
240.	Clemens IX.	1667.	2.	5.	19.
241.	Clemens X.	1670.	6.	2.	23.
242.	Innocentius XI.	1676.	12.	10.	22.
243.	Alexander VIII.	1689.	1.	3.	26.
<i>Sedes vacat menses quinque, dies duodecim.</i>					
244.	Innocentius XII.	1691.	9.	2.	15.
245.	Clemens XI.	1700.	20.	3.	25.

SÆCULUM XVIII.

246.	Innocentius XIII.	1721.	2.	9.	29.
247.	Benedictus XIII.	1724.	5.	8.	23.
248.	Clemens XII.	1730.	9.	6.	23.
<i>Sedes vacat menses sex, dies decem.</i>					
249.	Benedictus XIV.	1740.			

PONTIFICUM

VARIA GENERA.

Pontifices, qui in Martyrologio Romano referuntur.

Agapetus II. die 20. Septembr.
 Agatho 10. Januar.
 Alexander I. 3. Maji.
 Anacletus 13. Jul.
 Anastasius I. 27. April.
 Anicetus 17. April.
 Anterus 3. Januar.
 Benedictus I. 7. Maji.
 Bonifacius I. 25. Octobr.
 Bonifacius IV. 25. Maji.
 Cælestinus I. 6. April.
 Cælestinus V. 19. Maji.
 Cajus 22. April.
 Callistus I. 14. Octobr.
 Clemens I. 23. Novembr.
 Cletus 26. April.
 Cornelius 14. Septembr.
 Damasus I. 21. Decembr.
 Deufdedit 8. Novembr.
 Dionysius 26. Decembr.
 Eleutherus 26. Maji.
 Euaristus 26. Octobr.
 Eugenius I. 2. Jun.
 Eusebius 26. Septembr.
 Euthychianus 8. Decembr.
 Fabianus 20. Januar.
 Felix I. 30. Maji.
 Felix II. 29. Jul.
 Felix III. 25. Febr.
 Felix IV. 30. Januar.
 Gelasius I. 21. Novembr.

Gregorius I. 12. Martii.
 Gregorius II. 13. Februar.
 Gregorius III. 28. Novemb.
 Gregorius VII. 25. Maji.
 Hilarus 10. Septembr.
 Hormisdas 6. Augusti.
 Hyginus 11. Januar.
 Innocentius I. 28. Jul.
 Joannes I. 27. Maji.
 Julius I. 12. April.
 Leo I. 11. April.
 Leo II. 28. Jun.
 Leo III. 12. Jun.
 Leo IV. 17. Jul.
 Leo IX. 19. April.
 Linus 23. Septembr.
 Lucius I. 14. Mart.
 Marcellinus 26. April.
 Marcellus I. 16. Januar.
 Marcus 7. Octobr.
 Martinus I. 12. Novembr.
 Melechiades 10. Decembr.
 Nicolaus I. 13. Novembr.
 Paschalis I. 14. Maji.
 Paulus I. 28. Jun.
 PETRUS Apostol. 29. Jun.
 Pius I. 11. Jul.
 Pius V. 5. Maji.
 Pontianus 19. Novembr.
 Sergius I. 9. Septembr.
 Silverius 20. Jun.
 Silvester I. 31. Decembr.

Sim-

Simplicius 2. Mart.	Telephorus 5. Januar.
Sixtus I. 6. April.	Victor I. 28. Jul.
Sixtus II. 6. August.	Vitalianus 27. Januar.
Sixtus III. 28. Mart.	Urbanus I. 25. Maji.
Soter 22. April.	Zacharias 15. Mart.
Stephanus I. 2. August.	Zephyrinus 26. August.
Symmacchus 19. Jul.	Zosimus 26. Decembr.

Pontifices, qui Viros justos retulerunt in Sanctos.

- Alexander III. *Edwardum* Regem Anglorum. Constitut. 1. pag. 67. tom. 1. Bullarii.
- *Bernardum* Claravallensem Abbatem. Constitut. 2. ibidem.
- *Thomam* Cantuariensem Archiepiscopum. Constitut. 4. pag. 68.
- *Theobaldum* Eremitam. Constitut. 19. in Fontanini Codice Canonizationum.
- Alexander IV. *Claram* Ordinis Minorum. Constitut. 3. pag. 133. tom. 1. Bullarii.
- Alexander VII. *Thomam* a Villanova Archiepiscopum Valentium, Augustinianum. Constitut. 58. pag. 278. tom. 5. Bullarii.
- *Franciscum* de Sales Episcopum Genevensis. Constitut. 170. pag. 416. tom. 9. Bullarii.
- Alexander VIII. *Laurentium* Justinianum ultimum Episcopum, & Primum Patriarcham Venetiarum. Constitut. 5. promulgata a Benedicto XIII. tom. 11. Bullarii pag. 292.
- *Joannem* a S. Facundo, Augustinianum. Const. 5. promulgata ab Innocentio XII. tom. 9. Bullarii pag. 120.
- *Paschalem* Baylonium Ordinis Minorum. Constitut. 6. pag. 126. ibidem.
- *Joannem* de Deo Ordinis Fratrum Hospitalitatis auctorem. Constitut. 4. promulgata ab eodem Innocentio XII. tom. 9. Bullarii pag. 115.
- *Joannem* a Capistrano Ordinis Minorum. Constitut. 6. promulgata a Benedicto XIII. tom. 11. Bullarii pag. 297.
- Benedictus VIII. *Simonem* Eremitam Padollironensem. Con-

Constitut. 2. in Fontanini Codice Canonizationum.

Benedictus IX. *Simeonem* Reclusum Treviris. Constitut. 3. in eodem Codice.

Benedictus XIII. *Thuribium* Archiepiscopum Limanum. Constitut. 153. tom. 11. Bullarii pag. 155.

— *Jacobum* a *Marchia* Ordinis Minorum. Constitut. 154. ibid. pag. 157.

— *Agnetem* Politanam Ordinis Prædicatorum. Constitut. 155. ibid. pag. 160.

— *Franciscum* Solanum Ordinis Minorum. Constitut. 158. ibid. pag. 166.

— *Peregrinum* Latiosum Ordinis Servorum. Constitut. 159. ibid. pag. 168.

— *Aloysium* Gonzagam Clericum Societatis Jesu. Constitut. 160. tom. 11. Bullarii pag. 171.

— *Joannem* a *Cruce* Ordinis Carmelitarum Excalceatorum. Constitut. 161. tom. 11. Bullarii pag. 174.

— *Stanislaum* Kostkam novitium Societatis Jesu. Constitut. 162. ibidem pag. 177.

— *Margaritam* a *Cortona* Ordinis Minorum. Constitut. 116. in Fontanini Codice Canonizationum.

— *Joannem* Nepomucenum Canonicum Pragensem. Constitut. 267. tom. 12. Bullarii pag. 367.

Benedictus XIV. *Fidelem* a *Sigmaringa*, & *Josephum* a *Leonissa* Ordinis Capuccinorum.

— *Camillum de Lellis* institutorem Regularium ministrantium infirmis.

— *Petrum Regalatum* Ordinis Fratrum Minorum de Observantia.

— *Catharinam de Ricciis* Monialem Ordinis S. Dominici.

Bonifacius VIII. *Ludovicum* IX. Regem Francorum.

Constitut. 6. tom. 1. Bullarii pag. 201.

Bonifacius IX. *Brigittam* Nericie Principem. Constitut. 5. tom. 1. Bullarii pag. 297.

Cælestinus III. *Ubaldum* Eugubinum Episcopum, Canonicum Regularem. Constitut. 1. tom. 1. Bullarii pag. 77.

— *Joannem* Gualbertum Congregationis Vallis Umbrosæ auctorem. Constitut. 2. ibidem.

— *Bernu-*

- *Bernwardum* Hildesheimensem Episcopum. Constitut. 22. in Fontanini Codice Canonizationum pag. 29.
- *Geraldum* Silvæ Majoris Abbatem. Constitut. 27. ibid. pag. 33.
- Callistus II. *Conradum* Episcopum Constantiensem. Constitut. existat apud Labbeum tom. 12. Conc. pag. 1340. editionis Venetæ.
- Callistus III. *Osmundum* Saresberiensem Episcopum. Constitut. 70. in Fontanini Codice Canonizationum.
- *Vincentium* Ferrerium Ordinis Prædicatorum. Constitut. 1. promulgata a Pio II. tom. 1. Bullarii pag. 382.
- Clemens III. *Ottonem* Bambergensem Episcopum. Constitut. 21. in Codice Canonizationum.
- *Malachiam* Hiberniæ Episcopum. Constitut. 23. in appendicula ejusdem Codicis.
- *Stephanum* Grandimontensis Ordinis auctorem. Constitut. 22. ibidem.
- Clemens IV. *Hedwvigem* Poloniæ & Silesiæ Ducissam Ordinis Cisterciensis. Constitut. 9. tom. 1. Bullarii pag. 166.
- Clemens V. *Petrum* a Murone, olim *Celestinum* V. Sum. Pont. Constitut. 4. tom. 1. Bullarii pag. 214.
- Clemens VI. *Ivonem* Presbyterum. Constitut. 4. ibidem pag. 278.
- *Robertum* Abbatem Casæ Dei Ordinis S. Benedicti. Constitut. 64. in Fontanini Codice Canonizationum.
- Clemens VIII. *Hiacynthum* Polonum Ordinis Prædicatorum. Constitut. 27. tom. 3. Bullarii pag. 35.
- *Raymundum* de Pennafort Ordinis Prædicatorum. Constitut. 77. ibidem pag. 111.
- Clemens IX. *Petrum* de Alcantara Ordinis Minorum. Constitut. 1. promulgata a Clemente X. tom. 7. Bullarii edit. Rom. an. 1733. pag. 1.
- *Mariam* Magdalenam de Pazzis Ordinis Carmelitarum. Constitut. 3. promulgata a Clemente X. tom.

tom. 7. Bullarii pag. 8.

Clemens X. *Rosam* a S. Maria Ordinis Prædicatorum. Constitut. 62. ibid. pag. 102.

— *Ludovicum* Bertrandum Ordinis Prædicatorum. Constitut. 63. ibidem pag. 117.

— *Cajetanum* Thieneum Clericum Regularem. Constitut. 3. promulgata ab Innocentio XII. tom. 9. Bullarii pag. 108.

— *Franciscum* Borgiam Presbyterum Societatis Jesu. Constitut. 4. promulgata a Benedicto XIII. tom. 11. Bullarii pag. 288.

— *Philippum* Benitium Ordinis Servorum. Constitut. 3. ibidem pag. 286.

Clemens XI. *Pium* V. Pont. Max. Ordinis Prædicatorum. Constitut. 169. tom. 10. Bullarii pag. 306.

— *Andream* Avellinum Clericum Regularem. Constitut. 170. ibidem pag. 313.

— *Felicem* a Cantalicio Capuccinum. Constitut. 8. promulgata a Benedicto XIII. tom. 11. Bullarii pag. 303.

— *Catharinam* a Bononia Clarissam. Constitut. 7. promulgata a Benedicto XIII. ibidem pag. 300.

Eugenius III. *Henricum* I. Imperatorem. Constitut. 1. tom. 1. Bullarii pag. 61.

Eugenius IV. *Nicolaum* Tolentinatem. Const. 27. tom. 1. Bullarii pag. 370.

Gregorius IX. *Franciscum* ab Assisio Ordinis Minorum. Constitut. 39. & 40. in Fontanini Codice Canonizationum pag. 60. & 63.

— *Antonium* Ulyssiponensem, Patavinum nuncupatum Ordinis Minorum. Constitut. 4. tom. 1. Bullarii pag. 99.

— *Dominicum* Ordinis Prædicatorum auctorem. Const. 7. ibidem pag. 103.

— *Elisabetham* Thuringiæ Lantgraviam Ordinis Minorum. Constitut. 11. tom. I. Bullarii pag. 104.

— *Virgilium* Salisburgensem Episcopum. Constitut. 43. in Fontanini Codice Canonizationum pag. 68.

Gregorius XV. *Teresiam* a Jesu Ordinis Carmelitarum Excalceat. institutricem. Constitut. 20. tom. 3. Bul.

3. Bul. pag. 414.

— *Philippum* Nerium Congregationis Oratorii auctorem. Constitut. 2. promulgata ab Urbano VIII. tom. 4. Bullarii pag. 5.

— *Ignatium* Loyolam Societatis Jesu auctorem. Constitut. 3. promulgata ab Urbano VIII. ibidem pag. 11.

— *Franciscum* Xaverium Presbyterum Societatis Jesu. Constitut. 4. promulgata ab Urbano VIII. ibidem pag. 15.

— *Isidorum* Agricolam. Constitut. 1. promulgata a Benedicto XIII. tom. 11. Bullarii pag. 279.

Hadrianus VI. *Bernonem* Misniæ Episcopum. Constitut. 5. tom. 1. Bullarii pag. 633.

— *Antoninum* Florentiæ Archiepiscopum Ordinis Prædicatorum. Const. 1. promulgata a Clemente VII. tom. 1. Bul. pag. 636.

Honorius III. *Gulielmum* Bituricensem Archiepiscopum. Constitut. 33. & 34. in Fontanini Codice. Canonizationum pag. 49. & 51.

— *Hugonem* Lincolnensem Episcopum, Cartusianum. Constitut. 35. ibid. pag. 52.

— *Gulielmum* Roschildensem Abbatem, Canonicum Regularem. Constitut. 36. pa. 53.

— *Laurentium* Dublinensem Archiepiscopum. Constitut. 7. tom. 1. Bullarii pag. 96.

— *Gulielmum* Eboracensem Archiepiscopum. Constitut. 38. in Codice cit. pag. 57.

Innocentius II. *Godeardum* Hildesheimensem Episcopum Ordinis S. Benedicti. Constitut. 7. in Fontanini Codice Canonizationum pag. 11.

— *Hugonem* Gratianopolitarum Episcopum. Const. 1. tom. 1. Bul. pag. 60.

— *Strumium* Abbatem Fulgensem. Constitut. 9. in Codice cit. pag. 13.

Innocentius III. *Homobonum* Cremonensem. Const. 2. tom. 1. Bul. pag. 81.

— *Chunegundem* Imperatricem. Constitut. 29. in Fontanini Codice Canonizationum pag. 37.

— *Vvistanum* Vigoriensem Episcopum. Constitut. 30. ibid.

ibid. pag. 40.

— *Petrum* de Castro Novo, Cisterciensem. Constitut. 31. & 32. ibid. pag. 41. & 45.

— *Gulielmum* Eremitam a Malavalle. Constitut. 30. ibid. in Append. pag. 644.

Innocentius IV. *Petrum* Martyrem a Verona, Ordinis Prædicatorum. Const. 11, t. 1. Bullarii pag. 120.

— *Stanislaum* Cracoviensem Episcopum. Const. 13. ibidem pag. 124.

— *Eadmundum* Cantuariensem Archiepiscopum. Const. 21. ibid. pag. 130.

— *Gulielmum* Briocensem Episcopum. Constitut. 47. in Fontanini Codice Canonizationum pag. 79.

Innocentius VIII. *Leopoldum* Austriæ Marchionem. Constitut. 19. tom. 1. Bullarii pag. 463.

Joannes XV. *Uldaricum* Augustanum Episcopum. Constitut. *Cum conventus* tom. 1. Bullarii pag. 44. Prima solemnis Canonizatio.

Joannes XXII. *Ludovicum* Tolosanum Episcopum. Const. 2. tom. 1. Bul. pag. 216.

— *Thomam* Herefordiensem Episcopum. Constitut. 7. ibid. pag. 213.

— *Thomam* Aquinatem Ordinis Prædicatorum. Const. 11. ibid. pag. 216.

Leo IX. *Gerardum* Tullensem Episcopum. Constitut. 4. in Fontanini Codice Canonizationum pag. 5.

Leo X. *Franciscum* de Paula Ordinis Minimorum auctorem. Constitut. 38. tom. 1. Bullarii pag. 606.

Nicolaus V. *Bernardinum* Senensem Ordinis Minorum. Constitut. 2. tom. 1. pag. 375.

Paschalis II. *Petrum* Anagninum Episcopum. Const. 3. tom. 1. Bul. pag. 57.

Paulus V. *Franciscam* Romanam. Constitut. 45. tom. 3. Bullarii pag. 231.

— *Carolum* Borromæum Cardinalem & Archiepiscopum Mediolanensem. Constitut. 67. ibid. pag. 253.

Pius II. *Catharinam* Senensem Ordinis Prædicatorum. Constitut. 6. tom. 1. Bullarii pag. 386.

Sixtus IV. *Bernardum*, *Petrum*, *Oztonem*, *Accursium*, &

624 ROM. PONTIFICUM

& *Adjutum* Ordinis Minorum. Constitut. 73. in Fontanini Codice Canonizationum pag. 188.

— *Bonsventuram* Episcopum Cardinalem Albanensem Ordinis Minorum. Const. 21. tom. 1. Bullarii pag. 437.

Sixtus V. *Didacum* a S. Nicolao Ordinis Minorum. Constitut. 82. tom. 2. pag. 635.

Urbanus II. *Nicolaum Peregrinum* Tranensem. Constitut. 5. in Fontanini Codice Canonizationum pag. 9.

Urbanus IV. *Richardum* Cicestrensem Episcopum. Constitut. 3. tom. 1. Bullarii pag. 149.

Urbanus V. *Elzearium* de Sabrano. Constitut. 65. in cit. Codice Canonizationum promulgata a Gregorio XI. pag. 147.

Urbanus VIII. *Andream* Corfinum Episcopum Fesulanum, Ordinis Carmelitarum. Constitut. 2. promulgata a Benedicto XIII. tom. 11. Bullarii pag. 283.

Viri justii a memoratis Pontificibus in Sanctos relati.

Accursius. Vide Berardus.

Adjutus. Vide Berardus.

Agnus a monte Politiano in Tuscia Ordinis Prædicatorum, quæ obiit 20. Aprilis an. 1317. a Benedicto XIII.

Aloysius Gonzaga a Castellione oppido Stiverorum in Gallia Cisalpina Clericus Societatis Jesu, qui obiit 21. Jun. 1591. a Benedicto XIII.

Andreas Avellinus a Castronovo in Lucania Clericus Regularis, qui obiit 10. Novembr. 1608. a Clemente XI.

Andreas Corfinus Florentinus Ordinis Carmelitarum Episcopus Fesulanus, qui obiit 6. Jan. 1374. ab Urbano VIII.

Antoninus Ordinis Prædicatorum, Florentinus Archiepiscopus, qui obiit 2. Maji 1459. ab Hadriano VI.

Antonius Ulyssiponensis, Patavinus nuncupatus, Ordinis Minorum, qui obiit 13. Jun. 1230. a Gregorio IX.

Benno

Bernardus Misnensis in Saxoniz Episcopus, & Slavorum Apostolus, qui obiit 16. Jun. 1106. ab *Hadrriano VI.*

Berardus, Petrus, Otto, Accursus, & Adjutus Ordinis Minorum, qui pro Christo occubuerunt in Mauritania 16. Jan. 1220. a *Sixto IV.*

Bernardinus Senensis Ordinis Minorum de Observantia, qui obiit 20. Maji 1444. a *Nicolao V.*

Bernardus Abbas primus Claræ-Valensis in Burgundia, qui obiit 20. Augusti 1153. ab *Alexandro III.*

Bernwardus Hildhesheimensis in Saxoniz Episcopus, qui obiit 26. Octob. 1023. a *Celestino III.*

Bonaventura Balneoregiensis in Tuscia Suburbicaria, Ordinis Minorum, Episcopus Cardinalis Albanensis, qui obiit 14. Jul. 1274. a *Sixto IV.*

Brigitta Nericiæ in Svecia Princeps Ordinis Sancti Salvatoris institutrix, quæ obiit 23. Jul. 1373. a *Bonifacio IX.*

Celestinus V. Vide Petrus a Murone.

Cajetanus Thienæus Vicentinus Clericus Regularis, qui obiit 7. Augusti 1547. a *Clemente X.*

Camillus de Lellis institutor Regularium ministrantium infirmis a *Benedicto XIV.*

Carolus Borromæus Cardinalis & Archiepiscopus Mediolanensis, qui obiit vespere diei 3. Novembr. 1584. a *Paulo V.*

Catharina a Bononia Clarissa, quæ obiit 13. Martii 1463. a *Benedicto XIII.*

Catharina de Ricciis Monialis Ordinis S. Dominici a *Benedicto XIV.*

Catharina Senensis Ordinis Prædicatorum, quæ obiit 30. Aprilis 1380. a *Pio II.*

Chunegundis Imperatrix, quæ obiit 3. Martii 1040. ab *Innocentio III.*

Clara ab Assisio in Umbria, Sanctimonialium Ordinis Minorum prima Abbatisa, & Clarissarum institutrix, quæ obiit 12. Augusti 1253. ab *Alexandro IV.*

Conradus Episcopus Constantiensis a *Callisto II.*

Didacus a S. Nicolao ex Hispania Bætica Ordinis Mi-

- norum, qui obiit 12. Novembr. 1463. a *Sixto V.*
Dominicus a Calaroga oppido Hispaniæ Tarraconensis, Ordinis Prædicatorum institutor, qui obiit 6. Aug. 1221. a *Gregorio IX.*
- Ædmondus* Cantuariensis in Angliâ Archiepiscopus, qui obiit 16. Novembr. 1240. ad *Innocentio IV.*
- Eduardus* Rex Anglorum, qui obiit 4. Jan. 1066. ab *Alexandro III.*
- Elisabetha* Thuringiæ in Saxonia Landgravia, ac tertii Ordinis Minorum Sanctimonialis, quæ obiit 19. Novemb. 1231. a *Gregorio IX.*
- Elzarius* de Sabrano in Gallia Narbonensi, qui obiit 27. Septem. 1323. ab *Urbano V.*
- Felix* a Cantalicio oppido agri Reatini in Sabinis, Ordinis Minorum, qui Capuccini appellantur, qui obiit 18. Maji 1582. a *Clemente XI.*
- Fidelis* a Sigmaringa Ordinis Capuccinorum Protomartyr S. Congregationis de propaganda Fide a *Benedicto XIV.*
- Francisca* Romana ex Oblatis sororibus ordinis S. Benedicti Congregationis montis Oliveti, quæ obiit 9. Martii 1440. a *Paulo V.*
- Franciscus* ab Assisio in Umbria Ordinis Minorum institutor, qui obiit die Sabbato 4. Octobr. 1225. a *Gregorio IX.*
- Franciscus* Borgia Hispanus Gandiæ Dux, Societatis Jesu Presbyter & Præpositus generalis tertius, qui obiit 1. Octobr. 1572. a *Clemente X.*
- Franciscus* de Paula oppido Calabriæ Ordinis Minimorum institutor, qui obiit 2. April. 1507. a *Leone X.*
- Franciscus* de Sales Allobrox, Episcopus Genevensis, qui obiit 28. Decemb. 1622. ab *Alexandro VII.*
- Franciscus* Solanus a Montilia, oppido Hispaniæ Batiçæ, Ordinis Minorum, qui obiit 24. Febr. 1675. a *Benedicto XIII.*
- Franciscus* Xaverius a Xaverio Navarræ oppido Societatis Jesu Presbyter, atque Indiarum Apostolus, qui obiit 2. Decembris 1552. a *Gregorio XV.*
- Geraldus* Cœnobii Silvæ majoris, sive Altivillaris in a-

gro Burdigalensi in Gallia Aquitanica Abbas primus & fundator, qui obiit 5. Aprilis 1095. a *Celestino III.*

Gerardus Tullensis Episcopus, qui obiit 13. Aprilis 994. a *Leone IX.*

Godehardus Hildesheimensis in Saxonia Episcopus, qui obiit 4. Maji 1038. ab *Innocentio II.*

Gulielmus Canonicus Regularis Congregationis S. Victoris Parisiensis, & Abbas Roschildensis in Dania, qui obiit 6. Aprilis 1203. ab *Honorio III.*

Gulielmus Bituricensis Archiepiscopus in Gallia Aquitanica, qui obiit 10. Jan. 1209. ab *Honorio III.*

Gulielmus Briocensis in Armorica, seu Britannia Minori Episcopus, qui obiit 29. Jul. 1241. ab *Innocentio IV.*

Gulielmus Eboracensis in Anglia Archiepiscopus, qui obiit 8. Jun. 1154. ab *Honorio III.*

Gulielmus Eremita a Malavalle in Tuscia, qui obiit 10. Febr. 1157. ab *Innocentio III.*

Hedwiges Henrici Barbatii Poloniae & Silesiae Ducis uxor, ac postea Sanctimonialis Cisterciensis, quae obiit 15. Octobr. 1243. a *Clemente IV.*

Henricus I. Imperator, & Germaniae Rex II. hujus nominis, qui obiit 13. Jul. 1024. ab *Eugenio III.*

Hiacynthus Polonus Ordinis Praedicatorum, qui obiit 15. Augusti 1257. a *Clemente VIII.*

Homobonus Cremonensis in Gallia Cisalpina, qui obiit 13. Novembr. 1197. ab *Innocentio III.*

Hugo Gratianopolitanus in Gallia Narbonensi Episcopus, qui obiit die 1. April. 1132. ab *Innocentio II.*

Hugo ex Priore Carthusiae Lincolnensis in Anglia Episcopus qui obiit 17. Novembr. 1200. ab *Honorio III.*

Jacobus Picensis ex agro Asculano in Marchia Ordinis Minorum, qui obiit 26. Novembr. 1475. a *Benedicto XIII.*

Ignatius Loyola a Guipuscoa in Cantabris, Societatis Jesu institutor, qui obiit 31. Jul. 1556. a *Gregorio XV.*

Joannes a Capistrano oppido in Marſis Ordinis Minorum, qui obiit 23. Octob. 1456. ab *Alexandro VIII.*

Joannes a Cruce Hiſpanus ex Fonte Tiberii oppido in Episcopatu Abulensi, Ordinis Excalceatorum B. M. V. a monte Carmelo, qui obiit 19. Decemb. 1591. a *Benedicto XIII.*

Joannes ab oppido S. Facundi in regno & dioceſi Legionenſi Ordinis Eremitarum S. Auguſtini, qui obiit 11. Jun. 1479. ab *Alexandro VIII.*

Joannes de Deo ab oppido Montis majoris in Luſitania, Ordinis Fratrum hospitalitatis pauperum infirmorum inſtitutor, qui obiit 8. Martii 1550. ab *Alexandro VIII.*

Joannes Gualbertus Abbas, & Congregationis Vallisumbroſæ in Tuſcia inſtitutor, qui obiit 13. Jul. 1073. a *Caeſtino III.*

Joannes Nepomucenus Presbyter & Canonicus Eccleſiæ Pragenſis in Regno Bohemiæ, qui martyrium ſubiit in pervigilio Aſcenſionis Dominicæ 29. Aprilis 1383. a *Benedicto XIII.*

Joſephus a Leoniffa Ordinis Capuccinorum a *Benedicto XIV.*

Iſidorus Agricola. Hiſpanus, qui obiit 30. Novemb. 1130. a *Gregorio XV.*

Ivo Presbyter Trecorenſis in Britannia Minori, judex Eccleſiaſticus, & pauperum patronus, qui obiit 19. Maji 1303. a *Clemente VI.*

Laurentius Dublinenſis in Hibernia Archiepiſcopus, qui obiit 14. Novemb. 1181. ab *Honorio III.*

Laurentius Juſtinianus Venetus, Canonicus ſæcularis Congregationis S. Georgii in Alga, ultimus Episcopuſ & primus Patriarcha Venetiarum, qui obiit 8. Jan. 1455. ab *Alexandro VIII.*

Leopoldus Auſtriæ in Norico Ripenſi, alias Pannonia ſuperiori Marchio IV. cognomento *Pius*, qui obiit 16. Decemb. 1136. ab *Innocentio VIII.*

Ludovicus Bertrandus, Valentinus in Hiſpania Tarraconenſi Ordinis Prædicatorum, & Verbi Dei nuntius ad Americanos, qui obiit 9. Octob. 1581.

1581 a *Clemente X.*

Ludovicus IX. Rex Francorum, qui obiit 25. Augusti 1278. a *Bonifacio VIII.*

Ludovicus Caroli II. Regis Siciliæ filius, ac Tolosatum in Gallia Narbonensi Episcopus, qui obiit 19. Augusti 1297. ab *Joanne XXII.*

Malachias Hiberniæ Episcopus, qui obiit 11. Novemb. 1148. a *Clemente III.*

Margarita a Cortona in Tuscia, soror tertii Ordinis Minorum, quæ obiit 25. Febr. 1297. a *Benedicto XIII.*

Maria Magdalena de Pazzis Florentina, Sanctimonialis Ordinis Carmelitarum, quæ obiit 25. Maji 1607. a *Clemente IX.*

Nicolaus Peregrinus Tranensis, qui obiit 2. Jun. 1094. ab *Urbano II.*

Nicolaus Tolentinas in Piceno Ordinis Eremitarum S. Augustini, qui obiit 10. Septemb. 1306. ab *Eugenio IV.*

Osmundus Saresberienfis in Anglia Episcopus, qui obiit 4. Decemb. 1099. a *Callisto III.*

Otto Episcopus Bambergensis, Pomeranorum Apostolus, qui obiit 30. Jul. 1139. a *Clemente III.*

Otto Ordinis Minorum. *Vide* Berardus.

Paschalis Baylonius Ordinis Minorum ex oppido Turris formosæ diocesis Saguntinæ in regno Aragoniæ, qui obiit 17. Maji 1592. ab *Innocentio XII.*

Peregrinus Latiofus a Foro Livii in Æmilia Ordinis Servorum B. M. V. qui obiit 1. Maji 1345. a *Benedicto XIII.*

Petrus Anagninæ in Latio Episcopus, qui obiit 4. Augusti 1105. a *Paschali II.*

Petrus de Alcantara in Extremadura ad Tagum Ordinis Minorum, qui obiit 18. Octob. 1562. a *Clemente IX.*

Petrus de Castronovo in Gallia Narbonensi, Monachus Cisterciensis, Legatus Apostolicus, & contra hæreticos Albigeneses Fidei Inquisitor, qui gladiis impiorum occubuit 16. Febr. 1208. ab *Innocentio III.*

- Petrus* a Murone agri Sulmonensis monte in Aprutio citeriori, Monachus Ordinis S. Benedicti Congregationis Cælestinorum institutor, olim Pontifex Cælestinus V. qui obiit 19. Maji 1296. a *Clemente V.*
- Petrus* a Verona Ordinis Prædicatorum ab hæreticis trucidatus 5. April. 1252. ab *Imosentio IV.*
- Petrus Regalatus* Ordinis Fratrum Minorum de observantia a *Benedicto XIV.*
- Philippus* Benitius Florentinus Ordinis Servorum B. M. V. qui obiit 23. Aug. 1285. a *Clemente X.*
- Philippus* Nerus Florentinus Congregationis Oratorii institutor, qui obiit 26. Maji 1595. a *Gregorio XV.*
- Pius V.* Pont. Max. a Bosco oppido agri Alexandria Statiellorum in Gallia Cisalpina Ordinis Prædicatorum, qui obiit die prima Maji 1572. a *Clemente XI.*
- Raymundus* de Pennafort Barcinonensis in Hispania Tarraconensi Ordinis Prædicatorum, qui obiit 6. Augusti 1275. a *Clemente VIII.*
- Ricardus* Cicestrensis in Anglia Episcopus, qui obiit 3. April. 1253. ab *Urbano IV.*
- Robertus* conditor & primus Abbas Coenobii Casæ Dei in Arvernia, qui obiit 17. April. 1067. a *Clemente VI.*
- Rosa* a S. Maria ex Lima civitate regni Peruani in America tertii Ordinis Prædicatorum Sanctimonialis, quæ obiit 24. Augusti 1617. a *Clemente X.*
- Simeon* Monachus & Eremita in Coenobio Padolironensi agri Mantuani, qui obiit 26. Jun. 1016. a *Benedicto VIII.*
- Simeon* Syracusanus, Reclusus Treviris, qui obiit 1. Junii 1035. a *Benedicto IX.*
- Stanislaus* Cracoviensis in Polonia Episcopus ad altare interemptus 8. Maji 1079. ab *Innocentio IV.*
- Stanislaus* Kostka novitius Societatis Jesu a *Benedicto XIII.*
- Stephanus* Ordinis Grandimontensis apud Lemovicas in Aquitania auctor, qui obiit 8. Novemb. 1124. a *Clemente III.*

- Strumius* Abbas primus Fuldensis, & Saxoniae Apostolus, qui obiit 17. Decemb. 779. ab *Innocentio* II.
- Teresa* a Jesu Abulensis in Castella veteri Ordinis Carmelitarum Excalceatorum institutrix, quæ obiit 15. Octob. 1582. a *Gregorio* XV.
- Theobaldus* Eremita, qui obiit 1. Jul. 1066. ab *Alexandro* III.
- Thomas* Aquinas in Campania Ordinis Prædicatorum, qui obiit 7. Martii 1274. ab *Ioanne* XXII.
- Thomas* a Villanova Ordinis Eremitarum S. Augustini, Archiepiscopus Valentinus in Hispania Tarracoenfensi, qui obiit 8. Septembris 1555. ab *Alexandro* VII.
- Thomas* Cantuariensis Archiepiscopus, qui martyr justitiæ & Ecclesiasticæ immunitatis occubuit 29. Decemb. 1170. ab *Alexandro* III.
- Thomas* Herefordiensis in Anglia Episcopus, qui obiit 2. Octob. 1287. ab *Joanne* XXII.
- Thuribius* ex Majorga oppido Hispaniæ Tarracoenfensis in Dicecesi Legionensi, Archiepiscopus Limanus in America, qui obiit 23. Martii 1606. a *Benedicto* XIII.
- Ubaldu*s Canonicus Regularis, & Eugubinus in Umbria Episcopus, qui obiit 14. Maji 1136. a *Celestino* III.
- Udalricus* Episcopus Augustæ Vindelicorum, qui obiit 4. Julii 973. ab *Joanne* XV.
- Vincentius* Ferrerius Valentinus in Hispania, Ordinis Prædicatorum, qui obiit 5. April. 1419. a *Cablixto* III.
- Virgilius* Salisburgenfis in Norico, seu Bavaria Episcopus, & Carinthiorum Apostolus, qui obiit 27. Novembr. 780. a *Gregorio* IX.
- VVillhelmus. Vide Gulielmus.
- Vulstanus* Vigoriensis in Anglia Episcopus, qui obiit 19. Jan. 1095. ab *Innocentio* III.

632 ROM. PONTIFICUM

Pontificum natio .

Afri .

Victor I. pag. 29.

Melchiades 69.

Angli .

Hadrianus IV. pag. 390.

Dalmatæ .

Cajus pag. 62. & Joannes IV. 192.

Galli .

Silvester II. pag. 324.

Leo IX. 338.

Stephanus IX. 344.

Nicolaus II. 346.

Urbanus II. 363.

Callistus II. 372.

Clemens IV. 424.

Innocentius V. 430.

Martinus II. 432.

Clemens V. 449.

Joannes XXII. 452.

Benedictus XII. 458.

Clemens VI. 460.

Innocentius VI. 462.

Urbanus V. 463.

Gregorius XI. 466.

Germani .

Gregorius V. pag. 320.

Clemens II. Saxonicus 336.

Damasus II. 338.

Victor II. 343.

Hadrianus VI. Batavus 517.

Græci .

Anacletus pag. 14.

Telephorus 19.

Hyginus 22.

Eleutherus 28.

Anterus 40.

Sixtus II. 56.

Eusebius 67.

Zosimus 107.

Theodorus 193.

Joannes VI. 215.

Joannes VII. 216.

Zacharias 225.

Hispani .

Hispani.

Damasus I. pag. 91.
Joannes XX. 432.

Callistus III. 492.
Alexander VI. 505.

Itali.

Plurimi.

Bonomienses.

Honorius II. pag. 374.
Lucius II. 386.
Gregorius XIII. 544.

Innocentius IX. 553.
Gregorius XV. 560.
Benedictus XIV. 590.

Florentini.

Leo X. pag. 514.
Clemens VII. 520.
Clemens VIII. 554.

Leo XI. 557.
Urbanus VIII. 562.
Clemens XII. 587.

Genuenses.

Innocentius IV. pag. 406. Innocentius VIII. 503.
Hadrianus V. 430

Mediolanenses.

Alexander II. pag. 350.
Urbanus III. 400.
Cælestinus IV. 416.

Pius IV. 536.
Gregorius XIV. 551.

Neapolitani.

Bonifacius V. pag. 187.
Urbanus VI. 469.
Bonifacius IX. 474.

Joannes XXIII. 481.
Paulus IV. 531.
Innocentius XII. 574.

Roma-

634 R. O. M. P O N T I F I C U M

Romani.

Sunt amplius centum.

Senenses.

Alexander III. pag. 393. Pius III. 508.
Pius II. 494. Alexander VII. 566.

Veneti.

Gregorius XII. pag. 477. Paulus II. 497.
Eugenius IV. 486. Alexander VIII. 572.

Sardi.

Hilarus pag. 126. Symmachus 138.

Siculi.

Agatho pag. 203. Stephanus III. 236.
Leo II. 206.

Syri.

Petrus pag. 3. Sergius I. 211.
Euaristus 15. Sifinnius 218.
Anicetus 25. Constantinus *ibid.*
Joannes V. 209. Gregorius III. 222.

Thraces.

Conon pag. 210.

Non Cardinales post decretum Concilii Romani sub Stephano III.

Gregorius V. pag. 320. Clemens II. 336.
Silvester II. 324. Damasus II. 338.

Leo

Leo IX. <i>ibid.</i>	Gregorius X. 426.
Victor II. 343.	Cælestinus V. 440.
Nicolaus II. 346.	Clemens V. 449.
Alexander II. 350.	Urbanus V. 463.
Callistus II. 372.	Urbanus VI. 469.
Urbanus IV. 422.	

Creati extra Urbem.

Callistus II. pag. 372.	Nicolaus III. 433.
Urbanus III. 400.	Martinus IV. 435.
Gregorius VIII. 401.	Honorius IV. 437.
Clemens III. 402.	Bonifacius VIII. 442.
Honorius III. 410.	Clemens V. 449.
Alexander IV. 419.	Alexander V. 479.
Urbanus IV. 421.	Joannes XXIII. 481.
Innocentius V. 430.	Martinus V. 483.

Juncti propinquitate.

Gregorius I. <i>Magnus</i> , qui atavum habuit Felicem III. seu IV. pag. 130.	Cælestinus IV. natus Urbani III. sorore. 416.
Stephanus II. & Paulus I. fratres, Benedictus VIII. & Joannes XIX. item fratres, alius proxime post alium Pontifices. 234.	Hadrianus V. fratre Innocentii IV. procreatus. 430.
Romanus ex Constantino Marini Pontificis fratre genitus. 291.	Gregorius XI. filius fratris Clementis VI. 466.
Benedictus IX. filius fratris Benedicti VIII. & Joannis XIX. 331.	Gregorius XII. avunculus Eugenii IV. 486.
Alexander IV. Innocentii III. & Gregorii IX. propinquus. 412. 420.	Paulus II. nepos Eugenii IV. & Pius III. Pii II. uterque ex sorore. 497. 508.
	Alexander VI. cui avunculus fuit Callistus III. 505.
	Julius II. qui patruum habuit Sixtum IV. 509.
	Clemens VII. Leonis X. patruelis. 520.

- norum, qui obiit 12. Novembr. 1463. a *Sixto V.*
Dominicus a Calaroga oppido Hispaniæ Tarracoenſis,
 Ordinis Prædicatorum inſtitutor, qui obiit 6.
 Aug. 1221. a *Gregorio IX.*
Edmundus Cantuarienſis in Angliâ Archiepiſcopus,
 qui obiit 16. Novembr. 1240. ad *Innocentio IV.*
Eduardus Rex Anglorum, qui obiit 4. Jan. 1066. ab
Alexandro III.
Elisabetha Thuringiæ in Saxonia Landgravia, ac ter-
 tii Ordinis Minorum Sanctimonialis, quæ obiit
 19. Novemb. 1231. a *Gregorio IX.*
Elzarius de Sabrano in Gallia Narbonenſi, qui obiit
 27. Septem. 1323. ab *Urbano V.*
Felix a Cantalicio oppido agri Reatini in Sabinis, Or-
 dinis Minorum, qui Capuccini appellantur, qui
 obiit 18. Maji 1582. a *Clemente XI.*
Fidelis a Sigmaringa Ordinis Capuccinorum Protomar-
 tyr S. Congregationis de propaganda Fide a Be-
 nedicto XIV.
Franciſca Romana ex Oblatis ſororibus ordinis S. Be-
 nedicti Congregationis montis Oliveti, quæ obiit
 9. Martii 1440. a *Paulo V.*
Franciſcus ab Affiſio in Umbria Ordinis Minorum in-
 ſtitutor, qui obiit die Sabbatho 4. Octobr. 1225.
 a *Gregorio IX.*
Franciſcus Borgia Hiſpanus Gandiæ Dux, Societatis
 Jeſu Preſbyter & Præpoſitus generalis tertius,
 qui obiit 1. Octobr. 1572. a *Clemente X.*
Franciſcus de Paula oppido Calabriæ Ordinis Minimo-
 rum inſtitutor, qui obiit 2. April. 1507. a *Leo-
 ne X.*
Franciſcus de Sales Allobrox, Epiſcopus Genevenſis, qui
 obiit 28. Decemb. 1622. ab *Alexandro VII.*
Franciſcus Solanus a Montilia, oppido Hispaniæ Bæti-
 cæ, Ordinis Minorum, qui obiit 24. Febr. 1675.
 a *Benedicto XIII.*
Franciſcus Xaverius a Xaverio Navarræ oppido Socie-
 tatis Jeſu Preſbyter, atque Indiarum Apoſtolus,
 qui obiit 2. Decembris 1552. a *Gregorio XV.*
Geraldus Cœnobii Silvæ majoris, ſive Altivillariorum in a-
 gro

gro Burdigalensi in Gallia Aquitana Abbas primus & fundator, qui obiit 5. Aprilis 1095. a *Celestino III.*

Gerardus Tullensis Episcopus, qui obiit 13. Aprilis 994. a *Leone IX.*

Godehardus Hildesheimensis in Saxonia Episcopus, qui obiit 4. Maji 1038. ab *Innocentio II.*

Gulielmus Canonicus Regularis Congregationis S. Victoris Parisiensis, & Abbas Roschildensis in Dania, qui obiit 6. Aprilis 1203. ab *Honorio III.*

Gulielmus Bituricensis Archiepiscopus in Gallia Aquitana, qui obiit 10. Jan. 1209. ab *Honorio III.*

Gulielmus Briocensis in Armorica, seu Britannia Minori Episcopus, qui obiit 29. Jul. 1241. ab *Innocentio IV.*

Gulielmus Eboracensis in Anglia Archiepiscopus, qui obiit 8. Jun. 1154. ab *Honorio III.*

Gulielmus Eremita a Malavalle in Tuscia, qui obiit 10. Febr. 1157. ab *Innocentio III.*

Hedwiges Henrici Barbatii Poloniae & Silesiae Ducis uxor, ac postea Sanctimonialis Cisterciensis, quae obiit 15. Octobr. 1243. a *Clemente IV.*

Henricus I. Imperator, & Germaniae Rex II. hujus nominis, qui obiit 13. Jul. 1024. ab *Eugenio III.*

Hiacynthus Polonus Ordinis Praedicatorum, qui obiit 15. Augusti 1257. a *Clemente VIII.*

Homobonus Cremonensis in Gallia Cisalpina, qui obiit 13. Novembr. 1197. ab *Innocentio III.*

Hugo Gratianopolitanus in Gallia Narbonensi Episcopus, qui obiit die 1. April. 1132. ab *Innocentio II.*

Hugo ex Priore Carthusiae Lincolnensis in Anglia Episcopus qui obiit 17. Novembr. 1200. ab *Honorio III.*

Jacobus Picensis ex agro Asculano in Marchia Ordinis Minorum, qui obiit 26. Novembr. 1475. a *Benedicto XIII.*

Ignatius Loyola a Guipuscoa in Cantabris, Societatis Jesu institutor, qui obiit 31. Jul. 1556. a *Gregorio XV.*

- Joannes* a Capistrano oppido in Marfis Ordinis Minorum, qui obiit 23. Octob. 1456. ab *Alexandro VIII.*
- Joannes* a Cruce Hispanus ex Fonte Tiberii oppido in Episcopatu Abulensi, Ordinis Excalceatorum B. M. V. a monte Carmelo, qui obiit 19. Decemb. 1591. a *Benedicto XIII.*
- Joannes* ab oppido S. Facundi in regno & diocesi Legionensi Ordinis Eremitarum S. Augustini, qui obiit 11. Jun. 1479. ab *Alexandro VIII.*
- Joannes* de Deo ab oppido Montis majoris in Lusitania, Ordinis Fratrum hospitalitatis pauperum infirmorum institutor, qui obiit 8. Martii 1550. ab *Alexandro VIII.*
- Joannes* Gualbertus Abbas, & Congregationis Vallisumbrosæ in Tuscia institutor, qui obiit 13. Jul. 1073. a *Celestino III.*
- Joannes* Nepomucenus Presbyter & Canonicus Ecclesie Pragense in Regno Bohemiæ, qui martyrium subiit in pervigilio Ascensionis Dominicæ 29. Aprilis 1383. a *Benedicto XIII.*
- Josephus* a Leonissa Ordinis Capuccinorum a *Benedicto XIV.*
- Isidorus* Agricola. Hispanus, qui obiit 30. Novemb. 1130. a *Gregorio XV.*
- Ivo* Presbyter Trecorensis in Britannia Minori, iudex Ecclesiasticus, & pauperum patronus, qui obiit 19. Maji 1303. a *Clemente VI.*
- Laurentius* Dublinensis in Hibernia Archiepiscopus, qui obiit 14. Novemb. 1181. ab *Honorio III.*
- Laurentius* Justinianus Venetus, Canonicus sæcularis Congregationis S. Georgii in Alga, ultimus Episcopus & primus Patriarcha Venetiarum, qui obiit 8. Jan. 1455. ab *Alexandro VIII.*
- Leopoldus* Austriæ in Norico Ripensi, alias Pannonia superiori Marchio IV. cognomento *Pius*, qui obiit 16. Decemb. 1136. ab *Innocentio VIII.*
- Ludovicus* Bertrandus, Valentinus in Hispania Tarraconensi Ordinis Prædicatorum, & Verbi Dei nuntius ad Americanos, qui obiit 9. Octob. 1581.

1581 a *Clemente X.*

Ludovicus IX. Rex Francorum, qui obiit 25. Augusti 1278. a *Bonifacio VIII.*

Ludovicus Caroli II. Regis Siciliae filius, ac Tolosatum in Gallia Narbonensi Episcopus, qui obiit 19. Augusti 1297. ab *Joanne XXII.*

Malachias Hiberniae Episcopus, qui obiit 11. Novemb. 1148. a *Clemente III.*

Margarita a Cortona in Tuscia, soror tertii Ordinis Minorum, quæ obiit 25. Febr. 1297. a *Benedicto XIII.*

Maria Magdalena de Pazzis Florentina, Sanctimonialis Ordinis Carmelitarum, quæ obiit 25. Maji 1607. a *Clemente IX.*

Nicolaus Peregrinus Tranensis, qui obiit 2. Jun. 1094. ab *Urbano II.*

Nicolaus Tolentinas in Piceno Ordinis Eremitarum S. Augustini, qui obiit 10. Septemb. 1306. ab *Eugenio IV.*

Osmundus Saresberiensis in Anglia Episcopus, qui obiit 4. Decemb. 1099. a *Callisto III.*

Otto Episcopus Bambergensis, Pomeranorum Apostolus, qui obiit 30. Jul. 1139. a *Clemente III.*

Otto Ordinis Minorum. *Vide* Berardus.

Paschalis Baylonius Ordinis Minorum ex oppido Turris formosæ diocesis Saguntinæ in regno Aragoniæ, qui obiit 17. Maji 1592. ab *Innocentio XII.*

Peregrinus Latiofus a Foro Livii in Æmilia Ordinis Servorum B. M. V. qui obiit 1. Maji 1345. a *Benedicto XIII.*

Petrus Anagninæ in Latio Episcopus, qui obiit 4. Augusti 1105. a *Paschali II.*

Petrus de Alcantara in Extremadura ad Tagum Ordinis Minorum, qui obiit 18. Octob. 1562. a *Clemente IX.*

Petrus de Castronovo in Gallia Narbonensi, Monachus Cisterciensis, Legatus Apostolicus, & contra hæreticos Albigeneses Fidei Inquisitor, qui gladiis impiorum occubuit 16. Febr. 1208. ab *Innocentio III.*

- Petrus* a Murone agri Sulmonensis monte in Aprutio citeriori, Monachus Ordinis S. Benedicti Congregationis Cælestinorum institutor, olim Pontifex Cælestinus V. qui obiit 19. Maji 1296. a *Clemente* V.
- Petrus* a Verona Ordinis Prædicatorum ab hæreticis trucidatus 5. April. 1252. ab *Innocentio* IV.
- Petrus* Regalatus Ordinis Fratrum Minorum de observantia a *Benedicto* XIV.
- Philippus* Benitius Florentinus Ordinis Servorum B. M. V. qui obiit 23. Aug. 1285. a *Clemente* X.
- Philippus* Nerius Florentinus Congregationis Oratorii institutor, qui obiit 26. Maji 1595. a *Gregorio* XV.
- Pius* V. Pont. Max. a Bosco oppido agri Alexandriæ Statiellorum in Gallia Cisalpina Ordinis Prædicatorum, qui obiit die prima Maji 1572. a *Clemente* XI.
- Raymundus* de Pennafort Barcinonensis in Hispania Tarraconensi Ordinis Prædicatorum, qui obiit 6. Augusti 1275. a *Clemente* VIII.
- Ricardus* Cicestrensis in Anglia Episcopus, qui obiit 3. April. 1253. ab *Urbano* IV.
- Robertus* conditor & primus Abbas Cœnobii Casæ Dei in Arvernia, qui obiit 17. April. 1067. a *Clemente* VI.
- Rosa* a S. Maria ex Lima civitate regni Peruani in America tertii Ordinis Prædicatorum Sanctimonialis, quæ obiit 24. Augusti 1617. a *Clemente* X.
- Simeon* Monachus & Eremita in Cœnobio Padolironensi agri Mantuani, qui obiit 26. Jun. 1016. a *Benedicto* VIII.
- Simeon* Syracusanus, Reclusus Treviris, qui obiit 1. Junii 1035. a *Benedicto* IX.
- Stanislaus* Cracoviensis in Polonia Episcopus ad altare interemptus 8. Maji 1079. ab *Innocentio* IV.
- Stanislaus* Kostka novitius Societatis Jesu a *Benedicto* XIII.
- Stephanus* Ordinis Grandimontensis apud Lemovicas in Aquitania auctor, qui obiit 8. Novemb. 1124. a *Clemente* III.

- Strumius* Abbas primus Fuldenſis, & Saxoniz Apoſto-
lus, qui obiit 17. Decemb. 779. ab *Innocentio* II.
- Tereſa* a Jeſu Abulenſis in Caſtella veteri Ordinis Car-
melitarum Excalceatorum inſtitutrix, quæ obiit
15. Octob. 1582. a *Gregorio* XV.
- Theobaldus* Eremita, qui obiit 1. Jul. 1066. ab *Alexan-
dro* III.
- Thomas* Aquinas in Campania Ordinis Prædicatorum,
qui obiit 7. Martii 1274. ab *Ioanne* XXII.
- Thomas* a Villanova Ordinis Eremitarum S. Auguſtini,
Archiepiſcopus Valentinus in Hiſpania Tarraco-
nenſi, qui obiit 8. Septembris 1555. ab *Alexan-
dro* VII.
- Thomas* Cantuarienſis Archiepiſcopus, qui martyr ju-
ſtitiz & Eccleſiaſtica immunitatis occubuit 29.
Decemb. 1170. ab *Alexandro* III.
- Thomas* Herefordienſis in Anglia Epicoſpus, qui obiit
2. Octob. 1287. ab *Joanne* XXII.
- Thuribius* ex Majorga oppido Hiſpaniz Tarraconenſis
in Diceceſi Legionenſi, Archiepiſcopus Limanus
in America, qui obiit 23. Martii 1606. a *Be-
nedicto* XIII.
- Ubalduſ* Canonicus Regularis, & Eugubinus in Um-
bria Epicoſpus, qui obiit 14. Maji 1136. a *Ce-
leſtino* III.
- Udalricuſ* Epicoſpus Auguſtæ Vindelicorum, qui obiit
4. Julii 973. ab *Joanne* XV.
- Vincenſiuſ* Ferreriuſ Valentinuſ in Hiſpania, Ordinis
Prædicatorum, qui obiit 3. April. 1419. a *Cal-
lixto* III.
- Virgiliuſ* Salisburgenſis in Norico, ſeu Bavaria Epi-
ſcopuſ, & Carinthiorum Apoſtoluſ, qui obiit
27. Novembr. 780. a *Gregorio* IX.
- VVilhelmuſ*. Vide Gulielmuſ.
- Vulſtanuſ* Vigorienſis in Anglia Epicoſpuſ, qui obiit
19. Jan. 1095. ab *Innocentio* III.

*Pontificum natio.**Afri.*

Victor I. pag. 29.

Melchiades 69.

Angli.

Hadrianus IV. pag. 390.

Dalmatae.

Cajus pag. 62. & Joannes IV. 192.

Galli.

Silvester II. pag. 324.

Leo IX. 338.

Stephanus IX. 344.

Nicolaus II. 346.

Urbanus II. 363.

Callistus II. 372.

Clemens IV. 424.

Innocentius V. 430.

Martinus II. 432.

Clemens V. 449.

Joannes XXII. 452.

Benedictus XII. 458.

Clemens VI. 460.

Innocentius VI. 462.

Urbanus V. 463.

Gregorius XI. 466.

Germani.

Gregorius V. pag. 320.

Clemens II. Saxonicus 336.

Damafus II. 338.

Victor II. 343.

Hadrianus VI. Batavus 517.

Graeci.

Anacletus pag. 14.

Telephorus 19.

Hyginus 22.

Eleutherus 28.

Anterus 40.

Sixtus II. 56.

Eusebius 67.

Zosimus 107.

Theodorus 193.

Joannes VI. 215.

Joannes VII. 216.

Zacharias 225.

Hispani.

Hispani.

Damasus I. pag. 91.
Joannes XX. 432.

Callistus III. 492.
Alexander VI. 505.

Itali.

Plurimi.

Bonomienses.

Honorius II. pag. 374.
Lucius II. 386.
Gregorius XIII. 544.

Innocentius IX. 553.
Gregorius XV. 560.
Benedictus XIV. 590.

Florentini.

Leo X. pag. 514.
Clemens VII. 520.
Clemens VIII. 554.

Leo XI. 557.
Urbanus VIII. 562.
Clemens XII. 587.

Genuenses.

Innocentius IV. pag. 406. Innocentius VIII. 503.
Hadrianus V. 430

Mediolanenses.

Alexander II. pag. 350.
Urbanus III. 400.
Cælestinus IV. 416.

Pius IV. 536.
Gregorius XIV. 551.

Neapolitani.

Bonifacius V. pag. 187.
Urbanus VI. 469.
Bonifacius IX. 474.

Joannes XXIII. 481.
Paulus IV. 531.
Innocentius XII. 574.

634 R. O. M. P O N T I F I C U M

Romani.

Sunt amplius centum.

Senenses.

Alexander III. pag. 393. Pius III. 508.
Pius II. 494. Alexander VII. 566.

Veneti.

Gregorius XII. pag. 477. Paulus II. 497.
Eugenius IV. 486. Alexander VIII. 572.

Sardi.

Hilarus pag. 126. Symmachus 138.

Siculi.

Agatho pag. 203. Stephanus III. 236.
Leo II. 206.

Syri.

Petrus pag. 3. Sergius I. 211.
Euaristus 15. Sifinnius 218.
Anicetus 25. Constantinus ibid.
Joannes V. 209. Gregorius III. 222.

Thraces.

Conon pag. 210.

*Non Cardinales post decretum Concilii Romani
sub Stephano III.*

Gregorius V. pag. 320. Clemens II. 336.
Silvester II. 324. Damasus II. 338.

Leo

Leo IX. <i>ibid.</i>	Gregorius X. 426.
Victor II. 343.	Cælestinus V. 440.
Nicolaus II. 346.	Clemens V. 449.
Alexander II. 350.	Urbanus V. 463.
Callistus II. 372.	Urbanus VI. 469.
Urbanus IV. 422.	

Creati extra Urbem.

Callistus II. pag. 372.	Nicolaus III. 433.
Urbanus III. 400.	Martinus IV. 435.
Gregorius VIII. 401.	Honorius IV. 437.
Clemens III. 402.	Bonifacius VIII. 442.
Honorius III. 410.	Clemens V. 449.
Alexander IV. 419.	Alexander V. 479.
Urbanus IV. 421.	Joannes XXIII. 481.
Innocentius V. 430.	Martinus V. 483.

Juncti propinquitate.

Gregorius I. <i>Magnus</i> , qui atavum habuit Felicem III. seu IV. pag. 130.	Cælestinus IV. natus Urbani III. sorore. 416.
Stephanus II. & Paulus I. fratres, Benedictus VIII. & Joannes XIX. item fratres, alius proxime post alium Pontifices. 234.	Hadrianus V. fratre Innocentii IV. procreatus. 430.
Romanus ex Constantino Marini Pontificis fratre genitus. 291.	Gregorius XI. filius fratris Clementis VI. 466.
Benedictus IX. filius fratris Benedicti VIII. & Joannis XIX. 331.	Gregorius XII. avunculus Eugenii IV. 486.
Alexander IV. Innocentii III. & Gregorii IX. propinquus. 412. 420.	Paulus II. nepos Eugenii IV. & Pius III. Pii II. uterque ex sorore. 497. 508.
	Alexander VI. cui avunculus fuit Callistus III. 505.
	Julius II. qui patruum habuit Sixtum IV. 509.
	Clemens VII. Leonis X. patruelis. 520.

Qui nomen primi mutarunt .

Sergius II. pag. 262.	Joannes XIV. 318.
Hadrianus III. 282. 310.	Sergius IV. 327.
Joannes XII. 310.	

Qui retinuerunt Episcopatum .

Clemens II. Leo IX. Vi-	Alexander IV. 420.
ctor II. Nicolaus II. pag.	Paulus IV. 336. 531.
328. 338.	Benedictus XIII. 336. & 583
Alexander II. 350.	Benedictus XIV. 590.

Qui Missæ aliquid addiderunt .

Alexander I. pag. 17.	Gelasius I. 135.
Sixtus I. 18.	Symmachus 141.
Telesphorus 21.	Gregorius I. 175.
Cælestinus I. 117.	Sergius I. 214.
Leo I. 126.	Urbanus V. 465.

Qui Imperatores coronarunt .

Joannes I. pag. 145.	Clemens II. 336.
Leo III. 248.	Paschalis II. 369.
Stephanus IV. 253.	Innocentius II. 377.
Paschalis I. 256.	Hadrianus IV. 392.
Joannes VIII. 280.	Cælestinus III. 403.
Stephanus V. 284.	Innocentius III. 406.
Formosus. 286.	Honorius III. 410.
Joannes X. 301.	Clemens V. 450.
Joannes XII. 311.	Innocentius VI. 462.
Joannes XIII. 315.	Eugenius IV. 486.
Gregorius V. 320.	Nicolaus V. 491.
Benedictus VIII. 328.	Clemens VII. 521.
Joannes XIX. 331.	

Qui

Qui jus & cognomen aliquod honorificum Christianis Principibus detulerunt .

Honorius I. qui Venetam Rempublicam <i>Christianissima</i> titulo decoravit. pag. 189.	laria jura multa . 396.
Gregorius III. 224.	Innocentius III. 406.
Stephanus II. 230.	Innocentius IV. 418.
Silvester II. 324.	Clemens VI. 460.
Benedictus VIII. 328.	Innocentius VII. 476.
Alexander III. qui item Venetis concessit singu-	Paulus II. 477.
	Innocentius VIII. 504.
	Leo X. 516.
	Paulus IV. 532.
	Pius V. 541.

Qui egerunt de Conceptione B. Mariae Virginis .

Sixtus IV. pag. 501.	Gregorius XV. 561.
S. Pius V. 542.	Alexander VII. 566.
Paulus V. ibid.	Clemens XI. 580.

Qui longinqua itinera susceperunt .

Constantinopolim iter fecerunt Joannes I. pag. 144.	Innocentius IV. 417.
Agapetus I. 151.	Gregorius X. 427.
Vigilius 157.	Clemens VII. 523.
Martinus I. 197.	In Germaniam Benedictus V. 314.
Constantinus 218.	Benedictus VIII. 329.
In Galliam Stephanus II. 229.	Gregorius VI. 334.
Stephanus IV. 253.	Clemens II. 337.
Gregorius IV. 261.	Victor II. 344.
Joannes VIII. 278.	Joannes XXIII. 481.
Urbanus II. 364.	In Galliam, & Germaniam Leo III. 251.
Paschalis II. 368.	Leo IX. 339.
Gelafius II. 371.	Innocentius II. 344.
Callistus II. 372.	Per Italiam Joannes XIII. 315.
Eugenius III. 388.	Joannes XV. 319.

Gre-

638 ROM. PONTIFICUM

Gregorius V. 323.	Innocentius III. 468.
Damasus II. 338.	Alexander IV. 421.
Stephanus IX. 345.	Urbanus VI. 472.
Nicolaus II. 350.	Innocentius VII. 476.
Alexander II. 351.	Alexander V. 476.
Victor III. 361. 362.	Pius II. 495.
Alexander III. 393.	Julius II. 511.
Lucius III. 399.	Clemens VIII. 555.
Urbanus III. 400.	Benedictus XIII. 585.

Qui itinera susceperunt, promissa Eucharistia.

Gregorius XI. pag. 467.	Leo X.
Eugenius IV.	Clemens VII. 523.
Pius II. 495.	Paulus III.
Alexander VI.	Clemens VIII. 555.
Julius II. 511.	Benedictus XIII. 585.

Angelus Rocca in Commentario de sacrosancto Christi Corpore Romanis Pontificibus iter conficiantibus præferendo, & Franciscus Macedo in Medulla Historiæ Ecclesiasticæ Vindicia X. cap. 5. sect. 2. pag. 652.

Avenionenses.

Clemens V. pag. 449.	Innocentius VI. 462.
Joannes XXII. 452.	Urbanus V. 463.
Benedictus XII. 458.	Gregorius XI. 466.
Clemens VI. 460.	

Laici.

Joannes XIX. pag. 330.

Qui ab objectis criminibus defenduntur.

Alexander I. pag. 17.	Siricius. 99.
Victor I. 32.	Innocentius I. 104.
Marcellinus 64.	Zosimus 107.
Liberius 84.	Cælestinus I. 116.
Damasus I. 91.	Gelasius I. 135.

Ana-

V A R I A G E N E R A . 639

Anastafius II. 137.	Hadrianus IV. 392.
Silverius 153.	Cælestinus V. 441.
Vigilius 153. 160.	Benedictus XI. 448.
Sabinianus 180. 181.	Bonifacius VIII. 444.
Bonifacius V. 187.	Joannes XXII. 452. 456.
Honorius I. 189. 190.	Gregorius XI. 468.
Benedictus II. 208.	Urbanus VI. 470.
Joannes VIII. 279.	Martinus V. 485.
Formosus 287.	Innocentius VIII. 504.
Joannes XII. 312. 313.	Alexander VI. 508.
Silvester II. 324.	Julius II. 509. 513.
Leo IX. 341.	Hadrianus VI. 518. 519.
Gregorius VII. 353. 354.	Clemens VII. 522.
355. & 356.	Marcellus II. 529. & 550.
Pafchalis II. 369.	

Qui mortî proximi successorem proposuerunt .

Gregorius VII. pag. 361.	Cælestinus III. 404.
Victor III. 362.	Clemens VII. 524.
Gelasius II. 372.	

Brevissimi temporis .

Sifinnius .	dies 20.	Benedictus II. 10.	12.
Bonifacius VI.	15.	Conon .	11.
Theodorus II.	20.	Stephanus IV. 7.	
Damasus II.	23.	Valentinus .	1. 10.
Cælestinus IV.	17.	Romanus.	3. 22.
Pius III.	26.	Leo V.	1. 26.
Marcellus II.	22.	Christophorus .	6.
Urbanus VII.	13.	Landus .	6. 10.
Leo XI.	26.	Leo VI.	7. 3.
Anterus . men. 1.		Benedictus VI. 9.	
Sixtus II. 11.	12.	Joannes XVII. 5.	25.
Marcus . 8.	18.	Clemens II. 9.	15.
Agapetus . 10.	19.	Stephanus IX. 7.	27.
Bonifacius III. 8.	22.	Cælestinus II. 5.	13.
Severinus . 2.	4.	Gregorius VIII. 1.	27.
Leo II, 10.	17.	Innocentius V. 5.	

Ha-

*Pontificum natio.**Afri.*

Victor I. pag. 29.

Melchiades 69.

Angli.

Hadrianus IV. pag. 390.

Dalmatae.

Cajus pag. 62. & Joannes IV. 192.

Galli.

Silvester II. pag. 324.

Leo IX. 338.

Stephanus IX. 344.

Nicolaus II. 346.

Urbanus II. 363.

Callistus II. 372.

Clemens IV. 424.

Innocentius V. 430.

Martinus II. 432.

Clemens V. 449.

Joannes XXII. 452.

Benedictus XII. 458.

Clemens VI. 460.

Innocentius VI. 462.

Urbanus V. 463.

Gregorius XI. 466.

Germani.

Gregorius V. pag. 320.

Clemens II. Saxonicus 336.

Damafus II. 338.

Victor II. 343.

Hadrianus VI. Batavus 517.

Graeci.

Anacletus pag. 14.

Telesphorus 19.

Hyginus 22.

Eleutherus 28.

Anterus 40.

Sixtus II. 56.

Eusebius 67.

Zosimus 107.

Theodorus 193.

Joannes VI. 215.

Joannes VII. 216.

Zacharias 225.

Hispani.

Hispani.

Damasus I. pag. 91.
Joannes XX. 432.

Callistus III. 492.
Alexander VI. 505.

Itali.

Plurimi.

Bononienses.

Honorius II. pag. 374.
Lucius II. 386.
Gregorius XIII. 544.

Innocentius IX. 553.
Gregorius XV. 560.
Benedictus XIV. 590.

Florentini.

Leo X. pag. 514.
Clemens VII. 520.
Clemens VIII. 554.

Leo XI. 557.
Urbanus VIII. 562.
Clemens XII. 587.

Genuenses.

Innocentius IV. pag. 406. Innocentius VIII. 503.
Hadrianus V. 430

Mediolanenses.

Alexander II. pag. 350.
Urbanus III. 400.
Cælestinus IV. 416.

Pius IV. 536.
Gregorius XIV. 551.

Neapolitani.

Bonifacius V. pag. 187.
Urbanus VI. 469.
Bonifacius IX. 474.

Joannes XXIII. 481.
Paulus IV. 531.
Innocentius XII. 574.

634 R. O. M. P O N T I F I C U M

Romani.

Sunt amplius centum.

Senenses.

Alexander III. pag. 393. Pius III. 508.
Pius II. 494. Alexander VII. 566.

Veneti.

Gregorius XII. pag. 477. Paulus II. 497.
Eugenius IV. 486. Alexander VIII. 572.

Sardi.

Hilarus pag. 126. Symmachus 138.

Siculi.

Agatho pag. 203. Stephanus III. 236.
Leo II. 206.

Syri.

Petrus pag. 3. Sergius I. 211.
Euaristus 15. Silinnius 218.
Anicetus 25. Constantinus ibid.
Joannes V. 209. Gregorius III. 222.

Thraces.

Conon pag. 210.

*Non Cardinales post decretum Concilii Romani
sub Stephano III.*

Gregorius V. pag. 320. Clemens II. 336.
Silvester II. 324. Damasus II. 338.

Leo

Leo IX. <i>ibid.</i>	Gregorius X. 426.
Victor II. 343.	Cælestinus V. 440.
Nicolaus II. 346.	Clemens V. 449.
Alexander II. 350.	Urbanus V. 463.
Callistus II. 372.	Urbanus VI. 469.
Urbanus IV. 422.	

Creati extra Urbem.

Callistus II. pag. 372.	Nicolaus III. 433.
Urbanus III. 400.	Martinus IV. 435.
Gregorius VIII. 401.	Honorius IV. 437.
Clemens III. 402.	Bonifacius VIII. 442.
Honorius III. 410.	Clemens V. 449.
Alexander IV. 419.	Alexander V. 479.
Urbanus IV. 421.	Joannes XXIII. 481.
Innocentius V. 430.	Martinus V. 483.

Juncti propinquitate.

Gregorius I. <i>Magnus</i> , qui atavum habuit Felicem III. seu IV. pag. 130.	Cælestinus IV. natus Urbani III. sorore. 416.
Stephanus II. & Paulus I. fratres, Benedictus VIII. & Joannes XIX. item fratres, alius proxime post alium Pontifices. 234.	Hadrianus V. fratre Innocentii IV. procreatus. 430.
Romanus ex Constantino Marini Pontificis fratre genitus. 291.	Gregorius XI. filius fratris Clementis VI. 466.
Benedictus IX. filius fratris Benedicti VIII. & Joannis XIX. 331.	Gregorius XII. avunculus Eugenii IV. 486.
Alexander IV. Innocentii III. & Gregorii IX. propinquus. 412. 420.	Paulus II. nepos Eugenii IV. & Pius III. Pii II. uterque ex sorore. 497. 508.
	Alexander VI. cui avunculus fuit Callistus III. 505.
	Julius II. qui patruum habuit Sixtum IV. 509.
	Clemens VII. Leonis X. patruelis. 520.

Qui nomen primi mutarunt .

Sergius II. pag. 262.	Joannes XIV. 318.
Hadrianus III. 282. 310.	Sergius IV. 327.
Joannes XII. 310.	

Qui retinuerunt Episcopatum .

Clemens II. Leo IX. Vi-	Alexander IV. 420.
ctor II. Nicolaus II. pag.	Paulus IV. 336. 531.
328. 338.	Benedictus XIII. 336. & 583
Alexander II. 350.	Benedictus XIV. 590.

Qui Missæ aliquid addiderunt .

Alexander I. pag. 17.	Gelasius I. 135.
Sixtus I. 18.	Symmachus 141.
Telesphorus 21.	Gregorius I. 175.
Cælestinus I. 117.	Sergius I. 214.
Leo I. 126.	Urbanus V. 465.

Qui Imperatores coronarunt .

Joannes I. pag. 145.	Clemens II. 336.
Leo III. 248.	Paschalis II. 369.
Stephanus IV. 253.	Innocentius II. 377.
Paschalis I. 256.	Hadrianus IV. 392.
Joannes VIII. 280.	Cælestinus III. 403.
Stephanus V. 284.	Innocentius III. 406.
Formosus. 286.	Honorius III. 410.
Joannes X. 301.	Clemens V. 450.
Joannes XII. 311.	Innocentius VI. 462.
Joannes XIII. 315.	Eugenius IV. 486.
Gregorius V. 320.	Nicolaus V. 491.
Benedictus VIII. 328.	Clemens VII. 521.
Joannes XIX. 331.	

Qui

Qui jus & cognomen aliquod honorificum Christianis Principibus detulerunt.

Honorius I. qui Venetam Rempublicam <i>Christianissimæ</i> titulo decoravit. pag. 189.	laria jura multa. 396.
Gregorius III. 224.	Innocentius III. 406.
Stephanus II. 230.	Innocentius IV. 418.
Silvester II. 324.	Clemens VI. 460.
Benedictus VIII. 328.	Innocentius VII. 476.
Alexander III. qui item Venetis concessit lingu-	Paulus II. 477.
	Innocentius VIII. 504.
	Leo X. 516.
	Paulus IV. 532.
	Pius V. 541.

Qui egerunt de Conceptione B. Mariae Virginis.

Sixtus IV. pag. 501.	Gregorius XV. 561.
S. Pius V. 542.	Alexander VII. 566.
Paulus V. <i>ibid.</i>	Clemens XI. 580.

Qui longinqua itinera susceperunt.

Constantinopolim iter fecerunt Joannes I. pag. 144.	Innocentius IV. 417.
Agapetus I. 151.	Gregorius X. 427.
Vigilius 157.	Clemens VII. 523.
Martinus I. 197.	In Germaniam Benedictus V. 314.
Constantinus 218.	Benedictus VIII. 329.
In Galliam Stephanus II. 229.	Gregorius VI. 334.
Stephanus IV. 253.	Clemens II. 337.
Gregorius IV. 261.	Victor II. 344.
Joannes VIII. 278.	Joannes XXIII. 481.
Urbanus II. 364.	In Galliam, & Germaniam Leo III. 251.
Paschalis II. 368.	Leo IX. 339.
Gelasius II. 371.	Innocentius II. 344.
Callistus II. 372.	Per Italiam Joannes XIII. 315.
Eugenius III. 388.	Joannes XV. 319.

Gre-

638 ROM. PONTIFICUM

Gregorius V. 323.	Innocentius III. 408.
Damasus II. 338.	Alexander IV. 421.
Stephanus IX. 345.	Urbanus VI. 472.
Nicolaus II. 350.	Innocentius VII. 476.
Alexander II. 351.	Alexander V. 476.
Victor III. 361. 362.	Pius II. 495.
Alexander III. 393.	Julius II. 511.
Lucius III. 399.	Clemens VIII. 555.
Urbanus III. 400.	Benedictus XIII. 585.

Qui itinera susceperunt, pramissa Eucharistia.

Gregorius XI. pag. 467.	Leo X.
Eugenius IV.	Clemens VII. 523.
Pius II. 495.	Paulus III.
Alexander VI.	Clemens VIII. 555.
Julius II. 511.	Benedictus XIII. 585.

Angelus Rocca in Commentario de sacrosancto Christi Corpore Romanis Pontificibus iter conficientibus praferendo; & Franciscus Macedo in Medulla Historiae Ecclesiasticae Vindicia X. cap. 5. sect. 2. pag. 652.

Avenionenses.

Clemens V. pag. 449.	Innocentius VI. 462.
Joannes XXII. 452.	Urbanus V. 463.
Benedictus XII. 458.	Gregorius XI. 466.
Clemens VI. 460.	

Laici.

Joannes XIX. pag. 330.

Qui ab objectis criminibus defenduntur.

Alexander I. pag. 17.	Siricius. 99.
Victor I. 32.	Innocentius I. 104.
Marcellinus 64.	Zosimus 107.
Liberius 84.	Cælestinus I. 116.
Damasus I. 91.	Gelasius I. 135.

Ana-

V A R I A G E N E R A . 639

Anastafius II. 137.	Hadrianus IV. 392.
Silverius 153.	Cælestinus V. 441.
Vigilius 153. 160.	Benedictus XI. 448.
Sabinianus 180. 181.	Bonifacius VIII. 444.
Bonifacius V. 187.	Joannes XXII. 452. 456.
Honorius I. 189. 190.	Gregorius XI. 468.
Benedictus II. 208.	Urbanus VI. 470.
Joannes VIII. 279.	Martinus V. 485.
Formosus 287.	Innocentius VIII. 504.
Joannes XII. 312. 313.	Alexander VI. 508.
Silvester II. 324.	Julius II. 509. 513.
Leo IX. 341.	Hadrianus VI. 518. 519.
Gregorius VII. 353. 354.	Clemens VII. 522.
355. & 356.	Marcellus II. 529. & 550.
Pafchalis II. 369.	

Qui morti proximi successorem proposuerunt .

Gregorius VII. pag. 361.	Cælestinus III. 404.
Victor III. 362.	Clemens VII. 524.
Gelasius II. 372.	

Breviffimi temporis .

Sifinnius .	dies 20.	Benedictus II. 10.	12.
Bonifacius VI.	15.	Conon .	11.
Theodorus II.	20.	Stephanus IV. 7.	
Damasus II.	23.	Valentinus .	1. 10.
Cælestinus IV.	17.	Romanus.	3. 22.
Pius III.	26.	Leo V.	1. 26.
Marcellus II.	22.	Christophorus .	6.
Urbanus VII.	13.	Landus .	6. 10.
Leo XI.	26.	Leo VI.	7. 3.
Anterus . men. 1.		Benedictus VI. 9.	
Sixtus II. 11.	12.	Joannes XVII. 5.	25.
Marcus . 8.	18.	Clemens II. 9.	15.
Agapetus . 10.	19.	Stephanus IX. 7.	27.
Bonifacius III. 8.	22.	Cælestinus II. 5.	13.
Severinus . 2.	4.	Gregorius VIII. 1.	27.
Leo II, 10.	17.	Innocentius V. 5.	

Ha-

640 ROM. PONTIF. VARIA GENERA.

Hadrianus V. 1.	7.	Alexander V. 10.	8.
Joannes XXI. 8.		Gregorius XIV. 10.	10.
Cælestinus V. 5.	8.	Innocentius IX. 2.	
Benedictus XI. 8.	17.		

Longissimi temporis.

Zephyrinus.	an.	18. men.	dies	18.
Silvester I.	21.		11.	
Leo I.	20.			28.
Hadrianus I.	23.		10.	17.
Leo III.	20.		5.	16.
Paschalis II.	18.		5.	7.
Alexander III.	21.		11.	23.
Innocentius III.	18.		6.	9.
Joannes XXII.	18.		4.	
Urbanus VIII.	21.			
Clemens XI.	20.		3.	25.

Pseudopontifices.

Novatianus pag. 47.	gninulfus dictus Silvester
Urficius 91.	IV. 368.
Eulalius 111.	Mauricius Burdinus dictus
Laurentius 138.	Gregorius VIII. 371.
Dioscorus. 148.	Petrus Leonis dictus Ana-
Petrus & Theodorus 210.	cletus II. 371.
Theodorus & Paschalis 212.	Gregorius dictus Victor IV.
Constantinus 236.	378.
Zinzinius 257.	Octavianus dictus Victor V.
Anastafius 269.	Vido Cremensis dictus
Leo VIII. 312.	Paschalis III. Joannes
Bonifacius VII. 317.	Strumenfis dictus Calli-
Joannes Episcopus Placentinus dictus Joannes XVI.	stus III. Lando dictus
323.	Innocentius III. 394.
Gregorius 327.	Petrus de Corbario dictus
Silvester III. 333.	Nicolaus V. 454.
Benedictus X. 346.	Robertus Gebennensis di-
Cadalous dictus Honorius	ctus Clemens VII. a quo
II. 351.	ortum initium Schisma-
Guibertus dictus Clemens	tis omnium longissimi ac
III. 357.	teterrimi. 470.
Albertus, Theodoricus, Ma-	Amedeus Dux Sabaudiz di-
	ctus Felix V. 487.

IN-

INDEX RERUM.

A

- A** Bbates Pontificalium ornamentorum usu decorati. 316.
 Acephali. 153. & 154.
 Accemetæ. 149.
 Actio in Canone Missæ. 19.
 Agere. 187.
 Agnorum Dei cereorum origo, materia, virtutes. 109. 464.
 Non pingendi, nec vendendi. 545.
 Agnus Dei in Missa. 214.
 Albigensum errores. 408.
 Alexandrini Patriarchæ olim præfinitiebant diem Paschæ celebrando. 30.
 Aliturgici dies. 222.
 Alodisium Comitissæ Mathildis. 377.
 Almarici errores. 408.
 Alpes Cottiar. 217.
 Alphonfus Dux Lusitanæ ditionem suam vestigalem facit Ecclesiæ Romanæ. 387.
 Altaria consecranda cum Reliquiis Martyrum. 59. Altaria sepulcra Martyrum. *Ibid.*
 America ita appellata ab Americo Vesputio. 505.
 Andreæ de Comitibus cultum immemorabilem Innocentius XIII. approbavit. 582.
 Angelica Salutatio. 116. Hora ignitegii. 455. Sub meridiem. 493. 507. 585.
 Annatarum institutio. 474.
 Anni, per quos regnarunt Pontifices priorum sæculorum, incerti. 4 & 5. Annotari cœpti in Actis publicis. 266. In litteris Romanorum Pontificum. 343.
 Annus correctus. 545. 546.
 Antiochia prima primi Apostoli sedes. 4.
 Antoninus Episcopus Florentinorum. 179. Sanctis adscriptus. 518.
 Antonius Patavinus relatus in Sanctos. 415. Ejus memoria Officio duplici celebranda. 549. Ejus lingua incorrupta. 588. Ejus imago quomodo pingatur a qualibet
 S f Fran-

- Franciscana Familia. 415.
 Anulus *Piscatorius*. 245.
Apocrypharii. 200. Cur sapius electi Pontifices. 182.
 Apollinaris error. 92.
 Apostolicæ Sedis gloriæ non obscuratur vitiis Pontificum.
 297. Urbes & alia loca abalienare, aut fiduciaria dare,
 vetitum est. 541. 551. 553. 562.
 Apostolorum festivitates sub Officio duplici. 443.
 Appellatione ad futurum Concilium primus omnium usus
 est Federicus II. Imperator. 417. prohibita decreto Pii
 II. 494.
 Aqua benedicta cur in ipso Ecclesiæ ingressu exposita. 17.
 Ejus benedicendæ ritus ab Apostolica traditione. *Ibid.*
 Aquæ parum vino in consecratione Calicis admiscen-
 dum. 17.
 Aquilejensis Patriarchæ jurisdicctio. 166.
 Archiepiscopus Remensis nondum quinquennis. 302.
 Architecti Basilicæ Vaticanæ. 510.
 Arnaldistæ damnati. 378. Rebellant contra Lucium II. 387.
 Arnaldus morti datus. 391.
Artemonis sectatores quid docerent. 32.
 Arx *Urbana*. 562.
 Asiani Pascha celebrantes more Hebræorum num a Victo-
 re I. damnati. 31.
 Athalaricus Rex Italiæ agit contra Simoniacos. 149.
 Attila victus à Leone *Magno*. 124.
 Avenionem emit Clemens VI. 461.
 Avenionenses Pontifices. 449. ad 466.
 Augustulus Imperio spoliatus. 129.
 Avitus Viennensis non fuit primus, qui Papam vocavit.
Universalis Ecclesiæ Præfulem. 122.
Anstræce Dottius origo. 429.
Auxilium Christianorum insertum *Litanis B. M. Virginis*.
 543.

B

- B** *Accalaureatus*. 389
 Bassiones expulsi Perusia. 511.
 Bambergæ ab Henrico II. oblata D. Petro. 329. Ab Leo-
 ne IX. tradita Henrico III. pro Benevento. 340.

Ba

Baptismus Hæreticorum. 52. Constantini *Magni*. 73. Baptismi tempus 97. 137. Baptismus collatus verbis corruptis. 226. Baptismus in vino. 230. In nomine Christi. 273.

Barbadicus *Gregorius* Cardinalis Episcopus Patavinus auctus titulo *Venerabilis*. 585. Ejus corpus translatum in locum decentiorem. *Ibid.* & 586. Vita summatim exposita. 587.

Barbam primus omnium Pontificum aluit Julius II. 509. Baronii Annales in annum Christi 1198. desinunt. 405. Qua de causa conscripti. *Ibid.* Urgente Philippo Nerio scripti. 561.

Beatificatio prima sollemnis. 567.

Bellovacensis Vincentius. 179.

Bellum sacrum primum. 365. Creticum. 564.

BENEDICTI XIV. Scripta hactenus edita. 595. & 596.

Benedictini Pontifices. 169. 170. 325.

Benedictio Cerei Paschalis. 109.

Benedictum sit dulce nomen Domini Jesu Christi. 426.

Beneficiorum Ecclesiasticorum origo. 141.

Beneventanorum Archiepiscoporum audacia. 497.

Beneventum. 340.

Benivius Philippus S. expetitus ad Pontificatum. 427.

Bensivoli Bononia a Julio II. ejecti. 511.

Berengarius hæreticus damnatus 339. Comburit libros propriæ hæreseos. 347.

Berengarius Imperator confirmat Romanæ Ecclesiæ ea, quæ data eidem fuerant a Pippino, Carolo *Magno*, aliisque. 302.

Bernardus S. quid promiserit Genuensibus. 378.

Bigamus est, qui unam ante, alteram post Baptismum uxorem duxit. 105.

Boemiæ Dux *Regis* titulo decoratus. 406.

Bona Ecclesiarum non possunt locari nisi ad triennium 475. 498. Bonorum Ecclesiasticorum partes. 128.

Bonaventura S. relatus in numerum Sanctorum Confessorum & Ecclesiæ Doctorum. 492. Ejus memoria *Officio duplici* celebranda. 549.

Brabantos Lazarus Basilicæ S. Petri structuram designavit. 510.

Brevia Pontificia. 245. Iis sigillum plumbeum appositum.

- tum. 425.
Breviarii Romani auctoritas. 64. Antiqua forma. 534.
 Cur ita dictum. *Ibid.* Expurgatum. 563.
 Britanni ad Christi fidem conversi. 29.
Bulla Cœnæ Domini. 485.

C

- C**ælestinorum Ordo. 440.
Cæsaris nomen tribuere Regi Moschorum Clemens X. recusavit. 569.
 Calices vitrei. 33. Argentei. 37.
 Campanæ. 181. Earum baptismus. 316. Pulsatio dum in Missa conficitur sacrum Christi corpus. 414. Hora *ignitegii*. 455. Sub meridiem. 493. 507.
 Candia oppugnata per triennium. 568.
Canon Missæ *Actio* dicitur. 19.
Canonici Regulares in Lateranum deducti. 352.
Canonizatio Sanctorum Romanæ Ecclesiæ reservata. 396. & 397. prima solemnis. 251. Primum indubitata fidei monumentum de ea. 320.
 Cantores in Britanniam missi. 29.
Capuccinorum Ordo. 520. Eisdem vetitum administrare Sacramentum Pœnitentiæ. 552. Permissum. 556. Assignatum munus Concionatoris Apostolici. 593.
 Cardinales septem assistentes Pontifici. 238. Cardinalis gradu privatus, quod Parochiam suam deseruisset. 266.
 Cardinalibus commissa electio summi Pontificis. 348.
 Datus rubeus Galeris. 417. Rubra itidem *Capisia*. 498.
 Quando antelati Episcopis. 452. Cardinales amoti dignitate. 444. Eorum ædes non debent reis atque improbis esse perfugium. 465. 518. 537. Eisdem vetitum Regum & Principum esse patronos. 484. 512. *Piatio di Cardinal povero*. 498. Cardinalium numerus ampliatus. 503. Decretum, ne fratres duo sint eodem tempore in Cardinalium numero. 528. Cardinalis multatus pœna mortis. 536. Cardinalium numerus. 549. Saltem quatuor ex Regularibus & Mendicantium Ordinibus. *Ibid.* Cardinalibus Regularibus concessus usus rubri birreti. 552. Cardinales aucti titulo *Eminentissimi*. 564. Eo titulo non appellantur a Regibus, neque ab Senatu Veneto.

- neto. *Ibid.* Solo nomine *Cardinalis*, ac titulo *Eminentissimi* ac *Reverendissimi* contenti esse debent. 565. Cardinalibus interdictus usus coloris nigri ac lugubris. 567.
- Carmelitarum* Ordo. 437.
- Carolini* Libri. 244.
- Carolinus* Codex. 235.
- Carolus *Magnus* primus Imperatorum Occidentis. 249.
Num invitus creatus Imperator. 248. Relatus in Sanctos. 394.
- Carolus V. Regnum & Imperium deponit. 532.
- Casimirus Monachus & Diaconus Benedicti IX. concessu ducit uxorem. 332.
- Casimirus Monasterium uni Pontifici subiectum. 126. Abbati concessa sandalia, & cetera insignia. *ibid.* Quot Pontifices dederit Romanæ Sedi. 372.
- Castellum Duci Parmensi ademptum. 565.
- Catabulum*. 67.
- Catharina Senensis ad Gregorium XI. Avenionem missa a Florentinis. 467. In sanctas Virgines relata. 495.
- Catholici* titulus Hispaniæ Regibus proprius. 504.
- Cerdonis hæretici errores. 22.
- Cereus Paschalis. 109.
- Christianissimi* titulus Regum Francorum *hereditarius*. 224.
- Christina Svecorum Regina. 567.
- Chronologia priorum Pontificum obscura & incerta. 45.
- Ciaconius* notatus. 400.
- Claves Confessionis S. Petri. 246. 247.
- Clausura* Monialium. 539.
- Clementina* 451.
- Clerici comam ne nutriant. 25. Clericorum Venetorum privilegia. 520.
- Clerici *Regulares*. 520.
- Cletus diversus ab Anacleto. 14.
- Clodoveus Rex Francorum anno 496. baptizatus. 136.
- Cœmeteria Urbis Romæ. 35. In his celebrabantur Synaxes. *Ibid.*
- Cœnobita parva abolita. 565.
- Collectiones Decretalium. 406. 411. 413. 451.
- Colobia. 61.
- Columbani* Abbatis epistola secunda ad Bonifacium IV. non videtur esse legitima. 185.

- Coma a Clericis non nutrienda. 25.
 Comaclensis Comitatus a Gregorio V. donatus Archiepiscopo Ravennati, 323.
 Comaclum & Ferrara in diplomate Rodulphi recensentur inter ceteras Romanæ Ecclesiæ Urbes. 434. Comaclum insertum *Bulle in Cæna Domini*. 559. Ferrariam a Casare Estensi Clemens VIII. recepit. 554.
 Commemoratio omnium Defunctorum. 184. 594.
 Communio intincta vetita. 365.
 Communio *Laica*. 347. Sub utraque specie concessa. 460.
Compactata Boemorum. 494.
 Conceptio B. M. Virginis. 502. 542. 561. & 566.
 Concilia non celebranda præter sententiam Pontificis. 80.
 Concilia Œcumenica.
   Nicænum I. Œcumenicum I. pag. 75.
   Constantinopolitanum I. Œcum. II. 92.
   Ephesinum Œcum. III. 115.
   Chalcedonense Œcum IV. 121.
   Constantinopolitanum II. Œcum. V. 159.
   Constantinopolitanum III. Œcum. VI. 204.
   Nicænum II. Œcum. VII. 242.
   Constantinopolitanum IV. Œcum. VIII. 275.
   Lateranense I. Œcum. IX. 373.
   Lateranense II. Œcum. X. 378.
   Lateranense III. Œcum. XI. 396.
   Lateranense IV. Œcum. XII. 407.
   Lugdunense I. Œcum. XIII. 417.
   Lugdunense II. Œcum. XIV. 427.
   Viennense Œcum. XV. 451.
   Florentinum Œcum. XVI. 488.
   Lateranense V. Œcum. XVII. 512.
   Tridentinum Œcum. XVIII. 525.
 Concilia quatuor Œcumenica prima Gregorius Magnus suscipit sicut Euangelii quatuor libros. 124. 171.
 Concilium *Plenarium* S. Augustini, 54.
   Arelatense. 74.
   Sardicensis. 82.
   Ariminense. 86.
   Ephesinum II. *Latrocinium* dictum. 121.
   Palmare. 140.
   Lateranense sub Martino I. 196.

- Quinifextum*. 212. 219.
 Francofordiense. 243.
 Pisanum. 477.
 Constantiense. 482.
 Basileense. 487.
Conclavis custodia. 254. Mos inclusionis Cardinalium in
 Conclavi. 410. Leges in Conclavi servandæ. 428. 461.
 Inclusio Cardinalium in Conclavi post Bonifacium VIII.
 semper servata. 432. 440.
Confessio peccatorum publica. 126. Confessionis Sacra-
 mentalis tempus definitum. 408. Facta Cœnobitijs non
 iteranda Parocho. 447. 455. 556. Per litteras fieri non
 potest. *Ibid.* Primus, qui Fratribus Mendicantibus pri-
 vilegium excipiendi Confessiones dedit, fuit Gregorius
 IX. 415.
Confessores 45.
Confessarii sollicitantes ad turpia. 561.
 Confirmationis administratio Presbyteris Sardiniz concef-
 sa. 173.
Congregationes XV. a Sixto V. institutz. 549. *De Fide pro-*
paganda. 560. Seminariorum. 584.
 Constantini Magni Imp. baptismus. 73. Donatio subditi-
 tia. 77.
 Constantinopolis a Turcis capta. 491.
 Constantinus *Copronymus*. 239.
 Constantinus *Pogonatus* remisit pecuniam pendi solitam
 pro confirmatione electionis Romani Pontificis. 205.
 Decessit de jure confirmandi electionem ejusdem. 209.
 Continentiæ lex imposta Subdiaconis. 168. 173.
 Controversia
 De proximo D. Petri successore. pag. 8.
 De Auctore Libri Pontificalis. 9.
 De Cleto diverso ab Anacleto. 14.
 De die Paschæ celebrandi. 25. 30.
 De anathemate Asianis denunciato ab S. Victore I. 31.
 De primo Imperatore Christiano. 42. 43.
 De Lapsis. 44.
 De Baptismo ab Hæreticis collato. 51.
 De Concilio *Plenario* D. Augustini. 54.
 De lapsu S. Marcellini. 64. 65.
 De voce *Fermento*. 70.

- De Baptismo Constantini. 73.
 De ejusdem donatione. 77. 116.
 De historia Paphnutii. 75. 76.
 De Symbolo *Quicumque*. 81.
 De S. Felice II. Liberii successore. 90. 547.
 De tempore, quo vox *Filioque* inserta Symbolo. 93. 94.
 De appellationibus. 110.
 De decem Actionibus, quæ celebratæ sunt post actionem sextam Concilii Chalcedonensis *Œcum.* IV. 122.
 De ejusdem Concilii actione, in qua actum de *Domno Antiocheno*. *Ibid.*
 De Felice III. S. Gregorii Magni atavo. 130.
 De auctore decreti circa libros Apocryphos. 133.
 De uno e Trinitate passo. 142. 149.
 De successore a vivente Pontifice non designando. 148. & 537.
 De tribus Capitulis. 156.
 De Monastico instituto S. Gregorii Magni. 169.
 De Trajano ab gehenna liberato. 176. 177.
 De privilegio, quod Crotbertus Episcopus Turonensis concessit Monasterio S. Martini. 202.
 De Pippino in locum Childerici subrogato. 227.
 De Baptismo forma solita, sed vitiata Latinitate collato. 226.
 De Baptismo in vino. 230.
 De Baptismo in nomine Christi. 273.
 De falsa Synodo sub Hadriano I. circa jura eligendi Romanum Pontificem. 241.
 De causa Formosi. 287.
 De institutione Electorum Imperii. 321.
 De primo Militiæ Papalis auctore. 335.
 De electione Pontificis ex non Cardinalibus. 348.
 De *Dichatu Papæ*, qui Gregorii VII. nomine fertur. 360.
 De *Monarchia Siciliae*. 366.
 De Sacramentali Confessione facta Cœnobitis. 447.
 De Petri Cathedra a Roma non separanda. 449. & 450.
 De paupertate Christi & Apostolorum, dominioque, vel usu FF. Minorum. 453.
 De beatitate animæ Justorum, statim ac vinculis corporis solutæ sunt. 456.
 De sanguine Christi Domini. 479. 495-

De stig-

- De stigmatibus S. Catharinæ Senensis. 501.
 De Conceptione B. Mariæ Virginis. 502. 542.
 De auxiliis divinæ gratiæ. 556. & 557.
 De Confessione Sacramentali *laicis* facienda. 563.
 De Origine Ordinis Carmelitarum. 575.
 Corporis Christi Festum. 422. Idem Christi corpus præ-
 latum Romanis Pontificibus agredientibus iter. 229.
 467.
 Cosmæ & Damiani paria tria. 147.
 Crescentius Nomentanus novus Urbis tyrannus. 319.
 Creticum bellum. 564.
Cruciata expeditio prima. 365.
 Crux Domini inventa. 68.
Cyriacus Pontiani successor fabulosus. 40.

D

- D**almaticæ. 61. Dalmaticæ usus concessus Abbati Sta-
 bulensi. 392.
Decretales Innocentii III. 406. Honorii III. 411. Grego-
 rii IX. 413.
 Decretum coercendis affectantibus Pontificatum. 236.
 533. De libris sacris. 133. De Rege creando ex gente Itala.
 282. De Pontifice consecrando coram Legatis Impera-
 toris. 254. 257. De una tantum in die Missa a Sacer-
 dotibus celebranda. 352. De Eucharistia sumenda die
 Festo Paschæ in propria Parochia. 556.
 Decretum Gratiani quantæ sit auctoritatis. 546.
 Defunctorum omnium commemoratio. 184. 594.
Deus, cujus dextera Beatum Petrum. &c. 267.
Deus qui Beato Petro collatis clavibus. Ibid.
Diaconia Urbis Romæ. 42.
 Diaconi *Regionarii* & *Palatini*. 41. 42. Diaconis sæpius
 quam Præbyteris olim traditus Pontificatus. 113. 179.
 Diaconus factus Pontifex, prætermisso Presbyteratus Or-
 dine, consecratus. 179. 180. 259.
 Dicta memorabilia summorum Pontificum. 435. 480. 518.
 530. 535. 539. 542. 543. 546. 581. 582.
Dictatus Pape Gregorii VII. 360.
 Diplomata Ludovici Pii, Ottonis Magni, & Henrici II.
 a Rodulpho confirmata. 434.

Di-

Diptycha 103.

Discalceatorum Clericorum novus Ordo. 592.

Discordia inter Pontifices & populum Romanum per annos quinquaginta. 402. Inter Pontifices & Reges Francorum ob Pragmaticam Sanctionem per annos amplius septuaginta. 513.

Dispensatio quoad impedimenta matrimonium dirimentia. 332. 397. & 398.

Doctoratus. 389.

Dominicani Pontifices Innocentius V. pag. 430. Benedictus XI. 446. Pius V. 538. Benedictus XIII. 582. *Dominicanis* primum concessa facultas administrandi Sacramentum pœnitentiæ. 415. Mandatum Officium Inquisitionis sacræ. *Ibid.*

Donatio Constantini 77. Pippini. 232.

Doxologia in fine Psalmorum. 95. Doxologia magna, & parva. 141.

E

ECcelinus de Romano. 413. 421.

Ecclesia S. Petri Romæ. 14. 510. 559. 562. *Ecclesiæ* consecrantur ex instituto Apostolorum. 16.

Ethiops Heraclii Imperatoris. 191.

Electio Romani Pontificis varia. 46. Post triduum a morte decessoris. 111. 182. Divino judicio, & universitatis consensu. 112. Non sine consultatione Regis Italiæ. 129. 138. In ea vincere debet sententia plurimorum. 139. Eam sibi usurpavit Theodoricus. 146. Et Orientis Imperatores, qui præterea certam pecuniæ summam exigebant. 162. Peracta sine Exarchi & Imperatoris consensu. 166. Non sine consensu Exarchi. 211. Ejus ritus. 311. 348. Consensu Romanorum ab uno Hildebrando facta. 346. A Nicolao II. commissa Cardinalibus Episcopis. 348. Quomodo commissa Henrico IV. 349. Jus electionis ab Hadriano non concessum Carolo Magno. 241. Neque ab Nicolao II. datum Henrico IV. 349. *Electio Gregorii VII.* fuit ultima, quæ ante consecrationem Pontificis significata est Imperatori. 354. Alexandri III. decretum de ea. 397. Ad solos Cardinales redacta. *Ibid.* Quomodo fieret ante Conclavis institutionem.

- nem. 426. Sola electio primis decem sæculis non faciebat Pontificem. 431. Peragenda Romæ a Cardinalibus. 537. Ratio eligendi hodierna. 561.
- Electores Imperii. 321.
- Eminentissimi* titulo decorati Cardinales, Archiepiscopi tres electores Imperii, & Magnus militiæ Melitenfis Magister. 564.
- Ensis, & Pileus e Pontificibus mitti soliti ad Imperatores optime de propugnata Ecclesia meritos. 540.
- Elisabetha Anglorum Regina anathematē damnata. 542. 548.
- Episcopus electus in Pontificem, non consecratur. 286. Non eligendus, nisi in sacris Ordinibus religiose vivens fuerit inventus. 364. Episcopi olim sibi successorem designarunt. 127. Episcopi designati intra menses sex Pontificalibus sacris initiari debent. 420. Usque ad Clementem V. & Joannem XXII. erant in dignitate supra Cardinales. 452. Episcopis olim licuit uti mitra citra privilegium. 266.
- Epistola S. Leonis I. ad Flavianum. 123. Epistolæ, quæ Pontificibus ante Siricium adscribuntur, subdititiæ. 15. Epistola decretalis summorum Pontificum prima, quæ ad nos pervenit. 97. Epistolarum Ecclesiasticarum varia genera. 18.
- Epistolæ *Formate*, quæ etiam *Canonice*, *Communicatoriæ* vocabantur. 18.
- Equites Melitenses. 519.
- Eucharistia sub utraque specie. 134. 364. Concessa Regi Francorum, aliisque. 127. 460. Sub specie panis præferri solita Romanis Pontificibus ineuntibus iter longinquum. 467. Non servanda ultra dies quindecim. 418.
- Exulset jam Angelica turba Cælorum.* 109.
- Eutyphis errores. 121.
- Exarchi, & Exarchatus. 164.
- Exercitorum Spiritualium* liber S. Ignatii approbatus. 526.
- Extorres. 45.

F

Fabula est, Alexandrum III. pede pressisse caput Federici *Ænobarbi* 395.

Fa-

- Factio Guelphorum & Gibelinorum.** 413.
Federicus II. Italiam implet odiis & factionibus. 413.
Ferdinandus II. Rex Neapolis matrimonium contrahit cum sorore Patris sui. 506. 507.
Fermentum in decretis Melchiadis Siricii, & Innocentii. 70. 71. 72.
Ferraria & Comaclum inter ceteras Romanæ Ecclesiæ Urbes recensentur in diplomate Rodulphi. 434. Recipitur a Clemente VIII. 554. Ferrariensis Principatus ab Sixto IV. fiduciaris concessus. 500.
Festi dies plures aboliti. 563.
Festi dies, in quibus etiam tempore Interdicti Ecclesiastici licet rem divinam facere. 473.
Festum omnium Sanctorum. 183. 261. 500. Commemorationis S. Pauli. 175. Corporis Christi. 422. Apostolorum, Euangelistarum, & Doctorum. 443. SS. Trinitatis. 455. Præsentationis B. M. Virginis. 467. Visitationis. 473. & 500. Transfigurationis. 493. Cathedræ S. Petri. 535. Rosarii. 543. S. Annæ. 561. S. Joachim. *Ibid.* Festa ex voto. 563. Festa aliqua abolita. *Ibid.*
Fidei formula Sirmiensis. 85. Fidei professio a novis Pontificibus fieri solita. 172. 197. 443.
Fidelitas Regibus Francorum a populo Romano promittebatur. 263.
Filii nomine erga Imperatorem primus usus Felix III. 131.
Filii Presbyterorum prohibiti Sacerdotio. 364.
Filioque vox. 93. 252. 280. 421. 428. & 488.
Flagellantes. 461.
Fœdus Cameraci initum contra Venetos. 511.
Formata litteræ. 18.
Formula: Salusem, & Apostolicam benedictionem. 11. De Petri Sede, seu Cathedra loqui. 172. *Servus servorum Dei.* 175. *Regnante Christo.* 365.
Formosus cur damnatus. 278. Primus ex Episcopo Pontifex summus. 284. An ejus electio canonica. 287.
Franciscani Pontifices quatuor. Nicolaus IV. 438. Alexander V. 479. Sixtus IV. 500. Sixtus V. 548.
Franciscus de Paula collocatus in concilio Sanctorum. 515.
Franciscus Parmensium Dux uxorem ducit viduam fratris sui. 510.
Francorum Reges Christianissimi. 224.

Fratricelli. 454.

Fratribus Mendicantibus jus datum administrandi Sacramentum poenitentiae. 415.

G

Galerus rubeus datus Cardinalibus. 417.

Galerus & gladius Pontificiis precibus sacri quando mitti cœperint ad imperatores optime de Ecclesia meritos. 540.

Gelasii L. decretum de libris sacris. 133.

Genuensibus facta a D. Bernardo promissio 377. & 378.

Geusii 540.

Gibellini. 413.

Gloria in excelsis Deo. 21. 22.

Gothardus. S. 376.

Gradenſis Patriarchatus translatus Venetias. 490.

Græci in Quadragesima Missam *Præsanctificatorum* celebrant, exceptis Dominicis, Sabbatis, & Festo Annuntiationis. 106. Eorum artes, quibus sibi subicere conati sunt Romanam Ecclesiam. 216. Schisma. 272. 284. Imperium translatum ad Latinos. 407. Excisum a Turcis. 491. Græci quoties in communionem Ecclesie Latine recepti. 428. 488.

Gratiani Decretum. 546.

Gregorius I. *Magnus* cujus Ordinis monachus. 169. Se in epistolis *Servum servorum Dei* inscripsit omnium primus. 175.

Gregorius II. Italie tributis privavit Leonem Isauricum. 221.

Gregorius VII. Regnum abrogatum Henrico contulit Rodolpho. 357. Privavit Regno Polonie Boleslaum. 358. Morti proximus non revocavit anathema latum in Henricum. 358. *Dictatus* 360.

Gregorius IX. iussit colligi *Decretales*. 413.

Guelphi 413.

H

HAdrianus non concessit Carolo *Magno* jus eligendi Pontificem. 241.

Hæ-

- Joviniani error. 98.
 Italiæ Regnum institutum ab Odoacre. 129.
 Italis vetitum morari extra Italiam. 555. 560.
Jubilæum. 443. 460. 473. 474. 490.
 Judæi. Vide Hebræi.
 Juris Canonici a mendis expurgati corpus Romæ typis editum. 546.
 Jurisjurandi formula ab Jacobo I. proposita Britannis. 558.
 Justinianus Imperator usurpat sibi jus confirmandæ electionis Pontificiæ. 162.
 Justinianus Nicolaus Monachus concedente Alexandro III. uxorem ducit. 398.

L

- L** Angobardi 164. Eorum Regnum. 240.
Lapsi. 44.
 Largitio omnis *Regularibus* interdicta. 555.
 Lateranæ Ædes a Constantino *Magno* concessæ Melchiodi. 69.
 Latinorum Imperium in Oriente. 422.
 Latrocinium Ephesinum 121.
 Laurentius *Justinianus* S. primus Venetiarum Patriarcha. 490. Adscriptus in Sanctos. 573.
 Lauretana B. M. Virginis Ædícula Angelorum ministerio e Syria translata in Italiæ regionem Picenam. 439.
 Lauretum donatum jure Civitatis. 550.
 Legati Sedis Apostolicæ ad Principes summos. 125. 152. 153. Quæ munera accipere possint. 498.
 Leges de Comitibus Pontificalibus. 428. 461.
 Leo *Isauricus* Iconomachus damnatus & imperio privatus 221.
 Leo IX. Venetias se contulit. 339.
 Leonina Urbs. 267. 563.
 Leonis VIII. Pseudopontificis constitutio subdititia. 314.
 Lex de novendio interponendo inter mortem & electionem Pontificis quando observari cœpta. 446.
Libellatici. 44.
 Libellus Synodicus 32.
 Liber Pontificalis. 9. 90. 97. *De septem Sacramentis*, qui fertur

fertur nomine Henrici VIII. 516. *Exercitiorum Spirituum S. Ignatii*. 526. Ludovici Molinæ *De concordia &c.* 556.

Librariis vetitum sub pœna anathematis aliquid typis mandare sine licentia Episcopi. 507.

Libri Lutheranorum, & aliorum hæreticorum prohibiti. 528.

Licentiatus. 389.

Lamina Sacra. 263. 264.

Linguae exoticæ tradendæ in Academiis. 451. 559.

Linus proximus post Petrum Pontifex. 8. Libelli duo: *De Passione Petri & Pauli* Lino suppositi. 10.

Litania Major. 172. Litaniz ante Ascensionem Domini. 250. 251.

Litaniis B. M. Virginis insertum *Auxilium Christianorum*. 543.

Litteræ *Formate*. 18.

Longini corpus una cum Christi sanguine translatum Cæsarea Mantuam. 251.

Lucius Rex Britannorum fit Christianus. 28.

Ludovici Pii Constitutio non est supposititia. 255.

Ludovici II. Epochæ variz. 263.

Ludovicus XIV. Gallorum Rex liberalissime suscipit Jacobum II. Regem Britanniz Regno extorrem. 571.

Luitprandi, seu Liutprandi liber 6. desinit in cap. V. 311. 313. 335.

Lupercalia. 135.

Lusitanorum Dux *Regis* titulo auctus. 396.

Lutherus insurgit contra *Indulgentias*. 510. Ejus mors, & errores. 516.

M

Macedonii error. 92.

Magister Sacri Palatii institutus, S. Dominico persuadente. 410.

Malachiz Prophetia de Pontificibus. 381. Subdititia. 386.

Malatesta Sigismundus Arimino expulsus. 518.

Marcellinus diversus a Marcello. 66. Lapsus ejus commentitius. 64. 65.

Marci Evangelizæ corpus delatum Venetias. 260. Eidem.

T t

Tem-

- Templum Venetiis consecratum. 572.
 Marcus Antonius *de Dominis*. 560.
 Maria Virgo *Deipara*. 116. Ejus Conceptio. 502. 542. Natalis dies celebrandus per dies octo. 417. Clementia erga peccatores. 455.
 Marozia. 300. 305.
 Marfilii Patavini errores. 454.
Martyres. 28. 45. 61.
 Mathildis Comitissæ Dominium, & donatio facta Romanæ Ecclesiæ. 359.
 Matrimonium permittente Pontifice contrahit Monachus & Diaconus Casimirus. 332. Item Ferdinandus II. Rex Neapolis cum sore Patris sui. 507. Cum vidua uxore fratris sui Henricus VIII. Rex Britannia. 509. Et Franciscus Farnesius Parmensium Dux. 510.
Matutinale Officium ante Missam a Sacerdotibus recitandum. 418.
Maurocenus Thomas Venetus Patricius primus Latinus Patriarcha Constantinopolitanus. 407.
 Medici prohibentur eos curare, qui post diem tertium ab initio morbi non expiaverint peccata sua. 539. Medicis Judæis non licet curationem adhibere morbis Christianorum. 533.
 Melita insula a Carolo V. concessa Equitibus Hierosolymitanis. 519. Melitenses Equites. 451.
 Memoria quid. 14. Memoriarum Martyrum. 60.
 Michael *Cerularius* renovat schisma Photianum. 272. 342.
 Militiæ Papalis institutor primus. 335.
 Militiæ sacræ auctor primus Silvester II. 325.
 Missa triplex in die Natali Christi Domini. 20. Supra sepulcra & memorias Martyrum. 59. In panno lineo. 74. Missa *Præsanctificatorum* 106. 222. Missæ iteratio. 126. 187. Missa in Quadragesima. 222. Septies vel novies una die a Leone III. celebrata. 252. Lingua Sclavonica. 276. Una tantum in die a Sacerdotibus ex decreto Alexandri II. celebranda. 352. Tempore *Interdicti* quibus diebus celebranda. 473. Missam audientes in Ecclesiis *Ordinum Mendicantium* præcepto satisfaciunt. 515.
 Missam ter celebrare a Benedicto XIV. permissum Sacerdotibus Lusitanæ, & Hispaniarum die 2. Novembr. 594.
 Missæ partes. *Precatio: Unde & memores Domine*. 17. Tri-

fa-

- fagium *Sanctus*. 199. *Actio*, seu *Canon*. *Ibid.* Hymnus Angelicus: *Gloria in excelsis Deo*. 21. 238. Antiphonæ ad Introitum. 117. *Sanctum Sacrificium immaculatam hostiam*. 126. Præfatio & Collectæ. 135. *Diesque nostros* &c. 175. *Agnus Dei* &c. 214. Psalmus: *Judica me Deus*. 543. Initium Euangelii secundum Joannem. *Ibid.*
 Mitra olim Episcopis non communis. 266. Mitræ jus permissum Uratislao Duci Boemorum, aliisque. 352.
 Mitra turbinata. 393.
Molina Ludovicus. Ejus doctrina contentiones excitat inter Dominicanos & Jesuitas. 556.
 Monachi sacro Presbyteratus Ordine initiari cœpti. 98. Eorum hostes depressi. 184. Monachi Scythæ num fuerint hæretici. 143. Monacho & Diacono Casimiro facta potestas ducendæ uxoris. 332.
Monarchia Sicula. 366. Abolita. 579.
 Monialis pallam sacratam ne contingat. 27. 113.
 Monothelitæ. 189.
 Montanistæ. 35.
Montes pietatis approbati. 512.
 Mos præferendæ Eucharistiæ Romanis Pontificibus ineuntibus iter longinquum. 467.
 Mulier in Ecclesia capite velato. 9. Munificentia Principum in Sedem Apostolicam. 387.
 Mulieres non oportet ingredi ad Altare. 27.
 Murus Hadriani Imperatoris in Britannia. 29.

N

- N**atalis summi Pontificis. 237.
 Neapolitanum Regnum tributum solvit Pontifici Romano. 500.
 Negotiatio interdicta Clericis. 592.
Nepomucenus Joannes descriptus in Sanctos. 588.
 Nepotes B. Benedicti XI. adhuc superstites. 448. Pontificis nepotes mulctati pœna mortis. 536.
 Nero Ecclesiæ persecutor primus. 6. Ejus crudelitas. 5.
 Nestorii errores. 114. Mors. 115.
 Nicolai I. sententia de baptismo in nomine Christi. 272. 273.
 Nicolaitæ damnati. 347. 351.
 Nicolaus *Justinianus* Monachus Alexandri III. concessu

- uxorem ducit. 398.
- Nomen *Pape*. 100. Nomen Pontificis electi, necdum consecrati imprimi *Bullis* non consuevit. 429. Nomen cur Pontifices mutent. 262. Qui primi mutaverint. *Ibid.* & 262. 310. 318. 327.
- Norimbergenses Heterodoxi Clementem XI. celebrarunt. 577.
- Nos cum prole pia* &c. 426.
- Notarii *Regiomarii*. 13. 41.
- Novatianus Pseudopontifex successores habuit in Episcopatu per annos fere ducentos. 47. 113. Novatianorum errores. 47.
- Novendiales supplicationes in honorem Sanctorum. 580.
- Novendum* inter Pontificis mortem & conventionem ad Conclave pro electione successoris interponi cæptum. 446.
- Novus Orbis a Christoforo *Columbo* detectus. 505. Divisus bifariam ab Alexandro VI. tollendi causa diffidii inter Regem *Catholicum*, & Regem Lusitanorum. 506.
- Numismata sacra, vulgo *Medaglie Benedette*, a S. Pio V. primum instituta. 540.
- Nummi Pontificum Romanorum. 125. 247.
- O
- O** *Beliat* primus Venetiarum Episcopus. 240.
- Observantia erga Romanam Ecclesiam. 331.
- Oecumenici* Patriarchæ titulus. 174. 182.
- Offa Rex Merciorum Regnum suum Pontifici Romano vestigale fecit. 225.
- Officium matutinale* a Sacerdotibus recitandum ante Missæ celebrationem. 418.
- Officium B. M. Virginis. 367. *Transfigurationis* Domini a Callisto III. compositum. 493. S. Joseph a Clemente XI. 580.
- Opera Benedicti XIV. quæ hætenus prodierunt. 595. & 596.
- Opes Romanæ Ecclesiæ. 176.
- Optio* inter S. Romanæ Ecclesiæ Cardinales. 479.
- Oratio *Deus, cujus dextera Beatum Petrum*. 267. *Deus, qui Beato Petra*. *Ibid.* *A cunctis* 410.
- Ordinis Sacramentum publice in Ecclesia administrandum. 33. Ordinum numerus septenarius. 62. Interstitia. 82. 97. Administrationis tempus. 129. 135. Iteratio. 337. Ordines Minores infantibus collati. 198. Ordinationes factæ a Formoso num validæ. 287. 290. 292.

Ordo

- Ordo *S. Francisci Assisiensis* confirmatus. 406.
 Organa in Ecclesiis. 201.
 Origenes damnatus. 101. Etiam post mortem. 109. Ejus errores præcipui. 101.
 Origo *Agnorum* Dei cereorum. 109. Pensionum Ecclesiasticarum. 122. Pontificii apparatus magnifici. 440.
 Os porci, seu *bucca porci* nomen Sergii IV. 262. 326.
 Osculum pedum summi Pontificis. 265.
 Ostiensis Episcopi proprium est jus consecrandi Pontificem. 399.
 Otto primus ex Germanis, sacris Imperii insignibus exornatus. 311. Ratas jussit donationes Pippini, & Caroli Magni. *Ibid.* Reddit Joanni XIII. Urbem & terram Ravennatum. 315.

P

- P**Acis osculum post consecrationem dandum. 106.
Palla tinostima. 74. 109.
 Pallium. 78. 134. Pallium Græcum, & Latinum. 306.
Papalis militiæ institutor. 335.
Papæ nomen. 100. *Papæ* nomen primus sibi tribuit Siricius. 99.
Papissa Joanna fabulosa. 267.
Panteon. 183.
 Parochi debent Missam pro populo celebrare Dominicis, aliisque diebus Festis. 593.
 Paschæ dies. 24. 25. 30.
 Patavinæ Cathedralis Ecclesiæ Canonicis jura concessa, & ornamenta. 593.
 Patricii dignitas a Stephano II. collata Pippino Regi Francorum. 231.
Patrimonialis tituli mentio prima. 397.
 Patrimonium Alpium Cottiarum restitutum Pontifici. 217.
 Patrimonia Calabriae & Siciliae. 223. Alia. 235.
 Patrini ad baptismum. 23.
 Peccatum Philosophicum. 374.
 Pedes Pontificis osculari etiam veteres consueverunt. 265.
 Pelagianorum errores. 104. Damnati primum a Sixto III. 118.
 Pelagius Britannus. 114. Damnatus primum ab Innocentio I. 104.

- Pensiones Ecclesiasticæ*. 122.
 Pentapolis Italicæ Urbes. 226.
Perfetti Bernardinus Poetica laurea insignitus. 586. 587.
 Persecutiones Ecclesiæ decem.
     Prima. pag. 6.
     Secunda. 11.
     Tertia. 13.
     Quarta. 24.
     Quinta. 33.
     Sexta. 39.
     Septima. 42.
     Octava. 55.
     Nona. 60.
     Decima. 63.
 Petrarcha legatus ad Clementem VI. 460.
 Petri nomen nulli electo Pontifici fuit ante Joannem XIV.
     & Sergium IV. 318. 327.
 Petri & Pauli corpora ad Catacumbas translata. 56.
 Petrobusiani. 378.
 Petrus *Suavis* confutatus. 529 & 530.
Peyrerius Isaacus auctor libri *De Præadamitis*. 566.
 Philippus Imperator num Christianus. 42. 43.
 Phocas Imperator declaravit nomen Episcopi *Oecumenici*
     esse unius Pontificis Romani. 182. Eidem Pontifici con-
     cessit *Panttheon*. 183.
 Photius. 271.
 Pippini donatio. 232.
 Platina in carcerem coniectus. 498.
Plumbatis cedi. 48.
 Pœnitentes quomodo absoluti occasione belli sacri.
     365.
 Pœnitentia perpetua gravioribus delictis imposita. 99.
     Gregorius IX. omnium primus indulgit *Fratribus Men-*
     dicantibus facultatem administrandi Sacramentum Pœni-
     tentia. 415.
Pogonatus Constantinus Imperator cur ita cognominatus.
     200.
Polenus Joannes laudatus. 591.
 Pomum aureum cum Cruce insigne Imperii. 328.
 Pontifex Romanus Episcopus Episcoporum. 34. Vicarius
     Petri. 50. Ejus electio. Vide *Electio*. Omnia agere pot-
     est,

est, etiam ante Ordinationem. 348. Primus Pontifex electus sine populi interventu. 580. Non potest sibi eligere successorem. 148. 537. Eligendus Romæ a Cardinalibus. *Ibid.* Primus ex Laico Pontifex. 330. Primus, qui proprium exercitum conscripsit. 335.

Consecratio peracta ab Episcopo Ostiensi. 57. Die Dominico, vel festo die alio. 73. 269. A tribus Episcopis Ostiensi, Portuensi, Albanensi, seu Veliterniensi. 78. 206. 399. Haud expectata Constantinopolitani Imperatoris auctoritate. 210. In conspectu Regis, aut Legatorum ejus, aut Imperatoris. 257. 282. 283. 293. 312. 328. Ritus consecrationis. 259.

Pontificalia ornamenta quando Abbatibus concessa. 316.

Pontifices recens creati Fidei professionem emittebant. 171. 197. 432. Eorum vires augeri cœptæ. 215. Plenam in rebus Civilibus administrationem Romæ exercent. 232. Discordia inter ipsos & populum Romanum per annos ferme quinquaginta. 402.

Pontifices ætate exigua creati Joannes XII. & Benedictus IX. 310. & 331.

Pontifices, qui bella gesserunt pro defensione ditionis suæ. 513. 514.

Pontifices haud ita probi cur a Deo permitti. 296.

Pontifices *Benedictini*. 169. 170. 325.

Dominicani quatuor. Innocentius V. 430. Benedictus XI. 446. Pius V. 538. Benedictus XIII. 584.

Franciscani item quatuor, Nicolaus IV. 438. Alexander V. 479. Sixtus IV. 500. Sixtus V. 548.

Cistercienses Eugenius III. & Benedictus XII. 388. & 458.

Pontificis Romani *Primatus*. 80. 83. 103. 105. 140. 408. 512. Ubi Romanus Pontifex, ibi Romana Ecclesia. 449. *Coronatio* prima. 270. Apparatus magnifici. 440.

Pontificum series contexta ab S. Augustino definit in Siricium. 100.

Portiuncula. 411.

Prædia Ecclesiæ non alienanda. 138.

Præsanctificatis utimur in Parasceve Majoris hebdomadæ.

106. Græci per totam Quadragesimam exceptis Dominicis, Sabbathis, & Festo die Annuntiationis. *Ibid.*

Pragmatica Sanctio abolita. 495. 512. & 513. In ejus locum

- cum substitutum Concordatum Gallicum. 513. . .
Presbyter Joannes, seu Presejanus. 396.
Presbyteria. 259.
Primicerii D. Marci dignitas & potestas amplificata. 573.
Procedere. 168.
Processio cum Eucharistia. 423.
Professores. 46.
Prophetia S. Malachiae de summis Pontificibus. 381. *Subdititia.* 386.
Propositiones æquivocæ. 150.
Protestantes. 523.
Pueri Monasteriis a Parentibus oblatis non poterant olim relinquere Monasteria. 404.
Purgatio per aquam frigidam. 258. Per ferrum candens & aquam ferventem. 284. Per Eucharistiam. 258.

Q

- Q**uadragesimæ jejunium. 20. Quadragesima decima pars anni debita Deo. *Ibid.* Quatuor Tempora. 36.
 Quartadecimani damnati. 30.

R

- R**egalia quid. 377.
Regionarii Diaconi. 41
Regna Pontifici Romano vestigalia. 225. 359. 387.
Regularibus omnis largitio interdicta. 555.
Reliquiæ sacre conquiritæ. 223. Translatæ. 235.
Residentia personalis ad beneficium. 362.
Responsales. 200.
Rezzonici Carolus Card. Episcopus Patavinus laudatus in Epistola, qua Liber hic Carolo Rezzonico fratris ejus Filio dedicatur, & pag. 448. & 593.
Rhodus insula erepta Equitibus Hierosolymitanis. 519.
Rodolpho Regnum Gregorius VII. affirmavit. 357.
Rodolphus Habspurgensis Augustæ domus Austriacæ propagator. 429.
Roma. Ejus regiones. 12. 41. Direptio prima. 100. Sexies direpta. 521. Roma est ubi Papa est. 439.
Romandiola cum Ravennæ Exarchatu Ecclesiæ restituta. 429.
 Ro-

- Romanæ Ecclesiæ decor atque splendor tempore Damasi
 96. Administratio tempore interregni. 162. 193.
 198. Absente Pontifice penes Cardinales. 348. Opes. 176.
 Patrimonia. 217. 223. Eiusdem regimen quando esse
 cœperit penes Pontificem electum tantummodo, ac non-
 dum consecratum. 208. An in Romana Ecclesia, neque
 Episcopus, neque alius prædicaret. 34. 88. 121.
 Romanum Archigymnasium, vulgo *Sapientia*. 433. 563.
 Rosa aurea a Pontifice benedicta. 418. 466.
Rosarium B. M. Virginis recitantibus indulgentia concessa.
 502. Rosarii festum. 543.
Rota Auditores. 456. Stipendia eisdem decreta. 462. Nu-
 mero duodecim. 500. Subrogati in locum Subdiacono-
 rum Apostolicorum. 567.
 Rufini errores. 101.

S

- S**abbathinum privilegium. 457. & 558.
Sabellii error. 31. 35. 58.
 Sacerdotes cælibes. 97.
 Sacerdotibus Lusitanæ & Hispaniarum ter Missam cele-
 brare die Commemorationis omnium Defunctorum per-
 missum est a Benedicto XIV. 594.
 Sacra Limina. 263.
 Sacræ Inquisitionis Officium mandatum Sacerdotibus ex
 familia S. Dominici. 415.
 Sacræ militiæ auctor primus. 325.
Sacrificati 44.
 Sacrificium sine vino facere Norvegiis haud permissum.
 504. Nec Pontifex potest concedere, ut fiat sine vino.
 508.
 Sæculum Ecclesiæ X. usquequo *ferreum*, & *infelix*. 295.
 307.
Salve Regina. 413. & 414.
 Salutatio Angelica. 116. Hora *ignitegii*. 455. Sub meri-
 diem. 493. 507. 585.
 Sanctio Pragmatica abolita. 495.
 Sanctis nullus annumerandus, nisi auctoritate Ecclesiæ
 Romanæ. 396.
 Sandaliorum & Dalmaticæ usus concessus Abbati Stabu-
 lensi.

- lenfi. 392.
 Sanguis Christi adhibitus in atramento ad scribendum. 195. Mantuz repertus. 251.
Sapientia nomen Archigymnasii Romani. 563.
 Sardicenses Canones cur dicti Nicæni. 82.
 Schisma quid. 47. Schisma Istricum. 213. Schisma primum inter Ecclesiam Latinam & Græcam. 142. Photianum. 272. Schisma Magnum. 470.
 Sedes Apostolica quamdiu fuerit Avenione. 467.
 Sedes *Stercoraria* 403.
 Seminariorum Congregatio a Benedicto XIII. instituta. 582. Recentia Episcoporum Seminaria primus proposuit Cardinalis Polus. *Ibidem*.
 Semipelagiani. 117.
Servus Servorum Dei. 175.
 Sicilia utraque Regni titulo ornata. 379. & 392.
Sicula Monarchia. 366. 481. 588.
 Sigilla plumbo imprimere Pontifices incipiunt. 245.
 Silvester primus omnium Pontificum pingitur tiara coronatus. 77.
 Simoniaci damnati. 339. 347. 354.
 Sinuessanum Concilium in causa Marcellini subdititium. 64.
 Sirmienfis Fidei formula triplex. 85.
Societas Jesu approbata. 520.
 Sponsiones de vita, morte, electione summi Pontificis, & creatione Cardinalium damnatz. 552.
Stabat Mater dolorosa. 409.
 Statio. 56.
 Stephanus I. ratum habet baptismum ab hæreticis collatum. 52. Rebaptizantium conatus elusit nullo inflicto anathemate. *Ibid*.
Stigmatum S. Francisci veritas comprobata. 420. 434. 439. Festum. 447.
 Stratoris officium Romanis Pontificibus exhibent Principes summi. 390.
Stuarta Maria Scotiæ Regina. 540. 548.
Suavis P. confutatus. 529. 530.
 Subdiaconatus Ordinibus Sacris annumerari cœptus. 364.
 Subdiaconi Apostolici aboliti. 567. Subdiaconis continentiæ lex imposita. 168. Num traditus Pontificatus. 173-186.

186.

- Subdiaconus cum esset Silverius factus est Pontifex. 153. 186.
 Successorem sibi eligere ne Pontifici quidem licet. 148.
 537. Successorem suum Episcopi olim designarunt. 127.
 Symbolum *Quicumque*. 81. Nicænum in Missa. 79. 328.
Synodicus Libellus. 32.
 Synodus *Predatoria & Lacrosinalis*. 121. Trullana 212.
 217. 219.

T

- T***heatini*. 520. His locus datus Consultoris in Congregatione Rituum Sacrorum. 593.
Templariorum Ordo abolutus 451. De his diversi diversa scripserunt, ut notat Joan. Albertus Fabricius lib. 6. Bibl. Græcæ cap. 4. pag. 650. vol. 11.
 Templum D. Marco Euangelistæ ab Joanne Particiatio Principe Venetiarum XI. conditum. 573.
 Tempora Ecclesiæ infelicissima. 289. 291.
 Tertullianus Montanista. 34.
Tbalmud etiam Hebræis interdictum. 528.
 Theodora. 300.
Theopaschitæ. 271.
 Thomas Aquinas S. relatus inter Ecclesiæ Doctores. 542.
 Tiara Pontificalis, & mitra turbinata. 393. Circumdadam duplici corona adhibuit Bonifacius VIII. 77. Non tamen primus. 347. Triplici Urbanus V. 466.
 Titi Livii libros non combussit S. Gregorius Magnus. 178.
 Titulus idem, ac Memoria seu Ecclesia. 15. Titulus Crucis Christi Romæ inventus 505. *Patrimonialis*. 397.
Tracloria epistolæ. 180.
Traditores. 45.
 Trajani Imperatoris liberatio a gehenna. 176. & 177.
Transubstantiatio. 407.
Tria Capitula. 156. 159.
 Trisagium Missæ insertum. 19. Duplex est. 20. Ejus origo. 131.
 Turcæ cæsi ad Echinadas. 542.
Turificati. 44.
 Typographica Ars anno 1457. inventa. 502.
Typus Constantis Imperatoris 196.

Theo-

Theodoretus primus controversiam movit de processione Spiritus Sancti . 272.

V

UBi Romanus Pontifex, ibi Romana Ecclesia. 449.
Vacante Sede, & absente Pontifice penes quos esset Ecclesie administratio. 193. 198. 208.

Valentini hæretici error. 22. 31.

Vaticana S. Petri Basilica . 14. 510. 559. 562. 591. Ejus Architecti . 510.

Veneta Respublica jam inde ab Honorii I. temporibus *Christianissime* titulo decorata. 189. Ejus beneficio Alexandro III. sua dignitas restituta. 396. Venetis ab A. deodato confirmatum jus eligendi Ducis. 201. Jura multa eisdem ab Alexandro III. concessa. 396. Eisdem bellum a Pontifice, Imperatore, Regibus Gallie, & Hispanie illatum . 511. Commendati donatique a Paulo V. ob susceptum Concilium Tridentinum . 538. Senatus Consulta duo pertinentia ad viros Ecclesiasticos . 558. Venetie anno Christi 452. condite . 124. Venetias se Leo IX. contulit. 339. Venetiarum primus *Episcopus*. 240. Primus Patriarcha. 490. 573. Clericorum ejusdem Urbis privilegia . 520.

Veni Sancto Spiritus. 409.

Veritas semper a Spiritu Sancto est. 213.

Verone mortuus tumulatusque Lucius III. 399. Ibidem electus Urbanus III. ejus successor. 400.

Vesper Siculus . 436.

Vicarius Petri Pontifex Romanus. 50.

Vincentius *Ferrerius* relatus in Sanctos. 493.

Virginibus Deo dicatis musice interdicta. 572.

Vita Venerabilis, Servi Dei Gregorii Cardinalis Barbadici Episcopi Patavini. 586. & 587.

Vox *Filioque* adjecta Symbolo. 93. 252. 280. 426. 428.

Ursatus Joannes Antonius Patavinus. 173.

Z

Zacharias Regem Francorum Childericum privavit Re-
gno. 227.
Zosimus defensus . 107. Ejus epistola *Tracloria*. 108.

F I N I S.